

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Josef Vítězslav Šimák

**(Jeho život a dílo se zvláštním
zřetelem k historické vlastivědě)**

Disertační práce

2011

Hana KÁBOVÁ

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav českých dějin

Historické vědy – české dějiny

Hana K á b o v á

Josef Vítězslav Šimák

**(Jeho život a dílo se zvláštním
zřetelem k historické vlastivědě)**

Josef Vítězslav Šimák

**(His life and work with special view to
historical homeland study)**

Disertační práce

školitel práce – Prof. PhDr. Zdeněk Beneš, CSc.

Praha 2011

Prohlašuji, že jsem disertační práci *Josef Vítězslav Šimák (Jeho život a dílo se zvláštním zřetelem k historické vlastivědě)* vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 25. března 2011

Abstrakt disertační práce

KÁBOVÁ, Hana. Josef Vítězslav Šimák (Jeho život a dílo se zvláštním zřetelem k historické vlastivědě // Josef Vítězslav Šimák (His life and work with special view to historical homeland study). Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav českých dějin, 2011.

Abstrakt: Disertace přináší Šimákův zevrubný životopis a tematický rozbor jeho díla, sepsaný na základě důkladného studia archivních pramenů a literatury. Podstatné místo je v něm věnováno otázkám institucionalizace historické vlastivědy v českých zemích a fenoménu kulturního regionalismu, metodologii a institucionálním základnám rozvoje historické vědy (univerzita, vědecké společnosti a spolky). Disertace prohlubuje a rozšiřuje dosavadní znalosti o české historiografii konce 19. a první poloviny 20. století. Její nedílnou součástí je bibliografie Šimákových odborných knih, studií, článků, recenzí, popularizačních statí a novinových příspěvků. Rovněž je připojen soupis jeho univerzitních a popularizačních přednášek.

Klíčová slova: česká historiografie – historická vlastivěda – Josef Vítězslav Šimák.

Abstract: The academic dissertation includes a detailed biography of J.V. Šimák and a thematic analysis of his work, based on exhaustive study of archival sources and literature. Special attention is paid to the issue of institutionalizing the historical homeland study in the Czech lands and the phenomenon of cultural regionalism, as well as the methodology and institutional bases of the historiography development (university, scientific societies and associations). The academic dissertation deepens and extends current knowledge of the Czech historiography at the end of the 19th and the first half of the 20th centuries. It includes bibliography of Šimák's scientific books, studies, articles, reviews, popularization essays and newspaper contributions. A list of his university and popularization lectures is also attached.

Keywords: Czech historiography – historical homeland study – Josef Vítězslav Šimák.

OBSAH

Abstrakt	s. 7
Obsah	s. 9
Úvod	s. 11
I. Čas dětství a gymnazijních studií (1870–1890)	s. 15
II. Čas vysokoškolských studií a prvních zaměstnání (1890–1904)	s. 33
III. Na cestě k habilitaci (1904), mimořádné profesuře (1911) a za láskou	s. 61
IV. Vědecká a osvětová činnost, rodinný život za první světové války (1914–1918)	s. 103
V. Profesura. Věda a popularizace. Tužby a realita (1918–1926)	s. 129
VI. Profesor historické vlastivědy a historik českých dějin (1927– 1941)	s. 183
VII. Historické dílo a popularizace vědeckého poznání	s. 235
VIII. Historická vlastivěda	s. 255
Závěr	s. 289

PRAMENY A LITERATURA

PRAMENY	s. 293
J. V. Šimák, Kapitola bibliografická	s. 309
Zkratky	s. 312
Excerpované bibliografie	
Rukopisná bibliografie J. V. Šimáka	s. 313
Šimákova personální bibliografie.....	s. 313
Bibliografie české historie za rok ... (chronologicky)	s. 313
Bibliografie speciální. Bibliografické rejstříky časopisů, oborové tematické a personální bibliografie.....	s. 313
Ústav pro českou literaturu Akademie věd ČR, oddělení Středisko literárněvědných informací.....	s. 314

Webové bibliografie, databáze a katalogy (nejužívanější)	s. 314
Excerpovaná periodika (celostátní a regionální), excerpované noviny	s. 315

BIBLIOGRAFIE J. V. ŠIMÁKA

[Šimákovy tiskem vydané práce (chronologicky)]; Pojizerské listy. Zprávy o přírůstcích turnovského muzea; Básně (pod pseudonymy), próza, dramata (výběrem); Mapy	s. 316
--	--------

SOUPIS PŘEDNÁŠEK J. V. ŠIMÁKA

Seznam přednášek a seminářů, které měl J. V. Šimák na české Karlo-Ferdinandově (od r. 1918 Karlově) univerzitě	s. 368
Odborné přednášky (HS, KČSN)	s. 371
Osvětové přednášky a příležitostné projevy	s. 372

VDANÉ PRAMENY..... s. 384

BIBLIOGRAFIE PRACÍ O J. V. ŠIMÁKOVĚ

Samostatné práce, studie, články	s. 384
Slovníková hesla	s. 387
Jubilejní příspěvky Šimákovým šedesátinám	s. 388
Jubilejní příspěvky k Šimákovým sedmdesátinám	s. 388
Nekrology a zprávy o pohřbu	s. 389
<i>Příspěvky v Pojizerských listech</i> <i>Příspěvky v Pojizerských listech vztahující se k J. V. Šimákově</i> <i>(včetně drobných zmínek; tematicky a chronologicky)</i>	
Muzeum Turnov (dary)	s. 389
Muzeum Turnov (činnost)	s. 389
J. V. Šimák v <i>Pojizerských listech</i>	s. 391
Šimákovy Příběhy města Turnova nad Jizerou – nové doplněné vydání.....	s. 401
<i>Josef Pekař v Pojizerských listech</i> Vlastní příspěvky.....	s. 401
Příspěvky o J. Pekařovi	s. 401
Pekařova společnost pro povznesení Českého ráje	s. 405
Osobnosti (příp. jiná témata) se vztahem k Turnovsku v <i>Pojizerských listech</i>	s. 406
Příspěvky v <i>Týdnu horských okresů (severočeských)</i> vztahující se k J. V. Šimákově (chronologicky)	s. 406
Příspěvky v <i>OJKT</i> vztahující se k J. V. Šimákově (chronologicky)	s. 409
Zprávy o Šimákových přednáškách (mimo PL, THO a OJKT)	s. 410
Drobné zprávy o J. V. Šimákově a jeho aktivitách: ČČH; Památky archeologické (a místopisné)	s. 411

LITERATURA s. 413

EXKURS. Šimáková historická vlastivěda v textech s. 1–87

Úvod

Na konci 19. století vstoupila do české historické obce nová generace, vychovaná za studií na české Karlo-Ferdinandově univerzitě v Praze Josefem Emlerem, Jaroslavem Gollem, Josefem Kalouskem a Antonínem Rezkem. V tomto období za relativně ustálených institucionálních podmínek rozvoje české historiografie (univerzita, zřízení historického semináře; vědecké instituce a společnosti, periodika) se začíná prosazovat řada nových výtečných vědců (zejména Josef Pekař, Josef Šusta, Jan Bedřich Novák, Václav Novotný, Jaroslav Bidlo a Bohumil Navrátil). Mezi nimi na sebe již od vysokoškolských studií poutá pozornost i Josef Vítězslav Šimák (1870 Turnov – 1941 Praha). V silné konkurenci generačních druhů se pod Rezkovým vlivem specializuje na dějiny 17. a 18. století, posléze na dějiny dějepiscectví a precizní editorskou činnost. Stává se předním odborníkem na dějiny osídlení českých zemích a formuje českou historickou vlastivědu, jejímž prvním profesorem je jmenován až r. 1921, ač se již r. 1904 habilitoval pro obor českých dějin. Pracuje neúnavně ve vědeckých společnostech, popularizuje českou historii a v neposlední řadě se věnuje rodnému kraji. Je jedním z mála českých historiků, který díky své nekonfliktní povaze udržuje kontakty s nejrůznějšími pracovníky napříč historickou obcí. Právě tato nenápadnost (v porovnání s charismatickým Josefem Pekařem či Josefem Šustou) vedla k tomu, že osobnost J. V. Šimáka nebyla dosud jako badatelské téma vytěžena, ač dnes již existuje početná literatura věnovaná dílčím otázkám historiografie konce 19. a první poloviny 20. století i jejímu vývoji. A to i přesto, že jeho působení ve vědeckých společnostech a na univerzitě, kde vychoval řadu budoucích historiků (např. Emanuela Nohejlová-Prátová, Jindřich Šebánek, Jiří Čarek), bylo nezanedbatelné.

Život a dílo J. V. Šimáka poprvé hodnotily dobové recenze jeho děl a příležitostné články. Zásadní příspěvky vyšly k Šimákovým 60. a 70. narozeninám v letech 1930 a 1940, mj. z pera Marie Ludmily Černé, Emanuely Nohejlové, Josefa Pekaře, Františka Roubíka a Václava Vojtíška.¹ Velká pozornost byla věnována Šimákovu odkazu r. 1996 na turnovské konferenci J. V. Šimák a poslání regionální historiografie v dnešní době; výsledný sborník sice obsahuje řadu podnětných studií, ale omezuje téma historikova života a díla převážně na region.² R. 1998 se pokusila o souhrnný pohled Martina Sobotková ve své diplomové práci

¹ Viz Bibliografii prací o J. V. Šimákovi.

² *J. V. Šimák a poslání regionální historiografie v dnešní době*. ZČRP. Supplementum 2. Semily, Státní okresní archiv 1996.

Josef Vítězslav Šimák jako typ vlastivědného pracovníka.³ Od r. 2003 se některým dílčím tématům věnuje autorka disertace.⁴ Od Šimákova úmrtí však nevznikla práce, zabývající se komplexně, hluboce a promyšleně jeho životními osudy i dílem.

Novější výzkumy⁵ prokazují, že dnes již tradiční pojetí vývoje české historiografie v Přehledných dějinách českého dějepisectví Františka Kutnara a Jaroslava Marka⁶ je nutné nahlédnout znovu z hlediska současného poznání dějin oboru. Tomu má přispět i předkládaná práce. Především se snaží poskytnout zevrubný pohled na Šimákův život, podat charakteristiku jeho díla a pojetí historické vlastivědy. Usiluje o to, aby opravila, upřesnila a rozšířila dosavadní poznání o Šimákově roli a pozici v historické obci, pohybující se dnes od představy uznávaného regionálního historika až po nevýrazného vysokoškolského profesora, jehož univerzitní kariéru fedroval Josef Pekař.

Základním pramenem k poznání Šimákova života je dobře zachovaný osobní archivní fond o celkovém rozsahu přes 100 kartonů, jehož části jsou uloženy v několika institucích.⁷ Jedná se o Masarykův ústav a Archiv Akademie věd ČR (dále A AV ČR; 76 kart., 25 kartoték), Muzeum Českého ráje v Turnově (dále MČR; 19 kart.), Literární archiv Památníku národního písemnictví (dále LA PNP; 3 kart.), Státní okresní archiv Mladá Boleslav (9 kart.) a Státní okresní archiv Semily (1 kart., 1 složka). Cennou pramennou základnou je i řada dalších osobních fondů, jako celky uvádím fondy Marie Ludmila Černá-Šlapáková (LA PNP) či František Roubík (A AV ČR); na korespondenci jsou bohaté zejména fondy A AV ČR Jaroslav Bidlo, Julius Glücklich, Václav Chaloupecký, Zdeněk Nejedlý, Václav Novotný, dále fondy LA PNP Jiří Václav Klíma, Vincenc Jan Matina, Rudolf Urbánek a Čeněk Zíbrt. Samozřejmostí je prostudování dalších relevantních písemností – např. České akademie věd a umění, Historického spolku, Královské české společnosti nauk, Masarykovy akademie práce

³ SOBOTKOVÁ Martina, *Josef Vítězslav Šimák jako typ vlastivědného pracovníka*, Praha 1998. Diplomová práce Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze

⁴ Viz Bibliografii prací o J. V. Šimákovi.

⁵ Viz např. BENEŠ Zdeněk, *Pojmy jako předmět historiografického studia (Příklad: Gollova historická škola a její zakladatel)*, ČČH 93, 1995, s. 359–397; HAVELKA Miloš, *Dějiny a smysl. Obsahy, akcenty a posuny „české otázky“ 1895–1989*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2001; *Jaroslav Goll a jeho žáci*. Ed. Bohumil Jiroušek, Josef Blüml, Dagmar Blümllová. České Budějovice: Historický ústav Jihočeské univerzity (ed. Historia culturae VI, Studia 5) – Pelhřimov, Nová tiskárna Pelhřimov 2005; JIROUŠEK Bohumil, *Antonín Rezek*, České Budějovice: Jihočeská univerzita (Historia culturae, Biographia 1) – Pelhřimov, Nová tiskárna Pelhřimov, 2002; TÝŽ, *Jaroslav Goll. Role historika v české společnosti*, České Budějovice: Historický ústav Filozofické fakulty Jihočeské univerzity (Historia culturae XI, Biographia 4) – Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2006; ŠTAIF Jiří, *Historici, dějiny a společnost. Historiografie v českých zemích od Palackého a jeho předchůdců po Gollovu školu, 1790–1900*, I–II, Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy 1997.

⁶ KUTNAR František – MAREK Jaroslav, *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2009 (3. přeprac. a rozšíř. vyd.).

⁷ Viz prameny uváděné na konci disertace.

(vše v A AV ČR), Univerzity Karlovy (Archiv UK), dále Ministerstva kultu a vyučování Vídeň (později Ministerstva školství a národní osvěty) a Společnosti přátel starožitností (vše v Národním archivu) či turnovského muzea (MČR). Nemohla zůstat opominuta ani korespondence a další písemnosti v osobních fondech pražských i mimopražských archivů (kromě již zmíněných např. Archiv Národního muzea).

Kromě toho je autorka disertace v kontaktu s Šimákovými potomky, prostudovala Šimákovo tiskem vydané dílo a literaturu věnovanou jeho osobnosti, problematice historické vlastivědy i regionalismu a dějinám české historiografie konce 19. a 1. poloviny 20. století.

Na biografickém půdorysu sleduje Šimákovy životní osudy od dětství přes vysokoškolská studia až k letům, kdy aktivně působil jako středoškolský profesor na Vyšší dívčí škole v Praze a posléze jako univerzitní profesor. Pasáže popisné a charakterizační se střídají s komparací, podobně části analyzující konkrétní specifickou problematiku jsou završeny syntetizujícími pohledy. Autorka klade velký důraz na využití pramenů osobní povahy (především rodinné a osobní korespondence), které konfrontuje s prameny institucionálními. Nechává často hovořit samotného J. V. Šimáka s jeho zaujetím, smutkem, zranitelností, ale i stálepřítomným úsilím o objektivní poznání. Nezasťirá, že osobnost J. V. Šimáka je jí sympatická a povahou blízká, což se do jisté míry projevuje v jejím výkladu.

První kapitola popisuje léta Šimákova dětství, gymnazijních studií a jeho první historické zájmy. Druhá kapitola na ni navazuje charakteristikou vysokoškolských studií, vlivů vysokoškolských pedagogů i aktivit v mimouniverzitním prostředí, prvních zaměstnání i vědeckých prací. Třetí kapitola věnuje pozornost Šimákově cestě za habilitací a jeho studijnímu pobytu v Lipsku (1904/1905), kde se právě institucionalizovaly kulturní dějiny v pojetí Karla Lamprechta a pod jejich záštitou se velmi obtížně prosazovala jako samostatný obor věda o dějinách země a jejím osídlení. Podstatné místo zde má historikovo hledání životní partnerky a jeho rozvětvené spolkové aktivity i básnická tvorba. Čtvrtá kapitola zachycuje Šimákovu vědeckou a osvětovou činnost i rodinný život za první světové války. Pátá stěžejní kapitola představuje J. V. Šimáka jako univerzitního pedagoga, jehož působení se pohybuje mezi vědou a popularizací. Především se zaměřuje na okolnosti získání profesury historické vlastivědy československého státu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, působení ve vědeckých společnostech a vznik jeho *Kroniky československé* (1921–1925). Šestá kapitola sleduje Šimákovy profesní a lidské osudy v letech 1927–1941, opět se zřetelem k pedagogické práci, působení v profesních spolcích i osvětové činnosti. Jeho vědecké dílo vrcholil v monografii *Středověká kolonizace v českých zemích* (1938).

Šimákovy názory na historikovo dílo a popularizaci vědeckého poznání, poměrně dobře doložitelné v jeho výkladech vysokoškolským studentům i v některých publikovaných textech, přibližuje sedmá kapitola. Závěrečná osmá kapitola zodpovídá otázku po podobě Šimákovy historické vlastivědy. Stručně připomíná vývoj vlastivědného bádání v českých zemích od poloviny 19. století. Především se věnuje výkladu Šimákova (a v návaznosti na něj Roubíkova) pojetí (historické) vlastivědy a pozdější koncepci regionálního dějepisectví u Františka Kutnara. Místo zde má i dílčí porovnání s bádáním německých vlastivědců v českých zemích a pohled na Šimákovo směřování ke spolupráci s kulturně-historickým proudem českého dějepisectví (August Sedláček, Zikmund Winter, Čeněk Zíbrt).

Nedílnou součástí disertace je bibliografie veškerých zjištěných Šimákových odborných knih, studií, článků, recenzí, ale i popularizačních statí a novinových příspěvků, jejichž vědecká hodnota je často nesporná. Rovněž je připojen soupis univerzitních a mimouniverzitních odborných i popularizačních přednášek; dále je zpracována výběrová bibliografie k Šimákovu životu a dílu.

Předkládaná disertace by nevznikla bez vstřícnosti archivů, muzeí a knihoven, v nichž jsem v letech 2003–2011, kdy jsem se tématu věnovala, bádala. Jedná se především o Archiv Akademie věd ČR, Archiv Národního muzea, Literární archiv Památníku národního písemnictví, Muzeum Českého ráje v Turnově, Národní knihovnu ČR, Státní okresní archiv v Mladé Boleslavi a Státní okresní archiv v Semilech, v nichž se mi věnovalo více kolegyň a kolegů. Jmenovitě bych ráda poděkovala za cenné rady při práci svému školiteli prof. PhDr. Zdeňku Benešovi, CSc., bývalé kolegyni z akademického archivu PhDr. Jaroslavě Hoffmannové, kolegovi doc. PhDr. Bohumilu Jirouškovi, Dr., z Historického ústavu Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a svému manželovi Karolu Bílkovi, prom. hist., za trpělivost své malé pomocnici Andulce.

***Budiž věren povinnosti,
jak to žádá Tvůrce svůj,
neustávej v horlivosti,
všude na ni pamatuj!***

(Zapsáno na začátku zápisníku Josefa Šimáka na rok 1863, viz ŠIMÁK J. V., *Z rodinné kroniky*, OJKT 8, 1929–1930, s. 220.)

I. Čas dětství a gymnazijních studií (1870–1890)

„Rod Šimákův má svou kolébku v jižních Čechách v krajině táborské ,tam tichou nad Lužnicí‘.“¹ Těmito slovy nás uvádí historik do svého vzpomínkově laděného příspěvku na čas dětství a studií. Předky svého otce mohl sledovat od konce 16. století, k r. 1595 je doložený Jíra Šimák na „*selské živnosti ve Srabově*“. Otec Josef Šimák se narodil 7. února 1842 na všečovském gruntě. Byl posledním (šestým) dítětem z prvního manželství Václava Šimáka s Marií, roz. Dvořákovou (z jeho druhého manželství se narodilo dalších osm dětí). Měl štěstí, protože jej otec poslal ve školním roce 1855–1856 na táborskou reálku a po třech letech na reálku v Praze v Panské ulici. Po jejím ukončení krátce navštěvoval techniku, ale z existenčních důvodů absolvoval v letech 1862–1863 učitelský kurz při reálce a r. 1865 získal učitelské vysvědčení pro nižší reálky v technickém oboru. Byl výtečným počtářem výborným ve stavitelství, kreslení, geometrii a rýsování. Svou kvalifikaci si ještě dále rozšiřoval. To již pracoval jako prefekt soukromého ústavu Aloise Wotzela v Jilské ulici, později asistent na české technice a učitel dívčí školy v Karlíně. Dne 1. října 1868 nastoupil jako skutečný učitel na nově zřízené průmyslové škole a řádné hlavní škole v Turnově. V září 1872 byl jmenován ředitelem turnovské obecné a měšťanské školy chlapecké a průmyslové školy pokračovací, kde působil až do svého penzionování r. 1906 (po záchvatu mrtvice).²

Josef Šimák si do Turnova záhy přivedl svou manželku Marii, rozenou Plavcovou, dceru svého někdejšího domácího z Nového Města Pražského ze Spálené ulice Jana Plavce. Oženil se s ní 31. srpna 1869 v kostele Nejsvětější Trojice v Praze. Marie Plavcová se narodila 8. prosince 1844. Její matka Josefa, rozená Ningrová, byla dcerou choťebořského (později mnichovohradišťského) soukeníka Václava Ningra, který pojal za manželku

¹ ŠIMÁK J. V., *Z rodinné kroniky*, OJKT 8, 1929–1930, s. 209. Na s. 209–212 J. V. Šimák charakterizoval své předky z otcovy i matčiny strany. Rodokmeny, které se staly podkladem tohoto příspěvku, jsou uloženy v SOKA Semily, fond J. V. Šimák.

² Josef Šimák zemřel v Turnově 4. 12. 1914.

Serafinu, dceru dvorního valdštejnského malíře Jiřího Hilsera (1735–1818). Mariiným strýcem byl mj. portrétní malíř Václav Antonín Ninger (1804–1870),³ jehož synové Václav (1831–1896) a Edvard (1836–1891) byli rovněž malíři; všichni působili především v Mnichově Hradišti. Marie Plavcová absolvovala pražský německý učitelský ústav, hovořila plyně německy a francouzsky, uměla také polsky. K jejím největším zájmům patřila četba české a německé literatury, skládala také poezii. Rok před svatbou vyučovala v Českých Budějovicích, v Turnově několik let na dívčí škole zřízené při škole průmyslové.

J. V. Šimák podal výstižnou charakteristiku svých rodičů: „*Otec můj, temný blondýn modrých očí, neúnavný v práci, (míval rozličné záliby), nesmírně obětavý a šťastný, mohl-li komu radost udělati, choleric, snadno vznětný, ale měkký, hned hotov všechno zapomenouti, byl družný a veselý. Máti, sličná černovláska, hnědých zraků, rovněž energická, ale systematická a přísná v pořádku, pevná a vytrvalá, která nezapomínala a těžko se usmiřovala, vždy na vše připravená, spíše hloubavá samotářka, oddaná tichému studiu. Národně uvědomělí byli oba od mládí.*“⁴ Šimákovi se s Turnovem sžili a zařadili se mezi místní měšťanskou honoraci. Josef byl oblíbeným pedagogem, založil také spolek pro podporu chudé mládeže obecných škol. Inteligence tradičně formovala veřejný a společenský život na malém městě. Josef Šimák byl aktivním členem Učitelské jednoty, Hospodářského spolku, zpěváckého spolku Dvořák, Okrašlovacího spolku a Červeného kříže. Vynikal jako odborník v technických oborech; v rukopise zůstala jeho Početnice.⁵ Jeho manželka Marie se věnovala především dobročinné činnosti, působila v dámském odboru Národní jednoty severočeské.⁶

Šimákovi bydleli v Turnově nejprve v čp. 272, pak čp. 241, od 1874 v čp. 28 v Riegrově ulici. R. 1879 Josef Šimák koupil s přispěním svého svobodného strýce, lékaře Josefa Dvořáka pozemek a za jeho pomoci vystavěl dům čp. 465, do něhož se rodina v listopadu 1880 nastěhovala. V přízemním domě se zahradou bydlel Josef Dvořák (zemř. 1887 v Turnově) a jeho švagrová (vdova po lékaři Tomáši Dvořákovi) s dcerou. Starost o širší příbuzenstvo převzal Josef Šimák jako závazek za poskytnutou pomoc od strýce.⁷

³ TOMAN Prokop, *Nový slovník československých výtvarných umělců*, II, Ostrava, Výtvarné centrum Chagall 1993 (reprint 3. rozšířeného vydání), s. 204.

⁴ ŠIMÁK J. V., *Z rodinné kroniky*, s. 212–213.

⁵ *Tichá slavnost* [25 let učitelské činnosti Josefa Šimáka], LP 7, 1893, č. 20, 15. 10., s. 3; *Z kruhů učitelských* (Několik slov za odcházejícím na trvalý odpočinek ředitelem Jos. Šimákem), HP 22, 1907, č. 16, 25. 8., s. 3; *Ředitel Josef Šimák †*, HP 29, 1914, č. 23, 13. 12., s. 3–4.

⁶ Doklady o činnosti Josefa a Marie Šimákových najdeme v A AV ČR a v MČR Turnov, fond J. V. Šimák; dále např. zprávy v Pojizerských listech.

⁷ ŠIMÁK J. V., *Z rodinné kroniky*, s. 212. Srv. A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 2, studijní doklady, žádost Josefa Šimáka, žáka 5. třídy mladoboleslavského gymnázia, o udělení nadace od pražského světicího biskupa Petra Krejčího pro studenty.

Dne 15. srpna 1870 se Šimákovým narodil v Turnově v čp. 241, ve druhém patře v zadním bytě, syn Josef. O jeho výchovu se starala především matka. Hodně mu četla, vypravovala, učila zpaměti verše a v pěti letech jej naučila číst. Posléze přišly na řadu základy němčiny a francouzštiny. Malému Josefovi se vtiskly do paměti společné večery, při nichž otec čítával nahlas a s nadšením Zapovu *Českomoravskou kroniku* doprovázenou obrázky Petra Maixnera. Vzpomínal také na *Prostonárodní obrázky z dějin národu československého* od Josefa Vinohorského, vydávané v královéhradeckém nakladatelství Dědictví maličkových, a různé rytířské povídky z obrozenecké doby.⁸ Další četbu (zvláště kalendáře) nalézal u paní Anežky Vorlové, manželky turnovského řezníka, která se přátelila s jeho matkou. Zde četl poprvé smyšlený regionální vlastenecký příběh *Svatava a Vojmil anebo Panenské vězení na Hrubé Skále* od krajana Františka Bohumila Tomsy. S dětstvím také spojoval četbu historických povídek Prokopa Chocholouška a především nejvíce oblíbeného Václava Beneše Třebízského, jehož historický obraz z třicetileté války *Trnová koruna* (1881) četl mnohokrát.

S místními hrady se seznamoval zatím pomalu. Nejprve poznal Valdštejn, Hrubou Skálu a Rotštejn. Byl to pro něj velký zážitek, neboť po letech přesně datoval první výlet na Hrubou Skálu 17. srpnem 1881 (navštívil ji s matkou a paní Vorlovou), a napsal také, že v listopadu 1881 spatřil Trosky z větší blízkosti Vyskře. Lépe znal mnichovohradištský zámek, kde byl klíčníkem manžel jeho prarodiny Anny Ningrové, provdané Handlové, a zámek v Březně u Mladé Boleslavi, neboť jeho další prarodička Serafina Ningrová, provdaná Macichová tam sloužila jako komorná u Kouniců. Občas jezdil také do Prahy za svým dědem Janem Plavcem a pobýval zde déle r. 1878, když matka ošetřovala děda poté, co si zlomil nohu. Některá místa navštívil se strýcem z matčiny strany Hynkem Plavcem, inženýrem pojišťovací společnosti, jehož vášní byly staré hrady – pořizoval si jejich soupis, kreslil je a zaznamenával jejich historii. Josef se teprve s ním dostal na Trosky, Valečov a Kost. Svůj vrozený zájem o historii a umělecké památky spojoval s rodinou své matky a později připomínal chotěbořskou větev rodiny Ningrových, z níž pocházel písecký profesor a autor dějepisných učebnic Karel Ninger (1827–1913).

Josef od školního roku 1876/1877 navštěvoval pětiletou obecnou školu v Turnově. Chodil zde do první a druhé třídy, část třetí třídy (1878) pobýval v Praze a docházel na „*novoměstskou školu v Praze*“. Čtvrtou a pátou třídu vychodil opět v Turnově a na podzim

⁸ Tamtéž, s. 213. Z matčiny knihovny jej upoutali hrdinové dětských povídek: *Čarodějnice* (napsal Petr Miloslav Veselský), *Jenověfa a Růženka Jedlohradská* (napsal Christoph Schmidt), *Hrabě Rožmberk*. Vlastenecký příběh, který se stal ku konci švédské války (napsala Christiane Benedicte Naubert), *Jeskyně starého otce Blažeje* (napsal Wilhelm Bauberger).

1881 nastoupil na místní trojtřídní měšťanskou školu. Zde absolvoval jeden rok studia.⁹ Na turnovské obecné škole se poprvé setkal se selským synkem z Daliměřic Josefem Pekařem, který zde absolvoval čtyři třídy a na podzim 1880 nastoupil do primy mladoboleslavského gymnázia. Ten na něj po letech vzpomínal: „vzorný v každém směru syn pana ředitele. Pamatuji se ještě dnes na jeho sametový kabátec, který nám tak imponoval, i na jeho jiskrné planoucí oko, jež činilo jeho tvář tak zajímavou, tenkrát jako dnes.“¹⁰ Módní sametový kabátec vyjadřoval společenskou vážnost, již se rodina Šimákových těšila, a jistou odlišnost od spolužáků. Josef, vždy vstřícný vůči spolužákům z chudších poměrů, vnímal sociální prestiž své rodiny jako velký závazek. Postavení, které Šimákovi v Turnově zaujímali, bylo sice spojeno s vysokými nároky na sebeprezentaci, ale ne s bohatstvím. Rodiče vychovávali Josefa k pracovitosti, šetrnosti a skromnosti. Jeho dětství bylo spjaté především s Turnovem a blízkým okolím. Zásadní změny do jeho života přinesl vstup na mladoboleslavské gymnázium na podzim 1882. Další, neméně důležitou událostí bylo narození bratra Václava 8. listopadu 1884 v Turnově.

Dvanáctiletý Josef si do Mladé Boleslavi¹¹ přinášel silný zájem o historii. Již v poslední třídě obecné školy si dělal sbírku erbů a na měšťance „*skládal rodopisy a kreslil historické mapy (zatím jen smyšlené)*“.¹² Jako gymnaziální student hned využil jisté volnosti k vycházkám po okolí a k prohlubování svých historických zájmů. Na prvním místě však stála škola. Josef na sebe byl velmi přísný, někdy až tvrdý. Nechtěl zklamat své rodiče, kteří investovali do jeho vzdělání, zejména otce, s jehož oblíbenou matematikou stále zápasil. Svůj

⁹ SOKA Semily, fond Újezdni školní rada Turnov, k. 8, i. č. 56, Přestupy žactva: Okresní školní rada v Praze podává 14. 1. 1879 místní školní radě v Turnově zprávu, že Josef Šimák se přestěhoval z Turnova do Prahy; do seznamu turnovských školních dětí byl zapsán opět od 1. 1. 1879. Za školní rok 1877/1878 měl vysvědčení z Turnova. Srv. A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 2, studijní doklady. Bohužel se nepodařilo identifikovat, na kterou školu J. V. Šimák v Praze chodil: na základě rešerše, kterou provedla laskavě v katalozích a matrikách ve fondech Archivu hlavního města Prahy Mgr. Petra Krátká, lze vyloučit novoměstské a přilehlé staroměstské školy: Obecná a měšťanská škola u sv. Trojice Praha II – Vladislavova, Obecná škola u sv. Vojtěcha Praha II – Pštrossova, Piaristická obecná škola Praha II, Obecná škola u sv. Petra, Cviční obecná škola při Amerlingově ústavu, Praha II – Panská.

¹⁰ PEKAŘ, Josef: *K šedesátým narozeninám J. V. Šimáka*. In: Přátelé čsl. starožitností svému učiteli. K šedesátinám univ. prof. Dra J. V. Šimáka. Praha 1930 (Příloha ČSPSČ 38, 1930, č. 2–3), s. III.

¹¹ Za svých studií J. V. Šimák bydlel v primě až tercii (1882–1885) u vojenského vysloužilce Josefa Bednáře, školníka mladoboleslavského gymnázia, v čp. 61/II. Od školního roku 1885/1886 do konce studií J. V. Šimák bydlel v Mladé Boleslavi čp. 55/I u učitele Václava Matějce. Viz SOKA Mladá Boleslav, fond Gymnázium Mladá Boleslav, kn. 266, i. č. 330 – hlavní katalog 1. B. tř. za šk. r. 1882/1883; kn. 280, i. č. 344 – hlavní katalog 2. B. tř. za šk. r. 1883/1884; kn. 295, i. č. 359 – hlavní katalog 3. B. tř. za šk. r. 1884/1885; kn. 309, i. č. 373 – hlavní katalog 4. B. tř. za šk. r. 1885/1886; kn. 322, i. č. 386 – hlavní katalog 5. tř. za šk. r. 1886/1887; kn. 334, i. č. 398 – hlavní katalog 6. tř. za šk. r. 1887/1888; kn. 337, i. č. 401 – hlavní katalog 1.–8. tř. za šk. r. 1888/1889; kn. 338, i. č. 402 – hlavní katalog 1.–8. tř. za šk. r. 1889/1890.

¹² ŠIMÁK J. V., *Z rodinné kroniky*, s. 216.

boj s exaktními vědami vzdal až na konci středoškolských studií, přestože od počátku mu bylo jasné, že směřuje jinam. V dopisu Ferdinandu Strejčkovi 21. dubna 1938 zavzpomínal: „*Málo radostivé upomínky mám na matematiku a fyziku, s nimiž jsem byl (ačkoliv syn matematikův) na štíru od malička. Za dobrého a laskavého Františka Hoffmanna¹³ v nižších třídách jsem se jakžtakž protloukal, ale od kvinty nastalo martyrium. A chudák Václav Valášek¹⁴ nebyl k tomu stvořen, aby z nás učinil miláčky této vědy královské. Samou svou postavou, poněkud obtloustlou, a dobráctvím, jež z něho přímo kynulo, nevzbuzoval nijak authority, tím méně, když si jí chtěl vynutiti, stroje se do kruté přísnosti, ve které choditi neuměl. Kdyby byl vyučoval něčemu, co lze paměti získati, byl by snad nejpopulárnějším kantorem, ale ve svých naukách neměl bohužel zdaru ani v metodě, ani v praxi. Pokusy se nedařily (máme to nějak polámané), demonstrace selhávaly, příklady na tabuli nevycházely (a tak to smažte!) a výkladům se nerozumělo. Nedovedl se vyjádřiti jasně, přeříkával se, míval všeliká rčení, jež ihned znárodněla [...] Namáhal se, co byl, ale nic z nás nevytloukl; že jsme nepropadali hromadně, byla náhoda, přišel k nám totiž do třídy nový kolega Šorejs,¹⁵ matematické fénomen; ten v okamžiku vypracoval úlohy, sousedství je rychle rozmnožilo a do konce hodiny byla kóna obecně opsaná. [...] Já jsem uměl z paměti celou trigonometrii, potom i analytiku, a tak mi někdy přálo štěstí, že jsem mohl reprodukovati některý příklad. Ale přitom jsem ani jediné věci nerozuměl vůbec – a až do maturity se třásl, že z počtů prasknu. Z fyziky se přece dalo něco naučit, ale jak došlo např. k výpočtům ramena síly a ramena práce – konec. Všecku svou nervózu a nedůvěru v sebe mám jen z těchto nešťastných dvou nauk. Taftlově učebnici¹⁶ jsme říkali ‚Pekelný žaltář‘, jak byla nám nesrozumitelná a nezáživná [...]“¹⁷ Nejen z Šimákova zpětného pohledu na léta studií je patrný jeho závazek co nejlépe ve škole prospívat (celé gymnázium měl vyznamenání, jiná známka než výborná se objevovala nejčastěji*

¹³ František Hoffmann (1851–1911), 1877–1887 vyučoval přírodopis, matematiku a fyziku na mladoboleslavském gymnáziu. J. V. Šimáka měl na nižším gymnáziu a kromě zmíněných předmětů jej učil též filozofickou propedeutiku v primě a němčinu v kvartě.

¹⁴ Václav Valášek (zemř. 1908), 1882–1905 profesor matematiky a fyziky na mladoboleslavském gymnáziu. J. V. Šimáka učil od kvarty fyziku a od kvinty matematiku.

¹⁵ František Šorejs pocházel z Bělé pod Bezdězem, v Mladé Boleslavi studoval primu, sekundu (1882–1884), sextu až oktávu (1887–1890), později byl lékařem v Mnichově Hradišti.

¹⁶ TAFTL Emanuel, *Algebra vyšším třídám středních škol*. Klatovy 1885 (2. opr. a dopl. vyd.), Praha 1887 (3. upr. vyd.).

¹⁷ KÁBOVÁ Hana, Jak vzpomínal J. V. Šimák na gymnaziální studia v Mladé Boleslavi, ZČRP 22, 2009, s. 199. Komentovaná edice dopisu J. V. Šimáka F. Strejčkovi (Praha 21. duben 1938; viz LA PNP, fond Ferdinand Strejček, korespondence přijatá – J. V. Šimák) obsahujícího podrobné vzpomínky na Šimákova gymnaziální studia.

z matematiky a němčiny¹⁸). Táhne se celou jeho korespondencí rodičům, případně některým blízkým přátelům.

Skutečně trefná se jeví již připomenutá charakteristika J. V. Šimáka z pera Pekařova – „*vzorný v každém směru syn pana ředitele*“. Upřímná láska k rodičům, velká sebekázeň a kritická sebereflexe způsobily, že v čase dospívání nejraději vyhledával knihu, starší kamarády, poznával památky a psal básně. Zábava spolužáků (např. hraní karet o peníze) v něm vyvolávala odpor a pokud jej něco rozrušovalo, bylo to především tázání po vlastní nedostatečnosti a nedokonalosti. Následkem toho byl někdy podrážděný, jindy apatický, neschopný jakékoliv činnosti. Se svými stavy se nakonec svěřil svému spolubydlícímu, učiteli Václavu Sládečkovi a poté i rodičům. Těm psával velmi otevřeně: „*Oba dva listy Vaše měly žádoucí účinek, veproudila se mi opět dřívější jarost' v mysl. [...] Podráždění ovšem neupírám [...] Přemýšlel jsem již na počátku minulého jara o původu toho, i zdá se mi, že domyslel jsem se pravého důvodu. Má povaha již sama sebou nesla, že stranil jsem se vůbec každé hlučnější společnosti i žáků i jiných, poněvadž tiché, soukromé zaměstnání mne více blažilo, než plané fráze a nutně otřepané hovory, k nimž začasť, jak jsem pozoroval, se obraceli, zdálo se mi to vše krátce mrháním času. Tím však stal jsem se samotářem a nemohl se zbýti jakési plachosti a ostýchavosti, pro což obyčejně jsem tržil jenom výsměch, což již odedávna nemohu snést, následek toho byl, že vyhýbal jsem se konečně styku veškerého a žil jen sobě a svému zaměstnání, maje jedinými druhy ... učitele Sládečka a Pekaře. // Jsa takto sobě zůstaven, přemýšlel jsem velmi často a nemaje jiného měřítko, než svůj vlastní rozhled a rozmysl, upadal jsem znenáhla v pocity, že jsem nesmírně ničemný člověk, který k ničemu na světě nemůže být a jen k tomu existuje, aby sobě i jiným byl obtíž. Konečně stalo se mi to druhým žitím, takže neviděl jsem před sebou nic než černou propast', do které chtěj nechtěj jednou samovolně musím se vrhnouti. // Pracoval jsem s pílí, avšak s tím vědomím, že práce má je marna a jen za tím účelem, abych ukojil své svědomí a nezpůsobil Vám za všechno dobrodiní zármutek. // Každá, sebe méně zaviněná nehoda, vrážela mi trny hloub do duše, takže konečně stal jsem se skutečným morousem. // Obávaje se však posměchu a z Vaší strany zasloužených*

¹⁸ *Prima*: němčina v 1. pololetí chvalitebný, zpěv dobrý v 1. pololetí a ve 2. pololetí chvalitebný; *sekunda*: němčina a zpěv obě pololetí chvalitebný; *tercie*: němčina v 1. pololetí chvalitebný; *kvarta*: řečtina v 1. pololetí chvalitebný, němčina v obou pololetích chvalitebný; *kvinta*: řečtina a matematika v 1. pololetí chvalitebný, němčina obě pololetí chvalitebný; *sexta*: řečtina, matematika a zpěv v 1. pololetí chvalitebný, němčina a tělocvik v obou pololetích chvalitebný; *septima*: latina a kreslení v 1. pololetí chvalitebný, matematika a němčina obě pololetí chvalitebný; *oktáva*: latina obě pololetí chvalitebný, matematika obě pololetí dobrý, němčina v 1. pololetí dobrý a ve 2. pololetí chvalitebný. Viz SOKA Mladá Boleslav, fond Gymnázium Mladá Boleslav, kn. 266, 280, 295, 309, 322, 334, 337, 338.

výčitek, kryl jsem vše hluboko v ěnadru a reflektováním opětým ještě více upevňoval a rozmnožoval. // Za první světlo do té tmy mám děkovati panu Sládečkovi. Kdysi rozhovořili jsme se spolu, a to tak důvěrně, že konečně svěřil jsem mu své zápisky,¹⁹ kam jsem všechny své úvahy znamenal. Na to jal se mi vše z různých stran osvětlovati a vyvracet, až konečně jsem přišel k jinému poznání.²⁰ V následujících odstavcích vysvětloval rodičům, že taneční hodiny a hlučnější zábavu vyhledával, aby předešel propuknutí pesimistických myšlenek, což se mu osvědčilo.²¹ Svěřil se, že neúspěchy v matematice podlamují jeho sebedůvěru a svých zájmů se nemůže zřici: „Kdybych vzdal se soukromého svého zaměstnání úplně, musil bych se vzdáti i duše – toho zcela nechati není mi možno, poněvadž vžil jsem se do toho tak, že nemohu bez něho obstáti. Dle znalých rad Vašich však obmezím se co možná nejméně. [...] Listy Vaše mně opravdu pomohly, děkuji Vám oběma za ně z celé duše. – [...]“²² Svému zápisníku J. V. Šimák svěřil: „Jsem idealistou, pravda, miluji svou vlast' nade všechno a budu si v duši nejrůžovější plány, leč zatím užírám mi srdce myšlenka, že nejsem k ničemu. // Na

¹⁹ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 7, středoškolský zápisník: „Jsem člověkem nestálým, vím to, jsem nepraktický snilek, jalový idealista. Je to mojí melancholie příčinou? Snad. – ba skoro jistě. // Horuji, mluvím nadšeně, spojuji mysl i duši svou nejvábnějšími iluzemi, a přijde-li ke skutku, zlomím při nejmenší nehodě zbraň a vzdávám se všeho. // Může-li cos řádného ze mne při takových okolnostech být [?] Tak rád bych odpověděl, že ano, a přece vždy vkrádá se mi v mysl pochybnost' a ta mne zžírám jako červ – dožere-li?“

²⁰ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům Marii a Josefu Šimákovým, dopis z Mladé Boleslavi 23. 1. [1889].

²¹ Tamtéž. Srv.: „Následující na to zkoušky zabraly všechnen můj prázdny čas, že nezbyvalo mi času k rozvažování. O prázdninách pak byla to cesta do Lublaně, která mne zachránovala, a pak moje „flámovství“. Já cítil tehda, že opět nemaje svého důvěrníka, klesnu v předešlé postavení, popřeju-li jen si k tomu příležitosti. A právě z té příležitosti byl jsem jednak neustále zaměstnán, jednak vrhl jsem se cele do proudu společnosti. Zaťal zuby, zamhouřil oči a uši, zkrátka dělal jsem, jako bych nic neviděl a neslyšel. Byly to sice strašné karamboły a dosavad musím se usmáti, vzpomenu-li, jak hloupě často jsem si počínal. Avšak po několika klopytnutích přestál jsem vše dosti čestně, až na to, že jsem často byl nucen plácati do větru, abych neplaval, což mi bylo dosti krušno, ježto nejsem zvyklý ledabyle nazdarbůh rozum si patlat. // Ale ač zdálo se to ve mnohé stránce flámováním, přece vždy jsem měl na paměti, že jest vše vlastně jen lékem, jak již matičce jsem pověděl. Tím bylo mi rázem pomozeno. // Ale zde nastalo kromě učení opět jen nudno, zvlášt' na počátku roku, já toužil opětně po takém zaměstnání, avšak toho se mi nedostalo. Taneční hodiny vůbec nebyly zřizeny, jiné společnosti kromě kolegů nebylo a o tu jsem nestál. Baval jsem se tedy soukromě, avšak prost' jsa všeho pesimismu. Jen někdy, zvlášt' za takých okolností nemilých, zásvity překonané opět se objevovaly, avšak těch jsem si nevšímal a jen se usmíval, až v čase posledním, kde se mi toho tolik nahrnulo, že rázem spadl jsem z růžových snů do bláta. Vašimi listy, za kteréž Vám nejupřímnější díky vzdávám, postaven jsem opět na pevný základ, ač obávám se, by opět se neovíklal. Jedno z takových „beranů“ je ta nešťastná matematika. Věděl jsem, že to tatínka mrzí, že nemohu se v ní obeznámiti, i umínil jsem si stůj co stůj, že musí mi vše jít, abych dostal výbornou. Ale marno bylo mé úsilí, ač vytrvale jsem se snažil, nešťastnou náhodou přišel jsem na něco, čemu jsem méně rozuměl, spletl se a bylo hotovo a nyní při poslední konferenci poznal jsem, že nezmožu se na víc než opět na chvalitebnou. Rcete, není-li v tom aspoň malý podklad, by člověk nesilné organizace duševní mohl se domnívati, že přeze vše úsilí k cíli dospěti nemůže? // Z čeho vyvinula se má neodvážnost', povědět nedovedu, ačkoliv není také teprv následkem podrážděnosti, nýbrž spíše jednou z příčin, ježto pozoruji ji na sobě odedávna.“

²² Tamtéž.

jedné straně velebí se ideály, na druhé zavrhuji. Což mám činiti? // Opravdu někdy téměř zoufám – každé slovo, jež promluví, každý skutek, týkající se zájmů svatých a ušlechtilých, abych tajil, sice odevšad vyřítí se na mne děšť úsměšků a jízlivostí. // Ovšem mohl by kdo namítnout, že toho netřeba dbáti, já však jsem citlivým v ohledu tom nesmírně. Vbodne-li kdo do citů mi nejsvětějších, jako by rozedral mi srdce. Nedovedu snášet mužně utrpení, klesám a ustupuji. // Cítím s hrůzou, že sám někdy podléhám osudnému vlivu svého okolí, že cynicky již někdy olupuji se sám, co mi draho; jak vyvážnu z toho zmatku a bludiště. // Kolísám. Na jedné straně velebí se mládež, jež v písních zasvěcuje se vlasti své, jest povzbuzována k činům stále a stále. Na druhé právě totéž vytýká se jí, za zabíjející malichernosti, za jalové hříčky. Kterým proudem mám plout? Řeknu-li komu o veršování svém, usměje se pohrdlivě, neb aspoň soustrastně a pomyslí si ‚také jeden z bláznů!‘ A ke všemu shledávám, že nejsem básníkem ani prostředním vůbec, žádným, leč bohužel pozdě shledávám.“²³

Šimákova duše patřila již dávno historii. Dostával se k ní především pilným samostudiem, protože na středoškolské pedagogii dějepisu neměl příliš štěstí. V nižších třídách gymnázia jej vyučoval František Bareš,²⁴ v kvintě přísný ředitel Norbert Hajnovský²⁵ a pak František Chum.²⁶ Zvláště problematicky se vyvíjel Šimákův vztah k F. Barešovi. Ten, ač si jej oblíbil, jej nejprve v jeho zájmu o historii nepovzbuzoval: „*Ve škole [Bareš] neimponoval a nebyl oblíben; jeho výklady byly nesoustavné, přerýkával se; jeho oblíbené ‚tejtej – tak‘ vtisklo mu stigma komiky hned od počátku a neoblíbenost rostla častými výbuchy vůči žákům, někdy i hrubými, div že nepolíčkoval, a zase až devótním chováním k řediteli. Já jsem sic náležel k jeho oblíbencům a dokud nás učil, neměl jsem věru příčiny si naň stýskati.*“²⁷ Po založení mladoboleslavského muzea r. 1885 byl F. Bareš jmenován jeho správcem, včetně péče o archiv, a poté byl pověřen sepsat ke dvoustému výročí založení gymnázia dějiny mladoboleslavského školství. Vzal si na pomoc především své nadané bývalé žáky z nižšího gymnázia septimána J. Pekaře a kvintána J. V. Šimáka. Ti se již v té době naučili v turnovském muzejním archivu číst archiválie, tak pro něj excerpovali mladoboleslavské písemnosti k dějinám školství a zároveň si mohli vypůjčovat k pročení i

²³ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 7, středoškolský zápisník.

²⁴ František Bareš (1851–1924), městský archivář, zakladatel muzea a vlastivědný spisovatel v Mladé Boleslavi; 1876–1908 profesor dějepisu a zeměpisu na mladoboleslavském gymnáziu. J. V. Šimáka vyučoval v primě až kvartě.

²⁵ Norbert Hajnovský (1828–1909), 1881–1889 ředitel mladoboleslavského gymnázia, profesor dějepisu, zeměpisu a filozofie.

²⁶ František Chum, 1881–1904 profesor dějepisu a zeměpisu na mladoboleslavském gymnáziu. Byl Šimákovým vyučujícím v sextě až oktávě.

²⁷ KÁBOVÁ Hana, *Jak vzpomínal J. V. Šimák na gymnaziální studia v Mladé Boleslavi*, s. 197.

opsání další archiválie. J. V. Šimáka v té době lákaly především podklady pro místní rodopis a opsal si mnoho písemností, jejichž rozsah odhadl na 80 hustě popsaných archů; Pekařovy opisy byly ještě větší.²⁸ J. V. Šimák ke konci života vzpomínal, že přečetli skoro celý boleslavský archiv.²⁹ Velice se jich dotklo, že F. Bareš, když vydal *Dějiny mladoboleslavského školství*,³⁰ nezmínil jejich pomoc a stejně se zachoval ke svému kolegovi profesoru Antonínu Hoblovi.³¹ Na Dušičky 1889 si F. Bareš vypůjčil od J. V. Šimáka pod záminkou opsání jeho mladoboleslavské výpisky a už mu je nevrátil (to samé udělal J. Pekařovi, který již byl studentem Filozofické fakulty české Karlo-Ferdinandovy univerzity).³² J. V. Šimáka jeho jednání velmi zraňovalo,³³ nechápal, že se tak může chovat pedagog vůči žáku a těžce snášel, že již nemohl F. Bareše respektovat.³⁴ Ten jednal rozporuplně. Přímo se svými žáky zacházel nevlídně a přezíravě (J. V. Šimáka přestal pouštět do muzea a archivu), ale Pekařovými prvními úspěchy se chlubil a později si přičítal i zásluhy na Šimákově odborném růstu. J. Pekař se od F. Bareše odpoutal záhy, ale J. V. Šimák se s ním ještě vícekrát polemicky střetl.³⁵ Až ve zralém věku nahlédl do některých motivů Barešova

²⁸ ŠIMÁK J. V., *Josef Pekař*, OJKT 8, 1929–1930, s. 171.

²⁹ KÁBOVÁ Hana, *Jak vzpomínal J. V. Šimák na gymnaziální studia v Mladé Boleslavi*, s. 198.

³⁰ BAREŠ František, *Dějiny mladoboleslavského školství*, Mladá Boleslav 1888.

³¹ KÁBOVÁ Hana, *Jak vzpomínal J. V. Šimák na gymnaziální studia v Mladé Boleslavi*, s. 198.

³² Středoškolské výpisky vrátila J. V. Šimákovi r. 1924 po smrti svého manžela paní Sofie Barešová a jsou uloženy v Šimákově osobním archivním fondu v A AV ČR.

³³ R. 1886 F. Bareš se velmi dotkl Šimákova patriotického cítění, když reagoval opovržlivě na jeho slova, že bude přispívat rozhojňování sbírek právě vznikajícího turnovského muzea a ne mladoboleslavského. KÁBOVÁ Hana, *Jak vzpomínal J. V. Šimák na gymnaziální studia v Mladé Boleslavi*, s. 197.

³⁴ K zapůjčení výpisků F. Barešovi viz KÁBOVÁ Hana – BÍLEK Karol, *Josef Pekař a Josef Vítězslav Šimák*, s. 130–132, korespondence J. V. Šimáka s J. Pekařem z prosince 1889. J. V. Šimák se se svými starostmi s F. Barešem svěřoval také rodičům, např. v dopise z 23. 4. 1890 domů napsal: „*Rád bych věděl, jak mám s ním [Barešem] na konci jednat, aby přece mi nikdo nemohl vyčítat ‚porušení‘ úcty.*“ (viz A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopisy J. V. Šimáka rodičům M. a J. Šimákovým). Srv. tamtéž, k. 5, i. č. 81, korespondence osobní – F. Bareš. Dále viz ŠIMÁK J. V., *Josef Pekař*, OJKT 8, 1929–1930, s. 171 nebo KALISTA Zdeněk, *Středoškolská studia Josefa Pekaře*. In: 250 let gymnázia v Mladé Boleslavi, Mladá Boleslav 1938, s. 93, 96–97. K charakteristice F. Bareše srv. též TUREK, Rudolf, *Vědecký a lidský profil Zdeňka Kampra*. In: Boleslavica. Sborník Okresního muzea v Mladé Boleslavi, sv. 2, Mladá Boleslav 1985, s. 192–197, zvl. s. 192–193. Zde nalezneme celkem objektivní Barešův portrét (osobnost zasloužilá o záchranu památek; autor kompilačních dějin Mladé Boleslavi; víc školomet než pedagog). F. Barešovi straní LOUŽENSKÝ Zdeněk, *Gymnázium v bouřlivých proměnách společnosti a doby 1848–1938*. In: Gymnázium Mladá Boleslav. 300 let. 1688–1988. Red. Vladimír Bednář, Zdeněk Louženský. Mladá Boleslav 1988, s. 20–21: cituje zde pochvalná slova Barešova žáka, vyslance ČSR před 2. světovou válkou (zřejmě Rudolfa Künzla-Jizerského studujícího v Mladé Boleslavi v letech 1893–1898) a relativizuje dřívější Pekařovu a Šimákovu kritiku.

³⁵ J. V. Šimák kriticky referoval o Barešových pracích, viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 191, 205, 670. F. Bareš se posléze s J. V. Šimákem dostal do konfliktu při práci na soupisu mnichovohradištských památek (viz A AV ČR, fond Česká akademie věd a umění, k. 260, i. č. 627, Archeologická komise.

chování: „*O Barešovi bych neměl psát, poněvadž mi těžce ublížil, a je těžko pak zachovati nestranný úsudek. Dnes ovšem vím, že strádal od počátku svého působení těžkou neurastení, která se pak stupňovala, když byly žádány od něho úkoly nad jeho síly a neměl dost odvahy, aby se jich zříkal. A snad byly i příčiny jiné, které vysvětlují, a tudíž omlouvají – ale ty žákům zůstaly utajeny.*“³⁶ Své hodnocení vztahu k F. Barešovi jako středoškolskému profesorovi zakončil r. 1938 J. V. Šimák slovy: „*To všechno jsem mu dávno odpustil, chápe dodatečně jeho postavení, učitele, který má příčinu žárliti na svého žáka. – O ostatním svém poměru k němu v letech pozdějších pomlčím. Jen to otrávení duševní, když jsem cítil, jak může profesor zneužít svého postavení nad malomocným studentem, těžko mu odpouštím, ač i to je už dávno za námi a srovnáno.*“³⁷

Svému mladšímu kolegovi F. Chumovi (jak později J. V. Šimák zjistil) F. Bareš bránil v odborné práci, neboť si střežil své zájmy. F. Chum působil tvrdě a drsně. „*Ale jeho výklady byly hutné, logické, leckdy opravoval nebo doplňoval učebnici novějšími výzkumy (bohužel, jak vím nyní, nikoli právě kritickými). Zkoušel přísně, neodpouštěje – rád ho nikdo neměl, mne nevyjímaje, ačkoliv mně projevoval přízeň velikou. Udělal si ze mne ‚Paradepferda‘ třídy, jenž měl opravovat, co druhý nevěděl, a vědět všechno, co ostatní zapomněli, takže jsem byl nucen ležeti v Gindely-Řehákově³⁸ a uměti celou knihu zpaměti, což mně tenkrát nijak nevonělo, ač pro mou budoucnost bylo požehnáním. [...] Svou přízeň ke mně projevil ještě zvláštním způsobem při rozloučení, varuje mne výslovně, abych si dějepisu nevolil – podívejte se na mne, odstrašující příklad!*“³⁹ Později se J. V. Šimák s F. Chumem setkal v Praze a celkem si porozuměli.

Nejvíce J. V. Šimáka zaujali „*v českém jazyce zbožňovaný*“ Antonín Hobl⁴⁰ a „*ve filozofii obdivovaný*“ Hynek Konvalinka,⁴¹ přirozenou autoritu měl také profesor

Soupis památek venkovských okresů – Mnichovo Hradiště). Nakonec soupis vyšel, viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 884.

³⁶ KÁBOVÁ Hana, *Jak vzpomínal J. V. Šimák na gymnaziální studia v Mladé Boleslavi*, s. 198.

³⁷ Tamtéž.

³⁸ *Dr. Ant. Gindelyho Dějepis všeobecný pro nižší třídy škol středních*. 1–3. Překlad pro české školy – Jan Řehák, Praha 1884–1890.

³⁹ KÁBOVÁ Hana, *Jak vzpomínal J. V. Šimák na gymnaziální studia v Mladé Boleslavi*, s. 198–199. Podobnou charakteristiku F. Chuma viz též ŠIMÁK J. V., *Z rodinné kroniky*, s. 217.

⁴⁰ Antonín Hobl (1852–1929), 1873–1910 vyučoval na mladoboleslavském gymnáziu, nadšený národopisný sběratel. J. V. Šimáka měl na češtinu (kromě tercie), řečtinu (prima až oktáva), latinu (prima až kvarta) a němčinu (prima). Byl jeho třídním po celá gymnaziální studia.

⁴¹ PhDr. Hynek Konvalinka (1848–1909), 1871–1903 profesor přírodovědy, matematiky a fyziky na mladoboleslavském gymnáziu. J. V. Šimáka vyučoval v kvintě a sextě přírodovědu, v septimě a oktávě filozofickou propedeutiku.

římskokatolického náboženství Jan Procházka.⁴² Ten byl dvojnásobným doktorem, filozofie a teologie (doktorát byl v pedagogickém sboru výjimkou), „[...] Nadto byl i skladatelem fundamentální teologie,⁴³ kterou nás zasvěcoval do prvků filozofie, tedy spisovatel, k tomu řízný a výmluvný, to byl respekt, větší než před ředitelem, neboť neprýštil z hodnosti, nýbrž z osobnosti. [...] Jeho exhorty byly nám dlouhé a při veškeré jeho výmluvnosti nezajímavé; nevzpomínám, že by nás byl kdy čím uchvátil. Něco jiného bylo ve škole, pěkná řeč, bystrost výkladů, myšlenková náplň vsutku imponovaly. Někdy přišel i vitip, zpravidla dobře sedící, bohužel někdy i na úkor některého nešťastníka ve škamnech. Při tom všem byl přímý a spravedlivý i umírněný. Nedal podnět k vnitřnímu odporu; pokud vím, nikdy se nevyslovil nesnášenlivě o české náboženské minulosti.“⁴⁴ Studenti proto litovali, když kvůli nemoci opustil ústav a nenašel se za něj rovnocenný nástupce (J. V. Šimáka poté vyučovali Antonín Čech⁴⁵ a Josef Pršala⁴⁶).

Přírodopisec H. Konvalinka oslovil J. V. Šimáka plynulým, jasným, důkladným a plastickým výkladem i nadšením pro podivuhodný řád v přírodě. Ve filozofické propedeutice dokázal srozumitelně vykládat o logice a psychologii. J. V. Šimák obdivoval jeho znalosti krásné literatury a zájem o historii, ale nebylo mu blízké jeho zaujetí matematikou: „Vzpomínám však, jak ji cenil, jako ‚vědu královskou‘, poněvadž, dokáže-li co, umlká každý spor. Z toho vyváděl důsledek, že jsou tedy matematici nejšťastnější lidé na světě, ježto jim všechny hádky vědecké jsou ušetřeny. Věřil jsem tomu opravdu celou duší a záviděl kněžím té nauky; až po letech, už jako člen univerzity jsem se přesvědčil, že se i všestranný Konvalinka v této věci poněkud zmýlil.“⁴⁷

Vůbec nejbliže měl J. V. Šimák ke svému třídnímu A. Hoblovi, dobromyslnému a laskavému, podle potřeby přísnému. A. Hobl vyžadoval svědomitou, soustředěnou a vážnou práci. Jako vychovatel působil nejvíce v hodinách českého jazyka: první povinností dobrého Čecha podle něj bylo naučit se dobře svému jazyku, jeho dějinám i písemnictví. Studenty

⁴² ThDr. a PhDr. Jan Procházka (1846–1889), 1871–1889 profesor římskokatolického náboženství na mladoboleslavském gymnáziu. J. V. Šimáka vyučoval od sekundy (1883/1884) do septimy (do 12. 3. 1889).

⁴³ Zřejmě míněna posmrtně vydaná kniha: PROCHÁZKA Jan, *Základní nauka náboženství katolického pro pátou třídu středních škol*, Mladá Boleslav 1890.

⁴⁴ KÁBOVÁ Hana, *Jak vzpomínal J. V. Šimák na gymnaziální studia v Mladé Boleslavi*, s. 196.

⁴⁵ P. Antonín Čech (1860–1929), generální vikář, senior kapituly a od 1923 světící biskup v Litoměřicích; 1889 výpomocný učitel římskokatolického náboženství na mladoboleslavském gymnáziu (za nemocného J. Procházku). J. V. Šimáka učil několik měsíců na jaře 1889.

⁴⁶ P. Josef Pršala (zemř. 1927), 1889–1914 a 1921/1922 profesor římskokatolického náboženství na mladoboleslavském gymnáziu. J. V. Šimáka vyučoval v oktávě.

⁴⁷ ŠIMÁK J. V., *Dvě vzpomínky o rezignaci a optimismu*. In: 250 let gymnázia v Mladé Boleslavi. Red. Josef Slánský. Mladá Boleslav 1938, s. 125–128, cit. dle s. 127.

uchvátil hluboce procítěnými přednesy básní. Nabádal je k četbě knih, poctivé práci a stálému posilování ducha. S J. V. Šimákem zůstal ve spojení i po maturitě – jeho životní dráhu provázel listy, *plnými moudrosti, klidného vyrovnání i zájmu*.⁴⁸ Na jeho památku J. V. Šimák r. 1929 inicioval při mladoboleslavském gymnáziu zřízení Hoblova nadání podporujícího nemajetné studenty.⁴⁹

J. V. Šimák velmi rád vzpomínal také na mladého latináře Vladislava Kalouska, předčasně zesnulého synovce historika Josefa Kalouska.⁵⁰ K přísným němčinářům Antonínovi Setunskému⁵¹ a Karlu Havránkovi⁵² si cestu nenašel. „Strašákem“ pro něj vedle matematiky a fyziky byla také tělesná výchova, zatím ještě nepovinná, o kterou zpočátku jevil zájem: „[...] myslím, byl jsem v kvintě, dostal se na ústav František Krátký,⁵³ později ředitel v Nymburce, sokol prvního řádu. Ten přímo vydupal tělocvičnou horečku, takže na konci roku mohl předvésti přímo skvělé cvičení, jež se potkalo s nelíčenou pochvalou. Mně toto cvičení zlomilo všecku sokolskou zanícenost; je přirozeno, že si Krátký vážil víc borců – akrobatů – nežli studentů nešiků, mezi něž jsem i já náležel, poněvadž jsem vůbec žádného cvičení dosud neměl. O tom Krátký arci nevěděl, a dával mně i jiným podobným své smýšlení najevo tak zřejmě, že jsem s hořkostí v srdci tělocvik i sokolství opustil.“⁵⁴

Studium na státním vyšším gymnáziu v Mladé Boleslavi J. V. Šimák úspěšně završil dne 23. června 1890, kdy se s vyznamenáním podrobil maturitní zkoušce. Kromě chvalitebné z latiny a němčiny a dobré z matematiky měl na vysvědčení samé výborné.⁵⁵ Především díky pilnému samostudiu v době středoškolských studií odcházel J. V. Šimák na Karlovu

⁴⁸ Tamtéž, s. 128–132. Viz též vzájemnou korespondenci J. V. Šimáka a A. Hobla: A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 11, i. č. 646 – korespondence – A. Hobl; SOKA Mladá Boleslav, fond Antonín Hobl, korespondence – J. V. Šimák.

⁴⁹ A AV ČR, fond J. V. Šimák II, sign. VII/2.

⁵⁰ Vladislav Kalousek (1863–1906), 1887–1888 vyučoval latinu a češtinu na mladoboleslavském gymnáziu. J. V. Šimáka měl ve 2. pololetí kvinty a v sextě na latinu.

⁵¹ Antonín Setunský (nar. 1859) vyučoval ve školním roce 1888/1889 na mladoboleslavském gymnáziu krátce latinu, řečtinu a němčinu. J. V. Šimáka učil němčinu. Nakonec byl vysokým úředníkem na ministerstvu kultu a vyučování ve Vídni a následně na ministerstvu školství a národní osvěty v Praze.

⁵² Karel Havránek, 1883–1890 učil latinu, řečtinu, němčinu a těsnopis na mladoboleslavském gymnáziu, později byl ředitelem gymnázia v Rychnově nad Kněžnou. J. V. Šimáka měl v sextě a oktávě na němčinu, v septimě a oktávě na latinu.

⁵³ František Krátký (1860–1937), 1886–1888 pomocný učitel přírodovědy, matematiky, fyziky a tělesné výchovy na mladoboleslavském gymnáziu, později profesor reálky v Praze, botanik. J. V. Šimák k němu chodil na tělesnou výchovu v kvintě a septimě.

⁵⁴ KÁBOVÁ Hana, *Jak vzpomínal J. V. Šimák na gymnaziální studia v Mladé Boleslavi*, s. 200.

⁵⁵ SOKA Mladá Boleslav, fond Gymnázium Mladá Boleslav, kn. 406, i. č. 470 – hlavní protokol o maturitní zkoušce ve šk. r. 1889/1890; A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 2, studijní doklady, opis maturitního vysvědčení, 23. 6. 1890.

univerzitu jako široce vzdělaný mladík plný velkého očekávání, co mu přinesou následující léta.

Touhu věnovat se českým dějinám spojoval J. V. Šimák od počátku s rodným krajem a spřízněnou duší nalézal v Josefu Pekařovi: „*Potom už jsme častěji chodili spolu za svou láskou; v Boleslavi vábily samy ambity koleje svými zčernalými portréty fundatorů, tichý a jako ztracený hřbitov u sv. Havla, zatopený v zeleni svých stromů, tajemným kouzlem svých náhrobků XVI. a XVII. století, zrušený chrám sv. Víta na Podolci; byli jsme na Chlumu na pravěkých náspech „švédských šancí“, na Michalovicích, kde mne P[ekař] upozornil na půdorys, jako typ nejstarších našich. O prázdninách pak vystřídaly je naše hrady turnovské; myslím, že jsme je spolu slezli snad všechny a snili na nich o jejich minulosti [...]* Také jsme spolu byli na věži na Hrušticích a otiskovali tam nápisy starých zvonů.“⁵⁶ J. V. Šimák opisoval nápisy na náhrobcích starého boleslavského hřbitova, sbíral vše dostupné o Mladé Boleslavi a dostal se, jak již bylo uvedeno, i do místního archivu.

Od roku 1889 byl členem výboru turnovského muzea, založeného roku 1886. Do krajevé vlastivědné práce jej zasvěcovali učitel František Čepelík (filozof a estetik), malíř Jan Prousek a učitelka Eleonora Prošková.⁵⁷ J. V. Šimák se téměř od počátku věnoval pořádání archivu, přičemž se naučil paleografii. Souběžně studoval vydané pramenné edice a excerpoval soustavně odbornou literaturu a časopisy. J. Prousek a E. Prošková jej seznamovali s lidovými památkami a uměním. R. 1888 se účastnil svého prvního archeologického průzkumu na právě objeveném pohřebišti u Svijan. Svou první historickou práci, která se již opírala i o prameny, napsal v kvintě o Zvířeticích, v septimě vznikla jeho studie o mladoboleslavských šlechtických rodinách.⁵⁸

S dobou Šimákových studií na nižším gymnáziu jsou spojeny rovněž počátky jeho literární činnosti. V sekundě začal psát verše, v tercii složil s přítelem Janem Svárovským

⁵⁶ ŠIMÁK J. V., *Josef Pekař*, s. 171. Srv. ŠIMÁK J. V., *Z rodinné kroniky*, s. 216.

⁵⁷ ŠIMÁK J. V., *Z rodinné kroniky*, s. 216. František Čepelík (1849–1900), spoluzakladatel a jednatel turnovského muzea; Eleonora Prošková (1844–1910), zakladatelka sbírky lidového textilu; Jan Prousek (1857–1914), malíř a ilustrátor, dokumentující lidovou architekturu. K Šimákově činnosti v turnovském muzeu viz MAIEROVÁ Hana, *První tři desetiletí v historii turnovského muzea*, ZČRP 5, 1992, s. 63–74; TÁŽ, *110 let Okresního muzea Českého ráje v Turnově*, OJKT 3 (19), 1996, mimořádné číslo (květen), s. 3–12; TÁŽ, *Z galerie tvůrců muzea. Jan Prousek (1857–1914), Josef Vítězslav Šimák (1870–1941)*, tamtéž, s. 13–19. Dále viz *Zpráva o činnosti muzejního komitétu a stavu muzea turnovského ku konci měsíce září 1890*, Turnov 1890. Nový pohled na problematiku podává NOVOTNÝ Robert R., „*Jsouť muzea známkou pokročilosti a uvědomělosti každé obce.*“ *Založení turnovského muzea (1886) v kontextu doby*. In: *Přelom 19. a 20. století – období vzniku městských muzeí a jejich vývoj ve 20. století* (Sborník konference muzeí konané 6.–7. října 2004 u příležitosti 100. výročí založení Muzea města Brna), Brno: Muzeum města Brna 2005 [elektronický optický disk].

⁵⁸ ŠIMÁK J. V., *Z rodinné kroniky*, s. 217. Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 8.

epos *Dobytí Cařihradu* a v kvartě se pokusil o vydávat hektografovaný časopis. Delší trvání měl studentský měsíčník *Lípa*, který J. V. Šimák redigoval v letech 1887–1890.⁵⁹ Psal zejména drobné epické nebo lyrické verše, později žertovné ironické nebo parodické. První rukopisné svazky svých básní věnoval rodičům: 1886 *Matičce*; verše z let 1887–1888, podepsané Jan Smiřický, pod názvem *Z duše a srdce*, připsal otcí.⁶⁰ Vedle žertovných skladeb čerpajících ze studentského prostředí v Mladé Boleslavi sem patří umělecky zdařilejší epika – krátké příběhy, inspirované historií (ve sbírce *Matičce Valdštejnův sen, Vánoce utrpení* o rekatolizaci; ve sbírce *Z duše a srdce Na Hrubé Skále 1629* o smrti posledního pána ze Smiřic). Počátek zde mají také vlastenecké verše, prosté příběhy se sociální tematikou a špatně končící pohádky, balady a romance.

Šimák-básník našel své přátele v okruhu autorů Lípy. Byli jimi především kolegové – budoucí římskokatolický farář a básník Jan Svárovský⁶¹ (pseud. J. V. Antón), literát, novinář a redaktor Antonín J. Macek⁶² a komeniolog Jiří V. Klíma.⁶³ Spjovaly je diskuse v mladoboleslavských alejích, věnované dobovým literárním poměrům. Šimák měl také velmi přátelský vztah se svým spolubydlícím, učitelem Václavem Sládečkem,⁶⁴ který mu byl 10. června 1888 při biřmování za kmotra.

⁵⁹ O vydávání Lípy: ŠIMÁK J. V., *Dvě vzpomínky o rezignaci a optimismu*. In: 250 let gymnázia v Mladé Boleslavi, s. 130; KALISTA Zdeněk, *Středoškolská studia Josefa Pekaře*. In: Tamtéž, s. 95; KREJČÍ Jan, *Mé vzpomínky na Josefa Pekaře z mladoboleslavských let*. In: Tamtéž, s. 134; KLÍMA Jiří V., *Jak jsme žili a rostli i jak se dívali na své profesory před 50 lety*. In: Tamtéž, s. 146, 149. Srv. též ŠIMÁK J. V., *Josef Pekař*, OJKT 8, 1929–1930, s. 171; ZUMAN František, *Z mých vzpomínek*, OJKT 8, 1929–1930, s. 222; ŠIMÁKOVÁ Ludmila, *J. V. Šimák a poezie*, OJKT 8, 1929–1930, s. 228.

⁶⁰ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rukopisné svazky básní.

⁶¹ Jan Svárovský (nar. 1872 v Mladé Boleslavi) studoval mladoboleslavské gymnázium 1882–1890, 1890–1894 v litoměřickém semináři; 1894–1895 kaplan v Jiřetíně pod Jedlovou (St. Georgenthal), později římskokatolický farář v Bukové. Ukázky z jeho básnického díla viz *Pod jedním praporem. Almanach katolických básníků českých*. Sestavili Sigismund Bouška, Xaver Dvořák, Karel Dostál-Lutinov, František Skalík. Dobroměřice na Hané, vl. nákl., 1895, s. 182–189. Srv. dopisy Jana Svárovského v LA PNP, fondy Sigismund Bouška, Karel Dostál-Lutinov a A AV ČR, fond J. V. Šimák I.

⁶² Antonín Macek (1872–1923), mladoboleslavský rodák, vyučený řezbář, básník, prozaik, novinář a redaktor, se silným sociálním cítěním. Viz Lexikon české literatury. Osobnosti, díla, instituce, 3, Praha 2000, s. 14–17 (autorkou hesla Dagmar Mocná); vzájemná korespondence viz LA PNP, fond Antonín Macek (excerpována r. 2003), A AV ČR, fond J. V. Šimák I.

⁶³ Jiří V. Klíma (1874–1948), mnichovohradištský rodák, 1885–1889 studoval primu až kvintu na mladoboleslavském gymnáziu; po vysokoškolských studiích na FF UK středoškolský profesor, od 1916 se věnoval v Praze pedagogice, kterou přednášel na Českém vysokém učení technickém, Vyšší škole sociální péče a Vysoké škole obchodní, posléze jako docent Univerzity Karlovy. Byl redaktorem (např. 1916–1918 redigoval Českou osvětu), literárně činným zvl. v pedagogice. Viz BÍLEK, Karol. *Jiří Václav Klíma (1874–1948): literární pozůstalost*, Praha: Literární archiv Památníku národního písemnictví, 1976; srv. vzájemná korespondence – LA PNP, fond Jiří V. Klíma, A AV ČR, fond J. V. Šimák I.

⁶⁴ Václav Sládeček (1866–1949), nakonec učitel a ředitel měšťanských škol v Mladé Boleslavi, publikačně činný vlastivědný badatel v oblasti přírodovědy.

S dobou středoškolského studia je spjat jeden Šimákův mimořádný cestovatelský „dobrodružný“ zážitek. Dne 6. srpna 1887 se vydal s otcem na svou první delší cestu. Dne 7. srpna 1887 vyjeli z Prahy zvláštním vlakem přes Štýrsko, Korutany a Kraňsko do Lublaně.⁶⁵ Nádherné dojmy v nich zanechala již cesta vlakem, během níž pozorovali Alpy: „Znenáhla rozbřeskl se den a světlo vniklo do údolí, předvádějíc zraku našemu nejrozkošnější horské půvaby. Divoce valila Enže proudy kamenitým svým řečištěm, břehy vroubeny tu osamělými mlýny, tu chaloupkami, nebo rozervanými skalisky. Chvillemi otevřelo se postranní údolí a očím prostřel se nádherný výhled na mohutné vrcholy velikánů Alp vápencových. Blížili jsme se již k horskému hřbetu dělicímu Rakousy Horní od Štýrska. Vápencové, holé, bílé divoce roztrhané skupiny skalní strměly nesčíslnými ostrými výběžky vpředu do závratné výše, stápějice paty své v roztomilá údolíčka. Úchvatný pohled objevil se nám, když vjeli jsme do uzlu horských hřbetů. Dlouhé, ostře zakončené hřebeny zubovitých hor vznášely se do výši, mezi nimi vystupovaly lesnaté pahorky a skály ozdobené řídicími se vodopády. Němě a okouzlení patřili jsme mlčky ven, až přejeli jsme hranice a ujížděli pěknou rovinou řeky Enže k Alpám Taurickým.“⁶⁶

Cílem cesty Šimákových a dalších českých vzdělanců,⁶⁷ především z řad učitelstva, bylo Slovinsko, kde připravila místní inteligence bohatý poznávací, kulturní a společenský program. Měl přispět k poznávání a sblížování národně uvědomělých Čechů a Slovinců a k vzájemné podpoře jejich kulturních aktivit. Již od Trbiže je doprovázela deputace Slovinců z Lublaně v čele s dr. Dragutinem Hribarem.⁶⁸ Dne 8. srpna 1887 je v Lublani na nádraží radostně přivítali členové místních spolků a mnoho obyvatel. Následující den se Češi vydali na prohlídku Lublaně: „Musím připomenouti, že kvůli Čechům z dalekého okolí, ano až ze Záhřeba, hosté do Lublaně přišli, a poněvadž všichni domácí byli na nohou, bylo za našeho pobytu v městě více než živo a sváteční naladění. Nápisů na ulicích slovanské Lublaně napřed německé, pak slovinské, správa veřejná zná jenom státní jazyk a národnostní poměry v Lublani a snad v celé Krajině jsou zcela podobny asi oněm, které panovaly u nás v letech padesátých. Lid národně dost neprobudilý, žije v přesvědčení, že Slovinec slovinsky mluvící je

⁶⁵ Vyjeli 6. 8. 1887, 8. 8. 1887 se hlásili M. Šimákové ze štýrského Selzthalu a o den později z lublaňské Čitalnice. Viz A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence Josefu Šimákových (otce a syna) Marii Šimákové.

⁶⁶ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 8, itinerář z cesty do Lublaně, s. 3.

⁶⁷ Cestu zajišťoval Výbor pro uspořádání výletu do Lublaně v Měšťanské besedě v Praze, reprezentovaný českým knihkupcem a nakladatelem F. A. Urbánkem. Účastnil se ho např. jindřichohradecký pedagog František Lego, bratr známého propagátora česko-slovinských styků Jana V. Lega.

⁶⁸ Dragutin Hribar, 1891–1908 vydavatel periodika Domovina; tiskař – Celje u Lublaně.

zcela prostým člověkem a že bez němčiny ani kaprálem býti nemůže. Nedá se upříti, že příchod Čechů byl jiskrou, kterou vznítit se posvátný žár uvědomění národního mezi Slovinci.“⁶⁹ Prohlédli si lublaňské památky a muzeum. Poté je čekal společný program s recitacemi a zpěvem: „Hej Slované rozehřála srdce všech a mohutný hlahol rozléhal se ulicemi lublaňskými pozdě do noci. Byli jsme doma mezi svými, prostě a srdečně se bavíce. City slovanského vědomí mocně se rozbouřily i žalováno na to, že jednotlivé kmeny slovanské po povrchu zemském tak příliš rozházeny jsou.“⁷⁰ Další dny navštívili blízký Rožnik, vrch Šiška (Šišenski hrib), Bledské jezero a Postojnu, kde byli opět slavnostně vítáni. „Postojenský chrám“ (jeskyně) Šimákovi učaroval.

Dne 12. srpna se přesunuli do Terstu: „Smutný a truchlivý obraz rozestřel se před námi. [...] vjeli jsme nyní [...] do lysého, divoce rozervaného horstva Krasového. Ani stromečku, ani zelenější rostlinky nevyrůstá na pusté pláni, mrtvá a jako prokletá rovina táhne se před unaveným zrakem jednotvárně do dálky. Spousty vybledlých, poházených kostí – kamení vápenných tísni každý pohyb v útrokách země, zabraňuje vzrůstu sebemenšího života. Toť vlast Gorických Slovinců.“⁷¹ Posléze se jim naskytla další krásná podívaná: „Včera večer dožili jsme se velebného dojmu pohledu na moře! Věř, Mařenko, kdybys jen kvůli tomu moři do Terstu jela, již pohled ten stojí za námahu i útratu cestovní!“, napsal Josef Šimák 13. srpna 1887 své ženě.⁷² Prohlédli si místní památky, podnikli výlet parníkem do Miramare a pak odjeli do Benátek: „Bylo 12 hod. večer, kdy odjeli jsme 14. srpna na „Luciferu“ z Trstu. Moře bylo klidné a dumná píseň vln ukolébala nás ve spánek, ač leželi jsme na palubě na zemi. Za rána spatřili jsme břehy italské, až konečně slunce vzešlé ozářilo pyšné paláce Venecie. – Po krátkém prodlení vyhledali jsme si komáro- a švábo-plný byt. Potom po dlouhém bloudění chytli jsme průvodčího společnosti [...] Týž den prohlédli chrám sv. Marka, sv. Zachariase, palác dogův, palác královský, chiasa Sta Maria del Frari s hrobkou Canovovou, prolezli několik paláců a věží, mosty, ulice, večer jeli po parníku a na ostrov Lido. Dnes byli ve výstavě průmyslové a výtvarné cele 3 hod. Odpoledne projeli kanalem Grande, prošli kostely aj. Chystáme se nazpět.“⁷³ Pak si ještě prohlédli Maribor a 18. srpna

⁶⁹ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, č. 179, přednáška Josefa Šimáka (otce) o cestě do Slovinska 1887, s. 18–19. Srv. A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 8, itinerář z cesty do Lublaně, s. 6–7.

⁷⁰ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, č. 179, přednáška Josefa Šimáka (otce) o cestě do Slovinska 1887, s. 25.

⁷¹ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 8, itinerář z cesty do Lublaně, s. 17.

⁷² A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence Josefů Šimákových (otce a syna) Marii Šimákové, dopisnice Josefa (st.) Šimáka ze 13. 8. 1887.

⁷³ Tamtéž, dopisnice Josefa (ml.) Šimáka ze [16. 8. 1887]. Srv.: A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 8, itinerář z cesty do Lublaně, s. 25–26: *Pověstmi o kráse Benátek tvoří si mnohý až přepjatý obraz. Chvilí ovšem nadšen jest posledními zbytky bývalé nádhery, však brzy se nasytí. Benátky jsou*

Štýrský Hradec, odkud se následující den vraceli do Čech – přes Semmering, Kottlingbrunn a Vídeň. 20. srpna přijeli do Tábora a navštívili své příbuzné (Šimákovy) ve Všechově.

Po ukončení gymnázia čekalo Šimáka vysokoškolské studium v Praze: „*Bylo mi to souzeno, tak jak už nebožtik pan vikář Němeček, dej mu Bůh slávu věčnou, v první třídě mi prorokoval při zkoušce, že ze mne bude filozof.*“⁷⁴

v strašlivém úpadku. Špina, prach a nouze zírá na nás odevšad. Poloviny města jest částečnou rozvalinou, paláce hrdé šlechty bývalé opadány, potlučeny, všude jen spousta a zmar. Připojíme-li k tomu i lenivost Vlachovu, nebudeme se diviti, rozpadne-li se slavená, opěvovaná Venecie za několik desíti- či staletí v prach.“

⁷⁴ Tamtéž, k. 39, i. č. 3179, Šimákův proslov při příležitosti oslav jeho 60. narozenin v Turnově. Vikář P. Josef Němeček (1824–1912) sídlil v Loukově. Byl též známý jako náboženský spisovatel, r. 1859 vyšly jeho *Památosti poutnického chrámu Páně v Boskově*.

II. Čas vysokoškolských studií a prvních zaměstnání (1890–1904)¹

V Praze nejprve J. V. Šimáka čekaly čtyři roky studia dějepisu a zeměpisu na Filozofické fakultě české Karlo-Ferdinandovy univerzity.² V prvním semestru (zimní 1890/1891) si zapsal³ u Antonína Rezka Dějiny říše rakousko-uherské se zvl. zřetelem na vývoj práva a správy (5 hod.), Dějiny hnutí husitského (5 hod.) u Josefa Kalouska a u Josefa Ladislava Píče O starších dějinách slovanských se zvl. zřetelem k archeologii (1 hod.). Navštěvoval Emlerovu přednášku O diplomatice (3 hod.) a jeho Cvičení paleografická. Chodil na Palackého veřejnou přednášku Střední Evropa (1 hod.). Původní široký záběr studia se projevil ve výběru Kvíčalova Výkladu Platonových rozmluv Gorgia a Protagora (5 hod.) a jeho veřejné přednášky Výklad satir Juvenalových (1 hod.). V březnu 1891 J. V. Šimák kolokvoval u A. Rezka, J. Kalouska a J. Emlera (Cvičení paleografická).

V letním semestru 1891 si zvolil Rezkovy Dějiny mocnářství rakouského (1848–1849) (3 hod.) a Kalouskovy Dějiny zřízení zemského v Čechách a na Moravě (5 hod.). Pokračoval v návštěvě Cvičení paleografických (2 hod.) u J. Emlera a poslouchal jeho přednášky O nejstarších dějinách rakouských (3 hod.) a O formulářích (1 hod., veřejné). Zapsal si také

¹ Tato podkapitola je rozšířenou verzí mého příspěvku: KÁBOVÁ Hana, *Učňovská léta Josefa Vítězslava Šimáka (23. 6. 1890 – 18. 9. 1900)*. In: Čas výstavního ruchu. Studie a materiály. Ed. Dagmar Blümllová, Jitka Rauchová. České Budějovice, Historický ústav Jihočeské univerzity (ed. Historia culturae V, Studia 4) – Pelhřimov, Nová tiskárna Pelhřimov, 2005, s. 157–184.

² A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 2, studijní doklady, index. J. V. Šimák se na univerzitu zapsal 3. října 1890 a imatrikulován byl 29. 10. 1890.

³ Tamtéž. Přehled Šimákem navštěvovaných přednášek a seminářů vychází z indexu (v závorkách se uvádějí počty hodin týdně). Dále se zachovaly Šimákovy zápisy velké části univerzitních přednášek, viz A AV ČR, fond J. V. Šimák II, sign. I/4b, J. EMLER, Nejstarší dějiny rakouské; sign. I/5a, týž, Diplomatika; sign. I/5b, týž, Paleografie; sign. I/5c, týž, O archivech; sign. I/5e, týž, O formulářích; sign. I/5f, týž, Heraldika; sign. I/3, J. GEBAUER, Česká literatura nauková; sign. I/4f, J. GOLL, Dějiny anglické ve středověku; sign. I/13, týž, Dějiny středověku 476–1073; sign. I/14, týž, Dějiny středověku 1073–1348; sign. I/15, týž, Dějiny XV. a XVI. století; sign. I/4a, K. JIREČEK, Dějiny východní otázky; sign. I/4g, J. KALOUSEK, Výklad kroniky Kosmovy a Dalimilovy; sign. I/6, týž, Dějiny české od počátku 11. století [do r. 1309]; sign. I/7, týž, Dějiny české za prvních Lucemburků – Vláda Karlova 1346–1378 – Václav IV. [(1306) 1309–1393]; sign. I/7, 8, týž, Dějiny české za Václava IV. – Války husitské [1393–1427]; sign. I/8 + II/130, týž, Dějiny věku poděbradského a jagellonského [1428–1526]; sign. I/11a, týž, Dějiny české za prvních Habsburků [1526–1564]; sign. I/11b, týž, Dějiny české po smrti Ferdinanda I. [1564–1617]; sign. I/4c, týž, Dějiny zřízení zemského [v Čechách a na Moravě]; sign. I/9a, týž, Dějiny ústavy české v dobách předhusitských; sign. I/9b, týž, Reformy tereziánské a josefinské; sign. I/9c, týž, O podvrženinách v pramenech historie české; sign. I/4e, J. L. PÍČ, Nejstarší slovanská archeologie; sign. I/10a, A. REZEK, Dějiny rakouské [od r. 976] do r. 1526; sign. I/11b, týž, Dějiny třicetileté války [1618–1648]; sign. I/10b, týž, Dějiny rakouské r. 1848 a 1849; sign. I/10c, týž, Novější dějiny Evropy [(1812) 1815–1868]; sign. I/4ch, Č. ZÍBRT, Pověra ve středověku; sign. I/22, týž, Kulturní dějiny XIV. století; sign. I/1, 2, Dějiny filozofie (zápisy přednášek, excerpta) – J. Durdík a F. Drtina; sign. I/17, 21, Dějiny umění.

Psychologii (3 hod.) u Josefa Durdíka a Vodopis (1 hod.) u Jana Palackého. Vzhledem k výraznému zaneprázdnění Zemskou jubilejní výstavou tento semestr nekolokvoval.

V zimním běhu 1891/1892 poprvé poslouchal Jaroslava Golla – Dějiny 16. stol. (5 hod.). Nadále věnoval pozornost přehledu českých dějin, jak s ním byl seznamován u Josefa Kalouska v Dějinách českých věku poděbradského a jagelonského (3 hod.) a z českých dějin také kolokvoval. Sledoval Kalouskovu veřejnou přednášku O podvrženinách v pramenech dějin českých (2 hod.) a Emlerova Cvičení paleografická a diplomatická (2 hod.). Mimo to si zapsal Palackého Fyzikální zeměpis /I/ (3 hod.).

V letním běhu 1892 k výběru hodin známých pedagogů J. Emlera (Cvičení paleografická a diplomatická, 2 hod.), J. Golla (Dějiny anglické ve středověku, 2 hod.), J. Kalouska (Dějiny české za prvních králů rodu rakouského, 3 hod.; O reformách Marie Terezie a Josefa II. ve vnitřní správě zemí českých, 2 hod.) a A. Rezka (Nejnovější dějiny Evropy a zvl. Rakouska 1815–1848, 3 hod.) přibýly Jirečkovy Dějiny východní otázky II (2 hod.) a Durdíkovy Dějiny filozofie nejnovější (3 hod.). Zvolil si také Palackého veřejnou přednášku Světový průmysl (1 hod.). V červenci 1892 absolvoval dvě kolokvia u J. Kalouska a kolokvium u A. Rezka.

V zimním semestru 1892/1893 kolokvoval z Emlerovy Paleografie (3 hod.), Gollových Dějin středověku (3 hod.) a Kalouskových Dějin českých od smrti Ferdinanda I. (3 hod.). J. Emler přednášel O archivech (2 hod.), Jan Palacký Evropu (1 hod.) a T. Masaryk Praktickou filosofii (4 hod.). Poprvé se v Šimákově indexu objevil zapsaný Emlerův a Rezkův Seminář historický (po 2 hod. týdně), který však začal navštěvovat již o rok dříve.

V následujícím letním semestru 1893 si J. V. Šimák prohluboval znalosti z českých, rakouských a světových dějin u J. Golla (Dějiny středověku II, 3 hod.), J. Kalouska (Dějiny ústavy české v době předhusitské, 3 hod.) a A. Rezka (Dějiny války třicetileté, 3 hod.), u nichž absolvoval kolokvia podobně jako u J. Emlera (O umění heraldickém, veřejná přednáška, 2 hod.), a pokračoval v návštěvě historických seminářů A. Rezka a J. Emlera (po 2 hod. týdně). Poslouchal rovněž Českou literaturu naukovou Jana Gebauera (5 hod.) a Estetiku a teorii umění starého věku Otakara Hostinského (2 hod.).

Zíbrtovu Kulturní historii XIV. stol. (2 hod.) a Gollovy Dějiny říše německé a Itálie ve středověku (4 hod.) si zapsal v zimním semestru 1893/1894, kdy též dvakrát kolokvoval u J. Kalouska (Dějepis ústavy české v dobách novějších, 3 hod.; Nejstarší dějiny české, 2 hod.) a navštěvoval Emlerova Cvičení paleografická (2 hod.) a Seminář historický u J. Golla i A. Rezka (po 2 hod. týdně).

V posledním letním semestru 1894 si doplňoval přehled českých dějin v Kalouskově přednášce Dějiny české od poč. 11. století (3 hod.), z níž také kolokvoval. Docházel ještě na Kalouskův veřejný Výklad na kroniky Kosmovu a Dalimilovu (2 hod.), Zíbrtovy Dějiny pověry ve středověku (2 hod.) a Emlerův seminář (2 hod.). Objevoval se i na Palackého přednáškách Fyzikální zeměpis II (3 hod.), Německo (1 hod.) a v jeho geografickém semináři (2 hod.).

Jestliže student zamýšlel věnovat se vědecké dráze, připravoval se v semináři. J. V. Šimák byl členem Historického semináře od školního roku 1891/1892, kdy zahájil A. Rezek seminární cvičení k novějším rakouským i všeobecným dějinám.⁴ Docházel především do semináře Rezkova a Emlerova.

A. Rezek se první semestr (zimní 1891/1892) věnoval pramenům a literatuře k dějinám velkého konfesionálního a náboženského hnutí v druhé polovině 16. století a jeho následkům...⁵ a J. V. Šimák vypracoval (a v lednu 1892 odevzdal svou první vysokoškolskou) studii *Wrangl v Čechách v r. 1647*,⁶ za níž byl navržen na stipendium, na které nerefletoval.⁷ O letním semestru 1892 byl na programu Rezkova semináře výklad z dějin agrárních a nevolnických poměrů v rakouských zemích v XVII. a XVIII. století do Josefa II. s ohledem na současný vývoj agrárního hnutí ve Francii a Prusku a prameny a literatura k dějinám evropským a zvláště rakouským XIX. století v letech 1815–1848.⁸ J. V. Šimák zde napsal studii *Selské povstání v severních Čechách roku 1680* a byl za ni navrhnut na stipendium.⁹ V obou semestrech školního roku 1892/1893 J. V. Šimák docházel na Rezkova seminární cvičení o interpretaci díla N. Machiavelliho.¹⁰ Začátkem roku 1893 také dokončil seminární práci *Vodňanští z Uračova a jejich zápisky* u J. Emlera, který doporučil,

⁴ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 2, studijní doklady, potvrzení Šimákova studia v Historickém semináři od Jaroslava Golla, 14. 12. 1896 (J. Goll potvrdil J. V. Šimákovi, že ve školním roce 1891/1892, 1892/1893, 1893/1894 byl členem Historického semináře a odvedl několik prací, z nichž byly otištěny v ČČM *Vodňanští z Uračova a jejich zápisky* a *Spor o dědictví rožmborské 1523–1528*). Viz též JIROUŠEK Bohumil, *Antonín Rezek*, České Budějovice 2002, s. 80–82 (podrobnosti k Šimákově účasti v Rezkových seminářích). Srv. LA PNP, fond Josef Emler, korespondence přijatá – Antonín Rezek (příl. zprávy o činnosti historického semináře); A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopisy J. V. Šimáka rodičům M. a J. Šimákovým.

⁵ JIROUŠEK Bohumil, *Antonín Rezek*, s. 80.

⁶ A AV ČR, fond J. V. Šimák II, sign. II/156, *Wrangl v Čechách v r. 1647*.

⁷ LA PNP, fond Josef Emler, korespondence přijatá – Antonín Rezek, dopis A. Rezka J. Emlerovi, s. 1., 2. 4. 1892: „Byl bych raději navrhnul Šimáka než Bidla, ale on výslovně prohlásil, že na stipendium nereflektuje.“ Jaroslav Bidlo vypracoval v semináři studii Veleslavínův Historický kalendář.

⁸ Tamtéž, dopis A. Rezka J. Emlerovi, Praha 7. 7. 1892, s příl. (orig. německy).

⁹ Tamtéž, dále korespondence odeslaná – koncepty dopisů Ministerstvu kultu a vyučování ve Vídni (souhrnné zprávy za Historický seminář Emlerův, Gollův a Rezkův), nedatovaný koncept zprávy J. Emlera za školní rok 1891/1892.

¹⁰ Tamtéž, zpráva A. Rezka o průběhu historického semináře v letním semestru 1893, 13. 7. 1893.

aby mu za ni bylo uděleno stipendium.¹¹ V zimním semestru 1893/1894 se v Rezkově semináři četly a interpretovaly prameny k dějinám 16. století.¹² J. V. Šimák zároveň absolvoval Gollův historický seminář, který se mu příliš nezamlouval: „*Prof. Goll také ukládá v semináři přípravy a rozborů, kterými stráví se mnoho času zbytečně.*“¹³ V lednu 1894 domů opět psal: „*Zejména rozmrzen byl jsem minulé soboty, kdy podával jsem v semináři výsledek uloženého mi rozboru dvou listin, který byl od prof. Golla jen ledajak odbyt jako nesprávný, ač jsem o té práci (vlastně jinak zbytečné, jen pro „cvik“) dobře pět večerů úzkostlivě pracoval. Povzbuzení to valné není. Také v sobotu nebyl jsem proto valné práce schopen.*“¹⁴

Pomalu již pracoval na zamýšlené disertaci, pro níž chtěl původně rozšířit svoji seminární práci; neúspěchy vyvolaly jeho mrzutou náladu: „*Oznámil' mi dnes prof. Kalousek, jenž vskutku laskavě staral se mi pomoci, že hledaného materiálu pro mou disertaci o selské bouři není ani v archivech vídeňských, kdež se dotazovali. Celkem na tom mnoho nesejde, je-li o zklamání více, ale škoda roku práce a marných nadějí. Aspoň šest měsíců možné plodné práce jsem promařil dílem čekáním, dílem hledáním toho, co nyní je vskutku zbytečným. Třeba tedy ohlédnouti se po látce jiné – míti ji dříve, mohl jsem již letos býti po starosti.*“¹⁵ A o několik dní později (30. června 1893) napsal znovu rodičům: „*Má práce seminární [disertační!] je zmařena nadobro. Svátkova pojednání jsem předstihl sám novými výzkumy, ale schází tu vyšší spojení, ne zprávy jednotlivé, ale úřední raporty, jak zeměspráva na celé povstání pohlížela a co proti němu činila. To mělo být buď v archivu místodržitelském nebo vídeňských, ale není-li, pak vše ostatní, sebehojnější, je jen drobotinou, která nestačí... // U nás nelze vybírat prameny a dle nich voliti látku, nýbrž k dané neb volené látce si prameny vyhledati. Proto nemůže nikdo napřed věděti, bude-li šťasten tak, aby dílo dokonal s prospěchem. Je to sázka do loterie.*“¹⁶

¹¹ Tamtéž, korespondence odeslaná – koncepty dopisů Ministerstvu kultu a vyučování ve Vídni (souhrnné zprávy za Historický seminář Emlerův, Gollův a Rezkův), zpráva J. Emlera o průběhu historického semináře za zimní semestr 1892/1893, Praha 27. 3. 1893. Viz též A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopisy J. V. Šimáka rodičům M. a J. Šimákovým, Praha 30. 1. 1893, Praha 12. 6. 1893.

¹² Tamtéž, korespondence přijatá – Antonín Rezek, zpráva A. Rezka o průběhu historického semináře v zimním semestru 1893/1894, 10. 3. 1894.

¹³ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis J. V. Šimáka rodičům M. a J. Šimákovým, Praha 9. 11. 1893.

¹⁴ Tamtéž, Praha 23. 1. 1894.

¹⁵ Tamtéž, Praha 18. 6. 1893.

¹⁶ Tamtéž, Praha 30. 6. 1893. Srv. tamtéž, Praha 30. 1. 1893: v místodržitelském archivu hledané prameny nejsou.

Na přelomu října a listopadu 1893 zadal J. V. Šimákovi A. Rezek disertační práci *ke sporu o závět' Petra staršího z Rožmberka s nejvyšším purkrabím Zdeňkem Lvem z Rožmitálu v letech 1523–1525*.¹⁷ Když v lednu 1894 přišel J. V. Šimák v muzejní knihovně na *Historii rožmberskou*, získal velmi cenný základ své studie.¹⁸ O měsíc později jej ještě doplnil archivním studiem v Třeboni¹⁹ a A. Rezek, když nahlédl sebrané prameny, vybídl J. V. Šimáka, aby rozsáhlou látku zpracoval do konce běhu pro seminář: „*A tak hned po příjezdu z Třeboně počal jsem materiál studovati. Byly zpočátku veliké obtíže, poněvadž mnoho listin, a zejména pro první část, nemělo data, takže byl jsem nucen vedle vlastní látky shánět „vedlejší okolnosti“, dle nichž bych zprávy jednotlivé mohl vročiti. Když byl jsem s tím jaks taks hotov, smyslnil jsem si, že na výtah je dosti času a že zatím propracuji první část, nejzavilejší. Ale snad, že se mi dobře dařilo, a snad vjelo do mne všecko d'ábelství, které mnou po tři léta ledakdy lomcovalo, budu-li přece včas hotov čili promeškám-li, první kapitola byla napsána, čtvrtky (pán přinesl mi haldu úmrtních lístků dra [Karla Leopolda] Klaudyho, na nichž se výtečně koncipovalo) litaly pod stůl hustě popsané, už jsem nemohl myslet na studium jiné, neviděl a neslyšel, následovala kapitola druhá, třetí, čtvrtá i pátá, konečně závěrek, úvod a předmluva. V pátek minulý byla práce v makuláři hotova. Ovšem byla to jen duše, která potřebovala také případného vtělení, leckterá věc byla jen naznačena, aby při přepisu propracovala se. Čtvrtek měl jsem přes čtyřicet, ale že byly drobně psány, místy stenografovány, vydaly při přepisu skoro dvakráté tolik. Ovšem přibyly pod čarou i široké doklady. I dal jsem se do čistopisu, mnoho již na textu neměně a upravuje stránku jazykovou takořka již na listu. Musil jsem ovšem přituziti, když chtěl jsem práci přece do lhůty 9. bř[ezna] odvésti, ale byla hotova a vydala 77 půlarchových sloupců hustě psaných. Teď dostanu za ní 30 zl. jako „náhradu“ za Třeboň, v letním běhu práci doplním a opravím, prof. Rezek slíbil, že mi ji důkladně probere a postará se, aby do října byla tištěna, abych mohl potom již tištěnou zadati za disertaci a na základě jejím žádati potom o slevení písemné práce státní z dějepisu. Jestli se to vše tak podaří, bude velká sláva. Přinejmenším uspořím tři měsíce času.*“²⁰ Za relativně krátkou dobu necelého měsíce odevzdal J. V. Šimák *Spor o závět' Petra staršího z Rožmberka r.1523–1528* a byl za něj navržen na stipendium.²¹ A. Rezek

¹⁷ Tamtéž, Praha 9. 11. 1893.

¹⁸ Tamtéž, Praha 23. 1. 1894.

¹⁹ Tamtéž, Třeboň 3. 2. 1894, Třeboň 6. 2. 1894. Do treboňského archivu se dostal bez potíží na základě Kalouskovy přímluvy a Rezkova doporučení. Srv. A AV ČR, fond František Mareš, k. 3, i. č. 141, korespondence – Antonín Rezek, navštívenka A. Rezka F. Marešovi, s. 1, 1. 2. 1894.

²⁰ Tamtéž, Praha 10. 3. 1894.

²¹ LA PNP, fond Josef Emler, korespondence odeslaná – koncepty dopisů Ministerstvu kultu a vyučování ve Vídni (souhrnné zprávy za Historický seminář Emlerův, Gollův a Rezkův), Praha 12. 3.

v semináři jeho studii vysoce ocenil: řekl, že J. V. Šimák učinil během posledních dvou let ohromný pokrok a jeho spis je nejen věcně dokonalý, ale i formálně správný, takže může být hned dán do tisku; zároveň počítal s tím, že se stane předmětem seminárních cvičení v následujícím semestru, aby ostatní kolegové poznali úkol semináře. Sebekritický J. V. Šimák se cítil trochu nepatřičně, protože ač pracoval velmi intenzivně, nemohl být zatím s výsledkem zcela spokojen.²²

Disertaci předložil v červnu 1894, v říjnu 1894 byla schválena oběma recenzenty – Antonínem Rezkem a Josefem Emlerem.²³ Prosinec se nesl ve znamení hlavních rigoróz ze všeobecného, rakouského a českého dějepisu, na něž se J. V. Šimák připravoval svědomitě přes tři měsíce, složil je s plným vyznamenáním.²⁴ Vedlejší zkouška z filozofie (dějin filozofie, psychologie a logiky) dopadla bídně, ačkoliv se na ni učil dva měsíce.²⁵ Dne 2. července 1895 byl na základě obhájení disertační práce povýšen na doktora filozofie.²⁶ V říjnu 1895 požádal o připuštění ke zkouškám, aby dosáhl učitelské způsobilosti z dějepisu a zeměpisu. Vzhledem k tomu, že mu byla prominuta domácí práce z dějepisu, věnoval se úkolu ze zeměpisu (*Přírodní poměry Jihoameriky*), pedagogiky a didaktiky (*Jakým způsobem toho učitel dosáhne, aby žactvo tříd nižších a vyšších mělo v historii obrazy dějstva co možná synchronistické?*). Tížilo jej, že vlastně ze svého pohledu musí práce „odbyt“, aby je včas odevzdal: „*V tom oboru [zeměpise] daří se mi dosti zle. Juž vědomí, že nesmím pracovat*

1894. Stipendiem chtěl J. V. Šimák nahradit výlohy spojené se studiem v Třeboni, kde jej finančně podpořil (jako v řadě dalších případů) jeho otec.

²² A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis J. V. Šimáka rodičům M. a J. Šimákovým, Praha 30. 4. 1894: „*A já jsem ji [práci] „věcně“ složil za 14 dní a „formálně upravil“ tak, že jsem koncept kvapem opsal a nečtený odevzdal. Pomyslíte snadno, že jsem zrovna troubil na Rezka a nezmohl se, než na němou poklonu. – Ale zároveň cítil jsem, jak kolem mne mrznou sympatie mých kolegů. Ještě, že bylo zatopeno. Nevím, co tomu všemu říci.*“

²³ Tamtéž, k. 1, i. č. 1, osobní doklady, vyrozumění o schválení rigorózní práce a výzva k přihlášení k rigorózům, 4. 10. 1894. Srv. Ústav dějin Univerzity Karlovy – Archiv Univerzity Karlovy, fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, k. 105, i. č. 1241, Posudky disertačních prací 1894, posudky na disertaci J. V. Šimáka (Rezkův z 1. 8. 1894 a Emlerův z 2. 10. 1894); tamtéž, Disertace FF UK, č. 126, J. V. Šimák, Spor o závěť Petra staršího z Rožmberka r. 1523–1528, 80 s.

²⁴ Tamtéž, k. 3, i. č. 37, dopisy J. V. Šimáka rodičům M. a J. Šimákovým, Praha 9. 10. 1894, Praha 26. 10. 1894, Praha 8. 12. 1894. J. V. Šimák se připravoval ke zkouškám velmi důkladně a potřeboval mnoho času. Nebyl vůbec sebevědomý a A. Rezek jej opakovaně přesvědčoval, aby rigoróza neodkládal. Během přípravy prochodil boty a marně se zbavoval zvyku při učení běhat po pokoji. Přes soustavné studium stále pociťoval mezery ve vědomostech... Zkoušeli jej A. Rezek, J. Emler a J. Kvíčala.

²⁵ Tamtéž, Praha 26. 6. 1895: „*O tom svém rigorózu nebudu se chlubit – dopadlo tak bídně, že dopadnout hůře nemohlo, ale nebylo to mojí vinou. Co jsem učil se, uměl jsem – že nejsem chytřejší, než mne Pán Bůh stvořil, za to nemohu přece pranic. Tak jsem kus odkvákával, jako když bičem mrská, a kus zase mlčel, jako když hodí do vody, z konců vylezla taková skrčená dostatečná, že se styděla na světě. Inu vyznamenání to není – ale aspoň ta útěcha, že líp to neodbyl jakživ který historik. Jenže mne ze studování zbylo něco v hlavě – a jim za 2 měsíce nebo měsíc studia nic.*“

²⁶ Tamtéž, k. 1, i. č. 1, osobní doklady, opis doktorského diplomu, 2. 7. 1895.

svědomitě, poněvadž bych nebyl hotov, a i kdybych svědomitě robil, přece by do práce nic nebylo, ježto nelze, abych prošel spoustu tu věcí, že tedy konám dílo čirého formalismu beze všeho pozitivního významu a ceny, vědomí to věru nenadchne. Člověk je tak malinkým vůči látce, o které nic neví a ze které má sestavovat „vědecké“ pojednání.“²⁷ A zatímco Josef Pekař vydává v České akademii věd a umění *Dějiny valdštejnského spiknutí 1630–1634* jako svůj habilitační spis, J. V. Šimák má stále potíže s tiskem své disertace, kterou nechal redaktor ČČM ležet stranou (viz níže). V březnu 1896 sděluje rodičům, že již dokončil zeměpisnou práci, ale oškliví se mu, že ji místy doslova opsal (zpravidla z němčiny a španělštiny, kterou za tím účelem studoval), a lituje času ztraceného kvůli byrokratickým předpisům. Pochvala geografa Jana Palackého u něj vzbuzuje spíš úsměv.²⁸

Šimákovy domácí práce, předložené 20. dubna, komise schválila 12. května 1896²⁹ se zvl. oceněním pedagogicko-didaktické stati. Ve dnech 15. a 16. června 1896 složil J. V. Šimák ústní zkoušky z pomocných předmětů – latiny (překlad Caesara) a řečtiny (překlad Xenofonta) u Josefa Krále, z vyučovací řeči – češtiny (u Jana Gebauera) a z předmětu obecného – němčiny (u Václava Emanuela Mourka).³⁰ Písemné a ústní klauzurní zkoušky z hlavních předmětů (obecný a rakouský dějepis a zeměpis) vykonal 10., 12. a 14. prosince a byl usnesením ze 17. prosince 1896 prohlášen způsobilým k vyučování dějepisu a zeměpisu na vyšších gymnáziích s českou vyučovací řečí.³¹

Ještě před složením závěrečných zkoušek byl však nucen přemýšlet vážně o své budoucnosti, neboť se mu naskytla možnost požádat o místo kustoda Uměleckoprůmyslového muzea (Rudolfína). Byl by dobře hmotně zajištěný, ale nucený vzdát se ambicí v historické vědě.³² Po velkém duševním boji, poradách s rodiči a známými, mezi nimi hlavně s prof. Rezkem, působícím ve Vídni, podal žádost. A. Rezek byl z okruhu Šimákových známých (kromě Renáty Tyršové a Čeňka Zírta) jediný, komu se svěřil vedle rodičů se svými nejnítějnějšími odbornými tužbami.³³ V říjnu 1896 o nich psal rodičům do Turnova:

²⁷ Tamtéž, k. 3, i. č. 37, dopis J. V. Šimáka rodičům M. a J. Šimákovým, Praha 26. 11. 1895.

²⁸ Tamtéž, Praha 9. 3. 1896, Praha 16. 5. 1896.

²⁹ Tamtéž, k. 1, i. č. 1, osobní doklady, oznámení české zkušební komise pro učitelství gymnazijní a reálné – přijetí domácích prací a výzva k přihlášení ke klauzurním zkouškám, 12. 5. 1896.

³⁰ Tamtéž, oznámení české zkušební komise pro učitelství na gymnáziích a školách reálných o schválení první části zkoušek, 18. 6. 1896. Dále tamtéž, k. 3, i. č. 37, dopis J. V. Šimáka rodičům M. a J. Šimákovým, Praha 17. 6. 1896.

³¹ Tamtéž, i. č. 2, studijní doklady, oznámení české zkušební komise pro učitelství na gymnáziích a školách reálných – usnesení o uznání způsobilosti k vyučování dějepisu a zeměpisu na vyšších gymnáziích, 17. 12. 1896; tamtéž, vysvědčení učitelské způsobilosti, 7. 1. 1897.

³² Tamtéž, k. 3, i. č. 37, dopis J. V. Šimáka rodičům M. a J. Šimákovým, Praha 9. 10. 1896.

³³ LA PNP, fond Antonín Rezek, korespondence přijatá – J. V. Šimák, dopisy J. V. Šimáka A. Rezkovi, Praha 9. 10. 1896, Praha 18. 10. 1896; A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 23, i. č. 1723,

„Nejdříve běží o otázku docentury. K habilitaci musil bych zhotoviti a dáti vytisknouti práci pokud možno nejdříve. Konkurence je a jistě i bude – pole pak zúžilo se, ježto kol[ega] Pekař, jenž zadával práci z dějin všeobecných, právě byl ustanoven sborem prof[esorským] za docenta rakouských dějin na místě Rezkově, zbývá tedy jen místo české historie. Kdo dříve přijde, sebere hned, ostatní půjdou s prázdnem. Pro věc nejvýhodnějším bylo by zůstatí vůbec volným a teď oddati se habil[itačnímu] spisu – ale to je nesmírně odvážno. Předejde-li mne kdo, ztratím nejen docenturu (a pak po 6 letech profesuru), ale i všechno to, co dnes se mi nabízí. // Druhá možnost je: pracovati nyní o habilitaci a čekati, až naskytne se v Praze místo na střed[oškolském] ústavu nebo jiné. V Praze ovšem musí být a to stále, neboť jinak nemůže se nikdo habilitovati, ale ani pracovati.“³⁴ Když se blížilo rozřešení situace a J. V. Šimáka opětovně trápila melancholie, Renáta Tyršová jej utěšovala s přátelským porozuměním: „Místo v Rudolfině se Vám vlastně nezamlouvá, Vy nemáte ani vůle ho doopravdy chtít, ani nechtít a odtud ty rozpory. Uleví se Vám, pakli místa dostanete, ale ještě více, pakli ho nedostanete a tato eventualita jak soudím nastane.“³⁵ V březnu 1897 se J. V. Šimák dozvěděl, že místo v Uměleckoprůmyslovém muzeu nedostal, neboť se za něj nepostavil Karel Chytil, který mu původně zaručoval podporu společně s F. A. Borovským.³⁶ Získal však souhlas J. Kalouska, aby se pokusil o habilitaci, a jeho radu při výběru tématu.³⁷ Zároveň mu J. Čelakovský slíbil, že se přimluví, aby dosáhl pedagogického místa v Praze. J. V. Šimák přes

korespondence – Antonín Rezek, dopis A. Rezka J. V. Šimákovi, s. 1. [Praha] s. d. [po 9. 10. 1896]. Viz KÁBOVÁ Hana, *Josef Vítězslav Šimák v korespondenci s Antonínem Rezkem a Josefem Kalouskem (Edice)*, ZČRP 17, 2004, s. 173.

³⁴ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis J. V. Šimáka rodičům M. a J. Šimákovým, Praha 18. 10. 1896.

³⁵ Tamtéž, k. 27, i. č. 2200, korespondence – Renáta Tyršová, dopis R. Tyršové J. V. Šimákovi, Praha 14. 2. 1897. Srv. NM, archiv ODTVS, fond Renáta Tyršová, k. 9, i. č. 125.19b2, korespondence J. V. Šimáka, dopis R. Tyršové z Turnova 9. 2. 1897: „Vytkla Jste, milostivá Paní, únavu po pracech za příčinu neblahé duševní nálady, ale není jen tak. Je to melancholie snad již utkvělá, které se děsím do budoucnosti a s níž zápasím po řadu let. Jenom v dobách vysilující práce ustupuje – ve volné chvíli obestře mne zas a oplétá každou snahu, rozanalyzuje a rozvrátí každé smělejší hnutí. Zdresoval jsem se aspoň k jisté klidné rezignaci, doufám, že vypracuji se zase výše – ale dnes soustřeďuje se všechna má touha po klidu a zapominání. Neračte se proto diviti, že nejevím bojechtivosti a stávám se takorča jen loutkou, do níž inhalují život.“

³⁶ Tamtéž, k. 3, i. č. 37, dopis J. V. Šimáka rodičům M. a J. Šimákovým, Praha 18. 3. 1897. Informaci získal J. V. Šimák důvěrně od manželky F. A. Borovského. Místo v Uměleckoprůmyslovém muzeu dostal František Xaver Jiřík. Srv. ještě tamtéž, k. 6, i. č. 172, korespondence – F. A. Borovský, dopisy F. A. Borovského J. V. Šimákovi, s. 1., 6. 1. 1897; s. 1., 4. 2. 1897; Praha 6. 2. 1897; s. 1., 3. 3. 1897. Dále DVOŘÁK Max, *Listy o životě a umění. Dopisy Jaroslavu Gollovi, Josefu Pekařovi a Josefu Šustovi*. Ed. Jaromír PEČÍRKA. Praha: Vyšehrad 1943, s. 49, dopis M. Dvořáka J. Šustovi z dubna 1897.

³⁷ ANM, fond Josef Kalousek, k. 13, i. č. 579, korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka J. Kalouskovi, Turnov 14. 3. 1897; A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 14, i. č. 890, korespondence – Josef Kalousek, dopisnice J. Kalouska J. V. Šimákovi, Praha 13. 3. 1897 (KÁBOVÁ H., *Josef Vítězslav Šimák v korespondenci s Antonínem Rezkem a Josefem Kalouskem*, s. 183).

nezdary cítil, že *svět je mu otevřen*.³⁸ A dobře věděl, že v otázce docentury „*je konkurence silná o další cestu, kdo přijde dřív teď, sebere všechno*“.³⁹ Jeho rozvážný styl práce mu však přinášel omezení a několik volných měsíců pro bezstarostné studium si nemohl dovolit, neboť rodiče jej živili již dost dlouho. Tak přicházely nové povinnosti a limitovaly další historikovy možnosti. Zamýšlené studium na některé z evropských univerzit bylo odsunuto do budoucna.⁴⁰

Od 22. března 1897 byl J. V. Šimák suplujícím učitelem při českém státním gymnáziu na Malé Straně v Praze, jako zástup za nemocného profesora Karla Duchka vyučoval dějepis a zeměpis.⁴¹ Zde setrval do 5. října 1897, kdy byl ustanoven suplujícím učitelem vyšší reálné školy v Pardubicích na místo Otakara Paroubka, který přišel do Prahy na vlastní žádost za K. Duchka.⁴² J. V. Šimák zůstal v Pardubicích do 15. září 1898, kdy se stal pomocným učitelem (od 16. září 1899 suplujícím učitelem) na pražské české reálce v Ječné ulici.⁴³ V únoru 1899 neúspěšně žádal o udělení místa skutečného učitele zeměpisu a dějepisu na českém vyšším gymnáziu v Praze na Malé Straně nebo na české reálné škole v Mladé Boleslavi či později v Roudnici.⁴⁴ Nakonec byl ale výnosem ministerstva kultu a vyučování z 30. června 1900 jmenován provizorním učitelem státního gymnázia v Německém Brodě.⁴⁵ Místo však nenastoupil. V září 1900 se J. V. Šimák stává na vlastní žádost⁴⁶ skutečným učitelem

³⁸ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis J. V. Šimáka rodičům M. a J. Šimákovým, Praha 18. 3. 1897.

³⁹ Tamtéž, Praha 30. 3. 1897.

⁴⁰ LA PNP, fond Antonín Rezek, korespondence přijatá – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka A. Rezkovi, Turnov 4. 3. 1897 (KÁBOVÁ H., *Josef Vítězslav Šimák v korespondenci s Antonínem Rezkem a Josefem Kalouskem*, s. 174). Až v letech 1904–1905 J. V. Šimák studoval na lipské univerzitě.

⁴¹ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 2, osobní doklady, ustanovení suplujícím učitelem na českém státním gymnáziu na Malé Straně v Praze a přidělení k profesoru Karlu Křemenovi, 14. a 23. 6. 1897. Srv. též LA PNP, fond Antonín Rezek, korespondence přijatá – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka A. Rezkovi, Turnov 14. 3. 1897 (KÁBOVÁ H., *Josef Vítězslav Šimák v korespondenci s Antonínem Rezkem a Josefem Kalouskem*, s. 175).

⁴² Tamtéž, ustanovení suplujícím učitelem na vyšší reálné škole v Pardubicích, 31. 10 1897 a 5. 2. 1898.

⁴³ Tamtéž, ustanovení pomocným učitelem (suplujícím) na české reálce v Praze v Ječné ulici, 10. 11. 1898 (31. 10. 1899).

⁴⁴ Tamtéž, žádost o udělení místa skutečného učitele dějepisu a zeměpisu na českém vyšším gymnáziu v Praze na Malé Straně, 2. 2. 1899; žádost o udělení téhož místa na české reálné škole v Mladé Boleslavi, 19. 2. 1900. Dále viz tamtéž, k. 3, i. č. 37, dopis J. V. Šimáka rodičům M. a J. Šimákovým, 27. 3. 1900.

⁴⁵ Tamtéž, ustanovení provizorním učitelem na státním gymnáziu v Německém Brodě s platností od 1. 9. 1900, 24. 7. 1900.

⁴⁶ Tamtéž, žádost o udělení místa skutečného učitele dějepisu a zeměpisu na Vyšší dívčí škole v Praze, s. d. (též se zdůrazněním skutečnosti, že vedle školních povinností se zabývá „*bádáním historickým, topografickým a dějinami umění*“); ustanovení skutečným učitelem tamtéž a vyměření služebních požitků, 19. 9. a 11. 10. 1900.

zeměpisu a dějepisu na městské Vyšší dívčí škole v Praze. Přestože si zajistil řadu přímluv, získal místo nakonec náhodou.⁴⁷ Podstatné je, že byl definitivně „zachráněn“ pro Prahu.

Vrátím se k počátkům Šimákova studia a pokusím se prohlédnout více do jeho studentských let a odborné i veřejné činnosti na sklonku 19. století. Brzy po příchodu do Prahy J. V. Šimák navštívil Vladislava Kalouska, svého bývalého latináře z Mladé Boleslavi, a ten mu slíbil, že se o něm zmíní svému strýci Josefu Kalouskovi a svému známému Antonínu Rezkovi.⁴⁸ Svůj slib splnil.

Dobrosrdečný A. Rezek se na J. V. Šimáka obrátil velmi brzy – již v prosinci 1890 mu svěřil opisování jednoho rukopisu v univerzitní knihovně.⁴⁹ J. Kalouska si J. V. Šimák získal až v březnu 1891, kdy u něj absolvoval kolokvium.⁵⁰ Poskytováním výpisků z turnovských archiválií a jejich zápůjčkami si naklonil archiváře města Prahy J. Emlera, podobně jako A. Rezka a hlavně Zikmunda Wintra.⁵¹ Také pro J. Emlera prepisoval v pražském městském archivu rukopisy (rukopis Starých letopisů českých K. Jana Trubače).⁵² Zejména při své práci pro J. Emlera se naučil mnohému, co brzy využil při vlastní archivářské a ediční činnosti.

⁴⁷ Tamtéž, k. 3, i. č. 37, dopisy J. V. Šimáka rodičům M. a J. Šimákovým, s. 1. [Praha], s. d. [p. 24. 4. 1900]; Praha 23. 6. 1900, Praha 25. 6. 1900; telegram, Praha 18. 9. 1900. Jednalo se v dozorčí komisi, ve školním odboru městské rady a v samotné městské radě; přimlouvali se: F. A. Borovský, J. Čelakovský, B. Frída, J. Goll, J. Kalousek, W. W. Tomek, R. Tyršová, Z. Winter a další. Po letech J. V. Šimák vzpomínal: „[...] současně jsem se stal profesorem na Městské vyšší dívčí škole v Praze. Ne příčinou své práce ani na přímluvy (Riegra, Tomka, pí Tyršové, Čelakovského aj.) – čirou náhodou, že městský radní Brož, místopředseda Společnosti přátel starožitností, která stála za mnou, zadržel již odcházejícího člena městské rady, a tím získal mně většinu.“ (J. V. ŠIMÁK, *Z rodinné kroniky*, s. 219.) Ke Kalouskově přímluvě viz ANM, fond Josef Kalousek, k. 13, i. č. 579, korespondence – J. V. Šimák, dopisy J. V. Šimáka J. Kalouskovi, Turnov 21. 7. 1900 a Turnov 24. 7. 1900, koncept přímluvného dopisu J. Kalouska Vladimíru Srbovi, Stanislavu Prachenskému, Janu Kühnovi a Josefu Mildemu z Potštejna 26. 7. 1900; A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 14, i. č. 890, korespondence – J. Kalousek, dopisnice J. Kalouska J. V. Šimákovým, Potštejn 23. 7. 1900, Praha 26. 7. 1900. Dále viz A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 6, i. č. 172, korespondence – F. A. Borovský, dopis F. A. Borovského J. V. Šimákovým, s. 1., 17. 8. 1900; tamtéž, k. 27, i. č. 2200, korespondence – Renáta Tyršová, dopisy R. Tyršové J. V. Šimákovým, Velká Buková 23. 7. 1900, Praha 10. 9. 1900; srv. NM, archiv ODTVS, fond Renáta Tyršová, k. 9, i. č. 125.19b2, korespondence J. V. Šimáka, dopisy R. Tyršové, Turnov 21. 7. 1900, Turnov 7. 8. 190, 9. 8. 1900, 12. 9. 1900. Viz též KÁBOVÁ H., *Josef Vítězslav Šimák v korespondenci s Antonínem Rezkem a Josefem Kalouskem*, s. 186–187.

⁴⁸ J. V. ŠIMÁK, *Z rodinné kroniky*, s. 217.

⁴⁹ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis J. V. Šimáka rodičům M. a J. Šimákovým, Praha 5. 12. 1890.

⁵⁰ J. V. ŠIMÁK, *Z rodinné kroniky*, s. 217.

⁵¹ Viz např. A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopisy J. V. Šimáka rodičům M. a J. Šimákovým, Praha 21. 1. 1891; Praha 20. 4. 1891: „Největší radost měl dr. Winter, neboť i v dřívějších knihách nalezl prý mnoho pro sebe materiálu a těšil se na nové.“ Srv. tamtéž, k. 29, i. č. 2385, korespondence – Zikmund Winter.

⁵² J. V. ŠIMÁK, *Po čtyřiceti letech*. In: Památník Josefa Emlera, Praha 1936, s. 143.

Počátky studia neproběhly bez obtíží, neboť zameškal první týden kvůli nemoci a měl roztržku s J. L. Píčem: „*Byl jsem u Píče podruhé a odešel jako zmoklá slepice. Co prý chci v historii, neumím-li francouzsky, anglicky a rusky. A ještě jiného, že mi bylo jako na trní. I historie s Barešem se dotkl, že prý jsem horkokrevný jako kohout a že mu mám být vděčným, naklonit si ho, pomáhat mu, a tak získat přístup do archivu a doplnit čeho třeba. Leží mi to již čtrnácte dní v hlavě.*“⁵³ V dalším dopise musel vylekaným rodičům vysvětlovat své duševní rozpoložení a obtížnost přechodu z gymnázia na vysokou školu, vliv své nemoci a „*Píčovy sprchy*“.⁵⁴ S J. L. Píčem se nakonec sblížil.⁵⁵

Zásadní přínos následujícího letního semestru 1891 pro J. V. Šimáka tkvěl mimo univerzitu. Na základě návrhu Františka Adolfa Borovského, náměstka ředitele Uměleckoprůmyslového muzea, byl totiž v dubnu 1891 jmenován členem výboru České chalupy na Zemské jubilejní výstavě.⁵⁶ Spolupracoval tak s Renátou Tyršovou, Aloisem Jiráskem a mnohými dalšími včetně Čenka Zíbrta, s nímž se již znal delší dobu: „*A tak ve společnosti a ruku v ruce s osobami, k nimž vždy hleděl jsem se zbožnou pietou, dostává se moje maličkost ku práci denně a z každé té doby odnáším si povznešení a radostný rozruch. Hlavní práce má je přijímatí zásilky, vyhotoviti potvrzovací listy, zaznamenati v hlavním seznamu a jména v indexu. K tomu menší nahodilé věci. Vpravil jsem se již do toho a někdy vedu režii zcela sám. Některé předměty budou v průmyslovém paláci na levé galerii střední budovy, jiné v české chalupě, která krom maličkosti a vnitřní úpravy již stojí hotova a je nejutěšenějším staveníčkem na celé výstavě. Každý z ní bude mít radost. – Ovšem je otázkou, budou-li stejně s ní hotovy budovy ostatní a celkové uspořádání. Schází ještě mnoho a k tomu je skoro stále nepohoda. [...] Ale jinak je velikým potěšením vidět, kterak ruch a zájem pro lidové oddělení se množí. Počet přihlášek dostoupil již skoro 400 a na každou možno průměrně čítati 20 předmětů. Pokud vím, od nás, z Domažlic, Poděbrad jsou zásilky nejčetnější, ovšem také věci mnohem lepší než naše i mnohem horší. Čepců jako smetí. Některá města vlastním nákladem dala věci sbíratí, lidi fotografovati a zaslala příspěvky*

⁵³ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis J. V. Šimáka rodičům M. a J. Šimákovým, Praha 13. 11. 1890.

⁵⁴ Tamtéž, Praha 23. 11. 1890.

⁵⁵ Tamtéž, k. 21, i. č. 1600, korespondence – J. L. Píč; ANM, fond Josef Ladislav Píč, k. 11, i. č. 891, korespondence – J. V. Šimák.

⁵⁶ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 27, i. č. 2200, korespondence – Renáta Tyršová, dopis R. Tyršové J. V. Šimákovi, Praha 16. 4. 1891. Šimákova činnost pro Zemskou jubilejní výstavu 1891 souvisela s jeho aktivitami v turnovském muzeu, viz níže.

*peněžité [...] Radost je otáčet se mezi lidmi tak o věc se zajímavými a zvláště dojemné číst provázející dopisy některých prostých lidí z venkova. Vive l'exposition.*⁵⁷

Od počátku Šimákova vysokoškolského studia se projevovala jeho vazba na univerzitní i mimouniverzitní prostředí, přátelské styky jej spojovaly s A. Rezkem, J. Kalouskem, J. Emlerem,⁵⁸ Jaromírem Čelakovským, Z. Wintrem, Č. Zíbrtem, J. L. Píčem (! po původní neshodě), A. Jiráskem, F. A. Borovským, R. Tyršovou a dalšími. Okruh Šimákových známých se ještě rozšířil jeho vstupem do Společnosti přátel starožitností českých, kam se dostal skrze Turnov. Tam vyučoval podučitel Jiří Otakar Černý, který se stal Šimákovým blízkým přítelem a zároveň upozornil svého bratra Antonína Bohumila na mladého nadějného zájemce o archeologii.⁵⁹ Neboť A. B. Černý měl jako jednatel Společnosti přátel starožitností českých (dále jen SPSPČ) nedostatek výkonných členů, brzy se na J. V. Šimáka obrátil a ten byl v únoru 1892 zvolen druhým jednatelem SPSPČ.⁶⁰

Do jisté míry v pozadí zůstávají Šimákovy vztahy s vysokoškolskými kolegy, mezi nimiž byli mj. Jaroslav Bidlo, Gustav Friedrich, Ladislav Klicman, Bohumil Navrátil, Jan Bedřich Novák, Václav Novotný, Josef Pekař a Josef Šusta. Korespondenci udržoval J. V. Šimák s některými přáteli z mladoboleslavského gymnázia, např. s Jiřím Václavem Klímou, rodákem z Mnichova Hradiště.⁶¹

Již od doby svých vysokoškolských studií se stal J. V. Šimák rádcem některých vlastivědných badatelů, např. J. J. Fučíkovi zařizoval opisy archiválií k Lomnicku nad Popelkou, radil mu při badatelském výzkumu v Praze a získal tak jeho respekt, který byl již patrný v přání k promoci: „*Těším se upřímně tomu, že národu našemu přibyl opět jeden velepilný badatel, jakým na své mládí již tolikerými články jste se ukázal. Věřu, potřebují dějiny naše, zvláště dějiny místní mnohých neúnavných a nezištných pracovníků. Národ náš i*

⁵⁷ Tamtéž, k. 3, i. č. 37, dopis J. V. Šimáka rodičům M. a J. Šimákovým, Praha 20. 4. 1891. Srv. ŠIMÁK J. V., *Z rodinné kroniky*, s. 218.

⁵⁸ ŠIMÁK J. V., *Vzpomínka na ř Ant. Rezka*, ČSPSPČ 44, 1936, s. 102–113; TÝŽ, *Za Josefem Kalouskem*, ČČM 90, 1916, s. 7–21; TÝŽ, *Po čtyřiceti letech*. In: Památník Josefa Emlera, Praha 1936, s. 142–148. Viz též KÁBOVÁ H., *Josef Vítězslav Šimák v korespondenci s Antonínem Rezkem a Josefem Kalouskem (Edice)*.

⁵⁹ ŠIMÁK J. V., *Z rodinné kroniky*, s. 218. A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 8, i. č. 287, korespondence – Antonín Bohumil Černý, dopis A. B. Černého J. V. Šimákovu, Praha 12. 10. 1897; tamtéž, k. 2, i. č. 14, korespondence – Jiří Otakar Černý, dopis J. O. Černého J. V. Šimákovu, Turnov 14. 10. 1891. J. V. Šimák byl prostředníkem lásky J. O. Černého v Turnově (ten se oženil 1896 s Aloisíí /Alenou/ Stögerovou), kmotrem jeho syna Jiřího, nar. 1898, a později především rádcem jeho dcery Marie Ludmily (nar. 1897).

⁶⁰ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis J. V. Šimáka rodičům M. a J. Šimákovým, Praha 6. 2. 1892.

⁶¹ LA PNP, fond Jiří Václav Klíma, korespondence přijatá – J. V. Šimák; A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 15, i. č. 970, korespondence – J. V. Klíma.

obce naše jsou chudé a nemohou odměňovati náležitě práci pro ně učiněnou. Proto největšímu počtu badatelů jest spokojiti se toliko blahým vědomím vykonané práce a nečekati ani na vděk ani na uznání svých vrstevníků. Ve Vás, příteli mileny, poznal jsem pracovníka pilného, skromného i nezištného, rádce svého i pomocníka obětavého.“⁶² Utváření vztahů s mnoha podobnými pracovníky patřilo k podstatnému rysu Šimákovy činnosti.

J. V. Šimák byl stále připoután k rodnému Turnovsku. Byl činný ve výboru turnovského muzea, především se zasloužil o instalování 130 předmětů z turnovských sbírek na Zemské jubilejní výstavě v Praze 1891 a spolupracoval, jak již bylo připomenuto, na úpravách České chalupy, poté docházel na schůzky jejího bývalého výboru. Během roku 1892 rozvíjel plány na organizaci etnografického ruchu na Turnovsku.⁶³ Muzejní a národopisná výstava uskutečněná na turnovské radnici ve dnech 2.–4. dubna 1893 (J. V. Šimákem velmi propagovaná) převyšovala svým pojetím běžnou muzejní výstavu a vyvolala zájem pražského výkonného výboru Národopisné výstavy československé (dále NVČ). J. V. Šimák již v únoru 1893 koncipoval jako jednatel muzea prohlášení určené veřejnosti⁶⁴ a byl jedním z iniciátorů ustavení okresního odboru NVČ v Turnově v prosinci 1893 a jeho členem. Mimo jiné apeloval na sbírání písmácké tvorby.⁶⁵ Výsledky sběru prezentoval Turnov na místní výstavě 2.–10. února 1895. J. V. Šimák se výrazně podílel na instalaci interiérů pojizerského statku na NVČ a o expozici napsal zásadní referát do Světozoru pod názvem *Pojizeří na Národopisné*

⁶² A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 10, i. č. 511, korespondence – Josef Jan Fučík, dopis J. J. Fučíka J. V. Šimákovi, Lhota Bradlečká 2. 7. 1895.

⁶³ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis J. V. Šimáka rodičům M. a J. Šimákovým, Praha 27. 5. 1892: „Utkvěli jsme příliš na formalismu a paragrafech místo nadšení a skutečného zájmu o věc, kterému statut je věci vedlejší a pozitivní výsledek práce vše, nastala strnulost. Prousek straní se, Čepelík je nemocen, sl. Proškova sama nic nezmuže a druzí? Zřízení naše, několika málo osob, osvědčovalo se, dokud jsme nezkostnatěli na prázdných rádech, nyní je na neprospěch, neproměnily-li se věci a duch. // Ruch etnografický, který všude zavládá, třebaš etnog[rafická] výstava byla problematickou, měl by též u nás nastati. Ale jak věci stojí, muzeum nemůže býti jeho střediskem a vůdcem. [...] Pomýšlel jsem na to, aby u nás sestavila se volná okresní družina, kteráž zajímala by se o národopisné zkoumání našeho okolí, jejíž členové po všech [!] sbírali by potřebný materiál ku popisu stavení, sbírali různé názvy míst, dialektické odchylky atd. Jednotlivec musil by se tomu cele oddati, rozdělením a uspořádáním programu mezi několik odbude se věc hračkou. Program mám sestavený do podrobnosti. Aby však zřídil se samostatný odbor o zvláštních stanovách a funkcionářích, nezdá se mi, spíše bych rád, aby vznikla taká amatérská skupina při jednotě učitelské neb hospodářském spolku, ale beze všech vztahů k nim; z lásky k věci může mnoho státi se, jakmile jsou závazky, odpadá chuť. Představuji si to tak, aby v některé schůzi vyložen byl význam toho a rozdány těm, kdož by se zajímali, tištěné otázky. Každý pak člen v obci stal by se jaksi sběratelem od rozmanitých osob, psal by dle otázek odpovědi na cedulky a posílal někomu do Turnova. V Pojizerských listech podávaly by se pak, třeba-li, rezultáty. Zároveň členové mohli by starati se o doplňování sbírek muzejních. Prosím, aby tatínek zmínil se o tom, třeba ve škole, a věci se uvážily.“

⁶⁴ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, prohlášení turnovské muzejní správy z února 1893.

⁶⁵ ŠIMÁK J. V., *Sbírejme a zachováváme staré památky a paměti*, HP 8, 1894, č. 1 (též leták).

výstavě československé.⁶⁶ Jeho soukromý dojem z výstavy souzněl s hlasy přátel kolem České chalupy na Zemské jubilejní výstavě (zejména s R. Tyršovou a Č. Zíbrtem), kteří se rozcházeli s organizátory NVČ:⁶⁷ „V neděli minulou odpoledne jsem zabrousil na Národopisnou – ale zděsil jsem se. Nejen, že 2 zl. nestačí na vstupné, chce-li kdo vše vidět a slyšet, ale, jak s tím krásným materiálem naložili nemotorní instalatéri v hlavním paláci, je hrozné. Plakal by člověk, vida tu směsici pátého přes deváté. [...] Systému marně hledat. // A 36 hospod, které chtějí výstavu vytrhnout, a těch ochutnáváren a krámů, kterým má národ něco dát vydělat! Mezi známými je obecné reptání. A k tomu, aby si člověk dal zámek na ústa, aby nepoškodil vlastenecký podnik. [...] Možná, že zatím se ledaco napraví a zlepší, ale můj první dojem nebyl příjemný.“⁶⁸ Jako redaktor Časopisu Společnosti přátel starožitností českých (dále jen ČSPSČ) však byl nucen uveřejnit pochvalný referát o Národopisném muzeu československém, vyjadřující stanovisko výboru společnosti.⁶⁹

V turnovském muzeu se J. V. Šimák věnoval intenzivně utváření a pořádání městského archivu a knihovny,⁷⁰ pokud mu to dovolovaly jiné aktivity. R. Tyršové si 10. srpna 1892 povzdechl: „Za dobrotivou poptávku po činnosti své jsem z míry vděčen. Bohužel trvalou absencí Prouskovou a stálou chorobou jednatele muzejního [F. Čepelíka] spadla nová neskrovná práce téměř na mne jediného, jemuž dostávalo se pokdy sotva ku práci své a archivní. Od výstavy bylo muzeum rozházeno [...] Nejhrubší práce archivní také vykonána, tož těšil jsem se, že letošními prázdninami ukončím – než našel jsem při c. k. soudě několik

⁶⁶ ŠIMÁK J. V., *Pojizeří na Národopisné výstavě československé*, Světozor 29, 1895, s. 510–511, 526–527, 534–535. Danou problematiku sledoval ŠŤOVÍČEK Jan, *Národopisná výstava československá a horní Pojizeří*, ZČRP 7, 1994, s. 63–82; TÝŽ, J. V. Šimák a počátky české etnografie. In: J. V. Šimák a poslání regionální historiografie v dnešní době. ZČRP. Supplementum 2, 1996, s. 40–43.

⁶⁷ Viz např. BROUČEK Stanislav, *České národopisné hnutí na konci 19. století a Čeněk Zíbrt*. In: Čeněk Zíbrt a kulturní historie. Studie a materiály. Ed. Dagmar Blümllová, České Budějovice, Historický ústav Jihočeské univerzity (ed. Historia culturae II, Studia 1) – Pelhřimov, Nová tiskárna Pelhřimov, 2003, s. 186–211. Srv. též ŠTĚPÁNOVÁ Irena, *Renáta Tyršová*, Praha – Litomyšl, Paseka 2005.

⁶⁸ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis J. V. Šimáka rodičům M. a J. Šimákovým, Praha 27. 4. 1895.

⁶⁹ ANM, fond Josef Ladislav Píč, k. 11, i. č. 891, korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka J. L. Píčovi, Praha 10. 5. 1897. Viz též Antonín Bohumil ČERNÝ, *Národopisné muzeum československé*, ČSPSČ 5, 1897, s. 31–32.

⁷⁰ ŠIMÁK J. V., *Zpráva o činnosti [...] za léta 1890–1892*, Turnov 1893, s. 39–52; *Třetí zpráva muzea turnovského za léta 1893–1896*, Turnov 1897; *Šestá zpráva muzea turnovského na rok 1905–1906. (O činnosti muzejního výboru za l. 1896–1906)*, Turnov 1907, 31 s. Srv. též MČR Turnov, fond Archiv muzea Turnov, kronika se zápisy z let 1890–1932; A AV ČR, J. V. Šimák I, k. 7, i. č. 268, korespondence – František Čepelík; k. 15, i. č. 949, korespondence – Karel Kitzberger; k. 22, i. č. 1677, korespondence – Eleonora Prošková; k. 22, i. č. 1680, korespondence – Jan Prousek; k. 30, i. č. 2459, korespondence – Josef Žák. Viz též MAIEROVÁ Hana, *První tři desetiletí v historii turnovského muzea*, ZČRP 5, 1992, s. 63–74.

tlustých foliantů, z nichž hrůza běží, které prvně zase musím prohlédnout. Práce na léta! A jak rád bych řekl již, že učinil jsem aspoň první krok, ale k tomu daleko. // Nesedím ovšem v lejtrech celý den, ranní hodiny, pokud lze, věnuji sobě a též časté větší menší exkurzy po okolních vseh a kostelech činí mi život rozmanitým. Ale přece sedám k těm zaprášeným foliím s chutí, jsou mi jediným potěšením v našem divném turnovském životě. Ty se neurazí, neklepají, nešťourají – co mi povídaly ráno, řeknou i večer – tvorové živí toho neumějí. // Zní to skoro jako stesk. Kdož ví, nestýskal-li bych opravdu, kdybych „zotavoval se“ v různých našich výletech, zábavách a víncích. Víím aspoň, že nemařím čas zbytečně, a je-li jednání mé ideou blouznivou, přece i to vědomí, že prospěje snad těm, kdož půjdou za námi – stačí je ospravedlniti.“⁷¹

K Šimákovým zájmům patřily také archeologické výzkumy, jimiž rozšiřoval muzejní sbírky prehistorie: v září 1890 kopal úspěšně na pohanském pohřebišti u Svijan, v září 1896 prováděl s profesorem Karlem Zapem výzkum u Nudvojovic.⁷² Především však směřoval k soupisu památek Turnovska a k vyličení turnovských dějin.⁷³ Za tímto účelem si zjednal od r. 1893 placeného písaře, který mu soustavně opisoval písemnosti týkající se Turnova, nejprve v zemském a místodržitelském archivu. Jeho činnost v muzeu byla promyšlená a plánovaná. Věnoval se jí především v době prázdnin, kdy v Turnově dlouhodobě pobýval. R. 1893 byl muzejní archiv urovnán podle látky do r. 1700 (tj. včetně opatření registry) a chronologicky do r. 1790, uložen ve 35 krabicích (za tím účelem vyrobených): „*Knih městských je 10; k nim druží se 10 knih pozemkových z let 1605–1778 a kniha rychtářská, chované dosud při c. k. okresním soudu. Listin pergamenových a papírových jest na 5000, rozdělených v 26 odborů. Oddělení tato jsou: A. Privilegia. B. Paměti. C. Militaria. D. Výpisy patentů. E. Nařízení úředníkův. F. Záduší a škola (3 krabice). G. Soudy (6 krab.). H. Berně CH. Rejstříky purkmistrů. I. Registra důchodů. J. Registra kontribuční. K. Registra dvorů obecních a obilná. L. Reg. varní. M. Reg. vinopalní. N. Reg. vinná. O. Reg. obchodu slanského. P. Listy dluhovní. R. Počty všelijaké. Ř. Kšafy. S. Inventáře. Š. Řízení sousedská o dědictví a nápady. T. Akta gruntovních koupí. U. Jurisdikce nad osedlými. V. Listy zachovací. W. Listy poselací. Z. Cechy (9 krab.).“⁷⁴ V září 1893 J. V. Šimák předložil na schůzi muzejního výboru přehled*

⁷¹ NM, archiv ODTVS, fond Renáta Tyršová, k. 9, i. č. 125.19b2, korespondence J. V. Šimáka, dopis R. Tyršové z Turnova 10. 8. 1892.

⁷² ANM, fond Josef Ladislav Píč, k. 11, i. č. 891, korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka J. L. Píčovi, Turnov 9. 9. 1896.

⁷³ Viz Bibliografii J. V. Šimáka, zvl. č. 125, 144, 192.

⁷⁴ ŠIMÁK J. V., *Zpráva o činnosti [...] za léta 1890–1892*, Turnov 1893, s. 46.

archivu a ukázal, jak lze snadno vyhledávat listiny.⁷⁵ R. 1897 byl již archiv významně rozmnožen, zvláště o cechovní písemnosti, Cejnarovu frýdštejnskou kroniku a zlomek Plachtovy svijanské pamětnice. R. 1897 byly listiny registrovány do r. 1730, počátkem r. 1907 do r. 1745.⁷⁶ Již uspořádané věcné oddíly byly postupně opatřeny lístkovým katalogem (podle dat a látky; začalo se s rejstříkem jmenným), byl dokončen rejstřík k většině městských knih. Zároveň pokračovala soustavně excerpce z tištěných pramenů, opisování archivních pramenů a k tomu přistoupil historiografický úkol – připravit nové zevrubné dějiny Turnova, založené na spolehlivé heuristice.

Šimákovy turnovské aktivity se muzeem zdaleka nevyčerpávaly. J. V. Šimák věnoval čas zejména *Studentstvu turnovskému*, volnému sdružení absolventů nižší střední školy a akademiků z Turnova a blízkého okolí, jehož činností bylo „*pořádání divadel, merend, dýchánek, výletů a někdy spolupůsobením jiného spolku byl pořádán i ples*“.⁷⁷ R. 1886 při vstupu do kvinty, se J. V. Šimák stal členem spolku a byl „*obdařen [...] čestným úřadem dobíhálka (ač ne nadlouho) a výpomocné technické síly k opatřování všeho, co studentstvo právě potřebovalo, plakátů, nápisů, konstrukce bud atd. Snad mi nikdo nezazlí chloubu, že jsem ve všech těch úkolech viděl významnou činnost („osvětovou“ se tehda ještě neříkalo) a plnil je svědomitostí až puntičkářskou.*“⁷⁸ Poté mu byl svěřen ještě důležitější úkol – stal se mladším „zvounem“ a chodil zvát na studentská ochotnická představení a tance.⁷⁹ To již přicházelo období Šimákových hereckých roliček a rolí – první byla epizodka knihkupeckého sluhy ve Štechově veselohře *Maloměstské tradice* (z r. 1888) a postava starého lakotného výminkáře ve Štolbově *Závěti* (z r. 1889). Další jeho rolí byl Vojnar v Jiráskově *Vojnarce* (1890/1891). J. V. Šimák tíhl k realistickému ztvárnění postav. R. 1892 si zahrál MUDr. Aleše Hrdličku ve hře *Praha je Praha* O. Blumenthala a J. Kadelburga. Později se stal členem výboru Studentsva turnovského, spolkovým jednatelem, dočasně též místopředsedou (1899) a předsedou (starostou; 1899).⁸⁰ Výtěžek z představení šel zpravidla na dobročinné účely.⁸¹

⁷⁵ MČR Turnov, fond Archiv muzea Turnov, kronika se zápisy z let 1890–1932, zápis schůze 28. 9. 1893.

⁷⁶ ŠIMÁK J. V., *Třetí zpráva muzea turnovského za léta 1893–1896*, Turnov 1897, s. 78–79 ; *Šestá zpráva muzea turnovského na rok 1905–1906*, Turnov 1907, s. 14–15.

⁷⁷ BERAN Antonín, *Prof. Dr. J. V. Šimák a „Studentstvo turnovské“*, OJKT 8, 1929–1930, s. 225.

⁷⁸ ŠIMÁK J. V., *Vzpomínky*. In: Jubilejní revue Studentstva turnovského (1873–1923), [Turnov 1923], s. 13.

⁷⁹ I přitom projevil svou důslednost, protože pro další zváčskou generaci pořídil lístkový katastr pravidelných hostů představení podle ulic, čísel, bytů (kde jsou dámy a kde nikoli), s poznámkami, koho kam zvát.

⁸⁰ SOKA Semily, fond Studentstvo turnovské. Následující údaje jsou čerpány z kronik (1. pro léta 1898–1906, 2. 1906–1922, 3. 1922–1926) a z příspěvku A. BERAN, *Prof. Dr. J. V. Šimák a*

Šimákovou zásluhou došlo ke zmírnění nevraživosti mezi studentským sdružením a dámským odborem Národním jednoty severočeské v Turnově.

Písemné prameny celkem dobře dokládají Šimákovy bohaté ochotnické aktivity v letech 1897–1911, kdy se podílel na režírování většiny divadelních představení turnovských akademiků. Hlavním motivem práce v tomto sdružení bylo „*svůdné kouzlo divadla, lásky mého mládí, již jsem neodolával, i když už vsutku žádala víc oběti, nežli přinášela užitku. Ta láska je patrně v krvi, otec i máti byli svého času v divadle činni, [...]*“⁸² Studentstvo bylo aktivní především v době prázdnin, kdy sehrálo několik her. R. 1897 J. V. Šimák režíroval veselohru Karla Pippicha *Slečna nakladatelka* (7. 8.) a veselohru Viktora Krylova *Ta třetí (Divoška)* (4. 9.); r. 1899 byla uvedena J. V. Šimákem režírovaná veselohra Antonína Lokaye *Brouček* (3. 4.) a Klicperova „rytířská hra“ *Hadrián z Římsů* (5. 8.). Druhá z nich, navržená J. V. Šimákem, se však turnovskému obecenstvu nelíbila, proto při dalším výběru her vystoupili někteří akademici proti J. V. Šimákovi a jeho přátelům dramatikovi a básníkovi Lotharovi Suchému a malíři Miloši Votrubicovi,⁸³ konkrétně proti jejich doporučení Kvapilovy *Pampelišky* (ač již úlohy byly dříve rozděleny). Po bouřlivé debatě ve výborové schůzi 9. srpna 1899 se J. V. Šimák vzdal předsednictví. Nakonec do značné míry ustoupil, ve vedení spolku zůstal do valné hromady 6. září 1899 a již 2. září 1899 s úspěchem proběhlo jím režírované představení *Modré krve* od Jaroslava Distla a *Slavnostní schůze* Ludřka Archleba, koncem roku potom *Vodního družstva* Josefa Štolby (30. 12. 1899). Poté nastalo pro J. V. Šimáka období režisérsky nejúspěšnější. R. 1901 byla se zdarem inscenována obtížná veselohra F. X. Svobody *Čekanky* (15. 8.); na podzim 1901 sehráli akademici na oslavu Jiráskových 50. narozenin jeho veselohru *M. D. Rettigová* (5. 9.) a v září 1901 předali svému „obětavému a svědomitému“ režisérovi slavnostně tablo *Čekaneček*. Následovaly hry *Flachsmann vychovatel* od Otto Ernsta (30. 12. 1901) a *Dobrák komisař* (Georg Courteline, Jules Lévy), *Námluvy* od Antona Pavloviče Čechova a *Rozveselená rodina* F. X. Svobody (vše veselohry o jednom dějství, 16. 8. 1902), Gogolův *Revizor* (11. 8. 1903). Největší morální úspěch mělo letní představení veršované heroické komedie Edmonda Rostanda *Cyrano de Bergerac*; hrálo se dvakrát (27. 8. a 30. 8. 1903). Při obou představeních byl

„*Studentstvo turnovské*“. Nejstarší kronika, zachycující činnost spolku v letech 1884–1898 byla již r. 1930 nezvěstná.

⁸¹ Např. ve prospěch chudých akademiků, podpůrných studentských spolků, Husova fondu, Národní jednoty severočeské, Komenského (spolku pro zřízení českých škol ve Vídni), menšinových knihoven, zřízení Vesny (dívčího vychovávacího ústavu v Opavě) nebo na elektrické osvětlení, technické či dekorační zařízení turnovského městského divadla.

⁸² ŠIMÁK J. V., *Vzpomínky*. In: Jubilejní revue Studentstva turnovského (1873–1923), s. 15.

⁸³ Miloš Votrubec (1881–1930), turnovský rodák, akademický malíř – krajinář.

rozdáván zvláštní tisk informující o hře a jejím autorovi, sepsaný J. V. Šimákem a Jiřím Mikendou, který navrhnul sehrání hry spolu s J. Honsů.⁸⁴ Následně byl J. V. Šimák zvolen čestným členem sdružení akademiků a po nečekaném úmrtí předsedy Viléma Pařízka navržen byl v březnu 1904 na předsedu, což odmítl.⁸⁵ Režirování se ale věnoval stále: *Na letním bytě* od Josefa Štolby (2. 1. 1904), aktovka Lothara Suchého *Nezabiješ* (6. 8. 1904),⁸⁶ *Tažní ptáci* Karla Želenského (14. 9. 1905), veselohry *Meteor* Ludřka Archleba a *Žárlivci* Ladislava Nováka (25. 8. 1906), *Katakomby* Gustava Davise (29. 8. 1907),⁸⁷ *Dospělé děti* Boženy Vikové-Kunětické (25. 8. 1909), *Opory společnosti* Henrika Ibsena (14. 8. 1910), *Na čem záleží* Oscara Wilda (1. 11. 1911).

J. V. Šimák se zcela nezřekl ani hraní: 31. prosince 1900 měl hlavní roli statkáře Bedřicha Skřivana v *Hloupém kousku* Franze von Schönthan (na plakátu je uveden pod svým pseudonymem Jeremiáš; veselohru režíroval Josef Honsů). Rovněž obstarával programy zábavních večírků, kuplety apod.: např. 1. 9. 1900 zazněl jeho lyrický tenor při Akademii Studentstva ve sboru z opery *Na večer Bílé soboty* (hudba A. V. Horák, libreto Adolf Wenig); pro Pomlázkovou zábavu 31. 3. 1902 sepsal komickou scénu *Pěvec volnosti*, pro jednu ze silvestrovských zábav napsal *Pohádku*, kterou doprovodil hudbou pozdější hudební estetik Josef Bartoš⁸⁸ a dekorací Miloš Votrubec, a byl jedním ze Tří králů půlnoční scény; pro další silvestrovskou zábavu (společnou s Národní jednotou severočeskou) r. 1904 sehrál tehdy oblíbené bramborové divadlo *Král Kecafán a Adelaida jeho dcera*.

Ještě za studií se J. V. Šimák prostřednictvím svého přítele Lothara Suchého a díky svým divadelním zájmům sblížil s dramatikem, básníkem a prozaikem Karlem Maškem (známým pod pseudonymem Fa Presto),⁸⁹ který byl duší zábavního kroužku Macarát/Macarátí (nazvaného podle živočicha žijícího v podzemních vodách krasových jeskyň). Společnost sdružovala mladé umělce z Prahy a Pojizeří, parodující moderní dramata.

⁸⁴ ŠIMÁK J. V. – MIKENDA Jiří, *Cyrano de Bergerac*, [Turnov, Studentstvo turnovské 1903]. Tiskl Josef Glos v Semilech.

⁸⁵ „V předešlé schůzi zvolený předseda p. PhDr. Šimák volbu nepřijal, jelikož o prázdninách bude studiem příliš zaměstnán a za pouhého figuranta se nemůže propůjčiti [...]“ (SOKA Semily, fond Studentstvo turnovské, kronika spolku 1898 – 1906, zápis z mimořádné schůze 2. 4. 1904.)

⁸⁶ „[...] k volbě tohoto kusu, který propadl na jevišti Národního divadla, přimělo nás hlavně to, že autor je turnovský rodák, bývalý náš člen.“ (SOKA Semily, fond Studentstvo turnovské, kronika spolku 1898 – 1906, zápis z výborové schůze 27. 7. 1904.)

⁸⁷ Jistý podíl na režii *Katakomb* měl pravděpodobně i Václav Šimák, člen Studentstva turnovského od 1901, činný především jako herec, 1907 místopředseda a 1907–1908 předseda sdružení.

⁸⁸ Josef Bartoš (1887–1952), hudební kritik a estetik, středoškolský profesor; 1897–1905 studoval na mladoboleslavském gymnáziu.

⁸⁹ Karel Mašek (1867–1922), dramatik, prozaik, básník a překladatel. Pobýval pravidelně na Sychrově, neboť jeho sestra byla provdaná za Dominika Buška na Huse.

Jejími členy byli kromě K. Maška, L. Suchého a J. V. Šimáka členové rodin Engelmüllerovy (spisovatel Karel a malíř Ferdinand)⁹⁰ a Dostalovy (dramatik a divadelní kritik Adolf Bohuslav, herečka Leopolda, malířka Marie, režisér Karel),⁹¹ Emil Pollert,⁹² slečna Hilbertová⁹³ a bratři Kolmanové, jejichž otec měl v nájmu dvůr Jílové u Hodkovic.⁹⁴ Parodovali např. Vinu Jaroslava Hilberta nebo drama Ztracení Matěje Anastazia Šimáčka. J. V. Šimákovi byl tento druh zábavy na přelomu 19. a 20. století blízký a přispíval také do *Švandy dudáka*, jehož kmenovým autorem Fa Presto byl.⁹⁵

J. V. Šimák rovněž podněcoval nejprve soukromé sdružování českých vlastenek v Turnově, posléze podporoval Dámský odbor Národní jednoty severočeské (dále jen NJS), na jehož formování měl podstatný vliv.⁹⁶ „*Děsíte mne žalostnou zvěstí o vzrůstající se germanizaci v nejbližším okolí (a bují nám před vlastníma očima – zde, v Turnově, kde se Češky tak odnárodňují), poukazujete na nevyhnutelnou potřebu zřízení odboru N. J. S. mužského i ženského, jež by různými prostředky ohroženým krajanům pomáhat mohly a měly – a my právě minulou neděli usnesly se na tom odpovědět na vyzvání N. J. S. záporně. Totiž ne odmítavě, ale v tom smyslu, že za stávajících poměrů, kdy myšlenka sdružování dam cestu teprv si razí a kdy i v odboru nesvobodny jsme, bylo by nám těžko zastávat s prospěchem úkol náš dle ideje odboru takového.*“, psala 14. března 1894 Marie Vítězslava Ježková J. V. Šimákovi.⁹⁷ Dne 2. dubna 1894 proběhla tajná schůzka, která patrně deklarovala změnu rozhodnutí turnovských dam, a tak se mohla v květnu M. V. Ježková svěřovat: „*Přání je*

⁹⁰ Karel Engelmüller (1872–1950), vrchní finanční rada při Zemském finančním ředitelství v Praze, prozaik, dramatik, divadelní kritik a překladatel; Ferdinand Engelmüller (1867–1924), malíř, grafik, scénograf.

⁹¹ Sourozenci Adolf Bohuslav Dostal (1873–1939), básník, dramatik, divadelní kritik a historik; Leopolda Dostalová (1879–1972), herečka Národního divadla; Marie Dostalová (1877–1903), malířka; Karel Dostal (1884–1966), divadelní režisér a herec; Hana Dostalová (1890–1981), malířka a ilustrátorka.

⁹² Emil Pollert (1877–1935), operní pěvec a režisér, člen opery Národního divadla.

⁹³ Slečna Hilbertová je zřejmě Marie Vaníčková, provd. Aichelburgová (1876–1962), 1900–1902 herečka Národního divadla, žačka Hany Kvapilové.

⁹⁴ Karel Kolman (1878–1948), advokát, dramatik, prozaik, divadelní a literární kritik; Jaroslav Kolman Cassius (1883–1951), básník, prozaik, dramatik a novinář.

⁹⁵ Viz ŠIMÁK J. V., *Za básníkem Karlem Maškem* [pseud. Fa Presto], HP 37, 1922, č. 40, 1. 10., s. 1–3.

⁹⁶ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 13, i. č. 829, korespondence – Marie Vítězslava Ježková; k. 23, i. č. 1780, korespondence – Anna Rývová; k. 30, i. č. 2410, korespondence – Marie Zappová; k. 31, i. č. 2565, korespondence – Dámský odbor Národní jednoty severočeské v Turnově; k. 33, i. č. 2761, korespondence – Národní jednota severočeská v Praze; MČR Turnov, fond J. V. Šimák, písemností z činnosti Dámského odboru NJS v Turnově; SOkA Semily, fond Národní jednota severočeská – dámský odbor Turnov.

⁹⁷ Tamtéž, k. 13, i. č. 829, korespondence – Marie Vítězslava Ježková, dopis M. V. Ježkové J. V. Šimákovi, s. 1., 14. 3. 1894. M. V. Ježková byla Šimákovou zpravodajkou o aktivitách Dámského odboru NJS v Turnově.

slyšet již pí Podlipskou k srdci mluvit, mít ustavený již spolek a s opravdovostí pomýšlet na podporu nár[odních] menšin – a zdání, že se na vše jiné spíše myslí než na tuto záchranu tak veledůležitou.“⁹⁸ Dne 17. května 1894 se konala v zasedací síni turnovské radnice ustavující valná hromada Dámského odboru NJS s přednáškou Sofie Podlipské O vývoji české národnosti. J. V. Šimák přispěl podstatně k jejímu organizačnímu zajištění a pomáhal dámám nadále radami, konáním přednášek, zastupováním v Praze apod. Postupně naplňoval přání M. V. Ježkové, projevené v psaní: „*Vy víte, že doba je jiná a že máme-li vědět správně, co se na nás žádá, co je i naším úkolem, povinností, musí se nám ukázat pravý stav věcí – ne vzdalovat nás od toho a hejčkaním a mazlením učit nás titěrnými být. Srdečně bych si přála, aby všechny dámy věděly, jak se na naši půdě hospodaří, naše řeč ubíjí atd., aby rozšířili svůj myšlenkový svět a v něm našly cestu nejsvětějších povinností.*“⁹⁹ Dámský odbor NJS měl v listopadu 1894 sto členek; pořádal přednášky (např. projev P. Františka Pluhaře u příležitosti 80. narozenin spisovatele a kněze Františka Pravdy 6. května 1897; přednášky Josefa Drahoňovského, J. O. Černého, Lothara Suchého nebo J. V. Šimáka), výlety, někdy koncerty (např. 11. listopadu 1894 Dvořákův večírek pro členky; 9. prosince 1894 při mimořádné valné hromadě NJS koncert s účinkováním operní pěvkyně Lory Říhové; 23. února 1896 velký koncert v městském divadle s účinkováním koncertní pěvkyně Karly Ronzové, harfenistky Jiřiny Mařákové, houslisty Antonína Berglera a hudebního skladatele Ondřeje Horníka), hrál divadlo (režirované J. V. Šimákem, např. 1. ledna 1897 Gogolův Revizor), půjčoval členkám knihy a byl především podpůrným spolkem. V červenci 1897 J. V. Šimáka zvolili do ústředního výboru NJS v Praze. K předním členkám Dámského odboru NJS patřila také Šimáková matka, předsedkyně spolku v dubnu 1898 až březnu 1899.

J. V. Šimák od mládí výrazně podporoval vzdělání a osvětu dívek a žen. Jistě se tak dělo vlivem jeho dominantní matky a přátelstvím s některými ženami, zejména Renátou Tyršovou a Marií Vítězslavou Ježkovou. R. 1897 proslovil již zmíněnou přednášku o Elišce Krásnohorské, 11. srpna 1901 byl slavnostním řečníkem při odhalení pamětní desky Karolině Světlé v Dolních Pasekách pod Ještědem¹⁰⁰ a přibližně ve stejné době se věnoval osobnosti spisovatelky Boženy Němcové.¹⁰¹

Stranou Šimáková zájmu od dob středoškolského studia do posledních dnů života nezůstávala ani vlastní literární činnost, zejména básnická. Z devadesátých let 19. století

⁹⁸ Tamtéž, Turnov 2. 5. 1894.

⁹⁹ Tamtéž, s. 1., po sv. Janu Křtiteli [24. 6.] 1894.

¹⁰⁰ SOKA Semily, fond Národní jednota severočeská – dámský odbor Turnov, Zápisník (Kronika) spolku z let 1897–1905.

¹⁰¹ A AV ČR, fond J. V. Šimák II, č. IV/270.

pocházejí svazečky veršů *Co pějí větry podzimní* (1892), *Pohádky* (1893), *Na zrzavé struně* (1888–1900), podepsané nejčastějšími pseudonymy Jeremiáš Škvor a B. Jarovec. Některé verše z tohoto období J. V. Šimák uveřejnil časopisecky či při různých příležitostech; mezi nimi vyniká epická báseň *Tur* otištěná též samostatně z Památníku Sokola turnovského 1903 a *Pohádka o zlatém ptáku* z r. 1904.¹⁰²

V Praze byl zatím J. V. Šimák činný např. v Historickém klubu, kde již v lednu 1892 přednášel o turnovském archivu, v listopadu 1892 měl přednášku ve starožitnickém odboru SPSČ o Drábovnách na Turnovsku a v lednu 1893 tamtéž o Vodňanských z Uračova.¹⁰³ Se SPSČ byl ještě úžeji spjat od března 1897, kdy se stal redaktorem ČSPSČ – vědecký dohled nad časopisem přijal provizorně s tím, že za případných obtíží se jej vzdá.¹⁰⁴ Záhy problémy J. V. Šimákovi nastaly: cítil se jako redaktor, jehož práce je mnohde zbytečná, neboť shledával, že jeho rozhodnutí nejsou respektována, navíc mohlo dojít k narušení jeho přátelských vazeb s lidmi kolem České chalupy na jubilejní výstavě 1891. J. V. Šimák si promluvil o situaci s R. Tyršovou, za J. L. Píčem (a Janem Koulou) poslal nejprve Č. Zíbrta a pak ještě vysvětlující dopis: „*Rozlítostnil bych se ze vsí duše, kdybyste mne měli za schopna nevděku a necharakternosti. Hluboce vážím si Vaší vzácné přízně a trpce bych nesl její ztrátu. Prosím snažně, račte přáteli mi své další důvěry, nejsemť jí nehoden. Mou vinou byla snad větší ústupnost a menší rozvaha, nikoli však úmysl nepěkný [...] Přijal jsem redakci conditione sine qua non, že list bude míti tendenci klidnou a že nepřipustím polemik a nájezdů na vědecké korporace a osoby. Chtěl jsem odvésti ČS[PSC] z dosavadní příkré cesty, získati mu sympatií a povznésti na sborník vědečtější, aby nebylo škoda 1500 zl. sebraných z národa. Vždyť obrátil jsem paušál redakční všechen na honorování přispívatelů, chtěje spokojiti se ziskem redakčních exemplářů pro svou knihovnu. // Obrat nebyl však možný rázem. Výbor*

¹⁰² MČR Turnov, fond J. V. Šimák, svazky básní *Co pějí větry podzimní*, *Pohádky*, *Na zrzavé struně*; JAROVEC B. [= J. V. ŠIMÁK], *Tur*, Turnov, vl. n. 1903, 30 s. (zvláštní otisk z Památníku Sokola turnovského k slavnosti 40letého jeho trvání dne 2. srpna 1903, Turnov, Tělocvičná jednota Sokol, s. d., s. 89–102); JAROVEC B. [= J. V. ŠIMÁK], *O zlatém ptáku*. *Pohádka*, Praha [1904], 32 s. (zvláštní otisk z Osvěty: B. JAROVEC, *Pohádka o zlatém ptáku*, Osvěta 34, 1904, s. 392–399, 490–496). Viz též ŠIMÁKOVÁ Ludmila, *J. V. Šimák a poezie*, OJKT 8, 1929–1930, s. 228–230. Blíže viz KÁBOVÁ Hana, *Zapomenutý turnovský básník Josef Vítězslav Šimák*. In: *Čas moderny. Studie a materiály*. Ed. Dagmar Blümllová, Bohumil Jiroušek. České Budějovice, Historický ústav Filozofické fakulty Jihočeské univerzity (ed. *Historia culturae IX, Studia 6*) – Pelhřimov, Nová tiskárna Pelhřimov, 2006, s. 257–286.

¹⁰³ ŠIMÁK J. V., *Zpráva o starožitnickém odboru za r. 1892*, ČSPSČ 1, 1893, s. 79.

¹⁰⁴ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis J. V. Šimáka rodičům M. a J. Šimákovým, Praha 30. 3. 1897; tamtéž, k. 8, i. č. 287, korespondence – Antonín Bohumil Černý, dopis A. B. Černého J. V. Šimákovi, Praha 20. 2. 1897; NA, fond Společnost přátel starožitností českých, dopis J. V. Šimáka A. B. Černému, s. 1. z 21. 2. 1897 (jako jeden z hlavních důvodů, proč nechtěl redigovat ČSPS, uvedl J. V. Šimák, že nejvíce přilíhne ohně pro SPS, což A. B. Černý ví od počátku /zřejmě jeho angažování ve spolku/).

vězi dosud v závislosti na pánech NVČ nerozeznáváje stínu a světla. [...] Mimo to jednatel [A. B. Černý] uvykl příliš zasahovati v obor redaktorův.“¹⁰⁵ J. L. Píč přijal Šimákovo psaní s porozuměním: „Nesmíme na světě bráti všecko příliš tragicky a než se člověk naučí střílet, ledakdys přestřelí.// Především tedy myslím, že bylo dobře, že jste se uvázal v redakci Č. p. S S. [=ČSPSČ], na časopisu je to vidět; myšlenku na vzdání se redakce pusťte stranou, naopak bylo by dobře přemýšlet, jak by společnost se dostala na nějakou solidní cestu z toho chaosu.“¹⁰⁶ J. V. Šimák nakonec setrval při redigování do roku 1906, ač se jeho postavení příliš neměnilo. Redigování ČSPSČ po něm převzal uměnovědec Zdeněk Wirth.

Váha jeho aktivit měla spočívat hlavně ve vlastní odborné a popularizační práci. J. V. Šimák od svého vysokoškolské studia publikoval, v Rozpravách SPSC v Praze roku 1892 se věnoval nejvíce uměleckým památkám a uveřejnil zde i svoji gymnaziální práci *Rodiny šlechtické a erbovní v Ml. Boleslavi* (napsanou 1889 pod Sedláčkovým vlivem).¹⁰⁷ Postupně se stal přispěvatelem Časopisu Společnosti přátel starožitností českých, Zíbrtova Českého lidu (dále ČL), turnovských Listů a Hlasů pojizerských, Časopisu muzea království Českého (dále ČČM), Českého časopisu historického (dále ČČH), Metoda a Památek archeologických a místopisných (dále PA). Publikoval menší stati k památkách, z archeologie, topografie (zvl. Pojizeří).¹⁰⁸ V roce 1893 se věnoval nejstarší historii města Dubu a šlechtickým držitelům hradů Frýdštejna a Rotštejna,¹⁰⁹ seminární práci o Vodňanských z Uračova a disertaci ke

¹⁰⁵ ANM, fond Josef Ladislav Píč, k. 11, i. č. 891, korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka J. L. Píčovi, Praha 10. 5. 1897. K problémům viz např. LA PNP, fond Čeněk Zíbrt, korespondence přijatá – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka Č. Zíbrtovi, Praha 7. 5. 1897: „[...] poslední korektury zase jsem ani nedostal. Černý patrně zvykl za Soukupa diktaturu – a bezděky provádí ji nyní, nevěda snad ani, jak mne tím dráždí a mne škodí. // Všecko se mi to nelíbí, raději bych redakci složil hned, dříve nežli se zakopám.“ Srv. A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 7, i. č. 287, korespondence – Antonín Bohumil Černý. A. B. Černý se naopak za J. V. Šimáka postavil při neustálých potížích s Vojtěchem Králem z Dobré Vody, který pořizoval kresby erbů a pečeti pro ČSPSČ. K V. Královi viz též LA PNP, fond Jiří Václav Klíma, korespondence přijatá – J. V. Šimák, korespondence z r. 1897. Viz též NA, fond Společnost přátel starožitností českých, korespondence J. V. Šimáka s A. B. Černým a výborem SPSC, korespondence A. B. Černého s autory ČSPSČ. Srv. např.: z Pardubic J. V. Šimák A. B. Černému psal 30. 3. 1897: *Hrom aby do čísla: nevzcházím z korektur. Poslal jsem tam už všechno, [...] Až bude 1. č. venku – to si oddychnu... Čtyry neděle pak nesáhnu na číslo. [...] Váš uštvaný redaktor.*“ (NA, fond SPSC); dále tamtéž, dopis J. V. Šimáka A. B. Černému, Turnov, 27. 7. 1903, v němž s velkou dávkou ironie líčí náročné redakční úpravy jednoho příspěvku a žádá půlroční zotavení v lázních nebo u moře za absolvování této práce (podepsán jako Innocenc Kandrdásek).

¹⁰⁶ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 21, i. č. 1600, korespondence – Josef Ladislav Píč, dopis J. L. Píče J. V. Šimákovi, s. l., 12. 5. 1897.

¹⁰⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 8. Další statě v Rozpravách viz Bibliografii č. 4–7.

¹⁰⁸ Památky: viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 10, 29, 94.

Archeologie: viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 11, 32.

Topografie: viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 76, 88, 99, 103.

¹⁰⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 14, 15, 20 (samostatně č. 9), 12 (samostatně č. 27).

sporu o rožmberské dědictví mu uveřejnil Antonín Truhlář v ČČM.¹¹⁰ Jeho disertace však vyšla se zpožděním, jehož příčina nebyla odborného charakteru. Na sklonku Šimákova studia, počátkem roku 1895, totiž získal Historický seminář periodikum v nově založeném Českém časopise historickém. Následkem toho však pravděpodobně došlo k roztržce mezi A. Rezkem, který zajišťoval publikování Šimákovy disertační práce v ČČM, a Antonínem Truhlářem jako redaktorem ČČM, a tak byla Šimákova studie otištěna až v roce 1896, kdy již nabídl A. Rezek možnost jejího uveřejnění v ČČH.¹¹¹ Šimákovu studentskou práci *Spor o dědictví rožmberské 1523–1528* hodnotil s odstupem času při jeho habilitačním řízení Josef Kalousek: „[...] na základě pramenů hlavně z archivu třeboňského [...] objasnil spor vzešlý ze závěti pana Petra z Rožmberka r. 1521, kterýž v tehdejších různicích náboženských a politických hrozil rozdmýchatí v zemi válku domácí a stal se na čas i novým živlem ke tvoření šlechticko-politických stran. Že spisovatel v některých podrobnostech dal se ovládati svým materiálem více, než bylo potřetí, to vysvětluje se nedostatečnou zkušeností původce tehdáž 25letého.“¹¹²

Ve druhé polovině 90. let 19. století J. V. Šimák položil základy k některým svým stěžejním studiím a popularizačním podnikům. V říjnu 1897 odevzdal A. Jiráskovi začátek rukopisu *Severních Čech pro Ottovy Čechy*¹¹³ a ten pak začal vycházet v sešitech, takže do května 1900 se objevilo 12 sešitů, ilustrovaných Karlem Liebscherem a Janem Prouskem.¹¹⁴ Celé dílo, o něž J. V. Šimák smlouval s A. Jiráskem již v listopadu 1893 a na němž začal pracovat ještě za studií, vyšlo v roce 1902.¹¹⁵ A. Jirásek byl skutečně rád, že J. V. Šimák se práce ujal a oceňoval jeho svěží styl.

V listopadu 1897 vyzvala Česká akademie věd a umění J. V. Šimáka k *soupisu památek historických a uměleckých v turnovském okrese*.¹¹⁶ Intenzivnější bylo navázání kontaktů s Královskou českou společností nauk, a to zejména zásluhou vlivného J. Kalouska: J. V. Šimák zde přednesl v letech 1897–1900 čtyři přednášky souznějící převážně

¹¹⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 34, 54.

¹¹¹ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopisy J. V. Šimáka rodičům M. a J. Šimákovým, Praha 9. 10. 1894, Praha 1. 2. 1895; tamtéž, k. 23, i. č. 1723, korespondence – Antonín Rezek, dopisnice A. Rezka J. V. Šimákově, [Praha] 4. 1. 189[6] (viz KÁBOVÁ H., *Josef Vítězslav Šimák v korespondenci s Antonínem Rezkem a Josefem Kalouskem*, s. 171).

¹¹² ANM, fond Josef Kalousek, k. 41, i. č. 1557, Univerzita – návrh na habilitaci J. V. Šimáka (koncept).

¹¹³ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopisy J. V. Šimáka rodičům M. a J. Šimákovým, Pardubice 10. 10. 1897; dále Pardubice 1. 2. 1898; tamtéž, k. 14, i. č. 841, korespondence – Alois Jirásek; k. 22, i. č. 1680, korespondence – Jan Prousek.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 1. [Praha], s. d. [po 24. 4. 1900].

¹¹⁵ Tamtéž, Praha 9. 11. 1893, Praha 22. 9. 1894; tamtéž, k. 6, i. č. 172, korespondence – F. A. Borovský, dopis F. A. Borovského J. V. Šimákově, s. 1., 3. 1. 1897; viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 114.

¹¹⁶ Tamtéž, Pardubice 25. 11. 1897. Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 192.

s Kalouskovým badatelským zájmem: *Hospodářská instrukce desfourská z r. 1685* (8. 2. 1897), *Instrukce kostelníkům, vydaná hejtnanem Hoberkem na panství Svijanském r. 1645* (10. 5. 1897), *Příspěvek k selské bouři r. 1680 a k poddanským poměrům na Frýdlantsku* (6. 11. 1899, polostudentská práce), *Chotěšovské zprávy o selské bouři r. 1680* (25. 5. 1900).¹¹⁷ Počátkem roku 1900 jej dokonce kandidovali za mimořádného člena, ale že bylo kandidátů přes počet, nechali mladší až zas na podruhé.¹¹⁸

Vyjasňovala se rovněž možnost Šimákovy habilitace. Nejprve J. V. Šimáka zaujal Kalouskův návrh a začal se zajímat o českou komoru a finanční hospodářství za Ferdinanda I. Pod vlivem A. Rezka, který upozornil, že taková práce je úkolem celého života a z praktických důvodů doporučoval věnovat se tématu, kde by se dosáhlo výsledku během 2–3 let, J. V. Šimák hledal téma nové.¹¹⁹ Navíc se ukázalo, že nemusí již pospíchat, neboť koncem dubna 1897 předložil žádost o habilitaci v oboru českých dějin Václav Novotný.¹²⁰

V červnu 1897 vyzval J. V. Šimáka Historický spolek (dále též HS), hledající mladé pracovníky za nemocného J. Emlera, aby se podílel na vydávání Pramenů dějin českých, konkrétně aby pracoval na edici Starých letopisů českých, a brzy nato mu uložil také edici kroniky Bartoše Písaře, na níž měl původně pracovat A. Rezek.¹²¹ J. V. Šimák se stal členem Historického spolku, věnoval se v létě 1898 Starým letopisům a uvažoval o možnosti využití

¹¹⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 61, 64, 102, 108. Blíže viz ANM, fond Josef Kalousek, k. 13, i. č. 579, korespondence – J. V. Šimák; A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 14, i. č. 890, korespondence – Josef Kalousek (viz KÁBOVÁ H., *Josef Vítězslav Šimák v korespondenci s Antonínem Rezkem a Josefem Kalouskem*).

¹¹⁸ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis J. V. Šimáka rodičům M. a J. Šimákovým, Praha 23. 2. 1900. J. V. Šimák se stal mimořádným členem KČSN v lednu 1904.

¹¹⁹ LA PNP, fond Antonín Rezek, korespondence přijatá – J. V. Šimák, dopisy J. V. Šimáka A. Rezkovi, Turnov 14. 3. 1897, Praha 18. 3. 1897; A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 23, i. č. 1723, korespondence – Antonín Rezek, dopis A. Rezka J. V. Šimákově, Vídeň 1. 4. 1897 (viz KÁBOVÁ H., *Josef Vítězslav Šimák v korespondenci s Antonínem Rezkem a Josefem Kalouskem*, s. 175–176).

¹²⁰ Tamtéž, Praha 12. 6. 1897 (viz KÁBOVÁ H., *Josef Vítězslav Šimák v korespondenci s Antonínem Rezkem a Josefem Kalouskem*, s. 176). Srv. DVOŘÁK Max, *Listy o životě a umění. Dopisy Jaroslavu Gollovi, Josefu Pekařovi a Josefu Šustovi*. Ed. Jaromír PEČÍRKA. Praha: Vyšehrad 1943, s. 50, dopis M. Dvořáka J. Šustovi z Vídně v květnu 1897: „*Dr. Novotný se habilitoval pro české dějiny. Stalo se to tak. Šimák přišel ke Kalouskovi s dotazem, může-li se habilitovat, a Goll pohnul Novotného, že zadal Husův glejt jako habilitační práci.*“ Dále SUK Jiří, *Studie o počátcích Gollovy školy*, Acta Universitatis Carolinae. Philosophica et Historica 3. Studia Historica 39, 1993 (Problémy z dějin historiografie 6), s. 163.

¹²¹ LA PNP, fond Antonín Rezek, korespondence přijatá – J. V. Šimák, dopisy J. V. Šimáka A. Rezkovi, Praha 21. 6. 1897. Dále A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 23, i. č. 1723, korespondence – Antonín Rezek, dopis A. Rezka J. V. Šimákově, Vídeň 23. 6. 1897 (viz KÁBOVÁ H., *Josef Vítězslav Šimák v korespondenci s Antonínem Rezkem a Josefem Kalouskem*, s. 177); tamtéž, fond Historický spolek v Praze, k. 1, i. č. 1a, kniha zápisů ze schůzí výboru a valných schůzí 1887–1908, schůze výboru 29. 5. 1897, 10. 7. 1897.

edice k habilitaci.¹²² Když mu oznámili, že odchází vyučovat do Pardubic, byl zdrcen a domníval se, že bude práce na vydávání zbaven, ale J. Čelakovský a J. Teige jej ubezpečili, že mu vymohou zápůjčku rukopisů mimo Prahu a J. Čelakovský dohlídne, aby se brzy dostal zpět do Prahy.¹²³ „*O sobě nevím co šířeji pověděti, abych nezdál se naříkavým slabochem. Že toužím po Praze víc než milý po zmilítce, na jevě se spatřuje. Ač jináče nemám se zle. [...] A tak zvolna znamenám přizpůsobování se okolí, totiž úpadek vědeckosti a proměňování se v c. k. přednášející stroj. // To vědomí, že co já váznu, svět nestojí, ale běží rychlovlakem, pomalu připravuje půdu odříkání a rezignaci. Daleká touha – marné volání. // Dostavily se i noci bezesné, ba záchvaty zlé melancholie, která vyráží z rukou péro a deprimuje k tupé nečinnosti a sebetrýznění. // Překonal jsem je, ale nadobro zahnaný nejsou. // „Opakuji“ staré přednášky, učím se kresliti mapy, louskám francouzskou a vlašskou gramatiku, čtu německé romány. // Odskuhrav tedy své bolesti a žaly v této příčině, umlkám. Jen prosím Vás, naskytně-li se Vám kde dost malá pomůcka pro mne, abych mohl vrátiti se, oznamte mi laskavě, jako vždy.*“¹²⁴ Přestože se v Pardubicích nezapojoval tolik do veřejného života, několikrát zde přednášel, např. o Elišce Krásnohorské.¹²⁵

Ve druhé polovině devadesátých let 19. století přinášela postupně výsledky i Šimákova práce pro rodný kraj. Již od roku 1893 J. V. Šimák dal opisovat archiválie k turnovským dějinám nebo najímal písaře k pořizování výpisků, a to na náklady muzejního komitétu, některé výpisky dělal sám.¹²⁶ Znal dobře turnovský archiv a seznámil se s archiváliemi k dějinám svého rodiště v okolí i v Praze. Podobně, ale zatím v menším rozsahu, začal shledávat a dávat opisovat prameny k *Dějinným pamětem okresu mnichovohradištského*, jejichž sepsání převzal nejpozději roku 1896 (již roku 1891 jej A. Rezek doporučil ke sbírání pramenů) po A. Rezkovi.¹²⁷

¹²² Tamtéž, Praha 12. 6. 1897. Dále A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopisy J. V. Šimáka rodičům M. a J. Šimákovým, Praha 24. 4. 1897; s. 1. [Pardubice], s. d. [říjen 1897].

¹²³ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis J. V. Šimáka rodičům M. a J. Šimákovým, s. 1. [Pardubice], s. d. [říjen 1897]. K zápůjčkám rukopisů do Pardubic viz tamtéž, k. 20, i. č. 1474, korespondence – V. J. Nováček.

¹²⁴ LA PNP, fond Čeněk Zíbrt, korespondence odeslaná – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka Č. Zíbrtovi, Pardubice 20. 1. 1898.

¹²⁵ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis J. V. Šimáka rodičům M. a J. Šimákovým, Pardubice 25. 11. 1897; viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 57, 67.

¹²⁶ Viz např. A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis J. V. Šimáka rodičům M. a J. Šimákovým, Praha 30. 1. 1893. J. V. Šimák žádal o *turnovské věci* v místodržitelství archivu.

¹²⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 316. Josef Dürich (jako starosta Kláštera Hradiště nad Jizerou) se podílel na vzniku Okresního fondu literárního, díky němuž dějiny Mnichovohradištska vyšly (viz DÜRICH Jiří, *Vítěz, který prohrál. Poslanec Josef Dürich*, [Mnichovo Hradiště:] vlastním nákladem 2009, s. 10, pozn. 1).

Roku 1897 podal v ČČH zprávu o turnovském archivu, publikoval stručný *Nástin dějin turnovských* a hlavně edici zachovaných *Privilegií města Turnova* z let 1335–1795 a *Paměti o školství turnovském ve stol. XVI.–XVII.*¹²⁸ Od jara 1898 pracoval na turnovském místopisu¹²⁹ a v červnu 1899 vyšla v ČSPSČ první část jeho *Turnova do válek husitských*, věnovaná vnějším dějinám.¹³⁰

Koncem roku 1898 se rozhodl publikovat netušené množství záznamů o pražských malířích, stavitelích, zlatnících a kamenících, které právě získával, v Památkách archeologických a místopisných.¹³¹ Zároveň se zabýval opět kronikou Bartoše Písaře: na podzim 1897 navštívil v té věci Antonína Rezka ve Vídni a za rok podal A. Rezkovi zprávu o svém výzkumu.¹³² Tato jeho práce dostávala pomalu podobu, první studie k ní se objevila v ČČH roku 1901.¹³³ Když J. Kalousek sepisoval návrh na zvolení J. V. Šimáka mimořádným členem Královské české společnosti nauk a referoval o něco později (v červenci 1904) o Šimákově habilitačním spisu (články o kronice Bartoše Písaře), chválil jeho práci vztahující se k české historii, historickému místopisu a středověkým starožitnostem. Konkrétně ocenil jeho Severní Čechy, Příběhy města Turnova, redakční práci v ČSPSČ a ediční činnost v Historickém spolku.¹³⁴

Jestliže v roce 1890 vstupoval J. V. Šimák nesměle do historické obce, na přelomu 19. a 20. století byl již vnímán jako historik, s jehož vkladem do redakční, ediční a spisovatelské činnosti na poli českých dějin se počítalo. Nemohl na tom nic změnit ani postoj Jaroslava Golla, který by J. V. Šimáka viděl raději při muzejním zaměstnání bez ambicí v historické vědě, neboť jeho vědecké práce si příliš necenil.¹³⁵ Vyvážený poměr k univerzitnímu i

¹²⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 53, 58, 65, 73, 75.

¹²⁹ A AV ČR, J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopisy J. V. Šimáka rodičům M. a J. Šimákovým, Pardubice 29. 4. 1898, Pardubice 1. 7. 1898.

¹³⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 104.

¹³¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 105, 156, 165.

¹³² LA PNP, fond Antonín Rezek, korespondence přijatá – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka A. Rezkovi, Praha 22. 9. 1897, Pardubice 25. 11. 1897, Praha 24. 10. 1898; dále A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 23, i. č. 1723, korespondence – Antonín Rezek, dopis A. Rezka J. V. Šimákovi, s. 1., 6. 10. 1897. Též viz ANM, fond Josef Kalousek, k. 13, i. č. 579, korespondence – J. V. Šimák, dopisy J. V. Šimáka J. Kalouskovi, Praha 25. 9. 1897, Pardubice 18. 11. 1897. Vše viz KÁBOVÁ H., *Josef Vítězslav Šimák v korespondenci s Antonínem Rezkem a Josefem Kalouskem*, s. 177–179, 184–185.

¹³³ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 112.

¹³⁴ ANM, fond Josef Kalousek, k. 41, i. č. 1557, Univerzita – návrh na habilitaci J. V. Šimáka (koncept); tamtéž, k. 43, i. č. 1890 – č. 27, KČSN – návrh na zvolení J. V. Šimáka mimořádným členem (koncept); A AV ČR, fond KČSN, k. 24, i. č. 43, osobní fascikly členů – J. V. Šimák.

¹³⁵ LA PNP, fond Čeněk Zíbrt, korespondence přijatá – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka Č. Zíbrtovi, Turnov 7. 2. 1897: „Prof. Goll vrátil mi Charváty, jež jsem mu poslal pro ČČH a doporučoval mi, abych se úplně oddal uměl[eckému] průmyslu, ač jsem neustále mluvil o svých obavách, že budu zanešen zaměstnáním muzejním a nebudu mít čas na práci historickou. Patrně ji moc necení. Což mne

mimouniverzitnímu odbornému světu a četné veřejné aktivity otvíraly J. V. Šimákovi možnost působit účinně v široké oblasti kulturních dějin (později v historické vlastivědě).

zas nenadchlo.“ Č. Zíbrt nabídl J. V. Šimákovi otištění práce v Českém lidu, k čemuž také došlo (viz tamtéž, Turnov 19. 8. 1897; viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 88). Srv. NM, archiv ODTVS, fond Renáta Tyršová, k. 9, i. č. 125.19b2, korespondence J. V. Šimáka, dopis R. Tyršové z Turnova 9. 2. 1897: „*Prof. Goll – přišla jen zmínka v rozhovoru o jiném – neměl vůbec nikdy důvěry v mou historickou kariéru – doporučoval, abych oddal se uměleckému průmyslu do prosta.*“

III. Na cestě k habilitaci (1904), mimořádné profesuře (1911) a za láskou

Poté, co se J. V. Šimák etabloval na Vyšší dívčí škole, mohl díky trvající podpoře svých známých i dalším příznivým okolnostem pomýšlet vážně na habilitaci. Jeden z prvních příznivých náznaků ještě nebral vážně: Když mu v prosinci 1901 profesor J. Goll pochválil jeho studii o Bartošovi Písaři, cítil jisté zadostiučinění, ale zatím nic víc.¹ Na jaře 1903 se otevřela nová možnost, neboť Historická komise chtěla J. V. Šimáka poslat do Říma, aby pokračoval ve výzkumu pramenů k českým dějinám. Vzhledem k tomu, že měl již dříve zájem o novou zkušenost v podobě badatelského pobytu mimo české země a také se učil italsky, nabízenou možnost vítal. Vše nakonec „překazil“ J. Goll. Ještě než J. V. Šimák dotiskl články o Bartošovi Písaři, začali jej jeho známí, Z. Winter, Č. Zíbrt a V. J. Nováček, upomínat, aby je použil jako habilitační práci. *„Usmíval jsem se k tomu skepticky, neboť k habilitaci je potřebí u nás přízně prof. Golla – a té se mi nikdy nepodařilo získati, naopak, měl o mně a netajil se, představy přinejmenším pohrdavé. // Jeho prosit, se mi nezdálo, a proti němu – je věc napřed ztracená. Když pak spis byl dotištěn i v separátních otiscích, řečeno mi přímo, že prof. Kalousek rád by viděl, abych se přece hlásil. Došel jsem tedy k němu o radu, mám-li či nemám, jako bych nic nebyl zvěděl. // Pověděl Kalousek sám, že nutno klepati u Golla, jenž mne již jednou – o tom ani nevím! – zavrhl; jednalo se tedy už kdysi o mne. A že to zkusí sám, abych neměl zbytečného zklamání. // A za dva dny mne zavolal a ohlásil, že Goll nejen nic proti mně už nemá, nýbrž i doporučující listy mně dá, abych mohl na cizí univerzity, a jen abych hned zadal. Hlava se mi točí nad tím obratem a nechci mu ani věřit.“*² Dne 26. února 1904 J. V. Šimák předložil své studie o Bartoši Písaři a jeho kronice³ jako habilitační spis.

Zpráva o habilitaci byla druhou nečekanou novinou, kterou Šimákovi od svého syna začátkem roku 1904 dostali. První se týkala jeho intimního života a J. V. Šimák si ji původně plánoval jako vánoční překvapení: *„Maminčino přání, aby Ježíšek nenaděloval zbytečných dárků a tatínekův dotaz po dopise neví synek líp v jedno srovnati, než když rodičům dopíše, že tedy asi nejkrásnějším dárkem, ne zbytečným a za drahé peníze, bude pro ně spanilá a dobrá dceruška, která by chtěla vedle synka životem kráčet i také jeho rodičům láskou svou další život oslazovati – ačli budou chtít ji přijmouti. Našla se totiž rozmilá Hanička, které se podařilo vyhladiti z duše mrzutého mládence všechny trpké vzpomínky a stala se královnou*

¹ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy 7. 5. 1903.

² Tamtéž, dopis z Prahy 22. 2. 1904.

³ ŠIMÁK J. V., *Bartoš Písař*, ČČH 7, 1901, s. 310–326, 393–407; TÝŽ, *Kronika Bartoše písaře. Pokus kritického rozboru*, VČAVU 12, 1903, s. 241–257, 333–343, 463–484, 551–576, 645–671.

jeho snů. Tato Hanička je sestra pí doktorové Kalfusové a dcera lékárníka Husáka ze Semil, někdejší vyšší dívka, bytost právě tak sličná líčkem jako krásná duchem i srdcem. Letní starosti divadelní, několik dopisů a styk potom v listopadu v Praze sblížily nás a spoutaly upřímně a silně. // Ale poněvadž jsme bytosti rozumné, dáváme si i dnes neurčitou lhůtu, beze všech závazků, prve nežli dojde k dalším plánům životním, ovšem, myslím spíš pro forma, poněvadž k rozloučení sotva dojde.“⁴ Rudolf Husák byl dlouholetým členem semilského městského a okresního zastupitelstva, okresním starostou, starostou krajského lékárnického grémia v Jičíně a zdatným obchodníkem, který si nechal spolu se semilským textilním chemikem Vincencem Kwaysserem patentovat jeho vynález hektografu.⁵ Jeho dcera Marie byla provdána za archeologa Karla Buchtelu, dcera Anna si vzala za manžela právníka Antonína Kalfuse, který působil v té době v Turnově, nejmladší Johaně bylo v době jejího sblížení s J. V. Šimákem devatenáct let.⁶

Renátě Tyršové napsal J. V. Šimák velmi otevřeně o zajímavých okolnostech své habilitace: „*Sympatie [mezi mnou a Hanou] rostly, rodiče i příbuzní přáli a pomáhali – a tak o Novém roce jsme se dohodli. Dali jsme si neurčitou lhůtu ke hlubšímu prý poznání a na konec prázdnin naznačena svatba. Na konec masopustu Hana přijela do Prahy a nelíčená její*

⁴ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy 10. 1. 1904. Citovanou část dopisu napsal J. V. Šimák již 20. 12. 1903, ale nedešlal, protože nechtěl jít rány své příbuzné (Mařenky? Malinové), která se právě rozešla s ženichem. Svě důvěrnici Renátě Tyršové se 22. listopadu 1904 svěřil: „*Nevím vlastně, smím-li Vás obtěžovati svými intimními zájmy, ale ráčila Jste se tak blahovolně zajímati o hlubší mé nitro, že nedotknouti se toho, bylo by proviněním. A zmíniti se – bylo opět mně velmi nesnadno. Až teď, po všem; - snad proto neráčíte se hněvati kusu mé zповědi; odbudu ji možná krátce. // Myslil jsem, že nedovedu zapomenouti na sl. Jiráskovou, vždyť přes všecku krutou nevšímavost poutala mne víc než pět let. Ale stalo se – skoro bez mé vůle a přičinění. Usmálo se zdánlivě na mne neznámé dosud štěstí, a to přes všecku nevěru a pochybnost takorča do poslední chvíle – pak už musil jsem uvěřiti, že možné jest. Pouhá náhoda přivedla mi v cestu rozmilou bytost, krajanku ze Semil, o níž kdo znal ji, uměl jen chváliti; dobré rodiny, uvědomělá, žačka naší školy – i mně potom zdálo se, že v ní je takový souzvuk nitra i vnějšku, po kterém jsem vždy toužil. Jediná chyba byla, že už bydlila v Semilech a do Prahy nebo do Turnova ke vdáným sestřám jezdila jen na chvíli. Všelijakým kouzelnictvím seznámil jsem se s celou rodinou, pak blížil i s Hanou, došlo k dopisům, k návštěvám.“ (NM, archiv ODTVS, fond Renáta Tyršová, k. 9, i. č. 125.19b2, korespondence J. V. Šimáka, dopis R. Tyršové z Lipska 22. 11. 1904.) Pasáže z tohoto dopisu cituje a na jeho důležitý obsah poprvé upozorňuje ŠTĚPÁNOVÁ Irena, *Renáta Tyršová*, Praha – Litomyšl, Paseka 2005, s. 200–201.*

⁵ O R. Husákovi (1840–1924) více viz VOTOČEK Václav, *Rudolf Husák, lékárník, vynálezce a veřejný činitel*, ZČRP 9, 1996, s. 57–68. V době sblížení Johany s J. V. Šimákem měl za sebou např. také organizování místní národopisné výstavy, působil jako ředitel semilské Občanské záložny a od 1899 byl nositelem Rytířského kříže Řádu Františka Josefa. Měl řadu vlivných přátel, mj. Františka Ladislava Riegry.

⁶ Data narození Husákových dcer Marie (nar. 1871), Anny (1879–1927) a Johany (domácky Hany, uváděné též jako Jana, nar. 1884) viz SOKA Semily, fond Archiv města Semily, kn. 92, i. č. 159, popisné archy sčítání lidu 1890, kn. 94, i. č. 161, popisné archy sčítání lidu 1900 (čp. 14/15). Rok úmrtí A. Kalfusové-Husákové viz A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 14, i. č. 880, korespondence s Antonínem Kalfusem.

oddanost teprve nyní překonala zbytky skepse. Poprvé za svého života oddal jsem se plným citem svému štěstí, už mu věře. Vrátila se mi všechna síla – po léta drobená, všechno nadšení zašlých let mládí – ovšem i všechna ješitnost a pýcha. // A tu v té pyšné náladě odvážil jsem se pokusu již odříkaného, nového útoku na univerzitu. A jako by všechno se mi konečně nahraditi mělo – na první zaklepání tentokrát vrata se otevřela dokořán. Prof. Kalousek laskavost svou zachoval mi vždy a Goll tentokráte povolil. Naděje na univerzitu měla býti dárkem ješitného amanta pro Hanu. // Škoda, že má pochybnost netrvala jen o tři neděle déle! Už po odjezdu domů psala mi Hana lístky zmatené a záhadné, až 1. března došlo mne psaníčko sic velmi rozmilé, ale zároveň slzavé a pro mne smutné. Dívka zmýlila se sama v sobě, měla sympatie své ke mně za pravý cit, a nyní poznává, že sebe i mne klame. Co zbývalo, nežli ji upokojiti, vrátiti jí volnost a mně samu – zvykati zas na dosavadní svůj život. // Jak dlouho bránil jsem se víře ve splnění svého snu a jak ze vší duše jsem se pak oddal – tak tuhé bylo z něho procitnutí. A k tomu vzal jsem na se úkol, ježž nemohl jsem už čestně odříci – práci k univerzitnímu kolokviu. A bylo vlastně dobře, že tu byla vyšší nějaká myšlénka; připjal jsem se k ní vší svou podstatou, abych zapudil myšlénky ostatní. Snad se mi to podařilo, takže nikdo nezaznamenal na mne proměny, takže celá má zimní pohádka zůstala skoro všem tajemstvím. Svoje samotářství měl jsem nač svěsti a z výčitek, že pro samé „dření“ nikoho nedbám a nikam nejdu, mnoho jsem se netrudil. – A to bylo příčinou, proč ani k Vám jsem se neodvážil. // Místo Hany zasnoubil jsem se s vědou. Ale ani tato nebyla mi zpočátku přízniva.“⁷ Na dalších řádcích dopisu J. V. Šimák vylíčil svou poctivou celoprázdninovou přípravu na habilitační zkoušku, kam šel 27. října 1904 se stejnými vědomostmi jako ke zkoušce doktorské, protože více se mu nepodařilo nastudovat. Na závěr s jistou rezignací konstatoval: „Vskutku bylo to kolokvium formalitou; otázky až směšně nepatrné a za 10 minut skončeno vše. Kus uspokojení se dostavilo, ale víc i trpkost při otázce: nebylo toto možno již před lety? – jaký vlastně tu rozdíl mezi mnou tehdy a nyní.“⁸ Určitá trpkost provázela celý průběh habilitace. J. V. Šimák se musel vzdát své stipendijní cesty do Říma, kterou chtěl původně spojit s cestou svatební, a chystat se do Lipska a Tübingen (kam Hanu vzít nemohl), což byla

⁷ NM, archiv ODTVS, fond Renáta Tyršová, k. 9, i. č. 125.19b2, korespondence J. V. Šimáka, dopis R. Tyršové z Lipska 22. 11. 1904. O svém citovém vzplanutí a zklamání J. V. Šimák též složil básnickou skladbu *Zimní idyla*, listopad 1903 – květen 1904 (viz MČR Turnov, fond J. V. Šimák, svazek básní *Můj první máj*). Srv. též A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 14, i. č. 885, korespondence s Annou Kalfusovou; tamtéž, k. 12, i. č. 732, korespondence s Hanou Husákovou, (neodeslaný?) dopis J. V. Šimáka H. Husákové z Turnova 7. 7. 1904.

⁸ NM, archiv ODTVS, fond Renáta Tyršová, k. 9, i. č. 125.19b2, korespondence J. V. Šimáka, dopis R. Tyršové z Lipska 22. 11. 1904.

Gollova podmínka.⁹ V březnu 1904 zároveň začalo být nejasné, jestli vůbec nějaká svatba bude: „*A jest také otázka, jak rozhodne se Hanička.*“¹⁰ Důvodů, proč Johana (Hana) Husáková požádala J. V. Šimáka, aby vzal své slovo zpět, mohlo být víc. Něco zachycuje dopis adresovaný R. Tyršové; korespondence s rodiči zase naznačuje, že nelze zcela vyloučit ani vliv Šimákova otce, který ve své přecitlivělosti, strachu a obavách o syna možná příliš zasáhl mezi mladé a snažil se získat určitější vyjádření Haniných rodičů.¹¹ Rudolf Husák přece jen nebyl J. V. Šimákovi nakloněn, přestože oba jeho dosavadní zeťové, archeolog Karel Buchtela a právník Antonín Kalfus, mu jistě stranili a zůstali i později jeho přáteli.¹²

Konečné slovo ale měla Hana, Husáková nejmladší milovaná dcera: „*Myslím, že nejmilejší zábavou jsou Vám knihy a neustálé studie ve volné chvíli [...] Mně by sice lichotily Vaše úspěchy, ale ráda bych také trochu veselejší, rozptýlenější život[...] Prosíte, abych Vám upřímně pověděla, tíží-li mne nějaká pochybnost, nevíte a nemůžete tušit, jak mě bolí, že působím Vám bolest, chci-li být dnes k vám upřímnou. Co jsem se již nauvažovala, co jsem doma, to stálé pochybování nemůže přece být pravá láska! Já mám Vás ráda, vím, jak jste mně milým, jak se mi bude stýskati po těch milých očích, tak výrazných a zářících – po Vašich řádcích, na které jsem se tolik těšivala [...] Nevím, jaký to cit je to k Vám, neměla jsem ještě*

⁹ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy 22. 2. 1904. Srv. též dopis z Prahy 13. 3. 1905: „*Kdyby byl Goll býval dřív povolnější, mohlo to býti dávno odbyto za svěžejší přípravy – anebo měl setrvati ve svém odporu. Tak za cizí nedůslednost musím nyní nésti obtíže zbytečné.*“ Šimákovy dopisy dokládají Gollovu „nedůslednost“ a nečekané změny v chování, pramenící z jeho náladovosti.

¹⁰ Tamtéž, dopis z Prahy 13. 3. 1905.

¹¹ Tamtéž, zvl. dopis matce (psaný, „*aby tatínek nevěděl*“) z Prahy 17. 1. 1904 a dopis oběma rodičům ze 17. 1. 1904. Matce J. V. Šimák píše. „*Chce mne [otec] varovat a chránit před pokořením a zatím mne pokořuje a snižuje; vždyť jsem dospělý muž, který ví, co chce, co cítí, rozvažuje a jedná, ne nerozumné děcko, jež potřebuje vedení a opatrování. Vím, že veden jest ve všem nejvroucnějším citem, ale vždyť při tom nemá ani poněti o mém duševním životě a upírá mi veškerou mužnou hrdost.*“

¹² R. Husák zřejmě pro svou nejmladší dceru Johanu hledal vhodnějšího partnera. Své starší dcery již provdal a starší syn Rudolf (nar. 1874) se uchytil jako lékárník mimo Semily. Mladší syn Zdeněk (nar. 1882), kandidát farmacie, dělal otcí starosti svým nevázaným studentským životem, proto R. Husák zvažoval, že mu lékárně neodkáže, a rozmyšlel, že by Johanu provdal za nějakého šikovného lékárníka. Vzhledem k tomu, že nemohl svým starším dcerám dát při sňatku velké věno, byl výběr jejich partnerů omezený. Dostaly sice hodné muže, ale v manželství se musely zpočátku uskrovnit a dbát méně na reprezentaci než byly zvyklé za svobodna. K. Buchtela měl vášeň pro vytváření vlastní archeologické sbírky, pro což pragmatický R. Husák neměl příliš pochopení a u Šimáka mohl předpokládat podobné záliby. Je pravděpodobné, že J. V. Šimák o těchto okolnostech rozhodl s Hanou nevěděl. Johana Husáková se nakonec r. 1910 provdala za pražského zemského advokáta Edvarda Kaigla. Viz SOkA Semily, osobní fond Rudolf Husák, rodinná korespondence R. Husáka s manželkou a dětmi; tamtéž, fond Archiv města Semily, kn. 92, i. č. 159, popisné archy sčítání lidu 1890, kn. 94, i. č. 161, popisné archy sčítání lidu 1900 (čp. 14/15); tamtéž, Sběrka fotografií, sign. II 256, II 249, II 248, fotografie Rudolfa Husáka s chotí Annou a dětmi, Anny Kalfusové-Husákové a Johanny Husákové. Srv. A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 14, i. č. 875, osobní korespondence – Hana Kaiglová.

*nikoho opravdově ráda, ale lásku si představuji zcela jinak – tak vznešenou, mnohem větší nadšení – tak, jak Vy mne asi máte rád! [...] Budu se těšiti vždy z Vašich úspěchů literárních a přála bych Vám mnoho, mnoho štěstí, kterého byste si tak zasloužil.*¹³ I přes toto a podobná psaní si J. V. Šimák ještě dělal naděje, které se rozplynuly až po návštěvě Husákových v létě 1904: „*Slečno Haničko, nemíním Vás rmoutiti těžkým požadavkem. Už neprosím o nic jiného, než abyste ospravedlnila mou návštěvu u pánů rodičů. [...] A mně promiňte též! Jste příliš dobrá a jemnocitná, abyste dovedla pověděti pravdu přímo a bezohledně, zdá-li se Vám jinému bolestnou. A proto zabalila jste i svoje březnové rozhodnutí do tolika šetrných omluv a vlastního obviňování, že těžko bylo je přijmouti za pravé a pevné. [...] A proto jsem přijel a myslím, že dobře jsem udělal. Vy byste mi sama asi nikdy nepověděla, že krásný sen můj už končí nadobro, kdybych to o své návštěvě nebyl poznal sám. // Jste tak šťastna a blažena doma, že jiné štěstí by Vám Vaše hnízdečko nenahradilo. Váš ‚boudoírek voní fialkami‘ a jejich vůně nepřemohou ubohé chudobky, živořící na daleké mezi.*¹⁴ *Snad, kdyby rostly tam u Vás – na svitu Vašich očí. // A proto jistě dobře činím, vytrhám-li ty chudobky svých nadějí raději sám a teď, než aby pomalu vadly v pošetilých snech, že stanou se sedmikrásami. // I bez těch snů dovedu žitím jít. Vzpomínka na jeden rok štěstí, byť krátkého, mi postačí a nehynoucí dík za ně Vám bude mou modlitbou.*¹⁵

Považovala jsem za důležité připomenout i tyto okolnosti Šimákova pracovního a soukromého života. J. V. Šimák byl ohleduplný, extrémně citlivý, snadno zranitelný a měl nesmírně bohatý duševní život; emocionální prožitky si dlouho pamatoval. Toto zklamání jen zvýšilo jeho obezřetnost a nedůvěřivost v mezilidských vztazích.

Šimákovu dosavadní odbornou dráhu a habilitační práci posuzovala komise ve složení Josef Kalousek (referent), Jaroslav Goll a Josef Pekař. Při popisu jeho vzdělání vyzdvihla, že následující školní rok stráví na univerzitách v Lipsku a Tübingen, „*aby poznal tamější nové metody vědeckých prací na poli historie a zeměpisu historického*“. Ocenila jeho četné publikační aktivity na poli české historie a historického místopisu i redaktorskou činnost.¹⁶ Vysoce hodnotila práce k dějinám rodného kraje a odborný dosah popularizujícího díla

¹³ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 12, i. č. 732, osobní korespondence – Hanička Husáková, dopis J. V. Šimákovi z 1. 3. 1904. Srv. Tamtéž, k. 14, i. č. 885, osobní korespondence – Anna Kalfusová.

¹⁴ Text v uvozovkách je narážkou na jeden z dřívějších Haniných dopisů; chudobky dával J. V. Šimák své milé a zřejmě o nich psal ve svých dopisech.

¹⁵ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 12, i. č. 732, osobní korespondence – Hanička Husáková, (neodeslaný?) dopis J. V. Šimáka H. Husákové z Turnova 7. 7. 1904. Tento dopis chtěl zraněný a odmítnutý J. V. Šimák poslat po rozchodu Haně, aby ji uklidnil a dal najevo, že se na ni nehněvá.

¹⁶ ANM, fond Josef Kalousek, k. 41, i. č. 1557, Univerzita – návrh na habilitaci J. V. Šimáka (koncept); AUK, fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, k. 62, i. č. 710, Personálie pedagogického sboru – Šimák. Srv. též předcházející kapitolu.

Severní Čechy i důkladný životopis Bartoše Písaře a podrobný rozbor jeho kroniky. Podle habilitačního posudku ze 7. července 1904 „*Šimák jest pracovník velice svědomitý a opravdový. A také vnitřní povaze jeho disertace dlužno vzdáti tu chválu, že se skládá z poznatků pilně shledaných a obezřele seskupených, na nichž autor staví úvahy a úsudky dobře založené a spolehlivé. Celá disertace má trvalou cenu vědeckou.*“¹⁷ J. V. Šimákovi byly přičteny k dobru jeho aktivity v KČSN a Historickém spolku. Předpokládalo se, že jeho badatelský přínos bude spočívat v mapování novějších českých dějin, případně v historickém místopisu.

Po úspěšném složení habilitační zkoušky a přiznání zahraničního studijního stipendia J. V. Šimák směřoval počátkem listopadu 1904 na univerzitu do Lipska.¹⁸ „*I v tom [že meškám zde] je divná hra osudu: když před 8 lety chystal jsem se sem, maje určitý program na mysli, bránilo se mi. Zatím vzdal jsem se i plánů a program pustil mimo se, nemaje k němu přípravy. Teď mi zas cestu vyrovnávají [myslí zvl. J. Golla] sami a za týmž programem posílají, když už skoro kříží všechen můj vývoj pozdější. Je v tom konečně kus zadostiučinění – a proto jel jsem už bez trpkosti, ano radostně, lze-li.*“¹⁹ Lipsko, město v rovině, kterému schází malebnost polohy, se mu v porovnání s Prahou jevílo jako moderní (hradby zbořeny, široké třídy a náměstí). Univerzita jej ohromila svou vybaveností: zaujaly jej prostorné, dostatečně osvětlené kanceláře a posluchárny („pravé salóny“; skioptické sály) s ústředním topením i dostupnost služeb (knihovna, občerstvení, místnosti pro studentské spolky). Při srovnání s českou univerzitou se v něm ozývala závist.²⁰

V zimním semestru docházel na přednášky²¹ Karla Lamprechta²² (Wirtschafts-, Sozial- und Verfassungsgeschichte der jüngsten Zeit; Einführung in das politische Verhältnis

¹⁷ AUK, fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, k. 62, i. č. 710, Personálie pedagogického sboru – Šimák J. V.; NA, fond Ministerstvo kultu a vyučování Vídeň, Personální spisy vysokoškolských učitelů, k. 119, i. č. 9, sign. 5, Praha – profesori a docenti – J. V. Šimák. Viz též KAZBUNDA Karel, *Stolice dějin na pražské univerzitě*, III, Praha, Univerzita Karlova 1968, s. 336–348.

¹⁸ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 2, studijní doklady, potvrzení o imatrikulaci na Univerzitě v Lipsku, 9. 11. 1904.

¹⁹ NM, archiv ODTVS, fond Renáta Tyršová, k. 9, i. č. 125.19b2, korespondence J. V. Šimáka, dopis R. Tyršové z Lipska 22. 11. 1904.

²⁰ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Lipska 7. 11., 11. 11. 1904. Srv. A AV ČR, fond Jaroslav Goll, k. 4, i. č. 314, korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka J. Gollovi, Lipsko 12. 11. 1904 (cituje BLÁHOVÁ Kateřina, *České dějepisectví v dialogu s Evropou (1890–1914)*, Praha, Academia 2009, s. 77); KÁBOVÁ Hana, *Josef Vítězslav Šimák v korespondenci s Antonínem Rezkem a Josefem Kalouskem*, s. 188–189, dopis J. V. Šimáka J. Kalouskovi, Lipsko 12. 11. 1904.

²¹ Tamtéž, k. 1, i. č. 2, studijní doklady, výstupní osvědčení z Univerzity v Lipsku, kde J. V. Šimák studoval od 9. 11. 1904 do 8. 6. 1905; MČR Turnov, fond J. V. Šimák, k. 16, index z lipské univerzity. Srv. A AV ČR, fond J. V. Šimák II, sign. I/16, Lipská čtení (záznamy z přednášek a seminářů za studijního pobytu v Lipsku 1904/1905): a) G. SELIGER, Dějiny prvních století středního věku

der Gegenwart), Gerharda Seeliger²³ (Geschichte des früheren Mittelalters), Richarda Scholze²⁴ (Deutsche Geschichte im späteren Mittelalter), Alfreda Dorena²⁵ (Mittelalterliche Quellenkunde Deutschlands), Rudolfa Köttschkeho²⁶ (Grundzüge der historischen Geographie Deutschlands), Augusta Schmarsowa²⁷ (Rom im Zeitalter der Renaissance). Navštěvoval historicko-geografický seminář u R. Köttschkeho (Einführung in das Studium der sächsischen Heimatskunde) a historický seminář Seeligerův (věnovaný ústavě doby saských císařů) a Lamprechtův (zaměřený na nejnovější dějiny).

Nejvíce jej zaujal K. Lamprecht, který začal přednášet 15. listopadu,²⁸ i když zpočátku bylo velmi náročné sledovat jeho výklad v semináři: „*Nejméně potěšení mám u Lamprechta. Čte se a vykládá spisek Vil. Humboldta o úloze dějepiscově. A poněvadž jest slohově velmi těžký, výklad jest obtížný, při každém druhém třetím slově zabředne se do logických, psychologických, ano metafyzických problémů; ukazuje se nejasnost představ, následuje nyní objasňování a zabloudí se při tom daleko a daleko. Ovšem, nestačím se obdivovati Lamprechtovi, ale sledovati celou společnost v její labyrinty myšlenkové bez nesnází, k tomu třeba mi napínati se dvojnásob, abych jim ve všem rozuměl, takže odcházím vždy v nesmírné únavě.*“²⁹ Po překonání jazykové bariéry se J. V. Šimák účastnil rád Lamprechtových hodin, jak svědčí jeho pozdější dopis J. Kalouskovi, v němž neskrývá své zaujetí: „*Lamprecht*

[Geschichte der früheren Mittelalters]; b) K. LAMPRECHT, Sociální dějiny nynější doby [Wirtschafts-, Sozial- und Verfassungsgeschichte der jüngsten Zeit]; c) R. SCHOLZ, Deutsche Geschichte des späteren Mittelalter [im späteren Mittelalter]; d) A. SCHMARSOW, Řím za renesance [Rom im Zeitalter der Renaissance]; R. KÖTZSCHKE, Základy německého historického zeměpisu [Grundzüge der historischen Geographie Deutschland]; záznamy různých přednášek a seminářů (K. LAMPRECHT, G. SEELIGER, A. SCHMARSOW). J. V. Šimák si přednášky na hodinách stenografoval česky (německý těsnopis neuměl) a večer je doma přepisoval.

²² Karl Lamprecht (1856–1915), historik, zdůrazňující dějiny kultury, které si všímají hospodářských, společenských, uměleckých a vědních dějin; od 1891 profesor lipské univerzity.

²³ Gerhard Seeliger (1860–1921), od 1895 mimořádný profesor lipské univerzity, specializovaný na pomocné vědy historické a středověké dějiny; 1905/1906 rektor lipské univerzity.

²⁴ Richard Scholz (1872–1946), 1902 habilitován v Lipsku, 1908 mimořádný profesor.

²⁵ Alfred Doren (1869–1938), 1903 habilitován v Lipsku, od 1908 mimořádný profesor se specializací na hospodářské a kulturní dějiny Itálie; Lamprechtův žák.

²⁶ Rudolf Köttschke (1867–1949), 1899 habilitován na lipské univerzitě pro středověké a novější dějiny se zvl. zřetelem na saské zemské dějiny, 1905 mimořádný profesor, od 1906 vedl lipský Institut für Landesgeschichte und Siedlungsgeschichte; Lamprechtův žák.

²⁷ August Schmarsow (1853–1936), historik umění, od 1897 mimořádný profesor lipské univerzity.

²⁸ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Lipska 11. 11. 1904. Srv. tamtéž, dopis z Lipska 22. 11. 1904: „*Prof. Lamprecht počal konečně přednáseti o vývoji ústavy novější doby. Je to zjev imponující, přednáší jen improvizuje, beze všech zápisek, neobyčejně logicky však, duchaplně a krásně, přímo královskou klidností a dobrodušností. Má přes 300 posluchačů! Nelze poslouchati ho bez obdivu. Škoda jen, že mohu poznamenati si jen málo – a tak vlastně jsem jen posluchačem. – Seeliger mluví zas ohnivě a nadšeně; ale už tak nepoutá. Ostatní však, pokud jsem si je zapsal, nijak zvlášť se nepovznášejí.*“

²⁹ A AV ČR, fond Jaroslav Goll, k. 4, i. č. 314, dopis J. V. Šimáka J. Gollovi, Lipsko 14. 12. 1904.

dokončuje svá čtení o moderní společnosti. Je to ovšem výtah z jeho dějin, ale živé a bohaté jeho slovo dodává teprve všemu kouzla. Daleko ještě skvostnější jsou hodiny v semináři, kde stále vykládá se Humboldtova úvaha o úkolu dějepiscově. Dialogu je málo, posluchači většinou skrovně se účastní, zato Lamprechtova řeč je podivuhodný ohňostroj myšlének – vážných a hlubokých a zase jiskřivého vtípu.“³⁰ V dopise R. Tyršové píše: „Prof. Lamprecht je vědecký genie [...]“³¹

Ke G. Seeligerovi přicházel s doporučujícím listem od J. Golla, proto byl přijat velmi vlídně.³² První dojem z něj měl dobrý, neboť mu osobností, výmluvností a trochu i podobou připomínal A. Rezka. Bylo mu sympatické, že mluvil spisovnou němčinou a neužíval dialektu. Látku, kterou přednášel, znal od J. Golla, takže se soustředil na způsob jejího zpracování. Zdálo se, že v semináři Seeliger bude stručně a jasně glosovat referáty, ale časem si J. V. Šimák povzdechl, že by si přál při jeho cvičeních úsečnější jednání. Především byl zvědavý na jeho výklady dotýkající se českých dějin. A ty komentoval: „Je podivuhodno, jak i tento muž, vším rázem a snahou objektivní, stojí pod kouzlem zorného úhlu svého. Jemu základem dějin říšských je světová idea císařství říšskoněmeckého: bylo nutností, aby byli Slované podmaněni [...]“³³

Zřejmě nejvíce nového po metodologické i obsahové stránce očekával od R. Kötzschkeho, jehož oborem byly mj. agrární otázky a topografie na základě map.: „Představil jsem se dr. Kötzschke-mu, který přednáší „Heimatskunde“. Tuze skvostná ta má řeč nebyla, ale divil jsem se zas, jak pěkně to šlo. Když slyšel o mém postavení a pracech, hned byl pln ochoty a slíbil mne zasvětit do vší své práce. Je prý pln dychtivosti, co my jsme na tomto poli provedli; sám jsem žádostiv, co všechno já mu povím.“³⁴ Po necelých čtrnácti dnech ještě psal R. Tyršové: „Dr. Kötzschke vykládá tu saskou vlastivědu (u nás pro to není stolice) především na základě map pozemkových; tu je vlastní obor mého poslání, a ovšem první láska mých někdejších prací. V rámci habilitace pro české dějiny mám tento obor u nás zavést. Otázka bude-li možno, poněvadž dosud u nás k tomu není ani pomůcek ani přípravných prací. Je

³⁰ KÁBOVÁ Hana, *Josef Vítězslav Šimák v korespondenci s Antonínem Rezkem a Josefem Kalouskem*, s. 190, dopis J. V. Šimáka J. Kalouskovi, Lipsko 7. 2. 1905. Dopis odkazuje na Lamprechtovy *Deutsche Geschichte* (1891–1909).

³¹ NM, archiv ODTVS, fond Renáta Tyršová, k. 9, i. č. 125.19b2, korespondence J. V. Šimáka, dopis R. Tyršové z Lipska 22. 11. 1904.

³² A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Lipska 11. 11. 1904; A AV ČR, fond Jaroslav Goll, k. 4, i. č. 314, dopis J. V. Šimáka J. Gollovi, Lipsko 12. 11. 1904.

³³ AV ČR, fond Jaroslav Goll, k. 4, i. č. 314, dopis J. V. Šimáka J. Gollovi, Lipsko 19. 2. 1905.

³⁴ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Lipska 11. 11. 1904. Srv. A AV ČR, fond Jaroslav Goll, k. 4, i. č. 314, dopis J. V. Šimáka J. Gollovi, Lipsko 12. 11. 1904.

ovšem svůdno jíti první cestou – ale zároveň pochybno, zdali pro urovnání cesty k nějakému cíli se dojde. Důvěru v sebe vloženou však zklamati nechci“³⁵

Počáteční radostné nadšení záhy opadlo. Ačkoliv R. Kötzschke probíral v semináři kolonizaci pozdního středověku v Sasku, přínos pro J. V. Šimáka nebyl valný. O jistém rozčarování vypovídá dopis J. Kalouskovi: „Do soustavného studia nedostal jsem se ani u Kötzschka, ač jsem tu měl zprvu naděje nejlepší. Sic mne ochotně přijal, poradil a též mapy hotové ukázal, ale když jsem prosil o hlubší výklad, omluvil se, že je nyní zaměstnán jiným dílem, vydavatelským, a studia topografického zatím se oddálil. Bylo mi tedy přestati zas jen na hodinách semináře a na shledávání po literatuře. V semináři jako úvod četly se listiny X.–XII. stol. a pak vyhledávala jich místopisná udání na mapě. Kde byla řeč o lánech a jich počtu, o mýtě, o lese atd., hledali jsme ještě na mapě pozemkové, zda-li co na starý stav neupomíná. – Podruhé následovaly referáty o spisech o původu měst sasských a opět na mapě a půdorysech sledovali jsme vývody auktorů. Třetí téma byl výklad zápisu o tzv. burgvardech – a zjišťování, pokud souvisí s pozdějším či nynějším stavem. Byly to otázky nesmírně vděčné, ale K[ötzschke]mu schází stručnost a pevné ovládnutí látky, takže za každou poznámku rozběhl se daleko, ztratil a zase vracel, takže málokdy s časem skončil a příště počínalo se tady znova. Škoda, že víc se neprobralo – tolik tu nových podnětů k práci u nás.“³⁶

Kötzskemu stejně jako Seeligerovi vytykal, že skladba témat v semináři není bohatá, protože zmaří mnoho času rozvláchným výkladem o podrobnostech: „K[ötzschke] neovládne výklad, aby se neroztříštil v množství odboček daleko zabíhajících, takže nikdy nedokončí a příští hodinu začíná znova.“³⁷

J. V. Šimák se dostal do Lipska v době, kdy se zde historicko-geografické bádání na univerzitě pomalu prosazovalo. Kötzschkeho postavení zde ještě nebylo tak stabilní a mladý docent musel pozici svého oboru teprve vybojovat. I toto poznání bylo pro J. V. Šimáka důležité.³⁸ Šimákův velký zájem o Kötzschkeho seminář souvisel úzce s jeho touhou zorientovat se v otázce mapových metod. V historicko-geografickém institutu (Institut für Landesgeschichte und Siedlungsgeschichte) proto studoval hotové mapy a literaturu. Bohužel byl

³⁵ NM, archiv ODTVS, fond Renáta Tyršová, k. 9, i. č. 125.19b2, korespondence J. V. Šimáka, dopis R. Tyršové z Lipska 22. 11. 1904.

³⁶ KÁBOVÁ Hana, *Josef Vítězslav Šimák v korespondenci s Antonínem Rezkem a Josefem Kalouskem*, s. 191, dopis J. V. Šimáka J. Kalouskovi, Lipsko 7. 2. 1905.

³⁷ A AV ČR, fond Jaroslav Goll, k. 4, i. č. 314, dopis J. V. Šimáka J. Gollovi, Lipsko 19. 2. 1904.

³⁸ Srv. KÁBOVÁ H. – BÍLEK K. (ed.), *Josef Pekař a Josef Vítězslav Šimák (Edice vzájemné korespondence)*, ZČRP 20, 2007, s. 159, 160, dopis J. V. Šimáka J. Bidlovi, V. Novotnému a J. Pekařovi z Prahy 4. 2. 1920. Srv. též pasáže následujících kapitol, věnované Šimákově profesuře a historické vlastivědě.

ale zklamán: „Očekával jsem již hotovou, vypracovanou metodu, mající své věty už dogmaticky stanovené. A shledal jsem – ne bez jistého uspokojení, že pracují pouze tak, jako pracujeme my, od případu k případu a týmž způsobem. Jestliže došli ke všeobecnějším úsudkům, tu i tam, bylo to možno jen následkem intenzivnější práce a hojností mapových pomůcek, že nahromadili množství detailův a z nich mohli abstrahovati. Mé práce topografické dály se nevědomky docela podle zdejší praxe, ano v detailu šly ještě dál.“³⁹ Výsledky svého bádání zúročil v cenné studii *O speciálních mapách jakožto pomůckách dějezpytných*,⁴⁰ kterou publikoval v Českém časopise historickém.

Metodologické otázky J. V. Šimáka zřejmě přivedly k úvahám o aktuálních potřebách a úkolech českého dějepiscetví. Adresoval je 19. února 1905 J. Gollovi: „Zdá se mi, že mohlo by se pomýšleti již na nějaký katastr vědecké práce naší; snad už zmírnily se protivy a přibylo tolik mladších pracovníků, aby se mohl stanovit program; které jsou úkoly, co z nich vykonáno, co zbývá – a toto, co zbývá, uvést v soustavu, aby se pracovalo ne roztržtěně, ale vědomě k jistému cíli, a mohlo se užítí všech ochotných sil, ne právě těch, kdož náhodou jen jsou v příhodnějších poměrech, a proto před úkoly, na něž nestačí. Sjezd českých historiků byl by pouhým fantomem?“⁴¹ J. Goll tuto Šimákovu praktickou, ale do jisté míry ideální představu zamítl: „Sjezd českých historiků – to slovo již kdysi zaznělo z Moravy. Ale přičinil jsem se o to, aby zase zaniklo. O tom ústně více. Jen prosím – nedávejte to heslo na veřejnost; to se snadno ujme. Mám vážné důvody proti takovému sjezdu. Není ho třeba. Těch několik historiků – jsme v Praze a můžeme se tak dorozumět anebo mohli. Něco historiků je na Moravě, ale Prasek si pořád myslí, že [...] Moravu utiskujeme. Ten by do toho vnesl falešný

³⁹ A AV ČR, fond Jaroslav Goll, k. 4, i. č. 314, dopis J. V. Šimáka J. Gollovi, Lipsko 14. 12. 1904. Dále J. V. Šimák pokračuje: „Zkoumání o tzv. mapách základních prošlo zatím od času, co dr. Pekař o nich referoval, novým stadiem vývoje. Hlavní vývody Thudichumovy přijímají už skepticky a porízení map přikládají cenu pouze relativní. Ano, Seeliger, ač ne bez odporu jiných a rakouský Richter mapy ty odmítají za nepotřebné. I Meitzenovo dílo přestává býti nepodmíněným kánonem. Celkem dospěli asi z původního nadšení mapového ke střízlivému úsudku: z pouhé mapy bez listinných dokladů nic nevyplývá, mapa může býti pomůckou, nikoli však zdrojem historického poznání. Což zdá se mi zas přílišným extrémem.“ Srv. KÁBOVÁ Hana, *Josef Vítězslav Šimák v korespondenci s Antonínem Rezkem a Josefem Kalouskem*, s. 191, dopis J. V. Šimáka J. Kalouskovi, Lipsko 7. 2. 1905: „Zato, putoval-li jsem sem za zázračnou metodou mapovou, vrátím se zklamán. Hnutí, vznícené Thudichumem, mělo v sobě víc poezie nežli reálnosti. Köttschke, hlavní správce mapové centrály, sám už vykládá, že mapa bez historických dokladů nic nepoví a že mapou pozemkovou jen tenkrát mohu operovati do minulosti, konstatuji-li všechny změny XVII.–XIX. stol. postupem do minulosti. Bylo mi libým zadostiučiněním, mohl-li jsem pověděti, že k tomu dospěli jsme sami a že na Turnovsku tak už se pracuje.“

⁴⁰ ŠIMÁK J. V., *O speciálních mapách jakožto pomůckách dějezpytných*, ČČH 11, 1905, s. 300–312.

⁴¹ A AV ČR, fond Jaroslav Goll, k. 4, i. č. 314, dopis J. V. Šimáka J. Gollovi, Lipsko 19. 2. 1905.

tón. ⁴² Odmítl rovněž návrh Františka Kameníčka, který volal po sjezdu českých historiků z Moravy. Prý nemá smysl svolávat sjezd, neboť v českých zemích jsou jen dvě vědecká centra (Praha, Brno) a jedna univerzita. ⁴³

Studijní pobyt v Lipsku měl J. V. Šimáka také zdokonalit jazykově, a tím lépe připravit na vědeckou práci na univerzitě. Využil jej k utvrzování své němčiny: pilně studoval německou frazeologii, četl odbornou literaturu a poněkud nesměle se zapojoval do diskusí s vysokoškolskými pedagogy. I v této oblasti měl na sebe J. V. Šimák vysoké nároky. Nejprve chvíli trvalo, než si zvykl na mluvenou saskou němčinu. Obával se vědecké komunikace na univerzitě, určitý odstup způsobovala i nejistota J. V. Šimáka – národně uvědomělého Čecha, v cizím, potenciálně nepřátelském prostředí. Proto ještě v polovině ledna 1905 nešel na soirée ke K. Lamprechtovi, kam byl osobně pozván spolu s ostatními členy semináře: „*bál jsem se stále ještě nějakého jazykového konfliktu*“ ⁴⁴ Posléze se J. V. Šimákovi dostalo v Lamprechtově semináři nepřímého zadostiučinění (Lamprecht kritizoval Theodora Mommsena jako historika ⁴⁵) a litoval, že nešel na zmiňovaný večírek. Za necelý měsíc nato došlo v semináři k příhodě, která měla nečekanou dohru. Lamprecht udělal vtip, který se týkal jazyka a národnosti. J. V. Šimák po cvičení došel soukromě za Lamprechtem a ohlásil, že vystupuje ze semináře, neboť se cítí dotčen ve svém národním citu. Lamprecht vysvětlil, že šlo o pouhý žert, uznal že nemístný, a podal ruku na usmířenou. J. V. Šimák ji přijal a v semináři zůstal. ⁴⁶ Celá záležitost se ale záhy obrátila proti němu, neboť kolega historik Matěj Řehořovský ⁴⁷ jej obvinil před dalšími českými studenty, že si vede „*nedůstojně české cti v semináři u Lamprechta, ba bezectně a necharakterně, což ovšem, jako jedinému*

⁴² A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 10, i. č. 529, korespondence – J. Goll, dopis J. Golla J. V. Šimákovi, Smíchov 28. 2. [1905].

⁴³ JIROUŠEK Bohumil, Jaroslav Goll, České Budějovice 2006, s. 90. Srv. BLÜMLOVÁ Dagmar, *Mezinárodní setkání historiků před první světovou válkou (zejména kongresy v Berlíně a Londýně)*. In: Česká a československá účast na mezinárodních kongresech historických věd. Red. Bohumil Jiroušek. České Budějovice: Historický ústav Filozofické fakulty Jihočeské univerzity (ed. Historia culturae X, Studia 7) – Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2006, s. 15 – 28.

⁴⁴ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Lipska 24. 1. 1905.

⁴⁵ A AV ČR, fond Jaroslav Goll, k. 4, i. č. 314, dopis J. V. Šimáka J. Gollovi, Lipsko 19. 2. 1904: „*mluvilo se o vlastnostech dobrého historika. L[amprecht] vykládal, že historik musí mít i jemný cit; příkladem dal Ranka; opaku Mommsena, a tu vzrušil se tak, že povýšeným hlasem prohlásil o M[ommsen]ovi – ein gelehrter, sehr gelehrter Mann, gewiss, aber kein wahrer Historiker, a uhradil přitom knihou o stůl.*“

⁴⁶ Tamtéž: „*Po hodině došel jsem k Lamprechtovi, ohlašuje se, že vystupuji ze semináře, a proč. A Lamprecht, neohlížeje se na to, že není sám, dal mi plně zadostiučinění: sám první uznal, že mám právo cítiti se dotčeným a že neměl zaběhnouti na toto pole; ale že v proudu rozhovoru nevzpomněl. Žádal, abych zůstal, což ovšem nyní jsem učinil. // Snad je to malicherné; ale úctu mou k němu jako ke člověku celá ta příhoda jen zvýšila –“*

⁴⁷ Matěj (někdy též uváděn jako Jan Matěj) Řehořovský (1875–1947), rokycanský rodák, středoškolský profesor tělocviku, od února 1900 do ledna 1906 vyučoval na jičínském gymnáziu.

soudruhu mému v semináři snadno bylo tvrditi právě jako mně nesnadno vyvrátiti. [...] Nebudu tu psát, jak mi bylo při tom obvinění – poněvadž nemohl jsem jinde hledati svědectví nežli u Němců, a jak dovolávat se Němců ve věcech české cti národní. V prvním rozčilení jsem měl všechno zatraceno, poněvadž zbývalo buď žalovat – před německým soudem, anebo souboj. A Řehořovský je silnější a učitel tělocviku. // Na štěstí p. Ř. provedl víc nežli pouhé obvinění, totiž roztrousil o mě soukromé lži, jež mohl jsem vyvrátiti, aniž otázka cti národní přišla na přetřes. Tu příspěvím dra Politzera zavedlo se vyšetřování, zjednána i výpověď sama Lamprechta i jiných – a p. Ř. vyzván, aby se dostavil před čestný soud k vyrovnání. Ale nežli k tomu došlo – ráno nakvap zmizel [...]“⁴⁸ J. V. Šimák nakonec mohl být potěšen, že se za něj postavili všichni jeho známí mezi českými studenty.

Pochybnosti ohledně vlastní jazykové vybavenosti a připravenosti na výuku vysokoškolských studentů se ale J. V. Šimákovi neustále vracely: „*Moje jmenování docentem nevzrušilo mne už tak příjemně, jako byla radost nad koncem roboty. Sic už tenkrát vkládal jsem v úkol ten veliké povinnosti a zodpovědnost, ale myslil jsem, že rok volnosti stačí na dohonořenou přípravu formální a na počátky práce. Ale skutečnost ukazuje, že jsem počítal nedobře: chtěl jsem němčinu, frančinu a italštinu aspoň poměrně dokonale si osvojit; ale dosud vezím jen v němčině ani ne na půl cestě. Co se odpustí středoškolskému učiteli, může se přísně žádati od docenta – a to už je neutěšené. Co všechno mohlo být, kdybych nebyl musil měsíce zabíjeti korekturami! A tak vrací se mi místo všeho myšlenka, neuvázal-li jsem si břemeno, jemuž dostáti bude jen s tíží. Mezi středoškolskými byl jsem mezi předními, nerad bych byl u docentů poslední.“⁴⁹ Čas vyměřený k přípravě vlastních vysokoškolských*

⁴⁸ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Lipska 6. 3. 1905; tamtéž, k. 1, i. č. 9, zpráva o příhodě v semináři prof. K. Lamprechta na Univerzitě v Lipsku, p. 26. 2. 1905. Řehořovský náhle vypověděl byt a odjel do Jičína. Svědectví podepsali: Dr. Rudolf Politzer, studenti filologie Josef Bílý (z Přemyslovic na Moravě), Josef Henzl (z Jaroměřic u Jevíčka na Moravě) a Boh. Cvrček (z Oubislavic u Nové Paky). Všichni nabyli přesvědčení, že o Řehořovského jednání nelze smýšlet vážně a byli rádi, že celá záležitost skončila.

⁴⁹ Tamtéž, korespondence rodičům, dopis z Lipska 24. 1. 1905. Srv. dopis rodičům z Lipska 6. března 1905, v němž specifikoval požadavky na jazykovou vybavenost docenta: „*Vede se mi výborně, poněvadž zatím jsem bez starosti a bez namáhání zastanu všechny úkoly. Ovšem vždy toho míň než bych si přál. S němčinou jsem už dost intimní – nemusím se bát do společnosti, ale jenže to zase všechno časem zapomenu. V úterý byl jsem pozván na závěrečnou večeři u prof. Seeliger a myslím, že jsem si tam neškodil. Bohužel, že až budu nejlíp umět – odjedu a zapomenu. // Vidím to na italštině. [...] co jsem loni uměl, co mi z toho zbylo – a lítostivě! S franštinou že je to asi také tak. A to mám umět ještě anglicky a rusky, ne-li i maďarsky. Aspoň dvě léta ještě dovolené by bylo.“ Navíc vyvstávaly bolestné vzpomínky: „*I Husákovi gratulovali [k docentuře] i Hanička si zvláště vzpomněla, ale jen několika všedními slovy.*“ (A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Lipska 5. 2. 1905.) K Šimákovým pochybnostem viz též KÁBOVÁ Hana, *Josef Vítězslav Šimák v korespondenci s Antonínem Rezkem a Josefem Kalouskem*, s. 190, dopis J. V. Šimáka J. Kalouskovi, Lipsko 7. 2. 1905.*

přednášek se povážlivě zkracoval, korektury edice kroniky Bartoše Písaře, Příběhů města Turnova a redakční práce ČSPSC⁵⁰ zabíraly mnoho času.

J. V. Šimák o sobě často pochyboval, kladl si otázku, jak zvládne nový svěřený úkol a zda-li učinil dobře, když přijal nový závazek. Začínal pomalu sledovat, že univerzitní kariéra ho připraví o určitou volnost, že bude muset ještě více napřít své síly k vědecké práci a zůstane mu méně času na jiné aktivity (zvláště spolkové a literární).⁵¹ Na druhé straně se stále s nadšením pouštěl do nových úkolů. V Lipsku jich vyvstalo hned několik: soupis českých studentů na německých univerzitách v 15.–18. století,⁵² soupis bohemik lipských knihoven městské a univerzitní⁵³ a problematika mapových metod. Soupis českých studentů nabídl dopisem z 15. prosince 1904 Č. Zíbrtovi k otištění v ČČM.⁵⁴ O jeho vzniku napsal později J. Kalouskovi: „Dopustil jsem se i hříchu, k němuž podnět dala má turnovská láska, hříchu, jež mohl jsem nechat jiným. Případly mi do rukou některé vydané staré matriky německých univerzit a hned hledal jsem tam krajany. Vida pak množství jiných, pořídil jsem soupis matriky jedné, druhé – až bylo jich XV. Vzrostly ty výpisy na silný svazek rukopisný (poslal jsem jej do Muzejníka), jenž shltl dosti času.“⁵⁵ Soupis bohemik byl ještě náročnější a J. V. Šimák jej dokončoval až po svém návratu domů.⁵⁶

⁵⁰ Např. 23. 5. 1905 J. V. Šimák psal o obtížích své redakční práce z Lipska A. B. Černému ve věci pojetí svých redakčních prací: „*Patrně má [autor článku] moje opravy za zpupnou libovůli. Abych písemně objasňoval, proč to či ono místo v jeho znění se mi zdá neurčitým, k tomu nemám kdy – ač věru nezáleží mi na opravách mých, nýbrž jen na tom, aby článku rozuměli všickni. V umělecké stati forma je věci nedotknutelnou, ve vědecké však znám pouze logiku, jasnost a přístupnost. Vždyť i mé práce zvláště čte filolog i historik, a ještě naši doma, a podrobím se bez odporu opravě, vidím-li, že je vhodnější nežli má stylizace.*“ (NA, fond SPSC.)

⁵¹ Srv. např. A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Lipska 2. 6. 1905: „*Nepříjemná je nálada, ze které nemohu se vypravit dobře, nálada ze zklamání, že úkoly, jež jsem si uložil a jež jsem pokládal za nutné, nejsou ani v polovici, a již všemu je konec. Kolikrát už se mi vrátila myšlenka, proč nebyl jsem spokojen raději pohodlnou svou volností, když na vyšší práci přece mi chybí tolik, abych ji mohl konati bez obav a nadměrné práce. K tomu i ty strašné noviny z východu Asie a nedostatek vhodné společnosti pro chvíle otavy. Toužím už, aby tomu byl zde konec, doma se mi přece pracuje snáz. Těším se jen tím, že věc činím si horší nežli jest a že se vše rozptýlí, až uhodím na samu věc.*“

⁵² ŠIMÁK, J. V., *Studenti z Čech, Moravy a Slezska na německých univerzitách v XV.–XVIII. stol.*, ČČM 79, 1905, s. 290–297, 419–424, ČČM 80, 1906, s. 118–123, 300–305, 510–539.

⁵³ ŠIMÁK J. V., *Bohemica v Lipsku*, Praha, ČAVU (Historický archiv č. 29) 1907. K této práci jej velmi povzbuzoval J. Goll.

⁵⁴ LA PNP, fond Čeněk Zíbrt, korespondence přijatá – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka Č. Zíbrtovi, Lipsko 15. 12. 1905; postup dalších prací dokládá navazující Šimákova korespondence, dopisy z Lipska 24. 1. a 1. 2. 1905 a dopisnice z Lipska 10. 2. a 17. 2. 1905. Srv. A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 30, i. č. 2434, korespondence – Č. Zíbrt.

⁵⁵ KÁBOVÁ Hana, *Josef Vítězslav Šimák v korespondenci s Antonínem Rezkem a Josefem Kalouskem*, s. 191, dopis J. V. Šimáka J. Kalouskovi, Lipsko 7. 2. 1905.

⁵⁶ Tamtéž. Srv. A AV ČR, fond Jaroslav Goll, k. 4, i. č. 314, dopis J. V. Šimáka J. Gollovi, Lipsko 19. 2. 1904; tamtéž, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Lipska 2. 6. 1905,

Když se blížil konec semestru, bilancoval: „*Ptám se, co jsem získal? Zdá se mi, že dost a zas poměrně málo, vzhledem k tomu, co jsem čekal. Však mám ještě půl roku před sebou, ať je to kdekoli – a toho, co neumím a rád bych uměl, bude vždycky dost, vlastně čím dále víc. „Metodologicky“ jsem ohledal kde co; ale ta vědecká látka a ohromné pole tu v pohodlí snesené lákalo by a vydalo na kolik dlouhých let. // Dokončil jsem (až na malé doplňky) veliký soupis studentů českých na cizích univerzitách a poslal už do Muzejníka. Mimo nadání vyrostla z nevalných počátků objemná práce. Potom pořídil jsem inventář bohemik ve zdejší městské knihovně a nyní probírám rukopisy knihovny univerzitní, kde jsem již při běžném přehledu našel kolik vzácných rukopisů neznámých (i Husových spisů), s tím však se popírám, je jich na sto a obtížné. // Jak jsem v seminářích pomalu prohlížel knihy po knize a nahlédal, kde mne co zajímalo, sběhla se mi pravá spousta všelijakých úloh vědeckých, nové a nové otázky, buď z poměrů českosaských anebo zase obdoby pro nás, takže už v tom poznání je zisk nesmírný. Ovšem zase stesk, poněvadž při skrovném počtu našich sil vědeckých nelze se tak rozmáchnouti a zas tak detailovati, jako tu, kde pracují celé šiky organizovaně. Jen čas, čas, čas!*“⁵⁷ Domníval se, že lipský pobyt může pomalu považovat za uzavřenou kapitolu a rozmýšlel se, kam se vydá na další semestr. Možností se naskýtal více: Heidelberg, Strasbourg, Wrocław, Kraków, jen Tübingen nepřicházelo v úvahu, neboť mapová situace již byla poznána. Nakonec se rozhodl, na Kalouskovu a Gollovu radu, zůstat. Jedním z důvodů byl jeho soupis bohemik, který byl sice téměř dokončený, ale svědomitý autor chtěl jistě provést jeho důkladnou revizi. Po 10. březnu 1905 J. V. Šimák opouštěl Lipsko s perspektivou návratu.

Na letní semestr 1905 již výběr navštěvovaných přednášek omezil jen na ty, které pro něj měly význam. Ostatně strávil v Lipsku pouze něco málo přes měsíc, přijel po 1. květnu a odjížděl po 8. červnu 1905.⁵⁸ Docházel ke K. Lamprechtovi (Einführung in das kulturgeschichtliche Verständnis der Gegenwart auf Grund der Entwicklung vornehmlich seit Mitte des 18. Jahrhunderts), G. Seeligerovi (Geschichte des sogenannten späteren Mittelalters) a R. Scholzovi (Geschichte des deutschen Städtenwesens), do historického semináře Seeligerova a historicko-geografického semináře Kötzschkova.⁵⁹ Studium mu již mnoho nového nepřineslo: „*Letní semestr je zde celkem ještě méně zajímav pro mne, nežli byl*

v němž J. V. Šimák podává zprávu, že je se soupisem hotov, ale úpravy k tisku bude provádět až po prázdninách.

⁵⁷ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Lipska 5. 2. 1905.

⁵⁸ Tamtéž, dopis z Lipska 7. 5. 1905.

⁵⁹ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 2, studijní doklady, výstupní osvědčení z Univerzity v Lipsku z 8. 6. 1905. Srv. A AV ČR, fond J. V. Šimák II, sign. II/82, Lipská čtení (záznamy z přednášek, Lipsko LS 1905): G. Seeliger, Geschichte der sogenannten späteren Mittelalters.

zimní vyjímaje přednášky a seminář Seeligerův. Čte teď o Přemyslu II. (líčí jej nadšeně, ale hlavní zásluha jeho byla, že šířil německou kulturu, jakmile na konci vlády přiklonil se ke slovanství, bylo po jeho velikosti); v semináři probírá drobné otázky z ústavy středověké (vznik svobodného sedláctva, vznik městských zřízení, cechů). U Lamprechta v semináři zkoumá se o Schillerových a Goethových společenských názorech, na základě jich děl – Kötzschke čte o dějinách ústavy saské v XIX. stol. Tedy celkem užitku pro naše věci pramálo.⁶⁰

V druhém semestru svého lipského studia se J. V. Šimák vydával o víkendech na výlety. Největším zážitkem pro něj byla návštěva saského jihu, kde jej okouzlo Viprechtovo sídlo Groitzsch (Grojč), Zeitz (Žíč) a Moritzburg.⁶¹ Šimákova zprávička o Viprechtově hradě zaujala J. Kalouska, podnítila studium německé literatury o památkách a vznik zajímavého článku *České rotundy na půdě saské*.⁶² J. V. Šimákovi se líbil středověký ráz Halle nad Sálou, kam se vydal opakovaně (v květnu s germanistou Josefem Jankem,⁶³ který také studoval v Lipsku), a pohoří Harz, evokující domácí toulky po Ještědských a Jizerských horách. J. Goll mu doporučoval podniknout na konci stipendijního pobytu cestu po Německu, zejména se vydat do Berlína. J. V. Šimák se ale více cítil vázán povinnostmi připravit si přednášky, a tak zřejmě k delší cestě nedošlo.

Šimákův pobyt měl ještě jeden (již připomenutý) rozměr, a to zájem o „český život“ v Lipsku. J. V. Šimák hned po svém příjezdu zjistil, že jediné české noviny jsou Národní listy v Bauerově kavárně a Politik v hostinci u Guttenerberga, kde se schází český spolek Václav, jehož poměry jsou chudičké, neboť tam docházejí převážně řemeslníci a studenti se ho straní. Snažil se činnost spolku povznést, hrával zde na piano, nabádal k nacvičení dramatických výstupů, pomáhal, kde se dalo, ale jeho snažení bylo marné. Dobrý pocit neměl ani z aktivit Čechů v Halle, kam byl vyslán 12. února 1905 jako náčelník lipské spolkové deputace k oslavě patnáctiletého jubilea tamního spolku Hus. Akce však byla celkem skromná, „německá“, a tak J. V. Šimák svou procítěnou (pečlivě připravovanou) patnáctiminutovou řeč o svatém Václavu, Husovi a bratrské lásce podstatně zkrátil.⁶⁴ S jistou nevolí sledoval projevy

⁶⁰ KÁBOVÁ Hana, *Josef Vítězslav Šimák v korespondenci s Antonínem Rezkem a Josefem Kalouskem*, s. 193, dopis J. V. Šimáka J. Kalouskovi, Lipsko 20. 5. 1905.

⁶¹ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Lipska 16. 5. 1905

⁶² ŠIMÁK J. V., *České rotundy na půdě saské*, ČSPSČ 14, 1906, s. 75–79. Srv. KÁBOVÁ Hana, *Josef Vítězslav Šimák v korespondenci s Antonínem Rezkem a Josefem Kalouskem*, s. 192–193, dopis J. V. Šimáka J. Kalouskovi, Lipsko 20. 5. 1905 a dopisnice J. Kalouska J. V. Šimákovi, Praha 16. 5. a 22. 5. 1905.

⁶³ Josef Janko (1869–1947), profesor německé řeči a literatury na FF UK, dlouholetý předseda KČSN, též slavista; Šimákův krajan, rodák z Libštátu u Semil.

⁶⁴ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Lipska 20. 2. 1905.

Němců proti Čechů, např. silně na něj zapůsobila přednáška prof. Rabla v lipském akademickém odboru Schulvereinu 19. 1. 1905: nebyla sice bojovná, ale nepravdivě konstatovala, že Německá univerzita v Praze je ohrožena a vede statečný těžký boj.⁶⁵

J. V. Šimák cestoval do Lipska jako hotový historik. Své studium pojal jako každý úkol, který v životě dostal, tedy svědomitě, a vytěžil z něj pro sebe maximum: metodologické obohacení, faktografické znalosti získané na přednáškách a seminářích i při pilném samostudiu literatury, jazykové dovednosti atd. Splnil si tak svou dávnou touhu završit vzdělání zahraniční zkušeností.

Během lipského pobytu se došlo v Šimákově soukromí k důležité události. Začátkem r. 1905 mu onemocněl otec. Jeho zdravotní stav byl ohrožen (zřejmě vlivem vyčerpávající duševní práce) slabší mozkovou příhodou. Dopis, který pětatřicetiletý J. V. Šimák napsal 9. února 1905 domů, vypovídá opět o jeho oddané lásce k rodičům i bratrovi: „*Drahý tatínku, // nesmíš nám připravovati takový zármutek a dávatí podnět k neutěšeným úvahám. Dá pánbůh, že nebudou se už opakovati neblahé příznaky a že bude zase dobře. Ale musím Tě za všechny snažně a rozhodně prositi, abys dával od nynějška přednost Svým povinnostem k mamince a k nám před zbytečnou vší prací, kterou může a musí teď už zastati jiný. Vždyť po tolikaletém oddaném namáhání pro dobro školy není potřebí, abys v podvečer drahého Svého života, kdy máš požívati tichého utěšení a klidu, vysiloval se a ohrožoval své živobytí. [...]* // *Sám uznáváš, že musíš se šetřiti, a to je znamením svrchované nutnosti. **Vždyť nám, tatínku, dáváš tuze špatný příklad, jak časem a silami se hospodařiti nemá, a bylo by hrozně bolestnou zkušeností, abychom na Tobě měli svou výstrahu.***“⁶⁶ Otcovy zdravotní potíže se opakovaly, proto jej přesvědčoval, aby odešel do penze.⁶⁷ Jak bude hospodařit s časem mladý Šimák?

⁶⁵ [ŠIMÁK, J. V.], *Budoucnost německé univerzity v Praze*, Čas 19, 1905, č. 23, 23. 1., s. 2–3.

⁶⁶ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Lipska 9. 2. 1905. Dopis dále pokračuje slovy: „*Prosím Tě vroucně, pro upokojení nás všech, abys hleděl získat pro úlevu sobě sílu výpomocnou na suplování a vzdal se – aspoň zatím – všech prací v referátě školní rady. [...]* A jak bude možno, na jaro požádej za dovolenou, třeba jen krátkou. Vzdálení od stále rozčilujících úkolů, klid a práce v přírodě jistě Ti vrátí zase porušenou rovnováhu. [...] // *Prosím Tě, tatínku, pamatuj na všechno to a poslechni nás! // Potom budou zbytečny i další Tvé starosti. Mně jsi tolik prokázal, že nebude mi snad třeba již čeho žádati, a Váša bohdá ještě za Tvého dobrého zdraví dodělá se vlastní pevné existence. Naučili Jste nás vzájemné lásce, která doufám ničím neutrpí, a budeme si ve všem bratrsky věrni. Jen, aby nám Tě pánbůh dlouho zachoval! // Líbá Tě Tvůj Pepa“* Zvýraznění pasáže pochází od autorky práce. J. V. Šimák, bohužel, jak ukáží další kapitoly této práce, zmiňovaný otcův „špatný příklad“ následoval.

⁶⁷ Tamtéž, dopis z Prahy 10. 12. 1906: „*Konec života? Nanejvýš podvečer – ale nemůže býti i ten krásný a milý? [...]* Máš kolem sebe tolik žáků a lepší z nich jistě si budou vděčně vždy na Tebe vzpomínat. Máš za sebou tolik vykonané práce pro širší veřejnost, a konečně vždyť i svou oblíbenou matematiku můžeš nyní pohodlně dokonat pomalu a bez ukrádání si volných chvil. [...] Byly včeličky, zahrada, rybičky, ruština, matematika, najde se opět jiná práce, jež Tě zabaví i pobaví a bude přitom

Čas k aktivnímu odpočinku byl vždy důležitý, pomalu jej ale ubývalo. Od svého zakotvení v Praze J. V. Šimák chodil do divadla, na výstavy a občas do spisovatelských rodin na domácí čaje – vyhledával společnost Aloise Jiráska, Františka Kvapila nebo Gabriely Preissové; navštěvoval rodinu Zikmunda Wintra, Karla Liebschera nebo F. A. Borovského a Antonína Macka. K mladé společnosti u Kvapilů patřily dcery Jaroslava Vrchlického, Aloise Jiráska, Františka Heritese, Karla Liebschera, docházeli sem např. Jan Havlasa, Hanuš Jelínek, Josef Nováček, Albert Pražák, Lothar Suchý, Jaroslav Šetelík a Otakar Theer. Společnost si říkala „Zahrada mládí“ a její členy křtila paní domu Božena Kvapilová „zefýry“, „májovými večery“ nebo „jarními úsměvy“. J. V. Šimák se nazval sám „kulem v plotě“. Nepřicházel pravidelně, ale v závislosti na svém pracovním vytížení a duševním rozpoložení. Někdy se zde cítil dobře, jak vypovídají jeho žertovné verše (např. cyklus *Listy Ferdinanda Kandrdáska*, 1901 an.; *Pozvání do „Zahrady mládí“*, 26. 3. 1902, *Poslání do „Zahrady mládí“*, leden 1902).⁶⁸ Své návštěvy omezil např. v době, kdy jej odmítla jako nápadníka Jiráskova dcera Božena. Ačkoliv byl A. Jirásek případnému vztahu J. V. Šimáka a své dcery nakloněn (prý by byl nad jeho očekávání), Božena dala v červnu 1901 odpověď „zřejmou a zápornou“.⁶⁹

Jak vzpomínal Albert Pražák: „*Měl [J. V. Šimák] výhodu vůči všem maminkám těchto dívek [ze Zahrady mládí], že byl zajištěná partie, a nevýhodu vůči dcerkám těchto maminek, že byl o řadu let starší nežli my a profesorsky vážný. Neoddával se mladistvým žertům již tak lehkomyšlně jako my, byl posedlý svou vědou a její problematika jakoby zatížila jeho mysl. Nejraději by byl popadl nějakou krasavici z této společnosti, unesl ji do svého domova a založil s ní stejně teplý rodinný domov, jaký viděl u Františka Kvapila. Někdy připadalo, jakoby chodil sem jen s tímto úmyslem.*“⁷⁰ J. V. Šimák si opravdu přál najít životní partnerku.

Ke Kvapilovým docházely sestry Liebscherovy, které znal od jejich dospívání, protože jejich otec ilustroval Ottovy Čechy a s J. V. Šimákem spolupracoval. Z července 1903 je báseň věnovaná všem *Třem sestřičkám*.⁷¹ J. V. Šimák byl Liebscherovým oporou v době, kdy zemřel Karel Liebscher;⁷² pomáhal jim s prodejní výstavou Liebscherova díla: „*Poslední*

užitečná.“ Srv. *Z kruhů učitelských (Několik slov za odcházejícím na trvalý odpočinek ředitelem Jos. Šimákem)*, PL 22, 1907, č. 16, 25. 8., s. 3; *Ředitel Josef Šimák †*, HP 29, 1914, č. 23, 13. 12., s. 3–4.

⁶⁸ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, svazek básní Žlabaňky Jeremiáše Škvora /poezie z let 1900–1911/.

⁶⁹ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům Marii a Josefu Šimákovým, dopis matce z [27. 4. 1902]. Božena Jirásková se později provdala za romanistu Hanuše Jelínka (1878–1944).

⁷⁰ PRAŽÁK Albert, *J. V. Šimák*. In: *Nezapomenutelní z Turnovska*, Turnov 1946, s. 81.

⁷¹ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, svazek básní Žlabaňky Jeremiáše Škvora.

⁷² Akademický malíř Karel Liebscher (nar. 1851) zemřel 20. 4. 1906. Dne 20. 5. 1906 psal J. V. Šimák domů, že náhlá Liebscherova smrt se všemi smutnými okolnostmi zkazila těšení na prázdniny.

týden věnoval jsem volné chvíle Liebscherovým při pořádání výstavy. Jsou tak opuštěny a bezradny a moje „zkušenosti“ výstavní byly jim velmi vhod [...] Katalog spisovali jsme po kouskách a tiskli do noci. Ale přece v den zahájení vše bylo hotovo [...] A když bylo vše hotovo a v ladném pořádku, přece byla radost z toho. Několik utěšených chvil. Mařku Malinovou dohodil jsem tam za kasírku. A teď zastávám sekretáře, píši do novin, prodávám obrazy, starám se o reklamu atd., a za to mám denně svačinu – čokoládu!, několik upřímných pohledů a vědomí, že prospívám, kde beze mne byly by v nesnázích. S[lečna] Liduška od zítřka je učitelkou v Michli.“⁷³ Liebscherova výstava se povedla a umělcova rodina z ní měla ještě zisk. Na její přání J. V. Šimák také napsal do Máje Liebscherův nekrolog,⁷⁴ který však umělci kritizovali.⁷⁵ R. 1906 se nejprve zahleděl do nejmladší ze sester Liebscherových – Milady.⁷⁶ Nakonec ho nejvíc okouzila „tmavooká Lidka“:⁷⁷

„Jdu májem, zahradou. Má hlava v sny se chýlí.
Však jedno vím. Těm očím rozmilým,
že dal bych víc než mohu zváti svým [...]

Jdu májem, zahradou. Má hlava v sny se chýlí,
co vůně tu, co mladé záře zas.
Za lístkem lístek padá na můj vlas;
štěp každý obsypán a různě bílý,

⁷³ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy 29. 11. [1906]. Srv. též dopis rodičům z Prahy 26. 9. 1906: „Nejsmutněji jest u Liebscherů; nebožtík nezanechal inventáře, krom toho dal do reprodukce barevné dílo vlastním nákladem, aniž rodina věděla. Nyní mají práci dovésti ke konci, což bude asi 1000K stát, a nevědí, jak je odbýti, ježto nebožtík své adresy nosil jen v hlavě. // Vlastní bratr Liebscherův od smrti jeho u nich nebyl, ženich slečny Lidky vrátil jí slovo, a tak jsou nyní samy na sebe odkázány. K tomu chystají výstavu, aby přece něco prodaly – a nemají v ničem zkušenosti ani rady. Pomáhám, jak mohu.“

⁷⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 177.

⁷⁵ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy 10. 12. 1906

⁷⁶ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, svazek básní Žlabaňky Jeremiáše Škvora, básně *Miladě Liebscherové*, říjen 1906. Milada Liebscherová (nar. 16. 2. 1887) vystudovala zpěv a byla učitelkou hudby; 24. 7. 1913 se provdala za hudebníka Vladimíra Knittla (nar. 1887), syna ředitele pražské konzervatoře a dirigenta Karla Knittla (1853–1907). Po sňatku jej následovala na Kavkaz (do Kutaisi), kde získal učitelské místo na střední škole. Zemřela 25. 1. 1916 v tifliské (tbiliské) nemocnici na žaludeční a střevní chorobu“ (viz A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence matce, dopis z Prahy 26. 10. 1917; tamtéž, k. 1, i. č. 1, osobní doklady, Zavedení řízení za účelem důkazu smrti [Milady Ludmily Liebscherové, 3. 5. 1926; opatrovníkem nezvěstné J. V. Šimák]). Srv. kapitola Vědecká a osvětová činnost, rodinný život za první světové války (1914–1918).

⁷⁷ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, svazek básní *Babí léto*, vložené básně: *Koleda* (Pro Lidušku), velikonoce 1907; *V odkvětu sladkém různých jabloní...* Znělkový věnec uvitý Lidunce, 19. května 1907, B. Jarovec.

*v odkvětu sladkém, v touhách ptá se, sní-li;
větríčku zavěj, by Ti štěstí strás'!
Na zemi hebká běl a plno krás –
ó zdá se, Liduška šla tudy malou chvíli...*

*Je po květech a těžká vůně zpíjí,
jak touha, duši. V lese zpívá pták.*

*Je po květech! Ó zda jste viděli Ji,
šla tudy v snách mých, ach kdo stesk můj sdílí,
hlavičku skloněnou. co hledal Její zrak?*

*Jdu májem, zahradou, má hlava v sny se chýlí.*⁷⁸

Získat si ji ale nebylo jednoduché. Ludmila Liebscherová (nar. 25. 5. 1885 se svou sestrou Zdenkou⁷⁹) vystudovala měšťanskou školu a učitelský ústav v Praze a krátce vyučovala na obecné škole. Měla ráda společnost, tančila, zpívala, recitovala, byla veselá. Měla blízký vztah ke Svatopluku Čechovi, kterého považovala za svého druhého otce; ten ale zemřel nedlouho po K. Liebscherovi r. 1908. Od r. 1897 byla její nejbližší přítelkyní velmi inteligentní a citlivá hluchoněmá dcera Ignáta Herrmanna Ludmila.⁸⁰ Obě patřily k anglofonnímu kroužku kolem Antonína Suma⁸¹ a Františka Peroutky.⁸² Ludmila Liebscherová byla pravděpodobně zahleděna do A. Suma, ale Šimákovu nabídku zvažovala.⁸³ Její přítelkyně jednoznačně stranila J. V. Šimákovi: „*Těší mne, že uznáváš mé rady, ty neposlušné děcko, ale je to málo platno, když se jimi neřídíš. Profesor je zlato, ani nevíš, po*

⁷⁸ Tamtéž, *V odkvětu sladkém různých jabloní...*Otištěno: B. JAROVEC, *Jabloně odkvétaly...* [báseň, Turnov 19. 5. 1907] In: A. Kalfus – J. V. Šimák – Lothar Suchý, *Od kolébky Riegrovy. Almanach ve prospěch zřízení Riegrovy mohyly na Kozákově, Turnov, nákladem Družstva pro zřízení mohyly na Kozákově 1908*, s. 59–64.

⁷⁹ Zdeňka Liebscherová, provdaná Čechová (1885–1944), malířka (žačka svého otce Karla L.), zvláště krajinářka, motivy čerpala mj. v Pojizeří.

⁸⁰ LA PNP, fond J. V. Šimák, písemnosti Ludmily Liebscherové-Šimákové, zvl. její životopis (napsaný dcerou Vratislavou) a korespondence s Františkem Kvapilem, Boženou Kvapilovou a Ludmilou Herrmannovou-Wildtovou.

⁸¹ Antonín Sum (1877–1947), vystudovaný právník, sociální pracovník, zakladatel Anglického klubu v Praze.

⁸² František Peroutka (1879–1962), vystudovaný právník, od 1907 úředník na ministerstvu obchodu ve Vídni.

⁸³ PRAŽÁK Albert, *J. V. Šimák*. In: *Nezapomenutelní z Turnovska*, Turnov 1946, s. 82; LA PNP, fond J. V. Šimák, korespondence Ludmily Herrmannové-Wildtové Ludmile Liebscherové-Šimákové.

čem šlapeš.“⁸⁴, psala 1. června 1907 L. Herrmannová. Dne 23. června začala psát další dopis: „Má drahá Lidko! Tvůj dopis dostala jsem v pátek, v samý podvečer, a tak mne rozrušil, že jsem půl noci nespala. [...] Život, má drahá, není žádná pohádka, ba je někdy hezky krušný. Nicméně může být docela pěkný a snesitelný, umíme-li se trochu přizpůsobit okolnostem. A to je vskutku potřeba dosti často, a šťasten, kdo to dovede. – Jsem nyní již tak dalece vyrovnána s sebou i se světem, že se mi zdá podivným ten horečný neklid, marné touhy, zbytečná trápení jiných lidí. [...] Co vlastně chceš, Liduško? Po čem toužíš? Nevíš, že co dneska se Ti zdá krásné a žádoucí, již zítra může se objevit prázdné, ničemné! Proč jen Vy všichni toužíte vždy po tom, co se Vám vzdaluje a nikdy vděčně nepochopíte, co se Vám oddaně nabízí! [...] Viš, já bych si takového hodného profesora vzala, protože by se mně líbilo mítí muže, který by mne měl rád; líbilo by se mně mítí vlastní, tichou a spokojenou domácnost, kterou – podle mého mínění nenahradí všechny jiné radosti světa. Ale Tebe do ničeho nutit nebudu! Nemáš takového domácího ducha, jako já, a to je pak těžká věc! [...] Ty sama musíš přijít k poznání, že by to bylo jen pro Tvé dobro. Nedojdeš-li k němu, raděj si ho neber! Nebyla bys šťastna ani Ty, ani on.“⁸⁵ Tou dobou byla již slečna Liduška definitivně rozhodnutá a J. V. Šimák již o něco dříve, po zásnubách 7. června,⁸⁶ psal domů: „Do minulého čtvrtka jsem vlastně sám se zdaru nenadál. S Liduškou známe se už bezmála 6 let a byli jsme až do loňska dobří přátelé, kteří sdělovali spolu i leckteré důvěrnosti, poněvadž životní jich dráha, jak se zdálo, od počátku už se rozcházela; každý z nás jinde byl poután. Teprve smutné události roku loňského, smrt pana Liebschera a trudné potom okolnosti sblížily nás těsněji, zvláště když jsme poznali navzájem, že oba už jsme volni a oba za sebou máme svá zklamání. Líbila se mi ode vždy svou líbezností a hlubokým citem a teď zvláště svou statečností, kterou snášela osiřelost a pomáhala těšiti zdrcenou matku. Ale teprve od této doby možnost získati ji vedla mne dále – od času Liebscherovic výstavy sblížovali jsme se, jenže doba smutku a obava, abych snad předčasným

⁸⁴ LA PNP, fond J. V. Šimák, dopis L. Herrmannové-Wildtové L. Liebscherové-Šimákové, Řevnice 1. 6. 1907.

⁸⁵ Tamtéž, dopis L. Herrmannové-Wildtové L. Liebscherové-Šimákové, Řevnice 23. 6. 1907 an.: „Neděle večer. // Ptáš se dále, co je důležitější pro život: milovati nebo býti milována! Ale tohle tady nemůžeme potřebovat! Pro ženu krásnější je milovati, neboť to činí její život plnějším významu. Ale! – V manželství je výhodnější býti milována!! Má-li Tě muž rád, záleží pak jen na Tobě, abys byla šťastna [...] Taky Jsi psala něco, že kde je tolik lásky, může najednou ochabnout. Ne, taková láska, jako je profesorova neochabne, ale stane-li se to přec, bude to jen Tvojí vinou. [...] Pondělí odpoledne. Právě přišel Tvůj lístek z Turnova; díky za vzpomínku! Mám tušení, že už se „cosi“ událo; není správné? – Lilko, uvidíš, že bude z profesora ještě velmi pěkný muž, jen až si ho upravitš a naučíš. Až se zbaví Tvé ostýchavosti, jež mu působí Tvá nejjasnější přítomnost nyní, bude roztomilý! Mně se líbil hned! Viš, není to takový slaměný panák, který má plno řečí, ale makovici prázdnou. Tak jsem Ti toho nakázala – snad více, než jsi chtěla – nu, ono se to neztratí. Snad aspoň jedno zrníčko padne na dobrou půdu.“

⁸⁶ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy 24. 5. 1908.

*projevem nezapudil si aspoň milou přítelkyni, vázaly mi kroky. A zase upřímný způsob, kterému byli jsme zvykli mezi sebou, byl překážkou, že nemohl jsem znamenati, pokračují-li vůbec či stojím. A zůstalo tak i po únoru, kdy konečně jsem (vnějšími okolnostmi byv přiměn) promluvil: Odepsala mi lítostivým listem, že jest ještě všecka plna zármutku a vnitřního rozladění, ale abych neodcházel od ní a počkal ještě nějakou dobu na rozhodnutí. Myslil jsem ovšem už, že je všecko zase nadarmo a že nechce mi jen přímo odřeknout, a proto jsem pochoval všechny sny, abych zbytečnými předzvěstmi Vás neuvedl v naději a potom zase v mrzuté zklamání.*⁸⁷ Bývalý Liduščin nápadník akademický malíř Jaroslav Šetelík, který vzal rychle zpět své slovo po Liebscherově smrti, a brzy nato se oženil, ovšem neustále škodil rodině soukromými listy, novinářskou polemikou a nakonec soudním procesem,⁸⁸ což bylo jedním z důvodů, proč chtěli vztah zatím tajit a plánovali tichou svatbu. Ve vztahu dali přednost vzájemnému porozumění a úctě, které brzy následovala láska.

Po 21. červnu navštívil J. V. Šimák společně s L. Liebscherovou v Turnově své rodiče, následovaly trojí ohlášky u sv. Trojice v Podskalí a na 15. července 1907 byl stanoven termín svatby. Vzali se v chrámu sv. Klimenta na Levém Hradci a oddával je P. Alois Svojsík, katecheta na Vyšší dívčí škole a cestovatel. Za svědky jim šli přátelé F. A. Borovský, náměstek ředitele Umělecko průmyslového muzea v Praze, a J. O. Černý, tehdy působící jako odborný učitel v Čáslavi.⁸⁹ Šimákova volba partnerky vyvolala „přímo mrazivé ochlazení“ u F. Kvapila a nelichotivě se vyjádřily rovněž Jiráskovy dcery. „*Já jsem dojem nepřijemný brzy setřásl, poněvadž jsem nikdy všecku přízeň a vlídnost společnosti nepřijímal bez pochybností.*“⁹⁰ Novomanželé našli bydliště v Praze v Tyršově ulici 6, kde již dříve J. V. Šimák bydlel. „*Jsem šťastná a přeji si jen, abych dovedla Pepovi připravit klidný a spokojený život, je tak dobrý a jemný ke mně.*“, napsal Ludmila Šimáková své tchýni do Turnova 22. 9.

⁸⁷ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy 13. 6. 1907. Srv. tamtéž, dopis z Prahy – báseň psaná na sv. Medarda [8. 6. 1907]:

„*Tři dny chodil (kudy neví) // za myšlenkou jedinou. /
Pak se sebral, dal se rychle // Ke kantorce jedné z Michle: //
„Slečno Lidko Liebscherová, // srdce mé mi dejte zpátky“ –“ //
Ale děvče nemá slova, // Má jen pohled jeden sladký, //
oči jako do pohádky; co v nich čet' jsem, svět je krátký //
by je doved vyzkoumati, // hloubky jejich nedohlédá – //
stůjte při mně všichni svatí – // že mi srdce nazpět nedá.”*

⁸⁸ Jaroslav Šetelík (1881–1955) žaloval paní Emu Liebscherovou, Šimákovu tchýni, o náhradu 1000K za práce, které údajně provedl pro rodinu po Liebscherově smrti; soud prohrál. Viz A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy 2. 12. 1908.

⁸⁹ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 1, osobní doklady, oddací list (opis z 3. dubna 1930).

⁹⁰ Tamtéž, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy 6. 7. 1907.

1907.⁹¹ Ve druhé polovině roku 1907 ji zaměstnávala příjemná starost v podobě zařizování nového bytu (na zaplacení mimořádných výloh se dobře hodil honorář za edici kroniky Bartoše Písaře). Měla vytříbený vkus. Nábytek jim navrhovala Ludmilina sestra Zdenka, nesměly chybět obrazy Karla Liebschera a Šimákovy milované českorajské motivy.⁹²

Když se Šimákoví zařídili, mohli začít přijímat návštěvy. Vybrali si čtvrtedni odpoledne (od 16 do 20 hodin), kdy pravidelně otevírali dveře svého domova příchozím hostům.⁹³ Mezi ně patřila rodina mladé paní (matka Ema, setra Zdeňka – malířka a sestra Milada – pěvkyně, které s sebou přiváděly někdy své umělecky založené přátele) a okruh jejích přátel (A. Sum, F. Peroutka, L. Herrmannová a další přítelkyně, k nimž posléze patřily také Marie Nejedlá, její sestra Blažena Helfertová nebo Marie Míšková-Raisová), z Šimákových přátel přicházel např. turnovský právník Antonín Kalfus, literát Albert Pražák, archeologové Karel Buchtela a Emanuel Šimek či germanista Josef Janko, přátelé z okruhu mladoboleslavského gymnázia Antonín Macek, Lothar Suchý, Jiří V. Klíma⁹⁴ a kolega z doby působení na pardubické vyšší reálné škole Václav Šolc. Pravděpodobně se zde občas scházeli někteří pražští Turnované⁹⁵ a měl zde počátky spolek pražských turnovských rodáků.⁹⁶ Šimákoví navštěvovali např. Antonína Sumu (v jeho sídle „Amerika“), rodinu Borovských, Herrmannových (za nimi někdy jezdili i do jejich letního sídla v Řevnicích), Šolcových, Nejedlých, jezdili k příbuzným do Turnova, do Roudnice (za Liebscherovými, Kobrovými atd.). Šimákovými nejbližšími přáteli nebyli historikové, i když i mezi nimi si našel časem několik kamarádů, např. Julia Glücklicha a Zdeňka Nejedlého.⁹⁷ S univerzitními pedagogy udržoval převážně jen kolegiální vztahy. Historik J. Pekař se mohl na pomoc J. V. Šimáka vždy spolehnout, ale důvěrné přátelství je nespojovalo. Bližší vztah měl stále ještě s některými přáteli-umělci, s nimiž se sešel např. na masopustní úterý r. 1911, když zavedl svou choť a švagrovou Zdenku na „vikárku“, „*působišť slavného p. Broučka*“, mezi členy

⁹¹ Tamtéž, dopis novomanželů Šimákových z Prahy 22. 9. 1907.

⁹² Tamtéž, dopis z Prahy 20. 11. 1907. J. V. Šimák zde velmi podrobně popisuje zařízení bytu.

⁹³ Tamtéž, korespondence rodičům z let 1907–1914. Srv. A AV ČR, fond J. V. Šimák I, osobní korespondence.

⁹⁴ Tamtéž, dopis z Prahy 11. 12. 1908: „*Chystali jsme se sic do Vinohradského divadla na „Slabocha“, začez Lotar Suchý už loni dostal cenu 1000K. Ale nešli jsme – referát v novinách zněl tak příšerně, že v zájmu přátelství k Lotarovi raději nechci kus viděti. Lito mi té jeho marné práce.*“

⁹⁵ Tamtéž, dopis z Prahy 24. 2. 1911: J. V. Šimák píše o neuskutečněném „*večeru Turnovanů*“.

⁹⁶ Viz KOPAL Josef, *Od Šimákova kroužku k Pekařově společnosti u Kupců v Praze*, Beseda 4, 1947, s. 53–54; MACHAŇ Drahomír, *Turnovští rodáci v Praze*, OJKT 10 (26), 2003, s. 83–93.

⁹⁷ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis z Prahy 27. 3. 1911: „*Univ. prof. a kamarád můj Zdeňk Nejedlý byl ty dni v Turnově vyjednávat o koupi pozemku před farářstvím a nemocnicí; chce tam stavěti vilu pro stálý letní byt. Byli bychom rádi, aby se to zdařilo, je dobrý soudruh a výtečný hudebník i historik – a rodiny naše už spolu sympatizují.*“

někdejšího stolní společnosti tzv. Macarátů Karla Maška (Fa Presto), rodinu Lothara Suchého a členy rodiny Engelmüllerovy.⁹⁸ Stále si dopisoval s kamarádem J. O. Černým, jehož dětem šel za kmotra.⁹⁹

Šimákovi také jezdili na výlety, chodili do divadla a do společnosti, např. do literárního a řečnického spolku Slavia, k Náprstkovým, do archeologického odboru SPSČ; v září 1908 se oba zúčastnili pražského sjezdu českých archeologů a muzejníků. Ludmila Šimáková navštěvovala někdy na univerzitě přednášky svého manžela i jeho kolegů, univerzitní extenze (např. Václav Tille hovořil o Maeterlinckovi, Arnošt Vilém Kraus o Ibsenovi a Björnsonovi, Zdeněk Nejedlý o Fibichovi) nebo mimouniverzitní přednášky (František Táborský o ruském umění, Karel Buchtela o různých tématech z archeologie) či literární večery (Karáskův, Dykův a Zeyerův), půjčovala si moderní literaturu z Náprstkovy knihovny apod. Volné letní večery často trávili dlouhými procházkami po Praze, v zimě společnou četbou krásné literatury. J. V. Šimák vyzdvihoval všestrannost své ženy, která se ráda vzdělávala a dokázala se výborně postarat o domácnost (výtečně vařila, absolvovala ovocnářské kurzy, kde se přiučila zavařování ovoce aj.; šila, pletla atd.).¹⁰⁰

Manželé Šimákovi zdědili po svých předcích sklony k dobročinnosti. Neprojevovaly se ani tak v činnosti v podpůrných spolcích jako v poskytování pomoci konkrétním lidem. „Říkáme si žertem „zaopatřovací ústav úředně nepovolený“, co všelikých existenčních starostí pomáháme sdílet a vyřizovat.“, napsal J. V. Šimák matce 11. listopadu 1909.¹⁰¹ Obstarával např. přivýdělek několika opisovačům, příp. opisovačkám, sháněli místa a protekci učitelkám a kandidátům učitelství. J. V. Šimák byl zvláště vstřícný vůči krajanům, což se brzy rozneslo a na jeho dveře také nezřídka zaklepala nějaká pochybná existence, aby zneužila jeho soucitu. Samozřejmá byla starost o příslušníky rodiny – bratra Václava, který se v r. 1909 pustil v Turnově do podnikání, o rodiče, jejichž všední život se odvíjel od aktuálního zdravotního stavu otce, o tchýni a obě švagrové s uměleckými ambicemi, živícími se jako učitelky, a další příbuzné (Malinovi, Kricnerovi, Šimákovi, Vávrovi).

Před první světovou válkou byl společenský život Šimákových poměrně bohatý. Historik J. V. Šimák věděl, že jeho partnerka má velmi ráda společnost, ona zase respektovala, že v době soustředěné práce na edicích či za soustavných příprav na univerzitní

⁹⁸ Tamtéž, dopis z Prahy 12. 3. 1911.

⁹⁹ Tamtéž, dopis z Prahy 28. 5. 1911.

¹⁰⁰ V Šimákově korespondenci rodičům jsou též pasáže věnované např. zařizování bytu, průběhu pravidelného velkého úklidu, přípravám na větší návštěvy nebo dalším domácím činnostem, vyhrazeným převážně paní domu.

¹⁰¹ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy 11. 10. 1909.

přednášky se její muž – vědec uzavíral do svého domova a nechtěl být rušen. Tehdy paní Liduška chodila se svými přítelkyněmi do divadla, do Náprstkovy knihovny, do Amerického klubu dam atp. Jindy byla nápomocná svému muži při jeho práci, např. při přípravě 1. svazku *Zpovědních seznamů arcidiecéze pražské* k tisku nebo při korekturách *Listáře k dějinám školství na Turnovsku*. „Dnes na mne připadl úkol psátí Vám, neb můj milý muž obklopen je knihami, zatopen papíry a čte a píše, aby do zítřejší přednášky nachystal dosti látky. – Při tom je vesel, hraje často [na klavír] za soumraku hodně vesele, zpíváme, ba i zatančíme kolem psacího stolu. Jsem tak šťastna, když mohu mu býti nápomocna, a někdy dosti mi svěří. Korektury čteme spolu, nařezávám a označuji listy ku psaní přednášek a nyní pomáhám opisovati *Staré letopisy*. Část je hotova už, druhou musím z velkých archů rozstříhovat a jednotlivé zprávy na menší archy nalepovat a třetí zase opiši. Těší mne to, neb dočtu se tolik zajímavých drobností, ze kterých muž usuzuje na důležité objevy. Pak jásame spolu a onehdy dlouho jsme o tom hovořili a ještě ve snu jej rušily různé osoby z *Letopisů*. [...] Jsem ráda, že byt je hodně světlý a vzdušný, nyní když už se přece slunce ukáže, září nám tak krásně a plně do okna, kde vyrovnává se v záři našeho štěstí a lásky. Tu radostí vždy jásam a chtěla bych do celého světa hlásati, jak je to krásné býti tak dobrou duší milována a sama moci milovat tak plně, krásně! A při tom nalézati vždy to pravé porozumění, pochopení pro mé názory, zásady, přání a povzbuzovat, silít! Ach, líbám Vám vděčně ruce, že jste tak dobrého muže vychovali, mně ho svěřili, který jediné dovede vyzlatit naši cestu životem.“¹⁰² psala L. Šimáková do Turnova 14. února 1909.

Jindy zase nechala udělat pro svého manžela „scrabook“, kam začali nalepovat veškeré výstřižky z novin, pokud se týkaly J. V. Šimáka, a otisky jeho drobných příspěvků. Všestranná péče způsobila, že J. V. Šimák přibral na váze a začaly ho trápit zdravotní potíže. Proto mladá paní svého chotě nabádala, aby v rámci prevence srdečních chorob dbal rad lékaře (změna jídelníčku, pravidelné procházky, cvičení), neboť „*Zdraví je tak důležité při jeho povolání [...]*“¹⁰³ V létě, 29. června 1909, se manželé vydali na ozdravný pobyt k moři, kde strávili téměř tři týdny. Rozhodli se pro osamělý, klidný, lesnatý a zdravý ostrov Rab: „*Ne choroba neb obavy nás sem zavedly; dal jsem se před odjezdem prohlédnouti lékařem a nenalezl na mne vady. Ale poslal mne k moři z dvojí příčiny: prý bych v Turnově nevydržel*

¹⁰² Tamtéž, dopis L. Šimákové M. a J. Šimákovým z Prahy 11. února 1909.

¹⁰³ Tamtéž, dopis z Prahy 6. 3. 1909. Srv. tamtéž, dopis z Prahy 19. 3. 1909: „*A jak nemít blahobyť, když je o vše postaráno, abych byl jako ve škatulce. Starostlivá hospodyňka shání zdravotní jídelní lístek, ubrala mi polívky, dává mi ¼ koflíku kávy, krmí mne zeleninou a ozařuje mne hřejivými paprsky svých očí, jen aby se mi dobře vedlo a bylo bez obtíží a starosti. Našinec cítí se jako v růžových peřinkách a strašně je rozmazlen – pak ovšem zchoulostiví.*“

*bez duševní roboty a pak moře a slunce zbaví mne přebytečného tuku mnohem dřív. Jednalo se kam? Nechtěli jsme přidávat Němcům, neboť všechny oferty z Lošinje, z Opatije i odjinud zněly od Vlachů nebo Němců. Konečně zaslechly jsme, že na Rabu zřizuje se kolonie moravského učitelstva. [...]*¹⁰⁴

Dalmácii znali již z léta 1908, kdy zde byli na svatební cestě,¹⁰⁵ a věděli, že se jim tam bude líbit. „Už první dojem půvabný, celý severozápadní díl ostrova, vrch, porostlý tmavozeleným lesem, což je v Dalmácii vzácností; nad lesem ční lysý a kamenitý horský hřbet Tignarossy na dél celého ostrova a pozadí zavírá pobřeží charvatské ohromnou spoustou Velebitu, z jehož černých lesů svítí oslňující běl holých pustých úskalí. // Rab má podobu raka, jenž leze od Dalmacie do průlivu mezi Krkem a Črěsem. [...] // Město Rab leží na úzkém ostrohu uprostřed širšího zálivu (pod záp. Klepetem) dlouhým ostrovem Dolinem zavřeného. Není snad krásnějšího pohledu nad první jeho spatření. Z tmavomodrozelené tůně týčí se rozervané úzké úskalí na 30 m. vysoko přímo z rozpěněných krajek příboje. Na skalí po celé délce bílé hradby zpola rozvalené a mezi nimi čtyři románské věže starých kostelů. Parník objíždí skalní cíp, tu ční izolovaný klášter na samém konci jako starověký hrad a za ním rozvírá se východní svah ostrohu, posetý stupňovitě šedobílými ožehlými zdmi cihlových střech, pln té italské nepravdělné malebnosti až k samé poloscuté hradbě dole v přístavu u pobřeží, až dozadu temnicího se zeleným houštím „šumy“ (lesa).“¹⁰⁶ Rab vynikal podle Šimákových nad Dubrovnik díky svému lesu a prostotě života. Načerpali zde sílu, ale nečinnost je dlouho netěšila.

Podzim 1911 přinesl do života Šimákových zásadní změnu. Dne 11. listopadu přišla do Turnova zdánlivě všední informace o Lidunce, která je jako sluníčko a zahání všem chmury, a na Mikuláše dorazil nejen dopis, ale i veršované překvapení – zpráva o očekávaném narození potomka. Historik, který se jako středoškolský student s láskou staral o svého mladšího bratra a rád si hrál s dětmi svých přátel, byl šťastný. Dne 13. dubna 1912 telegrafoval rodičům: „Dědečka a babičku pozdravuje vnouček.“¹⁰⁷ Brzy nato domů psal dopis podepsaný jménem syna – Milínek Šimák: „Potom došel [tatínek] do tiskárny a dal mi

¹⁰⁴ Tamtéž, dopis z Rabu 8. 7. 1909; srv. tamtéž, dopisy z Prahy 18. 6. a 25. 6. 1909.

¹⁰⁵ Tamtéž, dopis z Prahy 23. 6. 1908: „odjedeme do Terstu novou drahou přes Karavanky a Julské Alpy. Budeme tam v neděli v 8 hod., v Terstu zdržíme se dva dny, třetí den v Pulji a odtud do Dubrovníka, kde pobudeme několik dní; udá-li se, vyjedeme do Kotoru a na Černou Horu. Zpět chceme zastavit se ve Splitu, Šibeniku, Zadru, Opatiji, Postojně a přijedeme okolo 15. do Prahy a hned večer do Turnova.“

¹⁰⁶ Tamtéž, dopis z Rabu 8. 7. 1909.

¹⁰⁷ Tamtéž, telegram z Prahy 13. 4. 1912.

udělat navštívenky¹⁰⁸ a ještě večer jich asi kopu poslal do světa. Vůbec se mi zdá, že se mnou dělají velkou slávu – ještě nevím docela dobře, proč. Tatínek nafukuje se jako páv, nechal vědu vědou a stojí pořád nade mnou u košíka a poslouchá, jak mluvím latinsky; ale ještě si dost nerozumíme. // Zatímco jsme s maminkou hajali, ohlásil tatínek můj příchod u tety Kateřiny [Vávrové, roz. Šimákové], která proslovila neobyčejně dlouhou a květnatou řeč „nad touto slavnostní událostí v rodině“; potom byl jsem ohlášen v archivu města Prahy a jako zcela mladistvý badatel v redakci Časopisu společnosti přátel starožitností českých [zřejmě zastoupenou A. B. Černým]. Nakonec dověděl se o mně i pan rada Borovský, který [...] ochotně slíbil, že mne donese na svých rukou ke křtu, což stane se za některý den. Zatím se jmenuju po mamince, ale zkráceně. Hodnějšího kmoťříčka bych asi nenašel.“¹⁰⁹ Od Milínkova narození podstatnou část Šimákovy korespondence rodičům představují podrobné pasáže věnované synkovi.¹¹⁰ Ten „za něj“ 20. února 1913 napsal: „Umím už ukázat, kde mám ouško; jak dělá Mařenka[služebná a chůva], když mele kávu; hrozně rád lezu mamince do zásuvky ve stolku a rozhazuji, co tam najdu; nastrkuji dlaň, aby hráli ‚Vařila myšička‘. Ale docela jsem odvykl válení a mazlení v leže; to křičím. Nejnovější má hračka je dobývání Trosek, z polštáře uděláme skály, na špičky nasadíme tátovy manžety a bouchnem doprostřed, že obojí ‚Bába‘ i ‚Panna‘ vyletí do povětří [...] Milínek“¹¹¹ „Svou láskyplnou přítulností a čiperností všude si zjednává přátele jako Malý lord; jde-li na procházku, sbíhají se holčičky a chlapečkové z domu i ulice, aby ho vítali; každému podá ručičku neb aspoň se hezky podívá, se sousedy v protějších oknech je v živé korespondenci; jak někoho uvidí u oken, kývá, tleská, ukazuje, jak je veliký [...]“¹¹²

¹⁰⁸ Text navštívenky zněl: *Milínek Šimák uctivě oznamuje své narození 13. dubna 1912. Praha, Tyršova 6.*“

¹⁰⁹ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy po 13. 4. 1912.

¹¹⁰ Tamtéž, dopis z Prahy 1. 6. 1912: „Tatínek je sic zastáncem moderní výchovy, ale dovede s Milínkem třebaš hodinu tancovat po bytě v rozličných atitudách a předzpěvovat mu všechny písničky, co umí, a to trojí metodou, obyčejně, fistulou i brumlavě. Doufá, že Milínek takto už v peřince naučí se základům ohebnosti společenské a muziky.“ Srv. tamtéž, dopis z Prahy 6. 12. 1912: „Na tátu se třese, když přijde ze školy a bdíme, natahujeme ručičky i nožičky po něm a blaženě pokřikujeme, dokud nás nevezme do náručí, a tu se vždy k němu tak přítulíme, plácáme mu do tváří nebo hladíme – už umíme také podávat ručičku na přivítanou, že maminka až žárlí. A máme svou hodnou zlatou mamičku taky rádi, protože se o nás stará v noci i ve dne.“

¹¹¹ Tamtéž, dopis z Prahy 20. 2. 1912.

¹¹² Tamtéž, dopis z Prahy 5. 4. 1914. Viz i tamtéž, dopis z Prahy 22. 12. 1914: „S našim pacholíkem je teď rozkošná radost, jak je přítulný, čiperný, chytroučký a šelma. Jeho paměťhodné výroky již nestačíme postihnout, mluví už všecko, jako ‚dospělý‘, což u toho stvořeníčka je nejvyšší roztomilé. Lichotit se umí jako kočička a v nápadech je nevyčerpatelný. Ví, že nemá ‚tahať‘ knihy, ale zapovězené ovoce ho láká. ‚Táto, tady je kniha‘, oznamuje, ‚tachá‘, ‚chapeček pinese‘ a hned vytáhne a nese a má největší radost, smí-li nosit. Má-li ‚papil‘ a ‚tuku‘, dělá ‚pisi, pisi‘ nebo dokonce ‚udelá nakou edu, dývej se, táto, etě ednou udělá édička [...]‘ [...] Náhodou jsou dveře otevřeny. Něco zacapká. ‚Uš zase

Proměnami procházely rovněž Šimákovy odborné a spolkové aktivity. Po návratu do Prahy J. V. Šimák rozšířil svou činnost v Historickém spolku. Koncem r. 1901 zastoupil jednatele HS Vojtěcha Jaromíra Nováčka a brzy nato se stal zapisovatelem spolku.¹¹³ Dne 9. března se ustanovila komise k vydávání Pramenů dějin českých a J. V. Šimák se stal jejím redaktorem pro 16. století. Na valné hromadě HS 20. ledna 1903 byl zvolen do výboru spolku a stal se jeho jednatelem. Již na výborové schůzi 28. dubna 1902 inicioval (po vzoru akademického soupisu historických památek) soupis písemných památek a rukopisů z biblioték a archivů. Návrh byl na doporučení Františka Dvorského zúžen na výzkum v knihovnách, neboť v archivech již udělal většinu této práce Zemský archiv, a J. V. Šimák byl pověřen jeho propracováním.¹¹⁴ Ujal se **soupisu v nostické knihovně**¹¹⁵ a v **městské knihovně v Lipsku**.¹¹⁶ Právě v souvislosti s vydáváním soupisu českých rukopisů v Lipsku byla oživena dřívější jednání – J. Čelakovský navrhoval, aby podobné soupisy byly tištěny jako zvláštní oddělení Historického archivu ČAVU.¹¹⁷ Dne 4. ledna 1907 se ustavila v ČAVU komise, která se dohodla na prvních zásadách popisu rukopisů. Šimákův dřívější návrh na inventář rukopisů se stal podkladem tohoto jednání, jehož se mladý docent účastnil, ale členem komise se nestal (do jeho volení členem ČAVU zbývalo ještě několik měsíců).¹¹⁸ Vzorem pro popis měl být Truhlářův katalog rukopisů pražské univerzitní knihovny. Šimákova *Bohemica v Lipsku* vyšla ještě v Historickém archivu (č. 29), samostatnou řadu zahájil až Paterův a Podlahův *Soupis rukopisů knihovny metropolitní kapitoly pražské 1.*, vydaný I. a III. třídou ČAVU r. 1910 jako 1. svazek Soupisu rukopisů knihoven a archivů zemí českých, jakož i rukopisných bohemik mimočeských. J. V. Šimák k němu napsal programovou předmluvu.¹¹⁹ Ještě téhož roku vyšel také 2. svazek Soupisu, připravený J. V.

de táto! – *Kdo to, co to?* – *„Pan Šimák. Uš je tu, táta veme chapečka, poší, poší.“ – A táta obyčejně vezme.“*

¹¹³ A AV ČR, fond Historický spolek v Praze, k. 1, i. č. 1a, Kniha zápisů ze schůzí výboru a valných schůzí 1887–1908.

¹¹⁴ Tamtéž, k. 2, i. č. 44, tištěné návrhy, návrh na pořízení inventáře rukopisů po království Českém, markrabství Moravském i vévodství Slezském i rukopisných bohemik v cizině.

¹¹⁵ Tamtéž, k. 1, i. č. 1a, Kniha zápisů ze schůzí výboru a valných schůzí 1887–1908, 28. 11. 1903; A. Truhlář pracoval na katalogu univerzitních rukopisů a A. Patera na soupisu muzejních rukopisů.

¹¹⁶ Tamtéž, 27. 4. 1905.

¹¹⁷ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy 10. 12. 1906: „*Dočkal jsem se aspoň úspěchu, že můj návrh o pořizování inventářů rukopisných po velikých knihovnách dostal se do Akademie a vytvořila se proto zvláštní sekce. Prý mne tam povolají též.*“

¹¹⁸ A AV ČR, fond ČAVU, k. 209, i. č. 402, Komise pro soupis a studium rukopisů. Dále viz PETR Stanislav, *Komise pro soupis a studium rukopisů v Akademii věd České republiky (Historický přehled)*. In: *Práce z dějin Akademie věd*, seria A, sv. 5, Praha: Archiv Akademie věd ČR 1997, s. 265–295.

¹¹⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka, č. 216 a 216a.

Šimákem: *Rukopisy majorátní knihovny hrabat z Nostitz a Rhienecka v Praze*, v české a německé verzi.¹²⁰

Konkrétní podobu dostával i další projekt: na výborové schůzi 15. listopadu 1907 J. V. Šimák nabídl k publikování Rejstříky zповědňi z let 1671–1725, na jejichž důležitost upozornil již A. Rezek. Měly obsahovat přehledný vývoj vikariátů a farností, seznamy farářů, počty kajících v každé farnosti, soupis nekajících a nekatolíků a měly vyjít v několika svazcích. J. V. Šimákovi s jejich zpracováním pomáhal student filozofie Josef Ponocný.¹²¹ První svazek pod názvem *Zповědňi seznamy arcidiecéze pražské z r. 1671–1725* zahrnující Boleslavsko a Kouřimsko vyšel r. 1909.¹²² Kromě toho výbor HS pověřil J. V. Šimáka redigováním edice jednání a dopisů konzistoře katolické a utrakvistické, jejíž pokračování převzal r. 1905 po Juliu Pažoutovi archivář František Tischer.

R. 1907 došlo také k vydání *Kroniky Pražské Bartoše Písaře, Paměti o bouři Pražské roku 1524 a Listů a kroniky Mistra Jiřího Píseckého*¹²³ (Fontes rerum bohemicarum, sv. VI.) a Šimákův hluboký zájem o dějiny českého **dějepisectví** se projevil v řadě dalších příspěvků, např. *Pozůstalost Dobnerova* (1901),¹²⁴ *Prameny a pomůcky Hájkovy* (1906),¹²⁵ *O nynějších názorech českého dějepisectví* (1909),¹²⁶ *O Starých letopisech* (1909),¹²⁷ *Psal Pavel Židek českou kroniku?* (1909),¹²⁸ *Nový kronikář český. Kritický příspěvek k Starým letopisům českým* (1910),¹²⁹ *První humanismus a české dějiny* (1911),¹³⁰ *Dodatky k „Pamětem Mikuláše Dačického z Heslova“* (1912),¹³¹ *O kronice Martina Kuthena ze Šprinsberka* (1914).¹³² Spěl

¹²⁰ Viz bibliografii J. V. Šimáka č. 206 a 208. Srv. A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy 24. 2. 1911: *Zvěstuji Vám pověst veleslavnů, že český soupis Nostických rukopisů již vyšel a německý snad do týdne vyjde a že tak práce pěti let definitivně je skončena. Ani by někdo z toho drobajška nehádal, co stál práce.*“ Viz též A AV ČR, fond ČAVU, k. 118, spisy 1910, č. j. 1613, k. 119, spisy 1911, č. j. 382.

¹²¹ Dne 21. 2. 1908 J. V. Šimák předložil ukázkou zpracovaných Zповědňích seznamů arcidiecéze pražské z r. 1671–1725; byly přijaty k vydání spolkovým nákladem; zpracovaný 1. svazek předložil 5. 3. 1908, 19. 12. 1908 předložil na ukázkou několik archů a referoval o dalších plánovaných svazcích. Viz A AV ČR, fond Historický spolek v Praze, k. 1, i. č. 1a, Kniha zápisů ze schůzí výboru a valných schůzí 1887–1908.

¹²² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 194.

¹²³ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 169.

¹²⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 113.

¹²⁵ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 161.

¹²⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 198.

¹²⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 199.

¹²⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 200.

¹²⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 213.

¹³⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 226.

¹³¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 235.

¹³² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 281. Dále též: č. 258 (*Z dopisů P. Al[oise] Hackenschmidta, přítele Balbínova, P. J. Gamansovi S. J. z let 1665–1667*), 1912); č. 269 (*Balbínovy výpisy ze dvou ztracených kronik*, 1913); č. 277 (*Zlomek druhého rukopisu „Výtahu kroniky Vavřince z Březové“*, 1913).

jimi jednak k edici Starých letopisů českých (jejichž vydání považoval za jeden ze svých nejdůležitějších životních úkolů¹³³), jednak mapoval pozorně vývoj svého oboru a vzdával úctu svým současníkům, na něž badatelsky navazoval a s nimiž se lidsky sblížil (1905 nekrolog Tomkův,¹³⁴ 1912 nekrolog Wintrův¹³⁵). R. 1913 J. V. Šimák připravil k vydání Wintrovu *Zlatou dobu českých měst* (pro Ottovo nakladatelství)¹³⁶ a jeho *Český průmysl a obchod v XV. věku* (ČAVU).¹³⁷

Po Rezkově úmrtí J. Goll J. V. Šimákovi svěřil část jeho vědecké pozůstalosti s přáním, aby se postaral o vydání materiálů shromážděných k dějinám náboženských blouznivců. Nebyl však zachován v úplnosti, neboť A. Rezek ho část za své nemoci spálil. Nadto „*Rezek psal příšerně*“,¹³⁸ a tak pokračování v jeho díle zabralo dost času: „*Volných zatím dní používám k pokračování v díle o vydání Rezkovy pozůstalosti. Je to práce hrozně piplavá, poněvadž Rezek psal bleší nožičky a k tomu nečitelně, že si často musím pomáhati zvětšovací sklem. A krom toho valnou část bude třeba znova opisovat podle originálů v archivech. Naštěstí je to dílo spíš mechanické – a jeho vydáním odvděčím se trochu nebožtíkovi za přízeň, kterou ke mně měl.*“¹³⁹ Na blouznivcích pracoval s přestávkami i dále, např. v lednu 1913 pracoval s materiálem, zasláným z Vídně: „*ale díla pramálo ubývá, ač látky je nové dost a zajímavé. Materiál už nebudu čítati na archy, nýbrž na kila. Kdo to vydá, sud' Bůh!*“¹⁴⁰ Studium dalších vídeňských materiálů pokračovalo během následujícího roku, další četné doplňky J. V. Šimák předpokládal v archivu hradeckého biskupství a po okresních a panských úřadech.¹⁴¹ Edice nevydaných děl zesnulých učitelů (univerzitních i neuniverzitních) se stávají neodmyslitelnou součástí Šimákovy odborné práce.

¹³³ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy 26. 2. 1909: J. V. Šimák předpokládal, že edice Starých letopisů bude znamenat ještě zásadnější přínos než vydání kroniky Bartoše Písaře. Srv. tamtéž, dopis z Prahy 12. 11. 1913, 3. 12. 1913, 22. 12. 1913: čeká ho ještě ohromná práce na Starých letopisech, postupuje pomalu.

¹³⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 155.

¹³⁵ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 262.

¹³⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 268. Obsáhlý rejstřík ke knize J. V. Šimák dělal 7 dní. Viz A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy 7. 5. 1913.

¹³⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 267. srv. A AV ČR, fond ČAVU, k. 120, spisy 1912, č. j. 1471.

¹³⁸ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy 8. 6. 1910.

¹³⁹ Tamtéž, dopis z Prahy 8. 1. 1911. Srv. tamtéž, dopis z 6. 1. 1912: „*Také s pořádním Rezkových materiálů o blouznivcích náboženských stihla mne nehoda, ježto svazky, kterých R[ezek] v místodržitelském archivu užíval, jsou zatím zkartovány, a tak nezbývá ze všeho, než jeho těžko čitelné a kusé výpisky. Jiné svazky jsou dosud v živé registratuře místodržitelské, odkudž je dostati bude spojeno jen s obtížemi. Mrzutá věc, při málo čase!*“

¹⁴⁰ Tamtéž, dopis z Prahy 14. 1. 1913. Srv. tamtéž, dopis z 5. 4. 1913: dokončil opisy k náboženským blouznivcům z Rezkovy pozůstalosti, ostatní práci (třídění) bude dělat doma: „*Ani netroufám si zadati to do tisku najednou, aby se nelekli. Doufám, že do prázdnin i tento balvan z cesty odvalím.*“

¹⁴¹ Tamtéž, dopis z Prahy 22. 2. a 9. 3. 1914.

Kromě toho se objevilo další nové téma, na jehož zpracování se těšil – při procházení „Balbínových materiálů“ našel velké množství dosud neznámé Balbínovy korespondence a začal pomýšlet na její edici.¹⁴²

J. V. Šimák byl vzorným jednatelem Historického spolku, o čemž svědčí mj. jeho zápisy z výborových schůzí.¹⁴³ Naopak ustupovaly jeho národopisné zájmy a r. 1906 se vzdal s jistou úlevou i redigování ČSPSČ. Příprava na univerzitní přednášky a nároky kladené na vědeckou práci docenta utlumovaly Šimákovu mimovědeckou práci. Dne 6. února 1906 v dopise domů konstatoval: „*Že práce má není všude jasna, musím bohužel uznati; vždyť vrátili mi můj seznam lipských rukopisů k přepracování také z Akademie, což pokládám za ostudu. Ale obé pracováno bylo za nálady tísnivé před Vánoci a za svrchovaného napětí pod pracemi jinými. Práce pro univerzitu mne už vysilovaly, a přece železná nutnost kázala je mít, a abych nabyt soustředění, hleděl jsem všecko ostatní co možná nejdřív zbýti. Přišla mapa, články pro naučný slovník o Turnově, referáty dávno slíbené – a při tom pokračování v dosavadním. Dnes už odříkám všechny komise, vystupuji ze spolků a odvolávám vše, co není nutno, ač mne při tom dost srdce bolí.*“¹⁴⁴ Měl napřít své síly především k činnosti ve vědeckých společnostech a k univerzitní kariéře.

Neboť pro J. V. Šimáka byl vždy důležitý dosah jeho odborných aktivit na veřejnosti, začal se před první světovou válkou prosazovat více na poli osvětové práce, která posléze nahradila většinu jeho různorodých mimovědeckých aktivit. Nejprve směřovala do rodného Horního Pojizeří a posléze se rozšířila na celé české země. Jistý mezník viděl v r. 1909, kdy měl svou první přednášku v Osvětovém svazu.

Na **univerzitě** začal J. V. Šimák přednášet v listopadu 1905 *České dějepisectví novověké*, což mu zabrala dva semestry. Na první hodině měl 9 posluchačů, z toho jednu dívku (pravděpodobně Jiřinu Haaszovou), později nebylo výjimkou, že k němu docházelo ještě méně posluchačů. Další přednášky, v letním semestru 1907, věnoval době Leopolda I., Josefa I. a Karla V. Byl celkem spokojen, neboť zpracoval nejen veškerou známou literaturu, ale čerpal také z archivních pramenů. Měl i tu výhodu, že o této problematice nikdo nečetl.

¹⁴² Tamtéž, dopis z Prahy 18. 10. 1913.

¹⁴³ Např. 1. 2. 1904 přednášel na valné hromadě HS *O náboženských poměrech na Turnovsku po bitvě bělohorské*; na členské schůzi 30. 6. 1905 měl jeden z projevů na počest památky zesnulého starosty V. V. Tomka (za jehož nemoci řídil HS jeho místopředseda Jaromír Čelakovský): „[...] stručně [...] vylíčil hlavní běh života Tomkova až do let šedesátých, klada důraz hlavně na jeho samostatný a časný vývoj jako člověka i historika a vytýkáje některé rysy jeho historické činnosti.“ (A AV ČR, fond Historický spolek v Praze, k. 1, i. č. 1a, Kniha zápisů ze schůzí výboru a valných schůzí 1887–1908, 30. 6. 1905.) Srv. též 1. tištěnou jednatelskou zprávu HS za r. 1905 a 2. jednatelskou zprávu za r. 1906 a 1907.

¹⁴⁴ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy 6. 2. 190[6].

Bylo pro něj ale dost mrzuté, že leckdy přednášel jen pro 2–3 posluchače.¹⁴⁵ Na začátku letního semestru 1908 (to již četl Dějiny české za doby reformace) měl 3 posluchače a 1 posluchačku,¹⁴⁶ v první polovině října 1908 (navazoval Dějinami českými od r. 1564) mu přišlo 7 posluchačů,¹⁴⁷ na podzim 1911 deset,¹⁴⁸ o rok později 3,¹⁴⁹ v únoru 1913 tři (dva stálé posluchače a manželku Lidunku).¹⁵⁰ Do letního semestru 1913 seznámil posluchače s historií až do konce třicetileté války. Zpracoval si tak především dějiny období 1526–1680, které přednášel až do udělení řádné profesury.¹⁵¹ Zvýšený zájem o toto období obracel Šimákovu pozornost opět k problematice selských bouří r. 1680,¹⁵² příp. k dalším tématům,¹⁵³ a byl také důvodem výběru J. V. Šimáka za vydavatele (a v tomto smyslu také pokračovatele) Rezkova nedokončeného díla. Vedl k zajímavým úvahám: „*Některý příští rok ohlásil bych místo čtení pouhá cvičení praktická. Naši kandidáti znají sice na vlas, jak psali v kuchyni u papežů v X. stol., ale českou listinu ze 17. stol. nedovedou ani přečíst. Blíží se doba, kdy zase věda a ne kantořina bude živiti, a pak bude jim to cvičení dobré.*“¹⁵⁴ J. V. Šimákem právě vydávané *Zpovědní seznamy arcidiecéze pražské z r. 1671–1725* vyvolaly senzaci a jeho nesmírná pracovitost vzbuzovala důvěru, že dosud málo poznaná doba českých dějin našla svého historika.

Své vyhlídky na univerzitě J. V. Šimák neviděl na jaře 1908 nejlépe: „*Na přesrok odejde [Josef Kalousek] z univerzity, titulární profesor Novotný stane se aspoň skutečným – a*

¹⁴⁵ Tamtéž, dopis z Prahy 20. 11. 1907.

¹⁴⁶ Tamtéž, dopis z Prahy 10. 5. 1908.

¹⁴⁷ Tamtéž, dopis z Prahy 19. 10. 1908.

¹⁴⁸ Tamtéž, dopis L. Šimákové z Prahy 18. 10. 1911.

¹⁴⁹ Tamtéž, dopis z Prahy 29. 10. 1912: „*mám všeho všudy 3 posluchače, ježto každý žene se jen k těm, kteří examinují při státnicích*“.

¹⁵⁰ Tamtéž, dopis z Prahy 20. 2. 1913.

¹⁵¹ A AV ČR, fond J. V. Šimák II, Vysokoškolské přednášky a semináře: sign. II/1, Ferdinand I. 1526–1546; sign. II/2, Ferdinand I. 1546–1564; sign. II/3, Maxmilián II. [1564–1576]; sign. II/4, Rudolf II. 1576–1611; sign. II/5, Matyáš 1611–1619; sign. II/6, Ferdinand II. 1. 1619–1620; sign. II/7, Ferdinand II. 2. 1620–1637; sign. II/8, Ferdinand III. 1637–1657; sign. II/9, Dějiny české za Leopolda I., Dějiny české za doby reformace. Původním Šimákovým záměrem bylo věnovat se českým dějinám od vestfálského míru do r. 1780, dějinám dějepisectví 16.–18. století a českým církevním dějinám v letech 1620–1780, viz NA, fond Ministerstvo kultu a vyučování Vídeň, Personální spisy vysokoškolských učitelů, k. 119, i. č. 9, sign. 5, Praha – profesori a docenti – J. V. Šimák.

¹⁵² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 175, 243, 279. Začátkem srpna 1912 získal pěknou „kořist“ v mikulovském zámeckém archivu (viz A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 4, i. č. 39, korespondence manželce, dopis z Mikulova 6. 8. 1912), mnohem méně toho našel ve Vídni, kde byl málo spokojen: „*kdyby tu se pracovalo jako v Praze, mohl jsem vše odbyti krátce – ba dokonce ani sem nejezditi. Náhoda tomu chce, že při té neinformovanosti počínám vždy koncem, a tak se vleče jedno po druhém.*“ (tamtéž, dopis z Vídně 29. 8. 1913, 2. 9. 1913). Přístřeší mu ve Vídni poskytl František Peroutka. Srv. též NA, fond Ministerstvo kultu a vyučování Vídeň, Prezidium, k. 61, i. č. 24, Šimák J. V. – žádost o studium pramenů k českým náboženským blouznivcům.

¹⁵³ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 224.

¹⁵⁴ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy 12. 11. 1910.

poněvadž Kalouskem odejde můj hlavní patron, sotva dostane se mi toho titulu... Snad budu mítí zato víc posluchačů. Dr. Nejedlý, který přednáší o hudbě a má stále plno, je už mimořádným, ač se habilitoval až rok po mně. Ale – ničevó.¹⁵⁵ Mimořádná profesura byla podle něj „lichá bludička“.¹⁵⁶ Objevovaly se i nabídky jiného zaměstnání: opakovaně místo archiváře, které J. V. Šimák přenechával kolegům bez státních zkoušek učitelské způsobilosti,¹⁵⁷ později honorovaná docentura dějin umění na pražské technice, což ho zpočátku lákalo.¹⁵⁸

Otázka další možné kariéry na univerzitě se J. V. Šimákovi stále vracela. Jako středoškolským pedagog na nestátním (městském) ústavu měl totiž J. V. Šimák malé šance na placenou dovolenou pro vědeckou práci. Proto také sledoval pozorněji neutěšenou činnost spolku univerzitních učitelů. Po jedné jeho schůzi napsal 14. ledna 1910 domů rodičům dopis, v němž se vyslovil k problémům, které tížily jeho samého i obor českých dějin: „*Dratina přednášel detailně o rozpočtu ministerstva vyučování. Cifry hrozné pro naše potřeby – srovnávaly se s německou univerzitou a s počtem posluchačstva. Že prý budou stále a stále naléhat na rozmnožení dotací, sil atd. Slabá naděje – a pro mne zvlášť. „Můj profesor“ dr. Novotný, chorobný charakter, který ve všem vidí jen intriky proti sobě, mne tak brzo nenavrhne. // Měli jsme i výstupy v Historickém spolku, zaviněné nešťastnou náhodou a jeho podrážděností, které skončily, že – dosud chladní kolegové – rozešli jsme se v ostrém napjetí. Teď máme spolu redigovat publikace. Zdá se vůbec, že jsem svou ústupností a noblesou na obě strany zasil si semeno nevábne. Zájmu o práci všude ustupují zájmy osobní – rozpor muzea a univerzity ožil i v „mladých“, a poněvadž nedbám osob a ctím práci, cítím, jak u*

¹⁵⁵ Tamtéž, dopis z Prahy 24. 3. 1908. Srv. tamtéž, dopis z Prahy 10. 5. 1908: „Kalousek už se nevrátí – čeká se, že do prázdnin bude Novotný jmenován – mně sotva dají pouhý titul.“

¹⁵⁶ Tamtéž, dopis z Prahy 22. 5. 1909.

¹⁵⁷ Tamtéž, dopis z Prahy 16. 10. 1906: „Prof. Čelakovský důvěrně mi navrhuje, abych přešel do služby městského archivu; sám 18. t. m. [října] odejde do penze, adjunkt dr. Teige postoupí za archiváře a uprázdni se místo adjunkta. Prý by mne tam viděl nejraděj a zasadil by se vším vlivem, abych místo dostal. S tím byl by spojen úkol pokračovat v Tomkově Dějepisu Prahy. Rozdíl platů by se zatím vyrovnal mimořádně. // Jsou divné osudy! Už podruhé nabízí se mi místo, o které bych před kolika lety horlivě stál – a dnes –? Lákalo by ovšem pohodlí a všechen čas jen k práci mítí, obšírná knihovna a jediný laskavý chef. Ale – služné jen 1300 zl., jen čtrnáctidenní dovolená a denní frekvence od 8–2. Mimo to jsou dva kandidáti s archivářskou praxí a bez státních zkoušek, a ti by žehrali, že je připravují o naději, když sám mám postavení skvělejší. Ještě kdyby mi dali nynější plat můj – ale takhle oceňují obecní konšelé vědeckou práci. Líto mi, že tu nabídku přijmouti asi nemohu. Mimo to musil bych se vzdáti univerzity.“

¹⁵⁸ Tamtéž, dopis z Prahy 19. 3. 1911. Srv. tamtéž, dopis z Prahy 27. 9. 1911 (z nabízené docentury na technice sešlo), dopis z Prahy 16./17. 6. [1912] (otázka docentury na technice se znovu otevřela – původní příslib, že by se hlásil, dal prý kvůli F. A. Borovskému), dopis z Prahy 6. 10. 1912 a 13. 11. 1912 (nakonec se nepřihlásil, aby zvýšil šance mladého uměnovědce Karla Gutha; místo ale překvapivě získal kustod Národního muzea Václav Fabián, Píčov nástupce).

„mladých“ stále víc jsem izolován. Inu k hanbě a škodě mi to nebude. Milejší mi je doma práce, než jalový spor – a budoucno snad ocení, kdo víc prospěl.“¹⁵⁹

V. Novotný (kterého nechával J. Goll dlouho v nejistotě), ač uznával Šimákovu pracovitost, nebyl asi zpočátku nakloněn jeho habilitaci a dalšímu postupu.¹⁶⁰ Následovalo více než roční čekání, na jehož konci bylo příjemné překvapení: mimořádná profesura a vyjasnění vztahu s Václavem Novotným, za což byl J. V. Šimák snad ještě raději. Dne 12. března 1911 napsal domů: „*Mohu posloužiti Vám radostnějšími, arci docela důvěrnými zprávami. Právě byl jsem vyzván, abych sestavil trabelu své literární činnosti pro akademický senát, poněvadž podán byl – kým, nevím, již návrh na mé jmenování titulárním mimořádným. Titul ovšem nic neznamena a jistě kolik let se budu jím zdobiti, nežli se promění ve skutečno, ale přece je v něm krok kupředu. Doufám, že ministerstvo návrh nezamítne.*“¹⁶¹ „*Také navštívil mne [na můj svátek] prof. Novotný, jenž referuje o mém jmenování; navrhoval prý hned povýšení, ale prý to rázem nejde, tedy jen titul. Nejlépe prý, aby se zřídila nová stolice pro českou vlastivědu, k té bych se hodil nejlépe. To jsou sny a nemožnosti, ale N[ovotného] až dosud nemohl jsem čítati mezi své nejlepší přátele; mám tedy aspoň zadostiučinění, že jsem si ten referát vynutil svou prací.*“¹⁶² Za Šimákovou profesurou stál J. Pekař,¹⁶³ ale i tak Novotného doporučení bylo skutečně upřímné a jeho další vztah s J. V. Šimákem byl kolegiální (spolupracovali též v Historickém spolku), i když v době jednání o Šimákovu řádnou profesuru došlo opět k jeho dočasnému ochlazení.

¹⁵⁹ Tamtéž, korespondence rodičům, dopis z Prahy 14. 1. 1910.

¹⁶⁰ A AV ČR, fond Václav Novotný, k. 13, i. č. 649, dopis Bohumila Navrátila V. Novotnému z Brna 29. 3. 1905: „*Překvapila mne habilitace Šimákova velice; vždyť napsat dobrou knihu a dobrý rozbor přece se mi nezdá dostačovati na univerzitní katedru. Chceme přece ještě něco více, předem široký rozhled, tak trochu vyšší hledisko, zvláště pro jednu univerzitu. Nevím, jak se ve sboru a mimo něj glosují tyto experimenty, nevím ani, čím vlastně jsou a je-li toto přivádění na fakultu jen honoris causa anebo má se tím pojistiti stálý určitý počet přispěvatelů do ČČH?*“

¹⁶¹ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy 12. 3. 1911. Dne 10. 1. 1911 navrhli V. Novotný a J. Pekař profesorskému sboru FF doporučit Ministerstvu kultu a vyučování Šimákovu jmenování titulárním mimořádným profesorem českých dějin (psáno Pekařovu rukou). Profesorský sbor ve svém sedění 12. 1. 1911 světil referát komisi ve složení J. Pekař, V. Novotný a J. Šusta; zprávu o Šimákově dosavadní vědecké činnosti vypracoval V. Novotný. Viz AUK, fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, k. 62, i. č. 710, Personálie pedagogického sboru – J. V. Šimák; NA, fond Ministerstvo kultu a vyučování Vídeň, Personální spisy vysokoškolských učitelů, k. 119, i. č. 9, sign. 5, Praha – profesori a docenti – J. V. Šimák; KAZBUNDA Karel, *Stolice dějin na pražské univerzitě*, III.

¹⁶² Tamtéž, dopis z Prahy 27. 3. 1911.

¹⁶³ A AV ČR, fond Václav Novotný, k. 17, i. č. 711, korespondence – J. Pekař, dopisy J. Pekaře V. Novotnému ze 4. 1., 6. 3. a 7. 3. 1911. Srv. KÁBOVÁ H. – BÍLEK K. (ed.), *Josef Pekař a Josef Vítězslav Šimák (Edice vzájemné korespondence)*, ZČRP 20, 2007, s.169, dopis J. V. Šimáka J. Pekařovi z Prahy 28. 4. 1921.

Referát doporučující Šimákovo jmenování koncipoval V. Novotný.¹⁶⁴ Ocenil Šimákovu bohatou publikační činnost: výtěžek jeho studijního pobytu v Lipsku, dosavadní výsledky soustavné ediční práce v Historickém spolku (dějiny dějepisectví, zповědň seznamy), spisy a články týkající se rodného kraje (které svou metodou a spolehlivým zpracováním obohacují českou historiografii), naplňování plánu na inventarizaci archivu a knihoven i polemické stati. V. Novotný považoval za vhodné vyjádřit se v závěru referátu k otázce utváření oboru historické vlastivědy na pražské univerzitě (o čemž hovořil dříve soukromě s J. V. Šimákem): „*Přehlížíme-li celou, jistě bohatou literární činnost Šimákovu, neubráníme se jednomu dojmu. Předmětem jejím zůstávají vždy české dějiny, ale pojem tento rozšiřuje se na obor, který ve vědecké terminologii nese jméno vlastivědy (Heimatskunde). // V sousední říši německé jsou šťastnější než my v té příčině, tam vlastivěda jest zvláštním předmětem studijním, má nejen své profesorské stolice, nýbrž i ústav (např. v Lipsku). // Nelze pochybovati, že k podobnému rozšíření dějepisného studia musí časem dojiti také u nás a že zejména česká univerzita v Praze, která stárím, počtem posluchačstva a významem náleží k nejpřednějším v Rakousku, musí čím dříve tím lépe obdržeti instituci podobno, při níž k spoluúčastenství jest Šimák celou svou činností takorča předurčen.*“¹⁶⁵ J. V. Šimák byl v tomto ohledu skeptický, navíc měl již jiné dlouhodobé vědecké plány.

Komise sestavená k posouzení návrhu na Šimákovu titulární mimořádnou profesuru podepsala svou zprávu k 16. březnu 1911, profesorský sbor se jednohlasně usnesl (v sedění 23. března 1911) podpořit Šimákovo jmenování, a proto 7. dubna 1911 podalo děkanství Filozofické fakulty české Karlo-Ferdinandovy univerzity návrh Ministerstvu kultu a vyučování. J. V. Šimák obdržel titul mimořádného profesora českých dějin rozhodnutím císaře z 9. července 1911.

Naděje na další postup – tedy skutečnou (řádnou) profesuru v této době nebyla. J. V. Šimák ji však chápal jako předpoklad soustavné práce na některých důležitých úkolech, neboť na Vyšší dívčí škole neměl, jak víme, naději na dovolenou.¹⁶⁶ Až ve školním roce 1913/1914 dostal po opakované žádosti „poloviční dovolenou“ k vědecké práci (mimo jiné s odůvodněním, že již roční dovolenou čerpal – na studijní pobyt v Lipsku).¹⁶⁷

¹⁶⁴ A AV ČR, fond Václav Novotný, k. 44, i. č. 1394, FF UK – komise k návrhům na jmenování profesorů (též J. V. Šimáka), rukopisné koncepty stanovisek; AUK, fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, k. 62, i. č. 710, Personálie pedagogického sboru – J. V. Šimák.

¹⁶⁵ AUK, fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, k. 62, i. č. 710, Personálie pedagogického sboru – J. V. Šimák, vyjádření komise (V. Novotný, J. Pekař, J. Šusta) k udělení titulu mimořádného profesora J. V. Šimákovi, Praha 16. 3. 1911.

¹⁶⁶ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy 6. 12. 1912.

¹⁶⁷ Tamtéž, dopis z Prahy 22. 9. 1913 a 5. 10. 1913.

V únoru 1912 si opět stěžoval na neutěšené poměry v historické obci a byl svým způsobem rád za stávající postavení na univerzitě: „*Ale není dnes volno v učených kruzích, boj a boj až na krev, při čemž padají slova jako „rohozecký honza“, patentovaný osel a podobné líbeznosti. Pekař a Novotný, Kadlec a Bidlo, Muzeum a univerzita, Gollova škola a žáci Masarykovi – člověk potom ani nechápe, jaké „hlupce a vyvrhele“ má za své kolegy a učitele, leda přečte-li polemiku. Jsem šťasten, že nic nečtu z novin, co právě nemusím, a že tedy mohu v tom ošklivém víru zůstat stranou. [...] Člověku je dobře doma při těchto aférách.*“¹⁶⁸ J. V. Šimák se choval kolegiálně k vědcům z obou zneprátelených institucí (univerzita / „moderní“ / x muzeum / „stará škola“ /), současně si zachovával kritický úsudek.

Proměňovaly se turnovské vědecké a popularizační aktivity. Po delším období přípravných prací J. V. Šimák završil své dílo I. a III. svazkem *Příběhů města Turnova nad Jizerou* (1903, 1905).¹⁶⁹ Vylíčil v nich historii svého rodiště do r. 1620 a ve III. dílu přinesl místopis. Kniha byla tištěna v tisíci exemplářích jako IV. a V. zpráva turnovského muzea. Autor dostal místo honoráře 200 kusů výtisků, které rozdál určeným korporacím, historikům a přátelům, zbytek nákladu (kromě rezervy) byl rozdán turnovským občanům.¹⁷⁰ Kniha se tiskla v turnovské tiskárně Jana Sluky a Jana Jiráka, její vydání podpořily obec, okresní zastupitelstvo, městská spořitelna a někteří jednotlivci. R. 1907 došlo k naplnění dalšího staršího muzejního úkolu: byla vydána Šimákova *Mapa politického okresu turnovského*.¹⁷¹ R. 1908 vyšel *Listář k dějinám školství na Turnovsku* (nákladem učitelstva turnovského okresu)¹⁷² a r. 1910 *Listář fary turnovské z let 1620–1696* (nákladem KČSN).¹⁷³ Pokračovaly Šimákovy práce v turnovském archivu, místní archeologické výzkumy (např. v létě 1908 a 1909 s Karlem Buchtelou v Záborských skalách, 1909 též s Jindřichem Matiegkou, 1909 s L. Buchtelou rovněž pod Kozákovem a u Nudvojovic)¹⁷⁴ a snahy i organizování místního

¹⁶⁸ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy 23. 2. 1912.

¹⁶⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 125, 144.

¹⁷⁰ ŠIMÁK J. V., *Šestá zpráva muzea turnovského na rok 1905–1906*, Turnov 1907, s. 17. Srv. MČR Turnov, fond Archiv muzea Turnov, kronika se zápisy z let 1890–1932, zápis ze schůze 2. 11. 1902: „návrh p. Žáka, aby I. díl Paměti byl dán do každého domovního čísla zdarma“. Význam měly i studie přípravné, viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 115, 116, 119, 127, 138, 140, 148.

¹⁷¹ ŠIMÁK J. V., *Mapa politického okresu turnovského*, Turnov, Odbor Klubu turistů v Turnově 1907, 4 kolorované listy. Uložena v MČR Turnov.

¹⁷² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 182.

¹⁷³ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 207. Rozsah listáře musel zkrátit na polovinu. Pouze třetina listů zůstala v původní podobě, ostatních 200 krátil na několik rádek. Viz A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy 8. 6. 1910.

¹⁷⁴ MČR Turnov, fond Archiv muzea Turnov, kronika se zápisy z let 1890–1932, zápisy ze schůzí 6. 9. 1908, 14. 9. 1909.

bádání, což se projevilo v **provolání ke zřízení vlastivědné jednoty a časopisu** (1908),¹⁷⁵ v brožuře **Turnovské muzeum, jaké jest a jaké by mohlo a mělo býti** (1909),¹⁷⁶ ve **Stanovách turnovského muzejního spolku** (1912, tištěny 1914)¹⁷⁷ a ve stati **Vlastivědné úkoly samosprávných sborů** (1913).¹⁷⁸ Archeologická komise ČAVU protahovala vydání **Soupisu památek historických a uměleckých v politickém okresu turnovském** (1909),¹⁷⁹ navíc jej velmi mrzelo, že ho musel „žalostně vykuchati, zejména zkrátit popisy nábytku na Rohozci, Skále, Sychrově i muzeum v Turnově, asi 4 archy rukopisu“.¹⁸⁰ Vyšly další příspěvky, kterými se J. V. Šimák připravoval na sepsání druhého dílu dějin Turnova (po r. 1620), např. začal vycházet soupis turnovských konšelů od r. 1620¹⁸¹ a **Řády řemeslných cechů turnovských z XVI.–XVIII. století**¹⁸² nebo byly publikovány **Zprávy o některých farách a školách v Horním Pojizeří v době protireformační** (1908–1913).¹⁸³ Věnoval se více dějinám Mnichovohradištska (začal sepsovat jeho dějiny),¹⁸⁴ popsal archiv města Bakova nad Jizerou,¹⁸⁵ práce na soupisu mnichovohradištských historických a uměleckých památek postupovala pomalu.

Pokračovala Šimáková spolupráce s Ottovým nakladatelstvím na díle *Čechy*, J. V. Šimák přispěl do 2. dílu Severních Čech obsáhlou kapitolou *Krkonoše*.¹⁸⁶ Opakovaně byl vydáván jeho **Průvodce Českým rájem** (1904, 1906).¹⁸⁷ R. 1908 J. V. Šimák připravil při příležitosti návštěvy anglických novinářů k překladu průvodce svým rodným krajem (**From the Bohemian Paradise**)¹⁸⁸ a společně s přáteli – právníkem Antonínem Kalfusem a dramatikem Lotharem Suchým (za přispění Karla Maška) redigoval almanach **Od kolébky**

¹⁷⁵ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 183. Srv. A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy 19. 10. 1908. J. V. Šimák se domníval, že plánovaný vlastivědný výzkum by mohl být realizován: farář Jan Hrdý (1865–1946) se zabýval dějinami Železnobrodská; archeolog Karel Buchtela (1864–1946), jehož přednášek a vykopávek na Turnovsku se Šimákovi účastnili, měl zpracovat archeologii kraje; jazykovědec, rodák z Paceřic u Turnova Oldřich Hujer (1880–1942) nářečí; středoškolský profesor Josef Lamač (1880–1958) selskou historii.

¹⁷⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 193, 201.

¹⁷⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 231.

¹⁷⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 275.

¹⁷⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 192. Dne 23. 6. 1908 napsal J. V. Šimák již rozhořčen domů: „Archeologická komise je horší nežli hlemejžd; [...]“ Srv. A AV ČR, fond ČAVU, k. 259, i. č. 627, Archeologická komise. Soupis památek venkovských okresů – Turnov.

¹⁸⁰ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy 11. 12. 1907.

¹⁸¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 240.

¹⁸² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 274.

¹⁸³ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 190.

¹⁸⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 225. Viz např. dopis z Prahy 22. 2., 18. 3., 6. 4. 1914

¹⁸⁵ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 276.

¹⁸⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 180.

¹⁸⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 135, 157, 158.

¹⁸⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 181.

Riegrovy, který vyšel ve prospěch zřízení politikovy mohyly na Kozákově.¹⁸⁹ Na vyzvání Jana Emlera napsal do Krás našeho domova stať *Stavební vývoj města Turnova* (1912),¹⁹⁰ kriticky reflektoval úpravy na Troskách¹⁹¹ a pro Turnov zajistil na léto díky kontaktům Liebscherových výstavu děl Ludvíka Kuby a Antonína Slavička.¹⁹² R. 1912 byla otištěna Šimákova putovní přednáška *Českým rájem*.¹⁹³ a r. 1913 vyšel anonymně jeho příspěvek k dějinám Kalicha.¹⁹⁴

J. V. Šimák se začal projevovat jako zdatný recenzent a polemik. Kritice podrobil např. dílko svého někdejšího gymnaziálního profesora Františka Bareše věnované vycházkám po Boleslavsku.¹⁹⁵ Představoval novou českou historickou produkci, která zpravidla souvisela s jeho zaměřením na historický místopis, dějiny měst, ediční a soupisové práce.¹⁹⁶ Zvláštního připomenutí si zaslouží polemika s prací Geoga Juritsche *Die Verbreitung deutscher Dorfnamen in Böhmen vor einem halben Jahrtausend*, která vyšla r. 1906 v Politik pod názvem *Aus der neuesten Literatur der deutschen Kolonisation in Böhmen*.¹⁹⁷ Jednalo se o původní přednášku *O německé kolonizaci v Čechách* proslovenou v květnu 1906 v KČSN. Šimákovy závěry se sice setkaly se souhlasem, kvůli svému polemickému zahrocení nemohla vyjít ve Věstníku KČSN.¹⁹⁸ Na žádost germanisty Arnošta Viléma Krause napsal pro Čechische revue stať „*Amtliche Ortsnamenčechisierung*“ in Böhmen (1907) a měl z ní nebyvalé potěšení.¹⁹⁹ O stálém zájmu o tuto problematiku svědčí rovněž recenze knihy Johanna Matthäuse Klimesche *Die Ortsnamen im südlichen und südwestlichen Böhmen* (Čechische revue, 1910).²⁰⁰ O jejím pozadí napsal domů rodičům: „*A už mám opět nabídku, abych se – potřetí – pustil do Němce, který falšuje „německá“ jména míst v jižních Čechách. Chtějí vzkřísit „Čechische revue“ – ale nevím, neodřeknu-li; vděčného v tom není nic a vítězství zisku nám nepřinese.*“²⁰¹ Přestože se otázkám kolonizace českých zemí nevěnoval

¹⁸⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 185.

¹⁹⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 249.

¹⁹¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 237 a 250.

¹⁹² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 250–254; A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy 12. 5. 1912.

¹⁹³ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 234.

¹⁹⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 266.

¹⁹⁵ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 191 a 205.

¹⁹⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 167, 179, 219, 220, 265.

¹⁹⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 166.

¹⁹⁸ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy 20. 5. 1906.

¹⁹⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 171. Srv. A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy 16. 10. a 10. 12. 1906. J. V. Šimák se zde vrací ke kritice Juritschovy stati a kritizuje žurnalistický příspěvek Antona Schacherla v v 2.sešitě Deutschen Arbeit.

²⁰⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 218.

²⁰¹ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy 19. 9. 1909.

zatím soustavně, velmi ho zajímaly.²⁰² V řadě svých dalších příspěvků opravoval starší nekritické pohledy na minulost (např. otázka kolonizace Jizerských hor,²⁰³ spor o počátek Jičina²⁰⁴) nebo vyvracel současné omyly (spor o Žižkův hrob).²⁰⁵

Doznávaly Šimákovy ochotnické aktivity v turnovském spolku akademiků (do r. 1911), ve **vlastní literární tvorbě** převážila příležitostná poezie bez větších uměleckých ambicí. I té ale ubývalo, čehož J. V. Šimák litoval: „*Píši Vám arcí dopisy delší, nežli jindy; za to však nejsou tak časty; ale Jste na velikém omylu, že si tím ubírám času. Kdyby mi byly obtížny, nepsal bych, ale mně jsou oddechem a potěšením a vlastně i historickým dokumentem. Neumřela ve mně přese všecku nynější práci, víc rozbornou nežli tvůrčí, spisovatelská tužba; kolikrát si zatoužím „kéž bych mohl psát at' veršem, at' prózou jako jindy, sobě pro poetické uvolnění citů i myšlenek; třeba by nic z toho do tisku nepřišlo. Ale denní rej nedá – a tu jsou listy k Vám jediným osvobozením, kde aspoň něco proletí, aniž třeba vyčítati si, že nadarmo to maření času. Píši o Milínkovi, může-li býti co nad to radostí větší. U Vás dopisy se schovávají, a tedy už je píši proto, aby byly mi jednou přesnými doklady minulých dob, když denník nepíši a cizí korespondence tu málo prospívá. Tedy v tomto Vás neposlechnu a budu psát, jak bude možná a třeba ještě obšírněji, by' jen letem a myšlenkami stenografovanými.*“²⁰⁶ Výjimečnou uměleckou událostí byla turnovská premiéra hry **Štajnsnajdři**, kterou napsala turnovská rodačka Abigail Horáková na Šimákův námět,²⁰⁷ uskutečnila se 30. října 1913 Ignát Herrmann J. V. Šimákovi poté radil, by hru zadali Národnímu divadlu, ale to mu přišlo moc troufalé – spokojil by se s inscenováním ve Vinohradském divadle.²⁰⁸ V Praze byla hra nakonec uvedena pod názvem *Prstýnek* 3. března 1919 ve Švandově divadle na Smíchově.²⁰⁹

²⁰² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 210, 245.

²⁰³ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 189, 210.

²⁰⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 222.

²⁰⁵ Viz zejména Bibliografii J. V. Šimáka č. 238, 239.

²⁰⁶ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy 22. 12. 1913. Tento dopis (formát 14,8 cm x 23,2 cm) má 8 listů, stejně jako předchozí z Prahy 3. 12. 1913.

²⁰⁷ Tamtéž, dopis z Prahy 18. 10. 1913. Viz též A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 4, i. č. 39, korespondence manželce, dopis z 29. 6. 1913, 14. 7. 1913 („*I opus pí Horákovy mi připadá teď nevhod. Musím je celé předělat a přepsat, má-li míti formulace své doby – a ona by jistě si přála, aby už o prázdninách se dávalo, a to mne teď neláká.*“). Srv. ŠIMÁK, J. V., *K provedení „Štajnsnajdřů“*, LP 28, 1913, č. 24, 2. 11., s. 3; vyšlo jako: HORÁKOVÁ Abigail – ŠIMÁK J. V., *Prstýnek. Lidová hra z 18. století o 3 dějstvích*, Praha 1924.

²⁰⁸ Tamtéž, dopis z Prahy 3. 12. 1913.

²⁰⁹ ŠIMÁK J. V., *Abigail Horáková († 7. listopadu 1926) (Materiál k poznání jejího života a i díla)*, OJKT 5, 1926–1927, s. 193; A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 26. 2. 1919, 4. 3. 1919.

Ve schůzi I. třídy ČAVU 16. listopadu 1907 a v následné valné schůzi 30. listopadu byl J. V. Šimák zvolen dopisujícím členem I. třídy ČAVU.²¹⁰ Dřívější volba ho prý minula, protože váznul tisk edice kroniky Bartoše Písaře.²¹¹ K volbě na konci r. 1906 také nedošlo: „*V neděli byl jsem (vůbec poprvé) na slavném shromáždění Akademie, ale rozmrzel jsem se z výsledku voleb. Bylo už vše uchystáno, aby zvolení byli členové univerzity a dlouhý spor mezi „muzeem“ a univerzitou byl vyrovnán; i byla naděje na plodnou společnou práci. Ale jediný článek, nedávno vyšlý, zkazil zase vše, kyselost ještě zmohla se víc, a tak první třída vůbec nevolila. Všecky podniky jsou tím zas vrženy nazad.*“²¹² J. V. Šimáka velmi znepokojovaly stálé pŕtky uvnitř historické obce, která se vnitřně štěpila, namísto aby spojila síly a organizovala účelně vědeckou práci: Pro něj jako idealisticky založeného člověka zájmy celku převažovaly nad zájmy osobními. K nové volbě došlo za rok: „*Zítřa je schůze Akademie, kdy mne prohlásí členem s jinými; letos se povedlo, co loni rozbilo; nevím, zdali se tím naše roztrpčené poměry mezi historiky sklízí.*“²¹³ Význam této volby J. V. Šimák nepřeceňoval, naopak: „*Členství Akademie má výhodu, že dostanu všecky publikace své třídy zdarma, jinak je dnes spíše hanou, zejména dopisující nežli slávou.*“²¹⁴ Opakovaly se návrhy na Šimákovo větší zapojení (v podobě členství) do činnosti mezioborové Archeologické komise ČAVU, věnující se vydávání soupisů uměleckých památek. J. V. Šimák, ač se této problematice stále věnoval,²¹⁵ se zatím členem komise nestal. Stejně se protahovalo jeho jmenování c. k. **konzervátorem**²¹⁶ pro Turnov a sousední okresy (1913).²¹⁷ Teprve na jaře 1914 jej rakouské ministerstvo vnitra jmenovalo konzervátorem archivní rady pro politické okresy Mnichovo Hradiště, Semily, Jilemnice a Turnov.

Nové úkoly přinášela práce v **Místopisné komisi ČAVU**. J. V. Šimák stál u počátků její činnosti. Nejprve vypracoval na výzvu topografické komise při Národní radě české *Návrh, jak sebrati a zpracovati vědecky místopisné názvosloví v království Českém, přesné a co možná úplné*. Tento elaborát Národní rada česká projednala za účasti Augusta Sedláčka, přijala jej a „přikázala“ k provedení ČAVU: „*Budeme tedy sbírat co nejúplněji všecka jména*

²¹⁰ ŠLECHTOVÁ Alena – LEVORA Josef, *Členové České akademie věd a umění 1890–1952*, Praha: Academia 2004, s. 290–291; A AV ČR, fond ČAVU, k. 204, i. č. 258, osobní spis – J. V. Šimák.

²¹¹ O volbě J. V. Šimáka dopisujícím členem I. třídy ČAVU se uvažovalo již v listopadu 1904. Viz A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Lipska 7. 12. 1904.

²¹² A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy 10. 12. 1906.

²¹³ Tamtéž, dopis z Prahy 30. 11. 1907.

²¹⁴ Tamtéž, dopis z Prahy 11. 12. 1907.

²¹⁵ Srv. např. s Šimákovými články sledujícími činnost umělců v jagelonském období. Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 156, 165.

²¹⁶ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 1, osobní doklady.

²¹⁷ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, korespondence rodičům, dopis z Prahy 13. 11. 1912, 7. 5. 1913.

*pomístná z Čech, Moravy a Slezska, s přesnými doklady, a vydávati podrobné mapy, jako má Turnov. Při tomto jednání stále se opakovala skupina jmen: Palacký, Sedláček, Šimák. Potom doprovázel jsem Sedláčka [...] výborně jsme se bavili, ač je mu už 69 let, sotva šediví a pracuje dosud jako rys.*²¹⁸ *Oficiální podání zdůvodnilo naléhavou potřebu vědeckého výzkumu završeného publikačně slovy: „Národní rada česká, znamenajíc hrubé a četné poklesky v úředních místopisech království Českého a snahu po soustavné a vytrvalé germanizaci starobyklých jmen místních u nás, usnesla se jednomyslně na tom, aby ihned byla zavedena akce, která by účinně čelila těmto nepřístojnostem a odborně navázala na místopisnou záslušnou práci historiografa království Českého Františka Palackého. [...] Uctívou naši žádost doprovázíme tímto vysvětlením: Jediným úředním pramenem místopisným pro všechny obory zeměpanské správy je ‚Lexikon obcí pro Čechy‘, vydaný r. 1904 jako IX. díl rozsáhlé sbírky c. k. ústřední statistické komise ve Vídni. Lexikon bohužel však není po stránce jazykové pomůckou správnou, neodpovídá nikterak ani obecní potřebě, ani výsledkům odborného bádání, neboť uvádí všechna místní jména u nás v obou zemských jazycích jenom potud, pokud byla naznačena ‚úředně jako v místě obvyklá‘. Tak byla v Lexikonu obcí odstraněna celá řada historických jmen, z největší části původních a dlouhými věky oprávněných, z úředního názvosloví. // Takový postup c. k. ústřední statistické komise jest naprosto vadný a odporuje úplně stávající správní praxi. C. k. místodržitelství pro království České uznává totiž při rozhodování o úředním oprávnění některého jména, osady neb obce a o způsobu jeho psaní za jedině směrodatnou úřední pomůcku ‚Zevrubný popis rozdělení země království Českého‘, publikovaný c. k. organizační komisí zemskou r. 1854, k němuž v létech následujících vyšly četné doplňky. [...] // Přihlížejíce k naprosto odchylnému tomuto postupování správné praxe a praxe prováděné při sestavě Lexikonu obcí, pokládáme za velmi nutno, aby v otázce místopisu království Českého záhy byl zaveden pořádek na podkladě zákonném, a to absolutní [...]“*²¹⁹ *Těmto krokům má předcházet moderní vědecká publikace, které by se měla ujmout ČAVU a za účelem jejího vydání by měla zřídit místopisnou komisi. Návrh jejího programu vypracoval J. V. Šimák.*

ČAVU se celkem rychle usnesla, že komisi zřídí (jako společnou pro svou I. /vědy společenské, mj. historie/ a III. třídu /jazykověda/). Její ustavující schůze proběhla 25. února 1913. Komise začala pracovat ve složení: Josef Zubatý (předseda), Vojtěch Jaromír Nováček

²¹⁸ Tamtéž, dopis z Prahy 1. 6. 1912. K práci v Místopisné komisi viz tamtéž, dopis z Prahy 3. 12. 1913.

²¹⁹ A AV ČR, fond ČAVU, k. 234, i. č. 511, Místopisná komise. Založení a organizace komise, dopis Národní rady české z 3. 6. 1912, připojen Šimákův *Návrh, jak sebrati a zpracovati místopisné názvosloví...* (strojopis, 5 s.) z května 1912.

(místopředseda, zástupce zemského archivu), J. V. Šimák (jednatel, zástupce SPSČ), Karel Kadlec (sekretář I. třídy ČAVU), Rudolf Dvořák (sekretář III. třídy ČAVU), Jindřich Metelka, František August/in/ Slavík a August Sedláček (další zástupci I. třídy ČAVU), Antonín Havlík, Josef Janko, Jiří Polívka a Emil Smetánka (další zástupci III. třídy ČAVU).²²⁰ Vypracovala místopisný dotazník, který rozeslala prostřednictvím Zemského výboru přes okresní zastupitelstva do jednotlivých obcí. K 27. březnu 1914 se vrátily 3/4 vyplněných dotazníků.

Před vypuknutím první světové války byl J. V. Šimák uznávaným vědcem, historikem českých dějin, který projevoval mj. velký zájem o účelné organizování odborné práce a díky své důslednosti byl též dobrým metodikem. Navíc bylo již patrné, že zanechává výraznou stopu rovněž jako popularizátor vědeckých poznatků.

²²⁰ A AV ČR, fond ČAVU, k. 234, i. č. 511–513, Místopisná komise.

IV. Vědecká a osvětová činnost, rodinný život za první světové války (1914–1918)

Na začátku první světové války bylo J. V. Šimákovi 44 let. Vyučoval na Vyšší dívčí škole v Praze, přednášel na Karlo-Ferdinandově univerzitě, věnoval se vědecké a popularizační činnosti, přičemž stále pamatoval na rodný kraj. Válečné poměry si vynutily odlišné sestavování rozvrhu na střední škole, znamenaly proto menší možnost bádání v archivu či knihovně, a to i kvůli omezené otevírací době. Daleko tíživější ale byly obavy ze zavření školy a zřízení špitálu v jejích prostorách, jak vypovídá např. Šimákův dopis matce z ledna 1915: *„V naší dívčí škole také nastaly změny. Přece jen hrozilo nebezpečí nemocnice, a tak obec raději sama dala k nám skladiště mouky do přízemí a celého 1. patra krom 1. třídy. Na chodbách voní jako ve mlýně. A máme pevně za to, když vlastně jsme tu vypuzenými domácími pány, že budeme mít v první řadě právo my na koupi té mouky, až bude hůř. Blízkost těch několika set pytlů potom trochu uklidňuje.“*¹ Místodržitelství výnos z ledna 1917 zakazoval svítit ve školách a omezoval topení; uhlí ze školních zásob se dávalo pekařům. Stejná omezení dopadla i na přednášky v Osvětovém svazu, které musely být zkráceny i proto, aby lidé stihli poslední tramvaje, které jezdily jen do 20. hod. Podobně se zkomplikovalo také archivní bádání: *„Rovněž v archivu městském zakázáno večer svítit i topit, což by byla veliká pohroma pro nás, jimž se tam právě večer nejlíp pracuje. A adj[unkt] Vojtíšek si vymohl, že smí svítit, aby to nikdo večer nevěděl‘. Zalepili tedy každou skulinu v okenicích – a ‚zasvěcenci‘ mohou pěstovat vědu dál. Teplo je tam do 7 hod. přece ještě dost.“*²

S tím souviselo nebezpečí odvedení k vojsku, které se vracelo. Např. v únoru 1916 J. V. Šimák dostal obsílku k vojenskému referátu, aby předložil hned druhý den ráno osvobozovací list,³ a za dva měsíce nato přišel povolávací lístek. Šimákovu manželku to velmi rozrušilo a telegrafovala do Turnova, kde se její muž právě zdržoval, aby přijel domů: *„Nebyla obsílka, nýbrž přímo povolávací lístek vojenského velitelství, abych se ihned dostavil do vojenské služby do kasáren na Brusce ‚sofort‘. Letěla s tím Lidunka ještě podvečer k řediteli [Vyšší dívčí školy Františku Táborskému], kterýž ovšem není ještě vůbec v Praze, potom se radila s naším sousedem dr. Eršilem od magistrátu, potom zajela na Smíchov*

¹ KÁBOVÁ Hana, *Vědecká a osvětová činnost Josefa Vítězslava Šimáka za první světové války. Výběrová edice z Šimákovy rodinné korespondence v letech 1914–1918*. In: *Odras první světové války v umění a vědě*. Red. Jiří Petráš. České Budějovice 2005, s. 47, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 29. 1. 1915.

² Tamtéž, s. 71, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 2. 2. 1917.

³ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 22. 2. 1916.

k Jarkovi [Čechovi, švagrovi] a odtud telefonovali. Uklidňovali ji, ale zároveň už i radili, co dělati pro případ nejhorší. // Přiznám se, že i ve mně chvilku hrklo, neboť vojenské velitelství není magistrát. (Magistrát mne už jednou citoval ale k sobě na kancelář, protože neměli zaznamenáno, že jsem zproštěn.) Lidunka měla nadto strach, že si mne tam hned nechají a co se stane, nemám-li ani prádlo, tím méně příslušnou výbavu. Toho strachu jsem sic neměl, ale přece jsem neměl plné jistoty. Cestou na magistrát jsem chytl známého kolegu, téhož postavení, a ten mne ujistil, že by můj případ byl výjimkou, že není nic známo. Za to u magistrátu hlásili, že jim do toho nic není, tu že se nedá nic dělat, jen abych šel. Šel jsem, ale ne do kasáren, nýbrž do zemské školní rady a hned k dru Müllerovi, jehož přítomnost nikdy víc mi nebyla vítána. Díval se do těch lejster, šel pak s nimi k příslušnému úředníku do referátu. Vrátil se s prohlášením, že je v tom rozhodně omyl, poněvadž „zproštění“ středoškolské platí aspoň do konce školního roku – nenastane-li změna obecně, což je málo podobno pravdě. Radil, abych do kasáren ani nechodil sám, nýbrž poslal tam přímo ředitele. – Potom jsme se dohodli, že by to bylo čekání nejisté a že mne přece pustí aspoň na den, i kdyby bylo nejhůře. Tedy jsem šel k instanci poslední – do Brusky. Poprvé do neznámého světa. Motal jsem se v průjezdě, až jsem se optal stráže a ukázal mi – německy – do 1. poschodí. Klikatina schodů, všude plno militéru. Vejdu ve světnici, šraňky – 2 vojáci za nimi. Chci-li informaci, abych šel dál k panu hejtmanovi. Jdu dál, tam hromada lidí. Erární prázdno – felvébl klepající na psací stroj, několik židlí. Na bílých dveřích zlatá tabulka ‚hauptmann Johann Matějka‘. Skoro 3/4 hod. jsem tam přecházel jako medvěd v kleci, než na mne došlo. Poslouchám, všechno německy. Konečně došlo i na mne. Vešel jsem, představuji se, ohlásím, že jdu přímo ze zemské školní rady a tam že mne ujistili omylem, proto že jdu. Mrkl do mé propouštěcí cedule a povídá ‚Ja – aber wir haben Ihre Enthebungskarte nicht erhalten‘. Zavolal burše ‚führen sie den Herr zum H. Hauptmann XY.‘ – Supák mne vedl zas přes jiné schody a pavlač kamsi dozadu do jiné kanceláře, tam mi vzali cedule, chvilku jsem čekal, potom se úřadující šikovatel vrátil, že je všechno v pořádku, povolávací list neplatný a že mohu beze všeho domů. Ještě dosud neměli mne zaznamenána a pokládali mne za zběha! – Že se mi hned vyjasnilo a bruská kasárna se zdála veselejší mi, rozumí se samo sebou. Zaskočil jsem hned potom ještě vedle k Müllerovi s vyřízením, jak to dopadlo, a jel potom radostně domů. Lidunce spadl balvan ze srdce – a tak je zase všechno v obvyklém běhu. // Odpoledne – abychom to oslavili – vybrali jsme se s Milínkem přes Dejvice do Stromovky, přes řeku až do Troje, kvetoucí třešňovkou až na Tyrolku a přívozem opět domů. Byl při tom hodný a veselý.

Pořád říkal ,Tatíčku, ty jsi hezký. ‘ [...] Tedy aspoň ,rejstřík‘ [Zpovědních seznamů] dodám do tisku ještě dřív, nežli budu hájit vlast. ‘‘⁴

Přítom J. V. Šimák stále intenzivně pracoval, aby zabezpečil svou rodinu. Přicházely rodinné starosti, které manžele Šimákovy vyčerpávaly. V prosinci 1914 zemřel J. V. Šimákovi otec, bratr Václav (který neustále v Turnově zápasil o udržení podniku⁵) byl odveden k vojsku, švagrová Milada Knittlová zemřela v lednu 1916 v Tbilisi. Zpráva o Miladině úmrtí přišla do Prahy až v únoru 1917 a byla potvrzena za více než půl roku. Vyvolala zhoršení duševního stavu Šimákovy tchyně, která předtím dočasně nalézala útěchu u svých vnoučat. Na přelomu srpna a září 1918 se J. V. Šimák více než měsíc léčil v Turnově ze zápalu plic. Nemoc ustupovala pomaleji i kvůli jeho psychickému vyčerpání. J. V. Šimák vždy usiloval dostát všem svým povinnostem a závazkům, často oddaloval dobu odpočinku, což mělo negativní dopad na jeho zdraví.

Největší životní jistotou a radostí Šimákových byly za první světové války jejich děti, které jim pomáhaly znovunalézat duševní klid. V lednu 1915 se téměř tříletému Milanovi (Milínkovi) narodila sestra Vratislava: „*Babičku líbá vnučka, vše zdrávo*“, zněl telegram do Turnova 9. ledna 1915.⁶ Otec jí věnoval verše, které čteme v dopisu matce 29. ledna 1915: „*Na konec písničku o naši dceruše, improvisovanou cestou hned po jejím narození:*

*Pohádku Zimy sladkou povídám,
dcerunka drobná zavítala k nám,
hvězdička bílá v sněhu pápěří,
tichounce dřímá v loktech mateři.*

*Hovoří řečí nám všem neznámou,
však srdce naše v ní se nezklamou,
že přišla z říše dálné Radosti,
jež chvíli s ní se u nás uhostí,*

⁴ KÁBOVÁ Hana, *Vědecká a osvětová činnost Josefa Vítězslava Šimáka za první světové války*, s. 61–62, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 26. 4. 1916. Srv. A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1. i. č. 1, osobní doklady, zproštění domobranecké služby, září 1915 a červenec 1917; osvědčení o vykonaném hlášení zproštěného, 21. 4. 1917

⁵ Např. v červnu 1915 J. V. Šimák zaplatil bratrův dluh v závodě. Viz KÁBOVÁ H., *Vědecká a osvětová činnost Josefa Vítězslava Šimáka za první světové války*, s. 51, dopis matce, bratrovi a švagrové z Prahy 22. 6. 1915.

⁶ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, telegram matce z Prahy 9. 1. 1915. Srv. tamtéž, dopis matce z Prahy 9. 1. 1915.

*za doby mrazné v duši zahřeje,
v stesk přinese klid tiché naděje
a v soumrak noci svity za rána –
dceruško naše, budiž žehnána.*

*I v tom je dcera zkrácena, že má ódu dosud jedinou, kdežto syn jich měl hned na tučet. Inu je jiná doba a zima, ne doba prvního jara, a tatík má v hlavě víc matematiku než poezii. Ale v naší a Tvé lásce zkrácena nebude, vid' babičko!*⁷ Svému příteli O. J. Černému J. V. Šimák napsal 23. dubna 1917: „Ještě že děti jsou zase zdravý a svým žvatláním zaplašují netopyry i tam v srdci i v duši.“⁸

Pokud Šimákovi nesledovali noviny a oddávali se všednímu rodinnému životu, byli celkem spokojeni: „*Jinak jsme docela zdraví a dík tomu, že nedbáme světa, i dost dobrého rozmaru při veškerém zaneprázdnění. Nelze arcí tak čísti, skládati veršičky, choditi do divadla a koncertů, ani sledovati literaturu, jako jindy, a tak se nám zdá někdy, že šosatíme – ale ten klid zase nahradí dočasný nedostatek rozhledu a bohdá brzy zase dohoníme, co jsme zanedbali. Podaří-li se nám přece ukradnouti chvílku pro krásnou knížku, chutná tím víc. // Literární sny už zanecháme mladším, máme poezii doma v dětech, a nad tu je sotva co krásnějšího.*“⁹

Dceru Vratislavu Šimákovi nechali pokřtít 7. února 1915, na výročí narození nedávno zesnulého Josefa Šimáka. Jejimi kmotrami se staly obě babičky, kmotrem rodinný přítel Antonín Sum, který si to vyprosil ze srbského bojiště. Od této doby se datuje rozsáhlá korespondence, kterou A. Sum vedl se svojí kmotřenkou jako voják. Šlo o dopisy oslovující holčičku a hovořící s ní. Ve skutečnosti však byly určeny její matce (do níž se A. Sum znovu zamiloval), případně otci. Formuloval v nich s ohledem na dítě (citlivé přátele) svůj válečný prožitek a odpovědi Ludmily Šimákové mu pomáhaly překonat dobu války.¹⁰ Setkání s A. Sumem během jeho listopadové dovolené r. 1915 přiblížilo realitu války: „*Hned v pondělí po*

⁷ KÁBOVÁ H., Vědecká a osvětová činnost Josefa Vítězslava Šimáka za první světové války, s. 47, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 29. 1. 1915.

⁸ LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, dopis J. V. Šimáka Otakaru Jirímu Černému, Praha 23. 4. 1917.

⁹ KÁBOVÁ H., Vědecká a osvětová činnost Josefa Vítězslava Šimáka za první světové války, s. 48–49, dopis J. V. Šimáka matce, bratrovi a švagrové z Prahy 6. 3. 1915. Srv. tamtéž, s. 52, dopis J. V. Šimáka matce, bratrovi a švagrové z Prahy 1. 7. 1915: „*Od 20. minulého měsíce už zas nečtu noviny a dobře mi to dělá. Kdyby byl i proti ostatnímu prostředek tak pohodlný a laciný.*“

¹⁰ LA PNP, fond J. V. Šimák, dopisy Antonína Suma Vratislavě Šimákové(-Perné). Srv. též Šimákovy básně posílané A. Sumovi do pole 1915, viz MČR Turnov, fond J. V. Šimák, svazek básní *Babí léto*.

té 22. [11.] přinesla Liduška od Herrmannů neočekávanou zprávu, která se nám potom ve středu mimo nadání potvrdila. Asi o 3. hod. objevil se u nás pojednou c. k. nadporučík v polní uniformě, ve vysokých botách – kmotříček Sum. Měl míti – po celém roce – dovolenou až na Vánoce, ale z dobrého srdce vyměnil si dni s jinými, kdož mají rodinu. Ač jsme ho již čekali, překvapil nás; a byli jim všickni rozechvěni a dojatí. Až z nejzazší fronty na půl cesty ke Kyjevu přijel, 2 dni pěšky močály, 2 dni vozem, ostatek 3 dní vlakem. Přišel tak, jak přijel, aby se nám ukázal, ale dojem byl přec rozháraný. Vraťka se bála, Milínek skoro také, jen zlatý trapez u šavle chvíli ho vábil – a také hovor byl lecjaký – nikdo z nás nevěděl, jak začít, aby se nedotkl čehosi nevčasného. Milínkovi přivezl konfederatku polského hrdinného legionáře, Vraťce chtěl dát udělati náhrdelník z kusu šrapnelu, který ho nezabil, ve zlatě a granátech; poprosili jsme ho však, aby šrapnelu nechal. Teprve po hodné chvíli našli jsme cestu dřívější důvěrnosti – ale nepobyl dlouho, máť každý dovolenec hromadu svěřených úkolů. Napovídal dost o životě svém, přinesl hojnost fotografií – ale ovšem všecko budilo jen tesknotu a roztklivění. // Smluvili jsme se, že půjdeme druhý den do Národního divadla na „Hamleta“. [...] // v pátek 26. [11.], když už šly děti spat, vypravili jsme se k Sumovi na Hradčany na čaj. [...] Bloudili jsme po Karpatech, po stepích a lesích polských, močálech Bílé Rusi – kde všude líčil své svízele a život nynější. „Vraťka“ mu hodně psávala a také ledacos posílala a všecko mu bylo velmi vhod, zejména co ho chránilo před zimou. Ukazoval i nynější svou výstroj, samou kožešinu; i všelico, co si přinesl ze zpusťovaných příbytků polských – knihy aj. Arci všecko jen smutné a zádušné – a protkané reflexemi málo potěšlivými. Chtěli jsme urvati a zachytiti okamžiky – a zapuzovali pomýšlení, že bude všecko na kratičko. Ký div, že jsme se nemohli vypraviti, až téměř k půlnoci. // Ve středu následující byl Sum u nás na večeři a mohl si trochu pohrát s dětmi, než šly spat. Zejména chtěl slyšet Milínkovu ‚Moglibičku litavou‘, co také za něj říká, ale hošíček se vzpíral a neřekl. Tentokrát se ho holčička nebála a hezky se spolu pomazlili. V pondělí 29. [11.] odpoledne přišel už jen na chvíli – na rozloučenou, a těžce jsme se loučili; kdo ví, vrátí-li se? Neboť zajíti – se nedá! Dnes už je zas asi u své setniny – počkáme si ještě kolik dní na nové zprávy. // Ty návštěvy byly epizodou velmi dojemnou; škoda, že nepřinesly mimo osobní potěšení nic, co by povznášelo. Spíše sklíčení – jináče doufal, když před rokem odjížděl. Dnes i on podléhá zklamání. A ani mnoho nevypravoval, úmyslně i na naše přání, aby nevzrušil bolestně – to vše až jednou a ústně.“¹¹

Společenský život Šimákových byl za války skromnější (kvůli hmotným starostem o domácnost, péči o děti i téměř permanentnímu zaměstnání historika vědeckou a popularizační

¹¹ KÁBOVÁ H., Vědecká a osvětová činnost Josefa Vítězslava Šimáka za první světové války, s. 56–57, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 7. 12. 1915.

činností). Omezoval se na návštěvy příbuzných (rodina Zdeňky Čechové-Liebscherové se na jaře 1918 rozrostla o syna) a přátel (např. Borovských, Buchtelových, Nejedlých). Nově navázali přátelství s rodinou sochaře Františka Bílka. Dne 3. května 1918 ji navštívili ve vile u Bruské brány. Milínek a Vraťka byli okouzleni hračkami umělcových dětí Františka a Bertý a dospělí se těšili na zhlédnutí domu – Mistrova díla: „*My ,větší‘ jsme ani mnoho nemluvili, jen prohlíželi čím dál tím pobožněji, příbytek a potom i sbírky. Je tu veliká a slavná, svérázná práce myšlének i rukou, odlišná od jiných a trochu těžká pro náplň symbolickou, již je tvořena. K většině jest potřeba slovního výkladu, bez něhož je dílo nesnadno pochopiti. Zvláště má tu model velikého pomníku českých dějin, jenž by zaplnil jistě malé náměstí. – A zase jsem měl při tom naše bolesti – prostory, místo takové mít pro naše muzeum a ozdobit i Turnov kusem opravdové české plastiky. Nemáme nic! – Zatím přišli i jiní hosté a chtěli jsme se poroučeti; děti však nebylo lze odtrhnout, a když už Milínek se loučil s vláčkem, Vraťka zas objímala zvířátka; batolila se tu svou kudrnatou hlavičkou a žlutou řízou sama jako sluníčko sedmitečné.*“¹²

Jak vypadalo historikovo válečné univerzitní působení? J. V. Šimák nepřednášel v Klementinu, kde byla nemocnice, ale na Karlově náměstí, kde sídlil hudební ústav. Věnoval se českým dějinám za prvních Habsburků až po třicetiletou válku. V říjnu 1914 mu přišli dvě posluchačky a jeden posluchač,¹³ za čtrnáct dní měl o jednu studentku a dva studenty víc.¹⁴ V květnu 1915 měl 7 posluchačů („*3 dívky stálé a 4 mládence nestálé*“¹⁵), v říjnu 1916 jednu studentku a jednoho studenta,¹⁶ v letním semestru 1917 pouze 2 neuniverzitní posluchače,¹⁷ na podzim 1917 čtyři stálé posluchačky,¹⁸ v dubnu 1918 jednu posluchačku a jednoho posluchače.¹⁹

Kromě pedagogických povinností na univerzitě a především na Vyšší dívčí škole se J. V. Šimák věnoval svědomitě práci ve vědeckých společnostech. Byl aktivním členem **Místopisné komise ČAVU**.²⁰ Ta se sešla za války dvakrát, v lednu 1916 a v květnu 1917. O

¹² A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 6. 5. 1918.

¹³ KÁBOVÁ H., Vědecká a osvětová činnost Josefa Vítězslava Šimáka za první světové války, s. 44, dopis J. V. Šimáka rodičům z Prahy 23. 10. 1914.

¹⁴ Tamtéž, s. 44, dopis J. V. Šimáka rodičům z Prahy 8. 11. 1914.

¹⁵ Tamtéž, s. 50, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 11. 5. 1915.

¹⁶ Tamtéž, s. 65, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 17. 10. 1916.

¹⁷ Tamtéž, s. 74, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 19. 5. 1917.

¹⁸ Tamtéž, s. 76, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 26. 10. 1917.

¹⁹ Tamtéž, s. 81, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 19. 4. 1918.

²⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 320: ŠIMÁK J. V., *Místopisná komise při Čes[ké] Akademii*, Agrární archiv 4, 1917, s. 138–141.

první válečném pracovním setkání napsal: „Dnes jsme měli [...] schůzi místopisné komise v Akademii, která má sbírat místní jména. Bojím se – máme teď asi 800 K. na to – že všechnu práci budu musiti vykonávati sám.“²¹ Podle Šimákova návrhu bylo usneseno sbírat topická jména. Podobu formulářů J. V. Šimák konzultoval s A. Sedláčkem (vzorem byly lístky užívané v Kanceláři pro Slovník jazyka českého), v květnu 1917 bylo zpracováno několik soupisů a edic (tři tisíce lístků), v březnu 1919 deset tisíc.²²

J. V. Šimák vykonával nadále funkci konzervátora, zvl. pro politické okresy turnovský a mnichovohradištský. Až v září 1916 jej **Archeologická komise ČAVU** zvolila svým místním jednatelem²³ a také členem **subkomise pečující o soupis zvonů**, odváděných k válečným účelům²⁴ (dalšími členy komise byli: František Adolf Borovský, Karel Guth, Karel Chytil, Josef Mauder a Antonín Podlaha). Komise „pouze“ sbírala zvonové otisky a nápisy, ale nemohla (na rozdíl od konzervatorátu) zasahovat ve věci záchrany zvonů (požadavek odvodu dvou třetin váhy zvonů v každé obci byl nemilosrdný).²⁵ Šimákovy cesty směřovaly na Turnovsko a Mnichovohradištsko: „*A tak jsem zase panský ujížděl, zprvu dost hrbolatým úvozem ze stráně dolů, ale potom už širokou silnicí k nejbližšímu kostelu v Sudoměři, filiálce skalské. Tam nebylo nic, za to na zvonici 3 krásné zvony, z nichž 2 padnou. Chtěl jsem si aspoň starší z r. 1707 otisknouti, ale na zvonici nebylo žebříku a na kostelníka, když se po něm ohlížel, volali z domu ‚Táto, honem, honem, kráva se telí‘, takže mne i zvonici nechal a utíkal. A protože bylo už ke 4., a nežli bych co sehnal, bylo by pozdě, nebylo než oželeti a jeti dál. Dovezli mne ještě na hodinu cesty, pokud šla silnice – takže do Bezděčic jsem už šel úvozem jen 1/2 hodinky. Ves je už německá, poslední v okrese a opět vikariátu dokeského, farář však Čech. I tu jsem byl brzo odbyt a farář mne dovedl na cestu další. B[ezděčice] leží na kraji planiny nad strmým dolem a pohled dole vzhůru je překrásný, jako u nás za Hr[ubou] Skalou. Šírá táhlá lučina u dna, skály a les na boku – zrovna pode vsí se sbírá trojí údolí – a v pozadí Bezděz, k západu skály okolo Vrátenské hory a Houska. Na čistém nebi a v průzračném ovzduší, už v předvečer se všechno rýsovalo jako obrázek. A snad,*

²¹ KÁBOVÁ H., *Vědecká a osvětová činnost Josefa Vítězslava Šimáka za první světové války*, s. 59, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 31. 1. – 2. 2. 1916.

²² A AV ČR, fond ČAVU, k. 234, i. č. 512, Místopisná komise. Zápisy ze schůzí komise. Srv. A AV ČR, fond ČAVU, kn. 11, i. č. 16, Protokoly I. třídy ČAVU 1916–1920, schůze 16. 6. 1917, příloha – zpráva o činnosti Místopisné komise; tamtéž, k. 85, i. č. 124, spisy 1916, č. j. 272, zpráva o činnosti Místopisné komise z 29. 2. 1916.

²³ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 1, osobní doklady; srv. A AV ČR, fond ČAVU, k. 250, i. č. 572, Archeologická komise. Jednatelé, č. j. 1317/1916 z 19. 9. 1916.

²⁴ A AV ČR, fond ČAVU, k. 250, i. č. 572, Archeologická komise. Jednatelé: oznámení J. V. Šimákovu o volbě místním jednatelem AK a členem „zvonové subkomise“, 19. 9. 1916. Srv. dále A AV ČR, fond ČAVU, k. 253, i. č. 594–595, Archeologická komise. Zvonová subkomise.

²⁵ KÁBOVÁ H., *Vědecká a osvětová činnost Josefa Vítězslava Šimáka za první světové války*, s. 64 an.

že jsem se nemohl dost nasytiti a stále se otáčel, ubývalo mi už další cesty skrovněji. Z dola vzhůru na druhou stranu vede divoká rokle lesní a schody a teprve za tím leží Kozákov.“²⁶

J. V. Šimák publikoval stručný návod, jak sbírat zvonové otisky a nápisy (*Zachovejme památku vzácných zvonů*, Venkov 1916),²⁷ a vylíčil slasti a strasti „zvonového badatele“ (*O starých legendách zvonových*, Zlatá Praha 1917).²⁸ Zvonový a archivní výzkum (práce konzervátora vídeňské archivní rady) jej zavedl do Skalska a na zámek Lobeč: „*Lidunka aprovizátorka hned pomyslila, že bych mohl mezi bohatými agrárníky získati aspoň mléko, i dala mi s sebou baňku zabalenou v noční košili pro všechny případy. [...] Zámek je dlouhé barokní stavení pod patro, čelem do silnice, jdoucí krajem rokle, zadem do velkého dvora. Patří nyní centrálnímu řediteli „Škodovky“ plzeňské Šimonkovi a správu vede jeho zeť Přichystal; stará paní a p. zeť mne hned uvítali, a to velmi srdečně, a vyčinili mi, proč jsem nepsal a šel tak pěšky; potom se objevila i mladá paní [...] Žačkou naší školy byla stará paní, ale ovšem dávněji. Ač tu tedy nebylo žádného vztahu, chovali se ke mně takovou prostou upřímností, jako bych byl známý ode dávna. A nejdřív, že musím ‚k papání‘. [...] Oni tam žijí vzdáleni světa, dráhy, nouze – v blahobytu a mé líčení, jak je v Praze, pokládali bezmála za pohádku. [...] Pí Šimonková mne potom provedla zámkem. [...] Teprve potom mne pustili na půdu, davše mi za pomocnici slečnu neť, která jim je společnicí. Tam totiž odpočívá archiv již od dřívější doby v původních regálech, arcí ve stavu naprosto rozházeném. Mazal jsem se tam v prachu asi hodinu a zjistil, že tam není nic staršího, než z let 1780–1850 a jen 2 starší kostelní knihy od r. 1765 jsem vytáhl dolů. Potom jsem prosil o klíč od kostela; poslali proň. Nežli jsem odešel, dí st. paní, máme-li v Praze takovou nouzi o lívance, že by mi dala s sebou pro děti mouku. Hned jsem se toho chytil, bude-li laskava, že si rád koupím, ale lze-li, že raději mléko a že už mám na to baňku. Skočil, košili vybalil, schoval, baňku podal. A potom do kostelíčka. Je skrovný, ne starý (v boku má desku z r. 1535) a měl jen 6 svícňů cínových, takže mi zbyl čas zaskočiti na zvonici a otisknouti zvonový nápis nejstaršího zvonu, dokud slunce nezašlo. Když jsem se vrátil a umyl, už stála na stole svačina, výborná káva a bílý chléb a vonné čerstvé máslo. Smáli se mi všichni, jak skromně maži, že je vidět na mne Praha. A tak jsme se bavili vesele skoro hodinu, nežli byl čas k vlaku. Zvali mne sic, abych pobyl i na neděli, ale omluvil jsem se, že jsem již hotov, a tedy nezdržovali. Pán dal zapřáhnout a sám mne dovezl na dráhu. Ale překvapení si nechali na konec; dali mi nejen baňku, nýbrž i dva balíky „pro děti“. A abych opět přijel co nejdříve, třeba neměl cesty úřední! To mi cesta jináč*

²⁶ Tamtéž, s. 67, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 17. 10. 1916.

²⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 312, srv. též č. 306.

²⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 322. Srv. též MČR Turnov, fond Archiv muzea Turnov, kronika se zápisy z let 1890–1932, zápis ze schůze 10. 4. 1917.

utíkala, pomyslením, co nesu [...] Měla jsi viděti, jak radostně Lidka se dívala, že nesu plnou baňku, a na to ostatní, což jsem jí ukazoval po kuse, aby měla kolik překvapení za sebou. I Růža byla jako elektrizována a nakonec i já sám, neboť jsem neměl v pravdě tušení, co všechno vezu. Ne mléko, ale nejlepší hustou smetanu, bochník výražkového chleba skoro 4 kg, 1/2 kg vonného másla a 3 kg bohatého hrachu. A to všechno darem v nynějších dobách. [...]“²⁹ Lobečská zkušenost byla pro J. V. Šimáka jedním ze světlých válečných zážitků. Mladá paní Marie Přichystalová, šlechtična z Mladátova (1891–1918) vypomáhala pak dále Šimákovým nezištně se zásobováním. Zemřela na konci války, pravděpodobně na španělskou chřipku. J. V. Šimák jí z vděčnosti a úcty připsal druhé vydání svých lidových přednášek *Od Kostnice po Lipany* (1919).

V **Královské české společnosti nauk** měl během války dvě přednášky: *O klášteře Hradišti* (1915) a *O sborníku jabloneckém* (1916). Publikační možnosti KČSN byly za války v porovnání s předchozími dvěma desetiletí velmi omezené, proto zde J. V. Šimákovi nevyšel žádný text.

Pokračovala Šimáková činnost v **Historickém spolku**, jehož byl pilným jednatelem.³⁰ Valná hromada HS 27. ledna 1915 zvolila novým spolkovým starostou, po zesnulém Jaromíru Čelakovském, Šimákovu kolegu Václava Novotného a následující výborová schůze potvrdila J. V. Šimáka v jednatelské funkci.³¹ Edice Starých letopisů českých pokračovala pozvolna a byla komplikovaná. V dubnu 1916 J. V. Šimák na výborové schůzi HK informoval, že momentálně nelze vypůjčit křížovnické rukopisy, neboť podle kapitulního usnesení mají přístup do knihovny i archivu a právo k publikování rukopisů jen členové řádu.³² Teprve na jaře 1918 mu byly vlivem příznivých okolností tyto rukopisy zapůjčeny: „*Všiml jsem si, že letošní univerzitní rektor je člen řádu křížovnického, z jehož knihovny tolik let marně páčím 2*

²⁹ KÁBOVÁ H., *Vědecká a osvětová činnost Josefa Vítězslava Šimáka za první světové války*, s. 68–69, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 12. 11. 1916. Srv. veršované poděkování *Do Lobče* 13. XI. 1916, viz MČR Turnov, fond J. V. Šimák, svazek básní *Babí léto*.

³⁰ Viz zprávy o činnosti HS v Bibliografii J. V. Šimáka č. 297, 313, 329, 359.

³¹ A AV ČR, fond Historický spolek v Praze, k. 1, i. č. 2, Kniha zápisů ze schůzí výboru a valných schůzí 1909–1951. Rovněž v následujících letech byl do čela HS volen V. Novotný a J. V. Šimák byl jednatelem spolku.

³² Srv. KÁBOVÁ H., *Vědecká a osvětová činnost Josefa Vítězslava Šimáka za první světové války*, s. 60, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 22. 2. 1916: „*Rozhodl jsem se, maje na vybranou, v které práci pokračovati, že se dám přece do nejstarší své povinnosti, totiž do Starých letopisů, třebaže na definitivní práci nelze pomýšleti až po válce, abych ukonejšil svědomí, poněvadž se dá přece mnoho provésti, i když není pohromadě všech rukopisů. A hned první úloha, na kterou jsem hnal útokem, se mi, zdá se, povedla. Podařilo se mi zjistiti poměr 3 kronik hradeckých, že mají společným základem ztracenou kroniku latinskou; podařilo se mi i dokázati, že bezejmennou jednu lat[inskou] kroniku složil Petr z Mladoňovic, známý zpravodaj o Husovi v Kostnici. Ale nechci nyní vydávati drobných článků – až všechno vyroste ve významnou knihu. Podaří-li se mi rozřešiti všechny úlohy, jako jsem rozřešil již tři, budu míti radost z knihy nejen já, nýbrž i jiní.*

*rkpy pro Staré letopisy; i napsal jsem mu obšírně celou věc, prose o intervenci; slíbil a dnes oznámil, že dal již obě knihy hledati. Tak se snad konečně dostanu ke práci, která 10 let leží a hnije, až ta bude s krku, rázem se mi na všech stranách uvolní.“³³ V letech 1915–1916 J. V. Šimáka zaměstnávala několik měsíců trvající úprava 1. svazku *Dopisů konzistoře podobojí z let 1610–1619* od arcibiskupského archiváře Františka Tischera ml. a redigoval historické dílo Václava Budovce (přípravené J. Glücklichem pro *Prameny dějin českých*, sv. XI.); pokračovalo vydávání *Zpovědních seznamů arcidiecéze pražské* (1918 byl dotištěn svazek věnovaný Chrudimsku a Čáslavsku):³⁴ „*Ve filiálce mám zas ‚redakci‘ rukopisu jednoho historika kněze, který se nabídl vydávati dopisy konzistoře podobojí z archivu, jehož je správcem. Ale musím vlastně předělávati číslo po čísle z originálů sám a ještě aby nikdo nezvěděl. – Kolega Glücklich, který vydává pod mou redakcí spisy Václava Budovce je zas všecek nešťasten nad čárkami, které mu dělám do tisku a s nimiž on nesouhlasí, i píše mi dlouhé listy o každé tečce a středníku, proč se mu nelíbí. – Dřív nežli jsem ukončil zprávu o své cestě prázdninové, bylo se mi dáti do rejstříku pro Hradiště. Rejstřík pro Zpovědní seznamy dosud nepokračuje, nemohu dostati spolupracovníky a také neměl jsem opravdu dosud času na to pomysleti; je to škoda – vzdaluje se výplata honorářů. [...] Mimo to nastává zase spolková péče o Historický spolek, který se chystá k valné hromadě, ale ta práce mne těší, neboť se teď v něm opravdu pracuje a mé přičinění není nadarmo. Máme tu peníze, a tedy lze vydávati pěkné věci.“³⁵**

J. V. Šimák jako člen komise pro vydávání *Pramenů práva městského* prošel v létě 1915 městské archivy jilemnického, semilského, turnovského a mnichovohradištského okresního hejtmanství a pořídil z originálů regesta privilegií a cechovních řádů.³⁶ Znovu podněcoval ČAVU k soupisu rukopisů: „*Návrh na soupis rkpů (ref. Šimák) byl podán komisi k tomu zřízené při České Akademii, ta se však dosud nesešla. Podal proto návrh o organizaci*

³³ Tamtéž, s. 80, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 16. 3. 1918.

³⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 334.

³⁵ KÁBOVÁ H., *Vědecká a osvětová činnost Josefa Vítězslava Šimáka za první světové války*, s. 56, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 16. 11. 1915. Srv. tamtéž, s. 57, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 7. 12. 1915: „*Dokončil jsem i málo vděčnou úpravu Tischerových dopisů konsistoře podobojí 1609–1619, které v jeho opise se nehodily do tisku, zatím I. svazek, takže se může tisknouti. Má práce arcidiecéze zmizí a ‚redakční‘ honorář si teprve musím vymluvit. Ale bylo nutno tuto práci na se vzít, neboť nebylo možná odmítnouti dílo – bez Tischera není přístupu do arcibiskupského archivu, jehož je správcem.“* Rukopis Tischerovy edice, zkonferované J. V. Šimákem byl předložen na výborové schůzi HK 16. 11. 1915. Kniha vyšla: TISCHER František (ed.), *Dopisy konzistoře podobojí z let 1610–1619*, Praha, Historický spolek 1917, 1921, 1925 (ed. Jednání a dopisy konzistoře katolické a podobojí. Nová řada, díl 2, red. J. V. Šimák), sv. 1: 320 s., sv. 2: s. 321–580, sv. 3: XII + s. 581–672.

³⁶ A AV ČR, fond Historický spolek v Praze, k. 1, i. č. 2, Kniha zápisů ze schůzí výboru a valných schůzí 1909–1951, 16. 11. 1915.

této práce znova 2. prosince [1915], a to první a třetí třídě, aby projednaly tuto otázku [...]“³⁷ Komise byla v lednu 1916 obnovena a zvoleni do ní Vojtěch Jaromír Nováček (zemř. 8. 4. 1916), Václav Novotný a Antonín Podlaha, svolána ale nebyla.³⁸ Za předčasně zesnulého V. J. Nováčka měl být do komise zvolen J. V. Šimák, ale novým členem se nakonec stal J. Pekař.³⁹ Na inventář rukopisů bylo ale schváleno a vypláceno stipendium. Historická komise ČAVU s jistým znepokojením sledovala, že komise pro soupis rukopisů se schází sporadicky. V lednu 1918 žádala, aby se I. třída ČAVU přičinila o její znovuoustavení a pravidelnou činnost.⁴⁰

Ve výborové schůzi HS 15. června 1916 navrhnul J. Teige, aby bylo Jaroslavu Gollovi u příležitosti jeho 70. narozenin uděleno čestné členství. Návrh byl jednomyslně přijat: „*Jednatel soukromou cestou zjednej si jistotu, bude-li volba oslavenci vhod; bude-li tak, svolěj mimořádnou valnou hromadu na středu 28. června na 6 hod.*“⁴¹ V dopise manželce do Turnova J. V. Šimák komentoval tuto schůzi slovy: „*Potom máme míti valnou schůzi Historického spolku, aby zvolila Golla k 70. narozeninám čestným členem. Měl jsem úkolem vyzvěděti prve, přijme-li, ale nezastal jsem ho; je ve Vídni a přijede teprve v sobotu. Ve schůzi výborové byli všichni jeho žáky a všem, kdož jsou na univerzitě pomohl on ke kariéře, jen mně ne. Ale poslouchat jejich řeči o něm nyňi – divné by nabyt ponětí o vděku a charakteru lidí; vycítil jsem, že nejde jim opravdu o jeho uctění, ale o jejich jméno, aby nebyli zahanbeni a předstíženi – Pekařovými druhy. Nikdo nechtěl jíti ke G[oll]ovi – a abych předešel trapnému vymlouvání, nabídl jsem se sám hned a měl jsem při tom vědomí, oč stojím výš – nežli ti druzí, třeba se snad oni na mne dívali z patra. To ovšem ponech u sebe!*“⁴² Dne 28. června 1916 schválila mimořádná valná hromada HK návrh na udělení čestného členství J. Gollovi a o udělení samotném byl pořízen zápis k 9. listopadu 1916: „*Pocta dvornímu radovi Gollovi k 70. výročí narozenin. Poněvadž se zjistilo, že oslavenec v den 14. července bude dlíti mimo*

³⁷ Tamtéž, 14. 12. 1915. srv. tamtéž, 23. 3. 1915.

³⁸ Tamtéž, 13. 4. 1916. Srv. A AV ČR, fond ČAVU, k. 229, i. č. 404, Komise pro soupis rukopisů. Plány činnosti. Zprávy o činnosti.

³⁹ A AV ČR, fond ČAVU, k. 223, i. č. 361, Historická komise ČAVU. Zápisy ze schůzí komise, 12. 6. 1916, 1. 1. 1918.

⁴⁰ Tamtéž. Srv. A AV ČR, fond ČAVU, k. 229, i. č. 404, Komise pro soupis rukopisů. Plány činnosti. Zprávy o činnosti.

⁴¹ A AV ČR, fond Historický spolek v Praze, k. 1, i. č. 2, Kniha zápisů ze schůzí výboru a valných schůzí 1909–1951, 15. 6. 1916.

⁴² KÁBOVÁ H., *Vědecká a osvětová činnost Josefa Vítězslava Šimáka za první světové války*, s. 63, dopis J. V. Šimáka manželce a dětem z Prahy do Turnova 21. 6. 1916. Ve výborové schůzi HK 15. 6. 1916 byli přítomni: V. Novotný, J. Bidlo, G. Friedrich, L. Klicman, Eduard Šebesta, J. Teige, F. Tischer, Miloslav Stieber, V. Vojtíšek a J. V. Šimák.

*Prahu bylo mu posláno blahopřání s diplomem čestného členství poštou. Goll poděkoval listem 23. července, adresovaným předsedovi [...]*⁴³

Dopis, který obdržel J. Goll ke narozeninám od HS, psal jednatel spolku J. V. Šimák a podepsal jej V. Novotný: „*Nepodněcuje tento list pouhá společenská zdvořilost, pouhá úcta, nýbrž vroucí oddanost, láska a důvěra takořka dětinná. Jsme snad všichni – přímo či nepřimo – Vašimi žáky a právě Vaše slova, rady, povzbuzení i nápomoc byla snad všem nám paprskem, kterýž otvírá mladá poupata v květ a květům přispívá dozrátí v plod. A spolek náš i jeho podniky čítaly Vás od počátku s pýchou ke svým předním členům, a co dobrého vykonáno, stalo se snad vždy za Vaší vzácné účasti. // A proto nezapomínáme ve chvílích, kdy se přiblížilo podletí života; těšíme se, že jím není ještě teskný podzim, jemuž nezbyvá nežli ustoupiti zimě, nýbrž klidná tichá jeseň sladěných barev a těžké úrody. // Z té duše přejeme Vám i sobě, aby potrvala ještě na dlouho [...]*“⁴⁴ A tak J. V. Šimák byl nakonec gratulantem.⁴⁵ Okolnosti ocenění Gollovy práce považoval za příznačné pro českou historickou obec. Občasné „válčení ve vědě“ komentoval pořád stejně. Vadila mu „malicherná žárlivost a škorpení“: „*Otravuje to a brání pospolitému postupu.*“⁴⁶

Od jara 1917 zaměstnával výbor HS spor o Fond Palackého. J. V. Šimák měl jako jednatel HS zjistit, kdy spolku připadlo právo (původně muzejní) vydávat knihy z nadání F. Palackého. Nová Pravidla pro Fond Františka Palackého k vydávání Pramenů dějin českých byla navržena Historickým spolkem (jako vydavatelem) a potvrzena Svatoborem (jako správcem fondovního jmění). V březnu 1917 požádal výbor Muzea království Českého Svatobor, aby mu vrátil řízení Pramenů dějin českých, které proti intencím Palackého přišlo do rukou HS. Ten vydával Prameny na základě smlouvy uzavřené se Svatoborem r. 1879. Vzhledem k zaběhnuté praxi HS nedoporučil Svatoboru zněnu v řízení Pramenů.⁴⁷

⁴³ A AV ČR, fond Historický spolek v Praze, k. 1, i. č. 2, Kniha zápisů ze schůzí výboru a valných schůzí 1909–1951, 9. 11. 1916.

⁴⁴ A AV ČR, fond Jaroslav Goll, k. 1, i. č. 21, blahopřání k 70. narozeninám – HS, 14. 7. 1916.

⁴⁵ Kromě zmíněného přání napsal ještě J. Gollovi báseň začínající Gollovými verši *Já nechci nic, ni slávu ani čest* (viz MČR Turnov, fond J. V. Šimák, svazek básní *Babí léto*) a připsal mu 2. svazek svých *Zpovědních seznamů* (vyšel 1918).

⁴⁶ KÁBOVÁ H., *Vědecká a osvětová činnost Josefa Vítězslava Šimáka za první světové války*, s. 59, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 31. 1. – 2. 2. 1916.

⁴⁷ Tamtéž, s. 72, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 15. 3. 1917: „*Po napjaté práci s trstenickou stezkou nastala na chvíli reakce, v níž se mi právě do ničeho nechtělo. Ale zahrnala ji hned zase neočekávaná aféra, která si mne v první řadě vyžádala, jakožto jednatele Historického spolku a spoluvydavatele Pramenů dějin českých. Vzpomněli si po 39 letech ve výboru Muzea království Českého, že má vlastně Prameny vydávat Muzeum a ne Spolek, a hned dopsali „Svatoboru“, který r. 1878 tu práci spolku svěřil, aby nám ji vzal a vrátil muzeu, jak kdysi určil Palacký. Měli jsme právě v tisku řády o tom; to se vše nyní zastavilo a bylo nutno sháněti doklady o právu a neprávě, strkati hlavy dohromady a raditi se. Už dvě schůze o tom byly, napsal jsem protokolů a připsů, až prsty brněly, zejména včera; o 1/2 4*

Přestože právní rozbor věci dopadl příznivě pro Svatobor, J. V. Šimák doporučoval vyjít vstříc z dobré vůle Muzeu, neboť přáním Palackého bylo, aby jeho nadání prospívalo této instituci, a existují tedy určité mravní závazky: „*Je to vznikeno velmi nevčas a nevhod a má i tu tragikomickou příchut', že já jako jednatel a spoluredaktor musím stát zajedno s osobami, které mi nejsou právě nejsympatičtější, proti osobním svým přátelům v muzejním výboru. Je to věc i spletitá, poněvadž není dokladů o smlouvách, jen záznamy, a poněvadž se vskutku to, co Palacký projevil přáním, r. 1878 nestalo, ač rozhodovali o tom Rieger, Tomek a Emler. Proč? A smutná, poněvadž byla vznikena ne pro věc, ale z osobní řevnivosti, bohužel mezi námi až příliš příkré. Jsem věru žádostiv, jak to dopadne.*“⁴⁸ Těmito slovy komentoval J. V. Šimák jednání HS 15. března 1917 a 29. dubna 1917 opět napsal matce domů: „*Ve středu [25. 4. 1917] měli jsme schůzi Historického spolku, kde jsem se zase popral s celým výborem. Hádáme se s muzeem o nadání Palackého; já chci ústupky Muzeu, ostatní nic – protože jsou to osobní nepřátelé v obou družinách, o čemž se arci úředně nemluví. Mám za to, že jsem v Historickém spolku dojednateloval, neboť opozice jednatelova proti všem ostatním je zjev jistě podivný; přestože jsem přesvědčen, že jedám docela správně.*“⁴⁹ Ve zmíněné výborové schůzi HS byli přítomni G. Friedrich, J. Kapras, J. B. Novák, V. Novotný, M. Stieber, J. V. Šimák, J. Teige, F. Tischer, R. Urbánek, V. Vojtíšek (omluveni J. Heidler, L. Klicman).

J. V. Šimáka velmi tížilo, že důvody sporu byly převážně osobní: „*Večer v pondělí [11. 6. 1917] jsme měli schůzi Historického spolku, kde se přednášely zprávy o jednání s muzeem a Svatoborem: výsledek, jemuž jsem se snažil nadarmo předejiti: nepřátelství až na nůž. Dnes. Pro osobní závist a uraženou ješitnost. Líto mi býti jednatelem za těchto okolností a nemohu se bohužel zřici, abych nepochoval své rozdělané práce. Bůh ví, na jaké konce to vše vzejde. [...] // Týž den [úterý 12. 6. 1917], byla valná hromada muzejní, bouřná a bitva až do 8. večer; při volbách vyletěl p. biskup Doubrava z výboru. I tu je plno osobní nenávisti a málo co zdárného vyjde pro plodnou práci z toho všeho – lépe býti stranou.*“⁵⁰ Během roku 1917 se rozhodly některé otázky. Čtvrtina důchodu Fondu Palackého měla být vyplácena muzejní knihovně k pořizování historické literatury, jinde obtížněji dostupné. Vydávání Pramenů měl nadále řídit HS a na publikacích mělo být vhodně poznamenáno, že tak činí za

jsem dostal přípis, večer jsme o nich jednali, potom se psala odpověď, ráno revidovala a ve 3 hod. už musila býti dodána „Svatoboru“, jenž o ní v 5 hod. jedná.“ Srv. A AV ČR, fond Historický spolek v Praze, k. 1, i. č. 2, Kniha zápisů ze schůzí výboru a valných schůzí 1909–1951, 10. 3., 14. 3., 28. 3., 25. 4., 4. 6., 27. 6., 11. 7., 20. 10. 1917, 1. 2. 1918.

⁴⁸ KÁBOVÁ H., *Vědecká a osvětová činnost Josefa Vítězslava Šimáka za první světové války*, s. 72, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 15. 3. 1917.

⁴⁹ Tamtéž, s. 73, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 29. 4. 1917.

⁵⁰ Tamtéž, s. 74, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 11. 6. 1917.

účasti Muzea a Svatoboru. O výsledcích poznamenal J. V. Šimák v dopise matce: „*Psal jsem Ti tuším o sporu tohoto našeho spolku s Muzeem, které chtělo míti účast u vydávání Pramenů dějin českých. Navrhoval jsem hned zprvu vyrovnání přátelské a za to div mne nevyhlásili zaprodancem. Teď došlo k vyřízení, po velikých slovech velmi krotkému, horšímu, nežli jsem sám nabízel. Mám zadostiučinění, arci jen „tiché“, neboť nebudu pošetilcem, abych vyzýval pány kolegy, aby si svou blamáž přiznali do protokolu.*“⁵¹

Během války zemřelo několik členů HS. Význam vědeckého působení zesnulého starosty Jaromíra Čelakovského (zemř. 16. 10. 1914) si připomněli členové výboru při projevu V. J. Nováčka ve schůzi 12. ledna 1915, dne 13. dubna 1916 vzpomněl V. Novotný v proslovu na zesnulého místostarostu HS V. J. Nováčka (zemř. 8. 4. 1916) a 25. února 1918 se členové HS sešli, aby uctili památku Konstantina Jirečka (zemř. 10. 1. 1918).

Největší ztrátou bylo pro Šimáka úmrtí Josefa Kalouska (zemř. 22. 11. 1915): „*25. listopadu měl pohřeb prof. Kalousek. Ještě dva dni předtím ve schůzi výboru Historického spolku se mluvilo o něm, že je zdrav, ale schází. Druhý den poté dokonal v 78 letech a 30. listopadu následovala jej choť – byly tak dva pohřby v jednom týdnu. Byl to hodný člověk a mnoho věděl, třeba poměrně málo napsal. Mne měl tuším rád od prvního kolokvia a také snad jen jemu děkuji za svou kariéru; navrhl mne do Uč[eně] společnosti [KČSN] i do Akademie. A také urovnal mi cestu na univerzitu. Vzpomínám, že ho i tatínek kdysi navštívil v jeho letním bytě na Potštejně; i u nás byl asi dvakrát a bavil se s Milínkem. Budu ho vždycky srdečně vzpomínati. Měl poslední dny truchlé, ježto paní ležela již kolik neděl nezhojitelně nemocná v podolském sanatoriu. Všecku vědeckou svou pozůstalost odkázal již za života Muzeu [...] Když spouštěli rakev, dalo se do takové chumelenice, že byl celý Olšanský hřbitov bílou pohádkou. Nad hrobem mluvil krátce, ale vřele prof. Novotný. – Týden poté v pátek 3. prosince měl Historický klub schůzi na jeho počest a památku; tu měl pěkný a obšírný výklad Pekař a promluvil také prof. Goll. Ale dojem byl teskný – i Gollova postava již se hroutí a výklad, jindy skvělý a koncizní, bloudil tentokrát po takových oklikách, že bylo se báti, najde-li konec. Ostatně již i on nahodil sám, že brzo – bude nekrolog i o něm. Mám o Kalouskovi napsati několik slov do Muzejníka, ještě nevím, jak do toho.*“⁵² Dne 11. ledna 1916 se uskutečnila členská schůze HS na Kalouskovu paměť (přednášku Mladí Josefa Kalouska přečetl kvůli nemoci Otakara Joska J. V. Šimák).

Spolu s V. Novotným, R. Urbánkem a V. Vojtíškem J. V. Šimák zařizoval oslavu stoletého výročí narození V. V. Tomka. Konala se 30. května 1918 na Staroměstské radnici

⁵¹ Tamtéž, s. 76, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 26. 10. 1917.

⁵² Tamtéž, s. 56, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 7. 12. 1915.

pod protektorátem Rady královského hlavního města Prahy a o Tomkově významu přednášel Václav Novotný. J. V. Šimák měl úspěšnou přednášku o Tomkovi 1. července 1918 v Hradci Králové: „Uplynulý týden byl všecek ve znamení oslav stoletého jubilea narozenin Tomkových. V Praze byla slušná oslava na staroměstské radnici ve čtvrtek o Božím těle, kterou jménem městské rady zahájil bibliotekář Emler, potom přednášel prof. Novotný. Já jsem neměl jiné funkce při tom, nežli že jsem jako jednatel seděl „v prezidiu“ a četl došlé dopisy a omluvy. Ale dobře se mi hodilo, že jsem tam seděl a poslouchal, mohl jsem ještě lecco chytiti z řeči Novotného pro sebe. [...] Neboť přednášku v Hradci [Králové] jsem si vlastně vyjednal sám, zmínkou v dopise příteli tajemníkovi [Ludvíku] Domečkovi, že by tam měli oslavovat Tomka také a že bych jim přednášel, nemají-li koho jiného – měl jsem tu na mysli svou řeč o Tomkovi, promluvenou při jeho úmrtí r. 1905, která dokonce je už tištěna v Muzejníku. Přistoupili na to a den určen na sobotu 1., zrovna v den narození. Byl jsem zprvu rozhodnut řeč jen čísti, ale potom mi nedalo a počal jsem se ji učiti z paměti, ač kolikrát jsem si předhazoval, že je to z pouhé ješitnosti a věc pro jednu – zbytečná ztráta času. Zejm. ještě ve čtvrtek, když i Novotný četl z papíru, a přece se vše velmi líbilo. Ale když jsem počal, skončil jsem, od pondělka do čtvrtka jsem ji vybifloval – a pak už všecko hravě ovládl. A z Novotného poslechu jsem si přidal, co bylo nového. Měl jsem však přece jenom obavu, aby to netrvalo kratičce – mých osmnáct čtvrtků dost řídké psaných. A tak jsem v sobotu o 3/4 2 vyjel. [...] Měl jsem s sebou Jirásku, a tak mi uběhly ty 4 hod. snadno. Na nádraží mne čekal Domečka s kočárem [...] Mají velkolepé Muzeum a v něm znamenitou síň přednáškovou, o 200 sedadlech a místo stání pro 400 osob. V předu pěkné jeviště i přípravu pro světelné obrazy. Sešlo se plno posluchačů, nejvíce arci studentů. Už před tím se přetřásaly přednášky univerzitní, které tu dosud byly; chválili je obsahem, ale stýskali si, že páni málo dbají venkovského publika, takže jim nerozumějí, a že čtou i příliš rychle. To mne vnadilo, myslil jsem: ‚Tomuhle ujdu‘, ale nechlubil jsem se, že číst nebudu. O 1/4 9 jsem vyšel doprostřed podia a začal. Že jsem si po naučení [...] mohl oddechnouti, všecko se mi pěkně složilo, i byl jsem jist, že vše půjde hladce. Přednáška má některá místa dojemně koncipovaná, i tím jsem si byl sebevědom. A tak povídám, povídám své, vplétám do toho i věci nové, vzpomínám i na charakteristické podrobnosti, i myslím, že jsem obraz Tomkova významu dobře vyložil. I jeho domnělé reakcionářství jsem aspoň vysvětlil – a tak z obávané 1/2 hodinky vyrostla 1 1/2. Nikdo se ani nehnul, poslouchali – a fluidum vzájemné mi povědělo, že jsou chyceni, to mne inspirovalo tím ohnivěji a také závěr, improvizovaný na chvíli přítomnou a Hradce se mi povedl. A potom byla opravdu bouře potlesku – triumf. Pětkrát mne vyvolali. A na chodbě po té se shrnuli známí, bývalé žáčky, kamarádi z univerzity aj. i bylo tištění rukou, lichotivých

slov etc., takže jsem věru nelitoval, že jsem tři dni se té řeči učil – jsem přece jen také křehké ješitné stvoření. Cítil jsem, že jsem získal tu víc než Novotný v Praze – a že jsem přetrumfl i své předchůdce v Hradci, neboť hned poté počalo dotazování, nechtěl-li bych do Hradce na podzim na celý kurz. // Domečka zářil, neboť můj úspěch byl úspěchem i pro něho. [...] Chtěl jsem univerzitní taxu 60 K., cestu a pohoštění; tohoto se mi dostalo nádherně, ale místo účtování při loučení mi podal D[omečka] obálku, že „to snad vyrovná“. Chtěl jsem počítat, ale nedal, to že prý Městská rada sama dává z vlastního rozhodnutí. A bylo tam 200 K, víc než 2x tolik, co jsem žádal. Nebyla to odměna za to, že jsem se tak pilně učil? A za to, že jsem v Přelouči mluvil ve prospěch Ústřední Matice zadarmo?“⁵³

J. V. Šimák byl rád, pokud mohl příznivě hodnotit dílo svých pedagogů i kolegů. Prokázal tak např. úctu Josefu Emlerovi, když na přání rodiny připomněl r. 1916 výročí jeho narození,⁵⁴ napsal nekrolog Josefa Kalouska⁵⁵ či přednesl slavnostní projev o V. V. Tomkovi. Stoupal jeho zájem o dějiny vlastního oboru. Publikoval zprávu o literární pozůstalosti Bohuslava Balbína, výsledek tříleté, převážně předválečné práce (VČAVU 1915),⁵⁶ a připravil cennou *Studii ke Starým letopisům českým* (VČAVU 1918).⁵⁷ Mnoho času věnoval listáři k dějinám českého dějepiscectví /českých historiků XVII. století/. Již r. 1914 pilně zpracovával edici *Z dopisů Bohuslava Balbína, jeho přátel a vrstevníků 1640–1688* (přes 50 kusů korespondence s bohatým poznámkovým aparátem), o níž 8. listopadu 1914 napsal rodičům: „Dokončil jsem konečně zas kousek práce, totiž dopisy Balbínovy, dosud neznámé, upravil k tisku. Bylo třeba komentářů a poznámky sháněti; k jednomu dopisu až 90! Ale už je to hotovo, jenže si teď počkám na tisk.“⁵⁸ Nabídl ji k vydání III. třídě ČAVU, neboť se jednalo především o příspěvek k poznání literární činnosti B. Balbína a jeho druhů.⁵⁹ Její komise pro literární korespondenci a prameny cizojazyčné se usnesla podstoupit práci I. třídě, konkrétně její komisi pro vydávání písemností k dějinám katolické restaurace v Čechách. Protože té podle J. V. Šimáka nepříslušela, nabídl ji I. třídě ČAVU pro Historický archiv, jako

⁵³ Tamtéž, s. 84–85, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 4. 6. 1918.

⁵⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 308, 309.

⁵⁵ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 311.

⁵⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 298. Soupis Balbínovy pozůstalosti posuzoval V. J. Nováček, viz A AV ČR, fond ČAVU, kn. 10, i. č. 15, Protokoly I. třídy ČAVU 1911–1915, příloha schůze 27. 2. 1915 (č. 183).

⁵⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 351.

⁵⁸ KÁBOVÁ H., *Vědecká a osvětová činnost Josefa Vítězslava Šimáka za první světové války*, s. 44, dopis J. V. Šimáka rodičům z Prahy 8. 11. 1914.

⁵⁹ A AV ČR, fond ČAVU, k. 82, i. č. 122, spisy 1914, č. j. 1709, 9. 11. 1914.

doplňek Schulzovy *Korespondence jezuitů provincie české z let 1584–1770* z r. 1900.⁶⁰ I. třída doporučila na základě posudku V. J. Nováčka rozšíření edice,⁶¹ a tak se sbírka rozrostla v květnu 1915 na 200 čísel editovaných dopisů⁶² a dále se ještě zvětšovala: „*Ke korespondenci Balbínově a soudruhů přinesl mi právě dr. [Josef] Borovička z lobkovické knihovny foliant, kde je asi 30 obširných originálů, jež třeba opsati; rovněž svazeček jich přišel ze zemského archivu moravského – nejenom tím vyroste sbírka nemálo, ale nutno nyní prohlédnout ještě asi 5-6 lobkovických foliantů, není-li tam dalších. Rostou mi tak materiály už ne na archy, ale na kila!*“⁶³ V listopadu a prosinci 1915 J. V. Šimák opisoval korespondenci jezuitského historika Jana Bartoloměje Tannera aj. (40 kusů) z lobkovického archivu.⁶⁴ Tak se stalo, že „*sbírka vzrostla již na 1 kg i víc*“⁶⁵ a stále ještě nebyla úplná.

Pokračovala rovněž Šimákova práce na vydávání Rezkova díla. Zatím vyšly jeho *Tři stati o českých blouznivcích*,⁶⁶ v červnu 1917 byla připravena do tisku 1. část edice *Listář k dějinám náboženských blouznivců českých ve stol. XVIII. a XIX.*⁶⁷ a Šimákova studie *K původu a písemnictví českých náboženských blouznivců.*⁶⁸ Blízký vztah k A. Rezkovi a Šimákova pověstná důkladnost daly vyrůst dílu novému: „*Práce jest jednak dílem piety k zesnulému učiteli mému Ant. Rezkovi, jednak však i dílem vlastním. Po ř Rezkově odevzdal mi dvorní rada dr. Goll, zastupuje rodinu zesnulého, rukopisy Rezkovy k velikému zamýšlenému dílu o českých blouznivcích (k němuž úvod vyšel tiskem pod titulem Dějiny prostonárodního hnutí náboženského) vybízej, abych je prohlédl, co se hodí z nich k užítku a publikaci. Vykonal jsem tento úkol z vděku k nebožtíkovi, aby jeho práce nebyla marna; shledal jsem, že je v pozůstalosti této látka přehojná a vzácná, že však jí nelze užítí ve formě její pouhých poznámek a napolo zpracovaných výpisků. Podjal jsem se tedy sběru tohoto znova a podle Rezkových záznamů vyčerpal veškeren materiál přímo z originálů, pokud bylo lze, především z archivu místodržitelského. Anebo jsem aspoň upravil výpisky Rezkovy (a*

⁶⁰ A AV ČR, fond ČAVU, k. 83, i. č. 123, spisy 1915, č. j. 110, 21. 1. 1915. Srv. tamtéž, kn. 10, i. č. 15, Protokoly I. třídy ČAVU 1911–1915, příloha schůze 23. 1. 1915 (č. 182).

⁶¹ A AV ČR, fond ČAVU, kn. 10, i. č. 15, Protokoly I. třídy ČAVU 1911–1915, příloha schůze 27. 2. 1915 (č. 183).

⁶² KÁBOVÁ H., *Vědecká a osvětová činnost Josefa Vítězslava Šimáka za první světové války*, s. 47, 49, 50, dopisy J. V. Šimáka matce (příp. též bratrovi a švagrové) z Prahy 29. 1., 28. 3., 26. 4., 11. 5. 1915.

⁶³ Tamtéž, s. 55, dopisy J. V. Šimáka matce, bratrovi a švagrové z Prahy 11. 10. 1915.

⁶⁴ Tamtéž, s. 56, 57, dopisy J. V. Šimáka matce z Prahy 16. 11., 7. 12. 1915.

⁶⁵ Tamtéž, s. 57, dopisy J. V. Šimáka matce z Prahy 7. 12. 1915.

⁶⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 360.

⁶⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 731. Srv. A AV ČR, fond ČAVU, kn. 11, i. č. 16, Protokoly I. třídy ČAVU 1916–1920, schůze 16. 6. 1917; tamtéž, k. 87, i. č. 125, spisy 1917, č. j. 838, 15. 6. 1917.

⁶⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 374.

*Helfertovy, od něhož je Rezek měl) vhodněji k tisku. K tomu jsem připojil vlastní své sebrání z archivu c. k. ministerstva kultu a vyučování; po bedlivé pak úvaze a úradě s ředitelem dr. V. J. Nováčkem vložil jsem do sbírky ve stručných regestech i úřední materiál již publikovaný (Jakschem, Jiráskem, Zibrtem, Adámkem, Řezníčkem aj.), tak aby listář byl co možná úplnou sbírkou úředního státního materiálu; arci nepojal jsem sem poslední publikace z Historického archivu. Chtěl jsem dovršiti sbírku i látku konzistorního archivu královéhradeckého, jenže žádost má o přístup tam byla zamítnuta.*⁶⁹ Naděje na brzké vydání *Listáře* byla ale vzhledem k jeho nesmírnému rozsahu nepatrná. Zato ČAVU přijala do svého Věstníku studii *Něk[olik] dokladů k bouři opočenské r. 1732* (vyšla 1917).⁷⁰ Historicko-statistický příspěvek *Zpovědň seznam panství českodubského z r. 1656* v původním rozsahu ČAVU r. 1914 odmítla, otiskla až text zkrácený na čtvrtinu (VČAVU 1915).⁷¹ Plný text vyšel v Liberci v německém historickém časopise *Mitteilungen des Vereines für Heimatkunde des Jeschken-Isergaues* pod jménem P. Jana Hrdého.⁷²

Během první světové války se J. V. Šimák vypracoval ve zdatného přednášeče a byl žádaným popularizátorem různých témat z českých dějin. Proslovil kolem sta **osvětových přednášek**, z nichž téměř tři čtvrtiny přednesl v rámci kurzů pro Osvětový svaz v Praze, kde se věnoval r. 1915 české reformaci a v následujících letech přehledu českých dějin před nástupem Habsburků na trůn. Jednalo se o náročnou činnost, která J. V. Šimákovi ubírala čas. Na druhé straně mu přinášela uspokojení, neboť věděl, že dokáže publikum zaujmout a povzbudit, jeho výstupy byly hojně navštěvovány (výjimkou nebylo ani několik set posluchačů) a stávaly se proslulými. Proto zde také mohl načerpat sílu do další práce. Dalším významným momentem, rozhodujícím někdy o konání přednášky, byl relativně snadný výdělek obohacující rodinný rozpočet, mohl-li přednášeč využít již dříve napsaný a naučený

⁶⁹ A AV ČR, fond ČAVU, k. 87, i. č. 125, spisy 1917, č. j. 838, 15. 6. 1917. Dále J. V. Šimák *Listář* charakterizoval: „Do poznámek jsem položil výklady a literaturu; nakonec připojím ještě i podrobnou bibliografii. // Přesto, že jsem se omezil na doklady pouze blouznivství a vyloučil látku nábož. hnutí, jež se blouznivců netýká (krom toho, co se týče obojích), přesto, že jsem od počátku měl zřetel k úspoře a největší počet kusů zhustil v krátké výtahy a poznámky, jest rozsah sbírky (1774–1886) značný nebo vydá tato první část dobře na 25 archů. Doufám však, že rozsah není na překážku, neboť sbírka tato, třeba jednotlivých kusů dosti bylo užito, jest z největšího dílu svého naprosto nová a podává dojista hlavní základ k dějinám významného tohoto zjevu moderních našich dějin, k jichž sepsání arci bude ještě nutno otevření archivů církevních a rozsáhlého drobného výzkumu místního.“ Srv. s předchozí kapitolou.

⁷⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 321. Srv. A AV ČR, fond ČAVU, kn. 11, i. č. 16, Protokoly I. třídy ČAVU 1916–1920, schůze 24. 6. 1916 (č. 193), příložen Pekařův posudek Šimákovy studie.

⁷¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 296. Srv. KÁBOVÁ H., *Vědecká a osvětová činnost Josefa Vítězslava Šimáka za první světové války*, s. 45, dopis J. V. Šimáka rodičům z Prahy 2. 1. 1915.

⁷² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 325a. KÁBOVÁ H., *Vědecká a osvětová činnost Josefa Vítězslava Šimáka za první světové války*, s. 73, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 21. 4. 1917.

text. Šimáková rodina se rozrůstala, ceny potravin rostly a zhoršovalo se zásobování Prahy. Pro přelom let 1915/1916 však J. V. Šimák odřekl přednášení v Osvětovém svazu, neboť předpokládal, že se mu nebude dostávat času na přípravu nových přednášek. S jistým odstupem zhodnotil toto své dřívější rozhodnutí slovy: „*Byl by sice dobrý týdenní příjem; ale letos nemohou již platit víc nežli 14 korun za přednášku a to není přece v poměru s obětí času i práce, kterou by mne to stálo – ač mi přitom trpko pomysliti, že už i z ideálních snah kulturních hledím jen na hmotnou stránku výnosu! Jen když mi bude zdraví sloužiti jako chvála Bohu letos a širší vlast nebude potřebovati mých služeb a drahota nebude pohlcovati i mimořádné příjmy. Doufám, že se toho přece jen dočkáme.*“⁷³

Při cestách na venkov byly některé potraviny dostupnější, levnější a od některých pořadatelů přednášek J. V. Šimák dostal proviant. „*Přednáška [v Německém Brodě] byla v divadle, upraveném ze staré solnice, stále též, v kterém jsem tenkrát poprvé slyšel Kubelika, zevně stodola, uvnitř elegance. Jevišťe zahaleno černou oponou s červeným kalichem. [...] zavedl jsem řeč na chléb, mohl-li bych si tu koupiti dobrý a bez chlebenek. Slíbili, že opatří. Pak se hned začalo – vylétla opona a Šimák se zjevil – a mluvil jako Olympan 1 1/4 hod. a dočkal se „již obvyklého“ potlesku a dvojího vyvolání. Po efektu je ovšem hned jiná nálada, nadšená a radostná, že to dobře dopadlo. A sotva jsem se převlékl [...], zavedli mne mezi sebe a obsedli a povídalo se, že jsem se sotva mohl navečeřet. [...] Po chvíli mne vyvolali do chodby a hle dceruška p. inspektorova přinášela mi dlouhou chlebovou šišku, zabalenou v bílém papíře, přepjatém modrou stuhou a 3 růžemi [...]*“⁷⁴

Mnohé z válečných přednášek zůstávaly dlouho v Šimákově paměti, např. přednáška o Husovi, kterou měl v dubnu 1918 pro české krajany ve Vídni.⁷⁵ Naopak málo navštívená byla smuteční přednáška pronesená po úmrtí císaře Františka Josefa I. v prosinci 1916 v Osvětovém svazu.⁷⁶ J. V. Šimák se zhostil náročného úkolu se ctí, a do jisté míry tak zabezpečil možnost dalšího pořádání akcí Osvětového svazu.⁷⁷

V Topičově sbírce *Duch a svět* (redigované Janem Emlerem) vyšel svazek popularizačních přednášek *Hus a doba před ním* (1915).⁷⁸ V lednu 1918 J. V. Šimák podepsal s nakladatelem J. R. Vilímkem smlouvu na sepsání populárních českých dějin do konce r.

⁷³ Tamtéž, s. 55, dopis J. V. Šimáka matce, bratrovi a švagrové z Prahy 11. 10. 1915.

⁷⁴ Tamtéž, s. 52, dopis J. V. Šimáka matce, bratrovi a švagrové z Prahy 1. 7. 1915.

⁷⁵ Blíže viz kapitola VII. Historické dílo a popularizace vědeckého poznání.

⁷⁶ Přednáška o Františku Josefovi I. vyšla tiskem, viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 301.

⁷⁷ Blíže viz kapitola VII. Historické dílo a popularizace vědeckého poznání.

⁷⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 286.

1920. Objevily se i další populárně vědecké příspěvky k husitství,⁷⁹ k nejvýznamnějším z nich patří stať *Krajina německobrodská v době Husově*, otištěná r. 1916 ve Zprávách městského muzea v Německém Brodě, doprovozená mapkou.⁸⁰ Vznik některých svých husovských příspěvků komentoval: „*Psal jsem opravdu „na výdělek“ pro zásoby. Nemáme pro děti už než trochu krupice a nelze jí dostat. Nejnověji rozprodá obec pro své úředníky konzervy, guláš a uzené po 1.30 a 1.60, na rodinu maximum 60 kusů. Chci zakoupiti, co lze – třeba to bude státi ke 100 K. – a nebude-li toho třeba, však se neztratí.*“⁸¹ Plzeňskou přednášku o pražské defenestraci otiskl ve Zlaté Praze.⁸² Pro *Národní čítanku* (1918) připravil stať o Přemyslovcích a Lucemburcích,⁸³ ve stejné době napsal příspěvek *Pomístné názvosloví v „Deutschböhmen“* (in: Sebeurčení a „Deutschböhmen“).⁸⁴ Řadu čtenářů si získaly stať *Karel IV. a literatura* (Zvon 1916),⁸⁵ *Ženy a Karel IV.* (Ženský svět 1916)⁸⁶ a další, často s regionální tematikou, uveřejňované ve Zvonu (*Šest dopisů z doby vlastenecké*, 1917;⁸⁷ *Nová snůška dopisů z doby probuzenecké*, 1918;⁸⁸ řada drobných příspěvků čerpající z pramenů k dějinám Turnova ve Zvonu 1918), v Ženském světě (*Z Vartmberků poslední*, 1917;⁸⁹ *Z dopisů Terézy Novákové s Janem Prouskem*, 1918⁹⁰).

Šimákovo bádání o místních dějinách Mnichova Hradiště a okolí bylo završeno prvním dílem *Dějinných pamětí okresu mnichovohradištského* (1917):⁹¹ „*Dějiny mnich[ovo]*

⁷⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 289, 294.

⁸⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 303. Do dalšího svazku německobrodských muzejních zpráv (1917) J. V. Šimák napsal příspěvek *Školy na Německobrodsku ke konci doby josefinské* (viz Bibliografii č. 325).

⁸¹ KÁBOVÁ H., *Vědecká a osvětová činnost Josefa Vítězslava Šimáka za první světové války*, s. 51, dopis J. V. Šimáka matce, bratrovi a švagrové z Prahy 22. 6. 1915. Srv. tamtéž, s. 59, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 31. 1. – 2. 2. 1916: „*Německobrodským (vděk za loňskou mouku) jsem napsal článek pro muzejní zprávu a nakreslil mapu okolí r. 1400; hrál jsem si s ní přes týden, ale mám sám z ní radost a oni také, a tak si tuto výstřednost odpouštím.*“

⁸² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 348.

⁸³ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 340, 349.

⁸⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 347.

⁸⁵ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 302.

⁸⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 314.

⁸⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 324.

⁸⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 343.

⁸⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 327.

⁹⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 354.

⁹¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 316. O nepřijemných okolnostech vzniku knihy napsal J. V. Šimák A. Podlahovi 6. 3. 1918: „*[Profesor František Bareš] se pokoušel nejdříve vystrnaditi mne ze spisování ,dějin‘, nabízejí se za mými zády, že místo líného Šimáka napíše je do roka nebo ještě dřív. Vskutku způsobil mi tím u Okresního výboru takovou nepřízeň, že jsem musil nechati všech časových důležitých věcí, ovšem i soupisných a psáti nakvap, aby do půlleté lhůty bylo vše hotovo. Potom ležel rukopis půl roku v kanceláři a teprve na mé naléhání byl dán tiskárně. po 4 letech dosud kniha nevyšla.*“ (A AV ČR, fond ČAVU, k. 260, i. č. 627, Archeologická komise. Soupis památek venkovských okresů – Mnichovo Hradiště.)

hradištského okresu sic už vytiskli, ale má je ve spárech cenzura c. k. komisaře. A poněvadž ten má jiné starosti nežli takovéto hlouposti, počkáme si na „vyjiti“ ještě nějaký čásek.“, sděloval J. V. Šimák v září 1918 dceři svého přítele Marii Ludmile Černé.⁹² Korektury s ním četl kamarád J. V. Klíma,⁹³ mnichovohradištský rodák, a obálku kreslil František Zuman, pocházející z Bělé pod Bezdězem. Několik málo erbů do knihy nakreslil Pravoslav Kotík, kterému J. V. Šimák dříve doprovodil stručným nástinem ikonografie Turnovska vydání šesti dřevorytů s regionální tematikou.⁹⁴ Pomalu pokračovalo excerpování pramenů k dějinám Turnova a k soupisu památek okresu Mnichovo Hradiště. J. V. Šimák publikoval i některé jiné příspěvky s regionální tematikou.⁹⁵

Na jaře 1914 pomalu zahajoval po schválení svých stanov činnost turnovský muzejní spolek. Jedním z jeho prvních úkolů bylo získání písemné a umělecké pozůstalosti po předčasně zesnulém turnovském malíři a vlastivědném pracovníku Janu Prouskovi (zemř. 2. července 1914 v Turnově). J. V. Šimák se s ostatními zástupci muzea účastnil dražby Prouskovy pozůstalosti, která proběhla ve dnech 12.–15. října 1914. Během ní se podařilo získat Prouskovu korespondenci, rukopisy, výstřižky z novin, některé knihy a 9/10 malířského díla s regionální tematikou (umělecké i dokumentární hodnoty).⁹⁶ Pořádal je v létě 1915: „Nikde jsem nebyl mimo muzeum, protože jsem stále pln prachu a nechci už zamazat jiné prádlo. Práce je nad hlavu, zatím jen s pozůstalostí Prouskovou. Zhruba jsem nyní všecko roztrídil a aspoň kresby urovnal, abych je všechny nalepil, sotva zbude času; pak je spousta korespondence, rukopisů a studijního materiálu, a protože je něco v sirotčinci, kam se dosud nemůže, nemohu ani pořizovati definitivní inventáře, nýbrž zapsati všecko jen do hlavního katalogu, jak stádo běží. Hádám, že bude čísel do tisíců, i když dám jediné číslo skupině stejných věcí. Objevují i předměty neznámé a zajímavé, zejména pro duševní život Prouskův.“⁹⁷ Sepsal Prouskovu pozůstalost a pořídil soupis reprodukcí jeho prací.⁹⁸

⁹² KÁBOVÁ H., *Vědecká a osvětová činnost Josefa Vítězslava Šimáka za první světové války*, s. 84, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé a jejím blízkým z Prahy 21. 9. 1918. Šimákova kniha byla svázána až po válce; ještě v únoru 1919 si J. V. Šimák stěžoval v dopise matce domů, že se sice v ČČH (24, 1918, s. 300–303) objevil Pekařův referát o prvním dílu mnichovohradištských dějin, ale ty nejsou dosud svázány. Viz A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 26. 2. 1919. Srv. tamtéž, dopis matce z Prahy 6. 6. 1919; kniha je konečně vytištěna. O M. L. Černé jako Šimákově žačce viz kap. V. Profesura. Věda a popularizace. Tužby a realita (1918–1926).

⁹³ Tamtéž, s. 46, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 29. 1. 1915.

⁹⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 307.

⁹⁵ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 292, 323, 328, 355 aj.

⁹⁶ MČR Turnov, fond Archiv muzea Turnov, kronika se zápisy z let 1890–1932, zápisy ze schůzí 27. 9. 1914, 6. 4. 1915.

⁹⁷ KÁBOVÁ H., *Vědecká a osvětová činnost Josefa Vítězslava Šimáka za první světové války*, s. 54, dopis J. V. Šimáka manželce a dětem z Turnova do Poděbrad 19. 8. 1915.

Z nečekaných nálezů vznikl článek *Dva příspěvky knihopisné. I. Rukopisný sborník jablonecký, II. Špalíček lidových písní z doby předtereziánské (ČČM 1915–1917)*.⁹⁹ „*Moje nálezy, i špalíček z Dubu, i rukopis z Jablonce, který mi sem poslali, způsobily u odborníků senzaci. Špalíček pro tolik písní z doby úpadkové, jichž se nikdo nenadál, rukopis, že v něm jsou vsutku, jak jsem tušil, unika. Škoda, že celý počátek schází, nebo právě ten kus, Kronika o 7 mudrcích, není dosud znám, nežli ze 2 neúplných exemplářů tisků z r. 1502 a 1590, z nichž druhý je dnes nezvěstný. Tedy vzácnost evropská. Rovněž 4 další kusy jsou dosud neznámé skladby z 16. stol. – v jedné jsem objevil i skladatele, Jana Tobeida Bytešského, o němž neměl dosud nikdo tušení. A také Spis a naučení dra Grobiana z r. 1647 je nejstarší text vzácnosti, známé dosud jen z r. 1740 tištěné kopie. Bibliotekář muzejní cenil zuby, když jsem mu to ukazoval, a bude napínati síly, aby tuto vzácnost dostali. Podrobná zpráva o obou nálezech i přepisy neznámých textů jsou už zamluveny pro příštího Muzejníka do 1. čísla. Neočekávaně mám tak nový a jistě zajímavý článek, jež vydá na několik archů. Zprávu jsem již odevzdal do tisku, texty přepisují, abych to měl vše rázem s krku.*“¹⁰⁰ V hořickém archivu J. V. Šimák našel rukopisnou Cechovní knihu pořádku ševcovského v Dobrušce se zajímavými zápisky z let 1724–1820. Publikoval je v České revui.¹⁰¹

Kromě toho **recenzoval** monografie, související s jeho badatelským zájmem (zvl. místopis, dějiny měst, dějiny dějepisectví, husitství ad.).¹⁰² Recenzované publikace studoval svědomitě a vždy vážil všechny formulace svých kritik, jak vypovídá jeho zpráva manželce o tom, jak hodnotil knihu Josefa Kurky *Archidiakonáty kouřimský, boleslavský, hradecký a diecéze litomyšlská (Místopis církevní do r. 1421)* (1915): „*A tu již čekal útok Pekařův, že potřebuje referát, a já teprve počal Kurkovu knihu probírat, objevily se neshody, slabiny, chyby, čím dál tím víc, až na konec výsledek, že celá jeho ohromná práce je vědecky nepotřebná a nespolehlivá. Chápeš, jak mně to bylo bolestno trhat staříčkovu životní dílo, a litoval jsem nesmírně, že jsem slíbil o něm psát dřív, nežli jsem prohlédl knihu důkladněji. Seděl jsem nad tím – nevěda – do 1. hod., takže jsem ráno důkladně zaspal [...] A teď psát, aby to nebolelo tolik, a přece, aby se ukázala podstata. Kolikrát jsem celý kus přepsal a zmírňoval – praskl na to pátek až do noci a ještě dnešní odpoledne – na konec myslím, že jsem*

⁹⁸ MČR Turnov, fond Archiv muzea Turnov, kronika se zápisy z let 1890–1932, zápis ze schůze 10. 4. 1917

⁹⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 300, 317.

¹⁰⁰ KÁBOVÁ H., *Vědecká a osvětová činnost Josefa Vítězslava Šimáka za první světové války*, s. 51, dopis J. V. Šimáka matce, bratrovi a švagrové z Prahy 11. 10. 1915.

¹⁰¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 310.

¹⁰² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 315, 330–333, 361, 362.

psal přece jen příliš krutě. – A ještě mi při tom vyskočila látka na článkuček podružný, který jsem přidal též. Aspoň jsem si odpracoval dluh za [Český] Časopis hist[orický].“¹⁰³

Podobně tomu bylo s recenzí Kulhánkových *Dějin královského města Nymburka* (ČČH 1918)¹⁰⁴ nebo s kritikou edice Kroniky české Václava Hájka z Libočan (ČČM 1918):¹⁰⁵ „Už už jsem se chystal sednouti na Staré letopisy, pro něž, jak jsem Ti už psal, dostal jsem konečně rukopisy; ale zbývalo ještě poříditi referát pro Muzejníka o Flajšhansově vydání Hájkovy kroniky. Myslil jsem, že to odbudu několika větami, ale zatím několik neshod s mým starším r[u]k[o]p[i]sným sepsáním vzbudilo pochybnosti, šel jsem po pramenech – a hle shledal, že celý úvod je naprosto nesprávný a neúplný, dal jsem se do kritického rozboru, podíval se do archivů, našel nové a zbrusu vzácné zprávy, o kterých dosud nikdo nevěděl, a tak z referátu vyrostl bezděky nový článek, jehož konce dosud neznám, neboť jsem na stopě nových a nových objevů. Líto mi pouze Flajšhanse, který se měl ke mně vždy laskavě, že právě já musím býti nad jeho prací „katem“. Ale proč nepracují lidé tak svědomitě, jak káže vědecká povinnost!“¹⁰⁶

Přes veškeré úspěchy v oblasti popularizace dějin se však vracely i nepříjemné pocity. J. V. Šimák byl zaneprázdňen mnoha časovými činnostmi a sám se tázal: „Kdy se dostanu zase ke svým vlastním úlohám?“¹⁰⁷ či zvažoval: „Kdy se zase vrátí klid a plodná práce? Kéž bychom se už brzy všichni shledali v šťastnější náladě.“¹⁰⁸ Na jaře 1918 pak zakončil dopis matce povzdechem: „Samé drobnosti, které zavalují cestu širší, ale už se toho asi nezbudu, leda že nedostatek papíru a nemožnost tisku učiní konec literárním požadavkům.“¹⁰⁹ Vědecká

¹⁰³ KÁBOVÁ H., *Vědecká a osvětová činnost Josefa Vítězslava Šimáka za první světové války*, s. 64, dopis J. V. Šimáka manželce a dětem do Turnova z Prahy 1. 7. 1916. Srv. Bibliografii J. V. Šimáka č. 315.

¹⁰⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 362. Srv. KÁBOVÁ H., *Vědecká a osvětová činnost Josefa Vítězslava Šimáka za první světové války*, s. 77–78, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 22. 12. 1917: „Musím býti až úzkostliv na se, poněvadž píši kriticky a tu nesmím dáti zbraň proti sobě. Zrovna před Vánoci jsem psal posudek dějin nymburských od nějakého učitele; veliké dílo o 500 str., na které jsou nemálo pyšni. Bohužel ač velmi pilné, nekritické – Němci před 20 lety objasnili o N[y]mburku] okolnosti, o kterých on nemá ponětí. Jak tu psát, povědět smutnou pravdu a nezahanbit původce. Středoškolská profesora zahálají, a dá-li se do díla učitel, nemůže to jinak dopadnout.“

¹⁰⁵ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 362.

¹⁰⁶ KÁBOVÁ H., *Vědecká a osvětová činnost Josefa Vítězslava Šimáka za první světové války*, s. 82–83, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 5. 5. 1918.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 67, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 17. 10. 1916.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 74, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 19. 5. 1915.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 81, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 4. 4. 1918. Srv. tamtéž, s. 60, dopis J. V. Šimáka rodině O. J. Černého z Turnova 27. 8. 1917: „Na ostatní úkoly, jimiž jsme jindy vyplňovali prázdniny, lze jen málo pomýšleti. Na cesty nic, na výzkumy rovněž nikoli a péro se těžce v ruce obrací. [...] Není vlastně do ničeho pořádné vůle, když nevíme, dokončím[e]-li, co začínám[e], a nemáme-li k tomu sdostatek volnosti a nálady. Co mám, udržuji jen tím, že trvám doma a nečtu novin – jinak bych asi nebyl sto, abych něco dělal. K tomu jsem si uhnal cestou z Prahy silné revma, že jsem se mohl sotva

činnost již neposkytovala útěchu jako v předchozích letech: „Ani práce nerozptýlí tak, jako pomáhala dříve. Větší práce skoro všechny vážnou tou či onou závadou válečnou – tu cenzurou, tu zavřením knihovny, tu nepřítomností té které osoby, tu nedostatkem papíru a sil v tiskárnách. Nezbylo než vrhati se na drůbež polobeletristickou, aby člověku nezrezavěl styl a získal se nějaký groš. A v podrážděném prostředí je tolik napětí, že ve vědeckém světě je samý jen zápas a boj, až našinci trpko. Pro samou reorganizaci a čistou vědu není se kam vrátit. Místopis vyhodili dnes ze všech orgánů, i z ČSPSC, a tím mi zaschla nejvydatnější strouha publikační.“¹¹⁰ J. V. Šimák byl nespokojen, že nová redakce Památek archeologických a místopisných odstranila r. 1914 z názvu i obsahu časopisu místopis a jedna jeho oblast zájmu ztratila publikační orgán. Proto publikoval málo místopisných příspěvků.¹¹¹

J. V. Šimák se opravdu nejlépe cítil ve společnosti roztomilé kudrnaté Vratičky a na procházkách s Milínkem: „Mé práce zase všechny vážnou – arcí něco i příčinou omluvenou; že se víc věnuji dětem nežli jindy. A proto mne to nemrzí. Vratička je k pomilování drobceček, už se jí prolomil čtvrtý zoubek nahoře po nepatrném nepokoji, už běhá!!! a jak ráda! Batolí se sice a kecne každou chvíli, ale její chůze se zdokonaluje co den – už přestává býti dělátkem [...] Je mazlíček – a umí se přitulit k mamince, když hajá, jako koťátko až na krk. Svého umění využívá nyní, když obchází celý byt a všude prohlíží; došlo ovšem i na tátovy knihy, kde se jí zvláště líbí, ježto jsou poličky u samé země. [...] v kuchyni zase hospodaří mamince v polici a ‚uklízí‘ všechno, co najde na zemi, sebere do prstíčků a donese. Zná už hromadu věcí, ale slovník její je dosud nevelký, snad jen ‚ahá, hajá, papat‘ přibylo; za to má celý rejstřík zvuků, od andělíčkovy smíchu až do vzteklého, zrovna ďábelského řevu, zejména když se jí vezme něco nebo se jí nedovolí, co chce. [...] S Milínkem konáme už všelike rozmanité procházky. Byli jsme už na Hradčanech v arcibiskupském paláci a u pana archiváře, pak v jeho bytě na Hradě, u sv. Víta, kde se Milínkovi líbila kaple sv. Václava, ale ještě víc pult svíčkových bab [...] Procházka Celetnou, kde je plno hraček, trvá na ½ hod., tu také se koná pozorování světelných znamení, jež si dávají elektrické vozy vjíždějící z obou stran (poněvadž je tu jen jediná kolej), aby na se čekaly; odtud se jde k Heinzovi na rohu Železné, k studiu velikého hodinového stroje a potom do ‚archivu, kde chodí apoštolové‘, zná je z obrázků, ale dosud jsme jich nezastihli. V městském archivu je už známý host; tu tahá zásuvky ve skříni rejstříků a zase zastrkuje a se všemi hovoří velmi vážně a odborně. [...] A věru, tato stránka života,

hnouti a dosud jsem z toho se nevybral. // Nezbyvá, nežli rezignace a naděje – obého ještě máme sdostatek, i když víry ubývá.“

¹¹⁰ Tamtéž, s. 73, dopis J. V. Šimáka rodině O. J. Černého z Prahy 1. 4. 1917.

¹¹¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 299, 304, 318, 319, 338.

jakkoli je skoro kradená, vyváží nad všechno ostatní, zastírá ošklivý vnějšek a pomáhá oslazovati i druhou práci.“¹¹²

J. V. Šimák velmi litoval toho, že jeho svazky s přáteli se rozvolňují a nemá takového vzácného, důvěrného a spolehlivého přítele jako měl jeho otec v tábořském Emanuelu Zeisovi.¹¹³ Jeho spojení se světem umělců nebylo už tak výrazné. Občas se věnoval příležitostnému básnění a podobně jako řada jeho známých a přátel (např. F. A. Borovský, I. Herrmann, K. Chytil, J. Jakubec, A. Jirásek, F. Kvapil, Z. Nejedlý, V. Novotný, A. Sedláček, J. Teige, R. Tyršová, V. Vojtíšek¹¹⁴) podepsal v květnu 1917 Manifest českých spisovatelů, vyzývající české zástupce na říšské radě, aby důsledně hájili zájmy svého národa a jeho právo na samostatnost.

*„P o u t n í ě, jehož krok tu v dumách stane,
věz: Nenajdeš tu druhých Thermopyl,
v půl světě hroby naše rozmetané,
neshledáš, nesečteš, bys věky žil.*

*Však, ať jsme padli v širé pusté stepi,
ať v srázu hor, ať kulí, provazem,
jsme dali srdce poslední své tepy
pro národ svůj a drahou českou zem.*

A šťastni budem v cizí hlíně spáti,

¹¹² A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 31. 1.–1. 2. 1916. Srv. KÁBOVÁ H., *Vědecká a osvětová činnost Josefa Vítězslava Šimáka za první světové války*, s. 77, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 14. 12. 1917: „Hradištská tiskárna upomínala o korekturu posledních stran dějin, tentokrát ona mne! – a nemohl jsem poslati, ježto jsem nemohl poříditi obsah obrázků. Slíbil mi Prav[oslav] Kotík nakresliti erby a nemohl jsem se jich dočkat, ač je měl v práci od počátku prázdnin. Konečně mi jich poslal - 5 a s nimi i moje starší nákresy 3. A já jsem potřeboval podle výpočtu 48. Sedli jsme si tedy „s Milínkem“ k práci, nejdřív kopírovali, potom zvětšovali a na konec i komponovali znaky vládyk z Hradištska, potom nalepili na tabule, připsali jména a dnes o 5. h. odp. donesli do reprodukce. Milínek se při tom naučil heraldice, ví, co je helm, co štít, příkrývadla, klenoty a zná už všechna zvířata, co se na erby dávala.“ Nebo tamtéž, s. 80, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 16. 3. 1918: „Nejbližší středu zas máme valnou hromadu [Historického spolku], k níž už topit nebudeme, bylo zas třeba asi 50 pozvání a musil jsem nakvap i napsat přednášku o blouznivcích, abychom měli aspoň nějaké při tom říkání. Milínek mi už při pozvánkách pomáhal, přetřhával neplatné řádky ve formulářích a vysával inkoust papírem.“

¹¹³ KÁBOVÁ H., *Vědecká a osvětová činnost Josefa Vítězslava Šimáka za první světové války*, s. 60, dopis J. V. Šimáka matce z Prahy 9. 3. 1916.

¹¹⁴ Z historiků Manifest podepsali ještě: J. Borovička, J. Heidler, K. Krofta, H. Opočenský, R. Urbánek a J. Vančura. Viz *Lexikon české literatury. Osobnosti, díla, instituce*, 3/II, Praha 2000, s. 1108–1111.

*chce-li nám národ, vyšlý z temnoty,
na hrobů sta jen jeden kámen dáti:
žulové síly, lásky, jednoty.* ¹¹⁵

(Pomník padlých občanů města Turnova v první světové válce, autorem veršů B. Jarovec – J. V. Šimák)

¹¹⁵ B. JAROVEC, *Poutníče* [báseň] [in: Mrtvým hrdinům /slavnost odhalení pomníku padlých občanů města Turnova ve světové válce], HP 42, 1927, č. 31, 29. 7., s. 1. Srv. MČR Turnov, fond J. V. Šimák, svazek básní *Babí léto*.

V. Profesura. Věda a popularizace. Tužby a realita (1918–1926)

„Drahouskové, tak mně bylo chvilku u Vás hezky, ale ‚vlast volá‘ a třeba býti zde a pilně pracovati.“¹ (Z Šimáková dopisu manželce a dětem z Prahy do Turnova 11. července 1922.)

„Kéž bych raděj míň uměl a víc mohl dělati; ta má ‚všestrannost‘ byla mi už na počátku na škodu a je teď čím dál tím víc.“² (Z Šimáková dopisu matce do Turnova 23. ledna 1922.)

Konec první světové války a vznik samostatného československého státu přinesl změny, které spolu s následky války proměnily život rodiny Šimákových více než válečné období. Počátky proměn byly radostné – Šimákovi se těšili z „nové omládlé Prahy“ při vítání prezidenta T. G. Masaryka. Osobnosti kulturního života, které podepsaly Manifest českých spisovatelů, měly být mezi těmi, které budou Masaryka vítat na nádraží 21. prosince 1918: *„Ráno jsem přibíl a vyvěsil praporky, děti se strojily [...] a za shonu a křiku jsme konečně o 1/2 11 všickni vyrazili. Už předtím se ozývaly hudby a bylo viděti průvody. Rozloučili jsme se na rohu Tůně a Ječné, Lidunka s dětmi šla k Fiedlerovým na Ferdinandovu třídu, já k Muzeu. Tentokrát se pořadatelstvo osvědčilo a obecnstvo také. Na Václavském náměstí stál už kordon diváků od rána z obou stran podél chodníků, Sokolové a skauti udržovali řád, aby nikdo nepřecházel širokou jízdni drahou a šlo to všecko hladce. Všecky domy tonou pod pestrými praporečky, erby a nápisy, okna plničká, vikýře i střechy, ba i stezníky u komínů, kde jen lze státi. Schodiště a rampa u muzea se strakatí spoustou dívek v krojích, dole stojí vojsko; jen kdo má legitimaci, smí do Sadové třídy [...] Od Muzea až k nádraží jsou rozestaveni vojáci, zatím na pohovu, pušky v jehlanech. Německé divadlo je pokryto chvojím a prapory, rovněž domy další, před nádražím je prostá slavobrána z chvojí a praporů. Opět revize vstupenek, vejde se do dvorany odjezdní. Tu vchod do pojezdu nástupního je úplně zakryt zelení, oba postranní východy dekorovány českými barvami, šňůrami vymezen střední prostor, nesenými opět skauty – vpravo spisovatelé, vlevo žurnalisté a slavnostní výbor. Ač je teprve jedenáct, už se hosté hojně scházejí a známí pozdravují a radostně si ruce tisknou. [...]“³ Už se*

¹ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 4, i. č. 39, korespondence manželce a dětem, dopis z Prahy 11. 7. 1922.

² MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 23. 1. 1922.

³ Na následujících řádcích J. V. Šimák líčí své čekání: *„Stojím u samé šňůry za paní Preissovou, vedle Jiráskovy dcery a zetě, myslím na to, jak tu vystojím dvě celé hodiny. Ale chvíle ubíhají [...] Prostora za zády se plní; ti, kdož přišli později, chtějí lépe viděti, i lezou na pažení u pokladen (i univerzitní profesoři, i dámy). Musí opět dolů na napomenutí pořadatele, ale za chvíli stojí tam zas. Konečně rozřešili věc jinak, snesli z chodeb lavice a vystupují na ně; to se tedy strpělo. Ale i diváci u šňůry*

blíží k jedné, tu počnou bít z děl a chvílemi zalehne zvuk zvonů, všecko se napjatě tiší a smeká. O 1. hodině zahrčí první vlak, přesně v určenou chvíli druhý. A hned klobouky dolů, poslední šum rozstupu a slavný klid. Z peronu zaznívá hudba, Marseillaisa, hymna anglická, americká, vlaská – otevře se východ a vyjde průvod zpravodajů – vtom se otřásá síň jásotem – a Masaryk svižným krokem vstupuje doprostřed, provázen Kramářem, ministry, důstojníky domácími a cizími, za ním se nese a rozvíjí legionářský prapor. Sotva dozněl ruch, zní shora sbor slavnostní (složený od Vítězslava Nováka) se zakončením ‚Bud‘, Masaryku, zdráv!‘ – Prezident má prošedivělý vous, vlas ještě tmavý, v prostém svém starém zimníku, klobouk měkký v ruce s trikolórou. Všecko utichlo. Předstupuje Alois Jirásek a vítá Masaryka jasným zvučným hlasem. [...] Vítá prezidenta jménem spisovatelstva i národa, připomíná jeho obětování se a výsledek, svobodu národa po 300 letech, připomíná, že od časů Jiříka krále nebyl vítán žádný vladař s takovou upřímnou radostí a láskou, že lidé plakali pro radost, že jsou zbaveni králů cizinců. A skončil veršem ze slavné písně husitské: ‚Po nepřátelském přemožení, vítajte, vítězi milí [!]‘. – Byla to chvíle nesmírného dojetí, zraky se leskly a třpytily, cosi velkého se dralo duši ven a nemohlo pro rozechvění. Oba dva ti velikáni, synové z chalup, stáli tu tiše proti sobě, skromni – a všecko to množství se jim koří a je zbožňuje. Po Jiráskových slovech vpadl opět sbor shora písní ‚Kdož jste boží bojovníci‘, potom ‚Kde domov můj‘ a ‚Nad Tatrou se blýská‘. Sotva začali, hned všecko důstojnictvo se staví v střeh a salutuje – naší české hymně. Potom prezident zvučným a docela svěžím hlasem poděkoval Jiráskovi samu [!] i za uvítání. Vždy prý pokládal spisovatelskou práci za přední a rovnou práci politické, spisovatelé vychovali národ až tam, kam nyní dospěl, a tak spolu s politiky způsobili jeho vítězství. Věří, že společnou prací další dojdeme všeho zdaru ve své budoucnosti. Radostný hlahol byl mu pozdravením. [...] Trvalo do tří hodin, než se nádraží uvolnilo. [...] A jásání nemá konce, jako by nebylo zimní odpoledne, ale krásný jarní den. A byl vpravdě, jakého Praha nezažila ani v nejskvělejších dřívějších slavnostech; druh druhu na potkání tiskl ruku, nic ani nemluvě, stisk a záře v očích byly výmluvnější, a těžko říci, bylo-li víc člověku slasti do smíchu či radostným dojetím do pláče – jen kdyby to všecko bylo lze

bručí, neboť přichází četa sokolů a staví se zrovna před nás, ale přece se rozestoupili slušně, že bylo viděti. Přicházejí zástupci vysokých škol, rektori, prorektori, děkani, proděkani se zlatými železy na hrdle a s nimi pedelové v parádě; ti dostali místo u zakrytého schodiště uprostřed. A jaké proměna, mezi spisovateli stojí skromně vzadu i kníže Bedřich Schwarzenberg, mezi žurnalisty biskup Doubrava s preláty – jindy privilegovaní, nyní rovni rovným. [...] Od vchodu zazní jásot – to přijeli vojáci z průvodu a jdou skrze čekárny a chodby ven a staví se do špalíru, venku viděti již barvy četných praporů sokolských, davy a lidi na stromech v parku. Míjí 12., přibývá deputací, přecházejících přímo na peron, důstojníci, ministři, dr. Herben, u vchodu na peron se kupí výbor slavnostní s dr. Scheinerem; tu stojí také anglická žurnalistka [londýnského listu Times] paní Wattermannová, rozmlouvajíc s dr. Sumem, jenž ji provází. Vlna nedočkavosti už proniká shromážděním.“

vystihnouti.“⁴ Milínka zaujalo především množství aut a Vratičku selky v krojích, dospělí kvůli množství dojmů nemohli večer usnout a vybavovali si vzorný řád slavnosti. „Bohdá, že zachováme ten řád i do budoucna, a tak šťastný příchod národního našeho vladaře bude i předzvěstí utěšeného rozkvětu. Jak jsme blaženi, mamičko, že Jsi se toho všeho dočkala i Ty, po tolikerém zkoušení a žalostech – budeme mítí všichni opravdu šťastné a veselé Vánoce.“⁵ psal J. V. Šimák do Turnova. Ve skutečnosti však zůstal nohama na zemi.

Stále obtíže se zásobováním nutily J. V. Šimáka v letech 1918–1921 k častým cestám za osvětovými přednáškami do míst, kde předpokládal, že opatří mléko, máslo, vejce, chléb, mouku a brambory: tedy blízko příbuzným, všečovským Šimákům, Klicmanovým a Kvěchovým nebo náhodským Janovským. Přes veškerou péči děti trpěly následkem nedostatečné výživy chudokrevností a bývaly častěji nemocné. V březnu 1919 si J. V. Šimák povzdechl matce: „Doufám, že co nejdříve už se upraví naše platy, tak aby nebylo třeba vedlejších výdělků a našinec se mohl oddati konečně tiché práci u stolu a rodině. Přednášení sic baví, ale opakuje-li se stále totéž, zevšední; počítal jsem nedávno, že jsem už měl skoro 250 přednášek.“⁶ Jindy zase, více zaujat svými přednášечkými úspěchy a zájmem venkova, napsal: „Jak rád bych všem přednášel, i zdarma, jen kdyby to nestálo tolik práce a času! Ze všeho, co jsem si vytkl za úkol pro tento rok, při vši pilnosti jsem provedl sotva 1/10!“⁷

Realita politického života dávala tušit, že život v mladé republice nebude klidný: „Prožívám chvíle teskné nálady, již od bolševického výbuchu, potom volební špína – a teď Slovensko! Hlava se točí nad tou nízkostí, kam může klesnout i české svědomí. Díval jsem se strážlivě a nebyl jsem opojen bůhví jakou nadějí, ale přece jsem se nadál, že válka učinila hlubší dojem na duši lidu. Vím sic, že se z toho všeho probereme – ale co škod a zloby ještě zbytečně na se přivádíme. Hořko.“⁸ Politické dění sice J. V. Šimák sledoval,⁹ ale raději vyhledával ticho pracovny nebo ruch veřejných přednášek.

⁴ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 21. 12. 1918.

⁵ Tamtéž.

⁶ Tamtéž, dopis matce z Prahy 4. 3. 1919. Srv. tamtéž, dopis matce z Prahy 30. 10. 1919: „Čeho bych nechal s chutí, jsou přednášky Osvětového svazu, ale nemohu utéci v letech dobrých, když mně pomáhaly v letech zlých, a není na ten čas za mne náhrady.“

⁷ Tamtéž, dopis matce z Prahy 19. 5. 1919.

⁸ Tamtéž, dopis matce z Prahy 6. 6. 1919.

⁹ Např. v dubnu 1920 volil v senátních volbách Československou národní demokracii a brzy mohl blahopřát A. Jiráskovi ke zvolení senátorem. „Není situace tak zlá, 19 mandátů je slušné číslo, třeba sociální demokracie má ohromnou většinu, ale nesociálních hlasů je tolik, že aspoň v národních věcech lze dojít většiny. [...] Kdyby národní strana nebyla pohodlná a líná, mohlo vše dopadnouti mnohem líp; několik jednotlivců dílo nepodře.“ Viz A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 26. 4. 1920.

Velmi brzy po převratu se stala aktuální otázka profesur na univerzitě. Ovlivnila většinu dosavadních vysokoškolských pedagogů historie. Nejjistější postavení měli řádní profesori, i když i u nich docházelo k určitým, spíše formálním změnám: „*Řízení je o to obtížnější, že všichni tři dosud „rakouští“ přednášeči [profesoři rakouských dějin] se proměnili také v „české“, takže je nás nyní 6, a to je mnoho i na 3 učeliště. Chtěli krizi rozřešit tak, aby Pekař přejal stolicí novou pro dějiny XIX. století, a to všeobecnou, ale on nechce, že už všeobecnou historii studovati nebude. Tedy byli by v Praze 2 řádní: Novotný pro dobu starší, Pekař pro novější, Krofta je odhodlán jíti do Prešpurka, na moravskou prý aspiruje dosavadní rakouský docent na technice a ředitel Moravského zemského archivu, který se dosud nehabilitoval [Bertold Bretholz]. Zbýváme 3 docenti [!], já první, po mně Glücklich, třetí Urbánek; ježto jsem aspoň titulárně mimořádný, sotva by mne mohli pominouti, kdybych stál na svém, jenže bych nezbytně musil do Brna, s čímž jsem se už dostatečně smířil.*“¹⁰ Těmito slovy představuje J. V. Šimák 20. ledna 1919 matce jednu z cest, po níž by se mohla ubírat jeho kariéra, a hned uvádí další možnosti: „*Nabízejí mi však, a to velmi lichotivým uznáním, abych zůstal v Praze a se ujal stolice docela nové, kterou mám teprve vybudovati, totiž historického zeměpisu a topografie, jako řádný. Kousni, kam kousni, šťovík. Na moravskou univerzitu bych měl víc než polovinu práce už uchystánu a hotovu, byl bych tam prvním českým dějepiscem časově a další práci bych si mohl vybrati po libosti. Ale jíti odtud a sednouti mezi sočivce, že jsem je vypíchl z uchystaného místečka, je málo vábno. A zůstatí zde znamená zahoditi všecky dosavadní přednášky a započítí od kořene znova a zhltnouti spoustu látky dosud nedotčené – nehledě k tomu, že bych nebyl předním, ale mezi posledními. Anebo jíti do Prešpurka a učiti se na stará kolena i maďarsky?*“¹¹ Přijmutím profesury jiné než českých dějin by však J. V. Šimák byl znevýhodněn podobně jako J. Pekař (přijal-li by profesuru pro všeobecné dějiny XIX. století). Jenže J. V. Šimák na rozdíl od J. Pekaře nemohl zatím vznést jednoznačný požadavek a musel vyčkávat, což bylo velmi tíživé. Existovaly ještě další eventuality, klidnější, ale méně přitažlivé či reálné: „*Konečně měl bych tu i čtvrté křeslo, nechati univerzity vůbec a býti ředitelem naší školy, ředitel již chce jíti do penze [...] Po ředitelství ovšem netoužím, i kdyby mi ho sami dávali, dnes je to ubití se písárením; na jinou práci ani vzdechu. – Osobně bylo by mi nejpohodlnější, kdybych dostal trvalou dovolenou (podle usnesení národního shromáždění mám na to nárok) a zůstal, kde*

¹⁰ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 20. 1. 1919. J. V. Šimák o sobě píše v citovaných pramenech jako o docentovi, ačkoliv byl od r. 1911 titulárním mimořádným profesorem českých dějin. Titulární profesura byla nehonoraná a Šimákovo postavení se proto nelišilo od postavení soukromého docenta, ačkoliv titulem byl uznán přínos jeho vědecké činnosti.

¹¹ Tamtéž.

*jsem a co jsem; byl bych pak volný jako pták, nejsa nucen nežli ke 2–3 hodinám na univerzitě a mohl bych si dělat úkoly kterékoli. Nebýti rodiny, věru bych pohrdl vším tím dalším, což mohlo míti pro mne význam před deseti lety, ale dnes mi už tuze k srdci nepřirůstá; práce u psacího stolku a radost s dětmi je mi milejší nad všecku čest a slávu pochybnou. I ten finanční efekt nebude tuze valný.*¹² J. V. Šimák netoužil po kariéře, ale přál si, aby se mu za jeho dosavadní práci dostalo spravedlivého uznání, které by podpořilo dokončení větších rozpracovaných vědeckých úkolů. Z kontextu vývoje dalších událostí vyplývá, že takovým uznáním měla být profesura v oboru českých dějin, pro nějž byl habilitován. Byla by oceněním prokázaných analytických schopností i směřování k syntéze, jak v bohatých publikačních výstupech, tak v univerzitních přednáškách. Situace byla otevřená, což zprvu J. V. Šimáka uklidňovalo.¹³

Daleko naléhavější se ukazovaly různé úkoly, nejprve časové, které přinášely nové povinnosti a staly se trvalými. Takovou povahu mělo zpočátku i Šimákovo zapojení do vedení historického semináře. Rozhodlo se o něm již v květnu 1919, kdy byl pověřen vedením paralelních cvičení,¹⁴ a v říjnu 1919 začal J. V. Šimák zasvěcovat první vysokoškolské posluchače do studia dějin.¹⁵ Nejprve mu ovšem bylo svěřeno II. oddělení, takže měl prohlubovat znalosti, které již studenti probrali s jiným pedagogem v předchozím semestru.¹⁶ To ho sice příliš netěšilo (aspoň zpočátku), ale rád prospěl, mohl-li, konkrétním studentům, mysle při tom na svá studentská léta: „*Dodnes vzpomínám, jak mne pozvedl kdysi Rezek, když jsem si sám připadal tak tuze maličký na veliké úkoly.*“¹⁷ Přípravu na seminář neponechával náhodě, první byla zvláště náročná, neboť probíhala v době onemocnění dětí neštovicemi a v době, kdy se objevovaly další nepříznivé zvěsti o univerzitní kariéře: „*Také zprávy, jak se moji ‚přátelé‘ na univerzitě starají o mé jmenování náladu nezkrášlily. Už jsem si myslil ‚Čemu je mi to dobré; mám-li míti pokoj, abych převzal jinou univerzitní stolicí a počal pro ni od základu všecky práce znova a staré zahodil, anebo trvati na svém a býti uchystán na stálé zápasy a zákulisní intriky. Nebylo by raději líp, nežli nechat všeho toho vysokého učení, zůstat jen středoškolským a v pohodlí a klidu si dokončovat práce, které se mně líbí?‘ – Ale zase mi nedá hrdost, když už jsem tolik se protloukl, proč bych teď ustupoval. A ten seminář mi dodal*

¹² Tamtéž. Zvýraznění pasáže pochází od autorky práce.

¹³ Tamtéž: „*Zatím jsou to ovšem jen návrhy ryze akademické, bez ministerstva vyučování a zejména ministra financí, a mám dost času na rozmyšlenou, nežli zvíme, co bude s moravskou a slovenskou vysokou školou. Ale jistě je zajímavé, jak si mohu najednou vybírat, vid’.*“

¹⁴ Tamtéž, dopis matce z Prahy 19. 5. 1919.

¹⁵ ÚDUK-AUK, fond FF UK, k. 62, i. č. 710, Personálie pedagogického sboru – Šimák J. V.

¹⁶ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 14. 10. a 18. 10. 1919.

¹⁷ Tamtéž, dopis matce z Prahy 18. 10. 1919.

[...] V semináři plno – to nejsou holčičky z Vyšší, ale páni a dámy, a stojíš proti nim s holýma rukama. Nu tedy jsem se dal do toho [naučeného] proslovu, jako bych improvizoval, řeč utíkala, špikoval jsem ji, jak bylo lze, a šťastně jsem tak skoro 1 ½ hod. ubil. Potom jsem jim dal čísti turnovské staré listiny; zjistilo se, že nikdo dosud neviděl, jak takový kus vypadá, a tak čtením a vysvětlováním jsem strávil ostatek; několik úloh a referátů rozděleno a bylo 6 hod. Snad jsem neměl už dlouho takového ‚Záhořova lože‘ jako dnes, za seminářský ‚křest‘. Příště to už bude doufám jinačí.¹⁸

Na podzim 1919 tedy J. V. Šimák předpokládal, že bude povolán jako řádný profesor na některou univerzitu v Československu. Nevěděl, kam půjde a za jakou profesurou. Jednu jistotu v této věci měl: „Ale – se školou se bude velmi těžko loučiti.“¹⁹ V listopadu 1919 zvažoval, že by se rád vzdal práce na úpravě nových map zajišťované Místopisnou komisí ve spolupráci s Vojenským zeměpisným ústavem, ale nemůže s ohledem na svoji další kariéru.²⁰ Později se k němu zase doneslo, že by přece jen měl jít do Brna za řádného profesora českých dějin.²¹ Kroftovo jmenování vyslancem ve Vatikáně situaci poněkud změnilo (K. Krofta byl totiž nejvážnější kandidát na profesuru v Brně, a proto měl J. V. Šimák zůstat v Praze), ale rozřešení stále nepřinášelo: „V padesáti letech už ctízádnost a touha po postavení nehrají úlohu velikou, klid, zabezpečení rodiny a možnost dobré práce jsou mi tu vodítkem přednějšími.“²² Kroku se odvážila první paní Šimáková (neboť nejistota dolehla v době nemoci jejího muže): šla se zeptat na děkanát a zjistila, že návrh na profesuru českých dějin do Brna J. V. Šimáka pominul a doporučil J. Glücklicha. Svému muži to sdělila až později, aby ho nerozrušila. Bývalý turnovský okresní školní inspektor Josef Patočka pak J. V. Šimákovi zajistil přijetí u K. Krofty a F. Drtiny: „U Vetrů jsme zatím vypočítávali zisk i ztrátu obou míst. Ukázalo se, že bych ztratil asi 4000 K. ročně, kdybych nechtěl do Brna ani novou katedru v Praze a zůstal jen při českých dějinách a [stále] jen mimořádným; tu bych měl plat jen o něco větší, nežli mám nyní. Šel jsem tedy ve čtvrtek ráno ke Kroftovi, pod záminkou, abych mu blahopřál k vyslanectví, a s otázkou, jak se mění nyní situace, když on odchází. A tu zvěděl jsem, že i kdyby neodešel, už bylo rozhodnuto, pro mne bude místo řádného profesora českých dějin v Praze, se zřetelem k topografii českých zemí. Tedy vsutku tak, jak jsem si přál; místopisný přiděl nebude pro mne závazkem, nýbrž libostí; mohu přednášeti tedy cokoli. Jmenování se

¹⁸ Tamtéž, dopis matce z Prahy 23. 10. 1919.

¹⁹ Tamtéž, dopis matce z Prahy 19. 5. 1919. Srv. tamtéž, dopis matce z Prahy 6. 6. 1919: „už se chystám vlastně na rozloučení se školou vůbec. A dost s lítostí. Ostatně kdož ví, co se přes prázdniny stane.“

²⁰ Tamtéž, dopis matce z Prahy 11. 11. 1919.

²¹ Tamtéž, dopis matce z Prahy 7. 12. 1919.

²² Tamtéž, dopis matce z Prahy 15. 12. 1919.

stane současně s jmenováním v Brně, tedy v létě. Tu ztrátu, že v Brně bych byl 1. a tu že budu 3., snad vyrovnává výhoda, že zůstanu v Praze a nemusím nic nového sháněti. Posíláme Ti tedy tuto zprávu za Ježíška, nemajíce ničeho lepšího, třeba dosud má zůstatí tajemstvím.“²³ J. V. Šimák byl tedy na konci roku 1919 dočasně upokojen. Období těžkých vyjednávání ale mělo teprve přijít začátkem následujícího roku.

V lednu 1920 sice bylo jisté, že by měl zůstat v Praze jako řádný profesor, ale kterého oboru? Rozhodnout měla komise ve složení J. Bidlo, V. Novotný a J. Pekař, zvolená za tímto účelem na schůzi profesorského sboru FF UK 15. ledna 1920.²⁴ V sledované otázce byli stávající univerzitní profesori českých dějin nejednotní. J. Pekař (za podpory profesora obecných dějin J. Šusty) se přikláněl k českým dějinám se zvláštním zřetelem k historické geografii československého státu (což J. V. Šimák chápal jako kompromisní a pro sebe nejschůdnější řešení), V. Novotný a J. Bidlo navrhovali historickou geografii. Při samotných jednáních docházelo ke konfliktům mezi V. Novotným a J. Pekařem. Dne 20. ledna 1920 J. V. Šimák napsal domů matce: „*Také se již projednává moje jmenování; ale stalo se při tom jakési nedorozumění, takže nemám zdání, jak vlastně to dopadne; možná že i ne valně po mém přání. Doufejme, že mračna se zase rozptýlí.*“²⁵ Ke stejnému psaní připojila zneklidněná paní Ludmila Šimáková: „*Pepa je nesmírně rozrušen různými intrikami, které jsou při možném jmenování za řádného profesora. Takové osobní a nespravedlivé jednání. Trpím s ním a energické zakročení není prý možné.*“²⁶ A brzy sám J. V. Šimák napsal domů více: „*Mé jmenování na univerzitě se točí okolo zavilého suku, já nechci stolicí „historického zeměpisu“, jak mi navrhuji, nýbrž ‚české dějiny‘, pro něž jsem habilitován, ‚se zřetelem k historickému zeměpisu českých zemí‘ – a to zas nechce připustit prof. českých dějin Novotný, abych nestál v cestě jeho kandidátovi, o 12 let za mnou stojícímu [Rudolfu Urbánkovi]. Mne hájí Pekař, N[ovotný] je proti, třetí [Jaroslav Bidlo] jde s N[ovotným]; pochybuji tedy, že to vyhrájeme. Kdysi N[ovotný] se smrtelně hněval na Golla, že mu nevyvohl profesuru, ač byl jen 8 let docentem, teď dělá totéž mně, ač už jsem na univerzitě 16*

²³ Tamtéž, dopis matce z Prahy 20. 12. 1919. Srv. KÁBOVÁ H. – BÍLEK K. (ed.), *Josef Pekař a Josef Vítězslav Šimák (Edice vzájemné korespondence)*, ZČRP 20, 2007, s. 158, dopis J. V. Šimáka J. Bidlovi, V. Novotnému a J. Pekařovi z Prahy 4. 2. 1920 (originál uložen v A AV ČR, fond Václav Novotný, k. 16, i. č. 904). K některým souvislostem získání profesury srv. KÁBOVÁ H., *Historické dílo Josefa Vítězslava Šimáka*. In: Jaroslav Goll a jeho žáci. Ed. Bohumil Jiroušek, Josef Blüml, Dagmar Blümllová. České Budějovice, Historický ústav Jihočeské univerzity (ed. Historia culturae VI, Studia 5) – Pelhřimov, Nová tiskárna Pelhřimov, 2005, s. 367–386, zvl. s. 372–376, 384–386.

²⁴ ÚDUK-AUK, fond FF UK, k. 3, i. č. 38, Protokoly schůzí profesorského sboru 1919/1920.

²⁵ A AV ČR, osobní fond J. V. Šimák I, k. 4, i. č. 37, korespondence J. V. Šimáka rodičům Marii a Josefu Šimákovým, dopis matce, Praha 20. 1. 1920.

²⁶ Tamtéž.

let. Lidé jsou vždycky stejní. Mně by to bylo celkem lhostejno, neboť univerzitní ‚sláva‘, jak jsem ji poznal, málo mi imponuje, a takto jsem volný ve své práci; ale zřetel k rodině přece žádá, abych se staral o postavení lepší. Pohříchu ‚samospráva‘ univerzity vede k takovým koncům, že rozhodne-li komise většinou nepříznivě, není z toho odvolání ani k prezidentovi. Brno mně ujde, poněvadž mě navrhli v Praze, a v Praze místo nedostanu, nepodvolím-li se diktátu jednotlivcově. Vid', jak to máme hezky zařízeno! Doufám však, že se dohodnou o nějaký kompromis; já sám, bohužel, musím čekat jako svatý za vsí, nemoha činiti kroky ani tu ani tam, neboť rozhodují moji spolužáci, které přece nebudu o nic prositi a nebylo by [to] ani nic platno.²⁷

Své odmítavé stanovisko k profesuře historické geografie vyjádřil J. V. Šimák ve dvou osobních dopisech Václavu Novotnému z 19. a 22. ledna 1920.²⁸ Užil zde argumentace, rozšířené v polooficiálním přípisu J. Bidlovi, V. Novotnému a J. Pekařovi, *jakožto komisi zvolené k dobrozdání o návrhu na mé jmenování.*²⁹ Nabídku nové stolice historické geografie označil za čestnou, ale odmítal ji, neměl dostatek předběžných studií a shromážděného materiálu (jeho dosavadní topografické studie byly v tomto ohledu přeceňovány), bylo mu téměř padesát let (což se domníval, že je vysoký věk, aby zakládal nový obor) a byl vázán dokončením rozpracovaných úkolů (české dějiny za Leopolda I. a Karla VI., edice Starých letopisů českých a korespondence českých historiků 17. a 18. století); mohl rovněž poukázat na obtíže při etablování historické geografie v Lipsku.

Soukromým dopisem se obrátil na J. Pekaře, který mu pravděpodobně poskytl spolu s J. Šustou nejúčinnější pomoc. J. Bidlo, V. Novotný a J. Pekař se nakonec pokusili dohodnout přes vzájemné spory na jistém kompromisu v Šimákův prospěch, jak vyplývá mj. z Šimákova psaní J. Pekařovi z 6. února 1920: *„Mluvil se mnou včera kolega Šusta o mé otázce a jak pojednal o ní s kolegou Bidlem. Rozuměl-li jsem dobře, vězí suk ne tak ve věci samé jako v titulu veniae legendi. Šusta míní, že titul ‚českých dějin‘ s oním dodatkem strana druhá připustiti nemíní, že by však nic nenamítala, abych četl kolegia z českých dějin, ale pod jiným titulem, a navrhuje k tomu ‚československá vlastivěda‘, jak už také navrhoval Niederle. // Mně vskutku v podstatě záleží také jen na tom, abych mohl užiti dosavadní své práce a nemusil se o překot trmáceti dílem novým, abych měl při tom i možnost vědeckou a hmotnou*

²⁷ Tamtéž, Praha 5. 2. 1920.

²⁸ A AV ČR, osobní fond Václav Novotný, k. 16, i. č. 904, osobní korespondence – J. V. Šimák, dopisy J. V. Šimáka V. Novotnému z Prahy 19. 1. 1920, 22. 1. 1920.

²⁹ Tamtéž, dopis (přípis) J. V. Šimáka J. Bidlovi, V. Novotnému a J. Pekařovi z Prahy 4. 2. 1920. Dopis otištěn: KÁBOVÁ H. – BÍLEK K. (ed.), *Josef Pekař a Josef Vítězslav Šimák (Edice vzájemné korespondence)*, s. 158–161.

dokončíte své podniky z českých dějin. Dostane-li se mi k tomu nějakým způsobem záruky, nebylo by vhodné ani žádati od Tebe, abys se pro mne příliš exponoval v zájmu první mé formulace.³⁰ V návrhu na Šimákovo jmenování se podle dohody mělo objevit: **historická vlastivěda, tj. české dějiny se zřetelem k historické topografii československého státu.**³¹ Vysvětlující část měla být pro J. V. Šimáka „pojistkou“ (kýženým kompromisem). V. Novotný si ji napsal na Pekařovo naléhání do konceptu návrhu, ale tam byla při závěrečné redakci přeškrtnuta a v oficiálních dokumentech se již neobjevila.³² Výsledek tedy J. V. Šimák do značné míry oprávněně chápal ne jako kompromis, ale jako podrobení se: „o tom nebudu již mluvit, neměl-li bych znova oživovati v sobě cit trpkého zahanbování, kdy nakonec jen jako z milosti mi dovoleno přednášeti o tom, nač jsem se před 16 lety habilitoval a co jsem snad ne k hanbě české vědy tradoval.“³³

Ještě v únoru 1920 psal matce: „O mně na univerzitě je snad už rozhodnuto a nezbylo nežli kousnouti do kyselého, neměl-li jsem docela zvrhnouti. Docílilo se formulace: ‚české vlastivědy‘ a ve výkladu k tomu se dí, že to jsou ‚také‘ české dějiny. Zatím je přijat návrh, schází nyní projednání v ministerstvu a jmenování od prezidenta. Potom si však – nebude-li brzo – budu musit vypůjčiti na živobytí – kolega Jakubec např., ač už je rok jmenován, dosud nedostal halíře služného!“³⁴ Návrh na Šimákovo jmenování řádným profesorem historické vlastivědy byl projednán ve schůzi profesorského sboru FF UK 19. února 1920 a 20. února 1920 odešel z děkanátu FF UK na ministerstvo školství a národní osvěty.³⁵ Vyzdvihoval nezbytnost zavedení historicko-geografických přednášek pro FF UK v souvislosti

³⁰ KÁBOVÁ H. – BÍLEK K. (ed.), *Josef Pekař a Josef Vítězslav Šimák (Edice vzájemné korespondence)*, 161–162, dopis J. V. Šimáka J. Pekařovi z Prahy 6. 2. 1920.

³¹ Tamtéž.

³² V konceptu Novotného návrhu bylo: **historická vlastivěda československého státu, tj. české dějiny se zvláštním zřetelem k historické geografii.** Viz KÁBOVÁ H. – BÍLEK K. (ed.), *Josef Pekař a Josef Vítězslav Šimák (Edice vzájemné korespondence)*, 162–164, neodeslaný a odeslaný dopis J. Pekaře J. V. Šimákovi z Prahy 7. 2. 1920; A AV ČR, fond Václav Novotný, k. 44, i. č. 1394, FF UK – komise k návrhům na jmenování (mj. prof. J. V. Šimáka), koncepty stanovisek; ÚDUK-AUK, fond FF UK, k. 62, i. č. 710, Personálie pedagogického sboru – Šimák J. V., posudek referenta V. Novotného na jmenování J. V. Šimáka profesorem historické vlastivědy z 15. 1. 1920; ÚDUK-AUK, fond FF UK, k. 3, i. č. 38, Protokoly schůzí profesorského sboru 1919/1920; NA, fond MŠANO, k. 232, osobní spis – J. V. Šimák.

J. Pekař se musel hodně ovládat, aby nesdělil všechny okolnosti projednávání tohoto dodatku J. V. Šimákovi. Na základě studovaných pramenů osobní povahy se domnívám, že V. Novotný i J. V. Šimák se velmi snažili chovat se k sobě navzájem kolegiálně, ale lidsky si nebyli blízcí a zřejmě si neporozuměli. Jejich vzájemný vztah bezesporu ovlivnila Šimákova vazba na J. Pekaře (resp. Pekařův vliv na J. V. Šimáka).

³³ NA, fond Josef Šusta, k. 10, korespondence s J. V. Šimákem, dopis J. V. Šimáka J. Šustovi z Prahy 17. 9. 1920. Srv. též KÁBOVÁ H. – BÍLEK K. (ed.), *Josef Pekař a Josef Vítězslav Šimák (Edice vzájemné korespondence)*, 168–169, dopis J. V. Šimáka J. Pekařovi z Prahy 28. 4. 1921.

³⁴ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 26. 2. 1920.

³⁵ NA, fond MŠANO, k. 232, osobní spis – J. V. Šimák.

s předpokládaným oddělením (vznikem) Přírodovědecké fakulty UK. Jmenování J. V. Šimák očekával do konce května 1920. Nedošlo k němu, neboť o nové stoličce se mělo jednat až po uzavření návrhu rozpočtu na rok 1921.³⁶ Dne 6. června 1920 J. V. Šimák sděloval matce do Turnova: „*Na univerzitě jsme už všichni, kdo něco čekáme, rozdráždění pro byrokratické průtahy u ministerstva [...] jiný byl jmenován od počátku II. pololetí z Brna do Prahy, ale dosud o ničem neví, profesori, kteří mají od 1. října přednášet v Brně, nemají jmenování, ač už mohli si vyměnit byt, i v Brně vzácný, a lhůtu tím propásli. Tím mi se vyřizuje jmenování pražské; referent má na dveřích napsáno, že pro jiné práce návštěv nepřijímá. Také mně není lhostejno, mám-li nastoupit 1. září ještě na naši školu, anebo mít ještě o 6 neděl prázdniny prodlouženy. Nevíme, kde to vězí, zda-li lhostejnost či úmysl; už jsme byli u děkana, aby zakročila fakulta*“³⁷ Brzy nato, soukromým dotazem přes svého bývalého žáka, nejmenovaného odborového radu v ministerstvu, se J. V. Šimák dozvěděl, „*že na mé univerzitní jmenování není v rozpočtu peněz. Budu snad jmenován s působností od 1. října, ale kdy, se neví, až se najde úhrada. Je to věc divná, vím-li, že budu možná čekat rok, než uvidím halíř služného, ale jisto jest, že se nemohu nyní vzdát místa na Vyšší dívčí a že, nebude-li vyřízeno v srpnu, nezbude, nežli 1. září nastoupit.*“³⁸ V září 1920 J. V. Šimák nastupoval opět na střední školu. „*Rozpomínám se na všechno, co jsem chtěl a měl ještě [o prázdninách] pořádit a nepořídil – ale už toho nespravím – a nutno všechno odložit. Dá Bůh, že se přece mi uleví v něčem a že pohodlně svým úkolům dostojím. [...] že se mnou trvá to, nesmím se divit, s jinými je hůř.*“³⁹

Informace o vývoji situace nebyly v září 1920 příznivé: „*Zrovna na Lidunčin svátek [16. 9.] přišla zpráva od p. dr. Nevole (z kanceláře prezidentovy), že moje jmenování je odsumuto na příští pololetí, ježto finanční ministr dělá námitky. Den poté se stal prof. Šusta ministrem, a tu jsem mu tedy napsal důtklivý list, aby nedopustil nade mnou takovému křiklavému bezpráví. Neboť slibem univerzitní stolice v Praze mi loni zavřeli ústa, abych neprotestoval, že mne ignorovali v návrhu na univerzitu moravskou; potom – proti smlouvě mne navrhli na ‚historickou geografii‘ místo českých dějin a poněvadž je to nová stolice, není teď pro ni peněz. Jestli to není náhoda, jak věřím, které nepředvidali, nýbrž úmyslný výpočet, byla by to mistrnost přímo ďábelská – neboť na Moravu už jsou jmenováni kolegové téhož*

³⁶ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 19. 4. a 26. 4. 1920.

³⁷ Tamtéž, dopis matce z Prahy 6. 6. 1920.

³⁸ Tamtéž, dopis matce z Prahy 18. 6. 1920. Srv. též NA, fond MŠANO, k. 232, osobní spis – J. V. Šimák; A AV ČR, fond Kamil Krofta, k. 3, i. č. 246, korespondence s J. V. Šimákem, dopis J. V. Šimáka K. Kroftovi z Turnova 29. 8. 1920.

³⁹ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 11. 9. 1920.

oboru, co já, o 12 let za mnou, řádnými, a já sedím dosud jako soukromý docent [!], s 18 hodinami týdně školy, nevěda, co se stane, poněvadž úřední referent je jako zaklený princ, nepřístupný a neviditelný. Půl roku času je arcí ztraceno a já ovšem nebudu víc číst nežli jindy, ale doufám, že aspoň dodatečně mne budou jmenovati od 1. října. Jinak jsem odhodlán jít přímo k prezidentovi.“⁴⁰

J. Šusta⁴¹ jako nový ministr školství a národní osvěty v úřednické vládě Jana Černého přislíbil, že Šimákovu záležitost urychlí, ale vše záleží na ministrovi financí. V Praze byl problém se zajištěním univerzitní výuky historie, neboť kromě J. Šusty odešli K. Krofta a Vlastimil Kybal do diplomatických služeb (za vyslance do Vatikánu a Říma), R. Urbánek a J. Glücklich na brněnskou univerzitu, J. Pekař měl pro školní rok 1920/1921 úplnou dovolenou od přednášek a J. Bidlo dovolenou poloviční. Proto bylo J. V. Šimákovi opět svěřeno jedno oddělení historického semináře.⁴² Měl více než tři desítky studentů a na třicet posluchačů měl v přednáškách.⁴³

Objevila se i nečekaná výzva: „*O mém jmenování jsem dostal neúřední vzkaz, že prý se už peče; prý sám Pekař zase zakročil. Ale nenadále se objevuje perspektiva docela jiná; dostal jsem – zatím jen neúředně dotaz, nechtěl-li bych za archiváře do ministerstva zahraničních věcí; prý bych byl sám chefem, V. hodnostní třída, podmínky, jaké bych si ustanovil, např. titul ministerského rady atd. – Zatím je to hodně mlhavá bublina, která vypadá navenek leskle, co v ní, musí se teprv okázati. Nedal bych se arcí prositi, mohl-li bych opravdu prospěti, ale sotva bych přijal, kdyby mne to povolání mělo omezovati v možnosti*

⁴⁰ Tamtéž, dopis matce z Prahy 26. 9. 1920.

⁴¹ Srv. NA, fond Josef Šusta, k. 10, korespondence s J. V. Šimákem, dopis J. V. Šimáka J. Šustovi z Prahy 17. 9. 1920 (text zvýraznila autorka práce): „[...] válka mne připravila o veškeré mé movité jmění, i bylo mi tedy nastavovati hodiny dlouho do noci, abych rodině opatřil slušnou existenci, abych stačil svým úkolům. Přece jsem dostal svým povinností, doufám, aspoň obstojně a beze stesku, neboť za rakouské vlády se snad nedalo ničeho dělati, i kdyby dobré vůle tu bylo sdostatek. Víte však sám, že jí nebylo. // A nyní, kdy se vláda vrátila našim rukám, kdy univerzitní věci mají v řízení kolegové, kteří všichni téměř sedali se mnou ve školních lavicích – **dočkám se osudu, jako bych vskutku byl jen nejposlednějším, z milosti postrkovaným z českých historiků.** Táži se tedy: Co jsem zavinil u porovnání s kolegou Glücklichem, který se habilitoval 7 let po mně, a s Urbánkem o 12 let po mně, že oni jsou dnes již jmenováni řádnými – a já mám ještě měsíce býti soukromým docentem s 18 povinnými hodinami na střední škole? // Proč – a je to poprvé, co se tohoto momentu dovolávám, má býti trestána za všecku mou práci má rodina, aby o tolik tisíc korun byla zkrácena proti rodinám obou řečených kolegů? // **Vmyslete se laskavě v toto postavení v jakém se cítím dnes ke své ženě, ke svým dětem, co mám souditi sám o sobě, kde mám nalézt radost k další práci?** // Odpověď naleznete ve svém lidském citu. Víc nežádám.“ J. Šusta reagoval krátce a velmi diplomaticky (viz A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 26, i. č. 2102, dopis J. Šusty J. V. Šimákovi z 30. 9. 1920); J. V. Šimák byl vděčný za odpověď a přislíbil „laskavého přispění“ (NA, fond Josef Šusta, k. 10, korespondence s J. V. Šimákem, dopis J. V. Šimáka J. Šustovi z Prahy 1. 10. 1920).

⁴² A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy [11. 10. 1920].

⁴³ Tamtéž, dopis matce z Prahy 29. 10. 1920.

práce. Ostatně uvidíme, dojde-li ke skutečné nabídce; na ten čas není potřebí o tom mluvití.“⁴⁴

Nabídka jiného zaměstnání se zřejmě nepotvrdila a v lednu 1921 byl konečně J. V. Šimák z MŠANO dotázán, zda a za jakých podmínek je ochoten přijmout řádnou stolicí historické vlastivědy. Odpověděl písemně kladně a žádal udělení profesury se zpětnou platností od 1. října 1920 (jaké se již dostalo jeho kolegům v Brně a jak se dříve jednalo), osobně pak na ministerstvu prohlásil, že za dobu zpětné účinnosti svého jmenování by nereflektoval na služební požitky. Protože se záležitost táhla a J. V. Šimák byl kvůli stálým průtahům jednání v nejistotě, obrátil se 6. února 1921 osobním dopisem na prezidenta T. G. Masaryka. Byl přesvědčen, že by se mu stala křivda, pokud by nebyl jmenován se zpětnou platností.⁴⁵ Prezident požádal dne 15. února 1921 MŠANO o vyšetření věci. Konečný souhlas ministerstva financí s obsazením nově systemizované řádné stolice dorazil o měsíc později, a tak mohl být J. V. Šimák konečně jmenován od 1. dubna 1921 řádným profesorem historické vlastivědy československého státu na Karlově univerzitě, s účinností od 1. října 1920; služební požitky mu příslušely od 1. dubna 1921.⁴⁶ Dekret podepsaný prezidentem byl datován 30. březnem 1921 a J. V. Šimák jej obdržel po 20. dubnu, jak lze číst v jeho dopise J. Pekařovi: „[...] konečně mi dodán dekret – pohříchu beze všech smluvených Tebou vysvětlivek, co se rozumí ‚historickou vlastivědou‘, které by mne opravňovaly přednášeti o dějinách českých. Po té stránce jsem tedy nucen kapitulovati na celé čáře. Arci jen formálně, neboť právě tím, že není zde dána definice, lze ji rozšířiti obsahem co nejširším, což nenáleží dějiny také do vlastivědy? Nemíním tedy podávati ve sboru ani kde jinde ohrazení, nýbrž budu si dělati sám, co chci, a čísti, co se mi hodí. Doufám, že nedojde k žádným proto konfliktům. // Druhou věc jsem přece získal, totiž zpětnou platnost od 1. října 1920. Konečně ani na tom už

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ Tamtéž, k. 32, i. č. 2707, korespondence – MŠANO, dopis, J. V. Šimáka T. G. Masarykovi z 6. února 1921 (text zvýraznila autorka práce): „Nemám práva si stýskati a žalovati, neboť nejsou tu vinny osoby, nýbrž okolnosti. Ale nemohu také necítiti to vše a nezáviděti šťastnějším, kteří mohli o tolik let dřív (třeba mladší) volně vědecky pracovati, kdežto mně bylo nutno ubírat k tomu noční čas, svému spánku a zdraví, i čas své rodině. **Zdá se mi, čím dál tím víc, že, co se mi dává, dává se mi už z pouhé útrpnosti jako poslednímu, na němž nic nezáleží, nikoli po zásluze, i ztrácím tak všecku úctu před sebou samým.** // Žádost má, abych byl aspoň na roveň postaven s kolegou téhož oboru, o 12 let za mnou habilitovaným, jemuž tím přece nic neublížím, – a to jen dobou jmenování, všeho ostatního se už zříkám – není prosbou o nezaslouženou, mimořádnou výhodu, nýbrž požadavkem právního citu mého, s nímž se osměluji uchýliti k Vám, pane prezidente. // **Není-li možná vyhověti, nezbyvá ovšem, nežli přijmouti, co přijde, třeba s novou rezignací.**“ Srv. NA, fond Josef Šusta, k. 10, korespondence s J. V. Šimákem, dopis J. V. Šimáka J. Šustovi z Prahy 22. 1. 1921 a 21. 2. 1921.

⁴⁶ NA, fond MŠANO, k. 232, osobní spis – J. V. Šimák.

nezáleží, jen když je hlavní bašta ztečená. // To však není podnětem mého listu, nýbrž vzpomínka, že je to všecko v první řadě zásluhou Tvé pomoci.“⁴⁷

O tom, že potíže spojené s udělením řádné profesury měly zásadní a trvalý dopad na Šimákovu vědeckou práci i duševní zdraví, svědčí slova, která J. V. Šimák původně zamýšlel zařadit do vzpomínkového příspěvku psaného při příležitosti svých 60. narozenin r. 1930 pro časopis *Od Ještěda k Troskám*: „*Převrat přinesl novou změnu životní a nové roztržštění. Ukázalo se, že není pro mne místa na univerzitě po čtrnáctileté docentuře [!] (na střední škole jsem neměl jedině dovolené, vždy plný počet) a konečně, aniž se mne kdo tázal, byl jsem navržen za řádného profesora historické geografie. Vše bylo zpracováno tak, že rekurs nebyl možný: buď vzít aneb ostat docentem [!] – univerzita je autonomní! Ani tolik nepřipuštno, aby to byly ‚české dějiny se zřetelem k historické geografii‘, jediný ústupek, že místo ‚geografie‘ dáno ‚vlastivěda‘. Octl jsem se tak v postavení velmi pokořeném. Válkou jsem přišel o všecko hotové značné jmění, které mi pojišťovalo neodvislost: nemohl jsem rodinu svou zkrátiti odmítnutím řádné profesury. Práce čtrnácti let byla uznána za nedostatečnou, a to, co jsem pokládal vždy jen za sváteční kratochvíli, obětovanou domovu, uloženo mi nyní rozšířiti na celý stát; kdybych byl chtěl, mohl jsem se ‚Dějiny Turnova‘ habilitovat na tento obor již roku 1905 a dávno, ještě za Rakouska, býti profesorem. Kde seberu v padesáti letech sil na disciplínu zcela novou, na to se nikdo neptal. – To byl druhý otřes, z něhož jsem se vlastně již nevzpamatoval a od těch dob jen živořím.*“⁴⁸

J. V. Šimák zde vzpomínal na dva otřesy, které ovlivnily jeho život od 20. let 20. století. Na prvním místě zmínil událost mladší, jež byla jednou z příčin jeho prvního nervového zhroucení v lednu 1924: „*Zdráhal jsem se velmi vzíti na se toto dílo [Kroniku československou], ač jsem netušil, co vyžádá strastí,[...].*“⁴⁹ *Ale i nakladatelé se mýlili, přeceňující mou zdatnost. Mínili, že dovedu sypati z rukávu. A já, třeba měla býti kniha psána jen podle literatury, již na konci 1. svazku jsem viděl, že nelze, že nutno sáhnouti k pramenům. Byla tu tedy práce vědecká, která však navenek měla býti populární, kterýž rozpor byl první bolestí. Ale potom dílo rostlo, čas nestačil, ale nakladatelé si vynutili čestné slovo na určité lhůty. Obětoval jsem dvoje prázdniny, a přece jsem se uštval; po 2. díle mne stihl nervový záchvat, 3. jsem psal v jakémsi paroxysmu od 20. července do 15. září [1925], nadto nucen jsa*

⁴⁷ KÁBOVÁ H. – BÍLEK K. (ed.), *Josef Pekař a Josef Vítězslav Šimák (Edice vzájemné korespondence)*, 168–169, dopis J. V. Šimáka J. Pekařovi z Prahy 28. 4. 1921.

⁴⁸ Koncept článku ŠIMÁK J. V., *Z rodinné kroniky*, OJKT 8, 1929–1930, s. 209–220. Viz torzo písemností J. V. Šimáka, v majetku Jaroslava Bartáka (Semily).

⁴⁹ Zde J. V. Šimák nepřesně uvedl (srv. níže): „*až mne v měkké chvíli po narození nejmladšího synka umluvili*“.

*asi 1/3 uchystaných výpisků nechati neužítu, abych byl hotov. – Tím nastalo napětí, a když jsem žádal o delší lhůty a nezávazné a o jinou úpravu honoráře, nedohodli jsme se a díla jsem se vzdal. Ne rád, ale bylo to vysvobození.*⁵⁰

Již za první světové války J. V. Šimák dlouho odolával různým nabídkám na sepsání populárního výkladu českých dějin, až 14. prosince 1920 napsal domů matce: „[...] zastal jsem tu [doma] prof. Zenkla, jemuž se konečně podařilo vymučiti na mne slib, že napíše populární České dějiny aspoň 1. díl do prázdnin. Snad už přece dojde po Novém roce k mému jmenování, a bude tedy více času.“⁵¹ I když nelze vyloučit, že přijetí nabídky na počátku mohlo pro J. V. Šimáka být také velkou výzvou a prestižní záležitostí,⁵² brzy měl pocity smíšené a stalo se mu břemenem. Za nakladatelství Vesmír jednal nejprve s historikem Janem Heidlerem, po jeho předčasné smrti 28. května 1923 s politikem Petrem Zenklem. J. Heidler měl pochopení pro Šimákův záměr a ideální pohnutky (důraz kladený na vnitřní hodnotu díla, určeného nejširším lidovým vrstvám), zatímco P. Zenkl stavěl na první místo zájem obchodní. Dílo vznikalo v letech 1921–1925. Ke střetnutí došlo po dokončení třetího svazku *Kroniky československé*. J. V. Šimák byl již dříve upozorněn několika přáteli, že píše za nepatrný honorář. Nakladatelství sice nejprve přislíbilo změnu smlouvy, ale pak mu navrhlo mimosmluvní finanční vyrovnání (za již odvedenou práci), podmíněné ponižující podmínkou, totiž že polovinu dostane hned a polovinu, až odevzdá další rukopis. J. V. Šimák polovinu odměny, kterou dostal na konci r. 1925, vrátil,⁵³ s nakladatelstvím se na nové smlouvě nedohodl a spolupráci ukončil.

Své důvody sepsal v dopise P. Zenklovi 18. února 1926: „*Od smrti Heidlerovy však ustávaly projevy ze strany ‚Vesmíra‘ hledící k vnitřní hodnotě díla a zájem ryze obchodní byl zdůrazňován vždy víc. Návštěvy, třeba formou nejzdvořilejší, informovaly se jen, jak dílo*

⁵⁰ Koncept článku ŠIMÁK J. V., *Z rodinné kroniky*, OJKT 8, 1929–1930, s. 209–220. Viz torzo písemností J. V. Šimáka, v majetku Jaroslava Bartáka (Semily). Srv. LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – Ludmila Šimáková, dopis J. V. Šimáka (s přípisem L. Šimákové) M. L. Černé z Prahy 8. prosince 1925: „*Připravila [Kronika] svého autora o prázdniny, o humor, o výdělek na straně jiné, o radosti s dětmi, a málem že nevedla k rozluce manželské; nebude-li následovati opět záchvat nějaký, se dosud neví.*“

⁵¹ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 14. 12. 1920.

⁵² J. V. Šimák v konceptu svého dopisu J. Šustovi [ze 17. 9. 1920] (A AV ČR, fond J. V. Šimák II, č. II/95) mj. obhajoval zaměření a výsledky dosavadní vlastní vědecké práce: uznával, že v porovnání s R. Urbánkem publikoval dosud práce menší, ale zároveň se ohradil, neboť V. Novotný jej prý při výběru spolupracovníků na projektu Laichterových Českých dějin opominul, přestože věděl, že se zabývá 15. stoletím, a dal přednost jiným spolupracovníkům. Mj. z tohoto důvodu dal přednost novějším dějinám, kde lze přistoupit k syntéze až po řadě přípravných studií. Pravděpodobně i tyto okolnosti mohly vést J. V. Šimáka k pokusu o syntézu českých dějin.

⁵³ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 36, i. č. 3107, korespondence institucionální – Vesmír. Nakladatelská a vydavatelská společnost, torzo konceptu dopisu Petru Zenklovi z 26. 12. 1925.

*pokračuje, kdy bude hotovo, naznačovaly škody, které vzejdou, nebude-li včas – ale, jak se pracuje autorovi, není-li snad přepracován a nepotřebuje-li zotavení – třeba se snad vydání tím protáhlo – o tom bylo mluveno pramálo. Trochu víc citu pro dílo, aby kvapnou prací netrpělo, i pro jeho skladatele, bylo by vyrovnávalo všecko. Ale jak jest autorovi, ví-li, že pro obchodní zájem musí pustiti z rukou dílo, jež má býti **biblií národního uvědomění**, dřív, nežli je jist, že mu dal, co dáti byl povinen. Kůň, který táhne a běží sám z dobré vůle, nepotřebuje pošlehání, a jest-li pobízen, cítí, že vlastně záleží víc na tom, jak táhne, nežli na něm samém. // A konečně byly mé oči otevřeny výkladem, že to, co jsem pokládal za samozřejmý svůj úkol, aby dílo, jež pro Vás podnikám, bylo co nejdokonalejší (čím arci se šíří a prodlužuje), jest zájmům ‚Vesmíra‘ vlastně na úkor. Že jste zamýšleli vlastně knihu, která by se narychlo udělala a narychlo rozprodala, dokud trvá konjunktura.“⁵⁴ V konceptu tohoto dopisu J. V. Šimák napsal: „Já myslil, že pracuji pro český lid. V tom jsem se arci těžce prohřešil.“, na jiném místě: „Já neumím jinak pracovati, než pracuji, a pak jsem sobě a svému povolání jako vysokoškolský učitel povinen – nepsati nic, o čem nejsem přesvědčen a nekompilovati, nýbrž pracovati z pramenů,“ a uvedl, že kvůli psaní *Kroniky* (díla „v zájmu vědeckém a národním“) zanedbal rodinu a odpočinek, což se podepsalo na jeho zdraví.⁵⁵ Ani tyto okolnosti, o nichž redakce věděla, ji nemotivovaly k ohleduplnějšímu jednání, jež by očekával.⁵⁶*

Pokus o smír se nezdařil, a tak se cesty J. V. Šimáka a P. Zenkla rozešly: „Neběží mi o to, abych vytěžil z okolnosti, co mohu nejvíce, nýbrž o vnitřní uspokojení, že jest honorář aspoň poněkud přiměřen vykonanému dílu. // Jestliže došlo k tomuto trapnému nedorozumění,

⁵⁴ Tamtéž, torzo konceptu dopisu Petru Zenklovi z [18. 2. 1926].

⁵⁵ V dřívějších konceptech (viz A AV ČR, fond J. V. Šimák II, č. II/95, dopisy, dobrá zdání, návrhy (koncepty), koncepty dopisu nakladatelství *Vesmír* z února 1926) více připomněl svou nemoc: „Věděli jste, že jsem následkem přepracování byl stížen nervovým záchvatem, ale nikdy jsem neuslyšel ani slůvko účasti o mém zdraví, že by snad mohla práce počkati, abych se zotavil. Viděli jste, že jsem dvoje prázdniny v Praze strávil a nemusil stráviti, oželev letního zotavení i rodinu, abych mohl svému slovu dostáti. [...] že ale autor pro Vás, jak se zdálo, již neexistoval.“ Nebo: „Třeba Vám netajiti, že jsem oba poslední svazky do jisté míry odstonal. Svazek 2. byl mezi příčinami, které mi způsobily před dvěma lety silnou chorobu nervovou, ... cítím dodnes následky vyčerpání, únavu během i sklíčenost duševní.“ Nebo: „... jsem nasadil potříkrát všechn svůj čas – a dvakrát i zdraví – víte, že jsem v lednu 1924 dostal silný nervový záchvat následkem přepracování – jen abyste dostali knihu na trh včas.“ Již po dokončení 1. svazku *Kroniky* měl zdravotní problémy: „Byla to ovšem jen únava duševní, jež mne po *Kronice* stále tak zatěžovala. Několik dní nečinnosti, třeba trapné, pomohlo.“ (Viz MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 16. 1. 1922.)

⁵⁶ Styky s P. Zenklem měly ale i jiné stránky. J. V. Šimák se mu cítil být zavázán a vděčný. Když napsal do nakladatelství, že do podzimu 1924 nestihne napsat 3. díl *Kroniky*, objevila se u něj návštěva: „Ale přišel rada Zenkl a velmi dojemně vykládal, že mne sice nenutí, ale nebude-li díl o Vánocích vydán, utrpí velikou pohromu. Co lze tedy dělati, nežli sednouti na ni. Tím víc, že jsme poněkud Zenklovi povinni vděkem; podařilo se Lidunce skrze něho opatřiti lepší byt a výpomoc sestřám zemřelého Vrchlického, staropenzistkám učitelkám v bidě [...]“ (MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 18. 6. 1924.)

raďte laskavě uvážiti, že se stalo nedopatření také na Vaší straně a že mravní pokoření, jež jste mi (třeba bezděky) způsobili výšpsanými věcmi, váží u autora spíš, nežli kdyby se sebevíc cítil zklamána na svém honoráři. Vzali jste mi všecku radost z díla – a proto tedy žádám znova, abyste smlouvu se mnou rozvázali a mne zprostiti všeho dalšího úkolu. Opustila mne k tomu všecka chuť.“⁵⁷ napsal J. V. Šimák v únoru 1926. V navazujícím textu uvedl, že v daném roce by se nemohl stejně dílu věnovat a připojil: „Propustíte-li mne, jsme tímto vyrovnáni, nebudete mi povinni ničím víc. Dám Vám ochotně prohlášení, že jsem byl úplně uspokojen ve všech svých nárocích a že jen se zřetelem ke svému zdraví jsem byl nucen se zřící pokračování.“⁵⁸ Na tento dopis již J. V. Šimák nedostal odpověď.⁵⁹

Kronika československá tak zůstala torzem. Vyšel jen I. díl s podtitulem *Doba stará. Od časů nejstarších do reformace*: tři vydání (od r. 1921) měla jeho 1. kniha *Pravěk a doba staroslovanská zachycující Období knížecí naprosté vlády, řádů slovanských, hospodářství plodinového a vázaného (791–1197)*, doprovozená ilustracemi Jana Konůpka,⁶⁰ po jednom vydání 2. kniha z r. 1924 *Čechy královské, popisující Půchod řádů západních, počátky vlády ústavní, hospodářství peněžního a první gotiky (1198–1306)*⁶¹ a 3. kniha z r. 1925 *Dovršení středověku (1306–1378)*,⁶² obě ilustrované Oldřichem Cihelkou. Při prvním vydání 1. svazku I. dílu byl výklad předběžně rozvržen do tří dílů a počítalo se s tím, že bude doveden do r. 1918.⁶³ J. V. Šimák předpokládal, že zpracování doby od r. 1790 bude svěřeno historikovi, středoškolskému profesorovi Josefu Peškovi,⁶⁴ s nímž publikoval r. 1924 populární výklad českých dějin v *La revue française de Prague*⁶⁵ (1925 vyšel knižně ve francouzštině,⁶⁶ 1930 ve slovinštině,⁶⁷ měl vyjít též v portugalštině v brazilském Rio de Janeiru a v ruštině⁶⁸).

⁵⁷ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 36, i. č. 3107, korespondence institucionální – Vesmír. Nakladatelská a vydavatelská společnost, torzo konceptu dopisu Petru Zenklovi z [18. 2. 1926].

⁵⁸ Tamtéž. Srv. MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 24. 2. 1926.

⁵⁹ Tamtéž, dopis J. V. Šimáka nakladatelství Vesmír ze 16. 10. 1926. Srv. MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopisy matce z Prahy 8. 3. a 24. 3. 1926.

⁶⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 439.

⁶¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 541.

⁶² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 615.

⁶³ Díl II. *Doba střední. Čechy za reformace*: 1. kn. *Husitství a bratrství až do r. 1526*, 2. kn. *Česká reformace pod vlivy západními, 1526–1620*; Díl III. *Doba nová. Čechy po reformaci a za absolutismu*: 1. kn. *Protireformace a národní úpadek, 1620–1740*, 2. kn.: a) *Osvícenství a probuzení, 1740–1848*, b) *Doba nejnovější až do obnovení Československého státu, 1848–1918*.

⁶⁴ Josef Pešek (1878–1958), popularizátor českých dějin, správce skladu publikací HS.

⁶⁵ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 559.

⁶⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 616.

⁶⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 885.

⁶⁸ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 20. 9. 1924.

Kvůli práci na *Kronice československé* J. V. Šimák podnikal pramenný výzkum, aby mohl přistoupit k populární syntéze. Výsledkem byly např. jeho stati *Boreš z Rýzmburka* (1923),⁶⁹ *Přemysl II. a panstvo české* (1924),⁷⁰ *Kdy upadl Karel (IV.) v nemilost otcovu?* (1926)⁷¹ nebo pomoc při volbě témat pro některé státní práce. V dopise matce z 13. dubna 1922 komentoval aktuální stav slovy: „*Tu jsem opravdu uvázl hůř, než jsem se nadál. Nepokročil jsem přes všecku pilnou přípravu přes Přemysla I., ač jsem doufal teď už býti hotov s Karlem IV. Neměl jsem dost vědomostí o pomůckách, z nichž jsem chtěl čerpati, a když jsem k nim přihlédl, shledal jsem, že snad všechny se opírají o listiny, jež nedávno teprv byly prohlášeny za falešné. Zejména otázka zakládání měst a příchodu Němců (o níž se dnes vede ve vědeckém světě boj s moravským bývalým archivářem Bretholzem, který tvrdí, že Němci a německá města jsou u nás od časů Markomanů) je všecko na podvržených věcech, a nezbyvá nežli řešiti si celou věc od počátku sám, nechci-li býti hned po vytištění usvědčován z ignorance. Tu pak se ovšem těžko postupuje kupředu. Už i první léta Přemyslova plná záhad jsem si musil takto řešiti; měl jsem však přitom výhodu, že jsem podrobné zpracování mohl odkázati Mařence Černých a pomohl jí tak k výborné vědecké práci; je letos poslední rok na univerzitě [...] Porostou-li ovšem takto obtíže, bude postup Kroniky ovšem nemálo ztížen.*“⁷²

Za druhý svazek *Kroniky československé* dostal J. V. Šimák ocenění, které jej potěšilo. Ústřední zastupitelstvo hlavního města Prahy mu na základě jednomyslného rozhodnutí udělilo v únoru 1925 z nadace Jana Novotného pro vědu a umění za r. 1924 odměnu ve výši tisíc korun.⁷³

Situace před vydáním dalšího svazku na konci r. 1924 nebyla lepší než v případě druhého: „*Sedí na mne znova a znova dr. Zenkl, že by chtěli třetí svazek ‚Kroniky‘ vydati po Vánocích a že doufají, že bude. A já nejsem ještě hotov se sbíráním látky, ještě na 2000 lístků mi zbývá. Akademie zase vyzývá, abych dodal do tisku rukopis ‚Blouznivců‘, který mi vrátili před rokem k poslední úpravě, sic že bude tisknout něco jiného – dosud jsem na to ani nesáhl. Mnichovo Hradiště hartusí o další díl ‚Dějin‘ a Archeologická komise chce dokončení ‚Soupisu Mnichovohradištska‘. Tak co bych měl dělati dřív!? Mrzí mne, že se dr. Zenkl, ač*

⁶⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 485.

⁷⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 577.

⁷¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 683.

⁷² MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 13. 4. 1922. Dále pokračuje: „*Kruhy vědecké se dosud o knize nezmínily, což je mi milejší; o chválu nestojím, vím, co jsem napsal, ale hana by mně přece jen nebyla milá – a bude-li kdo chtíti, hůl nalezne vždycky. Laické chvály ovšem bylo až dost.*“

⁷³ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 1, osobní doklady; MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 19. 2. 1925.

sám profesor a spisovatel, dívá na mé dílo jen ze stanoviska vydavatelského a že takto dolízá, ač ví, že věc je nemožná, nemá-li býti zvrznutá. A teď si představ, že i Turnovští myslí, že mohou na mne spoléhati s pořádáním výstavy r. 1925 a že budou se velmi horšiti, když se všemu většímu účastenství vyhnu. Mám zdraví jen jedno.“⁷⁴ Následující měsíce se J. V. Šimák věnoval *Kronice* s velkými přestávkami. Dne 5. června 1925 napsal matce: „Měl jsem právě dnes scénu s radou dr. Zenklem, jedním z vydavatelů ‚Kroniky‘, který mne zas přišel upomínat o rukopis a byl zděšen, když mne viděl prostřed map [pro turnovskou výstavu]; div jsme se nepoprali a teprve se upokojil, když jsem mu slíbil, že 16. září dostane rukopis do tisku. Bude ovšem nutno se notně zapotiti, abych slovu dostál, ale doufám, nepotká-li mne nepředvídaná nehoda, že to bude.“⁷⁵

V létě 1925 vsutku napjal všechny své síly, aby svazek dokončil: „Udělal jsem hodný kus práce, ale stále jest to jen příprava látky, ne zpracování. A vidím, co toho ještě zbývá a že přes všecku pilnost budu nucen dílo jen tak tak odbýti, kdežto bych si přál všecko dobře propracovati, aspoň jako II. díl. Ale nakladateli neběží o kvalitu, jen aby to hodně brzo bylo a měl užitek. A i to mi dílo zošklivuje, i I. i II. svazek mohly být lepší, kdyby se tak nehnyly.“⁷⁶ Od konce října do prosince 1925 trávila rodina Šimákových čas nad korekturami a rejstříky *Kroniky*, jejíž autor konstatoval: „Tedy ještě jednou svrchované napětí, neboť do 15. listopadu má být aspoň tisk knihy hotov. Přece jsem tedy tuto bitvu vyhrál, třeba s největším napětím sil a v poslední chvíli. Bude to svazek ze všech nejsilnější.“⁷⁷ První díl byl završen, k dohodě ohledně vydání dalších však nedošlo.

⁷⁴ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 7. 12. 1924. Dále viz tamtéž, dopis matce z Prahy 14. 12. 1924: „Méně mne těšila návštěva dr. Zenkla, člena nakladatelské firmy mé ‚Kroniky‘. Zastal mne náhodou v plné práci nad *Kronikou*, ale přece – třeba vlidnou formou, že už vidí, že budu brzo hotov – provozuje nátlak, abych do konce ledna nový svazek napsal. Ovšem, že si počká.“

⁷⁵ Tamtéž, dopis matce z Prahy 5. 6. 1925.

⁷⁶ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 4, i. č. 39, korespondence manželce a dětem, dopis z Prahy 12. 7. 1925; dále dopisy manželce a dětem z Prahy 19. 8. 1925 („Ovšem chyba, že už nemohu jíti po záhadách a sháněti k nim nové prameny, s tím vědomím, že mnoho ostane nejasno, co bych mohl jinak pěkně vyložiti, se už musím spřáteliti.“), 23. 8. 1925. Srv. též A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 27. 9. 1925 a torzo dopisu předcházejícího, s. d.

⁷⁷ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 29. 10. 1925. Srv. tamtéž, dopis matce z Prahy 6. 12. 1925: „následovaly husarské kousky korektur a tisku, 2–3 archy denně, přes neděli 3–4. A sotva byla sazba zlámána, rozpisován rejstřík. Jenže rejstřík měl býti ke všem třem dílům, to jest k 903 stranám. Zapřáhl jsem kde koho: 4 lidi za honorář rozpisovali na lístky jména vlastní, já hesla věcná a kontroloval zas opisovače, a co bylo zkontrolováno, hned zas Lidunka, děti, dr. Nohejlová rovnaly po abecedě. Ve čtvrtek 19. listopadu, právě o ½ noci jsem skončil rozpisování a týž den – tedy za tři neděle byla celá kronika, 22 archů se 48 přílohami vytištěna a v knihkupeckém obchodě. Rejstřík a obsah se už musil tisknout zvlášť, aby se nepropásla obchodní lhůta listopadová. Od rána do půlnoci, někdy až do 1. hod. celý listopad jsme nad lístky seděli, pak jsem si zjednal i dvě odborné síly pomocné a několik žaček z Vyšší dívčí na rovnání. Na 20000 lístků

Popularizace vyplňovala podstatnou měrou Šimákův mimopracovní čas. Byla jeho zálibou, zdrojem financí, ale také přítěží. Teprve po válce, r. 1919 (ve skutečnosti až 1920), vyšla v Topičově edici *Duch a svět* Šimákova knížka *Od Kostnice po Lipany*⁷⁸ a ve druhém vydání *Hus a doba před ním* (1921).⁷⁹ Ve sledovaném období (1919–1926) J. V. Šimák proslavil přes 200 popularizačních přednášek, z nichž některé byly v přepracované podobě uveřejněny, zejména *Přehled války husitské* (1919, původně přednášky pro důstojnické kurzy při Ministerstvu národní obrany),⁸⁰ *Husitství a Oreb* (1920, předneseno v Hradci Králové a Třebechovicích)⁸¹ a *Volba v Čechách r. 1526 a její význam pro naše dějiny* (podzim 1926).⁸² Dále otiskl některé své projevy v turnovském Muzejním spolku, přednášky o A. Sedláčkovi, 28. říjnu, J. Husovi, F. Palackém a T. G. Masarykovi, případně jiné.⁸³ Při příležitosti výročí Žižkova úmrtí r. 1924 proslavil více než dvě desítky přednášek, v jubilejním sborníku uveřejnil stať *Bitva u Sudoměře*⁸⁴ a připravil leták *Slavné památce božího bojovníka Jana Žižky z Trocnova*.⁸⁵ R. 1926 napsal pro Československý vědecký ústav vojenský *Přehled dějin českých*.⁸⁶ Slovem doprovodil *Cyklus kreseb Ládi Nováka Z našich dějin* (1920).⁸⁷

Různá výročí hojně připomínal v denním tisku (v Národních listech např. články 4. listopadu 1419,⁸⁸ *K jubileu Tábora*,⁸⁹ *K pětisté paměti narozenin Jiřího z Poděbrad*,⁹⁰

bylo takto zhlédnuto a srovnáno, až 30. listopadu poslední šly do tisku. Zatím už se korigovaly první, doplňovaly a škrtyly v tištěných oklepších – až nyní všecko dílo i s doslovem jest již hotovo. Do týdne bude v prodeji, tedy ještě 14 dní před Vánoci, ještě včas. Tento díl vydá 29 archů, výsledek ohromné, napjaté práce. Od ½ července, kdy jsem začal psát, pořízené ve 3 měsících. Bojím se právem, že ten spěch bude v díle patrný, a to je jediné, co mi kalí radost, že zas podstatný kus úkolu mám za sebou. [...] Rejstříky odnášela celá rodina, i nejmenší chlapeček.“

⁷⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 363. Úmluva na vydání knihy je ze 14. 6. 1919, viz A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 27, i. č. 2163, korespondence s knihkupectvím a nakladatelstvím F. Topič. Srv. tamtéž, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 19. 4. 1920: „Konečně po ¼ roku vytiskli a poslali mi knížku mou *Od Kostnice k Lipanům*...“

⁷⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 286.

⁸⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 382. Kromě toho pro Ministerstvo národní obrany zpracoval r. 1920 text své přednášky *o Bílé hoře*, a to ve spolupráci se „skiovýrobou“ Viléma Černovického; tento rozmnožený populární text byl určen všem vojákům (viz A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 15. 11. 1920).

⁸¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 405.

⁸² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 716.

⁸³ Srv. níže, příspěvky publikované v *Nové síle* a k dějinám dějepisectví (A. Sedláček). Dále např. přednáška *Dvojí výročí [1420–1620–1920]*, otištěná v *Brázdě* (viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 408).

⁸⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 544.

⁸⁵ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 542.

⁸⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 703.

⁸⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 404.

⁸⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 366.

⁸⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 413.

⁹⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 416.

Meditace bělohorská,⁹¹ *1. listopad 1420*,⁹² *U vigilijí Žižkova svátku*,⁹³ *Zapomenutý tábor husitský z r. 1420*,⁹⁴ *Jaro roku 1421*,⁹⁵ *O božím křtění r. 1422*,⁹⁶ *K 6. červenci [Jan Hus]*,⁹⁷ *Ke dni 11. října [Jan Žižka]*,⁹⁸ v Národní politice příspěvky *První demokratický sněm český*,⁹⁹ *O kronikáři Kosmovi*¹⁰⁰); psal i do *Zvonu*¹⁰¹ nebo do *Nové síly*¹⁰² (redigované Annou Vetterovou-Bečvářovou). Začal také spolupracovat s Československým rozhlasem, první přednášku (o Kosmovi) zde přednesl v říjnu 1925. R. 1920 v psaní matce konstatoval: „*Žurnalistika by mi dnes vynesla víc nežli věda a bylo by co psátí, ale když mně je mileji míjeti politickou vřavu a raději dělati své.*“¹⁰³ Z finančních důvodů ale neodřikal psaní novinových příspěvků a osvětové přednášky:¹⁰⁴ „*Pomáhal-li nám r. 1924 Žižka k obnovení domácnosti, Palacký r. 1926 přispívá k ošacení našich dětí, jimž loňské šaty ovšem jsou už náramně malé a boty těsné.*“¹⁰⁵

Přispíval do vznikajících vlastivědných časopisů *Lomnicko nad Popelkou* (od 1920),¹⁰⁶ *Od Ještěda k Troskám* (od 1922),¹⁰⁷ *Sborníku okresu železnobrodského* (od 1923)¹⁰⁸ a

⁹¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 421.

⁹² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 424.

⁹³ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 426.

⁹⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 428.

⁹⁵ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 442.

⁹⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 470.

⁹⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 550.

⁹⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 551.

⁹⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 447.

¹⁰⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 641.

¹⁰¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 369, 370, 376, 380, 411, 441, 446, 458, 459, 720.

¹⁰² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 371 (*Jubilejní vzpomínky [Ke dni 28. říjnu]*), 378 (*Mistr Jan Hus*), 414 (*K narozeninám prezidentovým*), 680 (*František Palacký*). Příspěvky souvisely s Šimákovou přednáškovou činností.

¹⁰³ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 26. 2. 1920.

¹⁰⁴ Viz např. MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 25. 4. 1922.

¹⁰⁵ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 5. 5. 1926.

¹⁰⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 563 (*O silnici svobodnou*), 566 (*Odkud vznikla pomístná jména na Lomnicku?*), 583 (*Sled o kacírích r. 1762*).

¹⁰⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka, např. č. 466 (*Josef Škoda*), 467 (*Kdy bylo osídleno Podještědí?*), 468 (*Náboženské příběhy na Turnovsku v l. 1620–1648*), 491 (*Hrad Valdštejn počátkem XIX. století*), 492 (*Jak poříditi soupis lidového stavitelství?*), 493 (*Jak těžiti z farních matrik*), 502 (*Naše školy na konci doby josefínské*), 509 (*Památky po bratřích z Vartmberka a Albrechtu z Valdštejna*), 510 (*Paměti Vác[lava] Ant[onína] Meissnera, souseda turnovského, z l[et] 1538–1744*), 512 (*Počátek města Dubu a dubské komendy sv. Jana*), 519 (*Rozsah zboží českodubského ve XIV. stol[eti]*), 523 (*Turnov za doby pobělohorské*), 569 (*Panství hruboskalské r. 1514*), 571 (*Podklíči, kde bylo*), 580 („*Rozličné paměť*“ *Ant[onína] Fr[antiška] Ederera, souseda turnovského, z l[et] 1753–1807*), 587 (*Soupis/y/ osob podle víry z r. 1651*), 589 (*Starožitnický význam skal okolo Drábovny*), 604 (*Zlato a stříbro na Kozákově*), 608 (*Žižka a husitství v naší krajině*), 629 (*Drobné zprávy z notuláře listů poselacích městské rady mladoboleslavské z r. 1599*), 631 (*Farnost dubská v XVII. věku*), 644 (*P. Vác[lava] Plachty Kronika svjanská*), 648 (*Příběhy fary mnichovohradištské v době pobělohorské*), 668 (*Zprávy z historie obce přepeřské*), 693 (*O starých dolech na Kozákově*), 710 (*Tajemství chrámové věže na Skalsku*), 726

Boleslavanu (od 1926).¹⁰⁹ Byl spolupracovníkem turnovských novin *Hlasy pojizerské*.¹¹⁰ Stálý zřetel k dějinám rodného kraje se projevoval v populárně-vědeckých příspěvcích (z nichž některé byly přípravou ke druhému dílu turnovských dějin), v podpoře muzejních¹¹¹ a výstavních¹¹² snah a při prezentaci Českého ráje. Zapojil se do organizování¹¹³ a propagace¹¹⁴ Všeobecné krajinské výstavy v Turnově r. 1925 (nebyl pouhým formálním členem čestného výstavního výboru), především spoluvytvářel podobu jejího kulturního oddílu.¹¹⁵ Do výstavního katalogu napsal obsáhlou stať *Soudní okres turnovský*.¹¹⁶ Publikoval některé své přednášky proslovené při valných schůzích muzejního spolku (1920: *Turnov za doby pobělohorské 1620–1624*,¹¹⁷ 1921: *Náboženské poměry na Turnovsku po bitvě na Bílé*

(*Zprávy o rybníčku Kunčíku u Olešnice r. 1631*). Viz též č. **482a** (/red./, *Hrdý Jan, Krajské patenty XVIII. století*), **535** (/ed./, *Hoser Jos. MUDr., Zpráva o turnovském kamenářství r. 1803*), **669** (/ed./, *Vitásek Jan Erazim, Jadrný přehled událostí válečných 18 24/6 66*).

¹⁰⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **497** (*Kdy bylo osídleno Železnobrodsko?*), **572** (*Poznámky ke stati „Jan Vozka“*), **588** (*Staré zprávy o železářství na Brodsku*), **595** (*Vratský kronikář*), **596** (*Výkaz mezi hamru plavského r. 1682*), **596** (*Z doby roboty*), **691** (*Něco o farách našich v době pobělohorské*), **701** (*Poznámky k článku „Paměti Bzí“*).

¹⁰⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **697** (*Piaristé, rodáci z Boleslavska*).

¹¹⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **478** (1922, *Za básníkem Karlem Maškem*), **488** (1923, *Dílo na Troskách*), **562** (1924, *O dřevěných stavbách našeho kraje*), **581** (1924, *Sklářský podnik na Maloskalsku a my*), **582** (1924, *Skvělé výsledky výzkumů ve skalách na Drábovně*), **600** (1924, *Zápisky ř. Dr. Jar. Svobody o počátcích Čtenářské Besedy v Turnově*), **673** (1926, *Abigail Horáková /1870–1926/*), **692** (1926, *O cestách Fr. Marka*), **705** (1926–1927, *Řády cechů turnovských. Část druhá, nedokončeno; celé vyšlo jako Řády řemeslných cechů turnovských z XV.–XVIII. století, viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 448.*) **713** (1926, *Valné shromáždění Muzejního spolku v Turnově* [6. 4. 1926], s Vilémem Černovickým).

¹¹¹ R. 1920 publikoval v ČČH (Příloha Archivnictví a organizace práce historické) stati *Knihovna z fary libušské* [Markova] v muzeu turnovském (viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 417) a *Muzeum turnovské* (viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 422).

¹¹² Např. o Šimákově podílu na přípravě výstavy Turnovsko a jeho umění lidové a krásy krajinné realizované 10.–31. 7. (resp. 7. 8.) 1921 viz MČR Turnov, fond Archiv muzea Turnov, kronika se zápisy z let 1890–1932, zápisy ze schůzí přípravného výboru výstavy v letech 1920–1921; SOKA Semily, osobní fond Jan Křtitel Hájek (J. K. Hájek byl od jara 1920 po šest let jednatelem turnovského Muzejního spolku); NA, fond MŠANO, k. 232, osobní spis – J. V. Šimák; MAIEROVÁ Hana, *110 let Okresního muzea Českého ráje v Turnově*, OJKT 3 (19), 1996, mimořádné číslo, s. 7.

¹¹³ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **548** (HP 1924, *Ideální program příští naší výstavy*), **650** (1925, výzva sjezdového výboru k výstavě).

¹¹⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 655, 656.

¹¹⁵ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **645** (HP 1925, *Poznámky o kulturním oddíle naší výstavy*), **661** (HP 1925, *Výstavní úvahy a muzejní kapitoly*). Srv. MČR Turnov, fond Archiv muzea Turnov, kronika se zápisy z let 1890–1932, zápisy ze schůzí kuratoria r. 1925 a zápis z valné schůze 6. 4. 1926 (viz též Bibliografii J. V. Šimáka č. 713). Srv. MAIEROVÁ Hana, *110 let Okresního muzea Českého ráje v Turnově*, OJKT 3 (19), 1996, mimořádné číslo, s. 7–8. Srv. MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopisy matce z r. 1925: J. V. Šimák nejen předložil záměr kulturního oddílu výstavy, ale také jej naplňoval – např. dohledával data o spisovatelích, shledával signatury knih, které měly být na výstavu zapůjčeny, zajišťoval vitríny (včetně jejich návrhu).

¹¹⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 654.

¹¹⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 523.

hoře,¹¹⁸ 1922: asi na téma *Turnov za doby pobělohorské 1625–1626*, 1924: *Žižka a husitství na Turnovsku*, 1925: *Z dob prvních vlastenců* [František Bohumil Tomsa],¹¹⁹ 1926: *O neznámých dosud cestách Františka Marka*¹²⁰). Historickým dnem pro turnovské muzeum byl 15. březen 1924, kdy jeho zakládající člen, továrník Josef Boháček na výborové schůzi oznámil záměr svůj a své ženy věnovat muzeu vlastní dům ve Skálově ulici.¹²¹

R. 1919 J. V. Šimák dojednal uložení (a tedy záchranu) knih libuňské farní knihovny do turnovského muzea¹²² a r. 1921 díky němu vyšla zpráva turnovského muzea s přehledem turnovských konšelů v letech 1620–1779,¹²³ s 1. částí *Řádů řemeslných cechů turnovských z XV.–XVIII. století*¹²⁴ a se *Zprávou o činnosti muzejního výboru za l. 1907–1913 a zatím. kuratoria Muzejního spolku v l. 1914–1918 (s doplňkem za r. 1919)*, přednesenou na valné schůzi Muzejního spolku 4. ledna 1920.¹²⁵ R. 1924 se účastnil vykopávek na Drábovně,¹²⁶ zastupoval turnovské muzeum na národopisném sjezdu v Praze,¹²⁷ staral se o muzejní archiv. Šimákova bilance muzejní práce v Turnově v době příprav na krajinskou výstavu ale nebyla radostná: *„Z prací muzejních buď uveden zmíněný výzkum archeologický, účast v péči o zachování ‚Drábovny‘ před průmyslovou devastací a přípravné práce výstavní. V archivu zregistrováno za minulý rok 557 čísel z let 1792–98 a opatřeno lístkovým seznamem. V tom ve všem bude pokračováno. // Měli bychom podati statistický přehled sbírek, avšak ani letos nelze výroční zprávu tisknouti, byla by tedy práce zbytečná a pak, i kdyby se statistika sestavila, sotva by byla spolehlivá. Provedl jsem k účelům výstavním revizi našich skladišť a obraz je žalostný. Nedostatkem místností, pohodlností, zasáháním živlů nemuzejních, obecních i jiných, uvedeny jsou sbírky vskutku v chaos, že nelze věděti o ničem, co není právě na očích, věci zbytečné i vzácné pospolu, v nepořádku a na všem prach, saze a špína. // Archivní agenda rozptýlena. Množství věcí nezvěstných. Pochmurný obraz jest v knihovně,*

¹¹⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 468.

¹¹⁹ Některé nalezené zprávy ke studii o F. B. Tomsovi J. V. Šimák zpracoval pro sborník *Od Ještěda k Troskám*, opsal jeho syn Milan, pod jehož jménem byly otištěny: ŠIMÁK Milan, *Dopis z Lomnice 9. ledna 1825*, OJKT 3/2, 1925, s. 96; TÝŽ, *Dopisy dubského děkana Prok[opa] Löfflera do praž[ských] novin r. 1825*, OJKT 4, 1925–1926, s. 58–59. Viz MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 18. 5. 1925.

¹²⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 692, 736.

¹²¹ MČR Turnov, fond Archiv muzea Turnov, kronika se zápisy z let 1890–1932, zápis z valné schůze 17. 4. 1924.

¹²² Tamtéž, zápisy ze schůzí 20. 4. 1919 a 18. 9. 1919.

¹²³ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 444.

¹²⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 448.

¹²⁵ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 454.

¹²⁶ MČR Turnov, fond Archiv muzea Turnov, kronika se zápisy z let 1890–1932, zápis ze schůze 28. 8. 1924.

¹²⁷ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 18. 6. 1924.

rovněž plné prachu a pavučin, a rovněž v muzeu, které je dnes bohužel průchodištěm kde komu na balkon. // Nápravy za nynějších okolností není lze již dosíci, dokud se neuvolní místnosti zabrané mimo řád konzumem a dokud muzeum nebude opravdu muzeem. Rovnati a pořádati, vím-li, že za chvíli cizí živly opět všechno znešvaří, omrzí každého. // Je také potřebí, aby si každý člen výboru uvědomil, že s účastí vzal na se také jistý závazek práce, neboť dnes už nelze všechno skládati na bedra jednoho nebo dvou.¹²⁸ Nadto se J. V. Šimák díval s tesknou obavou a pesimismem do budoucna. Věděl, že dílo, které začal jako gymnaziální student, ztěží dokončit, možná se mu podaří dopsat dějiny Turnova, ale určitě se již nedostane na podrobné zpracování historie okolních obcí.¹²⁹ Na druhou stranu byl rád, že vlastivědný sborník *Od Ještěda k Troskám*, o jehož založení se pokoušel již před válkou, již několik let vychází a doufal, že bude nadále publikační platformou místních muzeí. Avšak myšlenky na lhostejnost a pohodlnost těch, od nichž očekával při krajinské výstavě v Turnově pomoc, jítily jeho nervy: „Vskutku už i vytanulo na mysli všeho se zřící a nechati – rozumí se – zkáze. Teprve cesty a dojmy z nich mne trochu vzkřísily. Ale výsledek je jenom rezignace. Škoda, škoda, škoda! jak by to všechno mohlo vypadati jinak, kdybych byl volný a nebyl spoután tím kronikářským otroctvím.“¹³⁰

Šimákovy odborné a spolkové aktivity se částečně proměňovaly v závislosti na nových povinnostech spjatých s univerzitní výukou a s ustavujícími se prvorepublikovými pracovními skupinami fungujícími různě dlouhou dobu při ministerstvech (zvl. MŠANO, MV). Šimáková vědecká práce se dělila mezi **univerzitu**, vědecké společnosti a časopisy; do značné míry ukazuje na tehdejší poměry v historické obci.

Ve školních letech 1918/1919–1920/1921 J. V. Šimák pokračoval na fakultě v přednáškách zaměřených na české povstání a české země za třicetileté války, na letní

¹²⁸ MČR Turnov, fond Archiv muzea Turnov, kronika se zápisy z let 1890–1932, Šimáková zpráva na valné schůzi 14. 4. 1925. J. V. Šimák neváhal být ke svým krajanům kritický. Starosti s představiteli města byly častější, jak vypovídá např. Šimákův dopis manželce z Prahy 18. 9. 1922 (A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 4, i. č. 39), v němž píše, že „turnovští páni“ na den příjezdu T. G. Masaryka „uklidili“ z cesty jeho životní dílo – tedy muzeum: zřejmě zakryli jeho vchod a označení, „... aby neprozradilo jejich hanbu. Ba bylo by oprávněno, abych se nejen zřekl veškeré další účasti, anobrž i s ostentativním gestem hodil jim diplom čestného měšťanství zpět.“ (Při příležitosti svých padesátin byl J. V. Šimák jmenován čestným občanem Turnova, podobně jako J. Pekař.) Srv. tamtéž, dopis z 1. 1. 1923 (J. V. Šimák se smířil se starostou MUDr. Josefem Honsů, který byl zároveň předsedou turnovského Muzejního spolku).

¹²⁹ MČR Turnov, fond Archiv muzea Turnov, kronika se zápisy z let 1890–1932, zápis z valné schůze 6. 4. 1926. R. 1926 procházel v archivu ministerstva vnitra registraturu Albrechta z Valdštejna a předpokládal její brzké využití pro 2. díl turnovských dějin (viz MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopisy matce z Prahy 12. 4., 26. 4., 5. 5. a 12. 6. 1926).

¹³⁰ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 4, i. č. 39, korespondence manželce a dětem, dopis z Prahy 12. 7. 1925.

semestr 1922 (v návaznosti na práci na *Kronice československé*) vypsal přednášky z dějin Čech a Moravy v době knížecí (na ně pak navazoval v dalších semestrech výklady dějin ve 13. a 14. století). Od zimního semestru 1919 pravidelně vedl seminární cvičení, od školního roku 1921/1922 (tedy až jako řádný profesor) se s ostatními historiky střídal v zasvěcování posluchačů prvního ročníku historie do základů vědecké práce. V historické propedeutice seznamoval studenty s metodologií a teorií; jeho doménou byly především hutné přehledy dějin dějepisectví, jimž posléze věnoval rovněž samostatné přednášky (1924/1925).¹³¹ V dubnu 1925 mu MŠANO udělilo pro studijní rok 1925/1926 dovolenou od konání přednášek (seminář vedl), aby mohl shledávat látku pro přednášky z historické vlastivědy a dokončil některé důležité rozdělané práce z oboru českých dějin, zvláště vydání Starých letopisů českých, a o měsíc později dostal úplnou dovolenou ve dnech 12.–19. června 1925 (spolupráce na krajinské výstavě v Turnově).¹³²

Příprava výkladů z historické vlastivědy byla náročná: „*Při práci pro Kroniku arcí pamatují i na vlastní své budoucí vlastivědné přednášky, a čím víc myslím na ty úkoly, tím jsem více sklíčen. Před 10 lety ano, ale dnes, kdy není pro univerzitu ani peněz ani místnosti (už povolené prostory zabírají státní úřady) mít organizovat ústav pro vlastivědu celého státu, žádající knihovnu, nesmírnou spoustu výpisů, mapy, fotografie a pracující síly, když Morava má málo a Slovensko nic, a mět o tom ještě hned přednášet, neznám-li spisů maďarských, věru nevím, nebývalo-li by lépe nechati všeho, zůstatí středoškolským kantorem a dělati si věci, které se mně chce a ne které mi předepisují jiní.*“¹³³ První čtení z historické geografie země české J. V. Šimák ohlásil na podzim 1922: „*Je to přednáška vůbec nová a práce při ní ukázala mně samu [!] tolik nepovědomých dosud zajímavostí, že mne i těší. Arcí škoda, že nemohu ve všem proniknouti do posledních maličností, abych z přednášky měl ihned práci vědeckou; spěch nutí, abych se spokojil hlavní věcí a ostatek nechal budoucnosti. – Teprve teď se zase dostávám k pokračování v Kronice, která proto bohužel do Vánoc už nevyjde; budu rád, napiši-li tolik, aby mně text vystačil na univerzitní přednášky. Seminář není letos tak přeplněn, nicméně přece je členů přes 50 a práce tudíž ztížena. Rozpakují se, nemám-li*

¹³¹ Srv. MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopisy matce z Prahy 19. 2. a 13. 3. 1925.

¹³² ÚDUK-AUK, fond FF UK, k. 62, i. č. 710, Personálie pedagogického sboru – J. V. Šimák. Ze stejného důvodu měl již ve školním roce 1921/1922 sníženou učební povinnost o dvě hodiny týdně (tamtéž). O dovolené nejprve J. V. Šimák dokončil 3. knihu *Kroniky československé*, připravil do tisku 1. svazek *Listáře náboženských blouznivců*, začal s tiskem nového svazku *Zpovědních seznamů*, měl v plánu připravit další část přednášek z historické geografie, dokončit soupis památek bělského okresu, vydat alespoň jeden svazek korespondencí českých historiků. Viz MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopisy matce z Prahy 29. 10. 1925, 20. 1. a 24. 2. 1926.

¹³³ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 13. 4. 1922.

žádati o povolení zvláštního semináře vlastivědného. Sám bych nespíchal; ale odchodem kabinetu pro dějiny umění do nové budovy se uprázdní místnosti, o něž je jinak nouze, a ty by mi zabrali pro jiné.¹³⁴ Otázka vlastivědného semináře se zatím neřešila, přibývalo práce v semináři historickém.

Přednášky z historické geografie (1922/1923, 1923/24) vyvolaly velký zájem a ohlas. J. V. Šimák měl tyto výklady nejen na univerzitě, ale také, pod názvem *Historický zeměpis země české / Čech*, pro kandidáty učitelství na měšťanských školách na Škole vysokých studií pedagogických v Praze (zřízené r. 1921), a to v letech 1923/1924 a 1925/1926.¹³⁵ Tyto přednášky byly pro potřeby posluchačů rozmnoženy.¹³⁶ Při jejich přípravě si J. V. Šimák v květnu 1925 povzdechl: „Pro přednášky z historické geografie spotřebuji teď času nejvíc a ležím v nich od rána do noci. A stále si říkám, proč jsem nemohl začít před 10–15 lety; teď už se do hloubky sotva dostanu. Objevím-li sic přes tu chvíli mnohoslibné náběhy, ale jít za nimi a prozkoumat, jsou-li podstatné nebo liché, znamenalo by se prokousávat spoustou látky nepřipravované. Potřeboval bych mít každické místo v Čechách a na Moravě vypsáno na lístku, s udáním výšky nad mořem (a rovněž tak seznam všech obcí zaniklých) – jeho historie, podoby atd. Pak teprve bylo by lze se odvážit k všeobecným závěrům a jistějším poučkám. Kdež pak mohu nyní se pouštět do příprav tak dalekosáhlých!“¹³⁷

Zájem studentů o Šimákovy přednášky po r. 1918 stoupal, např. ve školním roce 1922/1923 měl přes 80 žáků, většina z nich se učila podle *Kroniky československé* a kolokvovat jich přišlo přes 50;¹³⁸ ve školním roce 1924/1925 měl v semináři „zase ke 100 posluchačů, ve značném počtu Ukrajinců“.¹³⁹ Bilance však nebyla příliš radostná, neboť zájem o vědeckou práci byl mezi studenty malý: „Mám 85 posluchačů, ale marně jsem jim nabízel vážné větší úkoly, víc než ¼ tam nejdou než jen proto, že musí. O práci nestojí! A to jsou budoucí středoškolsí profesori!“¹⁴⁰ Nakonec byl potěšen, když alespoň někteří z nich vědecky pracovali. Výsledky však často nebyly valné: „Krom toho jsem četl 4 práce svých žáků, kteří je chtějí podat jako státní práce nebo disertace, a 1 ještě mne čeká. Zavedl jsem si

¹³⁴ Tamtéž, dopis matce z Prahy 17. 10. 1922.

¹³⁵ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 32, i. č. 2647, korespondence institucionální – kuratorium Školy vysokých studií pedagogických.

¹³⁶ ŠIMÁK J. V., *Historický zeměpis Čech*. Praha, Nákladem posluchačů vysokoškolského kurzu při Škole vysokých studií pedagogických v Praze. I–II. Hektografované přednášky, s. d. [1924–1926], s. 1–144 (I.), s. 145–288 (II.).

¹³⁷ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy z 15. 5. 1924.

¹³⁸ Tamtéž, dopisy matce z Prahy z 19. 3. a 13. 4. 1922.

¹³⁹ Tamtéž, dopis matce z Prahy 31. 10. 1924. Srv. tamtéž, dopis matce z Prahy 13. 3. 1925.

¹⁴⁰ Tamtéž, dopis matce z Prahy 30. 10. 1922. Srv. tamtéž, dopis matce z Prahy 21. 2. 1924: J. V. Šimáka mrzí, že mezi svými dalšími studenty dosud neobjevil „velké světlo“.

*to dost divně, když nezkouším o státnicích: já práci pomáhám, čtu ji a koriguji, takže zkušební komisař je bez práce a ještě dostane taxu, já nic; leda podá-li kandidát své dílo potom za doktorskou rozpravu. Ale nemrzí mne to přece, ušetřím hochům 3 měsíce času, za které by musili dělati státnici novou. A přece něco z toho se dá tisknouti, takže přibude literatury. Ovšem něco se nezvede.*¹⁴¹

Nejbližší vztah měl J. V. Šimák ke svým prvním studentům ze semináře (školní rok 1919/1920 a následující), sdruženým ve skupinu tzv. Pravítkářů:¹⁴²

*„Kdyby mne pán bůh povolal
v tu nad hvězdičky říš,
abych si vybrat směl, mi dal,
čím byl bych blažen spíš:
řekl bych: ‚Pane, nejsem lhář‘,
dej mi i v nebeské ráje
zas ten náš seminář.*¹⁴³

Mezi Pravítkáře patřili především Emanuela Nohejlová, jedna z nejvěrnějších Šimákových žaček, Marie Opočenská, dva sourozenci Plachtovi, František Roudný, Rudolf Říčan, Karel Svoboda, Elena Sláviková, Jindřich Šebánek nebo Emanuel Tichý; posledním předsedou Pravítkářů byl Karel Trumm.¹⁴⁴ Ti také chodili k Šimákovým na přátelské návštěvy, zpravidla spolu s další studentkou Marií Ludmilou Černou.¹⁴⁵ Někteří Šimákov

¹⁴¹ Tamtéž, dopis matce z Prahy 5. 6. 1925.

¹⁴² Důvod označení studentů za „Pravítkáře“ se nepodařilo dohledat.

¹⁴³ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, svazek básní *Babí léto*, s. 117–118, báseň *Pravítkářská* (27. 6. 1921).

¹⁴⁴ Viz SOKA Mladá Boleslav, fond J. V. Šimák, zpráva o Historickém semináři dr. J. V. Šimáka za r. 1919/1920; A AV ČR, fond J. V. Šimák II, č. III/123+VII/4 – přehledy studentů navštěvujících seminář 1923/1924–1925/1926; ÚDUK-AUK, fond FF UK, katalogy posluchačů, a fond Zkušební komise pro učitelství na středních školách Univerzity Karlovy 1875–1953; TULACHOVÁ Marie, *Disertace pražské univerzity 1882–1953*, I, Praha 1965; HOFFMANNOVÁ Jaroslava, *K univerzitnímu působení Václava Novotného*, Mediaevalia Historica Bohemica 6, 1999, s. 161–198; MČR Turnov, fond J. V. Šimák, svazek básní *Babí léto*, s. 117–119, básně *Pravítkářská* a *Exkurze historického semináře 23.–24. května 1921*; tamtéž, rodinná korespondence, dopisy matce; KÁBOVÁ H. – BÍLEK K. (ed.), *Josef Pekař a Josef Vítězslav Šimák (Edice vzájemné korespondence)*, s. 169–170, veršovaný pozdrav J. V. Šimáka a jeho studentů J. Pekařovi z Kosti [26. 6. 1921]. Srv. A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 37, i. č. 3174, blahopřání k 60. narozeninám (osobní) – od Karla Trumma (u Pravítkářů řečeného Charles) z 18. 8. 1930.

¹⁴⁵ M. L. Černá (1897–1970) byla turnovskou rodačkou, dcerou Šimákovy přítelky J. O. Černého a neteří Antonína Bohumila Černého, redaktora ČSPSČ. Někdy bývá mylně pokládána za Šimákovu neteř (oslovovala historika strýčku), ve skutečnosti pouze její bratři byli Šimákovými kmotřenci. Historii začala studovat za první světové války. Poslouchala Šimákovy přednášky. Dle dochovaných pramenů k J. V. Šimákovu nechodila do semináře, konzultovala s ním však své první odborné práce. Přátelila se s „Pravítkáři“. Srv. LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence

žáci navštěvovali na jeho doporučení rovněž Státní archivní školu; zejména absolventi jejího II. kurzu (1923: M. L. Černá, Karel Jeřábek, Zdeněk Kristen, Božena Kubíčková /provdaná Čádová/, Milena Linhartová, Otakar Odložilík, Marie Opočenská /provdaná Jeršová/, Romuald Perlík, Blažena Rynešová, Jindřich Šebánek)¹⁴⁶ se ke svému profesorovi většinou hlásili. Např. v květnu 1924 se J. V. Šimák s užším kroužkem kolem prvních studentů svého semináře setkal na Strahově, kde byl R. Perlík premonstrátským archivářem.¹⁴⁷ V září 1924 se rozloučil s badatelskou výpravou svých bývalých posluchaček, nyní doktorek do Říma (zřejmě M. Linhartová, Věra Kosinová /provdaná Jenšovská/ a M. Opočenská).¹⁴⁸ Spolu se svou ženou sledoval profesní i lidské osudy svých studentů a hlavně studentek též později a byl jim rádcem, pomocníkem a přítelem. Za M. L. Černou se přimluvil, když se r. 1924 hlásila o místo v bratislavské knihovně, E. Nohejlové dojednal ve stejné době místo zatímní asistentky u ředitele numismatické sbírky v Národním muzeu. Oběma přispěl redigováním k vydání jejich odborných prvotin.¹⁴⁹ S osobními i studijními záležitostmi se mu svěřovala rovněž Olga Klímová (dcera jeho přítele z dob středoškolských studií J. V. Klímy). J. V. Šimák byl u svých studentek (zřejmě díky své empatii, bohatým pedagogickým zkušenostem na Vyšší dívčí škole a podpoře ženského vzdělávání) velmi oblíben. Se svými studijními i existenčními starostmi se na něj obraceli ale i studenti (např. Jindřich Šebánek,¹⁵⁰ Bohumil Kvapil,¹⁵¹ Otakar Dorazil,¹⁵² Karel Svoboda,¹⁵³ Evžen Stein,¹⁵⁴ Emanuel Tichý,¹⁵⁵ Miloslav

– J. V. Šimák, Ludmila Šimáková; A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 2, i. č. 15, korespondence – M. L. Černá.

¹⁴⁶ KOLLMANN Josef, *Státní archivní škola v Praze (Příspěvek k dějinám archivního školství)*, SAP 32, 1982, s. 298–299.

¹⁴⁷ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 26. 5. 1924. Přítomní byli: K. Jeřábek, O. Odložilík, R. Perlík, B. Rynešová, K. Stloukal a Šimákovi, viz LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – L. Šimáková, dopis L. Šimákové M. L. Černé z Prahy 24. 5. 1924. V dopise z Prahy 2. 20. 1924 L. Šimáková M. L. Černé píše o vydařeném večírku, který uspořádala archivní škola v italské restaurace: „Přišlo tam 5 doktorek a ostatní z archivní školy, pak ředitel archivu Novák, dr. Stloukal, prof. Friedrich, Novotný, Šimák, Jeřábek, Odložilík a Hrubý. I Emča [Nohejlová] přišla. V pěkném zákoutí jsme měli dlouhý stůl a veselá společnost se bavila brzo po víně. celý večer byl veselý a, Mařenko, nasmála jsem se snad poprvé v životě tolik!“

¹⁴⁸ Tamtéž, dopis matce z Prahy 20. 9. 1924. Jména J. V. Šimák v dopise neuvádí.

¹⁴⁹ ČERNÁ Marie Ludmila, *Rozvod Přemysla I. s Adélou Míšeňskou*, ČSPSČ 31, 1923, s. 9–44; NOHEJLOVÁ Emanuela, *Příběhy kláštera opatovického. Příspěvek k vlastivědě země české*. Praha: FF UK, 1925, 113 s., 3 obr. příl. Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 536 a 669a.

¹⁵⁰ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 26, i. č. 1998, korespondence – Jindřich Šebánek.

¹⁵¹ Tamtéž, k. 17, i. č. 1177, korespondence – Bohumil Kvapil. B. Kvapil byl skautským vůdcem Šimákova syna Milana a honorovaným opisovačem svého profesora; byl také knihovníkem Historického klubu.

¹⁵² Tamtéž, k. 9, i. č. 349, korespondence – Otakar Dorazil.

¹⁵³ Tamtéž, k. 25, i. č. 1980, korespondence – Karel Svoboda.

¹⁵⁴ Tamtéž, k. 25, i. č. 1925, korespondence – Evžen Stein.

Volf¹⁵⁶ nebo Emanuel Ježek¹⁵⁷), neboť byl známý svou vstřícností, dobrosrdečností a ochotou pomoci. Velmi oblíbené byly exkurze a výlety, které J. V. Šimák pořádal v rámci seminární výuky.¹⁵⁸

Blízké vazby měly na rodinu Šimákových M. L. Černá a E. Nohejlová.¹⁵⁹ První se J. V. Šimák svěřil: „*Dcera mi tu schází, dcera historička! Sic jsme adoptovali zatím Emču [Nohejlovou], ale ta je ještě příliš uctívá a sklíčená prací i stálým zármutkem [z úmrtí snoubence]. Bude nutno ji vytrhnout úplně z Hradce a najít ji místo zde v Praze.*“¹⁶⁰ Že si přál, aby právě Mařenka Černých, ze které vchoval historičku, byla jeho pomocnicí, vypovídá další korespondence: „*Kdybych tu měl historičku, Turnovanku, neť, bylo by jináče.*“¹⁶¹ Nebo „*Milá Maří, scházíš nám tu v každém koutě, jak mně ve vědě, tak i v rodině. Je to cítiti, že zmizela nejstarší dospělá dcera, se kterou se dalo vážně mluvit o vědeckých záhadách, o politické situaci i o rodinných věcech, a která uměla si upoutat i tu drůbež, aby nenařikala, že je opuštěná a nevlčila. Eminka Tě nenahradí, třeba je dokonce i Vraččinou profesorkou na Vyšší dívčí a jinak velmi milá – chybí jí naše turnovská pospolitost. A k tomu se bohužel také chystá z Prahy, [...]*“¹⁶²

O. Dorazil, který mj. dělal Šimákovým dětem „tatínka“, když pan profesor trávil čas u umírající matky v Turnově, se vyznal v dopise z března 1927, čím ho naplňoval a naplňuje vzájemný přátelský vztah: „*Milý pane profesore, // dovolte mi dnes toto oslovení – jsou chvíle, kdy bych Vám rád pohladil ruku a řekl Vám, že Vás mám z plného srdce upřímně rád, protože jsem ve Vás poznal nejen historika, jakých je málo, ale i člověka teplého srdce, jakých*

¹⁵⁵ Tamtéž, k. 27, i. č. 2139, korespondence – Emanuel Tichý.

¹⁵⁶ Korespondence s M. Volfem není v Šimákově osobním fondu v A AV ČR zachována.

¹⁵⁷ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 13, i. č. 825, korespondence Emanuel Ježek.

¹⁵⁸ ĐURČANSKÝ Marek, *Výlety a exkurze členů historického semináře české filozofické fakulty pražské univerzity v letech 1920–1931*. Děkuji M. Đurčanskému za zapůjčení rukopisu této studie.

¹⁵⁹ E. Nohejlová se přátelila rovněž s rodinami Šimákových dětí. Viz ANM, fond Emanulela Nohejlová-Prátová, osobní korespondence.

¹⁶⁰ LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, korespondence přijatá – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Prahy 31. 3. 1924.

¹⁶¹ Tamtéž, dopis J. V. Šimáka (s přípisem L. Šimákové) M. L. Černé z Prahy 6. 4. 1925.

¹⁶² Tamtéž, dopis J. V. Šimáka (s přípisem L. Šimákové) M. L. Černé z Prahy 8. 12. 1925. Když M. L. Černou trápila nejistota ohledně vlastního postavení ve vědecké práci, J. V. Šimák ji utěšoval: „*Kdo z nás pracovníků došel svého postavení bez obětí a zklamání. Snad jen Šusta a Bidlo. I Novotný po 6 let sedal v tmavém koutě někdejšího místodržitelského archivu za chatrný plat X. hodnostní třídy; Pekař 2 léta suploval a 2 byl prefektem v Strakově Akademii, upoutaným po celý den, krom 3 hodin, co hoši seděli ve škole. Friedrich se živil ve slovnících a jen náhody, že se Rezek dostal do Vídně a že Emler zemřel, pomohly jim na místa. Pro ř. dr. Hofmana, ač byl predestinovaným nástupcem Gollovým, vůbec se nenašlo místo v Praze, až musil do Brna. A vzpomeň, jak já jsem se těžce probíjel, abych nakonec po 14 letech docentury musil vzít něco jiného a ustoupiti soupeři o 12 let mladšímu. Třeba zatíti zuby a vydržeti.*“ (Tamtéž, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Prahy 26. 12. 1924.) Zároveň jí také radil, aby část svého času věnovala i zábavě a jako příklad uváděl své veršování a to, že nelituje žádné své mladé pošetilosti, kterou spáchal.

není mnoho. Ve Vaší rodině jsem prožil nejednu hezkou chvíli a jaksi v ní ‚zdomácněl‘ – našel tam dobré kamarády. V předešlých letech jsem dnes psával otci – také byl Josef – dnes pojmím tuto vzpomínku se vzpomínkou na Vás. // *Váš Otakar*“¹⁶³ Svůj vděk projevil také např. E. Stein: „Jsem Vám dlužen poděkování [...] ještě za něco: za *Váš krásný přípis, kterým jste loni zodpověděl mé vánoční blahopřání. Byl jsem tenkrát, před rokem, na mrtvém bodě, v těžké psychologické krizi, kdy mi začínalo pomalu vše i všechna vědecká práce býti lhostejnou. Vaše vzpomínka mi byla tehdy povzbuzením, které mi značně pomohlo překonati onu letargii, která se mne zmocňovala. Jsou to věci, o kterých se mezi muži nemluví, a proto jsem mlčel; ale učitel má právo vědět, jakou brázdu oral. Vám hluboce oddaný E. Stein*“¹⁶⁴

První téma, které vzešlo ze Šimákova semináře a přineslo (dle jeho vlastních slov) užitek autorce i vědě,¹⁶⁵ byla disertace E. Nohejlové *Dějiny kláštera opatovického*. Za první J. V. Šimákem vedenou práci, která začala vznikat v jeho semináři, lze však považovat již disertaci J. Šebánka *O Kryštofovi ze Švamberka. Poznámky a příspěvky k dějinám českým let 1500–1534*, kterou student dokončil u V. Novotného a oponoval ji J. Pekař.¹⁶⁶ V prosinci 1925 J. V. Šimák doporučil disertace svých bývalých žáků M. Volfa (*Solný obchod v Čechách od dob nejstarších až do války třicetileté /Příspěvek k dějinám českého obchodu/*) a E. Tichého (*Dějiny cisterciáckého kláštera zbraslavského od jeho založení až do jeho zkázy /1292–1420/*), připomínkoval disertaci O. Klímové (*Příspěvky k životopisu P. B. Balbina T. J. zvláště ve vztahu jeho k české šlechtě*).¹⁶⁷ Ve školním roce 1926/1927 ještě schválil disertace svých seminaristů Marie Frýsové (*Úřad perkmistra hor viničních, jeho listiny a knihy do r. 1547*), Otakara Dorazila (*Mezinárodní Červený kříž v historii světové a v dějinách*

¹⁶³ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 9, i. č. 349, korespondence – Otakar Dorazil, dopis z 19. 3. 1927. Srv. tamtéž, dopis z Prahy 16. 3. 1928: „Víte, že Vás mám upřímně rád, že Vaše rodina je mi útočištěm v radosti i žalu – a že si velmi vážím Vašeho otcovského přátelství. Kdybych si nebyl z celé té své ‚univerzitní éry‘ odnesl nic jiného, jen toto Vaše přátelství, už zato by bylo stálo se do toho univerzitního studia pustit.“ O. Dorazil se skamarádil s Šimákovým synem Milanem, který mu nahradil předčasně zesnulého mladšího bratra (srv. A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 42, i. č. 3233, korespondence O. Dorazila M. Šimákovi; dále viz tamtéž, k. 42, i. č. 3251, korespondence O. Dorazila L. Šimákové).

¹⁶⁴ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 25, i. č. 1925, korespondence – Evžen Stein, dopis J. V. Šimákovi, s. d.

¹⁶⁵ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 29. 11. 1922.

¹⁶⁶ Viz KÁBOVÁ H. – BÍLEK K. (ed.), *Josef Pekař a Josef Vítězslav Šimák (Edice vzájemné korespondence)*, s. 170–171: „Šebánek jest jeden z mých nejpilnějších a osobně nejsympatičtějších žáků, dojistá nadějný.“

¹⁶⁷ Tamtéž, dopis matce z Prahy 6. 12. 1925; TULACHOVÁ Marie, *Disertace pražské univerzity 1882–1953*, I.

československých),¹⁶⁸ Emanuela Ježka (*Z dějin města Sedlčan do r. 1620*) a Evžena Steina (*Mistr Mikuláš Biceps, jeho osobnost historická a literární, doba, prostředí, význam*).¹⁶⁹

Studentů, kteří si zapsali historický seminář a byli přiřazeni k J. V. Šimákovi, bylo během sledovaného období 1919–1926 mnoho desítek, možná několik set. Patřili mezi ně převážně budoucí středoškolští profesori dějepisu a zeměpisu, archiváři apod. (dějepisec Valašska a folklorista František Dostál; středoškolský profesor, vědecký pracovník Historického ústavu ČSAV, redaktor ČSPS Josef Pelikán; redaktor Ottova slovníku naučného nové doby Julian Šeremeta; archivář a romanopisec Miloš V. Kratochvíl; archiváři Miroslav Burian /Jihlava, České Budějovice/, František Forst /Nymburk/, Rudolf Hurt /Brno/, Leopold Peřich /Opava/, Čeněk Sameš /Třebíč, Jihlava/, Mária Jeršová-Opočenská /Archiv Slovenského národného múzea Martin/; archiváři působící v Praze – František Beneš, Josef Hráský, Bohuslav Matouš, Josef Nožička, Miloslav Volf), ale i významní historici (Václav Husa, Josef Macůrek, Emanuela Nohejlová-Prátová, Jindřich Šebánek, Václav Žáček), z nichž se někteří stali obětí nacismu (Josef Matoušek, Eugen Stein, Ján Štefan Šikura¹⁷⁰), další náleželi mezi přední historiky slovenských dějin (Karol Golán, Branislav Varsik). Historický seminář také navštěvovali budoucí historici umění Vladimír Denkstein a Karel Svoboda, církevní historik Josef Miklík, archeologové Jan Filip, Ivan Borkovský, Jiří Neústupný nebo též literáti František Branislav, Antonín Matěj Piša či politici Zdeněk Peška (profesor ústavního práva), Matúš Černák.

Několik desítek Šimákových studentů pocházelo z řad emigrantů z Ruska a z Ukrajiny, další z Podkarpatské Rusi. Z nich ukončilo studium doktorátem na historii málo (u J. V. Šimáka jen Mykola Tobilevič disertací *Rozvoj slovanské myšlenky na Ukrajině* ve školním roce 1927/1928),¹⁷¹ další si zvolili doktoráty v jiných oborech, kde jich mohly dosáhnout zřejmě snadněji (geografie, pedagogika) nebo odcházeli rovnou do praxe.

Kromě studentů, kteří se k J. V. Šimákovi hlásili, byli jistě i tací, které jako pedagog neoslovil nebo na něj vzpomínali se smíšenými pocity. Patřili mezi ně Zdeněk Kalista či Otakar Odložilík. Z. Kalista vzpomínal, že když nastoupil na podzim 1924 jako asistent Historického semináře, vykonal nástupní návštěvy u profesorů: „Josef V. Šimák, když jsem se k němu přišel představit, řekl mi přímo, že v historickém semináři je mezi jeho řediteli páté

¹⁶⁸ Dorazilova disertace vyšla ihned tiskem: DORAZIL Otakar, *Mezinárodní Červený kříž v historii světové*, Praha: Československý Červený kříž 1927.

¹⁶⁹ TULACHOVÁ Marie, *Disertace pražské univerzity 1882–1953*, I.

¹⁷⁰ J. Š. Šikura se sice neobjevuje v neúplně dochovaných seznamech studentů Šimákova semináře, ale u J. V. Šimáka obhájil ve školním roce 1929/1930 disertaci *Ján Jiskra z Brandýsa na Slovensku*.

¹⁷¹ TULACHOVÁ Marie, *Disertace pražské univerzity 1882–1953*, I.

kolo u vozu. Byl teprve nedávno jmenován profesorem mimořádným¹⁷² – daleko později než všichni ostatní jeho souvěkovci, kteří se stali profesory různých odvětví historických na naší fakultě, a jeho obor – historická vlastivěda – byl skoro vymyšlen proto, aby dlouholetý docent konečně dosáhl nějaké stolice. Zatímco všichni ostatní ředitelé seminářů byli examinátory při státních zkouškách, Šimák při nich nezkoušel. Snad o to opravdu nestál (tak alespoň se ke mně několikrát vyjádřil) – ale není vyloučeno, že prostě nebyl k tomu připuštěn, protože examinátorství při státních zkouškách nejenže bylo jistým pramenem příjmů, ale znamenalo i nemalý příliv posluchačů do přednášek i do seminářů pánů examinátorů [...] Šimákovi byl svěřován podle proseminárního turnusu, ve kterém se střídali Pekař, Bidlo a on (Šusta a Novotný konali jen seminární cvičení) – ale po skončení povinného roku tohoto prosemináře se valná část rozprchávala do seminářů pánů examinátorů, které skytaly lepší vyhlídky, pokud šlo o budoucnost. Jen ti, kdo doufali, že v shovívavém a měkkém i účinném Šimákovi naleznou přístupnějšího posuzovatele své disertační práce a benevolentnějšího zkušební komisaře při rigorózu, zůstávali mu věrni [...] Ale těch bylo celkem pomálu, protože k doktorátu se povětšinou připravovali lidé nechlebařící, s vážnými aspiracemi vědeckými, a těm zase Šimák nemohl vědecky tak imponovat jako Pekař, Novotný a Šusta.¹⁷³ Jaká byla tedy podle Z. Kalisty Šimákova pozice v historické vědě? „I stál Šimák opravdu stranou univerzitního studia, zabořen do své drobné, piplavé práce, kterou univerzita dobře nemohla zhodnotit. A to do značné míry působilo i na jeho chování: nebylo v něm stínu oné povznešenosti, kterou se jinak vyznačovali všichni naši profesori včetně Pekaře a Šusty. také mne přijal při našem prvním setkání (bylo opravdu nyní, protože předtím jsem neposlouchal ani jediné jeho přednášky a nikdy jsem mu nebyl nikým představen) velmi pěkně. Oslovoval mne důsledně „Pane kolego!“ a při tom oslovování zůstal po celou dobu pozdějších našich styků. Přilnul jsem k němu opravdu oddaně.“¹⁷⁴

Ve zvláštním poměru k J. V. Šimákovi byl Novotného žák O. Odložilík. Dne 6. března 1924 si zapsal do deníku: „Vrátil jsem se právě od Šimáka, kde jsem se sešel s Černou, Nohejlovou, Rynešovou, Klímovou a Svobodou. Byl jsem tam dnes velmi rád, poněvadž jsem si mohl na chvíli pohovořit i se Šimákem. Můj poměr k němu je poněkud podivný; směr jeho práce mi nikdy neimponoval tolik jako Novotného, naopak měl jsem námitky a dodnes jsem se jich nezbavil; jeho konzervativismus jak v smýšlení, tak ve veškeré metodě je něčím, co mělo pro mne velmi málo půvabů. Ale osobní poměr je docela jiného rázu a vím, že jsem tam velmi

¹⁷² Správně profesorem řádným.

¹⁷³ KALISTA Zdeněk, *Po proudu života*. 2. Ed. Jarmila VÍŠKOVÁ. Brno: Atlantis 1996, s. 61.

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 61–62.

rád přijat. Dnes mě nejvíce zaujímal rukopis jeho publikace dokumentů k dějinám blouznivců v Čechách z let 1774–1810 [...]“¹⁷⁵ L. Šimákové byl O. Odložilík sympatický, jak napsala M. L. Černé: „Odložilík byl milý i skromný jako vždy, strýc si ho velmi váží, slibuje budoucnost dále a jaký rozdíl s dr. Bartošem, který by chtěl ustavičně jen polemiky se strýcem o Žižkovu hrobu atd.“¹⁷⁶ Odložilíkův kritický postoj vůči Šimákově vědecké práci časem sílil.¹⁷⁷

J. V. Šimák si i jako řádný univerzitní profesor ponechal malý úvazek na Vyšší dívčí škole, učil tam ještě ve školním roce 1925/1926, během něhož již zvážil, že je čas na střední škole skončit. Měl tam jen tři hodiny, kterými však byl vázán. Od svého odchodu na univerzitu však učil různé třídy a dřívější upřímný vztah mezi profesorem a žačkami, který jej motivoval, aby na škole zůstal, již nebyl možný.¹⁷⁸ Nakonec se ale uvázal k výuce na několik dalších let (skončil zde definitivně školním rokem 1930/1931).

Dne 24. listopadu 1924 se J. V. Šimák stal mimořádným členem ČAVU.¹⁷⁹ Návrh na jeho zvolení sepsal J. Pekař a spolupodepsali jej J. Goll, K. Chytil, L. Niederle a J. B. Novák.¹⁸⁰ J. V. Šimák byl od r. 1922 skutečným členem Archeologické komise (stále fungovala též zvonová subkomise)¹⁸¹ a Historické komise, nadále působil také jako jednatel v Místopisné komisi.¹⁸²

Pro **Archeologickou komisi** zpracovával především soupis mnichovohradištských památek.¹⁸³ Měl se na něm podílet spolu s Františkem Barešem, který se o tuto práci sám přihlásil již r. 1907. J. V. Šimák sice neměl zájem se svým bývalým gymnaziálním profesorem, vzhledem k negativním zkušenostem, spolupracovat, ale připustil možnost, že by

¹⁷⁵ ODLOŽILÍK Otakar, *Deníky z let 1924–1948*. I. Ed. Milada SEKYRKOVÁ. Praha 2002, s. 23. Srv. tamtéž, s. 69, zápis k 3. 9. 1925: „Dnešní odpoledne věnoval jsem návštěvám. Mezi jiným jsem si zašel i k Šimákově; byl jsem tam časem zván a nyní se mi zachtělo popovídati si s ním na chvíli. Je tam vlídný a milý ovzduší a nešel jsem odtamtud nikdy zarmoucen nebo s těžkým srdcem. A ani tentokrát ne, jen nanejvýše jsem se mrzel, že jsem se snad zdržel déle, než se slušelo, ale ta hodinka rychle uběhla.“

¹⁷⁶ LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – Ludmila Šimáková, dopis L. Šimákové M. L. Černé z Prahy 23. 9. 1925.

¹⁷⁷ Srv. s následující kapitolou.

¹⁷⁸ Srv. MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 24. 2. 1926.

¹⁷⁹ A AV ČR, fond ČAVU, k. 204, i. č. 258, osobní spis – J. V. Šimák.

„Akademie mne prý zvolila za mimořádného člena. Řádným se stanu patrně, až budu v penzi.“ Viz MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 27. 11. 1924. Srv. tamtéž, dopis matce z Prahy 19. 2. 1925: „Teď mnou postrčili, poněvadž další pomíjení, když volí pány o 20 let mladší, by bylo trochu okaté. Poděkoval jsem sic, ale nejásám.“

¹⁸⁰ A AV ČR, fond ČAVU, k. 175, i. č. 221, Návrhy na volbu členů, 1924.

¹⁸¹ Viz Šimákovy příspěvky *Zpráva o schůzi subkomitétu zvonového při Archeol. komisi, konané 24. března 1919* (Bibliografie J. V. Šimáka č. 387) nebo *Zpráva o zvonech, rekvirovaných r. 1917 ve vikariátě turnovském. Spolu dodatky k Soupisu XXXII.* (Bibliografie J. V. Šimáka č. 456).

¹⁸² A AV ČR, fond ČAVU, k. 204, i. č. 258, osobní spis – J. V. Šimák.

¹⁸³ Tamtéž, k. 260, i. č. 627, Archeologická komise. Soupis památek venkovských okresů – Mnichovo Hradiště.

si mohli výzkum rozdělit teritoriálně, k čemuž došlo. F. Bareš odevzdal rukopis své části (bělský okres a bakovskou farnost) v květnu 1912. J. V. Šimákovi se postavily do cesty především dvě překážky – nedostatek subvencí, aby mohl podniknout předběžné práce, obtížný přístup na mnichovohradištský zámek patřící Vadštejnům (zvláště za války) a nepřístupnost valdštejnského archivu. F. Bareš, který se J. V. Šimákovi vnutil za spolupracovníka, začal r. 1918 vyjednávat s Okresním výborem v Mnichově Hradišti, že soupis památek napíše sám, a proto Okresní výbor činil v tomto směru tlak na Archeologickou komisi. Při posouzení Barešova rukopisu ČAVU dospěla k závěru, že jej nelze použít. „*V Akademii se mi dostalo ‚zadostiučinění‘ při Soupise památek. Prohlédli rukopis Barešův o okrese bělském a uznali, že potřebuje ‚revize‘, tj. jinými slovy, že nestojí za nic. Abych prý to udělal. Svolil jsem, ale že to bude mé dílo, ne jeho.*“¹⁸⁴ J. V. Šimák pak již pokračoval v práci sám. V létě a na podzim 1926 dělal soupis bělského okresu.¹⁸⁵

Dne 15. listopadu 1919 podala **Místopisná komise** ČAVU návrh adresovaný MŠANO, aby byla převzata do státní organizace, doplněna kancelářskými silami a přeměněna v Místopisný ústav s rozhodovací vědeckou autoritou. Vzhledem k tomu, že při Ministerstvu vnitra byla zřízena Stálá komise pro stanovení úředních názvů v Republice československé, byl předložený návrh zamítnut.¹⁸⁶ Obě komise však spolupracovaly při vyřizování žádostí o změny názvů měst, obcí a osad.¹⁸⁷ Komise byla r. 1919 rozšířena (vedle stávajících předsedy J. Zubatého a jednatele J. V. Šimáka; V. Flajšhanse, G. Friedricha, J. Janka, J. Metelky /zemř. 1922/, J. Pekaře, J. Polívky, A. Sedláčka /zemř. 15. 1. 1926/ a E. Smetánky) o nové členy: muzejníka Karla Václava Adámka, historika a filologa Josefa Dobiáše, geografa Viktora Dvorského, historického geografa a jazykovědce Bohuslava Horáka, archiváře Vladimíra Klecandu, vlastivědného badatele Václava Kočku (vrchní oficiál při ministerstvu železniční dopravy a pošt), filologa Antonína Profouse, kartografa Matěje Semíka, historika Karla Stloukala, uměnovědce Zdeňka Wirtha, a později o další: středoškolského profesora Františka Macháta (ředitele dívčího reálného gymnázia Krásnohorská), archiváře Ladislava Klicmana (oba 1920), archiváře Jana Bedřicha Nováka a Jaroslava Prokeše, filologa (redaktora Naší

¹⁸⁴ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 5. 2. 1920. Srv. A AV ČR, fond ČAVU, k. 91, i. č. 128, spisy 1920, čj. 969.

¹⁸⁵ A AV ČR, fond ČAVU, k. 260, i. č. 627, Archeologická komise. Soupis památek venkovských okresů – Mnichovo Hradiště; A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 4, i. č. 39, korespondence manželce a dětem, dopis z Bělé pod Bezdězem 6. 9. 1926 a z Turnova 12. 9. 1926.

¹⁸⁶ A AV ČR, fond ČAVU, k. 234, i. č. 511, Místopisná komise. Založení a organizace komise.

¹⁸⁷ Tamtéž, k. 234, i. č. 515–516, Místopisná komise. Spolupráce s Ministerstvem vnitra a jeho stálou komisí pro stanovení úředních názvů míst v Republice československé. Srv. Šimákův článek ve Vzdělávací příloze NL r. 1921 *Z Místopisné komise při České Akademii* (Bibliografie J. V. Šimáka č. 453). Srv. A AV ČR, fond ČAVU, k. 92, i. č. 129, spisy 1921, čj. 83, 86.

řeči) Václava Ertla (1921), právníka (odborového radu z Ministerstva vnitra) Ladislava Prokopa (1922).¹⁸⁸

Dne 2. března 1920 přijala Místopisná komise ČAVU Zásady pro ustálení jmen místních, z nichž 1. o změně místního jména udávala: „*Zásadou je, aby místní jména zůstala nezměněna tak, jak se vytvořila přirozeným vývojem jazykovým a historickým. Změnu možno připustiti jen tam, kde tento vývoj byl uměle porušen, takže původní název byl zatlačen názvem jiným. Avšak i tu připustíme obnovení názvu původního jen tehdy, když nevytizel z tradice a když název novější vznikl zkomolením jména českého.*“¹⁸⁹ Ve schůzi 16. června 1922 došlo však ke střetnutí kvůli nerespektování citovaných zásad: „*Tam přišla na mne pohroma druhá; Zubatý měl současně komisi jinou, předsedal tedy Friedrich, sám člen strany pokrokové, kdežto konzervativní nepřišli než dva, a to ještě pozdě. A tedy odhlasovali všecko proti mně, zejména zásadu libověle v počešťování, kde to jen jde. Ohlásil jsem tedy, že se vzdávám jednatelství, ale nebylo to přijato, čímž arci věc vyřízena není. Nad to jsem měl zábavu psáti o tom všem protokol do pozdní noci.*“¹⁹⁰ Před další schůzí, která se konala 4. prosince 1922, opakoval svou rezignaci písemně v dopise J. Zubatému ze dne 28. listopadu 1922, a žádal o volbu nového jednatele. Vyjádřil svůj nesouhlas se stanovisky komise ohledně posuzování místopisných otázek, při jejichž řešení ustupují ryze vědecké zásady politickým: „*Připouští se obdoba co nejširší pro počeštění každého jména německého třeba mezi samými Němci, má-li jinde název český. Ale tvoří se i jména docela nově, kde není důvodu ani historického, ani místního. [...] Tento způsob je naprosto v rozporu se zásadami, jimiž jsem se řídil a jež jsem vždy veřejně hájil jako jediné správné. Připouštím, že komise může se jimi i*

¹⁸⁸ Tamtéž, k. 234, i. č. 513, Místopisná komise. Členové a funkcionáři.

¹⁸⁹ Tamtéž, k. 234, i. č. 512, Místopisná komise. Zápisy ze schůzí komise, příloha k zápisu č. 11 o schůzi ze dne 2. 3. 1920. Srv. tamtéž, zápis č. 9 z 12. 11. 1919: zásady mají stát na stanovisku historickém a konzervativním, i když právo vývoje se nezamítá. Srv. Šimákův článek ve Vzdělávací příloze NL r. 1920 *O změnách jmen místních* (Bibliografie J. V. Šimáka č. 423) nebo jeho pozdější příspěvky *Odkud vznikla pomístná jména na Lomnicku?* (Bibliografie J. V. Šimáka č. 566) a *Zeměpisné překřestý* (Bibliografie J. V. Šimáka č. 603).

¹⁹⁰ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 4, i. č. 39, korespondence manželce a dětem, dopis z Prahy 28. 6. 1922. Srv. A AV ČR, fond ČAVU, k. 234, i. č. 512, Místopisná komise. Zápisy ze schůzí komise, příloha k zápisu č. 19 o schůzi dne 26. 6. 1922: „*[...] probírána otázka [...], může-li se německým obcím, které nemají nežli název německý, dáti jméno české podle analogie obcí stejnojmenných, jež mají také jméno české. [...] Šimák se vyslovuje vůbec proti zavádění jiných jmen, třeba analogických, než která jsou odůvodněna historií nebo vývojem. Nemáme dělati to, nač jsme si stýskali, že dělají Němci. [...] Friedrich upravuje konečnou formulaci. Poněvadž je stát český kompetentní rozhodovati o jménech v republice a vývoj ukazuje k tomu, že se česká jména vyvinou i tam, kde jich dosud není, jakož i ve mnohých případech běží o prestiž národní, máme se rozhodnouti k svrchupsané otázce: stavíme-li se proti počešťování jmen podle analogie v zmíněných případech či pokládáme-li je za možno. // Novák navrhuje, aby se odpovědělo kladně; po námitce Dobiášově omezuje souhlas pro takovou okolnost, kde je vyloučen omyl; všude, kde jsou pochybnosti, buď prve vyšetřováno. Návrh přijat všemi hlasy až na Šimákův a Ertlův.*“

*říditi i neříditi, když se poměry státní změnily v náš prospěch – ale bylo by nelogické, aby jednatel podpisoval výsledky, proti nimž protestoval. Třeba, aby úkol ten měla osoba, jež není minulostí svou ničím vázána a se může přizpůsobiti většině. // Druhý důvod jest ještě závažnější. Jako jednatel už druhý rok nic nejednám, mimo to, co přijde ze Stálé komise [pro stanovení úředních názvů v Republice československé při Ministerstvu vnitra]. Všecka ostatní práce leží, poněvadž jsa příliš zaneprázdněn jinými povinnostmi; nejsem sto, abych pokračoval v úkolech, pro něž Místopisná komise vlastně byla zřízena. Je tedy svrchovaná potřeba, aby strom nenesoucí ovoce dobrého byl nahrazen stromem plodným.*¹⁹¹ J. Zubatý a L. Klicman se v následující schůzi Komise pokoušeli J. V. Šimáka přesvědčit (první z nich hned 29. listopadu 1922 při osobní návštěvě¹⁹²), aby svou rezignaci vzal zpět. Když se jim to nepodařilo, dal J. Zubatý o záležitosti hlasovat. Šimákova rezignace nebyla přijata. Následně „Dobíáš navrhuje východisko tak, že Místopisná komise se má raditi jen o stránce vědecké, rozhodnutí mimovědecké zůstane komisi Stálé. Což přijato a jednatel se poddává.“¹⁹³

Otázky o užívání pomístních jmen se stávaly předmětem polemik častěji: „Dost nechutnou aféru jsem měl s Karlovarskými listy. Nějaký pisálek se tam kohoutil na pány z Prahy, kteří se bojí počestiti německá jména a zaryl také do Místopisné komise. Prezident [ČAVU J. Zubatý] si přál – poněvadž mu to poslali, aby se odpovědělo. Odpověděl jsem mu, ukazuje, že pisatel se dovolává dokladů falešných a nekriticky. Oni rukopis – ztratili. Napsal jsem tedy znova. To konečně vyšlo, ale chytily se mých výroků listy německé, plny jásotu. Nezbylo nežli psáti ještě jednu stat' proti listům německým. Dva dny takto zabity a jedinou útěchou jest, že se mi zpracovaná látka hodí jednou do univerzitních přednášek.“¹⁹⁴

V lednu 1923 J. V. Šimák požádal I. třídu ČAVU, aby zadala k posouzení 1. svazek edice Rezkova *Listáře k dějinám náboženských blouznivců českých ve stol. XVIII. a XIX.*, zaslaný již r. 1917, doufaje, že za nynějších poměrů již bude možné jej tisknout. Na základě referátu V. Novotného a J. Pekaře bylo doporučeno materiál zredukovat.¹⁹⁵ J. V. Šimák tak učinil (nevypustil sice žádné položky, ale řadu zpráv zprvu podaných in extenso nahradil registry) a dílo zadal ČAVU znovu v prosinci 1925.¹⁹⁶ Jeden z podniků šel k zdárnému

¹⁹¹ A AV ČR, fond ČAVU, k. 234, i. č. 513, Místopisná komise. Členové a funkcionáři, Šimákův rezignační dopis na jednatelství v komisi z 28. 11. 1922.

¹⁹² MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 29. 11. 1922.

¹⁹³ A AV ČR, fond ČAVU, k. 234, i. č. 512, Místopisná komise. Zápisy ze schůzí komise, zápis č. 20 ze 4. 12. 1922.

¹⁹⁴ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 27. 11. 1924. Srv. Bibliografii J. V. Šimáka č. 549, 603.

¹⁹⁵ A AV ČR, fond ČAVU, k. 96, i. č. 131, spisy 1923, čj. 1504; tamtéž, kn. 12, i. č. 17, Protokoly I. třídy ČAVU 1921–1930, schůze 20. 1. a 27. 10. 1923.

¹⁹⁶ Tamtéž, k. 100, i. č. 133, spisy 1925, čj. 1594.

konci. J. V. Šimák se domníval, že velké šance na publikování bude mít v ČAVU rovněž jeho edice korespondencí českých historiků, proto v lednu 1921 informoval ČAVU, jak postupuje jeho práce na ní.¹⁹⁷

V **Historické komisi** ČAVU J. V. Šimák zasedal od jejího obnovení v lednu 1923.¹⁹⁸ Věnovala pozornost především edičnímu programu historických (včetně právněhistorických) prací.¹⁹⁹

Nadále J. V. Šimák věnoval pozornost **památkové péči**. Na základě usnesení Národního výboru v Turnově byl 15. listopadu 1918 jmenován členem komise pro zachování památek na hradech a zámcích v turnovském okrese.²⁰⁰ Dne 17. března 1919 byl jmenován konzervátorem pro historické, umělecké a lidové památky ministerstva školství a národní osvěty pro okresy mnichovohradištský a turnovský, zároveň také konzervátorem pro předhistorické památky (pro politické okresy jičínský, mnichovohradištský, jilemnický, semilský a turnovský).²⁰¹ V červnu 1920 mu byla navíc vystavena (respektive na základě vlastní žádosti obnovena) také legitimace důvěrníka a zpravodaje MŠANO v oboru ochrany písemných památek (chovaných v archivech, knihovnách, muzeích atd.) pro politické okresy jilemnický, semilský, turnovský a mnichovohradištský,²⁰² aby mohl pokračovat bádání ve šlechtických archivech.

Např. r. 1920 kopal na Klášteře Hradišti²⁰³ (zde se mu na pomoc při výzkumu nabídl mladý asistent dějin umění Antonín Friedl²⁰⁴), r. 1921 věnoval velkou pozornost bývalému valdštejskému mnichovohradištskému zámku, ohroženému zabíracím plánem pozemkové reformy (prováděl zde soupis památek),²⁰⁵ průběžně se vyjadřoval k opravě Trosek.²⁰⁶

¹⁹⁷ Tamtéž, k. 92, i. č. 129, čj. 112.

¹⁹⁸ A AV ČR, fond ČAVU, kn. 12, i. č. 17, Protokoly I. třídy ČAVU 1921–1930, schůze 20. 1. 1923; tamtéž, k. 223, i. č. 361, Historická komise ČAVU. Členové komise.

¹⁹⁹ Tamtéž, k. 223, i. č. 361, Historická komise ČAVU. Zápisy ze schůzí komise.

²⁰⁰ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 1, osobní doklady.

²⁰¹ Tamtéž.

²⁰² Tamtéž. Srv. NA, fond MŠANO, k. 232, osobní spis – J. V. Šimák.

²⁰³ NA, fond MŠANO, k. 232, osobní spis – J. V. Šimák, zpráva o konzervátorské činnosti podaná MŠANO 12. 9. 1921.

²⁰⁴ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 19. 5. 1919. Srv. tamtéž, k. 10, i. č. 501, korespondence – Antonín Friedl; tamtéž, fond J. V. Šimák II, č. III/100, koncept příspěvku Klášter Hradiště nad Jizerou (společně s A. Friedlem).

²⁰⁵ NA, fond MŠANO, k. 232, osobní spis – J. V. Šimák, zpráva o konzervátorské činnosti podaná MŠANO 12. 9. 1921; srv. A AV ČR, fond J. V. Šimák II, č. II/78, pozemková reforma a naše památky (viz KÁBOVÁ Hana, *Mikuláš Vladimír Desfours-Walderode a Josef Vítězslav Šimák*. In: *Šlechtické rody a jejich sídla v Českém ráji. Z Českého ráje a Podkrkonoší*. Supplementum 13, Semily – Turnov 2009, s. 69–76.)

²⁰⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 475 (NL 1922, *Tajná chodba na Trokách*), 488 (HP, 1923, *Dílo na Trokách*), 506 (OJKT 1923), 643 (OJKT 1925). Srv. např. KÁBOVÁ H. – BÍLEK K. (ed.), *Josef*

Šimákův zájem o památky byl spjatý jak s okresy, kde působil jako konzervátor,²⁰⁷ tak příležitostně i s místy, kam zavítal na svých přednáškových cestách.²⁰⁸ Ačkoliv jeho aktivity v památkové péči byly celkem bohaté, J. V. Šimák viděl spíše nedostatky, proto 26. října 1923 adresoval MŠANO následující dopis: „*Podepsaný, ač nerad se odhodlává, dovoluje si žádati, aby byl zproštěn úkolu konzervátorského. // Může býti kýmkoliv obviněn, že nedbá a nedbáním zaviňuje nenapravitelné pohromy, jako se právě děje bořením zbytků opatského kostela v Hradišti Klášteře nad Jizerou, i na Troskách, tedy blízko; a tím spíše, že nemá již ani evidenci památek vzdálených. Na toto obvinění nemá jiné omluvy, nežli že nestačí časem a že je sklíčen tolika závazky poutajícími jej k Praze nebo k přednáškám mimo Prahu, omluvy, která arci odpovědnosti neumenšuje. Cítí to nejbolestněji sám, i nevidí východiska z trapného tohoto rozporu, než resignaci, aby úkol, přesahující jeho možnosti, mohl býti svěřen péči méně zaměstnané a tedy úspěšnější.*“²⁰⁹ MŠANO považovalo J. V. Šimáka za nepostradatelného. V odpovědi z 9. listopadu 1923, na jejímž koncipování se podílel Šimákův přítel Zdeněk Wirth, nepokládá důvody k rezignaci za neodstranitelné, dále pak „*oceňuje plodnou a pro ochranu památek svěřených Vám okresů neobyčejně významnou dosavadní Vaši činnost a jsouc vědomo, že by nenašlo za Vás nikoho, kdy by svojí odbornou erudicí, svojí péčí a svým ideálním poměrem k těmto památkám mohl Vás v této funkci nahraditi, žádá Vás, abyste od své rezignace v zájmu věci, o níž jde, laskavě sám upustil.*“²¹⁰ J. V. Šimákovi nezbývalo než ustoupit (i to mělo vliv na jeho zdravotní stav): „*Ministerstvo ráčí snad věřiti, že jsem se nevzdával úkolu konzervátorského proto, abych snad hleděl získati projev uznání;*

Pekař a Josef Vítězslav Šimák (Edice vzájemné korespondence), s. 173–174; MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopisy matce z Prahy 9. 1., 16. 1., 23. 1. a 9. 2. 1922; A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 4, i. č. 39, korespondence manželce a dětem, dopis z Prahy 26. 9. 1923; tamtéž, k. 35, i. č. 3045, korespondence – Státní památkový úřad pro Čechy v Praze.

²⁰⁷ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 36, i. č. 3167, korespondence – Zemský památkový úřad v Království českém; tamtéž, k. 35, i. č. 3045, korespondence – Státní památkový úřad pro Čechy v Praze; tamtéž, k. 32, i. č. 2707, korespondence – Ministerstvo školství a národní osvěty.

²⁰⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **407** (*Čtyři křtitelnice v Pojizeří*), **410** (*Jeníkovský kostelík [sv. Kateřiny]*), **418** (*Kněžiště chrámu sv. Vavřince v Mukařově*), **420** a **445** (*Kříž Vratislavův*), **425** (*Soupis obrazů někdejší galerie duchcovské*), **456** (*Zpráva o zvonech, rekvirovaných r. 1917 ve vikariátě turnovském. Spolu dodatky k Soupisu XXXII.*), **473** (*Ohledání ostatků Albrechta z Valdštejna a jeho příbuzných v Mnich. Hradišti*), **474** (*Památky a svatyně na Mužském*), **482** (*Zvířetice*), **545** (*Dvě stavby přechodní ze záp. Moravy*), **562** (*O dřevěných stavbách našeho kraje*), **578** (*Renesanční hlavice ve Dvoře Králové*); menší příspěvky v PA a OJKT viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 507, 511, 533, 534, 560, 706. K péči o předhistorické památky viz např. Bibliografii J. V. Šimáka č. 582, 573, 589 (příspěvky o Drábovně), 723.

²⁰⁹ NA, fond MŠANO, k. 232, osobní spis – J. V. Šimák, rezignace na funkci konzervátora z 26. 10. 1923 (originál dopisu je chybně vročen 1924).

²¹⁰ Tamtéž, koncept odpovědi MŠANO J. V. Šimákovi 9. 11. 1923.

citím prostě, že úloha ta přesahuje mé síly přes dobrou vůli i snahu. Není-li zatím náhrady, podržím tuto povinnost, ovšem jen do času, nežli se objeví zástupce vhodnější.“²¹¹

Činnost **Historického spolku**, řízeného V. Novotným, sledoval jeho jednatel J. V. Šimák v publikovaných zprávách.²¹² Již na první poválečné výborové schůzi HS 25. listopadu 1918 navrhl, aby spolek dal podnět k organizaci příští historické práce; za tímto účelem byla zvolena pracovní skupina ve složení G. Friedrich, V. Novotný a J. V. Šimák.²¹³ I po válce pokračoval spor Svatoboru, Historického spolku a Národního muzea o Prameny dějin českých (týkající se tentokrát převážně distribuce vydaných svazků).²¹⁴ J. V. Šimák připravoval k vydání další svazky *Zpovědních seznamů arcidiecéze pražské z let 1671–1725* (na tisk však nebyl dostatek finančních prostředků), podílel se na redigování spisů Václava Budovce z Budova (J. Glücklich), 2. svazku *Dopisů konzistoře podobojí z let 1610–1619* (F. Tischer ml.; na rejstříku pracovala M. L. Černá) a s velkými přestávkami připravoval edici Starých letopisů českých.

HS se pokusil svými přednáškami otevřít více studentům a širší odborné veřejnosti; r. 1920 se zapojil do oslav 500. výročí narození Jiřího z Poděbrad, r. 1921 se účastnil oslavy uctění památky pánů popravených na Staroměstském náměstí. V letech 1926–1927 byla činnost HS utlumena. Plánovaná oslava 60. výročí založení spolku, předběžně stanovená na březen 1926, se neuskutečnila. Důvodů bylo zřejmě více, mezi nimi i Šimákovy opakující se nervové onemocnění z pracovního přetížení a duševního vypětí: „Zpráva jednatelemská za léta 1925–1927. Teprve nyní dochází k valné hromadě, k níž nedošlo za dvě léta minulá. Příčinou odkladu a průtahů bylo, že jsme chtěli provést něco, co bylo nad naše síly Dne 13. března 1926 totiž bylo 60 let ode dne založení našeho spolku, i bylo usneseno, že oslavíme toto výročí slavnostně v zasedací síni pražské radnice a že bude při tom přednesena historie našeho sdružení za celou tu dobu. Úkol shledati tuto historii byl vznesen na jednatele, a když ten se pro nervovou chorobu musil na čas vzdáti veškeré práce, převzal úkol dr. Vojtišek. Jest však údělem nás ‚mnohoobročníků‘, že zhusta nestačíme na povinnosti nezbytné a tím méně na úkoly převzaté z lásky; čekajíce na tuto historii, odkládali jsme – a bohužel práce dodnes

²¹¹ Tamtéž, dopis J. V. Šimáka z 8. 12. 1923.

²¹² Zprávy o činnosti HS za léta 1918–1923 viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 386, 455, 481, 606; další viz A AV ČR, fond Historický spolek v Praze, k. 1, i. č. 2, Kniha zápisů ze schůzí výboru a valných schůzí 1909–1951.

²¹³ A AV ČR, fond Historický spolek v Praze, k. 1, i. č. 2, Kniha zápisů ze schůzí výboru a valných schůzí 1909–1951, 25. 11. 1918.

²¹⁴ Tamtéž, 25. 11. 1925, 8. 1., 10. 2., 18. 6. 1919.

nemohla být hotova. Nutno tedy už jen vzpomenouti prošlého jubilea, zanechat oslavy a od Vás si vyprositi rozřešení.“²¹⁵

J. V. Šimák se stále věnoval **dějinám historiografie**, např. v článcích *K dějepisectví doby husitské* (1920),²¹⁶ *České dějiny u Bartol[oměje] Paprockého* (1922)²¹⁷; *František Palacký* (1924; r. 1926 o něm měl více než 10 přednášek);²¹⁸ pokračoval v přípravě **listáře k dějinám českého dějepisectví**, zvláště kruhu Balbínova²¹⁹ a Dobnerova:²²⁰ „*sedím denně několik hodin na korespondenci Dobnerově a Cerroniho, abych ji upravil k tisku; bude toho na kolik set kusů, ježto poptávkami odkrývám nové a nové. Ale velmi mne ta práce těší; historie našeho obrození a zejména vědecké práce za Marie Terezie a Josefa II. se tím zajímavě osvětlí. A ježto je dost peněz na vydání, nebudu dlouho čekat, až rukopisy odevzdám.*“²²¹ V recenzích sledoval dílo Augusta **Sedláčka**,²²² u příležitosti jeho 80. narozenin promluvil v Písku (zastupoval zde HS, ČAVU, KČSN i univerzitu), Praze, Českých

²¹⁵ Tamtéž, zápis z valné hromady 9. 3. 1928. Předchozí výborové schůze se konaly: 17. 12. 1925 (organizování valné hromady v březnu 1926 pověřen J. V. Šimák), 24. 11. 1926 (valná hromada se měla konat v lednu 1927, s přednáškou V. Vojtíška o historii spolku), 13. 2. 1928 (V. Vojtíšek zaneprázdněn, od jubilejní oslavy upuštěno), 2. 3. 1928 (příprava na valnou hromadu 9. 3. 1928, V. Vojtíšek prosloví přednášku O počátcích Starého města Pražského).

²¹⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 412.

²¹⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 563.

²¹⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 680. Srv. LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – Ludmila Šimáková, dopis L. Šimákové M. L. Černé z Turnova 15. 7. 1924: „*Strýc přijel později za námi a má stále plno práce. V neděli [13. 7. 1924] byl v Lobkovicích při odhalení pamětní desky Palackého, mluvil místo Pekaře, kterého nechtěli kvůli sv. Janu.*“

²¹⁹ Uveřejnil drobnosti z Balbínovy písemné pozůstalosti, viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 365, 484, 487, 621.

²²⁰ „*Zatím mi zbývá ještě opsati řadu dopisů moravského sběratele Cerroniho, které mám už déle roku vypůjčeny z Brna, a ještě mne tam čeká několik nově objevených listů Gelasia Dobnera; těchto už mám přes 200 a stále se objevují nové, arci je to vše jen troska ztraceného bohatství.*“ (MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 13. 1. 1924.)

R. 1926 měl v plánu vydal alespoň jeden svazek svých korespondencí českých historiků: „*Začal jsem před 25 lety s Dobnerem a dnes mám přes 2000 dopisů od 17.–19. stol., které sotva kdo druhý měl v rukou; jenže stále jich přirůstá a stále se objevují nové.*“ (MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 20. 1. 1926.)

²²¹ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 24. 2. 1926. Srv. tamtéž, dopis matce z Prahy 8. 3. 1926: „*Minulé dni jsem pokračoval v upravování sebrané korespondence českých historiků k tisku. Dokončil jsem veliké oddělení z Brna, mysle, že už budu hotov; zatím se ukázalo, že je tam ještě nové oddělení, velmi rozsáhlé, a že tedy tak hned ke konci nepřijdu. Ale bude to tedy pak sbírka znamenitá.*“ Dále tamtéž, dopis matce z Prahy 24. 3. 1926 (zrevidoval dosavadní opisy korespondence českých historiků z 18. století, které bude nadále doplňovat a pak připojí vysvětlovací poznámky; z piaristické koleje si půjčil rukopis její historie, psaný G. Dobnerem), 12. 4. 1926 (začal opisovat korespondenci Cerroniho, zapůjčenou z Brna – 90 kusů, a studovat Dobnerovy piaristické anály), 12. 6. 1926 (dokončil opisování zápůjčky z Brna, má pro edici ze sledovaného období téměř 500 kusů korespondence), 6. 7. 1926 (z Rajhradu dorazila nová korespondence k opisování).

²²² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 460, 461, 610, 614.

Budějovicích a uveřejnil jubilejní články,²²³ zvláště obsáhlý, hodnotící Sedláčkovu dílo, v ČČM²²⁴ a posléze i nekrolog.²²⁵ R. 1922 označil v článku *O jedné naší povinnosti národní* v Národních listech²²⁶ za povinnost národního vděku přispět k dokončení tisku Sedláčkových Hradů, zámků a tvrzí Království českého, nejlépe při příležitosti jeho jubilea. (Již v lednu 1921 psal ČAVU, aby zvážila možnost vydání posledního svazku Sedláčkových Hradů k jeho jubileu.²²⁷) K tomu bohužel za Sedláčkova života nedošlo, ale J. V. Šimák se podílel redakčně na přípravě vydání Sedláčkových Pamětí *Z mého života*, jež vyšly r. 1924 nákladem Historického spolku.²²⁸ Pomocí při korektuře²²⁹ se přičinil o vydání *Života a díla Josefa Kalouska* od Otakara Joska (Historický spolek 1922), dne 27. srpna 1922 zastupoval ve Vamberku HS při odhalení pamětní desky na Kalouskově rodném domě a měl i slavnostní projev.²³⁰ Měl také stále na paměti završení úsilí vydat **Rezkův Listář k dějinám náboženských blouznivců českých ve stol. XVIII. a XIX.** Za tímto účelem jej podstatně zkrátil a na základě vlastního výzkumu publikoval v ČČM studii *K původu a písemnictví českých náboženských blouznivců (1919–1920)*.²³¹ R. 1920 napsal do mladoboleslavských novin Národní zájmy článek k **Pekařovým** padesátinám.²³² Dne 13. července 1924 řečnil jako zástupce ČAVU při odhalení pamětní desky Františka **Palackého** na lobkovickém zámku a v dubnu až červnu 1926 měl při příležitosti výročí Palackého úmrtí 15 osvětových přednášek

²²³ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 489, 490.

²²⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 503.

²²⁵ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 674.

²²⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 471. J. V. Šimák napsal článek na žádost nakladatele Bohuslava Šimáčka, který doufal, že by tak mohl rychleji rozprodat právě v sešitech vydávaný XIV. díl *Hradů, zámků ...* a pak přistoupit k tisku dílu XV., aby se to stačilo ještě před Sedláčkovými 80. narozeninami. J. V. Šimák byl k tomu skeptický. Viz MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 19. 3. 1922.

²²⁷ A AV ČR, fond ČAVU, k. 92, i. č. 129, čj. 168. Šimákův vztah k A. Sedláčkovi byl velmi blízký: „*Ještě 6. ledna mi poslal poslední své dílo Českomoravskou heraldiku s věnováním ‚Věrný věrnému‘*“, napsal matce 20. ledna 1926 (MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 20. 1. 1926.). Svěřil se jí, že Sedláčkův nekrolog do Národních listů psal „*se srdcem velmi zkormouceným [...] Ale dodělal [Sedláček] všecko, co začal, nezbyvá po něm nic rozpracovaného, jen dotisknout napsaný už poslední díl ‚Hradů‘, dějiny kraje Prachenského a několik článků.*“ J. V. Šimák věděl, že vydání tohoto dílu *Hradů* bude jeho úkol (tamtéž, dopisy matce z Prahy 20. 1. a 24. 3. 1926).

²²⁸ A AV ČR, fond Historický spolek v Praze, k. 1, i. č. 2, Kniha zápisů ze schůzí výboru a valných schůzí 1909–1951, 24. 9. a 8. 11. 1923, 18. 1. 1924. Mimo to dne 24. 9. 1923 se konala mimořádná valná schůze HS na oslavu 80. narozenin Augusta Sedláčka, který byl jednomyslně zvolen čestným členem spolku (diplom mu předal J. V. Šimák dne 28. 10. 1923 v Písku).

²²⁹ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 24. 5. 1922. Srv. A AV ČR, fond Historický spolek v Praze, k. 1, i. č. 2, Kniha zápisů ze schůzí výboru a valných schůzí 1909–1951, 10. 2. 1922.

²³⁰ A AV ČR, fond Historický spolek v Praze, k. 1, i. č. 2, Kniha zápisů ze schůzí výboru a valných schůzí 1909–1951, 24. 11. 1922.

²³¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 374.

²³² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 415.

po českých zemích. Milým překvapením pro J. V. Šimáka bylo, že po jeho úspěšné přednášce věnované sociálnímu pozadí Husovy doby 4. července 1926 ve Štýrském Hradci se k němu přihlásil zde žijící historik **Jan Peisker**, který vysoce ocenil přednes a J. V. Šimákovi se svěřil se svými těžkostmi.²³³

J. V. Šimák byl nucen brzy po smrti svého někdejšího středoškolského profesora Františka Bareše vypořádat se s jeho literárním odkazem. Nebylo to pro něj příjemné, staré i nové rány byly stále nezacelené. Když za ním v prosinci 1924 přijela Barešova vdova, její návštěvu příliš nepřivítal: „*Málo příjemností přinesla mi [...] návštěva pí Barešovy z Mladé Boleslavě. Přinesla mi sice ostatek mých přepisů, jichž se byl nebožtík před 30 lety zmocnil a vydatně, jak vidím, užíval. Ale dala přitom najevo, že by si přála, aby vyšel ještě III. díl jeho Pamětí mladoboleslavských, který ostal v rukopise. Snad čekala, že se nabídnu sám, abych to opatřil. Nezbylo, nežli jí naznačiti, jak se na jeho práci díváme, i byla nad tím všecka zdrcena, byvši patrně přesvědčena o veliké ceně nebožtíkova díla. Zatím to, co vyšlo, je tak málo kritické, tak neúplné a formálně chatrné, že se zemřelému Barešovi nejvíc poslouží, nebude-li se o tom ani zmiňovati. // Předevčirem umřel podobný ‚historik‘, první dějepisec města Turnova, prof. Prášek. Těžko říci, bylo-li víc s prospěchem nežli na škodu, psali-li tací lidé historii.*“²³⁴ J. V. Šimáka čekal ještě těžký úkol: „*[...] bylo třeba psáti slíbený dávno referát o Barešových Dějinách Mladé Boleslavě – aby mohl vyjít do konce února. Práce pro psa, neboť autor nikde nenapsal pramenů. A zděsil jsem se; poslední knihu už psal patrně v choré mysli, neboť takové zkrouceniny jasných pramenů nemohl podati ten, kdo má zdravého ducha. Až šel po mně mráz. Nečetl jsem knihy horší a stálo mne to tři dny.*“²³⁵

Kritickou pozornost věnoval J. V. Šimák i dalším knihám (např. K. V. Adámek, Slovenskem;²³⁶ F. M. Bartoš, O Žižkův hrob;²³⁷ F. Otruba, Paměti města Lysé nad Labem).²³⁸

Stále přispíval do ČČH, ČČM a ČSPSC. V dubnu 1919 se konala porada o vytvoření redakčního kruhu ČČH, v němž nakonec zasedli pod Pekařovou redakcí J. Bidlo, G. Friedrich, K. Krofta, V. Kybal, L. Niederle, V. Novotný, J. V. Šimák a J. Šusta. J. V. Šimák věděl, že mu tím přibude psaní recenzí, zároveň byl potěšen, že „*se sešli pod jednou střechou živlové historičtí dosud protichůdní*“.²³⁹ Věnoval pozornost místopisu, nejstaršímu osídlení

²³³ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 6. 7. 1926.

²³⁴ Tamtéž, dopis matce z Prahy 25. 12. 1924. Srv. tamtéž, dopis matce z Prahy 18. 6. 1924.

²³⁵ Tamtéž, dopis matce z Prahy 19. 2. 1925. Srv. Bibliografii J. V. Šimáka č. 670.

²³⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 537.

²³⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 538.

²³⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 671.

²³⁹ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 13. 4. 1919.

apod.²⁴⁰ Postupně mapoval historii různých míst, v závislosti na svém regionálním zájmu, nalezených pramenech nebo např. na výzvu pořadatelů osvětových přednášek. Při práci na zповědních seznamech Kladska chtěl získat podrobnější vědomosti o jeho starší době, z čehož mu vyrostlo pojednání o kolonizaci Kladska ve 14. a 15. století (vyšlo r. 1919 v ČČH²⁴¹): „zajímavé výsledky, dosud neznámými [!], že první kolonizování bylo české, a to značně, a teprve potom přišli Němci. Hodí se to do nynější doby, kdy kus Kladska prý obdržíme nazpět. I mapu jsem si nakreslil a také o vytištění je postaráno.“²⁴²

Při exkurzi v Archivu ministerstva vnitra (podniknuté se studenty svého semináře) J. V. Šimáka zaujala mj. úplná statistika všech osob podle náboženství z r. 1651, kterou dosud využil jen částečně. Na základě ní posléze zpracoval pro Zprávy městského muzea v Německém Brodě *Popis víry na panství lipnickém r. 1651*.²⁴³ V letech 1924–1925 pořídil opis jihlavských popravčích zápisů a připravoval jejich edici.²⁴⁴

Pro potřeby výuky na Vyšší dívčí škole vytvořil v dubnu a květnu 1919 mapu Slovenska:²⁴⁵ „Obětoval jsem na ni plátno ze staré mapy Rakouska, mapa je skoro 3 m

²⁴⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 372, 381, 384, 450, 451, 452, 465, 467, 479, 480, 497, 512, 549, 571, 660, 711; 389 a 429 (recenze studie H. Reuttera a polemické stati B. Bretholze).

²⁴¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 379.

²⁴² A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 30. 3. 1919. srv. tamtéž, dopis matce z Prahy 19. 5. 1919: „Nakreslil jsem novou mapu Kladska ke článku ‚Osídlení Kladska‘ pro Časopis historický. Bohužel asi bezúčelně, nebo zvidáme, že Kladska nám nepřipadne ani část dosud česká.“ Dále srv. tamtéž, dopis matce z Prahy 6. 6. 1919: „Můj článek o Kladsku jest již vysázen a mapa hotova, ale zatím jsme ztratili Kladsko podruhé, neboť mocnosti usoudily, že nic nedostaneme.“

²⁴³ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 514. Kromě toho napsal ještě pro německobrodské muzeum příspěvek *Svědomy o desátcích k faře brodské 1570–71*. (viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 591). Příspěvky byly poděkováním za pomoc válečným a poválečným zásobováním.

Aktivit, plánů a nesplněných úkolů měl J. V. Šimák stále nadbytek. V dubnu 1920 specifikoval některé z nich slovy: „Pilně jsem sedal v muzejní knihovně na korespondencích českých historiků – ale všecko to úžasně roste, ač jsem spoustu pořídil, takže sotva s tím obojím budu hotov do prázdnin. A to již nepočítám s objevem v archivu někdy místodržitelském, kde se teď v oddělení báňském zastrčen našel veliký svazek akt z let 1530 – 60 jednající o hamrech a železářství na Jizeře a také hodně o Turnově. – Děsil bych se už toho, když nelze sehnati opisovače a jsem na všecko sám, kdyby bylo nutno všecko to naráz zpracovati, jak mne hnali kdysi Hradišští. Dnes mi vůbec neodpovídají již 4 měsíce na mé pilné dotazy, ba možná dost, že nové správě ani na pokračování dějin nesejde. – Víc za úkol zatím nedávám, ač bych rád se už zprostil balíků v almarách, abych se mohl pustiti do práce, která mi nastává v budoucím univerzitním oboru. Troufám, že dokonce května, ne-li dřív, bude rozhodnuto.“ (A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 19. 4. 1920.)

²⁴⁴ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopisy matce z Prahy 6. 4. 1924, 19. 2. a 13. 3. 1925; KÁBOVÁ H. – BÍLEK K. (ed.), *Josef Pekař a Josef Vítězslav Šimák (Edice vzájemné korespondence)*, s. 181–185, dopis J. V. Šimáka J. Pekařovi z 30. 11. [1925] a Pekařovy dopisy J. V. Šimákovi z 24. 11. 1925, 1. 10. 1927 a 10. 10. [1927]. Šimákův opis (rukopis edice, 92 stran) příslušné jihlavské městské knihy z let 1417–1507 s popravčími zápisy byl původně uložen v Šimákově osobním fondu v Historickém ústavu ČSAV (k. 10, č. III/24); v době předání fondu do Ústředního archivu ČSAV (dnes A AV ČR) byl již nezvěstný. Srv. HOFFMANN František (ed.), *Popravčí a jiné psanecké zápisy jihlavské z let 1405–1457*, Praha 2000 (Archiv český, sv. XXXVIII), s. IX.

²⁴⁵ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 13. 4. 1919.

dlouhá a 1 ½ m vysoká [...] Když jsem hotové dílo přinesl v sobotu do školy, bylo senzací a zvláště ředitel měl radost. Je to první mapa v Československé republice, která existuje. [...] Řediteli se tak líbila, že mi hned nabízel získati nakladatele. Což jsem odmítl, poněvadž – škoda ovšem! – při kreslení jsem kreslil někde jen od oka a nezvětšoval měřítkem. Bude mítí aspoň po mě škola památku.“²⁴⁶

J. V. Šimák se snažil, pokud to šlo, nekumulovat funkce v různých společnostech, nemohl-li jim z časových, případně jiných důvodů prospět. Přesto se mu často stávalo, že pro velké zaneprázdnění osvětovými přednáškami a spolkovou činností vlastní skutečná práce visela „v komoře na količkách“.²⁴⁷ Doba po vzniku Československé republiky přinesla vznik nejrůznějších komisí, do nichž byli historikové povoláváni, a také volání po lepší organizaci vědecké práce.²⁴⁸ Dopisem z 30. ledna 1919 byl J. V. Šimák jmenován **členem poradního sboru historického při ministerstvu školství a národní osvěty**.²⁴⁹ Tento poradní sbor měl jako jediný delší trvání, v březnu 1922 konstatoval, že jej čeká mnoho úkolů, na něž je málo pracovníků a ještě méně peněz.²⁵⁰

J. V. Šimák dlouho odolával žádostem Josefa Patočky o spolupráci v nově zřízeném Pedagogickém ústavu Komenského (existoval v letech 1919–1925 pod MŠANO). Nakonec jej ústav povolal do své **komise pro návrhy školních historických obrazů**.²⁵¹ J. V. Šimák si uvědomoval důležitost obrazových vjemů v dějepisném vyučování. Hned do první schůze komise přinesl seznam sta výjevů z českých dějin, které doporučoval k zobrazení. Návrhy byly zevrubně projednány. Nové pomůcky vznikaly na základě kulturněhistorického studia a jejich autory byli umělci (zvláště Oldřich Cihelka, Adolf Kašpar, Vladimír Stříbrný, Rudolf Adámek; ze starších bylo využito dílo Václava Brožíka).²⁵² Měly působit zejména na

²⁴⁶ Tamtéž, dopis matce z Prahy 6. 5. 1919.

²⁴⁷ Tamtéž, dopis matce z Prahy 15. 11. 1920. Srv. tamtéž, dopis matce z Prahy 29. 10. 1920: „Krom toho [osvětových přednášek] byla zase schůze Místopisné komise s hromadou akt následných, schůze Historického spolku opět s kolikerou korespondencí, schůze Válečného muzea, které chtějí vojáci zřídit, ale my abychom jim to udělali, schůze komise [při MŠANO] pro historické obrázky do škol a schůze Spolku muzea Husova – zajisté dost na 14 dní, abys mohla pochopiti, že jsem pro sebe sama ani na péro nesáhl [...]“

²⁴⁸ Viz např. Šimákovy články *Tužby a bolesti historikovy* (1923; Bibliografie J. V. Šimáka č. 524) a *Jak zřídit naše archivnictví*, (1925, Bibliografie J. V. Šimáka č. 633).

²⁴⁹ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 1, osobní doklady; tamtéž, k. 32, i. č. 2707, korespondence – MŠANO; tamtéž, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 26. 2. 1919.

²⁵⁰ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 19. 3. 1922.

²⁵¹ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 8. 3. 1920.

²⁵² ŠIMÁK J. V., *Historie o obrazech*. In: Památník dvacetipětileté činnosti Ústředního nakladatelství a knihkupectví Učitelstva českoslovanského v Praze, Praha 1926, s. 116–118 (viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 681).

„*probuzení srdce a národního citu naší mládeže*“.²⁵³ Práce v komisi J. V. Šimáka velmi těšila: „*Rád se účastním komise pro školní historické obrazy, poněvadž každé schůze jich přibývá, většinou podle mých pokynů, takže do deseti let bude zásoba neocenitelná.*“²⁵⁴ V únoru 1925 dal dokonce přednost schůzi komise před pozváním na čaj k ministrowi zahraničí Edvardu Benešovi, kam poslal svou ženu.²⁵⁵ Díky iniciativě J. Patočky J. V. Šimák doprovodil slovem vlastivědné obrazy z Československa, Turnovska a Mnichovohradištska od Karla Brouska.²⁵⁶

Na základě osvětových přednášek o husitském válečnictví pro důstojníky (pořádaných ministerstvem národní obrany) byl J. V. Šimák navržen za řádného člena vědeckého svazu českých důstojníků, zvolen do redakce vojenského sborníku i do výboru vojenského muzea²⁵⁷ a dne 9. června 1920 jej správní rada **Československého vědeckého ústavu vojenského** v Praze jednohlasně zvolila za kooptovaného člena svého ústavu.²⁵⁸ Po celá dvacátá léta byl **revizorem sbírek Národního muzea.**²⁵⁹

Přibývalo rovněž regionálních úkolů. Vzhledem k tomu, že v **Táboře**²⁶⁰ v únoru a březnu 1919 J. V. Šimák přednášel a upozorňoval, aby blížící se jubilem 500. výročí založení Tábora a Orebitů bylo náležitě oslaveno,²⁶¹ požádali jej v květnu 1919, aby sepsal místní dějiny. Výslovně neodmítl, ale poukázal na Augusta Sedláčka.²⁶² Do Husovy síně tábořského muzea psal tabulky a objednali si od něj mapu okolí okolo r. 1400.²⁶³ Nejslavnostnější ráz měla v Táboře Šimákova přednáška o husitském válečnictví, kterou proslovil v rámci přednáškového cyklu k jubileu založení města 24. března 1920. Následující den se oslav zúčastnil T. G. Masaryk. J. V. Šimák byl též pozván k obědu s prezidentem a odpoledne mu podal neplánovaně v Sezimově Ústí výklad ve zbrojní síni muzea. Na konci r. 1922 byl kooptován do výboru **Jihočeské společnosti pro zachování husitských památek.**²⁶⁴

²⁵³ Tamtéž, s. 117; PATOČKA Josef, *Umělecký obraz názorný*. In: Památník dvacetipětileté činnosti Ústředního nakladatelství a knihkupectví Učitelstva československého v Praze, Praha 1926, s. 125.

²⁵⁴ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 13. 4. 1922.

²⁵⁵ Tamtéž, dopisy matce z Prahy 19. 2. a 13. 3. 1925.

²⁵⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 617. Srv. A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 4, i. č. 39, korespondence manželce a dětem, dopis z Prahy 25. 6. [1922].

²⁵⁷ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 6. 6. 1919.

²⁵⁸ Tamtéž, k. 1, i. č. 1, osobní doklady.

²⁵⁹ Tamtéž.

²⁶⁰ Blíže viz TECL Rudolf, *J. V. Šimák a Tábořsko*. In: J. V. Šimák a poslání regionální historiografie v dnešní době. ZČRP. Supplementum 2, 1996, s. 102–108.

²⁶¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 383, 427, 428.

²⁶² A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 19. 5. 1919.

²⁶³ Tamtéž, dopis matce z Prahy 18. 6. 1919.

²⁶⁴ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 1, osobní doklady.

Vlastní literární činnosti se J. V. Šimák věnoval málo. Psal jen příležitostnou poezii (pozdravy, blahopřání,²⁶⁵ poděkování, vyličení zážitků z cest),²⁶⁶ r. 1925 „kodifikoval“ své starší veršiky přepsáním do svazečků básní.²⁶⁷ Slováky uvítal ve společném samostatném státě veršovaným letákem *Slovensku vstříc*, byl potěšen, když jej vytiskli ve Dvoře Králové:

„*Nad Tatrou se blýská, dub se láme vzdorný –
Na srdce tě vinem, Slovensko ty zlaté,
na srdce, jež pro tě nepřestalo tlouci.
Vydechni si z hloubi, dvakrát, po třikráte –
a pak přichyl se k nám jednou láskou vroucí,
v jeden svazek sladký, svatý, nerozborný!
Korouhvi svou vlaje nám všem Máti Sláva,
nad Tatrou se blýská, volný den nám vstává!*“²⁶⁸

R. 1923 zavzpomínal na počátky své ochotnické činnosti ve spolku Studentstvo turnovské.²⁶⁹ r. 1924 vyšlo tiskem společné dílo J. V. Šimáka a Abigail Horákové *Prstýnek*.²⁷⁰ Nevyléčitelně nemocná A. Horáková jej zasílá z nemocnice v Pardubicích.²⁷¹ Drama se poté v lednu 1925 hrálo v holešovickém divadle Uranii. R. 1925 jeho dcera Vratislava zdramatizovala a se svými spolužačkami z Vyšší dívčí školy sehrála otcovo „staré říkání“ *Osudná vařečka*.²⁷²

K. V. Raisovi J. V. Šimák poskytl pro jeho paměti některé své příspěvky, popis jeho rodného kraje a statistiku bělohradského panství.²⁷³ Stýkal se i nadále s rodinou Aloise Jiráka a Ignáta Herrmanna.

²⁶⁵ Viz např. ŠIMÁK J. V., *Vyšší dívčí škola Renatě Tyršové* [báseň], NL 64, 1924, č. 176V, 27. 6., s. 1.

²⁶⁶ Viz zejména MČR Turnov, fond J. V. Šimák, svazek básní *Babí léto* (např. básně I. Herrmannovi, J. Jakubcovi, F. Kvapilovi, V. Novotnému, F. Pastrnkovi, J. Pekařovi, J. Zubatému).

²⁶⁷ LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, korespondence přijatá – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Prahy 26. 12. 1924.

²⁶⁸ ŠIMÁK J. V., *Slovensku vstříc* [Veršovaný leták], Dvůr Králové na Labem, nákl. Jaroslava A. Moravce [6. 11. 1918], 4 s.; MČR Turnov, fond J. V. Šimák, svazek básní *Babí léto*, s. 145–148, báseň *Slovensku vstříc*, proslovená v divadle v Turnově v září 1919. Srv. ŠIMÁK, J. V. *Slovensku*. Psáno k slovenskému večeru v Turnově 5. listopadu 1918, HP 40, 1925, č. 25, 18. 6., s. 2–3.

²⁶⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 527.

²⁷⁰ HORÁKOVÁ Abigail – ŠIMÁK J. V., *Prstýnek. Lidová hra z 18. století o 3 dějstvích*, Praha 1924.

²⁷¹ A. Horáková zemřela 7. 11. 1926 (srv. Bibliografii J. V. Šimáka č. 673, 733, 734); další z Šimákových literárních přátel, Karel Mašek (Fa Presto), zemřel 13. 9. 1922 (srv. Bibliografii J. V. Šimáka č. 478).

²⁷² MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 5. 6. 1925.

²⁷³ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 23. 1. 1922. Srv. RAIS Karel V., *Ze vzpomínek*, I., Praha: Česká grafická unie, 1922, s. 368.

Ze sledované publikační i organizační činnosti vyplývá, že J. V. Šimák se marně snažil předejít zhoršení svého zdravotního stavu: vyjednávání kolem profesury bylo zdlouhavé, nakladatelství Vesmír usilovalo o stanovení termínů pro dokončení jednotlivých svazků *Kroniky* (aniž bylo možné odhadnout, kolik času reálně zabere), povinnosti na univerzitě i ve vědeckých společnostech se kumulovaly; rezignace na jednatelství v Místopisné komisi ČAVU v červnu (resp. listopadu) 1922 nebyla přijata; stejně tak rezignace na funkci konzervátora státní památkové péče v listopadu 1923. K tomu se družily rodinné starosti. Když J. V. Šimák žádal 21. března 1923 Františka S. Procházku, aby jej zprostil povinnosti napsat článek o Husovi, argumentoval již zcela otevřeně: „*V únoru [1924] pak mne stihl prudký záchvat nervový, jenž mne odsoudil skoro na 14 dní na lože v naprosté nečinnosti a jehož následky teprve nyní pomíjejí. Avšak lékařova výstraha zní: Nepřepínej. // Mezi ty neblahé následky je věditi i silnou duševní depresi, náladovou skepsi, v níž mi hořkne každá práce, s níž je spojena jakákoli odpovědnost.*“²⁷⁴ Svě matce se dne 13. února 1924 svěřil: „*Vlastně jsem toho příčinou sám, že jsem tak dlouho nepsal. A nepsal jsem, poněvadž jsem skoro nemohl. // Sotva jsem počal učití po vánočních prázdninách, sesypalo se na mne věcí víc, nežli síly stačily. Hromada nepředvídaných úkolů i nových požadavků, hartusení, aby byly urychleny starší věci, kolik nepříjemných a dráždivých příhod – a když jsem byl v nejlepším, naráz recidiva bronchiálního kataru z přílišných rozdílů teploty. Tak úsilného, že jsem si zavolal doktora. Přešlo sic do týdne, dík včasnému a úsilnému léčení, ale vysílení za probdělých nocí přitom a skličující úvahy, které arci v noci tím víc čivy dráždí, jak budu moci dokonati to veliké břemeno nezbytné práce, urychlily zlo další. V úterý 28. jsme byli na výstavě obrazů z Potštýna, kterou pořádal přítel Klíma, ve středu pak ráno v knihovně univerzitní jsem pocítil lehkou závrať, která přešla. Ale odpoledne se obnovila a zesílila, takže jsem si lehl. Zprvu jsem připisoval účinek prostředku, jež jsem užíval k dokonalému zahnání kataru, a to léku velmi vydatného, ale i velmi odporného. Cítil jsem totiž i obtíže žaludeční. Doktor, který ve čtvrtek přišel, mne sic při tom nechal, ale pak se objevilo z receptu, že je to otřes nervový. Bylo nutno vzdáti se všeho, ležeti a nic nedělati. Věc ovšem mrzutá na konci semestru [...] Lékař těšil, že za 2–3 dni může všecko přejíti, ale ležel jsem přes týden a ještě teď nejdu do školy a zdržuji se těžší práce, dokud mi lékař nedovolí výslovně. Škoda ovšem času i všeho jiného, ale aspoň jsem se pořádně vyspal a ze všeho zapřažení vydechl.*“²⁷⁵

²⁷⁴ LA PNP, fond František S. Procházka, korespondence přijatá – J. V. Šimák, dopis z Prahy 21. 3. 1924.

²⁷⁵ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 13. 2. 1924. Dále pokračuje: „*A do budoucna – doufám, že nebude zlých následků, mám aspoň dobrý prostředek, abych se mohl vyhnouti všem nepříjemným úkolům, schůzím a komisím. Také rekonvalescenci budu nucen si*

V komplikované životní situaci J. V. Šimáka podržela rodina²⁷⁶ a přátelé. Ve druhé polovině února 1924 již lékař dovolil J. V. Šimákovi opět „všecko dřívější zaměstnání. To dovolení mne nejvíce pozdvihlo, neboť vědomí, co zanedbávám a zameškávám, opět nejvíce skličovalo.“²⁷⁷ J. V. Šimák se chtěl, částečně i na zotavenou, vypravit do Turnova. Jeho choť však oprávněně předpokládala, že by si tam vzal na sebe mnoho pracovních úkolů. Proto se dohodla se spřátelenými sestrami Nohejlovými, historičkou Emanuelou a medičkou Bertou, že J. V. Šimák stráví několik dní v Opatovicích pod dohledem jejich otce, lékaře Emanuela Nohejla.²⁷⁸ Pobyl tam tři příjemné dny na konci února a opět v květnu.²⁷⁹ Také začal zvažovat, že na další školní rok si zažádá o dovolenou. Oprávněné obavy z opakování nervových záchvatů přinutily J. V. Šimáka, aby alespoň na čas zpomalil životní tempo.

Čas věnovaný společenskému život, přátelům, rodině a domácnosti závisel na Šimákově pracovním vytížení a rodinných potřebách. V Turnově Šimákovi vyhledávali např. společnost Marie Vítězslavy Ježkové či rodiny Zdeňka Nejedlého, v Praze rodinu Borovských, Anny Vetterové-Bečvářové, rodiny dětských kamarádů Vratislavy a Milana (Hejnicovi, Majslerovi), dobře si rozuměli se sochařem Františkem Bílkem, neboť v jeho pražské vile si vždy duševně odpočinuli: „U Bílků jsme se měli tuze pěkně. Děti zbožňují Bertičku a Františka, jakkoli ti jsou o mnoho starší, ale vzorné děti, plné laskavosti a taktu. Koncertovali s námi Mistr s chotí na flétnu i na klavír, ba provedli i rytmická cvičení

protáhnouti, abych si zatím nahradil, co jsem zmeškal. [...] Lidunka se o mne starala velmi úzkostně, děti byly vypověděny do jiných pokojů a ani miláček nesměl k tátovi.“ Srv. LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – Ludmila Šimáková, dopis L. Šimákové M. L. Černé z Prahy 12. 2. 1924: „V úterý 30/1 byl [strýc / Šimák] celý den nesmírně podrážděn pro každé slovo, a ve středu dopoledne v univerzitní knihovně přišly na něho silné závratě. Ale nic neřekl a jen polehával, až večer se přiznal. A lékař pečlivě prohlédl a chodil denně, ale neřekl, co to je. Strýc myslel, že snad je nevolnost ze žaludku, užíval proti kašli sirup Camel, odporový. Lékař ho při tom nechal, ale tvářil se vždy velice vážně. Od středy do neděle trvaly závratě, naprostá netečnost k okolí a pak se přiznal strýc, že hlavou nemohl hnouti, zkrátka – docela slušný nervový záchvat, z přepracování. Už před Vánoce byl vždy hned mrzutý a zlobil se pro věci, které ho jindy nechaly lhostejným [...] Měl prý to v životě už asi 3x, ale tentokráte to bylo opravdu zlé. Ani jsem to stále nevěděla, jen v úzkosti tušila něco vážného a i na lékaři jsem pozorovala, že něco tají. Dnes je poprvé venku z postele. [...] Několikrát přišla Emča [Nohejlová] a jakožto ‚dcera lékařova‘ těšila nemocného krásně a jemně, kvítím i slovem.“

²⁷⁶ Tamtéž. O Šimákově láskyplném vztahu k manželce a dětem vypovídá jeho bohatá korespondence: „Miláček sám je k pomilování. Jí jako zjednaný a pořád je při chuti. Tvářičky má jako ředkvičky, náladu stále výbornou, do zpěvu i zábavy. Tátovi, když ležel, hrál „divadlo“ se židličkami, přičemž si za každou scénou sám zatleskal a volal „výborně“. Napadne-li ho, zpívá třeba půl hodiny, co mu síly stačí. A povídá, ach povídá!“

²⁷⁷ Tamtéž, dopis matce z Prahy 21. 2. 1924.

²⁷⁸ Tamtéž. Srv. MČR Turnov, fond J. V. Šimák, svazek básní *Babí léto*, s. 123 an., básně *Listy do Opatovic*; A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 20, i. č. 1466–1468, korespondence – Emanuel Nohejl, Berta Nohejlová, Emanuela Nohejlová/-Prátová/.

²⁷⁹ Tamtéž, dopisy matce z Prahy 3. 3., 15. 5. a 26. 5. 1924.

vlastního skládání, nic se neostýchajíce, jen aby nás pobavili. A pohoštění nezapomenutelné!²⁸⁰ S jistou úlevou J. V. Šimák na podzim 1925 konstatoval: „Hosté jsou letos rozumní a nechodí, jako by věděli, že zatím jsme tuze zapřaženi.“²⁸¹

Šimákovi dávali přednost menší společnosti přátel a rodině. Do divadla chodili občas a zpravidla se v jeho návštěvě střídali: „V dubnu [1922] se dávalo dvoje divadlo našich rodáků, ‚Červánky svobody‘ od Lothara Suchého, počátkem května ‚Hvězdný šuhaj‘ od pí Horákové. První jsem viděl já, druhé Lidunka. A oba jsme byli tuze rozčarováni, ačkoliv jsme mnoho již nečekali. Jizera patrně není křestná voda pro dramatiky.“²⁸² Někdy se naskytla i výjimečná společenská příležitost, např. 31. října 1920 uvítal J. V. Šimák s chotí a s některými svými přáteli a známými Ernsta Denise.²⁸³ Dne 9. března 1921 se Ludmile Šimákové a její sestře Zdence splnilo dávné přání. Při dobročinném čaji ve prospěch krymských uprchlíků je jejich bratranec Miloš Kobr (dřívější pařížský chargé d'affaires, berlínský ministr–rezident, právě jmenovaný vyslancem v Madridu) představil Karlu Kramářovi: „Bratranec jen vesele nás představil jako svoje sestřenice dr. Kramářovi. A ten čilý, milý, hovořil skoro sám; nesmírně je oblíben, to se poznalo právě v této společnosti.“²⁸⁴ Výjimečnou událostí bylo rovněž, když k Šimákovým zavítal J. Pekař, který se se svými známými vídal zpravidla mimo jejich domov: „Onehdy jsem měla na ‚kávě‘ vzácnou návštěvu – pro. Pekař – přišel se poprvé (k nám) strýce na něco zeptat, bylo to v pátek, byla mísa buchet, k tomu rychle uvařit silnou kávu a už byl spokojen. Lituje, že strýc neměl nyní hotovy Letopisy! a strýce to mrzí též! Ta nešťastná Kronika!“²⁸⁵

Dne 1. března 1922 proběhla vernisáž výstavy Zdenky Čechové-Liebscherové u Topičů (vystavovala 70 obrazů – Bretaň, Paříž; 6 akvarelů – Slovensko; 13 barevných kreseb – pražských výjevů z doby války). Výstava měla úspěch, což bylo pro umělkyni

²⁸⁰ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 6. 12. 1920. Jako poděkování za 1. svazek *Kroniky československé* F. Bílek portrétoval J. V. Šimákovi k svátku Vladíčka (černou a bílou křídou a bělobou na šedém papíře), viz MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 9. 1., 23. 1., 19. 3. 1922 („Mistr vystihl několika črtami podobu dítěte neobyčejně“).

²⁸¹ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 29. 10. 1925.

²⁸² Tamtéž, dopis matce z Prahy 11. 5. 1922.

²⁸³ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 15. 11. 1920. Srv. tamtéž, dopis matce z Prahy 11. 2. 1919; 10. 2. 1919 se konala slavnostní univerzitní schůze na počest 70. narozenin E. Denise; J. V. Šimák se jí zúčastnil se svou chotí. Řečnil J. Pekař, přítomen byl T. G. Masaryk.

²⁸⁴ LA PNP, fond Marie Vítězslava Ježková, přijatá korespondence – Ludmila Šimáková, dopis z 10. 3. 1921, dopsaný až 11. 4. 1921.

²⁸⁵ LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – Ludmila Šimáková, dopis L. Šimákové M. L. Černé z Prahy 12. 10. 1924. Jednalo se o konzultaci k Pekařově knize Žizka a jeho doba, srv. KÁBOVÁ H. – BÍLEK K. (ed.), *Josef Pekař a Josef Vítězslav Šimák (Edice vzájemné korespondence)*, ZČRP 20, 2007, s. 177–180.

zadostiučiněním.²⁸⁶ J. V. Šimáka to velmi těšilo a snažil se švagrovou přemluvit, aby ilustrovala jeho *Kroniku československou*; neměl však úspěch.

Odpočinek přinášely některé cesty za osvětovými přednáškami, zvláště, když při nich mohl J. V. Šimák poznávat nová místa. V červenci přednášel o českých dějinách v rámci univerzitních extenzí v Jihlavě. Byl zde spokojen: „*Dost jsem tady se dal horskými větry profoukati i myšlénky protřásl, takže doufám bude to za odpočinek a posilou k vydatnému pokračování v „Kronice“.*“²⁸⁷ Odtud pokračoval přes Pelhřimov, kde se setkal s místními vlastivědnými pracovníky – středoškolským historikem Janem Friedem, právníkem Antonínem Linhartem, děkanem Františkem Bernardem Vaňkem a *pelhřimovským to Šimákem* Josefem Dobiášem,²⁸⁸ do Chýnova, aby navštívil rodinu Františka Bílka. Bílkovi jej přijali jako vždy velmi vlídně a strávil u nich dva dny: „*A věru bylo třeba sebrati se a odolati, aby se člověk vytrhl z toho jímavého ovzduší, jemuž podléhá, i když zachová kritický úsudek. Ale divná věc, není to mistr, jenž získává, čím více se jim přiblížím, nýbrž jeho rodina. Avšak o tom spíš ústně. [...] Strávil jsem takto víc než týden mimo Prahu, nad rozpočet, ale nelituji. Viděl jsem víc, nežli jsem tušil, doplnil jsem si „vlastivědné vědomosti“ z kraje dosud neznámého, a to všecko, aniž jsem si obtížil finance. [...] Myslím, že jsem si i duševně odpočinul a že teď Kronika půjde veseleji kupředu.*“²⁸⁹ Znovu navštívil Bílkovy v Chýnově po univerzitních po extenzích v Českých Budějovicích ve druhé polovině srpna 1923.²⁹⁰ Rád pobýval ve společnosti paní domu a jejích dětí: svou bývalou žačku Bertičku Bílkovou, r. 1924 sekretářku Sociální péče, charakterizoval jako vzornou a prostou dívku, která vyniká srdcem i věděním, a přirovnal ji k turnovské M. V. Ježkové.²⁹¹

Bezprostředně po válce Šimákovy tížilo, že jsou nuceni často nechávat děti v péči služebné: „*Co platno, když máti neví kudy kam se sháňkou pro domácnost a se správou všeho. Sotva jednou za 14 dní je divadlo nebo koncert na naše číslo, abychom tak vůbec nevypadli ze světa.*“²⁹² nebo „*Lidunka po těch všech honech je všecka vyčerpána. K tomu zlobí koks, na nějž jsme odkázáni i v kuchyni [...]*“²⁹³ „*Jen více rodinného života kdybychom mohli míti, ale*

²⁸⁶ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopisy matce z Prahy 7. 3. a 19. 3. 1922.

²⁸⁷ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 4, i. č. 39, korespondence manželce a dětem, dopis z Jihlavy 19. 7. 1922.

²⁸⁸ Tamtéž, korespondence manželce a dětem, dopis z Jihlavy 24. 7. 1922.

²⁸⁹ Tamtéž. Srv. MČR Turnov, fond J. V. Šimák, svazek básní *Babí léto*, s. 148, báseň *Do Chýnova Bílkovým*.

²⁹⁰ Tamtéž, dopis z Prahy 26. 8. 1923.

²⁹¹ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 18. 6. 1924.

²⁹² A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 26. 2. 1920.

²⁹³ Tamtéž, dopis matce z Prahy 8. 3. 1920.

máti aby sháněla živobytí a táta groše na to. ²⁹⁴ J. V. Šimák přiznával, že děti si ho některé týdny moc neužijí, proto je někdy zapojoval zábavnou formou do svých aktivit: *„Nastojte, Milek a Vratka už pomáhají tátovi ve vědecké práci. Sestavuji totiž tabulky Zpovědních seznamů a tu je hlavní mrzutost, že zápisy jsou zpřeházeny a že nutno tedy každou cifru zvlášť ohledat, kam ji napsati, aby nebyl zmatek, a to velmi zdržuje. Vymyslíl jsem si tedy šablonku o vyřezaných otvorech, kterou položíím na tabulku, takže jsou volna jen ta místa, která se vyplňují z 1. archu, podruhé zase z 2. A nyní Milínek, ba i Vratka pěkně tátovi diktují čísla a táta píše, sotva stačí, takže práce dvakrát rychleji ubíhá, děti to tuze baví a jsou pyšny, že jich může tatík potřebovati k vědeckému dílu. S jejich pomocí dodělám snad tento týden veliký svazek kraje bechyňského a zbudou pak už jen dva, Plzensko a Loketsko, jichž bych se už rád také zprostil, abych se uvolnil pro práce jiné dlouhodobé, které mi nastávají.* ²⁹⁵

Dne 23. září 1921 se Šimákovým narodil syn Vladislav:

*„Šimákovic tatíka radost srdcem proniká,
že už spinká Vladislávek, jako rytíř z Blaníka.
,Jenom malou na chvílku, položím ho v postýlku’,
jen leží, už dvě se kmitá venku ruček, motýlků.
I nožičky hartusí, palečky cpou do pusy
a chychtá se tatínkovi, spinkati že nemusí.* ²⁹⁶

Pan profesor se (v omezené míře) zapojil do péče o synka. Vstával k němu v noci (stejně jako dříve k starším dětem), pokud se budil: *„Za noci nelze ho vždy chváliti a skoro vždy způsobí tátovi kolikeré vstávání, kdykoli má táta druhý den nějaké důležité jednání, k němuž potřebí sebrané mysli.* ²⁹⁷ Vladislav přinesl do rodiny štěstí a naději.

*„Náš pozdní květe, ráj snad sám
nám s Tebou dán jest potřetí,*

[...] ²⁹⁸

Ty synáčku můj nejmladší!

Už tomu rok, co’s přišel k nám,

²⁹⁴ Tamtéž, dopis matce z Prahy 6. 12. 1920.

²⁹⁵ Tamtéž, dopis matce z Prahy 19. 4. 1920.

²⁹⁶ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, svazek básní *Babí léto*, s. 176, báseň *Vladiček*.

²⁹⁷ Tamtéž, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 25. 4. 1922. Vláška se probouzel téměř pravidelně třikrát za noc.

²⁹⁸ Tamtéž, svazek básní *Babí léto*, s.178, báseň *První jubileum* z 22. 9. 1922: *„Hej, to je život jinačí // mít kolem sebe, děti, vás! // Ba věru, už se snese snáz, // když píchne kruté bodláčí. // I chutněji se posvačí! // A sdílet s vámi plno krás, // co žití dá, a nebe jas, // tu radostí div nepláči, // byť před sebou i zapírám. // Když dívám se tak vás tři hrám: // je Míla moudrá vážnost sama, // Vratinka láska, malá máma, // a ty se svýma očičkama // jsi úsvit rána, výhost tmám!“*

*náš pozdní květe, ráj snad sám
 tě poslal, poupě nejsladší.
 Hoj, to je život jinačí!
 Jsi úsvit rána, výhost tmám.
 ‚Co sní v tvé dušce?‘ přemítám
 a co v tvých očkách skotačí?
 Bude tvůj život snem a hrou?
 Či v pouť ti sudby hloží strou?
 Necht' se silou tvou Dobré je!
 Kéz v tobě smím žít o věk dál,
 bys, co já počal, dokonal,
 má lásko, víro, naděje.“²⁹⁹*

Když J. V. Šimák blahopřál manželce do Turnova r. 1922 k svátku, který jindy slavili spolu, napsal: „*A rozvzpomínám-li se nešťastného osudu manželství Vášova a jiných nám známých a mladších, tím šťastnější jsem, že u nás hřeje první slunko stále stejně mile a teple, třebaš ne vždy jasně: přehánky jsou i v nejkrásnější přírodě. Dej Bůh, abychom jak jsme počali i v témž blaženství dále setrvali pro utěšení sobě a dobru našich dětí.*“³⁰⁰ Časté střídání služebných (způsobené jejich nespolehlivostí) a skutečnost, že si Šimákovi mohli dovolit výpomoc k dětem pouze na několik hodin týdně, péče o matku paní Šimákové, Emu Liebscherovou (jejíž zdravotní stav byl po úmrtí dcery Milady velmi proměnlivý) či proměnami procházející vztah se Zdenkou Liebscherovou-Čechovou a pracovní i osobní starosti Václava Šimáka v Turnově³⁰¹ ovlivňovaly chod historikovy domácnosti. Např. na

²⁹⁹ Tamtéž, svazek básní *Babí léto*, s. 177, 182, báseň *První jubileum* z 22. 9. 1922. Srv. např. MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 17. 10. 1922. „*Vlastně bych měl hned začít o hlavní osobě, o jeho královské Výsosti princí Vladislavovi. Ten učinil pokrok za měsíc nesmírný. Běhá a jak! [...] Nemálo má spadeno na mé zásuvky papíru [...] Ví už, kde je tátova pracovna a sotva ho kdo pustí, běží k ní, je-li zavřeno, bouchá a volá hláskem co nejsladším „tati!“ [...] Rád se tulí a mazlí a nejraději chytá tátu za obě uši a vlepi mu otevřenou pusou na tvář. Usmívá se na každého, nikoho se nebojí, je miláčkem všech, kdo ho uvidí. [...] Krásné dni poslední vábí k procházce, ale zvláštních následků nevidíme. Odpoledne těžko se uspi a sotva na ½ hodinky, večer dlouho neusíná, zato ráno, o 6, o ½ 7 už je vzhůru; spí-li u maminky, bez okolku přileze k tátovi, stáhne z něho pokrývku a nemilosrdně ho vzbudí, třeba táta k němu v noci několikrát vstal a potřeboval by ještě ne několik veršů, ale kapitol. Jenže sladké tati a přítulná hlavinka zaženou všechny sny a táta se s miláčkem baví, jak panáček poroučí. A také za dne užije ho dost, někdy víc, nežli by bylo žádoucí. Ale to se rádo dělá, poněvadž přinesl s sebou plno nového veselí! Jen co zvykne si déle spát a bude vyhráno. Obě starší děti ho mají náramně rády.*“

³⁰⁰ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 4, i. č. 39, korespondence manželce, dopis z Prahy 15. 9. 1922.

³⁰¹ V letech 1911–1922 V. Šimák pracoval v turnovské strojírenské firmě *Inž. Šimák, Ježek a Borovský*. Dobře fungující závod byl jeho nesplněným snem; přes veškeré úsilí se dostal kvůli společníkovi Ježkovi do velkých finančních potíží, k čemuž také přispěly válečné dodávky firmy a

přelomu dubna a května 1922 (když byli Šimákoví bez služebné) se staral o Vladíčka a v době nepřítomnosti choti i o kuchyni pan profesor.³⁰² L. Šimáková bývala často fyzicky vyčerpaná a přetíženost jejího muže prací vyvolávala i u ní duševní neklid; také na ni velmi doléhala vyjednávání kolem Šimákovy profesury a napětí při dokončování *Kroniky československé*.³⁰³ Citlivý J. V. Šimák se znepokojením sledoval, že jeho pracovní vytížení zatěžuje i rodinu. Nedokázal tomu zabránit. Na některé své aktivity se znovu pokusil neúspěšně rezignovat. Do nových projektů se sice nerad zapojoval, ale často se nechal přesvědčit. Na jeho ženu stále více doléhala realita každodenního života. Odpočinek někdy nalézala v prožití nevšedních událostí (občasná návštěva divadla, přednášky, výlet s přáteli), své starosti svěřovala blízkým přítelkyním, které jí byly díky své vyrovnanosti a moudrosti oporou, Marii Vítězslavě Ježkové³⁰⁴ nebo Ludmile Herrmannové,³⁰⁵ velmi si oblíbila Marii Ludmilu Černou.³⁰⁶ Její dívčí představa ideálního partnera, k níž se někdy příliš často vracela, měla s jejím mužem jen málo společného. Přestože laskavého otce svých dětí milovala, někdy se příliš často oddávala snění o potenciálním jiném vztahu, aby unikla realitě – tomu, že spolu žijí dva velmi citliví lidé, se silnými prožitky, pro něž není jednoduché vyrovnávat se se všemi dramatickými nebo bolestně prožívanými událostmi, které život přináší.

Šimákovo povolání do armády (zprvu pracoval v rakouské muniční továrně ve Wöllesdorfu, pak byl námořním důstojníkem na křižníku Sant Georg v Boce Kotorské). Nejprve se za něj zaručil bratr, který také umořil jeho dluhy. Později to již nebylo možné: „*O Vášově situaci vím bohužel už dlouho a velmi mne bolí, že tentokrát každá má výpomoc by byla kapkou do moře [...]*“, napsal J. V. Šimák matce (MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 13. 4. 1922.) Když se dozvěděl, že Borovských prodali MŠANO své „Mánesy“, doufal, že budou moci snad sanovat i továrnu (tamtéž, dopis z Prahy 4. 9. 1923), ale její likvidaci nedokázali zabránit. Koncem r. 1924 bylo definitivně rozhodnuto, že Václav prodá továrnu; jeho bratr si přál, aby se mu poté vrátil aspoň kus duševního klidu (tamtéž, dopis matce z Prahy 7. 12. 1924). Již r. 1922 se Václav Šimák přestěhoval do Karviné, kde učil na (Vyšší) Průmyslové škole (pedagogické zkušenosti získal již na Živnostenské škole pokračovací v Turnově) a také uplatnil své technické znalosti při vybavování místních budov. V. Šimák neměl bezprostředně po válce štěstí ani v osobním životě. R. 1919 se rozvedl s turnovskou rodačkou Antonií (Luisou) Křepinskou (1885–1966), s níž byl ženatý od r. 1911 a žil v turnovské rodinné vilce. Oddanou partnerku našel až v odborné učitelce Zdislavě (Slávce) Horáčkové (1897–1982), s níž žil po svém odchodu z Turnova a uzavřel civilní sňatek 30. května 1936.

³⁰² MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 11. 5. 1922.

³⁰³ Viz např. LA PNP, fond Marie Vítězslava Ježková, přijatá korespondence – Ludmila Šimáková, dopis z Prahy 12. 1. 1922: „*Nervy se u mne notně ozvaly, a tak na radu lékaře užívám a libuji si, jakou úlevu cítím. Trpěla jsem více já a okolí též. Ale mnoho napětí vyvolala rychlá práce a ukončení „Kroniky“, celá rodina jsme prodělali tím hon a spěch. Nastalo na chvíli uklidnění, ale do dubna má být II. díl. Kniha je pěkná, mně zdá se svým formátem taková milá a bohatá obrázky. Co těší, je zájem, se kterým se v Praze kupuje.*“

³⁰⁴ LA PNP, fond Marie Vítězslava Ježková, přijatá korespondence – Ludmila Šimáková.

³⁰⁵ LA PNP, fond J. V. Šimák, písemnosti Ludmily Liebscherové-Šimákové, zvl. korespondence přijatá – Ludmila Herrmannová-Wildtová.

³⁰⁶ LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – Ludmila Šimáková.

V červnu 1925 J. V. Šimák napsal M. L. Černé: „*není pravé nálady [k psaní dopisu], jen shon, napětí a předráždění. A poněvadž vlastně nemám nikoho, s kým bych si mohl porozprávěti, aby mi rozuměl – tetě se nesmím zmíniti, aby se sama nerozčilovala, zmítá se to všecko ve mně samu [!] a dělá jen hořkost větší, stupňovanou vědomím slabosti a závislosti, že se nemohu a snad už ani neumím uvolniti. // Co rodina ze mne má? Místo, abych zaměstnával Vladíčka, většinou samu sobě [!] zůstaveného, a tedy tropícího čím dál větší alotria, co bych se věnoval Mílovi a Vratce, kteří by toho také potřebovali, když Lidunka je zaneprázdněna domácností a sklíčena starostmi na Smíchově [nemocná matka] [...], dělám věci, o kterých napřed vím, že jsou zbytečné, vlastně jen na prázdnou výstavní chloubu [turnovská výstava] [...] Ale já mohu celé neděle obětovat zadarmo, vždyť jsem Šimák! [...]*“³⁰⁷

Před začátkem školního roku 1926/1927 byl J. V. Šimák povolán ke své nemocné matce do Turnova. Opouštěl Prahu krátce poté, co zemřela jeho tchýně Ema Liebscherová. Nemohl se účastnit ani smutečního obřadu v Roudnici 10. října 1926, neboť pobýval v Turnově u umírající matky. „*Dolehlo na nás rázem z obojí strany zarmoucení, jemuž nelze ujíti, ale jež přes tu svou neodvratnost bolí a bolí. Musíme za to tím víc a vroucněji k sobě přilnout, zapomenout na trní a hledat jenom růže; budeme-li opravdu chtít, nezklameme se v tom prostředku a ten pomáhá třeba ne úplna. Vzpomínám na děti, vzpomínám na Lidunku, na ty, co nás opustili. Vzpomeňte i na tu, jež se chystá nás opustiti a jež přes všechny ty nevysvětlitelné projevy utajené choroby nás měla všechny nevýslovně ráda*“, napsal J. V. Šimák své ženě a dětem z Turnova 11. října 1926.³⁰⁸ Marie Šimáková zemřela v turnovské nemocnici 16. října 1926 a její pohřeb se konal o dva dny později v Turnově.

³⁰⁷ Tamtéž, přijatá korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z 11. 6. 1925.

³⁰⁸ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 4, i. č. 39, korespondence manželce a dětem, dopis z Turnova 11. 10. 1926. Viz též LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – L. Šimáková, dopis L. Šimákové M. L. Černé z 28. 10. 1926.

VI. Profesor historické vlastivědy a historik českých dějin (1927–1941)

„Škoda, že je historie tak mizerná učitelka národů a že rákoska osudu teprve vydá, co moudré poslechnutí by daleko dřív pořídilo. Svět se nenapraví.“ (Z Šimákovy dopisu Jiřímu Otakarovi Černému z Prahy 6. června 1920.)¹

Na **univerzitě** J. V. Šimák pokračoval v **přednášení** osvědčených témat z českých dějin od nejstarších dob do třicetileté války, uváděl do problematiky historické geografie československého státu a v rámci ní též hovořil o osídlení (1927/1928, 1928/1929, 1930/1931, 1931/1932, 1933/1934–1935/1936, 1937/1938), ve školním roce 1936/1937 měl samostatnou přednášku *Historie kolonizace v Čechách a na Moravě ve XIII. a XIV. století*, každoročně vedl seminární cvičení, k nimž někdy paralelně přednášel dějiny dějepisectví (LS 1929, 1929/1930, 1930/1931, 1934/1935).

Studentů, kteří si zapsali historický **seminář** a byli přiřazeni k J. V. Šimákovi, bylo během let 1927–1938 opět mnoho desítek, možná i několik set. Vzhledem k tomu, že zachované přehledy seminaristů jsou značně torzovité (zachycují jen školní roky 1927/1928, 1929/1930 a 1936/1937),² nelze provést jejich souhrnnější zhodnocení. Od školního roku 1927/1928 do konce své univerzitní kariéry J. V. Šimák posuzoval 44 disertačních prací (z nich 16 napsaly ženy), které posléze byly obhájeny.³ Doktorát si udělali z jeho studentů např. Bohumil Kvapil a Mykola Tobilevič (1927/1928), František Beneš a Josef Hráský (1928/1929), Josef Honzík, Čeněk Sameš, Ján Štefan Šikura a Václav Žáček (1929/1930), Josef Nožička (1930/1931), Josef Pelikán (1933/1934), Viktor Šinták a Rudolf Turek (1934/1935), Rudolf Koller (1935/1936), Josef Panocha (1936/1937), Bohumír Červinka, Václav Davídek a František Forst (1937/1938). Z dalších, u nichž jistě nevíme, zda navštěvovali též Šimákův seminář, to byli mj. Jan Klepl, Václav Mattauch, Miloš Nauman, Karel Doskočil a Jan Jersák. Témata obhájených prací byla pestrá: dějiny klášterů, církevních řádů, osobnosti, regionální historie. J. V. Šimák považoval za nejbližší své žáky studující ve

¹ LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, korespondence rodinná – J. V. Šimák J. O. Černému.

² A AV ČR, fond J. V. Šimák II, č. III/123+VII/4 – přehledy studentů navštěvujících seminář. Na jednom z přebalů Šimákových textů k proseminárním cvičením je zasedací pořádek seminaristů (asi ze školního roku 1931/1932), mezi nimiž figurují mj. jména: František Borecký, Václav Davídek, Jiří Hánl, Marie Jelínková (provd. Haasová), Jaroslav Pešina, Zdeněk Šolle a Jaroslav Vávra (viz A AV ČR, fond J. V. Šimák II, č. II/14, Historická propedeutika).

³ TULACHOVÁ Marie, *Disertace pražské univerzity 1882–1953*, I. Viz též HOFFMANNOVÁ Jaroslava, *K univerzitnímu působení Václava Novotného*, *Mediaevalia Historica Bohemica* 6, 1999, s. 161–198.

sledovaném období Jiřího Čarka⁴ a Rudolfa Turka.⁵ Nadále jej vyhledávali i jeho bývalí studenti a studentky (např. M. L. Černá, E. Nohejlová, O. Klímová, O. Dorazil). V dopise manželce a dětem z Prahy 4. července 1935 vzpomněl na několik svých dalších žáků: Evžena Steina, Michala Pavla Sesana (pozdějšího univerzitního historika církevních dějin v Sibiu a Cernauti),⁶ na jehož svatbu se chystal jít, ale zapomněl, a Františka Beneše, „*historika kláštera sedleckého*“; zároveň psal o příjemném náhodném setkání s bývalými posluchači – kapucínem P. Vavřincem Rabasem a středoškolským profesorem na Slovensku Karolem Goláněm.⁷

Při celkovém hodnocení svých studentů byl ale J. V. Šimák velmi skeptický: „*Věru, bojím se, že svou snahou, aby témata seminární byla opravdu vědou, jsem na scestí. Sotva 3% ze všech jsou slušnější, ale do tisku se nehodilo za poslední dvě léta nic. A také úroveň seminaristů se mi zdá vždy horší [...]*“⁸ I proto někdy přemýšlel dále: „*Letos 22. března [1927] (pozdě jsem si vzpomněl) se dovršilo 30 let mého kantorování. Zůstati na střední škole, byl jsem dnes penzistou, mohl se pěkně usadit v Turnově, dodělati všecko místní dokonale a býti třeba i turnovským pŕlmistrem procul negotiis. Takto – kdo ví, vyvolil-li jsem si stránku pěknější?*“⁹

Za Šimákovy studenty bývají často považováni Josef Dobiáš a František Roubík, kteří jsou vnímáni jako jeho pokračovatelé. Ti ale do Šimákova semináře nechodili. J. V. Šimák

⁴ Srv. KÁBOVÁ H. – BÍLEK K. (ed.), *Josef Pekař a Josef Vítězslav Šimák (Edice vzájemné korespondence)*, ZČRP 20, 2007, s. 195, dopis J. V. Šimáka J. Pekařovi z Prahy 20. 6. 1932; A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 7, i. č. 259, korespondence – Jiří Čarek.

⁵ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 27, i. č. 2195 korespondence – Rudolf Turek jun.; tamtéž, i. č. 2196, korespondence – Rudolf Turek sen.; tamtéž, i. č. 2197, korespondence – Růžena Turková; tamtéž, k. 41, i. č. 3220, skupinové fotografie – foto z promoce R. Turka; tamtéž, k. 4, i. č. 39, korespondence manželce a dětem, dopisy z Prahy 4. a 6. 7. 1934. O tom, že J. V. Šimák R. Turka ovlivnil, se zmiňuje např. SKLENÁŘ Karel, *Sto let od narození Rudolfa Turka*, ČSPS 118, 2010, s. 119–121 (o J. V. Šimákovi s. 120).

⁶ Srv. A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 4, i. č. 39, korespondence manželce a dětem, dopis z [Prahy 9. 7. 1937]: historik rumunsko-českého původu M. P. Sesan poslal J. V. Šimákovi čtyři své publikace. Srv. ČCH 44, 1938, s. 425: „*Absolvent pražské univerzity, nyní asistent univerzity v Černovicích dr. Milan P. Sesan, snaží se s nevšední horlivostí šířiti známosti našich dějin a našeho jazyka v rumunském prostředí drobnějšími publikacemi, jejichž spíše popularizační ráz nalézá zpravidla oporu v dobré informaci vědecké. [...]*“ (J. V. Šimák je pravděpodobně autorem této zprávy.) P. Sesan obhájil ve školním roce 1934/1935 u J. Bidla a J. Šusty disertaci na téma *Administrativní rozdělení byzantské říše za vlády Komnenovců a Anghelovců* (TULACHOVÁ Marie, *Disertace pražské univerzity 1882–1953*, I., s. 152).

⁷ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 4, i. č. 39, korespondence manželce a dětem, dopis z Prahy 4. 7. 1935.

⁸ LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Prahy 5. 5. 1927. Srv. tamtéž, dopisy J. V. Šimáka M. L. Černé z Prahy 22. 12. 1928, 29. 3. 1931, 12. 5. 1932, 16. 2. 1937

⁹ Tamtéž, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Prahy 5. 5. 1927.

posoudil a doporučil Roubíkovu žádost o habilitaci pro obor historické vlastivědy československého státu.¹⁰ Kromě toho se účastnil habilitačních řízení Gustava Skalského (1932), Zdeňka Kalisty (1933) a Karla Gutha (1935).¹¹ Podpořil mimořádnou profesuru Otakara Odložilíka (1934)¹² i jeho nástupnictví po V. Novotném.¹³ O. Odložilík se však J. V. Šimákovi odborně čím dál tím víc vzdaloval. R. 1930 pasivně vyčkával, jestli bude osloven, aby přispěl J. V. Šimákovi do narozeninového sborníku, o čemž napsal Jaroslavu Prokešovi z Londýna 3. února 1930 („*A Šimák? Posud mne nikdo nezval ke spolupráci, byl bych nejradši, kdyby na mne zapomněli, ale bojím se, že se to nestane.*“¹⁴) a 11. února 1930 („*O Šimáka mi nepsali. Jsem potichu, snad to nějak dopadne, nemám už chuti, když vidím, že ani Ty ani jiní nebudou psát.*“¹⁵). K 19. listopadu 1933 si zapsal do deníku: „*Včera po semináři přišel Viktor Šinták mi oznámiti, že změnil téma práce. Původně chtěl sledovati pronikání kalvinství k nám, ale to jsem mu rozmlouval a radil jsem mu, aby monograficky vypsál vlastně jen úsek, tj. náboženský převrat za vlády falcké. O prázdninách náhodou zašel k Šimákovi, a ten mu to rozmlouval a doporučil mu, aby prozkoumal dopisy konzistoře vydané Tischerem a určil jejich kompetenci. Nezapisoval bych to, kdyby to nebylo symptomatické pro naše poměry a mé postavení na fakultě: Šimák a Vojtíšek na jedné frontě, jakmile by v historii mělo jít o něco podobného jako myšlenka. Zjišťujte ruku písaře v nějakém zápisníku, počítejte kolečka hnoje, který vyvezli na tom či onom panství do pole, ale jenom se neobírejte myšlenkovými proudy, to je po vědě exaktní a po všem...*“¹⁶

¹⁰ ÚDUK-AUK, fond FF UK, k. 131, i. č. 1348, Habilitační žádosti 1898–1939, Zpráva o habilitační žádosti dr. Fr. Roubíka z 20. května 1933 pro obor čsl. historické vlastivědy a historické geografie, 27. 11. 1933. Viz též HOLÁT Pavel, *František Roubík. Neúnavný poutník mapou historie*, Praha 2007, s. 89–92. Roubíková docentura byla soukromá, Šimákova profesura byla chápána ad personam.

¹¹ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 31, i. č. 2567, korespondence – děkanství FF UK. Srv. též KALISTA Zdeněk, *Po proudu života*. 2. Ed. Jarmila VÍŠKOVÁ. Brno: Atlantis 1996, s. 139, 146–147.

¹² ODLOŽILÍK Otakar, *Deníky z let 1924–1948*. I. Ed. Milada SEKYRKOVÁ. Praha: Výzkumné centrum pro dějiny vědy 2002, s. 518, 519.

¹³ Tamtéž, s. 709–710, 716, 720.

¹⁴ SEKYRKOVÁ Milada (ed.), *Vzájemná korespondence Václava Novotného, Jaroslava Prokeše a Otakara Odložilíka*, SAP 51, 2001, s. 233.

¹⁵ Tamtéž, s. 234. Nakonec O. Odložilík napsal do Šimákova sborníku (ČSPS 1930) příspěvek *O anglických podobiznách Komenského*.

¹⁶ ODLOŽILÍK Otakar, *Deníky z let 1924–1948*. I. Ed. Milada SEKYRKOVÁ. Praha: Výzkumné centrum pro dějiny vědy 2002, s. 558–559. Srv. další kritiku na s. 644; na s. 701 (k 22. 11. 1936) hodnotí Šimákovu přednášku včerejšího dne na téma Počátky Broumova a Broumovska v Historickém spolku slovy: „*V pátek byla valná hromada spolku s přednáškou Šimákovou, velmi slabou, ukazující, co z té jeho partie Dějin bude, jestli ji vůbec dokončí. Je to na fakultě opravdu v krizi, když ani Prokeš nepřednáší, takže jsem opravdu pořád na ráně, když jde o české dějiny.*“

Dopisy O. Odložilíka jsou zpravidla strohé, rezervované, ale vyjadřují úctu J. V. Šimákovi, určitou výjimkou je poděkování za přání k mimořádné profesuře: „*Vážený pane profesore, děkuji Vám srdečně za blahopřání. Byl jste do věci zasvěcen a viděl jste, po jak klikatých cestách šla, než uzrála.*“

Uzavření Mnichovské dohody 30. září 1938 bylo pro J. V. Šimáka osudovou ranou, podlomilo jeho psychické a ve svém důsledku i fyzické zdraví. J. V. Šimák upadl v říjnu-listopadu 1938 do těžké deprese, zábor pohraničí a následná okupace českých zemí nacistickým Německem jeho zdravotní stav zhoršovaly. Na základě návrhu profesorského sboru FF UK ze dne 17. listopadu 1938 mu byla udělena zdravotní dovolená pro školní rok 1938/1939 a na konci zimního semestru téhož školního roku (tedy od 1. března 1939) byl dán na trvalý odpočinek. Při odchodu do penze mu vláda republiky Česko-Slovenské vyslovila uznání za jeho dlouholeté a úspěšné působení učitelské i na poli vědy.¹⁷ Po dobu zdravotní dovolené J. V. Šimáka zastupoval Novotného žák a nástupce Otakar Odložilík,¹⁸ který si 10. února 1939 zapsal do deníku: „*A dnes jsem nesl Šimákovi dekret o penzionování i s dopisem děkanovým – služba při Šimákově nevalném zdraví a skleslosti opravdu málo hodná závisti. Tak tedy mizí ta generace a zůstává na letní semestr ještě Šusta [...]*“¹⁹

Podstatnou náplní Šimákovy činnosti v letech 1927–1941 zůstávala **popularizace vědeckého poznání slovem i písmem**. Veřejných (včetně rozhlasových) přednášek proslavil v letech 1927–1938 přes 100, ve 30. letech měl projevů méně než v období poválečném (r. 1934 díky přednášce k husovské tematice krátce pobyl u Turkových na letním bytě v Krnsku a tato výprava v něm „oživila po letech zase libé dojmy z někdejších mých červencových poutí přednáškových“²⁰). Vedle opakujících se témat (husitství, 28. říjen) se objevily nové, např. r. 1929 *O svatém Václavu*, dále jiné vycházející např. z podkladů ke *Kronice československé*. Tiskem vyšly *O knížeti Václavovi* (1929),²¹ *Čechy za vlády Lucemburků* (1932),²² *O rodinném životě českých knížat králů* (1933 an.),²³ *Kulturní život na hradech a zámcích* (1934 an.),²⁴ *Lipany* (1934)²⁵ a *Kompaktáta*.²⁶ Kromě nich byly mnohé přednášky věnovány problematice nejstaršího osídlení a kolonizace jednotlivých oblastí českých zemí, což souznělo

Děkuji Vám nejenom za poslední projev pozornosti, nýbrž i za vřídou účast, kterou jste po léta věnoval mým studiím, a zůstávám Vám zcela oddaný O. Odložilík.“ (A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 20, i. č. 1508, korespondence – Otakar Odložilík, dopis O. Odložilíka z Bubenče 18. 9. 1934.)

¹⁷ ÚDUK-AUK, fond FF UK, k. 62, i. č. 710, Personálie pedagogického sboru – Šimák J. V.; NA, fond MŠANO, k. 232, osobní spis – J. V. Šimák; A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 1, osobní doklady.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ ODLOŽILÍK Otakar, *Deníky z let 1924–1948, I.* Ed. Milada SEKYRKOVÁ. Praha: Výzkumné centrum pro dějiny vědy 2002, s. 755–756.

²⁰ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 4, i. č. 39, korespondence manželce a dětem, dopis z Prahy 6. 7. 1934.

²¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 813.

²² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 995.

²³ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1072, 1193.

²⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1160, 1214, 1293 (s Čeňkem Chyským a Zdeňkem Wirthem).

²⁵ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1123.

²⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1198.

s Šimákovým hlavním badatelským zaměřením na historickou vlastivědu, a časté byly rovněž příspěvky k dějinám Šimákova regionu. V populární publikaci *Idea Československého státu* (1936) uveřejnil stať *Český stát za posledních Přemyslovců*,²⁷ ve sborníku *Armáda a národ* (1938) stati *Moravské pole a U Kreščaku*;²⁸ psal do *Zvonu*,²⁹ *Národních listů*³⁰ a *Národní politiky*.³¹

V letech 1927–1938 J. V. Šimák publikoval kolem stovky svých příspěvků v **regionálních týdenících**: zvláště v turnovských *Hlasech pojizerských*, resp. *Pojizerských listech*³² a železnobrodském *Týdnu horských okresů severočeských*.

Do **Pojizerských listů** psal často o různých osobnostech, zpravidla spojených s Turnovskem.³³ Věnoval pozornost např. spisovateli Václavu Čenku Bendlovi Stránickému (1938),³⁴ továrníku a mecenáši kultury Josefu Boháčkovi (1932),³⁵ filologu P. Václavu Fortunátu Durychovi (1935 a 1937),³⁶ vlastivědnému pracovníku P. Janu Křtiteli Hájkovi (1933),³⁷ básníku Bohdanu Kaminskému (1929 a 1930),³⁸ národnímu buditeli P. Antonínu Markovi (1927, 1935),³⁹ malíři Janu Prouskovi (1928).⁴⁰ Vzpomněl rovněž na spisovatele Ignáta Herrmanna (1934),⁴¹ Aloise Jiráska (1930)⁴² a Antala Staška (1931),⁴³ básníka Jaroslava Vrchlického (1932, 1937),⁴⁴ literárního historika Jana Jakubce (1936)⁴⁵ nebo svého

²⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1194.

²⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1276, 1285.

²⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 748, 869, 986.

³⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 775, 789, 914, 1173, 1203, 1222.

³¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1015, 1093, 1102, 1128

³² Od r. 1928 vycházely jako *Hlasy pojizerské* s podtitulem *Pojizerské listy*, od r. 1931 *Pojizerské listy* s podtitulem *Hlasy pojizerské* a od r. 1937 *Pojizerské listy* bez podtitulu.

³³ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1009 (*Naše pietní závazky* [Václav Čeněk Bendl Stránický, Jan Prousek, Fortunát Václav Durych, František Bohumil Tomsa, František Jan Tomsa, Jan Arnold], 1932) a příspěvky v následujících poznámkách.

³⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1269 (*Básně a novely V. Bendla*).

³⁵ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1043 (*Za Josefem Boháčkem*).

³⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1162 (*Dvoji výročí*), 1181 (*Turnovský svátek v Praze* [K 200. výročí narození Václava Fortunáta Durycha]), 1250 (*Rodokmen rodu Durychova*).

³⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1059 (*K 70. narozeninám em. faráře Jana Hájka*).

³⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 815 (*Bohdanu Kaminskému k 24. únoru* [báseň]), 868 (*Za Bohdanem Kaminským*), 909 (*Nad pozůstalostí básníkovou* [Bohdan Kaminský]).

³⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 755 (*O Antonínu Markovi*; vyšlo též samostatně, viz Bibliografii 730), 1162 (*Dvoji výročí*).

⁴⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 796 (*O Janu Prouskovi slovo včas*).

⁴¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1100. *Co jsme psali z Turnova I. Herrmannovi k 80. narozeninám*.

⁴² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 929 (*Za Aloisem Jiráskem*).

⁴³ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 978 (*Za Antalem Staškem*).

⁴⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1037 (*Vrchlický /K 20. výročí jeho smrti 9. 9. 1912/*), 1219 (*Čtvrt století od smrti Jar. Vrchlického*).

⁴⁵ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1210 (*Za profesorem Janem Jakubcem*).

přítele, historika Josefa Pekaře (1937).⁴⁶ J. V. Šimák otiskl v Pojizerských listech i několik recenzí a zpráv o literatuře; doporučoval čtenářům druhé vydání Pekařových *Dějin valdštejnského spiknutí* (1934),⁴⁷ dějiny Litomyšle od Zdeňka Nejedlého (1934)⁴⁸ a román Leontiny Mašínové *Hořící sloup*, vážící se k dějinám Mnichova Hradiště (1936).⁴⁹ Dále připomněl životopisné sborníky věnované Zikmundu Wintrovi a Josefu Kořenskému (1937)⁵⁰ či Josefu Pekařovi (1938).⁵¹

O Šimákově činnosti v turnovském muzeu vypovídají jeho zprávy o katalogizaci Markovy libuňské farní knihovny (1929)⁵² a o postupu prací v muzejním archivu (1931)⁵³ nebo vytyčení návrhů na organizaci muzejních aktivit na Turnovsku (1934, 1936),⁵⁴ případně další informativní články.⁵⁵ J. V. Šimák věnoval rovněž pozornost prezentaci svého kraje na výstavách,⁵⁶ pokoušel se zvelebit místní turistiku,⁵⁷ jako turnovský konzervátor pečoval o místní památky, podílel se na archeologickém výzkumu (1928 Drábovna; 1935 a 1936 Hruboskalsko)⁵⁸ a nabádal k zachování přírodních krás Českého ráje.⁵⁹ Pojizerské listy přinesly některé jeho populární přednášky a projevy: 1927 Antonín Marek,⁶⁰ 1938 Válečníci našeho kraje v XV. století,⁶¹ 1932 odhalení Tyršova pomníku,⁶² 1937 oslava 60. narozenin sochaře a grafika Josefa Drahoňovského,⁶³ 1938 odhalení pomníku Václava Budovce

⁴⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1233 (*Nad rakví Josefa Pekaře*).

⁴⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1157 (ref. *Pekařův Valdštejn*).

⁴⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1156 (ref. *Knihy o Litomyšli*).

⁴⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1213 (ref. *Román z dějin mnichovohradištských*).

⁵⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1263 (rec. *Dva životopisné sborníky jubileí*).

⁵¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1292 (rec. „*O Josefu Pekařovi*“).

⁵² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 829 (*Katalog knihovny libuňské*).

⁵³ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 952 (*Městský archiv turnovský*).

⁵⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1144 (*Turnovské muzeum na rozcestí*), 1199 (*Muzeum turnovské před novými úkoly*).

⁵⁵ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 751 (*Letošní muzejní výzkumy, 1927*), 1186 (*Z muzea pro Turnov a okolí, 1935*), 1208 (*Šestý dar turnovskému muzeu, 1936*), 1259 (*Z muzea pro Turnov a okolí, 1937*), 1290 a 1291 (*Z muzea turnovského, 1938*).

⁵⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 854 (*Sedmá výstava Turnovského Díla, 1929*), 912 (*Několik slov k chystané výstavě kamenářské, 1930*), 918. (*Poznámky k turnovské výstavě, 1930*), 1026 (*Řeč univ. prof. Dra J. V. Šimáka k zahájení výstavy T. D. [Turnovského Díla], 1932*), 1281 (*Poznámky k chystané výstavě Č. ráje v Praze r. 1938, 1938*).

⁵⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1103 (*Čím ještě zvelebiti naši turistiku?, 1934*).

⁵⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 790 (*Letošní výzkum u Drábovny*), 1163 (*Hruboskalsko v pravěku, 1196 [Hruboskalsko v pravěku / Výzkum r. 1936/]*).

⁵⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 924 (*Uhlí u Hodkovic, 1930*).

⁶⁰ Viz poznámku 34.

⁶¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1288 (*Válečníci našeho kraje v XV. století*).

⁶² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1004 (*K odhalení pomníku Tyršova [v Turnově]*).

⁶³ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1246 ([*Proslov. In:] Pekařova společnost pro povznesení Českého ráje oslavila 60. narozeniny Mistra Jos. Drahoňovského*). Srv. Bibliografie J. V. Šimáka č. 1244 (přetisk Šimákova projevu k 60. narozeninám J. Drahoňovského).

z Budova⁶⁴. O většině z nich i o dalších otiskly delší nebo kratší zprávy. K těmto příspěvkům volně náležejí Šimákovy záznamy o cestách spojených s odbornou a vlastivědnou prací (1927).⁶⁵ Historických článků je zde méně.⁶⁶

Stranou jeho zájmu nezůstávaly ani obecné kulturní otázky, proto se občas na stránkách turnovských novin zapojil do diskuze. O vzdělání a nevážnosti k českému jazyku pojednává Šimákův fejeton *Noví pravopis český* (1930),⁶⁷ další se vyjadřují k církevní politice československého státu (1930 *Idey a ústupky*,⁶⁸ 1931 „*Co nám na tom záleží?*“⁶⁹), k vnímání krásna se zřetelem na stavební vývoj Turnova i přírodní prostředí (1931 *Kousek estetiky*,⁷⁰ 1937 *Víc úcty ke kráse*⁷¹), možnosti poučit se z historie (1931)⁷² nebo k úpadku politické odpovědnosti a mravnosti (1933).⁷³ J. V. Šimák se zajímal o situaci středních škol a vzdělávání vůbec (1932, 1937),⁷⁴ o poměr politiky a historické vědy (1934)⁷⁵ či o vztah společnosti k pravosti Rukopisů královédvorského a zelenohorského (1934).⁷⁶ Některé příspěvky z třicátých let jsou uvozeny biblickými citáty,⁷⁷ jejichž moudrost historika oslovuje. Domnívám se, že J. V. Šimák v době hospodářské, sociální a politické krize, zejména pak po Mnichovu, nalézal posilu v příklonu k římskokatolické víře. Poslední Šimákovy fejetony v Pojizerských listech reagují na domácí politické události.⁷⁸

Původní básnická tvorba, zejména příležitostná poezie, provázela J. V. Šimáka i v letech 1927–1938. Básně v Pojizerských listech připsal básníku Bohdanu Kaminskému (1929),⁷⁹ cestovateli Josefu Kořenskému (1932),⁸⁰ sborníkáři Josefu Kuhnovi (1936)⁸¹ nebo hudebnímu skladateli Kajetánu Tichému (1937).⁸²

⁶⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1287 (*Václav Budovec z Budova*).

⁶⁵ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 776 (*Z mých letošních zájezdů. I. Mezi Lípou a Dubou, II. Varšava, III. Na oslavy Husovy, IV. Zhořelec*).

⁶⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1001 (*Empirové siluety. Z archivu turnovského, 1932–1933*), 1143 (*Turnov v novinách před r. 1886, 1934*), 1201 (*Myšlenka vzájemnosti slovanské a Turnov, 1936*), 1130 (*O našich místních pověstech, 1934*), 1164 (*Jak vznikají místní názvy a pověsti, 1935*).

⁶⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 913 (*Noví pravopis český*).

⁶⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 895 (*Idey a ústupky*).

⁶⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 937 („*Co nám na tom záleží?*“).

⁷⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 946 (*Kousek estetiky*).

⁷¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1255 (*Víc úcty ke kráse*).

⁷² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 944 (*Historie učitelkou života?*).

⁷³ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1067 (*Naše velikášství a ledacos jiného*).

⁷⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1028 (*Studovaný proletariát*), 1217 (*Budoucnost naší střední školy*).

⁷⁵ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1133 (*Politika a historie*).

⁷⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1129 (*O „Libušině sídu“*).

⁷⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1270 (*Bíti budu pastýře, 1938*), 1280 („*Pozdvihni oči své k horám...*“, 1938). Srv. Bibliografii J. V. Šimáka č. 1024 (*Radujme se...*, 1932), 1175 (*Pokoj lidem dobré vůle, 1935*).

⁷⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1270, 1280.

⁷⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 815.

Týden horských okresů severočeských přinesl v letech 1933–1938 několik Šimákových historických příspěvků,⁸³ články věnované vlastivědě v Podkrkonoší a jejím časopisům,⁸⁴ nekrolog vlastivědného badatele Lomnicka J. J. Fučíka (1938),⁸⁵ projev při tryzně za T. G. Masaryka (1937)⁸⁶ a text Šimákova smutečního rozloučení se sochařem Josefem Drahoňovským (1938).⁸⁷

J. V. Šimák byl hlavním spolupracovníkem vlastivědného sborníku *Od Ještěda k Troskám*, v letech 1927–1938 zde uveřejnil kolem stovky příspěvků. Více než polovinu z nich tvořily odborné a populárně naučné články, v nichž seznamoval s minulostí Turnovska. Mnohé z nich věnoval (stejně jako v Pojizerských listech) regionálním osobnostem: Josefu Boháčkovi,⁸⁸ Josefu Drahoňovskému,⁸⁹ Abigail Horákové,⁹⁰ Bohdanu Kaminskému,⁹¹ Maxmiliánu Křepešskému,⁹² Antonínu a Františku Markovým,⁹³ Václavu Müllerovi,⁹⁴ Josefu Pekařovi,⁹⁵ Janu Prouskovi,⁹⁶ Karlu V. Raisovi,⁹⁷ Kajetánovi Tichému.⁹⁸ Napsal také o vlastním rodě a o své literární tvorbě.⁹⁹

⁸⁰ B. JAROVEC, *Milému hostu sedmihorskému, řediteli dr. Jos. Kořenskému k 26. červenci 1932*, PL 47, 1932, č. 31, 29. 7., s. 5.

⁸¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1198a.

⁸² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1228a..

⁸³ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **1058** (*Ještě o významu „Kalicha“*, 1933), **1071** (*O rukopisech Zelenohorském a Královédvorském*, 1933), **1073** (*Odkud kořeny duchovství v Podkrkonoší?*, 1933), **1078** (*Stanov, Stanové, Stanový?*, 1933), **1079** (*300letá památka Kalicha*, 1933), **1114** (*Ještě o Lipanech*, 1934), **1125** (*Literární památka [almanach na oslavu 25 let Akademického čtenářského spolku pražského z r. 1874]*, 1934), **1142** (*Šťastný den národa*, 1934), **1149** (*Z posledních příběhů hradu Navarova*, 1934), **1154** (*Zprávy o náboženském stavu našeho kraje z let 1671–1725*, 1934), **1182** (*U Žel. Brodu se těžilo železo již v pravěku*, 1935), **1251** (*Sborník svatováclavský*, 1937).

⁸⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **1057** (*Jak pracovati o vlastivědě našich horských krajů*, 1933). Dále viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **1239** (*O tom „sborníku turnovském“*, 1937), **1284** (*Sborník „Krkonoše“*, 1938).

⁸⁵ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1278 (*Památce velkého učitele a historika Lomnicka [J. J. Fučíka]*).

⁸⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1245 (*Projev při tryzně za T. G. Masaryka*).

⁸⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1282 (*Projev Dr. J. V. Šimáka nad rakví Jos. Drahoňovského*).

⁸⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1247.

⁸⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 758, 785.

⁹⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 734.

⁹¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 927.

⁹² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1207.

⁹³ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 746; 736; viz dále č. 1134 (Šimákův projev na vyšehradském hřbitově 29. 4. 1934 při odhalení pomníku A. Marka).

⁹⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1165.

⁹⁵ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 899; viz dále č. 1260 (Šimákův projev při tryzně za J. Pekaře dne 14. února 1937 v Turnově).

⁹⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1195.

⁹⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 856.

⁹⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1069.

⁹⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **897** (*J. V. Šimák a poezie*, 1930), **928** (*Z rodinné kroniky*, 1930).

Pestrá směs dalších příspěvků zachycovala dění v kraji především v novověku, a to z nejrůznějších pohledů – články přinášely rozbor, edici či využití konkrétních písemných pramenů (dopisů, urbáře, soupisů poddaných, inventářů aj.),¹⁰⁰ několik příspěvků se týkalo kamenářství, pletařství, báňských podniků, skla¹⁰¹ ad.¹⁰² Jiné informovaly o turnovském muzeu či probíhajících archeologických výzkumech.¹⁰³ Zprostředkovávaly poznání dějin Turnovska, Hruboskalska a Českodubská.¹⁰⁴

J. V. Šimák byl významným přispěvatelem vlastivědných sborníků **Boleslavan**,¹⁰⁵ **Sborník okresu železnobrodského**¹⁰⁶ a **Bezděz**,¹⁰⁷ kde se mj. zapojil do polemiky o

¹⁰⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **838** (*Několik listů děkana dubského z let 1628–31*, 1929), **874** (*Zpráva o farách na zboží dubském za r. 1623*, 1929), **877** (*Zprávy o klášteře bělském z XVI. století*, 1929), **896** (*Instrukce hejtmánům v knížectví frýdlantském [1631]*, 1930), **911** (*Nejstarší závěti turnovské [1546–1557]*, 1930), **940** (*Doklady o umělecké výzdobě chrámu v Katusicích*, 1931), **942** (*Dva listy turnovského děkana z r. 1626*, 1931), **948** (*Kšaft Jana Rotštejnského z Rotštejna a v Turnově [1573]*, 1931), **955** (*Několik listin kněžmostských [1660–1810]*, 1931), **972** (*Soupis poddaných panství hruboskalského r. 1783, 1931–1934*), **984** (*Zprávy o krčmě na Labi pod Malou Skalou z r. 1548*, 1931), **1052** (*Dopisy Jos. Umlaufa Janu Krouskému, rolníku a radnímu v Katusicích*, 1933; s Františkem Zumanem), **1053** (*Dva dopisy z roku 1865*, 1933), **1107** (*Dva inventáře M[alého] Rohozce ze XVII. věku*, 1934), **1110** (*Inventář zámku H[rubého] Rohozce r. 1593*, 1934), **1174** (*Písemné památky po Nár[odních] gardách r. 1848–[18]50*, 1935), **1178** (*Soupis obyvatelů židovských v Turnově r. 1826*, 1935), **1234** (*Naše podřečí v listech Sylvie Kateřiny Černínové z Chudenic*, 1937), **1277** (*Odhad panství dubského okolo r. 1600*, 1938), **1286** (*Urbář hruboskalský z r. 1602*, 1938).

¹⁰¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **745** (*K dějinám našeho kamenářství*, 1927), **757** (*Paběrky o skle, dodaném na stavbu a ke dvoru Albrechta z Valdštejna v Jičíně*, 1927), **765** (*Staré zprávy o rumělce u Jesenného*, 1927), **831** (*Kdy se počalo pletařství v Bakově?*, 1929), **969** (*Řád kamenářského bratrstva na panství rohozeckém z r. 1729*, 1931), **1086** (*Zpráva o báňských podnicích v Podkrkonoší z 30. srpna 1633*, 1933), **1115** (*K dějinám našeho kamenářství*, 1934), **1155** (*Zprávy o starých našich kamenářích ve Slezsku*, 1934).

¹⁰² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **786** (*K 28. říjnu 1928*, 1928), **832** (*Krajané naši v řádu piaristickém*, 1929), **851** (*Přenesení ostatků Albrechta z Valdštejna do Hradiště*, 1929), **870** (*Zboží křenovské roku 1627*, 1929), **902** (*Když měl Turnov strach před Turky*, 1930), **904** (*Kněží podobojí v Rovensku*, 1930), **967** (*Povodeň r. 1703*, 1931), **1012** (*O lažanském dvoře*, 1932), **1070** (*O dvoře Kyselovsku*, 1933).

¹⁰³ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 735, 794, 867, 1148, 1170, 1171, 1273.

¹⁰⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **769** (*Turnov v [letech] 1627–[16]32*, 1927), **975** (*Turnov r. 1640 /Úryvky z přednášky prof. Dra J. V. Šimáka na valné schůzi muzejního spolku v Turnově/*, 1931); **907** (*Místopisné paměti Českodubská II.*, s Josefem Škodou, 1930–1938, nedokončeno), **1187** (*Z příběhů českodubských I. 1620–[16]34*, 1935, původně přednáška na slavnostní muzejní schůzi v Českém Dubu).

¹⁰⁵ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **760** (*Počátky Boleslavě a Boleslavska*), **768** (*Tři historické pověsti*), **783** (*Drobné zprávy k dějinám Mladé Boleslavě a okolí ze XVII. a XVIII. století*), **802** (*Statistika řemesel našich měst r. 1757*), **920** (*Registra zboží Vysoké Libně, Vrutice a Sovinek okolo r. 1595*), **958** (*Obnovy měst[ského] úřadu v Boleslavi Mladé v r. 1625–36*), **966** (*Podkomořské listy do Mladé Boleslavě z let 1641–48*), **1025** (*Regesta listů podkomořských, zasláných do Mladé Boleslavě [1653–1669]*).

¹⁰⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **763** (*Soupis osob podle víry na statku Navarově r. 1651*), **798** (*Odhad zboží maloskalského z let 1627–1628*), **800** (*Příhoda Petra Doležala z Jesenného [1632]*), **809** (*Záznamy z protokolů kníž[ecí] komory vévodství frýdlantského 1628–1634 o rozkazech do Semil*), **818** (*Další zprávy o hamru brodském [1548–1552]*), **894** (*Historické příspěvky [I. Další zprávy o hamru brodském [1548–1552], II. Násilný vpád Frydlantských na zboží navarovské roku 1561, III. Tři*

Máchovo jezero,¹⁰⁸ a nově **Krkonoše**.¹⁰⁹ Z dalších regionálních časopisů přispíval např. do Jihočeského sborníku historického,¹¹⁰ Starých Třebechovic,¹¹¹ ojedinele do jiných.¹¹²

Jeho srdce a velká část vědecké i popularizační práce patřily rodnému kraji.

Turnovské muzeum vstupovalo do nové fáze své existence. Dne 12. června 1927 J. V. Šimák promluvil při slavnostním otevření expozice muzea v Boháčkově domě ve Skálově ulici.¹¹³ Umístění sbírek v nových prostorách, jejich adaptaci a rozvržení se věnoval opakovaně v tisku.¹¹⁴ Rekonstrukce Boháčkova doma byla náročná, chyběly na ní finance, ne pro všechny muzejní předměty byl prostor atd. J. V. Šimák se snažil na nedostatky stále upozorňovat; v dopisech blízkým byl velmi otevřený, někdy deprimovaný, jindy rozčilený a znechucený.¹¹⁵ V dubnu 1931 kuratorium projednalo ustavení nových odborů turnovského muzea – uměleckého (Turnovské Dílo) a zemědělského (Okresní zemědělské muzeum,

drobné zprávy o starém železářství [1564–1594], IV. Dvoji pŕuhony z roku 1614]), 945 (Inventár po paní Dorotě Hrzáňové z Řehnic z r. 1555).

¹⁰⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **901** (*Kapucínská zpráva o selské bouři r. 1775 v severních Čechách*), **973** (*Tavaliny a Oltářik*), **974** (*Taxa panství novozámeckého z r. 1622*), **980** (*Zaniklé obce a zapomenutá jména místní v sev[erních] Čechách*), **1041** (*Z korespondence českolipských profesorů [listy psané Janu Krouskému, rolníku a vlastenci v Katusicích u Bělé pod Bezdězem v letech 1858–1869]*), **1077** (*Rozdíl bratří Berků o zboží jablonské roku 1565*), **1055** (*Jablonná, Jablonné, Jablonný?*), **1271** (*Co ví a neví kritická historie o bl[ahoslavené] Zdislavě*). Neukončené zůstaly příspěvky *Kniha o Housce a Registra panství lipského a novozámeckého z roku 1579* (viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **1167** a **1248**), neboť r. 1938 přestal vlastivědný sborník Bezděz vycházet.

¹⁰⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1005, 1006. Srv. PANÁČEK Josef – WÁGNER Jaromír, *Karel Hynek Mácha v kraji svého Máje*, Ústí nad Labem: Severočeské nakladatelství 1990 (2. vyd.), s. 74, 95, 114.

¹⁰⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **1279** (*Poslání vlastivědného sborníku „Krkonoše“*), **1289** (*Z dějin náboženských v horách krkonošských*), **1294** (*Misie P. Kašpara Diriga z Tovaryšstva Ježíšova v horách krkonošských r. 1679–1680*).

¹¹⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **994** (*Bylo město Hradiště ve XIII. stol. či nebylo?*, 1932), **938** (*Čtyři listy k historii Maloveckých [1546, 1549, 1555, 1564], 1931*), **950** (*Listina Petra ze Dvorce kláštera v Ústí Sezimově z roku 1434, 1931*), **1054** (*Inventár jihočeského vládyctví r. 1599. Popis svrškův a nábytkův po panu Joachymovi Voyřovi (!) z Protivce pozůstalých léta 1599, 1933*).

¹¹¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **959** (*Obyvatelé třebechovičtí r. 1651, 1931*), **1139** (*Smlouva z Krňovic z r. 1405, 1934*).

¹¹² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1124 (*List břevnovského opata P. Bennona o vpádu pruském r. 1745, Od kladského pomezí 1934*). Dále viz některé příspěvky ke kolonizaci českých zemí.

¹¹³ *Otevření turnovského muzea*, HP 42, 1927, č. 25, 17. 6., s. 1–2, č. 26, 24. 6., s. 1–2, č. 27, 1. 7., s. 1–2.

¹¹⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1144, 1199.

¹¹⁵ LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – J. V. Šimák, dopisy J. V. Šimáka M. L. Černé z Turnova 13. 8. 1932, z Prahy 22. 12. 1932, z Turnova v září 1936 (nevyhovující skříně – „nelze dělati vědecké muzeum, ale zas jen skladiště“), z Turnova 9. 9. 1937, z Turnova 13. 8. 1938; LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – L. Šimáková, dopis L. Šimákové M. L. Černé z Turnova 30. 8. 1937. Srv. A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 4, i. č. 39, korespondence manželce a dětem, dopis z Turnova 5. 9. 1927, z Turnova 20. 9. 1933.

kooperujícího se Zemědělským muzeem v Praze).¹¹⁶ Pokračoval výzkum pravěkých sídlišť (Drábovna, Hruboskalsko)¹¹⁷ a regestování písemností turnovského archivu.¹¹⁸

Na valné hromadě Muzejního spolku 2. dubna 1929 J. V. Šimák oznámil, že výzkum pramenů v cizích archivech byl dokončen, takže lze pomýšlet na definitivní zpracování dalších svazků turnovských dějin. Jejich II. díl byl rozvržen do sedmi svazků: 1. měl pojednat o třicetileté válce, 2. o letech 1648–1705, 3. o „rebelii turnovské“ a „ponížení města“ – 1778, 4. o době obrozenské a vlastenecké do r. 1860, 5. o Turnovu našich dní, 6. o kulturním rozvoji města, 7. o obyvatelstvu, rodech a rodinách.¹¹⁹ Při valných schůzích Muzejního spolku J. V. Šimák proslovil přednášky, věnované místním dějinám, které byly zpravidla přípravou druhého dílu turnovských dějin (1927: *Turnov v letech 1627–1632*, 1928: *Turnov v letech 1632–1634*, 1929: *Příběhy roku 1634–1635*, 1930: *Turnov roku 1635–1640*, 1931: *Turnov 1640*, 1932: *Turnov v letech 1641–1643*, 1934: *Turnov 1644*, 1935: *Turnov r. 1645–1647*, 1936: *Turnov na konci války třicetileté*, 1937: *Beneš Hermanov z Rukopisu Královédvorského*, 1938: *Válečníci z našeho kraje v době husitské*¹²⁰).

V Deváté zprávě muzea pro Turnov a okolí za léta 1921–1931 (1932) J. V. Šimák dokončil *Řády řemeslných cechů turnovských z XV.–XVIII. století*.¹²¹ Zpracoval *Náčrt dějin turnovského kamenářství* (Dílo 1930)¹²² a *Umělecký místopis našeho domova* (Padesát let spořitelny městské v Turnově 1932).¹²³ Uvedl slovem drobné výstavní katalogy Turnovského Díla, věnované zesnulým umělcům, s nimiž se znal – Miloši Votrubcovi (1931)¹²⁴ a Janu Prouskovi (1934).¹²⁵ Podporoval a propagoval místní kulturní práci rovněž v celostátním tisku

¹¹⁶ MČR Turnov, fond Archiv muzea Turnov, kronika se zápisy z let 1890–1932, zápis z schůze kuratoria 7. 4. 1931.

¹¹⁷ Viz např. LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Turnova v září 1936.

¹¹⁸ Např. v srpnu 1934 J. V. Šimák regestoval písemnosti z let 1826–1830 (viz LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Turnova 19. 8. 1934 a z Prahy 10. 9. 1934).

¹¹⁹ MČR Turnov, fond Archiv muzea Turnov, kronika se zápisy z let 1890–1932, zápis z valné hromady 2. 4. 1929.

¹²⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 769 (*Turnov v [letech] 1627–[16]32*), 975 (*Turnov r. 1640 /Úryvky z přednášky prof. Dra J. V. Šimáka na valné schůzi muzejního spolku v Turnově/*), 1288 (*Válečníci našeho kraje v XV. století*).

¹²¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 448.

¹²² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 908.

¹²³ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1034.

¹²⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 979.

¹²⁵ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1113.

i jinak.¹²⁶ V rámci **univerzitních extenzí v Turnově** zaměřených na vlastivědu severních Čech měl v červenci 1929 šest přednášek *Historický vývoj severních Čech*.¹²⁷

Krajům Šimákovu srdci nejbližším byla připsána knižní díla. Na vyzvání Josefa Šimonka, prezidenta Škodových závodů a senátora, majitele Housky, napsal a jeho nákladem vydal *Knihu o Housce* (s vročením 1930).¹²⁸ Ve stejné době vyšel soupis mnichovohradištských památek, vydaný ČAVU. Právě v době práce na soupisu památek, v srpnu 1926, kdy J. V. Šimák pobýval u Šimonkových na Lobči, přijal výzvu majitele Housky napsat dějiny houseckého zboží.¹²⁹ Kniha vznikala v letech 1928–1930 a byla určitým protipólem Pekařovy *Knihy o Kosti*. Vylíčil v ní dějiny území, panství a zámku od 9. století do r. 1800, a to především na základě pramenů, uložených v pražských archivech (J. V. Šimák byl limitován nedostupností pramenů patrimoniální provenience). Další díl (který nebyl realizován) měl přinést místopis zámku a obcí, případně také doplněk historie.¹³⁰

R. 1932 spatřila světlo světa díky podpoře **Československé akademie zemědělské** (v její řadě *Prameny a základy* vydávané Československou akademií zemědělskou) Šimákova rozsáhlá edice *Dopisování Jana Krouského a jeho přátel (1840–76). Příspěvek k dějinám našeho probuzení*.¹³¹ Její přípravou se odchýlil od zpracovaných témat – toto „*chození za školu*“ jej velmi těšilo.¹³² Katusický statkář J. V. Krouský na vyjití díla zareagoval slovy: „*Měl jsem Vám zajisté poděkovati ihned po obdržení knihy, ale chtěl jsem knihu dříve přečísti a ukójiti tak svoji pochopitelnou zvědavost. Obdivoval jsem se přitom mravenčí pili, s jakou jste shledával všemožná data a snažil se vysvětliti každý i zdánlivě nepatrný detail, a soudím,*

¹²⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **1102** (*Co všechno je soustředěno v práci turnovského muzea*, Národní politika 1934), **1128** (*O kulturní práci na Turnovsku*, Národní politika 1934), **1173** (*Památce Fortunáta Durycha*, NL 1935), **1302** (*When in Czechoslovakia, visit Turnov, center of the picturesque region known as „The Bohemian Paradise“*, [po 1930]).

¹²⁷ *Prázdninové univerzitní extenze v Turnově*, HP 44, 1929, č. 20, 17. 5., s. 2; *Prázdninové univerzitní extenze v Turnově*, HP 44, 1929, č. 22, 31. 5., s. 1–2; *Univerzitní extenze v Turnově. Od 8.–13. července 1929*, HP 44, 1929, č. 27, 4. 7., s. 1–2; *Univerzitní extenze*, HP 44, 1929, č. 28, 12. 7., s. 2.

¹²⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **883** (*Kniha o Housce*), **1167** (*Kniha o Housce*, Bezděz 1935–1938), **893** (*Erby na Housce*, Časopis Rodopisné společnosti československé v Praze 1930). Ke vzniku knihy o Housce viz A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 26, i. č. 2024, korespondence – Josef Šimonek (majitel deskového statku Mšeno-Lobeč, parní pily a truhlárny).

¹²⁹ LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Lobče 14. 8. 1926.

¹³⁰ Blíže viz RACEK Jan, *Šimákova kniha o Housce a Pekařova Kniha o Kosti*. In: J. V. Šimák a poslání regionální historiografie v dnešní době. ZČRP. Supplementum 2. Semily, Státní okresní archiv 1996, s. 51–56.

¹³¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 922. Ke vzniku knihy viz A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 17, i. č. 1130, korespondence – J. V. Krouský; tamtéž, k. 31, i. č. 2535, korespondence – Československá akademie zemědělská.

¹³² LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Prahy 29. 3. 1931.

že právě ty vysvětlivky v knize tvoří její rovnocennou součást s ostatním obsahem a doplňují vše tak, že jen tím stává se z knihy velmi cenný příspěvek k dějinám národního a hospodářského probuzení našich rodných krajů. // Litoval jsem velice, že Vám nebylo, velevážený pane profesore, možno aspoň Čejkovy a Tylovy listy otisknouti v plném jich znění.¹³³ Takové ocenění ediční práce mohlo J. V. Šimáka jen těšit.

K Mnichovu Hradišti se váže Šimákova studie *Máti kapucínů* o Marii Markétě Valdštejské, napsaná do sborníku k Pekařovým 60. narozeninám (1930).¹³⁴ Rovněž na město svých středoškolských studií J. V. Šimák pamatoval po celý život. Udržoval kontakty se svým profesorem A. Hoblem a kmotrem V. Sládečkem. Do Mladoboleslavských listů napsal r. 1930 o sjezdu gymnaziálních abiturientů¹³⁵ a r. 1938 zavzpomínal v gymnaziálním almanachu na profesory Antonína Hobla a Hynka Konvalinku.¹³⁶

J. V. Šimák upřel své aktivity k popularizaci a zároveň **vědecké činnosti** (v institucích, odborných spolcích a časopisech). Množství článků¹³⁷ a bystrých recenzí¹³⁸

¹³³ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 17, i. č. 1130, korespondence – J. V. Krouský, dopis J. V. Krouského J. V. Šimákovi z Katusic 2. 3. 1933.

¹³⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 905.

¹³⁵ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 915.

¹³⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1274. Část tohoto textu, věnovaná A. Hoblovi, byla přetištěna znovu v příspěvku LOUŽENSKÝ Zdeněk, *Gymnázium v bouřlivých proměnách společnosti a doby 1848–1938*. In: *Gymnázium Mladá Boleslav. 300 let. 1688–1988*. Red. Vladimír Bednář, Zdeněk Louženský. Mladá Boleslav 1988, s. 21.

¹³⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 760 (*Počátky Boleslavě a Boleslavska*, 1927), 775 (*Z minulosti Boleslavska a Čech severních*, 1927), 866 (*Z minulosti Boleslavska a Čech severních*, 1929), č. 821 (*Drobnosti místopisné*, 1929), 839 (*Několik slov o Tábořsku v dobách nejstarších*, 1929), 907 (*Místopisné paměti Česko-dubská II.*, s Josefem Škodou, 1930–1938, nedokončeno), 910 (*Nejstarší historie Horního Poníší*, 1930), 943 a 991 (*Historický vývoj Čech severovýchodních do konce XV. stol.*, 1931–1932), 980 (*Zaniklé obce a zapomenutá jména místní v sev[erních] Čechách*, 1931), 886 a 994 (*Bylo město Hradiště v XIII. stol. či nebylo?*, 1930 a 1932), 1010 a 1011 (*Několik poznámek k místopisu starého Lúcka*, 1932), 1017 (*Paběrky místopisné*, 1932), 1023 (*Příběhy krajiny královédvorské do husitských válek*, 1932), 1066, 1126, 1168 (*Místopisné drobnosti [I.], II, III*, 1933–1935), 1080 (*Újezd jeruzalémský*, 1933), 1131 (*Počátek města Vysokého n[ad] Jiz[erou]*, 1934), 1184 a 1185 (*Z minulosti severních Čech*, 1935), 1202 (*Osídlení Bělska*, 1936), 1205 (*Počátky Broumova a Broumovska*, 1936), 1206 (*Počátky Dvora Králové nad Labem*, 1936), 1218 (*Co lze říci o počátcích Jilemnice a Jilemnicka?*, 1937–1938), 1221 (*Dvě jihočeské studie místopisné*, 1937), 1222. (*Jak došlo k založení města Bělé pod Bezdězem*, 1937), 1238 (*O počátku města Berouna*, 1937), 1243 (*Počátky Dvorská a města Dvora Králové*, 1937), 1258 (*Z dávných dob Bilinska*, 1937), 1272 (*Drobné příspěvky k historii, jak byly osídleny nejjižnější Čechy*, 1938), 1300 a 1301 (*Příspěvky k starému místopisu Čech I, II*, 1946).

¹³⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 882 (rec. Pfitzner Josef, *Besiedelungs-, Verfassungs- und Verwaltungsgeschichte des Breslauer Bistumes*. I. Bis zum Beginne der böhm. Herrschaft, Liberec 1926); 1047 (rec. Häufler Ludwig, *Die Geschichte der Grundherrschaft Waldenburg-Neuhaus unter besonderer Berücksichtigung der Industrie Landgemeinde Dittersbach (Forschungen zur Geschichte der Waldenburger Berglandes I.)*, 1–2, Breslau 1932); 1158 (rec. Schwarz Ernst, *Die Ortsnamen der Sudetenländer als Geschichtsquelle*, München u. Breslau 1931), 1264. (rec. Muggenthaler Hans, *Die Besiedlung des Böhmerwaldes. Ein Beitrag zur bayr. Kolonisationsgeschichte*, Passau 1929; Blau

k nejstaršímu osídlení přerostlo v hodnotnou monografii *Středověká kolonizace v českých zemích*,¹³⁹ která vyšla též jako zvláštní otisk z Laichtrových Českých dějin se samostatným stránkováním pod názvem *Pronikání Němců do Čech kolonizací ve 13. a 14. století*.¹⁴⁰ Cesta k napsání tohoto díla byla dlouhá a pro J. V. Šimáka znamenala mnohdy doslova utrpení. Zavázal se k němu, když se redakce Českých dějin ujal na přání nakladatele Františka Laichtera po zesnulém V. Novotném K. Krofta.¹⁴¹ J. V. Šimák měl původně dokončit Novotným rozepsaný svazek I.4 (*Rozmach české moci za Přemysla II. Otakara*) soubornou kapitolou o středověké kolonizaci v českých zemích od jejich začátků až po Přemysla II. K. Krofta i Laichterovi předpokládali, že mu „*důkladná znalost předmětu, získaná dlouholetým studiem, dovolí rychle splnit převzatý úkol, takže naši odběratelé bohdá za nedlouho budou mít v rukou dokončení IV. svazku Českých dějin*.“¹⁴² J. V. Šimák v soukromé korespondenci nastalou situaci komentoval slovy: „*Není bez pikantní příchuti, že dokončení ‚Českých dějin‘ Novotného mají převzít Krofta, Šusta a já, jež autor apriori od spoluúčasti vylučoval; i že jak řeč pohřební tak nekrolog do ČČH stihly mne. O místo po N[ovotném] bude arci shánka; zatím prý je jmenování Odložilíkovo mimořádným již v ministerstvu hotovo*.“¹⁴³

V březnu 1933 napsala L. Šimáková o svém muži M. L. Černé: „*Strýc pilně píše stat' o kolonizaci k dokončení díla † Václava Novotného, ale dává mu to mnoho práce a hledání. Těšil se na jinou, ale nyní nemůže k ní zasednout, a to rozladuje nejvíce*.“¹⁴⁴ Práce, které se J. V. Šimák chtěl věnovat, byla zřejmě edice korespondencí českých historiků. Teprve v dubnu 1934 poslal F. Laichter historikovi dopis navazující na předchozí jednání, během nějž se

Josef, *Geschichte der künischen Freibauern im Böhmerwalde*, Pilsen 1932); **1211**. (rec. Klosz Ferdinand, *Das räumliche Bild der Grundherrschaft in Böhmen bis zum Ende des XII. Jhds., Mitteilungen des Vereines für Geschichte der Deutschen in Böhmen 70–72, 1932–1934*).

¹³⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1266.

¹⁴⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1265.

¹⁴¹ Blíže viz LACH Jiří, *Laichterovo nakladatelství a projekt České dějiny*, Olomouc 2008, zvl. s. 16–17, 43–48; TÝŽ, *Laichterův projekt České dějiny v kontextu české nakladatelské práce*, Časopis Matice moravské 127, 2008, s. 67–96, zvl. s. 79–88.

¹⁴² LACH Jiří, *Laichterovo nakladatelství a projekt České dějiny*, Olomouc 2008, s. 44–45, informační leták nakladatele a nového redaktora o pokračování českých dějin, z ledna 1933. Srv. smlouva na vydání z 1. 8. 1933, uložená v A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 18, i. č. 1193, korespondence – Jan Laichter.

¹⁴³ LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Prahy 22. 12. 1932. Srv. ODLOŽILÍK Otakar, *Deníky z let 1924–1948*. I. Ed. Milada SEKYRKOVÁ. Praha: Výzkumné centrum pro dějiny vědy 2002, s. 511, zápis ke 4. 10. 1932. F. Laichter hleděl prý O. Odložilíka přemluvit, aby dopsal Novotným rozepsaný svazek Českých dějin, což O. Odložilík komentoval: „*Chuti do toho mám pramálo, poněvadž jde o otázku tak důležitou jako kolonizace a na tom bych si zrovna mohl zlámati vaz. Šusta dnes plédoval pro Šimáka (který – zapisují to kvůli úplnosti – v sobotu prohlásil, že mne bude podporovati, abych byl jmenován [mimořádným profesorem]). Otázka je opravdu těžká, a kdybych nemusil tu část psát, bylo by mi to opravdu nejmilejší i kvůli času i z důvodů věcných*.“

¹⁴⁴ Tamtéž, přijatá korespondence – L. Šimáková, dopis L. Šimákové M. L. Černé z Prahy 26. 3. 1933.

dohodli na zpracování kolonizace v užším smyslu (tedy německé) a otázky osídlení vůbec před příchodem Němců pominuli (ač měly být též původně předmětem Šimákovy kapitoly). Tehdy F. Laichter J. V. Šimáka informoval, že existuje dosud neznámá sazba z pozůstalosti V. Novotného, pojednávající mj. o kolonizaci, a že je záměrem nakladatele ji vydat, tudíž historik by na ni měl navázat.¹⁴⁵ Byl stanoven nový termín dodání rukopisu – 15. září 1934.¹⁴⁶ Ten se ukázal ale jako málo reálný (rovněž jako předchozí – srpen 1933¹⁴⁷ a ještě několik následujících). „*Práce o kolonizaci pokračuje pomalu. Zatím jsem si rozhodil lístky podle hlavních krajín v Čechách, poté dojde na Moravu. Potom budu tříditi je podle krajů a konečně podle jednotlivých míst; teprve potom přijde vlastní práce kritická a sestavovací, k níž bude nutno ještě projíti všecku příslušnou místní literaturu [...] Je tedy nemožné, abych pomyslíl na vlastní práci teď v červenci, ale aspoň si rozvrhnu všecken materiál dopodrobna, jak bude možná. Čekal-li Laichter tak dlouho, počká ještě, ač jest mi trapno stále se omlouvat.*“¹⁴⁸ psal J. V. Šimák manželce počátkem července 1934 a o dva měsíce později se svěřil M. L. Černé: „*Věru se mi nechtělo z Pojizeří [...] Ale p. Laichter volá a má konečně proč; nevím, jak a co pořídím, ale podaří-li se mi do konce roku zdolati dílo, oddechnu si jako vykoupený a do smrti se na žádné podobné nezaváži.*“¹⁴⁹

Pro J. V. Šimáka začínalo přijmutím sepsání *Kolonizace* několikaleté náročné období, v jistém smyslu podobné práci na *Kronice*, ačkoliv F. Laichter se snažil být maximálně vstřícný. Dne 26. ledna 1935 se J. V. Šimák obrátil s prosbou na K. Kroftu: „*včera mne zas pan nakladatel Laichter telefonicky upomínal a již velmi rozmrzele o určitý termín, kdy může ohlásiti tisk. Abych trapnou tu chvíli ukončil, dal jsem mu – arci podmíněčně – naději do Velikonoc. // Avšak, aniž jsem se nadál, již tento rozhovor mne rozčilil tak, že jsem skoro celou noc nemohl usnouti, až ráno. A ovšem potřebou náhrady ztratil kolik hodin práce. Tedy v zájmu věci samé Vás prosím snažně, račte zaříditi, aby mne neupomínali. // Uznávám, že*

¹⁴⁵ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 18, i. č. 1191, korespondence – František Laichter, dopis F. Laichtera J. V. Šimákovi z Prahy 17. 4. 1934.

¹⁴⁶ Tamtéž, dopis F. Laichtera J. V. Šimákovi z Prahy 20. 6. 1934.

¹⁴⁷ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 4, i. č. 39, korespondence manželce a dětem, dopis z Prahy 4. 7. 1933. „*Všelijakých nových poznatků jsem zas udělal hromadu, ale stále ještě nemám pohromadě základ, abych další zpracování mohl odložit po prázdninách. Možná, že se vůbec ukáže, že celá má dosavadní přípravná práce nemá významu, ve který jsem doufal, a byla zbytečná, ne-li vůbec, aspoň pro účel, pro nějž byla podniknuta. Kozel to všechno vezmi! Nov[otný] mne pronásleduje i po ř!*“ Srv. A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 18, i. č. 1193, korespondence – Jan Laichter, dopis J. Laichtera J. V. Šimákovi z Královských Vinohrad 1. 8. 1933.

¹⁴⁸ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 4, i. č. 39, korespondence manželce a dětem, dopis z Prahy 2. 7. 1934.

¹⁴⁹ LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Prahy 10. 9. 1934. Srv. A AV ČR, fond Kamil Krofta, k. 3, i. č. 246, korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka K. Kroftovi ze 14. 11. 1934.

jest pan nakladatel oprávněn k rozmrzelosti a že jest vina na mne, a) poněvadž jsem zprvu podceňoval svůj úkol a zase přeceňoval svou hotovost látky, a b) příčinou toho stanovil termín, který se potom na několikrát ukázal neplatný. [...] Jsem si vědom, že pracuji ze všech sil, ba nad své síly (což se bohužel ukazuje stupňovanou nespavostí), záleží mi velmi na tom, aby se panu Laichterovi už dostalo dostiučinění. Ale záleží mi více na práci, a tedy nemohu se více hnáti, nežli se honím; kdyby se dostavil u mne záchvat nervový (jaký jsem už přestál), pranic by to panu nakladateli nepomohlo. Dílo dostanete, nejlepší jak dovedu. Může chvíli tedy ještě počkati, a nemyslit, že zahálím a strojím si z něho šašky. Však jsem se mu nenabízel! // Nehněvejte se proto a buďte, prosím, mým štítem.“¹⁵⁰ Před vypršením termínu J. V. Šimák K. Kroftovi sdělil, že hotov nebude, ale předkládá prozatím první část rukopisu, věnovanou obecně kolonizaci a konkrétně západním Čechám. Aby alespoň částečně urychlil postup, vzdal se svého původního záměru, že provede úplnou revizi pramenů (tedy nejprve sestaví kolonizaci místopisně, pak zjištěné detaily shrne systematicky a nakonec vylíčí vývoj kolonizace chronologicky) a obecný přehled uvozující vlastní práce napsal na základě literatury (zvl. J. Čelakovského, G. Juritsche, A. Zychy, W. Weiszäckera, J. Lipperta a příslušných pasáží své *Kroniky*). Zároveň navrhnul úpravy ve zbylé sazbě textu V. Novotného, aby plynule přecházel v jeho část. Chtěl vyjít nakladateli vstříc, proto se rozhodl, že dá své dílo do tisku dříve, než bude hotové celé, aby mohlo vycházet sešitově (jak bylo u Českých dějin zvykem). Přitom konstatoval: „*Jsem si vědom, že nepokládám nic světoborného, ale přece užitečný první soustavný přehled kolonizace aspoň po stránce teritoriální, a v tom mnoho nových řešení – arci z valné části pouze hypotéz, doufám však přijatelných. Zpracování myslím nemohlo býti jiné než soustavné shromáždění fakt a dokladů, že by bylo četbou zábavnou, si nijak nelichotím. Jdu do podrobnosti a myslím, že nelze jinak. Rozsah práce tím arci vzroste, jakkoli všecko, co mohu, strkám do poznámek [...]*“¹⁵¹ Dále předběžně stručně charakterizoval jednotlivé kapitoly a představil svůj záměr připojit na konec díla přehlednou mapu celé kolonizace.

¹⁵⁰ NA, fond Josef Šusta, k. 10, i. č. 16, korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka K. Kroftovi z Prahy 26. 1. 1935; dopis editoval LACH Jiří, *Laichterovo nakladatelství a projekt České dějiny*, Olomouc 2008, s. 55–57. Srv. tamtéž, s. 55–56: „*Snad jest má metoda nesprávná, ale já jinou pracovati neumím. Nelze mi dílo zlomit přes koleno, abych byl dříve hotov; je tedy jakékoli upomínání naprosto nadbytečné. Nedovedu sepsání, dokud nemohu za vším plně stát.*“ K. Krofta požádal o pomoc J. Šustu, který mu dopisem z 8. února 1935 sdělil: „*S Šimákem jsem hovořil a velmi mu domlouval. Je to dnes v záplavě listků plovoucí nešťastník, který již sotva může změnit způsob své práce.*“ (Citováno dle LACH Jiří, *Laichterův projekt České dějiny v kontextu české nakladatelské práce*, *Časopis Matice moravské* 127, 2008, s. 83.)

¹⁵¹ A AV ČR, fond J. V. Šimák II, sign. VII, koncepty různé, koncept dopisu J. V. Šimáka K. Kroftovi [před Velikonocemi 1935].

Teprve 22. května 1935 mohl F. Laichter J. V. Šimákovi sdělit: „*Vážení pane profesore, s velikou radostí přijali jsme od pana ministra Krofty zprávu, že jste se zdarem dokončil prvou partii rukopisu, kterou jsme odevzdali Československé grafické unii do sazby. Srdečně Vám gratulujeme k tak důkladné práci. Odběratelé Českých dějin také s povděkem uvítají, že přislíbené pokračování z Vašeho péra skutečně vychází.*“¹⁵² Mohl tak vyjít 1. sešit Českých dějin s Šimákovým textem. Zároveň F. Laichter předpokládal, že kolonizaci Čech se J. V. Šimákovi podaří dopsat v červnu 1935, část věnovanou Moravě pak po prázdninách 1935 a velmi ho povzbuzoval.¹⁵³ Změny, které J. V. Šimák navrhoval v pasážích Novotného, nakladatelství neakceptovalo, neboť text již mezitím vydalo sešitově.¹⁵⁴

Ukončení Šimákovy práce však bylo v nedohlednu, proto se Laichterovi rozhodli vydat nejprve Šustův *Soumrak Přemyslovců a jejich dědictví* (1935). R. 1936 nastaly nové potíže, neboť Šimákův text se nečekaně rozrůstal, a došlo ke střetu s nakladatelem. J. V. Šimák vše těžce prožíval: „*Nadto konflikt s Laichterem, kterému má kolonizace je tuze podrobná, čili: mám se vykuchati; a konce jsou ještě kdesi za horami.*“¹⁵⁵ Nebo: „*Že mám tahání s p. Laichtrem o tisk ‚Kolonizace‘, tuším už také víš, an mu píši příliš důkladně a obšírně a vlastně se mu příliš nedivím. Sám jsem už kolikrát celé dílo toto zažehnal, jenže si už nemohu pomoci, a tak jsem seděl v Praze až do 14/7. Měl jsem v rozpočtu býti hotov s Čechy, ale oba neočekávané exkurzy, jindřichohradecký a jihlavský, zavinity, že jsem dokončil jen Čechy východní; bylo arci potřeba některých zvláštních studií, např. o počátcích Dvora Králové, Broumova aj., jež zdržovaly víc než milo.*“¹⁵⁶

¹⁵² A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 18, i. č. 1191, korespondence – František Laichter, dopis F. Laichtera J. V. Šimákovi z Prahy 22. 5. 1935.

¹⁵³ Tamtéž, dopis F. Laichtera J. V. Šimákovi z Prahy 24. 6. 1935: „*pan vyslanec Krofta nám dnes telefonoval potěšlivou zprávu, že jste mu dodal další rukopis, a velmi nám chválil nový, detailně dokumentární přínos Vaší krajně svědomité práce. Také my máme z tohoto zdárného postupu upřímnou radost.*“

¹⁵⁴ Nemohu souhlasit s J. Lachem, který uvádí, že poslední Novotného partie vydal z rukopisu J. V. Šimák (viz LACH Jiří, *Laichterův projekt České dějiny v kontextu české nakladatelské práce*, Časopis Matice moravské 127, 2008, s. 80). Šimákova korespondence s F. Laichterem naopak ukazuje, že historik nesouhlasil s tím, aby se posmrtně vydané pasáže Novotného dějin objevily v podobě, v jaké nakonec vyšly. K Šimákovým připomínkám viz A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 18, i. č. 1191, korespondence – František Laichter, dopis F. Laichtera J. V. Šimákovi z Prahy, stránková korektura, s. 487–496 Českých dějin dílu I. část 4. Srv. NOVOTNÝ Václav. *České dějiny. Dílu I. část 4. Rozmach české moci za Přemysla II. Otakara (1253–1271)*, Praha: Jan Laichter 1937, zvl. s. 462–499. S přípravou poslední části textu Novotného k tisku pomohl Otakar Odložilík.

¹⁵⁵ LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – L. Šimáková, dopis L. Šimákové (s přípisem J. V. Šimáka) M. L. Černé z Prahy 3. 6. 1936, citováno z přípisu.

¹⁵⁶ J. V. Šimák dále pokračuje: „*Velice je mi na závidu, že v Z[emském] archivu není všech skic katastrálních map – chybí skoro každá třetí a že Archiv katastrální žádá 5 Kč za 1 hodinu studia, což arci platiti nemohu; byl bych mohl pronášeti úsudky zcela kategorické, kdybych měl po ruce všecko, neboť mapy dávají poučení neobyčejné; takto s neúplnou analogií se smím omeziti pouze na*

J. V. Šimák potřeboval nejprve napsat dílčí kritické místopisné studie (ty publikoval časopisecky), a pak teprve přistupoval k souhrnnějšímu pohledu na jednotlivé kraje. Ač se ze svého pohledu snažil text nepřetěžovat, nakladatel byl opačného názoru. Na jeho výtky historik po letních prázdninách 1936 odpověděl: „*Váš list stihá mne jako blesk z čista jasna do propasti uvědoměním, že dílo, ve které jsem se domníval ukládati vrcholný soubor jedné stránky svých životních prací, nyní nenalézá uznání a interese. Sráží mne velice bolestně pomyšlení, že nejen není Vám ke cti, nýbrž již působilo Vám velikou hmotnou škodu. Tím víc, když ve všem a dosud i dnes jste jednal se mnou vždy s ušlechtilým taktem a noblesou. [...]* Obávám se, že se u mne dostavuje osud nebožtíka archiváře Emlera, jehož se léta obávám, jsa přibližně téhož založení, let i přepracování.“¹⁵⁷ Taková slova volil J. V. Šimák v konceptech svého dopisu F. Laichterovi. Oba prý již vědí, že Šimákovo pozvání k dílu bylo chybou. Historik sám se dle vlastního soudu dopustil několika pochybení: 1. neodhadl své síly: měl věc lépe zvážit a nebrat na sebe novou práci, o které netušil vše; 2. neměl chtít za každou cenu dostát svému slibu (sepsání díla je možné dle J. V. Šimáka slíbit až v okamžiku, kdy již má dokončenou heuristiku, provedenou kritiku a interpretaci pramenů a zbývá mu kompozice, tedy vlastní psaní díla); 3. přizpůsobil zpracování díla zájmu nakladatele co nejdříve uspokojit čtenáře a začít vydávat dílo sešitově (J. V. Šimák nejprve chtěl zpracovat celý úkol topograficky, následně sestavit obecný přehled, pak napsat dílo širší a z něj výtah pro České dějiny; na takový postup však nebyl čas, proto obecný přehled sepsal na základě literatury a pak začal pracovat místopisně – tady ovšem bylo nutné přistoupit ke kompromisu, neboť nemohl bez celkového zpracování podat pouze stručný výtah, který se nejlépe vyhovoval).¹⁵⁸

pravděpodobnost, ale i tu jsou výsledky, které překvapují. Škoda, že musím pospíchat a nesmím vykořisťovati tuto látku podrobně, a tedy, půjde-li kdo po mně, nezbude nežli postupovati zase s tou vši procedurou jako já. Chápu nyní Peiskera a jeho nadšení, a tím víc lituji, že on nic neučinil ze svých vědomostí a že nebude toho možná ani mně. Je to jen líznutíčko, pravě pochutnání čeká jen toho, kdo si sedne k plnému stolu.“ Viz LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Turnova v září 1936. O práci na *Kolonizaci* viz též A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 4, i. č. 39, korespondence manželce a dětem, dopisy do Turnova z Prahy 10. 7. 1935, [z Prahy 2. 7. 1936].

¹⁵⁷ A AV ČR, fond J. V. Šimák II, sign. VII, koncepty různé, koncept dopisu J. V. Šimáka F. Laichterovi [v září? 1936].

¹⁵⁸ Srv. tamtéž: „*Ještě si dovolím povědět, že nebylo mi dáno nikdy prve na srozuměnou, jak rychle miníte s tiskem pokračovati. Rozumí se, že na tom nezáleží, kdy[ž] je dílo hotovo, ale tam, kde autor má do tisku dopisovati, přece bývalo radno. Teprve sám postup mne uvědomil a naplnil zděšením, neboť toto tempo s mou pracovní [...] nebylo v poměru. Jak mám klidně a s rozvahou pracovat vědeckou práci, o které stále jsem v úzkostných pochybách, není-li na scestí, vím-li, že musí býti do toho a toto dne v tisku, chybí-li mi jakkoli odstup, abych mohl posouditi, není-li co zbytečno, co se mi v ohni problému zdá nezbytno; však je to napětí znáti na mém rukopise, místy už nervózně nečitelném, a na stálých a stálých doplňcích, nad kterými sazeč arci pláče. Toho všeho býti nemusilo, kdybych byl mohl Vám předložit celé zpracování [...]*“

Se svým postupem seznámil F. Laichtera při odevzdání první části rukopisu na jaře 1935 a ve stejném duchu pokračoval následující rok. V návaznosti na V. Novotného užíval hojně poznámkový aparát s tím, že měl nikoliv funkci dokladovou, ale byl nezbytnou součástí díla, obsahující rozборы, vysvětlivky, nové pojetí atd. Mínil především: „[...] *do petitu jsem položil vědeckou stánku svého díla, ale ještě víc i politickou, neboť právě na choulostivé linii našeho jazykového pomezí zdálo se mi potřeba zjistiti [...] skutečné vlivy Čechů a Němců ve XIII. a XIV. století.*“¹⁵⁹ Na stejném místě 2. konceptu psal, že ta na oko zbytečná suchá data, skoro statistika osob a míst pod čarou, jsou neznatelnou, mlčenlivou, vývratnou polemikou proti Hallwichům a Bachmannům tvrdícím *urdeutsch /echtdeutsch/* půdu všude, kde se Němci objevili.¹⁶⁰ J. V. Šimák chápal téma kolonizace od svých prvních polemických vystoupení jako politikum.¹⁶¹ I proto cítil velkou zodpovědnost a tíhu úkolu.

Nakonec se situace vyvíjela alespoň jedním směrem pro J. V. Šimáka příznivě: „*„Kolonizace’ se pro mne konečně šťastněji obrátila, an pan Laichter se smířil s větším rozsahem, i nemusím se tedy mořiti s oklešťováním hotového už znění. Bohužel nepokračuji tak, jak bych chtěl, ale přece jsem dal do tisku ‚Střední Čechy’. Sedím nyní na Šumavě. Mrzutá věc, že se nutno napřed prokousati hojnou zde německou literaturou, abys nakonec konstatovala její nepotřebnost a mohla ji odmítnouti; to zdržuje nejvíc. Doufám však, že do prázdnin Čechy dodělám; jak bude s Moravou, ještě si netroufám hádati. – Už bych měl pomyslet na naše věci turnovské, aby neostaly nakonec nedokončeny, ale zatím není pomyslení. [...] Snad mi bohové věkožirní přece jen dopřejí tolik života, abych aspoň začaté věci uvedl ke konci a napravil lehkomyšlnou nevázanost mláde!*“¹⁶²

I když už bylo ukončení Kolonizace v dohlednu, doléhaly na J. V. Šimáka různé úkoly a starosti časové, které práci prodlužovaly, a tak ještě 9. září 1937 psal M. L. Černé:

¹⁵⁹ Tamtéž.

¹⁶⁰ Tamtéž. Srv. NA, fond Josef Šusta, k. 10, i. č. 16, korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka K. Kroftovi z Prahy 26. 1. 1935; též LACH Jiří, *Laichterovo nakladatelství a projekt České dějiny*, Olomouc 2008, s. 56. „*Ráčíte dojistá znáti pojednání Bergerovo o německé kolonizaci severní Moravy i Bretholze, jak všude nalézá Kvády a Markomany. Nemůže tedy býti z české strany proti nim postaveno sepsání, jež by bylo kvalitativně chatrnější, a nemůže-li kde vyvracet naprosto, aspoň čelilo těm chauvinským výmyslům. Nevím, bude-li má práce taková, ale musím mít vědomí, že jsem ničeho nepominul.*“

¹⁶¹ Srv. LACH Jiří, *Laichterovo nakladatelství a projekt České dějiny*, Olomouc 2008, s. 17: „*Aniž to kdo v roce uzavírání autorské smlouvy, roce nástupu nacismu v Německu tušil, Šimákovo téma kolonizace představovalo v době vydání výrazné politikum.*“

¹⁶² LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Prahy 16. 2. 1937. J. V. Šimák se snažil svůj text nepřetěžovat podrobnostmi. Dne 13. 12. 1937 mu F. Laichter děkoval, že přes bohatost a důležitost zpracovávané látky všechny rozsáhlejší problémy uveřejní v samostatných člancích mimo *Kolonizaci*, kde se omezí pouze na shrnutí výsledků a odkazy, viz A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 18, i. č. 1191, korespondence – František Laichter.

„Nedokolonizoval jsem. Postarali se o to přátelé ze sboru, složivše na mne referát o obsazení stolice po † Pekařovi i Novotném, což znamenalo víc nežli 6 neděl času, ježto jsem se dosud soustřeďoval jen na své úkoly, a tedy jiné historické produkce nemohl čísti; vlastně o tom už víš sama.¹⁶³ A když jsem se toho zprostil, bylo nutno se prokousávati Peiskerem, Klimeschem, Schmidtem, Branišem a jinými jihočeskými badateli a jejich teoriemi se navzájem křížícími a to bez vlastního užitku, ježto jsem z nich nic bezpečného užiti nemohl. A ježto prameny nestačí, nezbylo zas nic jiného, nežli přehlížet katastrální mapu po mapě a sestavovat nejdřív vůbec teorii o osídlení jižních Čech, abych měl půdu pro dobu kolonizační. I Peisker, v nějž jsem spoléhal, selhal úplně.¹⁶⁴ Musím tedy stavěti zhola na vlastní základně, a poněvadž jsem teprve asi ze 3/4 látky hotov, nevím, povede-li se mně či uvážnu-li v non liquet. Míti dnešní zkušenosti a vědomosti před 15 lety, jinak bych mohl vésti svou stolicí; teď – za 3 léta – už toho mnoho nezařídím. Ve vlastní práci arci musí pan Laichter čekat, neboť nutno publikovati kolik kritických studií, než mohu sdělati pokračování. // A tak jsem přijel sem rozladěn nehotovostí, a Turnov jí dodal korunu. [... líčí táhnoucí se úpravy v turnovském muzeu a překážky v činnosti] A odtud jsou ty prázdniny pro mne jakoby ztraceny a už už toužím do Prahy, abych zachytil ještě ve volném času přetržené pásmo pro archivní bádání a mohl poté v školním roce už jen skládati. Bude-li mi štěstí přát a budu hotov s Čechy do Vánoc, magnificat. Ale po zkušenostech pochybuji.“¹⁶⁵ L. Šimáková k tomu připojila: „Otec náš jest stále rozladěn, ale nijak mu neškodilo, že ‚nic nedělal‘. Byl pilný stále a vyřídil mnoho věcí za jiné, a hlavně neležel nad psaním jako v Praze, to jsem vítala. Vždyť ono se to

¹⁶³ K obsazení stolic československých dějin po J. Pekařovi a V. Novotném viz BENEŠ Zdeněk, *Podmínky nástupnictví. Znovuobsazení profesur československých dějin na Univerzitě Karlově v roce 1937*. In: *Kultura jako téma a problém dějepisců*. Red. Tomáš Borovský, Jiří Hanuš, Milan Řepa. Brno 2006, s. 171–183. Zpravodajem a zapisovatelem textu zápisu komise řešící otázky nástupnictví (J. Bidlo, J. V. Šimák, J. Šusta, G. Friedrich, V. Vojtíšek) byl J. V. Šimák. Blíže viz koncepty zápisu uložené v A AV ČR, fond J. V. Šimák II, sign. II/95, složka Podmínky nástupnictví, duben 1937. Protože J. V. Šimák nesledoval od r. 1932 soustavně odbornou produkci z českých dějin a soustřeďoval se na historickou vlastivědu, resp. *Kolonizaci*, členství v komisi jej velmi zaměstnalo.

¹⁶⁴ Srv. A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 4, i. č. 39, korespondence manželce a dětem, dopis z Prahy 30. 6. 1937: „[...] já jsem zase seděl na pojednáních o staré době jižních Čech, zejména na Peiskerově, jež mi už napřed hořklo, jak se s ním vypořádám; není dlouhé, 80 stran, ale peprné. Avšak na můj veliký, převeliký údiv, shledal jsem i u něho tolik neuvěřitelných omylů a nedopatření, že se celý jeho objev vlastně rozplývá v nic a má metoda, o níž jsem si tu stále nebyl jist, se právě z něho, Peiskra, potvrzuje; dělal to docela tak jako já a nevěděl více než já, ale já vím dnes víc nežli on před 40 lety – a tedy vidím už jasně, jak mé sepsání má před [...] jíti. Už jsem i kus napsal. Bude to zase dlouhá kritická úvaha, v níž vlastně odmítnu skoro všecko, co bylo dosud napsáno; potom přijde má syntéza – tentokrát s podrobnou mapou, kterou musím udělat, a doufám, že to dílo bude pevnější, nežli mých předchůdců. Jen co v Zemském archivu dodělám mapinky. Našel jsem si i nové výzkumy archeologické z těch končin, které mi arci velmi poslouží, a celou práci postaví na jiné základy. Proto ovšem musí jíti do podrobností – ale doufám, že do těch 14 dnů to všecko svedu.“

¹⁶⁵ LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka (s přípisem L. Šimákové) M. L. Černé z Turnova 9. 9. 1937.

[muzeum] ještě přestěhuje! Je to škoda, mohlo být mnoho hotovo a strýc klidnější, ale nemá nikoho, kdo by to za něho pečlivě vyřídil.“¹⁶⁶ Šimákův zdravotní stav nebyl nejlepší a obavy z opětovného propuknutí nervové choroby byly oprávněné.¹⁶⁷

Dne 12. července 1938 mohl J. V. Šimák poslat F. Laichterovi příznivé sdělení: „*Pane doktore, jsem velmi potěšen, mohu-li Vám oznámiti, že jsem právě dodal panu redaktorovi ostatek rukopisu, čímž Čechy v kolonizaci jsou ukončeny.*“¹⁶⁸ F. Laichter mu odpověděl: „*Mám z Vaší zprávy upřímnou radost a nepochybuji o tom, že i Vy sám jste velmi potěšen nad šťastným zdoláním veliké, obtížné a při obřivských nesnázích s našimi německými spoluobčany vysoce odpovědné práce, které jste věnoval tolik času a starostlivého zjišťování fakt i přemýšlení. Ze srdce i otcovým jménem díky Vám!*“¹⁶⁹ Zároveň se informoval o rozvrhu dalšího postupu práce na kolonizaci Moravy a Slezska; nakladatelství si již nemohlo dovolit pokračování v dosavadním rozsahu.¹⁷⁰ I proto obdržel J. V. Šimák od F. Laichtera 23. září 1938 následující dopis: „*Vážený pane profesore, v osudových chvílích pro tradiční země Koruny české a za abnormálně finančně zhoršených poměrů, charakterizovaných předčerejšími vládními moratorii, velmi vážně Vás žádám o urychlené dokončení Vašeho spisu o kolonizaci v tom smyslu, jak Vám a nám to před časem navrhl redaktor Českých dějin. // Máám na mysli jasné doporučení pana ministra Krofty, abyste se rozloučil s myšlenkou, že – až budete mít detailně zpracovánu Moravu a Slezsko – pořídil byste z této práce pro nás výtah. Znamenalo by to odklad do nedohledna. // A opětuji pozitivní radu pana profesora Krofty, abyste dosavadní velikou práci **formálně uzavřel** povšechným odkazem na období s Čechami a zcela stručným přehledem asi o 32 stranách, psaným jakoby článek do revue.*

¹⁶⁶ Tamtéž. Část muzejních sbírek (archeologie a historie), které spravoval J. V. Šimák, se přestěhovala až následující rok.

¹⁶⁷ Viz např. LA PNP, fond František Laichter, korespondence s J. V. Šimákem, dopis J. V. Šimáka z 8. 5. 1938: „*Jen kdyby právě v tyto chvíle nezaskakovaly mi do díla nečekané a nemilé příhody jiné, stavovské i soukromé, jimž se nelze vyhnouti a které nejen připravují o čas, nýbrž i sklíčuují duševně a ztenčují výkonnou sílu.*“

¹⁶⁸ LA PNP, fond František Laichter, korespondence s J. V. Šimákem, dopis J. V. Šimáka z 12. 7. 1938.

¹⁶⁹ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 18, i. č. 1191, korespondence – František Laichter, dopis F. Laichtera z Kadeřavce u Turnova 19. 7. 1938. Srv. LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Turnova 13. 8. 1938: „*Pro primo dopsána jest kapitola o kolonizaci naší České vlasti a dodána, takž zbývá nyní ještě vlast Moravskoslezská.*“

¹⁷⁰ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 18, i. č. 1191, korespondence – František Laichter, dopis F. Laichtera z Kadeřavce u Turnova 19. 7. 1938: „*Pan ministr Krofta, pokud se pamatují, s Vaším souhlasem se s Vámi před časem dohodl, že sice kolonizaci Čech dokončíte v tom měřítku, v němž jste začátek své práce založil, kolonizaci Moravy a Slezska že však z mnoha věcných důvodů nebude možné probírat tak podrobně a že o této otázce podáte stručný přehled, kterým Vaše kniha bude moci být ukončena a veřejnosti předložena.*“

*Znovu tedy prosím: ukončete laskavě a urychleně dosavadní práci, abychom mohli komplet vydat v říjnu, nejpozději v první polovině listopadu. Prosím, prosím, prosím, učiňte tak. Máme pro to velmi vážné důvody.*¹⁷¹ J. V. Šimák Laichterovy prosby neoslyšel. Úvod *Kolonizace* je datován listopadem 1938: „*Ve chvílích, kdy se moci změnila staleté hranice našeho státu a se odlučuje od něho širé pomezí, osídlené z většiny Němci, vychází bezděky až příliš časově tato kniha, obsahující líčení, kdy a jak se toto německví u nás počínalo. [...] Středověká kolonizace jest zjev velmi složitý. [...] Vyšetřiti a objasniti tyto a jiné poměry [průběhu osídlování] jest věc velmi obtížná a někde skoro nemožná, obzvláště tam, kde se nedostává pramenů současných a lze jen souditi ze stavu pozdějšího. Čím hloub jsem se zabíral do těchto otázek, tím mi bylo patrnější, že sotva se může odpověděti na ně způsobem jiným, nežli cestou místopisnou, vyličením, jak vznikalo a se vyvíjelo osídlení XIII. a XIV. věku a vytčením (s jistotou, pravděpodobností, možnostmi), který v tom byl podíl kolonizace německé, kam zasáhla, kam nikoli; jaká byla kde její historie a význam. A to kraj po kraji, v rámci velkostatku a obcí městských, přibíraje v to i končiny dnes cizí, tehda však kusy příslušné k půdě Českého království, na níž titíž čeští rodové vládli a kolonizovali. Úkol tento jsem se snažil provésti.*“¹⁷²

J. V. Šimák významně využíval podrobné speciální a katastrální mapy. Svou knihu charakterizoval jako „*soustavnou řadu drobných hutných krajinských monografií velkostatků a měst (z nichž některá zde nalézají poprvé prvotiny svých dějin), vyčerpávající aspoň relativně spolehlivý obraz prostorového vývoje středověké kolonizace u nás v jejím širokém a bohatém dění.*“¹⁷³ To bylo dle jeho soudu největším přínosem jeho *Kolonizace*. Na konci Úvodu vyslovil své přání: „*Rád bych, aby dílo mé bylo přijato vlídně a přineslo žádoucí užitek. Věnoval jsem jemu (krom dřívější obecné přípravy místopisné) více než čtyři léta nejlepší vůle a napjatého přičinění, pokud mé síly stačily; přihodil-li se kde omyl, budiž laskavě opraven.*“¹⁷⁴

Na základě Laichterova doporučení dostal separátní otisk „*název pro širší veřejnost přitažlivější a aktuálnější*“; F. Laichter navrhoval *Příchod Němců do Čech*,¹⁷⁵ nakonec se dohodli na názvu *Pronikání Němců do Čech kolonizací ve 13. a 14. století*.

¹⁷¹ Tamtéž, dopis F. Laichtera J. V. Šimákovi z Prahy 23. 9. 1938. Srv. tamtéž, dopis F. Laichtera J. V. Šimákovi z Prahy 7. 10. 1938: doporučuje nesestavovat jmenný rejstřík jako finančně neúnosný, pouze podrobný obsah, eventuelně též věcný rejstřík nevelkého rozsahu, dále nutné napsat úvod.

¹⁷² ŠIMÁK J. V., *Středověká kolonizace v zemích českých*, Praha 1938, s. V–VI.

¹⁷³ Tamtéž, s. VI.

¹⁷⁴ Tamtéž, s. VI–VII.

¹⁷⁵ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 18, i. č. 1191, korespondence – František Laichter, dopis F. Laichtera J. V. Šimákovi z Prahy 25. 10. 1938.

Šustův a Laichterův životopisec Jiří Lach konstatuje, že J. V. Šimák „nevládl tvůrčí lehkostí“ a „vypsání kolonizační procesu“ pro něj „představovalo očistec, neboť neměl dar syntézy jako již zmiňovaní Pekař nebo Josef Šusta“.¹⁷⁶ Podobně v umění se setkáváme jak s tvůrčí lehkostí (Vítězslav Nezval), tak s díly, která vyrůstají velmi bolestně (František Halas). Šimákovu naturelu je bližší (zejména od 2. desetiletí 20. století) druhá varianta tvůrčí činnosti. Při poznávání skutečnosti i historických procesů (odrážejících jeho vnímání a pozorování) měl sklon rozkládat vnímané a zkoumané předměty a jevy na části a soustředit se především na ně, usiloval nejen proniknout do všech podrobností a detailů, ale zároveň na ně nahlížet v rámci celku. Kromě toho zvláště při popularizaci dával průchod vnímání a prožívání (a neváhal akcentovat emocionální přístup), při ní se mu také více dařilo zobecňovat.¹⁷⁷ Vedle něj J. Pekař a J. Šusta stále přihlíželi k celku, ke smyslu zkoumaných jevů, a měli tak větší předpoklady pro syntézu, někdy ovšem detaily přehlíželi; i u nich hrály velkou roli emoce. J. V. Šimák si stanovil metody a cíle práce odpovídající jeho naturelu sklonného k analýze. Svůj autorský záměr (pokud jde o Čechy) naplnil.

J. V. Šimák fenomén osidlování vnímal jako velmi aktuální, časový, a to od počátku své vědecké kariéry. Cítil velkou odpovědnost a tíhu, když se mu poněkud neplánovaně začal soustavně věnovat. Proto pracoval svědomitě a usiloval o důkladnou objektivní analýzu. Vracely se mu zdravotní problémy, které vyvolal jeho první velký nervový záchvat z přepracování r. 1924. Deprese komplikovaly jeho aktivity a stresující práce na *Kolonizaci* zase zhoršovala jeho zdravotní stav. J. V. Šimák se ocitl v začarovaném kruhu, z něhož už nevystoupil. Důvodem byla právě *Kolonizace*, která v letech 1938–1941 sehrála dvojí roli – pozitivní¹⁷⁸ i negativní, jak vypovídá především František Roubík: „Výsledkem této podrobné a namáhavé práce jest [...] Šimákova základní kniha o středověké kolonizaci, vydaná koncem r. 1938, v níž u nás poprvé dostáváme na podkladě široce založeného výzkumu všech pramenů podrobný obraz slovanské a na ni navazující německé kolonizace Čech, v níž Šimák s jemu vlastní úzkostlivou kritičností a objektivitou odvažuje a hodnotí podíl českého a německého

¹⁷⁶ LACH Jiří, *Laichterovo nakladatelství a projekt České dějiny*, Olomouc 2008, s. 17.

¹⁷⁷ Z hlediska dimenze vnímání bych J. V. Šimáka charakterizovala spíše jako analyticko-syntetický typ (než jako čistý typ analytický) kombinovaný ještě s emocionálním. Viz též PEKAŘ Josef, *K šedesátým narozeninám J. V. Šimáka*. In: Přátelé čsl. starožitností svému učiteli. K šedesátinám univ. prof. Dra J. V. Šimáka, Praha: SPS 1930, s. VI–VII; VOJTÍŠEK Václav, *Josef Vítězslav Šimák*, OJKT 8, 1929–1930, s. 202. Srv. např. BENEŠ Zdeněk, *Opravdu dějepisectví bez syntézy?* In: Cestou dějin. K počtě prof. PhDr. Svatavy Rakové, CSc., 2. Red. Eva Semotanová. Praha: Historický ústav AV ČR, v. v. i., 2007, s. 11–21; TÝŽ, *Podmínky nástupnictví. Znovuobsazení profesur československých dějin na Univerzitě Karlově v roce 1937*. In: Kultura jako téma a problém dějepisectví. Red. Tomáš Borovský, Jiří Hanuš, Milan Řepa. Brno 2006, s. 176–178.

¹⁷⁸ Některé pozitivní reakce uvádí LACH Jiří, *Laichterův projekt České dějiny v kontextu české nakladatelské práce*, Časopis Matice moravské 127, 2008, s. 84.

živlu v kolonizaci země. Tato Šimákova kniha zůstane spolehlivým základem, na němž bude sice možno budovat dále prohlubováním a rozšiřováním místního studia a snad i využitím nových pramenů a metod, ale jejíž výsledky zůstanou asi ve svém celku v platnosti. Touto knihou vyvrcholil Šimák vývoj své vědecké činnosti, získal si tak trvalou zásluhu na poli vlastivědného výzkumu Čech. [...] Vydání této poslední Šimákovy knihy přišlo do těžké doby, kdy se již schylovalo k mnichovské tragédii a k 15. březnu 1939, a vrhlo smutný stín na poslední dny Šimákova života. V záchvatech choroby si Šimák vyčítal, že svou až přílišnou kritickou objektivitou ve výkladu pramenů dal ve své knize Němcům více, než jim po pravdě patřilo, a že tak nechtě také svou knihou přispěl k tragickým událostem té doby. Tato myšlenka mu ztrpčila poslední chvíle života“¹⁷⁹

V souvislosti se svým výzkumem osídlení J. V. Šimák zdůrazňoval cenu a význam **historické kartografie**.¹⁸⁰ Svě teoretické i praktické znalosti a dovednosti uplatnil v přednáškách z historické geografie a v některých svých článcích.¹⁸¹

Vydáním edice korespondence J. Krouského a dokončením listáře k dějinám náboženských blouznivců (2. díl J. V. Šimák předložil ČAVU 26. 11. 1932)¹⁸² J. V. Šimák zřejmě uzavřel své dílo k českým dějinám (vycházely sice ještě *Zpovědní seznamy*, ale ty již byly delší dobu připravené do tisku). Nadále se věnoval již převážně svému oboru, tedy historické vlastivědě (v užším smyslu topografii). R. 1932 byl po smrti V. Novotného osloven, aby se ujal dokončení Českých dějin – zpracování problematiky kolonizace českých zemí. S ohledem na tyto důvody považoval rok 1932 za důležitý mezník ve své vědecké práci, jak připomněl r. 1937 v dopise Janu Kaprasovi (tajemníkovi I. třídy ČAVU): „nelze zapomenouti, že již víc než pět let se zabývám historickou vlastivědou, a nikoli českými dějinami, a že tedy by mi splnění závazku [napsat Pekařův nekrolog] dalo práci větší, nežli by byl užitek. A k tomu by se doba nesmírně prodloužila, neboť nemohl bych se dát do díla, dokud nedokončím historie středověké kolonizace.“¹⁸³ Po vydání *Kolonizace* se k žádné větší práci ze zdravotních důvodů nedostal.

¹⁷⁹ A AV ČR, fond Historický klub, k. 17, sloupcové korektury nekrologů pro plánovaný 48. ročník ČČH, sloupec 18 (František Roubík, Profesor Dr. J. V. Šimák). Srv. ŠPÉT Jiří, *Po stu letech (K výročí Českého časopisu historického)*, ČČH 93, 1995, s. 3–24.

¹⁸⁰ Viz tamtéž, sloupec 19; ROUBÍK František, *Historické mapy J. V. Šimáka*, ČSPS 69, 1961, s. 220–223; TÝŽ, *Soupis map českých zemí*, 1–2, Praha, 1951–1955.

¹⁸¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 892 (*Dvě historické mapy československé*, Věstník pedagogický 1930), 1119 (*Knížectví frydlantské na poč. r. 1634. Podle Bílkových Dějin konfiskací [mapa]*). In: Pekař Josef, *Valdštejn 1630–1634 (Dějiny valdštejnského spiknutí)*, II. Praha, Melantrich 1934, za s. 160). Dále mapy k dílu A. Sedláčka (viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 732, 1230, 1268).

¹⁸² A AV ČR, fond ČAVU, k. 6, i. č. 18, Protokoly o schůzích I. třídy, 26. 11. 1932.

¹⁸³ A AV ČR, fond ČAVU, k. 130, i. č. 145, spisy 1937, čj. 1664/1937.

Vedle publikační činnosti se J. V. Šimák nadále podílel na aktivitách vědeckých společností a spolků. R. 1932 se stal řádným členem ČAVU,¹⁸⁴ kde stále působil (do r. 1939) v Archeologické, Historické a Místopisné komisi, v letech 1937–1939 byl členem **komise pro soupis rukopisů**.¹⁸⁵

I. třída ČAVU vydala v letech 1927 a 1934 v Historickém archivu (č. 46 a 49) dva díly Rezkova-Šimáková *Listáře k dějinám náboženských blouznivců českých v století XVIII. a XIX. (I. Do roku 1810; II. Od roku 1811–1907)*,¹⁸⁶ ve Věstníku ČAVU vyšly *Tři zprávy o selských hnutích v XVIII. stol.* (1928).¹⁸⁷ J. V. Šimák uveřejnil nekrology členů I. třídy ČAVU Augusta Sedláčka (1927), Čenka Zíbrta (1932) a Jana Peiskera (1933).¹⁸⁸ Nestihl již napsat Volfův nekrolog¹⁸⁹ a odmítl psát pro ČAVU posmrtnou vzpomínku na J. Pekaře (protože znal Šustovu řeč a jiné sepsání považoval předem za méně vydařené).¹⁹⁰ V červnu 1932 předložil Komisi pro Sbíрку pramenů k poznání literárního života při III. třídě ČAVU svůj lístkový *Soupis knihovny libušské* a žádal o jeho přijetí do Sbířky.¹⁹¹

Jeho činnost v I. třídě ČAVU byla celkem bohatá. Spolu s V. Novotným byl delegován na konferenci slovanských a východoevropských historiků ve Varšavě. Konala se v druhé polovině července 1927.¹⁹² J. V. Šimák se do Varšavy netěšil, neboť byl – od mládí nadšený polonofil – zklamán polskou politikou po první světové válce, nadto: „*Divám se s pochybnostmi na praktické výsledky takových sjezdů, any pohlí spoustu peněz a čeho*

¹⁸⁴ Volba J. V. Šimáka řádným členem ČAVU byla doporučena všemi členy I. třídy v jejich schůzi 23. 1. 1932 (viz A AV ČR, fond ČAVU, k. 6, i. č. 18, Protokoly o schůzích I. třídy). Návrh na volbu J. V. Šimáka (a zároveň K. Krofity) řádným členem ČAVU podali 12. 12. 1931 J. Šusta, J. Pekař a L. Niederle a J. Šusta v něm uvedl: „*Podrobnější věcné odůvodnění svého návrhu nemám za nutné, ježto vědecká činnost obou jest obecně známa a ten i onen se s příkladnou horlivostí i obětavostí prací třídy pravidelně účastní.*“ (A AV ČR, fond ČAVU, k. 176, i. č. 221, Návrhy na volbu členů, 1931.)

¹⁸⁵ A AV ČR, fond ČAVU, k. 204, i. č. 258, osobní spis – J. V. Šimák; tamtéž, k. 6, i. č. 18, Protokoly o schůzích I. třídy, 27. 11. 1937.

¹⁸⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 731, 1095.

¹⁸⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 807.

¹⁸⁸ Viz odstavce věnované dějinám dějepisectví.

¹⁸⁹ A AV ČR, fond ČAVU, k. 6, i. č. 18, Protokoly o schůzích I. třídy, 22. 1. 1938 (J. V. Šimák bude požádán o nekrolog J. Volfy), k. 7, i. č. 18, Protokoly o schůzích I. třídy, 14. 2. 1941 (Volfův nekrolog svěřený J. V. Šimákovi napíše F. M. Bartoš).

¹⁹⁰ A AV ČR, fond ČAVU, k. 130, i. č. 145, spisy 1937, čj. 1664/1937.

¹⁹¹ A AV ČR, fond ČAVU, k. 117, i. č. 140, spisy 1932, čj. 1040/1932; A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 39, i. č. 3178, *Soupis knihovny libušské* (na kartotéčních lístcích). Srv. Bibliografii J. V. Šimáka č. 829 (*Katalog knihovny libušské*, HP 1929). Vyjádření III. třídy ČAVU k Soupisu / Katalogu se ve fondu ČAVU nepodařilo dohledat, ale podle dopisu psaného M. L. Černé z Turnova 13. 8. 1932 J. V. Šimák (LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková) dostal do III. třídy Akademie Katalog libušské knihovny.

¹⁹² A AV ČR, fond ČAVU, kn. 12, i. č. 17, Protokoly o schůzích I. třídy 1921–1930, 19. 3. 1927. Srv. Bibliografii J. V. Šimáka č. 776 (*Z mých letošních zájezdů. II. Varšava*, HP 42, 1927, č. 32, 5. 8., s. 2–3, č. 33, 12. 8., s. 1–2, č. 34, 19. 8., s. 1–2, č. 35, 26. 8., s. 1–2); A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 3, legitimace: Cestovní pas republiky československé.

*dosáhnou, dalo by se poříditi soukromým jednáním stručněji a úsporněji.*¹⁹³ Dne 26. července 1927 slavila Varšava národní svátek, čehož se účastnili rovněž historici, 27. července si prohlédli město a odpoledne začal kongres, trvající tři dny. Přijeli na něj J. Borovička, V. Chaloupecký, E. Janoušek, V. Kybal, J. Macůrek, J. B. Novák, V. Novotný (stejně jako J. V. Šimák zastupoval ČAVU, měl též projev), J. Šusta a M. Weingart. J. V. Šimák se nakonec vracel domů celkem spokojený: „*At jsou již faktické výsledky sjezdu víceméně podřízené, jedno si odnášíme, uspokojivé vědomí, že jsme neostali za jinými, nýbrž zastupovali svůj národ se ctí, ačli jsme v něčem i nad druhé nevynikli [...] Arci zásluhou předních našich zástupců, pohybujících se v mezinárodní společnosti sebevědomou jistotou, odbornými vědomostmi a nejen lingvistickou znalostí, nýbrž i výmluvností v cizích jazycích. A také ze soukromých styků, přímo i nepřímou, bylo lze vzíti na vědomí, jak aspoň část inteligence o Čechy stojí, jak si přejí užšího sblížení i poznání, styděli se za to, že je předstihujeme ve znalosti vzájemné.*“¹⁹⁴ Naopak odmítl zastupovat ČAVU na napoleonském kongresu v Praze v říjnu 1933.¹⁹⁵

Na schůzi 15. prosince 1934 J. V. Šimák navrhnul znovuzavedení kategorie dopisujících členů: „*Poukazuje na mnoho dobrých pracovníků ve svém oboru, kteří mají za sebou již mnohem více vědecké práce, než měl on sám v době, kdy se stal členem Akademie, a přece nemohou býti zvoleni pro nedostatek míst. S návrhem vysloven souhlas a usneseno zvoliti komisi: Pekař, Miříčka, Foustka, Kapras, Šimák, která by věc připravila.*“¹⁹⁶ Šimákova iniciativa vyzněla naprázdno.

Spolu s Karlem Stloukalem a Václavem Vojtíškem byl v listopadu 1935 zvolen za I. třídu ČAVU do komise, která se měla zabývat otázkou pojmenování pražských ulic a míst (po zasloužilých mužích a ženách našeho národa).¹⁹⁷ V květnu 1935 byl vybrán za I. třídu ČAVU do komise, která připravovala volbu prezidia ČAVU a smírčího soudu.¹⁹⁸

Dne 13. ledna 1936 J. V. Šimák předložil předsednictvu I. třídy ČAVU návrh, aby byla podána žádost za zpřístupnění arcibiskupského archivu. K jeho prodiskutování byla ve schůzi 14. března 1936 zvolena komise ve složení G. Friedrich, J. V. Šimák a V. Vojtíšek, aby

¹⁹³ ŠIMÁK J. V., *Z mých letošních zájezdů. II. Varšava*, HP 42, 1927, č. 32, 5. 8., s. 2.

¹⁹⁴ ŠIMÁK J. V., *Z mých letošních zájezdů. II. Varšava*, HP 42, 1927, č. 35, 26. 8., s. 2.

¹⁹⁵ A AV ČR, fond ČAVU, k. 119, i. č. 141, spisy 1933, čj. 975. Kongresu se nakonec účastnil J. Pekař.

¹⁹⁶ A AV ČR, fond ČAVU, k. 6, i. č. 18, Protokoly o schůzích I. třídy, 15. 12. 1934.

¹⁹⁷ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 1, osobní doklady; A AV ČR, fond ČAVU, k. 6, i. č. 18, Protokoly o schůzích I. třídy, 9. 11. 1935.

¹⁹⁸ A AV ČR, fond ČAVU, k. 6, i. č. 18, Protokoly o schůzích I. třídy, 25. 5. 1935.

jednala též o zpřístupnění jiných archivů.¹⁹⁹ Výsledkem byl propracovaný návrh žádosti, která odešla 14. června 1936 z ČAVU.²⁰⁰ J. V. Šimák v ní upozornil na naléhavou potřebu zpřístupnění vzácných pramenů církevní historie, přičemž nabídl pomoc ČAVU při případné reorganizaci arcibiskupského archivu v „živý“, badatelsky využívaný ústav.²⁰¹

V březnu 1938 byl spolu s několika dalšími členy jmenován za ČAVU do obnovené komise Těšínska.²⁰² Od května 1938 již J. V. Šimák do schůzí I. třídy ČAVU nedocházel, s dvěma výjimkami: 9. ledna 1939 byl přítomen na důvěrné schůzce historického odboru I. třídy ČAVU, kde byl vybrán za kandidáta na prezidenta ČAVU J. Šusta, a 25. října 1940, kdy přijal blahopřání k 70. narozeninám.²⁰³ Poslední práci posuzovanou J. V. Šimákem pro ČAVU byly Náboženské poměry při kutnohorské konzistoři od r. 1548 od Františka Trnky.²⁰⁴

Zastupoval ČAVU při kladení základního kamene k Jiráskovu divadlu v Hronově v srpnu 1928 i při slavnostním otevření divadla v září 1930; také při některých svých osvětových přednáškách (v červnu 1935 měl při oslavách patnáctiletého trvání muzea v Českém Brodě pozdravit přítomné jménem ČAVU, stejně tak v květnu 1936 při odhalení pamětní desky Antonínu Rezkovi v Jindřichově Hradci, v červenci 1936 při slavnosti 500. výročí basilejských kompaktát v Jihlavě a v červenci 1937 při odhalení pomníku Václava Budovce z Budova v Mnichově Hradišti) či při smutečních projevech (v únoru 1932 při pohřbu Čenka Zíbrta, v lednu 1937 v Jenišovicích na Pekařově pohřbu, v únoru 1937 v Turnově při tryzně za J. Pekaře, v květnu 1937 ve strašnickém krematoriu na pohřbu Josefa Volfa).²⁰⁵

R. 1930 završil po dlouholeté přípravě *Soupis památek historických a uměleckých v okrese mnichovohradištském I* (vydala jej **Archeologická komise při ČAVU** jako 46. svazek

¹⁹⁹ Tamtéž, 14. 3. a 23. 5. 1936, včetně příloh.

²⁰⁰ A AV ČR, fond ČAVU, k. 125, i. č. 144, spisy 1936, čj. 38/1936; tamtéž, k. 126, i. č. 144, spisy 1936, čj. 811/1936 (2. koncept žádosti adresovaný arcibiskupovi Karlu Kašparovi).

²⁰¹ Odpověď na toto podání pravděpodobně nepřišla. Viz A AV ČR, fond ČAVU, kn. 40, i. č. 64, Podací protokol 1936.

²⁰² Komise Těšínska měla svou činnost koordinovat s Československou společností historickou; 8. 2. 1939 byl J. V. Šimák vyzván, aby přijal členství v pracovním odboru pro výzkum Slezska při Československé společnosti historické (viz A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 1, osobní doklady).

²⁰³ A AV ČR, fond ČAVU, k. 6, i. č. 18, Protokoly o schůzích I. třídy, 5. 3. 1938 – 13. 12. 1940.

²⁰⁴ Tamtéž, 5. 3. 1938 a 16. 3. 1940: J. V. Šimák a R. Urbánek doporučili práci vydat, po doplnění náležitým úvodem a poznámkami.

²⁰⁵ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 31, i. č. 2524, korespondence – ČAVU. O své cestě do Hronova J. V. Šimák referoval ČAVU 14. 10. 1930, viz A AV ČR, fond ČAVU, k. 112, i. č. 138, spisy 1930, čj. 1514/30.

Soupisu památek historických a uměleckých v Republice československé),²⁰⁶ v němž byly popsány památky vyjma Bezdězu a Podbezděží, jimž měl být věnován samostatný II. svazek.

Místopisná komise ČAVU za Šimákova jednání řešila nadále dotazy týkající se konkrétních místních jmen (rozbory některých dotazů J. V. Šimák publikoval),²⁰⁷ zabývala se požadavkem Československé společnosti zeměpisné na úřední pevné ustálení českých jmen (od 1930), vyjadřovala se k Lexikonu obcí a podporovala Profousovo zpracování pomístních jmen po stránce etymologické.²⁰⁸ R. 1931 se J. V. Šimák stal členem **komise pro revizi pomístního názvosloví při Národní radě badatelské, svolávané Vojenským zeměpisným ústavem** a pracoval v ní jako zástupce Místopisné komise ČAVU.²⁰⁹ Jistým vyvrcholením činnosti Místopisné komise ČAVU bylo schválení Profousovy práce *Místní jména v Čechách* a její zadání do tisku na schůzi komise 24. února 1940. J. V. Šimák sice nebyl jednání přítomen, ale došel jeho kladný posudek (z 19. ledna 1940), který stejně jako druhé odborné posouzení – předsedou komise Josefem Jankem – knihu doporučilo k vydání:²¹⁰ „*Jméno místní jest prý zkamenělou nejstarší historií obce. Zjistiti tuto historii pomáhá historikovi filolog jazykovým rozborem. Souborem těchto jmenných rozborů pro celé historické Čechy má býti dílo Profousovo. // Poněvadž tu filolog vede historika, nemůže jeho dílo ve své podstatě podléhati posudku historikovu. Ale přece se historik může přesvědčiti o jeho spolehlivosti přihlédnutím k látce i ke způsobu, jak jí bylo užito. [...] // Vlastní dílo Profousovo po stránce heuristické záleží v přebohatém množství pramenných dokladů, jimiž původní látku vyzbrojil, čerpaných ze zdrojů vydaných i archivních [...] Prameny jsou zde excerповány velmi pečlivě, ve věrné transkripci původního znění, s označením zdroje, v starší době i s poznamenáním, je-li pramen pravý či pochybný. Tu je přesnost diplomatického podání všude bezpečně zjevná. // Pokud se týče historie obecné, všelijakých momentů a proudů, jimiž by bylo lze vysvětliti změny jmen, všímá si jich autor všude velmi pozorně, strážlivě a kriticky. Svě výsledky shrnuje*

²⁰⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 884.

²⁰⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 784 (*Hřebečsko-Schönhengst*, Naše řeč 1928, s Antonínem Profousem), 1055 (*Jablonná, Jablonné, Jablonný?*, Bezděz 1933). K této problematice též č. 980, 1078, 1164.

²⁰⁸ A AV ČR, fond ČAVU, k. 234, i. č. 512, Místopisná komise. Zápisy ze schůzí komise, 1927–1940.

²⁰⁹ k. 234, i. č. 512, Místopisná komise. Zápisy ze schůzí komise, zápis č. 34 z 20. 11. 1933; dále viz zejména A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 36, i. č. 3115, korespondence – Vojenský zeměpisný ústav, Praha.

²¹⁰ Tamtéž, zápis ze schůze 24. 2. 1940. Na schůzi byli tehdy přítomni Josef Janko (předseda), Josef Dobiáš, Oldřich Hujer, Václav Kočka, František Jílek-Oberpfalcer, Antonín Profous, Jaroslav Prokeš, Matěj Semík, Vladimír Šmilauer; omluveni byli Ladislav Klicman a Ladislav Prokop.

stručně a jasně. // Není pochyby, že toto dílo přinese české vědě i vědě vůbec bohatý užitek [...]“²¹¹

Šimákova činnost v **Královské české společnosti nauk** se omezila (stejně jako v předchozím období) na účast na některých přednáškách. V listopadu 1938 Gustav Friedrich a Kamil Krofta navrhli, aby byl J. V. Šimák zvolen řádným členem I. třídy KČSN. V návrhu ocenili jeho rozsáhlé vědecké a literární dílo k dějinám českého dějepisectví, minulosti rodného kraje (a vůbec českého místopisu), souborné popularizační dílo o českých dějinách i *Středověkou kolonizaci v českých zemích*. Za poctu J. V. Šimák poděkoval v lednu 1939, slavnostního aktu se ale ze zdravotních důvodů neúčastnil.²¹²

Do r. 1930 byl J. V. Šimák jednatelem a po valné hromadě 24. října 1930 místopředsedou (místostarostou) **Historického spolku**. Jednatelem HS se stal Otakar Odložilík. Výměnu funkce J. V. Šimák komentoval: „*o loňské valné hromadě Historického spolku byl jsem – netázán – velmi obratně povýšen na místopředsedu, abych byl zbaven jednatelství; je samozřejmo, že mi za tu víc než dvacetipětiletou funkci neřekl nikdo ani slůvka.*“²¹³ Výborová schůze HS 4. listopadu 1932 byla zahájena Šimákovou vzpomínkou na zesnulého předsedu V. Novotného.²¹⁴ Místopředseda HS připomněl jeho dlouholetou spolkovou činnost. (Smuteční řeči při Novotného pohřbu ve strašnickém krematoriu 18. července 1932 pronesli V. Kybal, O. Odložilík, J. Pekař a J. V. Šimák.) Na další valné hromadě HS byl starostou spolku zvolen G. Friedrich.²¹⁵ J. V. Šimák redigoval s R. Urbánkem Novotného *Historické spisy Petra z Mladoňovic a jiné zprávy a paměti o M. Janovi Husovi a M. Jeronymovi z Prahy* (Prameny dějin českých, díl VIII.), které vyšly r. 1932 krátce po smrti editora, a na edici napsal recenzi.²¹⁶

Vzhledem k tomu, že činnost HS dlouhodobě stagnovala, na výborové schůzi 21. února 1933 „*Šimák dává na uvážení, nebylo-li by radno zastaviti činnost spolkovou a úkoly nesplněné odevzdati vědeckým korporacím, které jsou finančně lépe zabezpečeny. V rozhovoru, který se potom rozpředl, bylo konstatováno, že potíže, které brzdily spolkovou*

²¹¹ A AV ČR, fond ČAVU, k. 135, i. č. 148, spisy 1940, čj. 79/1940. Srv. Bibliografii J. V. Šimáka č. 1298a.; VAVROUŠKOVÁ Anna, *Vznik díla dr. Ant. Profouse „Místní jména v Čechách*. In: SVOBODA Jan – ŠMILAUER Vladimír, *Místní jména v Čechách*, V, Praha: Nakladatelství ČSAV 1960, s. 21–22.

²¹² A AV ČR, fond KČSN, k. 24, i. č. 43, osobní fascikly členů – J. V. Šimák; A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 1, osobní doklady.

²¹³ LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Prahy 29. 3. 1931.

²¹⁴ A AV ČR, fond Historický spolek v Praze, k. 1, i. č. 2, Kniha zápisů ze schůzí výboru a valných schůzí 1909–1951, 4. 11. 1932.

²¹⁵ Tamtéž, 11. 3. 1933.

²¹⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1093.

činnost v poslední době jsou z velké části překonány a že už ze zřetele na *Fontes* je žádoucí, aby spolek trval stále. Na návrh Friedrichův bylo učiněno jednomyslné usnesení, že se komise pro vydávání *Fontes* rozpouští a že se ukládá výboru, aby sám pečoval o vydávání svazků dalších. Aby se předešlo změnám při číslování svazků, bylo stanoveno, že svazek se *Starými letopisy* dostane číslo VII.²¹⁷ Lze se domnívat, že J. V. Šimák hleděl na další činnost HS nadále velmi skepticky.

Největším publikačním počinem HS ve sledovaném období byly kromě Novotného připomenuté edice Šimákovy *Zpovědní seznamy arcidiecéze pražské z let 1671–1725* (1928: II.1. (část V) *Bechyňsko*; 1929: II. 2 (část VI) *Vltavsko* a II. 3 (část VII) *Podbrdsko*; 1931: [II. 4] (část VIII) *Prácheňsko*; 1935: III. 1 (část IX a X) *Plzeňsko a Loketsko*; 1937: III. 2 (část XI) *Žatecko* a III. 3 (část XII) *Slánsko*; 1938: [III. 4] (část XIII, XIV, XV) *Rakovnicko, Praha s okolím, Kladsko*).²¹⁸ Jejich tisk se podařilo za cenu zadlužení HS dokončit. Chyběl však rejstřík, na který zatím nebyly finance ani odborná síla, která by jej sestavila.

Jinak se členové spolku (včetně J. V. Šimáka) účastnili např. v březnu 1930 tryzny za Aloise Jirásku (promluvil J. V. Šimák²¹⁹), oslavy 100. výročí narození Josefa Emlera (v lednu 1936) a památky A. Rezka v Jindřichově Hradci. Při vzpomínce na Josefa Kalouska 31. března 1938, pořádané Filozofickou fakultou UK, promluvili K. Krofta, O. Odložilík a J. V. Šimák).²²⁰ Skutečnost, že J. V. Šimák patřil zřejmě k neaktivnějším členům HS dokládá též fakt, že v letech 1936, 1937 i 1938 měl na všech valných hromadách přednášky (Počátky Broumova a Broumovska; Hrabata von Bogen a jejich država v Čechách; Osídlení jihovýchodního cípu Čech).²²¹

Počátkem r. 1939 se opět hovořilo o možnosti rozpuštění HS „pro zjednodušení poměrů“. Proti tomu se postavil V. Vojtíšek, který zdůrazňoval nutnost zachovat HS jako

²¹⁷ A AV ČR, fond Historický spolek v Praze, k. 1, i. č. 2, Kniha zápisů ze schůzí výboru a valných schůzí 1909–1951, 21. 2. 1933.

²¹⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 781, 814, 936, 1159, 1215, 1267.

²¹⁹ Na památku Aloise Jirásky J. V. Šimák napsal do *Světozoru* stat' *Jiráskův kraj v minulosti* a svou řeč při smuteční tryzně Hradci Králové 19. března 1930 publikoval. Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 898, 930; srv. dále č. 929. „*Nedovedeš si představití důstojný, krásný pohřeb za účasti celé Prahy a zastoupení všech společenských vrstev! Strýc jel na pohřeb do Hronova, kde bylo mnoho, mnoho lidí a z každého domku a domu váł černý prapor. Strýc byl vůbec velice dojat už od chvíle, kdy zvěděl, že je Mistr [Jirásek] v bezvědomí a prof. Hýsek na něm chtěl článek pro Světazor. Psal s bolestí a s láskou, ze srdce a z velké přátelské oddanosti – a užil toho na přednášce v Hradci Králové, kde kdekoho dojal a po přednášce mu dr. Ulrich děkoval: „To nebyla přednáška, ale báseň!“*“ (LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – L. Šimáková, dopis L. Šimákové M. L. Černé z Prahy 30. 3. 1930).

²²⁰ A AV ČR, fond Historický spolek v Praze, k. 1, i. č. 2, Kniha zápisů ze schůzí výboru a valných schůzí 1909–1951, jednatelská zpráva o činnosti HS v letech 1938–1940.

²²¹ Tamtéž, valné hromady 27. 11. 1936, 19. 3. 1937, 25. 2. 1938.

nejstarší český historický spolek, jímž je zajišťována kontinuita s dobou buditeckou.²²² Za změněných politických poměrů bylo žádoucí existenci HS obhájit.

To bylo již v době, kdy se J. V. Šimák s HS loučil. Ve výborové schůzi 24. února 1939 V. Vojtíšek oznámil, že J. V. Šimák odevzdal spolku veškerý materiál k vydání Starých letopisů českých a HS jej uložil v městském archivu.²²³ Na valné schůzi HS 27. června 1941 „vzpomněl starosta [Gustav Friedrich] těžké ztráty, kterou Historický spolek utrpěl úmrtím zasloužilých dlouholetých členů. Zvláště vzdal poctu místopředsedovi prof. Dr. Šimákovi, jenž dlouhá léta byl obětavým jednatelem spolku a má velký podíl v novější jeho publikační činnosti. Odchod prof. Šimáka, jenž přišel brzy po jeho oslavě 70. narozenin způsobil spolku mezeru, která bude těžko nahrazena, jako nebude lehká náhrada za tohoto neúnavného a odborného pracovníka v naší obci historické.“²²⁴

Jednatelská zpráva HS za léta 1938–1940 vysoce ocenila dokončení Zpovědních seznamů: „Tak bylo dovršeno významné dílo, které zesnulý prof. Šimák zpracoval s nevšední pílí a obětavostí. Zaslouhuje za to uznání a vděčnou vzpomínku. Cena díla stoupne, bude-li k němu vydán rejstřík.“²²⁵ Rejstřík se nakonec přes veškerou snahu HS nepodařilo vydat, ačkoliv Věra Kosinová-Jenšovská jej sestavila.²²⁶

J. V. Šimák se stále zabýval **dějiny dějepisectví**, uveřejnil články *Letopisy kapucínské* (NL 1928),²²⁷ „Series“ *Augustina Olomouckého* (ČČH 1931),²²⁸ *Dva příspěvky k*

²²² Tamtéž, 24. 2. 1939.

²²³ Tamtéž, 24. 2. 1939.

²²⁴ Tamtéž, 27. 6. 1941. Novým místostarostou HS se stal V. Vojtíšek, jednatelem Antonín Haas (O. Odložilík byl v USA), předsedou zůstal G. Friedrich.

²²⁵ Tamtéž, jednatelská zpráva o činnosti HS v letech 1938–1940.

²²⁶ Tamtéž, 23. 10. 1942 (otázka obsahu a rozsahu rejstříku ke *Zpovědním seznamům* byla svěřena F. Roubíkovi jako Šimákovu nástupci a „nejpovolnějšímu odborníkovi ve vlastivědné práci“), 13. 11. 1942 (F. Roubík stanovil pravidla pro společný rejstřík ke všem svazkům, práce se ujme Věra Kosinová-Jenšovská), 11. 12. 1942, 27. 11. 1943, 5. 5. 1944, 2. 11. 1945, 14. 3. 1946 (V. Kosinová-Jenšovská pracuje na rejstříku), 19. 6. 1944 (korespondence A. Haase s H. Zatschkem, mj. k rejstříku), 14. 3. 1946 („HS má však čestný závazek zpřístupniti Šimákovu edici i vydati pracné dílo dr. Kosinové; pak se s vydáním posečká až do vyjasnění poměrů finančních a tiskárenských“), 21. 3. 1947 (V. Kosinová-Jenšovská má hotový rejstřík místní a věcný, na osobním pracuje), 15. 1. 1948 (na Haasovo upozornění bylo debatováno o nejvhodnějším a nejlevnějším způsobu vydání rejstříku; K. Stloukal navrhnul způsob subskripční a hektografované vydání), 2. 6. 1948 (zjištění rozpočtu na rejstřík), 3. 11. 1948 („V rejstříku k *Šimákovým Zpovědním seznamům* rozhodnuto, že zatím nemůže býti vydán pro značný finanční náklad (rozpočet Pražské akciové tiskárny na jeden arch 4500 Kč), ale hlavně pro nedostatek papíru. Paní dr. Kosinové-Jenšovské bude zatím vyplacen zálohový honorář 20000 Kč a krabice s listky se uloží v Historickém ústavě jako depozitum HS; v odborném tisku se upozorní na tuto skutečnost.“), 19. 2. 1949 („Protože na minulých výborových schůzích bylo rozhodnuto, že *rejstřík k Zpovědním seznamům* se zatím nebude tisknout a že rukopis se uloží v Historickém ústavě, bylo ihned zahájeno jednání v té věci, které skončilo sepsáním listiny o té věci 29. ledna 1949. HS si vyhrazuje plné vlastnictví rejstříku, Historický ústav zase zaručuje péči o něj.“).

²²⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 789.

dějinám českého dějepisectví [I. Bohuslava Bílejovského Kronika česká, II. Jiřího Bartholda Pontana z Braitenberka Bohemia Pia] (ČČH 1932)²²⁹ a *Ještě k dějinám českého dějepisectví* [I. Příspěvek k posouzení „Letopisů českých 1196–1278“, II. Kdo skládal kroniku t. ř. Dalimila?], (ČČH 1932).²³⁰ Pravděpodobně ve 30. letech J. V. Šimák již předpokládal, že edici Starých letopisů českých nedokončí.

Podle záznamu ve vlastní bibliografii měl nejpozději k r. 1937 uchystán do tisku třídílný *Listář k dějinám českého dějepisectví* (I. Dopisy kruhu Balbínova 1650–1690; II. Dopisy kruhu Dobnerova 1760–1790; III. Dopisy doby probuzenecké 1790–1825).²³¹ Na dějinách dějepisectví mu opravdu záleželo, jak vypovídá jeho bilance práce za školní rok 1930/1931: „Tuším, že jsem už psal, že jsem dal do tisku ‚Korespondenci Jana Krouského‘; v září chci v Praze dokončiti poslední oddíly Zpovědních seznamů a 2. díl ‚Blouznivců‘ pro tisk. Podaří-li se mi příští rok zpracování ‚Korespondence historiků XVIII. století‘ – a víc ani nechci! – bude to mistrný kus a velká útěcha,²³² pak se konečně budu moci vrátiti také k našim věcem; byl by to divný kuks [!], kdybych všecko jiné dodělal a jen to, co mne nejvíc rozněcovalo, neukončil. Ale to mi bohda Pánbůh nedá!“²³³ Nebo: „Je mi nakonec líto, že jsem se sám do Balbína²³⁴ nedal, mám tolik předběžných věcí za sebou a je škoda, že ostanou nezužitkovány. Ale před 20 lety jsem měl jiný program a méně času, abych mohl to veliké břímě s jistotou na se vzítí.“²³⁵

²²⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 970.

²²⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1000.

²³⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1003.

²³¹ A AV ČR, fond J. V. Šimák II, č. II/92, Má bibliografie a přednášky.

²³² LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z [12. 5. 1932]: „Bude nutno, aby mi Pán Bůh ještě o jeden rok života přidal víc, nežli jsem počítal, neboť s bilancí tohoto roku jsem strašně pozadu. Konečná úprava katalogu libušské knihovny, dvě přednášky o severovýchodních Čechách a Tanvaldsku, z nichž vyšla stať ve sborníku ‚Od kladského pomezí‘ a druhá v Časopise Rodopisné společnosti, pak ony nekrology [Č. Zírta a A. Podlahy], umělecká topografie Turnovska (pro publikaci městské spořitelny) je vlastně všecko. Přičtu ještě rozbor Letopisů (1196–1278) [...], zjišťující děkana Víta za spisovatele a podrobný rozbor ‚Dalimila‘ – obé v ČČH, zavru tím viditelnou svou produkcí. Ovšem jsem si rozepsal všechny poznámkový aparát k historiků korespondencím, jež jsem chtěl letos upravit do tisku a zadat – ale ostalo jenom při tom [...]“ R. 1934 se v břevnovském klášteře objevilo asi 60 kusů korespondence Josefa Bonaventury Pitra, jejíž zpracování J. V. Šimáka čekalo, viz A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 4, i. č. 39, korespondence manželce a dětem, dopis z Prahy 4. 7. 1934.

²³³ LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Turnova 13. 8. 1931.

²³⁴ Zde J. V. Šimák uvádí, že zapůjčil své opisy balbínovské korespondence W. Bobkovi, jehož práci o B. Balbínovi později recenzoval, viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1089.

²³⁵ LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z [12. 5. 1932].

Věnoval velkou pozornost osobnostem historiků, které poznal jako jejich žák, kolega či přítel. Napsal **Sedláčkův** nekrolog²³⁶ a připravil k vydání poslední svazek jeho *Hradů, zámků a tvrzí království Českého (XV. Kouřimsko, Povltaví a jz. Boleslavsko)*: sestavil k němu *Seznam článků dílu XV., Rejstřík jmen k dílu XV., Přehledné seznamy celého díla* i 3 mapy – k dílu XIV., XV. a ke všem dílům), vyšel r. 1927 (ve 2. vydání r. 1938) v pražském nakladatelství Šolc a Šimáček.²³⁷ S velkým porozuměním charakterizoval **Zíbrtovy**²³⁸ a **Peiskerovy**²³⁹ životní osudy a jejich dílo. R. 1932 napsal nekrolog svého univerzitního kolegy Václava **Novotného**²⁴⁰ a historika, biskupa Antonína **Podlahy**,²⁴¹ vzpomínal na Josefa **Pekaře** (zemř. 1937).²⁴² V jubilejních památkách publikoval plastické portréty svých učitelů Josefa **Emlera**²⁴³ a Antonína **Rezka**²⁴⁴ (r. 1936 promluvil při odhalení pamětní desky A. Rezkovi v Jindřichově Hradci) nebo též regionálního historika J. J. **Fučíka** (zemř. 1930).²⁴⁵ Při příležitosti 60. narozenin A. L. **Krejčíka** o něm uveřejnil stať ve Věstníku Československé akademie zemědělské (1937).²⁴⁶

Dne 3. prosince 1935 jej ministerstvo školství a národní osvěty opět jmenovalo **konzervátorem Státního památkového úřadu v Praze** pro památky historické, umělecké a lidové a pro památky přírodní pro okresy Mnichovo Hradiště a Turnov, na období od 1. ledna 1936 do 31. prosince 1938.²⁴⁷ Funkce konzervátora byla ve jmenovacím dekretu definována jako čestná a J. V. Šimák v ní byl potvrzen rovněž pro období od 1. ledna 1939 do 31. prosince 1941.²⁴⁸ Jeho žádost o zproštění konzervátorské funkce z března 1939 nebyla vzata na vědomí: „*Státní památkový úřad sděluje, k Vašemu váženému dopisu ze dne 19. t. m., že*

²³⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 738. Viz též recenze na Sedláčkovy *Děje prácheňského kraje*, Bibliografie J. V. Šimáka č. 779.

²³⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 732, 1230, 1268. V 1. vydání XIV. dílu (připraveném ještě A. Sedláčkem 1923) nebyla mapa, J. V. Šimák ji otiskl jako přílohu v XV. díle a ve druhém vydání byla již u příslušného svazku XIV. (1937). Kromě toho byl r.1928 přijat Šimákův návrh, aby ČAVU adresovala MŠANO žádost o čestný dar vdově po A. Sedláčkovi Terezii Sedláčkové, a projednávána otázka vydání Českomoravské sfragistiky ze Sedláčkovy pozůstalosti. Viz A AV ČR, fond ČAVU, kn. 12, i. č. 17, Protokoly o schůzích I. třídy 1921–1930, 28. 1. 1928; tamtéž, k. 105, i. č. 135, spisy 1927, čj. 1927/27.

²³⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 990.

²³⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1049; srv. dále č. 778, 1084, 1085, 1111, 1112.

²⁴⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1044.

²⁴¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 993, 1019, 1042; srv. dále č. 1253.

²⁴² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1224, 1225, 1249, 1261; srv. dále OJKT, PL.

²⁴³ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1204.

²⁴⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1209.

²⁴⁵ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 906; srv. dále č. 925.

²⁴⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1216.

²⁴⁷ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 1, osobní doklady.

²⁴⁸ Tamtéž. K působení ve funkci konzervátora viz A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 1, osobní doklady; tamtéž, k. 32, i. č. 2707, korespondence – MŠANO, a tamtéž, k. 35, i. č. 3045, korespondence – Státní památkový úřad pro Čechy v Praze.

nehodlá navrhnouti žádnou změnu v obsazení funkce konzervátora pro okresy turnovský a mnichovohradištský, pevně doufaje, že Vaše zdraví se časem zlepší do té míry, abyste se mohl bez námahy věnovati nejběžnější agendě z konzervátorské funkce vyplývající. // Úřad je přesvědčen také o tom, že Vaše vážená osoba reprezentuje ve jmenovaných okresích program, za nímž zajisté půjdou místní činitelé i tehdy, kdybyste po jistou dobu osobně se nemohl exponovati do té vysoké míry obětavosti, jakou jste vyvíjel v dobách svého plného zdraví a jakou, jak úřad pevně doufá, budete znovu vyvíjeti, až budete zase úplně zdrav.“²⁴⁹ Od února 1935 J. V. Šimák byl navíc jednatelem **Státního archeologického ústavu** pro okres Turnov, Liberec a Jablonec.²⁵⁰

Pod svým jménem nebo jako spolupracovník **Československého vědeckého ústavu vojenského**²⁵¹ (tedy pod šifrou VÚV) napsal několik hesel do Masarykova slovníku naučného (1937).²⁵² V Ottově slovníku naučném nové doby (1938–1943) najdeme jeho hesla *Rohozec Hrubý, Skalka a Turnov*.²⁵³ V září 1935 byl na dobu tří let (do r. 1938) jmenován do čestné funkce člena komise (ve smyslu poradního orgánu) **Státního historického ústavu**.²⁵⁴ V únoru 1937 byl zvolen členem geografického odboru a národního komitétu geografického Československé národní rady badatelské.²⁵⁵ Dne 26. února 1932 byl zvolen řádným skutečným členem **Československé akademie zemědělské**.²⁵⁶ Do r. 1934 působil jako **revizor sbírek Národního muzea**, ve třicátých letech byl též **členem kuratoria Matice české** (od 1932),²⁵⁷ r. 1935 se zde stal náměstkem kurátora.²⁵⁸ Spolupracoval rovněž s celostátními osvětovými spolky i řadou místních spolků. Ke svým aktivitám ovšem někdy

²⁴⁹ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 1, osobní doklady, dopis Státního památkového úřadu pro Čechy v Praze J. V. Šimákovi z 21. 3. 1939 ve věci jmenování konzervátorů.

²⁵⁰ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 1, osobní doklady. Znovu jmenován byl s platností od 1. 4. 1940, viz MČR, fond J. V. Šimák, k. 16.

²⁵¹ J. V. Šimák byl podle dochovaných dokladů řádným členem Československého vědeckého ústavu vojenského. Viz A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 3, legitimace; tamtéž, k. 31, i. č. 2553, korespondence – Československý vědecký ústav vojenský.

²⁵² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 739 (*Hláška*), 740 (*Hrad*), 741 (*Hradiště Mnichovo*), 742 (*Hřeben [ve vojenství]*). Je pravděpodobné, že je autorem některých dalších hesel.

²⁵³ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1283, 1296, 1299.

²⁵⁴ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 1, osobní doklady; tamtéž, fond Státní historický ústav, k. 1, i. č. 4, Jmenování členů ústavní Komise; tamtéž, i. č. 5, zápisy ze schůzí Komise, 6. 10. 1934 (podněty k rozšíření Komise – členem by měl být zasloužilý odborník J. V. Šimák).

²⁵⁵ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 1, osobní doklady.

²⁵⁶ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 31, i. č. 2535, korespondence – Československá akademie zemědělská.

²⁵⁷ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 1, i. č. 1, osobní doklady; tamtéž, k. 33, i. č. 2763, korespondence – Národní muzeum. Srv. Bibliografii J. V. Šimáka č. 1046 (*Zpráva o přehlídce sbírek Národního muzea ve dnech 21.–24. května 1932*, ČNM 1932).

²⁵⁸ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 4, i. č. 39, korespondence manželce a dětem, dopis z Prahy 30. 6. 1935.

zaujímal rezervovaný postoj: „Zatím mne čeká zvolení za člena státní komise vydavatelské a Státního archeologického ústavu, tedy funkce, které by těšily před 10 lety, ale dnes = prázdným mařením času.“²⁵⁹

Od prosince 1933 byl J. V. Šimák členem **Rukopisné komise**, ustavené na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Reagovala na aktivity Československé společnosti rukopisné, existující od r. 1932. Cílem univerzitní komise bylo vydat pod Šimákovou redakcí publikaci ukazující široké veřejnosti podvrženost Rukopisů Královédvorského a Zelenohorského. Měly zde být publikovány stati Gustava Friedricha, Miloslava Hýska, Jana Květa, Josefa Pekaře a Emila Smetánky. Knižka však nakonec nevyšla.²⁶⁰

J. V. Šimák hojně publikoval v **celostátních periodikách**: Časopise Národního muzea,²⁶¹ Časopise Společnosti přátel starožitností,²⁶² Českém časopise historickém,²⁶³ Památkách archeologických,²⁶⁴ jednotlivé příspěvky jsou i v Časopise archivní školy (1931 *Majestát krále Vladislava z r. 1100*),²⁶⁵ Časopise Rodopisné společnosti československé v Praze (1932 *Počátky erbu Třmene*),²⁶⁶ Listech filologických (1934 *Polemika se Schuselkou r. 1844*)²⁶⁷ nebo Slavii (1931 *List Ant. Zawadského Václavu Bolemlru Nebeskému z r. 1847*).²⁶⁸ Kromě toho zaměřoval často svou pozornost na recenzování literatury k dějinám měst²⁶⁹ a dalším tématům vztahujícím se k nejstaršímu osídlení českých zemí,²⁷⁰ historické

²⁵⁹ Tamtéž, dopis z Prahy 21. 9. 1932.

²⁶⁰ KÁBOVÁ H. – BÍLEK K. (ed.), *Josef Pekař a Josef Vítězslav Šimák (Edice vzájemné korespondence)*, ZČRP 20, 2007, s. 198–200, dopisy J. V. Šimáka J. Pekařovi z let 1934–1935; PRAŽÁK Albert, *J. V. Šimák*. In: *Nezapomenutelní z Turnovska*, Turnov 1946, s. 83–84; KOČÍ Josef, *Spory o Rukopisy v české společnosti*. In: *Rukopisy královédvorský a zelenohorský. Dnešní stav poznání*. Red. Mojmir Otruba, Praha: Academia 1969, s. 44–45.

²⁶¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **805** (*Trojí veršování z r. 1848*, 1928), **891** (*Dva vzácné tisky ze XVI. stol[etí]*, 1930), **968** (*Příspěvek k listáři Jos[efa] Kaj[etána] Tyla*, 1931), **996** (*Dopis o povstání Ivovkém r. 1848*, 1932). Dále viz některé recenze.

²⁶² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **841** (*O stavu a úkolech české vlastivědy*, 1929), **971** (*Soupis osob podle víry na statku v Tejnici Hrochovém*, 1931), **1275** (*Hynek Žák z Dubé či Havel z Lemberka?*, 1938). Dále viz některé příspěvky ke kolonizaci českých zemí.

²⁶³ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **830** (*Kdy a kde se narodil arcibiskup Arnošt z Pardubic*, 1929), **916** (*Polský vpád do Čech r. 1110*, 1930). Dále viz některé recenze, též příspěvky ke kolonizaci českých zemí a dějinám dějepisectví.

²⁶⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **795** (*Několik zpráv k dějinám barokního umění v Čechách*, 1928), **801** (*Soupis grafických prací na zámku Valdštejnském v Mnich. Hradišti*, 1928), **1297** (*Drobné zprávy o umělcích doby rudolfínské*, 1936–1938).

²⁶⁵ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 951.

²⁶⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1018.

²⁶⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1132.

²⁶⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 949.

²⁶⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **812** (rec., *Nové monografie českých*, ČČH 1928); **989** (*Strejček Ferdinand, Jak se probouzela Mladá Boleslav, Mladá Boleslav, R. Kudrna 1929; týž, Jak se probouzel Jindřichův Hradec, Jindřichův Hradec, Spolek přátel starého Hradce 1930; ČNM 1931*).

geografii,²⁷¹ církevní historii²⁷² aj.²⁷³ Polemickou odezvu vyvolal jeho referát o Neumannově knize *Prostonárodní náboženské hnutí dle dokladů konzistoře královéhradecké* (ČČH 1933).²⁷⁴

Jako profesor historické vlastivědy J. V. Šimák napsal několik **metodických příspěvků pro vlastivědné pracovníky**, především stať *O stavu a úkolech české vlastivědy* (1929),²⁷⁵ *Vlastivěda na tzv. menšinových školách* (1930),²⁷⁶ *Dějepisecské snahy našeho kraje* (1931),²⁷⁷ *Jak pracovati o vlastivědě našich horských krajů* (1933),²⁷⁸ *Program a práce vlastivědného pracovníka v okrese* (1940).²⁷⁹

Již z přehledu příspěvků publikovaných v Pojizerských listech je vidět, že J. V. Šimáka provázela i nadále životem vlastní básnická tvorba. Začátkem září 1932 napsal své rodině z Turnova: „*Miláčkové, nevím, co se to se mnou děje, jako bych to nebyl já, jako bych byl posedlý Múzou, která mne předevčírem tak náhle přepadla. Nejsem sto, abych si sedl k vážné práci, v hlavě zvoní, v žilách hraje jen rytmus, co píšu, chce býti veršem, a sotva se zprostím jednoho, už zas ťuká šotek druhý. Za včerejšek jsem napsal ódu o Kozákové²⁸⁰ a ještě čtyři skládání jiná, i v noci jen slyším rým a rým a v mozku mi šumí, jako opilému. Dokonce jsem včera vyšel v podvečer na procházku k Betlémskému mlýnu, abych se vyprostil z toho omamu, ale málo platno: i ta nálada usmívavé záře a barev při slunce západu se mi měnila v motivy a formy, takže sotva jsem byl doma, psal jsem zas. A [...] mocí krotím péro, aby bylo*

²⁷⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **811** (*Pinkava Viktor, Hradý, zámky a tvrže moravské, I. Sev[erní] Morava (Olomúcko), Brno 1927; ČČH 1928*).

²⁷¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1094 (*Roubík František, Příspěvky k československé historické geografii, Sborník archivu ministerstva vnitra 6, 1933, s. 179–352; ČČH 1933*).

²⁷² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **810** (*Hlošina V. O., České duchovní řády za rozmachu husitské bouře. Příspěvek k dějinám náboženské a sociální revoluce XV. století v zemích československých, Praha 1924 (2. vyd.), ČČH 1928*); **1088** (*Bělohávek V. – Hradec J., Dějiny českých křížovníků s červenou hvězdou, I–II, Praha, Řád čes. kříž. 1930, ČČH 1933*); **1090** (*Kniha památní na sedmsetleté založení českých křížovníků s červenou hvězdou, 1233–1933, Praha 1933, ČČH 1933*).

²⁷³ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **1089** (*Bobek Wladyslaw, Bohuslav Balbín, Bratislava 1932; ČNM 1933*); **1091** (*Malý Jaromír, Paměti K. Ningra, Písek, Fr. Podhajský a spol. 1932; ČNM 1933*); **1212** (*Krofta Kamil, Das Deutschtum in der tschechoslowakischen Geschichte, Prag 1934, Slavia 1935–1936 [vyd. 1937]*).

²⁷⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. **1092** (*Neumann Augustin Alois, Prostonárodní náboženské hnutí dle dokladů konzistoře královéhradecké, I. Doba tzv. temna do r. 1740, Hradec Kr[álové] 1931; ČČH 1933*). Srov. A. Neumann, *K dějinám králové-hradecké diecéze v době „Temna“*. *Odpověď univ. prof. Dru Šimákovi*, 1933, 8 s.

²⁷⁵ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 841.

²⁷⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 926.

²⁷⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 939.

²⁷⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1057.

²⁷⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1298.

²⁸⁰ B. JAROVEC, *Sedm ballat o Strážné hoře našeho kraje*. In: *Padesát let spořitelny městské v Turnově*, Turnov, Městská spořitelna 1932, s. 63–66.

rozumné, sic bych [si to] neodpustil, takové neplodné a bezúčelné plýtvání časem i prací. Dobře zvou Poláci básnické snění „marzenie“, u našince není vskutku než mařením lepších možností. ²⁸¹ Nejčastěji se věnoval veršování u příležitosti životních jubileí svých přátel, resp. významných osobností (Josefa Pekaře, Karla Kramáře, Františka Bílka, ²⁸² J. B. Nováka, Františka Pastrnka, Františka Groha, Josefa Šusty, Renáty Tyršové, Václava Posejpala, Václava Švambery, F. S. Procházky) či psal verše jako pozdrav, poděkování apod. (Josefu Knapovi, Janu Hellichovi, Ignátu Herrmannovi, Nohejlovým, Turkovým, Navarovským /tj. do Navarova Vilému Vaníčkovu a jeho blízkým/). ²⁸³ Jeho poslední verše pocházejí z léta 1938.

Sledoval literární tvorbu svých krajanů, občas chodil do divadla a četl krásnou literaturu. V recenzi Jana Žižky z Trocnova od Františka Zavřela (publikované r. 1935 v Lumíru ²⁸⁴) vyslovil svůj názor na podobu historického dramatu: „*Snad jen don Quijote by se pouštěl do boje o to, aby se poezie řídila vědou ve všem a všudy. Poezie jest volná dcera hvězd. Nicméně se mi zdá, že jest někdy v tomto pojetí nedorozumění. Básník jest dojistá králem ve své říši, avšak i král tuším má dbáti svých zákonů, /ne/má-li se jeho vláda změnit v despotii a anarchii. A pokud vím, panuje zde zákon krásy a krása jest podmíněna mimo jiné požadavky souladu i zřetelem k pravdě. // Volí-li si básník látku z dějin, zejména z historie české, snad by měl míti na mysli, že jeho děje a postavy nejsou jen jeho duševním majetkem, nýbrž hotovými již objektivními jevy a představiteli ideí, mravních zásad, ducha doby, i že jest žádoucno, aby tvůrce báje byl jim ve svém skládání přiměřeně práv. // I tenkrát, když si autor vypůjčuje historii jako rámeček pro vlastní své dnešní myšlenky a snahy. I rámeček náleží k celku; obraz v přiměřeném zarámování působí tuším zcela jinak než v prostředí nevhodném. // Dojistá není poezie na divadle popularizátorkou vědeckých poznatků, ale má-li právo vnášeti v představy diváků, – kteří nevnímají z jeviště pouze básnického krásna, nýbrž*

²⁸¹ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 4, i. č. 39, korespondence manželce a dětem, dopis z Turnova 5. 9. 1932. Srv. tamtéž, dopis z Turnova 3. 9. 1932 a z Turnova 7. 9. [1932] (napsal též prózu *Opuštěné Struhy*, kterou publikoval v Pojizerských listech, viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1016. Z tehdy napsaných básní J. V. Šimák publikoval ještě: B. JAROVEC, *Středověká antifona o pýše, zoufalství a milosrdenství* [báseň], Zvon 34, 1933–1934, č. 28–29, 28. 3. 1934, s. 386.

Své pocity J. V. Šimák tehdy vyjádřil rovněž básní *Poezii* (MČR Turnov, fond J. V. Šimák, svazek básní *Září*): „*Proč někdy’ – ptám se – krutá Paní // se skloníš ke mně sladkým rtem // a polibek mi vtiskneš v skrání, // když nesmím s Tebou jít, ni snem? // Víš, mé že srdce – v poušti studna // prázdná a pískem zavátá, // v ní není krůpěje ni u dna, // jen bodlák, uschlý do žluta; // snad mníš: stvol zelený tam v štěrku, // však sáhneš jenom – na ještěrku. // Proč křísíš, co už mrtvo jest? // Ó zůstaň tam v své říši hvězd! // Líp bez Tebe jest smrtelníku, // než bys jej v náruč vlákala, // než věky snít pak o tvém řítku // s mučivou touhou Tantala...“*

²⁸² B. JAROVEC, *Frant. Bílkovi k šedesátce* 6. XI. 1932 [báseň], Zvon 33, 1932–1933, č. 9, 16. 11. 1932, s. 113.

²⁸³ MČR Turnov, fond J. V. Šimák, svazky básní *Září* a *Babí léto*.

²⁸⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1169.

většinou věří, že se jim podává i obraz skutečnosti – zmatky a nepravdy? Zejména, když docela zbytečně, když pro docilení estetického dojmu toho naprosto potřebí nebylo.“²⁸⁵ J. V. Šimák se plně vyznal ze svého obdivu k historickým obrazům Aloise Jiráska, které se ničím neprohřešují proti duchu doby a svou pravdivostí i skutečným uměleckým posvěcením dodávají jeho dramátům „vzácné síly a životního prohloubení“. „I jest mi velmi žel,“ pokračoval J. V. Šimák, „že naši moderní básníci dokazují svou modernost právě tím, že se této estetické složky, historické pravdivosti, okázale zřikají. Což bych jakž takž chápal, kdyby zrovna v tomto odklonu bylo jádro dramatické pointy a z něho vyrůstal mocný účinek celé koncepce. Bohužel toho nikde nevidím, a tedy důvodu nenalézám. Naopak se obávám, že autor sám sobě škodí.“²⁸⁶ Po kritice konkrétních „historických nemožností“ J. V. Šimák uzavírá své hodnocení Zavřelova Žižky větami: „Dramatická múza jest jistě vrcholem slovesného umění a její tvůrčí jiskra sobě nejvyšším zákonem. Avšak snad není třeba ani zákonodárci, aby si zbytečně tropil posměch z dějin a zejména z české husitské minulosti.“ Historikův pohled je důležitý a nalézám zde i určitou vazbu na Šimákovy osvětové přednášky, které zpravidla pojímal jako dramatický výstup, přičemž o husitství hovořil dlouhodobě a opakovaně.

Šimákovy zdravotní potíže vycházející ze stálého přepínání sil se stupňovaly.²⁸⁷ Kromě problémů pracovních přicházely i rodinné, zvláště výchovné, jak vypovídá dopis z prosince 1928: „S dětmi pak přibývá starostí. Už jsem se smířil s osudem, že ani jedno z nich nepodědí mé snahy a tužby a že mne tedy čeká duševní izolace, až se uvolní city rodinné. Tím víc mne však tíží nemožnost, abych je aspoň lépe vyzbrojil do života a pro jejich příští povinnosti. Byl bych měl se jim věnovat v minulosti a ještě teď daleko intenzivněji, a tu zase jsem zabaven svými vědeckými úkoly; bezděky se mne chytá i pochybnost, stojí-li tyto za obětí, jež nese rodina. Míla hoří jen pro svou fyziku, nedbaje o jiné, jen co musí pro školu,

²⁸⁵ ŠIMÁK J. V., *Moderní drama z českých dějin*, Lumír 62, s. 283–284.

²⁸⁶ Tamtéž.

²⁸⁷ LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Prahy 22. 12. 1928: „Měl jsem hon. U mne sice málokdy honu nebývá, ale tenkrát bylo v sázce mnoho. Když jsem už začal přednášeti na univerzitě historickou geografii, kterou jsem prve ohlásil, poněkud lehkomyšlně, shledal jsem na svou hrůzu, že mám hotové látky sotva na 6 neděl – a poněvadž na další pokračování jest potřebí prve míti mapy z celých Čech, že nezbude, nežli se pustiti do nich, nechci-li uváznouti. A že i tak sotva budu hotov. A tedy napjal jsem struny na nejvyšší kuličky, ač v mém stáří, ohlašujícím se již často zvýšenou zcitlivělostí, dráždivostí a zase záchvaty melancholie, takový husarský kousek není pro zdraví. Táhl jsem tak celý říjen a kus listopadu [...] Kromě tedy chvilkových trapných nejistot a napětí nervů nic zlého z té situace nezvešlo.“ V září 1929 plánoval, že by ještě rád v dohledné době zpracoval mapy Čech pro oblasti, pro něž je ještě nemá a „měl pak úplné pásmo české historické geografie“. (Tamtéž, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Prahy 11. 9. 1929.)

jeho vědomosti z češtiny, literatury, umění jsou nepoměrně skrovné, a zájmu nemá.²⁸⁸ Vratka zápolí těžce s matematikou a deskriptivou, kde jí táta bohužel pomoci nemůže; také jazyky jí nejdou valně; přesto na ni máti ukládá příliš povinnosti v domácnosti. Kluk [Vladislav] zlobí doma i ve škole, poněvadž nemá dost prostoru venku, aby mohl se proskákati, aspoň třikrát týdně bývá po škole, škrabe jako kočička a poněvadž s ním nemá nikdo trpělivosti, je neslušný, vzdorný a zlostný.²⁸⁹ Táta se krčí v koutě a říká si hořce ‚Mea culpa!‘. A tak není tu vyhlídek utěšených, jen rezignace²⁹⁰ Zaneprázdněnost pana profesora omezovala možnost společenského vyžití celé rodiny. Albert Pražák o svém příteli napsal: „Ženatý Šimák zatarasil se v bytě a studoval, byl to člověk tuhé a ukázněné práce, jenž neměl čas na společnost. A když uspořádal v nějaký zvlášť významný den společnost, bylo na něm vidět, že si nepřeje, aby trvala dlouho.“²⁹¹

Šimákovi sice nadále vyhradili čtvrteční odpoledne (v době, kdy pobývali v Praze, tedy od přelomu září a října do června následujícího roku) pro přijímání návštěv, ale ne vždy svou domácnost hned na podzim hostům otevřeli, jak psala L. Šimáková M. L. Černé počátkem února 1929: „Letos nemohu zase oživit naše čtvrtky, hlavně proto, že strýc stále měl rozloženou práci se Soupisem [mnichovohradištských historických a uměleckých památek] a všude mapy a role hotových výkresů, a pak se naše společnost jaksi rozpadla. Emča [Nohejlová] k nám chodívá, ale méně častěji než loni [...]“²⁹² Někdy (ovšem ne vždy) byla situace lepší v Turnově: „Strýc je v knihovně jako zakletý [dělal soupis libuňské knihovny] –

²⁸⁸ Srv. tamtéž, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Prahy 23. 12. 1931 „Míla je šťasten ve své chemii a teoretickém válečnictví, jako jsem byl já ve své historii. Už musíme jíti paralelně vedle sebe, ježto za ním nemohu; ať se tedy učí odpovědnosti.“ Dále viz tamtéž, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Prahy 22. 12. 1932. Milan Šimák nakonec studoval chemii.

²⁸⁹ Srv. tamtéž, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Prahy 22. 12. 1932: kdyby se Vlád'a nezlepšoval ve škole (jen tak tak měl dostatečnou kvalifikaci), „by bylo pro mne veliké zahanbení, kdyby se tak zpronevěřil rodinné tradici a dal za pravdu tezi, že tátova pedagogická metoda bez výprasků nestojí za nic.“

²⁹⁰ Tamtéž, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Prahy 22. 12. 1928. Rovněž v dopise z Prahy 29. 3. 1931 psal J. V. Šimák M. L. Černé velmi otevřeně o svých starostech: „Ostatně i toho shonu je potřebí jako narkózy někdy, ubrániti se paní Melancholii, která občas ohlíží si kořist, jestli snad by se nedala polapiti. Strašila zvlášť roku loňského a nebýti toho, že ten obojetný bod byl překročen poměrně slušným způsobem a ne tak, jak jsem se obával – ač v těch rúžích bylo trní sdostatek – kdožví, nebyla-li by pevnost padla. Jsem čím dál tím víc sám; staří přátelé odcházejí, od současných raději pět honů stranou! a v mladších není ani dorostu ani naděje. Vyšší dívčí, která svým prostředím osvěžovala, křičí vlastně už, abych ji opustil; a trápení, které Vratka nyní na ní zakouší, z matematiky a deskriptivy – oživuje nezapomenutou trýzeň vlastní s gymnázia se všemi jejími zkáznými následky do života – a v ní nemohu ji nikterak pomoci. Co do táty, neví-li toho, co věděti musí! Nedodělané práce z historie české – nepokračující a přece nezbytné úkoly vlastivědné stolice – a čas řítící se jako vzteklý pes. Líbezná perspektiva, k níž člověk musí už hledati síly sám v sobě. Vystačí-li na dlouho? Neptej se! Musí!“

²⁹¹ PRAŽÁK Albert, J. V. Šimák. In: Nezapomenutelní z Turnovska, Turnov 1946, s. 82.

²⁹² LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – L. Šimáková, dopis L. Šimákové M. L. Černé z Prahy 3. 2. 1929.

až do večera, ani slunce, ani zahradu neužil. Jen několik výletů s Hejnicovými do okolí.“²⁹³ Nebo: „*Strýc nutně potřebuje změnu vzduchu a vůbec z Prahy pryč – vloni si nedal vůbec pokoj s psaním.*“²⁹⁴ Udržovali nepravidelné přátelské styky např. s Buchtelovými, Vetterovými, Boženou Heritesovou, Emanuelou Nohejlovou, Věrou Klikovou (roz. Stephanovou, někdejší snoubenkou A. Suma), Olgou Klímovou (provdanou za plukovníka letectva Ladislava Květoně), vyhledávali společnost příbuzných Čechových. Více známých se u nich zastavovalo během léta v Turnově. Výjimečnou událostí byla cesta L. Šimákové do Paříže o Velikonocích 1930.²⁹⁵

Rok 1930 měl přinést do Šimákova života změnu. Historik slavil šedesátiny; L. Šimáková zřejmě doufala, že dočká-li se manžel uznání a spravedlivého zhodnocení své dosavadní činnosti, zlepší se i jeho dušení zdraví – totiž že ustoupí jeho deprese a vědecká práce mu bude přinášet více uspokojení a radosti. Takto motivována psala na jaře 1929 M. L. Černé: „*Řekl mi onehdy Dr. Skalský, že má psátí článek pro Sborník Pekařův, ale má prý málo času. Doma jsem se zmínila o tom a strýc říkal, že se chystá také sborník Novotnému, oba mají 60. narozeniny už letos! ,A což Tobě?’, ptala jsem se strýce – ,to nemá, kdo by řídil’. – Mařenko, právě, že jsi vzdálená, mohla by ses někoho ptátí, co se chystá k šedesátinám Šimáka, snad by toho zasloužil jako Pekař i Novotný! Byla bych tak ráda, protože je strýc příliš skromný. Co píše dr. Odložilík? Poradíš se s někým? A pak mně napišeš, ano? Chci, aby to bylo důstojnější než před deseti léty, jen abychom se toho všichni šťastně a zdraví dočkali! Rok uteče rychle!*“²⁹⁶ M. L. Černá se spojila s E. Nohejlovou a začaly plánovat J. V. Šimákovi sborník. Radily se též s J. Šebánkem. Není zcela jasné, zda se posléze přidali k J. Pelikánovi, jednateli Společnosti přátel starožitností, nebo zda SPS zastřešila jejich plány. Nejpozději od srpna 1929 již podnik organizoval J. Pelikán, za pomoci obou historiček. M. L. Černá např. doporučovala, aby do sborníku přispěli J. Šebánek, J. Eisner a K. Golář, s nimiž o věci mluvila, v říjnu 1929 se přihlásila M. Opočenská (dva posledně jmenovaní nakonec do sborníku nepsali, zřejmě z důvodů špatné komunikace s J. Pelikánem). S odevzdáním

²⁹³ Tamtéž, dopis L. Šimákové M. L. Černé z Turnova 20. 8. 1929.

²⁹⁴ Tamtéž, dopis L. Šimákové M. L. Černé z Prahy 13. 12. 1929.

²⁹⁵ Tamtéž, dopis L. Šimákové M. L. Černé z Prahy 30. 3. 1930: „*Měla jsem přání podívat se s výpravou o Velkonocích do Paříže [...], ale strýc nechtěl. Až onehdy podal mi obálku s pozváním na zdejší výstavu a v ní koruny na cestu.*“ L. Šimákové se tak splnil sen (její sestra malířka Zdenka básnila o svých pařížských studijních cestách), navíc se v Paříži setkala s M. L. Černou, která tam byla na studijním pobytu.

²⁹⁶ Tamtéž, dopis L. Šimákové M. L. Černé z Turnova 29. 3. 1929; V. Novotný měl šedesátiny 1929, J. Pekař 1930. Srv. tamtéž, dopis L. Šimákové M. L. Černé z Prahy 19. 4. 1929: „*Má drahá Mařenko, děkuji Ti upřímně za psaníčko a pochopení mé dobré vůle, aby 60. narozeniny dopadly důstojně, jako u jiných.*“

některých textů byla potíž, až 8. srpna 1930 psal J. Šusta J. Pelikánovi vzkaz, že J. Pekař se musí podrobit operaci v podolském sanatoriu, s dodáním článku se tedy zdrží a do Turnova na oslavu, která se měla konat 15. srpna, nepojede.²⁹⁷ Napsání příspěvků odmítli (nejčastěji z časových důvodů) F. Hrubý, V. Letošník, A. Matějček, G. Skalský, J. Šusta, R. Urbánek, naopak narychlo neváhali svůj text připravit L. Hosák nebo F. Zuman.²⁹⁸ L. Šimáková se neměla nic bližšího o redigování dozvědět a její muž měl být zcela překvapen.²⁹⁹ Ve sborníku nazvaném *Přátelé čsl. starožitností svému učiteli* s podtitulem *K šedesátinám univ. prof. Dra J. V. Šimáka* (vyšel jako příloha 2. a 3. čísla 38. ročníku) se nakonec sešlo 29 autorů. Článek o jubilentovi napsal J. Pekař, bibliografii sestavila s využitím soupisu turnovského muzea M. L. Černá, dále byly příspěvky rozděleny do oddílů archeologie,³⁰⁰ dějiny³⁰¹ a vlastivěda.³⁰²

V Turnově zatím chystal redaktor vlastivědného sborníku *Od Ještěda k Troskám* Jan Polák jubilejní číslo časopisu, věnované J. V. Šimákovi.³⁰³ V něm se objevil biografický článek od Václava Vojtíška, charakteristika Šimákovy činnosti v turnovském muzeu (Jan Polák) a ve studentském spolku (Antonín Beran), Zumanovy vzpomínky, Šimákův příspěvek o předcích a počátcích vlastní vědecké dráhy a dále o básnické tvorbě (podepsaný Ludmilou Šimákovou).

Ani jeden ze sborníků však nebyl v jubilejní den vytištěn. Oslava Šimákových 60. narozenin se konala 15. srpna 1930 v Turnově. L. Šimáková z místa letního pobytu sdělovala 29. července 1930 M. L. Černé, která se též chystala přijet: „*Stále zdejší páni dělají přede mnou tajnosti, snad mám býti také překvapená!, ale nevědí si rady a mají stále dosti času. Program asi: městská rada chce oficiální oslavu ve čtvrtek 15. dopoledne v divadle! a muzejní spolek 14. večer přátelskou besedu! Ale kde to bude, ještě nerozhodli. Rádi by z muzea živý*

²⁹⁷ NA, fond Společnost přátel starožitností českých, korespondence 1929–1930. K Pekařovu příspěvku viz též ANM, fond J. Pekař I, k. 32, článek k 60. narozeninám J. V. Šimáka a jeho verze, Dr. Pekaře pozdravný dopis z podolského sanatoria k oslavě šedesátin prof. dr. J. V. Šimáka v Turnově 15. srpna 1930, korektury a rukopisné koncepty.

²⁹⁸ Tamtéž. Korespondence k přípravě sborníku není zachována v úplnosti.

²⁹⁹ LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – L. Šimáková, dopis L. Šimákové M. L. Černé z Prahy 6. 2. 1930 („*O Sborníku nevím nic, E[mča Nohejlová] dělá tajnosti, abych prý byla také překvapená.*“), dopis L. Šimákové M. L. Černé z Prahy 30. 3. 1930 („*S Emčou [Nohejlovou] se letos nemůžeme sejít ani domluvit. Nemá prostě pro nikoho jiného čas, a tak někdy utrousí úryvky o práci se Sborníkem a stesk na prof. Pel [ikána], že se ani telefonem nemohou domluvit.*“).

³⁰⁰ Autoři článků: Albín Strocký, Jan Eisner, Josef Dobiáš, Emanuel Šimek, Josef Schránil.

³⁰¹ Autoři článků: Jindřich Šebánek, Kamil Krofta, Karel Hrdina, Karel Stloukal, Emanuela Nohejlová, František Roubík, Josef Volf, Otakar Odložilík, Václav Černý, František Zuman, František Tischer, Václav Novotný.

³⁰² Autoři článků: Cyril Merhout, Ladislav Hosák, Jan Tenora, Josef Pelikán, Josef Dostál, Václav Hrubý, Adolf Ludvík Krejčík, Emanuel Janoušek, Anna Vavroušková, Zdeněk Wirth.

³⁰³ Jednalo se o 10. číslo 8. ročníku OJKT, vyšlo společně s číslem 9., věnovaným J. Pekařovi.

*obraz! a zkrátka: mnoho plánů a každý spoléhá na druhého. Asi tři řečníci jsou ohlášení. Prof. Pekař byl včera u nás, přišel si pro data k strýci a vše mu vyzradil. Strýc už z Prahy si zakázal všechny oslavy a nyní je vskutku dopálen a chce nám 14. odjet, aniž řekne kam! Nechci ho přemlouvát, ale radím mu, aby po 15. odjel! Dnes mu dokonce jakýsi profesor psal o data a jména prací, má o něm něco někam poslat a neví odkud to vzít. Strýc s úsměvem skládá o sobě říkání! Já bych ráda všeho se zúčastnila [...]*³⁰⁴

Dne 14. srpna se konal ve dvoraně turnovské Sokolovny přátelský večer k poctě J. V. Šimáka.³⁰⁵ Zahájil jej starosta města Josef Radský, který oslavenci spolu s Václavem Šolcem st. předal poctu města Turnova a městské spořitelny – zlatou medaili, dílo akademického sochaře Josefa Šejnosta, ražené v mincovně v Kremnici. J. V. Šimák poděkoval za projevy úcty: „*To, že jsem se chtěl vyhnouti dnešku i zítřku, není snad ze skromnosti. Je mi životní potřebou vědět, že mne mají rádi, a také dovedu svou práci hodnotiti a vím, že mám nárok na jakási uznání svého rodného kraje, ale všeho moc škodí [...]* Nevyhýbal bych se Vaším laskavostem nikterak, kdyby bylo k nim došlo v pravý čas, nikoli při této docela vnější příležitosti, nezaviněné a nezasloužené. Žádný stavitel ani zedník nestaví „glajchu“, dokud nemá své dílo hotovo, pod krovky. Teprve potom se mluví, pije a hraje. A Vaše pozornost mne přepadá přímo uprostřed práce; má to býti pranostika, že snad k mým krovům už nedojde?“³⁰⁶ J. V. Šimák připomněl, že se mu dostává ocenění od Turnova (dle jeho soudu v takovém rozsahu ne zcela po zásluze) již potřetí: r. 1920 mu město u příležitosti padesátin udělilo čestné občanství,³⁰⁷ 19. srpna 1928 byla veřejnosti otevřena Šimáková turistická stezka, vedoucí z Turnova na Kozákov (toho si vážil nejvíc).³⁰⁸ Charakterizoval svůj vztah

³⁰⁴ LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – L. Šimáková, dopis L. Šimákové M. L. Černé z Turnova 29. 7. 1930.

³⁰⁵ Hudební program zajistilo Akademické turnovské kvarteto.

³⁰⁶ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 39, i. č. 3179, Šimákův proslov při příležitosti oslav jeho 60. narozenin v Turnově 14. 8. 1930, s. 2–3.

³⁰⁷ *Schůze obecního zastupitelstva turnovského* [22. 6. 1920], HP 35, 1920, č. 26, 27. 6., s. 2; *Univerzitní profesor Dr. Ph. Josef Šimák padesátníkem*, HP 35, 1920, č. 34, 22. 8., s. 3; *Projev díků za udělení čestného občanství města Turnova*, HP 35, 1920, č. 39, 3. 10., s. 2; *Projev díků pana Dra. Šimáka*, HP 35, 1920, č. 40, 10. 10., s. 3; *Schůze obecního zastupitelstva turnovského* [29. 9. 1920], HP 35, 1920, č. 40, 10. 10., s. 1–2. Jubilejní příspěvky Šimákovým šedesátinám přinesly mnohé noviny, viz Bibliografii. Blahopřání k narozeninám viz A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 37, i. č. 3174.

³⁰⁸ *Šimáková stezka*, HP 42, 1927, č. 13, 25. 3., s. 2; *Šimáková turistická stezka*, HP 42, 1927, č. 43, 21. 10., s. 8; *Slavnost otevření Šimákovy turistické stezky*, HP 43, 1928, č. 33, 10. 8., s. 5; J. Bý, *Šimáková stezka*, HP 43, 1928, č. 34, 17. 8., s. 1–2; Jrš [=Josef Jiroš], *Slavnostní otevření Šimákovy turistické stezky*, HP 43, 1928, č. 37, 7. 9., s. 5. Srv. PRAŽÁK Albert, *J. V. Šimák*. In: *Nezapomenutelní z Turnovska*, Turnov 1946, s. 85: „*Skromný Šimák, jenž svou osobu nechával stále v pozadí, stal se tu pyšným jen jednou, když nazvali jednu stezku na Kozákov jeho jménem. Žítí zevně takto v svém milovaném kraji připadalo mu nejvyšším vyznamenáním, to byl rád jeho kraje a jeho lidu*

k rodišti a především své vyhlídky v historické práci s vazbou na domov: „*My Turnováci, ať Jizerou křtění, ať přivandrovalí, jsme podivné plemeno. Ten náš rodný kout přirůstá nám k srdci, i když nás osud odtud odváne, a nemůžeme zapomenouti, milujeme ho přes všechny maloměstské slabůstky nade všecko a rádi bychom, aby celý svět šel s námi a říkal ‚Aj, ty Turnove nad Jizerou, nikoli nejsi nejmenší, a to i tenkrát, když milý Turnov tomu našemu chtění, zbožňování nerozumí. Jsem z tohoto hnízda a jsem starého Šimáka syn, a tím jest řečeno, že jsem nemohl jednati jinak. <A na ty úkoly, které jsem s krví svou zdědil, rozbíhal jsem se, jak snad starší pamětníci dobrotivě vzpomenou, už v útlém mládí.> [...] Jen kdyby léta neutíkala. Dílo jimi neubývá, roste, ale sil nepřibývá, a je vlastně potřebí naložiti na se několikrát víc nežli dřív. A tu kručí vědomí, že nejsilnější vůle nestačí, aby člověk zmožil všecko. // Co se týká mé práce obecné, ta má k Turnovu jen vztah nepřímý, a tu jsem již odevzdán v osud, že nedokážu toho, co bych měl vykonati po své povinnosti. Ale to může udělati přece někdo druhý, i když já přestanu. // Jenže co se týká půdy naší turnovské, tu přece bych neodešel rád z nedoorané brázdy. Račte rozuměti. Muzeum není mi konečným cílem, nýbrž jen prostředkem, abych mohl jím postoupiti k účelu vyššímu, k němuž jako historik se pokládám povolána. Rád bych milým krajanům svým ukázal minulost jejich dějinnou i kulturní v celé jejich hloubce a šířce; rád bych tím dílem vlastivědným přispěl i české vědě a v historický vývoj národních dějin vložil naši turnovskou minulost jako skromný, ale ne přece nepatrný její článek.*“³⁰⁹ J. V. Šimák se však silně obával, resp. předvídal, že své plány již nenaplní, proto nechtěl připustit oslavu svých narozenin. Více než projevy sympatií a uznání by jej těšilo vědomí, že může dílo svěřit svému pokračovateli; toho však neměl. „*Před 10 lety jsem ještě měl silnou víru, že dovedu přenést hory, které strmí ještě přede mnou. Dnes bohužel té pýchy nemám. Račte vzpomenouti, že zesnulý otec můj, prostřed největšího přičinění byl odvolán z veškeré činnosti v 64 letech. Třeba se pokorně připravit na všecko. Ráčíte snad rozuměti, proč jsem se vzpíral veřejným projevům. Nelze lháti a zapírat, co člověk cítí, a zase jest málo taktní všelikým takovým Mementi obtěžovati vzácné hosti. Tím spíše, že po jiné*

za všecku jeho nekonečnou a nadměrnou ideální práci pro dějinné poznání rodného kraje. Tak mně to aspoň definoval, když jsme spolu jedné neděle slézali Kozákov.“

³⁰⁹ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 39, i. č. 3179, Šimákův proslov při příležitosti oslav jeho 60. narozenin v Turnově 14. 8. 1930, s. 3–5. Následující věty opakují a rozšiřují základní linii Šimákova projevu: „*Uspořádání muzea, archivu, knihovny má býti základem, z něhož ono ostatní by mohlo vyrůstati. A tento druhý úkol pokládám za vlastní smysl svého turnovského života – bohužel nikdo druhý nemůže mne následovati. // Jenže historický oddíl našeho muzea je stále ještě napůl v chaosu; ‚Příběhů‘ pak města Turnova, z nichž I. a III. díl vyšly už r. 1905, za 25 let mohlo přibýti jen několik málo kapitol III. svazku. Není vinou mou – ale našich okolností. A proto se neračte diviti, zní-li mi i dnes v duši citát starého básníka ‚Vinea mea, ego te plantavi, et tu me potasti felle et acceto‘ – vinice má, já jsem tebe potěšil a tys mne napojila žlučí a octem.*“

*stránce nemám opravdu, proč si stýskati.*³¹⁰ Na závěr se J. V. Šimák odevzdal do rukou Prozřetelnosti, na níž je, zda mu k dovršení štěstí dovolí vtělit sny mládí v hotový čin ke cti, dobru a prospěchu Turnova, a tím i celého národa.³¹¹

V den Šimákových šedesátin, 15. srpna 1930, uspořádaly Městská rada a Okresní sbor osvětový v Turnově veřejné ocenění jubilentovy vědecké činnosti.³¹² Promluvili zde Václav Vojtíšek³¹³ a Zdeněk Wirth.³¹⁴ Josef Pekař ze zdravotních důvodů nepřijel, byl ale přečten projev, který zaslal.³¹⁵

J. V. Šimák v upřímném proslovu v předvečer svých narozenin zcela otevřel Turnovanům své nitro. Jeho obavy, pochybnosti a skepse nebyly ničím dočasným a stále se stupňovaly. Přestože jeho chování nasvědčovalo tomu, že u něj je téměř v ideální rovnováze myšlení a cítění, přestože působil jako nenápadný, tichý, vyrovnaný člověk, harmonická osobnost, jeho rodina a blízcí přátelé věděli, jak se uvnitř trápí.³¹⁶ Více než tři sta

³¹⁰ Tamtéž, s. 6.

³¹¹ Tamtéž, s. 7.

³¹² *Městská rada, Přátelský večer* [Šimákovy narozeniny], HP 45, 1930, č. 31, 1. 8., s. 2; *Přátelský večer*, HP 45, 1930, č. 32, 8. 8., s. 2; *Přednášku o díle dr. J. V. Šimáka*, HP 45, 1930, č. 32, 8. 8., s. 2; *Přátelský večer, Přednášku o díle dr. J. V. Šimáka, Univ. prof. dr. J. Pekař*, HP 45, 1930, č. 33, 14. 8., s. 2; *Oslavy 60. narozenin univ. prof. Ph. dra. J. V. Šimáka*, HP 45, 1930, č. 34, 22. 8., s. 3; *Chybná režie*, HP 45, 1930, č. 34, 22. 8., s. 3-4.

³¹³ Vojtíškovo zhodnocení Šimákovy vědecké činnosti vyšlo v jubilejním čísle OJKT, viz VOJTÍŠEK Václav, *Josef Vítězslav Šimák*, OJKT 8, 1929–1930, s. 201–209.

³¹⁴ Zdeněk Wirth, *Dr. J. V. Šimák (1870–1930)*, HP 45, 1930, č. 33, 14. 8., s. 1.

³¹⁵ Závěrečnou pasáž Pekařova pozdravného dopisu z podolského sanatoria citovaly Hlasy pojizerské, viz *Oslavy 60. narozenin univ. prof. Ph. dra. J. V. Šimáka*, HP 45, 1930, č. 34, 22. 8., s. 3. Upravený projev vyšel posléze jako úvod jubilejního sborníku SPS, věnovaného J. V. Šimákovi, viz PEKAŘ Josef, *K šedesátým narozeninám J. V. Šimáka*. In: *Přátelé čsl. starožitností svému učiteli. K šedesátinám univ. prof. Dra J. V. Šimáka*. Praha: Společnost přátel starožitností, 1930. Příloha ČSPS 38, 1930, č. 2–3, s. III–X.

³¹⁶ Se svými stesky se ozval např. M. L. Černé z Turnova v srpnu 1931: „*Začátek prázdnin bývám zpravidla rozladěn. Nepoměr mezi tím, co by tu [v Turnově] mělo (a mohlo) býti a není, zejména jak bezhlavě se mi dělají překážky v práci, kterou by pohodlně za 10 měsíců mohli udělati jiní, se kterou se čeká na mne, abych pak měl ještě zas hromadu komisí si vyběhat – jako bych měl býti ještě padesát let živ, úvahy o tom, nebývalo-li by přece lépe starati se jen o sebe a o rodinu, sebetřýzeň výčitkami, že se to stalo a pochybnostmi, není-li to zas všecko nadarmo, to všecko ještě i s jinými neshodami budí věru myšlenky neveselé a spřádá někdy ne nit, ale celé přadýnko Athropody. Co dřív, kdy bude konec? A těžko člověku samu [!]; nemá tu vskutku nikoho, s kým si postesknot, pohovořit, aby to nevypadalo jako skuhrání a malodušné stýskání. Zejména, když je náhlý přechod mezi Prahou a Turnovem, jako byl letos. [...] Ale jak se jednou rozhodnu k dílu a dodržím program, že je výsledek aspoň kousek viděti, zdvihnou se chmury před pozitivními fakty a je dobře a i ten Turnov člověka zas potěší. Arci chybí mi zas činnost tvořivá, bez níž bych živořil. Verše naplano psát se mi nezdá, není času, a tak, abych tuto potřebu ukonejšil, páši žurnalistické články pro *Pojizerské listy* a podobné. Pro *„Bezděz“* o Máchově jezeře (potíraje tento vymyšlený název), pro *Rodný kraj o dějepiseckých snahách našeho venkova*, pak o panu arcibiskupu, o estetických potřebách našeho města, o turistice a jiné výtvoře, ve kterých si trochu uvolním, uvědomím, že se z toho nestřílí, a pak zase líp spím. – Letos jsem tedy lvím spárem hrábl do turnovského archivu, třídím, registruji dál [...]*“ (LA PNP, fond Marie Ludmila

blahopřejných dopisů od přátel, kolegů, vlastivědných pracovníků či posluchačů osvětových přednášek jej sice velmi těšilo, ale zároveň zavazovalo k další činnosti: a zde tanula na mysl stále otázka, zda obstojí. V květnu 1932 reflektoval své šedesátiny slovy: „*MUDr. Nohejl v Opatovicích slaví 15. t. m. 70. narozeniny, Lidunka tam pojede, já sotva. Mám dost upomínek na rok 1930 a obávám se o své nervy.*“³¹⁷

K jeho zvýšené psychické nepohodě v době kolem jubilea zřejmě přispěla i okolnost, že proponovaná slavnostní čísla OJKT a ČSPS vyšla s několikaměsíčním zpožděním. Dne 11. září 1930 napsal J. V. Šimák M. L. Černé: „*Děkuji Ti také ještě jednou za všecku práci, kterou jsi měla s mým jubileem, které však dosud nelze oceniti, neboť přítel Pelikán dosud edice na svět nepřivedl. Dokonce zavinil, že nevyšlo dosud ani ‚mého‘ čísla ‚Od Ještěda k Troskám‘, neposlav slíbená klišátka ani po 4 nedělích, takže možná vyjde 1. číslo nového ročníku dřív nežli poslední ročníku VIII. – Také jste mi s Eminkou [Nohejlovou] připravily nejmilejší radost přípravou k nové vědecké práci, a na její výsledky se obzvláště těším.*“³¹⁸ Jubilejní sborník SPS byl J. V. Šimákovi odevzdán 4. 12. 1930, kdy byl zvolen (spolu s J. Pekařem) čestným členem SPS,³¹⁹ Šimákovo číslo OJKT vyšlo pravděpodobně o několik týdnů dříve.

Začátkem 30. let 20. století postihla Šimákovy, jako všechny československé občany, hospodářská krize. Koncem roku 1931 si pan profesor stýskal, že nemá na Ježíška pro svá čtyři dychtivá srdíčka.³²⁰ L. Šimáková šetřila také (ostatně jako vždy); M. L. Černé napsala: „*Otec [Šimák] také chodí, jak už výměnkář, ve starém, ale ten teprve nechce nic nového, když je krize! [...] Politické záležitosti nikoho nepotěší, a strýc, když se začne o něčem mluvit, jde raději z pokoje. Má stále plno práce a nyní si vzal veliké balíky do svého kabinetu. Má tam ticho a zase přetopeno, otevírá okno a pak kašle. Rektor Pekař je dojemný ve svém povolání, nařiká na nutné oficiální slavnosti, ale je celý nový a sluší mu to! Jinak bručí jako dříve na málo času. Prof. Šusta ukazuje rád obrázky své vnučky a jeho paní ‚bábuje‘, nikam nejde, a on zase ‚děkuje‘ a malá ho má moc ráda, už je tříletá. Prof. Novotný je od Vánoc nemocný, strýc tam byl dvakrát, ale vždy ho to vzrušilo, Emča [Nohejlová] tvrdí, že se už nevrátí na univerzitu. Posluchači u nás tvrdili, že strýc bude míti státní zkoušky, on o tom pochybuje a*

Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Turnova 13. 8. 1931.)

³¹⁷ Tamtéž, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z [12. 5. 1932]. Oslav 70. narozenin E. Nohejla v Opatovicích se neúčastnil, poslal jen veršované přání, viz MČR Turnov, fond J. V. Šimák, svazek básní *Září*.

³¹⁸ Tamtéž, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Prahy 11. 9. 1930.

³¹⁹ Srv. tamtéž, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Prahy 23. 12. 1930.

³²⁰ Tamtéž, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Prahy 23. 12. 1931.

nyní na výslovné přání prof. Novotného bude zkoušet Odložilík, který je už navržen mimořádným profesorem. [...] Ale jen když budeme zdraví a strýc trochu klidnější a spokojenější. Bývá často mrzutý a špatně spí.“³²¹

Nemoc V. Novotného a úmrtí několika přátel J. V. Šimáka zasáhlo. V dopise z Turnova 13. srpna 1932 M. L. Černé psal o svém duševním rozpoložení a perspektivách českých dějin na univerzitě po smrti Václava Novotného: „*Já sám i za sebe jsem nálady spíš melancholičtější, nežli jsem přijel, vlastní vinou, ale nelze najít jiné cesty [...] Ovšem se na ty červánky [vydané články a publikační přísliby] zase větší smuteční závoj nad odchodem tolika pracovníků: Podlaha, Zíbrt, Šittler, Štědrý a nakonec Novotný. Věřu podivné kroky osudu, že mne přisoudily právě promluvit Novotnému oraison funebre! Jaká teď perspektiva našich vědeckých i univerzitních poměrů, když tak náhle odešel! Co rozháraných situací a co škod a ztrát, pouhých i zaviněných. A teď ještě Pekař chce už jít do penze, dokonává 35 let univerzitní působnosti. Kdybych chtěl, aby byla napravena křivda spáchaná nade mnou po převratu, byl bych naráz v popředí toho, čeho se mi upíralo vůbec místečko poslední [!]. Nikdo by nemohl protestovat ve sboru, kdybych žádal, aby se mi vrátila stolice českých dějin, o niž mne připravili, když je [!] de facto zastávám, i jménem. Ovšem toho neudělám, neboť už přebolelo, a bylo by hříchem kaziti mladším žádoucí už postup, kdežto má stolice by dnes vzala zbytečně za své. Tuším, že Odložilík a Mendl se nyní dočkají řádné existence. Hůře s vědeckou prací. Dějiny české propadnou opět kletbě nedokončení a Prameny dějin českých sotva se vzkřísí. Tu melancholii pak stupňuje, nehledě k jiným věcem, že se i v turnovských úlohách třesu beznadějně jako moucha v pavučině. Měl bych chodit, plavat, tělesně se osvěžovat a zatím sedím od rána do noci u psacího stolu, čehož následky už nepříjemně cítím vzrostem objemu i nespavostí v noci. [...]*“³²² Ještě zbývá tuhé práce na kolik let. Stačí-li život? A když to konečně napíšu, bude možná vydati dílo tak veliké, když se nyní na kultuře tolik šetří, aby se na luxus mohlo vyhazovat[?] Do nedávna jsem se díval dost bezstarostně vpřed. Ale od mé 60. a zejména od toho řádění kosy v našich řadách se čím dál tím víc ozývá *Memento*.“³²³

³²¹ LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – L. Šimáková, dopis L. Šimákové M. L. Černé z Prahy 8. 4. 1932 – pokračování dopisu z 11. 4. 1932.

³²² Ve vynechané pasáži J. V. Šimák kritizuje turnovské poměry: „*Už na to nedbám, že mi hamižná bezohlednost města a indolence Kitzbergrova opět z urovnaného muzea udělala chliv horší než jindy – prostě věc nechávám. Ale nejsem při tom všem sto, aby[ch] podstatně se blížil ke konci úpravy archivní, tím méně ke zpracování pro dějiny, bez něhož vlastně všechno mé zdejší přičinění je travailler pour le roi de Prusse.*“

³²³ LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Turnova 13. 8. 1932. O tom, jak na J. V. Šimáka dolehlo úmrtí Zíbrtovo a Podlahovo tamtéž, přijatá korespondence – L. Šimáková, dopis L. Šimákové M. L. Černé z Prahy 17.

Odcházelo stále více přátel a známých, dne 23. ledna 1937 zemřel v Praze J. Pekař: „*Netušil jsem, že se něco takového již stane; zprávy od Šusty v pátek zněly sice pesimisticky, ale náhlý konec přece vzrušil bolestně. Nežli jsem se vrátil z univerzity [kde se konala u děkana porada o pohřbu], už tu byla objednávka z Venkova a z rádia; co jsem napsal v tom vzrušení, věru bych nedovedl opakovati. A potom řeč pro Daliměřice – člověk cítí v té chvíli teprve svou neschopnost, aby vyjádřil slovem, co cítí. Nejrady by zašel do naprosté samoty, jejíž meditace se nejlépe hodí v náladu, a zatím aby dělal teatrální výstup slovem i gestem, aby se nedopustil rušivého výšinu z vazby; srdce mlč, Tvůj úkol jest divadlo! – Na štěstí jela Lidunka se mnou, a tak jsem mohl mysliti jen na svůj úkol a na nic jiného. Arci i Turnovsko bylo pohotově, i také příroda v bílém se nedala zahanbit, takže všechny ty smutné obřady vyzněly i v úplném taktu a souladu*“³²⁴ Za čtyři roky se příroda oděla do bílého znovu, aby se rozloučila s J. V. Šimákem.

Po mnichovských událostech byli Šimákoví zcela paralyzováni: „*Nemám síly nyní mluvit a těšit – prožíváme celá rodina historika kruté události a následky – vyhýbáme se vzájemně dívati si do očí a snažíme se býti stateční! Ale snažte se, když okolí Turnova tak se změnilo a když 14 vojínů obývalo naši vilu. Ale vše, vše se vydrží, jen můj dobrý muž, kdyby tak silně netrpěl a při tom mlčí, vnitřně trpí a smutně dívá se do budoucnosti.*“³²⁵ napsala L. Šimáková 10. října 1938 Vincenci Janu Matinovi, předsedovi Pekařovy společnosti pro povznesení Českého ráje.

Dne 1. prosince 1938 se Vratislava Šimáková, která ve školním roce 1937/1938 ukončila studium germanistiky a romanistiky na Univerzitě Karlově, dozvěděla, že získala stipendium československé vlády ke studiu na univerzitě ve francouzském městě Lille. Do Francie odjela v neděli 11. prosince 1938: „*Otec o mnohém nevěděl, aby byl v klidu, ale přijal v neděli ráno zprávu, že odjíždí už dopoledne, dobře, rychle byl hotov dceru svou doprovodit. Ovšem předtím nařikal, že se s ní už neuvidí atd. Poměrně byl v posledních dnech klidný, ovšem myšlenky mu klidu nedají a vzpomene si všeho možného, méně příjemného. Ale jsem*

2. 1932. „*Prof. Václav Novotný je od Vánoc nemocný, dostal nervový záchvat a nemůže chodit – smí jen číst, ale ne psát. Úmrtí dr. Zibrta a biskupa dr. Podlahy také strýce vzrušila, a ke všemu prof. Pekař na něm žádal, aby mluvil nad rakví Zibrtovou. Chtěla jsem, aby odmítl, ale přijal vyzvání, nyní svou řeč se učí – bojím se však přece jen rozrušení, kterému se nevyhne při pohřbu.*“

³²⁴ Tamtéž, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Prahy 16. 2. 1937. Srv. tamtéž, přijatá korespondence – L. Šimáková, dopis L. Šimákové M. L. Černé z Prahy 31. 1. 1937: „*Strýce se vše hodně dotklo, a nechtěla jsem, aby vůbec mluvil [na Pekařově pohřbu] [...] Vůbec, sešlo se mnoho, mnoho přátel a známých. Ale – strýc to odstonal, tři dny ležel, lékař zjišťuje, že brzo bude dobře, ač hodně opatřen, přece se prochládl.*“

³²⁵ LA PNP, fond Vincenc Jan Matina, korespondence přijatá – L. Šimáková, dopis L. Šimákové V. J. Matinovi z Prahy 10. 10. 1938.

*ráda, že už na tři noce spal bez prášku večer. Nyní čekám, až bude moci čísti a trochu psát, aby den mu nebyl nekonečný. Jsem pak vázaná býti stále doma, zpovídati se, kam jdu a kdy přijdu atd., projevuje mnoho zájmů o věci, které ho dříve nezajímaly. Do Poděbrad zatím nepojedeme, ale myslím, že by byly pro strýce dobrou změnou, uvidím!*³²⁶ Rodina chtěla J. V. Šimáka ušetřit nepříjemných zpráv, aby se nerozrušoval, ale dozvěděl se je jinde, např. když po delší odluce zašel na univerzitu. Domů za ním někdy přicházel O. Odložilík, častěji E. Nohejlová, která jej dokázala téměř vždy potěšit. Vratislava se vrátila domů po 15. březnu 1939 přes Německo v zaplombovaném vagonu.

Poslední Šimákova léta charakterizoval A. Pražák v kontextu jeho tvorby: *„Ke konci života trápila jej nejvíce otázka Němců v Čechách a věnoval jí velké a velmi hodnotné dílo. [...] Šimákova práce tu byla nad síly jednoho člověka a je možno říci o ní, že zkrátila autorovi život. Když se mnou o ní hovořil, doznával, co krve ho stála ta kniha a že mu ubrala nadmíru sil. Pozoroval jsem to také na něm osobně, to nebyl již dosti svůj, to se pozvolna nachyloval k pádu jako Pekař a rozmluvil se podobně záhadně jako on, jakoby se stále propadal někam jinam, než o čem mluvil. Duch jakoby již odcházel z přeunaveného těla a jakoby znělo z těla již jen slovo, ztrácející souvislost s duševnem. Šimákův konec připadal mně proto podobný Pekařovu konci, krajané dožívali podobně rmutně.*³²⁷ Bylo malým svátkem, když se historik po listopadu 1938 (kdy uzavřel své dílo o kolonizaci) mohl věnovat četbě, psaní nebo jen běžnému vyřizování korespondence. V dopise 3. února 1940 L. Šimáková psala V. J. Matinovi, že se sice těšila na schůzku členů Pekařovy společnosti, ale nepřišla, protože *„když i kuchařka odešla, neměla jsem to svědomí nechati svého muže docela samotného večer doma. Díky Bohu, pomalu se jeho zdraví zlepšilo, že už čte a to je mnoho, i německé knihy!*³²⁸ Bylo celkem běžné, že za svého manžela odpovídala na dopisy, např. R. Urbánkovi sdělila v říjnu 1940: *„Omlouvám svého muže, že nepíše sám, ač si ponechal Váš dopis stranou, aby na něj vlastnoručně odpověděl. Bohužel, jeho zdravotní stav nedovoluje mu takové soustředění.*³²⁹

³²⁶ LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – L. Šimáková, dopis L. Šimákové M. L. Černé z Prahy 16. 12. 1938.

³²⁷ PRAŽÁK Albert, *J. V. Šimák*. In: Nezapomenutelní z Turnovska, Turnov 1946, s. 84. Srv. též A AV ČR, fond Historický klub, k. 17, sloupcové korektury nekrologů pro plánovaný 48. ročník ČČH, sloupec 18 (František Roubík, Profesor Dr. J. V. Šimák).

³²⁸ LA PNP, fond Vincenc Jan Matina, korespondence přijatá – L. Šimáková, dopis L. Šimákové V. J. Matinovi z Prahy 3. 2. 1940.

³²⁹ LA PNP, fond Rudolf Urbánek, korespondence přijatá – L. Šimáková, dopis L. Šimákové R. Urbánkovi z Prahy 11. 10. 1940.

Na srpen 1940 připravilo město Turnov reprezentativní oslavy Šimákových 70. narozenin a v Praze se spojily k oslavě jubilea přední vědecké společnosti.³³⁰ Nejprve se 17. srpna 1940 konal v turnovské sokolovně přátelský večer, pořádaný městem, Muzejním spolkem a Okresním a místním osvětovým sborem. Po zdravici starosty města Josefa Plíhala následoval hudební program. Další den dopoledne se konala v zasedací síni radnice slavnostní schůze zastupitelstva. Zahájil ji opět turnovský starosta, který jubilantovi předal čestný dar – publikaci *Turnov svému rodáku a čestnému občanu* s podtitulem *Sborník k sedmdesátým narozeninám univerzitního profesora Dr. J. V. Šimáka*, vydaný městem a vyzdobený turnovskými umělci; obsahoval portrét J. V. Šimáka jako historika (od F. Roubíka) a člověka (od E. Nohejlové), charakteristiku Šimákova vztahu k rodnému kraji (od J. Poláka) a bibliografii jeho prací za léta 1892–1940. O oslavenci promluvil F. Roubík, zástupce Ministerstva školství a národní osvěty, a Z. Wirth, delegát České akademie věd a umění a Společnosti přátel starožitností, pozdravné projevy proslovili též zástupci dalších institucí a spolků (E. Nohejlová za Národní muzeum a Českou společnost numismatickou, J. Šebánek za Matici moravskou, Václav Vinš za Archiv Země české, F. Kutnar za Historický klub a ČČH, V. J. Matina za Pekařovu společnost pro povznesení Českého ráje, F. Pala za Vyšší dívčí školu v Praze). Poté se přítomní přesunuli do muzea, kde byla otevřena výstava věnovaná Šimákovu životu a dílu.

Oslava v Praze se konala 24. října 1940. Uspořádaly ji Královská česká společnost nauk, Česká akademie věd a umění, Česká akademie zemědělská, Matice česká, Historický spolek, Historický klub, Společnost přátel starožitností, Pekařova společnost pro povznesení Českého ráje a Vyšší dívčí škola v Praze; konala se za přítomnosti zástupců Turnova v sále

³³⁰ Podrobně průběh oslav zachytily místní Pojizerské listy: *Šimákovy oslavy v Turnově*, PL 55, 1940, č. 55, 23. 7., s. 2; *70 let univ. profesora Dr. J. V. Šimáka*, PL 55, 1940, č. 60, 9. 8., s. 1–2 (HEPTNER Otakar, *K historikovu jubileu (K 15. srpnu)*, s. 1; KNOB Jan, *Pan profesor doma*, s. 1; SVOBODA Alois, *PhDr. J. V. Šimák a Mnichovohradištsko*, s. 2); [POLÁK Jan], *J. V. Šimák a turnovské muzeum (Úryvek ze studie Jana Poláka ze sborníku, který vydalo město Turnov k historikovu jubileu)*, PL 55, 1940, č. 62, 16. 8., s. 1; *O životě a díle J. V. Šimáka*, PL 55, 1940, č. 62, 16. 8., s. 2; *Oslavy 70. narozenin J. V. Šimáka v Turnově*, PL 55, 1940, č. 62, 16. 8., s. 2; *Ze správy města Turnova (schůze městské rady dne 9. srpna 1940)*. *Oslavy narozenin univ. prof. Dra Šimáka*, PL 55, 1940, č. 62, 16. 8., s. 3; *Slavnostní schůze Pekařovy společnosti* [13. 8. 1940], PL 55, 1940, č. 62, 16. 8., s. 5; *Mnichovo Hradiště J. V. Šimákovi*, PL 55, 1940, č. 63, 20. 8., s. 2; *Sedmdesátiny prof. Dr. J. V. Šimáka*, PL 55, 1940, č. 63, 20. 8., s. 2; *Bratr Jos. V. Šimák a sokolstvo*, PL 55, 1940, č. 63, 20. 8., s. 4; Kb [= Jan Knob], *Oslavy sedmdesátin historika J. V. Šimáka v Turnově*, PL 55, 1940, č. 64, 23. 8., s. 1; -i-, *Profesor J. V. Šimák mezi junáky*, PL 55, 1940, č. 66, 30. 8., s. 1; *Záležitosti města Turnova. Schůze městské rady* [30. 8. 1940], PL 55, 1940, č. 68, 6. 9., s. 3; *Šimákova výstava*, PL 55, 1940, č. 71, 17. 9., s. 2; *Šimákova výstava*, PL 55, 1940, č. 71, 17. 9., s. 2; *Pražské oslavy sedmdesátin historika Dr. J. V. Šimáka*, PL 55, 1940, č. 84, 1. 11., s. 3. Jubilejní příspěvky k Šimákovým sedmdesátinám přinesl celostátní i regionální tisk, viz Bibliografii. Blahopřání k narozeninám viz A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 38, i. č. 3175.

Smetanova muzea. Zahájili ji Čeští madrigalisté a prezident ČAVU Josef Šusta. Poutavou přednášku o J. V. Šimákovi proslovil F. Roubík.³³¹

Šimákův zdravotní stav se začal zhoršovat koncem r. 1940, kdy jeho manželku postihla těžká mozková příhoda a ochrnula na pravou polovinu těla. Počátkem ledna následujícího roku byl J. V. Šimák hospitalizován ve vinohradské nemocnici, kde zemřel po těžké operaci 30. ledna 1941. Dne 2. února 1941 byla jeho tělesná schránka převezena do Turnova a vystavena v zasedací síni městského zastupitelstva v městské radnici. Odtud se konal další den o 14. hodině pohřeb na turnovský hřbitov. Z balkónu radnice pronesli smuteční projevy F. Roubík (jménem vědeckých spolků a v zastoupení ministra školství a národní osvěty) a starosta Turnova J. Plíhal. Církevní obřady v chrámu Panny Marie vedl turnovský arciděkan a biskupský notář Eduard Richta a se zesnulým se rozloučil za krajany P. Václav Vajs.³³² L. Šimáková, upoutaná na lůžko, se pohřbu svého chotě neúčastnila. V létě 1940 se za pobytu v Turnově její zdravotní stav velmi zlepšil. Dva dny po návratu do Prahy, 16. října 1941, náhle zemřela. Rozloučení s ní se konalo 21. října v pražském krematoriu.³³³

Milan Šimák (29 let), inženýr chemie a doktor technických věd, v té době pracoval v oddělení odborné literatury Škodových závodů v Plzni,³³⁴ Vratislava Šimáková (26 let), absolventka germanistiky a romanistiky na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, začínala

³³¹ A AV ČR, fond ČAVU, k. 204, i. č. 258, osobní spis – J. V. Šimák.

³³² KNOB Jan, *Pan profesor doma*, PL 56, 1941, č. 10, 4. 2., s. 1; *Historik Dr. J. V. Šimák naposled mezi svými*, PL 56, 1941, č. 10, 4. 2., s. 2; [ROUBÍK František – PLÍHAL Josef], *Proslovy k pohřbu Dr. J. V. Šimáka v Turnově 3. února 1941*, PL 56, 1941, č. 11, 7. 2., s. 1–2; *Poslední cesta historika prof. Dr. J. V. Šimáka rodným městem*, PL 56, 1941, č. 11, 7. 2., s. 2; *Dary k uctění památky ř univ. prof. Dr. J. V. Šimáka*, PL 56, 1941, č. 11, 7. 2., s. 3; *Zprávy turnovských rodáků v Praze*, PL 56, 1941, č. 11, 7. 2., s. 3; *Fotografické snímky z pohřbu univ. prof. Dra J. V. Šimáka*, PL 56, 1941, č. 11, 7. 2., s. 3; *Pohřbu univ. profesora Ph.Dr. J. V. Šimáka*, PL 56, 1941, č. 11, 7. 2., s. 4; [Poděkování rodiny J. V. Šimáka], PL 56, 1941, č. 11, 7. 2., s. 8; *Žačka svému učiteli: Anna Václavíková, Za ř univ. prof. Dr. J. V. Šimákem* [báseň], PL 56, 1941, č. 11, 7. 2., s. 4; Jan Kamenický, *K mým stykům s profesory Pekařem a Šimákem*, PL 56, 1941, č. 13, 14. 2., s. 1–2; *Ze správy města* [schůze městské rady 7. 2. 1941]. *K poctě Dra Šimáka*, PL 56, 1941, č. 13, 14. 2., s. 3; *K uctění památky univ. prof. PhDr. J. V. Šimáka*, PL 56, 1941, č. 15, 21. 2., s. 2; *Schůze městského zastupitelstva* [24. 2. 1941]. *Pocta ř Dr. J. V. Šimákovi*, PL 56, 1941, č. 17, 28. 2., s. 3; *Ruch v rodáckém spolku v Praze*, PL 56, 1941, č. 19, 7. 3., s. 3. [tryzna J. V. Šimáka]; J. H., *Březnový večer rodáckého spolku Turnovanů v Praze*, PL 56, 1941, č. 23, 21. 3., s. 2. Další nekrology a zprávy o pohřbu viz Bibliografii.

³³³ *Úmrtí [Ludmily Šimákové]*, PL 56, 1941, č. 82, 21. 10., s. 2; AMBROŽ Jindřich, *In memoriam Ludmily Šimákové*, PL 56, 1941, č. 83, 24. 10., s. 2; *Poděkování* [rodiny Šimákovy], PL 56, 1941, č. 83, 24. 10., s. 2.

³³⁴ Milan Šimák zemřel r. 1978 v Turnově. Stručný životopis svého manžela mi laskavě zaslala paní Vlasta Šimáková.

učit na středních školách v Praze³³⁵ a nejmladší Vladislav Šimák (20 let) studoval na Konzervatoři hudby v Praze.³³⁶

³³⁵Vratislava Šimáková, provdaná Perná, zemřela r. 2006 v Praze. Za životopis prof. V. Perné děkuji jejímu synovi Václavu Pernému.

³³⁶ Vladislav Šimák až po válce vystudoval Vysokou školu chemicko-technologického inženýrství v Praze, zemřel r. 2006 v Českém Brodě. Vlastní životopis svého otce mi laskavě poskytla paní Hana Prokopová.

VII. Historické dílo a popularizace vědeckého poznání

Šimákovo historické dílo patří především českým dějinám. Jeho vědecká činnost byla neobyčejně rozsáhlá. Sám J. V. Šimák v době diskusí o své řádné profesuře provedl r. 1921 základní rozlišení svých publikačních aktivit do dvou (respektive tří) skupin.¹ Za **životní úkol svěřený** profesorem Antonínem Rezkem a vyplývající z jeho povinností na univerzitě považoval **monografické zpracování českých dějin 2. poloviny 17. a 1. poloviny 18. století**, tedy „doby nejtemnější“, doby Leopolda I. (1657–1705), Josefa I. (1705–1711) a Karla VI. (1711–1740). Směřoval k němu např. studii o selském povstání 1680, o náboženských blouznivcích nebo některými edicemi.

Vedle toho byl pro Šimáka neméně důležitý (a pravděpodobně i zajímavější) **úkol čestný**, tj. **ediční práce v Historickém spolku** (vydávání Pramenů dějin českých) a **dějiny českého dějepisectví**. J. V. Šimák byl jedním z mála historiků své doby, kteří se soustavně zabývali dějinami vlastního oboru. Věnoval této problematice jako první samostatné vysokoškolské přednášky,² které se zachovaly v jeho písemné pozůstalosti. Zajímal se o životní osudy a dílo kronikářů a historických spisovatelů (Václav Hájek z Libočan, Mikuláš Dačický z Heslova, Martin Kuthen ze Šprinsberka, Bohuslav Bílejovský, Augustin Olomoucký). Pracoval na edici Starých letopisů českých, ale z různých důvodů ji nedokončil.³ Nejhodnotnějším nepublikovaným, badatelským výstupem J. V. Šimáka na tomto poli byl ohromný tzv. jezuitský listář, který připravoval jako součást svého širšího edičního záměru, **Listáře k dějinám českého dějepisectví**. Ve své bibliografii si k r. 1937 poznamenal, že má uchystány k tisku tři jeho části: I. Dopisy kruhu Balbínova 1650–1690, II. Dopisy kruhu Dobnerova 1760–1790 a III. Dopisy doby probuzenecké [obrozenské] 1790–1825. Materiál je dnes zčásti nezvěstný.⁴ A nejedná se bohužel o ojedinělý případ. Nezvěstný je též Šimákův

¹ Blíže viz KÁBOVÁ Hana, *Historické dílo Josefa Vítězslava Šimáka*. In Jaroslav Goll a jeho žáci, České Budějovice – Pelhřimov 2005, s. 372–373, 384–386.

² BENEŠ Zdeněk, *Krátká zpráva o jedné epizodě z dějin českého dějepisectví*. In: Ve znamení zemí Koruny české. Sborník k šedesátým narozeninám prof. PhDr. Lenky Bobkové, CSc. Red. Jana Konvičná, Jan Zdichynec. Praha: Casablanca 2006, s. 657–667. Rukopisy přednášek k dějinám dějepisectví viz A AV ČR, osobní fond J. V. Šimák II, č. II/10.

³ ŠŮLA Jaroslav, *Staré letopisy české XV. století a jejich královéhradecká větev*, Sborník Národního muzea v Praze. Acta musei nationalis Pragae. Řada C – Literární historie, sv. 20, 1975, č. 2, s. 37–66. Nejnověji viz ČERNÁ Alena M. – ČORNEJ Petr – KLOSOVÁ Markéta (ed.), *Staré letopisy české (texty nejstarší vrstvy)*. Prameny dějin českých. Nová řada, 2. díl. Praha: Centrum mediévistických studií v nakladatelství Filosofia 2003. Šimákův přípravný materiál ke Starým letopisům českým je uložen v A AV ČR, fond Historický spolek, k. 6–22.

⁴ Rukopis *Korespondence B. Balbína a jeho přátel a vrstevníků* o rozsahu 687 stran, uložený původně v Historickém ústavu (resp. Ústavu československých a světových dějin) ČSAV (č. II/15) nebyl do A

přípravný materiál k vysokoškolským přednáškám – *Historikové XVI. století*,⁵ jeho edice *Jihlavské popravčí zápisy* (1417–1507), 92 fol.,⁶ a další edice *Piaristické anály z let 1752–1827* (176 fol.),⁷ psané zřejmě Gelasiem Dobnerem (a tedy související s Šimákovým zájmem o českou historiografii).

J. V. Šimák se staral o vědecký odkaz svých učitelů a přátel. Vydal z pozůstalostí díla Wintrova (1913 *Český průmysl a obchod v XVI. věku* a *Zlatá doba českých měst*), Rezkova (1927 a 1934 *Listář k dějinám náboženských blouznivců českých v století XVIII. a XIX.*, za Šimákova podstatného autorského podílu) a dovedl k tisku poslední patnáctý díl Sedláčkových *Hradů, zámků a tvrzí Království českého* (1927, 1938). Napsal výstižné portréty svých současníků (Zikmund Winter, Josef Kalousek, Josef Emler, Antonín Rezek, August Sedláček, Čeněk Zíbrt, Jan Peisker, Antonín Podlaha, Václav Novotný, Josef Pekař).

Bohatá byla jeho ediční činnost a práce na soupisech. Trpělivý a systematický J. V. Šimák připravil za svého studijního pobytu soupisy *Bohemica v Lipsku* (1907) a *Studenti z Čech, Moravy a Slezska na německých univerzitách v XV.–XVIII. stol.* (1905–1906). Dále inicioval vydávání soupisu rukopisů knihoven a archivů zemí českých, jehož první svazek uvedl programovou statí a v jehož druhém svazku se objevily jeho *Rukopisy majorátní knihovny hrabat z Nostitz a Rhienecka v Praze* (1910). V letech 1909–1938 vydal nákladem Historického spolku *Zpovědní seznamy arcidiecéze pražské z let 1671 až 1725*, cenný pramen pro období, které usiloval monograficky zachytit. R. 1932 vyšla další jeho edice – *Dopisování Jana Krouského a jeho přátel z let 1840–1876*.

AV ČR spolu s Šimákovým fondem předán a je evidován jako ztráta. Naposled byl zřejmě využit v knize KUČERA Jan P. – RAK Jiří, *Bohuslav Balbín a jeho místo v české kultuře*, Praha: Vyšehrad 1983. Z hojných odkazů na Šimákovy opisy Balbínovy korespondence (uložené v Ústavu československých a světových dějin ČSAV) lze soudit, že Šimákova edice byla pro autory velmi užitečným pramenem; několik zčeštěných opisů bylo otištěno ve výběrové edici zařazené na závěr knihy. V r. 1992 odkazoval germanista Václav Bok (BOK Václav, *Jenský historik Caspar Sagittarius a jeho znalosti*. In: Bohuslav Balbín a kultura jeho doby v Čechách, Praha: PNP 1992, s. 107, pozn. 4) již jen na knihu *Bohuslav Balbín a jeho místo v české kultuře* s poznamenáním, že dokument z Šimákovy sbírky v Ústavu československých a světových dějin ČSAV mu zůstal nedostupný. Další část listáře byla Šimákovými potomky předána do Archivu Národního muzea, kde byla zřejmě při pořádání přemanipulována a zpracována jako přípravný materiál (ten se dnes nachází v A AV ČR, fond J. V. Šimák III).

⁵ Uložený původně v Šimákově fondu v Historickém ústavu (resp. Ústavu československých a světových dějin) ČSAV (č. II/12–13, 2 svazky/složky, stránkový rozsah neuveden).

⁶ Uložená původně v Šimákově fondu v Historickém ústavu (resp. Ústavu československých a světových dějin) ČSAV (č. III/24). Neúspěšně po ní pátral v Historickém ústavu ČSAV a následně v A AV ČR již F. Hoffmann. Viz HOFFMANN František (ed.), *Popravčí a jiné psanecké zápisy jihlavské z let 1405–1457*, Praha 2000 (Archiv český, sv. XXXVIII), s. IX.

⁷ Uložená původně v Šimákově fondu v Historickém ústavu (resp. Ústavu československých a světových dějin) ČSAV (č. III/25).

Vedle úkolů čestného a svěřeného měl J. V. Šimák **úkol** svému **srdci nejbližší**, který si dal sám, totiž **dějiny rodného kraje**, zvláště Turnova. Zůstaly nedokončené. R. 1903 J. V. Šimák vydal první díl *Příběhů města Turnova nad Jizerou*, r. 1905 vyšel místopis Turnova a poté řada přípravných prací k 2. dílu *Příběhů*, např. *Listář k dějinám školství na Turnovsku* (1908) a *Listář fary turnovské z let 1620–1696* (1910); soupis *Konšelé turnovští od r. 1620 [do r. 1779]* (1921) a *Řády řemeslných cechů turnovských z XV.–XVIII. století* (1921) nebo *Umělecký místopis Turnova* (1932). Vydání se dočkaly soupisy památek Turnovska (1909) a Mnichovohradišťska (1930), I. díl *Dějinných pamětí okresu mnichovohradišťského* (1917) a *Knihy o Housce* (1930). Řada hodnotných příspěvků byla otištěna ve vlastivědných sbornících a v Pojizerských listech.

Profesura **historické vlastivědy** přinesla Šimákovi nové povinnosti. Vzhledem k tomu, že nikdy nepřijal žádný úkol bez plného respektování z něj vyplývajících závazků, zahajoval ve svých 51 letech intenzivní studium teoretické a v některých oblastech i praktické, aby mohl dostát požadavkům svého oboru a nebyl jeho profesorem pouze podle titulu. A tak si začal připravovat přednášky z historické vlastivědy (příp. geografie) československého státu; později se zaměřil na historii osídlení v Čechách a na Moravě ve XIII. a XIV. století. Ukončením některých prací z českých dějin a převzetím úkolu dopsat po V. Novotném 4. svazek Českých dějin uzavřel svou práci na úkolu svěřeném a omezil svou činnost pro úkol čestný i dějiny kraje. Věnoval se topografii. R. 1938 vyšla jeho hodnotná a zřejmě nejvíce ceněná monografie *Středověká kolonizace v českých zemích*. Vývoj politických událostí s prudkým dopadem na Šimákovo zdraví způsobil, že se touto knihou vlastně uzavřelo i jeho dílo.

J. V. Šimák byl významně činný jako **pedagog** (v letech 1920–1938 vedl seminární cvičení a měl možnost více působit na výchovu mladých historiků), pracoval ve **vědeckých společnostech** (zvláště KČSN, ČAVU a její komise, Historický spolek, dále Československá akademie zemědělská; Vědecký ústav vojenský, Vojenský zeměpisný ústav), jako **konzervátor** přispíval k péči o památky, věnoval se otázkám **archeologie, muzejnictví, archivnictví**. Neodmyslitelnou, podstatnou součástí Šimákových aktivit byla **popularizační činnost** přednášková i publikační. Za její vrchol lze pokládat vydání tří svazků *Kroniky československé* (1921–1925), zachycující pro širokou čtenářskou veřejnost naši historii od nejstarších dob do smrti Karla IV. Kronika předávala nejnovější výsledky bádání zpracované převážně jinými historiky, mnohdy obohacené nebo doplněné Šimákovým samostatným výzkumem. Kromě toho J. V. Šimák připravil řadu populárních přehledů některých úseků českých dějin, proslovil více než 500 popularizačních přednášek a je autorem řady

popularizačních příspěvků novinových i časopiseckých. Za první republiky stál u počátků několika vlastivědných sborníků.

Josef Pekař (a také Václav Vojtíšek) kladl Šimákovo úsilí o zachycení historie celého Horního Pojizeří v jeho životním díle na první místo.⁸ František Roubík nahlížel na Šimákovo dílo z pozice historické vlastivědy a pozoroval v jeho zdánlivě pestré mozaice „několik věcných skupin svědčících o hlavních tématech Šimákova vědeckého zájmu. Vedle několika studií, týkajících se organizace vědecké práce, archivnictví a metodologických otázek, vyniká tu zejména Šimákova bohatá účast ve vydávání historických pramenů a studie o českých historících, jeho svěže psané, přehledné, zčásti v nejlepším slova smyslu populární přehledy jednotlivých vývojových úseků českých dějin ať politických či kulturních, a konečně, zejména od vstupu na univerzitní katedru, nejobsáhlejší obor jeho vědeckého zájmu, historická vlastivěda českých zemí v širokém slova smyslu, zabírající nejen dějiny osídlení a topografii v běžném smyslu, ale i vývoj komunikace, správního rozdělení země, výzkum místních a pomístních jmen, historickou kartografii, vývoj umění a kultury vůbec, náboženské a hospodářské dějiny, národopis a rodopis.“⁹ J. V. Šimák si podle F. Roubíka všiml všech složek historické vlastivědy. F. Roubík tedy ocenil Šimákovy topografické monografie, církevní topografii (Zpovědní seznamy), soupisy památek a články k dějinám umění, studium vývoje osídlení a kolonizace, přínos historické kartografii, výzkum místních a pomístních jmen, studium náboženských dějin, vývoje školství, hospodářských dějin a vývoje poddanských poměrů i národopisný zájem. Neopominul ani jeho ediční a soupisovou činnost, studie k dějinám dějepisectví, rodopisné bádání a popularizační práce.¹⁰

Společným jmenovatelem Šimákových vědeckých i popularizačních snah bylo úsilí o kritické a objektivní postižení historického vývoje v jeho úplnosti. Přesně toužil poznávat hlavně vnitřní, kulturní dějiny svého národa v nejširším smyslu a ve všech oborech duchovního života. Pokládal se především za historika v oboru českých dějin. Své povolání si zvolil, neboť pro něj, idealistu a romantika, bylo posláním sloužit svou prací českému národu, jeho potřebám, ale i poučení a vnitřní posile. Je vnímán a vykládán zejména jako zakladatel historické vlastivědy, jíž se věnoval intenzivně necelá poslední dvě desetiletí svého života. Již ve 20. letech 20. století se vytvářel obraz J. V. Šimáka – předního vlastivědného badatele a

⁸ PEKAŘ Josef, *K šedesátým narozeninám J. V. Šimáka*. In: Přátelé čsl. starožitností svému učiteli. K šedesátinám univ. prof. Dra J. V. Šimáka, Praha: SPS 1930, s. III–X; VOJTÍŠEK Václav, *Josef Vítězslav Šimák*, OJKT 8, 1929–1930, s. 201–209.

⁹ ROUBÍK František, *J. V. Šimák, historik*. In: Turnov svému rodáku a čestnému občanu. Sborník k sedmdesátým narozeninám univerzitního profesora Dr. J. V. Šimáka, Turnov: město, 1940, s. 14.

¹⁰ Tamtéž, s. 15–28.

ten poněkud neprávem zastínil (resp. zkreslil) jeho význam pro českou historiografii, jak ukázaly předcházející kapitoly. Považuji za oprávněné otevřít pohled na Šimákovu historickou vlastivědu odpovědí na otázky: Jak má podle J. V. Šimáka vypadat historik, jak lze charakterizovat jeho pracovní postupy¹¹ a dále jak popularizovat vědecké poznatky?

Historik je vědec obdařený ostrovtipem a kombinačním darem příbuzným fantazii, který mu umožňuje spojit fakta v jejich významu pro vzájemnou dějinnou souvislost přísně podle daných pravidel. Historikův vyšší dar J. V. Šimák charakterizuje blíže jako řetězec nápadů a sdružení představ, jak vše uspořádat, také jako intuici, genia, vynalézavost, jež vytuší (nalézá) most mezi daty na oko nespojitelnými. Této tvůrčí síle historikově se nelze naučit a neřídí se pravidly, ale je nutné ji stále podrobovat kontrole. Kombinace fakt od historika žádá tvůrčí nadání, metodickou ukázněnost, obecné i specifické historické vědomosti a pochopení lidské duše (tedy kongenialitu¹²). Tvůrčí síla je podstatná též pro reprodukci historických fakt, která mj. spolu s kombinací (ale též s interpretací, poznáním obecných podmínek jejich souvislostí, filozofií a podstatou dějin) tvoří snad nejdůležitější etapu historikovy práce, tj. pojetí; liší se od reprodukce umělecké, musí být vyškolená, a teprve pak se stává nesmírnou pomůckou vědeckého bádání. *„Jest tedy třeba ne skrovné míry sebezapření, abych dovedl své chápání stále metodicky kontrolovati a došel tak objektivního výsledku co nejúspěšněji. Daleko je svůdnější a pohodlnější pustiti uzdu své individuálnosti a své dojmy z fakt plnou silou a chutí přímého počítka projeviti – ale pak scházím z cesty vědecké. // Tu se liší vědecké podání od takového, které sleduje cesty umělecké. [...] Arci energické zastupování i jednostranného subjektivního hlediska je jistým způsobem také zásluhou, ježto uvede v popředí hlediska a fakta, jež dosud opět jednostranně byla*

¹¹ Následující text vychází z Šimákových dochovaných poznámek pro metodiku historikovy práce a z úvodních proseminárních čtení, viz A AV ČR, fond J. V. Šimák II, č. II/14, Historická propedeutika. K některým otázkám blíže viz KÁBOVÁ Hana, *Historické dílo Josefa Vítězslava Šimáka*. In Jaroslav Goll a jeho žáci, České Budějovice – Pelhřimov 2005, s. 380–383.

¹² A AV ČR, osobní fond J. V. Šimák II, č. II/14, Co je dějvěda?, s. 100 an: Pro poznání dějinných souvislostí jsou nejdůležitější studovat psychické podmínky individuální a davové. *„Ovšem k poznání cizí individuality je třeba jisté kongeniality a ta je dar, ale něco z ní musí historik míti, aby ji zkušeností a studiem vypěstoval; nemá-li jí, ať není historikem. Nestačí ovšem jen empirická zkušenost, třeba studia psychologická, ano i psychiatrie [...] Studiem sociální psychologie rozpoznáme, co náleží době – co individuu – co ona děkuje jemu, co on jí. A to náleží k nejjemnějším pracím badatelským. [...] Jedinec je vždy podílníkem obecna, a to nejen současníků, nýbrž i minulých. Ale zase osobnosti působí nejen svým činem a myšlením, ale i svým citem. [...] Nesmíme napřed býti předpojati, odhadující podíl rozličných živlů davové duše, nýbrž vyšetřovati je stále, jak a pokud působí – a čemu náleží závažnost. Nesmí se zapomínati, že i davové jevy jsou vlastně dílem jednotlivců – základem sociální psychologie musí býti vždy psychologie individuální – naše porozumění pro davové jevy spočívá jen na osobním citu.“*

odstrkávána – // Mohlo by se říci: nechte mluvit i subjektiva, ať se všechna hlediska objeví – obecnost a pozdější vědci už se postarají o vyrovnání [...].“¹³

Po heuristice, kritice a pojetí přistupuje historik k *podání*, tedy sdělení fakt slovem a písmem. Publikuje pouze výbor ze svého bádání, koncentrované a zhuštěné představy zachycující podstatný průběh a stručný děj. Forma podání podléhá sdělovanému obsahu; co nejjasnější poznání zajišťuje dobrá kompozice (skladba) díla, soustředěná na hlavní momenty a nezatížená detailem; doplňuje ji pak zřetelná dispozice látky, podpořená vnější formou (odstavci, nadpisy, písmem). Vědecké pojednání má sloužit především jasnému poznání, estetické zřetele jdou stranou: „*Jen účelná plastika jest oprávněna. Požadavkům estetiky smíš jen potud hověti, pokud toho dovolí první a nejdůležitější cíl dějovědy; jím není tvořiti umělecká díla, ale zjednati poznání; obojí spojití lze jen výjimkou. Požadavky estetiků od historické práce mohou míti tedy oprávněnost jen výjimkou; a naopak, odchylky od estetických pravidel, diktované vědeckou nutností, nesmějí býti pokládány za výjimku. [...] falešná snaha po dokonalé formě poruší i nejlepší vědecké výsledky. // Tomu ujdeš, dbáš-li I. cíle dějovědy, ryzího poznání čili s Rankem: přísné vylíčení fakt, ať je omezené i méně krásné, jest beze vší pochyby nejvyšším zákonem. Teprv potom můžeš hleděti estetických tužeb. Tím arcí není řečeno, že dějepisec nemá pěkné formy dbáti – ale dbej mezi své úlohy.*“¹⁴ Otázky vztahu historie a umění (a rovněž objektivního a subjektivního poznání¹⁵) J. V. Šimáka (též básníka) velmi zajímaly, neboť sám také celý svůj život literárně tvořil.

V rámci výuky historie se také pokoušel odpovědět na otázku: Jak nazírat na vývoj dějinstva? V minulosti neřídil vše rozum, ale někdy také cit a vůle, pud a chtíč – „*Ty rozhodovaly v dějinách zhusta víc, nežli rozum a někdy i proti rozumu. Díme bohužel, ale také bohudík! – A byl to sám rozum, úvaha rozumová, jež proti škodlivé převaze neřízeného citu a hrubé vůle postavily autoritu. Co jest autorita? Nic nežli realizovaná abstrakce praktického*

¹³ Tamtéž, s. 128–129.

¹⁴ Tamtéž, s. 134–135.

¹⁵ Tamtéž, s. 120 an.: „*Objektivní chápání si však uvědomí, že druzí – i současníci a tím spíš v době různé – jsou a byli jináci nežli my (Věc není samozřejma, teprve nově se k ní došlo.) – i snaží se všemožně se přesvědčiti, v čem tato jinakost záležela a pokud byla; pracuje tu hlavně psychologii, zejm. sociální psychologii, ale i fyzickými a kulturními podmínkami, jež na různost kmenovou působí; neznáme-li těchto podmínek, těžko chápati objektivně minulá dění. [...] Absolutní objektivnosti nutno se zříci. Ale ne se opět dáti ovládati individuálními předsudky – tuť by byl zdroj omylů a chyb, jež nutno vší energii potlačovati. Chce-li to historik a má nejsvětější vůli zůstatí pravdivým – může vždy [...] dojíti vysokého stupně objektivity. Nejdřív nutno objasnití si své stanovisko.*“ Dále J. V. Šimák zvažoval možnost metodickou kontrolou eliminovat svá stanoviska: je to možné do jisté míry a závisí na tom, jak blízký je badateli předmět bádání, jak je historik duševně disponován a jaká je povaha jeho hlediska. Určitého stupně objektivnosti, vázaného obecnými i zvláštními podmínkami, lze dosáhnout pomocí metodické kritiky.

poznatku, že jest líp pro společnost lidskou, nebudou-li silní utlačovati slabších, bude-li boj jedněch proti druhým omezen, umírní-li se zoufalství zotročených, bude-li zlo potrestáno a dobro odměněno. [...] Čím společnost lidská je vzdělanější, tím dospívá k vyšší abstrakci [...] Odtud filozofie v nejstarších dobách splývá s náboženstvím; lze říci náboženství jest filozofií slabých, filozofie náboženstvím silných. – Mohli bychom jíti ještě dále. Jest příliš smělé tvrditi, že toho nepotřebujeme.¹⁶ V těchto úvahách, do značné míry velmi obecných a opřených o znalost literatury, proniká (domnívám se) dostatečně Šimákův vlastní názor: „Pochybuje se o naukách věroučných – nedají se dokázati, přičí se rozumu. Pravda. Ale který jest jejich účel? [...] V strastech životních bylo by zoufalé, kdyby člověk propadl beznadějnosti, kdyby neměl naděje na cosi lepšího. Právem se odsuzuje otravnost skepse a zhoubnost pesimismu. Rozum v takovém postavení nestačí, naopak je trýzní, poněvadž potírá každou naději [...] Pomoci může jediný cit, jenž dává hojivý obklad otevřené ráně. Ale ani naděje sama nestačí, potřebuje víry, že je oprávněna. Odkud však se má vzíti víra? Víry té nezbytně tudy potřebuji. I vzniká sugescí nebo autosugescí nezbytný tento předpoklad, že existuje cosi vyššího, lepšího, dokonalejšího, jako záruka víry – autorita: Dojde-li člověk toho, nastává upokojení v duši, trpělivost, klid, síla k dalšímu životu. Odtud slova apoštolská: Neseme pokoj. A Kristus neříkal ‚Věř, musíš věřiti‘ – nýbrž jen ‚Můžeš-li věřiti‘. Ve všem hluboká moudrost a láska.“¹⁷

Podle J. V. Šimáka nemá každý dostatek schopnosti a času zkonstruovat si vlastní životní názor, a proto jej přejímá: zde je velká odpovědnost těch, kteří druhým přesvědčení vnukají nebo naopak berou, a tedy i velká zodpovědnost učitele: „Umění pedagogické záleží v tom, vnuknouti schovanci, aby to, co musí dělati, dělal rád, buď z přesvědčení, že je to dobro, buď z oddanosti k učiteli, aby mu udělal radost. Proto třeba pedagogické moudrosti k silným a samostatným, shovívavosti a lásky k slabým. Pedagogika apoštolů: dělej dobro z lásky k bohu pro slabší, dělej dobro, budeš za to odměněn – umí obrátiti zlo v dobro: utrpení je lékem, utrpení je zkouškou, k tomu arci třeba víry, že přestane a přijde odměna, tedy život posmrtný [...] Snad fikce – ale fikce lásky, nezbytná nešťastným, aby došli duševního pokoje, dobré mysli, síly k práci.“¹⁸ Modlitbu pak charakterizoval jako psychologickou zkušenost: bol se sdílením zmenšuje, člověku pomáhá věřit ve vyšší moc, moudrost a spravedlnost, modlitba mu pomáhá přejít na jiné myšlenky.

¹⁶ Tamtéž, č. II/14, Jak nazíratí na vývoj dějinstva, s. 2–3.

¹⁷ Tamtéž, s. 3–4.

¹⁸ Tamtéž, s. 4–5.

Velmi si cenil životní moudrost „zlatá střední cesta“ (ve středu je ctnost) – usiloval o to mít nejvyšší cíl, ale umírnit se ve svých snahách. I když podle J. V. Šimáka nelze dokázat, že existuje zákon harmonie dějin, je možné jej žádat, aby lidstvo bylo šťastné. V odpovědi na otázku po náhledu na dějinný vývoj se lze vrátit k filozofii jako jednotící pomůcce; zároveň je třeba, aby si historik ujasnil svůj vztah k *rodině* a pokrevním příbuzným a dále pak k ostatním(u) – ke své *třídě, národu, státu, náboženství, politice* a *kultuře* (s ohledem na ostatní zájmy je třeba kompromis, k němuž pomůže nalézt cestu humanita, tj. láska k bližnímu, ušlechtilý cit, který se musí podřizovat ještě vyššímu mravnímu řádu): „*Metodicky nejsprávnější stanovisko jest asi takové: svůj poměr k ostatku upravit materialisticky po stránce pasivní – nečekati víc, nežli je nezbytně nutno; idealisticky po stránce aktivní: pracovati, pokud nejvýše možná.*“¹⁹ Historik nemůže být nikdy radikální: historik se nikdy nesníží k tomu, aby stranicky tupil, zošklivoval, ale *polituje, vysvětlí*. Moderní doba přináší dle J. V. Šimáka více hledisek (skeptická, pozitivistická, materialistická, kolektivní, socialistická). Vyvolává obavy: J. V. Šimák podporoval zdravý egoismus (zejména národní) a svobodu osobnosti proti svůdným kolektivním vidinám. Nakonec však zopakoval: „*Jest nesnadno si osobovati, že jen já vidím jasně a druzí jsou na omylu. Jest možná připustiti pochybnost o všeličems, co bylo dosud obecně pokládáno za vědecké dogma. [...] Historik tedy skromně ustupuje filozofu, aby mu v tomto bludišti ukázal cestu ze stanoviska nejvyššího i mravního řádu, humanity a cti; ale i potom se rozhodují tak opatrně – abych – nemohu-li se obhájití bez boje, ublížil druhému co nejméně.*“²⁰

Historie byla tedy pro J. V. Šimáka školou lidskosti, její studium jej utvrzovalo v pokoře a skromnosti, ale dávalo mu zároveň jistou sebedůvěru. Jeho přemýšlení o poslání historikovy práce bylo dáno jeho povahou, vrozenými dispozicemi a poznáváním dějin (v němž velkou roli hrálo studium dějin českého i evropského dějepisectví); promítlo se do jeho přístupu k historické práci, ke studentům, vlastivědným pracovníkům i prostým posluchačům lidových přednášek.²¹

¹⁹ Tamtéž, s. 7.

²⁰ Tamtéž, s. 13.

²¹ J. Pekař charakterizoval J. V. Šimáka slovy: „*Laskavá ochota, pohotová k podpoře každé dobré věci, osobní konciliantnost a smířlivá umírněnost v boji stran a názorů – ona charakterizuje i zdrženlivé nebo kompromisní stanovisko Šimákovo v ideových sporech o naše dějiny.*“ Viz PEKAŘ Josef, *K šedesátým narozeninám J. V. Šimáka*. In: Přátelé čsl. starožitností svému učiteli. K šedesátinám univ. prof. Dra J. V. Šimáka, Praha: SPS 1930, s. X. O Šimákových povahových rysech vypovídají shodně všichni jeho životopisci, viz též František Roubík, Profesor Dr. J. V. Šimák, uloženo v A AV ČR, fond Historický klub, k. 17, sloupcové korektury nekrologů pro plánovaný 48. ročník ČČH, sloupec 21: „*Devisou jeho prostého, nenáročného života byla vždy jen skromná, vytrvalá, nezištná, často vysilující, odpočinku téměř neznající a odměny nežádající práce. V kruhu své milé rodiny žil*

Začínající studenty historie se snažil J. V. Šimák upoutat na prvních hodinách slovy: „Člověk zarmoucený hledá úlevy na srdci mateřském, poutník zmámený blouděním v labyrintu světa se vrací v srdce své, sklíčená přítomnost se utíká do své veliké minulosti, aby našla v ní útěchu a posilu. [...] A přece není úkolem historie, aby byla učitelkou života, magistra vitae, jak mýnil již starý Cicero [...] Neníť jasnější nad slunce zkušenost, že se z historie nikdo ničemu nenaučil, příklady přímo zdrcujícími. Na štěstí historie nemá tohoto úkolu, leda až v řadě druhé a pro ty, kdož umějí čísti mezi jejími řádky. Vlastním jejím účelem jest, aby byla nuncia vetustatis, zvěstovatelkou, oznamovatelkou minulosti. Má vyšetřiti přesně a spravedlivě pověděti, co a jak se stalo. Přesně, totiž užitím všech správných cest, a spravedlivě, bez předpojatosti, bez předsudků, nestranně. Nikoli, jak bývalo druhdy, aby posluchačům nebo čtenářům způsobila libý krasocitný požitek, aby obhájila jedny a odsoudila druhé, aby zjednala někomu slávu, právo, moc, žádnému nepomáhá, nikomu se neklaní. Má jen jediné božstvo, jemuž se koří, pravdu, a jí slouží podle svého nejlepšího svědomí a síly, padni, komu padni. Nesmí proto dbáti víry, národa, stavu, třídy, nesmí být služkou těch či oněch zájmů, jediné jí běží o ryzí poznání. Vyšetřiti a vyložiti, jak se co stalo, jest jejím prvním a posledním účelem; všecko ostatní, zejména ony výchovné poučky, zůstávají naukám jiným.“²² Metodologie je podle J. V. Šimáka pro historiky (stejně jako pro ostatní vědce) velmi důležitá, a proto jí v proseminárních výkladech studentům věnoval velkou pozornost.

O typech historiků a historické práce se J. V. Šimák rozepsal r. 1930 při jubileu J. Pekaře, který byl podle J. V. Šimáka výrazně nadán „darem historickým, intuicí, vcítěním do doby minulé, pudem, jenž tuší sám ze sebe zdroj pravdy v suché poušti a dovede k němu proniknouti, jasnozřivostí, jež vnitřním citem napřed uhádne, co se potom třeba objevem nových pramenů dotvrdí“.²³ J. V. Šimák charakterizoval tři druhy historické práce: 1. heuristický, který „sbírá materiál a kriticky jej připravuje pro zpracování“, 2. faktografický, „sbírá fakta a z jejich souvislosti zjišťuje, co se stalo, spokojuje se však tím, co prameny přinesou“, 3. „stavě na předchozích, ptá se nejen, jak se co stalo, nýbrž jak rozuměti

tento vnitřně vyrovnaný, charakterní, vzácný člověk harmonickým životem pečlivého otce, svědomitého učitele a vynikajícího vědce, jemuž byl pracovní stůl a knihovna nade všechny radosti života. Věrný, oddaný a obětavý přítel těm, k nimž pojal důvěru, ochotný rádce a pomocník všech pracovníků, kteří se k němu uchýlovali o radu, zosobněná spolehlivost, přesnost a vzor v plnění převzatých povinností, šel Šimák nenápadně životem, nemaje jiné ctižádosti, než sloužit vědě a tím i svému národu. Pole jím zorané vydalo bohatou úrodu nejen ve prospěch jeho milovaného rodného kraje, ale celého českého národa.“ Srv. dále NOHEJLOVÁ Emanuela, J. V. Šimák, člověk. In: Turnov svému rodáku a čestnému občanu. Sborník k sedmdesátým narozeninám univerzitního profesora Dr. J. V. Šimáka, Turnov: město, 1940, s. 35–45.

²² A AV ČR, fond J. V. Šimák II, č. II/14, Úvod do dějin českých, s. 1–2.

²³ ŠIMÁK J. V., *Josef Pekař*, OJKT 8, 1929–1930, s. 170.

*dějinným jevům v souvislosti s celým vývojem života. [...] i tam, kde prameny neodpovídají, snaží se vytušiti odpověď a osamělé body dohadem spojití v jednotný obraz“.*²⁴ Jestliže k prvním dvěma typům vědecké práce potřebuje historik především píli a trpělivost, čehož se J. V. Šimákovi dostávalo pozhnaně a J. Pekařovi méně, ke třetímu je nezbytný zmiňovaný *historický dar*, vlastní J. Pekařovi. Tím zároveň J. V. Šimák vystihl rozdíl mezi vlastní a Pekařovou vědeckou prací. I když vyšší dar, příbuzný fantazii, předpokládá u všech historiků; rozhodující je zřejmě jeho velikost – nadání, talent; zdůrazňuje také upřímnou snahu po pravém poznání a spravedlnost v soudu. Dějepisectví se rozvíjí za předpokladu, že jsou podporováni kvalitní odborníci – reprezentanti všech tří druhů historické práce, neboť potřebné a přínosné jsou všechny zmíněné druhy historické práce.

Nyní se dostávám ke třetí otázce: Jak popularizovat vědecké poznatky? J. V. Šimák patřil ve své době k významným popularizátorům českých dějin. Osvětová činnost zaujímal v jeho životě a díle důležité místo a neváhal jí, mnohdy nezištně, věnovat velkou část svého volného času. V bibliografii jeho prací lze nalézt desítky příspěvků psaných pro širokou veřejnost (ve vlastivědných sbornících nebo v denním tisku). Svě první osvětové přednášky proslavil již v 90. letech 19. století a byly spojeny s jeho aktivitami ve Společnosti přátel starožitností českých v Praze nebo v dámském odboru Národní jednoty severočeské v Turnově. Počátek svého soustavného přednášení pro veřejnost datoval rokem 1909, kdy jej oslovil František Žižka, jednatel přednáškového odboru v Osvětovém svazu.²⁵ Věnoval se mu do r. 1938 a za tu dobu měl více než 500 přednášek.²⁶ (Stranou mého zájmu přitom zůstávají výlučně odborné přednášky, které měl v Historickém spolku, Královské české společnosti nauk a České akademii věd a umění i přednášky univerzitní.)

Jednalo se z velké části o texty příležitostné, ať již byly věnovány konkrétním dějinným událostem nebo osobnostem, a řada z nich byla proslavena několikrát, zejména kursovní přednášky z českých dějin. Např. r. 1909 byl žádaným tématem dekret kutnohorský, po celé období první světové války a dvacátá léta dvacátého století bylo aktuální husitství, dějiny české reformace, Mistr Jan Hus a Jan Žižka. J. V. Šimák se věnoval také svatému Václavu, volbě Ferdinanda Habsburského za českého krále, majestátu Rudolfa II., bitvě na Bílé hoře, staroměstské exekuci apod. Kursovní přednášky o českých dějinách zahájil r. 1913

²⁴ Tamtéž, s. 174.

²⁵ ŠIMÁK J. V., *O mých lidových přednáškách*, Česká osvěta 19, 1922/1923, s. 354.

²⁶ A AV ČR, osobní fond J. V. Šimák II, č. II/92, soupis vlastních přednášek; srv. tamtéž, rukopisy přednášek a korespondence; další institucionální fondy, např. NA, fond Společnost přátel starožitností; A AV ČR, fond Historický klub; Státní oblastní archiv Litoměřice – Státní okresní archiv Semily, fond Národní jednota severočeská – dámský odbor Turnov.

dějiny reformace a do r. 1919 seznámil své posluchače s našimi dějinami od počátků do r. 1740. Kursy opakoval, ale za rok 1740 již nepokročil.

Poněkud odlišný charakter měly přednášky o dějinách rodného kraje, které se soustředily na různá úzce vymezená témata a obohacovaly významně poznání o minulosti – zde mám na mysli např. vystoupení v Mnichově Hradišti na téma O náboženských poměrech v Mnichově Hradišti v době pobělohorské (1909), v Bakově nad Jizerou s tématem Z dějin fary bakovské v XVII. století (1911) nebo přednášky v turnovském muzejním spolku, zachycující postupně místní dějiny v letech 1627–1648. U nich počítal J. V. Šimák s následným zpracováním pro odbornou veřejnost. Podobně tomu bylo u další významné skupiny proslovů, věnovaných dějinám osídlení a kolonizaci českých zemí – s nimi jezdil od r. 1927 po celých Čechách: hovořil o českém severu (Česká Lípa, 1927; Trutnov, 1930), dolním Polabí (Ústí nad Labem a Duchcov, 1928), východních Čechách (Pardubice, 1928), Žatecku (Žatec, 1929), Klatovsku (Klatovy, 1929), horním Ponisí (Hrádek nad Nisou a Liberec, 1930, 1931), Chrudimsku (Chrudim, 1930), východních (severovýchodních) Čechách (Dobruška a Úpice, 1931), horním Pojizeří (Tanvald, 1931), Železnobrodsku (Železný Brod, 1935), Českodubsku (Český Dub, 1935), Jilemnicku (Jilemnice, 1935), Bílinsku (Bílina, 1935), Královédvorskou (Dvůr Králové nad Labem, 1936), Broumovsku (Praha, 1936) a Českobudějovicku (České Budějovice, 1938).

Do určité míry specifické byly přednesené návody na vlastivědnou práci, které seznamovaly posluchače s vlastivědou jejich kraje, motivovaly je a instruovaly k obdobné činnosti. I když se J. V. Šimák zabýval těmito otázkami již dříve, zdůrazňoval je zejména poté, co byl jmenován řádným profesorem historické vlastivědy československého státu. Regionalisté považují za klíčovou jeho přednášku O stavu a úkolech české vlastivědy, kterou proslovil 6. prosince 1928 na jubilejní valné schůzi Společnosti přátel starožitností českých a následně publikoval v Časopise Společnosti přátel starožitností.²⁷ O vlastivědné práci, vždy s ohledem na krajová specifika, promluvil např. r. 1924 v Bakově, r. 1936 v Karvinné nebo r. 1934 v rámci vlastivědných kursů.

J. V. Šimák byl nadán schopností hovořit a psát o zajímavých osobnostech. Jedny z prvních přednášek věnoval ženám – Elišce Krásnohorské (1897, Pardubice), Karolině Světlé (slavnostní odhalení pamětní desky v Pasekách nad Jizerou, 1901) a Boženě Němcové (zřejmě 90. léta 19. stol.).²⁸ Tato skutečnost souvisela jednak s jeho aktivní činností v turnovském dámském odboru Národní jednoty severočeské, jednak s jeho dlouholetým

²⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 841.

²⁸ A AV ČR, osobní fond J. V. Šimák II, rukopisy přednášek.

působením na městské Vyšší dívčí škole v Praze, dále jednak s významem, jaký měly v jeho životě vzdělané ženy (matka, manželka, dcera, žáčky aj.).

Ještě blíže měl J. V. Šimák k osobnostem českého dějepisectví. Přednášel o historiografovi českého národa Františkovi Palackém, mj. při odhalení pamětní desky r. 1924 v Lobkovicích. Vzdal takto úctu historikům, na které badatelsky navazoval, byl jimi ovlivněn, vážil si jich profesně i lidsky. Patřili mezi ně: Václav Vladivoj Tomek (1918), Šimákovi vysokoškolské pedagogové Josef Kalousek (1922, 1936) a Antonín Rezek (1936) nebo starší kolegové i vrstevníci – August Sedláček (1923, 1926), Antonín Podlaha (1932), Čeněk Zíbrt (1932) a Josef Pekař (1937). Posledním dvěma mluvil na pohřbu. Řečnil také na oslavě sedmdesátin krajana, literárního historika Jana Jakubce (1932), při odhalení pomníku Antonína Marka na Vyšehradě (1934) a mezi jeho poslední veřejná vystoupení patří slavnostní řeč při odhalení sochy Václava Budovce z Budova v Mnichově Hradišti (1938). V turnovském muzeu promluvil o libušském jemnostpánovi Antonínu Markovi (1927) a jeho méně známém bratrovi, cestovateli Františkovi (1926), o spisovatelce Abigail Horákové (1927), krátkou smuteční řeč pronesl o faráři a vlastivědném pracovníkovi Janu Křtiteli Hájkovi (1937).

Jako pedagog a výtečný řečník byl J. V. Šimák požádán o dva zásadní projevy, a to smuteční po úmrtí císaře Františka Josefa I.²⁹ a řeč při tryzně za T. G. Masaryka v Turnově.³⁰ O zesnulém císaři přednášel nejen na Vyšší dívčí škole, ale i v Osvětovém svazu – tehdy byl v sázce klidný chod činnosti celého spolku. J. V. Šimák si předsevzal o císaři nelhat, nelichotit mu, a přece uspokojit černožluté byrokraty. Připomněl císařovu péči o mládež, rozvoj a pokrok kulturního života za jeho vlády apod., ale přitom skrytě a zároveň čitelně zdůraznil sílu českého národa.³¹ Jeho projev vyšel dokonce tiskem v České osvětě jako projev loajality. J. V. Šimák po celé období války svými osvětovými přednáškami český národ povzbuzoval, jak vzpomínal r. 1928 osvětový pracovník a literát Jaroslav Homola: *„Třetí válečný ročník 1916–17 byl vypraven ve znamení vypjatého a ušlechtilého nacionalismu. V tomto školním roce započal prof. dr. J. V. Šimák na několik let rozvržené výklady z dějin českého národa, jimiž zapsal se nevyhladitelným písmem do srdcí svých přečetných a stálých posluchačů. Přednášel plyně, s radostným nadšením nebo se slzami v očích, podle toho, zda vykládal o dobách slávy či ponížení českého lidu, a s ním se radovali nebo slzeli všichni*

²⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 301.

³⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1245.

³¹ ŠIMÁK J. V., *Mé působení v Husově škole*. In: Husova škola v našem národním odboji. Vzpomínky na její působení za války. K patnáctiletému trvání Husovy školy, Praha: Masarykův lidovýchovný ústav (Svaz osvětový) 1928, s. 39.

posluchači. Chápali dobře, kolik bylo v historických přednáškách prof. Šimáka poučení, výstrahy a naděje pro přítomnou trudnou dobu.³²

J. V. Šimák přednesl svůj projev o T. G. Masarykovi několik dní po jeho pohřbu. Rozloučení s prezidentem vnímal jako hluboké, vroucí a velebné, vycházející ze srdce, a nepostrádalo patos: „*Co může říci věda, jež jest v podstatě kritikou. Ne že by se měla proč báti – toť bylo by přímo proti kředu zesnulého prezidenta. Ale cítí v těch chvílích stále nemožnost, aby v krátkém čase obsáhla spravedlivě život tak mohutný, neboť čím větší postava, tím širšího třeba odstupu. A také se zdá, že je příliš ještě brzo, aby se hlásil rozum, kde právo ještě má rozechvěný cit. // Tu by byla na místě poezie. Nikoli slavnostní óda neb elegie virtuózního umělce, ale prostá, lidová, bezejmenná pohádka. [...] Anebo by měla zde znít harfa žalmisty Páně o prozřetelnosti nejvyšš spravedlivé a moudré, jež dávno předtím, nežli kdo co tuší, vybírá si svého vyvolence a vede jeho kroky mimo vědomí a vůli [...]*“³³ Většinu projevu J. V. Šimák věnoval Masarykovu původu, studiím a formování jeho osobnosti, podmíněnému povahou doby přelomu 19. a 20. století. Přiblížil jeho vztah k víře, životní vyznání o lidské cestě k mravnosti (prýstící z lásky k člověku, z humanity), poměr k filozofii, sociologii a politice. Svě líčení zakončil stručně charakteristikou Masarykova jednání za první světové války a republiky. Chápal jeho úsilí o usmiřování politických, třídních i náboženských protiv a bylo mu blízké jeho sociální cítění. Na druhou stranu mu byl vzdálený Masarykův poměr k mezinárodnímu prostředí, ale ocenil z něj vyplývající výhody.

Přehlédnou-li Šimákovu publikační činnost, shledám, že četné jeho popularizační přednášky vyšly tiskem, buď v knižní podobě, jako článek ve vlastivědném sborníku a následně separát nebo v podobě výtahu v novinách, eventuelně lze nalézt v dobovém tisku kratší či delší zprávy o přednáškách. Jedním z prvních publikovaných přednesů byl otisk proslovu o Elišce Krásnohorské v pardubickém literárním spolku.³⁴

Z knižních publikací byl ve své době žádán především populární výklad dějin husitství, jak se objevil v Šimákových knížkách *Hus a doba před ním* (1915), *Od Kostnice po Lipany* (1917) a *Husitství a Oreb*.³⁵ Více než patnáctkrát J. V. Šimák hovořil v roce svatováclavského jubilea 1929 a jeho text vydala Jednota československých matematiků a fyziků ve své edici *Sbírka přednášek a rozprav*.³⁶ Pro Masarykův lidovýchovný ústav vzniklo

³² HOMOLA Jaroslav, *Husova škola za války*. In: *Husova škola v našem národním odboji*. Vzpomínky na její působení za války, Praha: Masarykův lidovýchovný ústav (Svaz osvětový) 1928, s. 19.

³³ ŠIMÁK J. V., *Projev při tryzně za T. G. Masaryka*, THO 7, 1937, č. 41, 23. 10., [s. 1].

³⁴ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 57, 67.

³⁵ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 287, 363, 405.

³⁶ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 813.

r. 1932 povídání na pokračování pod názvem *O rodinném životě českých knížat a králů*, které vysílal také Radiojournal (1933).³⁷ Patří sem i Šimákův podíl na uveřejnění cyklu přednášek o životě na českých hradech a zámcích, připraveném opět pro Radiojournal (1934).³⁸ Vyšly i další přednášky k českým dějinám,³⁹ z nichž některé přerostly ve významné studie pro Český časopis historický, např. *Kde byl Žižka pochován?*⁴⁰ nebo *Kdy a kde se narodil arcibiskup Arnošt z Pardubic*.⁴¹ Hojně J. V. Šimák otiskoval své přednášky k nejstaršímu osídlení Čech, završené r. 1938 v monografii *Středověká kolonizace v zemích českých*.⁴² Texty o osobnostech patřily k těm, které se často objevovaly nejen v původní podobě, ale i v přepracovaném rozšířeném znění.⁴³ Příspěvky týkající se rodného kraje vycházely buď v týdenících Pojizerské listy, Týden horských okresů severočeských nebo ve vlastivědném sborníku Od Ještěda k Troskám.⁴⁴

Přednášky organizovaly centrální i místní osvětová sdružení a spolky. J. V. Šimák nejintenzivněji spolupracoval s Osvětovým svazem v Praze a s Výborem pro lidové přednášky českých vysokých škol pražských (pořadatelem tzv. univerzitních extenzí). Osvětový svaz se ustavil v letech 1905–1906, aby šířil a koordinoval lidové vzdělání v československém národě.⁴⁵ J. V. Šimáka získal záhy (r. 1909) a jeho přednášky patřily k nejoblíbenějším a nejnavštěvovanějším.⁴⁶ Zároveň se J. V. Šimák snažil vždy jako vysokoškolský pedagog vyhovět žádostem o přednášky zajišťované Výborem pro lidové přednášky českých vysokých škol pražských (zformovaným ve druhé polovině devadesátých let 19. století).⁴⁷ Ve třicátých letech dvacátého století spolupracoval také s Masarykovým lidovými ústavem a s rozhlasem.⁴⁸ Nejlepší zkušenosti měl s Osvětovým svazem, který mj. dokázal zajistit obecnost, což bylo pro J. V. Šimáka velmi důležité.

³⁷ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1072, 1193.

³⁸ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 1160, 1214, 1293.

³⁹ Viz např. Bibliografii J. V. Šimáka č. 196 (1909, *Dekret kutnohorský*), 294 (1915, *Z dějin české reformace*), 716 (1926, *Volba v Čechách r. 1526 a její význam pro naše dějiny*), 1198 (1936, *Kompaktáta*).

⁴⁰ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 238, 239.

⁴¹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 830.

⁴² Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 910, 943 a 991, 1205, 1206, 1218, 1243, 1258.

⁴³ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 680, 490, 930, 990, 1019, 1044, 1085, 1209, 1233 a 1224. Dále srov. předchozí pozn.

⁴⁴ Viz např. Bibliografii J. V. Šimáka č. 285, 523, 648, 692, 730 a 755, 734, 975, 1944 a 1246, 1287, 1288.

⁴⁵ POKORNÝ Jiří, *Lidová výchova na přelomu 19. a 20. století*, Praha: Karolinum 2003, s. 113 an.

⁴⁶ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 35, i. č. 3053, korespondence – Svaz osvětový v Praze.

⁴⁷ Tamtéž, k. 31, i. č. 2578, korespondence – Extenze československých vysokých škol pražských.

⁴⁸ Tamtéž, k. 32, i. č. 2654, korespondence – Masarykův lidový ústav; k. 35, o. č. 3056, korespondence – šéf přednáškového odboru československého rozhlasu v Praze Otakar Matoušek.

Přednášky byly zabezpečovány ústředními organizacemi, na něž se zpravidla obracely místní spolky se svými žádostmi o konkrétní nebo volné téma a případně i vybraného řečníka, někdy místní spolky kontaktovaly přímo přednašeče. Proplácelo se cestovné, diety a přednášky; ovšem byly výjimky – např. českým menšinám v jazykově německých oblastech se poplatek promíjel. J. V. Šimák honorování přednášek oceňoval zejména ve válečném období, kdy přišla jeho rodina o většinu jmění a kdy se mu narodilo druhé dítě. Na druhou stranu patřil k těm, kteří neváhali přednášet zdarma, a to i mimo Turnovsko. Sjezdil celé české země, získával přátele, poznal řadu nadšených venkovských pracovníků a občas si přivážel i výslužku pro děti: *„Z Hořic jsem vozil „trubičky“, z Miletína perníkové „modlitbičky“ a hračky a odjinud kraslice a jiné dárky upřímných srdcí. A za války jsem dopravoval od svých šťastnějších a známých posluchačů do Prahy i – aprovizaci. Skoro vždy byla z lásky, ne za peníze.“*⁴⁹

J. V. Šimák rád vzpomínal na mnoho svých přednášek. Když jej Osvětový svaz vyzval r. 1923, aby své vzpomínky stručně sepsal, vybavila se mu místa: Hradec Králové, Hronov, Smiřice, Kutná Hora, Vamberk, Přelouč, Tábor, Písek, Zdice, Rakovník, Trocnov, Lipany, Plzeň, Příbram, Protivín, Klatovy, Čechtice, Dvůr Králové nad Labem, Český Dub a řada míst v Praze. Velmi rád promlouval k českým menšinám v severních Čechách nebo třeba v březnu 1914 v Jihlavě.⁵⁰

Za velký úspěch považoval své vystoupení v Českém domě ve Vídni v dubnu 1918, za přítomnosti policejního rady (krajana). S čerstvými dojmy se svěřil matce v dopisu z Prahy 22. dubna 1918: *„Měl jsem tedy poprvé nad sebou „vládní dozor“. Přednáší se z jeviště, zakrytého oponou, a budilo jisté podivení, když na dotaz, mají-li už rozsvítiti lampu na stolku, jsem zamítl. Už z toho jsem měl radost, znamená, že moji předchůdci čtli a že tedy přednes volný tím víc bude působiti. [...] Vystoupil jsem, vítali mne potleskem – a začal. Úvodu do doby Husovy mně bylo dost líto, býval parádním mým kouskem, ale ovšem bylo nutno jen rýsovat všeobecné rysy, ale hned na počátku jsem cítil, že obecenstvo chytám i věci dosud novou i tónem. Jak jsem byl hotov s úvodem – asi za 20 minut – už jsem plul v proudu, neboť na líčení Husova působení jsem si dal záležet už při stylizaci, věděl jsem, že působí a uměl jsem to všechno do slova zpaměti, takže jsem si jen s tím vším hrál. A tu jsem rozehrál. Soud nad Husem jsem ovšem také už musil krátiti a ledakterýs pěkný motiv zašel, ale už nebylo obav ani nesnází a dojetí rostlo. A po závěrečných slovech, oceňujících význam Husův v Čechách a v dějinách světových, která také mám už naučená nejen slovy, ale i modulací*

⁴⁹ ŠIMÁK J. V., *O mých lidových přednáškách*, Česká osvěta 19, 1922/1923, s. 355–356.

⁵⁰ Tamtéž, s. 353–359.

přednesu, do nichž jsem připlerl lehkou, ale srozumitelnou narážku o síle proti všem a věrnosti k pravdě, zahřměl obecný potlesk na hodnou chvíli a neustal, až jsem se opět a opět vrátil před oponu. Dobył jsem i Vídně! Byla to první historická přednáška dolnorakouského svazu osvětového a pořadatelé byli rádi. Tiskli mi ruce, gratulovali – i sám pan policejní rada! A loučili se se mnou „Na podzim na shledanou“. Nebylo tedy škoda, že jsem i této přípravě dost času obětoval.“⁵¹

J. V. Šimák věnoval od mládí zvýšenou pozornost otázkám vztahu historie a umění.⁵² Historik podle něj podřizuje prezentaci výsledků svého výzkumu sdělovanému obsahu, přičemž platí, že vědecké pojednání má sloužit především jasnému poznání. Při sdělování kriticky poznané minulosti (zjištěných fakt) se může (resp. musí, je-li to třeba) odchýlit od estetických zásad (pravidel). Popularizace s sebou přináší určitá specifika, čehož si byl J. V. Šimák plně vědom. Zdůrazňoval však, že věda není dvojí, tedy na jedné straně přísná a důkladná a na straně druhé nižší, povrchní a ledabylá, ale věda jediná, dobrá, i když pojednává o nepatrných věcech, činí tak na základě úplných a kritických poznatků. Populární spis se podle něj liší od vědeckého pouze po vnější stránce, tedy postrádá poznámkový aparát. Specifickým projevem je přednáška, při které se přednášeč setkává a komunikuje s obecnstvem: „*Od let studentských jsem uznával princip, že při veřejném vystoupení je první a poslední věcí **forma**, obsah uprostřed; forma může zachrániti i nejchatrnější obsah i zabíti nejskvělejší pravdy.*“⁵³

Historik v přednášce podává jádro problému věcně podle svého vědění a svědomí, s porozuměním době a snášenlivostí ke všem. Nemůže poučovat, ale jen upozorňovat a povzbuzovat. Ve vzpomínce na své působení v Husově škole za první světové války k tomu J. V. Šimák napsal: „*[...] pražské obecnstvo, uděšené a zkormoucené za dne, hledalo navečer rozptýlení v tom, co právě mělo. Nezapírám, že mi tehdá méně záleželo na faktech, abych seznámil návštěvníky své s nejnovějším pokrokem vědy, ale abych je v rámci minulosti utěšil a povznesl, jak dovedu, jako mne kdysi povznášela proti skepsi a škarohlídství silná důvěra*

⁵¹ KÁBOVÁ Hana, *Vědecká a osvětová činnost Josefa Vítězslava Šimáka za první světové války. Výběrová edice z Šimákovy rodinné korespondence v letech 1914–1918*. In: Odras první světové války v umění a vědě. Red. Jiří Petráš. České Budějovice: Jihočeské muzeum, 2005, s. 82. O úspěchu přednášky v Hradci Králové při příležitosti oslav 100. výročí narození V. V. Tomka: tamtéž, s. 84, Šimákův dopis matce z Prahy 4. 6. 1918.

⁵² Srv. Šimákovy dochované poznámky pro metodiku historikovy práce a z úvodních proseminárních čtení (A AV ČR, osobní fond J. V. Šimák II, č. II/14).

⁵³ ŠIMÁK J. V., *O mých lidových přednáškách*, Česká osvěta 19, 1922/1923, s. 353. Zpráva o tomto textu: *Ze zápisů osvětového pracovníka*, Lidový deník 1923, příl. k č. 120, 26. 5.

Aloise Jiráka a Josefa Kalouska. Proto bývaly mé nauky dosti tendenčně podbarveny. Někdy se mi úmysl nepodařil, někdy snad podařil.“⁵⁴

Při koncipování svých příspěvků odborných, populárně vědeckých a popularizačních textů J. V. Šimák vždy zohledňoval účel textu – tedy zda je určen k publikování či přednesu a komu je určen (zohledňoval i různé publikum – např. venkovské prostředí, česko-německé oblasti, posluchači z řad dělnictva apod.). Propracovával je dlouho a učil se je několik dní nazpaměť, aby pak speciálně pro konkrétní příležitost modifikoval např. styl přednesu, akcentování určité problematiky aj. Časem získal schopnost vhlédnout do mentality posluchačstva, navázat s ním kontakt, zaujmout je a zapůsobit. Vžil se v daný okamžik plně do role přednášeče a jeho projev lze přirovnat k vystoupení herce. Zdařilá přednáška jej vnitřně uspokojovala a podněcovala k další činnosti.

Ač patřil v meziválečném období k vyhledávaným řečníkům, připomínal, že nedostal do vínku přirozený dar mluveného slova, ale za jeho úspěchy stojí práce a odříkání. Své první přednášky četl a neměl ambice vyrovnat se výtečným řečníkům: „*Catonovo „Rem tene“ etc. platí jen tam, kde je dána i přirozená výmluvnost. Proto jsem vždycky každou svou přednášku pracně stylizoval a vždy jen četl, neboť obětovati ještě čas a novou práci, abych to, co chci říci, i nastudoval – a byl bych musil uměti vše doslova, věděti, kde na které stránce a řádce které slovo stojí, měl-li jsem jíti před posluchače s jistotou – za to mi věru mé dílo nikdy nestálo. Byl jsem pohříchu od narození, jak říkají u nás, „tvrdohubý“, vždy jen Mojžíš a nikdy Aron. Což to byla opravdu „dřina“, nežli jsem si osvojil tolik formální hotovosti mluvní, abych mohl jen ve škole slušně vykládati! A proto jsem pokládal každého za svého nepřítel, kdo chtěl ode mne jaké přednášení a také jsem se bránil zuby nehty. Až jsem jednou trvale podlehl [...]*“⁵⁵

Změny přinesl až zmíněný rok 1909. První téma pro Osvětový svaz zpracoval za relativně krátkou dobu, ale text tříbil dlouho a poctivě. Spokojen však nebyl. Domníval se, že vystoupení před necelou třicítkou posluchačů zvládne. Čekalo ho ovšem velké překvapení, neboť na přednášku dorazilo mnoho bývalých i současných posluchaček z Vyšší dívčí školy, kde vyučoval. Když přistoupil v rozpacích a trémě ke katedře, zjistil, že celá síň je sice zalita světlem, ale poslední lustr nad katedrou zapomněli rozsvítit. Sejit se schodů a hledat vypínač nemohl, aby nepropadl komice. A pak se hlásil „*i ješitný stud, abych se před žákyněmi neprojevil, že bez lejster nic neumím. To všechno jsem si uvědomil snad teprve potom; v ten*

⁵⁴ ŠIMÁK J. V., *Mé působení v Husově škole*. In: Husova škola v našem národním odboji, Praha 1928, s. 38.

⁵⁵ ŠIMÁK J. V., *O mých lidových přednáškách*, Česká osvěta 19, 1922/1923, s. 353.

okamžik jsem vlastně jen mechanicky počal a pronesl první všeobecné úvodní věty, které jsem si naštěstí dobře zapamatoval, ježto jsem je dlouho v konceptu piloval. // Ale pak nastala přestávka. Strašná přestávka. V hlavě naprostá šedivá mlha. Paměť mechanická, místní, logická vypověděly naráz službu nadobro. Nevím, co dál, ani slovíčka, ani myšlenky! Již mi stál ledový pot na skráních, jaká to bude ostuda na celý život! I ve tváři mé ženy, která tu sedí v první řadě jako dobrý genius, ale tentokrát nemohoucí přispěti, zdá se mi, že už vidím zděšení. Snad to bylo jen několik vteřin, o vlasek víc, než „umělecká pauza“, co stál jsem na pokraji propasti. V tom se náhle mlha protrhla, chytil jsem základní osnovu dalšího odstavce, myšlenka se rozvíjela za druhou a byl jsem spasen. Přednáška trvala přes hodinu a skončila dobře. Dobył jsem si takto napoprvé pražského fóra; nikdo netušil za jakou cenu a jak jsem půl mrtev domů dovrávoral. Přesvědčil jsem se potom, jaké je dílo podvědomé práce v zoufalém napětí; odříkal jsem všechno skoro doslova tak, jak jsem si byl napsal – bez memorování. // Nedovolila mi potom svrchu vzpomenuť ješitnost, abych se po prvním úspěchu vrátil k dřívějšímu čtení z konceptů, ať mne to stálo, co stálo.“⁵⁶

Tato nová zkušenost dala Šimákovu přednášečství další rozměr a zejména období první světové války jej posunulo mezi vítané řečníky. Nenápadný muž s jiskrou v oku se nikdy neuzavíral na dlouho do své pracovny. S přirozenou náklonností k prostému člověku, vůči sobě vždy velmi kritický, napsal v době, kdy už měl za sebou na 300 přednáškových výstupů: „*Laskavé publikum si snad myslelo a libovalo, že mi jazyka dar svěřil Bůh a zatím jen rodina má ví, co hodin i nočních jsem nasazoval, abych převzatému úkolu se ctí mohl dostáti. Ovšem tolikerou pak reprodukcí jsem si osvojil obsah i formu, jako herec svou úlohu, že opravdu o většině svých témat mohu již mluvit spatra nebo po nepatrné přípravě. Ale vždy je to jen skrovné opakování naučeného ptáčka, jenž sám sebe nikdy neklame, že by marně závodil s pěvcem z boží milosti.*“⁵⁷

J. V. Šimák se vlastní pílí, pracovitostí a díky daru působivého jazykového vyjadřování vypracoval mezi přední osvětové přednášeče. Kulturní pracovníci v českých zemích si ho vážili a respektovali ho. Příjemným vystupováním probouzel jejich důvěru a na řadu míst se vracel. Právě tato podstatná stránka jeho veřejného působení spoluvytvářela jeho obraz předního vlastivědného badatele. J. V. Šimák na sebe tuto roli přijal, přestože tím utrpěla jeho pozice vědce. Do značné míry marně bojoval, aby historická vlastivěda byla uznána jako vědecká nauka. Zmenšil propast mezi vědci na straně jedné a regionálními

⁵⁶ Tamtéž, s. 355.

⁵⁷ Tamtéž.

badateli a vlastivědnými pracovníky na straně druhé. *Věda není dvojitá, ale věda jediná, dobrá – ta kterou děláme kriticky a poctivě.* A totéž platí i o její popularizaci.

František Kutnar také vyložil Šimákovo dílo skrze vlastivědu a popularizaci. Podle něj „u Šimáka neúnavně pracovitě východisko z dějin vlastního kraje rostlo k vyšším národním obzorům. Souvisí s touto zákonitostí Šimákova růstu, že dějinná vlastivěda, jejíž pojem, obsah, prostředky a systematický výzkum stanovil, stává se nejobsáhlejším oborem jeho vědeckého zájmu. Ve spojení s Šimákovým pochopením horlivé popularizace dějin lze to hodnotit jako nejvýznamnější dějinně badatelský a národní čin, který ukazuje cesty, jak vznítit krajově a místně zájem o minulost. Šimák ukázal českým dějepiscům a vlastivědným pracovníkům metodu práce, dokázal vědeckou a národní hodnotu zdánlivě nepatrných a provinciálních příspěvků dějepisných a ozřejmil svým příkladem i mravní cenu pevného badatelského příklonu k domovu. Tak Šimákův dějinný regionalismus, vědomě proslovovaný a pracovně vytvářený, je plně český a národní, a to i tenkrát, když se omezuje na krajový úsek severovýchodních Čech. Ale Šimák ani látkově se nepoutal jen k rodnému kraji [...] Ve své dějinné vlastivědné práci obhlédl celé Čechy a zakončil ji svou poslední rozsáhlou knihou o středověké kolonizaci českých zemí. K plnému obrazu Šimákovy vlastivědné práce je třeba ještě připojit jeho dílo organizační v regionálním časopisectvu a ve výstavbě turnovského muzea. [...] Víme a daleko více cítíme, než víme, že Šimák svou vlastivědnou historickou práci se dotkl jednoho bytostného nervu každé národní pospolitosti, který jest v živoucím a stále širší společenskou rezonanci navazujícím vědomí dějinné kontinuity, a že navázal ono spojení, které potřebuje věda s životem a člověkem. A to je ono, co je v Šimákově osobnosti nad všechny věcné přínosy nových dějinných faktů nejvýznamnější a nejpřitažlivější jako dosud vždy nenaplněný odkaz.“⁵⁸

⁵⁸ KUTNAR František, *Prof. Dr. J. V. Šimák*, Venkov 36, 1941, č. 28, 2. 2., s. 9.

VIII. Historická vlastivěda

Literární historik Julius Heidenreich (Dolanský) při příležitosti Šimákových sedmdesátin v článku *Kronikář české země* popsal, čím historik oslovuje širokou čtenářskou (a posluchačskou) obec: „*Nepokoušel se o nové veliké syntézy smyslu našich národních dějin a nerozlétal se smělymi pohledy po celé Evropě. Trpělivě a skromně zůstával na domácí půdě. Oddaně sloužil stále hlubšímu a hlubšímu poznávání domácího kraje a domácí minulosti. Misionářsky vytyčoval cíle a úkoly české vlastivědy a s mnišsky odříkavou horlivostí znovu a znovu upozorňoval na její důležitost. // V profesoru Šimákovi a jeho díle žije kus české vlastenecké romantiky i zdravé jádro realistického smyslu pro skutečnost. Od romantických buditelů přijal syn severočeského východu ušlechtilé nadšení pro svéráznou krásu domova. Z rodného kraje vyšel a rodné Turnovsko s Pojizeřím oslavil se zbožnou láskou a důvěrným zasvěcením. Rodnou řečí k němu mluvily lesní stezky a skály, hrady a jejich zříceniny, vesnice a města, farní listáře a cechovní řády. Dovedl z nich vyposlouchat osudy kraje a jeho lidu. Nebyl mu pojem národa abstraktní představou, povznesenou kamsi vysoko, kde pro ideové vrcholy zapomínáš na drobné skutečnosti života. Ukazoval stále i na ta hojná, menší světla a světélka, jež byla na svém místě a zase jiné osvěcovala a povznášela. I jejich zásluha přinesla požehnání.* // *Proto miloval J. V. Šimák všechny ty zapadlé vlastence z malých měst, vesnic a samot, samostatné písmáky a tvrdé kořínky, jimiž jsou prorostlé všechny končiny naší země. Proto tak rád zkoumal spodní proudy duchovního života českého lidu, ať vyúsťovaly v zamlklou hloubavost náboženských blouznivců dravými přívaly selských bouří. [...] Měl v sobě cosi ze zbožné úcty Zikmunda Wintra i Jakoba Grimma ke zdánlivým nepatrnostem. V duchu romantických buditelů skládal v mládí verše, odbornou prací celého života připravoval historickým romanopiscům spolehlivý materiál z naší minulosti a la Mistr Kampanus... // Věděl, že nejnapínavější román si píše každý národ sám. Miloval české kroniky a kronikáře. [...] Po vzoru letopisů napsal J. V. Šimák i rozsáhlou kroniku našich zemí: v ní promluvil srozumitelně a s vlasteneckým zanícením buditelů novodobý kronikář. Písmácký milovník mateřského jazyka. Hloubavý vykladač starých příběhů. Dokonalý znalec krajové vlastivědy. Syn českého lidu.“¹*

¹ HEIDENREICH (DOLANSKÝ) Julius, *Kronikář české země*, Lidové noviny 48, 1940, č. 411, 15. 8. Srv. např. A AV ČR, fond J. V. Šimák, k. 22, i. č. 1639, korespondence – Miloš Popel, dopis M. Popela J. V. Šimákovi z Kolína 14. 8. 1939 „Každý životní mezník bývá v lidském životě podnětem k liché retrospektivě po vykonané práci; nikdo, pane profesore, nemůže tuto přehlídku vykonati tak klidně a s takovým čistým svědomím, jako Vy. Myslím, že mluvím ústy těch přechetných žáků, kteří sedávali ve Vaší přednáškové síni a ve Vaší seminární cvičebně: vzpomínají právě na Vaše hodiny

Vlastivědné bádání 19. (i 20.) století je spojené především s řadou jmen kněží, venkovských učitelů, středoškolských profesorů a úředníků. Až František Palacký vnesl do regionální práce nové metodické formy, prvky systematickosti a především vědeckost přístupu. Jeho konkrétní přínos lze spatřovat ve studiích topografických, etymologických, rodopisných a v úsilí o zpracování historické mapy Čech. F. Palacký v polovině 19. století ale zastával názor, že vlastivědný výzkum („topografická historie“) by měl být raději soustředěn a rozvíjen v Praze kolem Národního muzea, kde by vyrostlo centrum regionální badatelské práce.²

Místní historičtí badatelé se seskupili především kolem Památek archeologických a místopisných (vyd. od 1854 archeologickým sborem Muzea království Českého),³ někteří psali vlastivědné příspěvky do Časopisu Českého muzea, Časopisu katolického duchovenstva, Přítele mládeže, do výročních zpráv středních škol či do denního tisku. Daleko významnější bylo však v českých zemích po r. 1848 zvědečtění dějepisectví německého (od 1862 Verein für Geschichte der Deutschen in Böhmen) a moravského.⁴ Dějiny míst nebo regionálně

s vroucí vděčností, protože kromě všeho toho, co jste tak pěkně podával z nevyčerpatelné studnice svých vědomostí, přecházel na ně z Vaší kouzelné bytosti tak hřejivý a laskavý svit otcovské lásky, který jen zřídka zasvitne v univerzitních škamnech. // Na poli českého dějepisectví vyoral jste jednu z nejhlubších brázd, z nejhlubších a nejpocitivějších; vypomáhám trochu v kolínské knihovně a tu při své práci a v denním styku s četnými drobnými vlastivědnými pracovníky znovu se přesvědčuji, že víra ve Vaši autoritu je nezlomná, že Vašeho jména přechoť jest dovoláváno a že Vaše jméno jest v českém dějepisectví kladeno hned vedle Pekaře na místo jemu rovnocenné. // A za všechny tyto drobné, neznámé pracovníky, Vaše žáky a celou Vaši čtenářskou obec prosím, aby neoschlo ani pero Šimákovo, ani Jarovcovo: český národ, který máte tak rád, Vás potřebuje, dnes více než včera. Nemáte důvodu k pochybám při této přehlídce; pracoval jste pro pravdu s takovou akribií, jak málokdo – Vaše dílo je stále živé a naše. “

² ŠPĚT Jiří, *Přínos Františka Palackého regionálnímu bádání*, MVP 15, 1977, s. 93–101.

³ KUTNAR František – MAREK Jaroslav, *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví*, Praha 2009, s. 241; VOREL Petr, *Základy historické regionalistiky (Metodika výzkumu a interpretace pramenných zdrojů místních a regionálních dějin v českých zemích)*, Pardubice: Fakulta humanitních studií Univerzity Pardubice 2005.

⁴ KUTNAR František – MAREK Jaroslav, *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví*, Praha 2009, s. 264. Bádání o místních dějinách mělo na Moravě silnou tradici, viz např. BARTOŠ Josef – SCHULZ, Jindřich – TRAPL Miloš, *Regionální a místopisné bádání na Moravě v 19. a 20. století*. In: *Dějiny Moravy a Matice moravská. Problémy a perspektivy*. Sborník příspěvků z vědecké konference konané ve dnech 24.–25. listopadu 1999 v Brně. Red. Libor Jan. Disputationes Moraviae 1. Brno: Matice moravská 2000, s. 199–212; 100 let Vlastivědy moravské a vlastivědná práce na Moravě (XXV. Mikulovské sympozium), Mikulov – Brno 1999.

Do značné míry samostatně se v českých zemích rozvíjelo německé dějepisectví, viz např. *Die Böhmisches Länder in der deutschen Geschichtsschreibung seit dem Jahre 1848*, I–II, Ústí nad Labem: Albis international 1996, 1997; *Geschichtsschreibung zu den böhmischen Ländern im 20. Jahrhundert. Wissenschaftstraditionen, Institutionen, Diskurse*. Hrsg. Christiane Brenner et al. München: Oldenbourg 2006; LEMBERG Hans, *Spolek pro dějiny Němců v Čechách ve 20. století*. In: *Porozumění. Češi – Němci – východní Evropa 1848–1948*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny 1999, s. 204–225; dále A AV ČR, fondy Sudetendeutsche Anstalt für Landes- und Volksforschung, Reichenberg a Gesellschaft zur Förderung deutscher Wissenschaft, Kunst und Literatur in Böhmen.

vymezená témata si časem vybírali také významní historikové, např. H. Jireček, J. Kalousek a především V. V. Tomek.⁵ Ve druhé polovině 19. století zesílil v regionech zájem o vlastní minulost, projevující se sbíráním písemných i hmotných památek, zakládáním muzeí, archivů a místních sborníků. Mnohde byly tyto aktivity vyvolány až Zemskou jubilejní (1891) či Národopisnou československou výstavou (1895). Regionální příspěvky přinášely též ústřední časopisy: ke staršímu Časopisu Českého muzea a Památkám archeologickým a místopisným se přidal Rezkův Sborník historický (1883–1886), Český lid (od 1892) a Časopis Společnosti přátel starožitností (od 1893). Především díky pilným sběratelům, postrádajícím ovšem zpravidla kritické a metodické schopnosti, se vyvíjela moravská a slezská vlastivěda. Kulturní aktivity hlinecké etnografa a muzejníka Karla Václava Adámka přerostly region a r. 1888 vyústily v založení Společnosti přátel starožitností v Praze, na němž se podílel též archeolog J. L. Píč a jiní.⁶ Od 90. let 19. století organizovala Archeologická komise ČAVU podle politických okresů soupisy památek historických a uměleckých v království Českém.

Na místní badatele působilo monumentální dílo Augusta Sedláčka, knihy Zikmunda Wintra, věnované zejména dějinám měst v 15. a 16. století, i folkloristické a etnografické práce Čenka Zírta. Právě kulturní historikové A. Sedláček,⁷ Z. Winter⁸ a Č. Zírt⁹ byli J. V. Šimákovi blízcí. Podle Č. Zírta „*Kulturní historie líčí dějiny kultury: s příslušným zřením na působení přírody vykládá vznik, rozvoj a zároveň obapolné styky i svazy všelikých duševních i hmotných jevů života – mimo vznik a pragmaticky vysvětlovaný rozvoj společenských celků, organizujících se v státy, čímž se obírá historie politická.*“¹⁰ Kulturní

⁵ KUTNAR František – MAREK Jaroslav, *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví*, Praha 2009, s. 316, 291–293. Srv. FLEGL Michal, *Čeští učitelé a regionální dějepisectví na přelomu 19. a 20. století*, SH 27, 1980, s. 91–141.

⁶ ŠPÉT Jiří, *Přehled dějin Společnosti přátel starožitností*. In: Zprávy Společnosti přátel starožitností za rok 1975, 1976, 1977, 1978, příloha. Srv. ADÁMEK Karel Václav, *O vlastivědné činnosti v zemích koruny české*, ČSPS 6, 1898, s. 112–124; HEVERA Č[eněk]. – PELIKÁN Josef – ZUMAN František, *Počátky a vývoj půlstoleté Společnosti*, ČSPS 48, 1940, s. 52–64.

⁷ *August Sedláček a pomocné vědy historické*. Ed. Božena Kopiczková. Mladá Vožice: Městský úřad 1995.

⁸ BLÜML Josef, *Zikmund Winter a česká kulturní historie*, Opera historica 1, 1991, s. 179–197; *Zikmund Winter mezi historií a uměním*. Ed. Věra Brožová. Rakovník: Okresní muzeum – Praha: Ústav pro českou literaturu Akademie věd ČR 1999.

⁹ BLÜML Josef, *Čeněk Zírt jako profesor všeobecné kulturní historie na pražské univerzitě*, JSH 62, 1993, s. 142–167; TÝŽ, *Kulturní historie v pojetí Čenka Zírta*. In: 10 let kulturní historie v Českých Budějovicích. Ed. Dagmar Blümllová. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov 2001, s. 29–50; *Čeněk Zírt a kulturní historie. Studie a materiály*. Ed. Dagmar Blümllová. České Budějovice: Historický ústav Jihočeské univerzity (ed. Historia culturae II, Studia 1) – Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov 2003.

¹⁰ ZÍRT Čeněk, *Kulturní historie. Její vznik, rozvoj a posavadní literatura cizí i česká*, Praha: J. R. Vilímek 1891. Pod duševní jevy společenského života Č. Zírt zahrnoval bájesloví, starodávné obyčeje, obřady, hry, slavnosti, pověry a přežitky, dále vývoj náboženských názorů, vědy, umění,

historie čerpala z antropologie, prehistorické archeologie, srovnávací jazykovědy, geografie, antropogeografie, sociologické mezologie, hojně vycházela z etnologie, etnografie a folklóru.¹¹

Šimákovy odborné i popularizační zájmy byly od počátku jeho studia rozvětvené a patřily více historii kulturní než politické. Mezi svými spolužáky však pro ně nenalézal příliš pochopení, jak vypovídá J. Šusta: „o nemnoho mladší krajan Pekařův, J. V. Šimák, pěstoval s námi mladšími velmi živé studentské společenství, i když s trochu přezíravým úsměvem při našich ohroublých žertech nebo pochybných anekdotách. Neboť byl ve své bytosti od dětství takřka puritánsky naplněn vážností vyššího vlasteneckého poslání a měl za sebou již mnoho drobné práce z oboru starožitností rodného kraje, kde se chystal zároveň pilně působit jako folkloristický sběratel. Neboť zejména účinný propagátor tohoto, aspoň v přísněji vědeckých aspiracích u nás tehdy ještě dosti mladého oboru, Čeněk Zíbrt, měl v Šimákovi zvláště horlivého žáka ještě dříve, než se sám na fakultě habilitoval. Šimák dával své vlastenecké zanícení rád najevo i zevnějškem; nosil zdobné šňůrky čamary i na všedních šedivých kabátech a horlivě veršoval. Neváhal však i v našem družném kruhu toto své umění dáti někdy do služeb družné zábavy satirickou básničkou, ovšem velmi decentní, neboť byl v mravních otázkách až upejpavě zdrženlivý.“¹² V. Vojtíšek v životopisném článku o G. Friedrichovi poznamenal: „K družině Emlerově [v Archivu hlavního města Prahy] se dostal i J. V. Šimák [...], ale spíš to byl ochotný pomocník, trpělivý v čekání, co z něho udělají a jak jeho opravdovou píli a znalosti i jeho vlasteneckou lásku, oděnou v čamaru a ve vyšívanou košili slováckou, uznají i jeho básnění ocení.“¹³

J. Šusta také vzpomínal, že mezi studenty probíhaly debaty o kulturní historii. J. V. Šimák a Z. V. Tobolka se přiklonili k Č. Zíbrtovi, M. Dvořák, B. Navrátil a J. Šusta vystoupili proti přílišnému hodnocení lidovědných poznatků. B. Navrátil prý kritizoval přecenění ochotnického sběru, J. Šusta se domníval, že pravá kulturní historie má odkrývat nosné pilíře hospodářského a sociálního řádu, M. Dvořák zohledňoval i motivy literárně historické.¹⁴ Co se J. V. Šimáka zřejmě nejvíce dotýkalo, byla kritika těch, kteří byli jeho srdci blízcí – tedy A.

školství, mravnosti apod., pod hmotné jevy zařazoval obydlí a jeho úpravu, zařízení a život v domácnosti, nářadí, stravu, oděv (speciálně kroje), řemeslné výrobky apod. Viz BLÜML Josef, *Kulturní historie v pojetí Čenka Zíbrta*. In: 10 let kulturní historie v Českých Budějovicích. Ed. Dagmar Blümllová. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov 2001, s. 34.

¹¹ BLÜML Josef, *Kulturní historie v pojetí Čenka Zíbrta*. In: 10 let kulturní historie v Českých Budějovicích. Ed. Dagmar Blümllová. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov 2001, s. 35–6.

¹² ŠUSTA Josef, *Mladá léta učňovská a vandrovní*. Praha – Vídeň – Řím. Vzpomínky II. Ed. Jaroslav WERSTADT, Josef KLIK. Praha: Nakladatelství ČSAV 1963, s. 47–48.

¹³ VOJTÍŠEK Václav, *O Gustavu Friedrichovi*, AČ 21, 1971, s. 81.

¹⁴ ŠUSTA Josef, *Mladá léta učňovská a vandrovní*. Praha – Vídeň – Řím, Praha 1963, s. 87.

Jiráska, Č. Zíbrta a Z. Wintra: „*neodpírali jsme mu [M. Dvořákovi] příliš*“, napsal J. Šusta, „*když útočil zejména na Jiráska jako na principála zcela neživých loutek, který prý myslí, že z nich dělá skutečné lidi minulosti, když je obleče v šat lemovaný veverčí kožkou a nechá pronést několik zatuchle znějících slov na pozadí kronikářských výpisků. A podobně by prý tak zvaná kulturní historie ve Wintrově a Zíbrtově pochopení chtěla z dějepisce dělati sběratele přežilých odpadků vývoje a rekvizitáře oprášených historických kostýmů; vskutku však nelze zachycením několika lidových povídek nahraditi skutečný var minulosti, v němž veliké myšlenky rozhodovaly a nikoliv to, co se dalo za pecí v selské chalupě.*“¹⁵

Šimákově vědecké kariéře neprospěly jeho organizační aktivity na Zemské jubilejní výstavě, jeho zájem o muzejnickou činnost i archeologické aktivity při SPSČ.¹⁶ R. 1897 napsal B. Navrátil v dopise V. Novotnému z Bonnu: „*Co Šimák? Pomáhá Pičovi lepit střepy v hrnce? Nebo už nabyl rozumu [?]*“¹⁷ Šimákovy zájmy vadily zřejmě i jeho pedagogům, kteří mu byli blízcí (J. Kalouskovi a A. Rezkovi), nejvíce však J. Gollovi. J. Špét se domnívá: „*Evropsky laděnému Gollovi, který nikdy nedovedl najít cestu k zemitosti rodné hroudy a odmítal každý projev romantizujícího lokálního patriotismu, vadila ovšem na Šimákovi především, jak to lapidárně formuloval „etnografická košile“, živý zájem národopisný a regionální, který Šimák od počátku trvale projevoval a který jej vedl k rodopisu, k vlastivědě a k folkloristice, což se výrazně uplatňovalo v jeho prvních literárních pracích.*“¹⁸ J. V. Šimák však nebyl nekritický (např. od části aktivit SPSČ se brzy distancoval; jeho pohled na národopis a archeologii se vyvíjel). Pro Č. Zíbrta, ač se mu vzdálil, měl ale velké porozumění, R. Tyršové si vážil, A. Jiráska, A. Sedláčka a Z. Wintra měl velmi rád.

¹⁵ Tamtéž, s. 88.

¹⁶ Viz např. MAIEROVÁ Hana, *První tři desetiletí v historii turnovského muzea*, ZČRP 5, 1992, s. 63–74; PROSTŘEDNÍK Jan, *J. V. Šimák a archeologie Pojizeří*. In: J. V. Šimák a poslání regionální historiografie v dnešní době. ZČRP. Supplementum 2. Semily, Státní okresní archiv 1996, s. 37–39; ŠTOVÍČEK Jan, *J. V. Šimák a počátky české etnografie*. In: J. V. Šimák a poslání regionální historiografie v dnešní době. ZČRP. Supplementum 2. Semily, Státní okresní archiv 1996, s. 40–43; TÝŽ, *Národopisná výstava československá a horní Pojizeří*, ZČRP 7, 1994, s. 63–82.

¹⁷ A AV ČR, fond Václav Novotný, k. 13, i. č. 649,

¹⁸ A AV ČR, fond Jiří Špét, rukopis přednášky Turnovští historikové v historickém semináři pražské univerzity v letech osmdesátých a devadesátých, s. 20. Srv. ŠPÉT Jiří, *Přehled dějin Společnosti přátel starožitností*. In: Zprávy Společnosti přátel starožitností za rok 1976, příloha, s. 44 a 60. J. Goll v dopise J. Pekařovi 25. 8. 1902 napsal v souvislosti s ČAVU, v níž odmítl členství: „*Což Šimák? Ten je zcela jináče „jejich“* [tj. Akademie konkrétně, J. Goll tu má na mysli celou starší vědeckou generaci (seskupenou zejména kolem Národního muzea)]. *A nic Ti nebráním, aby[s] udržoval styky mezi ním a ČČH.*“ (KLIK Josef (ed.), *Listy úcty a přátelství. Vzájemná korespondence Jaroslava Golla a Josefa Pekaře*, Praha: Vyšehrad 1941, s. 337.) J. Pekař reagoval 27. srpna 1902: „*Šimák např. je „jejich”, ale je jen jejich, a nikdy ani slovem nedá mi najevo, že by si jich nevážil nebo k nim nestál. Také nebyl Šimák Vaším přičiněním fedrován ve své kariéře [...]*“ (Tamtéž, s. 339.)

J. V. Šimák byl (za svých studií, ale i později) vnímán jako silně poplatný vlasteneckému nadšení, ačkoliv mu bylo přiznáno jisté nadání a především velká přičinlivost a pracovitost. Neprospěla mi ani jeho smířlivost a umírněnost ve sporech. Díky tomu, že později nebyl vázán na univerzitní post, ponechal si po celý život určitou nezávislost. Mohl se cítit svobodný v navazování kontaktů s mimouniverzitními historiky a vlastivědnými badateli. Především si ponechal prostor pro popularizaci vědeckého poznání a pro bádání o dějinách rodného kraje.

Na počátku Šimákových vědeckých aktivit byla jeho láska k Turnovsku. Snad nejvýstižněji o ní psal v souvislosti se svým krajanem J. Pekařem,¹⁹ s nímž ho spojovala především silná citová vazba k Českému ráji: „Z naší krve vyrostla i ta jeho zanícenost v díle [...] Odtud prostá, nenáročná, avšak samozřejmá vroucí příchýlnost k rodné půdě, z jejichž kořenů vyrůstá potom celý život a je tudíž duši přímo posvátná.“²⁰ Ještě naléhavěji to vyjádřil J. Pekař k Šimákovým šedesátinám, když uvažoval o kouzlu, které vyzaruje z našeho Českého ráje a spolupůsobilo při zrození dvou historiků, *oddaných srdcem a myslí po celý život dějinám vlasti.*²¹

V Turnově vznikly pro potřeby muzejní práce Šimákovy první drobné příspěvky, které lze označit jako metodické texty. Článek *Sbírejme a zachovávejme staré paměti a památky*, který vyšel v lednu 1894 v Hlasech pojizerských a rovněž jako leták, přinesl stručný program práce vlastivědného pracovníka.²² Turnovský muzejní výbor v něm žádal své spoluobčany, aby se jako upřímní vlastenci podíleli na zachování historických pamětí (sestavil okruh otázek, jimž je vhodné se věnovat) a památek (starožitností, národopisných dokladů, archeologických nálezů atd.).

Vysokoškolské studium vedlo J. V. Šimáka k tomu, aby věnoval pozornost teoretickým a metodologickým otázkám historické vědy a habilitace jej k tomu přímo zavazovala. Za studií v Lipsku měl vytěžit nejvíce u Rudolfa Kötzschkeho v historicko-geografickém semináři, v přednáškách ze saské vlastivědy a zorientovat se v „nových“

¹⁹ Viz Bibliografii J. V. Šimáka č. 211, 415, 899, 1157, 1224, 1225, 1233, 1249, 12620, 1261, 1292. Srv. PEKAŘ, Josef: *K šedesátým narozeninám J. V. Šimáka*. In: Přátelé čsl. starožitností svému učiteli. K šedesátinám univ. prof. Dra J. V. Šimáka. Praha: SPS 1930, s. III–X.

²⁰ ŠIMÁK J. V., *Rodný kraj a spolužáci*. In: Na paměť Josefa Pekaře, národního historika (red. Václav Černý). Praha 1937, s. 40. Srov. též ŠIMÁK J. V., *Josef Pekař*, OJKT 8, 1929–1930, s. 187: „[...] vidíme-li, jak se stále rád vrací v rodné to hnízdo, jak s tklivým potěšením jde sem po stopách své mladosti, aby pookřál, a slyšíme-li, že tato krajina byla první inspirací jeho snů a trvá věčně jeho láskou, a že v ní i miní jednou spočinouti.“ Viz též ŠIMÁK J. V., *Za profesorem Pekařem*, Venkov 32, 1937, č. 21, 24. 1., s. 3–4.

²¹ PEKAŘ Josef, *K šedesátým narozeninám J. V. Šimáka*. In: Přátelé čsl. starožitností svému učiteli. K šedesátinám univ. prof. Dra J. V. Šimáka, Praha: SPS 1930, s. X.

²² ŠIMÁK J. V., *Sbírejme a zachovávejme staré paměti a památky*, HP 9, 1894, č. 1, 14. 1.

mapových metodách, ale byl poněkud rozčarován.²³ Úsilí o etablování regionálních dějin bylo v Německu spojeno s osobností Karla Lamprechta,²⁴ jež v českém prostředí z různých důvodů zaujala J. Pekaře, J. V. Šimáka a Č. Zírta.²⁵ Jako přirozená rovnocenná součást národních a obecných dějin začaly být regionální dějiny chápány až po první světové válce. Jejich prosazování bylo v Lipsku spojeno s osobností R. Kötzschkeho a nebylo jednoduché. Lamprechtův žák R. Kötzschke se sice habilitoval pro středověké a novější dějiny se zvl. zřetelem na saské zemské dějiny již na sklonku 19. století a od r. 1906 stál v čele historicko-geografického badatelského střediska (Institut für Landesgeschichte und Siedlungsgeschichte), ale na titulární profesuru pro saské dějiny si počkal do r. 1917 a řádnou stolicí až do r. 1930. J. V. Šimák jeho práce i profesní osudy znal, byly mu blízké a upozorňoval na ně při svém profesorském řízení.²⁶ R. Kötzschke preferoval jako základ regionálního bádání historicko-geografický výzkum, blízký historické topografii.²⁷ Navazoval tak na koncepci regionálního výzkumu na základě geografických metod Friedricha von Thudichuma a také na antropogeografii, zabývající se vnějšími vlivy přírody na lidské dějiny, jak ji definovali Friedrich Ratzel a Ernst Bernheim.²⁸ J. V. Šimák se v místopisném bádání hlásil především k návaznosti na domácí vzory – A. Sedláčka a V. V. Tomka.

²³ ŠIMÁK J. V., *O speciálních mapách jakožto pomůckách dějzpytných*, ČČH 11, 1905, s. 300–312.

²⁴ BUCHHOLZ Werner, *Vergleichende Landesgeschichte und Konzepte der Regionalgeschichte von Karl Lamprecht bis zur Wiedervereinigung im Jahre 1990*. In: *Landesgeschichte in Deutschland. Bestandsaufnahme – Analyse – Perspektiven*. Hrsg. Werner Buchholz, Paderborn – München – Wien – Zürich: Ferdinand Schöningh 1998, s. 11–60; HELD Wieland, *Traditionen und Probleme sächsischer Landesgeschichte vom 19. Jahrhundert bis zur Gegenwart*. Tamtéž, s. 161–178; HAAS Stefan, *Historische Kulturforschung in Deutschland 1880–1930. Geschichtswissenschaft zwischen Synthese und Pluralität*. Münstersche historische Forschungen, Bd. 5. Köln: Böhlau 1994.

²⁵ BLÜML Josef, *Kulturní historie v pojetí Čeňka Zírta*. In: *10 let kulturní historie v Českých Budějovicích*. Ed. Dagmar Blümllová. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov 2001, s. 29–50; ČECHURA Jaroslav, *Josef Pekař a Karel Lamprecht*. In: *K poctě Jaroslava Marka*, Praha: Historický ústav AV ČR 1996, s. 73–85; PEKAŘ Josef, *Spor o individualismus a kolektivismus v dějepisectví*, ČČH 3, 1897, s. 146–160; ZÍRT Čeněk, *Kulturní historie. Její vznik, rozvoj a posavadní literatura cizí i česká*, Praha: J. R. Vilímek 1891; k J. V. Šimákovi viz kapitoly této práce – III. Na cestě k habilitaci (1904), mimořádné profesuře (1911) a za láskou, VII. Historické dílo a popularizace vědeckého poznání.

²⁶ KÁBOVÁ H. – BÍLEK K. (ed.), *Josef Pekař a Josef Vítězslav Šimák (Edice vzájemné korespondence)*, ZČRP 20, 2007, s. 159–160, dopis J. V. Šimáka J. Bidlovi, V. Novotnému a J. Pekařovi z Prahy 4. 2. 1920.

²⁷ HAAS Stefan, *Historische Kulturforschung in Deutschland 1880–1930. Geschichtswissenschaft zwischen Synthese und Pluralität*. Münstersche historische Forschungen, Bd. 5. Köln: Böhlau 1994, s. 204–210; *Rudolf Kötzschke und das Seminar für Landesgeschichte und Siedlungskunde an der Universität Leipzig*. Ed. Wieland Held, Uwe Schirmer. Beucha: Sax-Verlag 1999.

²⁸ BAUMANNOVÁ Dagmar, *Obecná problematika regionalismu v německé historiografii*, Sborník Muzea Blansko, 1996, s. 3–10.

V říjnu 1908 se J. V. Šimák pokusil pod vlivem nedávného sjezu archeologů a muzejníků v Praze iniciovat zřízení vlastivědné jednoty českých okresů Horního Pojizeří.²⁹ Jednota měla konat přednášky a vydávat vlastivědný list s příspěvky lidovědnými, předhistorickými, památkovými a muzejními, historickými i s významnými soudobými zprávami. J. V. Šimák podal rovněž návrhy na finanční zajištění budoucího časopisu, na němž se měla podílet okresní zastupitelstva, spořitelny, záložny a okresní školní rady. O necelý rok později žádal větší podporu muzejních snah, především stálé, přiměřeně prostorné a do jisté míry reprezentativní místnosti, které by umožnily uspořádání sbírek a jejich lepší využití.³⁰

Svůj nejzávažnější programový příspěvek publikoval před 1. světovou válkou ve Věstníku poradního sboru českých okresů v Království českém r. 1913 pod názvem *Vlastivědné úkoly samosprávných sborů*.³¹ Vyložil zde náplň vlastivědné práce především po stránce historické a vzhledem k péči o památky.

Již jako řádný profesor historické vlastivědy stál J. V. Šimák u počátků **vlastivědných časopisů**. Šlo mu především o vytvoření vlastivědného sborníku pro celé severní Čechy (vydávat jej měly učitelské sbory a kulturně i hospodářsky vyspělejší oblasti měly pomáhat slabším). S takovým cílem vznikl sborník *Od Ještěda k Troskám*. Dne 13. prosince 1924 J. V. Šimák přednesl na konferenci učitelů z Mnichovohradištska a Bělska v Bakově příspěvek o vlastivědné práci učitelské, jehož poslání specifikoval slovy: „*Běží totiž o to, aby obě jednoty odtud se připojily k našemu vlastivědnému sborníku ‚Od Ještěda k Troskám‘ a aby se v těch okresech pracovalo. Probral jsem podrobně ukázky dosavadních podniků učitelských a ukázal jejich vady, nejsou-li na pomoc učitelům odborníci, a vypočítal jsem, co a jak může pracovati učitel i na vsi a nač nestačí, co musí nechat vyšší přípravě. Přijali mne i má slova vskutku s jímavou radostnou důvěrou a odhlasovali všechny návrhy. Od února bude tedy sborník rozšířen ještě na oba okresy a o 1/3 objemem přiroste; ježto musí býti nejmíň 300 nových odběratelů, přibude mu šířky i zájmu a už se slibují i větší subvence i příspěvky. Rozšíří se i redakce o zástupce nových obvodů, ale mé účastenství podrží svůj vliv. Máme z toho zdaru opravdovou radost a bylo viděti i nadšení ve všech. Doufám, že nezklame.*“³²

²⁹ ŠIMÁK J. V., [Provolání turnovského muzea ke zřízení vlastivědné jednoty a časopisu], Turnov, správa muzea 1908, 1 list (leták)

³⁰ ŠIMÁK J. V., *Turnovské muzeum, jaké jest – a jaké by mělo a mohlo býti*, HP 24, 1909, č. 11, 13. 6., s. 3–4, č. 12, 27. 6., s. 2–3; TÝŽ, *Turnovské muzeum, jaké jest a jaké by mohlo a mělo býti*. Zpráva muzea turnovského VII za r. 1908, Turnov 1909, 14 s.

³¹ ŠIMÁK J. V., *Vlastivědné úkoly samosprávných sborů*, Věstník poradního sboru českých okresů v Království českém 3, 1913, s. 51–56, 65–67.

³² MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 14. 12. 1924

Nerad viděl, když se tříštily síly: „Redaktor ‚Železnobrodská‘ mi poslal úpěnlivou prosbu o příspěvek, že sborník trpí úbytěmi – když jsem je upozorňoval, že sotva stačí v jediném a chudém okresu vyplnit měsíčně ruch, aby se připojili k našemu ‚Od Ještěda‘, pyšně odmítli a nyní zkomírají. Vyhrabal jsem tedy lejstra, dávno už nepoužitá, a napsal článek o faře držkovské a brodské v 17. stol.“³³ Nejisté vyhlídky Sborníku okresu železnobrodského, vycházejícího od školního roku 1923/1924, konstatoval nejen na jaře 1926, ale i v lednu 1927: „Železnobrodsko, jak se zdá, zaniká, zato bylo vydáno 1. číslo ‚Boleslavana‘ v Mladé Boleslavi: Nabízeli mi tu redakci, čehož však jsem se zřekl napřed; ale zdá se, že i tu se čeká ode mne lví podíl, a to bych se teprve rozdobil.“³⁴ Sborník okresu železnobrodského vycházel do r. 1931. V meziválečném období měl J. V. Šimák jako hlavní spolupracovník podíl nejen na OJKT, ale také na Lomnicku nad Popelkou a Boleslavanu, ve 30. letech podporoval i Bezděz a Krkonoše.

V dubnu 1934 vypracoval pro Masarykův lidovýchovný ústav nástin pracovního plánu pro vlastivědné sborníky, a to z historického oboru.³⁵ Podle něj bylo největší těžkostí, že sborníky se snažily naplnit několik cílů najednou: budit vlastivědný zájem u dětí, přinášet nové skutečně vlastivědné poznatky o kraji a kvůli finančnímu zajištění oslovovat především školní mládež. Jejich redaktoři a přispěvatelé si měli především poctivě odpovědět na otázku, jaké jsou jejich možnosti práce, kde potřebují rady odborníka a na co stačí jejich vlastní síly.

Dne 1. listopadu 1928 měl být na Olšanských hřbitovech při příležitosti 40. výročí založení SPS odhalen pomník dlouholetému starostovi SPS Janu Herainovi. Starosta SPS architekt Kamil Hilbert a jednatel SPS J. Pelikán požádali J. V. Šimáka, aby proslovil při této příležitosti přednášku, která měla pojednat o situaci československé vlastivědy: „Prosíme Vás o to, jste tu nejlépe informován a připojujeme žádost p. sekčního šéfa dr. Wirtha.“³⁶ Na tuto žádost J. V. Šimák odpověděl 10. října 1928: „Vážení pánové, // jest mi velikou ctí Vaše pozvání a velmi rád bych Vám vyhověl. Ale přesto prosím Vás, abyste v té věci požádali o přednášku dřív kolegu Dědinu z fakulty přírodovědecké, jenž má celý program české vlastivědy vypracovaný a dojistá velmi rád Vám vyhoví. // Já – přiznám se otevřeně – musil bych si látku teprve sháněti, a vezím v situaci opravdu svízelné, kdy se mi sepypalo kolik úkolů takorůka naráz, jež mají býti podle slibů v určité době hotovy, že nevím kudy kam. // Ovšem

³³ Tamtéž, dopis matce z Prahy 24. 3. 1926.

³⁴ LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Prahy 17. 1. 1927.

³⁵ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 32, i. č. 2654, korespondence – Masarykův lidovýchovný ústav; text nástinu plánu viz A AV ČR, fond J. V. Šimák II, č. II/55, Naše vlastivědné sborníky.

³⁶ A AV ČR, fond J. V. Šimák, k. 35, i. č. 3008, korespondence – SPS, dopis J. Pelikána a K. Hilberta z Prahy 6. 10. 1928.

nechci Vám činiti nesnáze a nebude-li Vám moci kolega Dědina vyhověti, cítím se vázána splniti Vaši žádost. Jenže nevím, uspokojil bych členstvo při té slavnostní příležitosti, jak by se slušelo, ježto se bohužel dívám na otázky, o něž by běželo, dnes snad příliš skepticky a škarohlídně, a takovou náladu vnášeti v ně bylo by snad nemístno. Jsem možná v bludu a mámení, ale těžko si pomoci. Váš Šimák“³⁷

Nová výzva či naléhání ze strany SPS na sebe nedalo dlouho čekat, odešlo 19. října 1928: „dovolujeme si Vás opětně prositi o označenou přednášku z těchto důvodů: // Pan prof. dr. Dědina má sice vypracovaný program vlastivědy, ale v jiném směru, nehledě k tomu, že jest více geolog a s naší Společností styků neměl. // Nám jde hlavně o historickou vlastivědu, kterou Vy přednášíte na univerzitě a jejíž situaci tu Vy nejlépe znáte a dovedete také vytknouti situaci a nedostatky dnešní doby, které by se měly odstraniti. Jste členem naší Společnosti, býval jste redaktorem časopisu, a proto výbor Společnosti prosí Vás o to, abyste laskavě přednášku o vlastivědě nám přece udělal a vytkl, jaké úkoly máme do budoucna. // Doufáme, že naší prosbě laskavě vyhovíte a těšíme se na Vaši kladnou odpověď.“³⁸ J. V. Šimák odpověděl J. Pelikánovi 26. října 1928 slovy: „Milý pane kolego, není právě pěkné od Vás, když můžete vycítiti z mého listu, v jakých vězím časových nesnázích, a víte, že SPSČ nemohu odříci, že přece o tu přednášku doléháte. Máte ji tedy míti, ač nevím ještě dnes, co pověděti a kdy a jak to složím. Upozorňuji však, má-li býti přednáška v listopadu, že nemohu se uchystati až v druhé půlce měsíce, a soboty a neděle nemám volny.“³⁹

Jubilejní 40. valná schůze SPS se konala 6. prosince 1928 o 19. hodině v místnosti jídelny kavárny Opery v Praze III. na Harrachově náměstí. Po vystoupení Františka Zumana (který promluvil o čtyřicetileté činnosti SPS) následovala Šimákova přednáška *Úkoly československé vlastivědy*: „S pramalou radostí a vlastně spíše z nedostatku energie jsem se dal přiměti, abych tu promluvil o dnešním stadiu naší historické vlastivědy. Neboť nemohu podati objektivního referátu, nýbrž subjektivní své zdání, nic, co by těšilo. A nadto i sebe sama postaviti na pranýř, neboť na otázku, co's vykonal ty, řádný profesor historické vlastivědy

³⁷ NA, fond SPS, dopis J. V. Šimáka K. Hilbertovi a J. Pelikánovi z 10. 10. 1928.

³⁸ A AV ČR, fond J. V. Šimák, k. 35, i. č. 3008, korespondence – SPS, dopis J. Pelikána a K. Hilberta z Prahy 19. 10. 1928.

³⁹ NA, fond SPS, dopisnice J. V. Šimáka J. Pelikánovi (SPS) z 26. 10. 1928. Srv. A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 29, i. č. 2388, osobní korespondence – Zdeněk Wirth, dopis Z. Wirtha J. V. Šimákovi z Prahy 25. 10. 1928: Z. Wirth se na žádost výboru SPS u J. V. Šimáka přimlouvá, aby přednášku pronesl. Dále viz Ústav dějin umění AV ČR, Praha, oddělení dokumentace, fond Zdeněk Wirth, osobní korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka Z. Wirthovi z Prahy 30. 10. 1928: vysvětluje, že nebylo třeba Wirthovy přímluvy, aby J. V. Šimák přislíbil přednášku pro SPS – nemůže odříci Společnosti, která mu tolik prospěla, „i když – právě v okamžité chvíli – je mi přání její tuze málo vhod; zápasím zoufale o každou chvíli času. Nastaly mi takové soukromé konflikty časové, že jsem věru jak uštvaný ohař, který neví ani, kdy si odpočine.“

československého státu na pražské univerzitě za 7 let, co's byl ustanoven pro tento obor – lze odpovědět pouze: Skoro nic! // Málo tu pomáhá výmluva, že jsem se nijak na tuto katedru nedral, že jsem naopak byl nucen ji na se vzít, nechtěl-li jsem ztratit existence. Neboť, ač jsem byl 16 let docentem nejstarším a potom titulárním mimořádným profesorem českých dějin, pojednou po převratu nebylo pro mne místa ani v Praze ani v Brně ani v Bratislavě, a aniž jsem co zvěděl, byl jsem navržen za profesora oboru docela jiného, historické geografie, z čehož jen velikým úsilím se stala vlastivěda, abych aspoň zčásti mohl užít své dlouholeté práce z oboru českých dějin. Kdo jen trochu je zasvěcen, pochopí, že je věc jiná, vedle svého oboru, jako pro oddech a potěšení se baviti podrobnou vlastivědou svého domova, jež dokonale znám, nežli aplikovati skrovné poznatky odtud vzaté na celou zem, tím míň na celý stát; to že není možná, nýbrž nutno pracovati od začátku znova. [...] Stačil jsem zrovna tak, abych si slepil jakás takás čtení aspoň na kus historické geografie české – nic víc. // Ale opakují, že tato osobní výmluva málo pomáhá. Obec vědecká může prostě říci, že jí do toho nic není. // Promiňte, že jsem tu vsunul ne dost taktně svou osobu v popředí, ale právě toto zřízení a osazení univerzitní stolice, jež jest první a bude asi poslední,⁴⁰ je velmi výmluvným svědectvím, jak se dívá ostatní věda historická na historickou vlastivědu spatra a s útrpným shovívavým úsměvem.“⁴¹ J. V. Šimák zde navazoval na některé své starší skeptické úvahy o organizaci historického bádání, zvl. příspěvek *Tužby a bolesti historikovy* z r. 1923.⁴² Věnoval se zde více regionálním dějinám než historické vlastivědě.

Začátkem r. 1931 upozornil v I. třídě ČAVU na velké škrtky v okresních a obecních rozpočtech, které značně omezí místní kulturní aktivity: „Poslední dobou se vždy víc ozývají stesky, že finanční referent Zemského správního výboru důsledně škrtá všechny položky, jež Okresní správy zařazují do svých rozpočtů na účely kulturní, především vědecké; např. na práce vlastivědné, úpravu muzeí a archivů, výzkum archeologický, příspěvky na národopisné, literární, historické bádání nebo vydávání jeho výsledků apod., a to nejen položky nově předsevzaté, nýbrž starší, ano již stálé z dob před převratem [...] uvědomujeme si s obavou,

⁴⁰ Poté, co J. Pekařovi skončila dovolená, se J. V. Šimákovi v letním semestru 1931 změnil rozvrh a na některou hodinu historické geografie mu dorazili jen dva či tři posluchači, což komentoval hořce: „Pro ty je potřeby řádné profesury historické vlastivědy!!?“ (LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Prahy 29. 3. 1931.)

⁴¹ A AV ČR, fond J. V. Šimák II, č. IV/119, O stavu a úkolech české vlastivědy; citováno z rukopisu přednášky, jejíž úvodní slova se odlišují od příspěvku publikovaného v ČSPSČ. Srv. LA PNP, fond Marie Ludmila Černá-Šlapáková, přijatá korespondence – J. V. Šimák, dopis J. V. Šimáka M. L. Černé z Prahy 22. 12. 1928: „Také přátelé starožitností ke 40. jubileu vynutili ze mne přednášku o nynějším stavu české vlastivědy. Byla plna trpkosti, a kupodivu přece došla souhlasu.“

⁴² ŠIMÁK J. V., *Tužby a bolesti historikovy*, NL 63, 1923, č. 213R, 5. 8., s. 9 (Vzdělávací příloha NL), č. 220R, 12. 8., s. 9 (Vzdělávací příloha NL), č. 234R, 26. 8., s. 10 (Vzdělávací příloha NL).

že se tím ubíjí jakákoli vlastivědná práce na venku, podnikaná většinou nezištně ideálními pracovníky z čisté ochoty, kteří – poněvadž jejich výsledky jsou většinou jen místní – jsou odkázáni také jen na místní podporu finanční. Není všude a vždy s dostatek porozumění u vedoucích venkovských činitelů, a jestli se tedy objevovalo a objevuje, tím s větší škodou, když se nyní tato dobrá vůle z důvodů prý úsporných vůbec uvádí vniveč. Státní a zemské orgány sotva mohou podporovati podniků lokálních, jednotlivé obce pak nebo peněžní ústavy buď nemají prostředků neb širšího zájmu, takže právě okresní správa byla neúspěšnějším podporovatelem takovýchto ušlechtilých snah. Přetrhne-li se tato pěkná tradice, veta bude po díle, které právě po převratu počalo slibně rozkvétati.⁴³ Byl vyzván, aby opatřil příslušný materiál a vypracoval memorandum k rozeslání všem rozhodujícím činitelům. To se však stalo následkem stísněných hospodářských poměrů bezpředmětným.⁴⁴

Jak vypadala Šimáková (historická) vlastivěda, resp. jaké pojmy J. V. Šimák užíval?⁴⁵ První „definice“ pochází z r. 1913 a vypovídá o poslání vlastivědy – domovědy: „*Vlastivědou* či v užším slova smyslu **domovědou**, jak pěstuje se nyní zvláště na školách, rozumím soubor nauk k poznání vlastního domova, tedy obce a krajiny, vlastně okresu; poznání má vésti k lásce a láska k snaze o povznesení a zvelebení. Zúčtovatí z minulosti i přítomnosti, aby jasno bylo, co činiti pro budoucno. Ideálním cílem by tedy bylo, sebrati, spořádati, vyložiti nebo vypsatí všecko, co podává obraz kraje i života v minulém vývoji i v přítomném stavu, a to co nejhloběji a v rozsahu co nejširším; dále postarati se o zřízení všeho, čím by stav tento do budoucna se utěšeně rozvíjel a zdokonaloval.“⁴⁶ Vytváří obraz kraje po stránce fyzikální (přírodovědecké), národopisné, historické, umělecké, hospodářské, kulturní a osvětové.

Nejpodrobněji J. V. Šimák pojednal o předmětu vlastivědy ve 20. letech ve vysokoškolských přednáškách a ve stati *O stavu a úkolech české vlastivědy*. R. 1928 hovořil takto: „*Po mém zdání lze vlastivědu vymeziti jako nauku **soubornou**, která čerpá ze všech věd a nauk, i praktických, obírajíc se všemi vztahy naší vlasti: jednak o sobě, jednak se zřetelem*

⁴³ A AV ČR, fond ČAVU, k. 112, i. č. 139, spisy 1931, čj. 202/1931 ze 17. 2. 1931; srv. tamtéž, k. 6, i. č. 18, Protokoly o schůzích I. třídy, 25. 4. 1931.

⁴⁴ Tamtéž, k. 6, i. č. 18, Protokoly o schůzích I. třídy, 24. 10. 1931.

⁴⁵ K Šimákově historické vlastivědě viz především: KUTNAR František – MAREK Jaroslav, *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví*, Praha 2009, zvl. s. 627–631; ROUBÍK František, *J. V. Šimák, historik*. In: Turnov svému rodáku a čestnému občanu. Sborník k sedmdesátým narozeninám univerzitního profesora Dr. J. V. Šimáka, Turnov: město, 1940, s. 7–34; WOLF Vladimír, *Přínos J. V. Šimáka regionální historiografii*. In: J. V. Šimák a poslání regionální historiografie v dnešní době. ZČRP. Supplementum 2. Semily, Státní okresní archiv 1996, s. 25–32.

⁴⁶ ŠIMÁK J. V., *Vlastivědné úkoly samosprávných sborů*, Věstník poradního sboru českých okresů v Království českém 3, 1913, s. 51.

k obyvatelstvu a půdě, jenže v omezeném rozsahu.⁴⁷ Ve svých přednáškách zejména charakterizoval poměr vlastivědy k dalším naukám (geografii, historické geografii, historické vlastivědě a topografií): „Od zeměpisu v nejširším slova smyslu se liší dvojím: a) že si všímá stejnou měrou i zřetelů duchovědných, b) že se omezuje teritoriálně, podle politického omezení: na 1 stát, 1 zemi, 1 kraj, 1 panství, 1 okres, 1 krajinu, 1 místo. Těmto posledním podílům se dává název zvláštní: domověda (něm.: Heimatskunde).“⁴⁸ Ke **geografii** náleží první oddíl vlastivědy – statický (popisný), dynamický oddíl (vývojový) je **historickou vlastivědou**: „Pokud své výsledky shledává, třídí, usoustavňuje hledíc k nynějšímu **stavu**, splňuje **jednu** úkol, statický, popisný, jakožto statistika. Ptá-li se však po stránce dynamické, z čeho, kterými silami, jak se tento stav **vyvinul**, jest vlastivědou historickou.“⁴⁹ J. V. Šimák přednášel **historickou geografii**: v jakém je ta vztahu k historické vlastivědě? „[...] jest o něco méně, jejím oddílem, fyzikálním, všímajícím si horopisu, vodopisu, vzduchopisu, místopisu, pokud se jeví v historii.“⁵⁰

Jaká byla ta vlastivěda, kterou pěstoval J. V. Šimák? „Prostě řečeno, jest vlastivěda to, čemu se až dosud říká topografie, jenže programu širšího. Pojednává tedy slovem i obrazem o svém vlastním vývoji, o změnách hranic, jak se vyvíjela jména hor, vod, lesů, tratí, o osídlení, jaké bylo kdysi a se měnilo v pravěku, za doby staroslovanské, za příchodu německé kolonizace; o životě tohoto lidu, tedy o vývoji zemědělském, průmyslovém, obchodním, sociálním, konečně o kultuře duchové, vždy se zřetelem k tomu, pokud byl vývoj podmíněn zeměpisnými vztahy půdy a rasy.“⁵¹

Pravděpodobně z poloviny 30. let pochází další definice, publikovaná r. 1940: „Poněvadž rozumím vlastivědou biologii určité krajiny v minulosti i v přítomnosti, náleží do jejího oboru vlastně všechno, co zachycuje souborně život, jak byl a jak jest, ve všech formách

⁴⁷ ŠIMÁK J. V., *O stavu a úkolech české vlastivědy*, ČSPSČ 37, 1929, s. 1.

⁴⁸ ŠIMÁK J. V., *Historický zeměpis Čech*. Praha, Nákladem posluchačů vysokoškolského kurzu při Škole vysokých studií pedagogických v Praze. I, s. 1.

⁴⁹ ŠIMÁK J. V., *O stavu a úkolech české vlastivědy*, ČSPSČ 37, 1929, s. 1.

⁵⁰ Tamtéž. Srv. A AV ČR, fond J. V. Šimák II, č. II/95, Odpověď na dobré zdání filozofických fakult bratislavské a pražské německé o návrhu, aby historická vlastivěda byla připuštěna za samostatný předmět hlavního rigoróza, 14. 6. 1927: „Po mém skromném zdání jest vlastivěda geografii, omezenou na určité politické teritorium, a náleží do odvětví antropogeografie, vyšetřující mesologicky vztah mezi člověkem a půdou; kdežto antropogeografie má svou látkou vztah pasivní na základě fyzikálním (čím půda působí na člověka), vlastivědě přísluší zkoumati vztah aktivní na základě duchovém (jak si člověk své prostředí pro sebe přizpůsobuje). Stojí tudíž nejbliže politické geografii a svůj výzkum projevuje statistikou. // Historickou vlastivědou jest tedy obor určitě vymezený, zpytovati a vykládati, jak se v minulosti vyvíjely a ustálily zjevy, jež pro dobu přítomnou zjišťuje statistika.“ Podrobněji viz ŠIMÁK J. V., *Historický zeměpis Čech*. Praha, Nákladem posluchačů vysokoškolského kurzu při Škole vysokých studií pedagogických v Praze. I–II. Hektografované přednášky, s. d.

⁵¹ ŠIMÁK J. V., *O stavu a úkolech české vlastivědy*, ČSPSČ 37, 1929, s. 1–2.

*hmotných i duchových. Vždy však se zřetelem k danému prostředí a jeho omezení: 1. co a jak působilo na vznik, trvání a utváření jevu místního o sobě, 2. jak ostatní celek působil v této otázce na krajinný onen úsek, 3. čím přispěl tento úsek na vývoji celku.*⁵²

Lze konstatovat, že pozornost, jakou J. V. Šimák věnoval vymezení vlastivědy, vycházela z potřeb jeho oboru a byla celkem dostatečná. Proč ovšem pěstovat vlastivědu, proč investovat síly do rozvoje krajové kultury? „*A ještě dnes není všude a ve všech vrstvách jasno, že kultura není privilegiem, z něhož jiní jsou vydědění, ani přepychem, nýbrž má být potřebou, světlem i teplem všech, v níž všichni, třeba rozdílní povoláním a smýšlením, jednomyslně se můžeme sdružovati k oblažení vyššího celku. A že vědění a umění může být nejenom projevem, nýbrž i zdrojem blahobytu; tudíž třeba se o ně plně starati a nikoli jen povrchně odbývati, aby se neřeklo, jest investicí kapitálů na dobré úroky.*“⁵³ J. V. Šimák byl přesvědčen, že podpora vědy, umění a kultury (tedy i vlastivědné práce) se národu vrací, neboť přispívá k duševnímu zotavení a k mravnímu posílení národa. Organizovanou péčí o krajovou vlastivědu nelze podceňovat. J. V. Šimák ji od počátku svých veřejných aktivit vnímal především v kontextu kulturních snah českých Němců v severních Čechách.⁵⁴ V jeho textech zaznívala slova: „*Prosíme srdečně každého upřímného Čecha: **Bdi, aby české památky šetřeny a zachovány byly českému národu!***“ (1894)⁵⁵ nebo „*Naši krajané němečtí nás předstihli – ač půda jich není zdaleka tak bohatá – majíce pro sousedící kraje tři výzkumné spolky a trojí orgán*“ (1908).⁵⁶ Místní muzeum mělo ukázat, čím vyniká konkrétní kraj a čím přispěl k povznesení národa, mělo povzbuzovat k národnímu uvědomění a ušlechtilé hrdosti – toho jsou si více vědomi Němci.⁵⁷ J. V. Šimák usiloval o to, aby se česká vlastivěda vyvíjela kupředu vedle německé (která byla systematická, kritická a měla již nezpochybnitelné výsledky – edice k městským dějinám, studie z hospodářských dějin, lidovědné monografie aj.).⁵⁸

⁵² ŠIMÁK J. V., *Program a práce vlastivědného pracovníka v okrese*. In: Regionalismus ve vědě a v národní osvětě. Jak pracovati v krajích, Praha, Masarykův ústav pro národní výchovu. Ústředí české osvěty 1940, s. 7.

⁵³ ŠIMÁK J. V., *O kulturní práci na Turnovsku*, Národní politika 52, 1934, č. 244, 5. 9., s. 1.

⁵⁴ Srv. SMETANA Jan, *Počátky severočeského regionálního dějepisectví*. In: J. V. Šimák a poslání regionální historiografie v dnešní době. Z Českého ráje a Podkrkonoší. Supplementum 2, Semily 1996, s. 79–90.

⁵⁵ ŠIMÁK J. V., *Sbírejte a zachovávejte staré paměti a památky*, HP 9, 1894, č. 1, 14. 1.

⁵⁶ ŠIMÁK J. V., *[Provolání turnovského muzea ke zřízení vlastivědné jednoty a časopisu]*, Turnov, správa muzea 1908.

⁵⁷ ŠIMÁK J. V., *Turnovské muzeum, jaké jest a jaké by mohlo a mělo být*. Zpráva muzea turnovského VII za r. 1908, Turnov 1909, s. 6.

⁵⁸ ŠIMÁK J. V., *O stavu a úkolech české vlastivědy*, ČSPSČ 37, 1929, s. 3, 6. Srv. TÝŽ, *Vlastivědné dojmy a tužby z pobytu v Jihlavě*, Jihlavské listy 17, 1922, č. 36, 9. 9., s. 1, č. 37, 16. 9., s. 1–2;

Sledoval pozorně její aktivity. R. 1924 vzniklo v Ústí nad Labem ústředí německé vlastivědy – Deutscher Verband für Heimatforschung und Heimatbildung a r. 1925 byl v Liberci založen Ústav pro sudetoněmeckou vlastivědu (Anstalt für sudetendeutsche Heimatforschung) s úkolem podporovat vlastivědné vědecké práce a poskytovat k nim podklady. Činnost vlastivědných muzeí koordinoval od r. 1922 Verband der deutschen Museen für Heimatkunde.⁵⁹ Českoněmecké nebo v českých zemích žijící německé badatele podporovala Německá společnost věd a umění Československé republiky (Deutsche Gesellschaft der Wissenschaften und Künste für Tschechoslowakische republik).⁶⁰ Spolky měly vazby na německé a rakouské instituce a vlastivědný výzkum byl financován z Německa. Aktivity byly různorodé, od zkoumání nejstarších dějin přes vydávání pramenů, dějiny měst, výzkum pomístních názvů a národopisných problémů až ke geologii a geografii.⁶¹ Mezi tvůrce liberecké vlastivědy patřili především Erich Gierach a Josef Hanika. S univerzitním prostředím byli spjati národopisec Gustav Jungbauer a Ernst Schwarz, spojující lingvistiku a historickou jazykovědu s archeologií a historií (zabýval se mj. dějinami osídlení), mezioborové vlastivědné studium propagoval též univerzitní historik Wilhelm Wostry.⁶² Velmi rozšířená byly metodická příručka učitele Josefa Blaua *Der Lehrer als*

SVĚŘÁK Vlastimil, *Dvě návštěvy J. V. Šimáka v Jihlavě*. In: J. V. Šimák a poslání regionální historiografie v dnešní době. Z Českého ráje a Podkrkonoší. Supplementum 2, Semily 1996, s. 96–101.

⁵⁹ KREJČÍ Marek L., *Příspěvek k snahám o organizaci vlastivědné práce na území Čech v letech 1918–1939*. In: J. V. Šimák a poslání regionální historiografie v dnešní době. Z Českého ráje a Podkrkonoší. Supplementum 2, Semily 1996, s. 67.

⁶⁰ MÍŠKOVÁ Alena – NEUMÜLLER Michal, *Společnost pro podporu německé vědy, umění a literatury v Čechách. (Německá akademie věd v Praze). Materiály k dějinám a inventář archivního fondu. 1891–1945*. Práce z dějin České akademie věd, B 7. Praha: Archiv Akademie věd ČR 2004.

⁶¹ Viz např. MÍŠKOVÁ Alena, *Vývoj německých libereckých vědeckých a vlastivědných institucí a jejich archivních fondů (1925–1945)*, Sborník Severočeského muzea, Historia 11, 1993, s. 33–46; NĚMEC Jiří, „... Neboť být historikem znamená podílet se na duchovním vedení svého lidu.“ *Poznámky ke vztahu politiky a dějepisectví v německé historiografii v Československu 1918–1938*, Acta historia et muzeologica Universitatis Silesianae Opaviensis (Sborník k 70. narozeninám prof. PhDr. Dušana Uhlíře, CSc.) 7, 2007, s. 435–450; WĘGER Tobias, *Sudetendeutsche Anstalt für Landes- und Volksforschung Reichenberg*. In: Handbuch der völkischen Wissenschaften. Personen – Institutionen – Forschungsprogramme – Stiftungen. Hrsg. Ingo Haar, Michael Fahlbusch, München: G. K. Saur 2008, s. 683–688.

⁶² LOHMANN Nina, *Wilhelm Wostry und die „Sudetendeutsche“ Geschichtsschreibung bis 1938*, Acta Universitatis Carolinae – Historia Universitatis Carolinae Pragensis, vol. 44, fasc. 1–2, 2004, s. 45–145; LOZOVIUK Petr, *Interethnik im Wissenschaftsprozess : deutschsprachige Volkskunde in Böhmen und ihre gesellschaftlichen Auswirkungen*, Leipzig: Leipziger Universitätsverlag 2008.

Heimatsforscher s podtitulem *Eine Anleitung zur heimatkundlichen*, která vyšla poprvé r. 1915 a následně v přepracovaném vydání ještě dvakrát pod názvem *Der Heimatsforscher*.⁶³

Styky s českými badateli nebyly na institucionální úrovni udržovány, osobní, pokud jde o J. V. Šimáka, byly zřejmě řidké, spíše výjimečné. Znalost německé vlastivědy jej vybízela ke srovnání a k činům: „*Naše historické představování vlastivědné je stále spíš romantické a vnější. Ptáme se jen, jak co bylo? A tím se spokojujeme. Ale jinde se ptají, jak co vzniklo, jaké měl ten který jev praktické následky právní, ústavní, sociální. Kladou si otázky a hledají k nim odpovědi; minuciózní organizovanou práci, již pomáhá analogie, kde selhává pramen. Naši pracovníci si obyčejně takových otázek nekladou, a kladou-li, zhusta nelze na ně odpovídati, ježto prameny nejsou přístupny. Za to zakládáme podniky rozsáhlých programů, které pak vnitřní slabostí skomírají. // Uvažme, oč naši němečtí krajané jsou ve výhodě! Oni mají celou svou historii a ve všech odvětvích propracovanu z říše, pro ně pracovalo Rakousko, pro ně vlastně základní práce ediční připravili i naši lidé. Jim není potřebí ničeho doháněti, mohou se gurmánsky obírat detaily a jíti do hloubky, kam se my, při své neúplné přípravě sotva můžeme odvážiti. Mají i své bohaté mecenáše a nutno říci, že právě nyní pracují velmi soustavně a velmi pilně. V archivu ministerstva vnitra sedá o hodně víc badatelů německých nežli českých, i jest se báti, nenastane-li u nás pokroku, jenž se bohužel od deseti let u nás nejeví, že nejen systematickostí a kritičností, ale i výsledky své práce budou daleko před námi. // Němci mají u nás svou soustavnou sbírku městských kronik, řadu diplomatářů svých měst, řadu odborných studií z dějin hospodářských, Němec sepsal první historickou geografii Čech, vzorné mají své monografie lidovědné. – Bohužel nutno říci, že nás namnoze předcházejí i větším, kritičtějším, všestrannějším prohloubením po stránce antropogeografické, sociální a ústavní, arci používajíce pronikavých metod a výzkumů svých soukmenovců říšských, jež našim lidem zpravidla ucházejí.*“⁶⁴

Naléhavě zazněla Šimáková slova r. 1938: „**Nekrčí** [krajané němečtí] **rameny s povýšeným výsměchem modernosti nad drobnou prací venkovskou, nýbrž pečují o ni a řídí ji z nejvyšších kruhů záměrnou, úsilnou a organizovanou péčí, vydržovanou skutečným kapitálem.** [...] *podrobnosti, shromážděné neobyčejnou pilností v překvapujícím množství, obratně seskupené a vědecky (byť někdy jen na oko) přesně k určitému cíli zpracované, jsou potom zbrání, která každého nezaskvěného – a tím jest ovšem všechna cizina – ohromí a přesvědčí. Na náš úkor, nejsme-li podobně připraveni. [...] Zdaž není třeba, abychom ani my*

⁶³ BLAU Josef, *Der Lehrer als Heimatsforscher. Eine Anleitung zur heimatkundlichen Arbeit*, Prag – Wien – Leipzig: Schulwissenschaftlicher Verlag A. Haase 1915 (1. vyd.); TÝŽ, *Der Heimatsforscher*, Praha: A. Haase 1920 (2. vyd.), Praha: A. Haase 1922 (3. vyd.).

⁶⁴ ŠIMÁK J. V., *O stavu a úkolech české vlastivědy*, ČSPSČ 37, 1929, s. 5–6.

*nebyli po této stránce pozadu, ale na svém místě a připraveni. Abychom mohli, kdykoli třeba, odpovídati, popírá-li kdo naše právo, práci, význam, schopnosti. Nikoli romantickým výmyslem, překrucováním, povrchní frází, nýbrž klidně, věcně a s bezpečným důkazem. Toho však nelze si získati nežli správným věděním, a vědění jen soustavnou drobnou vlastivědnou prací.*⁶⁵

Podstatným přitom zůstávalo, že krajové (místní, regionální) se sice vázalo na určité místo (omezovalo teritoriálně), zároveň bylo i ve vazbách, vztazích k národnímu (k celku): „Běží o dvě. Abychom poznali svou minulost i přítomnost, pokud lze co zjistiti z pomůcek domácích a jiných, a přitom zvláště to, co jest **našeho** vlastního a osobitého, vyrostlého původně u nás a z nás samých. Podruhé, abychom tím svým osobitým a svérázným rozhojnili i poznání **obecné** a pak si uvědomili, jak působil náš kraj, naši lidé, naše dílo na celek národní.“⁶⁶ Z krajové vlastivědy bude pak těžit vlastivěda národní, která je zatím nedostižným ideálem, a celá „vlastenecká věda“.

Největší prostor v Šimákových metodických (případně teoretických textech) má program vlastivědy a jeho naplňování: „*Program vlastivědy tedy zahrnuje: a) přírodovědecké vypsání oné jednotky; b) antropogeografické vylíčení jeho obyvatelstva; c) vývoj jeho kultury, hmotné i duchové. Vše se zřetelem k tomu, jak jsou závisly tyto jevy na fyzických poměrech té krajiny. Hledá všeho kořeny a vlivy, snaží se vystihnouti osobitý svéráz tohoto území. Čím se liší od jiných, co převzalo odjinud, co vytvořilo samo, který jest jeho podíl na výsledcích širšího celku.*“⁶⁷ Šimákovým východiskem byly vlastní zkušenosti spjaté s muzejní praxí, studium historie a publikační i organizační aktivity. Prvním předpokladem vlastivědného bádání bylo jeho organizační zajištění – nejlépe přimknutí se k již existující a fungující instituci – muzeu, osvětovému sboru apod; dále podpora od samosprávy, škol a místních finančních ústavů; zřízením vlastivědného fondu se mělo pamatovat na péči o sbírky, výzkum i publikační aktivity. Základem pro výzkum bylo zajištění péče o písemné prameny (archiv), památky (muzeum) a umělecké předměty (umělecká síň, později galerie). J. V. Šimák méně místa vyhradil specifikaci úkolů přírodovědných a mnohem více prostoru úkolům po stránce duchovědné (pravěk; mapa okresu; sebrání pomístních jmen; místní dějiny; hmotná kultura; církve a víra; škola; duševní kultura /národopis, umění/; sdružování /korporace, spolky/). V některých úkolech duchovědných se stýkal s kulturní historií v pojetí Č. Zírta.

⁶⁵ ŠIMÁK J. V., *Poslání vlastivědného sborníku „Krkonoše“*, Krkonoše 1, 1937–1938, s. 113–114.

⁶⁶ ŠIMÁK J. V., *Jak pracovati o vlastivědě našich horských krajů*, Týden horských okresů 3, 1933, č. 31, 4. 8., s. 1.

⁶⁷ ŠIMÁK J. V., *O stavu a úkolech české vlastivědy*, ČSPSČ 37, 1929, s. 1.

Při stanovování konkrétních úkolů vždy zodpovídal otázku: Kdo může být vlastivědným pracovníkem a jaké jsou požadavky na něj kladené? Doporučoval, aby docházelo ke spolupráci ústředí, které stanoví program práce a může poskytovat konzultace, a místních pracovníků. Jeho rady vlastivědcům (především z řad učitelů) vycházely z pojetí vědecké a vlastivědné práce: „*Podstatou organizace bud' jasný program, přidělení práce odborníku [...] Odborníkem rozumím pracovníka, který je do věci dobře zasvěcen neb ochoten se zasvětit, ale ani odborník nevkládej na se víc, nežli stačíš. [...] Práci pak rozumím práci dobrou, tj. takovou, aby z ní mohla bezpečně těžiti věda. Jest omylem mysliti, že jest věda dvojí: 1. privilegovaná, učená, vyhrazená pouze učencům z povolání, která jediná musí býti dokonalá, a 2. populární, která nepotřebuje dokonalosti a může tedy býti všelijaká, třeba povrchní a nekritická. – Nikoliv. Věda jest jen jedna, dobrá! A jen dobrá práce jest oprávněná, každá jiná víc uškodí, nežli prospěje. Proto jest potřeba si uvědomiti nejdříve meze svého poznání a nechtíti od sebe víc, nežli co mohu dovésti.*“⁶⁸ Velmi oceňoval důležité vklady učitelů – lásku k poznání, dobrou vůli, vytrvalost, píli a obětavost. Propagoval nutnost spolupráce s ústředím (vzdělanými historiky) a vzájemnou důvěru. Venkovské pracovníky, jejichž přínos viděl především ve sbírání a třídění látky, nabádal, aby se věnovali národopisu,⁶⁹ místopisu (jako příklady uváděl své krajany: českodubského Josefa Škodu, učitele z Bradlecké Lhoty J. J. Fučíka,⁷⁰ jenišovického faráře Jana Křtitele Hájka⁷¹) nebo vytěžili farní matriky.⁷² Ve svých instrukcích neváhal chválit (a uvádět dobré příklady), ale také velkou část vlastivědné produkce kritizoval a nabízel sám přiložit ruku k dílu. Přitom si byl vědom: „*Pro nás nezbyvá, nežli si uvědomiti, že je nutno se vzdáti snů architekta [Vlastivědy] a vzíti na se jen halenu přidavače, sbíratí a kriticky publikovati materiál, který mám právě po ruce, a na něž stačím svým časem i prostorem; v í c e se vymyká silám jednotlivcovým.*“⁷³

J. V. Šimák jako vysokoškolský pedagog považoval za potřebné nejen pečovat o výuku historie na středních školách, ale i nepouštět zcela ze zřetele odbornou práci:

⁶⁸ ŠIMÁK J. V., *Jak pracovati o vlastivědě našich horských krajů*, Týden horských okresů 3, 1933, č. 31, 4. 8., s. 1–2.

⁶⁹ Viz např. ŠIMÁK J. V., *Jak poříditi soupis lidového stavitelství?* Dotazník, OJKT 1, 1922–1923, s. 230–232; TÝŽ, *O dřevěných stavbách našeho kraje*, HP 39, 1924, č. 35, 29. 8., s. 1–2.

⁷⁰ DRAHOŇOVSKÝ Jan, *Přínos Josefa Jana Fučíka k poznání historie Lomnicka*, ZČRP 21, 2008, s. 61–84; HERCÍK Jaroslav, *150 let od narození Josefa Jana Fučíka*, Bradlecká Lhota 2009; KOBLÍŽEK Vladimír, *Byl rozsévač, jehož sémě vydalo steré požehnání... (Josef Jan Fučík, *1859–†1930)*, OJKT 7 (23), 2000, s. 29–32.

⁷¹ JENŠOVSKÝ Václav, *In memoriam Jana Křtitele Hájka. O knězi lidumilovi, vlastenci, hospodáři a osvětláři*, OJKT 5 (21), 1998, č. 5–6, s. 21–25.

⁷² ŠIMÁK J. V., *Jak těžiti z farních matrik*, OJKT 1, 1922–1923, s. 135–140

⁷³ ŠIMÁK J. V., *O stavu a úkolech české vlastivědy*, ČSPSČ 37, 1929, s. 10.

„Podíváte-li se po našich vědeckých dělnících v historii, vidíte že $\frac{3}{4}$ jich jsou z učitelů středoškolských. Naše střední ústavy musí nám v naší skrovničké půdě nahraditi univerzity a vědecké sinekury. A je tedy třeba, aby každý, kdo jen trochu může, neskládal po definitivě ruce v klín, a přispíval, jak umí a může. // Neříkej nikdo, že venku, v zapadlé Lhotě, nemůže, že je vzdálen centra, pomůcek, a že tam nic nemá. To je výmluva buďto pohodlí anebo nevědomosti. Naše střední ústavy nejsou ve Lhotách, ale ve městech, a není města, ba ani vesnice, aby neměla minulosti a nějakých těch památek. I v malém městě jest nějaký archiv městský nebo v sousedství panský, gruntovní knihy neb aspoň na faře matriky, nebo starobylý kostel, kaple či jiné stavby, drobnější památky nebo pravěká sídliště. Nebo – a to by již byl prachudý kraj – aspoň jména tratí, lesů. To všechno jest materiál, jenž v ruce historikově se může změnit v plodnou úrodu. // Neříkej nikdo, že toto není věda, to že nestojí za práci. Arci světové slávy se tím nezíská, ale není-li záslužnější aspoň urovnáváti silnice těm, kdož přijdou po nás, nežli zhola nic nečinit?“⁷⁴ Své studenty soustavně nabádal, aby se zabývali regionální historií a zdůrazňoval její hodnotu: „A dnes bohudík stojíme výše ve svém oceňování drobné práce vědecké nežli před časy. Dnes říkáme, že věda jest jen jedna, ne vyšší a nižší, vznešená a smet, nýbrž věda pravá a poctivá. Za všechno musíme býti vděčni hluboce! [...]“⁷⁵ Právě dnes chápeme intenzivněji, nežli kdy jinde [!], jak nutná je spolupráce centra a venkova. A proto se organizujeme a snažíme, aby venkovský pracovník ve svém obvodu hleděl si osvojit, prozkoumati a publikovati všechen přístupný materiál, aby tak nashromážděním drobné práce došlo se k systematické celkové. Nikdo z nás, kdož pracují v širších mezích, nemůže si sednouti nadlouho na jedno místo venku nebo cestovati po světě po roztroušených zdrojích a sbíratí nutné droby ke své práci. [...] Někde ten úkol provádějí nadšení učitelé, kněží aj. Ale není to hanbou, jest-li vedle nich historik odborně vzdělaný a nesáhne k dílu sám? [...] A to by tedy bylo naší upřímnou snahou a vřelou tužbou, aby naše semináře byly opravdu semeništěm dokonalých a nadšených apoštolů kulturní, především historické práce po českém venkově. Aby každý náš posluchač byl tam na tom svém gymnázii, reálce či pedagogii, vyšším lyceu nejen dobrým rozsévatelem v duše svých svěřenců, ale také třeba skromným, ale svědomitým a

⁷⁴ A AV ČR, fond J. V. Šimák, č. II/14, Úvodní čtení proseminární, s. 10.

⁷⁵ Tamtéž. Ve vynechané pasáži J. V. Šimák uvedl příklady přínosné práce venkovských badatelů: „Jestliže venkovský kaplan probere matriku své farnosti, úmornou práci rozepisuje suchá data na lístky, ty pak třídí a sestaví ze století pobělohorských statistiku počtu, přírůstků a úmrtí, poměry rodin, pohyb obyvatelstva, věku, národností atd. – podal právě tak vzácný kámen k budově historie, ba snad vzácnější, jako ten, kdo sedě v přebytku [...] zpracoval skvělou formou politickou historii celého období. Neboť toto dílo může brzy zastarati, ono zůstane trvalým. // Právě tak maloměstský pracovník může podati nám třeba na historii vesnice, ba jediného gruntu typický příspěvek dějin hospodářských, jenž analogicky se pak opakuje tisíckrát.“

nadšeným spoludělníkem na velikém díle, po němž všichni toužíme, vybudování a dovršení velikých dějin všeho našeho národa v té plnosti, jak osnoval ji ve svých snech František Palacký.“⁷⁶

Jaký byl Šimákův vlastivědný úkol v rodném kraji? Podílet se na většině položek programu vlastivědného pracovníka, pokud jde o činnosti po stránce duchovědné. Tedy jako vědec z ústředí sestavil program a poskytoval rady, školil ochotné spolupracovníky v odborníky, spoluzakládal turnovský archiv a muzeum, sestavil okresní mapu, soupis historických a uměleckých památek, dohlížel na archeologický výzkum, podílel se na zachycení místních dějin náboženských, školních, sledování osudů významných regionálních osobností atd. Především směřoval k sepsání vnějších a vnitřních dějin města a okresu, a to způsobem převahou historickým, „*kde vnější historie jest nadřazena věcem kulturním a celé vypravování rozděleno postupně v epochy – Tomkův Dějepis města Prahy, následovaný u většiny místopisců*“.⁷⁷ Vedle něj někteří autoři užívali přístup převahou statistický, „*kde vnější historie je pouhým rámcem nebo páteří, kdežto vlastním obsahem jest historie kulturní, rozříděná ve skupiny druhové, jichž vývoj se probírá od nejstarší doby monograficky do našich dnů.*“ (August Sedláček, *Dějiny královského města Písku nad Otavou*, I–III, 1911–1913; Josef Sakař, *Dějiny Pardubic nad Labem*, I–V, 1920–1935).⁷⁸

J. V. Šimák si vysoce cenil Tomkových dějin Prahy:⁷⁹ „*První pak a poslední úkol jeho života tvoří slavný Dějepis města Prahy, jenž ve 13 svazcích jde do r. 1604, s nerozlučnými svými Základy místopisu pražského. Dlužno jen opakovati výrok, jinde pronesený, že dílo to jest pokrokem po Palackém a tvůrce jeho nestojí za Otcem českého dějepisu, nýbrž vedle něho. Spojuje Základy s Dějepisem, nečiním to bez úmyslu; jest to dílo nesmírného sebezapření a oběti; šestnácte let lopotil se veliký architekt prací, ať tak dím, nádenickou, bez jistoty a naděje ve zdar – a to jen proto, že dílo to vykonáno býti musilo. Bez tohoto díla Dějiny Prahy nebyly možny. Nezáleží výsledek v tom, že víme, komu kdy patřil který dům, kdy co se stavělo, ale v té sebevědomé hrdé jistotě, s kterou může vojevůdce vésti k vítězství na poli, jež do poslední píde zná. Vždyť tam, kde opouští Tomka půda jeho Základův, opouští jej i*

⁷⁶ Tamtéž, s. 11–13.

⁷⁷ ŠIMÁK J. V., *O stavu a úkolech české vlastivědy*, ČSPSČ 37, 1929, s. 8.

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ K V. V. Tomkovi viz BAŠTECKÁ Lydia, *Historik Václav Vladivoj Tomek a Policko*, Police nad Metují: Knihovna města Police nad Metují 1997; ŘEZNÍK Miloš, *V. V. Tomek a jeho královéhradecké dějiny*. In: TOMEK V. V., *Z dějin Hradce Králové, Staré příběhy města Hradce nad Labem (1837). Místopisné paměti města Hradce Králové (1885)*. Ed. Miloš Řezník, Hradec Králové: Balustráda 1997, s. 4–18; *V. V. Tomek (1818–1918)*. Na památku jeho stých narozenin, Praha: Historický spolek 1918; *W. W. Tomek. Historie a politika (1818–1905). Sborník příspěvků královéhradecké konference k 100. výročí úmrtí W. W. Tomka*. Ed. Miloš Řezník. Pardubice: Univerzita Pardubice 2006.

bohatství líčení, a široké dosud plátno svítící barvitosti přechází jen v prostou kresbu několika rysů.“⁸⁰ První díl svých turnovských dějin J. V. Šimák připsal „*W. W. Tomkovi v osmdesátý pátý den jeho narození v nejhlubší oddanosti a úctě*“. V předmluvě ke třetímu dílu – místopisu – napsal, že „*je prostě snůškou dokladů místopisných, spíš určených k nahlédání, nežli k souvislému čtení, jest miniaturním odleskem slavných W. W. Tomkových ‚Základů‘ místopisu pražského*“.⁸¹ K návaznosti na Tomka se hrdě hlásil. Ideální monografie města se podle J. V. Šimáka nesmí spokojit s hlediskem místopisným a zabývat se pouze místem o sobě se zřetelem k vlastní minulosti, ale „*všimá si obce jako organického článku celého vývoje a) v řečené krajině, b) stavu městského v zemi, c) stavu městského vůbec*“.⁸²

Se záměrem na vytvoření všeslovanské vlastivědy⁸³ vystoupil **Václav Dědina**,⁸⁴ který rovněž reagoval na potřebu účelně regionálně rozčlenit nový stát a položit základy k vědeckému stanovení přirozených územních jednotek. Podle něj podstatný vliv na regionální členění má historický vývoj, proměnlivý stav komunikace, hospodářské poměry, jazykové a národnostní dělení, geologické složení půdy a další faktory. Vlastivědná komise při Masarykově akademii práce, jejímž členem byl V. Dědina od roku 1923, dospěla morfologickou analýzou československých zemí k vymezení přirozených krajů ČSR za účelem plánování a řízení kulturního a hospodářského ruchu. K rozdělení se vyjádřila řada odborníků, ředitelství středních škol, inspektoráty národních škol i správy krajských muzeí a V. Dědina je prezentoval v odborném tisku i na kongresech slovanských geografů a etnografů (1924 v Praze, 1927 v Polsku, 1930 v Jugoslávii).⁸⁵ Jeho návrh však nebyl podrobně odůvodněn a neuskutečnila se dohoda o rozčlenění jako důležitý předpoklad krajově organizovaného regionálního ruchu.

⁸⁰ ŠIMÁK J. V., *Za ř. W. W. Tomkem*, ČČM 79, 1905, s. 498.

⁸¹ ŠIMÁK J. V., *Příběhy města Turnova nad Jizerou, 3. Místopis*, Turnov 1905, s. VII.

⁸² ŠIMÁK J. V., (rec.), *Nové monografie českých měst*, ČČH 34, 1928, s. 122.

⁸³ DĚDINA Václav, *Zřízení komise pro vybudování slovanské vlastivědy*. In: Zbornik radova III kongresa slovenskih geografa i etnografa u kraljevini Jugoslaviji 1930 [...] uredio Pavle Vujević, Beograd: Pripremni odbor III K.S.G.E. 1933, s. 1–2.

⁸⁴ Václav Dědina (1870 Vinařice, okres Mladá Boleslav – 1956 Praha), významný představitel československé geografie a geomorfologie (1919 docent geomorfologie na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze, 1927 mimořádný, 1933 řádný profesor geomorfologie a fyzického zeměpisu), byl členem předních českých vědeckých společností (1923 Masarykova akademie práce, 1926 Královská česká společnost nauk, 1952 člen korespondent Československé akademie věd, 1954 čestný člen Československé společnosti zeměpisné atd.).

⁸⁵ DĚDINA Václav, *L'Organisation du mouvement culturel d'après les régions naturelles*. In: Pamietnik II. sjezdu slow. geografów i etnografów w Polsce 1927, s. 227–228; TÝŽ, *Přirozené kraje a oblasti v Československu*, Sborník Československé společnosti zeměpisné 33, 1927, s. 21–25; TÝŽ, *Regionální členění Československa*, Sborník Československé společnosti zeměpisné 35, 1929, s. 89–92.

Došlo ale k realizaci jiného záměru. Na prvním říšském sjezdu československých učitelů vysokých škol byla (po referátu Václava Dědiny na téma Československá vlastivěda) 14. května 1922 jednomyslně přijata rezoluce, která se vyslovila pro bezodkladné zahájení příprav v zájmu zpracování a vydání Československé vlastivědy.⁸⁶ Na základě rezoluce byla zřízena přípravná komise, v níž zasedali z humanitních oborů: Oldřich Hujer (jazykověda), Otakar Kádner (pedagogika), Jan Kapras (právní dějiny), Jindřich Matiegka (antropologie), Václav Vojtišek (archivář a historik), Zdeněk Wirth (uměnovědec) a Ivan Žmavc (knihověda). Posléze se ustavila **při I. odboru Masarykovy akademie práce** (dále též MAP) **Vlastivědná komise** (komise pro vybudování československé vlastivědy).⁸⁷ Do r. 1925 byla rozmnožena o zástupce ČAVU (mj. J. V. Šimák, germanista Josef Janko; umělci František Bílek, Josef Holeček, Jaroslav Kříčka) i Masarykovy akademie práce. Bylo do ní delegováno celkem 12 členů MAP a 9 členů ČAVU. Již přípravná komise, „*po úvaze, že všichni téměř kulturní národové utvořili si jednotný obraz o fyzickém prostředí své vlasti, zrcadlo vlastního sebepoznání, dospěla k závěru, že ani československý národ nemá dále odkládati přípravné práce k úměrnému vybudování své vlastivědy po stránce antropologické, jazykové, hospodářské, technické, zdravotní, kulturní a školské. Přitom dlužno mít na mysli nejen vývoj historický a současný stav, ale také stránku prospektivní, tudíž i kulturní program pro budoucnost. Navrhuje se, aby pro kulturní podnik vlastivědný byly stanoveny zásady:*

- 1.) *Zpracování látky nechat předpokládá úroveň abiturienta středních škol.*
- 2.) *Dílo má být nepolitické, tj. nestranné, [...]*
- 3.) *Jde stále o vzájemnou informaci příbuzných oborů, pokud jde vlastivědné a národní sebepoznání; současně má být poslouženo činitelům vládním, správním a zahraničně propagačním.*
- 4.) *Dílo bude pramenem pro širší vrstvy lidové, jmenovitě pro popularizační činnost těch kruhů, již si kladou za úkol prohloubení lidového vzdělání.*
- 5.) *Budující dílo vlastivědné, měli jsme na mysli různé vzory jinonárodní; nejvíce se zamlouvala ‚Encyklopedie polská‘ [...] Po návrhu přípravné komise má být československá*

⁸⁶ DĚDINA Václav, *Československá vlastivěda*. In: Věstník I. říšského sjezdu československých učitelů vysokých škol v Praze dne 14. a 15. května 1922. Red. Antonín Beer, František Kadeřávek, Praha: Grégr a syn 1922, s. 115–119.

⁸⁷ K činnosti vlastivědné komise viz A AV ČR, Masarykova akademie práce (MAP), k. 47, i. č. 362, Vlastivědná komise, vlastivědný ústav; k. 175, i. č. 583, Vlastivěda; k. 227, i. č. 672, Vlastivědná komise; k. 245, i. č. 740–747, Vlastivědná komise.

vlastivěda rozvržena dle našich domácích potřeb v 10 oddílů,; jedenáctý pak bude tvořiti stručný soubor všech oddílů.⁸⁸

6.) Podejmou-li se také ostatní národové slovanští práce podobné, pokud se tak nestalo, bude takovéto dílo vědecké sebeanalýze [!] zároveň příspěvkem pro naše vzájemné sebezpoznání, mimo to bude základem pro srovnávací studie v oboru kulturních dějin slovanských, pro budování kulturní jednoty a řešení otázky budoucího poslání Slovanstva.⁸⁹

Komise, jejímž předsedou byl prof. hygieny a patolog Gustav Kabrhel a jednatelem geomorfolog Václav Dědina, předpokládala, že základní rozvržení díla do 10 oddílů (výsledek mnohých poradních schůzí) se bude tříbit. Za tím účelem rozeslala zřejmě v několika vlnách kolem poloviny r. 1925 dotazník.⁹⁰ J. V. Šimák na něj odpověděl 25. května 1925.⁹¹ V kontextu znalostí o jeho profesorském řízení, vědecké i popularizační práci ve 20. letech 20. století a pojetí etiky vědecké práce vůbec je pochopitelná jeho reakce: J. V. Šimák totiž neodpověděl na jednotlivé otázky, ale vyjádřil svůj zásadní nesouhlas s realizací Vlastivědy československého státu. Od počátku se domníval, že sepsání Československé vlastivědy je předčasné, a žádal, aby byly nejprve dokončeny základní vědecké výzkumy v jednotlivých oborech a za tímto účelem docházelo k uvolnění a adekvátnímu využití odborníků. Stavěl se rovněž skepticky ke zřízení vlastivědného ústavu a dával přednost posílení jednotlivých vědních oborů. Dle svých slov jako odpověď na anketu o vybudování české vlastivědy přímo prohlásil, že „celý program je absurdní“⁹² Své námitky sdělil V. Dědinovi již dříve.⁹³

⁸⁸ 1. Díl přírodovědný – 2. Antropologie – 3. Jazykověda /Jazyk – 4. Dějiny národa československého – 5. Ústavní vývoj státu a jeho přetvoření v republice československé – 6. Hospodářský a /sociálně/ politický vývoj RČS – 7. Písemnictví a umění – 8. Školství, /věda/ a národní osvěta – 9. Vědy technické se zřetelem k RČS – 10. Zdravotnictví – 11. krátký výtah všeho.

⁸⁹ A AV ČR, MAP, k. 245, i. č. 746, Vlastivědná komise.

⁹⁰ Tamtéž. Respondenti měli odpovídat na otázky:

I. jestli pokládají vedoucí zásady díla, uvedené v bodech 1.–6., za správné a podat námitky;

II. navrhnout dodatky ve věci rozřídění vlastivědného díla;

III. vznést námitky vůči rozsahu díla;

IV. odpovědět na dotaz: „Co soudíte o potřebě zřízení vlastivědného ústavu, který by měl za úkol dosavadní výsledky krajinné vlastivědy vésti k evidenci, v krajích pak, kde místní vlastivěda nebyla dosud pěstěna, býti nápomocným k jejímu rozvoji, v celku pak usměrniti ve všech našich zemích práci a výsledky oblastní a místní vlastivědy. Mezi ústředím a jednotlivými přirozenými kraji ČSR byl by poměr vzájemnosti zprostředkován krajskými důvěrníky.“;

V. vyjádřit se k duchu a formě jednotlivých oddílů;

VI. vyslovit se, kdo by měl být nakladatelem díla;

VII. navrhnout výši autorského honoráře za tiskový arch;

VIII. nezávazně uvést, na kterém dílčím úkolu by mohli spolupracovat.

⁹¹ A AV ČR, MAP, k. 245, i. č. 746, Vlastivědná komise.

⁹² MČR Turnov, fond J. V. Šimák, rodinná korespondence, dopis matce z Prahy 5. 6. 1925.

⁹³ I přesto dostal rozmnožené poděkování od Vlastivědné komise I. odboru MAP z ledna 1926: „Krásné myšlenky, jimiž jste ráčil odpověděti na náš dotazník o směrnicích pro vybudování současné československé vlastivědy o jejím rozčlenění, o eventuálním zřízení vlastivědného ústavu atd.,

V. Dědina se stal generálním redaktorem desetisvazkové Československé vlastivědy (1929–1935)⁹⁴ a autorem některých jejích klíčových kapitol. Definici vlastivědy toto dílo nepřineslo: „*vlast je celý soubor domácích jevů přírodních a kulturních, jakož i všech světlych i stinných stránek celého národního prostředí. Proto také Československá vlastivěda [...] chce býti souborem poznatků a intelektuálních zájmů, jejichž předmětem jsou naznačené stránky našeho národního života.*“⁹⁵ R. 1940 vydal studijní odbor Masarykova ústavu pro národní výchovu kvalitní příručku *Regionalismus ve vědě a v národní osvětě. Jak pracovat v krajích*. Řešila regionální otázky ve vztahu k osvětové práci. Vycházela z činnosti komise vedené V. Dědinou a inicioval ji J. V. Šimák.⁹⁶

K přesnějším vymezení vztahu historické vlastivědy a historie dospěl po několika pracích z oboru r. 1947 **František Roubík**:⁹⁷ „*Historická vlastivěda [...] obracející svůj zájem především k zemi (vlasti) jako k územnímu jevišti života jejího obyvatelstva (národa), snaží se metodami převážně historickými zjistit a pochopit vývoj k dnešnímu stavu země a jejího obyvatelstva v jejich vzájemném působení jak po stránce přírodní, tak i z hlediska hmotné a duchovní kultury, pokud jsou jakkoli závislé na přirozených podmínkách, daných přírodními poměry země a jejich vývojovými změnami nebo kulturní tvořivostí obyvatelstva.*“⁹⁸ F. Roubík prohloubil Šimákovu definici; chápal historickou vlastivědu v její blízkosti historické geografii (odlišný pohled přinesl až poválečný vývoj). R. 1934 se na FF

zasluhují býti předvedeny na přiměřeném výtahu širší veřejnosti. // Prosíme Vás o laskavé sdělení, zda-li nám dovolíte, abychom při vší stručnosti co možno doslovnou reprodukcí Vašich myšlenek uveřejnili. Prosíme, aby Vaše rozhodnutí bylo nám sděleno do 16. února 1926 a dále: abychom nebyla-li nám dána odpověď – mohli to pokládati za mlčky projevený souhlas.“ Viz A AV ČR, fond J. V. Šimák, k. 32, i. č. 2652, korespondence – MAP, dopis z Prahy [20.] 1. 1926 (jednatel V. Dědina, předseda G. Kaberhel).

⁹⁴ *Československá vlastivěda*, Praha, Sfinx, Bohumil Janda 1929-1935 (I. Příroda, II. Člověk, II. Jazyk, IV. Dějiny, V. Stát, VI. Práce, VII. Písemnictví, VIII. Umění, IX. Technika, X. Osvěta).

⁹⁵ A AV ČR, fond Václav DĚDINA, k. 7, i. č. 421, V zájmu národního sebepoznání. O úkolech vlastivědné kulturní práce krajské i celostátní (slova redaktora Československé vlastivědy), s. 3.

⁹⁶ Program a návod na práci v jednotlivých oborech sestavili odborníci: např. J. V. Šimák (úkoly vlastivědného pracovníka v okrese), Vilém Pražák – Drahomíra Stránská (národopis), Václav Dědina – Josef Kuský (geologie a geomorfologie), František Slavík – Josef Kratochvíl (mineralogie a petrografie).

⁹⁷ K F. Roubíkovi nejnověji viz HOLÁT Pavel, *František Roubík. Neúnavný poutník mapou historie*, Praha: Pavel Holát 2007. F. Roubík (1890–1974), archivář (1920–1939 Archiv ministerstva vnitra) a historik, jehož nejvlastnějším oborem byla historická vlastivěda v nejširším slova smyslu. Přednášel rovněž novověkou diplomatiku a paleografii na Státní archivní škole (1930–1943) a později na FF UK. V letech 1939–1948 byl přednostou odboru na ministerstvu školství, věd a umění, v letech 1939–1952 ředitelem Československého státního historického ústavu vydavatelského v Praze a v letech 1952–1959 vedoucím oddělení historické geografie Historického ústavu ČSAV Praha. Na univerzitě působil do roku 1967 a ve vědecké archivní radě ministerstva vnitra v letech 1957–1970. Byl starostou SPS (1964 její čestný člen) a předsedou redakční rady Muzejní a vlastivědné práce.

⁹⁸ ROUBÍK František, *Příručka vlastivědné práce*, Praha: SPS 1947 (2. pozm. a dopl. vyd.), s. 11.

UK habilitoval pro obor historické vlastivědy československého státu.⁹⁹ Zabýval se soustavně metodikou a praxí. Podal obraz vývoje vlastivědy (*Padesát let české vlastivědy*, 1940; *Přehled vývoje vlastivědného popisu Čech*, 1940), pro místní pracovníky připravil cennou pomůcku v *Příručce vlastivědné práce* (1941, 1947), podílel se organizačně na formulování a naplňování konkrétních úkolů regionalismu (mj. v Československé společnosti regionalistické nebo Kulturně-regionální komisi při Zemské osvětové radě) a pokoušel se za své činnosti v ústředních historických společnostech prosadit účelnější organizaci historicko-vlastivědné práce v podobě pracovních sdružení ve všech politických okresech. Poválečný zájem o vlastivědu dokládá také úsilí SPSC vydat tiskem Šimákův *Historický zeměpis Čech*.¹⁰⁰ Nebylo však korunováno úspěchem.¹⁰¹

Pro rozvoj vlastivědy v Československé republice mělo význam **regionalistické hnutí**,¹⁰² jehož počátky spadají do doby Národopisné výstavy československé v Praze roku 1895 a které dostávalo po r. 1918 novou tvář. Směřovalo k účelnému a intenzivnímu využití všech tvůrčích krajevých sil (zejména hospodářských a kulturních), k rovnoměrnému rozložení činnosti do všech krajů (krajín = regio), a tím i k posílení národního celku, za současného prozkoumání osobitostí toho kterého kraje: „*V koncertu národního života mají míti všechny kraje možnost a příležitost uplatnit svou osobitou melodii, nerušící při tom ovšem harmonie celkové skladby.*“¹⁰³ Podstatu a program regionalismu osvětlila *anketa o*

⁹⁹ Již po Pekařově smrti, když se řešilo „nástupnictví“ v oboru československých ději na FF UK, bylo zřejmé, že Šimákova stolice historické vlastivědy je chápána jen ad personam a nebude po úmrtí obsazována.

¹⁰⁰ Dle zpráv v Pojizerských listech z října 1947 měla Společnost přátel starožitností v tisku Šimákův *Historický zeměpis Čech*. „*Bude obsahovat: Výklad slova ‚vlastivěda‘, její vývoj a metoda. Přehled dosavadní práce od Kosmy až do 20. stol. Výklad jména Čech. Zprávy o velikosti země a jejím zobrazení (mapy). Výklad starých terminů hraničních. Historický vývoj zemské hranice a vyznačení ztrát na úkor českého státu. Zprávy o starém horopisu zemském, počínaje nejstaršími zprávami u Aristotela a Eratosthena, u římských historiků a pak i českých kronikářů. Uvedeny změny názvů horopisných. Stejně tak sneseny doklady o starém vodopisu. K otázce zemských hranic, horopisu a vodopisu přidány mapy. Poslední kapitola jedná o starém osídlení země podle historického a filologického studia a zjištěna stará kmenová území. Výklad o typech hradištních a osadních.*“ Viz jp [PELIKÁN Josef?], *Dr. Josef Šimák, Historický zeměpis Čech*, PL 62, 1947, č. 41, 24. 10., s. 5; srv. týž, *Společnost přátel starožitností českých*, PL 62, 1947, č. 41, 24. 10., s. 5.

¹⁰¹ ŠPĚT Jiří, *Přehled dějin Společnosti přátel starožitností*. In: Zprávy Společnosti přátel starožitností za rok 1977, příloha, s. 82, 83, 101.

¹⁰² Podrobněji viz zejm.: LENDEROVÁ Milena – JIRÁNEK Tomáš, *Český regionalismus 1918–1939 (Několik poznámek k českému regionalismu)*, Regionální revue. Časopis pro společenské vědy 1, 1994, s. 49–66; TÍŽ, *Vývoj českého regionalismu v období mezi dvěma světovými válkami*, Sociologický časopis 29, 1993, s. 383–396. Srv. KREJČÍ Marek L., *Příspěvek k snahám o organizaci vlastivědné práce na území Čech v letech 1918–1939*. In: J. V. Šimák a poslání regionální historiografie v dnešní době. Z Českého ráje a Podkrkonoší. Supplementum 2, Semily 1996, s. 63–69.

¹⁰³ ROUBÍK František, *Příručka vlastivědné práce*, Praha 1947, s. 14. Srv. Kutnarovo vymezení regionu: Nejedná se o pojem dobově geograficky neměnný a historik bude při svém bádání vždy pátrat

regionalismu, kterou uspořádal Okresní osvětový sbor ve Kdyni z podnětu filozofa J. L. Fischera a kdyňského advokáta Jaroslava Štěpánka a které se zúčastnila korespondenčně od léta 1926 řada významných osobností vědeckého, hospodářského a kulturního života (I. A. Bláha, F. Fajfr, Em. Chalupný, Ed. Chudoba, V. Mathesius, Arne Novák, A. M. Píša, Albert Pražák, J. Kohn, J. Lomský ad.; J. V. Šimák zde nefiguruje). Odpovídaly na otázky významu regionalismu, jeho nebezpečí a programu regionalistické činnosti vůbec a chodské zvláště. Výsledky ankety byly publikovány nejprve postupně v *Jihočeském přehledu* a poté je shrnul J. L. Fischer.¹⁰⁴ Při zařazení do kontextu českého kulturního vývoje označil náš regionalismus za přímé pokračování kulturního usilování od doby národního obrození; hlavní důraz nového regionalismu viděl v požadavku kulturní aktivity a podnětnosti kraje, jeho průbojném rázu; shrnul jeho úkoly a možnosti ve všech oblastech působnosti, přičemž vycházel z existence regionalismu geografického, sociálního, populačního, ekonomického, technicko-komunikačního a kulturního, jak ji vystihl sociolog I. A. Bláha, který se vyslovil snad nejpodnětněji k celé problematice: „*Skrze kulturu národní vytvořit na základě vypořádaných skutečností i možností vhodná střediska, jež by krajům zprostředkovala a zpřístupňovala kulturu národní a naopak zase národu tlumočila kulturu krajinnou a jeho kulturu krajovými prvky obohacovala. Budit a žít kraj národem a národ zase sílit krajem.*“¹⁰⁵ J. L. Fischera oslovila charakteristika regionalismu jako prostorového domýšlení demokracie, úsilí o samostatný, soběstačný a svébytný tvůrčí život, o prostorovou dělbu práce (tedy myšlenky Josefa Lomského ovlivněné Masarykovým realismem). Otázku připoutání tvůrčích sil k jejich domovům, kontinuity tvůrčí práce na malém městě, postižení rytmu provinciálního života atd. rozvedl v několika příspěvcích pro časopis *Index*, vydaných později souborně v knížce *Kultura a regionalismus* (1930).¹⁰⁶ Využil zde své zkušenosti s mimopražským působením a podal úkol ve smyslu programového budování kulturní autority, jejíž sílu podmínil uznáním ve společnosti jako celku, společnosti skladebně pojaté, složené z jednotlivých útvarů usilujících o maximální tvořivost a iniciativnost.

s ohledem na časové a tematické zasazení své práce. F. Kutnar viděl mezi „*význaky, které vytvářejí region*“, dvojí kategorii určujících momentů: 1. hmotné, stabilnější povahy (příbuznost geografické základny a půdní morfologie), 2. nehmotné, časově proměnné (obdobné formy hospodářského života, sociální skladby a tvorebné, koncentrační funkce nejrůznějších forem komunikací v nejširším slova smyslu, moment lidského činitele). Viz KUTNAR František, *Problematika, současný stav a úkoly bádání o národním obrození severovýchodních a východních Čech*. In: Národní obrození severovýchodních a východních Čech, Hradec Králové 1971, s. 38.

¹⁰⁴ FISCHER Josef Ludvík – LOMSKÝ Josef, *Anketa o regionalismu*, Kdyně: Okresní sbor osvětový 1928.

¹⁰⁵ BLÁHA Inocenc Arnošt, [Odpovědi na anketu]. In: FISCHER Josef Ludvík – LOMSKÝ Josef, *Anketa o regionalismu*, Kdyně: Okresní sbor osvětový 1928, s. 11.

¹⁰⁶ FISCHER Josef Ludvík, *Kultura a regionalismus*, Brno: Index 1930.

V listopadu 1928 se konal v Praze diskusní večer o regionalismu a následně (1929) se ustavila Československá regionalistická společnost (od r. 1933 Československé regionalistické ústředí). Usilovala obsáhnout ideu regionální spolupráce na základě vědeckého poznání, zaměřovala se na hospodářský a kulturní program jednotlivých krajů. Podle M. Lenderové a T. Jiráka dospěl český regionalismus již na konci 20. let 20. století k pochopení hlavních úkolů, které charakterizovali jako: a) sociální a sociologické, b) technicko-organizační (správní), c) kulturní, d) hospodářské, přičemž nejutěšeněji se rozvíjel na poli hospodářském.¹⁰⁷

V červnu 1934 pořádalo Československé regionalistické ústředí celostátní pracovní sjezd regionálních organizací a pracovníků. J. V. Šimáka požádalo o referát na téma Organizování vlastivědné práce v krajích (přednesl jej zřejmě jako účastník vlastivědné sekce Masarykova lidovýchovného ústavu), dne 5. června 1934 mu poděkovalo za referát a současně žádalo, aby na základě předneseného příspěvku podal návrh, co má Regionalistické ústředí a všechny národohospodářské sbory sledovat. J. V. Šimák upozornil (již podruhé), že k obdobné práci jej vyzval dříve Masarykův lidovýchovný ústav a považuje za nevhodné tříštit své síly. MLÚ údajně poslal Šimákův elaborát osvětovým sborům a redakcím vlastivědných sborníků, spolu s podrobným dotazníkem o možnostech další organizace. J. V. Šimák se dále s jistými rozpaky rozepsal o svém dojmech z nedávného sjezdu. Ačkoliv přišel jako ohlášený delegát FF UK, nebyla učiněna zmínka o účasti univerzity (tím méně dán prostor k „univerzitnímu projevu“: *„Nebude tudíž nutno pro příště univerzity zváti. // Ačkoli zahajovací večer měl nastíniti program dne následujícího a mluvilo se velmi mnoho o tom, jak je ten program důležit, o vlastivědě nebylo rovněž ani zmínky, leda v závěru několika slovy, že je na programu druhého dne také. // Delegát univerzitní pak se přesvědčil, že vlastně na tom večeru vskutku neměl co dělati, neboť z přednášky ‚o ideovém základu regionalismu‘ musí vyznati na své zahanbení, že nerozuměl ničemu; z přednášky pana ministra Štefánka sice zvěděl, že problémy československého regionalismu jsou mnohem složitější, než by kdo myslil, ale opět nezvěděl, jak by se měly řešiti, a z improvizace pana vládního rady Rosy byl dokonce usvědčen o zaostalosti své, když spolu s jinými historiky se těšil, že pieta k historické celistvosti Českého království, která nám až do převratu byla evangeliem, jest ‚historickou romantikou‘, na kterou se národ dal ‚nachytati‘, a že měl dáti přednost ‚župám‘, kterýchž základ sic vznikl z falešných listin a byl by polovinu našich hraničářů vydal v područí Němců,*

¹⁰⁷ Srv. též DVOŘÁK Jiří, *K dějinám jihočeského regionalismu*, Jihočeský sborník historický 64, 1995, s. 140–150. J. Dvořák je autorem četných studií o jihočeském hospodářském regionalismu (viz <http://biblio.hiu.cas.cz/>).

ale byl by aspoň moderní a pokrokový. // Konečně ve vlastní den sjezdu bylo všem účastníkům ‚vlastivědné sekce‘ více než ¾ hodiny čekat, až se ostatní páni vrátí z oběda, aniž kdo potom pronesl jaké omluvy, a na závěr jsme byli naplno opět poučeni o tom, jak méněcenná jest naše nauka, pouhý přílepek snah národohospodářských, bez nichž by šla po žebrotě. Snad by tedy vůbec bylo lépe, aby věda duchová počkala, až regionalismus svízele národohospodářské šťastně rozřeší? – Jistě nebylo míněno, ale tak to znělo! Nepiši také proto, abych vytýkal, ale pro uvarování nelibých dojmů pro budoucno.“¹⁰⁸ J. V. Šimák obdržel omluvný dopis s vlastnoručním přípisem předsedy Československého regionalistického ústředí Jana Stockého, který se zavázal J. V. Šimáka vyhledat a osobně jej ubezpečit, „že závady nás opravdu velmi mrzí a že chceme je napravit“.¹⁰⁹ Jestli k setkání došlo, se nepodařilo zjistit. Přes slibné náznaky však pravděpodobně vlastivěda zůstala na okraji zájmů Československého regionalistického ústředí.

Metodám, významu a poslání regionálního dějepisectví se po druhé světové válce věnovali podnětně **Ladislav Hosák**¹¹⁰ a **František Kutnar**.¹¹¹ Jeho články k těmto otázkám se vyrovnávají s pojetím historické vlastivědy, s kulturním regionalismem meziválečného období a lze je chápat plně jedině v kontextu ostatních Kutnarových teoretických statí, hlavně příspěvku *K otázce struktury historického faktu* (1957, 1969).¹¹² Prvním vhladem do

¹⁰⁸ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 31, i. č. 2546, korespondence – Československé regionalistické ústředí, koncept dopisu J. V. Šimáka z 11. 6. 1934.

¹⁰⁹ Tamtéž, dopis Československého regionalistického ústředí J. V. Šimákovi ze Smíchova 18. 6. 1934.

¹¹⁰ Ladislav Hosák (1898–1972) obrátil svůj vědecký zájem pod vlivem J. V. Šimáka k historické vlastivědě. Napsal několik historicko-vlastivědných monografií věnovaných správním a územním celkům nebo jednotlivým obcím střední a jižní Moravy; jeho hlavní díla byla z historické topografie (Historický místopis země Moravsko-slezské). V roce 1946 L. Hosák zřídil na olomoucké univerzitě seminář pro historickou vlastivědu, který se posléze rozrostl na Ústav historické vlastivědy (1950) a roku 1962 byl přebudován na Kabinet regionální historie. Po dlouhou dobu byl jediným pracovištěm svého druhu u nás a roku 1963 se spolupořadatelsky podílel na konferenci o regionálních dějinách. O L. Hosákovi viz SCHULZ Jindřich, *Ladislav Hosák, 1898–1972*. In: Historiografie Moravy a Slezska, sv. 1, Olomouc: Filozofická fakulta Univerzity Palackého 2001, s. 139–157.

¹¹¹ František Kutnar (1903–1983) po studiích dějepisu, češtiny a zeměpisu na FF UK a stipendijním pobytu na univerzitách v Göttingen a Paříži (1929/1930) vyučoval středních školách (od 1931 v Praze), od r. 1947 působil externě na FF Palackého univerzity v Olomouci. R. 1954 začal přednášet na Filozoficko-historické fakultě UK v Praze, kde jej v říjnu 1954 jmenovali docentem v oboru novějších československých dějin. V roce 1967 dosáhl vědecké hodnosti doktora historických věd. Jmenování F. Kutnara řádným profesorem zastavila normalizace, která ukončila jeho pracovní poměr na FF UK k 1. 3. 1970. F. Kutnar patří k nejvýznamnějším představitelům českého dějepisectví dvacátého století. Jeho přínos tkví v metodologickém hledání, neboť jako jeden z mála českých historiků promýšlel teoretické a metodologické problémy své vědy. Po celý svůj život věnoval badatelskou pozornost mj. dějinám českého a slovenského dějepisectví.

¹¹² Těmto otázkám jsem se věnovala v článku KÁBOVÁ Hana, *Regionální moment v dějinách u historika Františka Kutnara. Kořeny a souvislosti*, *Dějepisec* 4, 2008, č. 2, s. 21–50. Zevrubný pohled na problematiku v kontextu Kutnarova myšlení podává Veronika Středová (roz. Vyčichlová), řadu

Kutnarových úvah o regionu se může stát literární ztvárnění vztahu k rodnému kraji v jeho vlastních vzpomínkách, intimních črtách a záznamech: „*To všechno je kraj, který je hluboce a neotřesitelně zakotven do našeho zraku, do mysli a srdce se vším životem lidu, který v něm žije, pracuje a myslí. A nakonec promluvíme osobně k němu. // Krajino rozvlněná, jež ležíš na dlani přede mnou se svou minulostí a přítomností i s tajemstvím života a práce, krajino rodná, tisícerymi úkony posvěcená, vzdechy a bolesti vykoupená, vléváš do srdce odvalu a sílu, naději, víru a lásku. Vyrůstám v Tobě a vrůstám do Tebe, a když Tě v Tvém konejšivém lůnu objímám zraky, modlím se modlitbu sepjatých rukou ke chvále prozřetelného Tvůrce a k Bohu zástupů.*“¹¹³ F. Kutnar se v nich s pokorou vyznává ze své náklonnosti k přírodě a k lidem. Rodná krajina pro něj skrývá bohatství krásy a podmanivého kouzla, zprostředkovává mu první poznání, vzbuzuje jeho sílu, naději, víru a lásku; utváří jeho vztah k širšímu domovu – vlasti, poměr, který je záležitostí jeho ducha i srdce, a zajišťuje jeho osobitost, duševní rovnováhu a ryzí charakter.

R. 1953 F. Kutnar publikoval v Časopise společnosti přátel starožitností spolu s Ladislavem Hosákem, Dmitrijem Krandžalovem a Josefem Polišenským stať *O nové pojetí historické vlastivědy*, kde byla podána definice: „[...] *historická vlastivěda je věda, která zjišťuje metodami převážně historickými na podkladě historického materialismu vývoj stavu země a jejího obyvatelstva v určité oblasti jak po stránce přírodní, tak i po stránce hmotné a duchovní kultury v určité závislosti na přirozených podmínkách daných fyzickými poměry kraje, v závislosti na vývoji výrobních prostředků a na důsledcích třídních zápasů.*“¹¹⁴ Některé své závěry z tohoto článku opravil na olomoucké konferenci O regionálních dějinách, pořádané v listopadu 1963,¹¹⁵ v diskusi k referátu Ladislava Hosáka *Úkoly regionálního dějepisectví v období feudalismu*. Na konferenci se rozproutila diskuse o nahrazení pojmu (historické) vlastivědy pojmem regionální historiografie. F. Kutnar zde potvrdil oprávněnost regionální historie na existenci, její podstatu však viděl v regionálním zohlednění určitého problému, nikoli tematicke, proto ji chápal jako typickou historickou oblast, ne však speciální

jejích dřívějších studií uvádím v literatuře, nejnověji viz STŘEDOVÁ Veronika, *František Kutnar a strukturalismus v interpretaci sociálních a hospodářských dějin*, Praha: Scriptorium 2009.

¹¹³ KUTNAR František, *Mlázovské panoráma z Bříd*. In: Příroda a domov. Střípky vzpomínek (ed. Karel NOVOTNÝ), Praha: Historický klub 1993, s. 16 (z r. 1983). Stati jsou součástí nepublikovaných vzpomínek *Děkují životu – vzpomínání českého historika* (Soukromý archiv rodiny Kutnarových).

¹¹⁴ HOSÁK Ladislav – KRANDŽALOV Dmitrij – KUTNAR František – POLIŠENSKÝ Josef, *O nové pojetí historické vlastivědy*, ČSPSČ 61, 1953, s. 66.

¹¹⁵ *O regionálních dějinách*. Materiály z konference O regionálních dějinách pořádané krajskou komisí pro regionální dějiny dělnického hnutí při Severomoravském KV KSČ a katedrou historie Univerzity Palackého. 13.–15. listopad 1963 Olomouc, Ostrava: Severomoravský KV KSČ 1965.

historický obor dějepisectví.¹¹⁶ J. V. Šimák pojímal historickou vlastivědu jako historickou disciplínu a historická geografie podle něj zasahovala jak do historické vlastivědy, tak do zeměpisu; jim byla nadřazena souborná nauka – vlastivěda (krajová a ještě výše stojící národní), čerpající ze všech věd a nauk. F. Roubík položil rovnítko mezi historickou geografii a historickou vlastivědu, jíž ponechal původní široký program. Ve skutečnosti však převážily tendence vedoucí ke zúžení historické vlastivědy na regionální historii a její vymezení ne jako samostatné disciplíny, ale jako specializace, založené na *prostorovém a územním členění dějin*; zároveň byly stanoveny nové (resp. staronové) úkoly regionální historiografie.¹¹⁷

Otázky regionální historie F. Kutnar promýšlel léta a teoreticky vyjádřil uceleně v příspěvku pro sborník *Acta regionalia Hodnota a úkol regionálního momentu v dějinách* (1965), ve východiscích svého referátu *Problematika, současný stav a úkoly bádání o národním obrození severovýchodních a východních Čech* (předneseno 1968, publikováno 1971) a v příslušných kapitolách *Dějiny českého a slovenského dějepisectví* (1978). V regionálních dějinách se historik soustřeďuje na poznávání faktu, kontinuálního procesu, neopakovatelné skutečnosti,... se zdůrazněním místa vedle dalších neopominutelných složek.

Východiskem pro posouzení hodnoty a funkce *regionálního momentu v dějinách* pro F. Kutnara bylo poznání základní povahy historického faktu, *základních determinant jeho vnitřní struktury*.¹¹⁸ Obsahovou a formovou skladbu historického faktu určují navzájem neodlučitelné, rovnocenné determinanty čas, místo a lidský činitel. Pro stanovení hodnoty regionálního momentu v dějinách je klíčová věcná kategorie (či determinanta) místa. Vazba

¹¹⁶ KUTNAR František, *K některým problémům regionální historie*. In: O regionálních dějinách. Materiály z konference [...] pořádané krajskou komisí pro regionální dějiny dělnického hnutí při severomoravském KV KSČ a katedrou historie Univerzity Palackého. 13.–15. listopad 1963 Olomouc, Ostrava 1965, s. 75–76. Srv. KUTNAR František – MAREK Jaroslav, *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví*, Praha 2009, s. 627: v prvních desetiletích 20. století se začaly regionální dějiny pokládat za „ústrojnou součást dějin národních“.

¹¹⁷ K diskusím o historické vlastivědě a regionální historiografii viz zejména BARTOŠ Josef, *Od historické vlastivědy k regionálním dějinám*. In: Rodná země. Sborník k 100. výročí Muzejní a vlastivědné společnosti v Brně a k 60. narozeninám PhDr. Vladimíra Nekudy, CSc. Red. Václav Frolec. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost – Státní vědecká knihovna 1988, s. 72–80; BĚLOHLÁVEK Miloslav – BYSTRICKÝ Vladimír, *K regionální historické a vlastivědné práci*, MVP 5, 1967, s. 1–3; HOSÁK Ladislav – KRANDŽALOV Dmitrij – KUTNAR František – POLIŠENSKÝ Josef, *O nové pojetí historické vlastivědy*, ČSPSČ 61, 1953, s. 65–72; ROUBÍK, František, *K diskusi o historické vlastivědě*, MVP 3 (73), 1965, s. 193–195; TYWONIAK Jirí – FLEGL Michal, *Několik poznámek k historické vlastivědě*, MVP 6, 1968, s. 4–12. Srv. též HOLÁT Pavel, *František Roubík. Neúnavný poutník mapou historie*, Praha: Pavel Holát 2007, s. 340–349.

¹¹⁸ KUTNAR František, *Hodnota a úkol regionálního momentu v dějinách*. In: *Acta regionalia*. Sborník vlastivědných prací 1965, s. 7. Srv. TÝŽ, *K otázce struktury historického faktu*, Filozofický časopis 17, 1969, s. 28–32; TÝŽ, *K otázce struktury historického faktu*, Zápisky katedry československých dějin a archivního studia na Filozofické fakultě Karlovy univerzity 2, 1957, s. 10–17.

historického faktu na určité místo je různá, jde-li o fakt jedinečný (neopakovatelný) nebo dlouhodobý či kontinuální. U dlouhodobého dějinného faktu s povahou kontinuálního procesu je vazba k místu úzká, vnitřní a neodlučitelná, základně a zásadně důležitá. „Podle různého místa, podle různého geografického prostředí a přirozeně i prostředí dobového a sociálního se mění obsah, forma, zaměření a intenzita např. [...] mění se podoba vlastenectví, jeho složky a jejich váha [...] Je [regionální moment místa] určujícím znakem různé podoby téhož základního historického jevu. Bez analytického vysledování závislosti faktu na místu, na prostoru, na geografickém prostředí by nebylo možno správně a plně, tj. historicky pravdivě takový jev poznat, vyložit a pochopit i zhodnotit co do jeho skladebné proměnnosti, co do jeho strukturální transformace.“¹¹⁹ Obsahová a rozsahová stránka faktu se proměňuje vlivem jeho šíření z místa na místo, současně vedle horizontálního rozšíření a proměny v prostoru dochází k vertikální přeměně v čase a sociálním prostředí. V tom tedy tkví hodnota a funkce regionálního momentu v dějinách.

Specifické dějiny každého místa, kraje lze chápat pouze v souvislostech, vztazích a vazbách, jako část, která funkční činností spoluvytváří vnitřně strukturovaný celek (národní dějiny), přičemž není statická, ale dynamická (vše v dějinách podléhá zákonu změny a vývoje): „Mezi regionálním a obecně národním je tudíž oboustranná podmíněnost, oboustranné prolnutí a oboustranná vázanost nižší a vyšší hospodářsko-sociální a kulturně-myšlenkové struktury, přičemž vztah částí a celku je organický a stupňovitě řazený. Není totiž celku, aby nebyl částí jiného celku vyššího, a není totiž částí, aby nebyla celkem vzhledem k částem nižšího charakteru.“¹²⁰ Podstatné pak není přesné vymezení poměru menšího teritoria k většímu, ale postižení funkce (úroku) regionálního dění v národním: „Regionální je obecně národnímu dáno imanentně, je v něm přímo a bezprostředně obsaženo, je jeho integrální součástí, složkou vyššího obsahového celku, jemuž teprve svou hodnotou a typickou funkcí dodává plný obsah a vlastní smysl. To je jeden ze základních vztahů mezi regionálním a obecně národním. A druhý ten základní vztah je v tom, že také to, čemu říkáme obecně

¹¹⁹ Tamtéž, s. 8. Obdobně F. Kutnar ukazuje na národním obrození, jako faktu kontinuálního dějového procesu, že obecné dějiny národa a státu a dějiny krajové oblasti se liší podstatně „co do strukturální transformace historického faktu“. Kutnar se domnívá, že jím nastíněné pojetí vazby mezi regionálním a obecným „spolu s pojetím historického faktu jako vnitřně strukturované, proměnné a dialektické sociální totality nepopírá místní, krajovou a oblastní specifickou historického faktu, [...] ale že naopak tuto specifickou odhaluje a umožňuje ji vidět v pravé a existující podobě“. (KUTNAR František, *Problematika, současný stav a úkoly bádání o národním obrození severovýchodních a východních Čech*. In: *Národní obrození severovýchodních a východních Čech*. Sborník příspěvků z vědecké konference, konané ve dnech 18.–20. června 1968 v Hradci Králové, Krajské muzeum Hradec Králové 1971 (Fontes musei Reginaehradecensis, sv. 8), s. 35–36.)

¹²⁰ KUTNAR František, *Hodnota a úkol regionálního momentu v dějinách*, s. 8.

národní, se v různých variantách, v různých obsahových obměnách, v různé síle a úloze projevuje a odráží v regionálním dění hospodářském, společenském, politickém a kulturním. Jde tu v základě o dvojitý poměr, jednak o vliv a jednak o odraz. [...] Vztah mezi regionálním a obecně národním je obapolný, je to vztah vzájemného brání a dávání. Národní dějiny nejsou proto jen mechanickým souhrnem toho, co se děje v dílčích územních oblastech národa nebo státu. Jsou kvalitativním sepětím všeho místního dění, stmelením částečného dění v jeden osobitý celek. Stejně tak regionální dění není ve svém průběhu, obsahu a formě určováno jen tím, co se děje v centru národního života politického, hospodářského a kulturního. [...] Národní a regionální nejsou dva disparátní, samobytné celky. Mezi nimi je organický poměr částí a celku. Přínos, úkol a význam onoho částečného dění regionálního je jednou přídatný a doprovodný, jednou základní a určující.“¹²¹ Jestliže F. Kutnar zastával názor, že „historické dění při vsí složitosti a polyfonnosti je jediné a jednotné“¹²², podobně jako metody historické práce, propracovával ve svém pohledu na regionální moment poznatky, které prezentoval jako strukturální přístup k historickému faktu.

Na konec se znovu vrátil k obecnému významu sledovaného jevu: „*Poznatek regionálního dění je tedy podmínkou správného a pravdivého, obecně historického soudu. Regionální moment je buď podkladem širšího obecného dění nebo je odrazem obecného faktu. Hodnota regionálního momentu je buď prostě faktografická, kvantitativní, skutková, má vypovídací hodnotu a váhu [...] nebo je jeho hodnota kvalitativní v tom, že jako místní varianta představuje nerozlučnou součást vnitřní skladby historického kontinuitního procesu. Korelace a hodnota jsou tu existenciální povahy. Regionální není bez obecného a obecné není bez regionálního.*“¹²³

F. Kutnar byl bytostně spjatý se svým venkovským prostředím; posmrtně vyšly dějiny jeho rodných Mlázovic v Podkrkonoší, v nichž naplnil vlastní požadavky na sepsání monografie z regionálních dějin. Nejprve se v nich populárně přihlásil k některým svým teoretickým východiskům: „*Každá hmotná i nehmotná skutečnost, každá událost a děj přírodní i společenský, každá činnost tělesná a myšlenková se dějí a odehrávají někde a někdy. Jsou nerozlučně spojeny ve svém vzniku, bytí a zániku s místem a časem. Proto*

¹²¹ Tamtéž, s. 9. O vazbě regionálních a obecně národních momentů v dějinách promluvil F. Kutnar na královéhradecké konferenci r. 1968 obdobnými slovy, viz KUTNAR František, *Problematika, současný stav a úkoly bádání o národním obrození severovýchodních a východních Čech*. In: Národní obrození severovýchodních a východních Čech, Hradec Králové 1971, s. 34–35. Srv. též KUTNAR František – MAREK Jaroslav, *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví*, Praha 2009, s. 909, 933; o regionálním dějepisectví viz zejm. s. 439–449, 627–643, 908–933.

¹²² KUTNAR František, *Hodnota a úkol regionálního momentu v dějinách*, s. 10.

¹²³ Tamtéž, s. 9–10.

*chceme-li je poznat a pochopit v jejich pravé podstatě, podobě a významu, nemůžeme přírodní a lidské dění odlučovat od jeho vztahu, od jeho vazby ke hmotnému, geografickému podkladu.*¹²⁴

F. Kutnar se pečlivě staral o formu svého historického zpracování, neboť jednak forma charakterizuje osobnost (neboli styl je výrazem čistoty a hloubky myšlení) a jednak historik se nesmí vzdát takového prostředku svého sociálního působení, který se mu vlastně sám nabízí.¹²⁵ Byl si vědom toho, že každé téma, historický literární útvar i účel podání vyžadují přiměřenou výrazovou formu a slovesnou složku vědecké práce nelze opomíjet.¹²⁶ Bylo mu sice blízké umělecké ztvárnění skutečnosti, v případě vědeckého díla však nekladl estetické hledisko na první místo: „*Není to boj o krásné především, ale o adekvátní, nejpřesnější projev myšlenky, obsahu.*“¹²⁷ Tedy i ve svých úvahách o slovu a větě v historické práci řešil obdobné otázky, jako před čtyřmi desetiletími před ním J. V. Šimák.¹²⁸

Po diskusích v 60. letech 20. století se v regionální historiografii, vlastivědě i regionalistice objevovaly nové cesty. Jejich sledování již nebylo cílem této kapitoly.

¹²⁴ KUTNAR František, *Přírodní panorama krajiny a dějinný horizont kraje*. In: Mezi Chlupy a Kamennou Hůrou (Obraz dějin Mlázovic v Podkrkonoší a okolí od počátku doby historické do 30. let 20. století). Ed. Karol Bílek, Josef Hanzal, Aleš Kutnar), Mlázovice: Osvětová beseda 1997, s. 11. Existenční, myšlenkovou a citovou závislost na rodné zemi vyjádřil Kutnarově kraji nejbližší autor K. V. Rais intimně prostou slokou Cestička k domovu, což historika inspirovalo k slovům: „*Není tedy to, co před námi jako zemský okršlek rozpjato leží, pouhá hmotná země, není to pouhý bezobsažný rodný kraj, ale je to ve své vnější a vnitřní podobě zcela zvláštní, specifický, jedině nám všemi svými projevy blízký domov, je to náš domov, vytvářený a dotvářený dílem generací a prostupující nás celou náplní svého minulého a dnešního života, základna, východisko a kotva nás všech. Chceme-li vědět, kdo jsme, co chceme a kam směřujeme, musíme tento jediný domov znát, znát jej v jeho pravdě a rozumět jeho odvčkému odkazu a dědictví. Jen potom můžeme jej mít bezelstně rádi a pro něj z lásky tvořit.*“ (Tamtéž, s. 12.)

¹²⁵ ANM, fond František KUTNAR, k. 1, i. č. 14, glosy na okraj článků po r. 1968.

¹²⁶ František KUTNAR, *Slovo a věta v historické práci*, Zápisky katedry československých dějin a archivního studia na Filozofické fakultě Karlovy univerzity, 1961, s. 85–88. Srv. též ANM, fond František KUTNAR, k. 1, i. č. 19, Diskuse o Kutnarově historické práci (březen 1951, Olomouc); k. 35, i. č. 845b), Glosy k významu literární formy historického díla, k stavbě práce; k. 40, i. č. 1001 a 1009, Slovo a věta v historické práci.

¹²⁷ ANM, fond František Kutnar, k. 35, i. č. 845b), Glosy k významu literární formy historického díla.

¹²⁸ V Kutnarových úvahách také několikrát zazněl důraz na sociální funkci věty a na váhu historie v národní společnosti. F. Kutnar již na přelomu 20. a 30. let 20. století, kdy vstoupil do vědecké práce, vyznával, že historie má být svobodnou vědou a plnit sociální funkci; dějiny podle něj nemají říkat nic nepravdivého a zároveň nemají nic pravdivého zatajovat. Velký důraz kladl na popularizaci vědy a umění, zejména na vesnici.

Závěr

V disertaci jsem zpracovala zejména na základě dosud nevyužitých (resp. v některých případech jen dílčím způsobem využitých) archivních pramenů životopis historika J. V. Šimáka, r. 1904 habilitovaného pro obor českých dějin na Karlo-Ferdinandově univerzitě, od r. 1921 prvního řádného profesora historické vlastivědy československého státu Univerzity Karlovy. Sledovala jsem Šimákovu profesní dráhu na univerzitě, jeho bohaté publikační aktivity (součástí disertace je Šimákova bibliografie čítající na 1300 záznamů); zvláštní pozornost jsem věnovala jeho popularizačním přednáškám (v rámci disertace je zpracován jejich soupis), působení v rodném kraji (Turnovsko, Mnichovohradištsko) a obecně na poli historické vlastivědy. Chronologicko-tematicky strukturovaný životopis J. V. Šimáka vyzdvihl historikovy metodické podněty v organizaci historické práce a charakterizoval jeho koncept historické vlastivědy v dobových souvislostech. Je příspěvkem k poznání významné osobnosti české historiografie konce 19. a 1. poloviny 20. století.

J. V. Šimák sám se cítil především historikem českých dějin. V rámci nich se původně usiloval soustředit na monografické zpracování období 2. poloviny 17. a 1. poloviny 18. století, ale jeho časový záběr byl mnohem širší. Téměř zakladatelský význam měl na poli dějin dějepisectví, neboť jako první historik tuto problematiku soustavně přednášel na univerzitě a zabýval se jí dlouhodobě. Jeho dílo vyvrcholilo v letech 1921–1925 populárně pojatou *Kronikou československou* a r. 1938 monografií *Středověká kolonizace v českých zemích*.

Předkládaná disertace se věnovala dosud málo poznanému podílu J. V. Šimáka na výchově budoucích historiků. V proseminářích seznamoval studenty s metodami historické práce. Ačkoliv se výrazným způsobem neodchýlil od zásad, které mu vštěpovali jeho učitelé, lze pozitivně hodnotit jeho přínos zejména ve zpracování historické látky. J. V. Šimák, který se celý život věnoval i básnické tvorbě, promýšlel formální stránku historického díla od jeho struktury až po volbu konkrétních výrazových prostředků, což mělo příznivý dopad na jeho popularizační práce i mluvené slovo. Teoreticky a metodicky se vyjadřoval k otázkám vědeckého a populárního zpřístupnění historického poznání, k problematice písemného i mluveného projevu. Komplexní zhodnocení jeho osobnosti se proto neobešlo bez charakteristiky literární tvorby, ať již básnické, jejíž vrchol nalézáme příznačně na přelomu 19. a 20. století, tak prozaické a dramatické.

J. V. Šimák byl nejen důsledný, svědomitý a pracovitý editor, ale i bystrý recenzent a polemik. Zanechal po sobě faktograficky velmi bohaté a nejen na regionální úrovni stále

využívané dílo, výrazné byly jeho aktivity ve vědeckých institucích (KČSN, ČAVU, Historický spolek) i spolcích (SPSČ). Jeho popularizační dílo mělo celospolečenský dopad. Šimákův podíl na utváření vlastivědných sborníků (zejm. Od Ještěda k Troskám, Boleslavan, Bezděz, Lomnicko), metodické pokyny k vlastivědné práci i jeho proslulé popularizační přednášky podstatně stimulovaly činnost v regionech. V tomto ohledu bylo přínosné také Šimákovo dlouhodobé působení na pozici konzervátora státní památkové péče nebo spolupráce s řadou místních spolků (dámský odbor Národní jednoty severočeské v Turnově, Muzejní spolek v Turnově, turnovský odbor Klubu českých turistů aj.). Šimákovo dílo věnované rodnému Českému ráji začalo vyrůstat na sklonku 19. století, kdy se v regionálním dějepisectví projevovala výrazná erudice (August Sedláček, Zikmund Winter) a kdy se v českém prostředí začala institucionalizovat kulturní historie (Čeněk Zíbrt).

Od prvního desetiletí 20. století byly regionální dějiny považovány za neoddelitelnou (ústrojnou) součást národních dějin. Jejich hlavním představitelem se stal J. V. Šimák: „*Historický regionalismus, vědecky bezpečně založený, kritický a vědomý národní a sociální hodnoty pevného badatelského příklonu k domovu a věcem zdánlivě provincionálním, ve skutečnosti však podstatným pro poznání variability historického procesu v prostoru a čase, je vracející se variantou Šimákovy historické práce.*“¹ Předcházející kapitoly ukázaly, že J. V. Šimák obohatil českou historickou vědu nejen díky tomuto přínosu (pro jehož charakteristiku posloužila slova Františka Kutnara). Celkový pohled na jeho osobnost podhalil zapomenuté nebo dosud skryté stránky Šimákova života a díla, které časem snad naleznou své oprávněné místo v nových dějinách české historiografie.

Šimákův velmi dobře zachovaný osobní archivní fond i další uváděné prameny a literaturu jsem sice využila ve velké míře, ale nemohla jsem je vytěžit zcela. Nabízí se tak ještě řada zajímavých badatelských témat. Např. analýzu Šimákových osvětových přednášek by bylo možné doplnit studiem ohlasu jeho vystoupení v konkrétních místech, kde přednášel častěji, charakterizovat okruh jeho „venkovských“ spolupracovníků i odraz jeho návštěvy v místní kulturní činnosti a pokusit se o srovnání s působením v rodném kraji. Dále by bylo vhodné zaměřit pozornost na rozšíření poznatků o Šimákových studentech, např. analýzou katalogů posluchačů FF UK, a mapovat jeho vliv na konkrétní absolventy historického semináře. Rovněž historikovo působení na městské Vyšší dívčí škole v Praze lze podrobit zkoumání, stejně jako doplňovat síť jeho vazeb v akademickém prostředí. U historického díla lze přihlídnout k dobovým recenzím či podrobit důkladnému rozboru Šimákovy

¹ KUTNAR František – MAREK Jaroslav, *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví*, Praha 2009 (3. přeprac. a rozšíř. vyd.), s. 631.

vysokoškolské přednášky, ediční a redaktorskou činnost. Některé jeho tiskem vydané práce (zejména portréty historiků) by si zasloužily nové vydání v kritické edici; zvažuji rovněž editování další Šimákovy korespondence. Problematika vývoje historické vlastivědy a regionálního dějepisectví po r. 1945 zůstává také otevřeným a ne zcela probádaným tématem. Otázky s ním spojené jsou dnes velmi aktuální, a proto je více než potřebné se jimi zabývat.²

Svou práci také chápu jako výzvu dalším historikům, aby se věnovali opomíjeným, ale přesto výrazným osobnostem svého oboru.

² Viz např. GRULICH Josef, *Zkoumání „maličkostí“ (Okolnosti vzniku a významu mikrohistorie)*, ČČH 99, 2001, s. 519–547; SVOBODA Milan, *Regionální dějiny: Co s nimi můžeme či máme dělat na vysoké škole? Případ „Regionalistika“*. In: IX. sjezd českých historiků. Pardubice 6.–8. září 2006. Sv. I, Pardubice: Filozofická fakulta Univerzity Pardubice – Praha: Sdružení historiků České republiky (Historický klub 1872) – Ústí nad Labem: Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně 2007, s. 177–183; VOREL Petr, *Základy historické regionalistiky (Metodika výzkumu a interpretace pramenných zdrojů místních a regionálních dějin v českých zemích)*, Pardubice: Fakulta humanitních studií Univerzity Pardubice 2005.

PRAMENY A LITERATURA¹

PRAMENY²

MASARYKŮV ÚSTAV A ARCHIV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY, V. V. I., PRAHA, **Archiv Akademie věd (A AV ČR)**³

Osobní archivní fond Josef Vítězslav **ŠIMÁK**, část I,⁴ II,⁵ III:⁶ 76 kartonů, 25 kartoték.⁷

Osobní fond Václav **DĚDINA**:⁸

k. 5, i. č. 275, korespondence osobní – J. V. Šimák, 3 ks (1930); k. 7, i. č. 395, Přirozené kraje a krajiny Československé republiky; i. č. 396, Regionální zeměpis jako pramen; i. č. 404, Regionalism – pojem a program (Přednáška pro Čsl. rozhlas 5. 5. 1929); i. č. 421, V zájmu národního sebepoznání. O úkolech vlastivědné kulturní práce krajinské i celostátní (slova redaktora Československé vlastivědy); i. č. 429, Idea regionalismu jako součinitel světového míru; k. 10, i. č. 445, Československá regionalistická společnost; i. č. 449, Československá vlastivěda; i. č. 451, Masarykova akademie práce – komise pro vlastivědu a regionální dějepis.

Osobní fond František **ROUBÍK**:⁹

¹ V rámci sjednocení pravopisu v celé práci bylo při přepisu názvů monografií, edic, studií, článků, zpráv, recenzí atd. užito současné pravopisné normy a edičních zásad.

² HANZALOVÁ Jarmila, *Soupis osobních písemných pozůstalostí a rodinných archivů v České republice*, Praha: Archivní správa Ministerstva vnitra České republiky 1997. Srv. *Archivní fondy a sbírky v České republice*, (<http://aplikace.mvcr.cz/vozidla/peva/index.php>).

³ Srv. BARVÍKOVÁ Hana – JANDEROVÁ Helena – PODANÝ Václav, *Fondy a sbírky Archivu Akademie věd České republiky*, Praha, A AV ČR 1999. Práce z dějin Akademie věd, B 13, s. 251–252.

⁴ I. 42 kart., opatřeno pomůckou: HAASOVÁ Marie – SLÍŽOVÁ Karolína – ZEMANOVÁ Alena, *Osobní fond Josefa Vítězslava Šimáka. (1852) 1870–1941 (1944). Inventář*, Praha: Ústřední archiv Československé akademie věd (dále: ÚA ČSAV) 1980 (s kap. Přehled životopisných dat / s. I–V/, Dějiny fondu a způsob uspořádání /s. VI–VIII/; Archivní charakteristika fondu a možnosti badatelského využití /s. IX–XIII/; Komplementární prameny a literatura /s. XIV–XV/).

⁵ II. 27 kart. (převzatých z Historického ústavu ČSAV), opatřených soupisem (na němž se podíleli Josef PELIKÁN, František ROUBÍK a Anna VAVROUŠKOVÁ; soupis 39 s.) + 25 kartoték.

⁶ III. 7 kart., 311 inv. j. (převzatých v 2. polovině r. 2002 z Archivu Národního muzea). CHALUPA Aleš – BĚLIČOVÁ Milena – ČECHURA Jaroslav – RYANTOVÁ Marie, *Průvodce po fondech a sbírkách Archivu Národního muzea*, Praha: Národní muzeum 1998, s. 244–245. Autorkou inventáře je Pavla KREUZINGEROVÁ.

⁷ V současné době probíhá reinventarizace celého fondu.

⁸ ŠMIDÁK Miroslav – HAASOVÁ Marie, *Osobní fond Václava Dědiny. 1881–1960. Inventář*, Praha: ÚA ČSAV 1984.

k. 3, i. č. 297, korespondence osobní – J. V. Šimák, 3 ks (1936–1940); k. 10, i. č. 518, K sedmdesátinám univ. prof. dra J. V. Šimáka 15. 8. 1940, 3 s., stroj.; i. č. 519, K úmrtí prof. Dr. Josefa Vítězslava Šimáka 31. 1. 1941, 2 s.+1 s. (koncept), stroj.; k. 11, i. č. 545, Proslov k 70. narozeninám univ. prof. dra J. V. Šimáka (24. 10. 1940), 9 s., stroj.; k. 12, i. č. 582, Život a dílo J. V. Šimáka (K stému výročí narození). Prosloveno 16. 6. 1970 (Společnost přátel starožitností), 11 s., stroj.; i. č. 604, Proslov při pohřbu prof. J. V. Šimáka, 3+11+6 s., stroj. + přetisk v PL; k. 14, i. č. 1024, [jubilea, nekrology, biografie] mj. Šimák Josef Vítězslav; k. 15, i. č. 1034, Historické mapy J. V. Šimáka, ČSPS 1961, 2 s., tisk; k. 33, i. č. 1175, Vlastivěda I–II [mj. výpisky z prací J. V. Šimáka]; k. 41, i. č. 1250, Šimák J. V., Bibliografie jeho prací (využitá k pořádání Šimákovy písemné pozůstalosti), Materiál k dějinám turnovským z pozůstalosti J. V. Šimáka (seznam), Sborník k 70. narozeninám Dr. J. V. Šimáka, vydaný městem Turnovem 1940 (publikace); i. č. 1251, Šusta Josef, Zahajovací projev k oslavám 70. narozenin J. V. Šimáka (1940), 2 s., rkp.; dále tamtéž dílo, veřejná činnost aj. k vlastivědě, zvláště: k. 9, i. č. 506, Prameny historické vlastivědy Československého státu; k. 11, i. č. 549, Zahajovací projev vlastivědného kurzu v Brně; i. č. 552, Program a organizace historické práce; i. č. 564, O významu a úkolech vlastivědy; k. 12, i. č. 579, O významu regionální práce, i. č. 580, K pracovním plánům vlastivědných kroužků; i. č. 589, Kronikář a ochrana památek; i. č. 590, Přednáška pro vlastivědné pracovníky Ústeckého kraje; k. 15, i. č. 1044, K úkolům vlastivědných kroužků; i. č. 1057, O stavu a úkolech historické geografie Československa; k. 40, i. č. 1231, Vlastivěda.

Osobní fond Jiří ŠPÉT, neuspořádáno:

rukopisy přednášek a studií týkající se dějin dějepisectví, zvl. Gollovy školy.

Korespondence v osobních fondech A AV ČR

Jaroslav BIDLO, k. 7, i. č. 623, korespondence osobní – J. V. Šimák, 3 ks (1913–1921).

Vojtěch BIRNBAUM, k. 9, korespondence osobní – J. V. Šimák, 1 ks (1930).

Josef DOBIÁŠ, neuspořádáno, korespondence osobní – J. V. Šimák, 2 ks (1918, 1922);

korespondence osobní – Ludmila Šimáková, 1 ks (1940).

Josef EMLER, k. 7, i. č. 105b, koncept Šimákovy vzpomínky do Emlerova památníku 1936.

Gustav FRIEDRICH, k. 2, i. č. 160, korespondence osobní – J. V. Šimák, 3 ks (1906–1932).

⁹ HAASOVÁ Marie – CULKOVÁ Dagmar, *Osobní fond Františka Roubíka. 1813–1974. Inventář*, Praha: ÚA ČSAV 1985 (s obsažným úvodem).

Julius GLÜCKLICH, k. 4, i. č. 214, korespondence osobní – J. V. Šimák, 17 ks (1922–1936).
Jaroslav GOLL, k. 4, i. č. 314, korespondence osobní – J. V. Šimák, 4 ks (1900–1905); k. 1, i. č. 19, blahopřání k 60. narozeninám (HS, 14. 7. 1906); i. č. 21, blahopřání k 70. narozeninám (HS, 14. 7. 1916).
Václav CHALOUPECKÝ, k. 7, korespondence osobní – J. V. Šimák, 19 ks (1908–1936).
Arnošt Vilém KRAUS, k. 5, korespondence osobní – J. V. Šimák, 1 ks (1934).
František KREJČÍ, k. 7, i. č. 621, korespondence osobní – J. V. Šimák, 1 ks (s. d.).
Kamil KROFTA, k. 3, i. č. 246, korespondence osobní – J. V. Šimák, 4 ks (1920–1935).
František MAREŠ, k. 3, i. č. 141, korespondence osobní – Antonín Rezek, navštívenka 1. 2. 1894; i. č. 178, korespondence osobní – J. V. Šimák, 7 ks (1903–1923).
Bedřich MENDL, k. 5, i. č. 313, korespondence osobní – J. V. Šimák, 13 ks (1917–1939, s. d.).
Bohumil NĚMEC, k. 21, i. č. 978, korespondence osobní – J. V. Šimák, 2 ks (1908, 1916).
Zdeněk NEJEDLÝ, k. 61, korespondence osobní – J. V. Šimák, 21 ks (1909–1934, s. d.), korespondence osobní – Ludmila Šimáková, 3 ks (1914, 1924, s. d.), korespondence osobní – „Vladislav Šimák“, 3 ks, 1921.
Lubor NIEDERLE, k. 2, i. č. 159, korespondence osobní – J. V. Šimák, 2 ks (1920).
Václav NOVOTNÝ, k. 16, i. č. 904, korespondence osobní – J. V. Šimák, 42 ks (1898–1929, s. a., s. d.); k. 44, i. č. 1394, FF UK – komise k návrhům na jmenování profesorů (též J. V. Šimáka).
Otakar ODLOŽILÍK, k. 4, i. č. 262, korespondence osobní – Emanuela Nohejlová; i. č. 363, korespondence osobní – Ludmila Šimáková, 1 ks (1938).
Otakar SOMMER, k. 19, korespondence osobní – J. V. Šimák, 8 ks (1897–1929).
Karel ŠANDERA, k. 5, i. č. 531, korespondence osobní – Milan Šimák, 1 + 1 ks (1945).
František TEPLÝ, k. 5, korespondence osobní – J. V. Šimák, 12 ks (1925–1939).
Bohumil VAVROUŠEK, k. 5, i. č. 429, korespondence osobní – J. V. Šimák, 1 ks (1935); i. č. 430, korespondence osobní – Ludmila Šimáková, 2 ks (1930).
Josef ZUBATÝ, k. 6, i. č. 508, korespondence osobní – J. V. Šimák, 2 ks (1923, 1925).

Institucionální fondy A AV ČR

Česká akademie věd a umění (ČAVU)¹⁰, k. 204, i. č. 258, osobní spis – Šimák Josef Vítězslav; k. 175, i. č. 221, Návrhy na volbu členů, 1924; k. 176, i. č. 221, Návrhy na volbu členů, 1931; kn. 8–12, i. č. 13–17, Protokoly I. třídy ČAVU 1895–1930; k. 6–7, i. č. 18, Protokoly o schůzích I. třídy, 1931–1941; k. 223, i. č. 360–361, Historická komise ČAVU. Zápisy ze schůzí komise. Členové komise; k. 229, i. č. 402 – 404, Komise pro soupis rukopisů; k. 234, i. č. 511–516, Místopisná komise; k. 250, i. č. 572, Archeologická komise. Jednatelé; k. 253, i. č. 594–595, Archeologická komise. Zvonová subkomise; k. 259, i. č. 627, Archeologická komise. Soupis památek venkovských okresů – Turnov; k. 260, i. č. 627, Archeologická komise. Soupis památek venkovských okresů – Mnichovo Hradiště. Dále využity jednotlivé dokumenty z chronologicky řazených spisů, získané na základě vlastních rešerší k tématu v knižních a lístkových indexech a podacích protokolech ČAVU.

Historický klub, neuspořádáno, k. 26, korespondence – J. V. Šimák, 1+3 ks (1925–1936); korespondence – Milan Šimák, 1 ks (1941); k. 17, sloupcové korektury nekrologů pro plánovaný 48. ročník ČČH, sloupec 18 (František Roubík, Profesor Dr. J. V. Šimák).

Historický spolek v Praze, k. 1, i. č. 1a, Kniha zápisů ze schůzí výboru a valných schůzí 1887–1908; i. č. 2, Kniha zápisů ze schůzí výboru a valných schůzí 1909–1951; k. 6–22, Staré letopisy české.

Královská česká společnost nauk (KČSN)¹¹, k. 24, i. č. 43, osobní fascikly členů – Šimák Josef Vítězslav; k. 12, i. 33, Index sessionum utriusque classis 1895–1904, i. č. 34, Kniha se zápisy o schůzích tříd a výročních schůzích (prezenční listiny od r. 1911) 1904–1913; i. č. 35, Kniha se zápisy o schůzích tříd, o výročních schůzích, o přednáškách při řádných schůzích, přednáškových cyklech a o přednáškovém diskusním večeru 1913–1952.¹²

Masarykova akademie práce, k. 47, i. č. 362 – Vlastivědná komise, vlastivědný ústav; k. 175, i. č. 583 – Vlastivěda; k. 227, i. č. 672 – Vlastivědná komise; k. 245, i. č. 740–747 – Vlastivědná komise.

Státní historický ústav, k. 1, i. č. 1, návrhy na zřízení a organizaci; i. č. 4, Jmenování členů ústavní Komise; i. č. 5, zápisy ze schůzí Komise.

¹⁰ Viz publikované archivní pomůcky: ŠLECHTOVÁ Alena – LEVORA Josef – BERAN, Jiří, *Česká akademie věd a umění 1890–1952. Inventář fondu*, Praha, ÚA ČSAV 1989 (Práce z dějin ČSAV, 1 B); LEVORA Josef – ŠLECHTOVÁ Alena, *Členové České akademie věd a umění 1890–1952. Práce z dějin ČSAV*, 3B. Praha: ÚA ČSAV 1989 (1. vyd.), Praha: Academia 2004 (2. vyd.).

¹¹ Viz publikovaný inventář: BERAN Jiří, *Inventář archivního fondu Královské české společnosti nauk*, Praha: ÚA ČSAV 1981.

¹² Za poskytnutí excerpt z knih KČSN (i. č. 33, 34 a 35) děkuji PhDr. Jaroslavě Hoffmannové.

Vyšší dívčí škola Praha II, Vodičkova ul. 2/683, výroční zprávy z let 1900/1901 – 1921/1922.

ARCHIV NÁRODNÍHO MUZEA, PRAHA¹³

Korespondence a jiné materiály v osobních fondech

František Michálek BARTOŠ, kart. 10, inv. č. 825, korespondence osobní – J. V. Šimák, 3 ks (1920–1938).

Josef HOBZEK, k. 7, i. č. 268, korespondence osobní – J. V. Šimák, 2 ks (1930–1940), a korespondence cizí – Šimákův dopis Pekařově sestře [Marii Brožové].

Karel CHYTIL, k. 4, i. č. 547, korespondence osobní – J. V. Šimák, 4 ks (1 dopis adresován [F. A. Borovskému]; 1897–1919).

Josef KALOUSEK, k. 13, i. č. 579, korespondence osobní – J. V. Šimák; k. 41, i. č. 1557, Univerzita Karlo Ferdinandova – návrh na habilitaci J. V. Šimáka (koncept); k. 43, i. č. 1890 – č. 27, KČSN – návrh na zvolení J. V. Šimáka mimořádným členem (koncept); k. 44, i. č. 1779, fotografie Kalouskových žáků.

Josef KLIK, k. 9, i. č. 673, korespondence osobní – Milan Šimák, 1 ks (1941).

František KUTNAR, k. 1, i. č. 13, kapesní kalendáříky; i. č. 14, glosy na okraj článků po r. 1968; i. č. 19, Diskuse o Kutnarově historické práci (březen 1951, Olomouc); k. 33, i. č. 765, K sedmdesátinám J. V. Šimáka; i. č. 774, Základní otázky historického pojmosloví (předn., II. sjezd čsl. historiků, říjen 1947); k. 34, i. č. 789, O pojmu struktury v historické vědě (předn., vědecká konference FF UK, 7. 12. 1957) a Poznámky k diskusi o strukturalismu; i. č. 810, K otázce struktury historického faktu (předn., 1968); k. 35, i. č. 845b), Glosy k významu literární formy historického díla, k stavbě práce; i. č. 852, Krajová oblast (region); k. 39, i. č. 989, K otázce struktury historického faktu (1958); k. 40, i. č. 1001 a 1009, Slovo a věta v historické práci; k. 42, i. č. 1023, Hodnota a úkol regionálního momentu v dějinách; i. č. 1024, K otázce struktury historického faktu (předn., konf. Strukturalismus a historismus ve filozofii 20. století, Brno, 14. 5. 1968).

¹³ CHALUPA Aleš – BĚLIČOVÁ Milena – ČECHURA Jaroslav – RYANTOVÁ Marie, *Průvodce po fondech a sbírkách Archivu Národního muzea*, Praha, Národní muzeum, 1998.

Emanuela NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ, neuspořááno, k. 7, korespondence osobní – Vratislava Perná-Šimáková; k. 9, korespondence osobní – Vlasta a Vladislav Šimákovi.

Jan PEISKER, k. 5, i. č. 426, korespondence osobní – J. V. Šimák, 2 ks (1927, 1931).

Josef PEKAŘ I, k. 8, korespondence osobní – Marie Ludmila Černá; k. 32, článek k 60. narozeninám J. V. Šimáka a jeho verze (Dr. Pekaře pozdravný dopis z podolského sanatoria k oslavě šedesátin prof. dr. J. V. Šimáka v Turnově 15. srpna 1930), korektury a rukopisné koncepty; k. 41, regionální výpisky;

Josef PEKAŘ II, k. 23, i. č. 354, sloupcová korektura Šimákovy bibliografie od M. L. Černé (1930);

Josef PEKAŘ III, k. 4, Hobzkův seznam korespondence Josefa Pekaře; k. 6, i. č. 171, Hobzkovy opisy Šimákovy korespondence J. Pekařovi (16 ks, 1889–1909, s. d.); k. 10, rukopis článku J. Hobzka (inc.) Úmrtím Josefa Vítězslava Šimáka; k. 11, Hobzkova korespondence o J. Pekařovi, Ludmila Šimáková J. Hobzkovi (1940), Šimáková korespondence, koncepty apod. (1928–1937).

Josef Ladislav PÍČ, k. 11, i. č. 891, korespondence – J. V. Šimák, 3 ks (1896–1898).

Antonín PODLAHA, k. 16, i. č. 993, korespondence osobní – J. V. Šimák, 16 ks (1913–1930).

Jindřich SKOPEC, k. 3, i. č. 175, korespondence osobní – J. V. Šimák, 8 ks (1907–1938, s. d.).

Karel STLOUKAL, k. 7, i. č. 201, korespondence osobní – Marie Ludmila Černá, 6 ks (1923–1947); k. 17, i. č. 937, korespondence osobní – J. V. Šimák, 5 ks (1921–1940); i. č. 938, korespondence osobní – Ludmila Šimáková, 5 ks (1924–1935).

Václav Vladivoj TOMEK, k. 14, i. č. 704, korespondence osobní – J. V. Šimák, 2 ks, 1898, 1900.

ARCHIV STRAHOVSKÉHO KLÁŠTERA

Písemná pozůstalost Ivana WAGNERA, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 2 ks (1898), korespondence přijatá – Vojtěch Jaromír Nováček, 1 ks (1897).

Výpůjční kniha Strahovské knihovny 1906–1923.

Knihazáznamů knihovny Královské kanonie na Strahově (Knihazáznamů korespondenčních založená Jindřichem Zahradníkem), 1899–1931.

Osobní fond Josef Vítězslav ŠIMÁK: jedná se převážně o fond Ludmily Šimákové.¹⁵

Korespondence, příp. rukopisy, v osobních fondech LA PNP

Bedřich BERNAU, částečně uspořádáno, korespondence přijatá – J. V. Šimák (za redakci ČSPSČ), 1 ks (1898).

Josef BRAMBORA, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 1 ks (1926); korespondence cizí – J. V. Šimák Jindřichu Voženílkovi, 1 ks (1940).

Svatopluk ČECH, částečně uspořádáno, korespondence přijatá – Ludmila Liebscherová (- Šimáková), 1 ks (1907).

Jaromír ČELAKOVSKÝ, částečně uspořádáno, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 20 ks (1897–1913).

Anežka ČERMÁKOVÁ-SLUKOVÁ, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 1 ks (1931).

Marie Ludmila ČERNÁ-ŠLAPÁKOVÁ, neuspořádáno, celý fond (1, 6 bm), zejména: korespondence přijatá – J. V. Šimák (cca 60 ks z let 1911–1938); korespondence přijatá – Ludmila Šimáková (cca 70 ks z let 1918–1938); dopisy J. V. Šimáka v korespondenci rodinné, příp. cizí; fotografie rodinných příslušníků J. V. Šimáka; opisy Šimákovy poezie; složka písemností k „Šimákově akci“ z let 1944–1946; novinové výstřižky k J. V. Šimákovi z let 1920–1945.

Karel Irenej ČERNÝ, částečně uspořádáno, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 2 ks (1902, 1915).

Jaromír DOLEŽAL-POJEZDNÝ, korespondence cizí – J. V. Šimák J. V. Klímovi, 1 ks (1901).

František DVORSKÝ, částečně uspořádáno, opisy korespondence (opsal syn Vladimír Dvorský).

Alois DYK, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 2 ks (1930 za Historický spolek, 1935)

Jan EMLER, částečně uspořádáno, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 8 ks (1910–1937, s. d.).

¹⁴ *Průvodce po fondech literárního archívu P[amát níku] N[árodního] P[íse m nictví]*, Literární archív. Sborník Památníku národního píse m nictví 26, sv. 1–2, [Praha: PNP] 1993; *Dodatky k Průvodci po fondech literárního archívu P[amát níku] N[árodního] P[íse m nictví] (1988–1995)*, Praha: PNP 1996; *Průvodce po fondech literárního archívu PNP (stav k 31. 12. 2000)*, CD-ROM, 2002.

¹⁵ STRAKOVÁ Jiřina, *Ludmila Šimáková. Josef Vítězslav Šimák*, Praha: PNP 1989. Edice inventářů č. 432.

Josef EMLER, korespondence přijatá – Antonín Rezek (příl.: zprávy o činnosti historického semináře z let 1892–1894); korespondence odeslaná – koncepty dopisů Ministerstvu kultu a vyučování ve Vídni (souhrnné zprávy za Historický seminář Emlerův, Gollův a Rezkův z let 1890–1894).

Otakar FISCHER, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 2 ks (1910, 1934); korespondence rodinná – J. V. Šimák Blaženě Fischerové, 1 ks (1938).

Václav FLAJŠHANS, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 1 ks (1937).

Vladimír Andrejevič FRANCEV, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 2 (1927, s. d.).

Jiří Stanislav GUTH-JARKOVSKÝ, částečně uspořádáno, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 3 ks (1916–1940).

Martin HATTALA, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 2 ks (s. d.).

František HERITES, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 8 ks (1898–1921, s. d.).

Božena HERITESOVÁ, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 4 ks (1927–1941);

korespondence přijatá, Ludmila Šimáková 8 ks (1932–1941).

Adolf HEYDUK, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 1 ks – báseň (1915).

Miloslav HÝSEK, částečně uspořádáno, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 16 ks (1920–1935), korespondence přijatá – L. Šimáková, 1 ks (1940).

Jan JAKUBEC, částečně uspořádáno, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 9 ks (1918–1936).

Jaroslav JEDLIČKA, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 1 ks (1927).

Marie Vítězslava JEŽKOVÁ, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 13 ks (1897–1931, s. d., též foto); korespondence přijatá – Ludmila Šimáková, 37 ks (1910–1924); korespondence přijatá – Milán Šimák, 1 ks (1943).

Alois JIRÁSEK, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 6 ks (1894–1926).

Zdeněk KALISTA, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 5 ks (1924–1940).

Josef KARÁSEK, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 1 ks (1897).

KARÁSKOVA GALERIE, korespondence – J. V. Šimák Marii Slavíkové, 1 ks (1933).

Petr KLES, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 1 ks (s. d.).

Jiří Václav KLÍMA, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 29 ks (1889–1916), korespondence rodinná – J. V. Šimák Olze Klímové, 2 ks (s. d.).

Josef KNAP, rukopisy cizí – J. V. Šimák, Neznámému Bohu (báseň B. Jarovce, 1930).

Jan KNOB, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 1 ks + příloha (1935).

Josef Deograt KONRÁD, korespondence rodinná – J. V. Šimák Marii Konrádové, 1 ks (1921).

Jan KONŮPEK, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 1 ks, 1921.

František KVAPIL, částečně uspořádáno, korespondence přijatá a rodinná – J. V. Šimák s chotí Ludmilou F. Kvapilovi, Boženě Kvapilové a Boženě Adalgestě Kvapilové, 23 ks (1903–1933, s. d.), Liebscherovi Kvapilovým, 7 ks (1905–1928, s. d.).

František LAICHTER, částečně uspořádáno, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 4 ks (1935–1938).

Antonín MACEK, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 3 ks (1893–1912).

Karel Boromejský MÁDL, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 1 ks (1927).

Jan MÁCHAL, částečně uspořádáno, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 2 ks (1928, 1935).

Leontina MAŠÍNOVÁ, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 3 ks (1935–1938).

Josef MATIČKA, korespondence cizí – Šimáková navštívenka nezjištěnému (s. d.).

Vincenc Jan MATINA, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 19 ks (1933–1941); korespondence přijatá – Milán Šimák, 2 ks (1944, 1945); korespondence přijatá – Ludmila Šimáková, 32 ks (1935–1940, s. d.).

Marie MÍŠKOVÁ-RAISOVÁ, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 1 ks (1928); korespondence přijatá – Ludmila Šimáková, 4 ks (1911–1926).

Matija MURKO, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 2 ks (1936, s. d.).

Josef Otto NOVOTNÝ, rukopisy básní (cizí) – J. V. Šimák, Velikonoční pozdrav Navarovu (Památce Viktora Dyka), Za pí Bertou Förstrovou-Lautererovou.

Jan OTTO, korespondence – J. V. Šimák, 3 + 1 ks.

Josef PÁTA, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 1 ks (1936).

Antonín PIKHART, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 1 ks (1906).

Miloš POPEL, korespondence cizí – J. V. Šimák nezjištěnému, 1 ks (1886).

Albert PRAŽÁK, částečně uspořádáno, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 4 ks (1913–1930).

František S. PROCHÁZKA, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 14 ks (1923–1932).

Karel Václav RAIS, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 8 ks (1907–1923).

Antonín REZEK, částečně uspořádáno, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 22 ks (1894–1903, s. d.).

Marie RICHTEROVÁ, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 2 ks (1921, 1940); korespondence přijatá – Ludmila Šimáková, 1 ks (1923).

Karel SELLNER, tisk, 1 ks, 1914; korespondence – J. V. Šimák Výboru pro oslavy Karla Sellnera 1932–1933, 1 ks (1933).

Antonín SCHULZ, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 2 ks (1918, 1920).

Ferdinand STREJČEK, částečně uspořádáno, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 18 ks (1930–1938).

František Xaver SVOBODA, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 1 ks (1930).

Eduard ŠTORCH, korespondence rodinná – J. V. Šimák Boženě Štorchové, 1 ks (1918); rukopisy cizí – J. V. Šimák, Duch českých dějin (28. 10. 1933).

František TÁBORSKÝ, (I.), korespondence přijatá – J. V. Šimák, 12 ks (1907–1938, s. d.); korespondence přijatá – Ludmila Šimáková, 1 ks (1934); František TÁBORSKÝ, (II.), korespondence přijatá – J. V. Šimák, 2 ks (1927, 1933); korespondence přijatá – Ludmila Šimáková, 1 ks (1935).

František TEPLÝ, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 4 ks (1924 – 1931).

Jan THON, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 6 ks (1907–1928, s. d.).

Václav TILLE, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 1 ks (1920).

Zdeněk Václav TOBOLKA, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 2 ks (1915, 1938); korespondence cizí – J. V. Šimák Naučnému slovníku aktualit, 1 ks (1937).

Ladislav TŮMA, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 1 ks (1940).

Rudolf URBÁNEK, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 22 ks (1912–1940); korespondence přijatá – Ludmila Šimáková, 1 (1940).

Václav VANĚK, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 1 ks (1894).

Václav VLČEK, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 2 ks (1904, s. d.).

Josef VOLF, částečně uspořádáno, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 8 ks (1911–1935, s. d.).

Václav WAGNER, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 1 ks (1930).

Zikmund WINTER, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 1 ks (1896).

Čeněk ZÍBRT, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 29 ks (1891–1924, s. d.); korespondence cizí – J. V. Šimák Městskému muzeu Vysoké nad Jizerou, 1 ks (1930); rukopisy cizí: Čtyři lidové skladby z 18. stol.; Kterak ovčák proti vlku čaroval; Lékařství pro dobytek hovězí nemocný; Z vypravování 90leté babičky, zápis vyprávění; Zaříkávací kniha Ant. Valenty, kantora z Libošovic.

Materiály v jiných fondech LA PNP

Karáskova galerie, výstřížkový archiv.

Výstřížkový archiv.

MUZEUM ČESKÉHO RÁJE V TURNOVĚ

Osobní fond J. V. ŠIMÁK, neuspořádáno, 19 kartonů.

Fond **Archiv muzea Turnov**, muzejní kronika se zápisy z let 1890–1932.

Osobní fond Jan PROUSEK, neuspořádáno, osobní korespondence – J. V. Šimák.

Osobní fond Josef SALMON, Šimákova kondolence paní Salmonové (1931).

NÁRODNÍ ARCHIV PRAHA

Fond **Archiv Země české**, k. 288, i. č. 452, gratulace – J. V. Šimák, 60. a 70. narozeniny; k. 121, i. č. 305, pozůstalosti – několik zpráv J. V. Šimáka o archiváliích.

Fond **Ministerstvo kultu a vyučování Vídeň (1882–1918)**, Personální spisy vysokoškolských učitelů, k. 119, i. č. 9, sign. 5, Praha – profesoři a docenti – J. V. Šimák.

Fond **Ministerstvo kultu a vyučování Vídeň, Prezidium**, k. 61, i. č. 24, spis J. V. Šimák.

Fond **Ministerstvo školství a národní osvěty**, k. 232, osobní spis – J. V. Šimák.

Fond **Společnost přátel starožitností českých**, neuspořádáno, kopiáře odeslané korespondence 1893–1914; knihy zápisů z výborových a plenárních zasedání 1895–1928; knihy členů; spisy (resp. spolková korespondence) z let 1888–1945 (zvl. korespondence J. V. Šimáka s A. B. Černým a výborem SPSČ, korespondence A. B. Černého a J. V. Šimáka s autory ČSPSČ).

Fond **Zemský výbor II**, k. 1527, složka V-7 Všeobecné, žádost J. V. Šimáka o darování Sněmů českých a Archivu českého.

Korespondence v osobních (resp. rodinných) fondech

Rodinný archiv ADÁMKŮ Z HLINSKA, k. 34, dopis J. V. Šimáka Karlu Václavu Adámkovi, 1 ks (1916).

Adolf Ludvík KREJČÍK, k. 7, i. č. 412, korespondence osobní – J. V. Šimák, 6 ks (1903–1936).

Vlastimil KYBAL, korespondence osobní – J. V. Šimák, 2 ks (1919, 1930).

Vojtěch Jaromír NOVÁČEK, korespondence osobní – J. V. Šimák, 14 ks (1897–1907, s. d.).

Josef ŠUSTA, k. 10, i. č. 16, korespondence – J. V. Šimák, 16 ks (1903 – 1940), a tamtéž, dopis J. V. Šimáka Kamilu Kroftovi z Prahy 26. 1. 1935.

**NÁRODNÍ MUZEUM PRAHA, ARCHIV ODDĚLENÍ DĚJIN TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU
(ODTVS)**

Fond Renáta TYRŠOVÁ, k. 5, i. č. 78.12a9, korespondence soukromá s jednotlivci – J. V. Šimák; k. 9, i. č. 125.19b2, korespondence s vědci – J. V. Šimák.

STÁTNI OBLASTNÍ ARCHIV V LITOMĚŘICÍCH – POBOČKA DĚČÍN

Fond **Rodinný archiv Desfours-Walderode**, k. 15, i. č. 407, opis inventáře zbrojnice a dalších místností zámku Hrubý Rohozec z desek zemských, pořízený 1934 J. V. Šimákem; i. č. 408, mj. opis výpisu z inventáře Malého Rohozce z r. 1677 z menších desek zemských a opis inventáře Malého Rohozce z r. 1684 z desek zemských (obojí od J. V. Šimáka, 1934); k. 29, i. č. 650, Podklady k vynětí zámku a panství z pozemkové reformy; i. č. 650, Pozemková reforma na panství Mikuláše Desfours-Walderode; k. 41, i. č. 738, Pamětní kniha hostů na zámku Hrubý Rohozec 1901–1945; k. 44, i. č. 747, korespondence Jana Křtitele Hájka s Mikulášem Desfours-Walderode.

STÁTNI OBLASTNÍ ARCHIV V ZÁMRSKU – STÁTNI OKRESNÍ ARCHIV HRADEC KRÁLOVÉ

Osobní fond Ludvík DOMEČKA, korespondence osobní – J. V. Šimák, 4 ks (1925–1936).

STÁTNI OBLASTNÍ ARCHIV V LITOMĚŘICÍCH – STÁTNI OKRESNÍ ARCHIV JABLONEC NAD NISOU

Osobní fond Jan HRDÝ, korespondence osobní – J. V. Šimák, 3 ks (1910–1932).

Osobní fond Vilém VANÍČEK, dopis J. V. Šimáka členu rodiny Vaníčkových, 1 ks (1935).

STÁTNI OBLASTNÍ ARCHIV V PRAZE – STÁTNI OKRESNÍ ARCHIV MLADÁ BOLESLAV

Osobní fond J. V. **ŠIMÁK**, neuspořádáno, 9 kartonů, především poznámky a rukopisy některých prací pro I. díl *Dějinných pamětí okresu mnichovohradištského*, 1917–1920.

Fond **Gymnázium Mladá Boleslav**, kn. 266, i. č. 330 – hlavní katalog 1. B. tř. za šk. r. 1882/1883; kn. 280, i. č. 344 – hlavní katalog 2. B. tř. za šk. r. 1883/1884; kn. 295, i. č. 359 – hlavní katalog 3. B. tř. za šk. r. 1884/1885; kn. 309, i. č. 373 – hlavní katalog 4. B. tř. za šk. r. 1885/1886; kn. 322, i. č. 386 – hlavní katalog 5. tř. za šk. r. 1886/1887; kn. 334, i. č. 398 – hlavní katalog 6. tř. za šk. r. 1887/1888; kn. 337, i. č. 401 – hlavní katalog 1.–8. tř. za šk. r. 1888/1889; kn. 338, i. č. 402 – hlavní katalog 1.–8. tř. za šk. r. 1889/1890; kn. 406, i. č. 470 – hlavní protokol o maturitní zkoušce ve šk. r. 1889/1890.

Fond **Okresní spolek muzejní v Mnichově Hradišti**, knihy zápisů o schůzích výboru a valných hromadách 1913–1934, 1948–1957.

Osobní fond Jan A. HEROLD, korespondence s Františkem Mendíkem.

Osobní fond Antonín HOBL, osobní korespondence – J. V. Šimák, 4 ks (1928–1929).

STÁTNI OBLASTNÍ ARCHIV V LITOMĚŘICÍCH – STÁTNI OKRESNÍ ARCHIV SEMILY

Osobní fond Josef Vítězslav ŠIMÁK, neuspořádáno, 1 karton, 1 složka.

Fond **Archiv města Semily**, kn. 92, i. č. 159, popisné archy sčítání lidu 1890, kn. 94, i. č. 161, popisné archy sčítání lidu 1900.

Fond **Archiv města Turnov**, ukázky Šimákova zpracování archiválií.

Fond **Národní jednota severočeská – dámský odbor Turnov**, zápisník výborových schůzí 1897–1905; kniha pokladní 1893–1895.

Fond **Studentstvo turnovské**, knihy zápisů z výborových schůzí (kroniky) 1898–1933.

Fond **Újezdni školní rada Turnov**, k. 8, i. č. 56, Přestupy žactva.

Josef Jan FUČÍK, částečně uspořádáno, korespondence přijatá – J. V. Šimák, 6 ks (1897–1918, s. d.).

Osobní fond Jan Křtitel HÁJEK, neuspořádáno, osobní doklady, korespondence, excerpta, doklady činnosti v turnovském muzeu.

Osobní fond Rudolf HUSÁK, neuspořádáno, rodinná korespondence R. Husáka s manželkou a dětmi.

Osobní fond Jan POLÁK, neuspořádáno.

Sbírka fotografií, sign. II 256, II 249, II 248, fotografie Rudolfa Husáka s chotí Annou a dětmi, Anny Kalfusové-Husákové a Johanny Husákové.

Sbírka rukopisů, ŠIMÁK J. V., *Příběhy města Turnova*, 2. část.

Knihovna SOkA Semily: ŠIMÁK J. V., *Historický zeměpis Čech*. Praha, Nákladem posluchačů vysokoškolského kurzu při Škole vysokých studií pedagogických v Praze. I–II. Hektografované přednášky, s. d. [1924–1926], s. 1–144 (I.), s. 145–288 (II.).

ÚSTAV DĚJIN UMĚNÍ AKADEMIE VĚD ČR, v. v. i., PRAHA, ODDĚLENÍ DOKUMENTACE

Osobní fond Zdeněk WIRTH, korespondence osobní – J. V. Šimák, 20 ks (1908–1938, s. d.).

ÚSTAV DĚJIN UNIVERZITY KARLOVY A ARCHIV UNIVERZITY KARLOVY, PRAHA (ÚDUK–AUK)

Fond **Filozofická fakulta Univerzity Karlovy**, k. 62, i. č. 710, Personálie pedagogického sboru – J. V. Šimák; k. 93, i. č. 1191, Semináře – exkurze 1922–1935; k. 99, 1207, Seminář historický; k. 105, i. č. 1241, Posudky dizertačních prací 1894, posudky na dizertaci J. V. Šimáka (Rezkův z 1. 8. 1894 a Emlerův z 2. 10. 1894); k. 131, i. č. 1348, Habilitační žádosti 1898–1939, Zpráva o habilitační žádosti dr. Fr. Roubíka z 20. května 1933 pro obor čsl. historické vlastivědy a historické geografie, 27. 11. 1933; i. č. 29, 38, 39, Protokoly ze schůzí profesorského sboru 1910/1911, 1919/1920, 1921/1922; katalogy posluchačů, dohledávání údajů ke konkrétním Šimákovým studentům.

Dizertace FF UK, č. 126, J. V. Šimák, Spor o závěť Petra staršího z Rožmberka r. 1523–1528, 80 s.

Fond **Zkušební komise pro učitelství na středních školách Univerzity Karlovy 1875–1953**, dohledávání údajů ke konkrétním Šimákovým studentům.

Osobní fond Jaroslav PROKEŠ, k. 8, i. č. 56, korespondence osobní – J. V. Šimák, 2 ks (1936, 1938).

Tištěné seznamy přednášek na české Karlo-Ferdinandově univerzitě, později na Univerzitě Karlově, 1890/1891–1893/1894, 1905/1906–1938/1939.

SOUKROMÝ ARCHIV JAROSLAVA BARTÁKA, CHUCHELNA

Sbírka písemností k básnické tvorbě J. V. Šimáka (včetně rukopisů).

INFORMACE O BRATROVI A POTOMCÍCH J. V. ŠIMÁKA POSKYTNUTÉ JEJICH PŘÍBUZNÝMI

Václav PERNÝ, Praha: životopis matky Vratislavy Perné, rozené Šimákové, a strýce Václava Šimáka.

Hana PROKOPOVÁ, Český Brod: životopis otce Vladislava Šimáka.

Vlasta ŠIMÁKOVÁ, Turnov: Životopis manžela Milana Šimáka.

J. V. Šimák

Kapitolka bibliografická

Co jest bibliografie, ví každý literární pracovník; méně zasvěceným buď na vědomí, že tím rozumíme seznam tištěných pojednání o některém předmětu, doložený určením času i místa, kdy a kde co vyšlo, a spořádaný po časové posloupnosti. Opatřiti si takový přehled jest nezbytno každému ve vědě, nežli se dá do díla, aby věděl, co a jak už bylo uděláno před ním a třeba se nepouštěl zbytečně do věci již hotové. Zpravidla nelze při tom nežli shromáždit články všechny, nehledě na jejich cenu, a teprve potom se z nich vybírá. Tím více potřebí svědomitosti, běží-li o soupis literární tvorby některého spisovatele, roztroušené po časopisech, zejména nebylo-li mu přáno, vydati své dílo potom souborně; neboť teprve tenkrát, známe-li veškeru jeho činnost kvantitativně i kvalitativně, možno vynášeti o něm spravedlivý soud.

Pro starší naše písemnictví až do r. 1846 máme neocenitelný zdroj v slavné *Jungmannově Historii literatury české*, k níž rejstříky hotovil W. W. Tomek. Dílo bylo arci neúplné (přehojné doplňky k němu i opravy přinášejí až dodnes Časopis Národního muzea a jiné listy vědecké), ale přece jím byl položen velkolepý základ. Jaké to pohodlí pro badatele! Pouhým nahlédnutím shledá všechny spisy i pojednání v tiskopisech toho onoho oboru, jež vyšly v dané době, všecko, co složil který spisovatel, i životopisná data literátů, aspoň některá, po jejichžto stopách již lze jíti dále. Ale zase jaký stesk, že *Historie*, vydaná podruhé r. 1849, se nedočkala od té doby vydání třetího, doplněného zatím novým materiálem! A tím větší žal a nesmírná závada pro všecku naši práci, že od těch dob historie (krom záslužných pokusů Michlových a Douchových) až dodnes nenalezla pokračování. Co by znamenalo pro nás podobné dílo, shrnující byť i jen mechanickým zaznamenáním titulů, vývoj české literatury (bylo by ovšem třeba také připojiti stati psané našimi lidmi v cizí řeči a také hlasy ciziny o nás) až do Osvobození. Bylo by to arci dílo ohromné, žádající výborně promyšlené organizace, svědomité práce, velikého nákladu, ale prospělo by nesmírně *všem* našim snahám naukovým, nejen literatuře samé. Dočkáme-li se ho? Nadějný pokus, zřízení samotného bibliografického ústavu po převratu, smutně zanikl, a ústav, přivtělený dnes do univerzitní knihovny, pro naprostý nedostatek sil i prostředků uboze živoří. A smutná jest otázka, lze-li čekati nápravy od nejbližší budoucnosti!

Dokavad však nebude takové úplné historie českého písemnictví, zejména pro časy nedávné, snad všecka naše literárně historická práce, i když bude sebesvědomitější, již napřed se zříká i přibližně jen úplnosti a bezpečnosti a odsuzuje k trpké rezignaci. *Nelze* prostě zdolati sběrací obtíže, i když se týká práce osobnosti tak význačné (dím z *vlastní zkušenosti*), jako byl nebožtík prof. Dr. Zikmund Winter. Což teprve sháníš-li data o spisovateli venkovském: tuť úsilí /.../ sou v poměru někdy přímo bolestném. Příklad osvětlí ubohé tyto pokusy jistě nejlépe.

Dne 7. listopadu 1926 zemřela v Turnově spisovatelka Abigail Horáková, známá nejvíce svými pracemi dramatickými, ale velmi málo ostatní, ač přehojnou beletrií, jenže roztroušenou po denních listech a venkovských časopisech. Píše jako krajan, někdy spolužák a přítel zesnulé její nekrolog do sborníka „Od Ještěda k Troskám“, pokládal jsem především za svou povinnost sestaviti bibliografii literární její činnosti. Na štěstí nebožka sama schráněla výtisky publikací, kde tiskla, a tak z její pozůstalosti se mi podařilo sestaviti seznam čítající (s pozdějšími doplňky) přes 250 čísel. Přál jsem si však úplnosti, a tedy hleděl jsem doplniti to, co náhodou v relikviích bylo kusé: v dramatech jsem chtěl zjistiti (pokud nebylo udáno v tiscích), kdy a kde byla poprvé provozována, a tím spíš u kusů ještě rukopisných.

Hračka, pomyslište. Přece o premiérách jsou záznamy v listech denních i divadelních. Národní divadlo vydává svůj Kalendář, celoroční záznam vši produkce. Ano. Ale jdi do knihovny Národního muzea, jdi do Univerzitní (která *má* obdržeti povinný výtisk všeho, co se

v Čechách tiskne) a shleď tam *za čtvrt století* sotva 3–4 ročníky! Hleď v *Divadelních listech*; v ten čas, co potřebuješ, už nevyházely, hleď v mladším *Jevišti*, opět v knihovnách chybí *kolik celých ročníků*. Sleduji divadelní referáty ve *Zlaté Praze*, v *Lumíru* o dramatech dávaném např. na Smíchově; nalezněš stručnou zmínku, ale data – marně hleď. Nezbyvá nakonec, nežli jít do divadelních kanceláří, několikrát nadarmo, neboť nezastaneš vždy kompetentní osoby anebo ta nemá právě kdy nebo záznam po ruce. Konečně dopisováním – pan Dr. K. Švanda opravdu ochotně mi přispěl, zjednal jsem si několik určitých dat. Nebo beletrie. V Týně nad Vltavou vycházely kdysi *Rozhledy jihočeské*, majíce *Zábavnou přílohu*, kterou redigovala Miloslava Sísová. Tam je počátek drobné povídky; konec její však v *Jitřence*, vycházející v Poličce na moravských hranicích. Zeptej se, svědomitý badateli, co z těchto časopisů nalezněš v pražských knihovnách. Nebo hledej v knihovnách úplné ročníky *Dámských besed*, beletristické přílohy Pařížských mod!

V pozůstalosti jsem našel črtu, otištěnou v jednom ročníku *Pečírková kalendáře*. Vedle ní druhou, ukazující týmž písmem i formátem na týž kalendář, ale pohříchu na vytržených stránkách, z nichž nebylo lze poznati roku, kdy vyšel. Snadná věc, prohlédnu v Praze po sobě všechny ročníky kalendáře. Zdá se maličností. Avšak – ani v jediné pražské knihovně nenaleznete z *Pečírková Národního kalendáře* než několik málo ročníků, ačkoli vychází již přes padesát let.

Elegantní dámská kniha *Boudoir* ve skvostné vazbě vyšla nákladem Al. Hynka. Prohlížel jsem ji napřed, vzadu, text, ba inzeráty, nikde data, *kdy* kniha vyšla, ale ani pomůcky k dohadu. V knihovnách známých není. Jdu tedy do nakladatelství; tam se mi dostane ochotného vysvětlení, že *Boudoir* byla součást kteréhosi kalendáře, ale dávno rozebraného, není výtisku na skladě ani záznamu, nemohou mi zjistiti ani, v kterých letech to bylo a který to byl kalendář.

„Právo lidu“ vydává v neděli přílohu *Dělnickou besídku*. Horáková v ní tiskla své drobnosti velmi hojně po kolik let. V pozůstalosti bylo dosti čísel, ale ne všechno; hned v jednom ročníku, jež jsem potom vzal do ruky v muzejní knihovně, našel jsem o 3 črty víc. Chtěl jsem tedy projít všechny ročníky. Marné lásky snažení! *Dělnické besídky* je v muzejní knihovně jen několik svazků, víc než polovina ročníků chybí, a z těch, co tu jsou, jen 2 mají obsahy; v ostatních nezbyvalo než probírat list za listem, abych nic nepropásl. A tu zase zjistíš, že sotva který ročník má svůj počet čísel, někde 2–3 i více čísel chybí. Kde vzít jistoty, že právě v nich ničeho nebylo pro můj účel? Jdu tedy do redakce „Práva lidu“; opět ne jednou, nežli zastihnu pana redaktora Krejčího, jež mi ochotně slíbí pomoci. Ale ani „Právo lidu“ nemá *Dělnické besídky* zvláště vázané, nýbrž jen připojenou vždy k nedělnímu číslu novin ve velikých foliantech měsíčních, arci beze všeho rejstříku. Což podobně nalezněš v Univerzitní knihovně i v knihovně Archivu města Prahy. Tu je dokonce *Dělnická besídka* vevázaná nikoliv svým hřbetem, nýbrž horním okrajem rozevřeného dvojlistu napříč formátu. Podíval jsem se tu na 100 hrubých foliantů čtvrtletních svazků za 25 let a pomysliv, že bych je měl všechny foliant po foliantu snést z polic, v každém z nich hledati nedělní číslo a při něm knihu dvakrát v pravém úhlu točiti sem a tam – uprchl jsem zbaběle, nesa raději ponižující vědomí, že práce má ostane neúplna.

A když jsem nakonec hledal útočiště v katalogu Bibliografického ústavu, shledali mi tam s velkou laskavostí – celé 2 tituly, neboť více spisů zesnulé autorky Univerzitní knihovna nedostala!

Přestávám na těchto ukázkách. Co bych byl měl, kdyby spisovatelka sama se nebyla za živa starala o výtisky svých rozptýlených sepsání? *A kdy* bych asi byl – nebyti pozůstalosti – mohl sebrati těch 250 a víc titulů její tvorby?

A račte si představiti, že jest *povinností* svědomité literární historie shromážditi výkaz duševní práce *každého* českého spisovatele, nejen hvězd první velikosti, nýbrž i drobných hvězdiček venkovských. Je to však možná?

Nedoufám si nadíti po pohřbu Bibliografického ústavu, že by bylo naděje vzkřísiti za dnešních okolností podobnou organizaci znova. Ani při III. třídě České akademie. A dívám se tudíž pesimisticky na všechny vyhlídky naší moderní literárně historické vědy.

Troufal jsem si však pronést tyto své zkušenosti pro informaci všem, kdož se o věci zajímají. A snad smím připojiti k nim několik skromných proseb:

a) P. t. pp. nakladatelům: Račte tisknouti *datum* roku na každý spis, jenž vyjde Vaším nákladem, a *posílati* po výtisku *aspoň* Univerzitní knihovně a Národnímu muzeu.

b) Literátům: Shromažďujte do desk nebo do scrap booku všecko, co kde tisknete, zejména v denních listech, ale nezapomeňte při tom poznamenati den a číslo; aneb aspoň si zapisujte bibliografický přehled (ale přesný) o své literární práci. Zaznamenejte včas, za zdravé paměti, alespoň nejhlavnější data svého života. A postarejte se, aby se to všecko dostalo do literárního oddělení knihovny Národního muzea. I ti, kdo jsou nejskromnější; neučiní toho na vlastní chloubu, ale na veliké ulehčení jiným. Literární historie Vám bude vroucně vděčna.

c) Denním listům: Bylo by ve vlastním Vašem zájmu a tím víc na prospěch vědecké práce, kdybyste si pořizovaly (a třeba i na konec roku tiskly) seznam *všech důležitějších* statí, zejména vědeckých kritik a beletrie, co přinášíte. Jednou se pomyslí i na dějiny publicistiky; nebylo-li by radno nepatrnou nynější prací ušetřiti ohromný namáhavý úkol příštím generacím?

Zkratky

AČ – Archivní časopis
ČAVU – Česká akademie věd a umění
ČČH – Český časopis historický
ČČM – Časopis Českého muzea
ČL – Český lid
ČMM – Časopis Matice moravské
ČNM – Časopis Národního muzea
ČSAV – Československá akademie věd
ČSPSČ – Časopis Společnosti přátel starožitností (českých)
DaZŠ – Dějepis a zeměpis ve škole
DZ – drobná zpráva
HK – Historický klub
HP – Hlasy pojizerské
JSH – Jihočeský sborník historický
LN – Lidové noviny
LP – Listy pojizerské
MČR – Muzeum Českého ráje
MVP – Muzejní a vlastivědná práce
NL – Národní listy
OJKT – Od Ještěda k Troskám
ONV – Okresní národní výbor
PA – Památky archeologické
PAM – Památky archeologické a místopisné
PL – Pojizerské listy
SAP – Sborník archivních prací
Sb. Žbr. – Sborník okresu železnobrodského
SH – Sborník historický
SOkA – státní okresní archiv
SPSČ /P/ – Společnos přátel starožitností (českých) /v Praze/
THO – Týden horských okresů (severočeských)
VČAVU – Věstník České akademie věd a umění
VKČSN – Věstník Královské české společnosti nauk
VSV – Vlastivědný sborník Vysočiny
Výběr – Výběr. Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech
ZČRP – Z Českého ráje a Podkrkonoší

Excerpované bibliografie

Rukopisná bibliografie J. V. Šimáka

A AV ČR, osobní fond J. V. Šimák II, č. II/92, Má bibliografie a přednášky.

Šimáková personální bibliografie

ČERNÁ Marie Ludmila, *Bibliografie prací a vědeckých statí prof. Dra J. V. Šimáka*. In: Přátelé čsl. starožitností svému učiteli. K šedesátinám univ. prof. Dra J. V. Šimáka. Příloha ČSPS 38, 1930, č. 2–3, Praha 1930, s. 238–255.

TÁŽ, *Bibliografický přehled prací Dr. J. V. Šimáka z let 1892–1940*. In: Turnov svému rodáku a čestnému občanu. Sborník k sedmdesátým narozeninám univerzitního profesora Dr. J. V. Šimáka, Turnov: město, 1940, s. 59–100.

TÁŽ, *Doplňky k Šimákově bibliografii*, ČSPSČ 1940, s. 203.

ROUBÍK František, *Historické mapy J. V. Šimáka*, ČSPS 69, 1961, s. 220–223.

Bibliografie české historie za rok ... (chronologicky)

PEKAŘ Josef, *Bibliografie české historie za rok 1904*, (ČČH 11, 1905), Praha, HK 1905, 48 s.

TÝŽ, *Bibliografie české historie za rok 1905*, (ČČH 12, 1906), Praha, HK 1906, 54 s.

KAZIMOUR Josef, *Bibliografie české historie za rok 1906*, (ČČH 13, 1907), Praha, HK 1907, 70 s.

TÝŽ, *Bibliografie české historie za rok 1907*, (ČČH 14, 1908), Praha, HK 1908, 71 s.

TÝŽ, *Bibliografie české historie za rok 1908*, (ČČH 15, 1909), Praha, HK 1909, 80 s.

TÝŽ, *Bibliografie české historie za rok 1909*, (ČČH 16, 1910), Praha, HK 1910, 79 s.

TÝŽ, *Bibliografie české historie za rok 1910*, (ČČH 17, 1911), Praha, HK 1911, 85 s.

TÝŽ, *Bibliografie české historie za rok 1911*, (ČČH 18, 1912), Praha, HK 1912, 88 s.

TÝŽ, *Bibliografie české historie za rok 1912*, (ČČH 19, 1913), Praha, HK 1913, 82 s.

TÝŽ, *Bibliografie české historie za rok 1913*, (ČČH 20, 1914), Praha, HK 1914, 83 s.

TÝŽ, *Bibliografie české historie za rok 1914*, (ČČH 21, 1915), Praha, HK 1915, 62 s.

TÝŽ, *Bibliografie české historie za léta 1915–1919*, (ČČH 27, 1921), Praha, HK 1922, 250 s.

TÝŽ, *Bibliografie české historie za léta 1920–1924*, (ČČH 32, 1926), Praha, HK 1926, 399 s.

TÝŽ a kol., *Bibliografie české historie za léta 1925–1926*, (ČČH 34, 1928), Praha, HK 1929, 239 s.

JONÁŠOVÁ-HÁJKOVÁ Stanislava – KLIK Josef, *Bibliografie české historie za léta 1927–1929*, (ČČH 37, 1931), Praha, HK 1931, 370 s.

JONÁŠOVÁ-HÁJKOVÁ Stanislava, *Bibliografie české historie za léta 1930–1932*, (ČČH 40, 1934), Praha, HK 1934, 356 s.

TÁŽ, *Bibliografie české historie za léta 1933–1934*, (ČČH 42, 1936), Praha, HK 1934, 344 s.

TÁŽ, *Bibliografie české historie za rok 1935*, (ČČH 43, 1937), Praha, HK 1937, 224 s.

TÁŽ, *Bibliografie české historie za rok 1936*, (ČČH 44, 1938), Praha, HK 1938, 242 s.

TÁŽ, *Bibliografie české historie za léta 1937–1941*, Praha, HK 1951, 932 s.

Bibliografie speciální

Bibliografické rejstříky časopisů, oborové tematické a personální bibliografie

BAUER Otakar – MRÁZKOVÁ Ludmila za spolupráce NOVÉHO Rostislava, *Soupis archivní literatury v českých zemích 1895–1956*, Praha, Archivní správa ministerstva vnitra 1959.

- DOLÁK Jan – GILBERTOVÁ Marie, *Historik Jiří Špét. Život a dílo* [Personální bibliografie], Brno: Masarykova univerzita 2010.
- HOLÁT Pavel, *František Roubík. Bibliografie*, Praha: P. Holát 2005.
- KLIK Josef, *Bibliografie vědecké práce o české minulosti za posledních čtyřicet let. Rejstřík Českého časopisu historického 1895–1934*. Předmluva Josef Pekař, Praha, Historický klub 1935.
- KNEIDL Pravoslav ve spolupráci s BREŇOVOU Věrou, *Časopis Národního muzea 1827–1956. Rejstřík 125 ročníků muzejního časopisu*. Sv. II. Jmenný seznam, Praha, Národní muzeum v nakladatelství Orbis 1963.
- KUNZ Ludvík, *Soupis prací Zibrtova Českého lidu 1892–1932*, Praha, Společnost československých národopisců při ČSAV 1960.
- Padesát let historické práce Františka Roubíka* [bibliografie]. In: Zprávy SPS 1973, s. 19–38.
- RATAJ Jan, *Památky archeologické: Bibliografický rejstřík: 1931–1965. Díly 37–56*, Praha, Academia 1974.
- ROUBÍK František, *Soupis map českých zemí*, 1–2, Praha: Státní nakladatelství učebnic (1), ČSAV (2), 1951–1955.
- SKLENÁŘ Karel, *Obzor prehistorický 1910–1950. Bibliografický rejstřík časopisu*. Zprávy Československé společnosti archeologické při ČSAV. Supplément 8, Praha 1970.
- SOVADINA Miloslav – POLCAROVÁ Monika, *Bibliografie časopisu Bezděz*, Česká Lípa, Okresní archiv 1992.
- ŠPÉT Jiří, *Rejstřík Časopisu Společnosti přátel starožitností I–LXXX (1893–1962)*. In: Acta regionalia. Sborník vlastivědných prací 1968–1969, Praha 1971.
- ŠUBRTOVÁ Alena, *Ke stému výročí narození českého historika Františka Kutnara* [bibliografie], ČNM – řada historická 172, 2003, s. 216–224.
- TUMPACH Josef – PODLAHA Antonín, *Bibliografie české katolické literatury náboženské od roku 1828 až do konce roku 1913*, I–V, Praha 1912–1923.
- TURKOVÁ Jana, *Rejstřík časopisu Muzejní a vlastivědná práce* [1963–1987], MVP 20, 1982, s. 221–255; MVP 26, 1988, s. 243–255.
- Věstník slovanské filologie a starožitností*, 1–2, 1901–1902. [Bibliografie slovanské filologie a starožitností za léta 1900, 1901.]
- VYDROVÁ Dana – REJLKOVÁ Dagmar (ve spolupráci s POLÁKOVOU Marií), *Kulturní regionalismus. Výběrová bibliografie*, Praha: Ústav pro výzkum kultury 1981.

Ústav pro českou literaturu Akademie věd ČR, oddělení Středisko literárněvědných informací, lístkové kartotéky retrospektivní bibliografie do roku 1945.

Webové bibliografie, databáze a katalogy (nejužívanější)

Bibliografické databáze Historického ústavu Akademie věd ČR – BIBLIO – Literatura od roku 1990 a BDCZ1 – Rejstříky Českého časopisu historického na <http://biblio.hiu.cas.cz/> (cit. 2003–2009).

On-line katalog knihovny Státního okresního archivu Semily na <http://www.vkta.cz/semily> (cit. 2003); tamtéž on-line souborný katalog knihoven severočeských archivů (cit. 2009).

On-line katalog knihovny Muzea Českého ráje v Turnově, dostupné z <http://www.muzeum-turnov.cz/> (cit. 2009).

On line katalogy a databáze, digitální knihovna (Kramerius) Národní knihovny ČR, dostupné z <http://www.nkp.cz/> (cit. 2003–2009).

On-line databáze Ústavu pro českou literaturu Akademie věd ČR – Bibliografie do roku 1945, dostupné z <http://www.ucl.cas.cz> (cit. 2009).

Excerpovaná periodika (celostátní a regionální), excerptované noviny

Časopis Českého muzea (Časopis Národního muzea), roč. 66, 1892 – roč. 115, 1946.

Časopis Společnosti přátel starožitností českých, roč. 1, 1893 – 51–53, 1943–1945 [vyd. 1946].

Český časopis historický, roč. 1, 1895 – roč. 47, 1946.

Český lid, roč. 1, 1892 – roč. 32, 1932 (využita též bibliografie).

Památky archeologické a místopisné, díl 16, 1893–1896 – díl 36, 1928–1930 (dále využít rejstřík – do roč. 41, 1936–1938).

Věstník České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, roč. 1, 1892 – roč. 27, 1918; od října 1918 Věstník České akademie věd a umění, roč. 28, 1919 – roč. 51, 1942.

Věstník Královské české společnosti nauk, třída filozoficko-historicko-jazykozpytná, 1897–1941.

Zvon. Týdeník beletristický a literární, roč. 1, 1901 – roč. 42, 1941–1942.

Beseda. Obrázkový čtrnáctideník Českého ráje a Podkrkonoší, roč. 1, 1939/1940, 2, 1941, 3, 1946 – 7, 1950. Odp. red. Josef Václav Kučera. Vyd. v Železném Brodě, od roč. 3 uveden jako vydavatel Muzejní spolek v Železném Brodě.

Bezděz. Přehled kulturních a přírodních poměrů severních Čech a Lužice, roč. 1, 1930 – 9, 1938. Odp. red. Josef Maštálko. Vyd. Český muzejní spolek pro kraj českolipský. Dále roč. 10, 1948; od 1990 s přestávkami dosud.

Boleslavan. Vlastivědný sborník Mladoboleslavska a Benátecka, roč. 1, 1926–1927 – roč. 15, 1940–1941. Odp. red. Karel Sellner. J. V. Šimák uváděn jako hlavní spolupracovník a dočasně (roč. 3, 1928–1929 – roč. 6, 1931–1932) též mezi členy redakční rady. Vyd. Učitelská jednota Komenský v Mladé Boleslavi.

Krkonoše. Vlastivědný sborník českého Podhoří, roč. 1, 1937–1938 – roč. 2, 1939–1941. Red. kruh v čele s Karlem Štětka. Odp. red. a vydavatel Karel Štětka, profesor v Jilemnicích.

Lomnicko n. Pop. Vlastivědný sborníček pro školu a dům, roč. 1, 1920–1921 – roč. 5, 1924–1925 [vyšlo 1928]. Red. Josef Jan Fučík. Vyd. Učitelská jednota Komenský, Lomnice nad Popelkou.

Od Ještěda k Troskám. Vlastivědný sborník českého severu, 1, 1922/1923 – 16, 1937/1938. Red. kruh, odp. red. Jan Polák. J. V. Šimák uváděn jako hlavní spolupracovník. Vyd. Učitelské jednoty v Turnově a Českém Dubě; od roč. 3/2, 1925 rozšíření sborníku na Mnichovohradištsko a Bělsko a spoluvydavatelem Učitelská jednota v Mnichově Hradišti; od roč. 8, 1929–1930, č. 2–3, vycházelo s podporou ministerstva školství a národní osvěty. Od roč. 4, 1925–1926 uvádění redaktorů za jednotlivé oblasti: Josef Lukavec, řídící učitel v Katusicích (Bělsko do roč. 13, 1934–1935, č. 3–4); Václav Havel, učitel ve Vlčetíně (od 1. čísla 1. roč. za Česko-dubsko), Jaroslav Lhoták, odborný učitel v Bakově (Mnichovohradištsko) vystřídán od roč. 7, 1928–1929, č. 5, Aloisem Šimonem; Jan Polák, odborný učitel v Turnově (od 1. čísla 1. roč. za Turnovsko). Po r. 1945 vyšla 3 čísla jako Vlastivědná příloha Stráže severu a 6 čísel jako příloha Pojizerských listů (č. 1 /září/, s. 1–4 u PL 62, 1947, č. 36, 19. 9.; č. 2, s. 5–8 – PL 62, 1947, č. 40, 17. 10.; č. 3, s. 9–12 – PL 62, 1947, č. 46, 28. 11.; č. 4, s. 13–16 – PL 63, 1948, č. 5, 30. 1.; č. 5, s. 17–20 – PL 63, 1948, č. 15, 2. 4.; č. 6, s. 21–24 – PL 63, 1948, č. 27, 25. 6.). Obnoveno 1994 (roč. 1 /17/) – dosud.

Sborník okresu železnobrodského. Listy pro pěstování vlastivědy pro školu a dům, roč. 1, 1923–1924 – roč. 6, 1930–1931. Red. rada za vedení J. L. Jozífka. Vyd. Učitelská jednota Budeč železnobrodská.

Staré Třebechovice. Vlastivědný sborníček pro Třebechovice a okolí, č. 1, 1929 – č. 16, 1935. Red. Vilém Kokeš. Vyd. vlastním nákladem v Třebechovicích.

... zpráva muzea turnovského, sv. 1, 1890 – sv. 9, 1921–1931.

Národní listy, roč. 47, 1907 – 81, 1941. Excerptováno dle indexů u jednotlivých svazků NL (1910, 1911, 1913, 1918–1940), dostupných ve studovně periodik Knihovně Národního muzea a dle údajů ve využívaných bibliografiích.

Pojizerské listy / Hlasy pojizerské / Listy pojizerské, roč. 1, 1886 – roč. 63, 1948. Původně se v letech 1886–1917 střídalo po týdnu název Hlasy pojizerské a Listy pojizerské. Od r. 1918 název

Hlasy pojizerské s podtitulem Pojizerské listy, od r. 1924 bez podtitulu, od r. 1928 opět s podtitulem (jako od r. 1918), od r. 1931 Pojizerské listy s podtitulem Hlasy pojizerské a od r. 1937 Pojizerské listy, bez podtitulu. Na přelomu let 1945/1946 noviny nevycházely: r. 1945 bylo poslední č. 66 (30. 10.) a r. 1946 bylo č. 1 z 3. 5. První redaktor a vydavatel *Gustav Lamboy*, od roč. 1, 1886, č. 15 do roč. 38, 1923, č. 9 red. a vyd. *Václav Kudrnáč* (Turnov), poté do roč. 60, 1945, č. 38 knihtiskárna *Müller a spol.* (Turnov); pak zbytek roč. 60, 1945 ONV Turnov, dále od roč. 61, 1946, č. 1 do roč. 63, 1948, č. 9 Národní fronta okresu turnovského, nakonec Akční výbor Národní fronty okresu turnovského. Od roč. 38, 1923, č. 10 do roč. 44, 1929, č. 8 red. *Václav Bárta*; krátce do roč. 45, 1930, č. 26 red. kruh s odp. red. *Václavem Müllerem*; dále do roč. 51, 1936, č. 52 red. *František Novák*; nakonec *Eduard Kepka*. Procházela jsem svázané ročníky novin, uložené v MČR Turnov a SOkA Semily. Zejména v nejstarších ročnících chyběla některá čísla (ta nebyla dostupná ani v Knihovně Národního muzea), proto je několik (6) bibliografických záznamů neúplných.

Týden horských okresů (severočeských), roč. 1, 1931 – roč. 11, 1941. Původní název Týden horských okresů, v říjnu 1936 (roč. 6) Týden horských okresů severočeských. Vyd. Knihotiskárna Grafia Železný Brod.

Periodika excerpovaná se zřetelem k historické vlastivědě a regionalismu

Acta regionalia, 1965, 1966–1967 (vyd. 1968), 1968–1969 (vyd. 1971), 1970–1971

Časopis Společnosti přátel starožitností (českých), roč. 1, 1893 – 70, 1962

Dějepis a zeměpis ve škole (výběrem)

Muzejní a vlastivědná práce 1 (71), 1963 – 45, 2007

Naše vlast. Časopis pro vlastivědnou práci, 1–6, 1953–1958

Zprávy Společnosti přátel starožitností za léta 1965, 1966–1967, 1968–1969, za rok 1971, 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977, 1978

BIBLIOGRAFIE J. V. ŠIMÁKA¹

1890

1. *Zpráva o činnosti muzejního komitétu a stavu muzea turnovského ku konci měsíce září 1890*, Turnov, správa muzea turnovského [1890], 16 s. (spolupodepsán, autorem František Čepelík; zvláštní otisk, viz 2).

2. *Z Prahy do Turnova (Zasláno)*, HP 5, 1890, č. 21, 16. 11., s. 5.

3. *Zpráva o činnosti muzejního komitétu a stavu muzea turnovského ku konci měsíce září 1890*, HP 5, 1890, č. 21, 16. 11., s. 2–3, č. 22, 7. 12., s. 6, LP 4, 1890, č. 23, 14. 12., s. 5–6 (spolupodepsán, autorem František Čepelík).

1892

4. *Další příspěvky ku zvonařství na Boleslavsku*, Rozpravy SPSC v Praze 1892, s. 89–92.

5. *Kdy svčena byla zvonice děkanského chrámu mladoboleslavského*, Rozpravy SPSC v Praze 1892, s. 92–93.

¹ U konkrétních bibliografických záznamů jsou odkazy na rukopisy Šimákových tištěných přednášek a prací (formou např. II/14, III/4, 9–85, IV/ 226) a na výstřižky Šimákových drobnějších prací z časopisů a denního tisku (např. V/349), obojí uchované v osobním archivním fondu v A AV ČR. Pro toto odkazování byl využit Roubíkův přípravný materiál k soupisu Šimákova fondu (viz A AV ČR, fond František Roubík, k. 41, i. č. 1250).

6. *Kostel v Sýcině u Ml. Boleslavě*, Rozpravy SPSČ v Praze 1892, s. 88–89.
7. *Kostel ve Březně u Ml. Boleslavě*, Rozpravy SPSČ v Praze 1892, s. 86–88.
8. *Rodiny šlechtické a erbovní v Ml. Boleslavi*, Rozpravy SPSČ v Praze 1892, s. 29–52.

1893 (– 1894)

9. *Paměti o hradu Rotštejnu*, Turnov, V[áclav] Kudrnáč 1893, 21 s.
10. *Další příspěvky ke zvonařství na Boleslavsku*, ČSPSČ 1, 1893, s. 15–17.
11. *Drábovny v okolí turnovském*, ČL 2, 1893, s. 341–345.
12. *Hrad Fridštejn. Dějiny hradu a panství*, LP 7, 1893, č. 23, 3. 12., s. 4–5, HP 9, 1894, č. 3, 11. 2., s. 5–6. (Vyšlo též samostatně, viz 27.)
13. *Kde jsou konzervátoři?* [kostel v Mladějově u Jičina, chrámek v Mohelnici u Mnichova Hradiště, chor kostela v Rovensku, Hrad Kost], ČSPSČ 1, 1893, s. 65.
14. *Nejstarší paměti města Dubu*, ČSPSČ 1, 1893, s. 58–61, 73–77.
15. *Nejstarší paměti města Dubu* [pod Ještědem], HP 8, 1893, č. 19, 8. 10., s. 4–5.
16. *Nudvojovice*, HP 8, 1893, č. 19, 8. 10., s. 5–6 (dokončení).
17. *Posvícení v Turnově l. p. 1893*, Věstník Ústřední matice školské 9, 1893, č. 9 (září), s. 130–132.
- V/76**
18. *Relace lékařská z r. 1749 o blouznivém písmáku z kacírství podezřelém*, ČL 2, 1893, s. 41–43.
19. *Relace z r. 1762 o kacírích ve vikariátě turnovském*, PL 7, 1893, č. 8, 16. 4., s. 5. **V/23**
20. *Rotštejn*, LP 7, 1893, č. 16, 20. 8., s. 5, HP 8, 1893, č. 19, 8. 10., s. 6–7, LP 7, 1893, č. 20, 15. 10., s. 5. (Vyšlo též samostatně, viz 9.)
21. *Staré fresky* [v Nudvojovicích u Turnova restaurován chrámek z doby přechodní], ČSPSČ 1, 1893, s. 46.
22. *Zbytky kláštera turnovského* [zničeného r. 1420], ČSPSČ 1, 1893, s. 47.
23. *Zpráva muzejní*. In: *Zpráva o činnosti muzejního komitétu a stavu muzea turnovského za léta 1890–1892*, Turnov 1893, s. 39–52.
24. *Zpráva o starožitnickém odboru za r. 1892*, ČSPSČ 1, 1893, s. 79.
25. (zpr.), *Bareš František, Šlechtické a erbovní rodiny v městě Boleslavi Mladé v letech 1471–1620*, in: *Program c. k. gymnázia v Mladé Boleslavi 1893*; ČSPSČ 1, 1893, s. 48.
26. (zpr.), *Šimon Jan, Paměti města Železného Brodu, Turnov 1893*; ČSPSČ 1, 1893, s. 47–48.

1894

27. *Hrad Fridštejn*, Turnov, V[áclav] Kudrnáč 1894, 28 s., mapa.
28. *Dělání zlata uherského r. 1532*, ČSPSČ 2, 1894, s. 61.
29. *Chrámky děkanátů turnovského a mnichovohradištského*, Metod 20, 1894, s. 79–81, 106–107.
30. *Ke hnutí náboženskému počátkem 16. stol.*, ČSPSČ 2, 1894, s. 124–125.
31. *Kterak páni báli se zatmění roku 1654*, ČSPSČ 2, 1894, s. 18–19; 3, 1895, s. 73–75.
32. *Nudvojovice, Samšina, Turnov*, ČSPSČ 2, 1894, s. 57–59.
33. *Sbírejte a zachovávejte staré paměti a památky*, HP 9, 1894, č. 1, 14. 1. (též leták jako zvláštní otisk).² **V/61-62**
34. *Vodňanští z Uračova a jejich zápisky*, ČČM 68, 1894, s. 135–146, 274–285.
35. *Vyznamenání škod na panství kostském r. 1648*, ČSPSČ 2, 1894, s. 37–40.
36. *Z Turnova [správně: Prahy] do Turnova [ochotníci]*, LP 9, 1894, č. 3, 18. 2.³ **V/60**
37. *Zpívání na radnici turnovské o Božím hodu velikonočním*, HP 9, 1894, č. 7, 8. 4., s. 3–4. **V/22**

² Záznam dle nalepeného tisku ve fondu, noviny jsem neměla k dispozici.

³ Dtto.

38. (zpr.), *Arras Paul Dr., Regestenbeiträge zur Geschichte König Ludwigs II von Ungarn Böhmen [1510–1526], program budyšinského gymnázia na rok 1893; ČSPSČ 2, 1894, s. 63.*
39. (zpr.), *Kalousek Josef, O staročeském dědickém právu a královském právu odúmrtním ke statkům svobodným, Rozpravy ČAVU, tř. I, roč. 3, č. 1; ČSPSČ 2, 1894, s. 61.*
40. (zpr.), *Tadra Ferdinand, Soudní akta konzistoře pražské. Z rukopisů archivu kapitolního v Praze, I. 1373–1379, Praha, ČAVU (Historický archiv č. 1), 1893, XVI + 405 s., II. 1380–1387, Praha, ČAVU (Historický archiv č. 2), 1894, XIV + 448 s.; ČSPSČ 2, 1894, s. 61–62.*
41. (zpr.), *Zeitschrift für deutsche Kulturgeschichte, Berlin 1893, seš. 1–8; ČSPSČ 2, 1894, s. 63.*

1895

42. *K pamětem o sklářích v Pojizeří, ČSPSČ 3, 1895, s. 9–11.*
43. *Kterak ovčák proti vlku čaroval, ČL 4, 1895, s. 57–58.*
44. *Martin, zvonář v Hostinném, lil cimbál do Turnova [1633], ČSPSČ 3, 1895, s. 30.*
45. *Pohár Jana Šlechty ze Všehrd, ČSPSČ 3, 1895, s. 55.*
46. *Pojizeří na Národopisné výstavě československé, Světozor 29, 1894–1895, s. 510–511, 526–527, 534–535.*
47. *Škola v Rovensku do r. 1700. Útržek z paměti českého školství, Věstník školský učitelstva politického okresu turnovského 1, 1895[–1896], č. 2, s. 20–21.⁴ V/38-39*
48. *Václav Karel Holan Rovenský, ČČM 69, 1895, s. 513.*
49. (ref.), *Kalousek Josef, O staročeském právé dědickém a královském právé odúmrtním na statcích svobodných v Čechách i v Moravě, Rozpravy ČAVU, tř. I, roč. 3, č. 1; ČČH 1, 1895, s. 273–275.*

1896 (– 1897)

50. *List erbovní Rozynů rytířů z Javorníka, ČSPSČ 4, 1896, s. 39–42.*
51. *Mikuláš Konáč z Hodištkova, ČČM 70, 1896, s. 128.*
52. *O škole a živobytí kantorském v Turnově po bitvě bělohorské, Věstník školský učitelstva politického okresu turnovského 1, [1895–]1896, č. 4, s. 44–48⁵ (otisk části příspěvku z PAM 17, 1896–1897, viz č. 53). V/935-936*
53. *Paměti o školství turnovském ve stol. XVI.–XVII., PAM 17, 1896–1897, s. 57–62, 245–254, 453–458, 617–622.*
54. *Spor o dědictví rožmberské 1523–1528, ČČM 70, 1896, s. 81–112, 308–322, 419–441 (též separát).*
55. *Vikart z Trnavy. Rodopisný příspěvek, ČSPSČ 5, 1896, s. 45–47.*
56. *Bedřich Bernau, Plaňany s okolím. Příspěvky místo a dějepisné, vlastním nákladem 1896, 153 a 7 s. rejstříku osobního + místního [JVŠ pravděpodobně dělal rejstřík].*

1897

57. *O Elišce Krásnohorské. V dýchánku literárního spolku v Pardubicích přednesl [...], Pardubice, vl. n. [1897/1898], 20 s. (zvl. otisk, viz 67).*
58. *Archiv Turnovský r. 1897, ČČH 3, 1897, s. 177–181.*
59. *Bestia triumphans, Rozhledy 6, 1896–1897, č. 20, 15. 7. 1897, s. 958–960. (Diskusní příspěvek k ochraně památek: Vilém Mrštík, Bestia triumphans, Rozhledy 6, 1896–1897, s. 551–558, 588–597, 633–644.)*

⁴ Dtto. Dále dle Šimákovy rukopisné bibliografie.

⁵ Dtto.

60. *Hasa, Háska*, ČSPSČ 5, 1897, s. 73.
61. *Hospodářská instrukce desfourská z r. 1685*, VKČSN, třída fil.-hist.-jazykozp., 1897, č. III, 14 s.
62. *Hrušnice*. In: Úplný adresář průmyslového města Turnova. Místopisný průvodce a ukazovatel, Turnov, Václav Kudrnáč 1897, s. 42–44.
63. *Chronologický přehled literární činnosti Dra Viléma Gablera*, ČČM 71, 1897, s. 129–131.
64. *Instrukce kostelníkům, vydaná hejmanem Hoberkem na panství svijanském r. 1645*, VKČSN, třída fil.-hist.-jazykozp., 1897, č. XII, 7 s.
65. *Nástin dějin turnovských*. In: Úplný adresář průmyslového města Turnova. Místopisný průvodce a ukazovatel, Turnov, Václav Kudrnáč 1897, s. 9–16 (též separát, 10 s., 7 obr.).
66. *Některé zprávy starší o turnovském kamenářství*. In: Úplný adresář průmyslového města Turnova. Místopisný průvodce a ukazovatel, Turnov, Václav Kudrnáč 1897, s. 17–23.
67. *O Elišce Krásnohorské. V dýchánku literární jednoty dne 17. listopadu přednesl [...]*, Neodvislé listy (Pardubice), 3, 1897, č. 48, 27. 11., s. 1–2, č. 50, 18. 12., s. 2–3. (Vyšlo též samostatně, viz 57.)
68. *Opravy*, ČSPSČ 5, 1897, s. 32.
69. *Paměti Jana Jiřího Matthiada Račenského [faráře turnovského 1618–1620]*, ČSPSČ 5, 1897, s. 14–17 (pod jménem Černý Ota[kar] Jiří).
70. *Polští paliči v Čechách (r. 1661?)*, ČSPSČ 5, 1897, s. 110.
71. *Pořec*, ČSPSČ 5, 1897, s. 32.
72. *Privilegia města Turnova*, LP 11, 1897, č. 1, 3. 1., s. 1–2, HP 12, 1897, č. 1, 10. 1., s. 1 (neukončené; celé vyšlo, viz 73).
73. *Privilegia města Turnova*. In: Třetí zpráva muzea turnovského za léta 1893–1896, Turnov, [Muzejní výbor] 1897, s. 1–64. (Zpr. ČČH 3, 1897, s. 263.)
74. *Příspěvky k dějinám českých blouznivců náboženských. II. O králi Marokánu*, ČL 6, 1897, s. 37.
75. *Staré pečeti turnovské*. In: Třetí zpráva muzea turnovského za léta 1893–1896, Turnov, [Muzejní výbor] 1897, s. 65–68.
76. *Z archivu města Rovenska pod Kamenicí. Zprávy o všech okolních* [Václaví, Borek, Ktova, Žernový, Lhota Semínova, N. Ves, Javornice], ČSPSČ 5, 1897, s. 64–67. **V/156-159**
77. *„Zachovávejme české památky!“* [Rejšice (Mladoboleslavsko)], ČSPSČ 5, 1897, s. 109.
78. *Zpráva muzejní*. In: Třetí zpráva muzea turnovského za léta 1893–1896, Turnov, [Muzejní výbor] 1897, s. 69–80.
79. (zpr.), *Adámek Karel Václav, Sborník okresu hlineckého, Hlinsko, okresní zastupitelstvo a občanská záložna 1897*; ČSPSČ 5, 1897, s. 140–141.
80. (zpr.), *Borovský Fr. A., Katalog sbírky předloh knihovny Umělecko-průmyslového muzea v Praze, Praha, Umělecko-průmyslové muzeum 1897, 94 s.*; ČSPSČ 5, 1897, s. 74–75.
81. (zpr.), *Čelakovský Jaromír, Cheb a Chebsko, Praha, vl. n. 1897, 19 s., mapa (otisk z OSN)*; ČSPSČ 5, 1897, s. 33.
82. (zpr.), *Červinka I. L., Pravěká hradiska na Moravě, Kroměříž 1896, 64 s., 7 tab.; týž, Dějiny Moravy a prehistorická archeologie, Kroměříž 1897, 71 s.*; ČSPSČ 5, 1897, s. 73–74.
83. (zpr.), *Matoušek Petr, Paměti města Rovenska, Turnov, V. Kudrnáč 1895, 160 s.*; ČSPSČ 5, 1897, s. 142.
84. (zpr.), *Papáček Pavel, O pivovarství v král. městě Berouně. Příspěvek k dějinám českého průmyslu, Beroun, nákl. pivovaru právovárečného měšťanstva 1897, 48 s.*; ČSPSČ 5, 1897, s. 33.
85. (zpr.), *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do poč. XIX. stol. (vyd. Archeologická komise při ČAVU), I. Politický okres kolínský (naps. K. B. Mádl), 116 + 2 s., II. Politický okres lounský (naps. B. Matějka), 94 + 2 s.*; ČSPSČ 5, 1897, s. 73–74.
86. (zpr.), *Tomek V. V., Dějiny města Prahy, XI, Praha 1897, 461 s.*; ČSPSČ 5, 1897, s. 73.

1898

87. *Bouře selské r. 1680 v kraji boleslavském a litoměřickém*, LP 12, 1898, č. 15, 7. 8., s. 2–3, č. 16, 21. 8., s. 2–3, č. 17, 4. 9., s. 1–2, č. 18, 18. 9., s. 3–4; HP 13, 1898, č. 15, 14. 8., s. 3–4, č. 16, 28. 8., s. 2–3, č. 17, 11. 9., s. 2–3 (neukončené – „víc nevyšlo“).
88. *Lemízi a Charváti*, ČL 7, 1898, s. 89–93, 207–214.

89. *Matouš Specinger Černoorský, Matěj Krocínovský, Izaiáš Gigenius Plánický*, ČČM 72, 1898, s. 180–181.
90. *Některé zašlé a zněmčené osady na Turnovsku*, Sborník České společnosti zeměvědné 4, 1898, s. 282–284, 310–312.
91. *Některé zprávy o hospodářství panském v knížectví frýdlantském*, ČSPSČ 6, 1898, s. 173–180 (též separát).
92. *Stará česká jména v horách Jizerských*, Sborník České společnosti zeměvědné 4, 1898, s. 18–19.
93. */Studie k dějinám turnovským I./ Starožitní rodáci turnovští do r. 1620*, HP 13, 1898, č. 9, 8. 5., s. 5, LP 12, 1898, č. 10, 15. 5., s. 6 (neukončené). **V/126-127**
94. *Z Frýdlantska*, ČSPSČ 6, 1898, s. 8–12.
95. (zpr.), *Borovský Fr. A., Václav Hollar, Praha 1898, 72 s. (zvl. otisk sněmovní zprávy)*; ČSPSČ 6, 1898, s. 38.
96. (zpr.), *Červinka In. Lad., Mince a mincovnictví markrabství Moravského, Brno 1897, 108 s., 3 tab.*; ČSPSČ 6, 1898, s. 38.
97. (ref.), *Ledr Josef, Dějiny obce Malina, Kutná Hora 1897, 126 s., 9 rejstříků*; ČSPSČ 6, 1898, s. 38–39.

1899 (– 1900)

98. *Bratr Jan poustevník*, ČČM 73, 1899, s. 540–541.
99. *Drobné zprávy k topografii církevní. Z knih archivu král. hlav. města Prahy, I–IV*, Metod 25, 1899, s. 17–18, 32–35, 26, 1900, s. 13–16, 110–113, 130–133.
99. *Mikuláš Bitešský, písař turnovský*, ČČM 73, 1899, s. 539–540.
101. *O ztracených pamětech kláštera dominikánského v Turnově*, Metod 25, 1899, s. 25–28.
102. *Příspěvek k selské bouři r. 1680 a k poddanským poměrům na Frýdlantsku*, VKČSN, třída fil.-hist.-jazykozp., 1899, č. XIV, 23 s. (Zpr. J. P. [Josef Pekař] v ČČH 6, 1900, s. 386–388.)
103. *Stopy starých stezek zemských na severu českém*, ČL 8, 1899, s. 1–7.
104. *Turnov za válek husitských, I–II*, ČSPSČ 7, 1899, s. 59–67, 117–127, 8, 1900, s. 13–16, 52–63.
105. *Zprávy o malířích a iluminátorech pražských doby jagelonské 1471–1526*, PAM 18, 1898/1899, s. 457–484.
106. *Zprávy o rodině Matouše Rejska [1508–1525]*, PAM 18, 1898/1899, s. 536–537.

1900

107. *Hospodářské prostředky a recepty v knížectví frýdlantském*, ČL 9, 1900, s. 261–263.
108. *Chotěšovské zprávy o selské bouři r. 1680*, VKČSN, třída fil.-hist.-jazykozp., 1900, č. X, 28 s. + obsah.
109. *† Jan Kušta*. In: *Výroční zpráva cis. král. reálky pražské na Novém Městě za školní rok 1899–1900*, Praha 1900, s. 33–37.
110. *Zlatecko*, ČSPSČ 8, 1900, s. 168–169.
111. *Zmizelé nápisy v chrámu na Klášteře Hradišti. Z pozůstalosti P. Gelasia Dobnera*, ČSPSČ 8, 1900, s. 83–84.

1901

112. *Bartoš Písař*, ČČH 7, 1901, s. 310–326, 393–407. **IV/226**
113. *Pozůstalost Dobnerova*, ČČM 75, 1901, s. 1–20, 113–138. (Upozornění, že se připravuje soupis Dobnerovy literární pozůstalosti v ČČH 6, 1900, s. 394.)

1902

114. *Čechy, XII. Severní Čechy*, Praha, J. Otto 1902, 482 s. (Zpr. J. P. [Josef Pekař] v ČČH 8, 1902, s. 371.)

115. *Erbovní a šlechtické rodiny turnovské v XVI. až XVIII. stol.*, ČSPSČ 10, 1902, s. 83–92, 116–142.

116. *Jeníkové Zásadští z Gemsendorfu. Ukázka z „Příběhů města Turnova“*, HP 17, 1902, č. 13, 13. 7., s. 3, č. 14, 27. 7., s. 3–4, č. 15, 10. 8., s. 2–3; LP 17, 1902, č. 18, 20. 7., s. 3–4, č. 19, 3. 8., s. 3–4 (otisk části příspěvku z ČSPSČ 10, 1902, viz 115). **V/1226-1229**

117. *Kde stál první sbor bratří českých v Turnově*, LP 17, 1902, č. 20, 17. 8.⁶ **V/59**

118. *Paměti Vodňanských z Uračova* [ed. Zápisky Nathanaele Vodňanského /do srpna 1620/, Zápisky Jana Vodňanského /1620–1639/, Zápisky pozdějších vlastníků knihy /do 1792/], ČSPSČ 10, 1902, s. 10–15, 53–59.

118a. *Sto let dlouhých!* [báseň] [in: Slavnost na památku stého výročí úmrtí českého slavisty, spisovatele a rodáka Fortunáta Durycha], LP 17, 1902, č. 22, 7. 9., s. 4. **V/758**

119. *Školy na Turnovsku a Hradištsku r. 1790*, LP 17, 1902, č. 7, 30. 3., s. 3–4, HP 17, 1902, č. 7, 6. 4., s. 2–3 (neukončené; další nevyšlo). **IV/1, V/77-78**

120. *Upomínkou na Fortunáta Durycha. 28. srpna 1735 – 31. srpna 1802*, LP 17, 1902, č. 21, 31. 8., s. 1. **V/129-130**

121. *Z historie některých domů turnovských*, LP 17, 1902, č. 21, 31. 8., s. 2–3. **V/127-128**

122. (ref.), *Gross Hynek, Václava Březana Regesta výsad daných městu Českému Krumlovu za panství rožmberského*, Praha 1902, 17 s. (zvl. otisk z VKČSN); ČSPSČ 10, 1902, s. 110.

123. (ref.), *Menčík Ferdinand, Dějiny města Jičína, I.1, Jičín 1902, 240 s.*; ČSPSČ 10, 1902, s. 109–110.

124. (ref.), *Sládeček Antonín, Paměti města Dobrovice, Praha, nákl. obce Dobrovice 1900*; ČSPSČ 10, 1902, s. 109.

1903

124a. *Cyrano de Bergerac*, [Turnov, Studentstvo turnovské 1903], 1 list. Tiskl Josef Glos v Semilech. Text k uvedení hry v turnovském divadle (s Jiřím MIKENDOU).

125. *Příběhy města Turnova nad Jizerou, 1. Od založení města do r. 1620*, Turnov 1903, XVI + 351 s., 5 příl. (Zprávy muzea turnovského IV. Za r. 1896–1902). (Zpr. a rec. ČČH 9, 1903, s. 477; Josef Pekař v ČČH 10, 1904, s. 222–224; Z. W. [Zikmund Winter], PAM 20, 1902–1903, s. 585–586.)

126. *Trosky, Mladá Boleslav, nákladem učitelské jednoty z okolí Trosek v Rovensku, 1903, 8 s.* (zvl. otisk z Jizeranu, viz 132). **V/903-904, V/1030-1033, V/1155-1156**

127. *Konšelé turnovští do r. 1620. Z „Příběhů města Turnova“*, LP 18, 1903, č. 3, 1. 2., s. 2, HP 18, 1903, č. 3, 8. 2., s. 3–4; LP 18, 1903, č. 4, 15. 2., s. 3, č. 6, 15. 3., s. 3–4, č. 9, 19. 4., s. 3, č. 14, 21. 6., s. 3. **V/63-65**

128. *Kronika Bartoše písaře. Pokus kritického rozboru*, VČAVU 12, 1903, s. 241–257, 333–343, 463–484, 551–576, 645–671 (též zvl. otisk).

129. *O rodině Fortunáta Durycha*, ČČM 76, 1903, s. 174–177.

130. *O rodině Fortunáta Durycha*, LP 18, 1903, č. 9, 19. 4., s. 2–3.

131. *Obyvatelstvo turnovské v době podobojí. Z Příběhů města Turnova*, LP 18, 1903, č. 1, 4. 1., s. 2–5.

132. *Trosky, Jizeran 24, 1903, č. 36, 9. 5., příl., č. 38, 16. 5., příl., č. 40, 23. 5., příl. ?* **V/903-904, V/1030-1033, V/1155-1156**

133. *Zápisky o rodině Jana st. ze Žerotína 1473–1516*, ČSPSČ 11, 1903, s. 95–96.

134. *Zasláno* [proces proti rytíři A. P. Šlechtovi], HP 18, 1903, č. 12, 28. 6., s. 5.

⁶ Záznam dle nalepeného tisku ve fondu, příslušné číslo novin jsem neměla k dispozici. Dále dle Šimákovy rukopisné bibliografie.

1904

135. *Průvodce Českým rájem*, Turnov [1904]; verze:

a) *Průvodce Českým rájem. 150 výletů Pojizeří, Podkrkonoší, Podještědí* [podtitul na titulním listě *Sto padesát výletů z Turnova*], Václav Kudrnáč, Turnov [1904], 109 s., obr., příloha Z dějin města Jičína od A[ugustina] S[eiferta] (28 s.), reklamy.

b) *Průvodce Českým rájem. Jedno sto padesát výletů (Pojizeří, Podkrkonoší a Podještědí)* [podtitul na titulním listě *Stopadesát výletů z Turnova*], Václav Kudrnáč, Turnov, s. d., 109 s., nestr. Rejstřík místní [7 s.], errata [1 s.], obr., příloha Z dějin města Jičína (28 s.), reklamy.

136. *Bedřich Bernau*, ČSPSČ 12, 1904, s. 32–35 (s Janem Herainem; J. V. Šimák autorem bibliografie, s. 33–35).

137. *[Dne 2. ledna zemřel v Plaňanech správce tamějšího cukrovaru Bedřich Bernau]*, ČČH 10, 1904, s. 109.

138. *Malíři turnovští [17.–18. stol.]*, PAM 21, 1904–1905, s. 69–76.

139. *Rohozec Hrubý*. In: *Ottův slovník naučný*, 21, R–Roz, Praha, J. Otto 1904, s. 899–900.

140. *Z knihy smluv města Turnova z r. 1612–1644*, ČSPSČ 12, 1904, s. 95–96.

141. *Zbytky chrámku z doby přechodní ve Vyšehořovicích*, ČSPSČ 12, 1904, s. 74–84.

142. *Ziga Vaničkovice*, účastník bouře pražské v roce 1524, ČČM 78, 1904, s. 33–42.

143. *Zpráva o virtuosích Františku a Jiřím Bendovi*, Zvon 4, 1904, s. 380.

1905 (– 1906)

144. *Příběhy města Turnova nad Jizerou, 3. Místopis*, Turnov 1905, XXII + 658 s. + XVII tab. obr. (Zprávy muzea turnovského V. za rok 1903–1904). (Zpr. J. P. [Josef Pekař] v ČČH 12, 1906, s. 117.)

145. *Budoucnost německé univerzity v Praze. (Dopis)* [o přednášce prof. Rabla 19. 1. 1905

v akademickém odboru německého Schulvereinu v Lipsku], Čas 19, 1905, č. 23, 23. 1., s. 2–3. **V/16**

146. *Drobné zprávy k místopisu církevnímu*, ČSPSČ 13, 1905, s. 102–103.

147. *František Tázler*, HP 20, 1905, č. 16, 27. 8., s. 2–3, LP 20, 1905, č. 20, 3. 9., s. 1–2, HP 20, 1905, č. 17, 10. 9., s. 1–2.

148. *Klerikové z Horního Pojizeří, svěcení v l. 1395–1415 [Příspěvky místopisné]*, ČSPSČ 13, 1905, s. 30–33, 67–69.

149. *Místopisné droby z archivu pražského*, ČSPSČ 13, 1905, s. 124–125.

150. *Nekrology z knih města Rovenska pod Kamenicí*, ČSPSČ 13, 1905, 71–72.

151. *O speciálních mapách jakožto pomůckách dějzpytných*, ČČH 11, 1905, s. 300–312.

152. *Skály*. In: *Ottův slovník naučný*, 23, Schlo–Sta, Praha, J. Otto 1905, s. 252.

153. *Stará jména luk rovenských*, ČSPSČ 13, 1905, s. 72.

154. *Studenti z Čech, Moravy a Slezska na německých univerzitách v XV.–XVIII. stol.*, ČČM 79, 1905, s. 290–297, 419–424, ČČM 80, 1906, s. 118–123, 300–305, 510–539.

155. *Za ř. W. W. Tomkem*, ČČM 79, 1905, s. 491–498.

156. *Zprávy o zvonářích a konvářích pražských doby jagellonské*, PAM 21, 1904–1905, s. 473–506 (též separát). **IV/228**

1906

157. *Průvodce Českým rájem*, Václav Kudrnáč, Turnov [1906], 111 s. (2. vyd.):

Průvodce Českým rájem. Sto padesát výletů z Turnova, Turnov, nákladem místního komitétu pro univerzitní kurzy v Turnově, s. d. [1906 /v NK s přijímacím razítkem s datací 4. IX. 1906, reklamy 9 s./], 111 s. s rejstříky a obrázky (vyd. přepracované s barevnou mapkou hejtmanství turnovského, mapku kreslil Josef Technik, učitel v Bílé). V komisi Ústředního nakladatelství, knihkupectví a papírnickví čsl. Jos. Rašina v Praze – VII. Tisk Ed. Grégr a syn Praha. Totéž v MČR v Turnově.

158. *Průvodce Českým rájem. Stopadesát výletů z Turnova*, Václav Kudrnáč, Turnov, s. d. (označeno 3. vyd.), 109 s., obr., geologická mapka Turnova a okolí od Václava Bělohlávka, příloha Z dějin města Jičina, reklamy.

158a. *Zpráva o činnosti Historického spolku v Praze za rok 1905*, Praha, Historický spolek 1906, 8 s. (Spoluautor – Zpráva jednatelská, s. 3–6.)

159. *České rotundy na půdě saské*, ČSPSČ 14, 1906, s. 75–79.

160. *Kněz Martin z Betléma*, ČČH 12, 1906, s. 342–344.

161. *Prameny a pomůcky Hájkovy*. In: Sborník prací historických. K šedesátým narozeninám dvor. rady prof. dra Jaroslava Golla (red. Jaroslav Bidlo – Gustav Friedrich – Kamil Krofta), Praha, Historický klub 1906, s. 195–213.

162. *Přátelům české archeologie*, ČSPSČ 14, 1906, s. 135.

163. *Turnov*. In: Ottův slovník naučný, 25, T–Tz, Praha, J. Otto 1906, s. 940–941.

164. *V Turnově [byl zbourán poslední starobylý dům na náměstí]*, ČSPSČ 14, 1906, s. 94.

165. *Zprávy o kamenících a zednících pražských doby jagellonské*, PAM 22, 1906–1908, s. 39–76 (též separát).

166. *Aus der neuesten Literatur der deutschen Kolonisation in Böhmen*, Politik 45, 1906, č. 195, 17. 7., s. 1–2, č. 198, 20. 7., s. 1–2, č. 203, 25. 7., s. 1–3, č. 210, 1. 8., s. 1–2, č. 217, 8. 8., s. 1–2 (polemika s prací Georg Juritsch, *Die Verbreitung deutscher Dorfnamen in Böhmen vor einem halben Jahrtausend. Nach Quellen*, XXXII. Jahresbericht der k. k. deutschen Staatsrealschule in Pilsen 1905, s. 13–29). **V/133-142**

167. (ref.), *Strnad Josef, Listář královského města Plzně a druhdy poddaných osad, II. 1450–1526, Plzeň, Městské historické muzeum 1905, XX + 910 s.; ČČH 12, 1906, s. 76–79.*

1907

168. *Bohemica v Lipsku*, Praha, ČAVU (Historický archiv č. 29) 1907, 117 s. (Rec. a zpr. ČČH 13, 1907, s. 234; Václav Flajšhans, NL 47, 1907, č. 141, 24. 5., s. 1; Hugo Traub v ČMM 31, 1907, s. 460–463; Josef Volf, ČČM 81, 1907, s. 319–323.)

169. *Kronika Pražská Bartoše Písaře; Paměti o bouři Pražské roku 1524; Listy a kronika Mistra Jiřího Píseckého*, Praha: nákladem nadání Františka Palackého, péčí komise zřízené při Historickém spolku, 1907 (Prameny dějin českých /Fontes rerum bohemicarum/, VI.), XXXIX + 439 s. (Rec. a zpr. ČČH 13, 1907, s. 455; Julius Glücklich v ČČH 16, 1910, s. 84–87; Jan Herben, Čas 22, 1908, č. 9, 10. 1., s. 2, č. 13, 14. 1., s. 2–4; Václav Novotný, Naše doba 15, 1907–1908, s. 546–548; R. U. [Rudolf Urbánek], Přehled 7, 1908–1909, s. 356–357; Čeněk Zíbrt, ČČM 82, 1908, s. 134–135.)

170. *Šestá zpráva muzea turnovského na rok 1905–1906. (O činnosti muzejního výboru za l. 1896–1906)*, Turnov 1907, 31 s. **IV/3**

171. „*Amtliche Ostnamenčechisierung*“ in Böhmen, Čechische revue 1, 1907, s. 257–276.

172. *Ke článku o malířích turnovských [doplněk a oprava]*, PAM 22, 1906–1907–1908, s. 587.

173. *List Bohuslava Balbína o dějinách kláštera chotěšovského [1676]*, PAM 22, 1906–1907–1908, s. 592–594.

174. *Popis panství královského u Berouna z r. 1643*, PAM 22, 1906–1907–1908, s. 461–468.

175. *Selská bouře na Tepelsku r. 1680*, VKČSN, třída fil.-hist.-jazykozp., 1907, č. VIII, 40 s.

176. *Václav Vitek, mašovský rychtář*, ČSPSČ 15, 1907, s. 29–31.

177. *Za Karlem Liebscherem*, Máj 5, 1907, s. 172–174, 192–193. **V/569-571**

178. *Zpráva o Janu Hejlíkovi, kameníku plzeňském [1676]*, PAM 22, 1906–1907–1908, s. 591–592.

179. *Das böhmische Landesarchiv und die Landespublikationen [Mitteilungen aus dem Landesarchive des Königreiches Böhmen, I. Band (red. Adalbert J. Nováček, Prag 1906, 211 s., 2 Beilagen /Pläne/]; Čechische revue 1, 1907, s. 520–532. **V/1168***

1908 (– 1913)

- 180.** *Čechy, XIV. Severní Čechy, část 2*, Praha, J. Otto 1908 (spoluautor: kap. *Krkonoše*, s. 187–266).
- 181.** *From the Bohemian Paradise*, Prague, Printing – Office Edv. Leschinger 1908, 19 s.
- 182.** *Listář k dějinám školství na Turnovsku*, Turnov, vl. n. (Publikace učitelstva okresu turnovského č. 1) 1908, XV + 127 s. (Zpr. ČČH 15, 1909, s. 126; J. V. [Josef Volf], PAM 23, 1908–1909, s. 455.)
- 183.** *[Provolání turnovského muzea ke zřízení vlastivědné jednoty a časopisu]*, Turnov, správa muzea 1908, 1 list (leták).⁷
- 184.** *Zpráva o činnosti Historického spolku v Praze za léta 1906 a 1907*, Praha, Historický spolek 1908, 12 s. (Spoluautor – Zpráva jednatelská, s. 3–6.)
- 185.** (red. s A. Kalfusem a Lotharem Suchým), *Od kolébky Riegrovy. Almanach ve prospěch zřízení Riegrovy mohyly na Kozákově*, Turnov, nákladem Družstva pro zřízení mohyly na Kozákově 1908, 97 s. (J. V. Šimák, *Doslov*, s. 95–96.) (Zpr. Besedy Času 13, 1908, č. 9, 1. 3., s. 69; Přehled 6, 1907–1908, č. 25, 13. 3. 1908, s. 429.)
- 186.** *Ke stati „Místní jména krkonošská“*, Časopis turistů 20, 1908, s. 132–133. (Reakce na čl. Josefa Aleše, *Místní jména krkonošská*, Časopis turistů 20, 1908, s. 16–19.) **V/99-100 (rkp.)**
- 187.** *Odpověď p. MUDr. Karlu Tatrovi, lázeňskému lékaři v Sedmihorkách (Zasláno)*, LP 23, 1908, č. 16, 19. 7., s. 9.
- 188.** *Z dějin katolické reformace na panství branském*, ČSPSČ 16, 1908, s. 14–21. Srv. **1289**.
- 189.** *Z minulosti. Materiál k historii Podkrkonoší. [I.] 1682, 2. prosince v Semilech. – Výkaz mezi hamru plavského*, Krakonoš 30, 1908, č. 28, 22. 8., s. 2–3; *II. Zprávy o zhanění dcery semilského kantora*, Krakonoš 30, 1908, č. 30, 5. 9., s. 2–3; *III. Listy o zločinci Medkovi, popraveném v Železném Brodě [1685]*, Krakonoš 30, 1908, č. 32, 19. 9., s. 1–3; *IV. Dva listy o dluh k záduší jičínskému [1627]*, Krakonoš 30, 1908, č. 34, 3. 10., s. 1–2; *V. Svědomí o pomezí panství navarovského a frydlantského r. 1539*, Krakonoš 32, 1910, č. 25, 26. 6., s. 1–3; *VI. Strach z moru [1665, 1680 dáno v Sobotce]*, Krakonoš 32, 1910, č. 36, 4. 9., s. 2–3; *[VII.] Strach z moru [1680–1681 dáno v Sobotce]*, Krakonoš 32, 1910, č. 38, 18. 9., s. 1–3; *VIII. Turnovští a hejtman Štěpanický [1638]*, Krakonoš 32, 1910, č. 39, 25. 9., s. 1–3; *VIII. [!] Spor o pomezí panství navarovského a frydlantského r. 1539*, Krakonoš 32, 1910, č. 45, 6. 11., s. 1–2, č. 46, 13. 11., s. 1–3, č. 47, 20. 1., s. 1–4.
- V/55-56, V/65-69, V/71-74, V/101-105, V/1230, V/1231**
- 190.** *Zprávy o některých farách a školách v Horním Pojizeří v době protireformační*, PAM 23, 1908–1909, s. 99–108, 169–178, 265–268, 347–352, 563–572; 24, 1910–1911, s. 177–182; PAM 25, 1913, s. 59–67.
- 191.** (ref.), *[Z článků v gymnazijních programech letos uveřejněných, zejm. Fr. Bareš, K vycházkám po Boleslavsku, Gymnázium Mladá Boleslav, I.–II. část, r. 1907–1908]*, ČSPSČ 16, 1908, s. 213–214.

1909

- 192.** *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okresu turnovském*, Praha, Archeologická komise ČAVU (Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století, sv. 32) 1909, VIII + 259 + [3] s. **IV/230** (Zpr. J. P. [Josef Pekař] v ČČH 16, 1910, s. 111–112; Karel Guth o soupisech památek v ČČH 19, 1913, s. 239–245; Josef Máša v ČČM 84, 1910, s. 159–160.)
- 193.** *Turnovské muzeum, jaké jest a jaké by mohlo a mělo býti*. Zpráva muzea turnovského VII za r. 1908, Turnov 1909, 14 s.
- 194.** *Zpovědní seznamy arcidiecéze pražské (Consignationes paschalites poenitentium) z let 1671 až 1725, I.1. (část I a II) Boleslavsko a Kouřimsko*, Praha, Historický spolek 1909, XII + 405 s. **IV/223** (Zpr. ČČH 15, 1909, s. 493.)

⁷ Uloženo: MČR Turnov, k. 6 a 9, č. P-JVŠ-738.

- 195.** *Dekret kutnohorský*, ČČH 15, 1909, s. 219. (Doplňěk ke článku Gustava Friedricha, *Dekret kutnohorský (Poměr jeho rukopisných textů)*, ČČH 15, 1909, č. 1, s. I–XII, příl. 1 faksim.) **IV/4**
- 196.** *Dekret kutnohorský*, LP 24, 1909, č. 10, 2. 5., s. 2–3, HP 24, 1909, č. 9, 9. 5, s. 3, LP 24, 1909, č. 12, 30. 5., s. 2–3, č. 13, 6. 6., s. 2–3.
- 197.** *Dobrozdání, jak potrestati česká města po bitvě bělohorské*, Sborník věd právních a státních 9, 1908–1909, s. 293–297. **V/92-98 (rukopis)**
- 198.** *O nynějších názorech českého dějepisectví*, Česká škola 8, 1909, s. 10–12, 25–28, 40–44. **V/25-33, V/1248-1253**
- 199.** *O Starých letopisech*, NL 49, 1909, č. 51R, 20. 2., s. 1–2. **IV/5, V/34-35**
- 200.** *Psal Pavel Židek českou kroniku?* ČČH 15, 1909, s. 218–219.
- 200a.** *Staré letopisy české*. In: Ottův slovník naučný, 28, Doplnky, Praha, J. Otto 1909, s. 1091–1092.
- 201.** *Turnovské muzeum, jaké jest – a jaké by mělo a mohlo býti*, HP 24, 1909, č. 11, 13. 6., s. 3–4, č. 12, 27. 6., s. 2–3. (Vyšlo též samostatně, viz **193**.)
- 202.** *Z muzea turnovského [výkopy u Nudvojevic]*, LP 24, 1909, č. 20, 5. 9, s. 4, HP 24, 1909, č. 17, 12. 9., s. 3–4. **V/181**
- 203.** *Zpráva o činnosti Historického spolku za rok 1908*, ČČM 83, 1909, s. 392–393. **V/36-37**
- 204.** *Zřízení o komorním, hejtmanském a dvorském soudu z r. 1534*, Sborník věd právních a státních 9, 1908–1909, s. 291–293. **IV/10**
- 205.** (ref.), *K vycházkám po Boleslavsku* [Fr. Bareš, *K vycházkám po Boleslavsku*, Gymnázium Mladá Boleslav, I.–II. část, r. 1907–1908], ČSPSČ 17, 1909, s. 82–83, 143–144.

1910

- 206.** *Die Handschriften der Graf Nostitz'schen Majoratsbibliothek in Prag*, Prag, ČAVU (Archeologische Commission) 1910, IX + 170 s.
- 207.** *Listář fary turnovské z let 1620–1696*, VKČSN, tř. fil.-hist.-jazykozp., 1910, č. VI, 154 s. (Zpr. Josef Volf, ČČM 85, 1911, s. 289–291.)
- 208.** *Rukopisy majorátní knihovny hrabat z Nostitz a Rhienecka v Praze*, Praha, ČAVU (Soupis rukopisů knihoven a archivů zemí českých, jakož i rukopisných bohemik mimočeských, vyd. I. a III. tř., sv. 2) 1910, XI + 166 s. **IV/224** (Rec. a zpr. F. Kameníček v ČMM 35, 1911, s. 362–365; F. Slabý, *Bibliografické knihy a pomůcky*, Časopis moderní filologie 1, 1911, s. 470–472; Josef Volf, PAM 24, 1910, s. 398–399.)
- 209.** *Divadlo v Turnově r. 1790 – Obrazy v dražbě [v Turnově r. 1772] – Čeští skláři v Rusku r. 1783 [obchodní cesta Jana Dlouhého z Těpeř]*, ČSPSČ 18, 1910, s. 162.
- 210.** *Krajina u pramenů jizerských r. 1539*, Časopis turistů 22, 1910, s. 463. **V/37**
- 211.** *Narozeniny univ. prof. dra Pekaře*, HP 25, 1910, č. 8, 24. 4., s. 5. **V/150**
- 212.** *Několik příspěvků k českým dějinám právním z let 1625–1630*, Sborník věd právních a státních 11, **1910–1911**, s. 90–118.⁸ **IV/11, V/1215**
- 213.** *Nový kronikář český. Kritický příspěvek k Starým letopisům českým [přednáška O neznámém dosud kronikáři českém, ve tř. fil.-hist.-jazykozp. KČSN 21. 2. 1910]*, ČČH 16, 1910, s. 191–200. [Matouš z Chrudimě] **IV/6, V/80-89**
- 214.** *Opravy [k Soupisu památek okresu turnovského]*, PAM 24, 1910, s. 60.
- 215.** *Prehistorický výzkum archeologického družstva muzea turnovského, konaný v okolí r. 1909*, Obzor prehistorický 1, 1910, s. 1–5.
- 216.** *Předmluva*. In: Adolf Patera – Antonín Podlaha, *Soupis rukopisů knihovny metropolitní kapitoly pražské*, 1, Praha, ČAVU (Soupis rukopisů knihoven a archivů zemí českých, jakož i rukopisných bohemik mimočeských, vyd. I. a III. tř., sv. 1), 1910, s. V–VIII. **V/90-92**
- 216a.** *Soupis rukopisů a knihoven zemí českých, jakož i rukopisných bohemik mimočeských, vydávaný I. a III. třídou České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění*, VČAVU 19, 1910, s. 399–401.

⁸ Pravděpodobně v roce 1910, vyšlo až 1911.

– Z minulosti. Materiál k historii Podkrkonoší (pokračování), 1910 – viz **189**.

217. *Ze starých dob. Materiály k dějinám Podkrkonoší, [I.] Z vojny třicetileté*, Jičínské noviny 29, 1910, č. 22, 14. 8., s. 1–2; *II. Několik zhostů*, Jičínské noviny 29, 1910, č. 26, 25. 9., s. 1–2. **V/79, V/74-75, V/1182**

218. (ref.), Klimeš J. M., *Die Ortsnamen im südlichen und südwestlichen Böhmen, Prag 1909, 177 s.* (Sonderabdruck aus dem Mitteilungen des Vereines für Geschichte der Deutschen in Böhmen 47); *Čechische Revue* 5, 1910, s. 81–94. **IV/242, V/41-54**

219. (ref.), *Nové monumentální publikace historické* [Josef Teige, *Základy starého místopisu pražského z let 1437–1620*, Praha, Král. hl. m. Praha 1910; Antonín Podlaha, *Catalogus codicum manuscriptorum bibliothecae metropol. capituli Pragensis* /Katalog rukopisů kapitulní kn. pražské/, Praha, ČAVU 1910], *Venkov* 5, 1910, č. 277, 24. 11., s. 9. **IV/7, V/40**

220. (ref.), *Sedláčkův Místopisný slovník historický Král. českého* [August Sedláček, *Místopisný slovník historický Král. českého*, Praha, s. d.], *NL* 50, 1910, č. 88R, 30. 3., s. 1. **V/17**

1911

221. *Hodkovice = v Chodech?* ČČH 17, 1911, s. 316.

222. *Ke sporu o počátek Jičina*, Jičínské Noviny 30, 1911, č. 4, 2. 2., [s. 1–4], č. 6, 19. 2., [s. 1–3], č. 7, 26. 2., [s. 1–3], č. 8, 12. 3., [s. 1–3]. (Srov. L. Patočka, *Jičín od založení do roku 1337*, Jičínské noviny 30, 1911, č. 1, 1. 1., [s. 1–4]; J[osef] M[etoděj] Jakubička, *O vzniku města Jičina*, Jičínské noviny 30, 1911, č. 2, 15. 1., [s. 2–5]; týž, *Ke článku „O vzniku města Jičina“*, Jičínské noviny 30, 1911, č. 5, 12. 2., [s. 1–3].) **V/119-126, V/916-918**

223. *Ke zprávě o Thurnově rodišti*, ČČH 17, 1911, s. 130.

224. *Noviny z Prahy z let 1611–1612*. In: Sborník příspěvků k dějinám královského hlavního města Prahy, díl II, 1911, s. 34–46. **IV/19**

225. *Počátky kláštera Hradiště nad Jizerou*, VČAVU 20, 1911, s. 357–368.

226. *První humanismus a české dějiny*, Zlatá Praha, 1911, č. 20, s. 229–231, č. 21, s. 246–248, č. 22, s. 255–259. **V/106-116, V/892-893** (Zpr. -Glch.- [Julius Glücklich] v ČČH 17, 1911, s. 260.)

227. *Příspěvek ke statistice obchodu a řemesel v Boleslavsku v XVIII. stol.*, ČSPSČ 19, 1911, s. 14–16.

228. *Vladislavice, zaniklá ves u Mnich. Hradiště?* ČČH 17, 1911, s. 218–219.

229. *Výstava českých malířek v Turnově*, Jičínské noviny 30, 1911, č. 24, 1. 8., [s. 2–3], č. 26, 20. 8., [s. 2]. **V/131-132**

230. *Zpráva o činnosti Historického spolku v Praze [za rok 1909]*, ČČM 85, 1911, s. 207. **V/98**

1912 (– 1913)

231. *Stanovy muzejního spolku pro Turnov a okolí*, Turnov, Muzejní spolek 1912, 15 s.

232. *Zikmund Winter. Materiál k vypsání života i díla*, Praha, SPSC 1912, 35 s. (samostatný otisk, viz **262**). (Zpr. Přehled 11, 1912–1913, s. 273.)

233. *Co značí jméno Žižka?* Rudé Květy 11, 1911–1912, č. 9, 1. 2. 1912, s. 134–135. **V/164**

234. *Českým rájem*. Přednáška prof. dra J. V. Šimáka ke 180 světelným obrazům od dra J. Zemana, lékaře v Turnově, Český ráj 5, 1912, s. 89–100, 130–136, 178–180. **V/1197-1205**

235. *Dodatky k „Pamětem Mik[uláše] Dačického z Heslova“*, VČAVU 21, 1912, s. 71–76. **IV/19** (Zpr. ČČH 19, 1913, s. 262–263.)

236. *Dvojí vyhláška c. k. okres. hejtmána [v Turnově] r. 1850*, HP 27, 1912, č. 18, 22. 9., s. 8. /*Historické drobnosti*/ **V/178**

237. *K zamýšlené úpravě Trospek*, LP 27, 1912, č. 8, 7. 4., s. 3–4. **V/150** (Srov. -, *V příčině schodů na Pannu na Troskách*, LP 27, 1912, č. 8, 7. 4., s. 4.)

238. *Kde byl Žižka pochován?* ČČH 18, 1912, s. 7–20 (též separát). (Diskuse k: Jindřich Matiegka, *Pozůstatky slavných mužů a žen a jejich identifikace*, Lidové rozpravy lékařské 1912, č. 108.) **V/894-900**

239. *Kde byl Žižka pochován?* ČČH 18, 1912, s. 463–464. **IV/18**
240. *Konšelé turnovští od r. 1620*, LP 27, 1912, č. 17, 4. 8., s. 2–3, č. 18, 18. 8., s. 1–2, č. 19, 31. 8., s. 2–3, č. 21, 29. 9., s. 1–2, č. 24, 3. 11., s. 7, č. 27, 15. 12., s. 7; LP 28, 1913, č. 1, 5. 1., s. 7, č. 5, 2. 3., s. 8, č. 6, 16. 3., s. 6–7, č. 7, 30. 3., s. 6, č. 10, 4. 5., s. 6–7; HP 27, 1912, č. 15, 11. 8., s. 1–3, č. 16, 25. 8., s. 2–3, č. 17, 8. 9., s. 2–3, č. 18, 22. 9., s. 2–3, č. 19, 13. 10., s. 2–3, č. 23, 8. 12., s. 7; HP 28, 1913, č. 6, 23. 3., s. 7, č. 8, 27. 4., s. 8, č. 10, 25. 5., s. 7–8. (Celé vyšlo 1921 a 1932, viz 448.) **V/229**
241. *Názvy ulic r. 1849*, LP/HP 27, 1912, 1. 9.⁹ **V/169**
242. *Neznámé inkunábule Jednoty bratrské*, Listy filologické 39, 1912, s. 39–43. **IV/16, V/143-146**
243. *Nové zprávy o selské bouři r. 1680 v severním Boleslavsku*, VČAVU 21, 1912, s. 475–489. **II/14, V/193-207** (Zpr. ČČH 19, 1913, s. 262.)
244. *Paběrky rodopisné [I. Paměť rodu Příchovských z Příchovic. II. Svědomí o příbuzných, vydané od Alžběty Mateřovské z Hustiřan 6. května 1620 a od Karla Leopolda Rodovského odtudž po r. 1680. III. Z paměti Žďárských ze Žďáru. IV. Z paměti Boryně ze Lhoty]*, ČSPSČ 20, 1912, s. 22–26, 56–64. **IV/17, V/184-192**
245. *Počátky města Vysokého nad Jizerou*, Podkrkonošský kraj 2, 1912, č. 10, 3. 5., s. 3. **V/161-163**
246. *Pons Puchoni, Postupenice, les Vysoká*, ČČH 18, 1912, s. 61.
247. *Příspěvek k výkladu zákona o zachování jazyka českého z r. 1615*, Sborník věd právních a státních 12, 1911–1912, s. 173–184. **IV/20, V/1191-1196** (Zpr. ČČH 19, 1913, s. 389–390.)
248. *Socha P. Marie na kašně na náměstí v Turnově*, LP 27, 1912, č. 19, 31. 8., s. 7. */Historické drobnosti/*
249. *Stavební vývoj města Turnova*, Krása našeho domova 8, 1912, s. 69–77. **IV/12, V/165-169**
250. *Trosky, Krakonoš [Jičín]* 34, 1912, č. 30, 21. 7., s. 3–5.
251. *Umělecká výstava v Turnově [Ludvík Kuba, Antonín Slaviček]*, LP 27, 1912, č. 13, 14. 7., s. 2. **V/170**
252. *Výstava obrazů Ant. Slavička a L. Kuby*, HP 27, 1912, č. 16, 25. 8., s. 4. **V/171**
253. *Výstava obrazů Ant. Slavička a Lud. Kuby*, HP 27, 1912, č. 14, 28. 7., s. 5. **V/171**
254. *Výstava uměleckých děl malířů Ant. Slavička a Ludvíka Kuby*, HP 27, 1912, č. 17, 8. 8., s. 3. **V/171**
255. *Vyzvání na chvalné sousedstvo turnovské*, LP 27, 1912, č. 21, 29. 9., s. 6. */Historické drobnosti/*
256. *Vzácný nálezný archivní v Turnově*, HP 27, 1912, č. 14, 28. 7., s. 5. **V/172**
257. *Vzpomínka [na Kateřinu Skrejšovskou]*, Máj 10, 1912, s. 249–250. **V/1055**
258. *Z dopisů P. Al[oise] Hackenschmidta, přítele Balbínova, P. J. Gamansovi S. J. z let 1665–1667*, VKČSN, tř. fil.-hist.-jazykozp., 1912, č. I., 24 s. **IV/15** (Zpr. ČČH 19, 1913, s. 263.)
259. *Z muzea turnovského*, LP 27, 1912, č. 22, 6. 10., s. 3. **V/178**
260. *Z věžní báně roku 1837 [v Turnově]*, LP 27, 1912, č. 18, 18. 8., s. 2–4. **V/173**
261. *Zikmund Winter a česká věda národohospodářská*, Obzor národohospodářský 17, 1912, s. 353–357. **V/174-177**
262. *Zikmund Winter. Materiál k vypsání života i díla*, ČSPSČ 20, 1912, s. 89–108, 145–156, 184–185 (Vyšlo též samostatně, viz 232). **V/216-228** (Zpr. ČČH 19, 1913, s. 267.)
263. *Zpráva o archivu městském [v Turnově] a práci v něm za rok 1912*, HP 27, 1912, č. 19, 13. 10., s. 4, LP 27, 1912, č. 23, 20. 10., s. 2–3, HP 27, 1912, č. 20, 27. 10., s. 3. **V/179**
264. *Zpráva o činnosti Historického spolku za r. 1910*, ČČM 86, 1912, s. 207–208.
265. (ref.), *Jecht Richard, Der Oberhaus. Hussitenkrieg und das Land der Sechsstädte unter Kaiser Sigmund I. (–1430)*, Görlitz 1911, 247 s.; ČČH 18, 1912, s. 220–228.

1913

266. *Vzpomínka z Kalicha. Příspěvek k dějinám Kalicha a jeho okolí*, Besedice u Malé Skály 1913, 21 s. (Pro české turisty vydal /v zastoupení odboru Národní jednoty severočeské/ František Kinský.)¹⁰

⁹ Záznam dle nalepeného tisku ve fondu a rkp. bibliografie, příslušné číslo novin jsem neměla k dispozici.

¹⁰ Dílo vyšlo jako anonymní; autorem je J. V. Šimák.

267. (ed.), Winter Zikmund, *Český průmysl a obchod v XVI. věku*, Praha, ČAVU 1913, XII + 682 s. **IV/244** (předml.), **V/260-266** (předml.) (Rec. a Zpr. ČČH 19, 1913, s. 509–510; Zdeněk Nejedlý, *Česká kultura 2, 1913–1914*, s. 43; Václav Vojtíšek, ČČM 88, 1914, s. 72–76; PAM 25, 1913, s. 187.)
268. [(ed.)],¹¹ Winter Zikmund, *Zlatá doba českých měst*, Praha, J. Otto (ed. Česká knihovna zábavy a poučení, sv. 30) 1913, 266 s. (s. 244–260 *Rejstřík* [jmenný, místní a věcný]).
269. *Balbínovy výpisy ze dvou ztracených kronik*, VKČSN, tř. fil.-hist.-jazykozp., 1913, č. III, 16 s. **IV/23** (Zpr. ČČH 20, 1914, s. 123.)
270. *Byl-li Žižka v Litoměřicích r. 1422? – Newehaus. Czobnik*, ČČH 19, 1913, s. 481–487. **IV/27**, **V/270-276** (Zpr. V. V. [Václav Vojtíšek], ČČM 88, 1914, s. 94.)
271. *K provedení „Štajnsnajdrů“* [hra Abigail Horákové na Šimákův námět], LP 28, 1913, č. 24, 2. 11., s. 3.
272. *Padělaná listina v archivu muzejním*, PAM 25, 1913, s. 44–45.
273. *Pověst a „pověst“*, Český ráj 6, 1913, s. 175–178. **V/532-533**
274. *Řády řemeslných cechů turnovských z XVI.–XVIII. století*, HP 28, 1913, č. 7, 13. 4., s. 2, č. 8, 27. 4, s. 2–3, č. 9, 11. 5., s. 2–3, č. 10, 25. 5., s. 2, č. 15, 10. 8., s. 3–4, č. 16, 24. 8., s. 2–3, č. 23, 14. 12., s. 8–9; LP 28, 1913, č. 9, 20. 4., s. 2, č. 13, 15. 6., s. 3–4, č. 17, 3. 8., s. 3, č. 20, 7. 9., s. 2–3, č. 22, 5. 10., s. 2–3. (Dále viz **448**, **705**) **V/938**, **V/1140**
275. *Vlastivědné úkoly samosprávných sborů*, Věstník poradního sboru českých okresů v Království českém 3, 1913, s. 51–56, 65–67. **V/254-259** (Zpr. Zdeněk Wirth, *Za Starou Prahu* 4, 1913–1914, s. 32.)
276. *Z archivu města Bakova nad Jizerou*, ČSPSČ 21, 1913, s. 28–33, 79–88, 113–121. **V/1149-1154**
277. *Zlomek druhého rukopisu „Výtahu kroniky Vavřince z Březové“*, VČAVU 22, 1913, s. 458–459. **IV/22**
278. *Zpráva o činnosti Historického spolku za l. 1911 a 1912*, ČČM 87, 1913, s. 414–415. **V/212**, **V/1056**
– *Zprávy o některých farách a školách v Horním Pojizeří v době protireformační*, 1913 – viz **190**.
279. *Zprávy o selské bouři r. 1680 z říšského válečného archivu*, VČAVU 22, 1913, s. 361–370. **IV/24**, **V/1157-1166** (Zpr. ČČH 20, 1914, s. 361.)

1914

280. *[Dne 28. února zemřel v Broumově v nemocnici po několikaleté bolestné chorobě P. Vavřinec Jan Wintera]*, ČČH 20, 1914, s. 251–252.
281. *O kronice Martina Kuthena ze Šprinsberka (Příspěvek k dějinám českého dějepiscectví)*, ČČM 88, 1914, s. 389–404. **IV/28**, **V/295-308**, **V/1210-1213** (Zpr. ČČH 21, 1915, s. 105.)
282. *Skála, hrad Soběslava II.*, ČČM 88, 1914, s. 283–288. **IV/26**, **V/276-280** (Zpr. ČČH 20, 1914, s. 492.)
283. *Topografické drobnosti* [Widvazoda; Luthuwitz; Zwynowe; Ebizouic; Bonawitz, Lusitz, Semnitz, Labwityn; Setzietycz; Lipé či Lipý = Hvozdec; Lichnice (hr.); Svinov; Lčovice; Bohuňovice, Lišice, Selmice, Labětín; Tetětice; Lipé], ČČH 20, 1914, s. 74–76. **V/267-269**
284. *Úvod k době Husově*, Husova škola, 16. 5., 17. 5. 1914.¹²
285. *Vlastibořice (Předneseno o zahájení výstavy vlastibořické, 3. srpna 1913)*, LP 29, 1914, č. 8, 19. 4., s. 6, č. 12, 31. 5., s. 6, č. 15, 5. 7., s. 6–7, č. 16, 19. 7., s. 7; HP 29, 1914, č. 8, 26. 4., s. 6, č. 12, 28. 6., s. 8 (neukončené; další pokračování nebylo uveřejněno.)
286. *Zpráva o činnosti Historického spolku za r. 1913*, ČČM 88, 1914, s. 108.

1915

¹¹ Editor není výslovně uveden; je jím J. V. Šimák.

¹² Záznam dle rukopisné i vydané bibliografie M. L. Černé, neověřeno.

287. *Hus a doba před ním* (ed. Duch a svět, sv. 13), Praha, Fr. Topič (1. vyd.) 108 s., 1921 (2. vyd.) **IV/221** (Rec. a zpr. K. Kr. [Kamil Krofta], ČČH 22, 1916, s. 230–231; V. F. [Václav Flajšhans], Zvon 16, 1915–1916, č. 3, 15. 10., s. 41–42; Jaroslav Prokeš, Husitské bádání od počátku století XIX., Česká věda 2, 1915–1918, s. 185–196; NL 15, 1915, č. 281; Naše doba 23, 1915–1916, č. 5., s. 392; Vlast 32, 1915–1916, s. 808; Ženský obzor 14, 1915–1916, č. 8, s. 246–247.)

288. *Brikcí z Licka*, ČČM 89, 1915, s. 81. **V/294, 979**

289. *K památce Husově*, Zlatá Praha 32, 1915, s. 455–457, 471–472. **IV/29, V/484-489, V/982-983, V/1169-1177**

290. *Kdy byl zabit Vojslav, komorník Vladislava II.?* ČČH 21, 1915, s. 80.

291. *Mathiolův herbář*, ČČM 89, 1915, s. 81. **V/294, 979**

292. *Objevené architektonické články gotického chrámku ve Vyskři*, ČSPSČ 23, 1915, s. 123–124.

293. *V[áclav] Al[ois] Svoboda Navarovský*, ČČM 89, 1915, s. 353–356.

294. *Z dějin české reformace (Z přednášek [...] v Osvětovém svazu v Praze)*, Kostnické jiskry 2, 1915, č. 2, 24. 2., s. 1–2, č. 3, 17. 3., s. 2–3, č. 4, 1. 4., s. 2–3.

295. *Zalužanský ze Zalužan, Adam*, ČČM 89, 1915, s. 77–81. **IV/25, V/290-294, V/976-978**

296. *Zpovědní seznam panství českodubského z r. 1656. Příspěvek historicko-statistický*, VČAVU 24, 1915, s. 27–45. **IV/21, V/995-1007** (Zpr. ČČH 21, 1915, s. 303–304.) Plný text viz **325a**.

297. *Zpráva o činnosti Historického spolku za r. 1914*, ČČM 89, 1915, s. 125–126. **V/215**

298. *Zpráva o lit[erární] pozůstalosti B[ohuslava] Balbina, uložené v knihovnách kanonie strahovské a Muzea král. Českého*, VČAVU 24, 1915, s. 82–110, 159–192. **IV/229** (Zpr. ČČH 21, 1915, s. 446–447; ČSPSČ 23, 1915, s. 79.)

1916

299. *Drobnosti místopisné 1. Vratislavice. Žibřidice. Žibřidov. 2. Viklefsko tvrž? 3. Ostrov a Mstiškov [1. Žibřidice (o. Liberec); o. Liberec; 2. Hořovice (o. Beroun); 3. Sperning (o. Česká Lípa); Nantiškov (o. Liberec)] [Doplňky k Místopisnému slovníku Augusta Sedláčka]*, ČČH 22, 1916, s. 448–451. **IV/35**

300. *Dva příspěvky knihopisné. I. Rukopisný sborník jablonecký*, ČČM 90, 1916, s. 43–50, 173–184, 293–300, 408–418. **IV/227, V/939-956, 965-975** (Zpráva S. S. [Stanislav Souček], ČMM 40, s. 291; Zlatá Praha 33, 1915–1916, č. 28, 12. 4. 1916, s. 336.)

301. *František Josef I.*, Česká Osvěta 12, 1916, s. 145–155. **IV/204, V/559-564**

302. *Karel IV. a literatura*, Zvon 16, 1916, s. 452–454, 468–470. **IV/34, V/646-648**

303. *Krajina německobrodská v době Husově*. In: Zprávy městského muzea v Německém Brodě 6, 1916, s. 51–56 (s mapkou).¹³ **IV/36, V/320-324**

304. *Několik poznámek o „českých“ místech u Kl. Ptolemaia*, NL 56, 1916, č. 140, 21. 5., s. 11, Z kulturního života. Příloha NL k č. 140. **IV/41, V/318-319**

305. *Polský král Jan Kazimír v Kladrubech*, Zvon 16, 1916, s. 224.

306. *Pro zachování památky vzácných zvonů*, Čech, 1916, č. 248, 7./4. 9.¹⁴ **V/281**

307. *Úvod [Rozvoj ikonografie na Turnovsku]*. In: Pravoslav Kotík, 6 dřevorytů. Turnov I. Věž kostela mikulášského. Kostel mariánský. Turnov II. Vranov – Suché skály. Trosky, Turnov 1916, nestr. [4 s.] **V/286-289**¹⁵

308. *Výročí narození Josefa Emlera*, NL 56, 1916, č. 9R, 9. 1., s. 4. **IV/32, V/284**

309. *Vzpomínka na Josefa Emlera*, Národní politika 34, 1916, č. 9, 9. 1., Příloha, s. 2 (nepodeps.). **V/283**

310. *Z paměti dobrušských* [rukopisné zápisky /Cechovní kniha pořádku ševcovského v Dobrušce/ hlavně dobrušského souseda Jana Františka Petra a jeho syna Antonína Duchoslava Františka Petra a jejich následovníků Václava Zycha, Josefa Hendricha, Františka Vinše a Františka Petra z let 1724–1820], Česká revue 9, 1915–1916, s. 732–745. **V/324-334**

¹³ Záznam dle nalepeného tisku ve fondu a bibliografií.

¹⁴ Záznam dle nalepeného tisku ve fondu, noviny jsem neměla k dispozici.

¹⁵ Špatně dostupná bibliofilie, jeden exemplář uložen v knihovně A AV ČR, sign. 5LN405 (přír. č. 26 649 ZN, tj. Knihovna Zdeňka Nejedlého).

- 311.** *Za Josefem Kalouskem*, ČČM 90, 1916, s. 7–21. **IV/31, V/1086-1100, V/1217-1220**
- 312.** *Zachovejme památku vzácných zvonů*, Venkov 11, 1916, č. 216, 9. 9., s. 3–4.
- 313.** *Zpráva o činnosti Historického spolku 1915*, ČČM 90, 1916, s. 141–143.
- 314.** *Ženy a Karel IV.*, Ženský svět 20, 1916, s. 229–231, 256–258. **IV/30, V/1078-1080**
- 315.** (rec.), *Kurka Josef, Archidiakonáty kouřimský, boleslavský, hradecký a diecéze litomyšlská (Místopis církevní do r. 1421)*, Praha, Československá akc. tiskárna 1915, VI + 720 s.; ČČH 22, 1916, s. 346–354.

1917

- 316.** *Dějinné paměti okresu mnichovohradištského, I*, Mnichovo Hradiště, nákl. Okresního výboru mnichovohradištského 1917, XIV + 460 s., 28 příloh. (Rec. a zpr. Josef Pekař v ČČH 24, 1918, s. 300–303; J. Opočenský, Agrární archiv 6, 1919, s. 166–167; Runge, Mitteilungen der Vereines für Heimatkunde des Jeschen Isergaues 1924, s. 141; Zvon 19, 1919, s. 490.)
- 317.** *Dva příspěvky knihopisné. II. Špalíček lidových písní z doby předterezianské*, ČČM 91, 1917, s. 25–36, 156–166, 287–297, 389–399; 92, 1918, s. 35–42, 155–165. **IV/227, V/957-964**
- 318.** *Hrady Zebín a Wyschonis r. 1289* [u Chocně], ČČH 23, 1917, s. 391–399. **IV/38, V/908-915**
- 319.** *Ještě o Hrutově a stezce trstenické* [Hrutov, o. Svitavy], ČČH 23, 1917, s. 157–171. (Srov. August Sedláček, *Dodatek o újezdě Sebranickém*, ČČH 24, 1918, s. 272–273.) **IV/37, V/1101-1115** (Zpr. ČMM 41–42, 1917–1918, s. 484.)
- 320.** *Místopisná komise při Čes[ké] Akademii*, Agrární archiv 4, 1917, s. 138–141. **IV/43**
- 321.** *Něk[olik] dokladů k bouři opočenské r. 1732*, VČAVU 26, 1917, s. 58–77. **IV/33** (Zpr. ČČH 23, 1917, s. 467.)
- 322.** *O starých legendách zvonových*, Zlatá Praha 34, 1917, s. 357–359, 369–371. **IV/42, V/309-315, V/980-981**
- 323.** *Řád cechu nádenického v městě Turnově*, NL 57, 1917, č. 54, 25. 2., s. 9, Z kulturního života. Příloha NL k č. 54. **IV/44, V/282-283**
- 324.** *Šest dopisů z doby vlastenecké* [F. L. Čelakovský, Fr. Palacký, J. Kollár, K. Vinařický], Zvon 17, 1917, s. 441–442, 454–455. **IV/61, V/1075-1077**
- 325.** *Školy na Německobrodsku ke konci doby josefinské*. In: Zprávy městského muzea v Německém Brodě 7, 1917, s. 48–64. **IV/45**
- 325a.** *Verzeichnis der katholischen Leute aus der Herrschaft Aicha, Friedstein u. Liebenau vom J. 1656*, Mitteilungen des Vereines für Heimatkunde des Jeschken-Isergaues [Reichenberg] 11, 1917, č. 1, s. 11–18, č. 2, 75–82 (jako autor je uveden Joh. Hrdy, Pfarrer in Josefstal).¹⁶ Česky vyšlo zkráceno, viz **296**.
- 326.** *Via Golotilensis* [Holicе u Velvar, o. Kladno], ČČH 23, 1917, s. 399. **IV/39**
- 327.** *Z Vartmberků poslední*, Ženský svět 21, 1917, s. 32–33, 67–68, 91–92, 126–128, 156–157, 194–196. **IV/40**
- 328.** *Záповěď neřádu na panství valečovském roku 1603*, Agrární archiv 4, 1917, s. 111–112.
- 329.** *Zpráva o činnosti Historického spolku za r. 1916*, ČČM 91, 1917, s. 95–96. **IV/286**
- 329a.** (red.), TISCHER František (ed.), *Dopisy konzistoře podobojí z let 1610–1619*, Praha, Historický spolek 1917, 1921, 1925 (ed. Jednání a dopisy konzistoře katolické a podobojí. Nová řada, díl 2, red. J. V. Šimák), sv. 1: 320 s., sv. 2: s. 321–580, sv. 3: XII + s. 581–672.
- 330.** (rec.), *Jecht Richard, Der Oberlausitzer Hussitenkrieg und das Land der Sechsstädte unter Kaiser Sigmund II.*, Görlitz 1916, s. 248–544, 5 tab.; ČČH 23, 1917, s. 187–194. **IV/46 V/1206-1209**
- 331.** (rec.), *Kutschera Adolf, Aus den Tagen der Hussitenkriege, König Siegmund im Kampfe um Prag*, [hrsg.] Karl Schneider, Leipzig – Prag – Wien, Verlag A. Haase 1917, 99 s. *Aus Österreichs Vergangenheit. Quellenbücher zur öst. Geschichte, N. 5; též (rec.), Sanka Adolf, Die Böhmischen*

¹⁶ Za dohledání bibliografického údaje děkuji Mgr. Haně Chocholouškové ze SOKA Liberec.

Brüder, [hrsg.] Karl Schneider, Leipzig – Prag – Wien, Verlag A. Haase 1917, 94 s. Aus Österreichs Vergangenheit. Quellenbücher zur öst. Geschichte, N. 6; ČČH 23, 1917, s. 409–411.

332. (ref.), Neumann K. C., *Příspěvky k dějinám rodu Horů z Ocelovic*, Praha 1917, XX + 318 s. + 2 tab.; ČČH 23, 1917, s. 430–431.

333. (rec.), Pešek Josef, *Nechanice nad Bystricí. Minulostí do přítomnosti*, Praha, nákl. Al. Bohdaneckého 1916, 356 s., příl. a 3 mapy; ČČH 23, 1917, s. 222–225. **IV/60**

1918 (– 1919)

333a. *Slovensku vstříc* [Veršovaný leták], Dvůr Králové na Labem, nákl. Jaroslava A. Moravce [6. 11. 1918], 4 s. **V/349** (Zpr. Besedy lidu 27, 1918–1919, č. 20, 16. 7. 1919, s. 241; -pa- [F. S. Procházka], Zvon 19, 1918–1919, č. 46, 7. 8. 1919, s. 644.)

334. *Zpovědní seznamy arcidiecéze pražské z let 1671 až 1752, I. 2. (část III, IV) Chrudimsko, Čáslavsko*, Praha, Historický spolek 1918, s. [407]–982.

335. *Aprovisace z války třicetileté*, Zvon 18, 1918, s. 280 [DZ z turn. arch.].

336. *Hořký komentář* [17. stol.], Zvon 18, 1918, s. 408 [z turn. arch.].

337. *Káznička otcovská* [před r. 1636], Zvon 18, 1918, s. 672 [DZ].

338. *Kostel sv. Gottharda in Zlapi* [Slaný (o. Kladno)], ČČH 24, 1918, s. 273–274. **IV/49**

339. *Kvalifikace hraběnčiny děvečky* [1638], Zvon 18, 1918, s. 392 [DZ z turn. arch.].

340. *Lucemburkové*. In: Národní čítanka, Praha, Kočí 1918, s. 44–47. **IV/52, V/924-926**

341. *Musae inter arma* [1649], Zvon 18, 1918, s. 660 [z turn. arch.].

342. *Nezdvořilý vlastenec* [1538], Zvon 18, 1918, s. 604 [z register komorního soudu].

343. *Nová snůška dopisů z doby probuzenecké* [dopisy vlastence, ing. Josefa Wetta (1813–1873), přijaté od Jana Dalibora Kopecského, Karla Podhajského, Jána Kollára, Karla Jaromíra Erbena, Filipa Stanislava Kodyma, Jana Slavomíra Tomička], Zvon 18, 1918, s. 628–630, 652–653, 664–666, 680–684, 696–697. **IV/55**

344. *Od pluhu k panování*, Zemědělský archiv 9, 1918, nestr. [s. 371–372].

345. *Platy vojenské za války třicetileté* [Arch. turn. IC28], Zvon 19, 1918–1919, s. 156 [DZ].

346. *Plaťte a děkujte* [1651], Zvon 18, 1918, s. 296 [DZ z turn. arch.].

347. *Pomístné názvosloví v „Deutschböhmen“*. In: Seburčení a „Deutschböhmen“ (usp. Jan Kapras), Praha 1918, s. 71–76. **IV/53**

348. *Před třemi sty lety*, Zlatá Praha 35, 1918, č. 35, s. 416–418, č. 36, s. 429–430, č. 37, s. 439, 441–442, č. 38, s. 451–453. **IV/50**

349. *Přemyslovci*. In: Národní čítanka, Praha, Kočí 1918, s. 31–37. **IV/51, V/921-924**

350. *Sousedská čest* [1634, 1651], Zvon 18, 1918, s. 688 [DZ].

351. *Studie ke Starým letopisům českým*, VČAVU 27, 1918, s. 171–185. **V/1040-1054, 1116-1127, 1128-1139**

352. *Trpaslíci* [z Kn. rychty býštské v list/áři/ úř/edním/ pardubském č. 54, fol. 38; 1752–1788], Zvon 19, 1918–1919, s. 112 [DZ].

353. *Turnovští na Turka* [1663], Zvon 18, 1918, s. 660. [z turn. arch.].

354. *Z dopisů Terézy Novákové s Janem Prouskem*, Ženský svět 22, 1918, s. 42–45, 77–79, 114–116, 143–145, 215–216, 281–282, 336–342. **IV/54**

355. *Z tolerančních protokolů města Poličky*, Světozor 18, 1918, č. 23, nestr.

356. *Z „ústředny“ za války 30leté*, Zvon 18, 1918, s. 616 [z turn. arch.].

357. *Zloděj filozof* [1539 z Reg. kom. soudu 755 F 15], Zvon 19, 1918–1919, s. 56 [DZ].

358. *Znameníta salvaguarda* [1634–1635], Zvon 18, 1918, s. 252 [DZ z turn. arch.].

359. *Zpráva o činnosti Historického spolku za r. 1917*, ČČM 92, 1918, s. 288–289.

360. (ed.), Rezek Antonín, *Tři stati o českých blouznivcích, 1. O sektě Grillově (Předn[eseno] v Hist[orickém] spolku 18. března 1887), 2. Příspěvky k dějinám tzv. hnutí deistického v Čechách v XIX. století (Předneseno ve veřejné schůzi král[ovské] Společ[nosti] Nauk dne 16. ledna 1886), 3. Případ Anny Trčkové z Litol, panství lýdského (Arch[iv] měst[ský], Publ. 1786–1795, fasc. 82/180)*, ČČH 24, 1918, s. 120–164. **IV/316**

361. (rec.), *Flajšhans Václav, Václava Hájka z Libočan Kronika česká. Podle originálu z r. 1541, Praha, ČAVU (Staročeská kn. II) 1918, 368 s.; ČČM 92, 1918, s. 268–281, 381–391. IV/47, V/984-994, 1081-1085*

362. (rec.) *Kulhánek F., Dějiny královského města Nymburka (zvl. otisk z 3. dílu „Poděbradska“), Nymburk, nákl. obce král. města Nymburka 1912, 492 s.; ČČH 24, 1918, s. 286–300; dodatek v ČČH 25, 1919, s. 146. IV/48*

1919 (– 1920)

363. *Od Kostnice po Lipany* (ed. Duch a svět, sv. 50), Praha, Fr. Topič [1919], 85 s. IV/220

364. *Ant[onín] Marek konservátorem*, ČSPSČ 27, 1919, s. 62. (Zpr. PA 32, 1920–1921, s. 132.)

365. *Balbínův záznam o nápisech rodu Pernštejnského aj.* [1553, opis nápisu], ČSPSČ 27, 1919, s. 61–62. (Zpr. PA 32, 1920–1921, s. 132.)

366. *4. listopadu r. 1419*, NL 59, 1919, č. 263R, 9. 11., s. 9 (Vzdělávací příloha NL). Viz **377. IV/58, V/553** (Zpr. ČČH 26, 1920, s. 276.)

367. *Dne 18. května † architekt Jan Koula*, ČČH 25, 1919, s. 154.

368. *Dodatky bibliografické [Z turnovského muzea]*, ČČM 93, 1919, s. 287.

369. *Jak šel r[oku] 1689 Lebl, žid sušický, na zapřenou na Krkonoše* [manuál turnov. z r. 1636, fol. 393], Zvon 19, 1919, s. 212 [DZ].

370. *Jako mistr Jan Hus* [1618, Arch. turn. IG22], Zvon 19, 1919, s. 576 [DZ].

371. *Jubilejní vzpomínky* [Ke dni 28. říjnu], Nová síla 1, 1919, č. 25, 30. 10., s. 1–2. V/351-353, V/642-644, V/1039

372. *K mé stati o počátcích Nymburka (ČČH 1918, str. 297)*; ČČH 25, 1919, s. 146.

373. *K otázce umístění české univerzity*, NL 59, 1919, č. 287R, 7. 12., s. 9 (Vzdělávací příloha NL). V/529-530

374. *K původu a písemnictví českých náboženských blouznivců*, ČČM 93, 1919, s. 1–9, 110–119, 263–273; ČČM 94, 1920, s. 26–36, 96–103. IV/59, V/887-891, V/919-920, V/927-934, V/937

375. *Kajičná autokritika* [Samuel Klofecijs Poděbradský; 1656, Arch. turnov., manuál z r. 1635/6, fol. 327], Zvon 19, 1919, s. 240 [DZ].

376. *Lékař na vsi* [Václ. Zychů v Ředhošti; Reg. kom. soudu 759.f.241], Zvon 19, 1919, s. 616 [DZ].

377. *Listopad 1419* [v titulku chybně 1919], Kraj. Týdenník pro okresy Slaný, Kladno, Kralupy, Velvary, Nové Strašecí 12, 1919, č. 48, 28. 11., s. 2–3 (přetisk, viz **366**).

378. *Mistr Jan Hus*, Nová síla 1, 1919, č. 8, 3. 7., s. 1–2. V/350, V/636-637

379. *Osídlení Kladska*, ČČH 25, 1919, s. 39–57. IV/57

380. *Pád řeckého Bělehradu r. 1688* [Kraj. patent v arch. turn. 1C36902], Zvon 19, 1919, s. 604 [DZ].

381. *Pozn[ámky] o stezce trstenické*, Agrární archiv 6, 1919, s. 65–67. (Reakce na F. Černý, *Poznámky o stezce trstenické*, Agrární archiv 5, 1918, s. 104–110.) IV/56

382. *Přehled války husitské*. In: *Základy občanských nauk. Sborník přednášek konaných ve vzdělávacím kurzu MNO od 1. do 16. dubna 1919, II. odbor Ministerstva národní obrany v Praze 1919 (Štefánikova knihovna spisů vzdělávacích, sv. 1. vyd. Vědeckým svazem českosl. důstojnictva)*, s. 134–146.

383. *Příští jubileum tábořské a jeho úkoly*, Český jih (Tábor) 47, 1919, č. 9, 1. 3., s. 1. V/334-336, V/586

384. *Úvahy historikovy o době nejstarší, Českobrodsko a Černokostecko*. Vlastivědná příručka pro školu i domov 1919–1920, s. 9–11, 17–19, 25–27, 37–39, 49–52.

385. *Vzpomínka na Josefa Emlera*, Cesta 1, 1918–1919, č. 36, s. 998–999.

386. *Zpráva o Historickém spolku za rok 1918*, ČČM 93, 1919, s. 206.

387. *Zpráva o schůzi subkomitétu zvonového při Archeol. komisi, konané 24. března 1919*, PA 31, 1919, s. 117.

388. (ref.), *Flajšhans V[áclav]*, *O jménech místních*, *Kmen* 2, 1919, s. 363; ČČH 25, 1919, s. 146.

389. (ref.), *Reutter Hans, Das Siedelungswesen der Deutschen in Mähren und Schlesien bis zum XIX. Jh, Oesterr. Vergangenheit 14, 1918; ČČH 25, 1919, s. 146–147.*
390. (ref.), *Schulz Ant[onín], Staletá rukopisná jubilea, týž, Podkomoří J. M. Králové, Jan N. hr. ze Šternberka, úřední návštěvou ve sklepení kostelní věže královédvorské r. 1771. Jubilejní knížky královédvorské I, II, Praha 1918; ČČH 25, 1919, s. 147.*
391. (zpr.), *Weber H., Ein alter görlitz. Kodex 1502–1594, N. Lausitz Magazin 92, 1916, N. Lausitz Magazin 93, 1917; Kapras Jan, Prawne stawizny Hornjeje a Delnjeje Luzicy za cas ceskeho knjerezstwa, Č. Mat. Serbskeje 1916; ČČH 25, 1919, s. 148.*
392. (zpr.), *Agrární archiv 5, 1918; ČČH 25, 1919, s. 348.*
393. (zpr.), *Časopis Muzea král[ovství] Českého 92, 1918 [zvl. Paulová Milada, Styky českých husitů s caríhradskou církví]; ČČH 25, 1919, s. 136.*
394. (zpr.), *Mitteilungen des Nordböhmisches Vereines für Heimatsforschung und Wanderpflege 41, Leipa 1918; ČČH 25, 1919, s. 356.*
395. (zpr.), *Mitteilungen des Ver[eins] für Heimatkunde des Jeschken-Isergaues 12, 1918; ČČH 25, 1919, s. 144.*
396. (zpr.), *Muzeum v Něm[eckém] Brodě [vydalo r. 1916 a 1917 dvojí zprávu]; ČČH 25, 1919, s. 142.*
397. (zpr.), *Národopisný věstník československý 13, 1918; ČČH 25, 1919, s. 348–349.*
398. (zpr.), *Památky archeologické 30, 1918; ČČH 25, 1919, s. 137–138.*
399. (zpr.), *Pedagogické rozhledy 28, 1918; ČČH 25, 1919, s. 349.*
400. (zpr.), *Sborník Historického kroužku 19, 1918; ČČH 25, 1919, s. 138–139.*
401. (zpr.), *Slánský obzor 1918; ČČH 25, 1919, s. 143.*
402. (zpr.), *Věstník Matice opavské 1917, 1918, č. 23, 24; ČČH 25, 1919, s. 355–356.*
403. (zpr.), *Věstník muz[ejního] spolku král[ovského] m[ěsta] Rakovníka 1917, č. 6, 1918, č. 7, 8; ČČH 25, 1919, s. 142–143.*

1920

404. *Cyklus kreseb Ládi Nováka Z našich dějin, Praha, Nakladatel Rudolf Březina 1920, 8 listů (slovní doprovod od J. V. Šimáka). (Zpr. Národní politika 38, 1920, č. 182.)*
405. *Husitství a Oreb, Třebechovice, Místní osvětová komise 1920, 16 s. **IV/222, V/1183-1191** (Zpr. ČČH 26, 1920, s. 277; NL 60, 1920, č. 187; Vojenské rozhledy 1, 1920, s. 252.)*
406. *Boh[umír] Jan Dlabáč, ČČM 94, 1920, s. 256.*
407. *Čtyři křtitelnice v Pojizeří, PA 32, 1920–1921, s. 112–115. **IV/68, V/1179-1181***
408. *Dvojí výročí, Brázda 1, 1920, s. 20–24, 92–101. **IV/65***
409. *Jak si vážili českého jazyka naši předkové – a jak si ho váží jejich potomci, NL 60, 1920, č. 61R, 2. 3., s. 2. **V/655***
410. *Jeníkovský kostelík [sv. Kateřiny], Časopis turistů 32, 1920, s. 266–268.*
411. *Jiné dvě politické písně z r. 1860, Zvon 20, 1920, s. 695–696.*
412. *K dějepiscectví doby husitské, ČČH 26, 1920, s. 168–175. **IV/64, V/591-594***
413. *K jubileu Táboru, NL 60, 1920, č. 58R, 28. 2., s. 1–2. **V/551-552** (Zpr. ČČH 26, 1920, s. 276.)*
414. *K narozeninám prezidentovým, Nová síla 1, 1920, č. 42, 4. 3., s. 1–2. **V/521-522***
415. *K padesátinám prof. dra Pekaře, Národní zájmy [Mladá Boleslav] 1, 1920, č. 9, 10. 4., s. 1–2. **V/476/477, V/531***
416. *K pětisté paměti narozenin Jiřího z Poděbrad, NL 60, 1920, č. 114R, 25. 4., s. 2–3. **V/662***
417. *Knihovna z fary libušské [Markova] v muzeu turnovském, ČČH 26, 1920 (Příloha Archivnictví a organizace práce historické), s. 58.*
418. *Kněžiště chrámu sv. Vavřince v Mukařově [u Mnichova Hradiště], PA 32, 1920–1921, s. 111–112. **IV/69, V/1178-1179***
419. *Krasonický Vavřinec [1533], ČČM 94, 1920, s. 79.*
420. *Kříž Vratislavův, Časopis turistů 32, 1920, s. 11–17. (Zpr. ČČH 26, 1920, s. 272.)*
421. *Meditace bělohorská, NL 60, 1920, č. 306R, 7. 11., s. 1, č. 308R, 9. 11., s. 2. **V/557-558***

422. *Muzeum turnovské*, ČČH 26, 1920 (Příloha Archivnictví a organizace práce historické), s. 58. **V/68, 338**
423. *O změnách jmen místních*, NL 60, 1920, č. 207R, 29. 7., s. 7 (Vzdělávací příloha NL) **V/603**
424. *1. listopad 1420*, NL 60, 1920, č. 300R, 31. 10., s. 1–2. **V/544-545**
425. *Soupis obrazů někdejší galerie duchcovské*, ČSPSČ 28, 1920, s. 41–46. **IV/66, V/1057-1058** (Zpr. PA 33, 1922–1923, s. 191.)
426. *U vigiljí Žižkova svátku*, NL 60, 1920, č. 175R, 27. 6., s. 3. **V/547-548**
427. *Z Tábora – před 500 lety*, Tábor 54, 1920, č. 12, 26. 3., [s. 5]. **V/484, V/516, V/550**
428. *Zapomenutý tábor husitský z r. 1420* [23. 4. na Melechově], NL 60, 1920, č. 146R, 29. 5., s. 7 (Vzdělávací příloha NL) **V/549** (Zpr. ČČH 26, 1920, s. 277.)

429. (rec.), Bretholz B., *Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung* 38, 1918, s. 213–240 [= polemika s E. Maetschke, *Die deutsche Besiedelung des Glatzer Landes*, *Zeitschrift des Vereines für d. Gesch. Schl.* 50, 1916, s. 120–130]; ČČH 26, 1920, s. 273–274. **IV/63**
430. (zpr.), Diviš Václav, *Památky Pardubic a okolí, Pardubice 1917*, 177 s.; ČČH 26, 1920, s. 281.
431. (zpr.), Domečka [Ludvík], *O plastické výzdobě na zvonech zvonářů královéhrad[eckých]*, *Poj. měst. hist. a prům. muz. v Hradci Král. č. 12, Hradec Králové 1918*; též, Václav Grill z Černilova, *Hradec Králové, Knihovnička „Kraje“ sv. 1, 1920*, 26 s.; ČČH 26, 1920, s. 281.
432. (ref.), Kunkel Adolf, *Gnesener Hussitenverhöre 1450–1452*, *Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung* 38, 1918, s. 314–325; ČČH 26, 1920, s. 277–278.
433. (zpr.), *Časopis muzea král[ovství] Českého* 93, 1919; ČČH 26, 1920, s. 263–264.
434. (zpr.), *Časopis Společnosti přátel starožitností českých v Praze* 27, 1919; ČČH 26, 1920, s. 261–262.
435. (zpr.), *Mitteilungen des Vereines ffür Heimatkunde des Jeschen-Iseregaues* 12, 1919 (Liberec); ČČH 26, 1920, s. 264–265.
436. (zpr.), *Památky archeologické* 31, 1919; ČČH 26, 1920, s. 259–261.
437. (zpr.), *Sborník Historického kroužku* 20, 1920; ČČH 26, 1920, s. 264.
438. (zpr.), *Věstník muzejního spolku král[ovského] m[ěsta] Rakovníka* 1919, č. 9; ČČH 26, 1920, s. 262.

1921

439. *Kronika československá, I. Doba stará. Od časů nejstarších do reformace, kn. 1. Pravěk a doba staroslovanská [Období knížecí naprosté vlády, řádů slovanských, hospodářství plodinového a vázaného /791–1197/]*, Praha, Vesmír 1921, 237 s. **IV/215** (Zpr. J. P. [Josef Pekař] v ČČH 27, 1921, s. 499; Václav Flajšhans, ČČH 28, 1922, s. 505; dále: Václav Hrubý, ČČM 96, 1922, s. 186–189; Jan Kapras, *Česká revue* 15, 1922, s. 44–45; Bohumil Markalous, *Tribuna* 4, 1922, č. 140, 18. 6., s. 12; Josef Pešek, *Střední škola* 2, 1922, s. 180–181; -och- [František S. Procházka], *Zvon* 22, 1921–1922, s. 306; Jaroslav Prokeš, *Nové Čechy* 7, 1923–1924, s. 43–44; též, *Prager Presse* 2, 1922, č. 212, 5. 8., s. 4–5; Antonín Rambousek, *Česká osvěta* 18, 1921–1922, s. 314; *Zlatá Praha* 39, 1922, č. 9–10, 20. 4., s. 98.)
440. *Či bylo Horní Slezsko?*, NL 61, 1921, č. 242R, 4. 9., s. 9 (Vzdělávací příloha NL). **V/528**
441. *In memoriam* [Růžový palouček u Litomyšle], *Zvon* 21, 1921, s. 545.
442. *Jaro roku 1421*, NL 61, 1921, č. 118R, 1. 5., s. 9 (Vzdělávací příloha NL). **V/665**
443. *Jubileum* [Emanuela Lemmingra, 75 let], NL 61, 1921, č. 353, 24. 12., s. 4. **V/526**
444. *Konšelé turnovští od r. 1620 [–1779]*. In: *Osmá zpráva muzea turnovského za l. 1907–1920*, Turnov 1921, s. 1–89.
445. *Kříž Vratislavův*, *Zálesí* 2, 1920–1921, s. 97–103 (kráceno z *Časopisu turistů* 32, 1920, viz 420).
446. *Pes psa jísti nebude* [1692], *Zvon* 21, 1921, s. 548.
447. *První demokratický sněm český (K dnešnímu 500. výročí)*, *Národní politika* 39, 1921, č. 148R. Vydání pro Prahu, 1. 6., s. 1–2. **V/664**

448. *Řády řemeslných cechů turnovských z XV.–XVIII. století*. In: Osmá zpráva muzea turnovského za l. 1907–1920, Turnov 1921, s. 97–164; in: Devátá zpráva muzea pro Turnov a okolí za léta 1921–1931, Turnov 1932, s. 1–179. (Zpr. -B.M.- [Bedřich Mendl] v ČČH 38, 1932, s. 444.)
449. *Sedmdesátiny prof. Otakara Hejnice*, NL 61, 1921, č. 144R, 28. 5., s. 4. **V/524**
450. *Tři zašlé osady u Ouštku v Litoměřicku a zemská stezka u nich*, ČČH 27, 1921, s. 171–173. **IV/67**
451. *Tvrz Machendorf u Liberce*, ČČH 27, 1921, s. 173–174.
452. *Vicinus subregulus r. 936*, ČČH 27, 1921, s. 413–415. **V/1167**
453. *Z Místopisné komise při České Akademii*, NL 61, 1921, č. 97R, 10. 4., s. 9 (Vzdělávací příloha NL). **V/587**
454. *Zpráva o činnosti muzejního výboru za l. 1907–1913 a zatím. kuratoria Muzejního spolku v l. 1914–1918 (s doplňkem za r. 1919). Přednesena o 1. valné schůzi Muzejního spolku 4. ledna 1920*. In: Osmá zpráva muzea turnovského za l. 1907–1920, Turnov 1921, s. 1–58 (zvl. stránkování).
455. *Zpráva o Histor[ickém] spolku za roky 1919 a 1920*, ČČM 95, 1921, s. 79.
456. *Zpráva o zvonech, rekvirovaných r. 1917 ve vikariátě turnovském. Spolu dodatky k Soupisu XXXII.*, PA 32, 1920–1921, s. 252–256. **IV/170**

457. (ref.), *Druhá kniha Aug. Sedláčka* [Sedláček August, *O starém rozdělení Čech na kraje*, Praha, ČAVU (Rozpravy I. tř. č. 61) 1911], NL 61, 1921, č. 347R, 18. 12., s. 9 (Vzdělávací příloha NL).

V/601-602

458. (zpr.), *Na Bílé Hoře* [Josef Pekař, *Bílá Hora*, Praha 1921], Zvon 21, 1921, s. 418.
459. (ref.), *Nové dílo Augusta Sedláčka* [Sedláček August, *Snůška starých jmen, jak se nazývaly v Čechách řeky, potoky, hory a lesy*, Praha 1920], NL 61, 1921, č. 145R, 29. 5., s. 15 (Vzdělávací příloha NL). **V/536-537**
460. (ref.), *O Bílé Hoře* [Josef Pekař, *Bílá Hora*, Praha 1921], Tribuna 3, 1921, č. 155, 3. 7., s. 3–4. **V/653-654, V/1037-1038**
461. (zpr.), *Pekař Josef, Bílá Hora, Praha 1921*, Zvon 21, 1921, s. 474–475.

1922

462. *Co chceme* [úvodní slovo k časopisu], OJKT 1, 1922–1923, s. 1–2. **IV/75**
463. *České dějiny u Bartol[oměje] Paprockého*, ČSPSČ 30, 1922, s. 46–53. **V/1022-1029**
464. *Drobné nálezy z okolí turnovského*, PA 33, 1922–1923, s. 166.
465. *Dvě drobnůstky ze staršího místopisu českého. 1. Či bylo Kladsko r. 1093? 2. Skála, hrad Soběslava II.*, ČČM 96, 1922, s. 39–43. **IV/73, 74; V/1221-1222**
466. *Josef Škoda*, OJKT 1, 1922–1923, s. 3–5.
467. *Kdy bylo osídleno Podještědí?* OJKT 1, 1922–1923, s. 9–11, 36–38. **IV/75**
468. *Náboženské příběhy na Turnovsku v l. 1620–1648*, OJKT 1, 1922–1923, s. 5–8, 17–24.
469. *Naše nové kalendáře*, Naše řeč 6, 1922, s. 142–145.
470. *O božím křtění r. 1422*, NL 62, 1922, č. 1R, 1. 1., s. 17 (Vzdělávací příloha NL). **V/663**
471. *O jedné naší povinnosti národní* [příspěvi k dokončení Sedláčkových Hradů a zámků], NL 62, 1922, č. 144R, 28. 5., s. 11–12 (Vzdělávací příloha NL). **V/534-535**
472. *O mých lidových přednáškách*, Česká osvěta 19, 1922/1923, s. 353–359.
473. *Ohledání ostatků Albrechta z Valdštejna a jeho příbuzných v Mnich. Hradišti*, PA 33, 1922–1923, s. 153–157. **IV/206**
474. *Památky a svatyně na Mužském*, NL 62, 1922, č. 57R, 26. 2., s. 9 (Vzdělávací příloha NL). **V/527**
475. *Tajná chodba na Troskách*, NL 62, 1922, č. 29R, 29. 1., s. 9 (Vzdělávací příloha NL). **V/482**
476. *Vlastivěda našeho kurzu*, Jihlavské listy 17, 1922, č. 33, 19. 8., s. 1–2. **V/579**
477. *Vlastivědné dojmy a tužby z pobytu v Jihlavě*, Jihlavské listy 17, 1922, č. 36, 9. 9., s. 1, č. 37, 16. 9., s. 1–2. **IV/72, V/575-577**
478. *Za básníkem Karlem Maškem* [pseud. Fa Presto], HP 37, 1922, č. 40, 1. 10., s. 1–3. **V/609-610**
479. *Záhada z počátků obce jihlavské*, Vlastivědný sborník kraje jihlavského 1, 1922/1923, s. 3–5 (zvláštní příloha Jihlavských listů 17, 1922, č. 46, 18. 11.). **V/1021**
480. *Zašlá místa u Zákup na Boleslavsku*, ČČH 28, 1922, s. 430–431.
481. *Zpráva o činnosti Histor[ického] spolku za r. 1921*, ČČM 96, 1922, s. 77–78.

482. *Zvířetice (Pokus rekonstrukční)*, PA 33, 1922–1923, s. 87–96. **IV/76**

482a. (red.), *Hrdý Jan, Krajské patenty XVIII. století*, OJKT 1, **1922–1923**, s. 11–13, 40–44, 98–103, 169–173, 203–211; OJKT 2, 1923–1924, s. 93–98, 124–132, 198–202, 245–248; OJKT 3/1, 1924–1925, s. 56–61, 65–70; OJKT 3/2, 1925, s. 12–15, 38–41; OJKT 4, 1925–1926, s. 9–12, 151–155; OJKT 5, 1926–1927, s. 11–13, 107–111, 147–148, 244–248; OJKT 6, 1927–1928, s. 50–51, 112–114; OJKT 7, 1928–1929, s. 145–147; OJKT 9, 1930–1931, s. 137–142, 180–190, 218–221; OJKT 10, 1931–1932, s. 46–48, 86–92, 99–105, 178–183; OJKT 11, 1932–1933, s. 68–70.

483. (ref.), *Zajímavé zprávy starožitnické* [Švehla Josef, *Exercitus Germanicus a První hora Tábor v Čechách*, Tábor, Richard Hrdlička 1921 (ed. Staré i nové letopisy tábořské, sv. 6).], NL 62, 1922, č. 173R, 27. 6., s. 5. **V/520**

1923 (– 1932)

484. *Boh[uslav] Balbín o Troskách a Hruboskalsku*, OJKT 1, **1922–1923**, s. 233. [DZ]

485. *Boreš z Rýzmburka*, ČSPSČ 31, 1923, s. 44–51. **IV/80, V/649-650, V/1068-1074**

486. *Clo v městečku Čimyšli* [r. 1589], OJKT 2, **1923–1924**, s. 79. [DZ]

487. *Co psal Bohuslav Balbín o Ještědě*, OJKT 1, **1922–1923**, s. 233. [DZ]

488. *Dílo na Troskách*, HP 38, 1923, č. 31, 3. 8., s. 1, č. 32, 10. 8., s. 5–6. **V/517** [Srv. -, *Na záchranu Trosek*, HP 38, 1923, č. 38, 21. 9., s. 2.]

489. *Dr. August Sedláček osmdesátníkem*, OJKT 2, **1923–1924**, s. 38–39. **V/1067; V/611**

490. *Dr. August Sedláček osmdesátníkem. K 28. srpnu 1923*, NL 63, 1923, č. 236R, 28. 8., s. 1–2. **V/611-612, V/1067**

491. *Hrad Valdštejn počátkem XIX. století*, OJKT 2, **1923–1924**, s. 10–11.

492. *Jak poříditi soupis lidového stavitelství? Dotazník*, OJKT 1, **1922–1923**, s. 230–232.

493. *Jak těžiti z farních matrik*, OJKT 1, **1922–1923**, s. 135–140.

494. *K dějinám turnovského divadla*, OJKT 2, **1923–1924**, s. 77. [DZ]

495. *K. H. Mácha a náš kraj*, OJKT 1, **1922–1923**, s. 233. [DZ]

496. *Kamenný mlat břidličný*, OJKT 1, **1922–1923**, s. 191. [DZ]

497. *Kdy bylo osídleno Železnobrodsko?*, Sb. Žbr. 1, **1923–1924**, s. 17–21. **IV/77**

498. *Krajané působící na stř[edních] a vys[okých] školách*, OJKT 2, **1923–1924**, s. 78. [DZ]

499. *Malíř Václav Malý*, OJKT 2, **1923–1924**, s. 111. [DZ]

500. *Mezi malíře Trosek se přihlásil i Cina Jelínek*, OJKT 2, **1923–1924**, s. 78. [DZ]

501. *Msg. František X. Janků*, OJKT 1, **1922–1923**, s. 232. [DZ]

502. *Naše školy na konci doby josefínské*, OJKT 1, **1922–1923**, s. 91–98, 116–123, 156–161, 193–203; 2, 1923–1924, s. 44–55 (počátek článku původně otištěn v LP, HP 1902, viz **119**).

503. *O díle Augusta Sedláčka*, ČNM 97, 1923, s. 209–220. **IV/78**

504. *Odhad statku rychterovského v Bzovém r. 1660*, OJKT 1, **1922–1923**, s. 233–234. [DZ]

505. *Ohrožený Český ráj?* OJKT 1, **1922–1923**, s. 141. [DZ]

506. *Ochrana památek [Trosky]*, OJKT 1, **1922–1923**, s. 191. [DZ]

507. *Oprava vnější kláštera v Turnově*, OJKT 2, **1923–1924**, s. 28. [DZ]

508. *Památky díla turnovských hrnčírů*, OJKT 2, **1923–1924**, s. 77–78. [DZ]

509. *Památky po bratřích z Vartmberka a Albrechtu z Valdštejna*, OJKT 1, **1922–1923**, s. 235–239. [DZ]

510. *Paměti Vác[lava] Ant[onína] Meissnera, suseda turnovského, z l[et] 1538–1744*, OJKT 1, **1922–1923**, s. 174–182, 214–219.

511. *Péče o památky [Rotštejn, Zbiroh]*, OJKT 1, **1922–1923**, s. 78. [DZ]

512. *Počátek města Dubu a dubské komendy sv. Jana*, OJKT 1, **1922–1923**, s. 49–54.

513. *Popis naší krajiny r. 1817*, OJKT 2, **1923–1924**, s. 31–32. [DZ]

514. *Popis víry na panství lipnickém r. 1651*. In: *Zprávy městského muzea v Německém Brodě 8, 1918–1921* [vyd. 1923], s. 3–9. **IV/71, V/538-543**

515. *Pověst a nepravda*, OJKT 2, **1923–1924**, s. 28–29. [DZ]

516. *Proslulý umělec Max Švabinský*, OJKT 2, **1923–1924**, s. 111. [DZ]

517. *První doktorka filozofie z Turnova* [Marie Ludmila Černá], OJKT 2, 1923–1924, s. 110. [DZ]
518. *Přátelské narovnání* [1619], OJKT 2, 1923–1924, s. 80. [DZ]
519. *Rozsah zboží českodubského ve XIV. stol[eti]*, OJKT 2, 1923–1924, s. 73–74. **IV/245**
520. *Starobylá lípa*, OJKT 1, 1922–1923, s. 191. [DZ]
521. *Starobylá rodina turnovská* [Jaroškové], OJKT 2, 1923–1924, s. 29. [DZ]
522. *Statistická zpráva o Turnově z 16. února 1786*, OJKT 1, 1922–1923, s. 78. [DZ]
523. *Turnov za doby pobělohorské*, OJKT 2, 1923–1924, s. 1–7, 39–43, 81–86.
524. *Tužby a bolesti historikovy*, NL 63, 1923, č. 213R, 5. 8., s. 9 (Vzdělávací příloha NL), č. 220R, 12. 8., s. 9 (Vzdělávací příloha NL), č. 234R, 26. 8., s. 10 (Vzdělávací příloha NL). **V/554-556, V/1034-1036**
525. *Umělecká síň*, OJKT 2, 1923–1924, s. 77. [DZ]
526. *Vánoční koledy z Turnovska. II. Zbytky koled z Turnova*, OJKT 2, 1923–1924, nestr. (Příloha ke sb. OJKT 2, 1923–1924, č. 4, 2 s.)
527. *Vzpomínky*. In: Jubilejní revue Studentstva turnovského (1873–1923), [Turnov 1923], s. 12–17.
528. *Z panství grabštejského*, OJKT 2, 1923–1924, s. 30–31. [DZ]
529. *Za Adolfem Heydukem* [verše], NL 63, 1923, č. 39V, 10. 2., s. 1. **V/523**
530. *Zajímavé mapy*, OJKT 2, 1923–1924, s. 28. [DZ]
531. [† *Václav Kudrnáč*], OJKT 1, 1922–1923, s. 141. [DZ]
532. *Zpráva o kamenářství z r. 1823*, OJKT 1, 1922–1923, s. 234–235. [DZ]
533. *Zpráva o kapli na hoře Vysoké [u Malešova] z r. 1741*, PA 33, 1922–1923, s. 345.
534. *Zpráva o poustevnách u Lysé nad Labem r. 1741*, PA 33, 1922–1923, s. 345.
535. (ed.), *Hoser Jos. MUDr., Zpráva o turnovském kamenářství r. 1803*, OJKT 1, 1922–1923, s. 222–225.¹⁷
536. (red.), ČERNÁ Marie Ludmila, *Rozvod Přemysla I. s Adélou Mišeňskou*, ČSPSČ 31, 1923, s. 9–44.
537. (ref.), *Adámek K. V., Slovenskem, I–II, Praha 1921–1923 (Knihovna ilustrovaných cestopisů III.)*, NL 63, 1923, č. 150R, 3. 6., s. 11 (Vzdělávací příloha NL). **V/525**
538. (ref.), *Bartoš František Michálek, O Žižkův hrob, Čáslav, Žižkův sbor v Čáslavi 1923, 21 s.; ČČH 29, 1923, s. 200–212. IV/79, V/656-661, V/1008-1020* (Srv. František Michálek Bartoš, *Studie o Žižkovi a jeho době. IV. Žižkův hrob v Čáslavi*, ČNM 98, 1924, s. 209–221.)
539. (zpr.), *Lidové povídky z českého Podkrkonoší sv. 2 (ed. J. Kubín, ČAVU /Rozpravy III. třídy č. 52/)*, OJKT 2, 1923–1924, s. 80.
540. (zpr.), *Literární novinky od našich krajanů* [Lothar Suchý, *Kostecký fraucimor*; A. Horáková, *Pekla zplození*; Jan Bartoš, *Námluvy*; Milada Paulová, *Tajná diplomatická hra o Jihoslovany*], OJKT 1, 1922–1923, s. 191. [DZ]

1924 (– 1928)

541. *Kronika československá, I. Doba stará. Od časů nejstarších do reformace, kn. 2. Čechy královské [Příchod řádů západních, počátky vlády ústavní, hospodářství peněžního a první gotiky /1198–1306/]*, Praha, Vesmír 1924, s. 247–559. **IV/216** (J. P. [Josef Pekař] v ČČH 29, 1923, s. 548; dále: Jan Kapras, *Česká revue* 17, 1924, s. 176; Justin V. Prášek, *Večerní Tribuna* 6, 1924, č. 2, 3. 1., s. 1–2; -och- [František S. Procházka], *Zvon* 24, 1923–1924, s. 181–182; Jaroslav Prokeš, *Nové Čechy* 8, 1925, II, s. 190–191; Jaroslav Prokeš, *Časopis pro dějiny venkova* 12, 1925, s. 117–119; Karel Stloukal, *Druhá kniha Šimákovy Kroniky*, NL 64, 1924, č. 144R, 25. 5., s. 9 (Vzdělávací příloha NL), č. 151, 1. 6., s. 9 (Vzdělávací příloha NL); Karel Stloukal, *Naše věda* 6, 1924, s. 206–208; Antonín Rambousek, *Česká osvěta* 20, 1923–1924, s. 362; *Právo lidu* 33, 1924, č. 41, 17. 2., s. 11; *Venkov* 1924, č. 38.)
542. *Slavné památce božího bojovníka Jana Žižky z Trocnova*, Leták (Tábor, Mělník), 1924. **V/674**
543. *Antické mince v muzeu královédvorském*, *Obzor praehistorický* 3, 1924, s. 127–130.

¹⁷ Příspěvek je podepsán Š. a P. – připravil jej J. V. Šimák s Janem Polákem.

544. *Bitva u Sudoměře*. In: Sborník Žižkův 1424–1924. k pětistému výročí jeho úmrtí (usp. Rudolf Urbánek), Praha, Vědecký ústav vojenský 1924, s. 75–81 (s mapou). **IV/87**, **V/1262-1265** (Zpr. Jaroslav Prokeš, Jubilejní literatura o Žižkovi, Nové Čechy 8, 1925, II, č. 4, 30. 5., s. 151–152.)
545. *Dvě stavby přechodní ze záp. Moravy*, PA 34, 1924–1925, s. 221–228.
546. *Dvůr v Lažanech r. 1363*, OJKT 2, 1923–1924, s. 154–155. [DZ]
547. *Hrabě Jách. Ondřej Šlik na Svijanech zve na pohřeb své choti r. 1610*, OJKT 2, 1923–1924, s. 155–156. [DZ]
548. *Ideální program příští naší výstavy*, HP 39, 1924, č. 39, 26. 9., s. 2–3, č. 40, 3. 10., s. 1–2. **V/515**
549. *Jak bylo osídleno Horní Poohří*, Karlovarské listy 2, 1924, č. 31, 6. 12., s. 1–2. **IV/88**, **V/377**
550. *K 6. červenci*, NL 64, 1924, č. 185R, 6. 7., s. 1. **V/599**
551. *Ke dni 11. října*, NL 64, 1924, č. 281R, 11. 10., s. 1–2. **V/598**
552. *Kroniku turnovskou [za světové války]*, OJKT 2, 1923–1924, s. 237. [DZ]
553. *Malba po způsobu indiánském [1719, Jan Vojtěch Kratochvíl]*, PA 34, 1924–1925, s. 248.
554. *Malíř Šidlovský [vystavoval v Praze...]*, OJKT 2, 1923–1924, s. 152. [DZ]
555. *Malíř Weiman z Weihefeldu*, OJKT 2, 1923–1924, s. 153. [DZ]
556. *Malíři v Plzni r. 1557*, PA 34, 1924–1925, s. 248.
557. *Muzeum v Turnově*, OJKT 3/1, 1924–1925, s. 31. [DZ]
558. *Náš vlastivědný sborník „Od Ještěda k Troškám“*, HP 39, 1924, č. 35, 29. 8., s. 4. **V/338** [Srv. -, *Náš krajinový vlastivědný sborník „Od Ještěda k Troškám“*, HP 40, 1925, č. 12, 20. 3., s. 3.]
559. *La nation Tchechoslovaque à travers l'histoire*, La revue française de Prague, 3, 1924, s. 73–103, 153–190.
560. *Některé památky v Žirci*, PA 34, 1924–1925, s. 248.
561. *Novina podivná o jedné mořské potvorné rybě r. 1727*, ČL 24, 1924, s. 309–310.
562. *O dřevěných stavbách našeho kraje*, HP 39, 1924, č. 35, 29. 8., s. 1–2. **V/595**
563. *O silnici svobodnou*, Lomnicko n. Pop. 5, 1924–1925, s. 38–39.
564. *O vlastivědné práci*, Podyjí. Vlastivědný sborník jihozápadní Moravy [Od Horácka k Podyjí]1, 1923–1924, s. 129–131.
565. *Odhad gruntu v Troškovicích [1649]*, OJKT 2, 1923–1924, s. 267–268. [DZ]
566. *Odkud vznikla pomístná jména na Lomnicku?*, Lomnicko n. Pop. 4, 1923–1924, s. 65–67, 81–83.
567. *Ohrožený Český ráj*, OJKT 3/1, 1924–1925, s. 31–32. [DZ]
568. *Oslava Fr. Jana Tomsy [1751–1814]*, OJKT 2, 1923–1924, s. 237. [DZ]
569. *Panství hruboskalské r. 1514*, OJKT 3/1, 1924–1925, s. 21–25, 40–47, 70–78, 101–109. **IV/81**
570. *Pobyt císaře Karla IV. v Čes[kém] Dubě*, OJKT 3/1, 1924–1925, s. 62. [DZ]
571. *Podklíčí, kde bylo*, OJKT 2, 1923–1924, s. 224–226. (Doplňk: Hájek Jan, *Podklíčí, kde bylo*, OJKT 3/1, 1924–1925, s. 25–28.) **IV/85**
572. *Poznámky ke stati „Jan Vozka“*, Sb. Žbr. 2, 1924–1925, s. 22–24. (Reakce na: Ladislav Pekl, *Jan Vozka*, Sb. Žbr. 2, 1924–1925, s. 3–5.)
573. *Pravěké nálezy v okrese frýdlantském [zpráva o Drábovně]*, Obzor prehistorický 3, 1924, s. 133.
574. *Prodej luk křenovských pod Troškami [r. 1639]*, OJKT 2, 1923–1924, s. 266–267. [DZ]
575. *Promoce* [MUDr. Vojtěch Král, 3. 5.], OJKT 2, 1923–1924, s. 237. [DZ]
576. *Promoce* [1. PhDr. byla už Anna Kopalová, prov. Šebestová (Martenová), později Klecandová], OJKT 2, 1923–1924, s. 152–153. [DZ]
577. *Přemysl II. a panstvo české*, ČČH 30, 1924, s. 19–34. **IV/86**
578. *Renesanční¹⁸ hlavice ve Dvoře Králové*, PA 34, 1924–1925, s. 221.
579. *Rovensko dostává zřízení městské r. 1556*, OJKT 2, 1923–1924, s. 153. [DZ]
580. *„Rozličné paměť“ Ant[onína] Fr[antiška] Ederera, souseda turnovského, z l[et] 1753–1807*, OJKT 2, 1923–1924, s. 119–124.
581. *Sklářský podnik na Maloskalsku a my*, HP 39, 1924, č. 42, 17. 10., s. 1–3. **V/596-597**
582. *Skvělé výsledky výzkumů ve skalách na Drábovně*, HP 39, 1924, č. 32, 8. 8., s. 1–2. **V/638**
583. *Sled o kacírích r. 1762*, Lomnicko n. Pop. 4, 1923–1924, s. 112. [DZ]
584. *Sled po kacírích r. 1762*, OJKT 2, 1923–1924, s. 155. [DZ]
585. *Smlouva svatební Ad. Pracha s Dor. Švábovou*, OJKT 3/1, 1924–1925, s. 32. [DZ]
586. *Socha sv. Prokopa pod Hrubou Skalou*, HP 39, 1924, č. 32, 8. 8., s. 3.

¹⁸ V originále názvu *renaisanční*.

- 587.** *Soupis/y/ osob podle víry z r. 1651*, OJKT 2, 1923–1924, s. 215–217; OJKT 5, 1926–1927, s. 54–58; OJKT 6, 1927–1928, s. 122–127, 178–182. **IV/114**
- 588.** *Staré zprávy o železářství na Brodsku*, Sb. Žbr. 1, 1923–1924, s. 83–86, 97–100, 115–119, 132–135, 155–160, Sb. Žbr. 2, 1924–1925, s. 27–29, 52–54, 87–90, 119–123, 147–150. **IV/84**
- 589.** *Starožitnický význam skal okolo Drábovny*, OJKT 3/1, 1924–1925, s. 1–6. **IV/82**
- 590.** *Starší zmínky o našem kraji*, OJKT 2, 1923–1924, s. 153. [DZ]
- 591.** *Svědění o desátích k faře brodské 1570–71*. In: Zprávy městského muzea v Německém Brodě 9, 1922–1923 [vyd. 1924], s. 28–31.
- 592.** *Svědění o škodách z krupobití na zboží svijanském asi r. 1635*, OJKT 2, 1923–1924, s. 268.
- 593.** *Turnov vyhořel*, OJKT 2, 1923–1924, s. 240. [DZ]
- 594.** *Úmrtí* [Jiří Mikenda], OJKT 3/1, 1924–1925, s. 31. [DZ]
- 595.** *Vratský kronikář*, Sb. Žbr. 2, 1924–1925, s. 8–12, 39–41, 67–71, 98–101, 129–131. **IV/83**
- 596.** *Výkaz mezi hamru plavského r. 1682*, Sb. Žbr. 1, 1923–1924, s. 66–67.
- 596a.** *Vyšší dívčí škola Renatě Tyršové* [báseň], NL 64, 1924, č. 176V, 27. 6., s. 1. **V/639**
- 597.** *Z doby roboty*, Sb. Žbr. 1, 1923–1924, s. 143–144.
- 598.** *Z matriky zesnulých v Turnově č. 18*, OJKT 3/1, 1924–1925, s. 64. [DZ]
- 599.** *Zámek Skály vyhořel*, OJKT 2, 1923–1924, s. 240. [DZ]
- 600.** *Zápisky ř Dr. Jar. Svobody o počátcích Čtenářské besedy v Turnově*, HP 39, 1924, č. 36, 5. 9., s. 1–2, č. 37, 12. 9., s. 1–3. **V/572**
- 601.** *Závěť Blažka soukeníka v N. Městě Pražském* [1530, Archiv města Prahy], OJKT 2, 1923–1924, s. 154. [DZ]
- 602.** *Zbytečně zničené památky*, OJKT 3/1, 1924–1925, s. 32. [DZ]
- 603.** *Zeměpisné překřesty*, Karlovarské listy 2, 1924, č. 28, 15. 11., s. 2. **V/374-376** (Polemika s příspěvkem: O. Kešal, *Zeměpisné překřesty*, Karlovarské listy 2, 1924, č. 16, 23. 8., s. 1–2, č. 23, 11. 10., s. 7.)
- 604.** *Zlato a stříbro na Kozákově*, OJKT 2, 1923–1924, s. 140–144. **IV/89**
- 605.** *Zpráva k historii Nové Vsi*, OJKT 3/1, 1924–1925, s. 63. [DZ]
- 606.** *Zpráva o Historickém spolku za rok 1923/4*, ČNM 98, 1924, s. 196–197.
- 607.** *Zpráva o Turnově z cestopisu hr. Zinsendorfa z r. 1744*, OJKT 3/1, 1924–1925, s. 64. [DZ]
- 608.** *Žižka a husitství v naší krajině*, OJKT 2, 1923–1924, s. 193–198. **IV/91**
- 609.** (ref.), *Nejedlý Zdeněk, Bedřich Smetana. I. Doma, Praha, Hudební matice Umělecké besedy 1924*; OJKT 2, 1923–1924, s. 192.
- 610.** (ref.), *Sedláček August, Paměti a doklady o staročeských mírách a váhách, Praha, ČAVU (Rozpravy I. tř. č. 66) 1923, 498 s.; ČČH 30, 1924, s. 568–573.*
- 611.** (zpr.), *Lomnicko 4, 1923/1924; ČČH 30, 1924, s. 625.*
- 612.** (zpr.), *Sborník okresu železnobrodského 1, 1923; ČČH 30, 1924, s. 625.*
- 613.** *Krajan náš, rodák turnovský, Ant. P. Šlechta* [vydal 2. sv. Z pravěku do novověku], OJKT 2, 1923–1924, s. 160. [DZ]
- 614.** (ref.), *Významná kniha* [Sedláček August, *Paměti a doklady o staročeských mírách a váhách*, Praha, ČAVU (Rozpravy I. tř. č. 66) 1923], NL 64, 1924, č. 268R, 28. 9., s. 9 (Vzdělávací příloha NL). **V/600**

1925 (– 1926)

- 615.** *Kronika československá, I. Doba stará. Od časů nejstarších do reformace, kn. 3. Dověšení středověku [1306–1378]*, Praha, Vesmír 1925, s. 569–1003. **IV/217** (Rec. a zpr. bm, NL 66, 1926, č. 1R, 1. 1. s. 9 (I. příloha NL k č. 1); Jan Kapras, *Česká revue* 18, 1925, s. 365; -och- [František S. Procházka], *Zvon* 26, 1925–1926, s. 601–602; Jaroslav Prokeš, *ČSPSČ* 35, 1927, s. 44; Antonín Rambousek, *Česká osvěta* 22, 1925–1926, s. 281; Otakar Vočadlo, *The Slavonic Review* 6, 1926, s. 231–232.)
- 616.** *La nation tchécoslovaque à travers l'histoire*, Paris, Édition Bossard – Prague, Édition Orbis 1925, X + 212 s. (s Josefem Peškem, překlad Charles Podval; předmluva Daniel Essertieh).

617. *Vlastivědné obrazy z okresů československých. Řada I. Obrazy z Českodubška, Řada II. Obrazy z Turnovska, Řada III. Obrazy z Mnichovohradištska.* Kreslil K. Brousek. Slovem provází Dr. J. V. Šimák, Státní nakladatelství v Praze 1925. **V/355-372**
618. *Básník Josef Krasoslav Chmelenský (1800–1839) o Troskách*, OJKT 3/2, 1925, s. 31. [DZ]
619. *Blahopřání k svátku hr. J. O. Šlikovi na Svijanech od úředníků* [asi 1618], OJKT 3/1, 1924–1925, s. 111. [DZ]
620. *Bohatství železné rudy v okolí Rovenska*, HP 40, 1925, č. 25, 18. 6., s. 8. **V/336**
621. *Bohuslav Balbín o Praze, hlav[ním] městě českém*, ČSPSČ 33, 1925, s. 74–89. **IV/94**
622. *Bývalá kaple v Kajetánce*, NL 65, 1925, č. 90R, 1. 4., s. 4.
623. *Cimbuří*. In: *Masarykův slovník naučný*, 1, A–Č, Praha, Čsl. kompas 1925, s. 800.
624. *Co stál nárek z čarodějnictví?* [1663], OJKT 3/2, 1925, s. 64. [DZ]
625. *České besedy u nás r. 1843–5 podle dopisů do pražských listů*, OJKT 4, 1925–1926, s. 77. [DZ]
626. *Dar rybníka kostelu v Příkladovicích r. 1456*, OJKT 3/2, 1925, s. 30. [DZ]
627. *Dr. Justin V. Prášek* [† 27. 12. 1924], OJKT 3/2, 1925, s. 29. [DZ]
628. *Drahokamy na Krkonoších* [r. 1689], OJKT 4, 1925–1926, s. 77–78. [DZ]
629. *Drobné zprávy z notuláře listů poselacích městské rady mladoboleslavské z r. 1599*, OJKT 3/1, 1924–1925, s. 63–64.
630. *Farář v Nabzí Jan Antonín Hoffmann*, OJKT 3/2, 1925, s. 32. [DZ]
631. *Farnost dubská v XVII. věku*, OJKT 4, 1925–1926, s. 18–22, 53–58, 98–101, 121–126, 187–191, 218–220 (otisk z PA 23, 1910). **IV/231**
632. *Habsburská návštěva našeho kraje r. 1822*, OJKT 4, 1925–1926, s. 78. [DZ]
633. *Jak zříditi naše archivnictví*, NL 65, 1925, č. 45R, 15. 2., s. 11 (Vzdělávací příloha NL). **V/57**
634. *„Kostel“* [ve Skalách nad Záborčím, 1636], OJKT 3/2, 1925, s. 64. [DZ]
635. *Máti básníka Vác[lava] Jar[omíra] Picka*, OJKT 3/2, 1925, s. 146. [DZ]
636. *Mydláři nehodní* [r. 1645 v Turnově], OJKT 4, 1925–1926, s. 78–79. [DZ]
637. *Na mezinárodní výstavě* [dekorativního umění v Paříži], OJKT 4, 1925–1926, s. 76. [DZ]
638. *Nadání v Bakově a Bosni*, OJKT 4, 1925–1926, s. 112. [DZ]
639. *Narovnání se sedláky ohrazenickými o clo* [r. 1646 a 1663], OJKT 3/2, 1925, s. 64. [DZ]
640. *Naši krajané na pražské Akademii výtvarných umění do roku 1880*, OJKT 3/2, 1925, s. 62–63. [DZ]
641. *O kronikáři Kosmovi (K 800. jubileu)*, Národní politika 43, 1925, č. 288, 21. 10., s. 1–3. **V/582**
642. *Očkování v Turnově r. 1822*, OJKT 4, 1925–1926, s. 78. [DZ]
643. *Ochrana památek* [Trosky], OJKT 3/2, 1925, s. 30. [DZ]
644. *P. Vác[lava] Plachty Kronika svijanská [1578–1846]*, OJKT 4, 1925–1926, s. 1–6, 38–42. **IV/92**
645. *Poznámky o kulturním oddíle naší výstavy*, HP 40, 1925, č. 31, 31. 7., s. 1–3. **V/580** (srv. [Pavel Fraenk], *Z kulturního oddělení turnovské výstavy*, Národní osvobození 2, 1925, č. 201, 24. 7., s. 4.)
646. *Průmysl v Turnově r. 1792*, OJKT 4, 1925–1926, s. 78. [DZ]
647. *První žena – docentka na české univerzitě, krajanka* [Milada Paulová], OJKT 4, 1925–1926, s. 30. [DZ]
648. *Příběhy fary mnichovohradištské v době pobělohorské*, OJKT 3/2, 1925, s. 5–8, 50–55, 85–89, 133–138.
649. *Přísaha Jak[uba] Horáka, býv[alého] rychtáře žantovského*, OJKT 3/1, 1924–1925, s. 111–112. [DZ]
650. *Rodákům turnovským*, HP 40, 1925, č. 10, 6. 3., s. 9. [výzva J. V. Šimáka, Josefa Pekaře a sjezdového výboru ke krajinské výstavě]
651. *Řeznický sjezd v Turnově*, Řeznicko-uzenářské noviny 14, 1925, č. 28, 11. 7., s. 219. **V/589**
- 651a. *Slovensku. Psáno k slovenskému večeru v Turnově 5. listopadu 1918*, HP 40, 1925, č. 25, 18. 6., s. 2–3.
652. *Služební platy na panství hruboskalském r. 1789–1790*, OJKT 4, 1925–1926, s. 79. [DZ]
653. *Smlouva svatební* [1599], OJKT 3/2, 1925, s. 30–31. [DZ]
654. *Soudní okres turnovský*. In: *Katalog Všeobecné krajinské výstavy v Turnově 1925*. 21. červen – 2. srpen, Turnov 1925, s. 21–48.
655. *Srdce Českého ráje – Turnov*, Jizeran 47, 1925, č. 26, 28. 6., s. 2.

656. *Turnov*, NL 65, 1925, č. 169, 20. 6., samostatná příloha Turnov. Krajinská výstava Českého ráje 21. VI. – 30. VII. 1925, s. 1.
657. *Úmrtí* [Msgre ThDr. Frant. Stejskal], OJKT 3/2, 1925, s. 29. [DZ]
658. *Úvodem*, OJKT 3/2, 1925, s. 1.
659. *Vejkaz školy kněžmostský* [z r. 1768], OJKT 4, 1925–1926, s. 112. [DZ]
660. *Vrch Oseč a potok Žiřina*, ČČH 31, 1925, 166–167. **IV/90**
661. *Výstavní úvahy a muzejní kapitoly*, HP 40, 1925, č. 33, 14. 8., s. 1–2, č. 34, 21. 8., s. 1–2, č. 35, 28. 8., s. 1–2 **V/583**
662. *Z řeči ministra obchodu* [inž. L. Nováka v Trenčanských Teplicích], OJKT 3/2, 1925, s. 29–30. [DZ]
663. *Z Turnova* [divadlo 1844], OJKT 4, 1925–1926, s. 78. [DZ]
664. *Založení kaple sv. Anny v Mnichově Hradišti* [1724], OJKT 4, 1925–1926, s. 112. [DZ]
665. *Zápis o narození Emanuele z Valdštejna*, OJKT 3/2, 1925, s. 31. [DZ]
666. *Zapomenutý buditel* [Jan Arnold (*1785 Mnichovo Hradiště)], OJKT 4, 1925–1926, s. 78. [DZ]
667. *Zpráva o úmrtí Radvanovských* [r. 1661], OJKT 3/1, 1924–1925, s. 112. [DZ]
668. *Zprávy z historie obce přepeřské*, OJKT 3/2, 1925, s. 33–36, 65–69, 97–100. **IV/233**
669. (přípr./ed.), Vitásek Jan Erazim, *Jadrný přehled událostí válečných 18 24/6 66*, OJKT 4, 1925–1926, s. 81–85, 139–141, 161–164.
- 669a. (red.), NOHEJLOVÁ Emanuela, *Příběhy kláštera opatovického. Příspěvek k vlastivědě země české*. Praha: FF UK, 1925, 113 s., 3 obr. příl.
- 669b. (red.), ŠIMÁK Milan, *Dopis z Lomnice 9. ledna 1825*, OJKT 3/2, 1925, s. 96.
- 669c. (red.), TÝŽ, *Dopisy dubského děkana Prok[opa] Löfflera do pražských novin r. 1825*, OJKT 4, 1925–1926, s. 58–59.
670. (rec.), Bareš František, *Paměti města Ml[adé] Boleslavě, I. (do r. 1620), Mladá Boleslav, vlastním nákladem 1922, 307 s., II. (1620–1918), Mladá Boleslav, nákladem L. Švikala, 302 s.; týž, Listy, úřední korespondence města Boleslava Mladého z I[et] 1588, 1589, 1599, Mladá Boleslav, vlastním nákladem 1916, 96 s.; ČČH 31, 1925, s. 182–193. **IV/95***
671. (rec.), Otruba František, *Paměti města Lysé nad Labem, Lysá nad Labem, Osvětový sbor 1925 (2. vyd.)*, 160 s.; ČČH 31, 1925, s. 446–447.
672. (zpr.), „*Světozor*“ [1925], OJKT 3/2, 1925, s. 64.

1926 (– 1927)

673. *Abigail Horáková (1870–1926)*, HP 41, 1926, č. 46, 12. 11, s. 1–2. **V/631**
674. *August Sedláček*, NL 66, 1926, č. 16R, 16. 1., s. 1. **V/620**
675. *Bukvicový olej k barvení střech* [1630], OJKT 5, 1926–1927, s. 127. [DZ]
676. *Cinobr u Jesenného* [1626], OJKT 5, 1926–1927, s. 128 [DZ].
677. *Divadlo v Turnově r. 1823*, OJKT 4, 1925–1926, s. 155–156. [DZ]
678. *Doklad z let sedmdesátých* [v rodinném archivu desfourském na Hrubém Rohozci], OJKT 5, 1926–1927, s. 62–63. [DZ]
679. *Dupanda a domek ve Farářství*, OJKT 4, 1925–1926, s. 235. [DZ]
680. *František Palacký (14/6 1798 – 25/6 1876)*, Nová síla. List soudobých zájmů paní a dívek československých 6, 1926, č. 6, 20. 5., s. 43–46. **V/621-624**
681. *Historie o obrazech*. In: Památník dvacetipětileté činnosti Ústředního nakladatelství a knihkupectví Učitelstva československého v Praze, Ústřední nakladatelství a knihkupectví Učitelstva československého 1926 (red. Josef Müller, Alois Šíp, Adolf Wenig), s. 116–118.
682. *Hrádek Nebákov*, OJKT 5, 1926–1927, s. 127–128. [DZ]
683. *Kdy upadl Karel (IV.) v nemilost otcovu?*, ČČH 32, 1926, s. 570–574. **IV/101, V/878-881**
684. *Krajan náš J[osef] Drahoňovský*, OJKT 4, 1925–1926, s. 155. [DZ]
685. *Krajan z Ameriky* [Josef Anděl], OJKT 5, 1926–1927, s. 126. [DZ]
686. *Lidem dobré vůle*, Boleslavan 1, 1926–1927, s. 1.
687. *Malíř turnovský* [Jan Svoboda], OJKT 5, 1926–1927, s. 126. [DZ]

688. *Malíři mnichovohradištsí*, OJKT 4, 1925–1926, s. 159. [DZ]
689. *Mzda myslivcům* [na panství semilském 1630], OJKT 5, 1926–1927, s. 127. [DZ]
690. *Naši staří krajané* [18. století], OJKT 4, 1925–1926, s. 158. [DZ]
691. *Něco o farách našich v době pobělohorské*, Sb. Žbr. 3, 1925–1926, s. 113–117, 135–140. **IV/96**
692. *O cestách Fr. Marka*, HP 41, 1926, č. 15, 9. 4., s. 1–3, č. 16, 16. 4., s. 1–3. **V/613**
693. *O starých dolech na Kozákově*, OJKT 5, 1926–1927, s. 1–5, 33–36, 158 /IV/93/. Dále viz **749. IV/93**
694. *Objevná památka* [na Svijanech], OJKT 5, 1926–1927, s. 128. [DZ]
695. *Oldřich z Újezdce na Loučkách kvituje věno své manželky r. 1630*, OJKT 5, 1926–1927, s. 62. [DZ]
696. *Památka zesnulého vlastence* [Alois Vaníček, † 1926], OJKT 4, 1925–1926, s. 207. [DZ]
697. *Piaristé, rodáci z Boleslavska*, Boleslavan 1, 1926–1927, s. 22–26.
698. *Plavba dříví po Jizeře* [1627], OJKT 5, 1926–1927, s. 127. [DZ]
699. *Pohřebiště z doby lužické v Újezdě Svijanském u Turnova*, OJKT 5, 1926–1927, s. 63. [DZ]
700. *Povídka z naší krajiny*, OJKT 5, 1926–1927, s. 126. [DZ]
701. *Poznámky k článku „Paměti Bzí“*, Sb. Žbr. 3, 1925–1926, s. 65. (K článku: Jaroslav Jíra, *Paměti osady Bzí*, Sb. Žbr. 3, 1925–1926, s. 41–44, 57–59.)
702. *Prorokyně v Rakousích r. 1631*, OJKT 4, 1925–1926, s. 236. [DZ]
703. *Přehled dějin českých. Duch českých dějin*. In: Příručka všeobecného vzdělání. Pro občanskou a vojenskou výchovu, Díl II. Část první, Praha, Československý vědecký ústav vojenský (ed. Štefánikova knihovna spisů vzdělávacích...) 1926 (uspoř. František Kučera a Rudolf Tschorn), s. 19–54.
704. *[Reprodukce kreseb Konstantina Buška v NL]*, OJKT 4, 1925–1926, s. 160. [DZ]
705. *Řády cechů turnovských. Část druhá*, HP 41, 1926, č. 45, 5. 11., s. 7–8, č. 46, 12. 11., s. 7–8, č. 48, 26. 11., s. 4–5, č. 50, 10. 12., s. 7–8, č. 52, 23. 12., s. 7–8; HP 42, 1927, č. 2, 7. 1., s. 5, č. 3, 14. 1., s. 6, č. 5, 28. 1., s. 6, č. 6, 4. 2., s. 7, č. 7, 11. 2., s. 7, č. 8, 18. 2., s. 6–7, č. 9, 25. 2., s. 8, č. 11, 11. 3., s. 7, č. 13, 25. 3., s. 6–7, č. 17, 22. 4., s. 8, č. 28, 8. 7., s. 6–7, č. 29, 15. 7., s. 8, č. 30, 22. 7., s. 7–8, č. 32, 5. 8., s. 8–9. (Celé vyšlo jako *Řády řemeslných cechů turnovských z XV.–XVIII. století*, 1921 a 1932, viz **448**; srv. **274**.)
706. *Sopraporta na zámku Svijanech z r. 1578*, PA 35, 1926–1927, s. 267.
707. *Svatá Korona (Dvě modlitby a litanie hledačů pokladů)*, Národopisný věstník československý 19, 1926, s. 103–108, 161–168. **IV/98, V/705-709**
708. *Škola na Hrušticí r. 1850*, OJKT 4, 1925–1926, s. 235. [DZ]
709. *Škůdci a loupežníci* [1629], OJKT 5, 1926–1927, s. 127. [DZ]
710. *Tajemství chrámové věže na Skalsku*, OJKT 5, 1926–1927, s. 23–25.
711. *Údolí Gebolfovo a uherské pozemí v jejížnější Moravě*, ČČH 32, 1926, s. 118–120. **IV/120, V/669-670, V/1271-1272**
712. *V „Hlase našeho venkova“* [A. Horáková], OJKT 5, 1926–1927, s. 32.
713. *Valné shromáždění Muzejního spolku v Turnově* [6. 4. 1926], HP 41, 1926, č. 15, 9. 4., s. 5–6, č. 16, 16. 4., s. 4–5, č. 17, 20. 4., s. 4, č. 18, 30. 4., s. 4–5, č. 19, 7. 5., s. 3–4 (s Vilémem Černovickým).
714. *Vápno z Tatobit* [1599], OJKT 4, 1925–1926, s. 159. [DZ]
715. *Vděčný soused* [1445], OJKT 5, 1926–1927, s. 127. [DZ]
716. *Volba v Čechách r. 1526 a její význam pro naše dějiny*. In: K 400. výročí osudné volby v roce 1526 Ferdinanda Habsburského českým králem, Praha, nákl. Politického Klubu Omladinářů – Devadesátníků v Praze (Epištoly k národu, sv. 2) 1926, s. 3–44. **V/692-704** (Zpr. ČČH 33, 1927, s. 205.)
717. *Výroba papíru v knížectví frydlantském* [1629], OJKT 5, 1926–1927, s. 127. [DZ]
718. *Vzácné dary muzeu turnovskému*, OJKT 4, 1925–1926, s. 155. [DZ]
719. *Vzácný věk r. 1823*, OJKT 4, 1925–1926, s. 235. [DZ]
720. *Z doby barokní*, Zvon 26, 1926, s. 640–642, 657–658, 671–672.
721. *Zápis na mlýn shořalý při městě Turnově ležící Vilímovi Práškovi učiněný* [r. 1724], OJKT 4, 1925–1926, s. 158–159. [DZ]
722. *Znamení nález archeologický* [Březina na Mnichovohradištsku], OJKT 4, 1925–1926, s. 233–234. [DZ]

723. Zpráva o archeol[ogickém] nálezu z r. 1629, PA 35, 1926–1927, s. 228. (O dolování na Kozákově viz 693.)
724. Zpráva o dvoře Žlábku pod Kozákovem [z r. 1633], OJKT 5, 1926–1927, s. 126–127. [DZ]
725. Zpráva o hamru pod Bozkovem [r. 1575], OJKT 5, 1926–1927, s. 128. [DZ]
726. Zprávy o rybníčku Kunčiku u Olešnice r. 1631, OJKT 5, 1926–1927, s. 76–80.
727. Zpráva o škole „na bráně“ [v Turnově 1863], OJKT 4, 1925–1926, s. 159. [DZ]
728. (zpr.), [Václav Müller vydal náboženské poměry v Československé republice], OJKT 4, 1925–1926, s. 160. [DZ]
729. (zpr.), Šlechta Ant. P., Z pravěku do novověku, Rodopisné rozhledy IV.1, Praha 1925; OJKT 4, 1925–1926, s. 160.

1927

730. O Antonínu Markovi. Na paměť 50. výročí Markova úmrtí, Turnov, Okresní osvětový sbor 1927, 32 s. **IV/103**
731. (ed., spoluautor) Rezek Antonín, *Listář k dějinám náboženských blouznivců českých v století XVIII. a XIX., I. Do roku 1810*, Praha, ČAVU (Historický archiv č. 46) 1927, 273 s. **IV/213** (Rec. a zpr. L. D. [Ludvík Domečka], ČSPSC 35, 1927, s. 94–95; Bedřich Mendl, *Nová publikace k dějinám blouznivců*, NL 67, 1927, č. 188R, 10. 7., s. 10 (Vzdělávací příloha NL); Augustin Neumann, *Hlídka* 52, 1935, s. 18–22; -O.- [Otakar Odložilík], ČČH 40, 1934, s. 650–651; J. P. [Josef Pekař], ČČH 33, 1927, s. 212; Emanuel Rádl, *Křesťanská revue* 1, 1927, s. 53–54; Václav Žáček, *Časopis pro dějiny venkova* 22, 1935, s. 131–132; *Hlídka* 44, 1927, s. 198–199.)
732. (připravil), Sedláček August, *Hrady, zámky a tvrze království Českého. XV. Kouřimsko, Povltaví a jz. Boleslavsko*, Praha, Šolc a Šimáček 1927, 4 + 340 s., 3 mapy (J. V. Šimák: *Doslov /nestr., 2 s./, Seznam článků dílu XV. /sestavil/, Rejstřík jmen k dílu XV. /s. 313–324/, Přehledné seznamy celého díla /s. 325–340/, 3 mapy k dílu XIV., XV. a ke všem dílům).*
733. [A. Horáková], OJKT 5, 1926–1927, s. 255. [DZ]
734. Abigail Horáková († 7. listopadu 1926) (*Materiál k poznání jejího života a i díla*), OJKT 5, 1926–1927, s. 129–135, 183–195. **IV/104**
735. Archeolog[ický] výzkum jeskynních sídlišť ve skalách nad Záborčím, OJKT 6, 1927–1928, s. 30–31. [DZ]
736. *Cestopis a listy Františka Marka*, OJKT 6, 1927–1928, s. 4–12, 37–43, 114–122, 173–178, OJKT 7, 1928–1929, s. 97–101, 184–188, OJKT 8, 1929–1930, s. 36–40, 81–89 (s Marií L. Černou). **IV/106**
737. *Deputát pluk. Desfoursovi [1629]*, OJKT 5, 1926–1927, s. 160. [DZ]
738. Dr. August Sedláček, *Almanach ČAVU* 37, 1927, s. 77–90. **IV/100, ?V/617-619**
739. *Hláska*. In: Masarykův slovník naučný, 3, H–Kn, Praha, Československý kompas 1927, s. 202.¹⁹
740. *Hrad*. In: Masarykův slovník naučný, 3, H–Kn, Praha, Československý kompas 1927, s. 326–327.²⁰
741. *Hradiště Mnichovo*. In: Masarykův slovník naučný, 3, H–Kn, Praha, Československý kompas 1927, s. 330–331.²¹
742. *Hřeben [ve vojenství]*. In: Masarykův slovník naučný, 3, H–Kn, Praha, Československý kompas 1927, s. 348.²²
743. *Inventář po ř Joachymu, zlatníkovi, r. 1607 v Turnově*, OJKT 6, 1927–1928, s. 32. [DZ]
744. [Jaroslav Durych v Cestě], OJKT 5, 1926–1927, s. 256.
745. *K dějinám našeho kamenářství*, OJKT 5, 1926–1927, s. 141–142. **IV/105**

¹⁹ Heslo napsal J. V. Šimák jako spolupracovník Výzkumného ústavu vojenského; publikováno pod šifrou VÚV.

²⁰ Dtto.

²¹ Na s. 331 (3. svazku Masarykova slovníku naučného) je ještě odkazové heslo: hradištsko – viz hradiště.

²² Heslo napsal J. V. Šimák, publikováno pod šifrou VÚV. Srov. pozn. 19.

746. *K padesátému výročí úmrtí Ant. Marka († 15. února 1877)*, OJKT 5, 1926–1927, s. 195–197.
747. *Kantor na Vyskři* [Josef Cumpfe, 18. stol.], OJKT 6, 1927–1928, s. 31. [DZ]
748. *Kapitola bibliografická*, Zvon 27, 1927, s. 573–574, 599–600.
749. *Ke čl. „O starých dolech na Kozákově“*, OJKT 5, 1926–1927, s. 158. **IV/93**
750. *Krajan – hudebník z Vyskře* [František Rameš], OJKT 6, 1927–1928, s. 31. [DZ]
751. *Letošní muzejní výzkumy*, HP 42, 1927, č. 41, 7. 10., s. 6.
752. *Malíř v Turnově* [Vojtěch Hnik, 1809], OJKT 6, 1927–1928, s. 31. [DZ]
753. *Na výstavě* [Kruhu výtvarných umělkyň], OJKT 5, 1926–1927, s. 256.
754. *Nová díla mistra Drahoňovského*, OJKT 6, 1927–1928, s. 29. [DZ]
755. *O Antonínu Markovi (Předneseno 25. března 1927 při vzpomínce na 50. výročí Markova úmrtí)*, HP 42, 1927, č. 14, 1. 4., s. 1–2, č. 15, 8. 4., s. 1–2, č. 16, 15. 4., s. 1–2, č. 17, 22. 4., s. 1–2, č. 18, 29. 4., s. 1. (Vyšlo též samostatně, viz 730.)
756. *O první továrně v Bělé u Bezděže*, OJKT 6, 1927–1928, s. 96. [DZ]
757. *Paběrky o skle, dodaném na stavbu a ke dvoru Albrechta z Valdštejna v Jičíně*, OJKT 6, 1927–1928, s. 78–80.
758. *Padesátiny* [Josef Drahoňovský], OJKT 5, 1926–1927, s. 253. [DZ] **IV/108**
759. *Pašijové hry v Turnově v XVIII. věku*, OJKT 5, 1926–1927, s. 160. [DZ]
760. *Počátky Boleslavě a Boleslavska*, Boleslavan 1, 1926–1927, s. 97–118. **V/710-731** (Zpr. ČČH 33, 1927, s. 195.)
761. *Poustevník* [Simplicián Svoboda, †1762], OJKT 6, 1927–1928, s. 95. [DZ]
762. *Řezbář turnovský* [Jan Chládek ze Slaného, †1788 v Turnově], OJKT 6, 1927–1928, s. 94. [DZ]
763. *Soupis osob podle víry na statku Navarově r. 1651*, Sb. Žbr. 4, 1927–1928, s. 2–3, 17–20, 49–52, 76–78. **IV/97**
764. *Staré lékařství koňské* [1632], OJKT 5, 1926–1927, s. 160. [DZ]
765. *Staré zprávy o rumělce u Jesenného*, OJKT 6, 1927–1928, s. 75–78. **IV/109**
766. *Trest strašlivý* [1627/1628], OJKT 5, 1926–1927, s. 159. [DZ]
767. *Tresty za starodávna* [1629], OJKT 6, 1927–1928, s. 95. [DZ]
768. *Tři historické pověsti*, Boleslavan 2, 1927–1928, s. 1–6.
769. *Turnov v [letech] 1627–[16]32*, OJKT 5, 1926–1927, s. 197–201, 209–219.
770. *V Dolním Ptýrově* [1534], OJKT 6, 1927–1928, s. 31. [DZ]
771. *Varhaník turnovský* [1780], OJKT 5, 1926–1927, s. 160. [DZ]
772. *Vévoda frydantský kmotrem* [1629], OJKT 5, 1926–1927, s. 160. [DZ]
773. *Vlastivědný sborník Od Ještěda k Troskám*, HP 42, 1927, č. 29, 15. 7., s. 3.
774. *Výstava Turnovského Díla v Turnově*, OJKT 6, 1927–1928, s. 30. [DZ]
775. *Z minulosti Boleslavska a Čech severních*, NL 67, 1927, č. 166R, 18. 6., samostatná Příloha NL k č. 166 – Mladoboleslavský kraj, s. 1–2. **V/905-906** (Zpr. J. P. [Josef Pekař]v ČČH 33, 1927, s. 649.)
776. *Z mých letošních zájezdů. I. Mezi Lípou a Dubou*, HP 42, 1927, č. 31, 29. 7., s. 1–3; *II. Varšava*, HP 42, 1927, č. 32, 5. 8., s. 2–3, č. 33, 12. 8., s. 1–2, č. 34, 19. 8., s. 1–2, č. 35, 26. 8., s. 1–2; *III. Na oslavy Husovy*, HP 42, 1927, č. 36, 2. 9., s. 1–2, č. 37, 9. 9., s. 2–3, č. 38, 16. 9., s. 1–2, č. 39, 23. 9., s. 2; *IV. Zhořelec*, HP 42, 1927, č. 40, 30. 9., s. 2, č. 41, 7. 10., s. 2–3. **V/504**
777. *Zajímavý rukopis* [frydštejnského kronikáře Jana Cejnara za 40. let 19. stol.], OJKT 5, 1926–1927, s. 256. [DZ]
778. (ref.), *Peisker Jan, Tvarog, Jungfernsprung und Verwandtes, Blätter für Heimatkunde* 4, 1926, č. 7–8 (Štýrský Hradec, Fritz Popelka); ČČH 33, 1927, s. 194.
779. (ref.), *Sedláček August, Děje prácheňského kraje, Písek, Theod. Kopecký (Prácheňská knihovna Písek, sv. 1) 1926, 8 + 40 s., 10 obr. příl., mapka*; ČČH 33, 1927, s. 149–150. **IV/99, V/590, V/901**
780. (zpr.), *Šimák J. V., Počátky Boleslavě a Boleslavska, Boleslavan 1, 1926–1927, s. 97–118*; ČČH 33, 1927, s. 195.

1928

781. *Zpovědní seznamy arcidiecéze pražské z let 1671–1725, II.1. (část V) Bechyňsko, Praha, Historický spolek 1928, 199 s. (Zpr. ČČH 34, 1928, s. 662.)*

782. *Co stál vůz valný?* [1555], OJKT 6, 1927–1928, s. 144. [DZ]
783. *Drobné zprávy k dějinám Mladé Boleslavě a okolí ze XVII. a XVIII. století*, Boleslavan 3, 1928–1929, s. 47–51, 82–86, 193–198.
784. *Hřebečsko-Schönhengst*, Naše řeč 12, 1928, s. 37–38 (s Antonínem Profousem).
785. *Josef Drahoňovský (Opožděný jubilejní lístek)*, OJKT 6, 1927–1928, s. 193–216. **IV/108**
786. *K 28. říjnu 1928*, OJKT 7, 1928–1929, s. 17–18. **IV/116, V/1039??**
787. *Krajan náš Václav Vajs*, OJKT 6, 1927–1928, s. 248. [DZ]
788. *Laši mezi Švédy* [1707], Zvon 29, 1928–1929, s. 100.
789. *Letopisy kapucínské*, NL 68, 1928, č. 312R, 10. 11., s. 1–2. **V/606** (Zpr. ČČH 34, 1928, s. 662–663.)
790. *Letošní výzkum u Drábovny*, HP 43, 1928, č. 41, 5. 10., s. 5–6.
791. *List faráře na Bzí úředníku rohozeckému r. 1622*, Sb. Žbr. 4, 1927–1928, s. 97.
792. *Mé působení v Husově škole*. In: Husova škola v našem národním odboji. Vzpomínky na její působení za války. K patnáctiletému trvání Husovy školy, Praha, Masarykův lidovýchovný ústav (Svaz osvětový) 1928, s. 38–39.
793. *Metamorfóza svatých Františka i Antonína* [1722], Zvon 29, 1928–1929, s. 128.
794. *Muzejní snahy v r. 1918–1928*, OJKT 7, 1928–1929, s. 40–41.
795. *Několik zpráv k dějinám barokního umění v Čechách*, PA 36, 1928–1930, s. 138–141. **IV/110**
796. *O Janu Prouskovi slovo včas*, HP 43, 1928, č. 51, 14. 12., s. 4–5, č. 52, 21. 12., s. 7, č. 53, 28. 12., s. 6–7. **V/483, V/604**
797. *Očarované dílo barvířské* [1698], Zvon 29, 1928–1929, s. 224.
798. *Odhad zboží maloskalského z let 1627–1628*, Sb. Žbr. 5, 1928–1929, s. 19–20. **IV/209**
799. *Památka po ryjci Burdovi z Hodkovic*, OJKT 6, 1927–1928, s. 248. [DZ]
800. *Příhoda Petra Doležala z Jesenného* [1632], Sb. Žbr. 5, 1928–1929, s. 18–19. **IV/238**
801. *Soupis grafických prací na zámku Valdštejnském v Mnich. Hradišti*, PA 36, 1928–1930, s. 141–147. **IV/113**
802. *Statistika řemesel našich měst r. 1757*, Boleslavan 2, 1927–1928, s. 169–170.
803. *Strašidlo na Příkopech* [1761], Zvon 29, 1928–1929, s. 72.
804. *Syn oddal otce* [1722], Zvon 29, 1928–1929, s. 112.
805. *Trojí veršování z r. 1848 [Slowanským studentům wídenským, Píseň radosti, Píseň národní gardy]*, ČNM 102, 1928, s. 314–317.
806. *Třeboňský Jan Křištof*, ČNM 102, 1928, s. 317 [knihopisný příspěvek].
807. *Tři zprávy o selských hnutích v XVIII. stol.*, VČAVU 37, 1928, s. 91–104. **IV/111, V/871-877**
808. *V publikaci L'art vivant en Tchécoslovaque*, OJKT 6, 1927–1928, s. 248. [DZ]
809. *Záznamy z protokolů kníž[ecí] komory vévodství frýdlantského 1628–1634 o rozkazech do Semil*, Sb. Žbr. 5, 1928–1929, s. 50–53, 98–103.
810. (rec.), *Hlošina V. O., České duchovní řády za rozmachu husitské bouře. Příspěvek k dějinám náboženské a sociální revoluce XV. století v zemích československých*, Praha 1924 (2. vyd.), 434 s.; ČČH 34, 1928, s. 412–417.
811. (ref.), *Pinkava Viktor, Hrady, zámky a tvrze moravské, I. Sev[erní] Morava (Olomúcko)*, Brno, Turistický Obzor 1927, 76 s.; ČČH 34, 1928, s. 204. **IV/112**
812. (rec.), *Nové monografie českých měst* [Král Jos. F., *Paměti města Vamberka nad Zdobnicí*, obec města Vamberka 1927, 402 s.; Ledr Josef, *Dějiny města Přelouče nad Labem*, Přelouč, nákl. obce 1926, 542 s.; Teplý František–Zeman František, *Kniha o Švihově a okolí*, Švihov, nákl. Fr. Trnky 1927, 622 s.; Teplý František, *Dějiny města Jindřichova Hradce*, I.1, Jindřichův Hradec, nákl. obce 1927, 224 s.; Sakař Josef, *Dějiny Pardubic nad Labem*, I–III, Pardubice, nákl. obce 1926–1927; Vančura Jindřich, *Dějiny někdejšího král[ovského] města Klatov*, I.1–2, Klatovy, nákl. městským 1927, 509 s.; Dobiáš Josef, *Dějiny král[ovského] města Pelhřimova a jeho okolí*, [I], Pelhřimov, Muzejní spolek 1927, 532 s. a příl.], ČČH 34, 1928, s. 122–151. **IV/115**

1929 (– 1930)

- 813.** *O knížeti Václavovi*, Praha, Jednota československých matematiků a fyziků (ed. Sbírká přednášek a rozprav. Řada I. Extenze vysokých škol pražských), 1929, 29 s. **IV/118, IV/122** (Zpr. J. P. [Josef Pekař], ČČH 35, 1929, s. 646; Jaroslav Prokeš, K svatováclavské literatuře juilejního roku 1929, ČNM 104, 1930, s. 190–212.)
- 814.** *Zpovědní seznamy arcidiecéze pražské z let 1671–1752, II. 2 (část VI) Vltavsko*, Praha, Historický spolek 1929, s. [201]–311; *II. 3 (část VII) Podbrdsko*, Praha, Historický spolek 1929, s. [313]–391. (Zpr. ČČH 35, 1929, s. 657.)
- 815.** *Bohdanu Kaminskému k 24. únoru* [báseň], HP 44, 1929, č. 9, 1. 3., s. 2.
- 816.** *Bratrský sbor v Bakově* [1577], OJKT 8, **1929–1930**, s. 112. [DZ]
- 817.** *Cukrovarý na Hradištsku*, OJKT 7, 1928–**1929**, s. 128. [DZ]
- 818.** *Další zprávy o hamru brodsčém* [1548–1552], Sb. Žbr. 5, 1928–1929, s. 75–76.
- 819.** *Doklad z války r. 1866*, OJKT 7, 1928–**1929**, s. 127. [DZ]
- 820.** *Drahý žert* [1790], OJKT 8, **1929–1930**, s. 110. [DZ]
- 821.** *Drobnosti místopisné* [Čebříkov, Horsko a Dolánky, Lhota Borová, Lhota Veselá, Mořižaby, Neustupovic a Roudničky], ČČH 35, 1929, s. 130–132. (Zpr. ČSPSČ 37, 1929, s. 158.)
- 822.** *Farář na Skalsku* [1539], OJKT 8, **1929–1930**, s. 32. [DZ]
- 823.** *Farář v Dubě* [1564], OJKT 8, **1929–1930**, s. 111. [DZ]
- 824.** *Hudebníci v Loretě na Hradčanech* [1693], Zvon 29, 1929, s. 576.
- 825.** *Huť sklenná na zboží maloskalsčém* [r. 1561], OJKT 8, **1929–1930**, s. 110. [DZ]
- 826.** *Chodští vězni svědky proti jezuitům* [1696], Zvon 29, 1929, s. 464.
- 827.** *Jalovec proti zimnici* [1733], OJKT 8, **1929–1930**, s. 112. [DZ]
- 828.** *Josef Dobrovský a Turnov*, OJKT 7, 1928–**1929**, s. 108.
- 829.** *Katalog knihovny libušské*, HP 44, 1929, č. 44, 31. 10., s. 1–2, č. 45, 8. 11., s. 1–2. **V/625, V/1261**
- 830.** *Kdy a kde se narodil arcibiskup Arnošt z Pardubic*, ČČH 35, 1929, s. 381–390. **IV/235** (Zpr. ČSPSČ 37, 1929, s. 158.)
- 831.** *Kdy se počalo pletarství v Bakově?* OJKT 8, **1929–1930**, s. 22–23. **IV/124**
- 832.** *Krajané naši v řádu piaristickém*, OJKT 8, **1929–1930**, s. 20. **IV/125**
- 833.** *Králova podpora chudému poddanému* [1551], OJKT 7, 1928–**1929**, s. 223–224. [DZ]
- 834.** *Lípová alej před Klášterem v Mnich[ově] Hradišti* [1713], OJKT 8, **1929–1930**, s. 112. [DZ]
- 835.** *Mlýn pod Skalskem*, OJKT 8, **1929–1930**, s. 80. [DZ]
- 836.** *Mlýnářka v Žehrově* [1558], OJKT 7, 1928–**1929**, s. 222. [DZ]
- 837.** *Naše osoby na pražské univerzitě v l. 1658–1735*, OJKT 7, 1928–**1929**, s. 219. [DZ]
- 838.** *Několik listů děkana dubsčého z let 1628–31*, OJKT 7, 1928–**1929**, s. 147–152, 197–199; OJKT 8, 1929–1930, s. 16–19, 43–50, 89–94. **IV/117**
- 839.** *Několik slov o Tábořsku v dobách nejstarších*. In: Tábor, město Žižkovo, Tábor, Městská spořitelna a Občanská záložna (Slavnostní spis Jihočeské výstavy v Táboře 1929) [1929], s. 17–20.
- 840.** *Neznámý dosud rodák turnovský – skladatel* [Jan Chládek (1761–1828)], OJKT 8, **1929–1930**, s. 109. [DZ]
- 841.** *O stavu a úkolech české vlastivědy*, ČSPSČ 37, 1929, s. 1–11. **IV/119**
- 842.** *O turnovském řezbáři Janu Chládkovi*, OJKT 7, 1928–**1929**, s. 222. [DZ]
- 843.** *Obraz zdobený českými kameny v Hradišti* [1734], OJKT 8, **1929–1930**, s. 111–112. [DZ]
- 844.** *Osobní* [Milada Paulová], OJKT 7, 1928–**1929**, s. 217. [DZ]
- 845.** *Ovoce pro dvůr* [1630], OJKT 7, 1928–**1929**, s. 127. [DZ]
- 846.** *Památník Václavu Budovci z Budova* [v Praze], OJKT 7, 1928–**1929**, s. 127. [DZ]
- 847.** *Papírna v Trenčíně*, OJKT 7, 1928–**1929**, s. 224. [DZ]
- 848.** *Poddaní na stavbách Albrechta z Valdštejna u Prahy*, OJKT 7, 1928–**1929**, s. 126–127. [DZ]
- 849.** *Pohrobni magie* [1726], Zvon 29, 1929, s. 252.
- 850.** *Právo azylní* [1693], Zvon 29, 1929, s. 492.
- 851.** *Přenesení ostatků Albrechta z Valdštejna do Hradiště*, OJKT 8, **1929–1930**, s. 79–80. [DZ]
- 852.** *Příhoda tatobská r. 1633*, OJKT 7, 1928–**1929**, s. 224. [DZ]
- 853.** *Přísaha kamenářských představených r. 1792*, OJKT 7, 1928–**1929**, s. 221. [DZ]
- 854.** *Sedmá výstava Turnovského Díla*, HP 44, 1929, č. 30, 26. 7., s. 1, č. 31, 2. 8., s. 1–2. **V/393**
- 855.** *Sedmá výstava Turnovského Díla*, OJKT 8, **1929–1930**, s. 31. [DZ]

856. *Styky Karla V. Raise s našim krajem*, OJKT 8, 1929–1930, s. 6–10, 33–36. **IV/120**
857. *Šlechta v našich vsích* [1587], OJKT 8, 1929–1930, s. 109. [DZ]
858. *Šlechta v Turnově* [1583–1597], OJKT 8, 1929–1930, s. 109. [DZ]
859. *Štolmistrem na Kosti* [1584], OJKT 7, 1928–1929, s. 222. [DZ]
860. *Tatobšti vápeníci* [30. léta 17. stol.], OJKT 7, 1928–1929, s. 219–220. [DZ]
861. *Tisíciletí* [sv. Václav], HP 44, 1929, č. 39, 27. 9., s. 1. **V/616, V/1260**
862. *Úředníci a lidé p. Smiřických r. 1584*, OJKT 7, 1928–1929, s. 222. [DZ]
863. *Úředník dubský* [1563], OJKT 8, 1929–1930, s. 111.
864. *Vzácný spis o Bezdězi*, OJKT 8, 1929–1930, s. 80.
865. *Z lidového hnutí náboženského*, OJKT 7, 1928–1929, s. 222. [DZ]
866. *Z minulosti Boleslavska a Čech severních*, Věstník sobotecký 39, 1929, s. 128–130, 152–154, 173–175, 195–198, 214–216.
867. *Z muzea turnovského*, OJKT 7, 1928–1929, s. 126. [DZ]
868. *Za Bohdanem Kaminským*, HP 44, 1929, č. 29, 19. 7., s. 1–2.
869. *Zázračný léčitel*, Zvon 29, 1928–1929, s. 614–615, 641–642.
870. *Zboží křenovské roku 1627*, OJKT 8, 1929–1930, s. 40–42. **IV/107**
871. *Ze staré školy* [1790, Turnov], OJKT 8, 1929–1930, s. 109. [DZ]
872. *Zjevení pátera Petronia* [1704], Zvon 29, 1929, s. 268.
873. *Zlatníci v Turnově r. 1790*, OJKT 8, 1929–1930, s. 31. [DZ]
874. *Zpráva o farách na zboží dubském za r. 1623*, OJKT 7, 1928–1929, s. 113–115. **IV/126**
875. *Zpráva o mlynáři shořalském* [v Turnově r. 1575], OJKT 7, 1928–1929, s. 222. [DZ]
876. *Zpráva o mlýně turnovském mezi mosty (na místě č. 175)*, OJKT 7, 1928–1929, s. 222. [DZ]
877. *Zprávy o klášteře bělském z XVI. století*, OJKT 8, 1929–1930, s. 27–28. **IV/123**
878. (zpr.), *Grimová Anna, Básně, Turnov 1928*; OJKT 8, 1929–1930, s. 32.
879. (zpr.), *Herold Jan A., Mnichovohradištsko, přírodou a památkami, Mnichovo Hradiště 1928²*; OJKT 7, 1928–1929, s. 224.
880. (zpr.), *Horáková Abigail, O káče drkotné aj. veselé historky, Praha 1927*; OJKT 7, 1928–1929, s. 128.
881. (zpr.), *Kolda Fr., Důkaz o pravosti rukopisu Královédvorského, Praha 1928*; OJKT 7, 1928–1929, s. 224.
882. (rec.), *Pfitzner Josef, Besiedelungs-, Verfassungs- und Verwaltungsgeschichte des Breslauer Bistumes. I. Bis zum Beginne der böhm. Herrschaft, Liberec (Prager Studien, seš. 18) 1926, 422 s.*; ČČH 35, 1929, s. 154–169. **IV/121**
- 1930 (– 1937)**
883. *Kniha o Housce. Díl první*, Praha, nákl. zboží houseckého 1930, 291 s. + (XXVIII s.) obr. příl. **IV/219** (Rec. a zpr. J. P. [Josef Pekař] v ČČH 37, 1931, s. 155; dále: Václav Černý, Venkov 26, 1931, č. 76, 29. 3., s. 3–4; Bohumil Kvapil, Časopis archivní školy 9–10, 1933, s. 325–327; Adolf Ludvík Krejčík, ČSPSČ 39, 1931, s. 142–143; Otakar Odložilík, ČNM 105, 1931, s. 166–168; Jaroslav Prokeš, Časopis pro dějiny venkova 18, 1931, s. 150–151; Karel Stloukal, *Novinky historické literatury* [Kniha o Housce], NL 71, 1931, č. 311R, 13. 11., s. 4; Šk. [Jindřich Šebánek], ČMM 56, 1932, s. 332; Mitteilungen des Vereines für Geschichte der Deutschen in Böhmen 69, 1931, s. 263–264; Věstník Československé akademie zemědělské 7, 1931, s. 1069–1071.)
884. *Soupis památek historických a uměleckých v okrese mnichovohradištském I.*, Praha, Archeologická komise při ČAVU (Soupis památek historických a uměleckých v Republice československé, sv. 46) 1930, XX + 651 s., obr. příl. (Zpr. ČČH 37, 1931, s. 150–151; Emanuel Poche ČČH 37, 1931, s. 366–368; NL 71, 1931, č. 112.)
885. *Zgodovina čehoslovaškega naroda*, Ljublan, Umetniška propaganda [1930], 116 s. (slovinský překlad práce *La nation tchécoslovaque à travers l'histoire* od Janka Orožena).
886. *Bylo město Hradiště v XIII. stol. či nebylo?* ČČH 36, 1930, s. 359–365. **IV/136**
887. *Co rád pil kníže Frydlantský?* [1630–1633], OJKT 9, 1930–1931, s. 94–95. [DZ]

- 888.** *Co s kašnami?* HP 45, 1930, č. 30, 25. 7., s. 5.
- 889.** *Dopis Fortunáta Durycha turnovskému purkmistru*, OJKT 8, 1929–1930, s. 126. [DZ]
- 890.** *Drahé kameny na horách Jizerských* [1588], OJKT 8, 1929–1930, s. 127. [DZ]
- 891.** *Dva vzácné tisky ze XVI. stol[etí]* [Stezka k Boží milosti /Adam Černý z Vinoře/, 1588; Zrcadlo věčného života, 1591], ČNM 104, 1930, s. 37–74. **IV/131**
- 892.** *Dvě historické mapy československé*, Věstník pedagogický 8, 1930, s. 15–16, 50–52.
- 893.** *Erby na Housce*, Časopis Rodopisné společnosti československé v Praze 2, 1930, [č. 1–2], s. 99–100.
- 894.** *Historické příspěvky [I. Další zprávy o hamru brodském [1548–1552], II. Násilný vpád Frydlantských na zboží navarovské roku 1561, III. Tři drobné zprávy o starém železářství [1564–1594], IV. Dvoji pŕhony z roku 1614]*, Sb. Žbr. 6, 1930, s. 62–66.
- 895.** *Idey a ústupky*, HP 45, 1930, č. 44, 31. 10., s. 1–2. **V/645**
- 896.** *Instrukce hejtmanŕm v knížectví frydlantském* [1631], OJKT 8, 1929–1930, s. 126–127. [DZ]
- 897.** *J. V. Šimák a poezie*, OJKT 8, 1929–1930, s. 228–230.²³
- 898.** *Jiráskŕv kraj v minulosti*, Světozor 30, 1930, č. 25 (Světozor památce Mistra Aloise Jiráska), 27. 3., s. 35–36. (Zpr. ČSPSČ 38, 1930, s. 120.)
- 899.** *Josef Pekař*, OJKT 8, 1929–1930, s. 169–187.
- 900.** *Kantor v Bukovně*, Boleslavan 5, 1930–1931, s. 63. [DZ]
- 901.** *Kapucínská zpráva o selské bouři r. 1775 v severních Čechách*, Bezděz 1, 1930, s. 2–4.
- 902.** *Když měl Turnov strach před Turky*, OJKT 9, 1930–1931, s. 45–47.
- 903.** *Kněz v Hodkovicích*, OJKT 9, 1930–1931, s. 48. [DZ]
- 904.** *Kněží podobojí v Rovensku*, OJKT 9, 1930–1931, s. 40–42. **IV/132**
- 905.** *Máti kapucínŕ* [Marie Markéta Valdštejská]. In: *Od pravěku k dnešku. Sborník prací z dějin československých [k 60. narozeninám Josefa Pekaře]*, I, Praha, Historický klub 1930, s. 163–183. (Zpr. - t - [Josef Dostál], Akord 3, 1930, č. 8, s. 334–335; -Ktr.- [František Kutnar] v ČČH 37, 1931, s. 663.)
- 906.** *Mé styky s J. J. Fučíkem*. In: *Život a dílo. Sborník na památku prvního lhoteckého učitele, spisovatele, historika okresu a kartografa, čestného občana města Lomnice n. P. a jiných obcí (uspoř. a napsal František Mízero s kruhem spolupracovníků: Jar. Fučíkem, Josefem Hlaváčem, Jos. Kosinou, Antonínem Polákem a se vzpomínajícími přáteli)*, Lomnice nad Popelkou, Učitelská jednota Komenský 1930, s. 37–39.
- 907.** *Místopisné paměti Českodubská II.* (s Josefem Škodou), OJKT 9, 1930–1931, 33–37, 85–89, 130–137, 160–168; OJKT 10, 1931–1932, s. 34–43, 78–86, 107–110, 165–172, 201–216; OJKT 11, 1932–1933, s. 10–14, 81–88, 114–117, 153–158, 182–193; OJKT 12, 1933–1934, s. 22–23, 64–71, 120–125, 163–172; OJKT 13, 1934–1935, s. 21–26, 53–59, 86–92, 129–131, 159–171; OKT 14, 1935–1936, s. 19–24, 84–86, 121–126; OJKT 15, 1936–1937, s. 94–100, 135–142; OJKT 16, 1937–1938, s. 52–56, 82–85 (nedokončeno).²⁴
- 908.** *Náčrt dějin turnovského kamenářství*, Dílo, [textová část periodika zv. Výtvarná kronika], 22, 1929–1930, s. 67–71, 78–79.
- 909.** *Nad pozůstalostí básnickovou* [Bohdan Kaminský], HP 45, 1930, č. 37, 12. 9., s. 2–5. **V/378, V/607, V/1259**
- 910.** *Nejstarší historie Horního Ponisí*. In: *Prvních deset let Okresního osvětového sboru v Liberci 1920–1930*, Turnov, Okresní osvětový sbor v Liberci [1930], s. 4–18. **IV/127, IV/130** (Zpr. viz **933**; dále ČSPSČ 40, 1932, s. 132; Mitteilungen des Vereines für Heimatsforschung u. Wanderpflege 1932, s. 138–139.)
- 911.** *Nejstarší závěti turnovské* [1546–1557], OJKT 9, 1930–1931, s. 89–93. **IV/133**
- 912.** *Několik slov k chystané výstavě kamenářské*, HP 45, 1930, č. 1, 3. 1., s. 1–2. **IV/128**
- 913.** *Noví pravopis český*, HP 45, 1930, č. 36, 5. 9., s. 1–2. **V/501, V/1257**

²³ Příspěvek je podepsán Ludmila Šimáková, ve skutečnosti autorem J. V. Šimák.

²⁴ Srv. Škoda Josef, *Místopisné paměti Českodubská* [I.], OJKT 1, 1922–1923, s. 81–88, 123–128, 183–187; OJKT 2, 1923–1924, s. 12–19, 33–38, 99–105, 113–118, 203–212, 250–261; OJKT 3/1, 1924–1925, s. 15–21, 33–39; OJKT 3/2, 1925, s. 16–21, 36–38; OJKT 4, 1925–1926, s. 14–18, 47–52, 95–98, 126–129, 212–217; OJKT 5, 1926–1927, s. 51–54, 100–106, 143–147, 179–183, 237–244; OJKT 6, 1927–1928, s. 27–29.

914. *O osudu Diesenhofera pavilonu rozhodnuto (Slovo v poslední chvíli)*, NL 70, 1930, č. 46R, 16. 2., s. 9 (příloha Z kulturního života). **V/1255**
915. *Po čtyřiceti letech* [sjezd abiturientů 1890], Mladoboleslavské listy 43, 1930, č. 71, 13. 9., s. 1. **V/380–381**
916. *Polský vpád do Čech r. 1110*, ČČH 36, 1930, s. 118–123. **IV/135**
917. *Poustevníci u Kuřích Vod* [1770], OJKT 9, 1930–1931, s. 95. [DZ]
918. *Poznámky k turnovské výstavě*, HP 45, 1930, č. 30, 25. 7., s. 1–3. **V/627**
919. *Ranlékaři v Turnově* [r. 1801], OJKT 9, 1930–1931, s. 48. [DZ]
920. *Registra zboží Vysoké Libně, Vrutice a Sovinek okolo r. 1595*, Boleslavan 5, 1930–1931, s. 3–21.
921. *Svobodníci v Přeperech* [1583], OJKT 9, 1930–1931, s. 94. [DZ]
922. *Trhy v Bousově* [1679], OJKT 9, 1930–1931, s. 96. [DZ]
923. *Tuhý život nekritických myšlenek*, HP 45, 1930, č. 30, 25. 7., s. 6.
924. *Uhlí u Hodkovic*, HP 45, 1930, č. 31, 1. 8., s. 1. **V/630, V/1258**
925. *Ve Lhotě Bradlecké u Jičina pohřben byl 16. června Josef J. Fučík*, ČČH 36, 1930, s. 416–417.
926. *Vlastivěda na tzv. menšinových školách*, Věstník pedagogický 8, 1930, s. 128–131.
927. *Z korespondence Bohd[ana] Kaminského*, OJKT 9, 1930–1931, s. 42–45.
928. *Z rodinné kroniky*, OJKT 8, 1929–1930, s. 209–220.
929. *Za Aloisem Jiráskem*, HP 45, 1930, č. 11, 14. 3., s. 1–2. **V/632**
930. *Za Jiráskem (Řeč při smuteční tryzně v Hradci Králové 19. III. 1930)*. In: Památce Mistra Aloise Jiráska, Dědictví Komenského v Praze 1930, s. 5–13. **IV/137**
931. *Zápis o prodeji Skalska* [1527], OJKT 8, 1929–1930, s. 128.
932. *Zpráva o skelné huti v Syřišťově* [r. 1597], OJKT 9, 1930–1931, s. 95. [DZ]
933. (zpr.), *Prvních deset let okres[ního] Osvětového sboru v Liberci 1920–1930*, Turnov, vl. n. 1930, 68 s.; ČČH 36, 1930, s. 402.
934. (zpr.), *Světozor památce mistra Aloise Jiráska, J. Otto, 60 s.; Památce mistra Aloise Jiráska škola hronovská, Praha, Dědictví Komenského, 32 s.*; ČČH 36, 1930, s. 416.
935. (zpr.), *Tábor, město Žižkovo, Městská spořitelna a záložna v Táboře 1929, 46 s.*; ČČH 36, 1930, s. 408–409.

1931(– 1934)

936. *Zpovědní seznamy arcidiecéze pražské (Consignationes paschalites poenitentium) z r. 1671–1725, [II. 4] (část VIII) Prácheňsko*, Praha, Historický spolek 1931, s. [393]–505.
937. „*Co nám na tom záleží?*“, PL 46, 1931, č. 32, 7. 8., s. 1. **IV/13, V/634**
938. *Čtyři listy k historii Maloveckých* [1546, 1549, 1555, 1564], JSH 4, 1931, s. 59–61.
939. *Dějepisecské snahy našeho kraje*, Rodný kraj 24, 1931, č. 34, 21. 8., s. 3. **IV/137, V/635** (Zpr. Věstník sobotecký 41, 1931, č. 9, s. 159.)
940. *Doklady o umělecké výzdobě chrámu v Katusicích*, OJKT 9, 1930–1931, s. 205–209. **IV/141**
941. *Drobná šlechta v Turnově* [1561–1584], OJKT 9, 1930–1931, s. 143. [DZ]
942. *Dva listy turnovského děkana z r. 1626* [Pavel Mincer z Proudніка], OJKT 9, 1930–1931, s. 109–112.
943. *Historický vývoj Čech severovýchodních do konce XV. stol.*, Od kladského pomezí 9, 1931–1932, s. 51–58, 81–86, 99–104, 114–117, 130–135. (Vyšlo též samostatně, viz 991.)
944. *Historie učitelkou života?*, PL 46, 1931, č. 38, 18. 9., s. 1. **V/386**
945. *Inventář po paní Dorotě Hrzáňové z Řehnic z r. 1555*, Boleslavan 5, 1930–1931, s. 129–131.
946. *Kousek estetiky*, PL 46, 1931, č. 33, 14. 8., s. 1, č. 34, 21. 8., s. 1–2.
947. *Kresby básníka Karla H. Máchy z našich krajů*, OJKT 9, 1930–1931, s. 143.
948. *Kšaft Jana Rotštejnského z Rotštejna a v Turnově* [1573], OJKT 9, 1930–1931, s. 222–223. [DZ]
949. *List Ant. Zawadského Václavu Bolemlru Nebeskému z r. 1847*, Slavia 10, 1931, s. 639–641. **V/762-763**
950. *Listina Petra ze Dvorce klášteru v Ústí Sezimově z roku 1434*, JSH 4, 1931, s. 34–36.

951. *Majestát krále Vladislava z r. 1100 (Příspěvek k dějinám historické kritiky)*, Časopis archivní školy 8, 1931, s. 139–150. **IV/140**, **V/1266-1270** (Zpr. G. P. [Gustav Pirchan], Mitteilungen des Vereines für Geschichte der Deutschen in Böhmen 69, 1931, s. 187.)
952. *Městský archiv turnovský*, PL 46, 1931, č. 41, 9. 10., s. 1–2. **V/388**
953. *Násilník mateřský* [1641], OJKT 9, 1930–1931, s. 223. [DZ]
954. *Naši starí krajané v řádu augustiniánském*, OJKT 10, 1931–1932, s. 94. [DZ]
955. *Několik listin kněžmostských* [1660–1810], OJKT 9, 1930–1931, s. 115–125. **IV/145**
956. *Nemohl býti bez truňku* [1644], OJKT 9, 1930–1931, s. 224. [DZ]
957. *Nové pravěké naleziště* [u Kobyl], OJKT 9, 1930–1931, s. 143. [DZ]
958. *Obnovy měst[ského] úřadu v Boleslavi Mladé v r. 1625–36*, Boleslavan 6, 1931–1932, s. 67–69.
959. *Obyvatelé třebechovičtí r. 1651*, Staré Třebechovice, č. VI, 1931, s. 3–7, č. VII, 1932, s. 3–7.
960. *Obyvatelstvo v Turnově r. 1798, 31. prosince*, OJKT 10, 1931–1932, s. 48. [DZ]
961. *Originál Josefa Mánesa „Hrubá Skála“ – Tamže* [v závodě Rubešově v Praze] *měl výstavu Fr. Kaván – Obrazy našeho krajana Jos[efa] Žáka ze Žehrova* [– Zdeňka Čechová-Liebscherová], OJKT 9, 1930–1931, s. 143. [DZ]
- 961a. *Padací most*. In: Masarykův slovník naučný, 5, N–Q, Praha, Československý kompas 1931, s. 456–457.²⁵
962. *Panský bednář na V. Skalách (=Hrubé Skále)* [1693–1694], OJKT 10, 1931–1932, s. 48. [DZ]
963. *Poddaní z Prackova* [1679–1681], OJKT 10, 1931–1932, s. 94–95. [DZ]
964. *Poddaný z Blatce*, OJKT 10, 1931–1932, s. 18. [DZ]
965. *Poddaný z N. Vsi* [1695], OJKT 10, 1931–1932, s. 48. [DZ]
966. *Podkomořské listy do Mladé Boleslavě z let 1641–48*, Boleslavan 6, 1931–1932, s. 34–37.
967. *Povodeň r. 1703*, OJKT 10, 1931–1932, s. 14–17. **IV/142**
968. *Příspěvek k listáři Jos[efa] Kaj[etána] Tyla* [I.–XXXI., 1833–1856], ČNM 105, 1931, s. 262–293. **IV/139**, **V/775-820** (Zpr. Heinrich Jilek, Jahrbücher für Kultur und Geschichte der Slaven 8, 1932, s. 524.)
969. *Řád kamenářského bratrstva na panství rohozeckém z r. 1729*, OJKT 9, 1930–1931, s. 214–218.
970. „Series“ *Augustina Olomouckého. Příspěvek k dějinám českého dějepisectví*, ČČH 37, 1931, s. 584–593. **IV/240**
971. *Soupis osob podle víry na statku v Tejnici Hrochovém*, ČSPSČ 49, 1931, s. 80–83. **IV/138**
972. *Soupis poddaných panství hruboskalského r. 1783*, OJKT 9, 1930–1931, s. 148–159, OJKT 10, 1931–1932, s. 51–59, 111–112, 152–159, 186–195, OJKT 11, 1932–1933, s. 6–10, 58–62, 110–112, 144–152, OJKT 12, 1933–1934, s. 23–29, 45–51, 87–94, 113–120, 150–156, OJKT 13, 1934–1935, s. 1–7, 51–53. **IV/171**
973. *Tavaliny a Oltářik*, Bezděz 2, 1931, s. 135–136.
974. *Taxa panství novozámeckého z r. 1622*, Bezděz 2, 1931, s. 1–5.
975. *Turnov r. 1640 (Úryvky z přednášky prof. Dra J. V. Šimáka na valné schůzi muzejního spolku v Turnově)*, OJKT 9, 1930–1931, s. 191–192. [DZ]
976. *Věřící list z strany postoupení panství dubského a frydštejnského [Hanušovi z Oprštorfu r. 1552]*, OJKT 9, 1930–1931, s. 223. [DZ]
977. *Vojenská přísaha r. 1792*, OJKT 9, 1930–1931, s. 144. [DZ]
978. *Za Antalem Staškem (22. července 1843 – 9. října 1931)*, PL 46, 1931, č. 42, 16. 10., s. 1–3. **V/382**
979. *[Zadívám-li se na zbylou řadu umění Milošova...]* In: Souborná výstava malířského díla † Miloše Votrubce 1881–1930, Turnov, Turnovské Dílo 1931, nestr. [4 s.].
980. *Zaniklé obce a zapomenutá jména místní v sev[erních] Čechách* [Hlohová, Ledce, Jägersdorf, Nedostojov, Pačkov a Zdislavice, Příboj, Sedlec, Vršov, Záluží, Vlčkovice, Měcholupy, Žitonice aj.], Bezděz 2, 1931, s. 129–135. **IV/146** (Zpr. ČČH 38, 1932, s. 183.)
981. *Závďavek lásky* [1591], OJKT 9, 1930–1931, s. 223. [DZ]
982. *Zázračný léčitel*, Vlastivědný sborník českého jihovýchodu 9, 1930–1931, s. 96 (zkrácený otisk ze Zvonu 1928–1929, s. 614 a 642).
983. *Zpráva o statku Budíkově u Č[eského] Dubu* [1586], OJKT 9, 1930–1931, s. 192. [DZ]

²⁵ Heslo napsal J. V. Šimák jako spolupracovník Výzkumného ústavu vojenského; publikováno pod šifrou VÚV.

984. *Zprávy o krčmě na Labi pod Malou Skalou z r. 1548*, OJKT 10, 1931–1932, s. 9–13. **IV/143**
 985. *Zprávy o Shořalém mlýně v Turnově [1609–1614]*, OJKT 9, 1930–1931, s. 93–94. [DZ]
 986. *Zvláštní jména české šlechty XVI. stol.*, Zvon 31, 1931, s. 334–335. **IV/129**

987. (zpr.), *Hrejsa Ferdinand, U Salvatora. Z dějin ev. církve v Praze (1609–1632)*, Praha 1930; OJKT 9, 1930–1931, s. 144.

988. (zpr.), *Sameš Čeněk, [Archiv města Třebíče]*, zvl. otisk z *Výroční zprávy státního gymnázia v Třebíči 1931*; ČČH 37, 1931, s. 653.

989. (rec.), *Strejček Ferdinand, Jak se probouzela Mladá Boleslav, Mladá Boleslav, R. Kudrna 1929, 229 s.; týž, Jak se probouzel Jindřichův Hradec, Jindřichův Hradec, Spolek přátel starého Hradce 1930, 303 s.*; ČNM 105, 1931, s. 338–342. **IV/172, V/759-761**

1932 (– 1933)

990. *Čeněk Zibrť*, Praha, ČAVU 1932, 29 s. **IV/155, IV/205, V/751-757** (Zpr. ČČH 38, 1932, s. 661.)

991. *Historický vývoj Čech severovýchodních do XV. věku*, Náchod, tiskařské a nakladatelské družstvo „Jirákův kraj“ [1932], 30 s., mapa (samostatný otisk, viz 943) **IV/180** (Zpr. ČČH 38, 1932, s. 630; Josef Klik, ČSPSČ 41, 1933, s. 48.)

992. (ed.), *Dopisování Jana Krouského a jeho přátel (1840–76). Příspěvek k dějinám našeho probuzení*, Praha, Československá akademie zemědělská (Prameny a základy vydávané Československou akademií zemědělskou, řada B, sv. 5) 1932, 344 s. **IV/218** (Rec. a zpr. Václav Černý, *Společný ráz kronikářských pramenů k historii českého venkova v 19. stol. [...]*, ČČH 39, 1933, s. 443–447, a ČSPSČ 42, 1934, s. 45; František Sekanina, *Národní politika*, 12. 3. 1933; Hugo Traub, *Časopis svobodné školy politických nauk 1934–1935*, s. 90–91; Václav Žáček, *Časopis pro dějiny venkova* 20, 1933, s. 81–82.)

993. † *Biskup ThDr. Ant[onín] Podlaha*, ČNM 106, 1932, s. 378–380. **IV/208**

994. *Bylo město Hradiště ve XIII. stol. či nebylo?* JSH 5, 1932, s. 37–40.

995. *Čechy za vlády lucemburské*. In: *Československo od pravěku až podnes. Cyklus přednášek československého rozhlasu na jaře 1932*. Praha, československá rozhlasová společnost Radiojournal 1932, s. 29–34. (Zpr. ČČH 43, 1937, s. 165–166.)

996. *Dopis o povstání lvovském r. 1848*, ČNM 106, 1932, s. 345–354. **IV/161**

997. *Drahokamy v turnovské monstranci*, OJKT 11, 1932–1933, s. 45. [DZ]

998. *Drobná šlechta v Turnově [1584, 1599]*, OJKT 11, 1932–1933, s. 47. [DZ]

999. *Drobná šlechta ve vsích [1597]*, OJKT 11, 1932–1933, s. 47. [DZ]

1000. *Dva příspěvky k dějinám českého dějepisceví [I. Bohuslava Bilejovského Kronika česká, II. Jiřího Bartholda Pontana z Braitenberka Bohemia Pia]*, ČČH 38, 1932, s. 92–119. **IV/152, IV/156**

1001. *Empirové siluety*.²⁶ *Z archivu turnovského. [1.] Divná nadílka mikulášská. Příhoda ponocného*, PL 47, 1932, č. 40, 30. 9., s. 2–3; [2.] *Císařská sláva. Vzácné srdce. Perla úřední němčiny*, PL 47, 1932, č. 44, 27. 10., s. 1; [3.] *Závěť malíře Ant. Fr. Ederera. Péče o Farářství*, PL 48, 1933, č. 6, 10. 2., s. 1; [4.] *Svoboda piva. Střešní žlab u radnice*, PL 48, 1933, č. 9, 3. 3., s. 2; [5.] *Jak Václav Koubus špatně pochodil s obecní dodávkou*, PL 48, 1933, č. 19, 12. 5., s. 1; [6.] *Děkan turnovský, milovník české vlastivědy [František Jan Nečas]*, PL 48, 1933, č. 29, 21. 7., s. 2; [7.] *Co čítal ok. r. 1800 náš justiciář [Jan Augustin Hubatius z Kotnova]*, PL 48, 1933, č. 30, 28. 7., s. 1–2; [8.] *Srdečnost vojanská. Hluchoněmý divadelník*, PL 48, 1933, č. 42, 20. 10., s. 1–2. **V/397**

1002. *Hudební a deklamatorní akademie v Katusicích [1855]*, OJKT 11, 1932–1933, s. 48. [DZ]

1003. *Ještě k dějinám českého dějepisceví [I. Příspěvek k posouzení „Letopisů českých 1196–1278“, II. Kdo skládal kroniku t. ř. Dalimila?]*, ČČH 38, 1932, s. 347–364 (též separát). **IV/149** (Reakce: Josef Dostál, *Kdo byl Dalimil?* Akord 5, 1932, s. 326–327; *Večerní České slovo* 14, 1932, č. 185, 16. 8., s. 1, 3.)

1004. *K odhalení pomníku Tyršova [v Turnově]*, PL 47, 1932, č. 38, 16. 9., s. 1–2.

²⁶ V originále názvu *silhouetty*.

- 1005.** *Konec boje o Máchovo jezero*, Bezděz 3, 1932, s. 136–140. (Reakce: Emanuel Sobíšek, *Je třeba ještě více světla do otázky o „Máchově jezeru“?*, Bezděz 3, 1932, s. 140–142; red., *Ukončení polemiky o Máchově jezeře*, Bezděz 3, 1932, s. 185.) **IV/158** (Srv. též F. Krčma, *Máchův kraj*, LN 40, 1932, č. 190, 14. 4., s. 9; [Spor o Máchovo jezero], NL 72, 1932, č. 141R, 22. 5., s. 5.)
- 1006.** „*Máchovo jezero*“, Bezděz 3, 1932, s. 7–10, 65–66. (Reakce: Emanuel Sobíšek, *Máchovo jezero*, Bezděz 3, 1932, s. 37–45; Bohumil Kinský, *Máchovo jezero*, Bezděz 3, 1932, s. 45–51; František Zuman, „*Máchovo jezero*“, Bezděz 3, 1932, s. 54–57; Emanuel Sobíšek, *Končí se boj o Máchovo jezero*, Bezděz 3, 1932, s. 67–70.)
- 1007.** *Malíř Ant. Mánes u nás r. 1834*, OJKT 10, 1931–1932, s. 222. [DZ]
- 1008.** *Mlynář betlémský* [Matěj Holan, 1801], OJKT 11, 1932–1933, s. 46. [DZ]
- 1009.** *Naše pietní závazky* [Václav Čeněk Bendl Stránický, Jan Prousek, Václav Fortunát Václav Durych, František Bohumil Tomsa, František Jan Tomsa, Jan Arnold], PL 47, 1932, č. 5, 29. 1., s. 1–2. **V/392**
- 1010.** *Několik poznámek k místopisu starého Lúcka*, Časopis pro dějiny venkova 19, 1932, s. 176–180. (Zpr. ČČH 39, 1933, s. 182–183.)
- 1011.** *Několik poznámek k místopisu starého Lúcka*, Věstník Československého zemědělského muzea 5, 1932, s. 254–258.
- 1012.** *O lažanském dvoře*, OJKT 10, 1931–1932, s. 131–140. **IV/170**
- 1013.** *Obchodníci v Turnově r. 1785*, OJKT 10, 1931–1932, s. 223. [DZ]
- 1014.** *Odhad zboží valdštejnských r. 1815*, OJKT 11, 1932–1933, s. 45–46. [DZ]
- 1015.** *Opět třístoletí výročí* [bitvy u Lützen], Národní politika 50, 1932, č. 314R, 13. 11., Nedělní zábavná a poučná příloha Národní politiky, s. 4 [obr. k témuž, s. 1, 2, 3]. **V/402-403**
- 1016.** *Opuštěné Struhy* [v Turnově], PL 47, 1932, č. 39, 23. 9., s. 1–3. **V/396**
- 1017.** *Paběrky místopisné: a) Paběrky z knihy měst. archivu č. 94 [1475–1518], b) Dar Bolemilin [13. stol. an.], c) Quahech castellanus Vadizicensis [1159]*, ČSPSČ 40, 1932, s. 67–74, 111–119. (Zpr. / Dar Bolemilin / ČČH 39, 1933, s. 182–183.)
- 1018.** *Počátky erbu Třmene (Několik poznámek) [Rýzmburkové v 12.–15. stol.]*, Časopis Rodopisné společnosti československé v Praze 4, 1932, s. 1–9, 65–74. **IV/160, V/883-886**
- 1019.** *Podlaha jako historik*. In: Biskup Antonín Podlaha, český kněz, archeolog a historik. Smuteční schůze k uctění jeho památky ve velké posluchárně filozofické fakulty Univerzity Karlovy dne 9. března 1932, Praha, Ladislav Kuncíř 1932, s. 16–28. **V/771-774** (Zpr. J. B. Č. [Jan Blahoslav Čapek], Čin 3, 1931–1932, č. 43, 23. 6. 1932, s. 1031; A. N. [Arne Novák], LN 40, 1932, č. 196, 17. 4., s. 9.)
- 1020.** *Poškrábaný policejní revizor* [Josef Kettner, 1801], OJKT 11, 1932–1933, s. 47. [DZ]
- 1021.** *Potupný otčenáš a zdrávas z let před 1848*, OJKT 11, 1932–1933, s. 48. [DZ]
- 1022.** *Přádlo v Turnově* [r. 1798], OJKT 10, 1931–1932, s. 223. [DZ]
- 1023.** *Příběhy krajiny královédvorské do husitských válek*, Pod Zvičinou. Vlastivědný sborník Jaroměřska a Královédvorská 8, 1932–1933, část II. (= I. díl Vlastivědy okresu královédvorského), s. 33–39.
- 1024.** *Radujme se...*, PL 47, 1932, č. 2, 8. 1., s. 1–2. **V/390**
- 1025.** *Regesta listů podkomořských, zaslaných do Mladé Boleslavě* [1653–1669], Boleslavan 7, 1932–1933, s. 65–74.
- 1026.** *Řeč univ. prof. Dra J. V. Šimáka k zahájení výstavy T. D. [Turnovského Díla]*, PL 47, 1932, č. 29, 15. 7., s. 1.
- 1027.** *Soupis turnovských živnostníků r. 1799*, OJKT 11, 1932–1933, s. 45. [DZ]
- 1028.** *Studovaný proletariát*, PL 47, 1932, č. 32, 5. 8., s. 1.
- 1029.** *Tajemná symfonie* [1739], Zvon 32, 1932, s. 336.
- 1030.** *Trafika školních knih* [1793], OJKT 11, 1932–1933, s. 47. [DZ]
- 1031.** *Tři jezdci* [1739], Zvon 32, 1932, s. 588.
- 1032.** *Turnovská kompozice* [r. 1797], OJKT 10, 1931–1932, s. 223. [DZ]
- 1033.** *Turnovský ryjec* [Jakub Dvořák, 1797], OJKT 10, 1931–1932, s. 222. [DZ]/
- 1034.** *Umělecký místopis našeho domova*. In: Padesát let spořitelny městské v Turnově, Turnov, Městská spořitelna 1932, s. 19–62. **IV/150** (Zpr. ČSPSČ 41, 1933, s. 95.)
- 1035.** *Vědecká návštěva v Turnově* [Phil. Dr. Markéta Klantová z Berlína], PL 47, 1932, č. 38, 16. 9., s. 3.
- 1036.** *Velkoobchodníci v Turnově* [r. 1798], OJKT 10, 1931–1932, s. 222–223. [DZ]

- 1037.** *Vrchlický (K 20. výročí jeho smrti 9. 9. 1912)*, PL 47, 1932, č. 37, 9. 9., s. 1–2. **IV/148, V/395**
- 1038.** *Výkaz o rodině Ant. Marka r. 1800*, OJKT 11, 1932–1933, s. 45. [DZ]
- 1039.** *Vynálezce kompozice českých granátů* [František Čebiš, 1805], OJKT 11, 1932–1933, s. 46. [DZ]
- 1040.** *Výroba turnovská roku 1796*, OJKT 10, 1931–1932, s. 222. [DZ]
- 1041.** *Z korespondence českolipských profesorů* [listy psané Janu Krouskému, rolníku a vlastenci v Katusicích u Bělé pod Bezdězem v letech 1858–1869], Bezděz 3, 1932, s. 129–136. **IV/153**
- 1042.** *Za biskupem Ant[onínem] Podlahou (Nar. v Praze 22. 1. 1865, zemř. 15. 11. 1932)*, ČSPSČ 40, 1932, s. 1–8. **IV/151, V/853-860**
- 1043.** *Za Josefem Boháčkem (nar. v Domousnici 25. května 1853, zemřelým 29. října 1932)*, PL 47, 1932, č. 45, 4. 11., s. 1–3. **IV/154, V/401**
- 1044.** *Za Václavem Novotným*, ČČH 38, 1932, s. 534–540. **IV/157**
- 1045.** *Zjevení před smrtí* [1731, 1743], Zvon 32, 1932, s. 252.
- 1046.** *Zpráva o přehlídce sbírek Národního muzea ve dnech 21.–24. května 1932*, ČNM 106, 1932, s. 380–383.

1047. (ref.), Häufler Ludwig, *Die Geschichte der Grundherrschaft Waldenburg-Neuhaus unter besonderer Berücksichtigung der Industrie Landgemeinde Dittersbach (Forschungen zur Geschichte der Waldenburger Berglandes I.)*, 1–2, Bresslau 1932, IX + 366, XIV + 328 s.; ČČH 38, 1932, s. 579–581. **IV/159**

1048. (zpr.), *Zprávy muzea v Něm[eckém] Brodě 11, 1926–1930*; ČČH 38, 1932, s. 444–445.

1933

1049. *Jan Peisker*, Praha, ČAVU 1933, 43 s. **IV/165, V/676-691, V/836-838** (Zpr. Ktk [Bohuslav Koutník], Časopis československých knihovníků 14, 1935, s. 15–16; ne [Arne Novák], LN 42, 1934, č. 84, 16. 2., s. 9, LN odp. 42, 1934, č. 87, 17. 2., s. 2.)

1050. *Bibliografická vzácnost* [Společných šafářův naučení..., 1761], OJKT 11, 1932–1933, s. 158–159. [DZ]

1051. *Co stál pohřeb r. 1807*, OJKT 11, 1932–1933, s. 204. [DZ]

1052. *Dopisy Jos. Umlaufa Janu Krouskému, rolníku a radnímu v Katusicích*, OJKT 12, 1933–1934, s. 6–12, 38–45 (s Františkem Zumanem). **IV/166**

1053. *Dva dopisy z roku 1865*, OJKT 11, 1932–1933, s. 142–144. **IV/167**

1054. *Inventář jihočeského vládyctví r. 1599. Popis svrškův a nábytkův po panu Joachymovi Voyřovi (!) z Protivce pozůstalých léta 1599)*, JSH 6, 1933, s. 116–119. **IV/179**

1055. *Jablonná, Jablonné, Jablonný?*, Bezděz 4, 1933, s. 53–65. **IV/162, V/1234-1240**

1056. *Jak dbali Turnovští na důstojnost a vzhled svého města* [1816–1817], OJKT 12, 1933–1934, s. 32. [DZ]

1057. *Jak pracovati o vlastivědě našich horských krajů*, THO 3, 1933, č. 31, 4. 8., s. 1–3, č. 32, 12. 8., s. 1, č. 35, 2. 9., s. 1. **V/407**

1058. *Ještě o významu „Kalicha“*, THO 3, 1933, č. 46, 18. 11., s. 5. (Reakce na: František Kinský, 300letá památka Kalicha, THO 3, 1933, č. 42, 21. 10., s. 4–5, č. 45, 11. 11., s. 4.)

1059. *K 70. narozeninám em. faráře Jana Hájka*, PL 48, 1933, č. 24, 16. 6., s. 1–3. **V/667**

1060. *Komedie v Turnově r. 1810*, OJKT 11, 1932–1933, s. 159. [DZ]

1061. *Komínů* [1797 v Turnově], OJKT 11, 1932–1933, s. 204. [DZ]

1062. *Krajan – dvorský hudebník [Josef Richter]*, OJKT 12, 1933–1934, s. 32. [DZ]

1063. *Královská návštěva na Troskách* [1845], OJKT 11, 1932–1933, s. 158. [DZ]

1064. *Loutkář ok. r. 1800*, OJKT 12, 1933–1934, s. 80. [DZ]

1065. *Malíř, rodák turnovský* [Jan Svoboda], OJKT 11, 1932–1933, s. 158. [DZ]

1066. *Místopisné drobnosti [I.]*, ČČH 39, 1933, s. 327–341.

1067. *Naše velikášství a ledacos jiného*, PL 48, 1933, č. 7, 17. 2., s. 1–2. **V/403**

1068. *Něco o našich železnicích*, OJKT 11, 1932–1933, s. 118–119. [DZ]

1069. *Několik slov o Kajetánu Tichém*, OJKT 11, 1932–1933, s. 121–125. **IV/174**

- 1070.** *O dvoře Kyselovsku*, OJKT 11, 1932–1933, s. 195–201. **IV/173**
- 1071.** *O rukopisech Zelenohorském a Královédvorském*, THO 3, 1933, č. 34, 25. 8., s. 1–2. **V/408**
(Srv. J. Vrzalík, *O Rukopisech Zelenohorském a Královédvorském* (Odpověď panu prof. dr. J. V. Šimákovi), Klatovské listy 51, 1933, č. 38, 23. 9., s. 2, č. 39, 30. 9., s. 1–3.)
- 1072.** *O životě rodinném českých panovníků*, Zvon 33, 1933, s. 299–301, 313–315, 327–329, 340–342. **V/srov. 1193**
- 1073.** *Odkud kořeny duchověrství v Podkrkonoší?* THO 3, 1933, č. 31, 4. 8., s. 6.
- 1074.** *Plat cestovní úřed. poslu* [1807], OJKT 11, 1932–1933, s. 159. [DZ]
- 1075.** *Počátky turnov[ského] střeleckého sboru*, OJKT 11, 1932–1933, s. 204. [DZ]
- 1076.** *Příbuzenstvo Dr. Frant. Lad. Riegra na Turnovsku*, OJKT 11, 1932–1933, s. 118. [DZ]
- 1077.** *Rozdíl bratří Berků o zboží jablonské roku 1565*, Bezděz 4, 1933, s. 108–128.
- 1078.** *Stanov, Stanové, Stanový?* THO 3, 1933, č. 30, 29. 7., s. 2.
- 1079.** *300letá památka Kalicha*, THO 3, 1933, č. 41, 14. 10., s. 6. (Reakce na: -, *300letá památka Kalicha*, THO 3, 1933, č. 40, 7. 10., s. 1.)
- 1080.** *Újezd jeruzalémský* [13. stol., Vysočina tepelská], ČSPSČ 41, 1933, s. 141–144. **IV/169**
- 1081.** *Úmrtí* [Antonín Petr Šlechta], OJKT 11, 1932–1933, s. 201. [DZ]
- 1082.** *Uzdravení popáleného děcka* [1738], Zvon 33, 1933, s. 644.
- 1083.** *Vdova po sochaři mnichovohradištském* [1801], OJKT 11, 1932–1933, s. 159. [DZ]
- 1083a.** *Velikonoční pozdrav českým horám* [báseň], NL 73, 1933, č. 106R, 16. 4., s. 1. **V/406**
- 1084.** *Za prof. PhDr. Janem Peiskerem*, Věstník Československé akademie zemědělské 9, 1933, s. 470.
- 1085.** *Za profesorem Janem Peiskerem. En memoire du professeur Jan Peisker* (Předneseno v členské schůzi VI. odboru ČAZ dne 14. října 1933), Věstník Československé akademie zemědělské 9, 1933, s. 560–564. **?IV/168**
- 1086.** *Zpráva o báňských podnicích v Podkrkonoší z 30. srpna 1633*, OJKT 11, 1932–1933, s. 103–108. **IV/175**
- 1087.** *Zprávy z Rumunska o naší minulosti*, OJKT 11, 1932–1933, s. 204. [DZ]
- 1088.** (rec.), *Bělohávek V. – Hradec J., Dějiny českých křížovníků s červenou hvězdou, I–II, Praha, Řád čes. kříž. 1930, 235 + 207 s., ČČH 39, 1933, s. 127–130. IV/163*
- 1089.** (rec.), *Bobek Wladyslaw, Bohuslav Balbín, Bratislava 1932 (Sborník filozofické fakulty univerzity Komenského IX, č. 63), 106 s.; ČNM 107, 1933, s. 133–136. IV/178*
- 1090.** (rec.), *Kniha památní na sedmsetleté založení českých křížovníků s červenou hvězdou, 1233–1933, Praha 1933, 380 s. + 50 obr. příl.; ČČH 39, 1933, s. 130–133.*
- 1091.** (rec.), *Malý Jaromír, Paměti K. Ningra, Písek, Fr. Podhajský a spol. 1932, 252 s.; ČNM 107, 1933, s. 136–138. IV/177*
- 1092.** (rec.), *Neumann Augustin Alois, Prostonárodní náboženské hnutí dle dokladů konzistoře královéhradecké, I. Doba tzv. temna do r. 1740, Hradec Kr[álové], Tisk. družstvo 1931, 208 + 5 /rejstřík/ s.; ČČH 39, 1933, s. 151–165. IV/164* (Srov. A. Neumann, *K dějinám králové-hradecké diecéze v době „Temna“*. Odpověď univ. prof. Dru Šimákovi, 1933, 8 s.)
- 1093.** (ref.), *Nová publikace o Husovi a Jeronymovi* [Novotný Václav (ed.), *Historické spisy Petra z Mladoňovic a jiné zprávy a paměti o M. Janu Husovi a M. Jeronymovi z Prahy*, Praha (Prameny dějin českých VIII., nákl. Nadání Fr. Palackého) 1932, CLX + 524 s.], *Národní politika* 51, 1933, č. 234, 27. 8., *Nedělní zábavní a poučná příloha*, s. 5. **IV/178, V/409-410**
- 1094.** (rec.), *Roubík František, Příspěvky k československé historické geografii, Sborník archivu ministerstva vnitra 6, 1933, s. 179–352; ČČH 39, 1933, s. 380–383. IV/176*

1934

- 1095.** (ed., spoluautor), *Rezek Antonín, Listář k dějinám náboženských blouznivců českých v století XVIII. a XIX., II. Od roku 1811–1907*, Praha, ČAVU (Historický archiv č. 49) 1934, XIV s. + s. 275–820, 2 příl. (Rec. a zpr. Augustin Neumann, *Hlídky* 52, 1935, s. 18–22; -O.- [Otokar Odložilík], *ČČH* 40, 1934, s. 650–651; Václav Žáček, *Časopis pro dějiny venkova* 22, 1935, s. 131–132.)

1096. *Bohatství turnov[ského] kamenáře a barvíře Ant. Tázlera* [†1759], OJKT 13, 1934–1935, s. 31. [DZ]
1097. *Ceny dříví v Turnově r. 1826*, OJKT 13, 1934–1935, s. 61. [DZ]
1098. *Ceny kamenářského zboží v Turnově r. 1826*, OJKT 13, 1934–1935, s. 61. [DZ]
1099. *Cikáni Růžičkové a Serýnkové již před 100 lety*, OJKT 13, 1934–1935, s. 31–32. [DZ]
1100. *Co jsme psali z Turnova I. Herrmannovi k 80. narozeninám (12. 8. 1934)*, PL 49, 1934, č. 33, 17. 8., s. 1. **V/414**
1101. *Co r. 1818 platila obec turnovská služného a honorářů?* OJKT 12, 1933–1934, s. 111. [DZ]
1102. *Co všechno je soustředěno v práci turnovského muzea*, Národní politika 52, 1934, č. 271 R. Vydání pro Prahu, 2. 10., s. 1. **V/419-420**
1103. *Čím ještě zvelebiti naši turistiku?* PL 49, 1934, č. 32, 10. 8., s. 1–3. **V/412**
1104. *Dražba farské knihovny* [1826], OJKT 13, 1934–1935, s. 32. [DZ]
1105. *Drobné zprávy z Bělska*, OJKT 12, 1933–1934, s. 175–176. [DZ]
1106. *Duchovní v litoměř[ické] diecézi, rodáci naši poč. XIX. stol.*, OJKT 12, 1933–1934, s. 142. [DZ]
1107. *Dva inventáře M[alého] Rohozce ze XVII. věku*, OJKT 13, 1934–1935, s. 9–14.
1108. *Em[eritní] ředitel škol turnovských A. Horáček*, OJKT 12, 1933–1934, s. 140. [DZ]
1109. *Hrubá Skála a Trosky* [olej od Amálie Mánesové], OJKT 12, 1933–1934, s. 111. [DZ]
1110. *Inventář zámku H[rubého] Rohozce r. 1593*, OJKT 13, 1934–1935, s. 14–15. **IV/184**
1111. [Jan Peisker], ČČH 40, 1934, s. 222.
1112. *Jan Peisker* [†], Roczniki dziejów społecznych i gospodarczych 3, 1934, s. 295–300.
1113. *Jan Prousek*. In: Souborná výstava malířského díla Jana Prouska. Na paměť 20 let od jeho smrti 1914–1934, Turnov, akční výbor výstavy (XX. výstava Turnovského Díla, nestr. [6 s.]. **IV/236**
1114. *Ještě o Lipanech*, THO 4, 1934, č. 26, 30. 6., s. 1.
1115. *K dějinám našeho kamenářství*, OJKT 13, 1934–1935, s. 7–9.
1116. *K dějinám záduší na Skalsku* [1398], OJKT 12, 1933–1934, s. 112. [DZ]
- 116a. *Ke článku „Národnostní poměry na Hřebečsku“ v č. 6 „N. L.“, NL 74, 1934, č. 9R, 10. 1., s. 3. (Reakce na: r, Národnostní poměry na Hřebečsku, NL 74, 1934, č. 6R, 7. 1., s. 2.)*
1117. *Klenoty po ř Vác[lavu] Vršovi*, [sousedu turnovském, 1695], OJKT 13, 1934–1935, s. 30–31. [DZ]
1118. *Knihy* [po ř Václavu Cibulákovi 1699], OJKT 13, 1934–1935, s. 31. [DZ]
1119. *Knížectví frydlantské na poč. r. 1634. Podle Bílkových Dějin kofiskací* [mapa]. In: Pekař Josef, *Valdštejn 1630–1634 (Dějiny valdštejnského spiknutí), II*. Praha, Melantrich 1934, za s. 160.
1120. *Kolik bylo domácností v našem kraji r. 1827*, OJKT 13, 1934–1935, s. 31. [DZ]
1121. *Kozákov našemu muzeu* [v Turnově], OJKT 12, 1933–1934, s. 140. [DZ]
1122. *Lékař ve vsi* [1792], OJKT 12, 1933–1934, s. 143. [DZ]
1123. *Lipany*, Zvon 34, 1934, s. 505–508, 523–525, 539–542. **IV/183, V/1241-1247**
1124. *List břevnovského opata P. Bennona o vpádu pruském r. 1745*, Od kladského pomezí 12, 1934–1935, s. 4–5.
1125. *Literární památka* [almanach na oslavu 25 let Akademického čtenářského spolku pražského z r. 1874], THO 4, 1934, č. 33, 25. 8., s. 1–2. **V/420, V/432-433**
1126. *Místopisné drobnosti II.*, ČČH 40, 1934, s. 109–120. **IV/181**
1127. *Německé divadlo v Turnově r. 1788*, OJKT 12, 1933–1934, s. 143. [DZ]
1128. *O kulturní práci na Turnovsku*, Národní politika 52, 1934, č. 244, 5. 9., s. 1. **V/418-419, V/475**
1129. *O „Libušině sídu“*, PL 49, 1934, č. 41, 12. 10., s. 1–2. **V/422**
1130. *O našich místních pověstech*, PL 49, 1934, č. 47, 23. 11., s. 1–2. **V/433**
1131. *Počátek města Vysokého n[ad] Jiz[erou]*. In: „Kde se bělí Krkonoše“. Vzpomínkový sborník. Vysoké nad Jizerou 1834–1934 [na paměť 100. výročí vyhoření města] (usp. Antonín Nečásek, Josef Mařatka), Vysoké nad Jizerou 1934, s. 12–21.
1132. *Polemika se Schuselkou r. 1844*, Listy filologické 61, 1934, s. 182–191. **IV/185, V/823-828**
1133. *Politika a historie*, PL 49, 1934, č. 39, 27. 9., s. 1–2. **V/424**
1134. *Pomník Ant[onína] Marka* [Šimákův projev na vyšehradském hřbitově 29. 4. 1934 při odhalení pomníku], OJKT 12, 1933–1934, s. 145–148.
1135. *Poslední vůle matky Ant[onína] Marka* [1819], OJKT 12, 1933–1934, s. 139–140. [DZ]
1136. *Rychtář bělský poutníkem do Svaté Země* [Petr řečený Bratroš z Dubnice], OJKT 13, 1934–1935, s. 64. [DZ]

1137. *Rzip*. In: *Slownik starozytnosci slowanskich*, 1934, s. 45–46.
1138. *Slaviky* [na rohozeckém panství, 1826–1827], OJKT 13, 1934–1935, s. 62. [DZ]
1139. *Smlouva z Krňovic z r. 1405*, Staré Třebechovice, č. XIII, 1934, s. 3–4. **IV/186**
1140. *Sv. Antonín, patron věci ztracených*, Zvon 34, 1934, s. 377.
1141. *Svědectví o lese Vransku[.] že náležel k M. Skále 1638*, OJKT 12, 1933–1934, s. 112. [DZ]
1142. *Šťastný den národa*, THO 4, 1934, č. 24, 15. 6., s. 1–2. (Reakce na: -, *Šťastný den našich dějin*, THO 4, 1934, č. 22, 2. 6., s. 1.)
1143. *Turnov v novinách před r. 1886*, PL 49, 1934, č. 51–52, 21. 12., s. 13–14. **V/435**
1144. *Turnovské muzeum na rozcestí*, PL 49, 1934, č. 30, 27. 7., s. 1–2. **V/428**
1145. *Úmrtí* [Miloš Hodík], OJKT 12, 1933–1934, s. 142. [DZ]
1146. *V. Barchánek* [vydal genealogii myslivců – lesníků Angerů], OJKT 12, 1933–1934, s. 112. [DZ]
1147. *Výzkum sev[erních] Čech*, OJKT 12, 1933–1934, s. 142. [DZ]
1148. *Z muzea turnovského*, OJKT 13, 1934–1935, s. 28–29. [DZ]
1149. *Z posledních příběhů hradu Navarova*, THO 4, 1934, č. 32, 18. 8., s. 1. **V/417-418, V/870**
1150. *Zámeček Neuwiese*, OJKT 12, 1933–1934, s. 111. [DZ]
1151. *Zásluha sv. Vavřince z Brindini o rod Lobkovický [1745]*, Zvon 34, 1934, s. 644.
1152. *Zpráva misionáře arcibiskupského pro kraj boleslavský [1750]*, OJKT 12, 1933–1934, s. 142. [DZ]
1153. *Zpráva o hospodářství zemědělském [v Turnově r. 1830]*, OJKT 13, 1934–1935, s. 30. [DZ]
1154. *Zprávy o náboženském stavu našeho kraje z let 1671–1725*, THO 4, 1934, č. 39, 6. 9., s. 2, č. 44, 10. 11., s. 2, č. 48, 8. 12., s. 2. **V/430-432, V/474**
1155. *Zprávy o starých našich kamenářích ve Slezsku [1701–1732; dle sdělení Markéty Klanteové z Berlína]*, OJKT 12, 1933–1934, s. 143–144. [DZ]

1156. (ref.), *Kniha o Litomyšli* [Zdeněk Nejedlý, *Litomyšl. Tisíc let života českého města*, Litomyšl 1934], PL 49, 1934, č. 31, 3. 8., s. 1–2. **V/410, V/428**

1157. (ref.), *Pekařův Valdštejn* [Josef Pekař, *Dějiny valdštejnského spiknutí, 1–2*, Praha, Melantrich 1934 (2. vyd.)], PL 49, 1934, č. 44, 2. 11., s. 1–2. **V/425**

1158. (rec.), *Schwarz Ernst, Die Ortsnamen der Sudetenländer als Geschichtsquelle, München u. Breslau 1931 (Forschungen zum Deutschtum der Ostmarken. 2 Bd, zweite Folge), XV + 507 s., 10 mapek; Časopis pro moderní filologii 21, 1934, s. 72–80. (Část lingvistická od Josefa Janka, s. 334–340.)* **IV/182**

1935 (– 1938)

1159. *Zpovědní seznamy arcidiecéze pražské (Consignationes paschalites poenitentium) z let 1671–1725, III. 1 (část IX a X) Plzeňsko a Loketsko*, Praha, Historický spolek 1935, 239 s. (Zpr. -Z.K.- [Zdeněk Kalista], ČČH 42, 1936, s. 422–423; J. P[elikán], ČSPSČ, 45, 1937, s. 192.)

1160. *Československé hrady a zámky*, ČSPSČ 43, 1935, s. 1–8, 49–61 (s Čeňkem Chyským a Zdeňkem Wirthem; J. V. Šimák na s. 49–58).

1161. *Drobná šlechta v našich vsích* [r. 1583], OJKT 13, 1934–1935, s. 134. [DZ]

1162. *Dvojí výročí* [Václav Michal Fortunát Durych, nar. 1735, Antonín Marek, nar. 1785], PL 50, 1935, č. 39, 27. 9., s. 1–2. **V/437**

1163. *Hruboskalsko v pravěku*, PL 50, 1935, č. 33, 16. 8., s. 1–2, č. 35, 30. 8., s. 1–2, č. 37, 13. 9., s. 1–2.

1164. *Jak vznikají místní názvy a pověsti*, PL 50, 1935, č. 8, 22. 2., s. 1–2. [Replika na Fr. Kinského, *Jak vznikají místní názvy a pověsti*, PL 50, 1935, č. 7, 15. 2., s. 1–2.]

1165. *JU. a PhDr. Václav Müller*, OJKT 14, 1935–1936, s. 1–5. **IV/188**

1166. *Klenoty v synagoze turnovské* [r. 1809], OJKT 13, 1934–1935, s. 174. [DZ]

1167. *Kniha o Housece*, Bezděz 6, 1935, s. 129–142, 165–176, Bezděz 7, 1936, s. 5–16, 45–56, 128–130, 151–158, 177–187, Bezděz 8, 1937, s. 19–29, 49–57, 98–120, 152–156, 176–183, Bezděz 9, 1938, s. 23–28, 49–52, 106–117 (neukončeno).

1168. *Místopisné drobnosti III.*, ČČH 41, 1935, s. 352–370.

1169. *Moderní drama z českých dějin* [František Zavřel, Jan Žižka z Trocnova, Praha 1935], Lumír 62, s. 283–284.
1170. *Muzeum turnovské*, OJKT 14, 1935–1936, s. 32. [DZ]
1171. *Nová pravěká stanice na Turnovsku*, OJKT 14, 1935–1936, s. 31–32. [DZ]
1172. *Nové pojmenování turnovských ulic*, PL 50, 1935, č. 49, 6. 12., s. 3.
1173. *Památce Fortunáta Durycha*, NL 75, 1935, č. 267R, 28. 9., s. 11 (příloha Z kulturního života).
V/446
1174. *Písemné památky po Nár[odních] gardách r. 1848–[18]50*, OJKT 13, 1934–1935, s. 81–86, 115–122, 140–143; OJKT 14, 1935–1936, s. 68–74, 108–113. **IV/189**
1175. *Pokoj lidem dobré vůle*, PL 50, 1935, č. 2, 11. 1., s. 1–2. **V/435**
1176. *Přáslavice*, OJKT 13, 1934–1935, s. 172; znovu: OJKT 15, 1936–1937, s. 112. [DZ]
1177. *Předkové rodu Aehrenthalů*, OJKT 13, 1934–1935, s. 175. Znovu: OJKT 15, 1936–1937, s. 152. [DZ]
1178. *Soupis obyvatelů židovských v Turnově r. 1826*, OJKT 13, 1934–1935, s. 174–175. [DZ]
1179. *Těžba železa na Bohuňovsku* [r. 1821], OJKT 13, 1934–1935, s. 176. [DZ]
1180. *Turnovské soukenictví znamenité v XVIII. století*, OJKT 13, 1934–1935, s. 134. [DZ]
1181. *Turnovský svátek v Praze* [K 200. výročí narození Václava Fortunáta Durycha], PL 50, 1935, č. 43, 25. 10., s. 1–2.
1182. *U Žel. Brodu se těžilo železo již v pravěku*, THO 5, 1935, č. 36, 14. 9., s. 2.
1183. *Z historie selského gruntu v Modřišicích*, OJKT 13, 1934–1935, s. 175–176. [DZ]
1184. *Z minulosti severních Čech*, Bezděz 6, 1935, s. 1–13. **V/829-833**
1185. *Z minulosti severních Čech*, Hraničář 14, 1935, č. 8, 23. 2., s. 6–8.
1186. *Z muzea pro Turnov a okolí*, PL 50, 1935, č. 30, 26. 7., s. 2–3.
1187. *Z příběhů českodubských I. 1620–[16]34*, OJKT 14, 1935–1936, s. 24–27, 60–63, 79–84, 100–102.
1188. *Z rohozeckého archivu* [čerpal † dr. K. R. Fischer...], OJKT 13, 1934–1935, s. 175; OJKT 15, 1936–1937, s. 112. [DZ]
1189. *Záznamy kanc[elisty Františka] Ševčíka*, OJKT 13, 1934–1935, s. 96. [DZ]
1190. *Zpráva o dvoru Javorníci pod Troskami* [1620], OJKT 13, 1934–1935, s. 134. [DZ]
1191. *Zpráva o obci Hamrech u Tanvaldu* [1596, 1597], OJKT 13, 1934–1935, s. 134. [DZ]
1192. (lit.), *Knob Jan* [tisk *Umělec domova*. K dvacátému výročí smrti malíře Jana Prouska (1857–1914), Turnov 1934]; OJKT 13, 1934–1935, s. 96.

1936

1193. *O rodinném životě českých knížat a králů*, Praha, Československý rozhlas (Přednášky Čsl. rozhlasu č. 16) 1936, 24 s. **IV/194**, **V/764-700** (srov. **1072**) (Zpr. ČČH 43, 1937, s. 165–166.)
1194. *Český stát za posledních Přemyslovců*. In: *Idea Československého státu*. Lidové vydání, Praha, Národní rada československá v nakl. L. Mazáče 1936 (red. Jan Kapras, Bohumil Němec, František Soukup), s. 40–44. **IV/187**
1195. *Dopisy Jos. Krušiny Janu Prouskovi*, OJKT 15, 1936–1937, s. 7–11.
1196. *Hruboskalsko v pravěku (Výzkum r. 1936)*, PL 51, 1936, č. 32, 7. 8., s. 1. **V/439**
1197. *K pobytu básníka K. H. Máchy v našem kraji (Dopis Hindlův Máchovi)*, OJKT 14, 1935–1936, s. 133.
1198. *Kompaktáta (Předneseno 5. července o slavnostní schůzi v městském divadle)*, Jihlavské listy 39, 1936, č. 30, 25. 7., s. 2–3, č. 31, 1. 8., s. 2–3, č. 32, 8. 8., s. 2–3, č. 33, 15. 8., s. 2, č. 34, 22. 8., s. 2–3.
- 1198a. *Legenda nebeská (K sedmdesátinám Josefa Kuhna)* [báseň], PL 51, 1936, č. 14, 3. 4., s. 3.
1199. *Muzeum turnovské před novými úkoly*, PL 51, 1936, č. 35, 28. 8., s. 1. **V/448**

- 1200.** *Myšlenka slovanské vzájemnosti a Turnov*, Věstník Ústřední matice školské 1936, č. 11, 12 (přetisk, viz 1201).²⁷
- 1201.** *Myšlenka vzájemnosti slovanské a Turnov*, PL 51, 1936, č. 50, 11. 12., s. 1. **V/450**
- 1202.** *Osídlení Bělska*, OJKT 15, 1936–1937, s. 33–41 (zkráceno z Českých dějin).
- 1203.** *Péra na přilbě krále Jana*, NL 76, 1936, č. 71V, 12. 3., s. 3. (Reakce na: A. P., *Ich dien' – Ych ddyň*, NL 76, 1936, č. 69V, s. 2).
- 1204.** *Po čtyřiceti letech*. In: Památník Josefa Emlera, Praha, Obec pražská 1936, s. 142–148. (Zpr. Časopis archivní školy 13–14, 1935–1936, s. 391–392.)
- 1205.** *Počátky Broumova a Broumovska*, ČČH 42, 1936, s. 575–582. **IV/191, V/732-735**
- 1206.** *Počátky Dvora Králové nad Labem*, ČSPSČ 44, 1936, s. 7–15. **IV/193**
- 1207.** *Prof. dr. Maxmilián Křepinský*, OJKT 14, 1935–1936, s. 65–66.
- 1208.** *Šestý dar turnovskému muzeu*, PL 51, 1936, č. 40, 2. 10., s. 1–2.
- 1208a.** *Velikonoční pozdrav hradu Navarovu* [báseň], THO 6, 1936, č. 15, 18. 4., [s. 1].
- 1209.** *Vzpomínka na † Antonína Rezka*, ČSPSČ 44, 1936, s. 102–113. **V/741-745** (Zpr. Arne Novák, LN 44, 1936, č. 589, 24. 11., s. 9.)
- 1210.** *Za profesorem Janem Jakubcem*, PL 51, 1936, č. 29, 17. 7., s. 1. **V/449**
- 1211.** (ref.), *Klosz Ferdinand, Das räumliche Bild der Grundherrschaft in Böhmen bis zum Ende des XII. Jhds., Mitteilungen des Vereines für Geschichte der Deutschen in Böhmen 70–72, 1932–1934*; ČČH 42, 1936, s. 402–403.
- 1212.** (rec.), *Krofta Kamil, Das Deutschtum in der tschechoslowakischen Geschichte, Prag 1934*, Slavia 14, 1935–1936 [vyd. 1937], s. 217–222 (též separát). **IV/190, V/213-217, V/736-740**
- 1213.** (ref.), *Román z dějin mnichovohradištských* [Leontina Mašínová, *Hořící sloup*, Praha, J. R. Vilímek 1936], PL 51, 1936, č. 30, 24. 7., s. 8–10.

1937

- 1214.** *Československé hrady a zámky*, Praha, Společnost přátel starožitností československých (upr. a rozš. otisk z ČSPSČ 43, 1935; Stopami věků. Monografie z československých dějin kulturních, sv. 1), 1937, 43 + [III] s. + 8 půdorysů a 8 pohledů (s Čeňkem Chyským a Zdeňkem Wirthem, Šimáková kap. [Kulturní život na hradech a zámcích], s. 20–38). (Zpr. ČČH 44, 1938, s. 162–163; hjk [Zdeňk Hájek], LN 45, 1937, č. 573, 15. 11., s. 6.)
- 1215.** *Zpovědní seznamy arcidiecéze pražské (Consignationes paschalites poenitentium) z let 1671–1725, III. 2 (část XI) Žatecko*, Praha, Historický spolek 1937, s. [241]–391; *III. 3 (část XII) Slánsko*, Praha, Historický spolek 1937, s. [393]–505. (Zpr. ČČH 44, 1938, s. 182; J. P[elikán], ČSPSČ, 45, 1937, s. 192.)
- 1216.** *A. L. Krejčík šedesátníkem*, Věstník Československé akademie zemědělské 13, 1937, s. 565–566. **IV/237**
- 1217.** *Budoucnost naší střední školy*, PL 52, 1937, č. 49, 3. 12., s. 1. **V/468** (Reakce na Boh. Václavík, *Budoucnost naší střední školy*, PL 52, 1937, č. 48, 26. 11., s. 1; srv. též, *O střední škole*, PL 52, 1937, č. 50, 10. 12., s. 1.)
- 1218.** *Co lze říci o počátcích Jilemnice a Jilemnicka?* Krkonoše 1, 1937–1938, s. 9–12, 41–44, 65–68, 103–104.
- 1219.** *Čtvrt století od smrti Jar. Vrchlického († 9/9 1912)*, PL 52, 1937, č. 37, 10. 9., s. 1, č. 39, 24. 9., s. 1. **V/463**
- 1220.** *Dopis Ant. Marka děkanu peruckému Fr. Daušovi* [! správně Danešovi], OJKT 16, 1937–1938, s. 31. [DZ]
- 1221.** *Dvě jihočeské studie místopisné. I. Ještě něco o Husinci, II. Nejstarší rozsah zboží prachatického*, ČSPSČ 45, 1937, s. 2–6, 6–13. **IV/198, V/836-850**

²⁷ Údaj podle Šimákovy rukopisné bibliografie; srv. též š. [= ŠIMÁK J. V.], *Myšlenka slovanské vzájemnosti v Turnově*, OJKT 15, 1936–1937, s. 111, kde uvádí, že tuto jeho stať z PL přetiskl Věstník Ústřední matice školské 1936, č. 11, 12.

1222. *Jak došlo k založení města Bělé pod Bezdězem*, NL 77, 1937, č. 140R, 23. 5., s. 1–2, č. 142R, 25. 5., s. 1–2. **V/478-481**
1223. † *Jan Kř. Hájek*, THO 7, 1937, č. 41, 23. 10., [s. 1–2]. **V/451**
1224. *Jménem české univerzity Karlovy, České akademie, Královské české společnosti nauk a české vědy vůbec, i jménem našeho Turnovska i města Sobotky...* [Řeč nad Pekařovou rakví]. In: S Bohem Josefem Pekařovi (usp. Jan Knob), Turnov, Müller a spol. 1937, s. 9–15.
1225. † *Josef Pekař*, Sborník Jednoty starých českých rodů v Praze 8, 1937, s. 1–3.
1226. *Kantor v Přáslavicích* [Václav Zahradka], OJKT 16, 1937–1938, s. 31. [DZ]
1227. *Kdo stavěl kapli sv. Anny při kapucinském klášteře v Mn. Hradišti r. 1724?* OJKT 16, 1937–1938, s. 31. [DZ]
1228. *Kudrnáčova pec*, OJKT 16, 1937–1938, s. 30. [DZ]
- 1228a. *Legenda rajská (Za Kajetánem Tichým)* [báseň], PL 52, 1937, č. 15, 9. 4., s. 2.
1229. *Lidé na zámku lomnickém* [1582], OJKT 16, 1937–1938, s. 31. [DZ]
1230. *Mapa hradů, zámků a tvrzí na Litoměřicku a Žatecku*. [Původně jako Přílohu k XV. dílu... kreslil J. V. Šimák]. In: Sedláček August, Hrady, zámky a tvrze království Českého. XIV. Litoměřicko a Žatecko, Praha, Šolc a Šimáček 1936 [ve skutečnosti 1937; v 1. vyd. z r. 1923 mapa nebyla].
1231. *Myšlenka slovanské vzájemnosti v Turnově*, OJKT 15, 1936–1937, s. 111. [DZ]
1232. *Na Sychrově*, OJKT 16, 1937–1938, s. 30. [DZ]
1233. *Nad rakví Josefa Pekaře*, PL 52, 1937, č. 5, 29. 1., s. 1.
1234. *Naše podřečí v listech Sylvie Kateřiny Černínové z Chudenic*, OJKT 15, 1936–1937, s. 145–148. **IV/199**
1235. *Německá škola v Turnově a její zlý učitel*, OJKT 16, 1937–1938, s. 64. [DZ]
1236. *Nový docent, rodák turnovský* [Jan Patočka], OJKT 15, 1936–1937, s. 111. [DZ]
1237. *Nový pravěký nález na Turnovsku*, PL 52, 1937, č. 36, 3. 9., s. 2. podeps. Š.
1238. *O počátku města Berouna*, ČČH 43, 1937, s. 51–54. **V/834-835** (Zpr. J. P. [Josef Pelikán], ČSPSČ 46, 1938, s. 175.)
1239. *O tom „sborníku turnovském“*, THO 7, 1937, č. 7, 20. 2., [s. 5]. (Reakce na: E. Flégl, *Sborník turnovský nebo krkonošský!* THO 7, 1937, č. 6, 13. 2., [s. 2].)
1240. *O vlastivědné práci* [citát], Krkonoše 1, 1937–1938, s. 96.
- 1240a. *Památce ušlechtilého kněze Jana Křtitele Hájka*, THO 7, 1937, č. 39, 9. 10., [s. 1–2]. [Nepodepsáno.]
1241. *Pašije P. Ježíše Krista*, OJKT 16, 1937–1938, s. 30. [DZ]
1242. *Plastické dílo* [Jos. Drahoňovského Rozhovor], OJKT 16, 1937–1938, s. 30. [DZ]
1243. *Počátky Dvorská a města Dvora Králové*. In: Místopis soudního okresu královédvorského, Dvůr Králové nad Labem, Vlastivědná komise 1937 (red. Jaroslav Janoušek – Josef Matys), s. 261–272. Původně vycházelo jako samostatně stránkovaná příloha časopisu Pod Zvičinou. Vlastivědný sborník Jaroměřska a Královéhradecka, 1936–1937, č. 1 (s. 261–264), č. 2 (s. 265–272).
- 1243a. [Pro záchranu Humprechta. In:] *Projevy čelných osobností o záchraně Humprechta*, Věstník sobotecký 47, 1937, s. 3. (Vyšlo též jako separátní otisk Kruhu rodáků a přátel města Sobotky a okolí v Praze pod názvem Pro záchranu Humprechta.)
1244. [Projev]. In: *Vřelý hold mistru J. Drahoňovskému, našemu slavnému podkozákovskému rodáku k jeho šedesátinám*, THO 7, 1937, č. 14, 10. 4., [s. 2]. [přetisk Šimákova projevu]
1245. *Projev při tryzně za T. G. Masaryka*, THO 7, 1937, č. 41, 23. 10., [s. 1], č. 46, 27. 11., [s. 1], č. 47, 4. 12., [s. 1], č. 48, 11. 12., [s. 1–2], č. 49, 18. 12., [s. 1–2]. **V/451-462**
1246. [Proslov]. In: *Pekařova společnost pro povznesení Českého ráje oslavila 60. narozeniny Mistra Jos. Drahoňovského*, PL 52, 1937, č. 14, 2. 4., s. 1.
1247. *Předkové rodiny Boháčkovy*, OJKT 16, 1937–1938, s. 7–8. **IV/207**
1248. *Registra panství lipského a novozámeckého z roku 1579*, Bezděz 8, 1937, s. 8–16, 40–48, 76–90, 139–143, 173–175, Bezděz 9, 1938, s. 19–22, 53–59, 118–123 (neukončeno).
1249. *Rodný kraj a spolužáci*. In: Na paměť Josefa Pekaře, národního historika, Praha, Novina 1937 (red. Václav Černý), s. 37–44. (Zpr. Čin 9, 1937, č. 11, 3. 6., s. 83.)
1250. *Rodokmen rodu Durychova*, PL 52, 1937, č. 33, 13. 8., s. 1–2.
1251. *Sborník svatováclavský*, THO 7, 1937, č. 9, 6. 3., [s. 1–2], č. 10, 13. 3., [s. 1], č. 11, 20. 3., [s. 1], č. 12, 27. 3., [s. 1], č. 16, 24. 4., [s. 1–2]. **V/344-348**

- 1252.** *Turnov ze srdce milovala a zde si pochována býti přála...* [E. Schmidtová], *Národní směr* (Mladá Boleslav) 2 (18), 1937, č. 42, 22. 10., [s. 3]. V/463
- 1253.** *Úvod.* In: Slova, která pronesl ctihodný biskup Antonín Podlaha v den tisícího výročí mučednické smrti svatého Václava, vévody a dědice země české při slavném otevření pražského velechrámu. [K pátému výročí smrti biskupa Antonína Podlahy 1932–1937], Praha, Jan Lebeda [1937], s. 5–7. (Zpr. -Z.K.- [Zdeněk Kalista], ČČH 43, 1937, s. 648; ne [Arne Novák], LN 45, 1937, č. 157, 27. 3., s. 9.)
- 1254.** *Varhaník turnovský* [2. polovina 19. století], OJKT 16, 1937–1938, s. 31. [DZ]
- 1255.** *Víc úcty ke kráse*, PL 52, 1937, č. 3, 15. 1., s. 1. V/466 (Reakce na -, *Smysl pro krásu*, PL 52, 1937, č. 4, 22. 1., s. 1. Sr. J. Šolc, *Nevkus*, PL 52, 1937, č. 7, 12. 2., s. 1.)
- 1256.** *Výstavu obrazů Fr. Kavána*, OJKT 16, 1937–1938, s. 30. [DZ]
- 1257.** *Vzácnou akvatintu*, OJKT 16, 1937–1938, s. 30. [DZ]
- 1258.** *Z dávných dob Bílinska* [Přednáška v Bílině 14. 12. 1935]. In: *Věstník Podkrušnohorského muzea v Mostě 7–9, 1935–1937* [vyd. 1937], s. 70–87.
- 1259.** *Z muzea pro Turnov a okolí*, PL 52, 1937, č. 49, 3. 12., s. 2.
- 1260.** *Za Josefem Pekařem (Předneseno při tryzně dne 14. února 1937 v Turnově)*, OJKT 15, 1936–1937, s. 65–77 (též separát, 15 s.). IV/247; IV/196, IV/197
- 1261.** *Za profesorem Pekařem*, *Venkov* 32, 1937, č. 21, 24. 1., s. 3–4.
- 1262.** (ref.), *Davídek Václav, Staré časy spálenopoříčské do r. 1848. Naše Spálenopoříčsko. I. I. Přehled vývoje kraje*, Praha 1935, 138 s.; ČČH 43, 1937, s. 619.
- 1263.** (rec.), *Dva životopisné sborníky jubileí* [Zikmund Winter a Rakovnick, Dr. Josef Kořenský (1847–1937)], PL 52, 1937, č. 40, 1. 10., s. 1.
- 1264.** (rec.), *Dvě knihy o osídlení Šumavy* [Hans Muggenthaler, *Die Besiedlung des Böhmerwaldes. Ein Beitrag zur bayr. Kolonisationsgeschichte, Passau (Veröffentlichungen für ostbayr. Heimatforschung 10) 1929, 125 s.; Josef Blau, Geschichte der künischen Freibauern im Böhmerwalde, Pilsen 1932, 661 s.*]; ČČH 43, 1937, s. 100–112. V/746-750

1938

- 1265.** *Pronikání Němců do Čech kolonizací ve 13. a 14. století*, Praha, Jan Laichter 1938, VII s. + 810 s. (zvl. otisk č. **1266**).
- 1266.** *Středověká kolonizace v zemích českých*, Praha, Jan Laichter 1938 (Laichterův výbor nejlepších spisů, kn. LXIV, *České dějiny*, I. 5), VII s. + s. 501–1310. III/4, IV/214ab (Zpr. Josef Dobiáš v ČČH 45, 1939, s. 290–297; dále: Ča [František Čáda], *Všehrd* 20, 1939, s. 147–148; J. D. [Josef Dostál], *České slovo* 10. 1. 1939 a *Pražské noviny* 22. 12. 1938; Zdeněk Hájek, LN 47, 1939, č. 117; Miloslav Kaňák, *Náboženská revue církve československé* 11, 1939, s. 58–59; Kbč. [Jindřich Kubiček], *Česká osvěta* 35, 1938–1939, s. 126; L. H., *Časopis pro moderní filologii* 25, 1938–1939, s. 308–381; J. P. [Josef Pelikán], *ČSPSČ* 46, 1938, s. 221; Rbk [František Roubík], *Časopis pro dějiny venkova* 26, 1939, s. 45–46; R. Schreiber, *Mitteilungen des Vereines für Geschichte der Deutschen in Böhmen* 77, 1940, s. 55–56; týž, *Zeitschrift für Sudetendeutsche Geschichte* 3, 1939, s. 176–178; Jan Slavík, *Národní osvobození* 24. 12. 1938; Miloš Šefrna, *Čtete* 23, 1938–1939, s. 170, týž, *Střední škola* 19, 1938–1939, s. 159, s. 283–284; vj., *Kulturní zprávy městského a okresního osvětového sboru (Prostějov)* 5, 1939, s. 38–39; *Moderní stát* 12, 1939, s. 124–125; *Národní politika* z 1. 1. 1939; *Prager Presse* z 11. 12. 1938; *Sobota* 9, 1938, č. 46, s. 551, 24. 12.)
- 1267.** *Zpovědní seznamy arcidiecéze pražské (Consignationes paschalites poenitentium) z let 1671–1725, [III. 4] (část XIII, XIV, XV) Rakovnicko, Praha s okolím, Kladsko*, Praha, Historický spolek 1938, s. [507]–652.
- 1268.** (připravil), *Sedláček August, Hrady, zámky a tvrze království Českého. XV. Kouřimsko, Povltaví a jz. Boleslavsko*, Praha, Šolc a Šimáček 1938 (2. nezměněné vyd. [na titulním listě chybně rok 1. vydání – 1927, správné údaje pouze na přebalech sešitového vydání]), 4 + 340 s., 3 mapy (J. V. Šimák: *Doslov* /nestr., 2 s./, *Seznam článků dílu XV.* /sestavil/, *Rejstřík jmen k dílu XV.* /s. 313–324/, *Přehledné seznamy celého díla* /s. 325–340/, 3 mapy k dílu XIV., XV. a ke všem dílům).

- 1268a.** *Absolvent pražské univerzity, nyní asistent univerzity v Černovicích dr. Milan P. Sesan [...]*, ČČH 44, 1938, s. 425.²⁸
- 1269.** *Básně a novely V. Bendla*, PL 53, 1938, č. 28, 15. 7., s. 1.
- 1270.** *Bíti budu pastýře*, PL 53, 1938, č. 41, 21. 10., s. 1.
- 1271.** *Co ví a neví kritická historie o bl[ahoslavené] Zdislavě*, Bezděz 9, 1938, s. 104.
- 1272.** *Drobné příspěvky k historii, jak byly osídleny nejjižnější Čechy*, ČSPSČ 46, 1938, s. 1–13, 77–95. **IV/212, V/861-869** (Zpr. -Kn.- [Josef Kollmann] v ČČH 47, 1946, s. 335.)
- 1273.** *Dva ctihodné přírůstky muzejní knihovně turnovské*, OJKT 16, 1937–1938, s. 133–135. **IV/203**
- 1274.** *Dvě vzpomínky o rezignaci a optimismu* [Hynek Konvalinka, Antonín Hobl]. In: 250 let gymnázia v Mladé Boleslavi, Mladá Boleslav 1938 (red. Josef Slánský), s. 125–132.
- 1275.** *Hynek Žák z Dubé či Havel z Lemberka?* ČSPSČ 46, 1938, s. 112–115. (Polemika s článkem Jos. Berana, Bl[ahoslavená] Zdislava – příbuzná „Dalimilova“? ČSPSČ 46, 1938, s. 14–28.) **IV/210, V/851-852**
- 1276.** *Moravské pole*. In: Armáda a národ, Praha, Národní rada československá v nakl. L. Mazáč 1938 (red. Jan Malypetr, František Soukup, Jan Kapras), s. 128–131.
- 1277.** *Odhad panství dubského okolo r. 1600*, OJKT 16, 1937–1938, s. 79–81. **IV/202**
- 1278.** *Památce velkého učitele a historika Lomnicka* [J. J. Fučíka], THO 8, 1938, č. 33, 27. 8., [s. 1–2].
- 1279.** *Poslání vlastivědného sborníku „Krkonoše“*, Krkonoše 1, 1937–1938, s. 113–114.
- 1280.** „*Pozdvihni oči své k horám...*“, PL 53, 1938, č. 39, 7. 10., s. 1.
- 1281.** *Poznámky k chystané výstavě Č[eského] ráje v Praze r. 1938*, PL 53, 1938, č. 5, 28. 1., s. 1.
- 1282.** *Projev Dr. J. V. Šimáka nad rakví Jos. Drahoňovského*, THO 8, 1938, č. 30, 6. 8., [s. 1].
- 1283.** *Rohozec Hrubý*. In: Ottův slovník naučný nové doby, 5/1, Praha, Novina 1938, s. 690.
- 1284.** *Sborník „Krkonoše“*, THO 8, 1938, č. 3, 22. 1., [s. 1].
- 1285.** *U Kreščaku*. In: Armáda a národ, Praha, Národní rada československá v nakl. L. Mazáč 1938 (red. Jan Malypetr, František Soukup, Jan Kapras), s. 131–132.
- 1286.** *Urbář hruboskalský z r. 1602*, OJKT 16, 1937–1938, s. 106–113, 139–150. **IV/201**
- 1287.** *Václav Budovec z Budova*, PL 53, 1938, č. 29, 22. 7., s. 1–2.
- 1288.** *Válečníci našeho kraje v XV. století*, PL 53, 1938, č. 20, 13. 5., s. 1, č. 21, 20. 5., s. 1.
- 1289.** *Z dějin náboženských v horách krkonošských*, Krkonoše 1, 1937–1938, s. 145–155. (Mírně upravený příspěvek /úvod/ otištěn pův. pod názvem *Z dějin katolické reformace na panství Branském*, viz 188.)
- 1290.** *Z muzea turnovského*, PL 53, 1938, č. 36, 9. 9., s. 3.
- 1291.** *Z muzea turnovského*, PL 53, 1938, č. 38, 23. 9., s. 3.
- 1292.** (rec.), „*O Josefu Pekařovi*“ [*O Josefu Pekařovi. Příspěvky k životopisu a dílu*, Praha 1937 (red. Rudolf Holinka)], PL 53, 1938, č. 4, 21. 1., s. 1. **IV/200, V/469**

1939 (– 1941)

- 1293.** *České hrady a zámky*, Praha, Společnost přátel starožitností českých (upr. a rozš. otisk z ČSPSČ 43, 1935; Stopami věků. Monografie z českých dějin kulturních, č. 1), 1939 (2. vyd.), 44 + [III] s. + 8 půdorysů a 8 pohledů (s Čeňkem Chyským a Zdeňkem Wirthem, Šimáková kap. [*Kulturní život na hradech a zámcích*], s. 20–39).
- 1294.** *Misie P. Kašpara Diriga z Tovaryšstva Ježíšova v horách krkonošských r. 1679–1680*, Krkonoše 2, 1939–1941, s. 15–16, 31–32, 47–48, 79–80, 109–112 (neukončené).
- 1295.** *Poznámka ke straně 129, svazek I. [týká se Charvátů]*, Krkonoše 2, 1939–1941, s. 14.
- 1296.** *Skalka*. In: Ottův slovník naučný nové doby, 5/2, Praha, Novina 1939, s. 1265.

1940

²⁸ J. V. Šimák je pravděpodobně autorem této nepodepsané zprávy.

1297. *Drobné zprávy o umělcích doby rudolfinské. Z menších desek zemských půhonných*, PA, skupina historická 41 (Nová řada VI–VIII.), 1936–1938 [vyd. 1940], s. 170–181, 194.

1298. *Program a práce vlastivědného pracovníka v okrese*. In: Regionalismus ve vědě a v národní osvětě. Jak pracovati v krajích, Praha, Masarykův ústav pro národní výchovu. Ústředí české osvěty 1940, s. 7–20. **IV/246**

1298a. *Referát o díle prof. dr. Ant. Profouse O výkladech jmen místních v Čechách*, VČAVU 49, 1940, s. 33.

1943

1299. *Turnov*. In: Ottův slovník naučný nové doby, 6/2, Praha, Novina **1943**, s. 1290.

1946

1300. *Příspěvky k starému místopisu Čech I.*, ČSPSČ 49–50, 1941–1942 [vyd. 1946], s. 101–120.

1301. *Příspěvky k starému místopisu Čech II.*, ČSPSČ 51–53, 1943–1945 [vyd. 1946], s. 50–82.

Nedatované

1302. *When in Czechoslovakia, visit Turnov, center of the picturesque region known as „The Bohemian Paradise“*, [Turnov, po 1930], nestr. [8 s.].

1303. *Přednášky z českých dějin*. [Pro studentky Vyšší dívčí školy v Praze.] Rozmnoženo, s. d., 392 s.

1304. *Historický zeměpis Čech*. Praha, Nákladem posluchačů vysokoškolského kurzu při Škole vysokých studií pedagogických v Praze. I–II. Hektografované přednášky, s. d. [mezi léty 1923–1926], s. 1–144 (I.), s. 145–288 (II.).

1988–1996

1305. Část příspěvku *Dvě vzpomínky o rezignaci a optimismu* (viz **1274**) věnovaná Antonínu Hoblovi byla přetištěna znovu v příspěvku Louženský Zdeněk, *Gymnázium v bouřlivých proměnách společnosti a doby 1848–1938*. In: *Gymnázium Mladá Boleslav. 300 let. 1688–1988*. Red. Vladimír Bednář, Zdeněk Louženský. Mladá Boleslav 1988, s. 21.

1306. *Kus Českého ráje*, OJKT 2 (18), 1995, č. 3, s. 1–7. Edice navazující na úvodní text: Ma. [MAIEROVÁ Hana], Česká vlastivěda jubiluje svým tvůrcem, OJKT 2 (18), 1995, č. 3, s. 1.

1307. *Václav Budovec z Budova*, OJKT 3 (19), 1996, mimořádné číslo, s. 20–26. Přetisk z PL 53, 1938, č. 29, 22. 7., s. 1–2 (viz **1287**).

Pojizerské listy. Zprávy o přírůstcích turnovského muzea

(včetně podepsaných Šimákových příspěvků; J. V. Šimák je zřejmě rovněž autorem většiny nepodepsaných zpráv)

Šimák, *Muzeum turnovské* [přírůstky č. 4604–4655, 4656–4778, 4779–4832], HP 37, 1922, č. 36, 3. 9., s. 4, č. 37, 10. 9., s. 4, č. 39, 24. 9., s. 5–6.

Š., *Muzeum v Turnově* [přírůstky č. 4981–5016], HP 38, 1923, č. 31, 3. 8., s. 2–3.

Muzeu turnovskému [přírůstky č. 5017–5044], HP 38, 1923, č. 34, 24. 8., s. 3.

Z muzea turnovského [přírůstky č. 5127–5173], HP 39, 1924, č. 29, 18. 7., s. 2.

Z muzea turnovského [přírůstky bey č.], HP 39, 1924, č. 32, 8. 8., s. 3.

- Muzeu turnovskému* [přirůstky č. 5202–5214], HP 39, 1924, č. 35, 29. 8., s. 3.
- Š.**, *Muzeum turnovské* [přirůstky č. 5215–5300], HP 39, 1924, č. 36, 5. 9., s. 2.
- Muzeum v Turnově* [přirůstky č. 6071–6102], HP 42, 1927, č. 32, 5. 8., s. 4.
- Muzeum turnovské* [přirůstky č. 6105–6138], HP 42, 1927, č. 36, 2. 9., s. 3.
- Muzeum v Turnově* [přirůstky č. 6329–6380 a 7381–7474; č. 6381–7380 má být později], HP 43, 1928, č. 34, 17. 8., s. 3.
- Muzeum turnovské* [přirůstky č. 6380–6425], HP 43, 1928, č. 37, 7. 9., s. 3.
- Šimák**, *Muzeum turnovské* [přirůstky č. 6511–6575], HP 44, 1929, č. 34, 23. 8., s. 2–3.
- Šimák**, *Muzeum turnovské* [přirůstky č. 6578–6610], HP 44, 1929, č. 37, 13. 9., s. 4.
- Z muzea turnovského* [přirůstky č. 6611–6743], HP 45, 1930, č. 31, 1. 8., s. 3–4.
- Šimák**, *Muzeum turnovské* [přirůstky č. 6747–6800], HP 45, 1930, č. 36, 5. 9., s. 2–3.
- Šimák**, *Z muzea turnovského* [přirůstky č. 6805–6844 a 6851–7156], PL 46, 1931, č. 36, 4. 9., s. 3–4, č. 37, 11. 9., s. 3–4.
- Muzeum turnovské* [přirůstky č. C 7014–7114], PL 47, 1932, č. 40, 30. 9., s. 3–4.
- Š.**, *Z muzea pro Turnov a okolí* [přirůstky č. 7578–7689], PL 49, 1934, č. 32, 10. 8., s. 3–4. **V/421**
- Šimák**, *Z muzea pro Turnov a okolí* [přirůstky č. 7710–7720], PL 49, 1934, č. 34, 24. 8., s. 2–3. **V/421**
- Šimák**, *Z muzea turnovského* [přirůstky č. 7721–7735], PL 49, 1934, č. 36, 7. 9., s. 3–4. **V/421**
- Šimák**, *Z muzea turnovského* [převzetí pozůstalosti Bohdana Kaminského], PL 49, 1934, č. 50, 14. 12., s. 3. **V/421**
- Z muzea v Turnově* [přirůstky č. 8051–8316], PL 51, 1936, č. 44, 30. 10., s. 2–3, č. 46, 13. 11., s. 2–3, č. 48, 27. 11., s. 3–4, č. 49, 4. 12., s. 2–3, č. 51, 18. 12., s. 4.
- Z turnovského muzea* [přirůstky č. 8317–8401, 8403–8464], PL 52, 1937, č. 5, 29. 1., s. 3, č. 10, 5. 3., s. 4, č. 14, 2. 4., s. 3.
- Dary, věnované měst. muzeu v Turnově* [přirůstky č. 8465–8543], PL 52, 1937, č. 27, 2. 7., s. 2.
- Muzeum v Turnově* [přirůstky č. 8544–8745], PL 52, 1937, č. 30, 23. 7., s. 2, č. 51, 17. 12., s. 3; PL 53, 1938, č. 1, 1. 1., s. 3, č. 2, 7. 1., s. 2, č. 3, 14. 1., s. 2.
- Dary městskému muzeu* [přirůstky č. 8771–8935], PL 53, 1938, č. 23, 3. 6., s. 3, č. 24, 10. 6., s. 3, č. 30, 29. 7., s. 3, č. 32, 12. 8., s. 3.
- Dary turnov. muzeu* [přirůstky č. 8937–9002], PL 53, 1938, č. 38, 23. 9., s. 3.
- Dary turnovskému muzeu* [přirůstky č. 9010–9066], PL 54, 1939, č. 6, 20. 1., s. 5; č. 25, 28. 3., s. 2.

BÁSNĚ (pod pseudonimy), PRÓZA, DRAMATA (výběrem)

Verše (všechny pod pseudonymem B. JAROVEC)

- Konec (11/XI 1901)* [báseň], Zvon 2, 1901–1902, č. 11, 6. 12. 1901, s. 148.
- Jetelový čtverlístek* [báseň], Zvon 3, 1902–1903, č. 40, 26. 6. 1903, s. 549–550.
- Králova číše* [báseň], Osvěta 33, 1903, díl 2, č. 11, s. 1120.
- Tur* [básnická skladba], Turnov, vl. n. 1903, 30 s. (zvláštní otisk z Památníku Sokola turnovského k slavnosti 40letého jeho trvání dne 2. srpna 1903, Turnov, Tělocvičná jednota Sokol, s. d., s. 89–102).
- O zlatém ptáku. Pohádka* [básnická skladba], Praha [1904], 32 s. (zvláštní otisk z Osvěty: *Pohádka o zlatém ptáku*, Osvěta 34, 1904, s. 392–399, 490–496).
- Jabloně odkvétaly...* [báseň, Turnov 19. 5. 1907] In: A. Kalfus – J. V. Šimák – Lothar Suchý, *Od kolébky Riegrovy. Almanach ve prospěch zřízení Riegrový mohyly na Kozákově*, Turnov, nákladem Družstva pro zřízení mohyly na Kozákově 1908, s. 59–64.
- Mladé jaro* [báseň], Osvěta 38, 1908, díl 1, č. 5, s. 450–452.
- Pozdrav z Trosek* [báseň k jubileu Národního divadla], Zvon 18, 1917–1918, č. 33–34, 9. 5. 1918, s. 472.
- Po letech* [báseň], Zvon 23, 1922–1923, č. 49, 23. 8. 1923, s. 673.
- Poutníče* [báseň] [in: Mrtvým hrdinům /slavnost odhalení pomníku padlých občanů města Turnova ve světové válce], HP 42, 1927, č. 31, 29. 7., s. 1.
- Mé srdce* [báseň], Zvon 28, 1927–1928, č. 52, 6. 9. 1928, s. 717.

Frant. Bílkovi k šedesátce 6. XI. 1932 [báseň], Zvon 33, 1932–1933, č. 9, 16. 11. 1932, s. 113.
Milému hostu sedmihorskému, řediteli dr. Jos. Kořenskému k 26. červenci 1932 [báseň], PL 47, 1932, č. 31, 29. 7., s. 5.
Na přechodu [báseň], Zvon 32, 1931–1932, č. 25, 9. 3. 1932, s. 337.
Sedm ballat o Strážné hoře našeho kraje [báseň]. In: Padesát let spořitelny městské v Turnově, Turnov, Městská spořitelna 1932, s. 63–66.
Útěcha [báseň], Zvon 32, 1931–1932, č. 25, 9. 3. 1932, s. 337.
Emauzská legenda [báseň], Zvon 33, 1932–1933, č. 45, 26. 7. 1933, s. 617–618.
Středověká antifona o pyše, zoufalství a milosrdenství [báseň], Zvon 34, 1933–1934, č. 28–29, 28. 3. 1934, s. 386.
Povzdech [báseň], Zvon 35, 1934–1935, č. 30, 10. 4. 1935, s. 409.

Básně (podepsané J. V. Šimák) viz též **118a.**, **333a.**, **596a.**, **651a.**, **815.**, **1083a.**, **1198a.**, **1208a.**, **1228a.**

Posmrtně publikované básně

Na Hrubé Skále. 1629 [ze sbírky *Z duše a srdce*]. In: KÁBOVÁ Hana, *Zapomenutý turnovský básník Josef Vítězslav Šimák*. In: Čas moderny. Studie a materiály. Ed. Dagmar Blümllová, Bohumil Jiroušek. České Budějovice, Historický ústav Filozofické fakulty Jihočeské univerzity (ed. *Historia culturae IX, Studia 6*) – Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov 2006, s. 268–270.
Na březích žití stál jsem vnořen v dumy [ze sbírky *Trochu rosy*]. Tamtéž, s. 271–273.
Pták [ze sbírky *Co pějí větry podzimní*]. Tamtéž, s. 273–276.
O jasmínu [ze sbírky *Pohádky*]. Tamtéž, s. 276–286.

Próza a divadelní hra

M[atěj] BROUČEK, *Černá kočka*. Staropražská ballada od M. Broučka. Rudé květy. Ilustrovaný lidový měsíčník pro zábavu a poučení, 11, 1912, 1911–1912, č. 8, 1. 1. 1912, s. 118–124, č. 9, 1. 2. 1912, s. 142–144, č. 10, 1. 3. 1912, s. 157–160, č. 11, 1. 4. 1912, s. 175–176, č. 12, 1. 5. 1912, s. 180–183.
Z Milínkovy korespondence. Prozrazuje jeho tatínek, Vydrovy Besedy 13, 1913, s. 137–143.
Prstýnek. Lidová hra z 18. století o 3 dějstvích. Divadelní knižnice Českého zápasu, sv. 6. Praha, Tiskářské a nakladatelské družstvo Církve československé 1924, 75 s. (s Abigail HORÁKOVOU).

Mapy

Tento soupis vychází z porovnání přehledů Šimákových vydaných i rukopisných map od Františka Roubíka (viz níže),²⁹ neboť Šimákovy rukopisné mapy, uložené F. Roubíkem ve Státním historickém ústavu (posléze Historickém ústavu ČSAV) jsou dnes v Historického ústavu AV ČR, v. v. i., nezvěstné.³⁰

ROUBÍK František, *Soupis map českých zemí, 1–2, Praha, 1951–1955.*

(Na jednotlivé svazky dále odkazují: Rbk I., Rbk II.)

/Rbk I. **1348.**/ *Kladsko ok. r. 1450*. Příloha ke studii **379. Osídlení Kladska**, ČČH 25, 1919, s. 39–57.

²⁹ Srv. též ROUBÍK František, *Príspevky k československé historické geografii*. Sborník Archivu ministerstva vnitra 6, 1933, s. 179–352. Rec.: Šimák Josef Vítězslav, ČČH 39, 1933, č. 2, s. 380–383 (viz **1094**).

³⁰ Opírám se o sdělení kurátorky Mapové sbírky Historického ústavu AV ČR, v. v. i., Mgr. Evy Chodějovské.

- /Rbk I. **1349.**/ Mapa ke studii **303. Krajina německobrodská v době Husově.** In: Zprávy městského muzea v Německém Brodě 6, 1916, s. 51–56.
- /Rbk I. **1350.**/ *Mapa horního Pojizeří okolo r. 1400.* Příloha ke studii **104. Turnov za válek husitských, I–II,** ČSPSČ 7, 1899, s. 59–67, 117–127; ČSPSČ 8, 1900, s. 13–16, 52–63. Publikováno též v knize **125. Příběhy města Turnova nad Jizerou, 1. Od založení města do r. 1620,** Turnov 1903. Rkp. uložen v turnovském muzeu.
- /Rbk I. **1351.**/ *Mapa statků v horním Pojizeří r. 1538.* Ke knize **125. Příběhy města Turnova nad Jizerou, 1. Od založení města do r. 1620,** Turnov 1903. Rkp. uložen v turnovském muzeu.
- /Rbk I. **1352.**/ *Statky v Horním Pojizeří r. 1618.* Příloha ke knize **125. Příběhy města Turnova nad Jizerou, 1. Od založení města do r. 1620,** Turnov 1903. Rkp. uložen v turnovském muzeu.
- /Rbk I. **1353.**/ *Bojiště Žižkovo u Sudoměře.* Příloha ke studii **544. Bitva u Sudoměře.** In: Sborník Žižkův 1424–1924, Praha 1924.
- /Rbk I. **1354.**/ *Historická mapa kraje Boleslavského.* Příloha ke studii **760. Počátky Boleslavě a Boleslavska,** Boleslavan 1, 1926–1927, s. 97–118.³¹
- /Rbk I. **1355.**/ *Mapa statků v okolí Mnichova Hradiště poč. XV. stol. Totěž r. 1547. Totěž poč. 17. stol.* Přílohy ke knize **316. Dějinné paměti okresu mnichovohradištského, I,** Mnichovo Hradiště 1917.
- /Rbk I. **1356.**/ *Mapa zboží houseckého a jeho okolí.* Příloha ke knize **883. Kniha o Housce. Díl první,** Praha 1930.
- /Rbk I. **1357.**/ *Mapka velkostatku na Bílině koncem XIV. stol.* Příloha ke studii **1258. Z dávných dob Bílinska** [Přednáška v Bílině 14. 12. 1935]. In: Věstník Podkrušnohorského muzea v Mostě 7–9, 1935–1937 [vyd. 1937], s. 70–87.
- /Rbk I. **1358.**/ *Nejstarší osídlení horního Ponisí.* Příloha ke studii **910. Nejstarší historie Horního Ponisí.** In: Prvních deset let Okresního osvětového sboru v Liberci 1920–1930, Turnov [1930], s. 4–18.
- /Rbk I. **1359.**/ *Mapa velkostatků v severovýchodních Čechách okolo r. 1400.* Příloha ke studii **943. Historický vývoj Čech severovýchodních do konce XV. stol.,** Od kladského pomezí 9, **1931–1932,** s. 51–58, 81–86, 99–104, 114–117, 130–135; **991. Historický vývoj Čech severovýchodních do XV. věku,** Náchod, tiskařské a nakladatelské družstvo „Jiráskův kraj“ [1932], 30 s., mapa (zvl. otisk ze sb. Od Kladského pomezí 9, 1931–1932).
- Knížectví frydlantské na poč. r. 1634.** Podle Bílkových Dějin konfiskací. In: Josef Pekař, Valdštejn 1630–1634 (Dějiny valdštejnského spiknutí), II, Praha, Melantrich 1934, za s. 160. Též v reprintu tohoto vydání (díl I–II v jednom svazku). Praha, Academia 2008, za s. 334.
- /Rbk I. **1360.**/ *Rkp. a tisk téhož.* HIÚ: 1788, 1783, 1855, 2100.
- Sedláček August, Hrady, zámky a tvrze království Českého. XV. Kouřimsko, Povltaví a jz. Boleslavsko,* Praha, Šolc a Šimáček 1927 (**732**). 2. vyd. 1938 (**1268**).
- /Rbk I. **1361.**/ Mapové náčrtý vývoje zemské hranice. In: Historický zeměpis Čech. Hektografované přednášky. I–II, s. d. (**1304**).
- /Rbk I. **1362.**/ */Chebsko a Loketsko za doby lucemburské/.* Rkp. HIÚ: 1782.
- /Rbk I. **1363.**/ Mapa Mnichovohradištska ok. r. 1400. Rkp. HIÚ: 1664.
- /Rbk I. **1364.**/ */Mapa k bitvě u Vyšehradu r. 1420/.* Rkp. HIÚ: 1781.
- /Rbk I. **1365.**/ */Mapa k osídlení Čech/.* Rkp. HIÚ: 1803.
- /Rbk I. **1366.**/ */Mapa nejstaršího historického osídlení na Žluticku, Manětínsku a Kralovicku.* Rkp. HIÚ: 1791. (V následujícím soupise ji F. Roubík neuvádí.)
- /Rbk I. **1367.**/ */Mapa pohraničních stezek ve východní a jihovýchodní části Šumavy/.* Rkp. HIÚ: 1780.
- /Rbk I. **1368.**/ */Mapa církevních panství v západních Čechách v době předhusitské/.* Rkp. HIÚ: 1779.
- /Rbk I. **1369.**/ */Mapa nálezu pravěkých památek v západních Čechách/.* Rkp. HIÚ: 1778.
- /Rbk I. **1370.**/ */Mapa rozlohy statků Markvarticů v severních Čechách/.* Rkp. HIÚ: 1787.
- /Rbk I. **978.**/ *Táborsko.* Rkp. ze Šimákovy pozůstalosti. HIÚ: 1807.

³¹ Pravděpodobně se jedná o jednu z map označených v Šimákově rukopisné bibliografii jako Mapy historického rozvoje severního Boleslavska (vystavené na výstavě v Mladé Boleslavi 1926).

/Rbk II. **1197.**/ *Historická mapa okolí Turnova k r. 1546.* Rkp. Uložena v turnovském muzeu.
 /Rbk II. **563.**/ *Mapa politického okresu turnovského,* Turnov, Odbor Klubu turistů v Turnově 1907, 4 kolorované listy. Uložena v turnovském muzeu; /Rbk II. **1196.**/ V této mapě též *Historická mapa okolí Turnova k r. 1415.*
 /Rbk II. **300.**/ (přehlédl a doplnil), *Mapa okresů Česká Lípa a Německé Jablonné.* České názvosloví – B. Kinský (též kreslil barevně značené turostické cesty), K. Marek, J. Hanuš, Jos. Maštálko (též upravil pro tisk). Navrhl a nakreslil H. Blumtritt.
 /Rbk II. **746.**/ *Mapa panství Jindřichova Hradce,* rkp. 1930. Uložena v HIÚ.
 /Rbk II. **566.**/ (koloroval), *Mapa školních obcí ve školním okresu turnovském,* rkp. 1925. Uložena v turnovském muzeu.
 /Rbk II. **1198.**/ *Školní okres turnovský. Stáří a rozvoj škol,* rkp. 1915. Uložena v turnovském muzeu.

ROUBÍK František, *Historické mapy J. V. Šimáka.* ČSPSČ 69, 1961, č. 4, s. 220–223.

A. Rukopisné mapy z pozůstalosti prof. J. V. Šimáka v HIÚ ČSAV (sbírka map a plánů)

- i. č. 1562a: Plán okolí Sudoměře s vyznačením Žižkova tažení a bitvy. Průsvítka, čistokresba. Srv. Rbk I. **1353.**
- i. č. 1562b: Ideální náčrt velkostatků jihočeských ok. r. 1278. Průsvítka s legendou, kolor.
- i. č. 1262c: Náčrt Žižkova tažení od Náveského rybníka ke Škaredému. Průsvítka.
- i. č. 1262d: Nejstarší typ české vesnice (přizpůsobený terénu).
- i. č. 1262e: Vzor emfyt/eutického/ pravidelného města, zal/oženého/ v 13. stol. „na zeleném drnu“, bez starého podkladu.
- i. č. 1562f: Plánek jakéhosi města.
- i. č. 1262g: Plánek typu vesnického osídlení.
- i. č. 1262h: Plánek typu vesnice.
- i. č. 1262ch: Kolonizační ves domácí XII.–XIII. stol.
- i. č. 1262i: Plánek města pod starým hradištěm.
- i. č. 1262j: Zákupná vesnice v horách.
- i. č. 1262k: Zákupní právo. Emfyteutická ves.
- i. č. 1262l: Plánek typu města v soutoku dvou řek.
- i. č. 1262m: Plánek jakési farní osady.
- i. č. 1262n: Plánek středověkého hradu.
- i. č. 1262o: Plánek kolonizačního města s pravidelným půdorysem.
- i. č. 1262p: Mapa Broumovska s vyznačením hranic obcí. Kolor.
- i. č. 1262r: Plán města Nymburka.
- i. č. 1262s: Plán města Českých Budějovic.
- i. č. 1264a: Mapa okolí Mnichova Hradiště.
- i. č. 1664b: Mapa Mnichovohradištska ok. r. 1400. s kolor. vyznač. statků. Zde též legenda k i. č. 1664a. Srv. Rbk I. **1363.**
- i. č. 1668: Mapa okolí Benešova k r. 1420. Koncept bez legendy.
- i. č. 1670: Mapa Čech s vyznačením lesů a komunikace podle Klaudianovy mapy z r. 1518. Orientováno k severu. Bez legendy.
- i. č. 1671: Mapa území v Chrudimsku (Zlonice – Brčeko – Chotovice – Chlumětín – Hlinsko – Včelákov – Smrček). Bez legendy.
- i. č. 1674: Koncept mapy části východních Čech (Volavka – Polipsy – Sudějov – Pašinka – Morašice – Váp. Podol – Vojnův Městec – Přibyslav – Věžnička – Vyskytná – Želiv). Bez legendy.
- i. č. 1778: Mapa pravěkých nálezů v západních Čechách. Srv. Rbk I. **1369.**
- i. č. 1779: Mapa církevních panství v západních Čechách v době předhusitské. Srv. Rbk I. **1368.**
- i. č. 1780: Mapa západní hranice Čech (Straubing – Brod nad Lesy – Nýrsko – Sušice – Vimperk – Kynžvart. Kolor. s vyznačením zemských stezek Vintířovy a Prachatické. Srv. Rbk I. **1367.**
- i. č. 1781: Mapa k bitvě u Vyšehradu r. 1420. Srv. Rbk I. **1364.**

- i. č. 1782: Mapa k vývoji severozápadní hranice Čech (od Wunsiedlu k Jáchymovu a Tachovu). Kolor. srv. Rbk I. **1362**.
- i. č. 1785a: Mapa předhistorických nálezů v severovýchodních Čechách. S legendou.
- i. č. 1785b: Mapa osídlení severovýchodních Čech. Jen barevně podtržená místa bez jmen a výkladu.
- i. č. 1785c: Mapa statků v severovýchodních Čechách ve 14. stol. Čistokresba. Území: Štoky – Svojanov – Králíky – Náchod – Jaroměř – Žleby. Srv. i. č. 1785a, b.
- i. č. 1785d: Velkostatky v severovýchodních Čechách v době pohusitské. Čistokresba.
- i. č. 1785e: Konfiskace v severovýchodních Čechách. Bez jmen a legendy, jen černé plochy.
- i. č. 1787a: Mapa k osídlení Žatecka a Kadaňska. Jen barevně podtržená místa bez jmen a legendy.
- i. č. 1787b: Mapa k osídlení Žatecka. Louny – Osek – Klášterec – Petršpurk. Čistokresba. Statky.
- i. č. 1787c: Mapa předhistorických nálezů v severozápadních Čechách. Legenda, bez jmen, jen značky.
- i. č. 1788a: Mapa osídlení severních Čech. Jen barevně podtržená místa, bez jmen a legendy.
- i. č. 1788b: Nejstarší osídlení území: Hostin Hradec – Chvojen – Boleslav. Bez legendy, jen barevné body, asi pravěké nálezy.
- i. č. 1788c: Mapa osídlení severních Čech. Čistokresba, statky, bez legendy.
- i. č. 1788d: Mapa osídlení severních Čech. Jen hranice statků s čísly, asi stav k r. 1648; bez legendy.
- i. č. 1788e: Mapa osídlení severních Čech. Jen vodní síť.
- i. č. 1788f: Mapa osídlení severních Čech. Asi mapa konfiskací, jen černě. bez legendy.
- i. č. 1802: Mapa severozápadních Čech od Děčína k Chebu. Jen vodní síť a jména větších obcí.
- i. č. 1803: Mapa /osídlení/ Čech. Srv. Rbk I. **1365**.
- i. č. 1805: Mapka severních Čech. Jen vodní síť a některé větší obce.
- i. č. 1806: Mapka jihovýchodních Čech. Koncept s připojenými letopočty výskytu osad.
- i. č. 1807: Mapka území východně od Tábora (Hradiště). Bechyně – Milevsko – Jistebnice – Hradiště. srv. Rbk I. **978**.
- i. č. 1808: mapka okolí Jindřichova Hradce. Srv. Rbk II. **746**.

B. Rukopisné historické mapy J. V. Šimáka, nalezené r. 1958 v knihovně historického semináře Karlovy univerzity, převzaté do HIÚ ČSAV

- I. Mapa k osídlení Bílinska. Území: Krupka – Ústí nad Labem – Lovosice – Most – Dolní Jiřetín. Čistokresba, bez legendy.
- II. Mapa osídlení jihozápadních Čech. Území: Tachov – Teplá – Plasy – Radnice – Nepomuk – Pajrek. Kolorovaná, bez legendy, s hranicemi katastrálních obcí.
- III. Mapa osídlení jihozápadních Čech. Území: Přimda – Tachov – Touškov, Zavlekov – Dešenice. Čistokresba, kolorovaná, bez legendy, s hranicemi katastrálních obcí.
- IV. Mapa osídlení jihozápadních Čech. Území: Přimda – Manětín – Plzeň – Domažlice. Čistokresba, kolorovaná, s kolorovaným vyznačením kultur od neolitu k hradištnímu období.
- V. Krycí mapa k č. IV. Jen různobarevně podtržená místa bez jmen a legendy.
- VI. Mapa dominií v západních Čechách. Území: Horšovský Týn – Manětín – Rokycany – Nýrsko. Kolorovaná, bez legendy. Jen jména statků.
- VII. Krycí mapa k č. VI. Jen vodní síť a červené názvy některých obcí, bez legendy. Zaniklé osady.
- VIII. Mapa severních Čech. Území: Žandov – Šluknov – Rumburk – Žitava – Liberec – Bělá pod Bezdězem. Bez legendy, s vyznačením zemské stezky a stráží, s barevně podtrženými jmény.
- IX., X., XI., XII., XIII. Mapa Čech s částí vodní sítě a se všemi obcemi. Bez legendy.
- XIV. Mapa k vývoji severních Čech (Žitavska). Kolorovaná, bez legendy.
- XV. Kladsko ok. r. 1450. Předloha reprodukce ke studii **379. Osídlení Kladska**, ČČH 25, 1919, s. 39–57.
- XVI. Mapa pozemkového majetku na Broumovsku a Trutnovsku. Kolorovaná, bez legendy.
- XVII. Mapa Těšínska. Kolorovaná, bez legendy.
- XVIII. Mapa Těšínska. Kolorovaná, bez legendy.
- XIX. Mapa k vývoji česko-moravské hranice. 1. úsek: Staré Město (Landštejn) – Jihlava, 2. úsek: Jihlava – Králíky, 3. úsek: Vitoraz – Žirovnice. Kolorovaná, bez legendy.

- XX. Mapa územního majetku v severozápadních Čechách. Území: Zavidov – Děčín – Česká Kamenice – Milešov. Kolorovaná čistokresba, bez legendy.
- XXI. Mapa k vývoji česko-rakouské zemské hranice. Území: Drkolná – Cáhlov – Landštejn. Kolorovaná, bez legendy. Vedlejší mapka česko-moravsko-rakouské hranice.
- XXII. Mapa k vývoji hranice severních Čech. Území: Königstein – Hanšpach – Žitava – Liberec. Kolorovaná, bez legendy.
- XXIII. Mapa severních Čech. Kolorovaná, bez legendy. Jen vodní toky a barevné podtržní jmen podkladové mapy.
- XXIV. Mapa území severně od Labe. Jen vodní toky a hranice katastrálních obcí.
- XXV. Mapa území severně od Labe. Kolorovaná, s barevným vyznačením nálezů od neolitu k hradištní kultuře. Bez jmen, vlevo dole legenda (výklad značek).

Mapa Slovenska, vytvořená J. V. Šimákem pro potřeby výuky na Vyšší dívčí škole v dubnu a květnu 1919, se zřejmě nezachovala.

SOUPIS PŘEDNÁŠEK J. V. ŠIMÁKA

Seznam přednášek a seminářů, které měl J. V. Šimák na české Karlo-Ferdinandově (od r. 1918 Karlově) univerzitě

- ZS 1905/1906: *České dějepisectví novověké* [– I. část], 2 hod.
- LS 1906: *České dějepisectví novověké* – II. část, 1 hod.
- ZS 1906/1907: nepřednášel
- LS 1907: *Dějiny české za Leopolda I., Josefa I. a Karla VI.*, 1 hod.
- ZS 1907/1908: *Dějiny české v čase reformace* [– I. část], 1 hod.
- LS 1908: *Dějiny české za doby reformace* – II. část, 1 hod.
- ZS 1908/1909: *Dějiny české od r. 1564*, 1 hod.
- LS 1909: *Dějiny české z počátku XVII. století*, 1 hod.
- ZS 1909/1910: *Počátky války třicetileté* [– I. část], 1 hod.
- LS 1910: *Dějiny Čech a Moravy za války třicetileté* (pokračování), 1 hod.
- ZS 1910/1911: *Dějiny Čech a Moravy v době pobělohorské* [pokračování], 1 hod.
- LS 1911: *Dějiny české za války třicetileté* (pokračování), 1 hod.
- ZS 1911/1912: *Dějiny české za války třicetileté* – II. část, 1 hod.
- LS 1912: *Dějiny české za války třicetileté* (pokračování), 1 hod.
- ZS 1912/1913: *Dějiny české za války třicetileté* (pokračování), 1 hod.
- LS 1913: *Dějiny české koncem války třicetileté a po míru vestfálském*, 1 hod.
- ZS 1913/1914: nepřednášel
- LS 1914: nepřednášel
- ZS 1914/1915: *Dějiny české za Ferdinanda I.*, 2 hod.
- LS 1915: *Dějiny české v XVI. století* (pokračování), 2 hod.
- ZS 1915/1916: *Dějiny české za Maxmiliána II. a Rudolfa II.*, 2 hod.
- LS 1916: *Dějiny české století XVI. a XVII.* (pokračování), 2 hod.
- ZS 1916/1917: *Dějiny zemí českých od počátku XVII. století*, 2 hod.
- LS 1917: *Dějiny českého povstání*, 2 hod.
- ZS 1917/1918: *Dějiny českého povstání*, 2 hod.
- LS 1918: *Dějiny české za války třicetileté* (pokračování), 2 hod.
- ZS 1918/1919: *Dějiny české za války třicetileté* – II. část, 2 hod.
- LS 1919: *Dějiny českého povstání*, 2 hod.

ZS 1919/1920: **Cvičení** (pro II. oddělení, tedy starší posluchače)³²
 ZS 1919/1920: *Dějiny české za války třicetileté*, 2 hod.
 LS 1920: *Dějiny české za války třicetileté* (pokračování), 2 hod.
LS 1920: Cvičení, 2 hod.³³
 ZS 1920/1921: *Čechy za války třicetileté*, 2 hod.
ZS 1920/1921: Cvičení, 2 hod.³⁴
 LS 1921: *Dějiny Čech a Moravy za války třicetileté* (pokračování), 2 hod.
LS 1921: Cvičení, 2 hod.
 ZS 1921/1922: dovolená od přednášek
ZS 1921/1922: Historická propedeutika. Pro posluchače I. ročníku, 2 hod.
 LS 1922: *Čechy a Morava v době knížecí*, 3 hod.
LS 1922: Cvičení, 2 hod.
 ZS 1922/1923: *Čechy a Morava ve XIII. a XIV. věku*, 3 hod.
ZS 1922/1923: Historická geografie země české [– I.], 2 hod.
ZS 1922/1923: Historická propedeutika (pokračování). Pro posluchače II. ročníku, 2 hod.³⁵
LS 1923: Historická geografie země české [– I. – pokračování], 2 hod.
 LS 1923: *Čechy a Morava ve XIII. a XIV. věku*, 3 hod.
LS 1923: Historická propedeutika (pokračování). Cvičení. Pro posluchače II. ročníku, 2 hod.
 ZS 1923/1924: *Čechy a Morava v době lucemburské*, 3 hod.
ZS 1923/1924: Historická geografie země české [– II.] (publ.), 2 hod.
ZS 1923/1924: Cvičení, výklad pramenů, referáty, písemné práce, 2 hod.³⁶
 LS 1924: *Čechy a Morava za doby lucemburské* (pokračování), 3 hod.
LS 1924: Historická geografie země české [– II. – pokračování] (publ.?), 2 hod.
LS 1924: Cvičení seminární (v obou pobočkách), 4 hod.
 ZS 1924/1925: *Dějiny dějepisectví*, 3 hod.
ZS 1924/1925: Čechy a Morava na počátku nového věku,³⁷ 2 hod.
ZS 1924/1925: Historická propedeutika. Pro posluchače I. ročníku, 2 hod.
 LS 1925: *Dějiny dějepisectví v pozdním věku středním a v době nové*, 3 hod.
 LS 1925: *Čechy a Morava ve století XIV.*, 2 hod.
LS 1925: (Proseminář historický). Historická propedeutika, 2 hod.
 ZS 1925/1926: dovolená od přednášek
ZS 1925/1926: Cvičení. [Pro /pokročilejší/ posluchače vyššího ročníku], 2 hod.³⁸
 LS 1926: dovolená od přednášek
LS 1926: Cvičení. [Pro posluchače vyššího ročníku], 2 hod.
 ZS 1926/1927: *Čechy a Morava v době renesanční*, 5 hod.
ZS 1926/1927: Cvičení, 2 hod.³⁹
 LS 1927: *Čechy a Morava v době renesanční*, 4 hod.
LS 1927: Cvičení, 2 hod.
 ZS 1927/1928: *Čechy a Morava za války třicetileté*, 3 hod.
ZS 1927/1928: Úvod do historické vlastivědy československého státu (publ.), 2 hod.

³² Viz A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 3, i. č. 37, dopis matce z Prahy 14. 10. 1919 an.

³³ Přípravné oddělení vedl v LS 1920 J. Bidlo.

³⁴ Přípravné oddělení vedl 1920/1921 J. Pekař.

³⁵ Přípravné oddělení vedl 1922/1923 J. Bidlo.

³⁶ Přípravné oddělení (I.) vedl 1923/1924 J. Pekař.

³⁷ Původně měl J. V. Šimák přednášet na téma *Historická geografie země české – III.*, což změnil v září 1928. Viz ÚDUK-AUK, fond FF UK, k. 62, i. č. 720, Personálie pedagogického sboru – Šimák J. V.

³⁸ Přípravné oddělení (Historická propedeutika) vedl 1925/1926 J. Bidlo.

³⁹ Přípravné oddělení (I.) vedl 1926/1927 J. Pekař.

ZS 1927/1928: Cvičení. Pro posluchače I. ročníku, 2 hod.⁴⁰
 LS 1928: *Čechy a Morava za války třicetileté* (pokračování), 3 hod.
LS 1928: Úvod do historické geografie československého státu, 1 hod.
LS 1928: Cvičení. [Pro posluchače I. ročníku], 2 hod.
 ZS 1928/1929: *Čechy a Morava za války třicetileté*, 3 hod.
ZS 1928/1929: Historická geografie země české, 2 hod.
ZS 1928/1929: Cvičení. [Pro posluchače vyššího ročníku], 2 hod.⁴¹
 LS 1929: *Dějiny dějepisectví* (paralelní čtení ke cvičením seminárním), 5 hod.
LS 1929: Cvičení. [Pro posluchače vyššího ročníku], 2 hod.
 ZS 1929/1930: *Čechy a Morava v XVI. století*, 3 hod.
 ZS 1929/1930: *Dějiny dějepisectví* (pokračování), 2 hod.
ZS 1929/1930: Cvičení. [Pro posluchače vyššího ročníku], 2 hod.⁴²
 LS 1930: *Čechy a Morava v XVI. století*, 3 hod.
 LS 1930: *Dějiny dějepisectví v době renesanční*, 3 hod.
LS 1930: Cvičení. [Pro posluchače vyššího ročníku?]⁴³, 2 hod
 ZS 1930/1931: *Čechy a Morava v době renesanční*, 2 hod.
ZS 1930/1931: Historická geografie zemí českých, 2 hod.
 ZS 1930/1931: *Dějiny dějepisectví*, 1 hod.
ZS 1930/1931: Proseminární cvičení. Pro posluchače I. ročníku, 2 hod.
 LS 1931: *Čechy a Morava v době renesanční* (pokračování), 1 hod.
LS 1931: Historická geografie země české, 1 hod.
 LS 1931: *Dějiny dějepisectví – III.* (publ.), 1 hod.
LS 1931: Proseminární cvičení, 2 hod.
 ZS 1931/1932: *Čechy a Morava za války třicetileté*, 4 hod.
ZS 1931/1932: Historická geografie země české (Osídlení), 1 hod.
ZS 1931/1932: Seminární cvičení. Pro posluchače I. ročníku, 2 hod.⁴⁴
 LS 1932: *Čechy a Morava na úsvitě dějin*, 4 hod.
LS 1932: Historicko-geografické praktikum (publ.), 1 hod.
LS 1932: Seminární cvičení. [Pro posluchače I. ročníku], 2 hod.
 ZS 1932/1933: *Čechy a Morava v době knížecí*, 5 hod.
ZS 1932/1933: Seminární cvičení. Pro posluchače III. ročníku, 2 hod.⁴⁵
 LS 1933: *Čechy a Morava XIII. a XIV. století*, 5 hod.
LS 1933: Seminární cvičení. Pro posluchače III. ročníku (pokračování), 2 hod.
 ZS 1933/1934: *Čechy a Morava XIV. věku*, 3 hod.
ZS 1933/1934: Historická geografie zemí českých (publ.), 2 hod.
ZS 1933/1934: Proseminář. Pro posluchače I. ročníku, 2 hod.
 LS 1934: *Čechy a Morava XIV. věku* (pokračování), 3 hod.
LS 1934: Historická geografie země české (publ.?), 2 hod.
LS 1934: Historický seminář, 2 hod.
 ZS 1934/1935: *Čechy a Morava ve XIV. století*, 2 hod.
ZS 1934/1935: Historická geografie země české, 2 hod.
 ZS 1934/1935: *Dějiny českého dějepisectví* (publ.), 1 hod.
ZS 1934/1935: Cvičení a výklady pramenů. Pro posluchače 2. ročníku, 2 hod.⁴⁶

⁴⁰ Přípravné oddělení (I.) vedl 1927/1928 (?) J. Pekař.

⁴¹ Historickou propedeutiku měl 1928/1929 J. Bidlo.

⁴² Historickou propedeutiku ve III. oddělení měl 1929/1930 J. Pekař.

⁴³ V LS 1930 měl Pekař dovolenou a J. V. Šimák měl pravděpodobně cvičení ve dvou třídách tj. 4 hod. (?)

⁴⁴ Historickou propedeutiku měl 1931/1932 J. Bidlo.

⁴⁵ Historickou propedeutiku měl 1932/1933 J. Pekař.

- LS 1935: *Čechy a Morava ve XIV. století*, 2 hod.
- LS 1935: *Dějiny českého dějepiscectví ve středním a novém věku*, 1 hod.
- LS 1935: *Historická geografie československého státu***, 2 hod.
- LS 1935: *Cvičení. Pro posluchače II. ročníku (pokračování)*, 2 hod.
- ZS 1935/1936: *Čechy a Morava na úsvitě dějin*, 3 hod.
- ZS 1935/1936: *Historická geografie v zemích českých – II. (Osídlení)***, 2 hod.
- ZS 1935/1936: *Cvičení***. Pro posluchače III. ročníku, 2 hod.⁴⁷
- LS 1936: *Čechy a Morava v době knížecí*, 3 hod.
- LS 1936: *Historický zeměpis země České***, 2 hod.
- LS 1936: *Cvičení***. [Pro posluchače III. ročníku], 2 hod.
- ZS 1936/1937: *Čechy a Morava v době královské XIII. století*, 3 hod.
- ZS 1936/1937: *Historie kolonizace v Čechách a na Moravě ve XIII. a XIV. století*** (pokračování), 2 hod.
- ZS 1936/1937: *Cvičení***. Pro posluchače I. ročníku, 1 hod.⁴⁸
- LS 1937: *Čechy a Morava ve XIII. věku*, 3 hod.
- LS 1937: *Historie kolonizace v zemích českých ve XIII. a XIV. stol.***, 2 hod.
- LS 1937: *Cvičení***: Pro posluchače I. ročníku, 2 hod.
- ZS 1937/1938: *Čechy a Morava na rozhraní XIII. a XIV. věku*, 3 hod.
- ZS 1937/1938: *Historická vlastivěda Československého státu v teorii a praxi***, 2 hod.
- ZS 1937/1938: *Výklady metodické a cvičení***, 2 hod.⁴⁹
- LS 1938: *Čechy a Morava ve XIV. věku*, 3 hod.
- LS 1938: *Historická vlastivěda země České***, 2 hod.
- LS 1938: *Historická propedeutika, čtení a výklad pramenů***, 2 hod.
- ZS 1938/1939: *Čechy a Morava prostřed XIV. věku* (publ.), 1 hod.
- ZS 1938/1939: *Počátky dějin českých*, 2 hod.
- ZS 1938/1939: *Historická geografie zemí českých*** (pokračování), 2 hod.
- ZS 1938/1939: *Cvičení***. Pro posluchače III. ročníku, 2 hod.⁵⁰

Odborné přednášky (HS, KČSN)

8. 2. 1897, Praha (KČSN): *Hospodářská instrukce desfourská z r. 1685*
10. 5. 1897, Praha (KČSN): *Instrukce kostelníkům na panství svijanském z r. 1645*
6. 11. 1899, Praha (KČSN): *O selské bouři na Fridlandsku [Frýdlantsku] 1680*
21. 5. 1900, Praha (KČSN): *Chotěšovské zprávy o selské bouři v Čechách r. 1680*
1. 2. 1904, Praha (HS, valná hromada): *O náboženských poměrech na Turnovsku po bitvě bělohorské*
30. 6. 1905, Praha (HS, členská schůze): *projev na památku zesnulého starosty V. V. Tomka*
7. 5. 1906, Praha (KČSN): *O německé kolonizaci v Čechách*
2. 12. 1907, Praha (KČSN): *O selské bouři na Tepelsku r. 1680*
27. 4. 1908, Praha (KČSN): *O někdejších církevních poměrech na panství dubském pod Ještědem*

⁴⁶ Historickou propedeutiku měl 1934/1935 J. Šusta.

⁴⁷ Historickou propedeutiku měl 1935/1936 J. Bidlo, v LS J. Šusta.

⁴⁸ Mimo to 1936/1937 měl J. Pekař *Uvedení do metodologie historických věd*, K Stloukal *Vybrané otázky z teorie a metodologie dějin*, Mendl *Hospodářsko-historický seminář*.

⁴⁹ Historickou propedeutiku měl 1937/1938 J. Šusta.

⁵⁰ Historickou propedeutiku měli 1938/1939 O. Odložilík a M. Paulová, *dokončení propedeutického úvodu* J. Šusta a K. Stloukal.

21. 2. 1910, Praha (KČSN): *O neznámém dosud kronikáři českém*
 23. 5. 1910, Praha (KČSN): *Listář fary Turnovské*
 leden 1912, Praha (HS): o českých kronikách 16. věku
 5. 2. 1912, Praha (KČSN): *Dopisy premonstráta Hakenschmidta ke Gamnsovi T. J.*
 10. 5. 1915, Praha (KČSN): *O klášteře Hradišti* [O Klášteře nad Jizerou] (úryvek z knihy)
 10. 1. 1916, Praha (KČSN): *O sborníku jabloneckém* [Rukopisný sborník jablonecký z XVII st. a Špalíček písní lidových z let 1693–1755]
 31. 1. 1917, Praha (HS): *O posledních Vartmbercích*
 20. 3. 1918, Praha (HS): *O souvislosti tzv. blouznivců náboženských ve století XVIII. a XIX. a starších sekt*
 V/VI 1920, Praha (HS): *K dějepisectví doby husitské* [tzv. chronicon palatinum (pravděpodobně M. Václava z Dráchova); o vzniku Táborských z r. 1422 (asi od mnicha Zbraslavského); kronika starého kolegiáta pražského]
 10. 5. 1929, Praha (HS): *Kdy a kde se narodil Arnošt z Pardubic?*
 27. 11. 1936, Praha (HS): *Počátky Broumova a Broumovska*
 19. 3. 1937, Praha (HS): *Hrabata von Bogen a jejich država v Čechách*
 25. 2. 1938, Praha (HS): *Osídlení jihovýchodního cípu Čech*

Osvětové přednášky a příležitostné projevy⁵¹

1892

24. 1. 1892, Praha (HK): *O archiváliích v Turnově*
 14. 2. 1892, Praha (HK): *O Františku Tázlerovi, vlastenci turnovském z 18. století*
 7. 11. 1892, Praha (SPSČ, starožitnický odbor): *O Drábovnách u Turnova*

1893

25. 1. 1893, Praha (SPSČ, starožitnický odbor): *O rodině Vodňanských z Uračova a jich zápisky*
 1893, Praha (SPSČ): *O selské bouři v severních Čechách r. 1680*
 1893, Praha (SPSČ): *O památkách na severu českém*

1895

9. 2. 1895, Praha (SPSČ): *Spor o dědictví rožmberské za vlády krále Ludvíkovy*

1897

29. 3. 1897, Praha (SPSČ): *O staroslovenských kmenech v severních Čechách*
 17. 11. 1897, Pardubice (literární spolek): *O Elišce Krásnohorské*

1898

⁵¹ Vychází z Šimákova vlastního přehledu, viz A AV ČR, fond J. V. Šimák II, k. 8, č. II/92, Soupis přednášek a prací. Soupis byl porovnáván a doplněn údaji z korespondence, zpráv o přednáškách apod. V 90. letech 19. století J. V. Šimák měl pravděpodobně více přednášek v Národní jednotě severočeské (zde jsou evidovány ty, které jsou doloženy); neúplný je zřejmě soupis přednášek nejstarších a pak vystoupení z 30. tet 20. století (např. těch, které měl v turnovském rodáckém spolku v Praze). Názvy, data a místa konání některých přednášek se nepodařilo doplnit, v takových případech je součástí údaje otazník.

30. 11. 1898, Pardubice (literární spolek): *O staročeském tancování* (dle textu zapůjčeného Čeňkem Zíbrtem)

1900

21. 4. 1900, Praha (SPSČ): *O krajině turnovské ve XIII. a XIV. století*

1901

11. 8. 1901, Paseky nad Jizerou (dámský odbor NJS Turnov): *řeč při odhalení pamětní desky Karoliny Světlé*

1908

15. 3. 1908, Český Dub: *Zprávy o farách na panství českodubském v XVII. století*
? 1908, Turnov (učitelská konference): *O nynějších názorech českého dějepiscectví*

1909

4. 2. 1909, Libeň (místní odbor Národní jednoty Pošumavské): *O dekretu kutnohorském*
duben 1909, České Budějovice: *Majestát Rudolfův*

12. 4. 1909, Český Dub: *Dekret kutnohorský*

31. 10. 1909, Mnichovo Hradiště (Vzdělávací sbor zastupitelského okresu mnichovohradištského): *O náboženských poměrech v Mnichově Hradišti po bitvě pobělohorské*

23. 11. – 11. 12. 1909, Praha (Krakovská ulice): *O české reformaci* (6 přednášek)

28. 11. 1909, Nová Paka (Občanská beseda v Nové Pace): *Majestát Rudolfův*
podzim 1909 an.: *Českým rájem* (Šimáková přednáška s 200 světelnými obrazy MUDr. Jana Zemana, pořízená jako propagační a putovní na výzvu turnovského odboru Klubu českých turistů, který ji do února 1910 zapůjčil na místa: Chrudim, Turnov /3x/, Olomouc, Benešov, Kladno, Roudnice, Miletín; následně pak v řadě českých měst.)

1910

9. 1. – 13. 2. 1910, Ústí nad Labem: *Z dob české reformace* (6 přednášek)

28. 3. 1910, Přepere (Vzdělávací odbor Hospodářské besedy v Přeperech): *Přepere s okolím v pravěku a v dobách historických*

5. 7. 1910: Teplice: *Mistr Jan Hus*

1911

leden 1911, Plzeň (univerzitní extenze): o drobných sektách v 15. a 16. století

2. 4. 1911, Bakov nad Jizerou: *Z dějin fary bakovské v XVII. století*

14. 8. – 19. 8. 1911, Příbor: *Přehled dějin české reformace [1420–1620]* (12 přednášek)

27. 10. 1911, Praha (HK): *Kde byl Žižka pochován?*

12. 11. 1911, Hradec Králové: *Kde byl Žižka pochován?*

3. 12. 1911, Horažďovice: *O bitvě bělohorské*

1912

10. 3. 1912, Slaný (univerzitní extenze): o selské bouři 1547

duben 1912, Teplice: *O bitvě bělohorské*

4. 7. 1912, Chrudim: *Sociální pozadí doby Husovy*

15. 9. 1912, Nová Paka (místní odbor Národní jednoty severočeské pro Novou Paku a okolí): *O českém povstání r. 1618–1620*

15. 10. – 26. 11. 1912, Praha (Osvětový svaz): *Česká reformace* (12 přednášek)

/24. 11. 1912, Praha-Malá Strana (Sokol): *O bitvě bělohorské!*

29. 11. 1912, České Budějovice: *Majestát Rudolfa II.*
3. 12. 1912, Horažďovice: *O bitvě bělohorské*

1913

13. 4. 1913, Vsetín: *Morava a česká reformace*
4. 5. 1913, Vyškov: *Morava a česká reformace*
Květen 1913, Plzeň: *O drobných sektách v XV. a XVI. století*
4. 7. 1913, Chrudim: *Z doby Husovy*
6. 7. 1913, Libeň (místní TJ Sokol): *Z doby Husovy*
7. 7. 1913, Brandýs nad Labem: *Mistr Jan Hus*
3. 8. 1913, Vlastibořice: *Vlastibořice v minulosti*

22?. 11. 1913, Frenštát: *Z doby Husovy*
23. 11. 1913, Vsetín: *Z doby Husovy*

1914

17. 1. 1914, Tišnov (místní TJ Sokol): *Morava a česká reformace I.*
18. 1. 1914, Brno (univerzitní extenze): *Morava a česká reformace I.*
24. 1. 1914, Tišnov (místní TJ Sokol): *Morava a česká reformace II.*
25. 1. 1914, Brno (univerzitní extenze): *Morava a česká reformace II.*
15. 3. 1914, Přelouč: *Přehled dějin české reformace*
21. 3. 1914, Jihlava (místní TJ Sokol): *Morava a česká reformace I.*
22. 3. 1914, Moravské Budějovice (Sokolovna, místní komitét [osvětový]): *Morava a česká reformace I.*
24. 3. 1914, Kolín (Vzdělávací sbor pro politický okres kolínský: *Doba před Husem* (4 předn.)
28. 3. 1914, Jihlava (místní TJ Sokol): *Morava a česká reformace II.*
29. 3. 1914, Moravské Budějovice (Sokolovna, místní komitét [osvětový]): *Morava a česká reformace II.*
16. 5. 1914, Praha (Sokol): *Úvod do doby Husovy, Hus v Kostnici, Rozvoj husitství*
2. 7. 1914, Královské Vinohrady: *Úvod do doby Husovy*
3. 7. 1914, Klatovy: *Úvod do doby Husovy*
4. 7. 1914, Písek (místní sbor osvětový): *Úvod do doby Husovy* (3 přednášky)
5. 7. 1914, Smíchov: *Úvod do doby Husovy*
6. 7. 1914, Libeň (místní TJ Sokol): *O životě Mistra Jana Husa*
22. 11. 1914, Frenštát: *Sociální pozadí Husova vystoupení*
23. 11. 1914, Vsetín: *Sociální pozadí Husova vystoupení*
1. 12. 1914, Praha (? Vyšší dívčí škola): *proslov k 66 letům vlády Františka Josefa I.*

1915

8. 1. – 26. 3. 1915, Praha (Osvětový svaz): *Z dějin české reformace* (12 přednášek v rámci Husovy školy)
25. 1. 1915, Královské Vinohrady (lidové přednáškové kurzy): *Úvod do doby Husovy*
1. 2. 1915, Královské Vinohrady (lidové přednáškové kurzy): *Hus v Kostnici*
29. 5. 1915, Hořice (Husova lidová škola): *Předchůdci Husovi*
2. 6. 1915, Hořice (Husova lidová škola): *Mistr Jan Hus do r. 1415*
6. 6. 1915, Rakovník (městská rada): *Úvod do doby husitské* (3 přednášky)
12. 6. 1915, Hořice (Husova lidová škola): *Jan Hus na koncilu v Kostnici*
[?]. 6. 1915, Šlaný: *O bouři české r. 1547*
20. 6. 1915, České Budějovice (akademický spolek Budivoj): *Úvod do doby husitské*

- ? 29. 6. 1915, Kutná Hora: ? *Úvod do doby husitské*
- ? 30. 6. 1915, Kutná Hora: ? *Mistr Jan Hus a jeho doba*
- 1. 7. 1915, Čechtice: *Mistr Jan Hus a jeho doba*
- 2. 7. 1915, Křivsoudov: *Mistr Jan Hus a jeho doba*
- ? 3. 7. 1915, Německý Brod: ? *Mistr Jan Hus a jeho doba*
- před 8. 7. 1915, Praha – Malá Strana (Sokol): *Mistr Jan Hus*

1916 (– 1917)

- 16. 5. 1916, Čechtice: O husitském válečnictví
- ? 6. 10. 1916 – 27. 4. 1917, Praha (Osvětový svaz): *Přehled dějin českých I. (do r. 1306)*, 24 přednášek
- 9. 12. 1916, Praha (Lidová škola Osvětového svazu): *Doba panování císaře Františka Josefa I.*

1917 (– 1918)

- ? 2. 10. 1917 – 30. 4. 1918, Praha (Osvětový svaz): *Přehled dějin českých II. (do r. 1471)*, 26 přednášek

1918 (– 1919)

- 6. 3. 1918, Plzeň: *Defenestrace pražská*
- 24. 3. 1918, Přebouč (místní odbor Matice školské): *Defenestrace pražská – počátek války třicetileté*
- 21. 4. 1918, Vídeň (Osvětový svaz dolnorakouský; v českém domě): *O životě Mistra Jana Husa*
- [?] 4. 1918, Protivín: Doba bělohorská
- 31. 5. 1918, Vysoké Mýto (družina českých válečných invalidů země koruny svatováclavské): *Mistr Jan Hus*
- 1. 6. 1918, Hradec Králové: *O W. W. Tomkovi*
- 2. 7. 1918, Německý Brod: *Mistr Jan Hus*
- 3. 7. 1918, Hořice: *Po smrti Husově*
- 4. 7. 1918, Dvůr Králové: *O Husovi a jeho době*
- 5. 7. 1918, Karlín (Sokolská župa Barákova): *Úvod do doby Husovy*
- 6. 7. 1918, Vídeň: *Úvod do vojny husitské*
- 10. 7. 1918, Hořice: *Úvod do vojny husitské*
- 7. 11. 1918, Dvůr Králové: *O bitvě bělohorské // Defenestrace*
- 8. 11. 1918, Turnov: *O bitvě bělohorské // Defenestrace*
- 10. 11. 1918, Růžodol: *Defenestrace*
- XI 1918, Tábor: ?
- 25. 11. – XII. 1918, Praha – Holešovice (Maniny) (kurz pro dělnickou lidovou školu): 4 přednášky z českých dějin
- ? XI 1918 – IV 1919, Praha (Osvětový svaz): *Přehled dějin českých III. [1526–?1740]*, 24 přednášek (*probíhaly jistě v únoru 1919*)

1919

- II, 1. a 8. 3. 1919, Tábor: *Války husitské* (4 přednášky v Husově škole)
- 7. 3. 1919, Praha (Vyšší dívčí škola): *T. G. Masaryk* (2 přednášky pro studentky)
- 3., 4., 10., 11. 4., Praha-Malá Strana, V Lázních (důstojnické kurzy při ministerstvu národní obrany): *Války husitské* (4 přednášky)
- 6. 4. 1919, Kutná Hora (Učitelská jednota Budeč): *Války husitské* (1.)

Lidovýchovná škola v Kutné Hoře (III. cyklus lidových přednášek českých vysokých škol pražských):

- 27. 4. 1919, Kutná Hora: *Války husitské: Doba Prokopova*
- 4. 5. 1919, Kutná Hora: *Války husitské: Bitva u Lipan*
- 11. 5. 1919, Kutná Hora: *Války husitské: Kompaktáta*
- 18. 5. 1919, Kutná Hora: *Války husitské: Doba Poděbradova*
- 1. 6. 1919, Praha (Husova škola v pražském Sokole): ? *Mistr Jan Hus* (3 přednášky)
- 28. a 29. 6. 1919, Kutná Hora: *Mistr Jan Hus* (2 přednášky)
- 30. 6. 1919, Čechtice: ? *Mistr Jan Hus*
- 1. 7. 1919, Křivsoudov: ? *Mistr Jan Hus*
- /2. ?/ 3. 7. 1919, Německý Brod: *Mistr Jan Hus* (2 přednášky)
- /3. 7. 1919, Chotěboř (učitelský kurs): úvodní přednáška ? *Mistr Jan Hus*
- 4. 7. 1919, Praha (vojsku): *Mistr Jan Hus*
- 5. 7. 1919, Smiřice: *Mistr Jan Hus*
- 28. 10. 1919, Praha (Vyšší dívčí škola): *O významu 28. října*
- 28. 10. 1919, Smiřice (Osvětový svaz): *O významu 28. října*
- 4. 11. 1919, Praha (U Myslíků, bývalí členové Omladiny): *O Bílé hoře*
- 7. 11. 1919, Smiřice: *O bitvě na Bílé hoře // Defenestrace*
- 9. 11. 1919, Mladá Boleslav: *Defenestrace*
- 19. 11. 1919, Bubeneč (Vzdělávací svaz): *O bitvě na Bílé hoře*
- 1919, Vídeň: *Povaha války husitské*
- XI 1919 – III 1920, Praha (Osvětová svaz): [*Přehled českých dějin*] [? do r. 1620]

1920

- 4. 1. 1920, Turnov (Muzejní spolek): *Turnov za doby pobělohorské 1620–1624*
- 13. 1. 1920, [Praha] (Zemědělská rada): *Dvojí výročí [1420–1620–1920]*
- 18. 1. 1920, Chrudim (Vzdělávací sbor): *Sociální poměry XIII. století*
- 22. 2. 1920, Přelouč: *O významu husitství* [Povaha války husitské]
- 7. 3. 1920: Přelouč: *T. G. Masaryk*
- 17., 24., 28. ?/ 3. 1920, Tábor: *Počátky husitství* [O politickém a vojenském významu táborů husitských] (3 přednášky) [není jisté, zda poslední přednášku neodřekl a nejel místo něj F. M. Bartoš]
- 20 /27. ?/ 3. 1920, Pardubice: *Povaha války husitské*
- 2. 5. 1920, Hradec Králové: *Husitství a Oreb*
- 2. 5. 1920, Třebechovice: *Husitství a Oreb*
- 16. 5. 1920, Čechtice: *Povaha války husitské*
- 3. 7. 1920, Vysoké Mýto: *Mistr Jan Hus*
- 4. 7. 1920, Smiřice: *Mistr Jan Hus*
- 5. 7. 1920, Rakovník: *Mistr Jan Hus*
- 6. 7. 1920, Protivín: *Mistr Jan Hus*
- 7. 7. 1920, Přelouč: *Mistr Jan Hus*
- 10. 10. 1920, Trocnov: *O bouři husitské*
- 16. 10. 1920, Liberec: *Povaha války husitské*
- 28. 10. 1920, Praha (Vyšší dívčí škola): *28. říjen*
- 28. 10. 1920, Vinohrady (kulturní komise Městské rady): *28. říjen*
- 31. 10. 1920, Nusle (Národní dům): *Bitva na Pankráci r. 1421*
- 7., 14. a 21. 11. 1920, Hořice: *Doba bělohorská* (3 přednášky)
- 8. 11. 1920, Český Brod: *Defenestrace / Bílá hora*
- 8. 11. 1920, Miletín: *České povstání*
- 10. 11. 1920, Bubeneč: *Jak jsme ztratili svou samostatnost*

13. 11. 1920, Praha (Vyšší dívčí škola): *Komenský*
před 15. 11. 1920, Praha (Osvětový svaz): *O Bílé hoře*
15. 11. 1920, Hořice: *Komenský*
21. 11. 1920, Miletín: *O Bílé hoře*
21. 11. 1920, Miletín: *Komenský*
12. 12. 1920, Humpolec: *Bílá hora*
?březen 1920, Praha (Vyšší dívčí škola): *T. G. Masaryk*

X 1920 – ? 1921, Praha (Svaz osvětový / Osvětový svaz): [*Přehled českých dějin*] [10 přednášek r. 1921]

1921

4. 1. 1921, Turnov (Muzejní spolek): *Náboženské poměry na Turnovsku po bitvě na Bílé hoře*
23. 4. 1921, Hronov: *O Jiřím Poděbradském*
duben 1921, Hronov: *O době pobělohorské*
18. 5. 1921, Hořice: *Poprava r. 1621*
19. 6. 1921, Miletín: *Poprava r. 1621*
20. 6. 1921, Králův Dvůr: *Poprava r. 1621*
24. 6. 1921, Třeboň: *Poprava r. 1621*
? červen 1921, Louny: *Poprava r. 1621 ?*
4. – 9. 7. 1921, České Budějovice (prázdninové učitelské kurzy; univerzitní extenze): *Přehled dějin české reformace* (12 hodin přednášek)
28. 10. 1921, Královské Vinohrady: *O významu 28. října*

1922

23. 4. 1922, Jihlava (Osvětový sbor): *O husitském válečnictví*
28. 5. 1922, Lipany: *Bitva u Lipan*
5. 7. 1922, Horní Litvínov: *Mistr Jan Hus*
6. 7. 1922, Podmokly: *Mistr Jan Hus*
7. 7. 1922, Králův Dvůr: *O kulturním významu husitství*
9. 7. 1922, Veselí nad Lužnicí (Osvětový sbor): *Mistr Jan Hus*
17. – 20. 7. 1922, Jihlava (Osvětový sbor, prázdninové extenze): *Přehled českých dějin* (8 přednášek)
27. 8. 1922, Vamberk (odhalení pamětní desky na rodném domě): *O Josefu Kalouskovi*
29. 10. – 7. 12. 1922, Třešť (městská rada; univerzitní extenze): *Česká reformace* (8 přednášek)
29. 10. – 7. 12. 1922, Jihlava (univerzitní extenze): *Česká reformace* (8 přednášek)
koniec XII 1922, Turnov (Muzejní spolek): *? Turnov za doby pobělohorské ? 1625–1626*

1923

2. 3. – 14. 4. 1923, Praha (univerzitní extenze): *Česká reformace* (8 přednášek)
3. 7. 1923, /Lázně/ Bělohrad: *Mistr Jan Hus*
4. 7. 1923, Opatovice: *Mistr Jan Hus*
5. 7. 1923, Pardubice: *Mistr Jan Hus*
6. 7. 1923, České Budějovice: *Předchůdci Husovi*
20. – 23. 8. 1923, České Budějovice (Okresní osvětový sbor; univerzitní extenze): *Přehled českých dějin* (8 přednášek)
28. 10. 1923, Písek: *O Augustu Sedláčkovi*
29. 10. – 14. 12. 1923, Třešť (univerzitní extenze): *Česká reformace* (8 přednášek)
29. 10. – 14. 12. 1923, Jihlava (univerzitní extenze): *Česká reformace* (8 přednášek)

29. 10. – 14. 12. 1923, Znojmo (univerzitní extenze): *Česká reformace* (8 přednášek)
 14. 11. 1923, České Budějovice: *O Augustu Sedláčkovi*
 27. 11. 1923, Praha: *O Augustu Sedláčkovi*

1924

24. 3. 1924, Volyně (Okresní osvětový sbor): *O Žižkovi*
 22. 4. 1924, Turnov (Muzejní spolek): *O Žižkovi na Turnovsku*
 23. 4. 1924, Kouřim (Osvětová komise): *O Žižkovi*
 21. 6. 1924, Tábor: *O Žižkovi*
 27. 6. 1924, Zbiroh: *O Žižkovi*
 ? 4. 7. 1924, Rakovník: ? *Mistr Jan Hus ?*
 5. 7. 1924, Duchcov (Osvětový sbor): *Mistr Jan Hus*
 6. 7. 1924, Turnov: *Úvod do doby Husovy*
 13. 7. 1924, Lobkovice (pracovní výbor pro odhalení desky Palackého): *O Františku Palackém*
 20. 7. 1924, Svratouch (Osvětový sbor): *O Žižkovi*
 4. 8. 1924, Rabí (Sokolská župa v Klatovech): *O Žižkovi*
 13. 9. 1924, Mladá Boleslav (Sokolská župa): *O Žižkovi*
 17. 9. 1924, Sobotka: *O Žižkovi*
 26. 9. 1924, Rokycany (Komitét pro oslavy Žižkovy): *O Žižkovi*
 28. 9. 1924, Rakovník (Osvětová komise): *O Žižkovi*
 5. 10. 1924, Třebíč: *O Žižkovi*
 7. 10. 1924, Hronov: *O Žižkovi*
 8. 10. 1924, Jaroměř: *O Žižkovi*
 9. 10. 1924, Dvůr Králové nad Labem: *O Žižkovi*
 10. 10. 1924, Turnov: *O Žižkovi*
 11. 10. 1924, Chrudim (dopoledne): *O Žižkovi*
 11. 10. 1924, Nové Benátky (Osvětový sbor; večer): *O Žižkovi*
 12. 10. 1924, Horní Růžodol (Osvětová komise): *O Žižkovi*
 13. 10. 1924, Liberec, ráno a večer (žactvu): *O Žižkovi* (3 řeči)
 14. 10. 1924, Česká Lípa: *O Žižkovi*
 19. 10. 1924, Kladno: *O Žižkovi*
 21. 10. 1924, Bakov: *O Žižkovi*
 26. 10. 1924, Jihlava: *O Žižkovi*
 28. 10. 1924, Dolní Slivno: *Bitva u Lipan*
 8. 11. 1924, Nová Paka: *O Bíle Hoře*
 15. 11. 1924, Most: *O Žižkovi*
 22. 11. 1924, Nový Bydžov (Okresní osvětový sbor): *O Žižkovi*
 23. 11. 1924, Plzeň (extenze): *Bitva u Lipan*
 13. 12. 1924 (odpoledne), Bakov (učitelská porada/konference): *O vlastivědné práci učitelské*
 13. 12. 1924 (večer), Bělá: *Kulturní význam husitství*

1925

- březen 1925, Praha (Vyšší dívčí škola): T. G. Masaryk (2 přednášky pro studentky, oslavnou báseň přednesla Vratislava Šimáková)
 14. 4. 1925, Turnov ((Muzejní spolek): *Z dob prvních vlastenců*
 26. 6. 1925, Nový Bydžov: *Úvod do doby Husovy*
 3. 7. 1925, Kutná Hora: *Úvod do doby Husovy*
 4. 7. 1925, Kolín: *Úvod do doby Husovy*
 5. 7. 1925, Hronov (osvětová komise): *Úvod do doby Husovy*

- 5. 7. 1925, Machov (při odhalování pomníku padlým): *Mistr Jan Hus*
- 6. 7. 1925, Meziměstí: *Za Husem a za pravdou*
- 6. 7. 1925, Broumov: *Za Husem a za pravdou*
- 28. 10. 1925, Kouřim: *Význam 28. října*
- říjen 1925, Praha (rozhlas): *O kronikáři Kosmovi*
- 1. 12. 1925, Praha (rozhlas): *Obchod a řemeslo doby lucemburské*

1926

- 28. 1. 1926, Praha (Staroměstská radnice): *O Augustu Sedláčkovi*
- 8. 2. 1926, Mladá Boleslav (okresní zastupitelstvo): *O způsobu, jak poříditi monografii Mladoboleslavská*
- 20. 2. 1926, Vídeň (XIX; Spolek Komenský ve Vídni): *O bitvě u Lipan*
- 6. 3. 1926, Jindřichův Hradec (Čsl. obec legionářská): *O Masarykovi*
- 6. 4. 1926, Turnov (Muzejní spolek): *O Františku Markovi [o jeho dosud neznámých cestách]*
- 23. 4. 1926, Hradec Králové (učitelský ústav): *O Palackém*
- 23. 4. 1926, Hradec Králové (městský osvětový sbor): *O Palackém*
- 2. 5. 1926, Mladá Boleslav (okresní správní komise): *O Palackém*
- 8. 5. 1926, Liberec: *O Palackém* (2 přednášky, žákům a dospělým)
- 9. 5. 1926, Turnov: *O Palackém*
- 18. 5. 1926, Mladá Boleslav (gymnázium): *O Palackém*
- 19. 5. 1926, Sobotka: *O Palackém*
- 25. 5. 1926, Chrudim: *O Palackém*
- 26. 5. 1926, Kolín: *O Palackém*
- 27. 5. 1926, Praha (Vyšší dívčí škola): *O Palackém*
- 29. 5. 1926, Nové Benátky: *O Palackém*
- 30. 5. 1926, Hlinsko: *O Palackém*
- 8. 6. 1926, Dobruška: *O Palackém*
- 9. 6. 1926, Nová Paka: *O Palackém*
- 20. 6. 1926, Louny: *O opravě roku 1621*
- 30. 6. 1926, Dobruška: *Sociální pozadí doby Husovy*
- 1. 7. 1926, Velešín: *Mistr Jan Hus*
- 2. 7. 1926, Kaplice: *Mistr Jan Hus*
- 3. 7. 1926, Linec: *Mistr Jan Hus*
- 4. 7. 1926, Štýrský Hradec: *Sociální pozadí doby Husovy*
- 5. 7. 1926, Vídeň XIX: *Mistr Jan Hus*
- 23. 10. 1926, Praha (Staroměstská radnice): *O volbě [Ferdinanda Habsburského] roku 1526*
- 13. 11. 1926, České Budějovice (okresní osvětový sbor): *O volbě Ferdinanda Habsburského roku 1526*
- 21. 11. 1926, Plzeň: *O volbě [Ferdinanda Habsburského] roku 1526*
- 4. 12. 1926, Vídeň: *O volbě [Ferdinanda Habsburského] roku 1526*

1927

- 4. 2. 1927, Turnov: *Abigail Horáková*
- 25. 3. 1927, Turnov: *Antonín Marek*
- 19. 4. 1927, Turnov (Muzejní spolek): *Turnov v letech 1627–1632*
- 21. 5. 1927, Česká Lípa: *Z dějin Čech severních I.*
- 12. 6. 1927, Turnov (muzeum): *Proslov při slavnostním otevření turnovského muzea*
- 2. 7. 1927, Vídeň: *Sociální pozadí doby Husovy*
- 4. 7. 1927, Karlovy Vary: *Sociální pozadí doby Husovy*
- 5. 7. 1927, Louny: *Sociální pozadí doby Husovy*

6. 7. 1927, Žatec: *Sociální pozadí doby Husovy*
 10. – 15. 7. 1927, Poděbrady: *Přehled dějin českých* (6 přednášek)
 5. 10. 1927, Česká Lípa (Učitelská jednota „Budeč Drtinova“): *Z dějin severních Čech*
 28. 10. 1927, Bakov nad Jizerou: *28. říjen*
 19. 11. 1927, Karlovy Vary: *Mistr Jan Hus*
 10. 12. 1927, Karlovy Vary: *Od Husa do Žižky*

1928

10. 3. 1928, Karlovy Vary: *Kulturní význam husitství*
 16. 3. 1928, Ústí nad Labem: *Z dějin dolního Polabí I.*
 10. 4. 1928, Turnov (Muzejní spolek): *Turnov v letech 1632–1634*
 15. 4. 1928, Ústí nad Labem: *Z dějin dolního Polabí II.*
 5. 5. 1928, Most: *Z dějin dolního Polabí II.*
 6. 5. 1928, Duchcov: *Z dějin dolního Polabí II.*
 5. 7. 1928, Lomnice nad Popelkou (Osvětová komise): *Sociální pozadí doby Husovy*
 6. 7. 1928, Semily: *Sociální pozadí doby Husovy*
 6. 7. 1928, Jičín: *Sociální pozadí doby Husovy*
 12. – 14. 7. 1928, Pardubice (okresní osvětový sbor): *Vývoj východních Čech* (6 přednášek)
 26. 8. 1928, Hronov: *Slavnostní řeč k položení základního kamene divadla*
 21. 10. 1928, Litoměřice (Jednota menšinového učitelstva): *Jak došlo k 28. říjnu 1918*
 28. 10. 1928, Rokycany (městská rada): *Význam 28. října*
 28. 10. 1928, Litoměřice (místní odbor Národní jednoty severočeské): *Význam 28. října*
 11. 11. 1928, Cheb: *O Jiřím Poděbradském*
 6. 12. 1928, Praha (valná schůze SPSČ): *O stavu a úkolech české vlastivědy*

1929

27. 1. 1929, Žatec (České menšinové muzeum): *Osídlení Žatecka*
 2. 4. 1929, Turnov (muzejní spolek): *Příběhy roku 1634–1635*
 23. 4. 1929, Chrudim: *O svatém Václavu*
 13. 3. 1929, Praha (radnice): *Restituční edikt*
 20. 3. 1929, Praha (radnice): *Valdštejn 1629–1632*
 4. 5. 1929, Praha (radnice): *Valdštejn 1632–1634*
 10. 5. 1929, Praha (radnice): *Kde a kdy se narodil Arnošt z Pardubic?*
 10. 5. 1929, Praha (Husova škola Masarykova lidov ýchovného ústavu Osvětového svazu): *O svatém Václavu*
 28. 5. 1929, Rakovník: *O svatém Václavu*
 29. 5. 1929, Dvůr Králové nad Labem: *O svatém Václavu*
 27. 6. 1929, Liberec: *Sociální pozadí doby Husovy*
 1. 7. – 3. 7. 1929, Klatovy: *Historický vývoj Klatovska* (5 přednášek)
 5. 7. 1929, Praha (Staroměstská radnice; Masarykův lidov ýchovný ústav (Svaz Osvětový) , pro rozhlas): *Mistr Jan Hus*
 10. 7. – 13. 7. 1929, Turnov (v rámci univerzitních extenzí s programem Vlastivěda severních Čech): *Historický vývoj severních Čech* (6 přednášek)
 8. 9. 1929, Ústí nad Labem: *O svatém Václavu*
 15. 9. 1929, Znojmo: *O svatém Václavu*
 22. 9. 1929, České Budějovice: *O svatém Václavu*
 24. 9. 1929, Hradec Králové: *O svatém Václavu*
 25. 9. 1929, Česká Lípa: *O svatém Václavu*
 26. 9. 1929, Liberec (školám): *O svatém Václavu*
 26. 9. 1929, Liberec (občanstvu): *O svatém Václavu*

27. 9. 1929, Praha (Vyšší dívčí škola): *O svatém Václavu*
 28. 9. 1929, Protivín: *O svatém Václavu*
 29. 9. 1929, Netolice (?): *O svatém Václavu*
 7. 10. 1929, Kutná Hora: *O svatém Václavu*
 12. 10. 1929, Kaplice (Okresní osvětový sbor): *O svatém Václavu*
 20. 10. 1929, Jihlava: *O svatém Václavu*

1930

19. 1. 1930, Hrádek nad Nisou: *Z dějin nejsevernějších Čech*
 6. 2. 1930, Liberec (škole): *Z dějin Ponisí // Nejstarší osídlení horního Ponisí*
 6. 2. 1930 Liberec (městský osvětový sbor; občanstvu): *Z dějin Ponisí // Nejstarší osídlení horního Ponisí*
 8. 3. 1930, Trutnov (Habrmanova jednota učitelstva): *Historický vývoj severních Čech*
 18. 3. 1930, Chrudim: *Historický vývoj Chrudimska I.*
 19. 3. 1930, Hradec Králové (smuteční tryzna za A. Jiráska): *Alois Jirásek*
 25. 3. 1930, Chrudim: *Historický vývoj Chrudimska II.*
 11. 4. 1930, Česká Skalice: *Alois Jirásek*
 12. 4. 1930, Smiřice: *Alois Jirásek*
 15. 4. 1930, Klatovy: *Alois Jirásek*
 22. 4. 1930, Turnov (Muzejní spolek): *Turnov roku 1635–1640*
 5. 5. 1930, Tábor: *Alois Jirásek*
 5. 7. 1930, Lohotky: *Mistr Jan Hus*
 ? říjen 1920, Hronov: *Slavnostní řeč při otevření divadla*
 27. 10. 1930, Dobruška: *28. říjen 1918 v Praze*

1931

- leden 1931, Hrádek nad Nisou: *Nejstarší osídlení horního Ponisí*
 leden 1931, Liberec: *Nejstarší osídlení horního Ponisí*
 7. 4. 1931, Turnov (Muzejní spolek): *Turnov 1640*
 5. 7. 1931, Ústí nad Labem: *Mistr Jan Hus*
 6. 7. 1931, Čakovice: *Mistr Jan Hus*
 14. 9. 1931, Dobruška (Okresní školní výbor Nové Město n. M. v rámci II. cyklu univerzitních pedagogických extenzí): *Historický vývoj východních Čech // O nejstarším osídlení severovýchodních Čech (do XIV. stol.)*
 září 1931, Úpice: *Historický vývoj východních Čech*
 28. 9. 1931, Praha (rozhlas): *Praha 28. září 1918*
 listopad 1931, Liberec: *Bitva u Domažlic*
 6. 12. 1931, Tanvald: *Historický vývoj horního Pojizeří*

1932

10. 2. 1932, Praha (krematorium): *Nad rakví Čenka Zíbrta*
 9. 3. 1932, Praha (FF UK): *Antonín Podlaha jako historik*
 29. 3. 1932, Turnov (Muzejní spolek): *Turnov v letech 1641–1643*
 duben 1932, Praha (rozhlas): *Čechy za Lucemburků*
 25. 5. 1932, Praha (FF UK): *Projev o oslavě Jakubcově*
 10. 7. 1932, Turnov: *Slavnostní řeč při zahájení XVI. výstavy Turnovského díla a otevření obrazárny turnovského muzea*
 18. 7. 1932: Strašnice (krematorium): *Smuteční projev při pohřbu Václava Novotného*
 1. 10. 1932, Praha (Masarykův lidovýchovní ústav (Osvětový svaz), cyklus Ostatky českých králů): *O soukromém a rodinném životě českých králů*

2. 11. 1932, Turnov: *Smuteční projev při pohřbu továrníka Josefa Boháčka*
4. 11. 1932, Praha (HS), *Vzpomínka na zesnulého předsedu HS, historika Václava Novotného*

1933

28. 9. 1933, Praha (radio): *Duch českých dějin*
14. 10. 1933, Praha (členská schůze VI. odboru Československé akademie zemědělské): *Za profesorem Janem Peiskerem*
1933, Plzeň: *O rodinném životě českých králů*
? 1933, Praha (radiožurnál): *O rodinném životě českých králů*

1934

3. 4. 1934, Turnov (Muzejní spolek): *Turnov 1644*
29. 4. 1934, Praha (Vyšehrad, hřbitov): *U pomníku Antonína Marka*
22. 5. 1934, Chrudim: *Lipany*
23. 5. 1934, Liberec: *Lipany*
2. 6. 1934, Praha (Regionál.?): *Vlastivědné úkoly*
5. 7. 1934, Krnsko (?Zámostí): *M. Jan Hus*
6. 7. 1934, Praha (Radiojournal): *Hus*
? 9. a 10. 7. 1934, Praha: *Vlastivědné kurzy ?*
21. 7. 1934, Praha (Radiojournal, přednáška předtočena na gramodesku): *O životě na československých hradech*
23. 7. 1934, Praha (Radiojournal, přednáška předtočena na gramodesku): *O životě československých na zámcích*
9. 10. 1934, Praha: *Vlastivědné kurzy*
28. 10, Turnov: *28. říjen*

1935

23. 4. 1935, Turnov (Muzejní spolek): *Turnov r. 1645–1646*
20. 4. 1935, Železný Brod: *Počátky Železnobrodská*
16. 6. 1935, Český Dub (slavnostní muzejní schůze): *Z dějin českodubských // Z příběhů českodubských v l. 1620–1634*
po 8. 4. 1935, Praha (rozhlas): *Kolonizace*
po 17. 5. (a před 30. 6.) 1935, Mnichovo Hradiště (rozhlas, regionální vysílání z Českého ráje): *Mnichovohradištský zámek*
10. 7. 1935, (Radiojournal, cyklus Královské hrady české – Výlety po Čechách): *Bezděz*
29. 11. 1935, Jilemnice: *Počátky Jilemnicka a Jilemnice*
14. 12. 1935, Bílina: *Osazení Bilinska // Z dávných dob Bilinska (a Mostecka)*

1936

10. 2. 1936, Karvinná: *Příchod řádů západních do zemí slovanských*
11. 2. 1936, Karvinná: *Vlastivědná práce učitelská*
14. 2. 1936, Praha (valná hromada SPSC): *Osazení Bilinska*
11. 3. 1936, Dvůr Králové nad Labem: *Počátky Dvora Králové a Královédvorská*
11. 3. 1936, Praha (Kroužek rodáků z Turnova a okolí v Praze): *Vykopávky a nálezy u Čertovy ruky pod Hrubou Skálou*
14. 4. 1936, Turnov (Muzejní spolek): *Turnov na konci války třicetileté*
25. 6. 1936, Liberec: *Kompaktáta*
30. 6. 1936, Jindřichův Hradec (v rámci akademie před odhalením pamětní desky): *O Antonínu Rezkovi*
5. 7. 1936, Jihlava (městské divadlo): *Kompaktáta*

17. 10. 1936, Mladá Boleslav: *Otázka osídlení v Pojizeří a učitelské práci o něm*
9. 11. 1936, Praha (Radiojournal): *Česká žena za války // Česká žena v účasti boje za osvobození*
20. 11. 1936, Chrudim: *Kompaktáta*
22. 11. 1936, Jilemnice: *O vlastivědné práci*

1937

27. 1. 1937, Jenišovice (hřbitov): *Smuteční projev nad rakví Josefa Pekaře*
10. 2. 1937, Praha (Kroužek rodáků z Turnova a okolí v Praze): *O počátcích obrození na Turnovsku a F. B. Tomsa*
14. 2. 1937, Turnov: *Řeč při tryzně za Josefa Pekaře*
12. 3. 1937, Jilemnice (Místní osvětová komise; Husův večer): *Mistr Jan Hus*
24. 3. 1937, Praha: *Slavnostní řeč na oslavě 60. narozenin sochaře a grafika Mistra Josefa Drahoňovského*
30. 3. 1937, Turnov (Muzejní spolek): *Beneš Hermanov z Rukopisu Královédvorského*
12. 5. 1937, ? : *Česká koruna*
? 15. 5. 1937, Strašnice (krematorium): *Smuteční projev při pohřbu Josefa Volfa*
4. 7. 1937, Rakovník: *Slavnostní projev při oslavách Zikmunda Wintra*
29. 9. 1937, Turnov: *Řeč při tryzně za T. G. Masaryka*
2. 10. 1937, Praha (Vyšehrad): *Smuteční rozloučení s Janem Křtitelem Hájkem*

1938

9. 3. 1938, Praha (Kroužek rodáků z Turnova a okolí v Praze): *Turnov od dob předbělohorských až do války třicetileté*
31. 3. 1938, Praha (FF UK): *Projev při stoletém výročí narození Josefa Kalouska*
2. 4. 1938: *O vlastivědě Chrudimě [?]*
19. 4. 1938, Turnov (Muzejní spolek): *Válečníci z našeho kraje v době husitské*
29. 4. 1938, České Budějovice: *O počátcích Českých Budějovic*
před 28. 5. 1938, Semily (učitelům semilského okresu): *O vlastivědě*
17. 7. 1938, Mnichovo Hradiště: *Řeč při odhalení pomníku Václava Budovce z Budova*
25. 7. 1938, Praha (Vyšehrad): *Smuteční rozloučení s Josefem Drahoňovským*
7. 8. 1938, Lhota Bradlecká (u Lomnice nad Popelkou): *Slavnostní řeč při odhalení pamětní desky řídícímu učiteli a historikovi Lomnického okresu Josefu Janu Fučíkovi na školní budově*

VYDANÉ PRAMENY

- BARTOŠ František Michálek, *Vzpomínky husitského pracovníka*, Praha: Ústřední církevní nakladatelství 1970.
- BÍLEK Karol, *Dějiny správy a archivu města Sobotky*. Diplomová práce Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Sobotka 1961, s. 75, 107–109. Editován dopis J. V. Šimáka Městské radě v Sobotce z Prahy 17. 9. 1924, posuzující sobotecký městský archiv, činí návrhy na jeho opatření a na přípravu sepsání historie města.
- BOROVSKÝ Tomáš – LACH Jiří, *Josef Šusta a František Hrubý ve vzájemné korespondenci*, Brno: Matice moravská (Prameny dějin moravských, sv. 12), 2006.
- ČECHURA Jaroslav – ČECHUROVÁ Jana (ed.), *Korespondence Josefa Pekaře a Františka Teplého*. Sborník Národního muzea v Praze, řada A – Historie, 58, 2004, s. 1–36.
- TÍŽ (edd.), *Korespondence Josefa Pekaře a Kamila Krofty*. Praha: Karolinum 1999.
- TÍŽ (edd.), *Vzájemná korespondence Josefa Pekaře a Antonína Rezka*. ČNM – řada historická 167, 1998, č. 3–4, s. 37–68.
- ČECHURA Jaroslav – ŠETŘILOVÁ, Jana (edd.), *Co v „Listech úcty a přátelství“ nebylo*, Dějiny a současnost 17, 1995, č. 2, s. 42–44, č. 3, s. 41–44, č. 4, s. 42–45.
- DVOŘÁK Max, *Listy o životě a umění. Dopisy Jaroslavu Gollovi, Josefu Pekařovi a Josefu Šustovi*. Ed. Jaromír PEČÍRKA. Praha: Vyšehrad 1943.
- JIROUŠEK Bohumil, *Nedopsaný dopis*, Historický obzor 12, 2001, č. 1, s. 37–39.
- KÁBOVÁ Hana, *Jan Friedl a Jihlava (Poznámky k dějepisectví Českomoravské vrchoviny)*. Výběrová edice z korespondence k jihlavskému působení Jana Friedla, Jihlavská archivní ročenka 2–3, 2000–2001, s. 115–148.
- KALISTA Zdeněk, *Po proudu života*. 2. Ed. Jarmila VÍŠKOVÁ. Brno: Atlantis 1996.
- KLIK Josef (ed.), *Listy úcty a přátelství. Vzájemná korespondence Jaroslava Golla a Josefa Pekaře*, Praha: Vyšehrad 1941.
- Korespondence Zdeňka Nejedlého s historiky Gollovy školy*. Ed. Petr Čornej, Josef Hanzal, Blanka Svadbová. Praha, Univerzita Karlova 1989.
- LACH Jiří, *Laichterovo nakladatelství a projekt České dějiny*, Olomouc: Burian a Tichák 2008.
- ODLOŽILÍK Otakar, *Deníky z let 1924–1948*. I–II. Ed. Milada SEKYRKOVÁ. Praha: Výzkumné centrum pro dějiny vědy, 2002–2003.
- SEKYRKOVÁ Milada (ed.), *Vzájemná korespondence Václava Novotného, Jaroslava Prokeše a Otakara Odložilíka*, SAP 51, 2001, s. 85–274.
- ŠUSTA Josef, *Mladá léta učňovská a vandrovní. Praha – Videň – Řím*. Vzpomínky II. Ed. Jaroslav WERSTADT, Josef KLIK. Praha: Nakladatelství ČSAV 1963.
- VANIČEK Josef, *Mé paměti*, Kralupy nad Vltavou: vlastním nákladem 1948.

BIBLIOGRAFIE PRACÍ O J. V. ŠIMÁKOVÍ

Samostatné práce, studie, články

- BENEŠ Zdeněk, *Krátká zpráva o jedné epizodě z dějin českého dějepisectví*. In: Ve znamení zemí Koruny české. Sborník k šedesátým narozeninám prof. PhDr. Lenky Bobkové, CSc. Red. Jana Konvičná, Jan Zdichynec. Praha: Casablanca 2006, s. 657–667.
- ČERNÁ Marie Ludmila, *O Šimákově akci*. In: Výroční zpráva Spolku rodáků a přátel města Turnova a okolí v Praze 1944–1946, s. 1., s. d., s. 3–4.
- Četli jsme za Vás*, OJKT 13 (29), 2006, s. 307–308. Stať Jiřího Maliny *Miloval krajinu Českého ráje* (o J. V. Šimákově v Mladé frontě Dnes 20. 2. 2006, krajová příloha, Hradec Králové).
- DAVÍDEK Václav, *Univ. prof. PhDr. J. V. Šimák jako rodopisec*, Praha: Rodopisná společnost 1941.
- TÝŽ, *Za Josefem Vítězslavem Šimákem*, Časopis pro dějiny venkova 28, 1941, s. 58–59.
- Dr. J. V. Šimák †*, JSH 14, 1941–1945, s. 37–38.
- Dr. Jos. Vítězslav Šimák*, JSH 13, 1940, s. 19–20.

- FERSTL Roman, *Šimákova historická vlastivěda*. In: Jaroslav Goll a jeho žáci. Ed. Bohumil Jiroušek, Josef Blüml, Dagmar Blümllová. České Budějovice: Historický ústav Jihočeské univerzity (ed. Historia culturae VI, Studia 5) – Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2005, s. 387–394.
- FILIP Jan, *Univ. prof. Dr. J. V. Šimák*, PA 42, 1939–1946, skupina pravěká (nové řady roč. IX–XVI, vyd. 1946), s. 175.
- HANZAL Josef, *Pocta J. V. Šimákovi*, Zpravodaj Historického klubu 7, 1996, č. 1, s. 24–25.
- hep- [HEPTNER Otakar], *120 let prof. Josefa V. Šimáka*, PL 30. a 31. 8. 1990.
- HEPTNER Otakar, *Nad vědeckým odkazem prof. Dr. J. V. Šimáka*, Beseda 3, 1945/1946, s. 140 (+ foto, s. 131).
- TÝŽ, *Památce univ. prof. Dra J. V. Šimáka*, Bezděz 10, 1948, s. 97–100.
- TÝŽ, *Vzpomínka na J. V. Šimáka*, PL 31. 1. 1991.
- TÝŽ, *Vzpomínka na J. V. Šimáka*, Svobodné slovo 21. 8. 1990.
- H. K. [HRDINA Karel], *Josef Vítězslav Šimák zemřel*, Listy filologické, 1941, s. 69–70.
- HONNER Jakub, *Pohřeb univ. profesora PhDr. J. V. Šimáka*, Radostná studánka 2, 1940–1941, s. 110–111.
- TÝŽ, *Univ. prof. Dr. Josef Vítězslav Šimák*, Radostná studánka 2, 1940–1941, s. 1–4.
- HONL Ivan, *K 70. narozeninám J. V. Šimáka*, Sborník České společnosti zeměpisné 45, 1939–1940, s. 142–143.
- jjb, *Pocta historikovi Českého ráje*, Noviny Jičínka 1996, č. 291, 12. 12., s. 8.
- J. V. Šimák a poslání regionální historiografie v dnešní době*. ZČRP. Supplementum 2. Semily, Státní okresní archiv 1996.⁵²
- J. V. Šimák † 30. I. 1941*, Český ráj 8, 1941, č. 2, s. 41–42.
- JENŠOVSKÝ Bedřich, *Dr. Josef Vítězslav Šimák*, Časopis archivní školy 8, 1930, s. 230–231.
- [Jmenování J. V. Šimáka řádným profesorem], NL 61, 1921, č. 112V, 25. 4., s. 4.
- Jubileum padesátých narozenin prof. PhDr. J. V. Šimáka*, Národní zájmy 1, 1920, č. 28, 14. 8., s. 1.
- KÁBOVA Hana, *Historické dílo Josefa Vítězslava Šimáka*. In: Jaroslav Goll a jeho žáci. Ed. Bohumil Jiroušek, Josef Blüml, Dagmar Blümllová. České Budějovice: Historický ústav Jihočeské univerzity (ed. Historia culturae VI, Studia 5) – Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2005, s. 367–386.
- TÁŽ, *Jak vzpomínal J. V. Šimák na gymnaziální studia v Mladé Boleslavi*, ZČRP 22, 2009, s. 191–205.
- TÁŽ, *Josef Vítězslav Šimák*. In: Libereckým krajem. Osobnosti /Through The Liberec Region. Personalities/ Durch die Region Liberec. Die Persönlichkeiten/ Krajem Libereckim. Wybitne postacie/, PRESTIGE Management, spol. s r.o., Liberec 2007, s. 149–151.
- TÁŽ, *Josef Vítězslav Šimák (1870–1941)*, Akademický bulletin, 2010, č. 11, s. 31.
- TÁŽ, *Josef Vítězslav Šimák a jeho rodina v Pojizerských listech*, OJKT 16 (32), 2009, č. 3, příloha Dokumenty, 12 s.

⁵² Obsah sborníku: Josef HANZAL, *Místo J. V. Šimáka v české historiografii*, s. 11–14; Jaroslav ČECHURA – Jana ŠETŘILOVÁ, *Josef Vítězslav Šimák a Josef Pekař (Příspěvek k poznání jejich vzájemného vztahu)*, s. 15–24; Vladimír WOLF, *Přínos J. V. Šimáka regionální historiografii*, s. 25–32; Bohumil JIROUŠEK, *Region jako východisko vědecké i popularizační tvorby Josefa Vítězslava Šimáka a Josefa Klika*, s. 33–36; Jan PROSTŘEDNÍK, *J. V. Šimák a archeologie Pojizeří*, s. 37–39; Jan ŠTOVÍČEK, *J. V. Šimák a počátky české etnografie*, s. 40–43; Jan SKUTIL, *Odkaz J. V. Šimáka české onomastice*, s. 44–46; Dagmar BLÜMLOVÁ, *Šimákův vztah ke krásné literatuře*, s. 47–50; Jan RACEK, *Šimákova kniha Housce a Pekařova kniha o Kosti*, s. 51–56; Ladislav TOMÁŠ, *Problematika záchrany státního hradu Trosky a působení J. V. Šimáka*, s. 57–60; Marek L. KREJČÍ, *Příspěvek k snahám o organizaci vlastivědné práce na území Čech v letech 1918–1939*, s. 63–69; Bohdan ZILYNSKYJ, *Historická regionalistika Podkarpatské Rusi v období první republiky a český podíl na jejím rozvoji*, s. 70–78; Jan SMETANA, *Počátky severočeského regionálního dějepiscetví*, s. 79–90; Vlastimil SVĚRÁK, *Dvě návštěvy J. V. Šimáka v Jihlavě*, s. 96–101; Rudolf TECL, *J. V. Šimák a Tábořsko*, s. 102–108; Marek CETWIŃSKI, *Długosz przeciwno Šimakowi: polonizacja dziejów średniowiecznego Klodzka w historiografii polskiej*, s. 124–128; Vojtěch RON, *Pocta J. V. Šimákovi (Dramatické pásmo pro slavnostní večer, pořádáný v Městském divadle v Turnově 8. května 1996)*, s. 167–181.

- TÁŽ, *Josef Vítězslav Šimák v korespondenci s Antonínem Rezkem a Josefem Kalouskem (Edice)*, ZČRP 17, 2004, s. 166–208.
- TÁŽ, *Mikuláš Vladimír Desfours-Walderode a Josef Vítězslav Šimák*. In: Šlechtické rody a jejich sídla v Českém ráji. ZČRP. Supplementum 13, Semily: Státní okresní archiv – Turnov: Muzeum Českého ráje 2009, s. 69–76.
- TÁŽ, *Učňovská léta Josefa Vítězslava Šimáka (23. 6. 1890 – 18. 9. 1900)*. In: Čas výstavního ruchu. Studie a materiály. Ed. Dagmar Blümllová, Jitka Rauchová. České Budějovice: Historický ústav Jihočeské univerzity (ed. Historia culturae V, Studia 4) – Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2005, s. 157–184.
- TÁŽ, *Vědecká a osvětová činnost Josefa Vítězslava Šimáka za první světové války. Výběrová edice z Šimákovy rodinné korespondence v letech 1914–1918*. In: Odras první světové války v umění a vědě. Red. Jiří Petráš. České Budějovice: Jihočeské muzeum 2005, s. 37–85.
- TÁŽ, *Zapomenutý turnovský básník Josef Vítězslav Šimák*. In: Čas moderny. Studie a materiály. Ed. Dagmar Blümllová, Bohumil Jiroušek. České Budějovice: Historický ústav Filozofické fakulty Jihočeské univerzity (ed. Historia culturae IX, Studia 6) – Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov 2006, s. 257–286.
- KÁBOVÁ Hana – BÍLEK Karol, *Josef Pekař a Josef Vítězslav Šimák (Edice vzájemné korespondence)*, ZČRP 20, 2007, s. 113–210.
- KLÁPŠTĚ Jan, *Josef Vítězslav Šimák*, Dějiny a současnost 13, 1991, č. 3, s. 60–61.
- KLEPRLÍK Vladislav, *Prof. Dr. J. V. Šimák – šedesátníkem*, Bezděz 1, 1930, s. 129–133.
- KOPAL Josef, *Od Šimákova kroužku k Pekařově společnosti u Kupců v Praze*, Beseda 4, 1947, s. 53–54.
- [KUČERA Josef V.], *Poslední návrat českého historika prof. Dr. J. V. Šimáka*, Beseda 2, 1941, č. 3, s. 40–41.
- KUČERA Josef V., *Sedmdesátiny historika Dr. Jos. V. Šimáka*, Beseda 1, 1939/1940, s. 330–331.
- KULÍŠKOVÁ Alžběta, *Uplynulo 70 let od smrti J. V. Šimáka*, Muzejní čtvrtletník [Turnov] 8, 2011, č. 1, s. 5.
- KVAČEK Robert, [Z dopisu], OJKT 15 (31), 2008, s. 80.
- MACŮREK Josef, *Josef Vítězslav Šimák*, Naše věda 21, 1942, s. 52–53.
- Ma. [MAIEROVÁ Hana], *Česká vlastivěda jubluje svým tvůrcem*. [S edicí J. V. ŠIMÁK, Kus Českého ráje], OJKT 2 (18), 1995, č. 3, s. 1–7.
- MAIEROVÁ Hana, *První tři desetiletí v historii turnovského muzea*, ZČRP 5, 1992, s. 63–74.
- TÁŽ, *110 let Okresního muzea Českého ráje v Turnově*, OJKT 3 (19), 1996, mimořádné číslo, s. 3–11.
- TÁŽ, *Z galerie tvůrců muzea. Josef Vítězslav Šimák (1870–1941)*, OJKT 3 (19), 1996, mimořádné číslo, s. 17–19; *Jan Prousek (1857–1914)*, tamtéž, s. 13–16.
- Ms [MARKUS Antonín Markus], *Dvě vzácná jubilea českých historiků [J. Pekař, J. V. Šimák]*, Časopis rodopisné společnosti československé 2, 1930, s. 121–122.
- MUK Jan, *Dr. Josef Vítězslav Šimák*, JSH 3, 1930, s. 33–36.
- Památce prof. Dr. Josefa Vítězslava Šimáka, otce naší vlastivědy, spoluzakladatele sborníku „Krkonoše“*, Krkonoše 2, 1939–1941, s. 82.
- PELIKÁN Josef, *Dr. J. V. Šimák*, ČSPSČ 48, 1940, s. 203.
- TÝŽ, *Univ. prof. Dr. J. V. Šimák*, ČSPS 49–50, 1941–1942 [vyd. 1946], s. 273–276.
- PETRUŠKOVÁ Jitka, *Společné výročí Josefa Pekaře a Josefa Vítězslava Šimáka*, Muzejní čtvrtletník [Turnov] 7, 2010, č. 3, s. 2.
- PhDr. Jos. Vítězslav Šimák*. K 15. srpnu 1925, Sborník okresu železnobrodského 3, 1925–1926, s. 3–5.
- PRAŽÁK Albert, *J. V. Šimák*. In: Nezapomenutelní Turnovska, Turnov: Jan Jiránek, 1946, s. 81–85.
- Prof. Dr. J. V. Šimák. K jeho šedesátinám*, Turnov, Osvětový sbor a sborník Od Ještěda k Troskám 8, 1929–1930, č. 10 (zvl. otisk), 1930.⁵³

⁵³ OJKT 8, 1929–1930, č. 10 obsahuje příspěvky: Václav VOJTÍŠEK, *Josef Vítězslav Šimák*, s. 201–209; J. V. ŠIMÁK, *Z rodinné kroniky*, s. 209–220; František ZUMAN, *Z mých vzpomínek*, s. 220–224; Antonín BERAN, *Prof. Dr. J. V. Šimák a „Studentstvo turnovské“*, s. 224–228; Ludmila ŠIMÁKOVÁ [= J. V. ŠIMÁK], *J. V. Šimák a poezie*, s. 228–230; Jan POLÁK, *Prof. Dr. J. V. Šimák a turnovské muzeum*, s. 230–232.

- PROKEŠ Jaroslav, *Prof. J. V. Šimák šedesátníkem*, Časopis pro dějin venkova 17, 1930, s. 203–205.
- TÝŽ, *Prof. J. V. Šimák šedesátníkem*, Věstník Československého zemědělského muzea 3, 1930, s. 311–313.
- Přátelé čsl. starožitností svému učiteli. K šedesátinám univ. prof. Dra J. V. Šimáka*. Praha: Společnost přátel starožitností, 1930. Příloha Časopisu Společnosti přátel starožitností 38, 1930, č. 2–3.⁵⁴
- ROUBÍK František, *Historické mapy J. V. Šimáka*, ČSPS 69, 1961, s. 220–223.
- TÝŽ, *K sedmdesátinám univ. prof. Dr. J. V. Šimáka*, Věstník Čs. akademie zemědělské 16, 1940, s. 504.
- TÝŽ, *K úmrtí univ. prof. Dr. Jos. Vítězslava Šimáka*, Věstník Československé akademie zemědělské 17, 1941, s. 133.
- [ROUBÍK František], *Za univerzitním profesorem Dr. Josefem Vítězslavem Šimákem*, Zprávy památkové péče 5, 1941, s. 32.
- RYNEŠ Josef, *Šimákova „Kniha o Housce“*, Bezděz 2, 1931, s. 33–34, 67–69, 180–184.
- SELLNER Karel, *Prof. Dr. Josef Vítězslav Šimák*, Boleslavan 5, 1930–1931, s. 1–2.
- SOBOTKOVÁ Martina, *Josef Vítězslav Šimák jako typ vlastivědného pracovníka*, Praha 1998. Diplomová práce Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.
- SVOBODA Karel, *Professor J. V. Šimák a turnovští rodáci v Praze*, OJKT 17 (33), 2009, s. 162–163. *Šedesátiny univ. prof. Dra J. V. Šimáka*, ČSPSČ 38, 1930, s. 116.
- ŠTOVÍČEK Jan, *Josef Vítězslav Šimák (1870–1941)*, Listy starohradské kroniky 13, 1990, s. 91–96.
- ŠTOVÍČEK Jan, *Národopisná výstava československá a horní Pojizeří*, ZČRP 7, 1994, s. 63–82.
- TUREK Rudolf, *J. V. Šimák – dějepisec a učitel českého lidu*, Česká osvěta 37, 1940–1941, s. 10–12.
- TÝŽ, *Josef Vítězslav Šimák*, Boleslavan 15, 1940–1941, s. 4–7.
- Turnov svému rodáku a čestnému občanu. Sborník k sedmdesátým narozeninám univerzitního profesora Dr. J. V. Šimáka*, Turnov: město, 1940.⁵⁵
- VAVROŠKOVÁ Anna, *Vznik díla Dr. Ant. Profouse „Místní jména v Čechách“*. In: SVOBODA Jan – ŠMILAUER Vladimír, *Místní jména v Čechách*, V, Praha: Nakladatelství ČSAV 1960, s. 21–22.
- VETTEROVÁ-BEČVÁŘOVÁ Anna, *K padesátinám prof. Dra J. V. Šimáka (15. srpen 1920)*, NL 60, 1920, č. 224R, 15. 8., s. 1–2.
- VOLFOVÁ Sida, *Nad čerstvým rovem*, U nás (Náchod) 7, 1941, č. 41, 21. 10., s. 2. K úmrtí Ludmily Šimákové.
- WOLF Vladimír, *J. V. Šimák a severovýchodní Čechy*, Dissertationes historicae (Hradec Králové) 5, 1996 (Návraty do dějin: sborník příspěvků k 65. narozeninám Doc. PhDr. Karla Štefka, CSc.), s. 67–70.
- ZELINKA František L., *Dru J. V. Šimákovi k 15. srpnu 1925 [báseň]*, Sborník okresu železnobrodského 3, 1925–1926, s. 1.

Slovníková hesla

- BENEŠ Luděk, *Osobnosti Mladoboleslavska*, Mladá Boleslav: Muzeum Mladoboleslavska 2009, s. 208–209.
- TÝŽ, *Osobnosti Mladoboleslavska*. In: Mladoboleslavsko v proměnách času, Praha: Libri – Mladá Boleslav: Okresní muzeum 1997, s. 169.
- BÍLEK Karol, *Kdo je kdo v dějinách Sobotecka*. Knihovnička Českého ráje – Sobotka, sv. 7. Sobotka: Městská knihovna Fráni Šrámka 2005, s. 112.
- Československý biografický slovník*, Praha: Academia 1992, s. 692.
- HOFFMANNOVÁ Jaroslava – PRAŽÁKOVÁ Jana, *Biografický slovník archivářů českých zemí*, Praha, Libri 2000, s. 624–625 (autory hesla Ivo Navrátil a Jaroslav Barták).

⁵⁴ Sborník SPS obsahuje životopisné stati: Josef PEKAŘ, *K šedesátým narozeninám J. V. Šimáka*, s. III–X; Marie L. ČERNÁ, *Bibliografie prací a vědeckých statí profesora Dra J. V. Šimáka*, s. 238–255.

⁵⁵ Do sborníku přispěli: František ROUBÍK, *J. V. Šimák, historik*, s. 7–34; Emanuela NOHEJLOVÁ, *J. V. Šimák, člověk*, s. 35–45; Jan POLÁK, *J. V. Šimák a rodný Turnov*, s. 46–58; Marie L. ČERNÁ, *Bibliografický přehled prací Dr. J. V. Šimáka z let 1892–1940*, s. 59–100.

LEVORA Josef – ŠLECHTOVÁ Alena, *Členové České akademie věd a umění 1890–1952. Práce z dějin ČSAV*, 3B. Praha: ÚA ČSAV 1989 (1. vyd.), s. 393–394; Praha: Academia 2004 (2. vyd.), s. 290–291.

Lexikon české literatury. Osobnosti, díla, instituce, 4, Praha: Academia 2008, s. 609–613 (autorem hesla Petr Čornej).

Malá československá encyklopedie, 6, Praha 1987, s. 33.

Masarykův slovník naučný, 7, Praha 1933, s. 33.

Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950, Bd. 12, 57-Lieferung, Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften 2004, s. 273 (autorem hesla J. Pokorný).

Ottův slovník naučný, 24, Praha 1906, s. 617.

Ottův slovník naučný, 28 (Doplňky), Praha 1909, s. 1101.

Ottův slovník naučný nové doby, 6.2, Praha 1943, s. 726–728.

SKLENÁŘ Karel ve spolupráci se SKLENÁŘOVOU Zuzanou, *Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů*, Praha, Libri 2005, s. 561–562.

TOMEŠ Josef a kol., *Český biografický slovník XX. století*, 3, Praha 1999, s. 262.

URBÁNEK J. F., *Slovník českých spisovatelů*, II. Spisovatelé vědeckí (1800–1910), Telč: nákladem knihkupectví Emila Šolce, s. 176–177.

VOPRAVIL Jaroslav, *Slovník pseudonymů v české a slovenské literatuře*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1973, s. 1258.

WERNISCH Ivan, *Zapadlo slunce za dnem, který nebyl. Zapomenutí, opomíjení a opovrhování. Z jiné historie české literatury (léta 1850–1940)*, Brno: Petrov 2000, s. 191.⁵⁶

Jubilejní příspěvky Šimákovým šedesátinám přinesly noviny: *České slovo* (14. 8. 1930, Vladimír Klecanda), tábořský *Český jih* (23. 8. 1930; Jan Kolář), *Kostnické jiskry* (1930, č. 33, 28. 8., s. 259; F. M. B. [František Michálek Bartoš]), *Lada* (52, 1930, č. 34; Marie Slabyhoudová), *Lidové listy* (15. 8. 1930, J. P.), *Lidové noviny* (15. 8. 1930, František Hrubý), *Literární rozhledy* (1929–1930, č. 10, září 1930, s. 300–301), *Národní listy* (11. 8. a 14. 8. 1930; 15. 8. 1930, Karel Stloukal; 4. 12. 1930, Zdeněk Wirth), *Národní osvobození* (15. 8. 1930, Otakar Dorazil, Miloslav Volf), *Národní politika* (15. 8. 1930), *Národní zájmy* (11, 1930, č. 33, 14. 8., s. 1–2; Zdeněk Kamper), *Naše kniha* (1930, s. 264–265, Anna Vavroušková), *Pestrý týden* (30. 8. 1930; Anna Vavroušková), *Prager Presse* (15. 8. 1930; Josef Dostál), *Právo lidu* (15. 8. 1930, F. M. Bartoš), mladoboleslavský *Rodný kraj* (15. 8. 1930), *Světobzor* (30, 1929–1930, č. 45, 14. 8., s. 757), *Venkov* (1930, č. 191, Josef Pelikán), *Zvon* (30, 1929–1930, č. 51, 27. 8., s. 715, -och- [František S. Procházka]).

Jubilejní příspěvky k Šimákovým sedmdesátinám přinesl celostátní i regionální tisk, který informoval rovněž o průběhu oslav v Turnově; výběrem lze uvést: *A-Zet* (severočeské i Praha, 15. 8. 1940), *Česká osvěta* (37, 1940–1941, č. 1, září 1940, s. 31, Kbč. [Jindřich Kubíček]), *České slovo* (nedělní 4. 8. 1940; 15. 8. 1940, J. D. [Josef Dostál], la [František Pala]), *Krkonošský obzor* (9. 8. 1940, Karel Štětka), *Lidové listy* (15. 8. 1940, J. Pelikán), *Lidové noviny* (15. 8. 1940, Julius Heidenreich, Ladislav Hosák; 19. 8. 1940), *Mladoboleslavské listy* (53, 1940, č. 32, 7. 8., s. 1; č. 33, 14. 8., s. 1–2, Rudolf Turek), *Národní listy* (15. 8. 1940, Zdeněk Kristen; 24. 8. a 3. 11. 1940); *Národní noviny* (15. 8. 1940, Kpl. [Jan Klepl]), *Národní politika* (15. 8. 1940, František Bauer; 18. 8. 1940; 22. 8. 1940, Václav Vinš; 21. 9. 1940; č. 231, 28. 8., s. 6), *Národní práce* (večerní 14. 8. 1940, Antonín Dubský; 15. 8. 1940, z [Jaroslav Vozka]; 30. 8. 1940), *Národní střed – Praha* (11. 8. 1940, František Roubík), *Naše zprávy* (17. 8. 1940, F. M. Bartoš), *Našinec* (Olomouc, 14. 8. 1940, Dr. J. P.), *Písecké listy* (44, 1940, č. 36, 5. 9., s. 2; F. S. Frabša); *Rodný kraj* (33, 1940, č. 33, 15. 8., s. 1–2; Mladá Boleslav; Zdeněk Kamper); *Severočeské večerní slovo* (14. 8. a 15. 8. 1940), *Šumavan* (72, 1940, č. 64, 17. 8.), *Venkov* (11. 8. 1940, Ladislav Valnoha; 15. 8. 1940, Václav Černý), *Ženský obzor* (1940, s. 91, K. Spalová).

⁵⁶ Ivan WERNISCH pokládá mylně J. V. Šimáka za pravděpodobného autora sbírky Broučkova pozůstalost. 2. Písničky svobodného (1900). Jím je však bezesporu Jan Karafiát, viz *Lexikon české literatury. Osobnosti, díla, instituce*, 2/II, Praha: Academia 1993, s. 657–659.

Nekrology a zprávy o pohřbu, mj.: *České slovo* (1. 2. a 8. 2. 1941), *Český jih* (8. 2. 1941), *Český zápas* (13. 2. 1941, Olga Pešková-Kounovská), *Hlas našeho venkova* (Jičín, 7. 2. 1941), *Hořický obzor* (15. 2. 1941), *Jihlavské listy* (7. 2. 1941, Vladimír Urbánek), *Kraj královéhradecký* (8. 2. 1941, František Probošt), *Krkonošský obzor* (7. 2. 1941, Karel Štětka), *Lidové listy* (5. 2. 1941), *Lidové noviny* (1. 2. 1941, Josef Kepřta, Miloslav Volf; 2. 2., 3. 2., 4. 2. 1941; 5. 2. 1941, B. Slavík), *Mladoboleslavské listy* (8. 2. 1941, Rudolf Turek), *Národní listy* (večerní 31. 1. 1941; 1. 2. 1941, František Roubík; 4. 2. a 5. 2., 1941; 9. 2. 1941, J. Nečasová-Haškovcová), *Národní noviny* (7. 2. 1941, Kpl. [Jan Klepl]), *Národní politika* (1. 2. 1941; 2. 2. 1941, Emanuela Nohejlová, 4. 2. 1941), *Národní práce* (1. 2. 1941, -z- [Jaroslav Vozka]; 4. 2. 1941), *Národní střed – Praha* (4. 2. 1941, František Beneš), *Národní výzva* (8. 2. 1941, Jan Vrzalík), *Naše zprávy* (5. 2. 1941), *Našinec* (Olomouc, 1. 2. 1941), *Pestrý týden* (8. 2. 1941), *Pozor* (7. 2. 1941), *Pražský ilustrovaný zpravodaj* (13. 2. 1941), *Rodný kraj* (6. 2. a 13. 2. 1941), *Severočeské večerní slovo* (4. 2. 1941), *Světobzor* (8. 2. a 14. 2. 1941), *Týden horských okresů severočeských* (7. 2. 1941, Karel Štětka), *Venkov* (36, 1941, č. 28, 2. 2., s. 9, František Kutnar; dále 1. 2., 4. 2. a 8. 2. 1941), *Východočeský kraj* (7. 2. 1941), *Zájmy Českomoravské vysočiny* (1941, č. 6, Jan Muk), *Ženský obzor* (1941, s. 22–23, Vl. Vainová).

Příspěvky v *Pojizerských listech*

Příspěvky v *Pojizerských listech* vztahující se k J. V. Šimákovi (včetně drobných zmínek; tematicky a chronologicky)

Muzeum Turnov (dary)

Výkaz darů „Místnímu muzeu v Turnově“ věnovaných, LP 1, 1887, č. 16, 10. 9., /s. 5/; č. 17, 24. 9., /s. 4/.

Dary městs. muzeu turnovskému od 15. července 1890, LP 4, 1890, č. 15, 10. 8., s. 4.

Příspěvky muzeu turnovskému, LP 4, 1890, č. 19, 12. 10., s. 3.

Z muzea turnovského, LP 6, 1892, č. 2, 17. 1., s. 3.

Z muzea turnovského, HP 7, 1892, č. 8, 10. 4., s. 3.

Do sbírek muzea zdejšího [příbyly...], HP 6, 1892, č. 23, 27. 11., s. 3.

Ze zdejšího městského muzea, LP 7, 1893, č. 2, 15. 1., s. 2.

Z muzea turnovského [přepis listin pro Turnov], LP 7, 1893, č. 4, 19. 2., s. 4.

Z muzea turnovského, HP 8, 1893, č. 22, 26. 11., s. 6.

Z muzea turnovského, LP 8, 1894, č. 13, 1. 7., s. 2.

Místní muzeum v Turnově, LP 12, 1898, č. 22, 20. 11., s. 3.

Z místního muzea, HP 15, 1899, č. 3, 12. 2., s. 3.

Schůze obecního zastupitelstva turnovského [volby do správy muzea], HP 21, 1906, č. 16, 26. 8., s. 4–5.

Schůze obecního zastupitelstva turnovského [Muzejní spolek, stanovy], HP 27, 1912, č. 12, 23. 6., s. 3.

Z muzea turnovského, HP 26, 1911, č. 15, 13. 8., s. 4.

Muzeum Turnov (činnost). Srv. též s Bibliografií J. V. Šimáka

Zpráva o činnosti muzejního komitétu a stavu muzea turnovského ku konci měsíce září 1890, HP 5, 1890, č. 21, 16. 11., s. 2–3; č. 22, 17. 12., s. 6; LP 4, 1890, č. 23, 14. 12., s. 5–6.

Druhá zpráva o činnosti muzejního komitétu a stavu muzea turnovského za léta 1890, 1891, 1892, LP 7, 1893, č. 5, 5. 3., s. 4–5; HP 8, 1893, č. 6, 23. 6., s. 5.

Šestá zpráva Muzea turnovského na rok 1907. O činnosti muzejního výboru a stavu sbírek za léta 1896–1906, LP 22, 1907, č. 19, 15. 9., s. 3–4; HP 22, 1907, č. 18, 22. 9., s. 2–3; LP 22, 1907, č. 20, 29. 9., s. 3–4.

Z činnosti muzea turnovského, LP 23, 1908, č. 22, 20. 9., s. 3.

Z muzea turnovského, LP 24, 1909, č. 13, 6. 6., s. 3.

Z muzea turnovského, HP 24, 1909, č. 15, 8. 8., s. 3.

Z muzea turnovského, HP 24, 1909, č. 16, 22. 8., s. 3.

Z muzea turnovského, LP 24, 1909, č. 19, 29. 8., s. 3–4.

Z muzea turnovského, LP 24, 1909, č. 20, 5. 9., s. 4.

Z muzea turnovského, HP 24, 1909, č. 17, 12. 9., s. 3–4.

Z muzea turnovského, HP 25, 1910, č. 16, 28. 8., s. 4.

Z muzea turnovského + Archiv turnovský, LP 25, 1910, č. 20, 4. 9., s. 3.

Z městského muzea turnovského, LP 26, 1911, č. 6, 5. 3., s. 2.

Z muzea turnovského, LP 26, 1911, č. 18, 6. 8., s. 3.

Z muzea turnovského, LP 26, 1911, č. 21, 17. 9., s. 2.

Zápis o poradě, týkající se reorganizace muzea turnovského, HP 26, 1911, č. 23, 10. 12., s. 3–4; LP 26, 1911, č. 28, 17. 12., s. 2–3; HP 26, 1911, č. 24, 24. 12., s. 5; LP 26, 1911, č. 29, 31. 12., s. 5.

Z muzea turnovského, LP 27, 1912, č. 22, 6. 10., s. 3.

Z muzea turnovského, LP 28, 1913, č. 21, 21. 9., s. 3–4.

Valná schůze Muzejního spolku pro Turnov a okolí [4. 1. 1920], HP 35, 1920, č. 2, 11. 1., s. 1–2.

J. B. K., *Výstava lidového umění, přírodní krásy a rázovitého průmyslu turnovského*, HP 36, 1921, č. 30, 17. 6., s. 1.

HORÁKOVÁ Abigail, *Turnovské muzeum*, HP 36, 1921, č. 36, 28. 8., s. 2–3.

Z městského muzea v Turnově [výzva k darování válečných upomínek], HP 38, 1923, č. 22, 3. 6., s. 4. jednatel, *Valná hromada muzejního spolku pro Turnov a okolí* [17. 4. 1924], HP 39, 1924, č. 21, 23. 5., s. 3–4, č. 22, 30. 5., s. 2–3.

Muzeu v Turnově [dary], HP 40, 1925, č. 2, 9. 1., s. 3.

VII. valná schůze Muzejního spolku pro Turnov a okolí [19. 4. 1927], HP 42, 1927, č. 18, 29. 4., s. 2–3.

Otevření muzea v Turnově, HP 42, 1927, č. 24, 10. 6., s. 3.

Otevření turnovského muzea, HP 42, 1927, č. 25, 17. 6., s. 1–2, č. 26, 24. 6., s. 1–2, č. 27, 1. 7., s. 1–2.

XXX. schůze obecního zastupitelstva [14. 6. 1927], HP 42, 1927, č. 25, 17. 6., s. 4.

Schůze rady městské [3. 1. 1928], HP 43, 1928, č. 3, 13. 1., s. 3–4.

Z turnovského muzea, HP (PL) 43, 1928, č. 6, 3. 2., s. 2.

Valná hromada Muzea pro Turnov a okolí, HP 43, 1928, č. 15, 6. 4., s. 1.

Dva vzácné dary turnovskému muzeu, HP 43, 1928, č. 16, 13. 4., s. 2.

Muzeum pro Turnov a okolí, HP 44, 1929, č. 13, 29. 3., s. 3.

Sbírky okresního muzea, HP 45, 1930, č. 8, 21. 2., s. 6.

Valná schůze Muzejního spolku pro Turnov a okolí [7. 4. 1931], PL 46, 1931, č. 15, 10. 4., s. 2.

Valná hromada Muzejního spolku pro Turnov a okolí, PL 47, 1932, č. 14, 1. 4., s. 3–4.

Muzeum turnovské, PL 47, 1932, č. 45, 4. 11., s. 5.

Muzeum turnovské, PL 48, 1933, č. 1, 5. 1., s. 3–4.

Nové obohacení sbírky turnovského muzea, PL 48, 1933, č. 35, 1. 9., s. 3–4.

Vzácné porozumění pro účely muzejní, PL 48, 1933, č. 39, 29. 9., s. 2.

Muzejní spolek pro Turnov a okolí [XV. valná hromada 3. 4. 1934], PL 49, 1934, č. 13, 30. 3., s. 3.

Z turnovského muzea [XV. valná schůze, 3. 4. 1934], PL 49, 1934, č. 15, 13. 4., s. 4, č. 16, 20. 4., s. 2.

Ve schůzi kuratoria Muzea pro Turnov a okolí, PL 49, 1934, č. 33, 17. 8., s. 2.

Příspěvky a dary pro úpravu muzea, PL 49, 1934, č. 32, 10. 8., s. 2.

Kus dobré práce pro kraj, PL 49, 1934, č. 37, 14. 9., s. 1.

Z muzea turnovského, PL 49, 1934, č. 41, 12. 10., s. 3.

i, *Z turnovského muzea*, PL 49, 1934, č. 49, 7. 12., s. 3.

Z muzea turnovského, PL 50, 1935, č. 19, 10. 5., s. 1–2.

Muzejní spolek pro Turnov [a okolí], PL 50, 1935, č. 16, 19. 4., s. 2.

Z muzea pro Turnov a okolí, PL 50, 1935, č. 30, 26. 7., s. 2–3.

50 let turnovského muzea, PL 51, 1936, č. 15, 10. 4., s. 2.

KNOB Jan, *Padesát let turnovského muzea*, PL 51, 1936, č. 19, 8. 5., s. 1.
Vzácný dar turnovskému muzeu, PL 52, 1937, č. 7, 12. 2., s. 3.
 -olá- [POLÁK Jan], *Muzeum pro Turnov a okolí*, PL 52, 1937, č. 15, 9. 4., s. 1.
Dary muzeu turnovskému, PL 52, 1937, č. 36, 3. 9., s. 2.
Návštěva v turnovském muzeu, PL 52, 1937, č. 36, 3. 9., s. 2.
Nový pravěký nálezn na Turnovsku, PL 52, 1937, č. 36, 3. 9., s. 2.
Kozákov muzeu, PL 52, 1937, č. 36, 3. 9., s. 2.
Vzácné dary turnovskému muzeu, PL 52, 1937, č. 41, 8. 10. s. 3, č. 42, 15. 10. s. 2.
Markova knihovna pro Turnov ohrožena? PL 53, 1938, č. 18, 29. 4., s. 5.
Libuňská knihovna ohrožena, PL 53, 1938, č. 19, 6. 5., s. 3.
Muzejní spolek pro Turnov a okolí [XIX. valná schůze, 19. 4. 1938], PL 53, 1938, č. 16, 15. 4., s. 2.
Z muzea pro Turnov a okolí [valná schůze 19. 4. 1938], PL 53, 1938, č. 19, 6. 5., s. 3.
Turnovské muzeum hledá nové členy a příznivce, PL 55, 1940, č. 78, 11. 10., s. 3.
Pořádání archeologických nálezů v městském muzeu, PL 57, 1942, č. 63, 11. 8., s. 2. [Vratislava Šimáková-Perná]
Muzeum pro Turnov a okolí, PL 57, 1942, č. 64, 14. 8., s. 2.

J. V. Šimák v *Pojizerských listech*

Společnost přátel starožitností českých v Praze, LP 6, 1892, č. 4, 21. 2., s. 4.
 PROUSEK Jan, *(Zasláno) Do Turnova (Vysvětlení a poděkování)*, LP 7, 1893, č. 7, 2. 4., s. 5.
Nákladem adm. a red. „Hlasů Pojizerských“, HP 8, 1893, č. 11, 11. 6., s. 9.
Jednota učitelská okresu turnovského, LP 10, 1895, č. 20, 20. 10., s. 5.
Promoce, LP 10, 1895, č. 13, 7. 7., s. 3.
Velice pozoruhodným [ČSPSČ], LP 12, 1898, č. 21, 6. 11., s. 6.
Skvostné ilustrované dílo „Čechy“ vydávané [...], HP 13, 1898, č. 1, 9. 1., s. 5.
Ilustrované dílo „Severní Čechy“, LP 14, 1899, č. 17, 3. 9., s. 4.
Ottovo velké ilustrované dílo „Severní Čechy“, LP 15, 1900, č. 20, 16. 9., s. 5.
Okresní výbor v Mnich. Hradišti, HP 17, 1902, č. 9, 27. 4., s. 5.
Schůze okresního výboru v Mn. Hradišti, LP 17, 1902, č. 20, 17. 8., s. 5.
Druhý sjezd pěvecké župy Pojizerské – Hruškovy, LP 15, 1900, č. 14, 1. 7., s. 5.
Nezapomeňte [ČSPSČ o Turnově], LP 15, 1900, č. 16, 29. 7., s. 5.
Schůze obecního zastupitelstva turnovského, HP 18, 1903, č. 1, 11. 1., s. 2–3.
Výroba šlechtických titulů [A. P. Šlechta], LP 18, 1903, č. 14, 21. 6., s. 6.
Ze Sokola turnovského (Památník Sokola), LP 18, 1903, č. 21, 21. 9., s. 4.
Památník Sokola turnovského vydaný k jubileu 40letého jeho trvání, HP 18, 1903, č. 15, 9. 8., s. 5.
Studentstvo turnovské, LP 18, 1903, č. 19, 30. 8., s. 2.
Příběhy města Turnova nad Jizerou, LP 18, 1903, č. 24, 1. 11., s. 3.
Příběhy města Turnova nad Jizerou, LP 18, 1903, č. 25, 15. 11., s. 4.
Uznání, LP 18, 1903, č. 25, 15. 11., s. 4.
Nákladem našim [Průvodce Českým rájem], LP 19, 1904, č. 4, 21. 2., s. 5.
Odbor klubu čes. turistů v Turnově [Průvodce Českým rájem], LP 20, 1905, č. 2, 15. 1., s. 4–5.
Navštivte čarokrásnou krajinu turnovskou, LP 20, 1905, č. 10, 30. 4., s. 4.
Průvodce Českým rájem, HP 20, 1905, č. 9, 14. 5., s. 4.
Docentem českého dějepisu, HP 20, 1905, č. 2, 22. 1., s. 4.
Odbor Klubu českých turistů v Turnově, LP 20, 1905, č. 4, 5. 2., s. 4–5.
Studentstvo turnovské, LP 20, 1905, č. 21, 17. 9., s. 3.
Turnov v minulosti, LP 20, 1905, č. 26, 19. 11., s. 2–3; HP 20, 1905, č. 22, 26. 11., s. 3–4.
Velkou, nicméně zbytečnou starost, LP 20, 1905, č. 29, 31. 12., s. 3.
Schůze obecního zastupitelstva, LP 20, 1905, č. 29, 31. 12., s. 3–5.
Prázdninové kurzy univerzitní v Turnově, HP 21, 1906, č. 14, 22. 7., s. 3.
Univerzitní kurzy prázdninové v Turnově, HP 21, 1906, č. 15, 12. 8., s. 5–6.
Maliř krajin Karel Liebscher, LP 21, 1906, č. 9, 29. 4., s. 5.
Výstava děl českého malíře Karla Liebschera, HP 21, 1906, č. 22, 25. 11., s. 4.

Valná schůze c. k. priv. sboru střeleckého v Turnově, HP 21, 1906, č. 3, 11. 2., s. 5; LP 22, 1907, č. 4, 17. 2., s. 2–3; HP 22, 1907, č. 4, 24. 2., s. 3–4; LP 22, 1907, č. 5, 3. 3., s. 1. [jmenování J. Pekaře čestným důstojníkem v hodnosti setníka a též J. V. Šimáka čestným setníkem]

Nové pojmenování ulic v Turnově, HP 22, 1907, č. 5, 10. 3., s. 3.

Městské divadlo v Turnově [Studentstvo turnovské], HP 22, 1907, č. 16, 25. 8., s. 3.

Literární dílko [Od kolébky Riegrovy], HP 23, 1908, č. 3, 9. 2., s. 5; LP 23, 1908, č. 4, 16. 2., s. 3.

Od kolébky Riegrovy, LP 23, 1908, č. 5, 1. 3., s. 3–4; č. 9, 19. 4., s. 4.

Riegrova mohyla na Kozákově, HP 21, 1906, č. 13, 8. 7., s. 4–5.

Literární dílko ve prospěch Riegrovy mohyly na Kozákově, LP 22, 1907, č. 26, 15. 12., s. 3.

Z dějin domu čís. 2 v Turnově, HP 22, 1907, č. 12, 23. 7., s. 3–4. (K historii domu v 19. stol. viz [PROUSEK Jan], *O turnovském domě č. 2 „U českého granátu“*, HP 22, 1907, č. 22, 24. 11., s. 4–5. [PROUSEK Jan], *Zprávy o turnovském domě „U českého granátu“*, LP 22, 1907, č. 25, 1. 12., s. 3–4. [PROUSEK Jan], *Ku zprávám o turnovském domě č. 2 „U českého granátu“*, LP 22, 1907, č. 26, 15. 12., s. 4; HP 22, 1907, č. 24, 22. 12., s. 4.

BUCHTELA Karel, *O předhistorických výzkumech v okolí Turnova*, LP 23, 1908, č. 21, 6. 9., s. 3–4.

HRDÝ Jan, *Z archivu turnovského*, LP 23, 1908, č. 25, 1. 11., s. 3–4; HP 23, 1908, č. 21, 8. 11., s. 2–3; LP 23, 1908, č. 26, 15. 11., s. 4, č. 27, 29. 11., s. 2–3, č. 28, 6. 12., s. 2–3; HP 23, 1908, č. 24, 24. 12., s. 1–2; LP 24, 1909, č. 1, 3. 1., s. 2–3, č. 5, 21. 2., s. 2; HP 24, 1909, č. 8, 25. 4., s. 2–3.

Valná hromada zdejšího zpěváckého spolku, HP 24, 1909, č. 4, 28. 2., s. 3–4.

Přednáška [20. 2., O dekretu kutnohorském], HP 24, 1909, č. 3, 14. 2., s. 2.

J. P., *Tradice rodu Vosloňů v Turnově*, LP 24, 1909, č. 13, 6. 6., s. 4.

X. župní sjezd Pojizerské pěst. župy Hruškovy v Rovensku, LP 24, 1909, č. 15, 4. 7., s. 3.

Osvětový sbor turnovský, LP 24, 1909, č. 24, 31. 10., s. 3; č. 25, 7. 11., s. 4.

Soupis památek, LP 24, 1909, č. 25, 7. 11., s. 78.

Spolek muzeální v Turnově a snahy domácích přátel věd a umění, LP 24, 1909, č. 26, 21. 11., s. 2–3.

Z umělecké síně turnovské, HP 25, 1910, č. 1, 9. 1., s. 5.

Valná hromada odboru klubu čes. turistů v Turnově [5. 1. přednáška o Českém ráji s obrázky Jana Zemana], LP 25, 1910, č. 3, 30. 1., s. 4, č. 4, 6. 2., s. 2.

Veřejná přednáška v Přeperech [28. 3.], HP 25, 1910, č. 6, 27. 3., s. 5.

„Mystifikace s Máchovou podobiznou“ [k Šimákovu Soupisu památek], LP 25, 1910, č. 4, 6. 2., s. 3.

Dar [památce M. Kopala], LP 25, 1910, č. 8, 3. 4., s. 2.

Dar [Josefa Boháčka, mj. knihy J. V. Šimáka], LP 25, 1910, č. 11, 15. 5., s. 2.

Dary zdejší měšť. a obecné škole dívčí, LP 25, 1910, č. 15, 3. 7., s. 2.

Umělecká výstava Turnovska [katalog Umělci Turnovska, J. V. Šimák o výšivkách], HP 25, 1910, č. 15, 14. 8., s. 2.

H. Ibsena „Opory společnosti“ na jevišti měst. divadla v Turnově, LP 25, 1910, č. 19, 21. 8., s. 4–5.

Ze studentstva turnovského, HP 25, 1910, č. 22, 27. 11., s. 2; č. 24, 25. 12., s. 4.

Matiční ples, HP 25, 1910, č. 24, 25. 12., s. 4.

Ze „Studentstva turnovského“, HP 26, 1911, č. 4, 26. 2., s. 3.

Valná hromada Osvětového sboru turnovského, LP 26, 1911, č. 9, 16. 4., s. 2.

HRDÝ Jan, *Závěť pana Zikmunda Smiřického ze Smiřic a na Skalách atd. ze dne 7. března 1605*, HP 25, 1910, č. 8, 24. 4., s. 7–8; LP 25, 1910, č. 18, 7. 8., s. 6; č. 24, 6. 11., s. 6–7; LP 26, 1911, č. 5, 19. 2., s. 7; č. 6, 5. 3., s. 6–7.

Osobní [jmenování mimořádným profesorem], LP 26, 1911, č. 16, 16. 7., s. 4.

Výstava českých malířek v Turnově, LP 26, 1911, č. 17, 30. 7., s. 3.

Světelné obrazy [s Šimákovou přednáškou o Českém ráji], LP 26, 1911, č. 5, 19. 2., s. 3.

Vzácný nález, HP 27, 1912, č. 1, 14. 1., s. 5.

Nově za členy zdejšího odboru Klubu českých turistů, HP 27, 1912, č. 2, 28. 1., s. 3.

V příčině schodů na Pannu na Troskách, LP 27, 1912, č. 8, 7. 4., s. 4.

Diapozitivy O. K. Č. T. [s Šimákovou přednáškou Českým rájem], HP 27, 1912, č. 8, 28. 4., s. 4.

Umělecká výstava v Turnově, LP 27, 1912, č. 13, 14. 7., s. 2.

Vzácný nález archivní, HP 27, 1912, č. 14, 28. 7., s. 5.

Na svatováclavský dar Ú. M. Š. [J. V. Šimák, Václav Šimák], HP 27, 1912, č. 23, 8. 12., s. 3–4.

Vzácná vikariátní knihovna v Libuni, LP 27, 1912, č. 28, 29. 12., s. 4.

Z odboru K. Č. T. v Turnově, LP 28, 1913, č. 3, 2. 2., s. 3–4.

III. konference Cizinecké komise jičínské se zástupci samosprávy, HP 28, 1913, č. 7, 13. 4., s. 3.
Dar, HP 28, 1913, č. 14, 27. 7., s. 4.
Dramatická práce z turnovských motivů [Štajnsnajdři, A. Horáková], HP 28, 1913, č. 15, 10. 8., s. 4.
Hra z dějin města Turnova [Štajnsnajdři A. Horákové], HP 28, 1913, č. 21, 9. 11., s. 3–4.
Výstavka kreseb, maleb a reliéfů Konstantina Buška, HP 28, 1913, č. 14, 27. 7., s. 6.
Výstavka ve Vlastibořicích, HP 28, 1913, č. 15, 10. 8., s. 5.
K provedení „Štajnsnajdři“, LP 28, 1913, č. 24, 2. 11., s. 3.
Oslava padesátých narozenin našeho starosty města a okresu p. Mag. Ph. Josefa Radského, HP 29, 1914, č. 5, 8. 3., s. 3–4. [též J. Pekař]
Turistická poptavárna Václ. Kudrnáče v Turnově, HP 29, 1914, č. 19, 11. 10., s. 10.
Dr. A. P. [PAŘÍZEK Antonín], *Poslední debut. Vzpomínka*, HP 30, 1915, č. 20, 24. 10., s. 1–3.
[Studentstvo turnovské]
MIZERA František, *Starobylá osada v okolí*, HP 31, 1916, č. 6, 26. 3., s. 5.
Schůze okresního zastupitelstva mnichovohradištského [za rok 1916], HP 32, 1917, č. 3, 21. 8., s. 3.
Fond k bádání o objev a výzkum pravěkých sídel v okresu mnichovohradištském, HP 32, 1917, č. 3, 28. 1., s. 3–4.
Rozvoj turistiky v Českém ráji, HP 33, 1918, č. 9, 3. 3., s. 1.
[KUDRNÁČ Václav], *Turnovští vynikající rodáci. František Tázler*. Dle Dra Phil. J. Šimáka, c. k. univerzitního profesora, HP 33, 1918, č. 7, 17. 2., s. 2, č. 8, 24. 2., s. 2, č. 9, 3. 3., s. 2.
PAŘÍZEK Antonín, *Starý Turnov*, HP 33, 1918, č. 11, 17. 3., s. 1–2.
DRBOHLAV Josef, *Škola a turistika*, HP 33, 1918, č. 16, 21. 4., s. 1–2.
Hospodářská správa sirotčince, HP 33, 1918, č. 19, 12. 5., s. 3.
Z archivu turnovského. Kdo stavěl roku 1664 „boží hrob“ v chrámu Páně sv. Mikuláše? – Pěstování a požívání ryb na Turnovsku, HP 33, 1918, č. 30, 28. 7., s. 2.
J. B. K., *Slovensku* [byly věnovány dva večery v turnovském divadle], HP 33, 1918, č. 46, 16. 11., s. 2.
J. B. K., *Bílé hory* [vzpomněla místní organizace České Státoprávní Demokracie přednáškou univ. prof. Dra J. V. Šimáka], HP 33, 1918, č. 46, 16. 11., s. 2.
Cena Tylova paní Abigail Horákové [za hru Prstýnek], HP 33, 1918, č. 50, 15. 12., s. 3.
Zachovejme významné a krásné památky v našem kraji „českém ráji“, HP 34, 1919, č. 24, 15. 6., s. 3–4.
Budiž světlo, HP 34, 1919, č. 40, 28. 9., s. 2–3.
Zříceninám a významným památkám v našem „českém ráji“, HP 34, 1919, č. 40, 28. 9., s. 3.
Schůze obecního zastupitelstva turnovského [29. 3. 1920], HP 35, 1920, č. 14, 4. 4., s. 3. [udělení čestného občanství]
[KUDRNÁČ Václav], *Zápisky ze života Josefa Baudyše, měšťana z Turnova* (pokračování), HP 35, 1920, č. 17, 25. 4., s. 5.
Schůze obecního zastupitelstva turnovského [22. 6. 1920], HP 35, 1920, č. 26, 27. 6., s. 2. [udělení čestného občanství]
Univerzitní profesor Dr. Ph. Josef Šimák padesátníkem, HP 35, 1920, č. 34, 22. 8., s. 3.
Projev díky za udělení čestného občanství města Turnova, HP 35, 1920, č. 39, 3. 10., s. 2. [též J. Pekař]
Schůze obecního zastupitelstva turnovského [29. 9. 1920], HP 35, 1920, č. 40, 10. 10., s. 1–2.
[Pekařovo a Šimákovo poděkování udělení čestného občanství]
Projev díky pana Dra. Šimáka, HP 35, 1920, č. 40, 10. 10., s. 3.
Osobní [jmenován řádným profesorem], HP 36, 1921, č. 19, 30. 4., s. 3.
XVII. *schůze okresní správní komise v Turnově* [2. 2. 1922], HP 37, 1922, č. 7, 12. 2., s. 3.
KUDRNÁČ Václav, *Panu pisateli Zaslána v „Rodném kraji“ č. 5 ze dne 3. února a pisateli anonymního dopisu ze dne 26. ledna t. r.*, HP 37, 1922, č. 7, 12. 2., s. 4–5.
„Malá diva“ [Abigail Horákové], HP 37, 1922, č. 12, 19. 3., s. 2–3.
Drábovna u Malé Skály, HP 37, 1922, č. 37, 10. 9., s. 6.
XXIV. *schůze okresní správní komise v Turnově* [12. 10. 1922], HP 37, 1922, č. 43, 22. 10., s. 3.
„Od Ještěda k Troskám“, HP 37, 1922, č. 43, 22. 10., s. 4.
Vlastivědného sborníku českého severu Od Ještěda k Troskám [vydána čísla 2 a 3], HP 37, 1922, č. 53, 31. 12., s. 4.
Významné jubileum [50 let Studentstva turnovského], HP 38, 1923, č. 30, 27. 7., s. 3.

BONHARD Josef, *Kapitola historická* [Studentstva turnovského], HP 38, 1923, č. 32, 10. 8., s. 1–2.
 PAŘÍZEK Antonín, *Poslední debut*, HP 38, 1923, č. 32, 10. 8., s. 3.
Jubilejní revue „stud. Turn.“, HP 38, 1923, č. 31, 3. 8., s. 4.
 KOPAL Josef, *Jubileum 50-letého trvání spolku „Studentstva turnovského“*, HP 38, 1923, č. 34, 24. 8., s. 1–2.
Z ředitelství státní reálky v Turnově, HP 39, 1924, č. 2, 11. 1., s. 3.
Výstava Českého ráje v Turnově 1925, HP 39, 1924, č. 14, 4. 4., s. 1–2.
Sbor skautů „Českého ráje“, HP 39, 1924, č. 38, 19. 9., s. 10.
 Pořadatelský výbor Okr. osv. sboru, *Oslava 500letého výročí smrti Jana Žižky z Trocnova*, HP 39, 1924, č. 40, 3. 10., s. 1; č. 41, 10. 10., s. 3.
 J., *Plenární schůze Okresního osvětového sboru v Turnově*, HP 39, 1924, č. 43, 24. 10., s. 4–5.
Soutěž na plakát krajské výstavy v Turnově, HP 39, 1924, č. 40, 3. 10., s. 4.
Výsledek soutěže na plakát krajské výstavy, HP 39, 1924, č. 49, 5. 12., s. 3.
Výstavní drobtý, HP 40, 1925, č. 7, 13. 2., s. 3.
Krajská výstava v Turnově 1925, HP 40, 1925, č. 7, 13. 2., s. 3–4.
 Dr. Ph. J. V. Šimák, HP 40, 1925, č. 7, 13. 2., s. 4.
 KOŠEK Jan, *Jednatelská zpráva OKČST v Turnově*, HP 40, 1925, č. 11, 13. 3., s. 4.
Kulturní oddělení krajské výstavy, HP 40, 1925, č. 29, 17. 7., s. 2–3.
 -ae-, *Kulturní oddíly turnovské výstavy*, HP 40, 1925, č. 30, 24. 7., s. 1–2.
Matiční dny v Turnově 25. a 26. července [Ústřední matice školské], HP 40, 1925, č. 31, 31. 7., s. 4–5.
 [Výstavní věstník]. *Výšivky a kroje z Turnovska. V kulturním oddělení naší výstavy*, HP 40, 1925, č. 31, 31. 7., s. 5–6.
Sklářský písek na Maloskalsku, HP 40, 1925, č. 46, 13. 11., s. 3.
Městská rada [schůze 4. 1. 1926], HP 41, 1926, č. 2, 8. 1., s. 3–4.
Okresní osvětový sbor v Turnově památce Otce národa, HP 41, 1926, č. 19, 7. 5., s. 1.
 B. P., *Z oslav Palackého*, HP 41, 1926, č. 20, 14. 5., s. 1.
 jrš [JIROŠ Josef], *A ještě parky, lidé, kytičky (Dodatek k všehochuti z 23. č. Hlasů Pojiz.)*, HP 41, 1926, č. 24, 11. 6., s. 1.
Likvidace K. V. T. 1925 (Závěrečná schůze výboru krajské výstavy [turnovské]), HP 41, 1926, č. 25, 18. 6., s. 5–6.
Schůze rady městské [18. 1. 1927], HP 42, 1927, č. 5, 28. 1., s. 3–4.
Schůze rady městské [9. 3. 1927], HP 42, 1927, č. 12, 18. 3., s. 3–4.
Šimákova stezka, HP 42, 1927, č. 13, 25. 3., s. 2.
Schůze městské rady [22. 3. 1927], HP 42, 1927, č. 14, 1. 4., s. 2–3.
 B. P., *Zajímavý objev*, HP 42, 1927, č. 23, 3. 6., s. 4.
XXX. schůze obecního zastupitelstva [14. 6. 1927], HP 42, 1927, č. 25, 17. 6., s. 4. [též J. Boháček]
Ze schůze okr. správní komise [23. 6. 1927], HP 42, 1927, č. 29, 15. 7., s. 4–5.
Výstava turnovského díla, HP 42, 1927, č. 30, 22. 7., s. 1–2.
Schůze městské rady [2. 8. 1927], HP 42, 1927, č. 32, 5. 8., s. 4–5.
Šimákova turistická stezka, HP 42, 1927, č. 43, 21. 10., s. 8.
Velikonoční výstava Turnovského díla, HP. PL 43, 1928, č. 16, 13. 4., s. 1.
Slavnost otevření Šimákovy turistické stezky, HP 43, 1928, č. 33, 10. 8., s. 5.
 J. Bý, *Šimákova stezka*, HP 43, 1928, č. 34, 17. 8., s. 1–2.
 Jrš [JIROŠ Josef], *Slavnostní otevření Šimákovy turistické stezky*, HP 43, 1928, č. 37, 7. 9., s. 5.
Z okrašlovacího spolku [Šimákův příspěvek], HP 43, 1928, č. 41, 5. 10., s. 3–4.
 DRBOHLAV Karel, *Kalendář Turnovska*, HP 43, 1928, č. 52, 21. 12., s. 4–5 a HP 44, 1929, č. 14, 5. 4., s. 4 [J. Pekař], č. 30, 26. 7., s. 6, č. 32, 9. 8., s. 5 a č. 33, 16. 8., s. 5 [J. V. Šimák], č. 48, 29. 11., s. 8 [Josef Šimák].
Z Okrašlovacího spolku, HP 44, 1929, č. 6, 8. 2., s. 3.
Městský regulační sbor v Turnově, HP 44, 1929, č. 6, 8. 2., s. 4.
Schůze městské rady [14. 2. 1929], HP 44, 1929, č. 8, 22. 2., s. 3–4.
Valná schůze Okresního osv. sboru, HP 44, 1929, č. 10, 8. 3., s. 4–5.
 -k., *Z učitelské jednoty okr. turnovského*, HP 44, 1929, č. 13, 29. 3., s. 3. [univerzitní vlastivědný kurz]
 J. O. [VIK Karel], *Neuvěřitelné!* HP 44, 1929, č. 17, 26. 4., s. 3. [Šimákova stezka]
 NÁLEVKVA Jan, [V 17. čís. H. P. pod heslem: Neuvěřitelné!...], HP 44, 1929, č. 18, 3. 5., s. 3–4.

J. O.-VIK Karel, *Neuvěřitelné*, HP 44, 1929, č. 20, 17. 5., s. 5.
Prázdninové univerzitní extenze v Turnově [13.–18. 7. 1929], HP 44, 1929, č. 20, 17. 5., s. 2.
Prázdninové univerzitní extenze v Turnově, HP 44, 1929, č. 22, 31. 5., s. 1–2.
Univerzitní extenze v Turnově. Od 8.–13. července 1929, HP 44, 1929, č. 27, 4. 7., s. 1–2.
Univerzitní extenze, HP 44, 1929, č. 28, 12. 7., s. 2.
Výstava kamenářství a příbuzných odvětví v Turnově r. 1930, HP 44, 1929, č. 49, 6. 12., s. 3.
KNOB Jan, *Krajinský tisk a regionalismus*, HP 44, 1929, č. 51, 20. 12., s. 1.
Schůze okr. výboru turnovského [11. 12. 1929], HP 44, 1929, č. 52, 27. 12., s. 3. [inventarizace a popis roubených lidových staveb]
Dary, HP 45, 1930, č. 2, 10. 1., s. 2.
Schůze městské rady [21. 1. 1930], HP 45, 1930, č. 5, 31. 1., s. 4.
Prezidiální sdělení [přednesené ve schůzi obec. zastupitelstva 31. 1. 1930], HP 45, 1930, č. 6, 7. 2., s. 4.
První česká přednáška v lidové síni liberecké radnice, HP 45, 1930, č. 7, 14. 2., s. 7.
Schůze městské rady [11. 2. 1930], HP 45, 1930, č. 8, 21. 2., s. 3. [bourání barokní kašny ve Skálově ulici]
Z Okrašlovacího spolku v Turnově, HP 45, 1930, č. 9, 28. 2., s. 3.
Nespěchejte s bouráním barokní kašny ve Skálově ulici, HP 45, 1930, č. 9, 28. 3., s. 3.
Schůze městské rady [25. 2. 1930], HP 45, 1930, č. 10, 6. 3., s. 3–4.
Schůze městské rady [11. 3. 1930], HP 45, 1930, č. 12, 21. 3., s. 3–4.
Schůze městské rady [10. 6. 1930], HP 45, 1930, č. 25, 20. 6., s. 2–3.
Městská rada; Přátelský večer [Šimákovy narozeniny], HP 45, 1930, č. 31, 1. 8., s. 2.
Přátelský večer, HP 45, 1930, č. 31, 1. 8., s. 2.
Přátelský večer, HP 45, 1930, č. 32, 8. 8., s. 2.
Přednášku o díle Dr. J. V. Šimáka, HP 45, 1930, č. 32, 8. 8., s. 2.
WIRTH Zdeněk, *Dr. J. V. Šimák (1870–1930)*, HP 45, 1930, č. 33, 14. 8., s. 1.
Přátelský večer, HP 45, 1930, č. 33, 14. 8., s. 2.
Přednášku o díle Dr. J. V. Šimáka, HP 45, 1930, č. 33, 14. 8., s. 2.
Univ. prof. Dr. J. Pekař, HP 45, 1930, č. 33, 14. 8., s. 2.
Oslavy 60. narozenin univ. prof. Ph. Dra. J. V. Šimáka, HP 45, 1930, č. 34, 22. 8., s. 3.
Chybná režie [k témuž], HP 45, 1930, č. 34, 22. 8., s. 3–4.
PROKOP Boh., *Slovo o dřevěných stavbách na Turnovsku*, HP 45, 1930, č. 34, 22. 8., s. 1.
Schůze městské rady [26. 8. 1930], HP 45, 1930, č. 36, 5. 9., s. 3.
Deset let okresního osvětového sboru v Liberci, HP 45, 1930, č. 38, 19. 9., s. 7.
Zpráva Turnovského díla, výtvarného odboru okres. sboru osvětového v Turnově, HP 45, 1930, č. 49, 28. 11., s. 4.
Ri, *Staré „Studentské taneční zábavy“*, HP 45, 1930, č. 52, 24. 12., s. 1–2.
Schůze městské rady [30. 12. 1930], PL 46, 1931, č. 2, 9. 1., s. 3.
jrš [JIROŠ Josef], *Vzpomínkový večer k sedmdesátce Dra. V. Šolce st.*, PL 46, 1931, č. 3, 16. 1., s. 3.
Zpráva o výsledcích kamenářské výstavy v r. 1930, PL 46, 1931, č. 4, 23. 1., s. 3.
Okresní osvětový sbor v Turnově, PL 46, 1931, č. 5, 30. 1., s. 3. [oslavy 60. nar. J. V. Šimáka a J. Pekaře]
Schůze Turnovského Díla, PL 46, 1931, č. 14, 3. 4., s. 3.
Muzejní spolek pro Turnov a okolí, PL 46, 1931, č. 14, 3. 4., s. 3. [Šimáková přednáška Turnov 1643–1648]
Ze starého Turnova, PL 46, 1931, č. 16, 17. 4., s. 4.
Kulturní svátek Turnova [Turnovské Dílo, výstava Miloše Votrubce], PL 46, 1931, č. 21, 22. 5., s. 3.
JIROŠ J. A., *Jan Nálevla Vřesnický*, PL 46, 1931, č. 22, 29. 5., s. 3.
Schůze městské rady [14. 7. 1931], PL 46, 1931, č. 29, 17. 7., s. 2–3.
Schůze městské rady [13. 10. 1931], PL 46, 1931, č. 42, 16. 10., s. 4.
F. K. [KŘELINA František], *Šťastný kraj*, PL 46, 1931, č. 51, 18. 12., s. 1. [též J. Pekař]
-er, *Kroužek rodáků a přátel turnovských v Praze*, PL 47, 1932, č. 1, 1. 1., s. 2.
Ze starého Turnova, PL 47, 1932, č. 2, 8. 1., s. 3–4.
VIK Karel, *Regionalismus v umění* [Turnovské Dílo], PL 47, 1932, č. 13, 25. 3., s. 1–2.
Muzeum pro Turnov a okolí, PL 47, 1932, č. 13, 25. 3., s. 3.

Společnost kamenářského průmyslu, PL 47, 1932, č. 14, 1. 4., s. 4.
Tyršův pomník v Turnově, PL 47, 1932, č. 14, 1. 4., s. 2–3.
Turnovská promoce, PL 47, 1932, č. 26, 24. 6., s. 2.
Návštěva městské obrazárny a výstavy [Turnovského] Díla v Turnově, PL 47, 1932, č. 33, 12. 8., s. 3.
Schůze městské rady, dne 19. srpna, PL 47, 1932, č. 35, 26. 8., s. 2–3.
Tyršův pomník v Turnově, PL 47, 1932, č. 37, 9. 9., s. 8.
Slavnost odhalení pomníku tvůrci Sokolstva Dr. Mír. Tyršovi v Turnově, PL 47, 1932, č. 39, 23. 9., s. 4.
 NESVADBA Josef, *Tyršovy oslavy v Turnově*, PL 47, 1932, č. 39, 23. 9., s. 9.
Literární matinée [věnované památce Jaroslava Vrchlického], PL 47, 1932, č. 39, 23. 9., s. 2.
Literární matinée [věnované památce Jaroslava Vrchlického], PL 47, 1932, č. 40, 30. 9., s. 4.
Pohřeb zdejšího továrníka Josefa Boháčka, PL 47, 1932, č. 45, 4. 11., s. 4.
Poděkování [† J. Boháčka], PL 47, 1932, č. 45, 4. 11., s. 12.
Soupis knihovny libušské [Antonína Marka; J. V. Šimák předložil III. třídě ČAVU], PL 47, 1932, č. 48, 25. 11., s. 3.
Padesát let městské spořitelny, PL 48, 1933, č. 1, 5. 1., s. 3.
Činnost Turnovského díla, PL 48, 1933, č. 2, 13. 1., s. 3.
Almanach Padesát let městské spořitelny, PL 48, 1933, č. 4, 27. 1., s. 1–3.
 Dr. P. [PAŘÍZEK Antonín?], *Starý Turnov mizí*, PL 48, 1933, č. 6, 10. 2., s. 3.
Almanach, vydaný měst. spořitelnou turnovskou, PL 48, 1933, č. 15, 14. 4., s. 4.
Výstava Konstantina Buška, PL 48, 1933, č. 23, 9. 6., s. 1.
Průvodce výstavou student. památek [Studentstvo turnovské], PL 48, 1933, č. 31, 4. 8., s. 3.
Jubilejní rok Studentstva turnovského, PL 48, 1933, č. 33, 18. 8., s. 2–3.
 PAŘÍZEK [Antonín], *Kde je Český ráj*, PL 48, 1933, č. 33, 18. 8., s. 1.
Uznání činnosti Studentstva turnovského, PL 48, 1933, č. 48, 1. 12., s. 3.
 KNOB Jan, *O krajinou kulturu v novém roce. Skutečný regionalismus*, PL 49, 1934, č. 1, 5. 1., s. 1.
 KŘELINA František, *O Valdštejnovu výstavu*, PL 49, 1934, č. 1, 5. 1., s. 1.
Rozhovor s mistrem Karlem Vikem, PL 49, 1934, č. 2, 12. 1., s. 1.
Jednatelská zpráva Turnovského Díla za r. 1933, PL 49, 1934, č. 3, 19. 1., s. 2–3.
Kroužek rodáků turnovských v Praze [pomník A. Markovi], PL 49, 1934, č. 4, 26. 1., s. 2.
Kroužek rodáků turnovských v Praze [pomník A. Markovi], PL 49, 1934, č. 9, 2. 3., s. 2.
Kroužek rodáků turnovských v Praze, PL 49, 1934, č. 11, 16. 3., s. 2.
Muzejní spolek pro Turnov a okolí [Šimákova přednáška], PL 49, 1934, č. 13, 30. 3., s. 3.
 A. A. V., *Před sedmdesáti lety*, PL 49, 1934, č. 14, 6. 4., s. 3.
Kroužek rodáků turnovských v Praze, PL 49, 1934, č. 15, 13. 4., s. 3.
 HAVLAS Láďa, *Drahoňovského Libušský jemnostpán*, PL 49, 1934, č. 18, 4. 5., s. 1–2.
 MUSLEROVÁ Jindřiška, *Po odevzdání pomníku P. Ant. Marka na Vyšehradském hřbitově*, PL 49, 1934, č. 19, 11. 5., s. 2.
Husův památník v Klokočí, PL 49, 1934, č. 20, 19. 5., s. 5.
Souborná výstava malířského díla Jana Prouška, PL 49, 1934, č. 23, 8. 6., s. 2.
Prouškova výstava, PL 49, 1934, č. 24, 15. 6., s. 3.
 KNOB Jan, *Poučení ze dvou výstav*, PL 49, 1934, č. 29, 20. 7., s. 1–2.
Dokladem nevěcné polemiky, PL 49, 1934, č. 31, 3. 8., s. 2–3.
 KNOB Jan, *Ještě „Poučení ze dvou výstav“ [citovány dopisy J. V. Šimáka a Karla Vika]*, PL 49, 1934, č. 35, 31. 8., s. 1–2.
Odpověď na útoky Nár. Zájmu, PL 49, 1934, č. 35, 31. 8., s. 4.
Dopis z Ameriky [Livingstone Porter J. V. Šimákovi], PL 49, 1934, č. 35, 31. 8., s. 3.
Schůze městské rady [14. 9. 1934], PL 49, 1934, č. 38, 21. 9., s. 2–3.
 KNOB Jan, *Odpověď p. řediteli Karčovi*, PL 49, 1934, č. 38, 21. 9., s. 3.
Letošní oslavy 28. října v Turnově, PL 49, 1934, č. 44, 2. 11., s. 3. [Šimákova řeč]
Jednatelská zpráva Turnovského Díla za rok 1934, PL 50, 1935, č. 3, 18. 1., s. 3.
Stálý oslavný výbor Dra Frant. Lad. Riegra, PL 50, 1935, č. 4, 25. 1., s. 3.
Neodborné pátrání v Přáslavicích, PL 50, 1935, č. 15, 12. 4., s. 1.
Přednáška univ. prof. Dr. J. V. Šimáka [O počátcích dějin Brodska a Ž. Brodu, 20. 4. 1935], PL 50, 1935, č. 15, 12. 4., s. 9.

Přednáška univ. prof. Dra Šimáka [Železnobrodsko], PL 50, 1935, č. 17, 26. 4., s. 9.
 KNOB Jan, *S rozhlasem do Českého ráje*, PL 50, 1935, č. 22, 31. 5., s. 1–2.
Fortunáta Durycha dvouletého výročí narození [vzpomenuto 31. 5.], PL 50, 1935, č. 23, 7. 6., s. 3–4.
Oslava 15let[ého] trvání okresního muzea Karoliny Světlé v Českém Dubě [16. 6. 1935], PL 50, 1935, č. 24, 14. 6., s. 7. [Šimákova předn. Z dějin českodubských]
Slavnost 15letí muzea Karoliny Světlé v Čes. Dubě, PL 50, 1935, č. 25, 21. 6., s. 1.
 VIK Karel, *Rozhlas z Českého ráje*, PL 50, 1935, č. 26, 28. 6., s. 1.
[poděkování za kondolence k ř Josefa Roštejnského], PL 50, 1935, č. 31, 2. 8., s. 12.
K výzkumu prof. Dr. J. V. Šimáka [na Hruboskalsku], PL 50, 1935, č. 35, 30. 8., s. 2.
Max Křepinský šedesátníkem, PL 50, 1935, č. 41, 11. 10., s. 2.
Schůze obecního zastupitelstva [20. 11. 1935], PL 50, 1935, č. 47, 22. 11., s. 3–4. [pojmenování ulic]
K pojmenování turnovských ulic, PL 50, 1935, č. 47, 22. 11., s. 5.
Tisková oprava, PL 50, 1935, č. 48, 29. 11., s. 3. [reakce na stat' K pojmenování ulic]
Osobní [J. V. Šimák konzervátorem], PL 51, 1936, č. 7, 14. 2., s. 2.
Kroužek rodáků z Turnova a okolí, PL 51, 1936, č. 12, 20. 3., s. 2.
 -ka-, *Sbor pro postavení pomníku Václavu Budovci z Budova [v Mnichově Hradišti]*, PL 51, 1936, č. 14, 3. 4., s. 8–9.
Libuň v Praze. – Kroužek rodáků a přátel Libuně a okolí v Praze, PL 51, 1936, č. 18, 30. 4., s. 6.
Půl století Sokolem, PL 51, 1936, č. 24, 12. 6., s. 10.
Procházka výstavou Bývalý Turnov, PL 51, 1936, č. 28, 10. 7., s. 2.
Kroužek učít. penzistů z Turnova a okolí, PL 51, 1936, č. 33, 14. 8., s. 2.
Výstava katolického tisku zahájena, PL 51, 1936, č. 34, 21. 8., s. 2.
Školám okresu turnovského, PL 51, 1936, č. 43, 23. 10., s. 4.
25 let knihtiskárny Müller a spol. v Turnově, příloha k PL 51, 1936, č. 44, 30. 10., nestr.
 L., *Rozmluva se starým dubem*, PL 51, 1936, č. 46, 13. 11. s. 3.
Ze zasedání okresního zastupitelstva v Mnichově Hradišti [11. 11. 1936], PL 51, 1936, č. 48, 27. 11., s. 9.
 -ka-, *Pomník Václava Budovce z Budova*, PL 51, 1936, č. 50, 11. 12., s. 8.
Záchrana zámku Humprechta, PL 52, 1937, č. 1, 1. 1., s. 1.
Kroužek rodáků z Turnova a okolí v Praze, PL 52, 1937, č. 8, 19. 2., s. 3. [Šimákova přednáška 10. 2.]
Muzejní spolek pro Turnov a okolí, PL 52, 1937, č. 13, 26. 3., s. 2.
Kroužek učít. penzistů z Turnova a okolí, PL 52, 1937, č. 16, 16. 4., s. 2.
Okresní muzejní spolek [v Mnichově Hradišti], PL 52, 1937, č. 9, 26. 2., s. 5.
Výbor okres. muzej. spolku [v Mnichově Hradišti], PL 52, 1937, č. 13, 26. 3., s. 7.
Oslavy 600 trvání Bělé p. Bezd., PL 52, 1937, č. 17, 23. 4., s. 5.
Okresní muzejní spolek, PL 52, 1937, č. 20, 14. 5., s. 5.
Šimákova stezka na Kozákově, PL 52, 1937, č. 27, 2. 7., s. 4.
 D., *Šimákova stezka v naprostém pořádku*, PL 52, 1937, č. 30, 23. 7., s. 2.
Hold umění v Rovensku pod Troskami, PL 52, 1937, č. 36, 3. 9., s. 3.
 MÜLLER V[áclav], *Jak mně Vrchlický pomohl*, PL 52, 1937, č. 39, 24. 9., s. 1–2.
Schůze městské rady [turnovské 17. 9.], PL 52, 1937, č. 39, 24. 9., s. 2.
Tryzna za zesnulého prezidenta Osvoboditele T. G. Masaryka, PL 52, 1937, č. 40, 1. 10., s. 2.
 [Šimákova řeč]
 HEPTNER Otakar, *Český ráj ve sborníku Dr. J. Kořenského*, PL 52, 1937, č. 41, 8. 10., s. 1.
Kroužek rodáků z Turnova a okolí v Praze [schůze 17. 11. 1937], PL 52, 1937, č. 48, 26. 11., s. 2.
Od Ještěda k Troskám, PL 52, 1937, č. 48, 26. 11., s. 3.
 KŘELINA František, *Opomíjená turistická zvláštnost*, PL 52, 1937, č. 50, 10. 12., s. 1–2.
Propagační film Českého ráje, PL 52, 1937, č. 50, 10. 12., s. 1–2.
Výstava Českého ráje v Praze r. 1938, PL 53, 1938, č. 3, 14. 1., s. 1.
Od Ještěda k Troskám, PL 53, 1938, č. 4, 21. 1., s. 2.
Schůze městské rady [21. 1. 1938], PL 53, 1938, č. 5, 28. 1., s. 2.
Rodáci turnovští, PL 53, 1938, č. 12, 18. 3., s. 3.
Pomník Václavu Budovci z Budova v Mn. Hradišti, PL 53, 1938, č. 21, 20. 5., s. 5.
Historikova návštěva v Semilech, PL 53, 1938, č. 22, 27. 5., s. 6.
Budovcův pomník v Mnichově Hradišti, PL 53, 1938, č. 28, 15. 7., s. 5.

VEJVARA Josef, *Jak to bylo před 50 lety*, PL 53, 1938, č. 29, 22. 7., s. 1–2.
Slavnostní odhalení Budovcova pomníku v Mnichově Hradišti, PL 53, 1938, č. 29, 22. 7., s. 5.
Archeologický výzkum Kozákova, PL 53, 1938, č. 31, 5. 8., s. 3.
Schůze městské rady [29. 7. 1938], PL 53, 1938, č. 31, 5. 8., s. 3.
Rodáci z Turnova a okolí, PL 53, 1938, č. 52, 23. 12., s. 4.
Kroužek učít. penzistů z Turnova, PL 53, 1938, č. 37, 16. 9., s. 2.
Od Ještěda k Troskám, PL 53, 1938, č. 49, 13. 12., s. 1.
Kronika turnovského divadla, PL 54, 1939, č. 12, 10. 2., s. 4.
Schůze turnovské městské rady [6. 3. 1939], PL 54, 1939, č. 21, 14. 3., s. 3.
Dr. J. V. Šimák, PL 54, 1939, č. 22, 17. 3., s. 3.
Duchovní statky, PL 54, 1939, č. 24, 24. 3., s. 1.
Týden práce na Turnovské radnici, PL 54, 1939, č. 26, 31. 3., s. 3.
Svěcení kostelíčka sv. Václava v Bukovině, PL 54, 1939, č. 75, 22. 9., s. 4.
Svěcení kostelíku na rohozecké Bukovině, PL 54, 1939, č. 78, 3. 10., s. 2.
Téměř 700 let od založení Turnova, PL 55, 1940, č. 18, 5. 3., s. 1.
KINSKÝ Karel, *Turnov před 140 roky (v podání různých kronikářů)*, PL 55, 1940, č. 19, 8. 3., s. 1.
Jubileum významného Turnovana [J. V. Šimáka], PL 55, 1940, č. 20, 12. 3., s. 2.
MAIŠAIDR František, *Rodáci z Turnova a okolí*, PL 55, 1940, č. 24, 29. 3., s. 3.
SEZIMA J., *Mnichovo Hradiště – město Budovcovo*, PL 55, 1940, č. 28, 12. 4., s. 2.
zk, *Péče o památky v okrese turnovském*, PL 55, 1940, č. 30, 19. 4., s. 4.
HEPTNER Otakar, *Výročí hradu Frýdštejna*, PL 55, 1940, č. 33, 1. 5., s. 1–2.
Okresní muzeum v Sobotce, PL 55, 1940, č. 37, 21. 5., s. 3.
Květnové dvojčíslo Radostné studánky, PL 55, 1940, č. 38, 24. 5., s. 3.
J. S., *Péče o památky*, PL 55, 1940, č. 42, 7. 6., s. 3.
Vykopávky v Příšovicích, PL 55, 1940, č. 45, 18. 6., s. 2.
Šimákovy oslavy v Turnově, PL 55, 1940, č. 55, 23. 7., s. 2.
Kulturu kraje, PL 55, 1940, č. 56, 26. 7., s. 1.
70 let univ. profesora Dr. J. V. Šimáka, PL 55, 1940, č. 60, 9. 8., s. 1–2. [Otokar HEPTNER, *K historikovu jubileu (K 15. srpnu)*, s. 1; Jan KNOB, *Pan profesor doma*, s. 1; Alois SVOBODA, *PhDr. J. V. Šimák a Mnichovohradištsko*, s. 2.]
[POLÁK Jan], *J. V. Šimák a turnovské muzeum (Úryvek ze studie Jana Poláka ze sborníku, který vydalo město Turnov k historikovu jubileu)*, PL 55, 1940, č. 62, 16. 8., s. 1.
(foto), *Jubilejní medaile vydaná před desíti lety k šedesátinám Dr. J. V. Šimáka*, PL 55, 1940, č. 62, 16. 8., s. 1.
O životě a díle J. V. Šimáka, PL 55, 1940, č. 62, 16. 8., s. 2.
Oslavy 70. narozenin J. V. Šimáka v Turnově, PL 55, 1940, č. 62, 16. 8., s. 2.
Ze správy města Turnova (schůze městské rady dne 9. srpna 1940). Oslavy narozenin univ. prof. Dra Šimáka, PL 55, 1940, č. 62, 16. 8., s. 3.
Slavnostní schůze Pekařovy společnosti [13. 8. 1940], PL 55, 1940, č. 62, 16. 8., s. 5.
Mnichovo Hradiště J. V. Šimákovi, PL 55, 1940, č. 63, 20. 8., s. 2.
Sedmdesátiny prof. Dr. J. V. Šimáka, PL 55, 1940, č. 63, 20. 8., s. 2.
Bratr Jos. V. Šimák a sokolstvo, PL 55, 1940, č. 63, 20. 8., s. 4.
Kb [KNOB Jan], *Oslavy sedmdesátin historika J. V. Šimáka v Turnově*, PL 55, 1940, č. 64, 23. 8., s. 1.
Kb [KNOB Jan], *Rozhlasová reportáž o Turnově*, PL 55, 1940, č. 64, 23. 8., s. 2.
KNAP Josef – KŘELINA František, *Oslava Českého ráje*, PL 55, 1940, č. 65, 27. 8., s. 1.
-i-, *Profesor J. V. Šimák mezi junáky*, PL 55, 1940, č. 66, 30. 8., s. 1.
Záležitosti města Turnova. Schůze městské rady [30. 8. 1940], PL 55, 1940, č. 68, 6. 9., s. 3.
Šimákova výstava, PL 55, 1940, č. 71, 17. 9., s. 2.
Turnovsko v Praze, PL 55, 1940, č. 82, 25. 10., s. 3.
Ze správy města (Schůze městské rady dne 25. října), PL 55, 1940, č. 84, 1. 11., s. 3.
Pražské oslavy sedmdesátin historika Dr. J. V. Šimáka, PL 55, 1940, č. 84, 1. 11., s. 3.
MAIŠAIDR František, *Český ráj*, PL 55, 1940, č. 88, 15. 11., s. 5.
KOPECKÝ František, *Dějiny města Lomnice nad Popelkou (pokračování)*, PL 55, 1940, č. 93, 3. 12., s. 3–4.
Spolek rodáků a přátel města Turnova a jeho okolí v Praze, PL 55, 1940, č. 97, 17. 12., s. 2.

J. H., *Turnov v Praze r. 1941*, PL 56, 1941, č. 9, 31. 1., s. 4.
 KNOB Jan, *Pan profesor doma*, PL 56, 1941, č. 10, 4. 2., s. 1.
Historik Dr. J. V. Šimák naposled mezi svými, PL 56, 1941, č. 10, 4. 2., s. 2.
 [ROUBÍK František – PLÍHAL Josef], *Proslovy k pohřbu Dr. J. V. Šimáka v Turnově 3. února 1941*, PL 56, 1941, č. 11, 7. 2., s. 1–2.
Poslední cesta historika prof. Dr. J. V. Šimáka rodným městem, PL 56, 1941, č. 11, 7. 2., s. 2.
Dary k uctění památky ř univ. prof. Dr. J. V. Šimáka, PL 56, 1941, č. 11, 7. 2., s. 3.
Zprávy turnovských rodáků v Praze, PL 56, 1941, č. 11, 7. 2., s. 3.
Fotografické snímky z pohřbu univ. prof. Dra J. V. Šimáka, PL 56, 1941, č. 11, 7. 2., s. 3.
Nezapomínají na nás, PL 56, 1941, č. 11, 7. 2., s. 4.
Pohřbu univ. profesora Ph.Dr. J. V. Šimáka, PL 56, 1941, č. 11, 7. 2., s. 4.
 [Poděkování rodiny J. V. Šimáka], PL 56, 1941, č. 11, 7. 2., s. 8.
Žačka svému učiteli: Anna Václavíková, Za ř univ. prof. Dr. J. V. Šimákem [báseň], PL 56, 1941, č. 11, 7. 2., s. 4.
 KAMENICKÝ Jan, *K mým stykům s profesory Pekařem a Šimákem*, PL 56, 1941, č. 13, 14. 2., s. 1–2.
Rozhlasová reportáž o turnovském šperku a brusičské práci na Turnovsku, PL 56, 1941, č. 13, 14. 2., s. 3.
Ze správy města [schůze městské rady 7. 2. 1941]. *K počtě Dra Šimáka*, PL 56, 1941, č. 13, 14. 2., s. 3.
 J. N. [NESVADBA Josef], *Kroužek učitelských penzistů z Turnova a okolí*, PL 56, 1941, č. 13, 14. 2., s. 4.
K uctění památky univ. prof. PhDr. J. V. Šimáka, PL 56, 1941, č. 15, 21. 2., s. 2.
Zpěvácký spolek „Dvořák“ v Turnově, PL 56, 1941, č. 15, 21. 2., s. 2.
Schůze městského zastupitelstva [24. 2. 1941]. *Pocta ř Dr. J. V. Šimákovi*, PL 56, 1941, č. 17, 28. 2., s. 3.
Ruch v rodáckém spolku v Praze, PL 56, 1941, č. 19, 7. 3., s. 3. [tryzna za J. V. Šimáka]
 DUBSKÝ Antonín, *Církevní vyznamenání našich krajanů*, PL 56, 1941, č. 22, 18. 3., s. 2.
 J. H., *Březnový večer rodáckého spolku Turnovanů v Praze*, PL 56, 1941, č. 23, 21. 3., s. 2.
 KOPECKÝ František, *Vlakem ze Staré Paky do Turnova*, PL 56, 1941, č. 31, 22. 4., s. 1–2.
Za vzácným přítelem [V. Thořem], PL 56, 1941, č. 40, 23. 5., s. 3.
„Radostná studánka“ v druhém ročníku, PL 56, 1941, č. 49, 27. 6., s. 3.
Mistr Karel Vik konzervátorem Turnovska, PL 56, 1941, č. 53, 11. 7., s. 2.
 NÁHLOVSKÝ Josef, *Josef Drahoňovský (Vzpomínka k třetímu výročí smrti)*, PL 56, 1941, č. 55, 18. 7., s. 3.
 KOPECKÝ František, *Březinské zajímavosti*, PL 56, 1941, č. 58, 29. 7., s. 3–4.
 KOPECKÝ František, *Kostel sv. Jiří v Přáslavicích*, PL 56, 1941, č. 59, 1. 8., s. 3.
 KINSKÝ Karel, *Výtvarní umělci turnovského kraje (Část IV. – 18. stol. a zač. 19. stol.)*, PL 56, 1941, č. 68, 2. 9., s. 1; dtto (nejmenovaná část), PL 56, 1941, č. 72, 16. 9., s. 1.
 OTMAR Antonín, *Stoleté Sedmihorky*, PL 56, 1941, č. 77, 3. 10., s. 5.
Úmrtí [Ludmily Šimákové], PL 56, 1941, č. 82, 21. 10., s. 2.
 AMBROŽ Jindřich, *In memoriam Ludmily Šimákové*, PL 56, 1941, č. 83, 24. 10., s. 2.
Poděkování [rodiny Šimákovy], PL 56, 1941, č. 83, 24. 10., s. 2
 MACKOVÍK St., *Vzpomínka na Abigail Horákovou*, PL 56, 1941, č. 85, 31. 10., s. 1.
 HEPTNER Otakar, *S Adolfem Wenigem v Českém ráji*, PL 56, 1941, č. 85, 31. 10., s. 1.
 LUKÁŠ Ladislav, *Literární místopis Semilská. Malá Skála – Vranové*, PL 57, 1942, č. 2, 9. 1., s. 1–2.
Mnichovo Hradiště v rozhlasě, PL 57, 1942, č. 4, 16. 1., s. 2.
 HEPTNER Otakar, *Památce profesora J. V. Šimáka (K výročí úmrtí dne 30. ledna)*, PL 57, 1942, č. 8, 30. 1., s. 1.
K uctění památky Dr. J. V. Šimáka, PL 57, 1942, č. 8, 30. 1., s. 2.
 NESVADBA Josef, *Učitel – filozof (Památce řídicího učitele Karla Pelanta)*, PL 57, 1942, č. 26, 3. 4., s. 5.
 J. Ž., *Sedmdesátiny* [Marie Kraftové], PL 57, 1942, č. 64, 14. 8., s. 2.
 PODOBSKÝ Jaroslav, *O staré rovenské škole a jejích kantorech*, PL 57, 1942, č. 64, 14. 8., s. 4; č. 66, 21. 8., s. 4; č. 67, 25. 8., s. 2.
Ktová, PL 57, 1942, č. 98, 11. 12., s. 4.

DUBSKÝ Antonín, *Historický a umělecký popis chrámu sv. Trojice ve Bzí a kostelů starších*, PL 58, 1943, č. 2, 8. 1., s. 1–2; č. 4, 15. 1., s. 6.

Okresní spolek muzejní [Mnichovo Hradiště], PL 58, 1943, č. 16, 26. 2., s. 2.

O pohledech na město Turnov, PL 58, 1943, č. 50, 25. 6., s. 4.

PODOBSKÝ Jaroslav, *Kdo vytvořil sochy na valdštejnských mostech*, PL 58, 1943, č. 70, 3. 9., s. 3.

NV, *Z historie Hrubé Skály*, PL 58, 1943, č. 77, 28. 9., s. 2–3.

Okénko do minulosti, PL 58, 1943, č. 96, 3. 12., s. 2.

SVOBODA Alois, *O kostele v Kněžmostě*, PL 58, 1943, č. 100, 17. 12., s. 1–2.

PODOBSKÝ Jaroslav, *O rovenském kamenářství*, PL 59, 1944, č. 4, 14. 1., s. 4.

Osudy klavíru, na němž komponoval Ant. Dvořák, PL 59, 1944, č. 9, 1. 2., s. 2.

MÜLLER Václav, *Před sto lety*, PL 59, 1944, č. 10, 4. 2., s. 1–2.

Okresní spolek muzejní [v Mnichově Hradišti], PL 59, 1944, č. 12, 11. 2., s. 2.

VARCL Josef, *Přátelé starého Turnova*, PL 59, 1944, č. 14, 18. 2., s. 3.

FLODRMAN V., *Časopisecké krasobraní*, PL 59, 1944, č. 17, 29. 2., s. 2.

KOČÍ Josef, *Dějiny města Rovenska p. Tr.*, PL 59, 1944, č. 20, 10. 3., s. 5.

KOČÍ Josef, *Obvinění Václava Holana, varhaníka rovenského před právem městským*, PL 59, 1944, č. 26, 31. 3., s. 4.

MATOUŠEK Petr, *O dávném Kacanovsku a o Kozlovech*, PL 59, 1944, č. 57, 18. 7., s. 2.

BRADLECKÝ Jiří, *Kláster-Hradiště nad Jizerou (Vzpomínka k 800. výročí založení)*, PL 59, 1944, č. 82, 13. 10., s. 2.

HEPTNER Otakar, *Z osudů hradu Frýdštejna*, PL 59, 1944, č. 100, 15. 12., s. 1–2.

KOČÍ Josef, *Dopis pana Adama Jindř. Buška z 26. května 1668, týkající se Václava Karla Holana Rovenského*, PL 60, 1945, č. 8, 26. 1., s. 1–2.

JÍHLAVEC Jaroslav, *Lesu zdar! (Z dějin lesů na Mnichovohradištsku)*, PL 60, 1945, č. 12, 2. 2., s. 2.

PODOBSKÝ Jaroslav, *Z dějin chrámu Páně sv. Václava v Týně-Rovensku p. Trosk.*, PL 60, 1945, č. 12, 9. 2., s. 4–5.

KRUS Svatopluk, *Před velkým dílem přírody*, PL 60, 1945, č. 16, 23. 2., s. 3.

PODOBSKÝ Jaroslav, *Matouškovy „Paměti města Rovenska“*, PL 60, 1945, č. 18, 2. 3., s. 1–2.

KOČÍ Josef, *Paměti cechu tkalcovského v Rovensku pod Troskami*, PL 60, 1945, č. 20, 9. 3., s. 5, č. 21, 13. 3., s. 1–3, č. 22, 16. 3., s. 4, č. 23, 20. 3., s. 2–3, č. 25, 27. 3., s. 2, č. 26, 30. 3., s. 5.

Okresní spolek muzejní [v Mnichově Hradišti], PL 60, 1945, č. 22, 16. 3., s. 2.

Kulturní pohledy, PL 60, 1945, č. 24, 23. 3., s. 5.

Úmrtí vynikajícího pedagoga [Otokar Jirí Černý], PL 60, 1945, č. 26, 30. 3., s. 2.

Ze spolku rodáků turnovských v Praze, PL 60, 1945, č. 26, 30. 3., s. 3.

Výroční zpráva o činnosti spolku rodáků a přátel města Turnova a okolí v Praze za rok 1944 (od valné hromady 29. 3. 1944), PL 60, 1945, č. 26, 30. 3., s. 3.

Sobotectí v řádu piaristickém, PL 60, 1945, č. 26, 30. 3., s. 5.

Sobotectí na pražské univerzitě v letech 1658–1735, PL 60, 1945, č. 26, 30. 3., s. 5.

Turnov svému rodáku a čestnému občanu, PL 60, 1945, č. 56, 24. 8., s. 6.

PODOBSKÝ Jaroslav, *Turnovsko v literatuře*, PL 61, 1946, č. 11, 12. 7., s. 1; č. 12, 19. 7., s. 1.

KINSKÝ Karel, *O Durychově*, PL 61, 1946, č. 32, 6. 12., s. 3; č. 34, 20. 12., s. 1–2.

Časopis Společnosti přátel starožitností českých, PL 62, 1947, č. 1., 3. 1., s. 4.

PODOBSKÝ Jaroslav, *Z poezie J. V. Šimáka*, PL 62, 1947, č. 6, 7. 2., s. 1.

VIK Karel, *Poznámky k propagaci našeho kraje*, PL 62, 1947, č. 11, 14. 3., s. 1.

Ing. Ma, *Za vrchním lesním radou Leopoldem Angrem, ředitelem velkostatku v. v.*, PL 62, 1947, č. 14, 4. 4., s. 4.

O bývalých kašnách na náměstí [v Turnově], PL 62, 1947, č. 35, 12. 9., s. 2.

KINSKÝ Karel, *O Mariánském náměstí*, PL 62, 1947, č. 38, 3. 10., s. 1–2.

KINSKÝ Karel, *O Mariánském náměstí*, PL 62, 1947, č. 41, 24. 10., s. 2.

jp [PELIKÁN Josef?], *Dr. Josef Šimák, Historický zeměpis Čech*, PL 62, 1947, č. 41, 24. 10., s. 5.

jp [PELIKÁN Josef?], *Společnost přátel starožitností českých*, PL 62, 1947, č. 41, 24. 10., s. 5.

VARCL Josef, *Dějinné počátky Českého ráje* [Jan Filip], PL 62, 1947, č. 49, 19. 12., s. 2.

„Nezapomenutelní z Turnovska“, PL 63, 1948, č. 4, 23. 1., s. 4.

Ohrožení krás Českého ráje, PL 63, 1948, č. 6, 6. 2., s. 2.

Z Klubu českých turistů v Turnově, PL 63, 1948, č. 20, 7. 5., s. 4.

Padesát let obnovené Jednoty bratrské v Turnově, PL 63, 1948, č. 21, 14. 5., s. 3.

Šimákovy Příběhy města Turnova nad Jizerou – nové doplněné vydání

Václav Müller, *Čestný dluh Turnova*, PL 59, 1944, č. 8, 28. 1., s. 1–2.

J. V., *Čestný dluh Turnova*, PL 59, 1944, č. 14, 18. 2., s. 3.

Akce muzea k vydání Dra Šimáka Příběhů města Turnova, PL 59, 1944, č. 18, 3. 3., s. 3.

Akce muzea k vydání Dra Šimáka Příběhů města Turnova, PL 59, 1944, č. 20, 10. 3., s. 2.

K podpoře vydání Šimákových dějin města Turnova, PL 59, 1944, č. 22, 17. 3., s. 3.

Akce muzea k vydání Dra Šimáka Příběhů města Turnova, PL 59, 1944, č. 24, 24. 3., s. 3.

Dar, PL 59, 1944, č. 24, 24. 3., s. 3.

Akce muzea k vydání Dra Šimáka Příběhů města Turnova, PL 59, 1944, č. 34, 28. 4., s. 3; č. 40, 19. 5., s. 2; č. 52, 30. 6., s. 2; č. 54, 7. 7., s. 3; č. 56, 14. 7., s. 2; č. 58, 21. 7., s. 3; č. 60, 28. 7., s. 2; č. 62, 4. 8., s. 2.

V. Č., *Akce k vydání „Příběhů města Turnova“*, PL 59, 1944, č. 66, 18. 8., s. 2; č. 68, 25. 8., s. 2; č. 70, 1. 9., s. 2; č. 74, 15. 9., s. 2; č. 76, 22. 9., s. 2; č. 78, 29. 9., s. 2; č. 80, 6. 10., s. 3; č. 82, 13. 10., s. 3; č. 84, 20. 10., s. 2; č. 86, 27. 10., s. 2; č. 88, 3. 11., s. 2; č. 90, 10. 11., s. 2; č. 94, 24. 11., s. 2.

Akce k vydání Dra Šimáka „Příběhů města Turnova“, PL 59, 1944, č. 74, 15. 9., s. 2.

Akce k vydání Dra Šimáka „Příběhů města Turnova“, PL 59, 1944, č. 80, 6. 10., s. 3.

B. B., *Spolek rodáků a přátel města Turnova a okolí*, PL 59, 1944, č. 88, 3. 11., s. 3.

Dar k vydání Příběhů města Turnova, PL 59, 1944, č. 96, 1. 12., s. 3.

Akce muzea k vydání Dra Šimáka „Příběhů města Turnova“, PL 59, 1944, č. 98, 8. 12., s. 2; č. 102, 22. 12., s. 2; PL 60, 1945, č. 2, 5. 1., s. 3; č. 4, 12. 1., s. 2; č. 8, 26. 1., s. 3; č. 14, 16. 2., s. 2; č. 18, 2. 3., s. 3; č. 24, 23. 3., s. 2; č. 28, 6. 4., s. 2.

Spolek rodáků a přátel města Turnova a okolí, PL 59, 1944, č. 98, 8. 12., s. 3.

Komise pro vydávání „Příběhů města Turnova“, PL 59, 1944, č. 98, 8. 12., s. 3.

n., *K novému vydání Šimákových Příběhů města Turnova nad Jizerou*, PL 60, 1945, č. 2, 5. 1., s. 3.

V. Č., *Akce muzea k vydání „Příběhů města Turnova“*, PL 60, 1945, č. 30, 13. 4., s. 2; č. 52, 27. 7., s. 2; č. 60, 21. 9., s. 3; č. 62, 5. 10., s. 3; č. 65, 26. 10., s. 3

Josef Pekař v Pojizerských listech (výběrem, dále srv. též s příspěvky o J. V. Šimákově)

Vlastní příspěvky

PEKAŘ Josef, *Pár vzpomínek*, HP 40, 1925, č. 25, 18. 6., s. 2–3.

PEKAŘ Josef, *Pár vzpomínek (Výňatek z knihy „Od kolébky Riegrovy“)*, PL 55, 1940, č. 11, 9. 2., s. 3.

Příspěvky o J. Pekařovi

Osobní [mimořádný prof. rakouských dějin], LP 16, 1901, č. 27, 29. 12., s. 1.

Osobní [čestný člen HK], LP 17, 1902, č. 22, 23. 11., s. 3.

Osobní [řádný prof. rakouských dějin], LP 20, 1905, č. 13, 4. 6., s. 4.

Osobní [děkanem 1909/1910], HP 24, 1909, č. 12, 27. 6., s. 3.

Profesora Dra Josefa Pekaře „Kniha o Kostí“, HP 25, 1910, č. 3, 13. 2., s. 4.

Prof. Dr. Josef Pekař o Rakousku jindy a dnes, HP 32, 1917, č. 14, 22. 7., s. 1–2.

O vině na vzniku války, HP 34, 1919, č. 24, 15. 6., s. 2–3; č. 25, 22. 6., s. 2–3.

60. narozeniny vynikajícího historika univ. prof. Dra Josefa Pekaře, HP 45, 1930, č. 14, 4. 4., s. 2.

Historik Dr. Josef Pekař, HP 45, 1930, č. 15, 11. 4., s. 2.

Schůze městské rady, HP 45, 1930, č. 15, 11. 4., s. 3.

PAŘÍZEK [Antonín], *K šedesátce prof. Dr. Pekaře*, HP 45, 1930, č. 17, 25. 4., s. 2–3.

Josef Šusta, *Josefa Pekaře vědecké dílo*, HP 45, 1930, č. 18, 2. 5., s. 1–2.
Schůze městské rady [20. 5. 1930], HP 45, 1930, č. 22, 30. 5., s. 3.
Veliký kus práce [J. Pekař], HP 45, 1930, č. 30, 25. 7., s. 6.
Studentstvo turnovské [J. Pekař], HP 45, 1930, č. 32, 8. 8., s. 2.
Tiskařský šotek [J. Pekař], HP 45, 1930, č. 33, 14. 8., s. 2.
Univ. prof. Dr. J. Pekař, HP 45, 1930, č. 33, 14. 8., s. 2.
Posvícení na Kosti, HP 45, 1930, č. 42, 17. 10., s. 4.
Schůze městské rady [11. 11. 1930], HP 45, 1930, č. 46, 14. 11., s. 3–4.
Univ. prof. Dr. Josef Pekař, PL 46, 1931, č. 25, 19. 6., s. 2.
Univ. prof. Dr. Arne Novák, PL 46, 1931, č. 49, 4. 12., s. 2.
Univ. prof. Dr. Josef Pekař, PL 46, 1931, č. 49, 4. 12., s. 2.
 Dr. P. [PAŘÍZEK Antonín?], *Historik našeho kraje – rektorem Karlovy univerzity*, PL 46, 1931, č. 50, 11. 1., s. 1.
 TUREČEK Jiří (překlad), *Pařížský „Le Temps“ o J. M. rektoru univerzity prof. Dr. J. Pekařovi*, PL 47, 1932, č. 3, 15. 1., s. 1.
Univ. profesor Dr. Pekař, PL 50, 1935, č. 46, 15. 11., s. 2.
Knihy o Kosti, PL 50, 1935, č. 47, 22. 11., s. 4. [inzerce, subskripce na 2. vyd. v Melantrichu]
Zámek Humprecht u Sobotky, PL 51, 1936, č. 40, 2. 10., s. 7.
Záchrana zámku Humprechta, PL 52, 1937, č. 1, 1. 1., s. 1.
Pohřeb univ. prof. Dr. Jos. Pekaře, PL 52, 1937, č. 5, 29. 1., s. 1–2.
 KNOB Jan, *Nás Josef Pekař*, PL 52, 1937, č. 5, 29. 1., s. 2.
Primátor hlavního města Prahy, PL 52, 1937, č. 5, 29. 1., s. 2.
Poslední návštěva u prof. Pekaře, PL 52, 1937, č. 5, 29. 1., s. 2.
Studentské vzpomínky a přátelství, PL 52, 1937, č. 5, 29. 1., s. 2.
Mimořádná schůze městské rady [23. 1. 1937 – † Josefa Pekaře], PL 52, 1937, č. 5, 29. 1., s. 3.
 BOETTINGER Hugo, *Jak maloval Hugo Boettinger profesora Dr. Josefa Pekaře*, PL 52, 1937, č. 7, 12. 2., s. 1.
Tryzna za zvěčnělého prof. Pekaře, PL 52, 1937, č. 7, 12. 2., s. 2.
Schůze městské rady [5. 2. 1937, Pekařův pohřeb], PL 52, 1937, č. 7, 12. 2., s. 2.
Osvětový sbor, PL 52, 1937, č. 7, 12. 2., s. 2.
Z Okres. osvět. sboru, PL 52, 1937, č. 7, 12. 2., s. 2.
 [Josef Pekař †], PL 52, 1937, č. 5, 29. 1., s. 8.
Úřední zpráva o schůzi městské rady v Sobotce [5. 2. 1937], PL 52, 1937, č. 7, 12. 2., s. 5.
Tryzna k uctění památky Josefa Pekaře, PL 52, 1937, č. 8, 19. 2., s. 2.
Publikace „Sbohem Josefu Pekařovi“, PL 52, 1937, č. 8, 19. 2., s. 3.
Turnovský radiojournal, PL 52, 1937, č. 8, 19. 2., s. 3.
Libuň v Praze, PL 52, 1937, č. 8, 19. 2., s. 5.
K trvalému uctění památky zesnulého prof. Dra Pekaře, PL 52, 1937, č. 9, 26. 2., s. 2.
Uctíme také trvale památku prof. Pekaře?, PL 52, 1937, č. 9, 26. 2., s. 2.
Zpráva o schůzi městské rady v Sobotce [19. 2. 1937], PL 52, 1937, č. 9, 26. 2., s. 5.
 MÜLLER Václav, *Profesor J. Pekař u kávy*, PL 52, 1937, č. 10, 5. 3., s. 1–2.
 NOVOTNÝ J. O., *Turnov Josefu Pekařovi*, PL 52, 1937, č. 10, 5. 3., s. 5.
Schůze městského zastupitelstva [v Turnově 4. 3. 1937], PL 52, 1937, č. 11, 12. 3., s. 2.
Úřední zpráva o schůzi zastupitelstva města Sobotky, PL 52, 1937, č. 12, 19. 3., s. 6.
Schůze pořadatelského výboru Okresního osvětového sboru, PL 52, 1937, č. 15, 9. 4., s. 3.
 HEPTNER Otakar, *Pražská tryzna za prof. Josefa Pekaře*, PL 52, 1937, č. 16, 16. 4., s. 1.
Definitivní směr a označení Pekařovy stezky, PL 52, 1937, č. 16, 16. 4., s. 2.
Do nové turistické sezóny, PL 52, 1937, č. 16, 16. 4., s. 2.
 HEPTNER Otakar, *F. X. Šalda a Josef Pekař*, PL 52, 1937, č. 17, 23. 4., s. 1.
Schůze městské rady dne 30. dubna, PL 52, 1937, č. 19, 7. 5., s. 2.
Kostecko památce prof. Pekaře, PL 52, 1937, č. 23, 4. 6., s. 5.
Na věčnou paměť prof. Pekaře, PL 52, 1937, č. 24, 11. 6., s. 2.
Zámek Humprecht, PL 52, 1937, č. 33, 13. 8., s. 4.
Výstavku fotografických a j. upomínek na zesnulého prof. Dr. Jos. Pekaře, PL 52, 1937, č. 34, 20. 8., s. 2.

Výstavka upomínek na prof. Dr. Jos. Pekaře, PL 52, 1937, č. 35, 27. 8., s. 2.
Výstava upomínek [na J. Pekaře], PL 52, 1937, č. 36, 3. 9., s. 2.
Nová pocta zemřelému prof. Pekařovi, PL 52, 1937, č. 37, 10. 9., s. 2.
Prezident Masaryk a prof. Pekař, PL 52, 1937, č. 38, 17. 9., s. 2.
Oslava svátku Krista Krále spojená se vzpomínkou na ř prof. Dra Jos. Pekaře, PL 52, 1937, č. 43, 22. 10., s. 4.
Památce Pekařově, PL 52, 1937, č. 50, 10. 12., s. 2.
Výstava Českého ráje v Praze r. 1938, PL 53, 1938, č. 3, 14. 1., s. 1.
Na pomník prof. Pekaře, PL 53, 1938, č. 3, 14. 1., s. 2.
Na pomník prof. Pekaře, PL 53, 1938, č. 4, 21. 1., s. 3.
Dary a poděkování [památník J. Pekařovi], PL 53, 1938, č. 5, 28. 1., s. 2.
Uctění památky prof. Pekaře, PL 53, 1938, č. 6, 4. 2., s. 1.
Busta PhDr. Jos. Pekaře, PL 53, 1938, [č. 16, 15. 4.], s. 3.
Dary a poděkování [pomník], PL 53, 1938, č. 17, 22. 4., s. 2.
Pekařova stezka bude otevřena v květnu, PL 53, 1938, č. 17, 22. 4., s. 2.
HEPTNER Otakar, *K otevření Pekařovy stezky*, PL 53, 1938, č. 20, 13. 5., s. 1–2.
Dary a poděkování [památník, pomník], PL 53, 1938, č. 20, 13. 5., s. 2.
Dary a poděkování [pomník], PL 53, 1938, č. 21, 20. 5., s. 2.
Slavnostní otevření Pekařovy stezky, PL 53, 1938, č. 21, 20. 5., s. 2.
Pekařova stezka v Českém ráji, PL 53, 1938, č. 22, 27. 5., s. 4.
Vzácná návštěva u hrobu Pekařova [HK], PL 53, 1938, č. 22, 27. 5., s. 4.
Dary a poděkování [deska], PL 53, 1938, č. 23, 3. 6., s. 2.
Dary [pomník], PL 53, 1938, č. 24, 10. 6., s. 2.
Poděkování a dary [pam. deska], PL 53, 1938, č. 25, 17. 6., s. 2.
Dary a poděkování [pam. deska], PL 53, 1938, č. 26, 24. 6., s. 2.
Dary a poděkování [pam. deska], PL 53, 1938, č. 29, 22. 7., s. 2.
HEPTNER Otakar, *Prof. Drahoňovského Josef Pekař*, PL 53, 1938, č. 31, 5. 8., s. 1.
Památce prof. Dra Josefa Pekaře [pomník v Mladé Boleslavi], PL 53, 1938, č. 31, 5. 8., s. 2.
NOVÁK Ladislav, *Josef Pekař a Sedmihorky*, PL 53, 1938, č. 33, 19. 8., s. 1.
Dary a poděkování [pam. deska], PL 53, 1938, č. 33, 19. 8., s. 2.
KNOB Jan, *Intimní kniha o Josefu Pekařovi [Arne Nová, Josef Pekař. Jeho cesta domovem a životem]*, PL 53, 1938, č. 47, 2. 12., s. 4.
Historik Josef Pekař, PL 53, 1938, č. 49, 13. 12., s. 1.
HEPTNER Otakar, *Frant. Žákavec o dějepisci Josefu Pekařovi*, PL 53, 1938, č. 52, 23. 12., s. 1–2.
PELDA Miloš, *Silvestr „u Kupců“*, PL 53, 1938, č. 54, 30. 12., s. 3–4.
Karel Čapek o profesoru Pekařovi, PL 54, 1939, č. 3, 10. 1., s. 1–2.
Dva roky [od úmrtí J. Pekaře], PL 54, 1939, č. 6, 20. 1., s. 1.
Jak si profesor Pekař zapytlačil, PL 54, 1939, č. 6, 20. 1., s. 1.
Josef Pekař, PL 54, 1939, č. 14, 17. 2., s. 1. [obr. busty od Josefa Drahoňovského]
HEPTNER Otakar, *Hlas profesora Pekaře*, PL 54, 1939, č. 25, 28. 3., s. 1.
Dary [pam. deska], PL 54, 1939, č. 38, 12. 5., s. 3.
Schůze městské rady turnovské [19. 5. 1939], PL 54, 1939, č. 42, 26. 5., s. 3.
Odhalení pamětní desky prof. Pekaře v Turnově, PL 54, 1939, č. 45, 6. 6., s. 2.
HEPTNER Otakar, *Busta Josefa Pekaře od prof. K. Dvořáka*, PL 54, 1939, č. 48, 16. 6., s. 1.
Pekařova ulice, PL 54, 1939, č. 48, 16. 6., s. 3.
Slavnost na Daliměřicích u Turnova. Odhalení busty prof. Pekařovi, PL 54, 1939, č. 48, 16. 6., s. 4.
Odhalení busty prof. Pekaře na Daliměřicích, PL 54, 1939, č. 49, 20. 6., s. 2.
První velký Pekařův památník, PL 54, 1939, č. 50, 23. 6., s. 1.
Definitivní umístění Pekařova pomníku? PL 54, 1939, č. 50, 23. 6., s. 3.
Činnost městské rady (Schůze městské rady dne 11. srpna 1939), PL 54, 1939, č. 65, 18. 8., s. 3.
Pomník národního dějepisce Dr. Josefa Pekaře, PL 54, 1939, č. 67, 25. 8., s. 2.
Odhalení pomníku Dra Jos. Pekaře v Turnově, PL 54, 1939, č. 69, 1. 9., s. 2.
Pojizerské listy ke dni odhalení pomníku Dra Pekaře, PL 54, 1939, č. 69, 1. 9., s. 2.
Odhalení Pekařovy busty se odkládá, PL 54, 1939, č. 70, 5. 9., s. 2.
Přípravy pro umístění Pekařova pomníku, PL 54, 1939, č. 72, 12. 9., s. 2.

Na hrob historika Josefa Pekaře, PL 54, 1939, č. 87, 3. 11., s. 3.
Josef Pekař mezi námi [busta], PL 54, 1939, č. 93, 24. 11., s. 3.
Vzácný přítel našeho kraje zemřel [† Arne Novák], PL 54, 1939, č. 94, 28. 11., s. 2.
 KNOB Jan, *Arne Novák a náš kraj*, PL 54, 1939, č. 95, 1. 12., s. 1.
 HEPTNER Otakar, *Arne Novák a Dr. Pekař*, PL 54, 1939, č. 96, 5. 12., s. 1.
 mp. [PELDA Miloš], *Poslední návštěva [Arne Novák]*, PL 54, 1939, č. 97, 8. 12., s. 1.
Památce prof. Pekaře, PL 55, 1940, č. 6, 23. 1., s. 2.
Tři roky od smrti Dr. Josefa Pekaře, PL 55, 1940, č. 7, 26. 1., s. 1–2. [Otokar HEPTNER, *Profesor Pekař a sto let české fotografie*, s. 1; Josef HOBZEK, *Pekařův pomník v Turnově*, s. 1; Josef PEKAŘ, *Z dějin Českého ráje*, s. 1; Václav MÜLLER, *Pekařova skalka*, s. 1–2.]
Dílo a život Josefa Pekaře, PL 55, 1940, č. 18, 5. 3., s. 1.
 HEPTNER Otakar, *Českým rájem prof. Josefa Pekaře*, PL 55, 1940, č. 28, 12. 4., s. 1; č. 29, 16. 4., s. 1; č. 30, 19. 4., s. 1.
 HEPTNER Otakar, *Pražská výstava památek na Jos. Pekaře*, PL 55, 1940, č. 31, 23. 4., s. 1.
Výstava památek na Dr. Pekaře, PL 55, 1940, č. 42, 7. 6., s. 2.
Ze správy města (Schůze městské rady dne 31. května), PL 55, 1940, č. 42, 7. 6., s. 3.
 MÜLLER Václav, *Pekařův každodenní život*, PL 55, 1940, č. 44, 14. 6., s. 1–2.
Výstava památek na život a dílo Josefa Pekaře, PL 55, 1940, č. 47, 25. 6., s. 3.
 PLÍHAL Josef, *K Pekařově výstavě*, PL 55, 1940, č. 48, 28. 6., s. 1.
Výstava památek života a díla dějepisce Josefa Pekaře, PL 55, 1940, č. 50, 5. 7., s. 2.
Pekařův žák, Dr. Josef Klik, PL 55, 1940, č. 50, 5. 7., s. 3.
 JBK, *Už není Josef Pekař náš?* PL 55, 1940, č. 53, 16. 7., s. 1.
Ukončení Pekařovy výstavy, PL 55, 1940, č. 55, 23. 7., s. 2.
Národ nezapomíná Josefa Pekaře, PL 55, 1940, č. 57, 30. 7., s. 2.
Pomník Josefa Pekaře a jeho okolí, PL 55, 1940, č. 70, 13. 9., s. 3.
 MÜLLER Václav, *Jak vznikla kniha o Kostí*, PL 55, 1940, č. 96, 13. 12., s. 5.
Čtrnáctiletý Josef Pekař, PL 56, 1941, č. 5, 17. 1., s. 1.
Nová kniha o Josefu Pekařovi, PL 56, 1941, č. 5, 17. 1., s. 1.
K výročí úmrtí prof. Pekaře, PL 56, 1941, č. 7, 24. 1., s. 2.
 HEPTNER Otakar, *Studentský profil Josefa Pekaře*, PL 56, 1941, č. 8, 28. 1., s. 1.
 HEPTNER Otakar, *Kniha o Pekařově životě a odkazu*, PL 56, 1941, č. 9, 31. 1., s. 1.
Josef Pekař v zrcadle své korespondence, PL 56, 1941, č. 13, 14. 2., s. 1.
Pozůstalost po historikovi Josefu Pekařovi do Národního muzea, PL 56, 1941, č. 15, 21. 2., s. 3.
Nová kniha o Josefu Pekařovi, PL 56, 1941, č. 17, 28. 2., s. 1.
Korespondenci prof. Dr. Golla s Dr. Pekařem, PL 56, 1941, č. 23, 21. 3., s. 4.
Okolí Pekařova pomníku dosud neupraveno, PL 56, 1941, č. 33, 29. 4., s. 3.
Dílo Jos. Pekaře, PL 56, 1941, č. 35, 6. 5., s. 2.
 HEPTNER Otakar, *Vzpomínková publikace*, PL 56, 1941, č. 37, 13. 5., s. 2.
 HEPTNER Otakar, *Nová podobizna prof. Pekaře [M. Švabinský]*, PL 56, 1941, č. 37, 13. 5., s. 1.
 HEPTNER Otakar, *První svazek Pekařova díla*, PL 56, 1941, č. 42, 30. 5., s. 1.
 HEPTNER Otakar, *Kalistova monografie „Josef Pekař“*, PL 56, 1941, č. 43, 6. 6., s. 1–2.
Památka Josefa Pekaře uctěná a zneuctěná, PL 56, 1941, č. 43, 6. 6., s. 3.
 HEPTNER Otakar, *Výbor z díla Josefa Pekaře*, PL 56, 1941, č. 47, 20. 6., s. 1.
 HEPTNER Otakar, *Úprava okolí Pekařova pomníku*, PL 56, 1941, č. 47, 20. 6., s. 4.
 PELDA Miloš, *Další náhled na konečnou úpravu pomníku Josefa Pekaře*, PL 56, 1941, č. 51, 4. 7., s. 3.
 [PELDA Miloš], *Korespondence Jaroslava Golla a Josefa Pekaře*, PL 56, 1941, č. 65, 22. 8., s. 5.
 HEPTNER Otakar, *Vzájemná korespondence prof. Golla a Josefa Pekaře*, PL 56, 1941, č. 99–100, 31. 12., s. 1–2.
 [PELDA Miloš], *Kniha o Kostí v korespondenci Josefa Pekaře s Jaroslavem Gollem*, PL 56, 1941, č. 81, 17. 10., s. 5; č. 89, 14. 11., s. 5; č. 97, 12. 12., s. 4; PL 57, 1942, č. 4, 16. 1., s. 5; č. 12, 13. 2., s. 4, č. 48, 19. 6., s. 4, č. 92, 20. 11., s. 4; PL 58, 1943, č. 14, 19. 2., s. 5, č. 48, 18. 6., s. 5. [Poslední část podepsaná Miloš Pelda.]
Zemřel Pekařův druh univ. prof. Dr. Jan Krejčí, PL 57, 1942, č. 5, 20. 1., s. 2.
Velký zájem o „Knihu o Kostí“, PL 57, 1942, č. 12, 13. 2., s. 3.

HEPTNER Otakar, *Raná studie Josefa Pekaře*, PL 57, 1942, č. 41, 26. 5., s. 2.
Nové vydání Knihy o Kosti, PL 57, 1942, č. 84, 23. 10., s. 4.
MÜLLER Václav, *Na Kosti se páni dobře mají*, PL 57, 1942, č. 101–102, 22. 12., s. 1–2.
HEPTNER Otakar, *Památce Františka Žákavce*, PL 57, 1942, č. 101–102, 22. 12., s. 4.
Kniha o Kosti, PL 57, 1942, č. 101–102, 22. 12., s. 6.
HEPTNER Otakar, *Památce prof. Dr. Antonína Rezka*, PL 58, 1943, č. 7, 26. 1., s. 1–2.
-er, *Pojizeří nezapomíná památky Josefa Pekaře*, PL 58, 1943, č. 7, 26. 1., s. 2.
Památce Josefa Pekaře, PL 58, 1943, č. 8, 29. 1., s. 3.
Pekařův vzpomínkový večer v Praze, PL 58, 1943, č. 9, 2. 2., s. 2.
Na paměť prof. Josefa Pekaře, PL 58, 1943, č. 10, 5. 2., s. 2.
Pamětní deska v „Pekařově skalním koutku“, PL 58, 1943, č. 11, 9. 2., s. 3.
K uctění památky prof. Dr. Pekaře, PL 58, 1943, č. 12, 12. 2., s. 2.
KOPAL Josef, *Turnovani – Neturnovani. Řed. Frant. Kořínek*, PL 58, 1943, č. 60, 30. 7., s. 1–2;
Turnovani – Neturnovani. Prof. Rudolf Pavler, PL 58, 1943, č. 62, 6. 8., s. 1–2.
Vděk daliměřické mládeže prof. Pekařovi, PL 58, 1943, č. 66, 20. 8., s. 2.
HEPTNER Otakar, *Památce Augusta Sedláčka*, PL 58, 1943, č. 68, 27. 8., s. 2–3.
HEPTNER Otakar, *Turnovsko a Mnichovohradištsko v životě a díle Maxe Švabinského*, PL 58, 1943, č. 74, 17. 9., s. 1–3.
O. Š. [ORT Josef – ŠULC Vladimír], *Z děkanského archivu [v Sobotce]*, PL 58, 1943, č. 78, 1. 10., s. 4.
KOPAL Josef, *Vzpomínka na bývalé turnovské hoteliéry*, PL 58, 1943, č. 88, 5. 11., s. 1–2.
HEPTNER Otakar, *Šedesát let Mistra Karla Vika*, PL 58, 1943, č. 88, 5. 11., s. 4–5.
Pietní oslava Josefa Pekaře, PL 59, 1944, č. 6, 21. 1., s. 3.
Česká mládež uctila památku Josefa Pekaře, PL 59, 1944, č. 7, 25. 1., s. 2.
HEPTNER Otakar, *Erlangské Jaro Josefa Pekaře*, PL 59, 1944, č. 28, 7. 4., s. 1–2.
Na pamětní desku Jos. Pekaře na Kosti, PL 59, 1944, č. 42, 26. 5., s. 5.
HEPTNER Otakar, *Přátelství Maxe Dvořáka s Josefem Pekařem*, PL 59, 1944, č. 60, 28. 7., s. 2.
HEPTNER Otakar, *Památce Arne Nováka*, PL 59, 1944, č. 96, 1. 12., s. 1–2, č. 98, 8. 12., s. 1–2.
Obdivná slova Josefa Šusty o Semtinské lípě, PL 60, 1945, č. 24, 23. 3., s. 5.
HEPTNER Otakar, *Prouskovo přátelství s Josefem Pekařem*, PL 60, 1945, č. 30, 13. 4., s. 1–2.
HEPTNER Otakar, *Mikoláš Aleš a Kniha o Kosti*, PL 60, 1945, č. 34, 27. 4., s. 1–2.
HEPTNER Otakar, *Sedmdesátka JUDr. a PhDr. Václava Müllera*, PL 60, 1945, č. 61, 28. 9., s. 3.
Výročí úmrtí prof. Dra J. Pekaře, PL 62, 1947, č. 3, 17. 1., s. 2.
MÜLLER Václav, *W. W. Tomek na Turnovsku*, PL 62, 1947, č. 45, 21. 11., s. 1–2.
„Nezapomenutelní z Turnovska“, PL 63, 1948, č. 4, 23. 1., s. 4.
-ša, *Masopustní úterý u Kupců*, PL 63, 1948, č. 6, 6. 2., s. 1–2.

Pekařova společnost pro povznesení Českého ráje

Společnost pro povznesení Českého ráje, PL 51, 1936, č. 32, 7. 8., s. 7.
Pekařova společnost pro povznesení Českého ráje oslavila 60. narozeniny Mistra Jos. Drahoňovského, PL 52, 1937, č. 14, 2. 4., s. 1.
Z Pekařovy společnosti pro povznesení Českého ráje, PL 52, 1937, č. 19, 7. 5., s. 1.
Pekařova společnost pro povznesení Českého ráje, PL 52, 1937, č. 31, 30. 7., s. 2..
Pekařova společnost pro povznesení Českého ráje, PL 52, 1937, č. 34, 20. 8., s. 2.
Pekařova společnost pro povznesení Českého ráje, PL 52, 1937, č. 35, 27. 8., s. 2.
Pekařova společnost pro povznesení Českého ráje, PL 52, 1937, č. 46, 12. 11., s. 2.
MATINA Vincenc Jan, *Propagace granátů a kozákovských drahokamů [PSČR]*, PL 52, 1937, č. 49, 3. 12., s. 4.
Pekařova společnost pro povznesení Českého ráje, PL 53, 1938, č. 4, 21. 1., s. 2. [též J. V. Šimák]
Uctění památky prof. Pekaře, PL 53, 1938, č. 6, 4. 2., s. 1.
Pekařova společnost pro povznesení Českého ráje, PL 53, 1938, č. 17, 22. 4., s. 2.
xl., *Smuteční schůze [PSČR, Drahoňovský]*, PL 53, 1938, č. 35, 2. 9., s. 4.
Pekařova společnost pro povznesení Českého ráje, PL 54, 1939, č. 55, 14. 7., s. 3.
Drahoňovského sochy, PL 54, 1939, č. 55, 14. 7., s. 3.

Slavnostní schůze Pekařovy společnosti [13. 8. 1940, Šimákovy sedmdesátiny], PL 55, 1940, č. 62, 16. 8., s. 5.

Osobnosti (příp. jiná témata) se vztahem k Turnovsku v Pojizerských listech

- Pohřeb prof. J. Drahoňovského*, PL 53, 1938, č. 30, 29. 7., s. 2.
KNOB Jan, *Za Josefem Drahoňovským*, PL 53, 1938, č. 30, 29. 7., s. 1.
In memoriam Jos. J. Fučíka, říd. učitele a historiografa Lomnicka, PL 57, 1942, č. 47, 16. 6., s. 3.
JÍNA Jiří, *Vzpomínka na podhorského učitele* [J. J. Fučíka], PL 57, 1942, č. 66, 21. 8., s. 1–2.
Vzpomínka na podhorského učitele [J. J. Fučíka], PL 59, 1944, č. 103, 29. 12., s. 5.
Děkan Jan Hájek zemřel, PL 52, 1937, č. 40, 1. 10., s. 1–2.
Pohřeb pana děkana J. Kř. Hájka, PL 52, 1937, č. 41, 8. 10., s. 2.
MÜLLER Václav, *Památka starého vlastence* [P. Jan Hájek], PL 54, 1939, č. 73, 15. 9., s. 1.
DUBSKÝ Antonín, *Pan abbé Jan Hrdý*, PL 55, 1940, č. 13, 16. 2., s. 1–2.
DUBSKÝ Antonín, *Pan abbé Hrdý jubiluje!* PL 55, 1940, č. 83, 29. 10., s. 3.
[Václav **Kudrnáč**] *Brožůra: Naši vynikající rodáci turnovští – Turnovský pantheon – [...]*, HP 33, 1918, č. 47, 24. 11., s. 3.
Redaktor p. Václav Kudrnáč zemřel, HP 38, 1923, č. 10, 11. 3., s. 1.
KAMENICKÝ Jan, *Z mých vzpomínek na redaktora V. Kudrnáče*, PL 58, 1943, č. 22, 19. 3., s. 1–2.
Dr. P. [PODZIMEK], *Na paměť red. V. Kudrnáče*, HP 45, 1930, č. 39, 26. 9., s. 1–2.
Spořitelna města Turnova [K. Liebscher, M. Votrubec, obrazárna v domě p. **Boháčka**], HP 42, 1927, č. 23, 3. 6., s. 3.
MÜLLER Václav, *Dopis všem upřímným Turnovanům*, PL 54, 1939, č. 25, 28. 3., s. 2.
Jubileum význačného rodáka [Václav Müller], PL 50, 1935, č. 38, 20. 9., s. 2.
HEPTNER Otakar, *Šedesát let prof. Zdenka Nejedlého*, PL 53, 1938, č. 7, 11. 2., s. 1.
HEPTNER Otakar, *Nový prezident České akademie věd a umění* [Zdeněk Nejedlý], PL 60, 1945, č. 47, 10. 7., s. 1.
Osobní [Jan **Polák**], PL 51, 1936, č. 40, 2. 10., s. 2.
VARCL Josef, *Za ředitelem J. Polákem*, PL 61, 1946, č. 1, 3. 5., s. 3.
HEPTNER Otakar, *S malířem J. Prouskem v severních Čechách*, PL 54, 1939, č. 17, 28. 2., s. 1–2.
HEPTNER Otakar, *Zapomínaný umělec (K 90. výročí narození malíře Jana Prouska)*, PL 62, 1947, č. 7, 14. 2., s. 1.
mck [MACKOVÍK Stanislav], *Spisovatel Lothar Suchý sedmdesátníkem*, PL 58, 1943, č. 38, 14. 5., s. 3.
K. [KINSKÝ Karel], *Lothar Suchý pětasedmdesátníkem*, PL 63, 1948, č. 20, 7. 5., s. 4.
Jubileum nad jiné pilného a vzácného krajového pracovníka [Alois **Svoboda**], PL 58, 1943, č. 8, 29. 1., s. 2.
HEPTNER Otakar, *Pražská výstava Karla Vika*, PL 55, 1940, č. 15, 23. 2., s. 1.
KINSKÝ Karel, *Památce Karla Zappa 1907–1937*, PL 52, 1937, č. 42, 15. 10., s. 1.
GRIM Boh., *Za ř Josefem Žákem (26. X. 1880 – 8. IV. 1944)*, PL 59, 1944, č. 30, 14. 3., s. 3.

Pojizerské listy dvakrát týdně, PL 53, 1938, č. 48, 9. 12., s. 1.
HEPTNER Otakar, *60 let Pojizerských listů*, PL 60, 1945, č. 1, 2. 1., s. 1.

MOŽNÁ-KOLIHOVÁ Narcissa, *Sedmihorky na jevišti*, PL. HP 51, 1936, č. 13, 27. 3., s. 3.
Stoleté Sedmihorky, PL 54, 1939, č. 95, 1. 12., s. 4.
Sedmihorky stoleté, PL 56, 1941, č. 4, 14. 1., s. 3.
OTMAR Antonín, *Stoleté Sedmihorky, VI.*, PL 56, 1941, č. 67, 29. 8., s. 5; *VIII.*, PL 56, 1941, č. 71, 12. 9., s. 5; *X.*, PL 56, 1941, č. 78, 7. 10., s. 2.

Příspěvky v Týdnu horských okresů (severočeských) vztahující se k J. V. Šimákovu (chronologicky)

Univ. prof. Dr. J. V. Šimák o dějinách Železnobrodsko, THO 5, 1935, č. 15, 13. 4., s. 1. [20. 4. 1935, předn. O počátcích Brodsko a Železného Brodu, Muzejní spolek v Železném Brodě.]

Dějiny Železnobrodsko ve světle historické pravdy. Přednáška historika, univ. prof. Dr. V. J. [!] Šimáka v Železném Brodě, THO 5, 1935, č. 16, 20. 4., s. 5. [Dtto.]

Významná přednáška v Železném Brodě, THO 5, 1935, č. 17, 27. 4., s. 5. [Dtto.]

Prof. Dr. Josef Šimák dožívá se 65 let, THO 5, 1935, č. 34, 24. 8., s. 1.

MATINA Vincenc Jan, *Pravěká sídliště (Prof. J. V. Šimákovi)*, THO 5, 1935, č. 35, 7. 9., s. 3. [báseň]

Vykopávky v Českém ráji, THO 5, 1935, č. 36, 14. 9., s. 6.

Z dávné minulosti Železnobrodsko, THO 5, 1935, č. 37, 21. 9., s. 2.

Vědecká přednáška o počátcích osídlení na Jilemnicku. Univerzitní prof. Dr. J. V. Šimák navštíví Jilemnicki, THO 5, 1935, č. 46, 23. 11., s. 5. [29. 11. 1935 předn. O počátcích osídlení na Jilemnicku, pořádá Místní osvětová komise v Jilemnicki.]

Jak to je s hradem Nístějkou u Vysokého nad Jiz.? THO 5, 1935, č. 47, 30. 11., s. 6. [Dtto.]

O počátcích osídlení na Jilemnicku, THO 5, 1935, č. 48, 7. 12., s. 1. [Dtto, obsah přednášky.]

Večer kroužku letních hostů maloskalských v Praze, THO 5, 1935, č. 47, 30. 11., s. 2. [Pozdrav zaslal mj. J. V. Šimák.]

Pomozme „Českému ráji“! THO 6, 1936, č. 10, 14. 3., [s. 1]. [PSČR]

MATINA Vincenc Jan, *Aktuality v našem literárním životě*, THO 6, 1936, č. 12, 28. 3., [s. 2].

Po stopách pravěkého života našeho horského kraje. Z významné vlastivědné přednášky Ing. J. Vaníčka v Bozkově, THO 6, 1936, č. 14, 11. 4., [s. 1].

MATINA Vincenc Jan, *Přednáška o Českém ráji v Moravské Ostravě*, THO 6, 1936, č. 14, 11. 4., [s. 3].

rřš, *Básník propaguje náš kraj v zemi Moravskoslezské*, THO 6, 1936, č. 16, 25. 4., [s. 1–2]. [V. J. Matina, J. V. Šimák]

Pracovní program komise pro sepsání dějin města Jilemnice, THO 6, 1936, č. 18, 8. 5., [s. 5].

Pomozme Českému ráji, THO 6, 1936, č. 22, 6. 6., [s. 2]. [PSČR]

Večírek přátel Českého ráje na Malé Skále, THO 6, 1936, č. 27, 18. 7., [s. 4]. [PSČR]

Básníci našeho kraje, THO 6, 1936, č. 28, 25. 7., [s. 2].

Významná akce Českého ráje, THO 6, 1936, č. 29, 31. 7., [s. 2]. [PSČR]

MATINA Vincenc Jan, *Letošní prázdniny v Českém ráji*, THO 6, 1936, č. 34, 5. 9., [s. 1]. [PSČR]

„O vlastivědné práci“, THO 6, 1936, č. 45, 21. 11., [s. 4]. [22. 11. 1936, předn. O vlastivědné práci, Jilemnice, v rámci Lidové školy, pořádáné Místní osvětovou komisí v Jilemnicki.]

MATINA Vincenc Jan, *O významu práce regionální*, THO 6, 1936, č. 46, 28. 11., [s. 1].

Vlastivědná práce musí být prováděna s láskou a obětavostí! Krásná přednáška univ. prof. Dr. J. V. Šimáka v Jilemnicki, THO 6, 1936, č. 46, 28. 11., [s. 3].

První kurz večerní lidové školy v Jilemnicki, THO 6, 1936, č. 47, 5. 12., [s. 4].

MATINA Vincenc Jan, *Básníci a spisovatelé našeho kraje*, THO 6, 1936, č. 48–49, 12. 12., [s. 2].

MATINA Vincenc Jan, *Návštěvou u Josefa Drahoňovského*, THO 6, 1936, č. 52, 21. 12., [s. 1–2].

FLÉGL Emil, *Vlastivědný ruch v Podkrkonoší*, THO 6, 1936, č. 52, 31. 12., [s. 1].

„Krkonoše“, vlastivědný sborník českého Podkrkonoší, THO 7, 1937, č. 1, 9. 1., [s. 4].

FLÉGL Emil, *„Krkonoše“, vlastivědný sborník českého Podkrkonoší*, THO 7, 1937, č. 2, 16. 1., [s. 1].

II. řádná schůze přípravného výboru Společnosti pro povznesení „Českého ráje“, THO 7, 1937, č. 2, 16. 1., [s. 2]. [27. 1. 1937, PSČR]

-I, *Vlastivědná práce v Podkrkonoší*, THO 7, 1937, č. 3, 23. 1., [s. 3]. [Krkonoše]

Program vlastivědného sborníku „Krkonoše“, THO 7, 1937, č. 4, 30. 1., [s. 1].

Za velikým historikem prof. Dr. J. Pekařem, THO 7, 1937, č. 4, 30. 1., [s. 1].

MATINA Vincenc Jan, *Osiřel Český ráj*, THO 7, 1937, č. 4, 30. 1., [s. 1].

Tryzna k uctění památky Josefa Pekaře. II. Pracovní schůze přípravného výboru Pekařovy společnosti pro povznesení Českého ráje, THO 7, 1937, č. 5, 6. 2., [s. 1].

FLÉGL Emil, *Sborník turnovský nebo krkonošský!* THO 7, 1937, č. 6, 13. 2., [s. 2].

Velký zájem o nový vlastivědný sborník „Krkonoše“, THO 7, 1937, č. 6, 13. 2., [s. 4].

MATINA Vincenc Jan, *Český ráj památce Pekařově*, THO 7, 1937, č. 7, 20. 2., [s. 1].

MATINA Vincenc Jan, *Z aktualit literárních*, THO 7, 1937, č. 8, 27. 2., [s. 2].

Univerzitní extenze v Jilemnici, THO 7, 1937, č. 11, 20. 3., [s. 3]. [12. 3. 1937, Šimáková přednáška o M. Janu Husovi na Husově večeru, Jilemnice, Místní osvětová komise.]

Jilemnice r. 1765, THO 7, 1937, č. 11, 20. 3., [s. 3].

Před zbouráním jilemnické radnice, THO 7, 1937, č. 12, 27. 3., [s. 4].

Pekařova společnost pro povznesení Českého ráje oslavuje 60. narozeniny mistra Josefa Drahoňovského, THO 7, 1937, č. 13, 3. 4., [s. 1].

Ustavující valná hromada Pekařovy společnosti pro povznesení Českého ráje, THO 7, 1937, č. 18, 8. 5., [s. 2].

Vzpomínáme prvního revolučního výbuchu našeho národa před 20 lety, THO 7, 1937, č. 20, 22. 5., [s. 1].

Horský kraj v čsl. rozhlase, THO 7, 1937, č. 33, 28. 8., [s. 1].

Po stopách života na Kozákově před 4.000 lety. Dílna na výrobu nástrojů z kozákovských kamenů, THO 7, 1937, č. 35, 11. 9., [s. 1].

MATINA Vincenc Jan, *Český ráj a jeho letošní propagace*, THO 7, 1937, č. 39, 9. 10., [s. 1].

Z lásky k rodnému kraji a jeho lidu..., THO 7, 1937, č. 46, 27. 11., [s. 1].

Večer básníků Českého ráje, THO 8, 1938, č. 6, 12. 2., [s. 1]. [10. 2. v Praze]

VOCHOČ Martin Jan, *Triumfální večer Maloskalska*, THO 8, 1938, č. 7, 19. 2., [s. 1]. [básně Pekařovy a Šimákovy]

Přednáška univ. prof. Dr. J. V. Šimáka v Semilech, THO 8, 1938, č. 21, 28. 5., [s. 5]. [o vlastivědě]

Slavnostní odhalení pomníku p. Václavu Budovci z Budova v Mnichově Hradišti, THO 8, 1938, č. 28, 23. 7., [s. 2].

Pohřeb profesora Josefa Drahoňovského, THO 8, 1938, č. 29, 30. 7., [s. 1–2].

Výroční členská schůze Pekařovy společnosti pro povznesení Českého ráje a tryzna za zemřelého profesora Josefa Drahoňovského na Malé Skále, THO 8, 1938, č. 29, 30. 7., [s. 2].

Vzpomínka na historika Lomnicka, THO 8, 1938, č. 30, 6. 8., [s. 6]. [J. J. Fučík]

Památce historika Lomnicka, THO 8, 1938, č. 35, 10. 9., [s. 6]. [J. J. Fučík]

MATINA Vincenc Jan, *Ideové pojetí regionalismu*, THO 8, 1938, č. 36, 17. 9., [s. 6], č. 37, 24. 9., [s. 2].

Měsíčník Krkonoše, THO 9, 1939, č. 1, 6. 1., [s. 2].

-ych, Jsme stále ještě hloupí, THO 9, 1939, č. 15, 14. 4., [s. 1]. [Josef Šimák]

Fotoreportér se hlásí k práci. O soupis památek na Semilsku a Jilemnicku, THO 9, 1939, č. 19, 12. 5., [s. 2]. [A. Dubský]

II. řádná valná hromada Pekařovy společnosti pro povznesení Českého ráje, THO 9, 1939, č. 22, 2. 6., [s. 1–2].

Kulturní oheň v krkonošském podhoří nezhasne, THO 9, 1939, č. 23, 9. 6., [s. 1]. [Krkonoše]

Službou kraji sloužíme vlasti, THO 9, 1939, č. 26, 30. 6., [s. 1–2]. [Krkonoše]

Večer věrné oddanosti a vřelé lásky k našemu horskému kraji. Pekařova společnost podává obraz své celoroční úspěšné činnosti, THO 9, 1939, č. 29, 28. 7., [s. 1].

MATINA Vincenc Jan, *Svatý Václav na Bukovině*, THO 9, 1939, č. 40, 13. 10., [s. 1–2].

Prátelům „Krkonoše“! THO 9, 1939, č. 47, 1. 12., [s. 2]. [Krkonoše]

„Krkonoše“ – volání naší drahé domoviny, THO 9, 1939, č. 49, 15. 12., [s. 2].

Nové číslo sborníku „Krkonoše“, THO 10, 1940, č. 11, 15. 3., [s. 2].

ŠTĚTKA Karel, *Co je vlastivěda?* THO 10, 1940, č. 13, 29. 3., [s. 2].

Uctění sedmdesátých narozenin zesnulého profesora Dr. Jos. Pekaře v Praze Pekařovou společností pro povznesení Českého ráje a Historickým klubem, THO 10, 1940, č. 16, 19. 4., [s. 1–2].

Kulturní jednota česká a Pekařova společnost pro povznesení Českého ráje, THO 10, 1940, č. 16, 19. 4., [s. 2].

Uctění 70. narozenin profesora Dr. Josefa Pekaře, THO 10, 1940, č. 19, 10. 5., [s. 1].

F. S., *Slovanské mohyly na Kozákově*, THO 10, 1940, č. 29, 26. 7., [s. 1]. [Vilém Vaníček]

Univ. prof. Dr. J. V. Šimák dožívá se 70 let, THO 10, 1940, č. 30, 2. 8., [s. 1].

ŠTĚTKA Karel, *PhDr. Josef Vítězslav Šimák. K 15. srpnu*, THO 10, 1940, č. 31, 9. 8., [s. 1].

Tradiční letní schůze Pekařovy společnosti pro povznesení Českého ráje a výstava umění na Malé Skále 13. srpna t. r., THO 10, 1940, č. 32, 16. 8., [s. 1].

MATINA Vincenc Jan, *Vzpomínka k 70. narozeninám profesora Dr. Josefa Šimáka dne 15. srpna 1940*, THO 10, 1940, č. 33, 23. 8., [s. 1].

JIRÁNEK Heřman, *[Sedmdesátka] univ. prof. Dr. J. V. Šimáka*, THO 10, 1940, č. 34, 30. 8., [s. 2].
Archeologický odborník pro politický okres semilský, THO 10, 1940, č. 34, 30. 8., [s. 3]. [Vilém Vaníček]
 J. KAMENICKÝ, *Vypravování o Kozákové a skalní jeskyni Drábovně*, THO 10, 1940, č. 35, 6. 9., [s. 1], č. 36, 13. 9., [s. 1], č. 40, 10. 10., [s. 1], č. 45, 15. 11., [s. 2].
 - m-, *Tisíc let na stráži*, THO 10, 1940, č. 42, 25. 10., [s. 6]. [Vilém Vaníček, básník Jan Zeman]
 DUBSKÝ Antonín, *Mecenášova pětasedmdesátka*, THO 10, 1940, č. 43, 1. 11., [s. 1–2]. [P. Jan Hrdý]
Malá Skála v knize a obraze, THO 10, 1940, č. 49, 13. 12., s. [1–2].
Výstava české knihy na Malé Skále, THO 11, 1941, č. 1, 1. 1., [s. 3].
Jak to chodí u novin, THO 11, 1941, č. 5, 31. 1., [s. 3].
 SOCHOR František, *Železářství na Železnobrodsku*, THO 11, 1941, č. 13, 28. 3., [s. 1].
Příkladná propagace města Jilemnice, THO 11, 1941, č. 14, 4. 4., [s. 1].
 III. řádná valná hromada Pekařovy společnosti pro povznesení Českého ráje, THO 11, 1941, č. 15, 11. 4., [s. 2].
 Z III. řádné valné hromady Pekařovy společnosti pro povznesení Českého ráje, THO 11, 1941, č. 16, 18. 4., [s. 2].

Příspěvky v OJKT vztahující se k J. V. Šimákovi (chronologicky)

V „Hlasech Pojizerských“ [z 1. října 1922 vzpomíná Dr. J. V. Šimák /na K. Maška/], OJKT 1, 1922–1923, s. 15.
V „Čes. časopise histor.“ [J. V. Šimák o tvrzi Machendorf u Liberce], OJKT 1, 1922–1923, s. 16.
V Památkách archeologických [33, 1922/1923 – J. V. Šimák], OJKT 1, 1922–1923, s. 80.
Ochrana památek [Šimákův článek Dílo na Troskách, LP 3. 8. 1923], OJKT 2, 1923–1924, s. 28.
 B. [BONHARD Josef], *Jubilejní slavnosti „Studentstva turnovského“ v srpnu 1923*, OJKT 2, 1923–1924, s. 27–28.
Spolupracovník náš Dr. Jos. V. Šimák vydal právě druhý svazek své Kroniky československé, OJKT 2, 1923–1924, s. 159–160.
Vědecký spor o hrob Žižkův a rodiště Husovo, OJKT 2, 1923–1924, s. 160.
 jednatel, *Valná hromada Muzejního spolku pro Turnov a okolí*, OJKT 2, 1923–1924, s. 238–240.
 VACARDA Josef, *Kde bylo Záblatí?* OJKT 3/1, 1924–1925, s. 62.
Kozákovské kameny na stěnách kaple sv. Václava v chrámě sv. Víta na Hradčanech, OJKT 3/2, 1925, s. 26–28.
Dr. J. V. Šimák [zvolen byl mimořádným členem I. třídy ČAVU], OJKT 3/2, 1925, s. 28.
 Abigail Horáková, OJKT 3/2, 1925, s. 32.
Upozornění [nezaměňovat dva Josefy Škody], OJKT 3/2, 1925, s. 62.
Vlastivědné obrazy z okresů československých, OJKT 3/2, 1925, s. 145.
Vykopávky pod Frýdštejnem, OJKT 4, 1925–1926, s. 76–77.
Dr. J. V. Šimáka „Kroniky československé“ [vyšel I. díl 3. svazku], OJKT 4, 1925–1926, s. 159–160.
Valná schůze muzejního spolku v Turnově, OJKT 4, 1925–1926, s. 234 – 236.
Úmrtí [† 16. 10. 1926 v Turnově Marie Šimáková], OJKT 5, 1926–1927, s. 31.
 Z 8. valné schůze Muzejního spolku pro Turnov a okolí, OJKT 5, 1926–1927, s. 207–208.
Muzeum pro Turnov a okolí [slavnostní otevření], OJKT 5, 1926–1927, s. 255.
 ZUBATÝ Josef, *O původu jména „Ktová“*, OJKT 6, 1927–1928, s. 1–2. Výklad zaslaný J. V. Šimákovi a jím pro potřeby OJKT přepsaný.
 Z valné schůze Muzejního spolku pro Turnov a okolí 10. dubna 1928, OJKT 6, 1927–1928, s. 163.
 POLÁK Jan, *Šimákova stezka*, OJKT 7, 1928–1929, s. 1–7.
V Hlasech Pojiz. č. 44 a 45 ve čl. „Katalog knihovny libuňské“ ..., OJKT 8, 1929–1930, s. 79.
 (zpr.), *J. V. Šimák, O knižeti Václavovi*, OJKT 8, 1929–1930, s. 80.
 -vh- [Václav HAVEL], *Pamětní deska Kar. Světlé v Dol. Pasekách*, OJKT 8, 1929–1930, s. 167.
Na počest Pekařovu [Od pravěku k dnešku], OJKT 8, 1929–1930, s. 198–199.
Zprávy [oslavy na Šimákovu počest], OJKT 8, 1929–1930, č. 9–10, s. 232.
Pocta [zvolení čestným členem SPSC na mimořádné schůzi 4. 12. 1930], OJKT 9, 1930–1931, s. 93.
Přátelský večer [14. 8. 1930 k Šimákovým narozeninám], OJKT 9, 1930–1931, s. 93.

Osvětový sbor v Turnově [15. 8. 1930, přednáška o J. V. Šimákovi], OJKT 9, 1930–1931, s. 93.
Šimákovu stezku [19. 8. 1928], OJKT 9, 1930–1931, s. 93.
(zpr.), *J. V. Šimák, Soupis památek historických a uměleckých v okrese mnichovohradištském. Díl první, Praha 1930*; OJKT 9, 1930–1931, s. 95–96.
(zpr.), *J. V. Šimák, Kniha o Housece, Praha 1930*; OJKT 9, 1930–1931, s. 96.
(zpr.), *Přátelé čsl. starožitnosti svému učiteli* [ČSPSČ 1930], OJKT 9, 1930–1931, s. 96.
(zpr.), *Od Horácka k Podují 8, [1930], č. 1*, OJKT 9, 1930–1931, s. 5–6.
Muzeum pro Turnov a okolí (Z valné schůze 7. IV. 1931), OJKT 9, 1930–1931, s. 190–191.
Muzeum pro Turnov a okolí, OJKT 10, 1931–1932, s. 173–174.
Za Josefem Boháčkem, OJKT 11, 1932–1933, s. 193–195.
Z XIV. valné schůze Muzejního spolku pro Turnov a okolí [19. 4. 1933], OJKT 11, 1932–1933, s. 202–203.
Z turnovského muzea, OJKT 12, 1933–1934, s. 138–139.
Vzpomínka z ciziny. Překlad a výtah Milana Šimáka [Bělehradská „Stampa“ z 1. 4. 1934 – rozhovor virtuóza K. Holuba s krajanem hudebníkem Františkem Jiránkem], OJKT 13, 1934–1935, s. 30.
(zpr.), *Rezek Antonín – Šimák J. V., Listář k dějinám náboženských blouznivců českých v století XVIII. a XIX., Praha, ČAVU (Historický archiv č. 46 a 49)*, OJKT 13, 1934–1935, s. 133–134.
Muzejní spolek pro Turnov a okolí, OJKT 13, 1934–1935, s. 171–172.
-olá- [Jan POLÁK], *Muzeum Karoliny Světlé*, OJKT 13, 1934–1935, s. 176.
Muzeum pro Turnov a okolí, OJKT 14, 1935–1936, s. 132.
PhMg. Josef Radský [† v Turnově 23. 4. 1936], OJKT 14, 1935–1936, s. 163–164.
Babí pec na Kozákově [Otisk zprávy Státního archeologického ústavu v Praze, zpracované v srpnu 1936 prof. Drem J. V. Šimákem a ing. Vil. Vaníčkem], OJKT 15, 1936–1937, s. 1–4 (s Vilémem Vaníčkem).
Doslov redakce k úmrtí prof. Dra J. Pekaře, OJKT 15, 1936–1937, s. 78.
Muzeum pro Turnov a okolí, OJKT 15, 1936–1937, s. 152. [obsah přednášky o básni Beneš Hermanov z rukopisu Královédvorského] **IV/195**
T. G. M., OJKT 16, 1937–1938, s. 2.
Muzeum pro Turnov a okolí, OJKT 16, 1937–1938, s. 158.

Zprávy o Šimákových přednáškách (mimo PL, THO a OJKT)

Literární dýchánek [Šimákova přednáška o staročeském tancování], Neodvislé listy (Pardubice) 1898, [č. 47] 3. 12., [s. 2].
Ehrung des Andenkens an W. W. Tomek [též Šimákova přednáška], Politik 44, 1905, č. 178, 1. 7., s. 5.
Kde byl Žižka pochován? NL 51, 1911, č. 320, 19. 11., s. 4.
Kde byl Žižka pochován? Ratibor 28, 1911, č. 46, 11. 11., s. 2.
Kde byl Žižka pochován? Ratibor 28, 1911, č. 47, 18. 11., s. 5–6.
Spor o pohřeb Žižkův, Ratibor 28, 1911, č. 48, 25. 11., s. 1–2.
Univerzitní extenze [4. 5. bude i Šimákova přednáška Morava a reformace], Vyškovské noviny 22, 1913, č. 18, 2. 5., s. 2.
-1, *Morava a reformace (Několik glos k vyškovské přednášce univ. prof. Dr. Josefa V. Šimáka)*, Vyškovské noviny 22, 1913, č. 19, 9. 5., s. 1–3. **V/208-210**
O dnech Husových, Česká osvěta 11, 1915, č. 7, s. 155–156.
K osvětňným snahám Otce vlasti („Karel IV. a literatura“ [Šimákův příspěvek ve Zvonu]), Národní politika 34, 1916, č. 138, 19. 5., s. 8.
O významu husitství (Z přednášky Dra Jos. Šimáka v Přelouči), Východ. List Československé národní demokracie pro východní Čechy 3, 1920, č. 22, 19. 3., s. 1.
„Sebrání na horách“ – počátky husitské síly. Z přednášky J. V. Šimáka v Táboře 17. března 1920, Český jih (Tábor) 48, 1920, č. 13, 27. 3., s. 1–2. **V/373-374, V/666**
Druhá přednáška prof. Dra Šimáka, Tábor 54, 1920, č. 12, 26. 3., [s. 5–6].
KOLÁŘ Jan, *Začátky husitství a Tábora*, Český jih 48, 1920, č. 14.

Ze zápisů osvětového pracovníka. Radosti a trampoty, Lidový deník 10, 1923, č. 120, 26. 5., Příl., [s. 2]. **V/578**

GROH František, *Činnost okresního osvětového sboru v Novém Bydžově*, Česká osvěta 21, 1924–1925, s. 395–396.

J. M. [Josef Miškovský], *O starých hranicích*, Naše hlasy 45, 1925, č. 16, 18. 4., s. 1–2. **V/672 (chybí)**

Oslavy Fr. Palackého, Národní osvobození 3, 1926, č. 125, 7. 5., s. 4.

Tisíc let českého státu. Z přednášky Dra J. V. Šimáka o sv. Václavu, Osvěta lidu [Hradec Králové] 32, 1929, č. 67, 28. 9., s. 1. [24. 9. 1929, předn. o sv. Václavu, Masarykova lidová škola.] **V bez č.**

(založeno před V/1)

[O soukromém a rodinném životě českých králů], NL 72, 1932, č. 274R, 4. 10., s. 5, č. 275R, 5. 10., s. 5.

Pomník národnímu buditel A. Markovi [Šimákův projev na Vyšehradě], Telegraf 6, 1934, č. 100, 30. 4., s. 1.

F. K. [KŘELINA František], *Podještědské muzeum v Českém Dubě [Šimákova přednáška Z dějin českodubských]*, Venkov 30, 1935, č. 138, 14. 6., s. 5.

P. [PELIKÁN Josef], *Slovanská minulost bílinského kraje*, NL 76, 1936, č. 48R, 18. 2., s. 5.

Oslavy díla Dr. Z. Wintra v Rakovníce, Národní osvobození 14, 1937, č. 157, 7. 7., s. 4.

-us. [CHÁB Václav], *Beneš Hermanov*, Národní osvobození 14, 1937, č. 131, 5. 6., s. 3.

Tryzna za Josefa Pekaře, LN 45, 1937, č. 78, 12. 2., s. 2.

Tryzna za profesora Pekaře, LN 45, 1937, č. 82, 15. 2., s. 2.

Ze světa kulturního [projev na tryzně za J. Pekaře], LN 45, 1937, č. 85, 16. 2., s. 4.

O počátcích Českých Budějovic, Českobudějovické noviny 2, 1938, č. 18, 3. 5., s. [1]–3. **V/471-473**

Drobné zprávy o J. V. Šimákovi a jeho aktivitách

ČČH

ČČH 10, 1904, s. 248. Mimořádní členové KČSN – též J. V. Šimák.

ČČH 11, 1905, s. 260. Šimákova habilitace.

ČČH 37, 1931, s. 191. Jubilejní stati o J. V. Šimákovi.

ČČH 46, 1940, s. 377–379. Zpr. -Ktr.- [František Kutnar] o: *Turnov svému rodáku a čestnému občanu. Sborník k 70. narozeninám univerzitního profesora Dr. J. V. Šimáka*, Turnov 1940.

ČČH 46, 1940, s. 379. Zpráva o úmrtí J. V. Šimáka.

ČsČH 10, 1962, s. 307. Zpr. -J.V.- [Jaroslav Vaniš] o: Roubík František, *Historické mapy J. V. Šimáka*, ČSPS 69, 1961, s. 220–223.

ČČH 30, 1924, s. 624–625. (-Jský.- [Bedřich Jenšovský]. Zpr. o OJKT 2, 1923–1924.)

ČČH 36, 1930, s. 623. (Zpr. o OJKT 8, 1930, dvojčísle Pekařově a Šimákově.)

ČČH 37, 1931, s. 409–410. (-Bkv.- [Bohuslav Kvapil]. Zpr. o OJKT 8–9, 1928–1930.)

Památky archeologické (a místopisné)

Z archeologické komise České akademie, PAM 18, 1898–1899, s. 390–391

BOROVSKÝ František Adolf – PODLAHA Antonín, *Ze schůzí Archeologické komise při České Akademii 1916*, PAM 28, 1916, s. 183–184.

CHYTIL Karel, *Zpráva o záležitostech soupisu zvonů*, PAM 28, 1916, s. 257–259.

CHYTIL Karel, *Zpráva o záležitostech soupisu zvonů*, PA 29, 1917, s. 297–300.

JAKUBEC Jan, *Zprávy z Archeologické komise*, PA 30, 1918, s. 147.

BOROVSKÝ František Adolf – JAKUBEC Jan – PODLAHA Antonín, *Ze schůzí Archeologické komise při České Akademii*, PA 32, 1920–1921, s. 126–128.

BOROVSKÝ František Adolf, *Zprávy z Archeologické komise*, PA 33, 1922–1923, s. 183.

PODLAHA Antonín, *Zprávy z Archeologické komise*, PA 33, 1922–1923, s. 355–356.

BOROVSKÝ František Adolf – PODLAHA Antonín, *Zprávy z Archeologické komise*, PA 33, 1922–1923, s. 371–372.

PODLAHA Antonín, *Zprávy z Archeologické komise*, PA 34, 1924–1925, s. 285–286.

PODLAHA Antonín ad., *Zprávy z Archeologické komise*, PA 35, 1926–1927, s. 267–269.

PODLAHA Antonín – CHYTIL Karel – HORÁK Jiří, *Zprávy z Archeologické komise*, PA 35, 1926–1927, s. 662–664.

PODLAHA Antonín, *Zprávy z Archeologické komise*, PA 36, 1928–1930, s. 167–168.

WIRTH Zdeněk – PODLAHA Antonín – BIRNBAUM Vojtěch – MATEJČEK Antonín, *Zprávy z Archeologické komise*, PA 36, 1928–1929–1930, s. 342–345.

Zprávy z Archeologické komise České Akademie, PA 42, 1939–1946, skupina historická (nové řady roč. IX–XVII, vyd. 1946), s. 145–146.

LITERATURA

- ADÁMEK Karel Václav, *O vlastivědné činnosti v zemích koruny české*, ČSPS 6, 1898, s. 112–124.
- ANDĚL Jan, *Vlastivědné vademecum*, Náchod: vlastním nákladem 1935.
- Anketa našeho listu o české Jihlavě*, Jihlavské listy 17, 1922, č. 34, 26. 8., s. 1–2 (Josef Macek), č. 35, 2. 9., s. 1 (Miloslav Hýsek), č. 36, 9. 9., s. 1, a č. 37, 16. 9., s. 1–2 (J. V. Šimák), č. 38, 23. 9., s. 1–2 (Antonín Matula), č. 39, 30. 9., s. 1–2 (Závěr).
- August Sedláček a pomocné vědy historické*. Ed. Božena Kopiczková. Mladá Vožice: Městský úřad 1995.
- BACHMANN Harald, *Die sudetendeutsche Geschichtsschreibung von Höfler bis Wostry*. In: Wissenschaftliche Beilage zum Jahresbericht des Humanistischen Gymnasiums Aschaffenburg, 1963/1964, s. 1–11.
- BARTOŠ Josef, *K podstatě, struktuře a vymezení regionu*, Muzeologické sešity, sv. 4, 1972, s. 59–70.
- TÝŽ, *K pojetí a vymezení regionu*, MVP 7, 1969, s. 132–139.
- TÝŽ, *K pojetí regionu*, Slezský sborník 79, 1981, s. 289–298.
- TÝŽ, *K práci a úkolům Kabinetu regionální historie na Palackého univerzitě*, MVP 2, 1964, s. 23–26.
- TÝŽ, *Od historické vlastivědy k regionálním dějinám*. In: Rodná země. Sborník k 100. výročí Muzejní a vlastivědné společnosti v Brně a k 60. narozeninám PhDr. Vladimíra Nekudy, CSc. Red. Václav Frolec. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost – Státní vědecká knihovna 1988, s. 72–80.
- TÝŽ, *Pojetí regionu v historiografii*, Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Facultas Philosophica. Historica, 27, 1996, s. 127–133.
- TÝŽ, *Současný stav, problémy a potřeby regionální práce I., II.*, MVP 13, 1975, s. 60–67, 124–132.
- BARTOŠ Josef a kol., *Metodické otázky regionálních dějin*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1981.
- BARTOŠ Josef – SCHULZ, Jindřich – TRAPL Miloš, *Regionální a místopisné bádání na Moravě v 19. a 20. století*. In: Dějiny Moravy a Matice moravská. Problémy a perspektivy. Sborník příspěvků z vědecké konference konané ve dnech 24.–25. listopadu 1999 v Brně. Red. Libor Jan. Disputationes Moraviae 1. Brno: Matice moravská 2000, s. 199–212.
- TÝŽ, *Regionální dějiny. Stav, problémy a výhledy*. Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Facultas philosophica. Historica, 29, 2000, s. 21–38.
- TÝŽ, *Výsledky, možnosti a perspektivy vlastivědy*. In: 100 let Vlastivědy moravské a vlastivědná práce na Moravě (XXV. Mikulovské sympozium), Mikulov – Brno 1999, s. 15–25.
- BAŠTECKÁ Lydia, *Historik Václav Vladivoj Tomek a Policko*, Police nad Metují: Knihovna města Police nad Metují 1997.
- BAUMANNOVÁ Dagmar, *Obecná problematika regionalismu v německé historiografii*, Sborník Muzea Blansko, 1996, s. 3–10.
- BĚLOHLÁVEK Miloslav, *Archivář a region*, MVP 11, 1973, s. 181–184.
- TÝŽ, *Fridolín Macháček a česká vlastivěda*. In: Acta regionalia. Sborník vlastivědných prací 1966–1967, Praha 1968, s. 48–65.
- TÝŽ, *Historiografie Plzně. Příspěvek k metodice dějin českých měst*, MVP 9, 1971, s. 161–168.
- BĚLOHLÁVEK Miloslav – BYSTRICKÝ Vladimír, *K regionální historické a vlastivědné práci*, MVP 5, 1967, s. 1–3.
- BENEŠ Josef, *Národopisná výstava československá 1895 a regionální muzea*, MVP 23, 1985, s. 80–87.
- TÝŽ, *Předpoklady vědecké práce v regionálních muzeích*, MVP 3, 1965, s. 162–165.
- BENEŠ Zdeněk, *Historický text a historická kultura*, Praha: Karolinum 1995.
- TÝŽ, *Obtížné pojmy, či pojmy na obtíž*. In: Ivana HOLZBACHOVÁ a kol., *Filozofie dějin: problémy a perspektivy*. Brno: Masarykova univerzita 2004, s. 71–84.
- TÝŽ, *Opravdu dějepisectví bez syntézy?* In: *Cestou dějin. K počtě prof. PhDr. Svatavy Rakové, CSc.*, 2. Red. Eva Semotanová. Praha: Historický ústav Akademie věd ČR, v. v. i., 2007, s. 11–21.
- TÝŽ, *Podmínky nástupnictví. Znovuoobsazení profesur československých dějin na Univerzitě Karlově v roce 1937*. In: *Kultura jako téma a problém dějepisectví*. Red. Tomáš Borovský, Jiří Hanuš, Milan Řepa. Brno 2006, s. 171–183.

- TÝŽ, *Pojmy jako předmět historiografického studia (Příklad: Gollova historická škola a její zakladatel)*, ČCH 93, 1995, s. 359–397.
- BÍLEK Karol, *Archivář František Dvorský a Sobotka. Nejen čtyři ze Sobotky*, Sobotka: Městské kulturní středisko 2010.
- TÝŽ, *Dějepisci a dějepisectví Sobotecka (Historie – vlastivěda – kronikářství – vzpomínky)*, ZČRP 9, 1996, s. 193–210.
- TÝŽ, *Dějiny a dějepisci Sobotecka (historické a vlastivědné práce, kroniky a vzpomínky)*. In: BÍLEK Karol a kol., *Malé dějiny Sobotecka. Příroda, osobnosti, data, události, I. díl – do roku 1850*, Sobotka: Město Sobotka s obcemi Libošovice, Markvartice, Mladějov, Ohařice, Osek, Samšina a Zámostí 2008, s. 31–56.
- TÝŽ, *Jiří Václav Klíma (1874–1948): literární pozůstalost*, Praha: Literární archiv Památníku národního písemnictví, 1976.
- TÝŽ, *Pekařova společnost Českého ráje*, Dissertationes historicae (Hradec Králové) 7, 2002 (Vladimír Wolf et opera corcontica), s. 37–42.
- BÍLKOVÁ Jitka, *Přispěvatelé časopisu Český lid z Českého ráje*, Praha: KaB 2010.
- Biskup Antonín Podlaha, český kněz, archeolog a historik*. Smuteční schůze k uctění jeho památky ve velké posluchárně filozofické fakulty Univerzity Karlovy dne 9. března 1932, Praha: Ladislav Kuncič 1932.
- BLÁHOVÁ Kateřina, *České dějepisectví v dialogu s Evropou (1890–1914)*, Praha: Academia 2009.
- BLAU Josef, *Der Heimatforscher*, Praha: A. Haase 1920 (2. vyd.), Praha: A. Haase 1922 (3. vyd.).
- TÝŽ, *Der Lehrer als Heimatforscher. Eine Anleitung zur heimatkundlichen Arbeit*, Prag – Wien – Leipzig: Schulwissenschaftlicher Verlag A. Haase 1915 (1. vyd.).
- BLÜML Josef, *Čeněk Zibrta jako profesor všeobecné kulturní historie na pražské univerzitě*, JSH 62, 1993, s. 142–167.
- TÝŽ, *Josef Šusta. Úvahy o dějinách a dějepisectví*, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích – Nová tiskárna Pelhřimov 2006.
- TÝŽ, *Kulturní historie v pojetí Čenka Zibrta*. In: 10 let kulturní historie v Českých Budějovicích. Ed. Dagmar Blümllová. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov 2001, s. 29–50.
- TÝŽ, *Osobnost historika Josefa Šusty*, JSH 72, 2003, s. 81–94.
- TÝŽ, *Studia Čenka Zibrta na filozofické fakultě české univerzity v Praze*, Výběr 33, 1996, s. 191–199, s. 268–278.
- TÝŽ, *Studijní cesta Čenka Zibrta do Polska a Ruska*, Výběr 34, 1997, s. 112–117.
- TÝŽ, *Studijní pobyt Čenka Zibrta na německých univerzitách v Mnichově a Berlíně*, Výběr 34, 1997, s. 21–28.
- TÝŽ, *Zikmund Winter a česká kulturní historie*, Opera historica 1, 1991, s. 179–197.
- BLÜML Josef – BLÜMLOVÁ Dagmar – JIROUŠEK Bohumil a kol. *Jihočeši v české historické vědě*, České Budějovice: Jihočeská univerzita 1999.
- BLÜMLOVÁ Dagmar, *Jan Muk*, České Budějovice: vlastním nákladem 1990.
- TÁŽ, *Teskný historik Ladislav Hofman*, České Budějovice: Historický ústav Filozofické fakulty Jihočeské univerzity (ed. Historia culturae VIII, Studia 3) – Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2005.
- BLÜMLOVÁ Dagmar a kol., *Čas optimismu a tížádstivých nadějí*. Prezentace a reprezentace české vědy a kultury v prvním desetiletí samostatného státu (1918–1929). Jihočeský sborník historický. Supplementum 1, České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích a Společnost pro kulturní dějiny, o. s., 2009.
- Die Böhmschen Länder in der deutschen Geschichtsschreibung seit dem Jahre 1848*, I–II, Ústí nad Labem: Albis international 1996, 1997.
- BRANALD Adolf, *Z galerie tvůrců muzea. Karel Kinský (1901–1967)*, OJKT 3 (19), 1996, mimořádné číslo, s. 33–35.
- BUCHHOLZ Werner, *Vergleichende Landesgeschichte und Konzepte der Regionalgeschichte von Karl Lamprecht bis zur Wiedervereinigung im Jahre 1990*. In: Landesgeschichte in Deutschland. Bestandsaufnahme – Analyse – Perspektiven. Hrsg. Werner Buchholz, Paderborn – München – Wien – Zürich: Ferdinand Schöningh 1998, s. 11–60.
- COGAN Miroslav, *Východiska tvorby malíře Jana Prouška*, ZČRP 3, 1990, s. 42–52.

- Čas pádu rukopisů. Studie a materiály.* Ed. Dagmar Blümllová, Bohumil Jiroušek. České Budějovice, Historický ústav Jihočeské univerzity (ed. Historia culturae IV, Studia 3) – Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov 2004.
- ČECHURA Jaroslav, *Josef Pekař a Karel Lamprecht*. In: K poctě Jaroslava Marka, Praha: Historický ústav AV ČR 1996, s. 73–85.
- TÝŽ, *Neznámé skutečnosti vzniku Pekařovy Knihy o Kosti*, ČNM – řada historická 173, 2004, č. 1–2, s. 83–105.
- ČECHURA Jaroslav – ČECHUROVÁ Jana, *Josef Pekař: Příběh Knihy o Kosti*, Praha: Argo 2005.
- Čeněk Zíbrt a kulturní historie. Studie a materiály.* Ed. Dagmar Blümllová. České Budějovice: Historický ústav Jihočeské univerzity (ed. Historia culturae II, Studia 1) – Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov 2003.
- ČERMÁK Karel, *Český ráj a Podkrkonoší dobovým slovem a obrazem*, [I]–II. [Kalendáře na rok 2007, 2008, s použitím textů J. V. Šimáka (*Ottovy Čechy*) a Josefa Kafky (Kafkův ilustrovaný průvodce po Království českém, sv. 7. Pojizeří a Prachovské skály, Praha: Ed. Grégr a syn).] Jilemnice: Gentiana 2006, 2007.
- TÝŽ, *Český ráj pohledy do zašlých časů (Příspěvek k dějinám venkovských sídel)*, Jilemnice: Gentiana 2007.
- ČERNÝ A. B., *Klub „Za starou Prahu“*, ČSPS 8, 1900, s. 114–115.
- ČERNÝ Václav – ROUBÍK František, *Vlastivědná knížka*, Praha: Zemská osvětová rada 1948.
- Česká a československá účast na mezinárodních kongresech historických věd.* Red. Bohumil Jiroušek. České Budějovice: Historický ústav Filozofické fakulty Jihočeské univerzity (ed. Historia culturae X, Studia 7) – Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2006.
- DĚDIČOVÁ Pavla, *Rodina Zeisova v tábořském veřejném životě*, České Budějovice 2008. Bakalářská práce Filozofické fakulty Jihočeské univerzity.
- DĚDINA Václav, *Československá vlastivěda*. In: Věstník I. říšského sjezdu československých učitelů vysokých škol v Praze dne 14. a 15. května 1922. Red. Antonín Beer, František Kadeřávek, Praha: Grégr a syn 1922, s. 115–119.
- TÝŽ, *Dojmy z Jihlavy*, Jihlavské listy 17, 1922, č. 33, 19. 8., s. 1–2.
- TÝŽ, *Jak se uplatňují regiony a subregiony v třídění kulturních a hospodářských jevů*. In: Zbornik radova III kongresa slovenskih geografa i etnografa u kraljevini Jugoslaviji 1930 [...] uredio Pavle Vujević, Beograd: Pripremni odbor III K.S.G.E. 1933, s. 343–345.
- TÝŽ, *Náš regionalism*, Naše doba 35, 1927, s. 148–152.
- TÝŽ, *L'Organisation du mouvement culturel d'après les régions naturelles*. In: Pamietnik II. sjezdu slow. geografów i etnografów w Polsce 1927, s. 227–228.
- TÝŽ, *Le problème de la délimitation des régions*. In: Comptes rendus du congrès international de géographie Varsovie 1934, IV. Le problème de la délimitation des régions, Varsovie: Dépôt Général 1938, s. 189–191.
- TÝŽ, *Přirozené kraje a oblasti v Československu*, Sborník Československé společnosti zeměpisné 33, 1927, s. 21–25.
- TÝŽ, *Regionální členění Československa*, Sborník Československé společnosti zeměpisné 35, 1929, s. 89–92.
- TÝŽ, *Regjonalizm w Czechoslowacji*. In: Ruch regionalistyczny w Europie, I. Ed. Alesander Patkowski. Warszawa: Wydawnictwo Sekcji regionalistyczno-krajowcezej Zwiazku nauczycielstwa polskiego 1934, s. 57–70.
- TÝŽ, *Zřízení komise pro vybudování slovanské vlastivědy*. In: Zbornik radova III kongresa slovenskih geografa i etnografa u kraljevini Jugoslaviji 1930 [...] uredio Pavle Vujević, Beograd: Pripremni odbor III K.S.G.E. 1933, s. 1–2.
- Dějiny Univerzity Karlovy. III–IV.* Red. Jan Havránek, Zdeněk Pousta. Praha, Karolinum 1997–1998.
- DOKOUPIL Lumír a kol., *Česká a slovenská historiografie od vystoupení školy Gollovy do vítězství marxistické metodologie (Materiály)*, Ostrava: Pedagogická fakulta 1979.
- DRAHOŇOVSKÝ Jan, *Přínos Josefa Jana Fučíka k poznání historie Lomnicka*, ZČRP 21, 2008, s. 61–84.
- DUMKOVÁ Jana, *Muzeum města Mnichovo Hradiště*, OJKT 15 (31), 2008, s. 200–203.
- TÁŽ, *Tři pozoruhodné lidské životy* [mj. Alois Svoboda], OJKT 15 (31), 2008, s. 259–261.

- DÜRICH Jiří, *Vítěz, který prohrál. Poslanec Josef Dürich*, [Mnichovo Hradiště:] vlastním nákladem 2009.
- 250 let gymnázia v Mladé Boleslavi. Red. Josef Slánský. Mladá Boleslav: Gymnázium 1938.
- DVOŘÁK Jiří, *K dějinám jihočeského regionalismu*, JSH 64, 1995, s. 140–150.
- ĐURČANSKÝ Marek, *Výlety a exkurze členů historického semináře české filozofické fakulty pražské univerzity v letech 1920–1931*. Rkp. přednášky na konferenci Vyjděte ze školních světnic!, pořádané 5.–6. 10. 2010 Muzeem Komenského v Přerově, p. o. (bude publikováno ve sborníku pořadatele).
- FIGURA Juraj, *Více pozornosti regionálním dějinám v muzejní, vlastivědné a kronikářské práci*, MVP 1, 1963, s. 65–70.
- FILIP Jan, *Dějinné počátky Českého ráje*, Praha: Státní archeologický ústav 1947.
- TÝŽ, *Naše ztráty*, Obzor prehistorický 13, 1946, s. 82.
- FISCHER Josef Ludvík, *Kultura a regionalismus*, Brno: Index 1930.
- TÝŽ, *Skladebná filozofie, strukturalismus a dialektika*, Filozofický časopis 17, 1969, s. 13–27.
- TÝŽ, *Soustava skladebné filozofie na podkladě zkušenosti, kniha první. Základy poznání*, Praha: Melantrich 1931.
- FISCHER Josef Ludvík – LOMSKÝ Josef, *Anketa o regionalismu*, Kdyně: Okresní sbor osvětový 1928.
- FLEGL Michal, *Čeští učitelé a regionální dějepiscectví na přelomu 19. a 20. století*, SH 27, 1980, s. 91–141.
- TÝŽ, *Hrad Frydštejn v dějinách péče o hradní zříceniny*, MVP 25, 1987, s. 159–167.
- TÝŽ, *K přínosu učitelských spolků české vlastivědě v druhé polovině 19. století*, MVP 11, 1973, s. 248–252.
- TÝŽ, *Středisko vlastivědné práce*, ČSPS 70, 1962, s. 102–103.
- FRANCEK Jindřich, *Dějiny Jičína*, Praha: Rybka Publishers 2010. Zvl. kap. Prameny a literatura, s. 522–548.
- FRANKOVÁ Lidmila, *Josef Dobiáš a Pelhřimovsko*, JSH 58, 1989, s. 211–215.
- FUKAČ Jiří, *Otázky regionu a mezinárodních vztahů*. In: Kulturně historické styky jižní Moravy (XX. Mikulovské sympozium), Brno 1990, s. 5–14.
- GALANDROVÁ Lenka, *Dr. Marie Černá*. In: Knižničný zborník 1968, I, Martin: Matica slovenská 1969, s. 167–181.
- Geschichtsschreibung zu den böhmischen Ländern im 20. Jahrhundert. Wissenschaftstraditionen, Institutionen, Diskurse*. Hrsg. Christiane Brenner et al. München: Oldenbourg 2006.
- GOLL Jaroslav, *Vybrané spisy drobné*, I, Praha: Historický klub 1928.
- GOLL Jaroslav – ŠUSTA Josef, *Posledních padesát let české práce dějepisné*, Praha: Historický klub 1926.
- GRULICH Josef, *Zkoumání „maličností“ (Okolnosti vzniku a významu mikrohistorie)*, ČČH 99, 2001, s. 519–547.
- Gymnázium Mladá Boleslav. 300 let. 1688–1988*. Red. Vladimír Bednář, Zdeněk Louženský. Mladá Boleslav 1988.
- HAAS Stefan, *Historische Kulturforschung in Deutschland 1880–1930. Geschichtswissenschaft zwischen Synthese und Pluralität*. Münstersche historische Forschungen, Bd. 5. Köln: Böhlau 1994.
- HÁJKOVÁ Eva, *O předmětu tzv. regionálních dějin*, s. 1., [po r. 1963].
- HANZAL Josef, *Cesty české historiografie 1945–1989*, Praha: Karolinum 1999.
- TÝŽ, *Deníky Josefa Pekaře*, Praha: Vyšehrad 2000.
- TÝŽ, *Josef Pekař. Život a dílo*, Praha: Karolinum 2002.
- TÝŽ, *Josef Pekař a jeho odkaz*, ČČH 88, 1990, s. 317–341.
- TÝŽ, *Pekařovy recenze*, ČČH 94, 1996, s. 354–358.
- HAVELKA Miloš, *Dějiny a smysl. Obsahy, akcenty a posuny „české otázky“ 1895–1989*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2001.
- TÝŽ, *Kdy a jak se Nejedlý rozešel s Gollovou školou*, Dějiny – teorie – kritika 7, 2010, s. 113–123.
- TÝŽ (ed.), *Spor o smysl českých dějin 1895–1938*, Praha: Torst 1995.
- HAVLOVÁ Věra, *Josef Dobiáš (Studie o životě a díle)*, České Budějovice 1996. Diplomová práce Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.
- HELD Wieland, *Traditionen und Probleme sächsischer Landesgeschichte vom 19. Jahrhundert bis zur Gegenwart*. In: Landesgeschichte in Deutschland. Bestandsaufnahme – Analyse – Perspektiven.

- Hrsg. Werner Buchholz, Paderborn – München – Wien – Zürich: Ferdinand Schöningh 1998, s. 161–178.
- HEPTNER Otakar, *Zřícenina hradu Frýdštejna*, MVP 25, 1987, s. 242–243.
- TÝŽ, *Zřícenina hradu Frýdštejna v historické a vlastivědné literatuře*, MVP 26, 1988, s. 123–124.
- HERCÍK Jaroslav, *150 let od narození Josefa Jana Fučíka*, Bradlecká Lhota 2009.
- HEVERA Č[eněk]. – PELIKÁN Josef – ZUMAN František, *Počátky a vývoj půlstoleté Společnosti*, ČSPS 48, 1940, s. 52–64.
- Historici na brněnské univerzitě*. Ed. Tomáš Borovský. Brno v minulosti a dnes. Supplementum 6. Brno, Archiv města Brna 2008.
- Historiografie Trutnovska*. Krkonoše – Podkrkonoší. Supplementum 8. Trutnov: Muzeum Podkrkonoší (ve spolupráci s dalšími institucemi) 2008.
- HOFFMANN František (ed.), *Popravci a jiné psanecké zápisy jihlavské z let 1405–1457*, Praha 2000 (Archiv český, sv. XXXVIII).
- HOFFMANNOVÁ Jaroslava, *Institucionální zázemí humanitních a sociálních věd v českých zemích v letech 1848–1952*. Práce z Archivu Akademie věd, B 18. Praha 2009.
- TÁŽ, *K univerzitnímu působení Václava Novotného*, Mediaevalia Historica Bohemica 6, 1999, s. 161–198.
- TÁŽ, *Livingstone Porter a Univerzita Karlova*, Acta Universitatis Carolinae – Historia Universitatis Carolinae Pragensis, vol. 48, fasc. 1, 2008, s. 35–87.
- TÁŽ, *Prezidenti České akademie věd a umění*. In: Instituce, osobnosti, ideje a struktura vědy v českých zemích. Práce z Archivu Akademie věd, A 8. Ed. Alena Míšková. Praha: Archiv AV ČR, v. ú. MSÚ–A AV ČR, v. v. i., 2007, s. 135–194.
- TÁŽ, *Václav Novotný (1869–1932) a jeho osobní fond v Archivu Akademie věd České republiky*, SAP 48, 1998, Č. 1, S. 325–355.
- TÁŽ, *Vzájemná korespondence Jaroslava Golla a Václava Novotného*. In: Našim jubilantkám (Sborník příspěvků k počtě životního jubilea Věry Beránkové, prom. hist., PhDr. Dagmar Culkové a PhDr. Marie Liškové). Přípr. Alena Pazderová za spolupráce Jana Kahudy. Praha: Státní ústřední archiv 2000, s. 102–111.
- TÁŽ, *Ženy v archivnictví*. In: Archiváři ve XX. století. Sborník příspěvků z konference. Uspoř. Jiřina Psíková. Jindřichův Hradec: Státní okresní archiv 2002, s. 13–18.
- HOFFMANNOVÁ Jaroslava – PRAŽÁKOVÁ Jana, *Biografický slovník archivářů českých zemí*, Praha: Libri 2000.
- HOLÁT Pavel, *František Roubík, Neúnavný poutník mapou historie*, Praha: P. Holát 2007.
- TÝŽ, *František Teplý – archivář a kněz*, České Budějovice: P. Holát 2003.
- HOLEC František, *Archiv hlavního města Prahy. Kapitoly z dějin 1851–2001*, Praha: Scriptorium 2006.
- HOLINKOVÁ Jiřina, *Soupis prací Dr. Ladislava Hosáka*, ČSPS 66, 1958, s. 104–109.
- HOLZBACHOVÁ Ivana, *Společnost – dějiny – struktura*, Praha: Academia 1988.
- HORÁČEK Jaromír, *Za souzvuk všelidský (Památce M. V. Ježkové)*, OJKT 2 (18), 1995, č. 1, s. 14–16; *Za souzvuk všelidský II. (Spektrum díla Marie Vítězslavy Ježkové)*, OJKT 2 (18), 1995, č. 2, s. 5–10; *Za souzvuk všelidský III. („Preludia“ Marie V. Ježkové)*, OJKT 2 (18), 1995, č. 3, s. 11–14; *Za souzvuk všelidský IV. Dvě sbírky z pozůstalosti M. V. Ježkové*, OJKT 2 (18), 1995, č. 4, s. 18–20.
- HORSKÝ Jan, *Dějepisectví mezi vědou a vyprávěním. Úvahy o povaze, postupech a mezích historické vědy*, Praha: Argo 2009.
- HOSÁK Ladislav, *Bibliografie bibliografií k potřebě historické vlastivědy*. In: Krkonoše – Podkrkonoší 1963, Trutnov 1964, s. 163–183.
- TÝŽ, *O historické vlastivědě*, Naše vlast 4, 1956, s. 98–99.
- HOSÁK Ladislav – KRANDŽALOV Dmitrij – KUTNAR František – POLIŠENSKÝ Josef, *O nové pojetí historické vlastivědy*, ČSPSČ 61, 1953, s. 65–72.
- HRABOVSKÝ Aleš, *Jaroslav Bidlo jako historik východoevropských dějin*. In: Historie 2003. Celostátní studentská vědecká konference. Red. Jiří Kubeš. Padubice: Univerzita Pardubice, 2004, s. 233–267.
- HRBATA Zdeněk, *Hrady a jejich zříceniny*. In: Poetika míst. Kapitoly z literární tematologie. Přípr. Daniela Hodrová, Jinočany: H&H 1997, s. 25–41.
- HRDINOVÁ Eva, *Kdo byla Abigail Horáková?*, OJKT 3 (19), 1996, č. 1, s. 9 – 16.

- HUDEC Josef, *Turnováci v Praze*. In: Výroční zpráva Spolku rodáků a přátel města Turnova a okolí v Praze [za rok 1943], s. 1–3
- CHARVÁT Jaroslav, *Doc. Dr. Ladislav Hosák šedesátníkem*, ČSPS 66, 1958, s. 103–104.
- CHARVÁT Jaroslav, *Zdeněk Nejedlý a historická vlastivěda*, ČSPS 66, 1958, s. 1–6.
- JAKOUBĚOVÁ Vladimíra, *Vznik a vývoj Národopisné sbírky Okresního muzea Českého ráje v Turnově*, ZČRP 10, 1997, s. 131–138.
- JANČÁR Josef, *Vlastivěda – regionalismus – vědecká specializace*, MVP 3, 1965, s. 31–35.
- Jaroslav Goll a jeho žáci*. Ed. Bohumil Jiroušek, Josef Blüml, Dagmar Blümllová. České Budějovice: Historický ústav Jihočeské univerzity (ed. Historia culturae VI, Studia 5) – Pelhřimov, Nová tiskárna Pelhřimov 2005.
- JENÍČKOVÁ Kateřina, *Eleonora a Marie Proškovy. Slečny učitelky a dokumentace lidového oděvu na Turnovsku*, OJKT 17 (33), 2010, s. 275–282.
- TÁŽ, *Eleonora Prošková. K počátkům emancipace žen v malém městě*, ZČRP 18, 2005, s. 99–120.
- JENŠOVSKÝ Václav, *In memoriam Jana Křtitele Hájka. O knězi lidumilovi, vlastenci, hospodáři a osvětáři*, OJKT 5 (21), 1998, č. 5–6, s. 21–25.
- TÝŽ, *Památný zářijový den roku 1922 [návštěva T. G. Masaryka v Turnově 17. 9. 1922]*, OJKT 6 (22), 1999, č. 5–6, s. 1–4.
- TÝŽ, *Ve šlépějích Václava Kudrnáče*, OJKT 10 (26), s. 69–74.
- JERMÁŘ Jaromír, *Barbora Hoblová (1852–1923)*, OJKT 9 (25), 2002, s. 61.
- JIROUŠEK Bohumil, *Antonín Rezek*, České Budějovice: Jihočeská univerzita (Historia culturae, Biographia 1) – Pelhřimov, Nová tiskárna Pelhřimov, 2002.
- TÝŽ, *Antonín Rezek – prokletý básník?*, JSH 69–70, 2001, s. 209–216.
- TÝŽ, *František Palacký pohledem dějepisce tvz. Gollovy „školy“*. In: Jeden jazyk naše heslo bud', IV. Český romantismus – jiskření a záblesky. Ed. Jaroslav Vyčichlo, Viktor Viktora. Radnice: Spolek divadelních ochotníků 2007, s. 14–27.
- TÝŽ, *Historický klub a Josef Klik*, ČČH 97, 1999, s. 567–581.
- TÝŽ, *Jaroslav Goll. Role historika v české společnosti*, České Budějovice: Historický ústav Filozofické fakulty Jihočeské univerzity (Historia culturae XI, Biographia 4) – Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2006.
- TÝŽ, *Jaroslav Goll – překladatel Charlese Baudelaira*. In: Čas moderny. Studie a materiály. Ed. Dagmar Blümllová, Bohumil Jiroušek. České Budějovice: Historický ústav Filozofické fakulty Jihočeské univerzity (ed. Historia culturae IX, Studia 6) – Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov 2006, s. 301–310.
- TÝŽ, *Josef Klik a české dějepisce*, České Budějovice 1998. Disertační práce Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.
- TÝŽ, *Josef Šach (v kontextu kulturní historie)*, České Budějovice: UNIOS 2001.
- TÝŽ, *Mimořádná profesura Josefa Pekaře (ve světle vztahů Antonína Rezka a Jaroslava Golla)*. In: Proměny elit v moderní době. Sborník k narozeninám docenta Roberta Saka. České Budějovice: Historický ústav Jihočeské univerzity 2003, s. 167–178.
- Josef Emler (1836–1899)*. Red. Ivan Hlaváček. Praha: Univerzita Karlova 1989.
- Josef Pekař a české dějiny 15.–18. století*. ZČRP. Supplementum 1. Bystrá nad Jizerou: Státní okresní archiv 1994.
- Josef Pekař o rodném kraji*. Vydáno při příležitosti vědecké konference „Josef Pekař a české dějiny 15.–18. století“. Sestavil Jindřich Francek, Turnov – Sedmihorky: Pekařova společnost Českého ráje 1994.
- JOSEK Otakar, *Život a dílo Josefa Kalouska*, Praha: Historický spolek 1922.
- K. S. [SELLNER Karel], *Dr. Josef Pekař*, Boleslavan 12, 1937–1938, s. 86–87.
- KÁBOVÁ Hana, *Regionální moment v dějinách u historika Františka Kutnara. Kořeny a souvislosti*, Dějepisec 4, 2008, č. 2, s. 21–50.
- TÁŽ, *Život a dílo Františka Kutnara*. In: František Kutnar, Malé dějiny brambor. Ed. Karol Bílek, Hana Kábová, Aleš a Petr Kutnarovi. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov – Havlíčkův Brod: Výzkumný ústav bramborářský – Praha: Etnologický ústav Akademie věd ČR, 2005 (2. přepracované a rozšířené vydání), s. 9–23.
- KÁDNER Otakar, *Školství v republice československé*. In: Československá vlastivěda, X, Osvěta, Praha 1931, s. 112–156.

- KALISTA Zdeněk, *Cesty historikova myšlení*, Ed. Zdeněk Beneš. Praha: Garamond 2002.
- TÝŽ, *Josef Pekař*, Praha: Torst 1994.
- TÝŽ, *Styl Josefa Pekaře*. Ed. Karol Bílek– Hana Kábová. ZČRP 21, 2008, s. 85–113.
- Kapitoly z českého dějepisu umění*, I–II, Praha: Odeon 1986, 1987.
- KASPAR Jan: *Jablonecký starosta Karl Richard Fischer (1871–1934). Intelektuál úspěšným politikem (Pokus o zhodnocení osobnosti)*. Fontes Nissae – Prameny Nisy 5, 2004, s. 61–98.
- TÝŽ, *Jablonecký starosta Karl Richard Fischer (1871–1934). Intelektuál úspěšným politikem II (nové skutečnosti)*. Fontes Nissae – Prameny Nisy 10, 2009, s. 149–155.
- KAZBUNDA Karel, *Jaroslav Goll a Josef Pekař ve víru války světové. Stolice dějin na české univerzitě v Praze 1914–1918*. IV. Ed. Martin KUČERA. Praha: Univerzita Karlova, Karolinum 2000.
- TÝŽ, *Stolice dějin na pražské univerzitě*, II–III, Praha: Univerzita Karlova 1965–1968.
- KLEPL Jan, *Nové vlastivědné sborníky*, ČSPS 65, 1957, s. 229–230.
- KLIK Josef, *Čtyřicet let KSČ a vlastivědní pracovníci*, ČSPS 69, 1961, s. 30–31.
- TÝŽ, *Dvacet pět let české historické vlastivědy*. In: Acta regionalia. Sborník vlastivědných prací 1965, Praha 1965, s. 13–36.
- TÝŽ, *Dvojí pojetí funkce místního historického zájmu*, MVP 3, 1965, s. 109.
- TÝŽ, *Historické vědecké společnosti (K organizaci vědecké práce)*, ČSPS 66, 1958, s. 132–136.
- TÝŽ, *Nový historicko-vlastivědný časopis*, ČSPS 67, 1959, s. 166.
- TÝŽ (zpr.), *O regionálních dějinách*, MVP 3, 1965, s. 107–108.
- TÝŽ, *Sedmdesát let našeho časopisu*, ČSPS 70, 1962, s. 226–227.
- TÝŽ, *Stati o problematice regionálních dějin*, MVP 3, 1965, s. 47–48.
- TÝŽ, *Šedesát let Františka Roubíka*, ČSPS 58, 1950, s. 94–105.
- TÝŽ, *Vlastivědné kroužky*, ČSPS 65, 1957, s. 47–48.
- TÝŽ, *Využití vlastivědných prvků při vyučování dějepisu*, DaZŠ 2, 1955, s. 449–452.
- KLÍMOVÁ Jarmila, *Vzestup a pád českého dějepisného školního obrazu*. In: Dějiny ve škole – škola v dějinách. Praha: Pedagogické muzeum J. A. Komenského (ed. Historia scholastica, sv. I) 2010, s. 61–77.
- KNOB Jan (uspoř.), *Muzeologická konference v Turnově 1966. Zpráva o průběhu jednání*, Muzeum Českého ráje v Turnově 1966 (zvl.: Václav PUBAL, *O významu regionální práce v muzeích*, s. 10–19; Josef KOČÍ, *K spolupráci vědeckých pracovišť a vysokých škol s oblastními muzei*, s. 10–25; Josef BENEŠ, *Poslání a úkoly regionálních muzei*, s. 48–59).
- KOBLÍZEK Vladimír, *Byl rozsévač, jehož sémě vydalo steré požehnání... (Josef Jan Fučík, *1859–†1930)*, OJKT 7 (23), 2000, s. 29–32.
- TÝŽ, *Josef Jan Fučík (1859–1930), významný historik Lomnicka*, OJKT 16 (32), 2009, s. 311–314.
- KOCOUREK Ludomír, *Historická vlastivěda. Úvod do studia*, Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně 1998.
- KOČÍ Josef, *Spory o Rukopisy v české společnosti*. In: Rukopisy královédvorský a zelenohorský. Dnešní stav poznání. Red. Mojmir Otruba, Praha: Academia 1969, s. 25–48.
- KOLÁŘ Pavel, *Geschichtswissenschaft in Zentraleuropa. Die Universitäten Prag, Wien und Berlin um 1900*, 1–2, Berlin: Akademische Verlaganstalt 2008.
- KOLLMANN Josef, *Archiváři*. Sborník studií PhDr. Jaroslava Kollmanna vydaný při příležitosti jeho nedožitých 90. narozenin. Přípr. Jan Kahuda. Praha: Národní archiv 2010 (zejm.: *Archivář Jan Bedřich Novák*, s. 208–222, *Dr. Jaroslav Prokeš, archivář, historik, učitel*, s. 223–260).
- TÝŽ, *Státní archivní škola v Praze (Příspěvek k dějinám archivního školství)*, SAP 32, 1982, s. 225–307.
- KONOPKA Adolf, *Antonín Sládeček, dějepisec města Dobručky*, Boleslavan 4, 1929–1930, s. 97–104.
- KONRÁD Ota, *Eine lange Feindschaft. Die Prager Professoren Gerhard Gesemann und Erich Gierach in der Tschechoslowakei und im Nationalsozialismus*, Acta Universitatis Carolinae – Historia Universitatis Carolinae Pragensia, vol. 43, 2003, 173–192.
- KOPIČKOVÁ Božena, *Vznik Československého státního historického ústavu vydavatelského v Praze a první období jeho činnosti*, ČČH 94, 1996, s. 14–35.
- KOSTLÁN Antonín, *Druhý sjezd československých historiků (5.–11. října 1947) a jeho místo ve vývoji českého dějepisectví v letech 1935–1948*. Práce z dějin Akademie věd České republiky. Praha: Archiv AV ČR 1993.

- KRÁL Václav, *Zdeněk Nejedlý a Gollova škola*. Acta Universitatis Carolinae. Philosophica et Historica, sv. 89. Praha: Univerzita Karlova 1986.
- KŘEŠŤAN Jiří, *Pojetí české otázky v díle Zdeňka Nejedlého*. Praha: Státní ústřední archiv 1996.
- KUBÁTOVÁ Marie, *Starodávni poutníci*, [Hradec Králové]: Miloš Vognar – M&V 2009. Inspirováno Šimákovými Čechami.
- KUČERA Jan P. – RAK Jiří, *Bohuslav Balbín a jeho místo v české kultuře*, Praha: Vyšehrad 1983.
- KUČERA Karel, *Historie & historici*. Ed. Zdeněk Pousta. Praha: Univerzita Karlova, vydavatelství Karolinum pro Ústav dějin UK, 1992.
- KUČERA Martin, *Rakouský občan Josef Pekař*, Praha: Karolinum 2005.
- Kultura jako téma a problém dějepisectví*. Ed. Tomáš Borovský, Jiří Hanuš, Milan Řepa. Brno: Matice moravská 2006.
- Kulturní a sociální skutečnost v dějzpytném myšlení. Příspěvky k dějinám českého dějepisectví Gollovy školy*. Ed. Jan Horský. Ústí nad Labem: Albis international 1999.
- KUTNAR František, *Hodnota a úkol regionálního momentu v dějinách*. In: Acta regionalia. Sborník vlastivědných prací 1965, s. 7–10.
- TÝŽ, *K otázce struktury historického faktu*, Filozofický časopis 17, 1969, s. 28–32.
- TÝŽ, *K otázce struktury historického faktu*, Zápisky katedry československých dějin a archivního studia na Filozofické fakultě Karlovy univerzity 2, 1957, s. 10–17.
- TÝŽ, *Mezi Chlumu a Kamennou Hůrou (Obraz dějin Mlázovic v Podkrkonoší a okolí od počátku doby historické do 30. let 20. století)*. Ed. Karol Bílek, Josef Hanzal, Aleš Kutnar), Mlázovice: Osvětová beseda 1997.
- TÝŽ, *Problematika, současný stav a úkoly bádání o národním obrození severovýchodních a východních Čech*. In: Národní obrození severovýchodních a východních Čech. Sborník příspěvků z vědecké konference, konané ve dnech 18.–20. června 1968 v Hradci Králové. Fontes musei Reginaehradecensis, sv. 8. Krajské muzeum Hradec Králové 1971, s. 34–44.
- TÝŽ, *Příroda a domov*. Střípky vzpomínek. Ed. Karel Novotný. Praha: Historický klub 1993.
- TÝŽ, *Slovo a věta v historikově práci*, Zápisky katedry československých dějin a archivního studia na Filozofické fakultě Karlovy univerzity, 1961, s. 85–88.
- KUTNAR František – MAREK Jaroslav, *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny 1997 (2. přeprac. a rozšíř. vyd.), 2009 (3. přeprac. a rozšíř. vyd.).
- LACH Jiří, *Josef Borovička. Osudy českého historika ve 20. století*, Praha: Academia 2009.
- TÝŽ, *Josef Šusta a Dějiny lidstva*, Olomouc: Univerzita Palackého 2001.
- TÝŽ, *Josef Šusta 1874–1945. A History of a Life. A Life in History*, Olomouc: Univerzita Palackého 2003.
- TÝŽ, *Josef Šusta a Karel Stloukal. Učitel a žák – vzor a pokračovatel?* Acta Universitatis Palackianae Olomouensis. Facultas philosophica. Historica 29 (Sborník prací historických, sv. 17), 2000, s. 125–142.
- TÝŽ, *Laichterův projekt České dějiny v kontextu české nakladatelské práce*, Časopis Matice moravské 127, 2008, s. 67–96.
- TÝŽ, *Pokus o první vědeckou syntézu světových dějin v Československu a její redaktor Josef Šusta*, Moderní dějiny 9, 2001, s. 285–338.
- LEHKÝ Ján – ŠTEFANOVIČOVÁ Mária, *Významná knihovnička pracovníčka jubuluje* [M. L. Černá], Knižnica 9, 1957, s. 123–131.
- LEMBERG Hans, *Spolek pro dějiny Němců v Čechách ve 20. století*. In: Porozumění. Češi – Němci – východní Evropa 1848–1948, Praha: Nakladatelství Lidové noviny 1999, s. 204–225.
- LENDEROVÁ Milena, *K hříchu i k modlitbě. Žena v minulém století*, Praha: Mladá fronta 1999.
- TÁŽ, *Region, regionalismus a regionalizace (Vývoj pojetí ve Francii)*, Sociologický časopis 28, 1992, s. 554–557.
- LENDEROVÁ Milena – JIRÁNEK Tomáš, *Český regionalismus 1918–1939 (Několik poznámek k českému regionalismu)*, Regionální revue. Časopis pro společenské vědy 1, 1994, s. 49–66.
- TÍŽ, *Vývoj českého regionalismu v období mezi dvěma světovými válkami*, Sociologický časopis 29, 1993, s. 383–396.
- TÍŽ, *Vývoj českého regionalismu v období mezi dvěma světovými válkami*. In: Vybrané kapitoly z územní správy, Pardubice 1992, s. 147–163.

- Literatura a region*. Sborník z konference konané 7. a 8. prosince 1994 v Ostravě, Opava 1995 (zejm.: Jiří HEK [=HÁJEK], *Region a literatura, problémy a souvislosti*, s. 7–18; Jan DVORÁK, *Region jako otevřený prostor*, s. 19–21; Viktor VIKTORA, *Regionalistika jako podněcující fenomén celonárodní kultury*, s. 56–61).
- LOHMANN Nina, *Wilhelm Wostry und die „Sudetendeutsche“ Geschichtsschreibung bis 1938*, Acta Universitatis Carolinae – Historia Universitatis Carolinae Pragensis, vol. 44, fasc. 1–2, 2004, s. 45–145.
- LOMSKÝ Josef, *Jaký regionalismus?*, Jihočeský přehled 1, 1926, s. 1–6, 44–49.
- LOZOVIUK Petr, *Interethnik im Wissenschaftsprozess : deutschsprachige Volkskunde in Böhmen und ihre gesellschaftlichen Auswirkungen*, Leipzig: Leipziger Universitätsverlag 2008.
- LUFT Robert, *Landesgeschichte, Regionalforschung, Heimatkunde und regionale Gesellschaftsgeschichte: Die neuere deutschsprachige Historiographie zu Mähren im 19. und 20. Jahrhundert*. In: Dějiny Moravy a Matice moravská. Problémy a perspektivy. Sborník příspěvků z vědecké konference konané ve dnech 24.–25. listopadu 1999 v Brně. Red. Libor Jan. Disputationes Moravicae 1. Brno: Matice moravská 2000, s. 179–198.
- MÁDLOVÁ Vlasta, *Historický archiv I. třídy České akademie věd a umění v letech 1892–1918*, SAP 56, 2006, s. 112–147.
- MACHAŇ Drahomír, *Turnovští rodáci v Praze*, OJKT 10 (26), 2003, s. 83–93.
- MAIDL Václav, *Rozdílné postoje sudetoněmeckých spisovatelů v letech 1938–1945 (Na příkladu Josefa Blaua a Hanse Watzlika)*, Západočeský historický sborník 8, 2003, s. 237–248.
- MAIEROVÁ Hana, *Jan Prousek rodnému kraji*, OJKT 5 (21), 1998, č. 1–2, s. 13–19.
- TÁŽ, *Navazujeme na pozeňnané dílo*, OJKT 1 (17), 1994, č. 1, s. 2–3.
- MANDL Vladimír, *Chvála krajinství. Úvaha o regionalismu*, Praha: Šolc a Šimáček 1936.
- MANDLEROVÁ Jana, *K změnám charakteru Gesellschaft zur Förderung deutscher Wissenschaft, Kunst und Literatur in Böhmen v letech 1900–1910*, Sborník historický 33, 1986, s. 89–134.
- MAREK Jaroslav, *Česká moderní kultura*, Praha: Mladá fronta 1998.
- TÝŽ, *České dějepisectví v devadesátých letech 19. století (Na okraj Šustových vzpomínek)*, Sborník Matice moravské 83, 1964, s. 234–241.
- TÝŽ, *Jaroslav Goll*, Praha: Melantrich 1991.
- TÝŽ, *Kultura jako téma a problém dějepisectví*, ČČH 90, 1992, s. 491–506.
- TÝŽ, *O historismu a dějepisectví*, Praha: Academia 1992.
- TÝŽ, *Osobnost, historik a dějepisectví*, ČČH 94, 1998, s. 491–501.
- TÝŽ, *Sto let časopisu*, ČČH 94, 1996, s. 1–13.
- TÝŽ, *Strážce času (In memoriam Františka Kutnara)*, ČČH 88, 1990, s. 342–350.
- MATINA, Vincenc Jan, *Pekařova společnost pro povznesení Českého ráje*, Cesta 1, 1938, č. 9, 27. 5., s. 142–144.
- MEJSTRÍK Václav, *Výchovný a vzdělávací význam regionální historie*, DaŽŠ 2, 2, 1955, s. 70 – 78.
- MELMUKOVÁ-ŠAŠECÍ Eva, *Předpoklady systematické dokumentace regionálních oblastí na úseku společenských věd*, MVP 8, 1970, s. 68–78.
- MENDL Bedřich, *Problém „vlastivědy“*, NL 65, 1925, č. 114, 26. 4., s. 11 (Vzdělávací příloha NL).
- MÍKA Alois – OLIVA Pavel, *Časopis společnosti přátel starožitností*, ČsČH 4, 1956, s. 132–136.
- Mir. (ref.), *Schematický návod ke studiu a popisu místa neb okresu, Třebíč 1894*; ČSPSČ 3, 1895, s. 56.
- MÍŠKOVÁ Alena, *Německá (Karlova) univerzita od Mnichova k 9. květnu 1945*. Praha: Karolinum 2002.
- TÁŽ, *Osudy archivních fondů významných německých vědeckých institucí na českém území*, Acta Universitatis Carolinae. Philosophica et Historica, 1, 1993, s. 150–159.
- TÁŽ, *Vývoj německých libereckých vědeckých a vlastivědných institucí a jejich archivních fondů (1925–1945)*, Sborník Severočeského muzea, Historia 11, 1993, s. 33–46.
- MÍŠKOVÁ Alena – NEUMÜLLER Michal, *Společnost pro podporu německé vědy, umění a literatury v Čechách. (Německá akademie věd v Praze). Materiály k dějinám a inventář archivního fondu. 1891–1945*. Práce z dějin České akademie věd, B 7. Praha: Archiv Akademie věd ČR 2004.
- MLEJNEK František, *Malíř Jan Prousek a Podkozákovo*, OJKT 14 (30), 2007, s. 98–101.
- MOSCHELESOVÁ Julie – ULRICH František, *K diskusi o regionalismu*, Brázda 18, 1937, s. 136–139.

- MUK Jan, *K historii jihočesství*, České Budějovice 1940 (zvláštní otisk z Jihočeské jednoty).
- TÝŽ, *Regionální historie – učitelé a žáci*, DaZŠ 2, 1955, s. 425–426.
- TÝŽ, *Tradice historické vlastivědy v Jindřichově Hradci*. In: Acta regionalia. Sborník vlastivědných prací 1965, Praha 1965, s. 46–49.
- MUKAŘOVSKÝ Jan, *Strukturalismus v estetice a ve vědě o literatuře*. In: Kapitoly z české poetiky. Díl první. Obecné věci básnictví, Praha 1948, s. 13–28.
- MÜLLER Václav, *Turnováci u Kupců*. In: Výroční zpráva Spolku rodáků a přátel města Turnova a okolí v Praze [za rok 1943], s. 3–6.
- MUSIL František a kol., *Dějiny východních Čech v pravěku a středověku (do roku 1526)*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2009.
- Národopisný věstník* 19 (61), 2002. Referáty z konference Čeněk Zibrť, historik a etnograf, konané 17.–18. 9. 2002 v Sedmihorkách.
- NEJEDLÝ Zdeněk, *O novém regionalismu*, Var 2, 1949, (č. 1), s. 1–13.
- NĚMEC Jiří, „... *Neboť být historikem znamená podílet se na duchovním vedení svého lidu.*“ *Poznámky ke vztahu politiky a dějepiscetví v německé historiografii v Československu 1918–1938*, Acta historia et muzeologica Universitatis Silesianae Opaviensis (Sborník k 70. narozeninám prof. PhDr. Dušana Uhlíře, CSc.) 7, 2007, s. 435–450.
- Německá medievistika v českých zemích do roku 1945*. Ed. Pavel Soukup, František Šmahel. Praha: Filosofía 2004.
- NODL Martin, *Dějepisectví mezi vědou a politikou. Úvahy o historiografii 19. a 20. století*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury 2007.
- NOVÁ Jana: *Karl R. Fischer. Historik v čele moderního města*. In: NOVÁ Jana – NOVÝ Petr: Otcové města Jablonce. Jablonec nad Nisou: Muzeum skla a bižuterie 2007, s. 51–83
- Novopacko. Vlastivědná monografie okresu, I–III*, Nová Paka: Okresní školní výbor a kulturní odbor učiteléské jednoty Budeč, 1924–1933, 1 list, IV s., s. 3–328 (I); 2 listy, IV s., s. 329–900, 1 mapa, obr. (II), 816 s. (III; původně vycházelo 1929–1933 na pokračování v seš. 1–7, měsíčně).
- NOVOTNÝ Gustav, *Vrchní lesní rada Leopold Anger (1875–1947) a velkostatek Hrubá Skála*, ZČRP 12, 1999, s. 93–119.
- NOVOTNÝ Robert R., *Další pramen k turnovskému místopisu (Aneb nejen o tom, kde se vlastně narodil Antonín Marek)*, ZČRP 15, 2002, s. 69–86.
- TÝŽ, „*Jsouť musea znakem pokročilosti a uvědomělosti každé obce.*“ *Založení turnovského muzea (1886) v kontextu doby*. In: Přelom 19. a 20. století – období vzniku městských muzeí a jejich vývoj ve 20. století (Sborník konference muzeí konané 6.–7. října 2004 u příležitosti 100. výročí založení Muzea města Brna), Brno: Muzeum města Brna 2005 [elektronický optický disk].
- NOVOTNÝ Václav, *České dějepiscetví v prvním desetiletí republiky*, Praha: Historický spolek 1929.
- TÝŽ, *O vlastivědě a studiích vlastivědných*, Jihočeský přehled 3, 1928, s. 213–219.
- TÝŽ, *Podmínky českého dějepiscetví v prvním desetiletí republiky*, Zlatá Praha 46, 1929, s. 48–55.
- NUHLÍČEK Josef a kol., *Státní ústřední archiv Praha. Průvodce po archivních fondech*, II, Praha: Archivní správa MV ČR 1955, s. 116–117.
- O Josefu Pekařovi. Příspěvky k životu a dílu*. Ed. Rudolf Holinka. Praha: Ladislav Kuncíř 1937.
- O regionalismu*. Sborník k 50. výročí vzniku Československé republiky. Uspoř. František Povolný. Brno 1968.
- O regionálních dějinách*. Materiály z konference kabinetu regionálních dějin při katedře historie Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, Rožnov pod Radhoštěm 21.–23. února 1979, Olomouc: Univerzita Palackého 1980 (zejm.: Josef BARTOŠ, *Metodologické a metodické problémy regionálních dějin*, s. 8–19; Jiří ŠPĚT, *Úkoly historické vlastivědy a muzea*, s. 106–114).
- O regionálních dějinách*. Materiály z konference O regionálních dějinách pořádané krajskou komisí pro regionální dějiny dělnického hnutí při Severomoravském KV KSČ a katedrou historie Univerzity Palackého. 13.–15. listopad 1963 Olomouc, Ostrava: Severomoravský KV KSČ 1965 (zejm.: Jindřich RŮŽIČKA, *Základní otázky a úkoly regionální historiografie*, s. 12–23; Josef BARTOŠ, *K některým otázkám regionální historiografie*, s. 24–33; Ladislav HOSÁK, *Úkoly regionálního dějepiscetví v období feudalismu*, s. 60–66; František KUTNAR, *K některým problémům regionální historie*, s. 75–76; Josef KLIK, *Publikační činnost v regionální historiografii*, s. 106–115).
- OLŠÁKOVÁ Doubravka, *Formování kolektivní paměti prvních generací československých občanů*. In: 1918: Model komplexního transformačního procesu? České křižovatky evropských dějin 1918–

1938–1948–1968, sv. 1. Ed. Lucie Kostrbová, Jana Malínská. Praha: Masarykův ústav a Archiv Akademie věd ČR v. v. i., 2010, s. 243–253.

PALIVEC Viktor, *Problémy regionálních bibliografií*, MVP 6, 1968, s. 53–54.

Památník dvacetipětileté činnosti Ústředního nakladatelství a knihkupectví Učitelstva československého v Praze. Red. Josef Müller, Alois Šíp, Adolf Wenig. Praha: Ústřední nakladatelství a knihkupectví Učitelstva československého 1926.

Památník Josefa Emlera. Red. Václav Vojtíšek. Praha: Rada hlavního města Prahy 1936.

PAPAJÍK David, *Dějiny měst, městeček a vesnic (metodická příručka)*, Olomouc: Filozofická fakulta Univerzity Palackého 2005.

PELIKÁN Josef (ref.), *František Roubík, Přehled vývoje vlastivědného popisu Čech, Praha 1940*; ČSPS 48, 1940, s. 158.

TÝŽ (ref.), *František Roubík, Příručka vlastivědné práce, Praha 1947*; ČSPS 54, 1946, s. 145–146.

TÝŽ, *Ústav pro historickou vlastivědu na Palackého univerzitě v Olomouci*, ČSPS 59, 1951, s. 53–54, ČSPS 60, 1952, s. 179.

TÝŽ (ref.), *Vlastivědná knížka, Praha 1948*; ČSPS 55, 1947, s. 148.

PETR Stanislav, *Komise pro soupis a studium rukopisů v Akademii věd České republiky (Historický přehled)*. In: *Práce z dějin Akademie věd, seria A, sv. 5*, Praha: Archiv Akademie věd ČR 1997, s. 265–295.

PETRÁŇ Josef, *Nástin dějin filozofické fakulty univerzity Karlovy v Praze (do roku 1948)*, Praha: Univerzita Karlova 1983.

PETRUŠKOVÁ Jitka, *Nový turnovský Pantheon*, Turnov: Muzeum Českého ráje 2003.

PLASCHKA Richard Georg, *Von Palacký bis Pekař. Geschichtswissenschaft und Nationalbewußtsein bei den Tschechen*, Graz – Köln: Hermann Böhlau Nachfolger 1955.

Podíl Františka Kutnara a agrárního dějepisceví na formování obrazu české minulosti. ZČRP. Supplementum 4. Semily: Státní okresní archiv 1998.

POCH Josef, *Životní jubileum M. L. Černé*. In: *Ročenka Univerzitní knihovny v Praze 1957*, Praha 1958, s. 149–155.

POKORNÝ Jiří, *Lidová výchova na přelomu 19. a 20. století*, Praha: Karolinum 2003.

PROKEŠ Jaroslav, *Literatura dějepisná*. In: *Československá vlastivěda. X*. Osvěta. Praha: Sfinx 1931, s. 254–305.

PROSTŘEDNÍK Jan – ŠÍDA Petr, *Nejstarší dějiny Českého ráje a horního Pojizeří*, Turnov: Muzeum Českého ráje 2010. Zvl. kap. *Dějiny archeologického výzkumu v oblasti Českého ráje a horního Pojizeří*, s. 11–17.

PRŮCHA Alois, *Vlastivědný popis domova*, Praha: Státní nakladatelství 1936.

PUBAL Václav, *Zakládání umělecko-průmyslových muzeí a jejich výchovná a vzdělávací činnost*. In: *Acta regionalia 1965*, Praha 1965, s. 56–67.

RAK Petr, *Rudolf Wenisch a Sudetendeutsche Archiv. Příběh z prehistorie ediční řady Sudetendeutsche Geschichtsquellen*. In: *Ve znamení země Koruny české. Sborník k šedesátým narozeninám prof. PhDr. Lenky Bobkové, CSc.* Red. Jana Konvičná, Jan Zdichynec. Praha: Casablanca 2006, s. 636–647.

RAKOVÁ Svatava, *Zaniklá krajina Českého ráje: pokus o rekonstrukci historické topografie*. In: *Od knížat ke králům. Sborník u příležitosti 60. narozenin Josefa Žemličky*. Uspoř. Eva Doležalová, Robert Šimůnek ve spolupráci s Danou Dvořáčkovou a Alešem Pořízskou. Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2007, s. 476–493.

RANDÁČEK Jan, *Šimákova vila*. In: *Slavné vily Libereckého kraje*. Ed. Pavel Halík, Praha: FOIBOS – Liberec: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště, a Severočeské muzeum 2007, s. 23–24.

Region a jeho reflexe v literatuře, Ostrava: Ostravská univerzita 1997 (Acta Facultatis philosophicae Universitatis Ostraviensis) (zejm.: Jiří SVOBODA, *Regionální téma v literární historii*, s. 5–10; Jiří HEK [=HÁJEK], *Region a centrum, centrum a region*, s. 11–16; Svatava URBANOVÁ, *Téma zvané „region“ (Úskalí modelů, vzorů a funkcí)*, s. 17–25).

Regionalismus ve vědě a národní osvětě. Jak pracovati v krajích, Praha: Masarykův ústav pro národní výchovu 1940.

REJCHRTOVÁ Jana, *Josef Pekař na cestách*, Pardubice 2010. Bakalářská práce Filozofické fakulty Univerzity Pardubice.

- ROBEK Antonín, *Vlastivěda a národopis*, Naše vlast 5, 1957, s. 49.
- TÝŽ, *Z kapitoly o vlastivědné práci*, Naše vlast 5, 1957, s. 177–178.
- ROUBÍK František, *Historicko-vlastivědné úkoly Státního historického ústavu*, ČSPS 51–53, 1943–1945 [1946], s. 38–42.
- TÝŽ, *K diskusi o historické vlastivědě*, MVP 3 (73), 1965, s. 193–195.
- TÝŽ, *K organizaci vlastivědné práce a vlastivědných sborníků*, ČSPS 48, 1940, s. 65–77.
- TÝŽ, *K organizaci vlastivědných sborníků v českých zemích*, Zprávy památkové péče 3, 1939, s. 50–52.
- TÝŽ, *K osmdesátinám akademika Zdeňka Wirtha*, ČSPS 66, 1958, s. 129–132.
- TÝŽ, *K programu vlastivědné práce*, Česká osvěta 39, 1946, s. 238–242.
- TÝŽ, *K regionálnímu členění Čech a Moravy*, Hospodářská výchova a naše kraje, 1942, s. 30–37.
- TÝŽ, *K sedmdesátinám akademika Josefa Dobiáše*, ČSPS 66, 1958, s. 164–165.
- TÝŽ, *K smyslu a úkolům našeho regionalismu*, Česká osvěta 36, 1940, s. 287–290.
- TÝŽ, *K úkolům historické geografie*, ČSPS 64, 1956, s. 130–136.
- TÝŽ, *K výsledku vlastivědné soutěže*, Česká osvěta 38, 1941, s. 188–192.
- TÝŽ, *Ke konkrétním úkolům vlastivědné práce*, Naše vlast 1, 1953, s. 113–117.
- TÝŽ, *Mapa jako historický a vlastivědný pramen*, ČSPS 66, 1958, s. 193–202.
- TÝŽ [pod pseud. Dr. A. Frank], *Německá vlastivěda a německá literatura u nás*, Nové Čechy 10, 1927, s. 79–86.
- TÝŽ, *Nové možnosti regionální vlastivědné práce*, ČSPS 57, 1949, s. 121.
- TÝŽ, *Organizace vlastivědných sborníků v českých zemích*, Zprávy památkové péče 3, 1939, s. 17–18.
- TÝŽ, *Padesát let české vlastivědy*, Praha: vlastním nákladem 1940 (zvláštní otisk z ČSPS).
- TÝŽ, *Potřebujeme regionální vlastivědný tisk*, Naše vlast 4, 1956, s. 129–130.
- TÝŽ, *Přehled vývoje vlastivědného popisu Čech*, Praha: SPS 1940.
- TÝŽ, *Příručka vlastivědné práce*, Praha: Jan Štenc 1941 (1. vyd.), Praha: SPS 1947 (2. vyd.).
- TÝŽ, *Rodopis a vlastivěda*, ČRS 15, 1942, s. 35–40.
- TÝŽ, *Sbírky bývalého německého vlastivědného ústavu v Liberci*, ČSPS 57, 1949, s. 139–144.
- TÝŽ, *70 let Dr. Jana Muka*, Jindřichův Hradec: Vlastivědné muzeum 1971.
- TÝŽ, *Vlastivědné a národopisné časopisy v Čechách a na Moravě v letech 1945–1948*, Národopisný věstník československý 31, 1949, s. 111–115.
- TÝŽ, *Vlastivědné časopisy*, ČSPS 54, 1946, s. 147–148.
- TÝŽ, *Vlastivědné prameny v archivu ministerstva vnitra v Praze*, ČSPS 45, 1937, s. 49–57.
- TÝŽ, *Vzácný vzor regionální práce* [Jan Muk], ČSPS 68, 1960, s. 195–197.
- TÝŽ, *Z vlastivědné literatury*, ČSPS 51–53, 1943–1945 [1946], s. 288–290; ČSPS 55, 1947, s. 7–79; ČSPSČ 57, 1949, s. 60–64.
- TÝŽ, *Základní úkoly vlastivědné práce v historii*, Naše vlast 1, 1953, s. 39–41.
- TÝŽ, *Znovu o vlastivědě*, Naše vlast 5, 1957, s. 129.
- Rudolf Kötzschke und das Seminar für Landesgeschichte und Siedlungskunde an der Universität Leipzig*. Ed. Wieland Held, Uwe Schirmer. Beucha: Sax-Verlag 1999.
- RYANTOVÁ Marie, *Antonín Podlaha a jeho přínos české historiografii*. In: Církev 19. a 20. století ve slovenské a české historiografii. Ed. Pavol Mačala, Pavel Marek, Jiří Hanuš. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010, s. 363–374.
- TÁŽ, *Ještě jednou po stopách Knihy o Kosti*, ČČH 101, 2003, s. 332–344.
- ŘEPA Milan, *Poetika českého dějepiscectví*, Brno: Host 2006.
- ŘEZNÍK Miloš, *V. V. Tomek a jeho královéhradecké dějiny*. In: TOMEK V. V., *Z dějin Hradce Králové*, Staré příběhy města Hradce nad Labem (1837). Místopisné paměti města Hradce Králové (1885). Ed. Miloš Řezník, Hradec Králové: Balustráda 1997, s. 4–18.
- SÁL František Ladislav, *Vlastivědné úvahy a pokusy*, I, Velké Meziříčí: Šašek 1923.
- Sborník prací členů SSM Státního ústředního archivu v Praze*. Praha: Státní ústřední archiv 1985 (zejm.: Jaroslav BOUBÍN, *Adolf Ludvík Krejčík*, s. 96–152; Alena MÍŠKOVÁ, *Vojtěch Jaromír Nováček*, s. 186–206; Eva DRAŠAROVÁ, *Jan Bedřich Novák*, s. 207–265).
- SEIBT Ferdinand, *Geschichtswissenschaft in der Tschechoslowakei 1918–1938*. In: Kultur und Gesellschaft in der Ersten Tschechoslowakischen Republik. Ed. Karl Bosl, Ferdinand Seibt. München – Wien: R. Oldenbourg Verlag 1982, s. 269–287.

- SEKYRKOVÁ Milada, *Několik stránek ze života Otakara Odložilika (Pražské archivy k životu Otakara Odložilika)*, SAP 43, 1994, s. 34–67.
- TÁŽ, *Život a dílo archiváře Jaroslava Prokeše*, SAP 39, 1989, s. 395–466.
- SEMOTANOVÁ Eva, *Historická geografie českých zemí*, Praha: Historický ústav AV ČR 1998.
- SCHEYBAL Josef V., *Národopisné dílo Jana Prouška*, OJKT 4 (20), 1997, č. 1, s. 5–18.
- TÝŽ, *Vzpomínky na turnovské muzeum a jeho osudy před půl stoletím*, OJKT 3 (19), 1996, mimořádné číslo, s. 27–31.
- SCHEYBALOVÁ Jana, *Český ráj Josefa Pekaře a jeho současníků*, Liberec: Roman Karpaš RK 2006.
- SCHEYBALOVÁ Jana – KARPAŠ Roman, *Český ráj na starých diapozitivech*, Liberec: Nakladatelství RK 2007.
- SCHULZ Jindřich, *Ladislav Hosák, 1898–1972*. In: *Historiografie Moravy a Slezska*, sv. 1, Olomouc: Filozofická fakulta Univerzity Palackého 2001, s. 139–157.
- SCHWARZ Ernst, *Volkstumsgeschichte der Sudetenländer*, I. Teil. Böhmen, II. Teil, Bd. Mähren und Schlesien, München: Verlag Robert Lerche 1965, 1966.
- SKŘIVÁNEK Milan, *Dějepisectví východních Čech od konce 18. do poloviny 19. století*, Pomezí Čech, Moravy a Slezska, sv. 10, 2009, s. 9–248.
- TÝŽ, *Laudatio historiae regionalis*. Východočeské listy historické 15–16, 2000, s. 347–359.
- TÝŽ, *Německé dějepisectví Hřebečska od konce 19. století do roku 1945*, Pomezí Čech a Moravy. Sborník prací ze společenských a přírodních věd pro okres Svitavy, sv. 1, 1997, s. 119–141.
- TÝŽ, *Základy historické kritiky u Jaroslava Golla a Josefa Pekaře*, Východočeské listy historické 21–22, 2003–2004, s. 83–125.
- SKUTIL Jan, *Koncepce regionu a regionální kultury v díle Václavkově*. In: *Václavkova Olomouc 1972*. Bedřich Václavěk a úkoly marxistické kritiky. Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Facultas Philosophica. Supplementum 22. Red. Jaromír Dvořák, Jiří Fiala. Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1975, s. 161–163.
- SLAVÍK Bedřich, *Regionalismus a literatura*, Domažlice: Baarova společnost 1937.
- SLAVÍK Josef, *O jednom ze zakladatelů našeho sborníku aktuálně. Alois Šimon (1885–1944)*, OJKT 6 (22), 1999, č. 1–2, s. 54–56.
- SMEJKAL Ladislav, *K okolnostem vzniku názvu sborníku Bezděz*, Bezděz 11, 2002, s. 315–316.
- SOLOVJEV Jan, *K historiku J. V. Šimákovi a malíři-etnografu Janu Prouskovi patří fotograf-umělec Jan Šimon*, OJKT 15 (31), 2008, s. 103–110.
- STŘEDOVÁ Veronika, *František Kutnar a strukturalismus v interpretaci sociálních a hospodářských dějin*, Praha: Scriptorium 2009.
- TÁŽ, *Nad metodologickými proměnami české pozitivistické historiografie 20. století*. In: *České, slovenské a československé dějiny. Moderní přístupy k soudobým dějinám*, Ústí nad Orlicí: Oftis 2006, s. 3–25.
- TÁŽ, *Počátky formování konceptu dějin mentalit v české historiografii*, Dolní Břežany: Scriptorium 2008.
- TÁŽ, *Problém historické terminologie v díle Františka Kutnara*. Dějepis 22, 2006, s. 61–69. Sborník katedry historie. „Třicet let učitelem učitelů dějepisu“. Věnováno profesoru PhDr. Janu Kumperovi, CSc. [...] Red. Miroslav Breitfelder, Milada Krausová.
- TÁŽ, *Význam regionální historie v díle Františka Kutnara*, Královéhradecko 2, 2005, s. 89–99.
- SUK Jiří, *Studie o počátcích Gollovy školy*, Acta Universitatis Carolinae. Philosophica et Historica 3. Studia Historica 39, 1993 (Problémy z dějin historiografie 6), s. 147–169.
- SVĚRÁK Vlastimil, *Učitel, redaktor a osvětový pracovník Vladimír Urbánek*, Vlastivědný sborník Vysočiny, oddíl věd společenských, 11, 1998, s. 403–428.
- SVOBODA Milan, *Regionální dějiny: Co s nimi můžeme či máme dělat na vysoké škole? Případ „Regionalistika“*. In: IX. sjezd českých historiků. Pardubice 6.–8. září 2006. Sv. I, Pardubice: Filozofická fakulta Univerzity Pardubice – Praha: Sdružení historiků České republiky (Historický klub 1872) – Ústí nad Labem: Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně 2007, s. 177–183.
- SVOBODOVÁ Hana, *Příroda – krajina – člověk (Kapitola z kulturně sociologické teorie krajiny)*, Filozofický časopis 39, 1991, s. 944–953.
- ŠIMÁČEK F., *František Zuman*, Bezděz 3, 1932, s. 33–37.
- ŠIMEK Rudolf, *I. Metodika učení o domovině. II. Metodika dějepisu*, Velké Meziříčí: Šašek 1928.

- TÝŽ, *I. Metodika vlastivědy. II. Metodika dějepisu*, Velké Meziříčí: Šašek 1936.
- TÝŽ, *Vlastivěda v národní škole*, Humpolec: Budeč 1922.
- ŠPÉT Jiří, *Bibliografické dílo Čeňka Zibrta*, Česká bibliografie 12, 1976, s. 181–223.
- TÝŽ, *České regionální bibliografie*, MVP 6, 1968, s. 55.
- TÝŽ, *Další pracovní setkání regionálních bibliografií*, MVP 13, 1975, s. 218–220.
- TÝŽ, *Jičínská muzejní společnost z r. 1861*, MVP 10, 1972, s. 148–151.
- TÝŽ, *K historii a profilu našich nejstarších muzeologických časopisů*, MVP 6, 1968, s. 155–165.
- TÝŽ, *K problematice regionálních bibliografií*, MVP 5, 1967, s. 35–36.
- TÝŽ, *K problémům regionálních bibliografií*, Česká bibliografie 6, 1967, s. 29–41.
- TÝŽ, *Kapitola z dějin Českého časopisu historického*, ČČH 89, 1991, s. 714–725.
- TÝŽ, *Ke vzniku a programu našich nejstarších regionálních muzeí*, MVP 10, 1972, s. 18–23, 87–92.
- TÝŽ, *Metodika regionální práce*, Praha: NM – Ústřední muzeologický kabinet 1982.
- TÝŽ, *Muzeologické názory Klimenta Čermáka*, MVP 15, 1977, s. 213–230.
- TÝŽ, *Nad některými problémy vlastivědné práce*, Zpravodaj středočeské vlastivědy a kronikářství 4, 1972, s. 3–16.
- TÝŽ, *Osmdesát let práce pro rozvoj české vlastivědy (K jubileu Společnosti přátel starožitností)*, MVP 6, 1968, s. 142–145.
- TÝŽ, *Otázky regionálního bádání na IV. sjezdu čs. historiků*, MVP 5, 1967, s. 32–33.
- TÝŽ, *Po stu letech (K výročí Českého časopisu historického)*, ČČH 93, 1995, s. 3–24.
- TÝŽ, *Podíl České akademie na rozvoji bibliografické práce*, Národní knihovna 4, 1993, s. 139–166.
- TÝŽ, *Problémy regionální bibliografie*, MVP 7, 1969, s. 86–87.
- TÝŽ, *První celostátní porada bibliografií a regionální bibliografie*, MVP 16, 1978, s. 46–47.
- TÝŽ, *Přehled dějin Společnosti přátel starožitností*. In: Zprávy Společnosti přátel starožitností za rok 1975, 1976, 1977, 1978, příloha.
- TÝŽ, *Přehled vývoje českého muzejnictví I. (do roku 1945)*, Brno: Masarykova univerzita 2004 (2. vyd.).
- TÝŽ, *Přínos Františka Palackého regionálnímu bádání*, MVP 15, 1977, s. 93–101.
- TÝŽ, *Příspěvky k dějinám bibliografie české historie*, Česká bibliografie 3, 1963, s. 84–116.
- TÝŽ, *Retrospektivní regionální bibliografie*, MVP 9, 1971, s. 134–135.
- TÝŽ, *Rezkův přínos české vlastivědě*, ČSPS 68, 1960, s. 164–166.
- TÝŽ, *Snahy o organizaci vědecké a vlastivědné práce před osmdesáti lety*. In: Acta regionalia. Sborník vlastivědných prací 1965, Praha 1965, s. 37–45.
- TÝŽ, *Sto let od vzniku Společnosti přátel starožitností*, MVP 26, 1988, s. 193–199.
- TÝŽ, *Svaz československých muzeí a jeho časopisy (Příspěvky k jejich historii a profilu)*, MVP 7, 1969, s. 39–46.
- TÝŽ, *Třídící schéma regionálních bibliografií*, MVP 5, 1967, s. 233–235.
- TÝŽ, *Úvahy o obsazení stolice pomocných věd historických v letech 1896–1898*, AČ 42, 1992, s. 139–148.
- TÝŽ, *Vlastivědní pracovníci a jejich podíl na současném regionálním bádání*, Zpravodaj středočeské vlastivědy a kronikářství 1, 1969, s. 1–3, 77–79, 161–164, 245–253.
- TÝŽ, *Výstavní ruch let devadesátých a jeho význam pro rozvoj regionálního muzejnictví*, MVP 9, 1971, s. 13–22.
- TÝŽ, *Vznik Svazu československých muzeí*, MVP 9, 1971, s. 90–102.
- TÝŽ, *Z dějin Časopisu Společnosti přátel starožitností*. In: Společnosti přátel starožitností za rok 1970, s. 4–14.
- TÝŽ, *Za Františkem Roubíkem*, MVP 12, 1974, s. 176–177.
- ŠTAIF Jiří, *Historici, dějiny a společnost. Historiografie v českých zemích od Palackého a jeho předchůdců po Gollovu školu, 1790–1900*, I–II, Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy 1997.
- TÝŽ, *Otázky pozitivistické metody v české buržoazní historiografii na přelomu 19. a 20. století*, Sborník k dějinám 19. a 20. století 10, 1986, s. 255–301.
- TÝŽ Jiří, *Reprezentace historiků v Národním albu J. R. Vilímka (1899)*. In: Magister noster. Sborník statí věnovaných in memoriam prof. PhDr. Janu Havránkovi, CSc. Red. Michal Svatoš a kol. Praha: Karolinum 2005, s. 143–152.
- ŠTEFEK Karel, *Proměny gollovské historiografie*, Východočeské listy historické, sv. 21–22, 2004, s. 121–125.

- ŠTĚPÁNEK Jaroslav, *Internacionalism – regionalism – nacionalism*, Kdyně: Župní sdružení republikánského dorostu v Plzni 1935.
- TÝŽ, *Regionalismus a osvětová práce na venkově*, Boleslavan 10, 1935–1936, s. 47–49.
- TÝŽ, *Regjonalizm*. In: Ruch regionalistyczny w Europie, I. Ed. Alesander Patkowski. Warszawa: Wydawnictwo Sekcji regionalistyczno-krajowczej Związku nauczycielstwa polskiego 1934, s. 71–82.
- ŠTĚPÁNOVÁ Irena, *Renáta Tyršová*, Praha – Litomyšl: Paseka 2005.
- ŠŮLA Jaroslav, *Staré letopisy české XV. století a jejich královéhradecká větev*, Sborník Národního muzea v Praze. Acta musei nationalis Pragae. Řada C – Literární historie, sv. 20, 1975, č. 2, s. 37–66. (Otištěno znovu: Od Jana Žižky k Poděbradům. Acta Universitatis Reginaehradecensis. Facultas studiorum humanorum. Historica 1. Hradec králové: Lupus 2006, s. 121–153.)
- ŠUSTA Josef, *Dějepisectví. Jeho vývoj v oblasti vzdělanosti západní ve středověku a době nové*, Praha: Historický klub 1933 (1. vyd.), 1946 (2. vyd.).
- TÝŽ, *Památce Josefa Pekaře*, ČČH 43, 1937, s. 253–260.
- TÝŽ, *Úvahy o všeobecných dějinách*, Ed. Eva Jandová. Praha: Argo 1999.
- TOŠNEROVÁ Marie, *Kroniky českých měst z předbělohorského období. Úvod do studia městského kronikářství v Čechách*. Studie o rukopisech. Monographia, sv. XV. Praha: Masarykův ústav a Archiv Akademie věd ČR, v. v. i., 2010.
- TULACHOVÁ Marie: *Disertace pražské univerzity 1882–1953*, I, Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1965.
- TURČÍN Oldřich, *Historik Ferdinand Menčík, jeho potomci a firma Tomáše Bati*, ZČRP 11, 1998, s. 99–116.
- TUREK Rudolf, *Český ráj – inspirace dějepisců*, Listy starohradské kroniky 11, 1988, s. 39–43, 86–91.
- TÝŽ, *Vědecký a lidský profil Zdeňka Kampra*. In: Boleslavica. Sborník Okresního muzea v Mladé Boleslavi, sv. 2, Mladá Boleslav 1985, s. 192–197
- TYWONIAK Jiří, *K pokusům o novou topografii Čech [ve dvacátých] letech minulého století*. In: Acta regionalia. Sborník vlastivědných prací 1966–1967, Praha 1968, s. 1–7.
- TYWONIAK Jiří – FLEGL Michal, *Několik poznámek k historické vlastivědě*, MVP 6, 1968, s. 4–12.
- UHLÍKOVÁ Kristina, *Zdeněk Wirth, první dvě životní etapy (1878–1939)*, Praha: Národní památkový ústav 2010.
- URBÁNEK Vladimír, *Anketa našeho listu o české Jihlavě*, Jihlavské listy 17, 1922, č. 33, 19. 8., s. 1.
- TÝŽ, *Vlastivědný sborník „Jihlavský kraj“ jako příloha Jihlavských listů*, Jihlavské listy 17, 1922, č. 39, 30. 9., s. 2.
- VÁVRA Jaroslav, *Styl Jaroslava Golla. Pokus o rozbor a charakteristiku*, Dějiny a přítomnost 1, 1937, s. 47–58, 163–175.
- VERBÍK Antonín – JANÁK Jan, *Sto let Muzejní a vlastivědné společnosti v Brně*. In: Rodná země. Sborník k 100. výročí Muzejní a vlastivědné společnosti v Brně a k 60. narozeninám PhDr. Vladimíra Nekudy, CSc., Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, Státní vědecká knihovna 1988, s. 17–51.
- VOJTĚCH Tomáš, *Česká historiografie a pozitivismus*, Praha: Academia 1984.
- VOJTÍŠEK Václav, *O Gustavu Friedrichovi*, AČ 21, 1971, s. 65–88, 158–169, 214–234.
- VOREL Petr, *Základy historické regionalistiky (Metodika výzkumu a interpretace pramenných zdrojů místních a regionálních dějin v českých zemích)*, Pardubice: Fakulta humanitních studií Univerzity Pardubice 2005.
- VOTOČEK Václav, *Rudolf Husák, lékárník, vynálezce a veřejný činitel*, ZČRP 9, 1996, s. 57–68.
- V. V. Tomek (1818–1918)*. Na památku jeho stých narozenin, Praha: Historický spolek 1918.
- VYČICHLOVÁ Veronika, *Možnosti využití strukturálního přístupu k historickému faktu v díle Františka Kutnara*, ČNM – řada historická 172, 2003, s. 51–77.
- TÁŽ, *Revize pozitivistického dějepisectví a percepce školy Annales v české historiografii 20. a 30. let 20. století*. In: Francouzská inspirace pro společenské vědy v českých zemích. Praha: CEFRES 2003, s. 133–177.
- TÁŽ, *Šustova kritika pozitivistického dějepisectví a jeho podíl na postupném sblížení české a evropské meziválečné historie*, Východočeské listy historické, sv. 19–20, 2002, s. 33–45.
- W. W. Tomek. Historie a politika (1818–1905)*. Sborník příspěvků královéhradecké konference k 100. výročí úmrtí W. W. Tomka. Ed. Miloš Řezník. Pardubice: Univerzita Pardubice 2006.
- WALDHAUSER Jiří, *Spory o hrob bojovníka*, OJKT 2 (18), 1995, č. 4, s. 33 – 34.

- TÝŽ, *Z galerie tvůrců muzea. Univerzitní profesor Jan Filip (1900–1980) jako archeolog Pojizeří*, OJKT 3 (19), 1996, mimořádné číslo, s. 37–40.
- WEGER Tobias, *Sudetendeutsche Anstalt für Landes- und Volksforschung Reichenberg*. In: Handbuch der völkischen Wissenschaften. Personen – Institutionen – Forschungsprogramme – Stiftungen. Hrsg. Ingo Haar, Michael Fahlbusch, München: G. K. Saur 2008, s. 683–688.
- WINTERS Stanley B., *Otakar Odložilík – historik, který oděšel do země zaslíbené*, ČČH 2003, s. 306–331.
- WIRTH Zdeněk, *František Roubík sedmdesátníkem*, ČSPS 68, 1960, s. 65–68.
- ý, *Plán vlastivědné práce*, NL 74, 1934, č. 153R, 5. 6., s. 4.
- Z regionální historie a archivnictví*. XIX. Mikulovské sympozium 1989, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost – Mikulov: Okresní archiv Břeclav – Olomouc: Palackého univerzita [1990] (zejm. Josef BARTOŠ, *Prezentace a využití výsledků regionálního historického bádání*, s. 7–26; Milan SKŘIVÁNEK, *Historické vědomí – poznatky, hodnotové soudy, kritičnost*, s. 43–47; Jaroslav KUDRNA, *K některým metodologickým aspektům současné, nemarxistické regionální historiografie*, s. 49–54; Jindřich SCHULZ, *Prostředí historických procesů*, s. 63–68).
- ZÁTOPEK Antonín, *Několik kapitol pro řečníky*, Olomouc: Zemský sekretariát dorostu Ž.O.S. [živnostensko-obchodnické strany středostavovské] 1929 (2. vyd.).
- Zdeněk Kalista a kulturní historie*. ZČRP. Supplementum 6, Semily: Státní okresní archiv 2000.
- ZEMAN Martin, *Edice pramenů k náboženským dějinám českých zemí raného novověku v české historiografii 19. a 20. století*, JSH 77–78, 2008–2009, s. 411–423.
- ZÍBRT Čeněk, *Kritika vlastivědných sborníků*, ČL 27, 1927, s. 146–150.
- TÝŽ, *Kulturní historie. Její vznik, rozvoj a posavadní literatura cizí i česká*, Praha: J. R. Vilímek 1891.
- Zikmund Winter mezi historií a uměním*. Ed. Věra Brožová. Rakovník: Okresní muzeum – Praha: Ústav pro českou literaturu Akademie věd ČR 1999.
- ZÜCKERT Martin, *Josef Hanika (1900–1963). Volkskunder zwischen wissenschaftlicher Forschung und „Volkstumskampf“*. In: Prager Professoren 1938–1948. Zwischen Wissenschaft und Politik. Veröffentlichungen des Instituts für Kultur und Geschichte der Deutschen im östlichen Europa, Bd. 17. Hrsg. Monika Glettler, Alena Míšková. Essen: Klartext Verlag 2001, s. 205–220.
- ZUMAN František, *Společnost přátel starožitností čsl. v letech 1888–1928*, ČSPS 37, 1929, s. 13–23.
- Žáček V[áclav], *Regionalismus jako zdroj vlastenecké výchovy (O novém pojetí a úkolech historické vlastivědy)*, DaZŠ 2, 1955, s. 291–304.
- Život a dílo [J. J. Fučíka]*. Sborník na památku prvního lhoteckého učitele, spisovatele, historika okresu a kartografa, čestného občana města Lomnice n. P. a jiných obcí (uspoř. a napsal František Míza s kruhem spolupracovníků: Jar. Fučíkem, Josefem Hlaváčem, Jos. Kosinou, Antonínem Polákem a se vzpomínajícími přáteli), Lomnice nad Popelkou: Učitelská jednota Komenský 1930.

Exkurz

Šimákova historická vlastivěda v textech

OBSAH

Hlavní programové články

1. *Vlastivědné úkoly samosprávných sborů*, Věstník poradního sboru českých okresů v Království českém 3, 1913, s. 51–56, 65–67. (Bibliografie č. 275.) s. 5
2. *O stavu a úkolech české vlastivědy* (Výtah z přednášky, proslovené dne 6. prosince 1928 na jubilejní valné schůzi SPSCP), ČSPSČ 37, 1929, s. 1–11. (Bibliografie č. 841.) s. 13
3. *Program a práce vlastivědného pracovníka v okrese*. In: Regionalismus ve vědě a v národní osvětě. Jak pracovati v krajích, Praha, Masarykův ústav pro národní výchovu. Ústředí české osvěty 1940, s. 7–20. (Bibliografie č. 1298.) s. 23

Stati programové, metodické, didaktické, příp. úvahy, vztahující se k problematice historické vlastivědy a regionální práce

4. *Statut muzejní*, schválený městskou radou v Turnově dne 6. listopadu 1890..... s. 36
5. *Sbírejme a zachovávejme staré paměti a památky*, HP 9, 1894, č. 1, 14. 1. (též leták jako zvláštní otisk). (Bibliografie č. 33.) s. 38
6. *[Provolání turnovského muzea ke zřízení vlastivědné jednoty a časopisu]*, Turnov, správa muzea 1908, 1 list (leták). (Bibliografie č. 183.) s. 41
7. *Stanovy muzejního spolku pro Turnov a okolí*, Turnov, Muzejní spolek 1912, 15 s. (Bibliografie č. 231.) s. 43
8. *Co chceme* [úvodní slovo k časopisu], OJKT 1, 1922–1923, s. 1–2. (Bibliografie č. 462.) s. 48

- 9. *Vlastivědné dojmy a tužby z pobytu v Jihlavě***, Jihlavské listy 17, 1922, č. 36, 9. 9., s. 1, č. 37, 16. 9., s. 1–2. (Bibliografie č. 477.) s. 50
- 10. *O vlastivědné práci***, Podyjí. Vlastivědný sborník jihozápadní Moravy [Od Horácka k Podyjí] 1, 1923–1924, s. 129–131. (Bibliografie č. 564.) s. 55
- 11. *O vlastivědné práci učitelské*** (Předneseno 13. 12. 1924 na učitelské poradě v Bakově).
..... s. 57
- 12. *Historický zeměpis Čech***. Praha, Nákladem posluchačů vysokoškolského kurzu při Škole vysokých studií pedagogických v Praze. I–II. Hektografované přednášky, s. d. [mezi léty 1923–1926], s. 1–3. (Bibliografie č. 1304.) s. 67
- 13. *Vlastivěda na tzv. menšinových školách***, Věstník pedagogický 8, 1930, s. 128–131. (Bibliografie č. 926.) s. 69
- 14. *Jak pracovati o vlastivědě našich horských krajů***, Týden horských okresů 3, 1933, č. 31, 4. 8., s. 1–3, č. 32, 12. 8., s. 1, č. 35, 2. 9., s. 1. (Bibliografie č. 1057.)..... s. 73
- 15. *Poslání vlastivědného sborníku „Krkonoše“***, Krkonoše 1, 1937–1938, s. 113–114. (Bibliografie č. 1279.) s. 79

Korespondence a návrhy

- 16. *Dopis, J. V. Šimák T. G. Masarykovi***, 6. 2. 1921..... s. 81
- 17. *Oповěď na dotazník v příčině Vlastivědy československého státu***, 25. 5. 1925..... s. 84

18. Odpověď na dobré zdání filozofických fakult bratislavské a pražské německé o návrhu, aby historická vlastivěda byla připuštěna za samostatný předmět hlavního rigoróza, 14. 6. 1927..... s. 86

Hlavní programové články

1. *Vlastivědné úkoly samosprávných sborů*, Věstník poradního sboru českých okresů v Království českém 3, 1913, s. 51–56, 65–67. (Bibliografie č. 275.)

Ukládá se mnoho naší samosprávě a přece nelze ustati s úkoly novými a novými. Zvláštní postavení národa našeho žádá i nutí, abychom my sami obstarávali si, kde lze, povinnosti, jež jinde šťastnější národnosti pohodlně ponechávají orgánům státním. V první řadě běží ovšem o hospodářské otázky, o zajištění veřejného blahobytu, a tu ještě daleko nejsme tam, kde bychom býti mohli a měli. Čekati však s úlohami kulturními, až by zajištěny byly problémy hmotné, bylo by dojísta zpozdilé. A nelze ani spokojiti se s řešením věcí, jež jinde již byly provedeny, abychom pouze doháněli, nýbrž klásti si mety vlastní, nové i do budoucna, aby budoucnost právě byla co nejlepší.

Oporou veškeré kulturní práce, zejména osvětové a do jisté míry i národní, jsou úkoly vlastivědné. Dějít' se sice – bohudík – měrou ne právě skrovnou, tu více, tam méně, ale většinou ochotnický od nadšených jednotlivců; přece však bylo by lépe, kdyby prováděly se společně, z jednoho stanoviska, aby sbory samosprávné, aspoň pokud lze, vzaly se o organizaci. Nemíním utopie, pouze rámec jednotný, v němž by řešily se otázky od místa k místu, podle sil a potřeby. Arci, třeba i obětí hmotných, ale právě proto byla by výhodna organizace, jež by vyrovnávala rozdíly potřeby a úhrady, kde není prostředků.

Vlastivědou či v užším slova smyslu *domovědou*, jak pěstuje se nyní zvláště na školách, rozumím soubor nauk k poznání vlastního domova, tedy obce a krajiny, vlastně okresu; poznání má vésti k lásce a láska k snaze o povznesení a zvelebení. Zúčtovati z minulosti i přítomnosti, aby jasno bylo, co činiti pro budoucno. Ideálním cílem by tedy bylo, sebrati, spořádati, vyložití nebo vypsati všecko, co podává obraz kraje i života v minulém vývoji i v přítomném stavu, a to co nejhlouběji a v rozsahu co nejširším; dále postarati se o zřízení všeho, čím by stav tento do budoucna se utěšeně rozvíjel a zdokonaloval.

Tedy po stránce *fyzikální*: obraz geologický, horopisný, vodopisný, vzduchopisný, zvířectvo, květena, nerostectvo. Po stránce *národopisné*: povaha lidu fyzická i duševní, vztah k půdě a kraji, řeč a tvorba duševní, lidové umění, jevící se v stavbě, kroji, výtvorech, práce lidu. Po stránce *historické*: osídlení pravěké, historický vývoj kraje vcelku, místopis obcí. *Umění, průmysl a obchod*: a) památky historické; b) rozvoj místního umění výtvarného, literatury, průmyslu, obchodu v minulosti i přítomnosti; c) život i díla vynikajících rodáků

nebo bydliatelů v tomto oboru; d) kraj ve zpracování uměleckém i průmyslovém. **Veřejný a kulturní život:** správa a zřízení, církev, školství, humanita, osvěta, život společenský.

Úkoly tyto mohou býti ovšem prováděny jen **lokálně**, v okrese, v obci, ježto jen tu může býti zájem o důvěrné blízké podrobnosti a tyto právě jen v užším okruhu mají opravdový význam; v širším celku se tratí. Ale zase výbornou věcí byla by **organizace** těchto lokálních snah ústředím prováděná, aby dály se shodně a u vzájemné výpomoci.

Tři věci jest k úkolům těmto potřebí: **pracovníků** přiměřeně připravených, finanční **podpory** a řízených **styků**. Pro poslední věc jest žádoucí, aby každý okres vydával si svůj **Okresní věstník**, v němž by byla organizována a vedena všecka práce okresní. Dále, aby každý okres (neb i větší obec) založil si trvalý **vlastivědný fond**, rozmnožovaný pravidelnou roční dotací a posilovaný stále roční podporou místních peněžních ústavů. Pracovníci dostávají se při místních **muzeích** a v osvětovém svazu; třeba tedy, aby v každém samosprávném obvodu ustavil se **odbor osvětový** nebo muzejní (kde muzeum již je, aby spojil se s ním). Ale nejenom aby zůstalo při jeho zřízení a tím poměr k autonomii byl vyčerpán, nýbrž aby samospráva byla se sdružením v živém, harmonickém styku, udržovala je v činnosti, podněcovala, úlohy mu ukládala a od něho opět podněty žádala, tak aby odbor byl osvětovým orgánem a projevem samosprávné korporace samé.

Od ústředí bychom tedy žádali v první řadě, aby dalo vypracovati podrobný a jednotný **program a doporučilo** jednotlivým sborům jeho provádění. Mohlo by dokonce samo vyvolati v život i jednotné, velkolepé dílo, jako je **moravská Vlastivěda**, v níž je tolik monografií, kolik okresů a nad to ještě monografie hlavních měst, ačkoli na Moravě **není** okresních zastupitelstev.

Nestačí místo, abych vyčerpával tu podrobně všechny úkoly a jich provádění; ostatně mnoho bych jen opakoval zbytečně, co lépe již pověděno v publikacích Osvětového svazu a Kráse našeho domova. Zmíním se pouze o některých, jež opravdu radno a možno je provésti společně.

I.

Jedním úkolem, jehož uskutečnění **nelze** si mysliti s prospěchem, leda najednou pro větší celek, úkolem ryze praktickým a přece i vysoce cenným pro národní snahy, jest pořizení dobrých **okresních map**, velkých a přesných, podrobných, úplných, o správném českém názvosloví.

Máme sice mapy, vydané c. k. generálním štábem, velké v rozměru 1:25000, menší speciální 1:75000; tyto mapy však jsou vydány k účelům jen vojenským, jsou neúplné, leckde

nesprávné a v názvosloví hanebně zkomolené. Některé okresy sice pořídily si své mapy české, ale většina okresů dosud jich nemá.

Tu bylo by s prospěchem obzvláštním, kdyby ústředí vzalo věc do rukou k **definitivnímu doplnění celé sítě** map aspoň v českém území a přilehlých končin, ne-li v celých Čechách, a to v **stejném, jednotném provedení**. A rovněž, aby dalo podnět k obdobné práci na Moravě a ve Slezsku. Proč ústředí, jest dojista na jevě.

Některé chudší okresy by nemohly vůbec dílo podniknouti; jiné jsou v područí německém a sotva by mohly bez nesnází. Ale i tam, kde by okres mohl se dáti do tohoto podniku, děje-li se izolovaně, děje se se škodou, a zbytečnou.

Není arci možno dnes opatřiti si mapy jinak, nežli prací c. k. vojenského zeměpisného ústavu ve Vídni, jenž dodá grafickou síť již hotovou podle map německých; zpracování její pro nás musí provéstí objednavatel sám. Každá mapa (1:25000) má nejméně 4 listy, ale na každém z těchto listů je značný kus okresu sousedního. Pořizuje-li si svou mapu každý okres zvláště, a dojde-li potom na okres sousední, nutno proň **znova zpracovati a znova tisknouti** nejméně jeden list, již jednou pořízený pro mapu okresu dřívějšího, takže, sčítá-li se pak práce i náklad z celého širokého obvodu, hotoví se a platí mapa každého okresu aspoň **dvakrát ne-li třikrát**. Což kdyby provedeno bylo vcelku pro celé království, uspořilo by se tím přes polovinu práce i nákladu. Stojí-li průměrem mapa jednoho politického okresu 2000 K, co tu zbytečných peněz se vydá a oč je exemplář dražší!

K pořízení takovéto mapy okresní potřebí jest trojího: a) vyjednání s vojenským zeměpisným ústavem, jenž mapu zhotoví, b) doplnění a oprava grafické části, c) úplně nové zpracování jmen.

Oddělení b) jest nutno, ježto síť generálního štábu bývá zastaralá; nutno vkresliti zatím nastalé změny hranic, nové silnice, cesty, dráhy aj. i odstraniti věci zmizelé, což nejlépe provede okresní geometr a lesní úřady.

Ještě důležitější jest práce c). Tu třeba opět dvojího: zjištění **správného** názvosloví, jež v mapách již je uvedeno a **doplnění** scházejících jmen vod, hor, lesů a zejména poloh v lesích, lukách, polích atd. V obém bude nejlépe nejdřív dorozuměti se s **Místopisnou komisí**, jež nyní zřizuje se při České akademii v Praze, pak s úředníky velkostatků, místním odborem turistů a učitelstvem. Opravy a jména sebraná pak umísťují se do mapy nejlépe tak, že na otisky poslané zeměpisným ústavem položí se průsvitný papír a jména tam vpíší na příslušná místa, každý druh jinou barvou, aby zeměpisný ústav věděl, jakým písmem co provéstí. Dobře bude, zvolí-li se pro dílo to redaktor v každém okrese, jenž by návrhy jednotně upravil a staral se o kontrolu a korekturu. Práce tato jednou a dobře vykonaná bude

pro vždy ceny trvalé, ježto doplňků či změn vždy již bude pramálo. Kromě toho náklad na tento podnik není zmařen, ježto prodejem mapy většina peněz vrátí se zase zpět.

II.

Druhým úkolem jest **péče o památky** v nejšířším slova smyslu, jížto koná se zároveň kus **umělecké výchovy**, neboť většina památek má nejen cenu historickou, nýbrž i opravdu svou krásu. Ale i kde nejde právě o krásu, cit úcty a vděku k minulosti, k předkům, kteří ji vytvořili, pieta k dokladům naší kultury, tvořivé síly a duševního bohatství diktuje prostě tuto povinnost. Netřeba dojísta přeháněti, ale úpadek vkusu nedávných dob, vlastní nevážnost a lhostejnost (sama sebou znak úpadku) ublížila památkám našim, donedávna dost zachovaným, víc nežli zloba nepřátel, na niž obyčejně kulturní naše chudoba se svádí. Co zničeno svévolně, co prodáno nevšimavě do ciziny na věčnou naši ztrátu! – Nemůže zde vykonávati všecko centrální komise vídeňská ani Archeologická komise České akademie; onde není tolik zájmu, tu zase není prostředků a moci. A opět samosprávné korporace nejspíše jsou k tomu povolány, aby přežitky minulé naší slávy udržovaly a chránily **před zbytečnou** zkázou.

V první řadě nutno **vzbuditi porozumění**, zájem o ně, a ovšem nejdříve věděti, které památky v okrese jsou, jak na ně se dívati a je ceniti. Pomůcka nad jiné cenná jest po ruce. Česká akademie vydává nákladný „Soupis památek“, stručný, ale důkladný, ilustrovaný četnými plány i obrázky. Pro každý politický okres je svazek zvláštní. Bohužel, převýznamný podnik zápasí s deficitem, ježto dílo odbírá se jen několika odborníky a odbornými knihovnami; většina exemplářů leží bez užitku na skladě. Z některého okresu nebylo vůbec zakoupeno **ani jedné knihy**, ač právě popisuje tamní památky. I je jistě vzácnou výjimkou okres, v němž ne samospráva, ale c. k. okresní školní rada zakoupila pro okresní knihovnu učitelskou **všecky** dosud vyšlé díly a nad to pro každou školní knihovnu po exempláři svého okresu.

Kéž by podobně stalo se ve všech českých okresech! Což je tím snazší, ježto opatření těchto knih šlo by již z hotového fondu a neznamenaloby žádného nového zatížení finančního. Prospělo by se tím neobyčejně podniku Akademie, kruhům krajinským dostalo by se poučení a školám neocenitelné pomůcky k výchově mládeže v lásce k památkám, čehož nebylo by ani dosti oceniti.

Zachování vzácného starobylého krásného **vzhledu** našich obcí, zejména měst, je vlastně namnoze věcí již ztracenou. Žádá bohužel oběti – a piety, a tu je těžko přesvědčovati mnohohlavé občanstvo, že ty křivé linie, nepravdělné ulice, kouty a záhyby mají svou

malebnou krásu pro celek, jíž jednou budou potomci těžce želeť, a že právě panství pravítka a otrocké symetrie je příčinou nudné jednotvárnosti našich moderních měst. Bohužel, právě samy městské správy zničily z nedostatku estetických rádců vzácné stavby své a zhyzdily tu moderní radnicí, tu přepychovou spořitelnou, tu školou, tu pivovarem, hotelem apod. prostý ušlechtilý vzhled staršího vkusu. Tu lze většinou již jen doufat v estetickou (ne starobylou, tať trvale zachází) nápravu budoucna.

Zbývá jen péče o zachování stavebních památek *jednotlivých*: jednak pravěkých náspů a hradišť z dob pohanských, jednak kostelů, klášterů, hradů, zámků, tvrzí, věží, hradeb a bran a jiných staveb v městech a obcích. Tam, kde autonomní korporace *nemá* nad nimi pravomoci, ovšem nemůže téměř nic přímo činit. Ale aspoň nepřímo, výbor, starosta či tajemník snadno se dozví, – ačli mu záleží na tom – hrozí-li které z těchto památek škoda (kupř. nemístnou adaptací) či pohroma. Někde, kde je dobrá vůle s vlastníkem stavby té, snad lze zasáhnouti taktním upozorněním; jinde aspoň upozorniti konzervátora, aby další péče ujal se sám.

Ale tam, kde pravomoc nad památkami je v rukou samosprávy, tam mělo by ústředí postarati se o dobrovolný závazek všech obcí, aby *bezpodmínečně zachovávaly vše* stůj co stůj, co se zachovati dá, třeba s obětí! Je to příkaz vlastní hrdosti a lásky k sobě samu. *Chrám, radnice,* zejména pak městské *hradby, brány a věže* buďtež posvátny, třeba z nich zbývaly jen kusy zdí. Jsou znakem starodávné moci a významu českých měst, upomínkou na slavné doby, vznešeným vyznamenáním, jež může býti sice ztraceno, ale nikdy zpět získáno. Jak chlubí se Němci svým Norimberkem, svým Rothenburkem! A znova žalovati, že právě česká města bořila svou pýchu více než pětistyletou, a většinou ani ne z praktické potřeby, jen z neporozumění nebo svévole. Tomu budiž učiněn konec! Nic již nebuď bořeno; vždy *musí* se najíti úprava jiná, běží-li o komunikaci, pohodlí atd. V cizině již všude pokládá se za známku nižší kultury, ničí-li se takové památky pro hmotný prospěch; máme-li i dále nositi toto potupné znamení na svém čele?

Starobylé pěkné *domy* (zejména ty, o nichž Soupis pojednává) jsou ovšem majetkem jednotlivců. Bylo by si přátí, aby stavební úřady městské při návrzích k povolení přestavby či stavby nové žádaly od stavebníka co možno nejvíce se zřetelem k památnosti stavby dosavadní a jejímu okolí; v jednotlivých případech pak *vždy* dotazovaly se odborných historických znalců. Zakročtež, otloukají-li se z barokního domu vkusné chambrany či z renesančního sgrafita, dává-li se na střechu starého domu strakatý eternit, dává-li se mříž, kde je na místě zeď apod. Vždyť lze zachovati nebo napodobiti i průčelí, aby nová stavba křiklavě nerušila pěkné pořadí atd. Někde opravdu stačí jen včasné upozornění. A kde nelze

ani to, buď uloženo aspoň stavebníkovi, aby před zbořením dal poříditi *fotografické pohledy, plány, řezy, popřípadě i detailů* stavby původní pro městský archiv, tak aby aspoň obraz byl potomstvu zachován. – Totéž i na vsích, mizí-li pěkná stavba dřevěná.

Stejně zachovány buďtež i *kašny, sochy, kapličky* (nejsou-li právě ohyzdné), *boží muka, schodiště, milníky, pomníky a patníky památné, staré kříže, památky zahradní architektury* (vjezdy, vázy, pilastry), *hřbitovy* starobylého neb uměleckého rázu (kupř. empírové). I když nutno jimi hnouti, nechť se přenesou jinam, nejlépe v ústraní do zeleně. *Náhrobky v kostelích*, jsou-li v podlaze, buďte vyzvednuty a vezděny v stěny chrámové. Nic z toho nebudiž bez schválení znalců natíráno nebo barveno!

Movité památky, jimiž samospráva může obyčejně disponovati, jsou obecní, cechovní, někde i kostelní. *Kostelní inventář*, zejména oltáře, kazatelna etc., *nemá* býti bez podstatné příčiny nahrazován nábytkem „slohovým“, třeba byl rázu odlišného, kupř. barok v gotice; pouze chatrnost věkem nebo nahodilé poškození jsou důvodem dostatečným. Vždy však *bdi* autonomní správa přímo nebo vlivem svým nad tím, aby odstraněný kus inventáře nebyl zbůhdarma zničen nebo prodán do rukou nepovolanych; místo ctihodných těchto památek jest pak jedině v muzeu.

Cechovní památky většinou uvázly v rodinách posledních cechmistrů. Těm nenáleží. Budiž uloženo obci, kde cechy byly, aby zjistila, vybrala a bezpečně uložila věci, které ještě v soukromí po ceších zbývají (pokladnice, pečetidla, odznaky, mistrovské kusy, nádoby, ferule, korouhve, pohřební štíty, knihy a listiny).

Obecní památky jsou většinou (mimo knihy a písemnosti) jen pečetidla, tutam zbytky městské zbroje, obrazy, nábytek a náčiní. I ty radno uložiti bezpečněji nežli v městské kanceláři v muzeu místním nebo nejbližším, nebo v zemském, byť i jen jako vlastní majetek, tam trvale jen deponovaný.

Třeba je pečovati též o památky, jež náhodou *se odkryjí* v zemi, na polích nebo při stavbách, obyčejně nálezy pravěké, hroby či popelnice, střepy, bronzy nebo mince, řidčeji věci jiné. Dosud většinou přicházejí bez užitku v zkázu. Potřebí tu opět postarati se nejdřív o uvědomění občanstva, aby vědělo, že předmětů těch nemá zbůhdarma ničiti (ani pouhých střepů!, neboť v rukou odborníka jsou významnou pomůckou vědy). Snad není příliš požadovati od *okresního výboru*, aby každoročně, nežli počínají práce polní, zejména v kraji, kde již nálezy byly učiněny, poslal starostům *poučení pro sousedy a pracovníky*. Jakmile se objeví nález (hrob, sídliště apod.), *ihned* oznámí se starostovi neb učiteli a ti nejbližšímu muzeu, konzervátoru (skrže c. k. hejtmanství), aby mohly býti nalezené věci odkryty, zkoumány a zachovány.

Podobně před každou stavbou, při níž děje se odkopávka (stavení, silnice, dráhy, regulace, v cihelnách a pískovnách atd.) buď upozorněno od obce dělnictvo, aby nemařili z bujnosti nebo neprodávali, vykopají-li co starožitného, nýbrž odvedli, zejména mince. Nález cenný jest z polovice vlastnictvím majetníka půdy, z polovice nálezcovým. Poučí-li se pracovníci a zaručí-li se jim napřed odměna podle zákona, netřeba se jim báti, že nález bude jim bezohledně odňat, spíše odvedou, nežli pokoutně prodají; to platí zejména o mincích. Ty většinou mohou zůstat majiteli i nálezci, jen když prve znalec je prozkoumá.

Úkol okresu a obce tedy jest, aby odnímalý *nedůvěru* lidu k vědeckým ústavům a badatelům a pomáhaly tak zachraňovati neznámý dosud pramen k poznání České země.

I *památky přírodní* zasluhují ochrany vcelku i v jednotlivostech, ať jsou to krásné skalní stěny či stráně, jež zbytečně ničívají se pro pár haléřů lomy a štěrkovny, ať jsou to věkovité stromy, zvláště aleje topolů, lip nebo u vod. Tu však upouštím od podrobností, ježto v „Krásě našeho domova“ důkladně o této stránce se pojednává.

III.

Žalostný je zpravidla stav **písemných památek, knih** a listin bývalých archivů městských, cechovních i vrchnostenských. Za dob do roku 1850, dokud archivy měly svou právní cenu, byly většinou v dobrém pořádku. Zřízením novým pozbyly právního významu a v očích neuvědomělých staly se balastem starého papíru, jehož se úřady zbavovaly co nejdříve spalováním nebo prodejem do stoup, nic netušíce, jak *ohromnou škodu* páší na české historii. Až k slzám dojde, zvidáme-li, jak hříšně nejpřednější obce naše: Plzeň, Hradec Králové, Hora Kutná aj. přišly o drahocenné doklady své minulosti, nehledě k četným registraturám městským i panským, o jichž zániku ani se neví... A to děje se vlastně ještě dnes!

Budiž učiněno v Poradním sboru usnesení, aby každý okresní výbor přiměl obce svého okresu k závazku zabezpečiti zbytky svých archivů. Necht' zjedná se skrze odborníka nejdříve přehled všech archiválií a pak buď třeba nátlakem staráno o jich spořádání a zajištění. Není zajištěním, jak již řečeno, chovají-li se mezi jinými věcmi v obecní kanceláři. Archivu náleží místo zvláštní, bezpečné a odborná správa. Nemůže-li toho všeho obec opatřiti, buď přiměna, aby archiv svůj deponovala (jako svůj majetek, ale trvale) v nejbližším dobře opatřeném archivu nebo v archivě muzea zemského nebo v archivu zemském. Odpadne tak starost i náklad, větší archiv rád převezme opatrování i pořádání a vydá seznam nebo opisy, kdykoli nutno.

O zbytcích archivů cechovních bylo již pověděno. Archivy vrchnostenské aspoň lze doporučit péči vrchnostenskému úřadu a konzervátoru. Arci, kdyby byl náhodou panský archiv ohrožen nebo dokonce prodáván, buď učiněno vše, třeba s obětí, aby byl zachráněn.

Obcím, které mají větší archivy a chtějí je samy opatrovati, nemůže býti dost důtklivě řečeno, jak **vzácný** poklad jest jim svěřen a že jsou povinny nejen jej opatrovati, nýbrž i dáti do pořádku a otevřítí vědeckému bádání. Tu pak je nezbytno zařaditi do svého rozpočtu přiměřenou sumu k tomu a povolati **odborného** pracovníka, aby listiny a knihy spořádal a potom třeba i těžil. S tím by spojeno bylo i sepsání historie obce, okresu i kraje. Dodnes nemá přes polovinu českých měst svých dějepisců a z těch, které jsou, jen málokterý jest opravdové ceny; k tomu nestačí láska a nadšení, nýbrž aspoň trochu povolání a potom finanční podpora. Měly by si tudíž vyhlédnouti obce i své dějepisce a poskytnouti fond k jich práci i k tisku.

Tyto archivní a dějepiscké snahy snad daly by se časem provésti v jistou organizaci, tak aby dály se současně pro větší obvod, např. bývalý kraj, kdyby, jak navrhoval již univ. prof. dr. Václav Novotný, zřídily se **veřejné archivy venkovské, krajské** nebo i pro obvod užší, tam kde veliký archiv již existuje. Ale nikoliv jako zřízení samostatná, nýbrž jako **filiálky** ústředního archivu zemského. Pro svůj okrsek měly by dvojí úkol: jednak **opatrovati** deponované archivy míst ostatních (nikoli aby z nich všech stal se jediný archiv větší, zůstanou samostatny; jednota a přehled pořídí se lístkovou katalogizací), jednak **sbírat** (v opisích) materiál k historii kraje, v rozsahu co nejširším, tak aby místní pracovníci našli tu všecko pohromadě, ale i také radu odbornou. Úředník sám podle okolností zpracoval by monografie nejobtížnější a jiným by pomáhal, takže by odtud se řídila a vyvíjela spolehlivá místní historiografie.

Souvislost těchto krajinských archivů s archivem zemským pokládal bych ovšem za nezbytnou. Pro věc i pro osoby. Archiv venkovský dostal by tak v čelo sílu odborně vzdělanou, nezávislou a nemeškanou povinnostmi jinými; kromě nejnútnejší příruční knihovny nebylo by tu potřebí nákladného vědeckého aparátu, ježto vše, čeho k jaké práci potřebí, mohla by zjednati centrála. Archivář pak, jakožto úředník zemský, měl by slušně zajištěnou existenci, i mohl by se cele oddati práci vědecké, ježto skrze archiv ústřední byly by mu po ruce všechny prostředky; mohlo by se i upravit, aby střídavě pracoval venku i v Praze. Dosíci poštovního i železničního spojení zdarma nebylo by již nepadno vymáhati.

Ulevilo by se tak přetížení dnes archivu zemského, řadě odborných historiků dostalo by se přiměřeného postavení a povznesla by se velikou měrou historická práce česká. Prostředky opatřila by samospráva nejlépe, až změní se časy, usnesením zemského sněmu;

ježto by připadl jeden venkovský archiv asi na 30 okresů, byla by úhrada na každý podílem poměrně nepatrným.

Ježto archiv byl by vždy ve větším městě, daly by se k instituci té připojiti i snahy *osvětové i umělecké*, pokud nestanou se zatím skutkem jinak.

IV.

Vedle muzea a knihovny měla by býti v každém okrese i **umělecká síň** zřízená, nelze-li jinak, při škole. Sleduje dvojí cíl: jednak *užší* historický, sebrati totiž: a) všechny doklady umění lidového, b) všechny doklady k uměleckým dějinám kraje, jakož napřed uvedeno; jednak *širší*, buditi zájem a porozumění uměleckým snahám.

Není k tomu potřebí než trochu lásky a něco nákladu; dobře se úkol ten vykoná i v skrovnosti, *sbírkou účelně vybraných reprodukcí*, přiměřeně vyložených a opatřených výkladem o umělci a díle.

Bylo by možná i sestaviti větší *putovní výstavku* okresní, jež by z místa na místo se stěhovala a konečně trvale uložila v umělecké síni, vystřídána byvši zatím na pouťi reprodukcemi novějšími.

Konečně mohla by naše samospráva trvale prospěti i umění českému vůbec, jen ke své ozdobě. Kdyby každý autonomní peněžní ústav z ročního zisku, ježž zpravidla rozdává místním účelům, určil ročně pouze 300–400 K na zakoupení uměleckého díla, ať plastiky, ať malby či grafiky, jímž by okrášlil své síně, jak dlouho by trvalo, aby v každém českém městě byla slušná galerie českých moderních výtvarníků? A umělecká obec měla by jistotu, že ročně za několik tisíc děl svých přece odbude do rukou domácích.

Otázky tyto a jim podobné, žádoucí řešení a provádění, tlukou na dveře. Snad bylo by radno, aby Poradní sbor ujal se jich s láskou a horlivostí a řídil jich provádění, pokud lze, ke cti a prospěchu českých samosprávných sborů!

2. O stavu a úkolech české vlastivědy (Výtah z přednášky, proslovené dne 6. prosince 1928 na jubilejní valné schůzi SPSČP), ČSPSČ 37, 1929, s. 1–11. (Bibliografie č. 841.)

Vlastivěda, zejména historická, není nauka nová, ale přece se zdá, že se ostatní věda dívá na ni jaksi z patra a nejvýše s útrpným shovívavým úsměvem. Věřu jako na dítě lásky,

jemuž sic nelze upřít existence, ale které patrně postrádá legitimacy. Stále se většina dívá na ni jako na diletantskou zábavu, nikoli vážnou vědu.

Vlastně už při křtu tohoto novorozeňátka vzniká spor o jeho jméno a podstatu, co vlastně historická vlastivěda jest. Není tuším pochyby, že její název jest pouhý překlad z němčiny, a ne dost přesný, neboť „Heimat“ není „Vaterland“, značíc domov především v omezení regionálním; termín se s pojmem dobře nekryje, má-li se vlastivěda obíratí celou zemí, celým státem. A právě pro tu nejasnost lze ji pojímati v rozsahu kolikerém, dokonce v nadřazeném všem naukám ostatním.

Po mém zdání lze vlastivědu vymeziti jako nauku *soubornou*, která čerpá ze všech věd a nauk, i praktických, obírajíc se všemi vztahy naší vlasti: jednak o sobě, jednak se zřetelem k obyvatelstvu a půdě, jenže v omezeném rozsahu.

Od zeměpisu se liší svým plus a minus. Minus, ana se omezuje na teritoriální jednotku, zpravidla politicky ohraničenou (stát, zem, kraj, okres, místo); plus, ježto si všímá touž měrou zřetelů duchovědných, jako přírodních.

Program vlastivědy tedy zahrnuje: a) přírodovědecké vypsání oné jednotky; b) antropogeografické vylíčení jeho obyvatelstva; c) vývoj jeho kultury, hmotné i duchové. Vše se zřetelem k tomu, jak jsou závisly tyto jevy na fyzických poměrech té krajiny. Hledá všeho kořeny a vlivy, snaží se vystihnouti osobitý svéráz tohoto území. Čím se liší od jiných, co převzalo odjinud, co vytvořilo samo, který jest jeho podíl na výsledcích širšího celku. A všecky tyto výsledky se snaží zhodnotiti, spořádati a vyjádřiti přehledně: čísly, diagramy, mapami.

Pokud své výsledky shledává, třídí, usoustavňuje hledíc k nynějšímu *stavu*, splňuje *jeden* úkol, statický, popisný, jakožto statistika. Ptá-li se však po stránce dynamické, z čeho, kterými silami, jak se tento stav *vyvinul*, jest vlastivědou historickou.

Historická geografie jest o něco míň, jejím oddílem, fyzikálním, všímajícím si horopisu, vodopisu, vzduchopisu, místopisu, pokud se jeví v historii.

Prostě řečeno, jest vlastivěda to, čemu se až dosud říká topografie, jenže programu širšího. Pojednává tedy slovem i obrazem o svém vlastním vývoji, o změnách hranic, jak se vyvíjela jména hor, vod, lesů, tratí, o osídlení, jaké bylo kdysi a se měnilo v pravěku, za doby staroslovanské, za příchodu německé kolonizace; o živobytí tohoto lidu, tedy o vývoji zemědělském, průmyslovém, obchodním, sociálním, konečně o kultuře duchové, vždy se zřetelem k tomu, pokud byl vývoj podmíněn zeměpisnými vztahy půdy a rasy.

Není pochyby, kdybychom mohli toto vše u nás zjistiti, uvést v soustavu, abstrahovati odtud všeobecné věty, snad dokonce nějaké zákony, že by se potom ani historické vlastivědě neupíralo hodnoty vědecké.

Ale jak jsme daleci tohoto cíle! Naše veřejnost si snad ani neuvědomuje, že i k této práci jest potřebí trochu víc než dobrá vůle. Kruhy vědecké se až donedávna tomuto dílu více méně vyhýbaly, i je tedy našinci úzko, pohlíží-li na nepřehlednou řadu tzv. vlastivědných spisů, i rozsáhlých a nákladných, nádherně ilustrovaných, na kolikasvazkové podniky učitelské, díla nesmírné obětovnosti a lásky, ba finančního zakrvácení, pedagogicky snad výborné, a přece většinou nekritické, nemetodické, a tedy pro přesné poznání nepotřebné, tudíž zbytečné a marné. Nehledě ke spoustě knížek drobných.

Naprosto se ohrazuji proti výtce, že bych podceňoval práci venkova, zejména učitelstva. Naopak, velmi ji cením: není vydatnějších a vzácnějších pracovníků nad učitelstvo – o profesorech středoškolských bych mohl mluvit pohříchu jen v čase minulém. Ale jest potřebí, aby tato oddaná a výborná síla byla metodicky vedena a ukázněna, aby se nedávala do díla nad své poměry a věděla, kde čeho hledat, jak čeho užít. Ne-li kde jinde, právě u vlastivědném zkumu jest nezbytně třeba úzké, důvěrné spolupráce venkova a ústředí. Neboť není nikoho z ústředí, aby se mohl seznámiti se všemi místními poměry a podrobnostmi, jichž nezbytně potřebuje, např. když se pátrá po zaniklých osadách, po zašlých cestách. Ústředí má dáti metodu a prameny, venkovu nedostupné, venkov aplikovati je na své okolí a svědomitě zjistiti a sebrati rozptýlený místní materiál, ústředí pak obé kriticky zpracovati a shrnouti v obecné poznatky. Jen takto lze československou vlastivědu poříditi správně a úplně. Jenže kdo má takovou organizaci provésti a udržovati?

Jednu bídu zdědila vlastivěda už před svým zrozením jako mladší sestra české historie vůbec. Jest arci zaviněna především úmyslnou nepřízní někdejší vlády rakouské, ale také, a to podstatněji, námi samými. Bolestno jest si uvědomiti, ale nemáme až dosud – přes kolikeré pokusy (srv. např. články Gollovy aj. v někdejšímu Athenaeu) – promyšlené organizace vědecké, práce v historii, i nejprostší. Co se podniká, podniká se nahodile, od případu k případu, někde příliš dopodrobna, někde zhoľa nic, a velmi často nikoliv od základů, nýbrž od střechy. Snad proto, abychom si nemuseli vyčítati, že napodobujeme Němce, jichž příslovečné důkladnosti a metodičnosti se usmíváme. Nic bych si nepřál vroucněji, než abychom právě tu šli hodně za nimi a je překonávali.

Samozřejmě, že nelze psáti, není-li pramenů. A chce-li býti dílo jen poněkud vědecké, že si musí opatřiti zdroje, pokud možná všechny: listiny, akta, rukopisy atd. Má tedy předcházení výzkum archivů a knihoven, a to nejenom v našich zemích, nýbrž (když tolik

našich památek bylo vyvezeno ze země) i za hranicemi. A všechen výzkum je pochybný, není-li archiv nebo knihovna v pořádku.

Abychom se nezardívali, uspořme si otázku, jaká jest organizace našeho archivnictví a bibliotékářství. Co se dosud provedlo a vydařilo, jest většinou jen výsledek soukromé píle a lásky, a bohudík, ve značné části díla netřeba té lásce odpouštěti chatrnost. Soustavně počal heuristicky pracovati (ovšem zase jen pro *své* soukromé účely) před lety Zemský archiv a v době novější Český historický ústav vydavatelský. Ale obojí strádá nedostatkem sil odborných i prostředků.

Teprve nedávno vyšly – a jen soukromým přičiněním – katalogy knihoven univerzitní, kapitulní, muzejní a dvou neb tří soukromých. Již před 20 lety byl přijat návrh v České akademii na organizovanou práci heuristickou, totiž slíbena aspoň subvence, nalezneli se k tomu schopné a ochotné síly. Ale dosud se nenalezlo.

Tedy krom toho, co před 150 lety sestavil Hirsching, nevíme ničeho neb téměř ničeho o většině našich velkých knihoven (např. lobkovských, valdštejnské, křížovnické nebo klášterů v Teplé, v Oseku aj.), nemluvě o menších. A zase jen soukromými cestami (např. Flajšhansovou, Schulzovou, Zahradníkovou) zvěděli jsme o bohemikách, ale jen některých knihoven ve Švédsku, Rusku, Německu, v zemích alpských. Ale bylo by třeba soustavné a promyšlené práce heuristické od knihovny ke knihovně, od archivu k archivu, která by aspoň relativně všecko vyčerpala a zaznamenala. Jak trpko je vydavateli, když ukončí své namáhavé dílo, a potom se objeví neznámý předtím rukopis, třeba starší a lepší, nežli byl jeho! V přísném smyslu slova je jeho práce vlastně zmařena.

O archivech platí tento stesk měrou ještě více zvýšenou. Neboť knihoven se přece poněkud šetří. Ale listiny, akta, korespondence?

Jiná jest bolest bibliografická. Po Jungmannově „Historii literatury české“ nemáme pokračování a ani se na ně nepomýšlí. Zíbrtova „Bibliografie české historie“, když už byla v rukopise hotova, měla býti dotištěna, ať už je jakákoli; opravit a doplnit ji bylo vždy možná. Opustila nás v oborech, kde jí nejvíce potřebujeme. Dnes ji dokončiti už nelze – a tedy vlastně všechen ten ohromný náklad práce a peněz byl téměř zbytečně – vyhozen.

Málokdo rozjímá o tom, jaká to pohroma, že nemáme *dokončených* dějin českých. Skoro pranic nevíme o sto padesáti letech od války třicetileté do doby obrozenské. Následkem toho všecky naše představy o celku dějin českých jsou hrubě pokřiveny. Doba pobělohorská a ještě víc XVIII. věku se posuzují generalizováním podle několika málo fakt, ale ještě víc podle výtvorů básnických, podle politických, náboženských neb i žurnalistických potřeb a hesel, jako by to byla opravdu jen a jen doba temna, úpadku a karabáčnictví. Jak se mohla

v ten čas i u nás zroditi skvělá kultura umělecká, vysoká i lidová? A objeví-li se mínění jiné, dovozující, že není v podstatě rozdílů mezi průměrem života století XVI. a XVIII., jenže onen byl podoben a převahou český, tento katolický a v rouše víc latinskoněmeckém, nevyvrací se toto zdání, připusťme, mylné, vědecky, důvod proti důvodu, nýbrž zakřiknutím tmářství, reakce, zpátečnictví.

Naše veliké archivy (arcibiskupský, státní, zemský, nemluvě o soukromých) jsou přímo nabity převzácným materiálem k poznání těchto dob. Potřebujeme nezbytně znalosti těchto dějin, nemáme-li na svou vlastní hanbu kulhati ve svých vědomostech. Dokonce jsou tyto archivy dnes pohodlně přístupny. Ale jednotlivce jejich spoustu nezvládne. Děje-li se něco soustavně, aby také tyto poklady fakt byly publikovány?

A tu jsme zas u jiných strastí. Máme vskutku několik podniků vydavatelských. Ale většinou živoří z nedostatku pracovníků a prostředků. Přehlízíme-li pak celek, všude spíš chaos nežli dohoda a jasný přehled, spíš náhoda než promyšlený program.

Máme komisi pro vydávání „Pramenů dějin českých“. Za čtvrt století, co byla obnovena, vyšel jeden díl, dva se dotiskují, jeden leží rozpracován. Ale nejdou chronologicky po sobě. Díl VI. předběhl do XVI. století, další je až z počátku XVII., dva z věku XV. Komise se vlastně už neschází, poněvadž se nehlásí pracovníků. Do programu pak práce náleží i kroniky XVII. a XVIII. století; na ty však zatím nelze pomyslet. Zamítnut byl i návrh, aby se aspoň opisovaly, aby byly pohotově, až se objeví, kdo by je chtěl vydati. Zatím se zdražil tisk, takže „Fond Palackého“ sotva stačí na uhrazení toho, co je v práci. Není možná pomýšlet na velkorysé řešení budoucích úkolů.

„Prameny práva městského“, podnik velkolepý, uvázl při 3. díle, jemuž chybí ještě rejstřík. Ale i tak obsahuje pouze privilegia královských měst do roku 1526. Program zahrnuje však ještě pokračování do dob nejnovějších, privilegia měst venkovských (čehož by bylo několikrát víc), řady cechovní, nejstarší knihy městské. A totéž i pro Moravu a Slezsko. Možná hádati aspoň na 15–20 dílů. Ale krom toho, co vykonali Jaromír Čelakovský a Gustav Friedrich, není ani připraveno nic, ježto jiný člen komise se práce neúčastnil. Fond je skoro vyčerpán, komise se vůbec neschází.

„Pozůstatky desk zemských“ od smrti Emlerovy čekají na svého pokračovatele.

„Archiv český“ jest od počátku chaos, v němž se nikdo nevyzná bez tištěných přehledů. Značná část sbírek pramenných je tam počata, ale nedokončena, ježto první statut žádal jen publikace české a do roku 1526. Nedodrženo toho ani onoho. Friedrich omezil nyní tuto libovolnou směs na záslužné vydání desk dvorských. Jenže těch je na kolik desítek foliantů. A s ostatním (korespondencí rodů, registry komorního soudu) by se mělo přestatí?

„Sněmy české“ od roku 1526“ za šedesáte bezmála let svého trvání dospěly polovičním XV. dílem do roku 1611, jenže chybí ještě půl dílu XI., XII.–XIV. Snad se dočkáme pokroku do časů bělohorských; zatím vytýká kritika, že by se měly první díly vydati znova. Ale buď jak buď, na další pokračování na sněmy pobělohorské *nikdo* nepomýšlí. A snad bude přece třeba zvláštního podniku; tempem dosavadním by se dospělo k době Josefa II. hodně po roku 2000.

Konečně došlo ke snu Dobnerů, Pelclů, Palackých, Emlerů. Máme už 2 díly Diplomataře, a čtyř dalších se bohdá ještě dočkáme. Pro další dobu pak se aspoň nadějně ohlásilo pokračování Emlerových Regest; vyšel i svazek Korunního archivu českého. Založeno jest kolik edic, listinných i knižních. Jenže přece ještě nemáme kritického souboru spisů Husových, tím méně reformačních. Také edice Komenského (zbytečně roztříštěna) rovněž uvázla; snad ne beznadějně. Existuje dvojí, vlastně trojí sdružení pro vydávání pramenů náboženských. Ale stále týž stesk, nedostatek sil, peněz.

Snad se nyní ledy hnou a bude víc pracováno. Avšak stále jsme orientováni do středověku, nejvýš do doby předbělohorské, než pranic se nepodniká, ani nepomýšlí podnikati právě z té nejtemnější doby, ač by stačilo sáhnouti, vybrati, publikovati. Stále si neuvědomujeme, že je málo držeti rovnou se světem, že musíme *zdvojnásobiti* své úsilí, abychom dohonili, co bylo zanedbáno za doby nesvobody a bídy.

Tak smutný a zkreslený jest náš pohled na historii vůbec. Kde teprve má bráti své zdroje a síly ubohá historická vlastivěda?

Naše historické představování vlastivědné je stále spíš romantické a vnější. Ptáme se jen, jak co bylo? A tím se spokojujeme. Ale jinde se ptají, jak co vzniklo, jaké měl ten který jev praktické následky právní, ústavní, sociální. Kladou si otázky a hledají k nim odpovědi; minuciézní organizovanou prací, jíž pomáhá analogie, kde selhává pramen. Naši pracovníci si obyčejně takových otázek nekladou, a kladou-li, zhusta nelze na ně odpovídati, ježto prameny nejsou přístupny. Za to zakládáme podniky rozsáhlých programů, které pak vnitřní slabostí skomírají.

Uvažme, oč naši němečtí krajané jsou ve výhodě! Oni mají celou svou historii a ve všech odvětvích propracovánu z říše, pro ně pracovalo Rakousku, pro ně vlastně základní práce ediční připravili i naši lidé. Jim není potřebí ničeho doháněti, mohou se gurmánsky obírat detaily a jíti do hloubky, kam se my, při své neúplné přípravě sotva můžeme odvážiti. Mají i své bohaté mecenáše a nutno říci, že právě nyní pracují velmi soustavně a velmi pilně. V archivu ministerstva vnitra sedá o hodně víc badatelů německých nežli českých, i jest se

báti, nenastane-li u nás pokroku, jenž se bohužel od deseti let u nás nejeví, že nejen systematickostí a kritičností, ale i výsledky své práce budou daleko před námi.

Němci mají u nás svou soustavnou sbírku městských kronik, řadu diplomatářů svých měst, řadu odborných studií z dějin hospodářských, Němec sepsal první historickou geografii Čech, vzorné mají své monografie lidovědné. – Bohužel nutno říci, že nás namnoze předcházejí i větším, kritičtější, všestrannějším prohloubením po stránce antropogeografické, sociální a ústavní, arci používajíce pronikavých metod a výzkumů svých soukmenovců říšských, jež našim lidem zpravidla ucházejí.

Jak vyniká např. taková Pfitznerova vzorná monografie slezského *Cukmantlu*, svou přesností, jistotou i výsledky právě nejstarších partií nad nejisté dohady a zastaralé výklady většiny našich městských historií, i nejnovějších.

Můžeme se arci pochlubiti Sedláčkovými Hradý, Slovníkem aj. Ale tím jest vyčerpána jen část. Na Moravě máme sic úplnější Vlastivědu, ale velmi nestejnorodou, jednak nedosáhly ještě svazky počtem ani poloviny, jednak jsou některé z nich dílem nekritické, dílem chudé, poněvadž autoři nemají po ruce pramenů. Zase příklad, jak se u nás buduje od střechy. Bojím se, aby naše česká, veliká desítisvazková vlastivěda, která se už hlásá do světa, nebyla kvality podobné; při nejmenším ji pokládám za předčasnou.

Ještě bolestnější je práce, chceme-li míti něco více světla pro doby nejstarší, před rokem 1200, kde se u nás mluvící pomůcky sesýchají na několik kronik a listin.

Co tu ještě čekáme od pravěké archeologie! Co bychom potřebovali nejvíc, důkladné známosti doby hradištní, o tom zatím víme nejméně, neboť prehistorie přirozeně počíná s časy nejstaršími.

Zatím nemáme jiných pomůcek nežli pomístná jména a mapy. O vědecké sebrání jmen se stará *Místopisná komise* při České akademii, ale také tu není pracovníků, není peněz a není místa. Elaboráty jsou dosud nekontrolovány a po všelijakých almárnách.

Navrhoval jsem zřízení Místopisného ústavu, který by měl své stálé placené síly, jako má Slovník českého jazyka, aby *soustavně* shromažďoval jmenopisný materiál s náležitými registry, pramen po prameni, spořádaný abecedně, věcně i topograficky, aby ho mohl použití filolog, historik i kdokoli jiný. Na to však nebylo času, vrchu nabyt účel praktický, aby *co nejdříve* byl sestaven Lexikon obcí. Pracovalo se ohromným aparátem v archivech státních, zemských i soukromě, ale metodou obrácenou, ne od pramenů k jménům, nýbrž od jmen k pramenům, tedy někde příliš, někde málo, jak bylo právě potřebí, materiál ten pak ostal u Stálé komise při ministerstvu vnitra pro potřebu úřední – a je vlastně badatelům jako by ztracen. Hotové dílo, Lexikon nám historikům pramálo pomůže, poněvadž pro zřetele

praktické množství jmen bylo zjinačeno, a tak je pro nás jedinou pomůckou starý Popis Palackého z roku 1847.

Zas možná se závistí ukázati na polskou práci, kde např. Koziarski ve Slavia occidentalis publikuje ohromné dílo onomastické, do detailů roztríděné a doložené; Němci u nás mají kolik monografií. U nás jen Černý–Váša a Profous, ale zas jen po stránce filologické.

Mapy! U Němců Grundkarten, podrobné, přehledné, dvojbarevné. U nás *nic*. Jen německé 1:75, 1:25, kde hranice obcí jsou většinou nezřetelny, a lesů o málo líp; k tomu měřítko příliš veliké pro práce přehledné.

Map katastrálních, přehledných, na kterých jsou hranice obcí, před čtyřmi lety ještě nebylo, byly rozebrány. Ale jsou německé, nemají zakreslenou síť vodní, a tím méně si lze z nich představití terén; názvy jsou přirozeně *jen* pro obce katastrální. A k tomu drahé – 40 Kč list – 11 pro Čechy, 6 pro Moravu, 4 pro Slezsko.

Katastrální mapy obcí jsou ovšem přístupny v Zemském archivu – ale ovšem jen tam, nelze si jich vypůjčiti domů. Po venku v listovních úřadech u soudů. Koupiti si je, vymyká se možnosti, a vlastně ani nelze, neboť katastrální archiv jich také nemá, neb aspoň neměl před několika lety, kdy jsem chtěl několik obcí zakoupiti, maje slíbenou subvenci ministerstva školství a národní osvěty.

Nezbývá tedy našemu badateli, nežli že si musí mapový podklad pro svá studia z těchto cizích několika pomůcek sám nejdřív pracně sestavovati. A i v tom je dnes nesmírně omezen, neboť nesmí si v listovním úřadě sám nic okresliti; jen skrze úředně oprávněného geometra!

I je tedy našinci velmi hořko, má-li mluvíti o vědecké práci ve vlastivědě, zejména o práci své vlastní. Jednak nese stigma méněcennosti, dokud neprokáže opravdu vědecký význam své disciplíny, a je zřejmo, že nelze pomýšleti na jakoukoli stavbu, ale že vlastně nelze ani pro budoucí urovnávati silnice, poněvadž je teprve třeba kopati hlínu, lámati kamení a chystati přípreže. Stačí-li k tomu dílu zbytek života, aby mohli druzí pokračovati? A nenajdou-li se pokračovatelé, aby dílo provedli ke konci, není vlastně všechna práce jen ztrátou sil a marnou obětí?

Možná, že se dívám příliš temnými skly. Ale není divu; chci-li dokončiti aspoň něco, musil jsem se stáhnouti jako mnich do své cely, a mám tedy pro ostatek obzor velmi ztenčený. Byl bych rád, abych se mýlil.

Jest ovšem pravda, kvantitativně se jeví utěšený pokrok. Zvláště na venku snaha výzkumná, již se tu a tam dostává i slušné hmotné podpory od samosprávných korporací.

Větší část našich okresů vedle muzeí má své vlastivědné sborníky, také vyšlo již několik větších monografií místopisných.

Co se těchto týče, lze je, hledíc k osnově, skupiti v několik druhů:

a) **paměti**, pouhé snůšky materiálie, více méně obratně spojované, kde nedostatek látky přímo tuto formu diktuje (Brandýs nad Orlicí, Vamberk);

b) **zpracování**, kde dějepis látku svou formou si podřizuje; bývá opět dvojí:

a) **souborné**, kde autor se snaží postihnouti všecky zjevy, vnější i kulturní, jako plod jediného vývojového proudu, a tedy podává ucelený obraz jednotlivých epoch – epicky (Turnov, Brandýs, Milčín, Volyně, Švihov, Hradec Jindřichův).

Tento způsob by byl ideálem, ale často ztroskotává, poněvadž neúplnost materiálu nedovolí vypracovati zaokrouhlený harmonický celek;

b) **rozdělené**, kde dějiny vnější a zjevy kulturní se rozlišují v kapitoly zvláštní, a tu zase bývá způsob dvojí:

1. převahou **historický**, kde vnější historie jest nadřazena věcem kulturním a celé vypravování rozděleno postupně v epochy – Tomkův Dějepis města Prahy, následovaný u většiny místopisců,

2. převahou **statistický**, kde vnější historie je pouhým rámcem nebo páteří, kdežto vlastním obsahem jest historie kulturní, rozříděná ve skupiny druhové, jichž vývoj se probírá od nejstarší doby monograficky do našich dnů.

Příklad: Sedláčkův Písek a ještě víc Sakařovy Pardubice.

Který způsob je vhodnější, o tom rozhodují okolnosti. Způsob Tomkův se hodí tam, kde badatel je nucen skládati dílo po epochách, dřív nežli má všechn materiál propracován; jest arci možná, aby další epochu převzal někdo jiný. Ovšem jest nebezpečností, že autor nemoha přehlédnouti úplný vývoj, nemůže některé jevy oceniti z hlediska celkového; nebo že mu ujdou fakta, o nichž nevědí prameny souvěké, ale jež lze postihnouti teprve z jejich následků.

Ve všech těchto způsobech může býti dvojí metoda práce:

1. syntetická, autor se poddává látce, spokojí se jen tím, co mu pramen podá – nestaraje se o nic jiného;

2. analytická, autor konstruuje vývoj podle analogie odjinud, klade otázky a vyšetřuje, co lze na ně odpověděti faktem, pravděpodobností, možnostmi. Ovšem třeba tu přísné školy kritické. – Cukmantl, Pelhřimov.

Někteří autoři, zvláště učitelé, z důvodů pedagogických dávají svým monografiím formu čítankovou, rozdělujíce její obsah v drobné články pod zvláštními tituly, např.:

Nejstarší nálezy. Zemská stezka. Založení obce. Páni z Růže. Německá kolonizace. Zlaté doly. Farář Benedikt atd.

Vlastivědné sborníky jsou jen výjimkou podniky vědeckými, většinou mají vlastní cíl pedagogický, aby probudily u žactva zájem. Některé se pokoušejí spojit obé, což zpravidla selhává. Nejlíp otázku řešil „Boleslavan“; mají vedle části vědecké zvláštní přílohu pro děti, což jest mu arci možno jen tím, že má dobrou subvenci, nejsa odkázán pouze na odběratele.

Některá muzea vydávají občas své *zprávy* s vědeckými příspěvky.

Kvantitativně tedy mohli bychom býti velmi potěšeni. Míň však, hledíme-li ke kvalitě. Tu se opět vrací stesk, již svrchu připomenutý, že snad většina té velké práce ostává na povrchu, neví si rady, kompiluje a není dost kritická, ježto odborníci, historici středoškolští, se dílu vyhýbají. Dnes, pravda, se mohou vymlouvat na přetížení, ale nedělali mnoho ani předtím; což ostatně ti ochotnější, kteří úkoly v muzeích a výzkumech na se berou, matematici, kreslíři, katecheti a většinou učitelé škol národních a měšťanských mají svých úkolů méně? A to je v Plzni, v Hoře Kutné, v Budějovicích, v Hradci, Lounech aj. Takové Pardubice se svým Sakařem, Klatovy s Vančurou, Moravské Budějovice s Jechem a Fišerem jsou vzácnou výjimkou. Ale jak potom hned jinak vypadá monografie, v pravdě odborná! Od nehistoriků, zejména učitelů nelze žádati odborné přípravy, a proto také ovoce jejich horlivosti velikého zisku nepřináší; zejména v těch sbornících málokterý je svérázný, na vlastních nohou a původních pramenech; nejvíc přelévají z hrnčeka do hrnčeka. Jedinou útěchou může býti, že vždycky předchází Jan Křtitel před Mesiášem – jen abychom na Mesiáše nečekali příliš dlouho. Podívejme se po našich muzejnících, národopiscích, dějepiscích – většinou šedivci nebo už lysí, kolik je kde dorostu?!

Za takových okolností je skoro čirou pošetilostí nastiňovati, jaké úkoly má naše československá vlastivěda. Není nic snazšího, nežli vytýčiti skvělý program – jenže pravidlem, čím víc oslňuje, tím dřív hyne úbytěmi.

Ideálním cílem by bylo sestaviti obsáhlé vypsání našeho státu – podle míry dosažených vědomostí – a to ve dvou oddílech. Prvním by byl *místopis* ve formě abecedního slovníku, obsahujícího všecka místa, jejich minulost i přítomnost, věcně i věrně z pramenů. Druhým by bylo *zpracování celkové* státu, zemí, krajů, panství, okresů; pak opětně jednotlivých odvětví kulturních: zemědělství, průmyslu, obchodu, technické práce, dopravy, umění atd. – po stránce vývojové i popisné. Což by vše bylo ilustrováno přehledy, diagramy, mapami.

Rozumí se, že tento cíl je (po mém zdání) zatím čirou abstrakcí, nedosažitelný, dokud aspoň nejhorší část stesků, svrchu vzpomenutých, nebude odčiněna. Pro nás nezbyvá, nežli si

uvědomiti, že je nutno se vzdáti snů architekta a vzít na se jen halenu přidavače, sbírat i kriticky publikovati materiál, který mám právě po ruce, a na nějž stačím svým časem i prostorem; *více* se vymyká silám jednotlivcovým.

Co by bylo navíc, mohla by provésti jen tuhá organizace, a poněvadž ta za našich zkušeností je nemožná, tedy jen vědecký ústav, vybavený pomůckami, prostředky a silami vedoucími i pracovními.

Ústavy takové máme dva. Československý ústav historický pro dobu starší, Zemský archiv pro časy novější. Nutno se přičiňovati, aby naše reprezentace, ať státní ať zemská nabyla přesvědčení, že pro kulturu a vědu nikdy se dost neudělá, a čím více se udělá, tím větší z toho užitek pro všecky. A tedy, že také tato dvě naše badatelská zařízení nutno vybudovati daleko šir, prostorem, finančně a především silami, doplniti program jejich vším, co dosud chybí, soustavným úsilím heuristickým a edičním i pro dobu nejnovější.

Ovšem také působiti k tomu, aby byla už jednou vyřízena organizace muzejní i archivní a jejich správa se dostala nejen do rukou laskavých, nýbrž i dobře připravených.

Pak snad bude odčiněn i nynější bohužel obecný hřích, plýtvání duševními silami, jenž nás, vychovatele vědeckého dorostu, kruší nejvíc, u vědomí, že objeví-li se vzácná hřívna vědecká, jest nejlepší investicí jí dopomoci co nejvíc k rozpětí, a nikoli ji vykořisťovati k účelům jiným. Co je mi platno líčiti význam vědecké práce, povzbuzovati k ní a vésti, když sebevětšímu talentu, objeví-li se a hoří-li láskou k práci, nemohu potom opatřiti existence jinde, nežli na střední škole, a když pedagogická naše metoda mi potom mým vychovancem smýká léta po ústavech z Krušných hor do východního Slovenska, a tím všecku přípravu jeho zmaří a snahu a chuť ubije. Nezbyvá, nežli rezignovati pro přítomnost a doufati v lepší porozumění doby příští a zatím jen úsilně pracovati, kde se dá.

3. Program a práce vlastivědného pracovníka v okrese. In: Regionalismus ve vědě a v národní osvětě. Jak pracovati v krajích, Praha, Masarykův ústav pro národní výchovu. Ústředí české osvěty 1940, s. 7–20.¹ (Bibliografie č. 1298.)

Poněvadž rozumím vlastivědou biologii určité krajiny v minulosti i v přítomnosti, náleží do jejího oboru vlastně všecko, co zachycuje souborně život, jak byl a jak jest, ve všech

¹ Text podtržený vlnovkou se nachází navíc v rozmnožené (zřejmě starší) verzi příspěvku, dochované v A AV ČR, fond František Roubík, k. 33, i. č. 1175, Vlastivěda.

formách hmotných i duchových. Vždy však se zřetelem k danému prostředí a jeho omezení: 1. co a jak působilo na vznik, trvání a utváření jevu místního o sobě, 2. jak ostatní celek působil v této otázce na krajinný onen úsek, 3. čím přispěl tento úsek na vývoji celku.

Po těchto zřetelích připadají místnímu vlastivědnému pracovníku po stránce duchovědné úkoly asi následující: **1. Organizace** vlastivědného díla se připni vždy ke stálému a pevnému ústředí, které by ji řídilo a schraňovalo její výsledky, tedy nejlépe k místnímu muzeu. Již se ustálila praxe, že si každý okres žádá míti muzeum vlastní (ač by lépe prospíval ústav pro obvod širší); kde dosud není, budiž zřízeno. Nikoli však *více* v jediném okrese; hleďte všechny příbuzné zájmy sdružit v jedno, a to tak, aby u vedení a udržování muzea byly zastoupeny orgány státní, autonomní, finanční, osvětové, učitelské. Třeba se ovšem postarati o *finanční prostředky*, a poněvadž běží nejen o sbírání a ukládání, nýbrž i popularizování vlastivědného díla, doprovázej jeho podniky i *sborník*; k tomu však je radno spojití několik okresů jedné krajinné jednotky, ježto jediný sotva by stačil na úhradu a redakční povinnosti. Ježto se sice pracuje z ochoty a lásky, ale výsledky mají býti *spolehlivé* – i populární dílo musí býti kritické a věcné jako vědecké! – Jest radno se ve všem opřít o *odbornou radu*; není-li jí v místě, buď hledána u Místopisné komise při České akademii nebo u Historického semináře Karlovy univerzity (oddělení vlastivědné) v Praze, Smetanovo náměstí.

Co by měla redakce do svého sborníku přijímati, plyne z dalšího rozvrhu sběratelské práce. V podstatě jest úloha trojí:

1. sebrati *bibliograficky* všecko, co bylo dosud v knihách, časopisech, novinách z dané látky uveřejněno, a uvést ve známost čtenáři, avšak jen pouhým referátem, oznámením, zprávou (tedy *nepřelévati* z hrnčeka do hrnčeka) jadrně, jenže co nejkratčeji, a jen věci významné: *poctivě*, nechlubiti se cizím peřím, citovati, odkud co vzato;

2. sbírati a přiměřeně uveřejňovati ze zdrojů *cizích* netištěnou látku, která osvětluje místní vývoj;

3. sbírati a publikovati látku ze zdrojů *místních*, aby přispívala k rozvoji obecného poznání.

Hájím zásadu, že nemůže poučovati jiných, kdo sám není dříve poučen a že tedy sborníky mají býti nejdříve *pro učitele* a jejich místní vlastivědné vzdělání. Za daných okolností připouštím, že sborník může mít i zvláštní přílohu pro děti, ale oddělenou a buď z ní vyloučena beletrie, která do vlastivědné práce nepřísluší (nanejvýš na obálce!).

2. Známost pravěku. Tu jest úkol teoretický a praktický. Především jest *sebrati* z odborné literatury všeckny zprávy o nalezištích a výzkumech archeologických a sestaviti tak lístkový *katalog* pravěkých sídel; pro kontrolu může pak porovnat s lístkovým katalogem pro

celou republiku (nebo si přímo odtud opsati), chovaným v Státním ústavu archeologickém v Praze III, Vlašská, palác Lobkovický, přízemí, kdež mu s nevšední ochotou vždycky přispějí. Podle těchto zpráv roztřídí lokality v kulturní období a podle nich nakreslí i **mapu předhistorického osídlení** (nebo vkreslí do mapy okresu, je-li již pohotově). Mapu vyvěsí v muzeu nebo v hlavní škole okresu a postará se, aby její kopie si opatřila každá škola venkovská.

Dále si opatří **zobrazení** význačných předmětů archeologických, ve zprávách oněch reprodukováných (okreslením neb fotografií originálů) a nalepí je na přehledné tabulky každé kultury s přiměřeným nápisem. Katalog i tabulky se uloží v kulturním středisku; bylo by pak žádoucí, aby si jejich opis a okreslení opatřila každá škola a měla pak stále pomůcku na poučení mládeže i dospělých.

Prakticky má pracovník dále v patrnosti všechna tato místa a dozírá, aby se tu nikdo nepovoláný nedával do dalšího hledání, a tím nezpůsobil škody. Stará se o to, aby občanstvo rozumělo významu těchto památek a aby každý **nový** nález byl mu ihned oznámen; běží-li o nahodilý nález jen z povrchu země (např. kamenný nástroj, střepy apod.), pečuje, aby byl uložen v místním muzeu neb aspoň ve škole (není-li muzea v okrese) a podá ihned **zprávu** (udání místa, popis, třeba i obrázek věci) Archeologickému ústavu. Tím spíše, běží-li o objev významnější (sídliště, kulturních jam, hrobu nebo pohřebiště, jež vyzkoumati jest možno toliko vykopávkou). Pracovník se tedy postará (nejlépe prostřednictvím nejbližší četnické stanice), aby Archeologický ústav zvěděl co nejdříve o nálezu a aby se před příchodem jeho zástupce **nikdo** nedával do kopání, ani sám majitel půdy. Neboť skoro vždy záleží na tom, aby znalec postihl místo, jak jest, v nerozrušených vrstvách, v nedotčené půdě, po nichž lze určití stáří a povahu nálezů; kopáním neodborníka, jenž neví, nač všechno se má dívat, může býti výzkum hrubě zkažen. Není potřebí se báti, že by krajina tímto ohlášením Státnímu archeologickému ústavu byly ochuzena; vědě neběží o věci nalezené, nýbrž o jejich kulturní význam, proto Národní muzeum majíc všeho nadbytek stojí pouze o nálezy, přinášející **nové** poznatky, a tu vždy ochotně, přejí-li si domácí lidé, opatří jim věrné odlitky; jinak vrací a zanechává muzeím venkovským všechno, čeho ukázky již má, ano – pokud stačí – i sestaví a slepí jim rozbité nádoby.

N e n í –li možno zastaviti místní vykopávku, dokud se nedostaví znalci, buď pečováno aspoň o to, aby se kopalo pozorně a aby **všecko**, co se nalezne (i pouhé střepy, kosti, skořápky aj.), **nic** neodhazující bylo uloženo pro znalcovu prohlídku, neboť i tyto odpadky mohou podati důležitou vědomost.

3. Mapa okresu jakožto jeviště místních dějin předchází historii. Nejlépe se hodí měřítko 1:25.000, o 4 listech. Nemá-li ji okres, buď pečováno, aby si ji opatřil od bývalého Vojenského zeměpisného ústavu v Praze, jemuž ovšem místní orgány dodají pomůcky pro nejnovější dobu: a) okresní zeměměřič vkreslí do vyžádaných otisků změny katastrálních hranic, stavebního rozsahu, cest, drah za posledních 25 let; b) pracovníci pořídí *správné* znění pomístních jmen nesídelných (sídla jsou uveřejněna v úředním seznamu míst), pokud jich má být na mapě užito, což souvisí s úkolem dalším.

4. Sebrání pomístních jmen, jež jsou takřka zkamenělou nejstarší historií. Třeba je *sebrati* co nejhojněji, avšak i co nejkritičtěji: a) z *památek archivních*: starých zápisů z desk zemských, z tak řečené berní role z r. 1653, z katastrů tereziánského a josefinského (vše jest v Zemském archivu v Praze), z archivů místních (zejména z urbářů), ze starých map panských, zvláště lesních, z map katastrálních, kdež jsou však většinou nesprávné, b) z *úst lidu*.

Poté třeba poříditi na průsvitný papír *kopie všech* katastrálních map z okresu a umístiti správně (dotazem u místních lidí) každé jméno, kam náleží, nejlépe různobarevně podle povahy jeho: barva temně zelená les, jasně zelená louka, hnědá role, černá místa, modrá vody, červená cesty apod.

Konečně se sestaví na lístky stejného formátu podrobný *katalog* všech těchto jmen, pro každé zvláštní lístek, kam se zaznamená: 1. jméno ve znění nynějším, 2. všechny tvary ze starých pramenů v původním pravopise, s udáním pramene a doby (např. Jezerzany 1565, urbář kolínský), nebo – kde jméno dnes již zašlo a jenom z paměti starých je známo – s vytčením osoby zpravodajovy, 3. stručný *popis* místa, jemuž jméno náleží (poloha, tvar, výška nad mořem), 4. vysvětlení jména (je-li to třeba) podle lidového podání i podle věci samé, 5. poznamenání, co se o tomto místě v lidu vypráví (opět s udáním zpravodaje a jeho spolehlivosti).

Katalog takto upravený, abecedně srovnaný, buď – vedle map – bezpečně uložen pro vědecké užití; neškodí, pořídí-li se ještě dvojí opis (pouhých jmen) na lístky a seřadí, jednak podle povahy míst k sobě (sídla, pole, vody atd.), jednak pro každou katastrální obec zvláště.

Užitek tohoto materiálu jest kolikanásobný. Pro studium jazykové i místního nářečí. Pro dějiny osídlení (např. názvy: Hradiště, Lhota, Újezd), práce (Kováry, Roudné), poddanství (Dušníky), pro obraz porostů (Jesenné, Smrčí, Tisovo), kolonizace (Rychnov, Krouná) atd.; lze tu zjistiti i osady zaniklé. Tvar vesnic, zachycený pak v katastrální mapě, pomáhá i k odhadu, jestli obec původu dávného nebo pozdějšího, slovanského nebo jiného.

5. Dějiny místní možno ovšem skládati pouze *odborníku*, nestačí jen láska a vůle. Ale více méně odborníkem se může stát každý, má-li dostatek ochoty a vytrvalosti. Ovšem,

že vždycky je radno se hned při počátku práce i při díle opírat o **odbornou radu** a své výsledky před publikací podrobiti její kritice; to nikoho neponíží, ano dává záruku zdaru. Naproti tomu dílo nekritické a povrchní jest více na škodu než na prospěch.

Pro své první poučení si místní historik opatří všecko, co bylo kde o krajině vydáno tiskem (*literatura*), buď v originálu, buď vypsáním. Literatura však jest pouze **vedlejší** pomůckou; vlastní dílo může vzniknouti jen z původních **pramenů**, buď také již vydaných, buď dosud netištěných (spisů, úředních knih, akt, listin, dopisů atd.). Ty si **musí** pracovník opatřiti (proto třeba rady odborníkovy, neznalost pramenů jest trestuhodná!), jim náležitě porozuměti a zprávy odtud čerpané vhodně spojit v **nové** výsledky. Jen taková práce má svou cenu. K tomu je ovšem nezbytno znáti **řeč** pramenů (at' přímo nebo opatřením překladu), v níž jsou prameny složeny, a pro psané se naučiti dokonale čísti staré písmo; komu se nezdá tato námaha, nechej vsí práce, neboť bez těchto vědomostí ničeho nedojdeš.

Prameny místní historie jsou jednak v ústředí, kde byly orgány vládní (ve Vídni, v Praze, v Brně), jednak venkovské (u bývalých úřadů krajských a panských, u konzistoří a vikariátů), jednak místní (u obce, u místních úřadů, na faře, ve škole, u bývalých cechů a jiných korporací).

Místní pracovník se nejprve postará, aby byl shledán, spořádán a dobře uložen **obecní archiv**, bez něhož nelze skládati ani kroniky, tím méně historie. Buď obrána k úschově bezpečná, suchá, světlá místnost, skříně nebo police, krabice nebo desky, do nichž se písemnosti vkládají podle svého vnějšku, formátu, obsahu (knihy, sešity, jednotlivé listiny a listy). Má-li archiv své původní uspořádání, budiž zachováno, i když není úplný; nemá-li, jest nejpraktičtější, složiti archiválie k sobě podle způsobu v oddělení, a v každém oddělení v časové posloupnosti za sebou. Toto chronologické uspořádání jest zároveň kontrolou i pomůckou snadného hledání. Přehled a evidence se opatří **lístkovým katalogem**, který nutno poříditi a chovati v příruční krabici; opatří se menší lístky stejného formátu a pro každý archivní kus se zpracuje 1 lístek: přehledné udání místa i data, pisatele, adresáta, obsahu. Katalog se zpracuje aspoň dvojmo; v jenom se lístky spořádají **po časové posloupnosti** (rovnoběžně s uložením akt v archivu), aby bylo na ráz patrné, co z které látky je obsaženo pro **danou** dobu a podle data se žádaný akt ihned vyhledá; v druhém podle **věcné látky** (soudy, fara, škola, vojenství, kšafy atd.), urovnané po heslech abecedně a v nich opět chronologicky, kde se zase naráz shledá pohromadě, co kterého zájmu ze všech dob jest po ruce.

Zakládati pro archiv nějakou novou soustavu signatur jest zpravidla zbytečné a má význam jen pro archivy rozsáhlé; menším postačí úplně úprava chronologická. Kdo by pak

chtěl mítí přehled ještě podrobnější, může celý archiv rozepsati na drobné lístky v *rejstřík* jmen a věcí a ten pak srovnati abecedně. Poučení o archivní správě lze najíti ve spise prof. Václava *Hrubého* „Úvod do archivní praxe“, vydaném od Společnosti přátel starožitností českých.

Do místního archivu nechť jsou i uloženy písemnosti bývalých *cechů* (zůstávaly obyčejně u posledního cechmistra) a jiných místních sdružení (literátského bratrstva, sboru střelců) ve zvláštní oddíly.

Z ústředních archivů ve Vídni a v Praze sotva bude možno venkovskému pracovníku si opatřiti zprávy bez pomoci odborníků z těchto míst. Ve Vídni jsou ještě mimo archiv dvorský archivy někdejších ministerstev (kde např. v archivu ministerstva války jsou podrobné protokoly říšské válečné rady od r. 1556 po naše časy, bez nichž těžko psáti historii *kterékoliv války*); a jen pomalu se odtud opatřují pro nás opisy. V Praze je v první řadě Archiv ministerstva vnitra (někdejší místodržitelství) a při něm i desky zemské a desky dvorské. Archiv zemský (v něm menší desky stavovské, berní rolla z r. 1653–6 a všechny katastry a staré knihy pozemkové krom přehojných moderních spisů). Archiv ministerstva zemědělství (velkostatky), Archiv hradecký, Archiv Národního muzea (tu zvl. knihy komorního soudu), Archiv univerzitní, Archiv městský, z církevních zejména Archiv arcibiskupský a kapitulní. Kromě toho archivy klášterní a knihovny, v nichž zase rukopisy a písemnosti. Proto jest potřebí všude se napřed poraditi s odborníkem a jest velmi výhodné získati i fond, z něhož by se uhradily výlohy rozličného opisování.

Z venkovských archivů nutno nahlédnouti v registraturu nejbližšího bývalého *krajského úřadu*, potom v archiv *patrimoniální; konzistorní archivy*, jakkoli oplývají bohatými akty, jsou pohříchu přístupny velmi nesnadno, právě tak jako registratury *bývalých okresních hejmanství* a staré berní katastry u *berních úřadů*. Zato snadno lze studovati v listovních odděleních *okresních soudů*, kde jsou uloženy pozemkové knihy, pokud nebyly odevzdány Zemskému archivu. Pro věci církevní a školské posledních dvou století se najde hodně látky v *archivu vikariátním*; pak ještě zbývají *pamětnice* a písemnosti na *faře a ve škole*; na faře pak všude jsou i matriky aspoň 150 let staré. – Konečně je třeba poohlédnouti i po rozličných *pamětech soukromých*.

Toto vše si uvěsti v přehlednou známost náleží do prvního, jistě nejdůležitějšího oboru historické práce, *heuristického* shledávání. Teprve potom je možný obor druhý, *těžení*, tj. uchystání látky samé, její kritické probrání a konečné sestavení. Jak si vésti při tom, k tomu lze dáti nejvýš několik obecných pokynů; vše ostatní záleží na nadání a přípravě pracovníka samého. Vypsat – rozepsat – citát.

Plně opisujeme z pramenů jen věci významné (arci opisujeme *moderním* pravopisem, nikoli s těžkopádnými a dnes zbytečnými spřežkami), ze všeho ostatního se pořizují pouze *výtahy*, arci jadrné, aby nic důležitého nebylo vypuštěno, s datem a citátem odkud vzato (tu opět záleží na praxi) na lístky stejného formátu, a píše se jen na jednu stranu listu. Doma pak se rozepíše každý výtah ještě podrobněji na lístky rejstříkové, podle jmen a věcí, tak aby vše, co náleží k sobě, bylo přehledně pospolu. Podobným způsobem si rozepíše i literaturu. Když jest pak sběr látky vyčerpán, možno přistoupiti ke zpracování dvojím způsobem. Ke zpracování látky je možno přistoupiti dvojím způsobem. Buď ve formě *paměti* (doporučuje se badatelům, kteří si nemohou osvojit podrobnou praxi dějepiseckou), totiž omezením se na pouhé (arci stylisticky obratné) spojení dané látky. Anebo přímější *historie*: sestrojím si – podle vynikajícího vzoru – podobnou soustavu otázek, na něž chci odpověděti, a hledám nejen z dané látky, nýbrž i úsudkem a dohadem z jiných pomůcek přiměřeného řešení, byto i negativní; k tomu je však potřeba již dějepiseckého školení.

Každý pilný pracovník může však vždy sestaviti dvojí místní historickou práci: *místopis a rodopis*. K tomu je potřebí pouze lásky a vytrvalosti. Rozepíše berní roli, tereziánský a josefínský katastr, pozemkové knihy (vše si lze vypůjčiti z pražského zemského archivu na žádost některé úřední korporace do místní veřejné úřadovny, např. okresního úřadu), každý zápis usedlosti na zvláštní lístek a sestaví z nich pak posloupnost všech držitelů (podrobnosti při prodejkách a postupech bývají zvláště zajímavé) aspoň od r. 1653 do naší doby. Má tak historii každého gruntu (jež dojistá držiteli vždy bude milá) a může pak abstrakcí toho, co nalezne společného, psáti i velmi zajímavé zprávy o poměrech hospodářských, rodinných i obecných. Pro vlastivědný sborník příspěvky prvního řádu!

Rovněž tak možno rozepsati na lístky farské *matriky*, arci zúplna. Již ony samy, a tím spíše, přidá-li se k nim látka z knih pozemkových, poskytují neocenitelný materiál, neboť rozličným uspořádáním záznamů dá se sestaviti: a) úplný rodopis všech místních rodin; b) zprávy o osobách úředních, školských, uměleckých nebo jinak významných; c) zmínky místopisné; d) statistika jmen, měny obyvatelstva, přírůstků, úmrtí, nemoci, věku, početnosti rodin atd., což lze uspořádati v diagramy a jest vždycky *cenným a bezpečným* příspěvkem nejen místním, nýbrž i obecným. Právě odtud může sborník získávati nejvýznamnější své obohacení, poněvadž tato data jsou důležitá i po stránce lidopisné.

Konečně, kde dovolí dostatek místopisného materiálu, lze nakresliti rozličné *historické mapy*, např. rozlohu bývalého panství r. 1848 podle Popisu Palackého nebo podle mapy Kummermannovy, r. 1793 podle Topografie Schallerovy, r. 1653 podle berní role, r. 1620 podle Bílkových Dějin konfiskací. Grafickou síť k tomu jsou hranice katastrálních obcí

v speciálních mapách 1:75.000 nebo jednotlivé listy tzv. přehledné mapy katastrální, již lze koupiti list po 40 K v pražském Archivu map katastrálních, [Praha] III, Karmelitská ulice.

S pomocí odborníkovou bylo by lze tu i tam sestaviti i mapy z doby starší, z roku 1547, z doby předhusitské aj. Jiná vhodná mapa by byla *mapa farností* z doby předhusitské (podle Register desátků papežských XIV. věku), z let pobělohorských (podle mých Zpovědních seznamů a farských fasí v Zemském archivu) i josefinských (podle tištěných církevních katalogů). Rovněž mapa *rozvoje starých škol* (podle fasí z počátku XVIII. století, úplné statistiky škol z roků 1790–1792 v Archivu ministerstva vnitra) a vikariátních archivů.

Nárysy těchto mapek by právě sborníky nemálo získaly. Na konec historie náleží *politika* dob nedávných a dnešních. Soupis osob místních v ní vynikajících, zejména poslanců; organizace, statistika, činovníci, projevy, referáty, výsledky.

6. Kultura hmotná zahrnuje v sobě všecku výrobu prvotnou i odvozenou i její užití k rozvoji hospodářskému; tedy zemědělství v nejširším slova smyslu, průmysl, obchod, úvěr a dopravu.

Vlastivědný pracovník si tedy všímá všeho, jak se vyvíjel každý obor a jaký jest jeho stav nynější. Způsob starého *hospodaření* selského: *právo selské; poměry rodinné, čelední; zaopatřování rodiny, otázka výměnkářská, sirotčí, způsob dědění; chalupníci, bezzemci, podruzi. Doba práce v roce, ve dne. Hospodářská praxe. Fundus instruktus jednotlivých usedlostí. Jak se počínaly a prováděly práce jarní, letní, žně, obžínky, podzimní; dílo zimy. Co se pěstovalo, kdy, s jakým užitkem? Kdy se počíná pěstování moderních plodin. Lnářství, zelinářství, ovocnářství; včelařství; louky, hospodářství lesní. Koně, dobytek, ovce, kozy, brav. Dílo hospodyně; domácká výroba: chleba, mléka a jeho dalších výrobků; drůbež. Teorie i praxe.*

Poměry starší možno osvětliti z pozemkových knih a ze zbytků purkrechtních archivů, jež bývají uloženy v kanceláři bývalých panství. Vypsání poměrů robotních, snahy o abolicu apod. z let 1775–[17]90 se nalézají velmi podrobně v elaborátech komise v Archivu ministerstva vnitra; snahy XIX. století v písemnostech bývalé Vlastenecké hospodářské společnosti v Archivu ministerstva zemědělství. Poměry starší generace žijící třeba arci zjistiti podrobným vyptáváním přímo u starých hospodářů a zaznamenáváním pro zemědělské oddělení muzejní. Sem se shromáždí i památky hospodářské práce dnes již odložené.

Poté následuje obdobné zpracování velkých místních agrárních podniků, *velkostatků*: hospodaření dvorů, lesní, pastevní, rybníkářství a rybářství, vinařství, chmelařství, sladovnictví a pivovarství. Hospody. Konečně cihelny, pily, lomy, vápenky a jiné těžební

zemin. Těžení báňské v minulosti a v přítomnosti by bylo ovšem zvláštní kapitolou. I tu Archiv ministerstva vnitra podává hojně zpráv až od XVI. století.

Stejnou péči nutno věnovati **průmyslu** domácímu, řemeslnému, továrnímu. Ve městech nalezneme zprávy staré v archivu a zejména v cechovních památkách, o nichž už bylo řečeno. Zejména třeba shledati zvláštní místní vývoj **krajinské výroby**, např. hrnčířství na Českomoravské vysočině, sklářství, papírnictví v horách, brusičství, krajkářství apod. O osobách i věcech třeba se vyptati, zapsati, uložit památky v muzeu a zajímavé zprávy publikovati ve sborníku.

Důležité jest zachytiti historii předních místních **starých firem**, jejich počátky, osobnosti. Není-li písemných památek, aspoň se vyptati po pamětech žijících a uchrániti zbytky díla: zejména u takových podniků, které **poprvé** v místě se počínaly (např. přádelny, tiskárny, koželužny atd.). Staré paměti možno shledati v Archivu ministerstva vnitra oddělení commerciale. Památky kupectví se uloží v muzeu. V Archivu ministerstva vnitra se naleznou i rozmanité prameny k dějinám místního **obchodu**, kdežto domácí zprávy nutno trpělivě sbírat z místního archivu a z úst starých pamětníků. Důležité jsou zprávy o obchodních **cestách** jednotlivých podnikatelů do ciziny, o jejich spojení se zahraničními dodavateli, o řízení celním apod. **Tabák, sůl**. Trhy. Družstva a konzumy.

Doprava stará i nová. Cesty, silnice, jejich rozvoj, péče o ně. Mosty, přívozy. Pošta, říční plavba, formani, první železnice, moderní spoje.

Úvěr: způsob půjček a pojištění v době dřívější. Moderní rozvoj. Ústavy domácí, přespolní. Zadlužení. Finanční síla okresu, obcí.

Hospodářství obecní: jeho zdroje, správa, průběh, výsledky. Osoby, věci, památky.

Finanční a berní zřízení státní.

Sociální péče: a) **zdravotnictví** staré i nové, špitály, lázně, péče o čistotu v místě, v příbytcích, lékaři, ranlékaři, lékárny; způsob léčení, lidoví lékaři a jejich prostředky, zažehnavání, pomůcky k tomu, recepty; zřízení nemocniční. Historie nemocí a úmrtnosti v dobách minulých, jejich příčiny, způsob života, prostředí. Dnešní péče: zdravotní dozor, profylaxe, statistika a průběh nemocí, nemocnice, nemocenské pojišťovny a pojištění. Mravnostní policie. Péče o mrzáky a nezhojitelně choré, o slepé, hluchoněmé, choromyslné aj., o osoby slabomyslné. Zvláštní případy, podivínství. Tělovýchova, sport.

b) **chudinství**: špitály a nadání v minulosti i přítomnosti, památky, dobrodinci. Péče nynější. Průměrná pauperita místa i okresu, její příčiny. Žebrota. Nezaměstnanost.

c) **péče o dítě**: zřízení sirotčí, jesle, mateřské školky.

d) *police bezpečnostní*: zřízení staré i nové, soudnictví, rychtář a jeho zřízení, věznice, hlídky, tuláctví, hnanectví, cikáni. – Požáry, hasičství.

e) *soudní řád*: starý i moderní. Historie, význačné případy, památky, osobnosti.

f) *péče o zachování krásy kraje a povznesení cizineckého ruchu*. Turistika: krajinný ráz, reklama, cesty, chaty, útulny, statistika výsledků.

7. Církev a víra. Historie, doprovázená mapkami, obrázky. Do XV. století, husitství, reformace, protireformace, tolerance, nynější stav.

Statistika vyznání. Chrámy, modlitebny, synagogy, jejich stavba, zařízení, výzdoba. Bohoslužba. Hřbitovy. Správa církevní. Osobnosti, jejich život a dílo, památky. Přežitky a památky kultovní. Posvátná místa jiná: kříže, boží muka, posvátné obrazy povenku, náboženská bratrstva, jejich řády, památky, pověsti. Pouti a vzpomínky na ně. Modlitby a modlitbičky, obrázky, kříže a svátostiny. – Kláštery, kaple.

8. Škola stará i nynější. Zprávy se shledají z archivu místního, vikářského, farního. Podrobná statistika škol z let 1789–[17]93 v Archivu ministerstva vnitra. – Budovy, osoby, řády, metody, pomůcky; statistika žactva a výsledků. Zde jest zejména žádoucí i možné zobraziti staré budovy školské, jejich půdorysy a sebrati památky jejich zařízení do muzea. Životopisy a podobizny starých kantorů. Dobře jest založiti v každém okrese podrobný katastr dnešního učitelstva, jejich fotografie, životopisy, záznamy dokladů. Diagramy školských výsledků. Starých učitelů se zeptati na rozmanité jejich zkušenosti a příhody, což všecko jest vítaný a zajímavý příspěvek pro sborník.

Zachovati i paměti o vynikajících žácích a rodácích, pokud není vhodnější je umístiti v jiné kapitole.

9. Kultura duševní se zkoumá v několikerém odvětví. Ke studiu řeči a *nářečí* lidového jest potřebí obzvláště školeného odborníka-jazykozpytce; místní pracovník může mu pouze pomáhati, a to s úspěchem, je-li dobrý těsnopisec a *zachytí-li věrně* (foneticky!) *nehledaný* hovor prostého lidu, zejména osob starých; hovor jakýkoli, jen když nenucený. Odborník si již vybere, čeho potřebuje. Bylo by ovšem výborné, kdyby se i notami vyznačily intervaly ve spádu řeči, přízvuk, zabarvení hlasu. To však vystihne pouze fonograf. Sluší také poznamenati, kdo mluvil a jeho životní okolnosti.

Druhou pomůckou může býti *sebrání slovníkové*, slov, výrazů, významů, rčení i zvláštností místních, odlišných od spisovného jazyka; každá věc na zvláštní lístek, doložená udáním místa, času, osoby, od které slyšána.

Lidové podání. Rozlišné *pohádky* nemají významu svým obsahem, nýbrž formou. Zachycují se tedy z úst starých osob (nikoli dětí!), co možno věrně, jako materiál filologický.

Totéž se týká místních *pověstí*, jež mohou míti místní význam, ale bývají zpravidla do lidu přeneseny neb vneseny z literatury.

Pověry a praktickou **moudrost lidu** zaznamenávají bez jakékoli přípravy bylo by plýtvání časem i prací; třeba se prve poraditi s Čelakovského Mudroslovím, s Flajšhansovými Příslovími a s Houškovými Snůškami pověr v Časopise Českého muzea 1853–[185]6.

Pro sbírání **písní** jest radno míti při ruce Zíbrtův Bibliografický soupis českých národních písní a dorozuměti se s Výborem pro sbírání československých písní při Ústavu pro hudební vědu pražské univerzity, Praha I, Břehová 6.

Pro **literaturu** sestavuje místní pracovník a v muzeu ukládá několikery sbírky: a) soupis, životopisná data, podobizny, bibliografii, korespondenci, spisy, rukopisy, různé památky **spisovatelů rodáků**; b) spisovatelů narozených sice jinde, ale v místě dočasně **působících**; c) soupis spisů a článků, **pojdnávajících** o místě celkem nebo se místa něčím dotýkající[ch]; d) soupis všech tisků vůbec, v místě vyšlých; e) soubor staré místní **lidové četby**, zejména obrozenské; f) soubor všech **starých** tisků v místě se nacházejících, jež hledí získati pro muzeum, a tak zachrániti před zcizením. Pro dobu přítomnou jest na místě statistika knihoven, časopisů, výpůjček, záliby čtenářské apod.

Do sborníku tedy přijímá pracovník zprávy o domácích zjevech, pokud se o nich píše v **jiných**, zejména odlehlých publikacích, ale zvláště se snaží shledati také o nich původní data z archivů a matrik, třebas i návštěvou a vyptáním u žijících autorů; anebo **studie** o místních motivech u různých spisovatelů atd., arci co možná kriticky a s náležitými doklady.

Podobně si zpracuje otázky **výtvarného umění**: a) soupis tvůrčích **umělců** rodáků, zesnulých i živých, architektů, plastiků, malířů, grafiků, kreslířů, uměleckých fotografů, jako svrchu; b) pobytníků; c) děl, zobrazujících motivy z domova; d) uměleckých prací, kýmkoli zhotovených, dnes v krajině jsoucích, a to nejen písmem, nýbrž i zobrazeným nákresem, fotografií, pokud lze i originály; z těch se pak skládá místní umělecká síň.

Tato práce bývá zčásti již vykonána tam, kde byl vydán „Soupis památek“ od Archeologické komise při České akademii; bylo by si přáti, aby okresní školní výbor zakoupil po místním svazku pro každou školní knihovnu.

Kde není dosud „Soupis“, nechť se pracovník postará aspoň o prozatímní náhradu; k tomu výborně poslouží zvláště tzv. sbírka Eichlerova z r. 1823 v Archivu Národního muzea, obsahující soupis (i vyobrazení) z těch dob, i věci dnes již zmařené. Podle soupisu pořídí **mapku** umění svého okresu a postará se o její rozmnožení pro každou školu. Doplní pak i „Soupis“ vyobrazením neb vyměření těch památek, jež „Soupis“ z úspory byl nucen

vypustiti, které však pro místní dílo mají také svůj význam; např. božích muk, křížů, soch i neumělé práce lidové z polí, cest a hřbitovů.

Stavební památky měj v patrnosti. Nejenom stavby posvátné a bývalá sídla panská, nýbrž vůbec starožitné domy až do let 1860, zbytky městských opevnění, zvláště pak staré stavby dřevěné. Hrozí-li zkáza jejich vzhledu nebo dokonce trvání, dej okamžitě vědět Památkovému úřadu (Praha III, Vlašská ulice, Lobkoviczův palác); má-li býti stavba odstraněna, starej se, aby stavebník byl povinen poříditi plány, rysy i fotografie původní podoby a odevzdati místnímu muzeu.

Stejně tak nutno bdíti nad památkami plastickými i malířskými a ovšem i nad *krásou přírody*, malebnými útvary, pohledy, starými porosty i jednotlivými stromy, jakož nad vzácnými výskyty přírodnin. Vše třeba chránit před ničivým útokem ziskuchtivosti. Nelze-li jinak, buď aspoň zobrazením zachována památka.

Zprávy o památkách, soupisy, objezy, obrázky jsou rovněž vítaným obohacním sborníku, jež má býti po této stránce skladištěm vědomostí pro domácí i cizí.

Rozumí se, že k památkám náleží i díla *umění drobného i užité umění*, tedy *všecko* starožitné náčiní, nádobí, nábytek, kroje i zbroje; vlastně všecko, co vyšlo již z módy, se mění v přežitek a v látku muzejní. Může tedy býti přijato do muzea beze všech rozpaků, neboť není-li starožitností dnes, bude jí v době nedaleké.

Zvláště budiž připomenuto *sbírek mincí* kovových i papírových. Občanstvo buď poučeno, aby *každý nález mincí* zachovalo pohromadě a ohlásilo na nejbližší četnické stanici, jež dá zprávu odborníkům. Tím si nálezce *pojistí* všechny nároky, neboť ohlášený nález zůstává z poloviny nálezci, z poloviny majiteli půdy; stát si vymíňuje pouze vědecké prozkoumání a právo na zakoupení, je-li nález důležitý. Vědecká důležitost může však býti jen tehdy odhadnuta, není-li z mincí nic odstraněno. Po prozkoumání se nález vrátí nebo se *zakoupí*. Nic tedy nálezce neztratí; zatají-li však nález a co se z něho odstraní, propadá konfiskaci.

Pečeti, pečetidla, medaile, odlitky.

Konečně sem náleží i památky *umění vesnického* v nejširším slova smyslu. K nim patří již sám *způsob osídlení*, pro nějž jest vhodno opatřiti:

a) kopie všech katastrálních map z okresu, o čemž již pověděno svrchu; vyznačeny tu buďtež stavby dřevěné zvláště. Tím jest dán půdorys obcí i síť pozemků;

b) půdorysy všech starších usedlostí před r. 1848, v poměru 1:10, kdež jest naznačen i stavební materiál;

c) zobrazení (třeba z několika stran) staveb roubených, celků i zvláštních detailů, a to nejenom ozdobných, nýbrž i technických (vazba nároží, zástřeší, pozednic, stolic, podpor, krovů, lomenic, krokví apod.);

d) zobrazení starých staveb zděných, včetně až do doby empiru, i jejich detailů (bran a vrat, vchodů, oken, ozdob v omítce atd.);

e) zobrazením (pokud lze barevným) všeho zdobného nábytku, nádobí, náčiní, domácí výzdoby a kroje, památek starého života i hospodaření; pokud možno, buďtež získány tyto svršky do muzejních sbírek.

Zprávy, popisy a obrázky tohoto druhu jsou pravou pokladnicí pro sborník, za něž vždy bude kterýkoli odborník vděčen.

Obdobnou práci provádí vlastivědný pracovník pro *umění hudební a pěvecké*:

1. soupis skladatelů, výkonných umělců i vynikajících ochotníků, sběr dat o nich, podobizny, památky, díla;

2. soupis (a lze-li i soubor) děl inspirovaných místem;

3. soupis děl kohokoli, zde skládaných;

4. soupis děl starých, v okrese jsoucích (skladeb z XVIII. a XIX. století, not, nástrojů aj.);

5. soupis spolků a družin, provozujících hudební a pěvecké umění, jejich produkcí, programů a památek, kroniku úspěchů (výstřižky neb opisy kritik atd.).

Stejně tak se zpracuje místní vývoj *divadla* a podobných produkcí i divadla loutkového:

1. historie minulá (zprávy z obrozenských časopisů, z korespondence starých vlastenců);

2. statistika doby naší: soupis *osob* účinkujících herců-rodáků i ochotníků (jejich podobizny, fotografie v úlohách, paměti, interviewy, památky, trofeje, referáty o jejich vystoupeních, soupis *produkcí* a upomínek na ně.

Sbírka technická: divadla, scény, dekorace, kostýmy, úlohy, lístky, programy, referáty; statistika výnosů, účelů, úspěchů, návštěvy atd.

To všechno lze sbírat: výpisky, originály, výstřižky, vyobrazeními, fotografiemi, a tak může v každém muzeu vyrůst snůška kulturních pamětí, jejíž užití každého potěší a obecnému poznání vděčně prospěje. Každý sborník může odtud přinášeti živou kroniku o tom, jak se probouzelo jeho okolí a jak rostl osvětový zájem jeho občanstva. Může mítí dvojí cíl. Buď být jen vychovatelskou pomůckou pro mládež anebo skutečně sborníkem vědeckého rázu, který v přístupné formě přináší skutečně vždy jen nové a dobré věci.

10. Sdružování. Bratrstva a korporace doby minulé i nynější. Podpůrné, dobročinné, národní, odborné, zábavné.

Vytknouti úkoly lidopisné po stránce tělesné i duševní zůstávají odborníkům přírodopisci a etnografu. Není pochyby, že tímto mým nástinem není program vyčerpán, je však celkem asi patrné, že si vlastivědný pracovník a redaktor nemůže stýskati na nedostatek látky, jen chce-li opravdu. Pole, čekající setbu a dělníka, jest nesmírné a dočká-li se jich, vydá požehnanou úrodu. Arci podnětem dělníka nesmí býti zájem jiný než čistá láska, pohotová k oběti a k vytrvalé práci a usměrněná poctivou sebekritikou: nestydět se požádat o radu zkušenějšího a odborníka a nechtíti na sobě, co přesahuje síly.

PŘÍDAVEK K NÁVRHU LÁTKY:

1. Za péči sociální – otázka brannosti: paměti o vojně a vojácích za starých časů, zařízení dnešní. Sebrati paměti o účasti kraje ve válce světové, o vlivu války na kraj, životopisy legionářů, paměti a památku jejich každého zvláště. Poměry dnešní péče o výchovu k brannosti.

2. Za stať numismatickou: K mincím se druží i péče o sběr místních medailí (i všedních), pečetidel a pečetí; pro tyto lze založiti sbírku odlitků, takže se z originálů otiskne negativ do plastelíny nebo tmelu (potřebí arci originál zabezpečiti poprášením mastkem), potom odlíje do jemné sádry.

Stati programové, metodické, didaktické, příp. úvahy, vztahující se k problematice historické vlastivědy a regionální práce

4. Statut muzejní, schválený městskou radou v Turnově dne 6. listopadu 1890.²

1. Účelem turnovského muzea, založeného r. 1886, jest sbírat i před zkázou chrániti historicky, národopisně i jinak důležité předměty, týkající se předkem a hlavně města Turnova a okolní krajiny. Mimo to sbírá muzeum i všelike jiné věci umělecké, archeologické i jinak památné, zejména české.

² Muzeum Českého ráje v Turnově, fond Archiv muzea Turnov, muzejní kronika se zápisy z let 1890–1932, rkp, 2 s..

2. Sbírky muzejní rozmnožují se předměty darovanými a koupenými. Na rozmnožování a udržování sbírek vykáže obec muzeu každoročně přiměřený příspěvek.
3. Sbírky muzejní jsou majetkem obce turnovské a nesmějí býti ani prodány, ani darovány, ani vyměněny, leč v případech v následujícím odstavci vytyčených.
4. Věci, které mají důležitost a význam pro celý národ český, mohou býti darovány Muzeu Království českého se svolením obecního zastupitelstva po návrhu správy muzejní. Duplikáty a předměty nepotřebné, které nemají důležitosti místní, mohou býti vyměněny se svolením městské rady.
5. Pro sbírky muzejní vykáže obec místnosti v každém ohledu bezpečné, pokud možná v radnici.
6. Předsedou muzejní správy je starosta města Turnova. Ostatních 6 členů volí obecní zastupitelstvo po návrhu městské rady.
7. Členové muzejní správy volí se na 3 léta, každý rok odstupuje a nahrazuje se třetina. První a druhý rok odstupují dle abecedního pořádku, dále pak vždy po tříletém působení. Odstoupí mohou opětně býti zvoleni.
8. Předsedovi přísluší právo ustanoviti některého člena muzejní správy svým náměstkem. Jednatele a pokladníka volí každého roku členové správy.
9. Správa muzejní řídí se domácím řádem, schváleným od obecního zastupitelstva.
10. Sbírky muzejní jsou přístupny obecnstvu v dobách, jež ustanoví muzejní správa.
11. Sbírek muzejních lze užívati toliko v místnosti muzejní se svolením a pod dozorem správy, jinam věci odnášeti nikterak nedovoluje se.
12. Správa muzejní předloží městské radě na konci každého roku výkaz o své činnosti, jakož i účet z přijatých a vydaných peněz.
13. Měnění ustanovení tohoto řádu náleží obecnímu zastupitelstvu po návrhu muzejní správy.

5. *Sbírejte a zachovávejte staré paměti a památky*, HP 9, 1894, č. 1, 14. 1. (též leták jako zvláštní otisk). (Bibliografie č. 33.)

Zachovati vědomost' o příbězích, které obec potkávaly, dobrých i zlých, zapisovati běhy a všelijaké příhody domácí, náleželo druhdy ku chvalitebným starostem obce.

Bedlivé té snaze a horlivosti předků našich děkujeme za mnohé cenné písemné památky z naší minulosti. U nás byli to: Kristian Vejrich, Václav Meissner, Fr. Tázler, Ederer, pak Jos. Dlask z Dolánek, Jan Cejnar z Fridštejna a P. Václ. Plachta na Svijanech. Paměti jejich uloženy jsou v muzeu.

K zápiskům těm druží se bohatý archiv městský, takže o dávnější minulost' je postaráno aspoň zhruba.

Ale od roku asi 1800 je hůře. Domácích zápisků nikdo, pokud víme, nepsal a úřední listiny, suché a stručné, nestačí.

O prvních desetiletích našeho století víme vlastně nejméně.

Kdybychom nepostarali se včas, aby zůstaly nám upomínky současníků těch let, kteří ještě žijí, vymře zvolna pokolení starších pamětníků i nebudeme věděti o době jejich mládí a mužného života ničeho.

Muzejní výbor, srozuměv se s radou městskou, žádá proto všech občanů bez rozdílu (zvláště pak těch, jichž rodiny účastnivaly se správy obecní), městských i venkovských, *by ohlédli se v domácnostech svých, mají-li kde starší zápisky v kalendářích, knihách, modlitbách anebo dopisy z doby dřívější před r. 1860, které by týkaly se událostí zdejších*, a čeho naleznou, propůjčili laskavě muzejnímu výboru ku prohlídce.

Ještě snažněji *žádáme všech občanů věkem starších*, kteří zajisté chovají živé upomínky, jak bývalo v Turnově a okolí za mladších let jejich, *aby zapsali jakýmkoli způsobem, nač se pamatují*.

Výboru muzejnímu záleží na *každé* důležité podrobnosti; proto *necht' nikdo neostýchá se*, není-li zběhlým dosti v péře neb slově. Běžít' o dobré jádro, na způsobu, jak je věc podána, nezáleží.

Mladší pak spoluobčany své, kteří důvěrně známi jsou se staršími pamětníky, zejména příbuznými svými, *vyzýváme vřele, aby vyptávali se jich na dobu dřívější a výpovědi jejich zaznamenali*.

Ku snazšímu upamatování přidáváme některé otázky města se týkající, dle nichž snadno upraví si každý otázky pro venkov.

Popis města: Jak vypadalo město v prvních létech tohoto století – jednotlivé ulice, náměstí – budovy (kostely, zejména starý mariánský, co stalo se s jeho sochami, oltáři atd., hřbitov, klášter, radnice, brány, kde stály a jaké podoby, domy v ulicích i na náměstí, – které měly podloubí, jak byly kryty), mosty a jich osudy, mlýny, kde byla „spravedlnost“ a co se o ní vyprávělo, sochy a obrazy na domech, kdy a proč byly zřízeny kašny, vodovod, osvětlení.

Co bylo v městě od té doby zbořeno, obnoveno neb nevystaveno.

Které bývaly znamenité hostince, zejména zájezdní Stará pošta, dům Babylon, špitál.

Kde přišli při kopání na staré zdi, klenutí neb jiné nálezy.

Správa veřejná, jaká byla, kteří úředníci, státní i z občanů tu působili, jak se o nich soudilo, – purkmistři zdejší.

Důchody a majetek obecní. Jak se jich užívalo.

Správa církevní jaká byla, zdejší kněží a mniši, jich život a působení, podobizny. – Slavnosti církevní, svěcení, pouti, procesí.

Škola. Co kdo ví o škole (škola na bráně). Kde a jaká byla vně i vnitř? Kolik bylo tříd? Čemu se učilo, kdy, jak? Zkoušky, odměny, tresty, návštěva školy. = Učitelé a představení školy, jich podobizny, život, působení.

Má někdo staré knihy školní, vysvědčení. Čím zaměstnával se učitel mimo školy. Jeho poměr k městu, k duchovnímu správci. – Služné, sobotales.

Divadlo kdy a jak vzniklo, kde bylo, kdo hrával, kdy se hrálo, jaké těšilo se účasti. Vynikající herci, kusy, které byly dávány, památky na představení, cedule divadelní, úlohy atd.

Spolky a cechy, tiskárna, obchod, průmysl.

Kamenářství, vnitřní zřízení bratrstva, rozvoj a úpadek „kompozice“, jak se kompozice robila, jak se obchodovalo se zbožím, cesty do ciziny atd.

Vliv veřejných příběhů. Války francouzské. Počátky znovuzrození národního, rok 1830, 1835, 1848. – „Slovanská lípa“, její působení a památky, národní garda, bankocetle a domácí peníze, chování se úřadů, vynikající osoby v tehdejšímu ruchu, co dalo se tehdy a co potom?

Příspěvky k životopisům turnovských rodáků, paměti rodin zdejších.

Co kdo ví o starých památkách, které byly snad zničeny, o listinách z městského archivu, kam se poděly, má-li je kdo ještě doma.

Vedle této věci muzejní výbor obrací zřetel občanstva poznovu *ku šetření a zachování starých památek našich,* ať již starožitností či věcí národopisných.

Nevěříme, že by kdo nyní úmyslně ničil starodávné předměty, však již menší dbalostí a nevšímavostí mnoho zanikne. Staré památné budovy a drobné příkrasy jediným jsou důkazem dřívější naší vzdělanosti. Těch není již mnoho a stále ubývá. *Snáze a laciněji je bořit a ničit, nežli opatrovati. Ale památka jednou zničena nemůže býti nahrazena ničím na světě a kdo připraví národ o **jedinný** cenný důkaz jeho umění, spáše hřích neodpustitelný.*

Tento cíl, *aby zachovalo se z památek českých, co zachováno býti může*, jest úkolem muzeí, ne snad jalový přepych a nádhera. Učiní tedy každý dobře, může-li památnou věc svou doma postrádati, uloží-li ji v muzeu buď jako dar, neb jako vlastní majetek, jen v opatrování. V tom případě právo vlastnické vždy mu zůstane.

Z téže příčiny, jako chráníme památky před zkázou, nutno starati se, *aby české věci nebyly ztraceny do ciziny. Neprodávejte* proto, klademe všem vřele na srdce, *starožitností* svých všelijakým obchodníkům nebo soukromým agentům, *nevěřte nikomu, kdo nemá průkazu od úřadu státního, obecního nebo muzejního.*

Chce-li kdo prodati svoje staré památky (šperky, zbraně, nádoby, náčiní, fotografie, obrazy a kresby, rytiny, sošky, ozdobné předměty z kovu, skla, sloni, dřeva, hlíny atd., staré knihy, listiny, vyšívání, nábytek, kroje), *necht' nabídne je nejdříve některému českému muzeu*, které je buď samo koupí, nebo prodej zprostředkuje.

Touž péči nutno věnovati *nálezům a výkopům*. Byly při kopání odkryty *staré klenby, městské zdi* a zasypany, aniž kdo mohl je změřiti a nakresliti; nalezeny byly listiny a roztrhány, nádoby rozbity, peníze a věci ze drahých kovů rozebrány dělníky, malby na zdech zabíleny atd. dříve, než mohly býti popsány a zobrazeny, na velikou škodu obce i země.

Kdykoli tedy objeveno bude cos takového (ve městě zejména zdi a základy kláštera, na venku pohanské pohřebiště), učiní každý oběť obecnému prospěchu, zastav práci, dbej, ať ničeho se neztratí, pošli pro členy muzejní správy, aby nález prohlédli a popsali.

Zejména kde nalezne se mnoho věcí při sobě (nádob, šperků, mincí), hlavně záleží na okolnosti, *aby vše zůstalo pohromadě*. Jen tak může býti nález vědecky zkoumán a oceněn. Po prozkoumání může býti nález třeba rozebrán a rozdán na památku nálezcům, jen když dříve byl prohlédnut.

Prosíme srdečně každého upřímného Čecha: „**Bdi, aby české památky šetřeny a zachovány byly českému národu!**“

6. *[Provolání turnovského muzea ke zřízení vlastivědné jednoty a časopisu]*, Turnov, správa muzea 1908, 1 list (leták). (Bibliografie č. 183.)

V TURNOVĚ, v říjnu 1908

P. T.

Správa muzea turnovského dovoluje si vznést k Vám zdvořilý *dotaz*.

Sjezd českých archeologů a muzeí, právě ve dnech 26.–28. září v Praze odbyvaný, podnítl nás k tomuto kroku, delší čas již rozvažovanému. Rádi bychom rozvinuli hlubší a širší práci o poznání našeho kraje a lidu, potomkův starých Charvatů, kteří zde pod Ještědem, Krkonoši a Kozákovem přebývali, kraje i lidu svérázného, který zaslouží lásky i studia; i minulost jeho je znamenitá, ale málo prozkoumaná. Je snad dosti horlivých a ochotných přátel, kteří zajímají se o lid i o historii, ale nemají organizace a povzbuzení a nemají listu, kam by výtěžky své práce a zkumu ukládali. Publikace pražské nemohou věnovati se podrobnostem (které nás by nejvíce těšily) a jsou většinou nedostupny; politické listy venkovské se neukládají, a tak, co do nich se napíše, je pro dobu pozdější ztraceno.

Naši krajané němečtí nás předstihli – ač půda jich není zdaleka tak bohatá – majíce pro sousedící kraje tři výzkumné spolky a trojí orgán (Riesengebirge in Wort und Bild, Mitteilungen des Vereines für Heimatkunde der Jeschken und Isergau, Mitteilungen des nordböhmischem Excursions-Club). Orgány podobné dobře prospívají úkolům svým v Slaném, Roudnici, Poděbradech, Čáslavi atd.

Snad by se tedy i v našem kraji vydařil *pokus vlastivědné organizace*. Byl by to kruh přátel starožitností a národopisu, jenž by vzal si úkolem: zkoumati přesným, ale každému přístupným způsobem minulost kraje a lidu a jejich památek, šířil k nim lásku a úctu mezi nezasvěcenými a pomáhal tak vyššímu povznesení celého národa. Působnost jeho vztahovala by se na české okresy v Horním Pojizeří: jilemnický, vysocký, novopacký, lomnický, semilský, železnobrodský, turnovský, českodubský, sobotecký, hradištský a bělský – ač mohla by se rozšířiti i mimo tyto hranice; ovšem by všímá si i obcí v území okresů německých, pokud měly nebo mají české obyvatelstvo.

Kruh tento dělil by se buď v obory podle *okresů*, docela samostatné. Kde trvá muzejní spolek nebo vzdělávací odbor svazu osvětového, připadal by úkol okresního odboru jim; jinde by se odbor zřídil. Členský příspěvek – nepřilíš veliký, aby kdokoli mohl se zúčastniti – připadal by okresním odborům, a teprve odbory odváděly by nepatrný podíl

ústředí k uhrazení spolkových vydání. Pro práci byl by pak upraven podrobný program všech úkolů.

Anebo ustavil by se kruh *jednotný* pro celý obvod a měl by odbory *podle práce* (předhistorický, muzejní, lidov[ědný] atd.); činní členové by věnovali práci a neplatili příspěvků; přispívající pomáhali by svým příspěvkem.

Ke zdaru díla přispívaly by *schůze, přednášky* a bude-li možná, i vydávání *vlastivědného listu*, nejlépe čtvrtletníka nebo dvouměsíčníka.

V listu tom ukládány by byly kritické příspěvky společenů a pracovníků

a) *lidovědné* (slovem a možno-li i obrazem), materiál k poznání svéráznosti lidu, jeho ducha, myšlenkové práce i tvorby (povaha tělesná i duševní, nářečí a jeho plody, písně, říkadla atd., zvyky, kroje, stavby atd.),

b) *předhistorické*, zprávy a poučení o nálezech z doby pohanské i prvokřesťanské,

c) *památkové a muzejní*,

d) *historické*; příspěvky z domácích i cizích archivů, látka i zpracování, k dějinám osad, korporací, umění, literatury, průmyslu a obchodu, hospodářství atd.

e) významné zprávy z doby nynější.

Činnost družstva i listu mohla by se rozšířiti i na obory přírodovědecké.

Vlastivědné družstvo mohlo by se zřídit, najde-li se několik ochotných *pracovníků*. List však mohl by prospívat – nesměl by jen živořiti – za finančního zajištění. To je možno, ujmou-li se věci slavná zastupitelstva a peněžní ústavy jakožto osvětového článku; pak najde se nakladatel snadno a třeba i stačilo by družstvo samo. V obvodu jmenovaném je 25 samosprávných zastupitelstev, nečítaje peněžní ústavy. Kdyby každý okres a každé město vřadily do svého rozpočtu ročně jen 25K, kdyby rovněž tak učinily spořitelny a záložny a kdyby okresní školní rady slíbily odebrati tolik exemplářů, kolik je v okrese škol, byl by tu finanční základ pro list o 8–10 arších ročně za cenu nejvýše 2K; předplatným i subvencemi většími mohl by rozsah vzrůstati. Členům vlastivědné jednoty dostával by se asi zdarma. Posíláme tudíž návrhy tyto sl[ovutným] korporacím i jednotlivcům k laskavému uvážení a oznámení:

a) slavným okresním a městským zastupitelstvům, též ředitelstvům peněžních závodů, zdali by svolila k subvenci zamyšleného listu a kolik by mohla svoliti,

b) slavným okresním školním radám, zdali by zakoupila exempláře listu pro školní knihovny,

c) příznivcům a přátelům naší vlastivědy, zda by stali se členy jednoty, chtěli pracovati aneb aspoň odbírat list za mírné předplatné. Návrhy o organizaci či jiné pokyny budou vřele vítány.

Uctivý dotaz náš je pouhým pokusem zjistiti, je-li půda u nás již schopna pro žádoucí tyto podniky – tudíž i odpovědi budou zatím nezávazné. Teprve na základě odpovědí, až bude možná spoléhati na jistá fakta a čísla a potkáme-li se s úspěchem, dovolíme si vystoupiti s návrhy určitými.

Odpovědi račte adresovati Dr. J. V. Šimákovi, buď v Praze-II, Tyršova 6, nebo přímo do Turnova.

V hluboké úctě

Správa muzea turnovského.

Tiskem Dra Eduarda Grégra a syna v Praze.

7. Stanovy muzejního spolku pro Turnov a okolí, Turnov, Muzejní spolek 1912, 15 s.
(Bibliografie č. 231.)

§ 1.

Jméno spolku jest: Muzejní spolek pro Turnov a okolí.

§ 2.

Sídlem spolku jest: Turnov.

§ 3.

Jednací řeč spolku jest: česká.

§ 4.

Účel spolku jest:

a) **ideální**: povznesení a rozšíření vlastivědných a uměleckých snah v Hořejším Pojizeří;

b) **praktický**: zřizování, udržování a umístění sbírek muzejních, a to tak, že k dosavadnímu muzeu přidruží se odbor umělecký, průmyslový a přírodovědecký, jimž muzeum propůjčí ze svých sbírek jednotlivé oddíly nebo předměty.

§ 5.

Spolek muzejní dělí se ve 3 odbory:

1) odbor archeologicko-historický; 2) odbor umělecko-průmyslový; 3) odbor přírodovědecký.

Tyto odbory mohou se podle potřeby ve více oddělení rozštěpiti.

§ 6.

Odboru archeologicko-historickému přísluší:

1) předhistorická archeologie; 2) archiv a péče o místní historii; 3) místní památky historické, osobní, cechovní a spolkové; 4) péče o literární historii a knihovnu, která jest přístupna všem členům a se svolením kuratoria a správce muzea § 28. i nečlenům; 5) lidověda a výstavky v dohodě s 2. odborem; 6) ochrana historických památek.

§ 7.

Odbor umělecko-průmyslový zahrnuje:

1) české umění výtvarné, a to jak v originálech, tak i ve výboru reprodukcí; 2) užité umění (sklo, kovy, kameny, dřevo, hlína atd.) se zvláštním zřetelem k domácímu průmyslu turnovskému; 3) lidové umění (stavby, nábytek, náčiní, výšivky atd.); 4) Turnovsko v obrazech; 5) výstavky v dohodě s odborem 1.; 6) ochrana památek umělecko-průmyslových.

§ 8.

Odbor přírodovědecký zahrnuje:

1) živočichopis; 2) rostlinopis; 3) nerostopis; 4) geologii a paleontologii; 5) meteorologii; 6) ochranu památek přírodních.

§ 9.

Prostředky, jimiž spolek hledí dosíci svého účelu, jsou:

1) přednášky; 2) tisk; 3) výstavky místní i cizí – účast ve výstavách cizích jen se svolením slavného obecního zastupitelstva města Turnova; 4) vědecké vycházky; 5) hmotná podpora plynoucí z příspěvků členských, z darů příznivců a ze subvencí.

§ 10.

Úkolem spolku jest:

1) míti vědomost o památkách archeologických, historických, uměleckých, průmyslových a přírodních, pečovati o ně, získávati jich výzkumem, koupí nebo darem a uschovávati je v muzeu; 2) oznamovati členům, co bylo sebráno nebo vypátráno; 3) obracet pozornost lidu na památky a na sbírky muzejní; 4) povzbuzovati dopisy i tiskem k hledání a darování předmětů příslušných; 5) odebírat a vydávati odborné spisy a rozdílet odborné spisy mezi členy; 6) opatřovati opisy a kopie předmětů důležitých; 7) dopisovati si s jinými spolky na výměnu předmětů a publikací; 8) soustřeďovati v muzeu předměty domácí výroby, zvláště

umělecké a stálou výstavou poskytovat žadoucího poučení; 9) činiti záznamy o veškerých událostech, které souvisí s dějinami Turnova a o všech zjevech přírodních, pokud se týkají Turnovska.

§ 11.

Členové spolku jsou:

1) čestní; 2) zakládající; 3) přispívající; 4) činní.

§ 12.

Čestné členy volí valná hromada po návrhu kuratoria a oznamuje je slavnému obecnímu zastupitelstvu turnovskému.

§ 13.

Zakládající členové zaplatí aspoň 50K jednou pro vždy, buď najednou nebo v 5 ročních lhůtách.

§ 14.

Přispívající členové platí aspoň 3K ročně.

§ 15.

Činní členové neplatí příspěvků, přihlásí-li se do odboru a pracují-li v něm.

§ 16.

Členové nejsou vázáni na jednotlivé skupiny členské (§ 11) a mohou příslušeti třeba všem najednou.

§ 17.

Všichni členové mají práva stejná a mohou: 1) účastniti se veškerých prací spolkových; 2) hlasovati, voliti a voleni býti; 3) užívati sbírek muzejních uvnitř spolkových místností se svolením a za přítomnosti správce muzejního nebo člena kuratoria; 4) bráti podíl na veškerých výhodách, jichž spolek členy své účastnými učiní.

§ 18.

Všichni členové jsou povinni stanov těchto, jakož i ustanovení, která učiní valná hromada, i opatření, která učiní na prospěch muzea a spolku kuratorium, šetřiti a jimi se řídit.

§ 19.

Členem spolku přestává být:

1) kdo vystoupení své kuratoriu nebo předsedovi svého odboru oznámil; 2) kdo do 2 let příspěvku spolkového nezaplátil a povinnosti své přes trojnásobné upozornění zadost neučinil; 3) kdo ze spolku vyloučen byl.

§ 20.

Správu muzea a spolku řídí:

1) muzejní kuratorium; 2) valná hromada spolku; 3) odbory.

§ 21.

Kuratorium jest nejméně 12členné. Zasedá v něm: 1) předseda, kterýmž jest vždy starosta města Turnova nebo úřadující náměstek jeho, jako zástupce města; 2) 5 zástupců obce turnovské, které jmenuje slavné obecní zastupitelstvo turnovské na dobu 3 roků; 3) 3 zástupci odborů, jež volí po 1 z každého odboru valná hromada po návrhu odboru; 4) 3 zástupci členů přispívajících, které volí též valná hromada.

§ 22.

Počet členů kuratoria může se zvětšiti o zástupce korporací, které přispívají aspoň 100K (stem korun) ročně a do kuratoria po 1 zástupci hlasem poradním vysílati mohou.

§ 23.

Kuratorium má na starosti společné záležitosti a to: 1) přijímá a vylučuje členy spolku ve smyslu stanov; z vyloučení možno odvolati se k valné hromadě; 2) volí ze sebe jednatele, pokladníka a správce (kustoda) muzejního; 3) přijímá příspěvky a subvence a hospodaří s nimi; 4) rozděljuje roční dotace odborům dle celkového příjmu, a to stejným dílem, čímž není vyloučeno, aby ve zvláštních případech na základě vzájemné dohody odborů rozdělení dotací dle větší nebo menší potřeby jednotlivých odborů se stalo; 5) stará se o místnosti muzejní, o úpravu jejich i o úpravu jednotlivých sbírek; 6) zastupuje muzeum i spolek navenek; 7) upravuje návrhy týkající se organizace muzea, spolku muzejního a jeho stanov a předkládá je valné hromadě k projednání a projednané slavnému obecnímu zastupitelstvu turnovskému k schválení; 8) předkládá slavnému obecnímu zastupitelstvu turnovskému každoročně zprávu o stavu a činnosti muzea.

§ 24.

Schůze kuratoria svolává předseda kuratoria kdykoliv jest toho potřeba nebo na žádost 3 členů kuratoria, kteří zároveň oznámí příčinu své žádosti.

§ 25.

Kuratorium usnáší se platně, přítomno-li více než ½ členů mimo předsedu, a to většinou hlasů. Při rovnosti hlasů jest přijat návrh ten, pro který hlasuje předseda, který hlasuje vždy.

[§ 26.–45.

Vymezeny povinnosti předsedy kuratoria, jednatele, správce muzea (kustoda) a pokladníka; kompetence valné hromady a odborů Muzejního spolku; otázka spolkového jmění.]

§ 46.

Veškeré předměty získané spolkem zařadí se do muzea městského a jsou majetkem města Turnova, jehož slavné obecní zastupitelstvo může převzít veškeré muzejní sbírky do své vlastní správy, kdykoliv to za potřebné uzná.

§ 47.

V příčině přístupu do sbírek muzejních a jich užívání učiní kuratorium vhodná opatření.

§ 48.

Odnáseti věci z muzea nesmí nikdo, ani člen kuratoria, bez svolení správce muzejního, který každé vypůjčení, necht' vypůjčí si předmět kdokoliv, pečlivě do knihy vypůjčení zapíše a též od dlužitele vlastnoručním jeho podpisem stvrditi nechá.

§ 49.

Každá výměna duplikátů, rovněž zcizení předmětů méně cenných jest přístupno pouze za podmínek obzvláště závažných a podléhá schválení valné hromady a obecního zastupitelstva turnovského.

Předměty týkající se Turnovska zcizeny býti nesmějí.

§ 50.

Spolek muzejní se rozejde, usnese-li se na tom 60% všech členů, a to ve valné hromadě zvláště za tím účelem svolané.

§ 51.

Rozejde-li se spolek, vrátí odbory veškeré z muzea snad vypůjčené předměty, knihy a spisy a veškeré jmění spolkové odevzdá se městskému muzeu, o jehož správu se pak obecní zastupitelstvo turnovské postará.

§ 52.

V případech, o nichž tyto stanovy ničeho nevyměřují, rozhoduje kuratorium, které učiní vhodné opatření, jež valné hromadě a obecnímu zastupitelstvu turnovskému ku schválení předloží.

§ 53.

Obec města Turnova svěruje sbírky městského muzea spolku muzejnímu k uspořádání a rozmnožování.

V Turnově dne 10. června 1912.

Starosta města: PhM. Josef Radecký.

Tiskem Jana Jiráka v Turnově. – Nákladem Muzejního spolku.

8. Co chceme [úvodní slovo k časopisu], OJKT 1, 1922–1923, s. 1–2. (Bibliografie č. 462.)

Chceme skromně – skromně k velikému dílu, k úplnému poznání svého kraje i lidu po všech jejích stránkách v minulosti i přítomnosti. Bude-li nám přáno zdatu, rádi bychom odtud pořídili obsáhlou knihu, v níž by všecko to poznání bylo zevrubně složeno slovem i obrazem, aby byla jako vlastivědnou biblí našim krajanům, nynějším i budoucím, a zvláště mládeži, a zároveň zdrojem vědomostí o našem podhoří pro všechny ostatní. Aby byla jedním z kaménků ke skladbě celonárodní vlastivědy, a to dobrým.

Jinde již dávno počali. Proč bychom tedy váhali, vědouce, že pracovati třeba, že látka je víc nežli sdostatek a že se dostaví vnitřní odměna kolikero násobná, podaří-li se jen položit základy. Doufáme, že krajané, pro něž se dáváme v dílo, porozumějí a podají nám ruky pomocné.

Jenže podrobné vlastivědy, jejíž obrys nám tane na mysli, (a již by předcházela as obsáhlá *výstava* všech našich výsledků sběratelských a výzkumných), nelze poříditi naráz; zejména když se nemíníme spokojovati pouhou školskou příručkou, přebíranou bez kritiky

z druhé nebo třetí ruky, nýbrž chceme-li mít dílo samorostlé, na vlastních nohou. Proto se omezujeme zatím na práci *přípravnou*, získávati zájem, přátele a spolupracovníky a shromažďovati látku.

V hlavních rysech máme asi tento program:

1. Poměry přírodní (geologie, horopis, vodopis, vzduchopis, nerostopis, botanika, biologie).
2. Pravěk.
3. Národopis, lid, jeho povaha a dílo po stránce fyzické i duševní (kupř. stavby, kroj, nářečí, pohyb a měna, osídlení, zvyky atd.).
4. Příběhy (kraje, panství, míst, rodů a rodin).
5. Církev a škola.
6. Umění a písemnictví.
7. Hospodářství národní, jeho organizace a produkce (zemědělství, průmysl, obchod, doprava, peněžní a úvěrové zařízení, ceny, poměry námezdní atd.).
8. Péče humanitní, zdravotnictví, chudinství, sirotčinství atd.
9. Činnost národní a osvětová (knihovny, přednášky, spolky, divadla etc.).

Zpracování těchto oborů a jejich oddílů se představujeme tak, že bude vypsán dějinný vývoj v minulosti, statistické výsledky v přítomnosti, vytčení výsledků absolutních, a pokud lze i relativních (k sousedství, k celé zemi), soupis pracovníků – rodáků, vynikajících v tom oboru (jejich život i dílo, památky po nich atd.), soupis předních pracovníků rodilých jinde, kteří u nás pobývali dočasně, soupis všech spisů, článků i statí o tom pojednávajících kdykoli a kdekoli. Vše doprovázejtež obrázky, mapky, tabulky, diagramy.

Jest na jevě, že dílo takové přesahuje síly jednotlivcovy. Může býti provedeno pouze činností pospolitou, soustavnou, dobře promyšlenou a rozdělenou. Nadějeme se však, že k muzeím a spolkům, které představují úkoly už hotové, přistoupí bohda i dost dělníků pro pokračování v práci. Třeba se přičiňovati shora i zdola; žádná síla není tak nepatrná, aby přispěti nemohla. Ke zpracování konečnému máme slíbenou pomoc kolika rodáků odborníků, i ze škol středních a vysokých, naši lidé povenku necht' přispějí vydatným sběrem látky. Jak jen budeme mít dost spolupracovníků a změříme své síly, postaráme se o vhodné rozvržení úloh podle věcí, míst i osob, a oznámíme. Kdo máš možnost a dobrou vůli, oznam, budeš vítán!

9. Vlastivědné dojmy a tužby z pobytu v Jihlavě, Jihlavské listy 17, 1922, č. 36, 9. 9., s. 1, č. 37, 16. 9., s. 1–2. (Bibliografie č. 477.)

V Turnově 18. srpna 1922.

Za čtyři dny pobytu v Jihlavě, které mi byly přány, těžko vniknouti hloub do dnešního života občanského, jeho tužeb a potřeb. A také nezapírám, že jsem se o to valně nestaral, ježto jako historiku mně záleželo především na jiném, abych v kratičké té době poznal co možná nejvíc, v čem se jeví jihlavská minulost. Co bylo lze v té době postihnouti, doufám, že jsem postřehl aspoň v rysech nejhrubších, a co bych si přál, aby se tu v tomto oboru dalo v budoucnu, o tom stůj zde (na přání ctěné redakce tohoto listu) několik skromných slov.

Minulost Jihlavy je vpravdě znamenitá. Nad jiné. Její slovanské počátky okolo r. 1200, potom náhlé vzejití hor stříbrných, založení nového města pod právem německým, přímá účast v dějích státních již r. 1248, její právní vévodění snad všem městům českomoravského jihu, čehož důsledkem vznikly slavné sbírky práv, bohatství a přepych XIV. věku, jevící se v nádherných rukopisech městských, zápas proti husitství (1436 tu vyhlášen smír, kompaktáta, r. 1470 tu volen Matyáš Uherský odbujci proti Jiřímu Poděbradskému), pak zase naopak vášnivě přilnutí k reformaci pod knězem Pavlem Speratem a horlivá literární činnost pro ni, podíl v bouřích proti králi r. 1547 i 1618, boje za války třicetileté, toť hlavní a známější jevy zašlých dob.

Jejich svědectvím jsou podnes bohaté zbytky písemní v archivu městském i věcné památky v muzeu (ač jistě hojně jich ještě po domácnostech patricijských) a zejména stavební a umělecké po budovách jihlavských, zvláště ve chrámech.

Nejen z tklivé piety k dobám zašlých předků, ale i z praktické stránky a z kulturní potřeby nutno jest znáti tuto minulost a uvědomiti si její význam, jako cenný doklad vyspělosti naší v časích dřívějších, jako zdroj pouček, pravidel i sebevědomí, pro přítomno i budoucno. Třeba, aby její svědectví a stopy, ať písemní, ať krásné, byly zachovány a vědomost o nich co nejvíce šířena za vděk, chloubu a snad i výstrahu potomkům.

Kolik to vzácných úkolů pro lidi dobré vůle a lásky k práci! Sebrati, spořádati, zachovávat i publikovati všecky takové kulturní památky – toť úloha vděčná, zajímavá, ale rozsáhlá – snad pro celé pokolení.

Značná část, dík dosavadní péči a práci, pravda, jest již vykonána. Málokteré město má archiv tak bohatý i spořádaný; snad jen Praha, Brno a Olomouc soutěží s ním stářím. Počínajíť se listiny jihlavské stoletím třináctým, městské knihy o sto let později, k nim řadí se

i kroniky místní a nejsou-li veliké mezery v dalším pokračování, tuť souvislý zdroj historie sedmi set let. Které druhé venkovské město může se jí honositi?

Ovšem zbývá nyní další práce. **Doplniti** tento domácí materiál výzkumem, pokud lze rozsáhlým a soustavným po literatuře, po archivech státních, zemských, církevních i soukromých (např. z knih pozemkových na úřadě soudním, z matrik farských apod.). K tomu nutno pilně sedati a rozpisovati všecken obsah těchto zdrojů na lístky, nezamítati ani zprávičky na pohled nepatrné, neboť i ta, zařaděná správně, může výborně prospěti. Jenže právě bohatství a hodnota jihlavských pramenů dává tušiti, že teprve v budoucnosti bude možná pomýšleti na složení důstojných dějin města a okolí, až jako na korunu dlouhodobé předchozí vytrvalé přípravné práce.

Prve bude potřebí jednak **vydati** nejdůležitější látku (pokud se tak dosud nestalo): listiny, kroniky, paměti, řády cechovní, práva apod., jednak **zpracovati napřed monograficky** některé nezbytné studie, jichž výsledky teprve budou složkou příští historie, např. obraz kraje před založením města, počátek Jihlavy a rozvoj kolonizace, rozvoj hornictví jihlavského atd.

A jest už dáno zkušeností, kterým odvětvím jedině radno jest začínati, totiž **místopisem**, podrobným sestavením historie tržišť, ulic, budov veřejných i soukromých (hradeb, bran, věží, chrámů, příbytků atd.) v městě i předměstích, sebráním a zpracováním všech zpráv i zpráviček o nich (arci i náležitě doložených) od časů nejstarších do nynějška. Dílo svrchovaně svízelné a malicherné, žádající nadprůměrné obětovnosti a trpělivosti, ale **nezbytné** a výsledků skalopevných; bez něho všecko místní dějinné vypsání visí ve vzduchu, jest-li provedeno, dokládá všecku minulost ocelovou pevností; půl práce a víc, je jednou provždy a nezměnitelně hotovo. Teprve potom jest možná se s úspěchem obrátiti k ostatní práci dějepisecké. Dílo místopisné bude radno skládati dvojím způsobem, nejdřív jako **snůšku vědeckých dokladů**, věcně vypsáných a doložených z pramene v původním jazyce, jednak v přehledném **zpracování pro čtenáře**.

Kladu důraz na místopis, poněvadž je branou nejen historii politické, nýbrž i druhému úkolu, **historii umělecké a kulturní**, k vypsání, jaký podíl má Jihlava v kulturním vývoji našeho státu i obecném, a co z toho je zachováno. Místopis podá doklady písemní; fakta nutno odvoditi z památek samých.

Především si všimneme zbytků **městského opevnění**, jež samo zasluhuje důkladnou monografii. Přeskoda, že tolik z něho je zničeno! Namnoze zbytečně, neboť město má půdy sdostatek a tzv. praktické výhody, pro které se tolik zajímavého zbořilo, byly by se pořídily s obětí daleko menší. Jen kus porozumění, jen troška piety! Pěkně napsal dobré paměti

Zikmund Winter, že starobylé hradby jsou jako doklad dávného urozenství, jež lze ztratit, ale nikdy nově nabýti. Tam, kde lépe tomu rozuměli, v Norimberce, anebo Rothenburgu, jak pyšní se dnes svým zachovalým svrchovaně malebným středověkým krásným rázem, nic nedbajíce, že zdi a brány je svírají a tísní! Kdyby byla Jihlava zachovala jen to, co podle starého plánu měla ještě před sto lety, oč by její vzhled byl krásnější a zajímavější! A což kdyby vedle brány Mariánské byly zachovány Špitálská, Křížová, Brtnická i Brněnská i fortny, i všecka předbraní i celý ten trojí pás středověkých hradeb s jejich baštami, vykuši a vížkami! I když už bylo by nutno rozvésti raveliny a náspy doby polomní.

Vážiti si tedy nutno vysoce, že aspoň část tohoto vzácného odění městské síly dosud trvá, a to naštěstí tam, kde „nepřekáží“. Arci jest sešlá a téměř zakrytá ploty. Budiž čestnou povinností nové správy městské všimnouti si této neocenitelné památky a pečovati o ni, aby už ani kus hradby nezmizel, naopak, aby byly slušně opraveny, zachovány a návštěvníkově očím uvolněny. Až jednou lid pochopí, vzdá vřelý dík těm, kdož nedali tomuto svědectví samostatnosti a síly městské zahynouti.

Další pozornost sluší věnovati **chrámům**. Bylo by hrubým neporozuměním dějinného vývoje, kdyby kdo se díval na ně jen ze stanoviska konfesijního a jsa jiného smýšlení, svatyně odsuzoval prosté nevšímavosti! Chrámy, i z doby nejméně příznivé národu českému, jsou přece jen také kulturním dokumentem, a tím víc, vynikají-li i uměleckou hodnotou. I po té stránce Jihlava stojí v popředí měst moravských a její svatyně se řadí k nejvzácnějším památkám celé vlasti.

Skrovný kostelík sv. Jana v Staré Jihlavě jest založením nejctihodnější. Byl farním chrámem původní obce, ještě před založením nového města, z počátku 13. století, a prvotně snad ze dřeva. Nynější budova je o něco pozdější, již gotická.

O ten sluší tedy pečovati, jako o starešinu všech ostatních. Upozorňuji i na **gotická boží muka** pod kopcem ve zdi dvora u cesty ke chrámu, jež třeba omítkou znešvařena, náleží k nejcennějším svého řádu.

Než i chrámy sv. Jakuba, minoritský a zrušený dominikánský, náleží svým vznikem do samých počátků města. U sv. Jakuba svědčí tomu starý ještě románský boční portál v severní zdi pod věží (zazděný zčásti přístavbou), u obou druhých součástky z doby přechodu do gotiky, tedy z let okolo r. 1250. Pouze hřbitovní kostel je z doby novější gotiky. I chrám někdy jezuitský jest zase skvělým dokumentem doby barokní a její nádherné přepychové tvořivosti. (Kříž „Přemyslův“ jest ovšem z doby téže XVII. století, nikoli starší.)

Tu bude vděčnou úlohou shledati stavební historii těchto budov, vyměřiti je a zobraziti v celku i v jednotlivostech. Třeba se poté starati, aby nehynuly, a pokud jsou

znešvařeny, byly upraveny v dřívější uměleckou svou hodnotu. Málokdo ví např., že za barokním oltářem hlavním u minoritů jest lichou zdí zazděno překrásné původní zavření presbytáře sličné gotiky, jež na svých příporách neslo pravé poklady plastiky, patero soch skoro životní velikosti pod baldachýny z konce gotiky; z nich zbývá jen jediná a nadto přikrytá hrubým nátěrem omítky a polozazděná v podlaze nynějšího depozitáře. To mělo by býti uvolněno a vráceno své původní podobě. – I zrušený kostel dominikánský bylo by záhodno zbaviti nynějšího jeho úkolu a dáti mu dřívější jeho umělecké poslání; i potom lze ho užití k praktickému účelu, ale takovému, který by nerušil jeho starou velebnou krásu. Arci tu nutno, aby zasáhl vydatně i stát; ale třeba, aby obec dala počátek, podnět; aspoň aby předcházel umělecko historický výzkum, jenž by přinesl odůvodnění pracím obnovitelským.

Umělecký historik si povšimne i chrámového **inventáře**, desk pamětních, náhrobků, oltářů, skulptur, maleb, soch, nádob. Zobrazí je fotograficky, popíše, shledá jejich historii, dobu i původ, pokud možná, a zařadí v náležité místo ve vývoji umění i řemesla.

Právě tak zaslouží obnovy i **dům radní**, arcí zas až po svědomitém studiu historickém i výstavním. Nevkus doby dřívější zbytečně zkazil staré tyto gotické prostory rozličnými zazdívkami a přepážkami, domnívaje se, že jich lépe využije. Snad bude lze časem odstraniti tyto hluché rušivé vsuvky a vrátiti dřívějším klenbám a stropům jejich volnost; jest se nadíti, že se objeví pod omítkou i staré malby nebo pozdější sgrafita. Především pak radní dům měj také svou ilustrovanou monografii.

A stejně měrou snad překvapující odmění prohlídka i **domů sousedských**. Nejenom předních, patricijských nebo panských v rynku. Prošel jsem pilně i vedlejšími ulicemi, aby mi nic neušlo, a vyznám spravedlivě, že málokde je tolik ukázek pozdní gotiky (zvláště ostění vchodů – ale pak je i dům původně gotický, jenže v rouše pozdějším) a renesance, tolik bohatých tvarů baroka i laškovného rokoka i vážného empiru, jako na budovách jihlavských. Pravé muzeum drobné světské architektury, na němž lze takořka studovati celý vývoj stavebního vkusu od čtyř set let. Snad každý druhý dům ve vnitřním městě byl by předmětem historického studia i architektovy tužky neb aspoň fotografie.

Tyto památky přehojné pozdějšími drobnostmi doplňují **sbírky muzejní**. Muzeu nutno pro budoucno nejenom zachovati tu lásku a péči, již lne k němu pan Haupt, ale znásobiti ji. Rozšířiti jeho prostory, aby se mohlo vše líp a soustavněji rozložit, i doplniti systematickým sběrem (třeba jen popisem a fotografií) po jihlavských domácnostech a po sousedních obcích.

Tak vznikne časem **soupis památek** historických, uměleckých a lidových. Bude základem dalšího zkoumání, jež půjde po původu, vzorech a souvislosti místní práce těchto

oborů s krajem ostatním, aby došel k **umělecké a kulturní historii** jeho. Mezi jejími kapitolami budou: Umělci rodáci jihlavští a jejich díla, doma i mimo, umění v Jihlavě, Jihlava v umění, vývoj uměleckého citění v městě atd. Nejen v umění výtvarném, nýbrž i v hudebním.

K doplnění kulturního obrazu nutno podobně sebrati a zpracovati „Jihlavu literární“:

- a) životy, spisy, památky místních rodáků–literátů, b) literátů v Jihlavě živších, c) místní spisy a tisky, d) bibliografii sepsání o Jihlavě, e) vývoj vlivu literárního na duševní život místní, f) vývoj divadelnictví. Tento úkol dobře by se dal připojiti k pracím místní veřejné knihovny.

Stejně tak třeba sbíratí písemní i hmotnou látku k přehledu vývoje **průmyslového, obchodního a hospodářského**.

Ať by už zůstaly tyto práce o sobě, nebo se potom slily ve významnější vlastivědný celek jediný, provedou-li se jen svědomitě, budou nejen pramenem duševního povznesení všeho občanstva, nýbrž i pochlubným článkem celé vlastenecké vědy.

Namítne mi někdo, že snadno jest kázati a dělati programy druhým. Pravda. Ale nepíši z teorie, píši z vlastní praxe ve všech těchto oborech (arci v menších rozměrech) více než čtvrtstoleté; smím tedy o nich se zmiňovati. A v Jihlavě teprve **počínáme** a nutno čestně soutěžiti s dosavadní prací německou. Není tedy snad na škodu, změřiti své síly a úkoly.

Dívám se na ně s upřímnou nadějí, třeba jsou úlohy veliké. Zárukou úspěchu jest nejenom bohatý materiál, ale že se již těchto prací – vedle dosavadních krajanů německých – ujímají a ještě ujmou i mladí pracovníci naši. Bohdá, že jich i přibude. Bylo by dobře (ačli se dosud nestalo), aby se sestoupili všichni kulturní dělníci bez rozdílu stran, spojení jen láskou k národu a k minulosti, vytkli si nejbližší díla a rozdělili se o ně, tak aby druh s druhem nesoutěžil, ale se vzájemně doplňovali; tak učitel po venku může sbíratí látku národopisnou, kněz rozpisovati na lístky data matrik apod.

Ovšem, bude-li ochota a láska u pracovníků, neobejde se zdar bez vydatného přispění občanstva, obce i státních orgánů. Pracovníka, odborníka – jenž např. vezme na se úkol dějin městských, – bude nutno **uvolniti** od jiných povinností národních a společenských, aby se nerozptyloval, a zjednati mu, pokud jen okolnosti dovolí, i snížení úkolů služebních nebo načas i dovolenou vůbec; neboť spravedливо, aby ten, kdo se vzdává pro dobro vědy a obce své volné chvíle, nebyl nucen přepínati své síly, odcizovati se rodině a odříkati se oddechu k zotavení.

Podruhé jest žádoucí, aby včas bylo pamatováno na to, že všechny tyto práce vyžadují finančních nákladů, jak za své přípravy, tak zvláště potom ke svému uveřejňování. Je nutno podnikati výzkumné cesty, platiti opisovačům v cizích archivech neb i mechanickým

pomocníkům při pořádání lístků aj., je třeba fotografovati, podnikati i výkopy nebo menší práce stavební, a to nemůže hraditi badatel ze své kapsy. A třeba míti i značnou sumu naráz potom k tisku knihy.

Proto bylo by vhodné, aby vedle dosavadního nákladu na muzeum i archiv byly hned nyní (ačli jich není) založeny a stále doplňovány *trvalý fond* nebo několik fondů k úhradě úkolů a) starožitnicko-uměleckého, b) historicko-literárního, c) tiskového.

Vycházejí-li v Jihlavě muzejní roční zprávy? Ne-li, měly by vycházeti a přinášeti právě publikace materiálů a drobné studie. Dnes jest asi tisk drahý, ale snad by bylo se možná dohodnouti s místními časopisy, takže by se tyto zprávy napřed tiskly v nich, třeba v pokračováních, sazba by ostala a ke zvláštnímu výtisku se jen nově lámala, čímž by se hodně ušetřilo a tuším oběma zájmům prospělo. Ovšem nutno pamatovati i na základ pro tisk větších děl i s obrázky.

Pro první počátek bylo by žádoucí poříditi vedle německého spisku Altrichterova i český vlastivědný obraz Jihlavy i Jihlavska v minulosti i přítomnosti, stručný, ale věcný, nestranný, přesný, ale ne tuze učený, doprovázený ilustracemi a mapkou, pro povzbuzení domácích a rozšíření známosti u ostatního národa, jež, nutno popravdě vyznati, zvláště o českém živlu jihlavském, jsou většinou zhola nedostatečny.

Všem těmto úkolům a pracím, jež se mi zdají důležitými a potřebnými, i počatým i budoucím, přeji z upřímného srdce pochopení, lásky i zdaru!

10. O vlastivědné práci, Podyjí. Vlastivědný sborník jihozápadní Moravy [Od Horácka k Podyjí] 1, 1923–1924, s. 129–131. (Bibliografie č. 564.)

Nemohu pohříchu, jsa příliš zaměstnán pracemi širšími, přispěti tomuto sborníku článkem místním. Avšak pročítání dosavadních statí vzbudilo ve mně některé myšlenky, jež napsati snad nebude neúžitečno.

„Podyjí“ má podpis: „Sborník *vlastivědný*“. To jest chce pěstovati *vědu*. Co jest věda? Soustavné zpracování správných poznatků. Správný jsou poznatky čerpané z *dobrých* zdrojů *přesnou* cestou, tedy kriticky.

Vlastivědná práce nezáleží snad ve *spisování*. Stylistická pohotovost a logika se rozumí sama sebou. Podstata bádání záleží právě v tom, abych si našel *všecky* dostupné prameny, posoudil je, jsou-li dobré nebo nepotřebné, abych uměl z nich vytěžit, a co takto

zjistím, dovedl uvést v soustavu. K tomu náleží, abych věděl, co kdo již přede mnou o té oné věci napsal, a jak, a zaujati k hotovým již literárním pracím kritické stanovisko.

Psáti o něčem, co už je napsáno jiným, a třebaš obsírněji, je práce zbytečná, neužitečná.

Této povinné vážnosti k práci, nechť si, prosím, uvědomí všichni spolupracovníci. Neboť pouze **dobré** příspěvky mají svůj smysl a oprávnění; pavědecké výkony přinášejí jenom **škodu**.

Jak mohu žádati odbornost, dokonce vědu od venkovského pracovníka? Mohu a mám přísné právo. Právě tak jako od řemeslníka, aby dělal jen dobré dílo; je snad duševní práce méně významnější?

Jest hrubým omylem a velikým předsudkem mysliti, že věda jest jen výsadou odborných učenců, od neučenců že se žádati smí jen práce „populární“. Ale jest „populární“ totéž jako povrchní a špatné? Věda jest jen **jedna dobrá**. I univerzitní profesor může napsati věc dokonce špatnou, a učitel neb starosta v zapadlé vsi může poříditi příspěvek vědecký prvního řádu.

Rozdíl mezi námi nezáleží v rozličné **jakosti** vědy, jež trvá pro nás všechny stejná, nýbrž v míře, ve stupni, pokud jsou tomu onomu podle životních okolností přístupny podmínky bádání.

Každý z nás má právě svými životními podmínkami ohraničený úkol, jež má a může plniti se zdarem největším, a právě ve vlastivědě je žádoucí spolupráce všech, i nadšených pracovníků po vesnicích a městech venkovských i v ústředí. Ovšem organizovaná, abychom si nepřekáželi a neplýtvali silami, a nedělali něco, seč nejsme. My v ústředí se nemůžeme roztríšťovati sbíráním materiálu po nesčetných zdrojích venkovských; naším úkolem jest především jednak odkrývati obecné prameny, jednak zpracovati všecku sebranou látku v povšechné celkové soubory. Nelze nám proto míti vědomost o místních, třeba snad významných důležitostech a je shledávati.

To je právě úlohou pracovníků venkovských, aby vyhledávali, třídili a uváděli v obecnou známost látku **svou**, ze svého užšího obvodu, jež ovšem dobře znají a v němž se každý může a má vypěstovati za místního znamenitého odborníka. Např. dobře zpracovaná květena některého botanicky zajímavého místa, dobře prozkoumané pravěké sídliště, přesné vypsání lidového života, svérázného zákoutí, vyčerpávající monografie třeba jediné vesnice, je právě tak vědecký čin, a možná prospěšnější nežli leckterá tlustá učená kniha evropského hlediska.

Ale svědomitě a kriticky! Býti si vědom rozsahu svého vědění a schopnosti a nejíti za ně, tím méně nad ně. Jinak nezbytně ztroskotám. Nejsem nucen, abych bádal a psal o svém bádání. Nicméně píši-li, ať jsem si vědom své odpovědnosti. Smím psáti jen věci *dobré*, neboť špatnými neprospěji, nýbrž svedu jiné a uškodím.

Venkovský pracovník, i v odlehlém zákoutí má dosti látky všude, jen otevřítí oči a mít trochu lásky a obětavosti. Je tu především *lid* sám, jeho život, řeč, svéráz, jeho tvořivost duchová i hmotná, jež je převděčným předmětem studia tomu, kdo lid miluje a dovede si vzbuditi jeho důvěru.

Jsou názvy pomístné, tratí, niv, luk, lesů, cest, vod, jichž pečlivý soupis uvítá každý badatel s největším uznáním.

Jsou *památky* starožitné v místě a okolí, jež lze vyměřiti, fotografovati neb nakresliti, popsati a rubrikovati.

Jsou *archivy* místní, obecní, zámecké, úřední, které bohužel většinou tlejí v prachu kdesi zapomenuty a hynou, ač by zasloužily pečlivého sebrání, uspořádání a udržování. Jediný takový archiv může býti zdrojem sterého poučení pro celé krajiny. Arci nutno se zprva naučiti čísti staré písmo a se poučiti, jak těžiti z archivů, ale k tomu není opět potřebí než-li obětavosti, trpělivosti a několik dotazů u archivního odborníka.

Připomínám zejména archivy *vikariátní*, v nichž leží nezužitkována látka k úplné historii našeho školství 20. století.

Jsou konečně na každé faře *matriky*, jichž si zpravidla badatelé nevšímají, které však rozepsány trpělivě na lístky, poskytují materiál vlastivědný v kolikerém směru přímo obrovský a vysoce záslužný.

Tyto vlastivědné zanedbané úhory zorati a přivésti k úrodě jest právě úkolem venkovana, a ty panenské dosud půdy vydají, dobře orány, plody zlaté. Ale přeorávati přes meze a špatným nebo zpuchřelým nádobím, jež se v nich láme, jest nejen holou zbytečností, ale i přímo hříchem na druhých.

11. *O vlastivědné práci učitelské* (Předneseno 13. 12. 1924 na učitelské poradě v Bakově).³

³ A AV ČR, fond J. V. Šimák II, č. II/53, neúplný rkp. 16 s.

Jest vychovatelskou zlatou zásadou, že všechno vyučování má vycházeti z věci nejznámějších, z poznání vlastního domova. Proto právě všechno zeměpisné, dějepisné i občanské učení počínáme naukou vlastivědnou.

Vlastivěda ovšem není naukou jednotnou, nýbrž je přehledným souborem nauk, roztržiděných, seřaděných a též omezených s jistým zřetelem na lokální území; státu, země, krajiny, okresu, místa. A má dvojí stránku: statickou: podati souborný obraz stavu toho území, o kterém pojednává, a dynamickou: vyložiti vývoj, jak se dospělo k tomuto stavu z dávné minulosti.

Kdežto pro poznání vyššího celku, státu i země, je pomůcek poměrně s dostatek, učitel ve škole národní bohužel pro svou domovědu nemá pomůcky vůbec, i je mu nutno, aby si je sehnal sám. Ale zpravidla se snaživý kolega nespokojí jen tím, co nezbytně potřebuje k výkladu pro děti; chce přirozeně míti víc, aby mohl odpovídati i na možné již otázky dětské a sám pro sebe aby znal i širší kraj, nežli je obvod jeho působitiště. Ale odkud má, zejména přijde-li z cizí končiny, všechno vzíti?

A odtud plyne chvályhodná snaha svépomocná, aby si učitelstvo společnou prací pořídilo příručky více méně důkladné, jež by byly zdrojem poznání a základem vlastního vzdělání, a tak oporou při školských výkladech.

Podniků takových, někdy vskutku obdivuhodného rozsahu, máme již několik.

Přehlédneme-li obsah jejich, objeví se nám asi tyto oddíly:

1. Příroda: poloha a hranice: geologie, horopis a mineralogie, vodopis, podnebí, rostlinstvo, živočišstvo.
2. Pravěk; vývoj osídlení a jeho kultury od počátků do doby historické.
3. Dějiny celků i jednotlivostí.
4. Církev a škola v minulosti a přítomnosti.
5. Lid, jeho poměry fyzické a duševní; sídla, kroj, řeč, zaměstnání, výživa; cítění, myšlení, tvorba.
6. Měna a pohyb obyvatelstva. Průmysl a obchod; doprava, úvěr, pojištění.
7. Zřízení občanské, sociální, humanitní.
8. Umění a literatura v minulosti a přítomnosti:
a) rodáci a jejich díla – b) památky a díla v kraji – c) kraj v umění a literatuře vůbec.
9. Osvěta, spolky, zábava, sport.

Arci každý oddíl lze ještě roztržiditi na články podrobnější – až do detailů; podle látky, účelu i pracovní pohotovosti.

A díváme-li se, jak tento program jest zpracován, shledáme několik typů:

- a) příklad Popis okr. hejtmantství Semilského od Fr. Mizery, arci podle schematu, vypracovaného prof. Paroubkem – kde vskutku všecko je shrnuto na 149 str.
- b) Sborník hořický, 1895, 423 str., sic národopisný, ale tímto přívlastkem je zahrnuto daleko víc: má vypsání přírodní, antropologické (měření, povaha, zvyky, mluva, potrava, kroj, historie, sídla a stavby atd.).
- c) Sborník hlinecký, 1897, 322 str. Půda, obyvatelstvo, sídla, správa, výroba, průmysl, doprava, obchod, církev, školství, písemnictví, veřejný život, divadlo, spolky, sbírky a výstavy.
- d) Rozsáhlé práce o kolika svazcích, chtějící býti takořka encyklopedií všeho místního vědění do všech podrobností: Poděbradsko, Kolínsko a Kouřimsko, Chrudimsko a Nasavrcko.

První typ je jako příručka spis velmi dobrý, výborně spořádaný, laciný a hlavně stručný, kde velmi snadno lze najít aspoň první poučení. Jenže právě stačí jen pro toto nejběžnější poučení, pro nic víc; neboť se omezuje na výběr co nejmenší a nejde do hloubky. Např. o kroji má 9 řádek, o mluvě – ač je Semilsko střed svérázného nářečí – 16 řádek. Forma je vlastně jen tabelární, cifry a jména. A snad, ač účelu díla to nevadí, že dílko nepřináší nic samostatného: i forma i obsah jest vyčerpán odjinud, z knih a seznamů již tištěných.

Ani sborník hořický nevyčerpává soustavně veškeré látky; historii a místopis odbývá na několika stránkách a značnou část látky životopisné prostě přepsal z naučného slovníka.

Sborník hlinecký zase pomíjí vypsání přírodní a národopisné úplně; zato kapitoly historické a občanské jsou přímo nabity daty a čísly. Jenže sborník hořický není prací jen učitelstva, hlinecký pak je dílo doktora práv, školeného v historii.

Ona veliká díla snaží se vskutku vyčerpati všecko a prohloubiti poznání i rozšířiti do podrobnosti. Avšak nutno říci se zármutkem, že tomuto velikému programu vyhovují ze všech nejméně.

Jednak jest na závadu obrovský náklad; vydavatelé [!] organizace učitelské, nedodělaly-li tisk před válkou, většinou se finančně zakrvácely. Není pro dílo tak drahé sdostatek odběratelů, proto vycházejí pomalu, a nežli vyjdou – zejména po své statistické stránce, vlastně zastarají, dřív nežli jsou ukončeny.

Ale jest ještě druhá bolestnější věc. Ta veliká díla, o nichž jsem mluvil, a bezpochyby i jiná, která jsem v rukou neměl, jsou buď mi dovoleno upřímně to říci, nad síly pracovníků, sebe nadšenějších a obětovnějších. Tu jest jisté nedorozumění v dělbě práce; od učitelstva se vlastně nemá takovéto rozsáhlé úlohy žádati. Učitel národní školy má svůj vyučovací úkol mnohem širší nežli např. učitel stredoškolský; má-li zdolati svou povinnost pedagogickou, musí jíti do šířky a nezbyvá mu možnosti jíti do hloubky. Do hloubky jíti může jen odborník

specialista, který se posvětil svému jedinému předmětu a jen tak jej může dokonale zvládnouti. A jen tak může přinést vlastní výzkum a obohatit poznání něčím novým a podstatným.

Arci to odbornictví dokonce nezáleží na stupni společenského žebříčku, na kterém kdo stojí, nýbrž právě na míře speciální přípravy, a tu si může opatřit více méně též učitel. Jenže málo komu toho je přáno a žádá práce nadprůměrné, aby soukromou pílí si osvojil to, čemu se jinde věnuje odborná příprava univerzitní po kolik let.

Neboť odbornost vědecká nespočívá tak v množství poznatků, jako v kritickém rozhledu po svém oboru v praktickém shledání látky, v uvědomění, kam až sahají hranice možného poznání.

Nestačí znáti pouze věc vlastní, nýbrž i všecko, co s ní souvisí, a tento vzájemný vztah. Kdo např. chce pracovat o dějinách českých, musí nezbytně znáti dějiny všeobecné, dějiny idejí a kultury, poněvadž pod jejich vlivem se dál vývoj příběhů českých. Nelze psáti monografii jednotlivého města, nezná-li se k tomu dobře historie celé země a příběhy krajin sousedních. Ale je ještě mnoho co se nedá dobře naučiti z knih a teorie, nýbrž jen delší praxí.

Hlavně vědomost, kde ke své práci najíti zdroje a jak těchto zdrojů užívati.

V našem dějepisném díle se obyčejně úkol dějepiscův podceňuje nebo posuzuje nesprávně. Za vlastní práci se pokládá ten oddíl, který jest až poslední, a co je vlastně víc uměním nežli vědou, totiž formální podání výzkumu, sepsání.

A přece nejvýznamnějším a nejméně snadným oddílem jest heuristika, shledati si prameny, věděti, kde je naléztí.

Pramenem ovšem rozumím původní zdroj, listinu, úřední akt, úřední knihy, matriky, účetní záznamy atd., neboť jen ten má pro mne cenu a jen ten můj výzkum je platný, který se opírá o skutečný pramen. Od pramene nutno lišiti pomůcku, tj. hotové už zpracování od někoho jiného, tištěné nebo psané. Arci mohu užítí i pomůcky, ale jen pro doplnění své práce, a tu je pravidlem, že všude všecko cituji, odkud jsem převzal. Přirozeně nelze nazvati dílem vědeckým takové, které je sestaveno více nebo docela z pomůcek; toť pouhé kompilace.

Ovšem i kompilace může býti užitečná, zejména je-li pěkně napsána, poněvadž naráz poskytne poučení, které by se jinak pracně a dlouho shánělo z mnohých zdrojů jiných. A někde věru na tom nezáleží, je-li dílem vědeckým nebo není. Ale i takovouto kompilaci, má-li přinést prospěch, musí dělati odborník, který ví, které sepsání jest kritické, které nespolehlivé, slátá-li vedle pravdy i omyly, jest dílo jeho spíše na škodu nežli na prospěch.

Kompilace jest jen tam na místě, kde běží o shrnutí veliké látky v přehled: pouhé příspěvky do časopisu, z cizí látky, – ačli nejsou referáty o nových výzkumech jiného – vlastně ceny nemají žádné. Jsou jen odleskem cizího světla, pavědou.

Např. Sedláčkovy „Hrady a zámky“ jsou dílo vzácného bohatství a spolehlivosti. Ale nemohou být místnímu badateli pramenem, nýbrž jen pomůckou. Jest ovšem možná vybrati z něho látku a sestaviti a třeba i vytisknouti pro poučení těch, kdož si knihy veliké nemohou opatřiti. Ale v tom není žádného pokroku; tj. jen přelévání z nádoby do nádoby.

Ony veliké publikace, o nichž jsem se zmiňoval, např. Poděbradsko, jsou ovšem svým složením více méně kompilace. Což by jim nebylo na újmu, neboť se nevydávají za díla vědecká, nýbrž za pomůcky pedagogické. Jedno, odkud světlo, jen když světlo.

Ale bohužel, právě že nebylo tu odborné přípravy kritické, všecko tu selhává a celá ta ohromná práce, nedocenitelná obětovost a úsilí je vlastně zmařeno. Co s poznatky, nevím-li, co z nich je spolehlivé, co vratké, a jaká lítost, vidím-li, co výborné látky z nepovědomí bylo opominuto.

Např. vývoj školství lze u nás velmi dobře sestaviti aspoň od časů Marie Terezie. Ale nesmíme se omeziti jen na to, co podávají školské pamětnice; nutno projíti farské matriky, staré farské fase, nutno si z Prahy z archivu ministerstva vnitra opatřiti školská akta, zejména statistiku z let 1790 (již jsem otiskl v našem sborníku turnovském i pro Hradištsko) a zejména projíti bohatý archiv vikariátní – o tom ovšem autoři Kolínska neměli tušení.

Dotkl jsem se také toho, že potřebí kritiky nejen pramenů, ale i vlastního poznání, kam jeho meze stačí. Není hanou, říci „nevím“, nemám-li možnosti poznání – a je bludem, chce-li kdo proniknouti i za tyto hranice.

Např. kdo chce s prospěchem bádati v českém jazykozpytě, tomu nestačí ovládati výborně jazyk český i v jeho vývoji, ale musí znáti aspoň teoreticky i jazyky arejské, počínaje indickým sanskrtem, historii jejich, vedle toho nesmí mu být neznámy zákony psychologické, zvukosloví a nauky příbuzné.

Když jsme se radili v Místopisné akademii⁴ o správném názvosloví místopisném, zasedají tam největší naše autority filologické, prof. Zubatý, Janko, Hujer, Flajšhans, Ertl – co chvíli řekli o některém zavilém oříšku jmenném: „Nevíme, nutno nechati tak, jak lid říká.“

Naproti tomu nefilologové jsou s úsudkem hned hotovi. Např. Kuffner, Žunkovič. Nedávno vydal Ladislav Hosák „K místopisné etymologii“, kde zaslepen svou fantazií o pravěkém obranném zřízení slovanském, odvozuje i jméno našeho Bezděže od kmene bzd, což prý znamená slabě topiti, kouřiti – ač dole má vesnici Bezdědice, i je zjevno, že Bezděz jest cosi Bezdědovo, tak jako Drahoraz Drahoradovo, Těchobuz Těchobudovo – vidí v ní strážnici, horu kouřící; stejně prý tak souvisí s tím kouřením i Bezděkov, ale i jména Zdík,

⁴ Míneha Místopisná komise ČAVU.

Zdětín, Zdoňov, kde B prý je odsuto. Ale i Bezno je prý původní Bezno, Bzova, Zbečno, přesmykou z Bzdečno; rovněž Znojmo, Zvole, Zvolen, když rovněž to B počáteční zmizelo.

Arci není na to dokladu jediného a celý ten výzkum jest jen žalostným poblouzením autorovým, jenž se domnívá, že postačí k takovému řazení nahodilá podobnost zvuku, nemaje tušení o hlubokých zákonech jazykových proměn.

I u nás máme takové podivné vědomosti a dohady. Tuším nebožtík Josef Zdeněk Pryl ze Všeně si vzpomněl, že by vrch Mužský se snad mohl původně jmenovati Lemuzský, podle kmene Lemuzů; jak se to náslovné Le ztratilo, se ovšem nestaral. A tak vykládá ještě dnes průvodčí na Drábských světničkách, že tu obýval staroslovanský kmen Lemůzů. Stejně takovým výplodem fantazie jest Obětní kámen na Mužském i modlitebna českých bratří umíst'ovaná druhdy v pravěkému sklepe na Hynstech, nyní v kapli pravěkého hradu v Drábských světničkách. Lid sám v bájivé své dílně duševní si tvoří nové a nové dohady, pověsti a báje, ale nelze nazvati pokrokem, aby se v toto bájení vměšovaly omyly nebo nedostatky produkce literární.

I je tuším jasno, že dílo tak rozsáhlé a vysokých snah, jako jsou díla oznámená a jako se započíná ještě nyní na Mladoboleslavsku, nelze provésti jen odhlasováním v poradě a jen dobrou vůlí. Dílo takové, i kdyby přestávalo jen na práci kompilační, a o to také nebude sporu, že líp je, není-li kompilací, nýbrž na vlastních nohou – mohou a mají provésti jen odborníci z povolání.

V tom se dojistá dohodneme, že není dvojí vědy, řekněme vysokoškolské, přesné, a druhé, nějaké nižší, populární se říká, která proto, že je „populární“, smí býti nepřesná, omylná, nedostatečná.

Jest jenom jedna věda, správná soustava dobrých poznatků, ať psaná formou lidovou, ať učenou, všecko ostatní jest pavěda, která spíše škodí, nežli prospívá; přinejmenším je zbytečná.

Ale věda není výsadou vysokoškolskou; nikdo z ní není vylučován. I v okruhu poměrně skrovném lze provésti dílo rovnocenné. Rozdíl není v jakosti, nýbrž v mnohosti, jen jestli přesné a svědomité.

Vizte prostého rolníka Škodu v Janovicích u Českého Dubu, který měl vzdělání jen z národní školy, který všechn svůj volný čas věnoval oblíbené sobě místní historii. Dal se poučiti, co a jak by mohl dělati, vytkl si cíl, na nějž svými silami stačil, a provedl ho neúnavnou pílí. Vypůjčoval si pak knihy pozemkové, naučil se v nich čísti a neobyčejnou pilností sestavil místopis celého okresu českodubského, ves po vsi, živnost po živnosti. A jeho

práce, rozsáhlá a obdivuhodná, spočívající veskrz na původních pramenech, je cenná jako kterékoli dílo učené a zůstane vždy základem místní vlastivědy.

Ještě důkladnější je podobná práce učitele na pouhé jednotřídce ve Lhotě Bradlecké u Jičína, o níž s velikým uznáním se vyslovil i slavný autor materiálů k dějinám selského stavu univ. prof. Kalousek. J. Fučík snad co den putoval přes hodinu cesty do Lomnice k soudu a rozpisoval si tam na lístky knihy gruntovní, všímaje si však nejen majitelů gruntů, nýbrž i jejich poměrů hospodářských i sociálních. Jeho obsáhlé dílo, až vyjde, vzbudí opravdový obdiv nejen osobou svého autora, nýbrž i absolutně; nevím dosud o druhé práci podobné.

Jen v Jenšovicích u nás pracuje bývalý farář Hájek týmž způsobem, jenže se omezil pouze na svou farnost; ale přibral si ke studiu i mapy katastrální a nesmírně pracným sestavováním zpráv o prodeji parcel polních dostal dohromady půdorysy vesnic a gruntů, jak vypadaly před válkou třicetiletou, odkudž známe podrobně urbáře, takže bude lze podati tu úplně obraz poměrů selských před 300 lety.

Mohu ukázati i na kolegu Fendrycha⁵ na Světlé a nebožtíka Holuba, mající zvučné jméno mezi českými geology, ačkoliv po celý život svůj žili a pracovali jenom na vesnici.

Není tedy nutno, aby se práce podobné zůstavovaly jen odborníkům vysokoškolským. A také ti mají své povinnosti jiné. A též profesori univerzitní a techničtí mají mimo vědeckou práci i nemalé úkoly učitelské i občanské; jen sledování vědecké literatury a zpracování její k přednáškám – neboť naše přednášky nesmějí býti ustrnolinou, která se pak znova a znova přemílá, nýbrž nutno zaujmouti stanovisko ke každému pokroku vědy – zabaví značnou část duševní naší práce.

Především ve vlastivědě je žádoucí, aby se k práci rovnoměrně spojovalo i ústředí i venkov. Jsme závisli na pramenech; jako venkovskému pracovníku je nesnadno zajeti si na delší dobu do Prahy a zde si shledávati z archivů a knihoven, čeho potřebí, právě tak jest obtížno historiku pražskému sbírat si materiále [!] rozptýleny po venku. Kolega Nejedlý 20 let jezdil o prázdninách po venkovských matrikách sbíraje materiál k vypsání rodu Bedřicha Smetany; zvěčnělý Zikmund Winter, ač si hojně archiválií vypůjčil, nemoha všude, bral i z knih tištěných, spoléhaje na svědomitost autorů – a tudy se vloudily i v jeho výborné spisy omyly. Ani já bych nemohl psáti o naší krajině, kdybych se o prázdninách nezměnil v badatele lokálního, docela venkovského, a neobětoval tomu všechn svůj volný čas, určený vlastně k zotavení. Historik umění nemůže schoditi kde který venkovský kostelík, a tedy – nepoví-li mu místní pomocník, nezvěděl by např. o kamenických skvostech z doby přechodní

⁵ Miroslav Fendrych.

na Klášteře, o gotických plastikách v Mukařově, o renesančním obraze sv. Václava zde v Bakově neb o uniklu plastickém zobrazení svatby na zvoně v Sudoměři neb o nejstarším českém nápise z r. 1404 tamže.

Venkov právě svou podrobnou znalostí místní, nejlíp pomůže při řešení záhad, jež ústředí, nemajíc té vědomosti, musí nechat nerozhodnuto. Ústředí zas může dátí návod, cestu k pramenům obecným, kritické zpracování toho, co venkov pořídí. Všichni v Praze vzpomínáme s velikým povděkem, že nebyti nadšené a soustavné práce venkovských muzeí a učitelů, nebyla by se zdařila ani [na] začátek „česká chalupa“ na výstavě jubilejní r. 1891, ani velkolepá výstava národopisná se všemi svými požehnanými následky.

Hlásám tedy nutnost spolupráce, vzájemnou důvěru a společné dílo všech, kdo stojíme v učitelském povolání ať tu ať tam. Jen tak se může vykonati dílo obšírné, ale i dobré, a o to nám jedině běží.

Co by tedy mohl, řekněme určitě, dělati pro vlastivědu svého okresu učitel na venkovské škole? Sestaví neb i zpracuje prostě podle míry svých vědomostí všecku látku svého obvodu, ovšem vždy jsa si vědom a poznamenáváje, co přejímá od jiných, zač ručí sám.

Tedy poznamená, pokud zná, geologii svého obvodu (není-li zapracován, ovšem nechá dílo jinému) a sestaví při své škole sbírku hornin, s přesným udáním, odkud který formát má; jest-li v končině zajímavé paleontologicky, přidá si sbírku místních zkamenělin, třeba neurčených, ale zase svědomitě označených, kde a třeba i kým byla nalezena. Podobně i sbírku mineralogickou.

Stejně tak si pořídí herbář rostlin v přírodě rostoucích, ať už je zná nebo nezná, ale aby byl co nejuplněnější a nejsoustavnější; připojí opět, kde byla bylina utržena a kde jinde mimo to ještě roste; zdali obecně, hojně, řídko, vzácně, jako například za Bělou koniklec bílý nebo v hájích u Josefodolu koniklec obrovský. O rostlinách pěstovaných poznamená, v jakém množství se pěstují, kdy počínají kvěsti a kdy květ končí, kdy dozrávají plody a se klidí; jaký je asi jejich výnos; zpracují-li se doma nebo vyvázejí apod. Vytkne obzvláště krásné skupiny nebo řady stromů a staré stromy vůbec.

Pořídí i sbírku hmyzu; o živočišstvu ostatním volně v přírodě žijícím, opět poznamená, které druhy se v okolí vyskytují a v kterém asi množství. Sleduje soustavně teploměr a tlakoměr a zapisuje denní stav; horlivější si pořídí i dešťoměr a zapíše data výstřednější: odchylek povětrnosti i jejich trvání, první sníh, první mráz atd.

Vědeckou a opravdu cennou prací přitom je právě ono svědomité poznamenávání místa a času, přesná to látka k vědeckému zpracování. Nejvzácnější nerost nic pro mne neznamena, nevím-li, odkud pochází; právě dobrá geografie lokalit dodává mé práci cenu.

Kdyby byla [přesná látka] při každé škole pohotově, prostě abstrakcí z ní lze pořídit spolehlivý a vsutku přírodovědecký obraz celé krajiny.

Po stránce archeologické zjistí učitel, byly-li v jeho obvodu nalezeny památky pravěkého osídlení, hroby, sídla, jámy popelovité. Tu nutno mít na paměti, že více záleží na zjištění kultury, nežli na památkách samých, a že tedy může býti důležit i nález pouhých střepů. Objeví-li se co nového, ihned dá zprávu muzeu svého okresu a politické správě, aby oznámila dále státnímu archeologickému ústavu do Prahy. Postará se, aby na místě nálezu nikdo nekopal, dokud je neohledá odborník. Běží o poznání vrstev, hloubky, polohy nalezených věcí a jiných podrobností, o nichž nezasevenc nemá snad ani zdání. Rozkopá-li se naleziště bez dozoru jen proto, aby se získaly „popelnice“ pro sbírky, 9/10 užitku je ztraceno.

Jen tehdy nelze-li čekati, hledí tedy učitel zachrániti vlastní práci, co se dá, a popíše nález, jak právě vidí. Nutno ovšem, aby bylo sebráno všecko, tedy i nepatrné střepy, kosti, zuhelnatělé dřevo aj., a aby bylo přesně rozříděno, co bylo nalezeno pospolu.

Nemá pak významu, uloží-li se nálezy ve sbírce soukromé neb i školní, kde jejich úkol zúplna nahradí obrázek. Tím méně lze dopouštět, aby se nález rozebíral mezi soukromníky „na památku“. Náleží vcelku jen do muzea okresního. Shledal jsem při svých soupisných cestách po Hradištsku, že se vsutku staly nálezy pohřebišť na místech dosud neznámých (u Neveklovic), dostaly se do škol – a zmizely, takže nevíme vůbec – na velikou škodu vědy – kam je zařaditi. I ve školách takto přijdou ve zkázu, ale nutno, aby státní ústav měl o nálezu vědomost.

Přerozmanitý jest úkol lokálního pracovníka v oboru národopisném. A jen hromadnou práci drobných výzkumů můžeme dojíti k abstrakci, k poznatkům celkovým, o nichž dnes ještě nemáme ponětí. Věc je tím horší, že látky, přežitků hmotných i duchových rychle ubývá.

Nakreslí podle katastrální mapy mapu svého obvodu, sebere všechny názvy částí obce, tratí polních, lesních, cest, samot, studánek, křižovatek, lomů, božích muk, křížů, kaplí a vpíše je jednak do mapy, jednak abecedně do zvláštní přílohy, kdež poznamená i, proč se které to místo tak jmenuje (jak zví od lidu), a co se o něm vypravuje (nutno uvést též, kdo vypravoval) nebo od koho a kdy je zařízeno.

Okreslí z katastrální mapy půdorys obcí, aby byla zjevna podoba a poloha celku a jednotlivých živností k návsi nebo k cestě. Poznamená přitom podle čísel přezdívky živností, jak se jim říká od starodávna.

Poznamená, která živnost (zcela nebo zčásti) je dřevěná, která zděná, a vyzví, od kdy asi kamenná stavba pochází: vytkne jest-li starší před r. 1850 a má-li nějakou zvláštnost, např. ozdobnou bránu, výklenek se soškou apod.

Starší stavby všechny vyměří a nakreslí půdorys (třeba jen prostými čarami), každou na zvláštní list v míře 1:10. Stavby dřevěné hledí nadto zobraziti v celku i v detailu, opíše zakládací nápis pod lomenicí. – Popíše stavení. K tomu podrobný návod v 1. roč. sborníku [Od Ještěda k Troskám].

Vyptá se po zbytcích krroje, po jeho nošení a hotovitých, a sežene-li kterou památku, hledí, aby se dostala do muzea. Podobně i soupis rozličných uměleckých památek.

Provede všeliký fyzický i duchový popis své školní mládeže (měření, plet') a pokud lze i lidí dospělých.

Vypíše všečen život občanstva své obce, pokud jej může pozorovati: způsob hospodaření, práce, povahu, cítění, smýšlení, zvyky; toho podrobný dotazník obsažen jest v 1. čísle letošního [24]. ročníku Českého lidu.

Snaží se zachytiti jejich mluvu (rčení, slovník) a tradice, vůbec duševní dílo: pověry staré i nové, přísloví, pořekadla, povídačky – a to věrně do písmene a výslovnosti. Málo záleží na obsahu, jenž zpravidla je znám neb přinesen odjinud a někdy i sprostý, ale právě na formě. Ne co lid vypravuje, ale jak si tuto látku v duši zpracoval a jak ji podává. A k tomu i písně a tance. Je pravda, zdá se, jako by již všecko tu zhynulo. – Ale prof. Kubín sebral v posledních letech přes 350 lidových povídek právě z jižní části Hradištska a Turnovska, od Studénky k Rovensku, kolega Havel v Podještědí přes 300 písní, některé vůbec originální, o nichž dosud nikde nic nebylo známo.

Všecko nutno arci ověřiti místem i osobou. Připouštím ochotně, že tato práce žádá obzvláštní přípravy, důvěry u lidu, neúnavné trpělivosti – ale jest faktem, že látka tu jest a že sebrati ji lze.

Dále lze shledati zprávy o jednotlivcích, kteří se odlišili něčím od svého okolí, třebaš i ve smyslu nedobrého, o lidech svérázných a podivínech, o písmácích, čarodějnicích a zaklínačích, o učitelích a kněžích, o vynikajících řemeslnících, hudebnících, všeumělech atd. Opět s dokladem, od koho čerpáno a pokud je zpravodaj hoden víry.

Tam, kde je fara a dobrá vůle s knězem, naskytá se zvlášť úloha veliká, totiž rozepsati farní staré matriky na lístky a z těch pak jednak vybrati data o zajímavějších osobách a rodech, jednak sestaviti statistiku o pohybu a sociálních vztazích obyvatelstva minulých dob velmi zajímavou. O tom jsem podrobněji psal ve článku Jak těžiti z farních matrik v 1. ročníku našeho Sborníka [OJKT].

Tím, myslím, jest vymezena látka vlastivědné práce, která jest přístupna každému kolegovi bez rozdílu, jen má-li dobrou vůli a vytrvalost. A dojista nikdo neřekne, že by to bylo dílo nedůstojné nebo zas bezcenné. Arci přiznám ochotně, že není každému dáno, aby se zhostil takovéto celkové úlohy s prospěchem; tím však tuším není vina jeho menší příprava, nýbrž rozdíl osobnosti. Ale bude s prospěchem, když ze všeho toho programu splní pouze určitou část.

Jistě se pak nalezne mezi kolegy někdo, kdo má obzvláštní náklonnost k některé nauce a v té se pak stane specialistou a odborníkem – třeba opět jen v jisté míře. Tomu by pak připadla úloha, ovšem za náležité organizace, aby místní výzkumy svého oboru přehlédl, doplnil a sestavil v celek okresní. Vývody a důsledky jest ovšem i pak zůstaviti odborníku speciálnějším.

Některé části vlastivědné práce, jako historie, přehled umělecký, literární, národního hospodářství se arci více méně vymykají z možností venkovského pracovníka: o něco je poněkud postaráno tím, že jsou úlohy ty svěřeny mně, i lze doufati, že se naleznou i pomocníci jiní.

Dívám se však na věc střízlivě po zkušenosti víc nežli čtvrtstoleté, byť i nikoli skepticky. Nemyslím, že bychom mohli, i kdyby byla dobrá organizace a plno ochoty, v několika letech pořídit dílo tak důkladné jako je Poděbradsko nebo Chrudimsko, s jeho podrobnostmi, ale bez početných vad.

A byl to zas učitelský pracovník inspektor Šimek, který ukazuje na tyto nesnáze, doporučil místo naráz hotové práce povlovnou přípravu, dílo předběžné, vlastivědný sborník. Sem může přispěti každý hned i sebemenším příspěvěčkem, každé dobré zrnko najde tu své místo a se neztratí. Ale také každý zase hned může [.....]⁶

12. *Historický zeměpis Čech.* Praha, Nákladem posluchačů vysokoškolského kurzu při Škole vysokých studií pedagogických v Praze. I–II. Hektografované přednášky, s. d. [mezi léty 1923–1926], s. 1–3. (Bibliografie č. 1304.)

⁶ ZDE končí čistopis, dále zachován jen koncept: o sbornících, jejich poslání (určeny především mládeži) a náplni; závěr – úkol byl ukázat, jak vzácný vlastivědný úkol může provést učitelstvo (mimo své školské práce); přednášeč si jejich práce váží a jeho poměr k ní je vyvážený – nepodceňuje ji ani nepřeceňuje, důležité je poznat, jaké jsou meze naší práce a podle toho usměrnit své aktivity, podložené píli.

Výměr a látka. Vlastivěda vůbec není nauka nová, ale jest teprve v novější době objasněna a usoustavněna. Jest nauka dílem přírodovědecká, dílem duchovědná, která se obírá vztahy naší vlasti jednak samými o sobě, jednak se zvláštním zřetelem k obyvatelstvu. Nemá svou zvláštní látku, čerpá odevšad, má ovšem svou zvláštní formu vymezenou, systém. Může vážiti i ze všech nauk, které s ní nějak souvisí, tedy v jistém omezení ze všech nauk přírodních, historických, matematických, filozofických i jazykovědných, ale i ze všech nauk praktických: např. z práv, hospodářství, ze všech odvětví techniky i z umění. Vlastně není oboru lidských poznatků a práce, jež by bylo možno ze zdrojů jejího vymýtití.

Poměr k zeměpisu (je širší i užší). Od zeměpisu v nejširším slova smyslu se liší dvojím: a) že si všímá stejnou měrou i zřetelů duchovědných, b) že se omezuje teritoriálně, podle politického omezení: na 1 stát, 1 zemi, 1 kraj, 1 panství, 1 okres, 1 krajinu, 1 místo. Těmto posledním podílům se dává název zvláštní: domověda (něm.: Heimatskunde).

Obsah. Chce-li tedy kdo podati vlastivědné vypsání některého z těchto obvodů, vylicí

1. poměry půdy: geologické a horopisné, vodopis, podnebný ráz, přírodní jevy všech 3 říší;
2. obyvatelstvo a jeho vztahy k této půdě, mesologické, antropologické, antropogeografické; tedy osídlení (jeho vývoj i stav nynější), historii, povahu fyzickou i duševní;
3. vývoj jeho kultury, hmotné i duchové, i výsledky této kulturní činnosti, a to vždy se zřetelem k tomu, jak se ukazují tyto jevy závisly či nezávisly na té krajině.

Snaží se tedy zjistiti pohyb obyvatelstva, měnu, přírůstek, úbytek, i příčiny toho, v čemž vezme opět v potaz nauky morální, hygienické a sociologické. Rozvoj či úpadek hospodářské zdatnosti, podmínky toho a výsledky; zpytuje podnikání zemědělské, průmyslové, obchodní, dopravní, úvěrové v celku i v jednotlivých odvětvích odborných a zase místních.

Právě tak si všímá činnosti tvůrčí, ať samorostlé, lidové, ať vyšší, uměle pěstované: naukové i umělecké: zvyků, řádů, práv; citu pospolitého, družnosti a družstevnosti; vztahů mravních a humanitních; vztahů náboženských; pěkného tvoření slovesného, tonického, výtvarného.

Hledá kořeny všeho a vlivy, sleduje působení cizí, snaží se vystihnouti svéráz a osobitost země nebo krajiny, čím se liší od jiných, co děkuje jen sobě, a zase, který je podíl tohoto území ve výsledcích vyššího celku.

Všímá si osob i skupin v tomto kraji zvláště činných, jejich činnosti a jejich poměru ke kraji i celku. Snaží se zhodnotiti tyto poznatky a vyjádřiti je přehledně, statisticky číslem nebo graficky, rozličnými obrazci, mapami apod.

Viděti, že nauka naše má obsah neobyčejně bohatý a materiál téměř nevyčerpatelný, neboť nic není tak malicherného, aby (jsouc arci zařaděno na pravé své místo) nemohlo prospěti k lepšímu poznání celku. – Pokud vlastivěda svou látku sbírá, třídí, pořádá a usoustavňuje, se zřetelem k nynějšku, jak věci právě dnes jsou, splňuje jeden svůj úkol, statický, popisný a zpravidla na něm vlastivěda přestává.

Avšak jedenkaždý dnešní jev sociální má svou minulost, vývoj, dějiny. Lze se ptáti tedy i ve vlastivědě po stránce dynamické, kterými silami, jak se vyvíjel ke svému nynějšímu stadiu? Na tyto otázky odpovídá druhý obor vlastivědy, vlastivěda historická, statistika, promítnutá do vývojové řady retrospektivně.

Jestli první, popisný oddíl je vlastně geografií, náleží tento dějepisu. I je tak vlastivěda mostem, spojujícím obě nauky. Jestli vlastivěda popisná je obsahem bohatší nežli zeměpis, ale rozsahem užší, právě tak není vlastivěda historická historickou geografií; obsahem jest jí nadřazena, je víc, historická geografie jest pouze její částí, arci zas omezenou na jisté území.

Ovšem, jako začínáme vlastivědu vůbec popisem zeměpisným, tak úvodem do historické vlastivědy jedině správným může býti jen historická geografie.

Pro nás jest nejdůležitější, co nám nejbližší. I počínáme proto historickou geografií země české.

Historická geografie však není jen pouhý místopis (topografie) nebo krajopis (chorografie), je širší; všímajíc si i hor i vod i jiných zjevů; chorografie a topografie jsou pouhými jejími oddíly.

Metoda. Nejenom proto, že vlastivěda jako soustavná nauka je teprve v počátcích a nemá ještě vypracovány své všeobecné poznatky a snad zákony, ale i z povahy samé nelze postupovati od abstraktnímu ke konkrétnímu, od všeobecnin k jednotlivinám metodou deduktivní, nýbrž naopak, indukci, od jednotlivin, podle materiálu, který je právě po ruce.

13. *Vlastivěda na tzv. menšinových školách*, Věstník pedagogický 8, 1930, s. 128–131. (Bibliografie č. 926.)

Nedostatků v naší vědecké a výchovatelské práci není málo. A nejsou zaviněny všechny jen důsledky dřívější vídeňské praxe, nepříznivé našemu rozvoji, nýbrž také chybami

našimi. Jest např. nespravedlivě uložit učitelstvu vážný pedagogický úkol, ale neopatrili mu přitom pomůcky, aby mohlo své povinnosti dostátí.

Takovou úlohou jest požadavek vznášený na učitelstvo škol hraničářských, aby vyučovalo vlastivědě. Vlastivěda ve škole má vycházeti, jak známo, z nejbližšího okruhu, počítí školou a rozšířiti se na místo, okres, kraj, zemi. Jak má tento úkol zvládat učitel v končině jazykově smíšené nebo vůbec někdy německé, když se mu nedostává sebemenší příručky? Zpravidla příchozí vychovatel je z místa doprosta jiného a nemá o svém nynějším působišti nejen vědomostí, nýbrž ani jasné představy. Má se nejdřív orientovati sám, ale již tato vlastní počáteční příprava je pro něho svrchovaně obtížná, neboť všecko místní názvosloví jest německé; od domácích lidí, i kdyby padl náhodou na lidi dobromyslné, kteří v něm nevidí člena vetřelé organizace, samozřejmě se ničeho nedozví, zde [!] jsou nynější názvy původní a jak zněly dřívější slovanské, neboť většinou byla dříve tendence těchto krajin vyhledati pokud možná upomínky na jinou minulost nežli německou. A přece praxe žádá, aby děti, a tedy ještě dříve jejich vzdělavatel, znaly nejen názvy nynější, nýbrž aby se oživilo i správné někdejší pojmenování české. Odkud se však má učitel poučiti, aby buď neutvrzoval mládež v mínění, že půda jejich domova byla druhdy od kořene německá, anebo zas nevpravoval jí v paměť názvy zkomolené nebo libovolné?

Tím horší obtíž, má-li se seznamovati s místní historií a vývojem kulturním. Jsou mu po ruce jen pomůcky německé, především lokální monografie. Mám před většinou z nich všecku úctu; jsou zpravidla dobře udělány, všestranné, všímají si pečlivě stránky zeměpisné, pravěku, vnější historie, ale také vývoje hospodářského i osvětového, umění, literatury, poměrů společenských, i také význačných osobností, přesnost dat a spolehlivost pramenů bývá německým historikům příznačna. Svým lidem poskytují tedy opory dojísta nejlepší. Jenže málokterý je z těchto spisů, aby byl psán také pro nás; nejen je skládán sebevědomě německy, proti čemuž nelze ničeho namítati, nýbrž převahou tendencí, ne-li protislovanskou, aspoň přezíravou; aspoň o husitském hnutí sotva kde nalezneme správného pojetí.

Odtud tedy může učitel, rozumí-li arci náležitě textu, vybrati si hlavní data pro obor poznání; může-li však odtud čerpati také pro svůj úkol etický a národní? A jest každý pedagog také schopen, aby si z jinojazyčné knihy správně vypsál a sestavil všechno, co potřebuje?

Co potom, kdy vlastně ani takové knihy nemá?

Namítne se mi, že máme také již české spisy, *Čechy, Sedláckovy Hrady a zámky*, neb aspoň *Místopisný slovník*. Jenže některé svazky prvních dvou děl jsou již rozebrány a nejsou-li, která škola si může ze skrovné své dotace opatřiti spisy tak nákladné; většině venkovských ústavů jsou nedostupnou tužbou.

Je tedy učitelstvo menšinových škol po této stránce zůstaveno samo sobě. A tu je hluboce dojmavo, jak samo, vlastním svým přičiněním se snaží vybřednouti z těchto nedostatků. Zakládá si muzea, výzkumné kroužky, sbírá, shání, hledá, ano již i publikuje, aby aspoň něco měli. Jest tedy naděje, že si pomůže samo? Není pochybnosti o vůli nejlepší, o pilnosti vzorné, o obětovnosti nejkrajnější, ale jsou-li výsledky v poměru náležitém k vynaložené energii? Tu jsme u otázky velmi choulostivé a bolestné již pro samo území ryze české; tím víc v končinách hraničářských, jenže steskem nelze stihati učitelstvo národních škol, nýbrž jest žalovati výše, na odborníky, vyšlé z univerzit. Vracím se tu ke kapitole kolikrát již teskně opakované, že nemáme dnes Truhlářů, Sedláčků, Wintrů, že odumřela nejen všenárodní, nýbrž i drobná vědecká práce u mladší generace středoškolské krom několika vzácných výjimek. Ať vinou orgánů nadřízených, jež této snaze buď vědomě nepřály nebo jí mimoděk překázely, ať vinou špatné výchovy, ať konečně dílem pohodlí – prostě není v řadách venkovských kulturních pracovníků středoškolský historik.

Jenže potřeba vlastivědné práce neumírá, naopak stoupá, a zanedbává-li jí odborník profesor, chápe se jí učitel, ačkoliv není a nemůže býti jeho povoláním. Učitel, i na škole měšťanské má rozsah svého oboru tak široký a obsáhlý, že se nemůže než omeziti na dílo **reprodukční**; na vlastní **produkcii** mu času nezbyvá, a nelze ji ovšem od něho žádati. Vědecká práce v pravém smyslu slova **není** úkolem učitelstva; také není k ní na ústavě vedeno a bylo by **nad jeho** síly, kdyby chtělo od sebe víc. Může se ovšem učitel i venkovské jednotřídky s velikým užitkem účastniti opravdového vědeckého díla, ale jen v úzkém obvodu svého působení a za vedení dobrého odborníka, který ovládá nejen materiál, nýbrž i metodu vědecké práce. Těchto okolností samozřejmých odborníku však si zhusta učitelští pracovníci, na škodu vlastní i obecnou, neuvědomují a pouštějí-li se pak do tzv. vědeckého úsilí, zpravidla selhává, rozbíjejíc se o nedostatečnost metody jak v heuristice, tak v kritice, v pojetí, v interpretaci i v reprodukci.

Učitelstvo tyto slabiny arci cítí, i domáhá se vyššího vzdělání. V tom nelze nežli mu pomáhati, seč síly stačí. Ale pořádají-li se univerzitní kurzy, je žádoucí, aby nebyly na pouhý vnější efekt, nýbrž aby si posluchači mohli z nich odnésti co nejvíce, nejen podněty a povzbuzení, nýbrž i soubor skutečných poznatků. Kurzy nemají ukázati, co řečník ví a obecnost nikoli; přednášeč má se svými posluchači vskutku sděliti ze svého vědění co nejvíce. Proto je žádoucí, aby byly kurzy vedeny opravdu rozumně a šetrně a neostávalo při pronesených slovech, doprovázených nedostatečným sylabem, nýbrž byly zachycovány stenograficky a vydány tiskem nebo litografií, není-li v celku, aspoň ve zhuštěném

podstatném výtahu, zredigovaném samým přednášečem. Jinak odposlouchávati celý týden denně 4 – 5 hodin rozličných nauk a míti z nich něco, je doprosta věc nemožná.

Jinou cestou možno učitelstvu (ale také studentstvu) pomoci *kompendií*, které by mělo školské vedení od profesorů žádati a vydávati, kompendií, které by shrnovaly hotový stav odborného vědění v přehledech hutných, ale přiměřeně vyčerpávajících; osvojiti si je, by znamenalo bezpečnou jistotu a dostatečnou míru dnešních vědomostí. Příkladem mohou býti Gebauerovy mluvnice v oboru češtiny, Vlčkovy Dějiny literatury české; pro dějiny bychom potřebovali několikrátě širších Pekařových Dějin československých.

Lze-li žádoucího cíle dojíti snahou, aby se nějakou zkrácenou a tedy zázračnou metodou dostalo učitelstvu plného vzdělání univerzitního, o tom bude vždy pochybovati ten, kdo si je vědom, jaký je rozsah odborné vědy a kam jdou až meze fyzického napětí sil.

Avšak odbočil jsem na pole jiné, jímž se obíráti nyní bylo by od místa. Chci tedy jen prostě najisto postaviti, že vinou situace se dostalo menšinové učitelstvo do rozporu, z nějž není [východiska] a jehož dosavadní řešení nemůže vésti nežli na scestí velmi škodlivé.

Má učiti vlastivědě, nemajíc od svého vedení k tomu pomůcek, a pomáhá-li si samo, k čemuž není dostatečně připraveno, přivádí na svět výtvary, jež odborná kritika nemůže posouditi jinak nežli jako nedostatečné kvantitou i kvalitou. Přirozeně pak plyne odtud hořkost, podráždění a křivé hledisko na požadavky vědecké, jako by byla pravda dvojitá, vysoká, vyhrazená jen univerzitě, pro niž se smí užiti kritiky přísné, a druhá, populární, ke které stačí jen dobrá vůle a pro niž se nesmí užiti měřítko kritického. Ačkoli jest věda jen jediná, pravá, a může býti prováděna metodou jen jedinou, přesnou.

Na tomto hledisku konečně v praxi tak nezáleží, ale na dalších neblahých důsledcích. Na hospodářském, že se vynakládají značné finanční oběti, sebrané a těžce namnoze našetřené samým učitelstvem na podniky od základů pochybné a nemohoucí vyhovovati. Na politickém, že si takovouto nedostatečnou vlastivědou na území, kde nezbytně soutěžíme s produkcí německých krajanů, ubližujeme vlastní prestiži. A nejhůř na pedagogickém, neboť sám nesprávně poučený vychovatel nemůže nežli nesprávně poučovati dále, a tak z jednoho vadného zrna vzroste pak celá žatva chorobná.

Jest tedy nezbytno odpomoci. A odpomoci jest i možno. Ovšem vezmou-li účinně věc do ruky vůdčí školské orgány. Jest potřeba dáti do ruky našemu menšinovému učitelstvu *dobrou vlastivědnou příručku*, ne tuze rozsáhlou, ale obsažnou a především spolehlivou. Třeba ovšem, aby ji sestavovali odborníci z dobrých pomůcek a po stránce statistické z dat jak možno nejnovějších.

Program její nutno sestaviti podle požadavků osnov školských. Myslím si, že by se skládala kniha ze dvou částí, *všeobecné* (jež by byla jediná pro všechny obvody menšinových škol a shrnovala poznání celkové) a z oddílů *zvláštních*, určených jednotlivým oddílům teritoriálním, kteréž by byly např. jižní Čechy s Pošumavím, západní Čechy, Žatecko, Litoměřicko, severní Čechy, Podkrkonoší a Čechy východní; na Moravě aspoň Morava jižní a severní se Slezskem.

Věcný rozvrh:

- a) přehled geologický;
- b) horopis, vodopis, vzduchopis, přírodověda, kdež by všude byly uvedeny přesné názvy v obojí řeči;
- c) historie obecná: 1. pravěk, 2. osídlení před dobou velké kolonizace, 3. rozvoj velkostatků v jednotlivých obdobích;
- d) historie osvětová: 1. církevní, 2. školská (před převratem i nynější), 3. umělecká a literární, 4. národohospodářská, 5. sociální a národní;
- e) místopis podle okolností více méně podrobný, s místními pověstmi, historií etc.

Vše arci v pečlivém výboru a v podání co nejstručnějším.

Příručky takové ovšem nemůže svéstí jednotlivec. Nutno svěřiti ji redakčnímu sboru, jenž by vyhledal odborné spolupracovníky a dohodl se s nimi o rozdělení, rozsahu a způsobu práce. Přitom budiž na zřeteli, že neběží o *vědeckou* monografii na vlastních původních výzkumech, nýbrž o *praktickou* pomůcku, jenže na přesných a moderních základech. Buď zpracováním hutná, ale formou přiměřena těm, jimž bude určena.

Některé partie si ovšem zjistí a sebere místní učitelstvo samo; v jiných (např. v přehledu rozvoje uměleckého) bude nutno autoru opatřiti možnost, aby na místě krajinu a památky prohlédl vlastním názorem.

Dílo nelze poříditi naráz, ale i když příprava pohltní několik let, bude jen s užitkem a odpomůže bolesti vskutku palčivé. Arci náklad nebude malý, vrátí se však stonásobným úrokem, bude-li dobře investován. Audiant consules.

14. *Jak pracovati o vlastivědě našich horských krajů*, Týden horských okresů 3, 1933, č. 31, 4. 8., s. 1–3, č. 32, 12. 8., s. 1, č. 35, 2. 9., s. 1. (Bibliografie č. 1057.)

Na požádání redakce tohoto listu posílám milým krajanům následující řádky; nikoliv abych mentoroval a kázal, co se díti má nebo nemá, nýbrž abych přispěl zkušeností z dlouholeté praxe k otázce, jak nejlépe a nejužitečněji si počínati. Rozumí se, že se přitom nelze vyhnouti opakování věcí známých.

Běží o dvě. Abychom poznali svou minulost i přítomnost, pokud lze co zjistiti z pomůcek domácích a jiných, a přitom zvláště to, co jest *našeho* vlastního a osobitého, vyrostlého původně u nás a z nás samých. Podruhé, abychom tím svým osobitým a svérázným rozhojnili i poznání *obecné* a pak si uvědomili, jak působil náš kraj, naši lidé, naše dílo na celek národní.

To, čím jsme působili, co jest naším přínosem k národní osvětě, může býti naší chloubou. A celkové to poznání bude i přípravou pro další dílo v dobách příštích.

Třeba tedy poznávati půdu a její dary, a lid na této půdě, jeho život a tvorbu po stránce hmotné i duchovní.

K platné práci jest potřebí organizace, k organizaci pak lásky, vytrvalosti, kritické přípravy. Organizace se nejvýhodněji připojí k pevnému a hotovému základu: ústavu školskému, osvětovému sboru, muzeu. Podstatou organizace buď jasný program, přidělení práce odborníku, provádění soustavně a vždy s protokolem tak, aby byl vždy přehled, co kde bylo vykonáno a výsledky stále uchovány tak, aby nic nebylo nadarmo a mohlo se ihned pokračovati tam od jiného, kde pracovník dřívější ustane. To se sice zdá pedantickým písárením, ale nikdy není na škodu, anobrž se výborně osvědčí.

Odborníkem rozumím pracovníka, který je do věci dobře zasvěcen neb ochoten se zasvětit, ale ani odborník nevkládej na se víc, nežli stačíš.

Práci pak rozumím práci *dobrou*, tj. takovou, aby z ní mohla bezpečně těžiti věda. Jest omylem mysliti, že jest věda dvojí: 1. *privilegovaná*, učená, vyhrazená pouze učencům z povolání, která jediná musí býti dokonalá, a 2. *populární*, která nepotřebuje dokonalosti a může tedy býti všelijaká, třeba povrchní a nekritická. – Nikoliv. Věda jest jen jedna, dobrá! A jen dobrá práce jest oprávněná, *každá jiná* víc uškodí, nežli prospěje. Proto jest potřeba si uvědomiti nejdříve meze svého poznání a nechtíti od sebe víc, nežli co mohu dovésti.

V tom omezení může přísně vědecky pracovati i *žák*, teprv se učící, kdežto univerzitní profesor, překročí-li meze své, způsobí více škody, nežli prospěje.

Organizaci pak si představuji tak, že odborník řídí podíl své práce, členstvo pak sbírá, pořádá a dodává mu materiál. Obého přičinění jest potřebí: nemůže-li býti každý plným odborníkem, nemůže zas jednotlivec, sebe víc vynikající, býti všude a věděti, kde co by našel. Uskromnění a vzájemná výpomoc jest tu jedinou a šťastnou metodou.

V našem kraji především učitelstvu připadá většina práce. Nebud' mi vykládáno za zlé, míním-li, že vlastní úkol vidím jen ve sbírání a třídění látky: na zpracování třeba vyčkat odborníka, až se objeví. Od učitelstva, jehož první úkol jest vychovatelský, všeho žádati nemůžeme.

Tak již v *oboru přírodovědeckém*. Nesnadno jest prováděti vědecký výzkum. Ale snadno lze mu přispěti, zpravuje-li organizace *zeměpisné rozšíření* jednotlivých zjevů. Každá škola si sestavuje sbírku hornin, zkamenělin, nerostů, rostlin, drobného živočišstva ap. Ta je jako dokladem, a k ní si sepíše učitel co nejpodrobněji, *kde* všude v obvodu jeho školy se předmět vyskytá, a to o každém na zvláštní lístek téhož formátu. Na lístek se poznamená co nejvíce dat o tomto místě (poloha, povaha, výška absolutní i relativní atd.). – U organizace lze připojit ještě data o jejich životě, např. u rostlin dobu rašení, květů, zrání, opadávání, hojnost výskytu a jiná pozorování.

Snesením pak těchto lístků se může sestaviti *dvoji* mapa školního obvodu, a) kde všude se ten onen zjev vyskytá, b) co všechno se na kterém místě objevuje. Což může býti potom začátkem mapy okresní a potom celého kraje.

Není pochyby, že taková mapa, např. nalezišť *rudních* by neobyčejně prospěla vědeckému poznání rozsahu takového výskytu, ale také historii báňských, dávno zašlých podniků, např. na rumělk u Jesenného, na stříbro a na železo v celém Podkrkonoší. Podobně vzorným, vskutku vědeckým příspěvkem by byla mapa krajinského rozšíření (do šířky i do hloubky) jednotlivých rostlin, ať už užitkových, ať vzácných, takže by se mohla podrobně vésti čára horské květeny, podhorské apod.

Rovněž *meteorologické* pozorovatelný (pokud jich není) by se mohly zaříditi při každé větší škole v dorozumění s meteorologickým ústavem při české univerzitě na nemalý prospěch poznání obecného i místního. – K těmto úkolům všem není potřebí rozsáhlých studií, jen ochoty a svědomitostí.

V *antropologii* vykonalo učitelstvo kdysi velikou práci k národopisné výstavě, zejména měřením a popisováním dětí ve škole. Výsledky tyto jsou po ruce. Není však, proč by se nemohly nyní, po tolika letech, opakovati a rozšířiti o stránku duševní a sociální. V tom by bylo arci nutno se dorozuměti s příslušnými ústavy české univerzity (např. pro psychotechniku s prof. Šerackým), aby soupis znovu byl proveden v určité oblasti jednotejně a úplně; odtud, z univerzity, by byly dodány i formuláře pro vyplnění daty.

Přecházím-li k vlastnímu *národopisu*, i tu lze vykonanou práci si zjistit a doplnit. Byly by úkoly asi tyto: 1. sebrati soustavně (z okresu celého) *půdorysy* obcí, což lze získati okopírováním katastrálních map u obecních úřadů neb v listovním oddělení okresního soudu.

Tím by byl získán bezpečný základ k poznání, **jak** byly naše vsi založeny, a tím i k odhadu, **kdy**. Zároveň by se tím získal i žádoucí 2. soupis všech zbývajících **dřevěných stavení**, jež jsou v mapách odlišeny od kamenných. K tomu není potřebí nežli dohody, času, papíru a rýsovací zručnosti.

3. **Plány všech usedlostí** v každé vsi, především právě staveb dřevěných, ve stejném poměru 1:10. Neběží o sílu zdí (ale narýsuje-li se, tím líp), jež lze značiti pouhou čarou, pouze o vzájemnou polohu a rozlohu prostor stavebních, dvora, sadu, zahrádky. Srovnáním pak těchto plánů se objeví, jaký jest **typ** statku, chalupy, baráčku apod. u nás, je-li svérázný či stejný s jiným jinde atd. Plán dobře změřený a rýsovaný nutno pak doplniti písemným popisem.

4. **Zobrazení rázovitých staveb** dřevěných, kresbou neb fotografií, selských, mlýnů, zvonice a podobně.

5. **Zachycení technické konstrukce** a výzdoby těchto staveb, tj. tesařského díla, jak jsou roubeny, vázány trámy, stěny, krovy, podpěry atd., k tomu podrobnosti a ozdoby.

6. Soupis a zobrazení starého lidového **nábytku a náčiní**, pokud jich nelze získati pro muzeum.

7. Soupis domácí lidové **výzdoby**, řezeb, obrázků, krojů, nádob, pokud nejsou v muzeích.

Sbíratí památky **osvěty duchové** (písni, podání, zvyků, pověr, tanců atd.) jest obtížné tomu, kdo nemá přípravy a povolání, ač ovšem místní pracovníci, požívající důvěry starých, ještě mnoho by mohli provésti. Zčásti jsou už přežitky ztraceny odchodem nejstarší generace, zčásti zase mnoho již hotovo, u nás např. sběrem povídek, provedeným prof. Kubínem. Tu bylo by možno pracovati jen s dorozuměním s odborníky. (Komisí pro národní píseň, jejímž předsedou je prof. Zdeněk Nejedlý, Komisí národopisnou, prof. Jiří Horák) a to tak, aby shledání byli starší pamětníci a potom přivolán k jejich vyslechnutí zkušený sběratel.

Rovněž není každému dáno zkoumati **jazyk**, – vlastně nářečí lidové. Ale kdo je školsky vzdělán, může vždy posloužiti studiím, zapisuje-li věrně **jakoukoli** mluvu starších lidí (arci nehledanou), tak jak byla řečena, se všemi zvláštnostmi, chybami i vulgárnostmi, nic svého nepřidáváje. Ovšem tón, zabarvení, přízvuk, způsob přednesu může zachytiti pouze fonograf, ale o to se již postará Praha sama. Potřebí však doprovoditi každé zapsání také zprávou o osobnosti mluvícího (jeho věk, pobyt, vzdělání ap.).

Shromáždí-li se pak vedle toho ještě **slovník** místních zvláštností, jinde neznámých frází, pořekadel, úsloví, příslovků, názvů přírodnin, domácích zvířat apod. (každá věc na

zvláštní lístek s poznámkou, od koho, kdy slyšána), založí se snadno z nich sbírka při místním ústavu a její opis vítán bude ve III. třídě České akademie.

Lze sebrati i *recepty lidové kuchyně*.

Sběr názvů sídelních jest již vykonán Místopisnou komisí a zužitkován v Lexikonu obcí. Stal-li se kde omyl, buď upozorněna Místopisná komise při České akademii; postará se o nápravu. Ale velmi bychom potřebovali podrobného soupisu všech názvů *polí, luk, lesů, cest*, mezí, vod atd., pokud nejsou zapsány v speciální mapě 1:75 000. Kéž bychom měli již brzy tuto práci vykonánu z každého okresu! Potřebí soupisu dvojího: a) lístkového, každý název na číslovaném lístku s vysvětlením, co značí, kde (určení polohy, např. pole na svahu, u potoka, 3 km, na sz. od Tříčce), co značí v lidovém podání, co se o něm vypráví – b) mapového, na náčrtu katastrální mapy, kde se vpíše číslo lístku na místo, kam název náleží.

Pro archeologii pravěkou postačí sestaviti seznam (třeba i popis, doplněný náčrtem): a) všech starožitností, jež se nalézají ve školním kabinetu neb u známých, s poznámkou, kde byly nalezeny; b) všech míst, kde se takové nálezy v obvodu školním staly. Opis toho pak dodati Státnímu archeologickému ústavu v Praze III, Vlašská, Lobkovický palác.

Objeví-li se kde *nový* nález hrobů nebo sídel dávnověkých, *co nejdřív* dáti o tom věděti Státnímu archeologickému ústavu (nejlíp skrze nejbližší četnickou stanici) a se postarati pokud lze, aby byly odloženy všechny práce, jež by mohly nález poškoditi, dokud nepřijede konzervátor k ohledání. *Nekopej* nikdo sám a nedopust' jinému! Běží především o vědecké zhodnocení nálezů, aby odborník zastihl věci, vrstvy, polohu, jak v zemi jsou.

O výzkum *historických starožitností* jest u nás již postaráno „Soupisem památek“, o němž pracuje Archeologická komise při České akademii: z toho lze čerpati. Tu třeba míti jen péči, aby památky (vlastně i památky přírodní, staré stromy, skalní útvary apod.) nehynuly a hrozí-li nebezpečí, upozorniti týmž způsobem, skrze četnictvo, Státní památkový úřad v Praze tamže III).

Ovšem potřebí úřad tento ihned upozorniti, objeví-li se kde nález starožitností dosud neznámých, zejména *mincí*. Také tu záleží na *vědeckém* významu nálezů a tedy třeba, aby se *nic* nezatajilo; nález *ostává* majiteli půdy a nálezci; jen jestli zvláště cenný, Národní muzeum jej koupí a zaplatí dobře.

K zapisování *dějin místních* nestačí pouhá záliba, není-li přípravy a kritiky. Neboť i dějiny nepatrného zjevu, např. jediného stavení, žádají téže přesné práce, jako historie státu, a ne každý umí čísti písmo starých zápisů, ví, kde hledati pomůcek a co je důležité, co méně. Proto bude líp sečkat, až se vyskytne odborný historik místní, a zatím jen opatrovati archiválie, aby nevzaly zkázy – nejlíp všecko uložit v nejbližším muzeu. Vpraví-li se kdo

z lásky ve čtení starého písma, dobře učiní, opíše-li (arci správně) privilegia místní, řády cechovní a opis někde uveřejní. Nebude nijak na škodu (ač dnes jistě velmi obtížno), upozorní-li se obec, aby pamatovala na zřízení peněžního *fondu*, z něhož by se uhradil náklad tisku, až se objeví historik a historii napíše. – Není úkolem místních kronikářů, aby sháněli dějiny *minulé*, nýbrž aby opatřovali látku pro děje doby naší. Jest líp čekati na dílo řádné, nežli vyplýtvati prostředky na sepsání neodborné, a tedy zbytečné. Chtěla-li by která obec neb okres míti svou historii a sbírat k tomu pomůcky, rač se prve poraditi s podepsaným profesorem historické vlastivědy při české univerzitě.

K *historii osvětové* jest opět potřebí kolikerého soupisu:

1. Všechny vynikajících *osob* z našeho obvodu, spisovatelů, umělců, skladatelů, vědců apod., ať rodáků, ať dočasných pobytníků.

Pro každého zvláštní list, na němž se zapíše data životopisná (pokud možná z matrik a jiných úředních jistých zdrojů), seznam jeho prací, vylíčení jeho významu. Shledá se podobizna, jeho díla (buď všecka, buď ukázky), rukopisy a jiné památky: zprávy o něm z literatury.

2. Podrobný knihopisný soupis (tituly, rok a místo vydání, rozsah) všech spisů, článků, zpráv (výstřížků z časopisů, novin), pojednávajících o našem kraji a jeho zjevech. Opět každý titul na zvláštní lístek, a to čtvermo lístky, pak se spořádají v katalog osob, míst, věcí a času. –

K tomu se připojí obrázky, pokud kde jsou z tisků nebo fotografií: originály nebo větší kusy se arci uloží zvláště v muzeu. Zvláštní seznam se pořídí těch věcí, jež vyšly právě u nás.

3. Soupis veškerých cenných, starých spisů, nalézajících se v našem obvodu, tištěných i rukopisných, s udáním, kde se co nalézá.

4. Soupis veškerých uměleckých předmětů (obrazů a kreseb, rytin, plastik, drobného umění), týmž způsobem.

Založí-li se takové katalogy, na stejných lístcích v krabicích, pořídí se tak bezpečný základ vlastivědnému bádání, z něhož potom vědecký odborník bude moci vytvořiti zpracování na prospěch všech.

Jako zvláštní a ne právě nesnadný oddíl může býti pokládána *historie školství*, škol jednotlivých i celého obvodu. Materiál z doby josefinské lze si opatřiti za mírný honorář opisem z Prahy z archivu ministerstva vnitra; další se nalezne v archivu panském, vikariátním, farním, ve farních matrikách; potom ovšem v úřadech školských.

Kdyby se někdo obětoval a trpělivou prací roze-psal na lístky právě *farské matriky*, získal by látku neobyčejného významu, jíž lze zpracovati vděčně několikerým způsobem. O tom jsem psal v I. ročníku sborníku „Od Ještěda k Troskám“ a rád povím každému, kdo by si přál.

Cenným příspěvkem by bylo, kdyby si kdo získal důvěru ctihodných osob starší generace a zaznamenal jejich paměti, jak bývalo za starodávna, ať se týká čehokoliv, jen když zajímavého. Dobře jest připravit si k tomu napřed vhodné otázky.

Bylo by ovšem si přát, aby materiály, výsledky práce se mohly hned potom tisknouti, neboť tím víc těší takové dílo a tím víc prospěje. Měl jsem sen, aby vznikl *vlastivědný sborník*, věnovaný jen tomuto účelu, ale pro celé naše severní Čechy, jež by si vydávaly učitelské sbory, tak aby končiny hospodářsky silnější pomáhaly slabším: k tomu jsme zakládali před 11 lety „Od Ještěda k Troskám“, doufajíce, že vyroste z této osy na východ i na západ. Bohužel, nebyla doba zralá pro podnik tak široký a dnes jest ještě hůře. Doufejme však v časy lepší. Zatím lze spoléhati v blahovůli tohoto listu, kde ovšem sběr vlastivědného materiálu může míti místo jen podřízené. A uloží-li si každé muzeum vázaný exemplář, práce v něm uložená nebude ztracena. Bibliograficky se zaznamenává v Praze i z venkovských tisků každá stať významnější, a tedy vše se zachová budoucnosti. Sadař sází štěpy, ale ví, že nikoliv pro sebe, nýbrž pro pokolení příští. A takové práci kyne požehnání.

15. Poslání vlastivědného sborníku „Krkonoše“, Krkonoše 1, 1937–1938, s. 113–114.
(Bibliografie č. 1279.)

Mám v rukou 6./7. číslo tohoto vlastivědného sborníku, zkoušejícího, podaří-li se mu zapustiti kořeny v půdě, kterou chce zkypriti a zúrodniti.

Je pravda, vlastivědou se nikdo nenají. Jenže člověk není živ pouze chlebem. Potřebuje i duševního zotavení, a nejvíc mravní síly. A mravní síly dodává vědění. „Vědění jest moc“, prohlásil už v XVI. století zakladatel vědecké práce, anglický učenec Bacon z Verulamu. A proto je vědění i také nemalou posilou politice, zvláště dnes.

V tom poznání mohou nám býti příkladem krajané němečtí. **Nekrčí rameny s povýšeným výsměchem modernosti nad drobnou prací venkovskou, nýbrž pečují o ni a řídí ji z nejvyšších kruhů záměrnou, úsilnou a organizovanou péčí, vydržovanou skutečným kapitálem.** Pošlou z Prahy odborníka na horskou faru, aby zde v matrice hledal, jak je který název vesnice neb osob zapsán; i ta maličkost jest jim cenným dokladem.

Jistě pro celek málo na tom záleží, ví-li dnešní držitel chalupy, kdo všecko před ním tu živnost držel, jaké měl povinnosti, jakou rodinu. Nebo zná-li který hospodář nejenom

svého děda, nýbrž i praděda a jiné předky až do XVI. století. Ale ví-li o nich, jistě vystupuje hrději a sebevědoměji nežli ten, kdo se ničím takovým pochlubiti nemůže.

Německé osídlení našeho pohraničí jest dílem kolonizace XIII.–XIV. století. Ničeho neubude na právech jejím potomkům, uznají-li klidně, co se stalo. Ale proč někteří z badatelů nemluví o kolonizaci, tedy přistěhování, nýbrž zvou ten děj „Wiedereroberung“, „Zurückkehrung“? Odvolávají se přitom na dávné germánské Markomany a Kvády, kteří podle římských zpráv v našich zemích bydlili. Němci se podle těchto teorií pouze *vracejí* do starých svých domovů. Je to arci jen hříčka se slovy, ale dejte této hříčce patriotický přízvuk a stane se z ní doklad *práva, prvenství, nadpráví*, tedy vítané heslo i pro dnešní politiku.

Střízlivý vědec se usměje, ale politik ničím nepohrdá. Což nevznikla odtud snaha i vědeckých odborníků prokázati, že ti Markomani a Kvádové neodtáhli, nýbrž se udrželi v horách a že německví XIII. století jest jen jejich přímé potomstvo? A právě proto úsilně sbírají do úžasných podrobností materiál místopisný, kulturní, jazykový i pravěký, aby se měli oč opřít. Dočteme se občas, jak se přímo u nás v severních Čechách našly stopy kultu pragermánských bohů (např. ve sklepích hradu Vranova), nehledě ke skutečným nebo domnělým objevům pozůstatků hrobů neb sídel z těch starých dob.

Tyto podrobnosti, shromážděné neobyčejnou pilností v překvapujícím množství, obratně seskupené a vědecky (byť někdy jen na oko) přesně k určitému cíli zpracované, jsou potom zbraní, která každého nezasvěceného – a tím jest ovšem všecka cizina – ohromí a přesvědčí. Na náš úkor, nejsme-li podobně připraveni.

Pro takovou nepřipravenost (arci na jiné straně) jsme např. po převratu nezískali českého Kladska, anobř ztratili po pětisetletém držení celou půli Těšínska. Odtud i to sebevědomí našich odpůrců, vědoucích, že jejich vyzbrojení můžeme jen slabě čeliti. Proto, ač příslušníci národa osmdesátimilionového, váží si i té drobné práce po vesnicích, a každý jejich pracovník je si vědom, že jest účinnou buňkou toho ohromného ústrojí a že i jeho přičiněním toto ohromné ústrojí sílí.

Zdaž není třeba, abychom ani my nebyli po této stránce pozadu, ale na svém místě a připraveni. Abychom mohli, kdykoli třeba, odpovídati, popírá-li kdo naše právo, práci, význam, schopnosti. Nikoli romantickým výmyslem, překrucováním, povrchní frází, nýbrž klidně, věcně a s bezpečným důkazem. Toho však nelze si získati nežli správným věděním, a věděním jen soustavnou drobnou vlastivědnou prací.

Ten úkol vzaly na sebe „Krkonoše“.

Neběží o dočasnou zábavu několika nepraktických blouznivců, na niž člověk rozumný nemusí vyhazovati peněz. Nýbrž o **místní, ale nepodceňovatelný článek v díle o**

uvědomění a mravní posílení národa pod našimi horami. Staňte se, pokud můžete, odběrateli. Oceňujte záslužné poslání „KRKONOSŮ“ a zaplaťte včas předplatné. Kdyby stál za podnikem větší kapitál (a bylo by ne nevýnosnou zásluhou našich peněžních ústavů, kdyby dílo financovaly), bylo by jinak. Ale děje-li se nákladem soukromého zanícence, nebylo by pěkné, aby za svou oběť trpěl ještě hmotné ztráty pouhou nedbalostí odběratelů.

Pro Vás jsou určeny „Krkonoše“! Nezapomínejte na ně!

Vaším zájmům jsou posvěceny. Udržte si je.

Korespondence a návrhy

16. Dopis, J. V. Šimák T. G. Masarykovi, 6. 2. 1921.⁷

Pane prezidente!

Neodvažoval bych se Vás obtěžovati, kdybych nebyl přesvědčen, že se mi má státi křivda, třeba neúmyslná a zaviněná okolnostmi, v nichž možno se jen dovolávati hlavy státu.

Dne 19. II. r. 1920 navrhl mne sbor Filozofické fakulty za řádného profesora české vlastivědy na pražské univerzitě. Dne 18. I. r. 1921 byl jsem pozván do ministerské kanceláře k jednání o podmínkách, a tu jsem žádal, aby moje jmenování bylo datováno dnem 1. října 1920. Žádost nebyla ničím zvláštním, neboť se toho již dostalo čtyřem pánům kolegům, mladším svým působením na univerzitě nežli jsem já; podotkl jsem přitom, že mi běží jen o jmenování, nikoliv o finanční efekt. – Bylo mi však řečeno, že dnes to je již nemožno a sám pan ministr Šusta pochybuje, že se mu podaří ostatní pány ministry pro to získati.

Nevede mne k této žádosti ješitnost nebo žárlivost. Skoro třicet kolegů, kteří se habilitovali později nežli já – dostal jsem veniam legendi pro české dějiny již r. 1904 – zatím se stalo i řádnými, mezi nimi i historikové, aniž mi připadlo si stýskati, neboť byli oboru jiného a za vlády rakouské nebylo lze mysliti, že by se pro české dějiny zřídila stolice druhá. Nezbývalo mi, nežli rezignovati na všecku naději.

⁷ A AV ČR, fond J. V. Šimák I, k. 32, i. č. 2707, korespondence – MŠANO.

Nemohl jsem se ovšem ani vykázáti pracemi skvělými, neboť jsem si obral k bádání dobu XVII.–XVIII. století, v níž nelze zatím nežli sbíratí a tříditi prameny; mimo to byl mi hned po absolvování univerzity svěřen čestný úkol vydávání „Pramenů dějin českých“, jehož příprava také pohltí víc času, než vydá užitku. Neměl jsem také výhod kolegů docentů, působících na státních ústavech, neboť za celou dobu své docentury jsem nedostal na své škole, Vyšší dívčí v Praze, dovolené; jen pro dvě léta snížený počet hodin. A když mé větší práce byly hotovy, leží kolik let v rukopise, neboť nastalo zhoršení tiskových poměrů. Mám však zato, že aspoň drobnějšími svými pracemi jsem nedělal nečest vědě ani univerzitě, neboť r. 1911 sám sbor Filozofické fakulty navrhl pro mne aspoň titul mimořádného [profesora].

Převrat učinil skutkem druhou českou univerzitu. Jako nejbližší následovník po ordináři českých dějin v Praze měl jsem tudíž nyní naráz nejen naději, nýbrž tuším i nárok, abych se stal ordinářem této stolice v Brně. Jenže zatím oba pražští historikové pro dějiny rakouské prof. Pekař a Krofta se změnili v historiky české, aniž snad tušili, že mne tím odsunují z místa druhého na čtvrté, a poněvadž pan kolega Krofta se rozhodl pro Brno, byla tím má naděje zmařena; pan kolega Krofta se habilitoval také až po mně.

Teprve když se pan kolega Krofta oddal dráze diplomatické, opět se uvolnilo. Ale zatím již r. 1919 v poradách univerzitních historiků byl jsem překvapen návrhem, abych se ujal stolice historické geografie v Praze, kdež bude zřízena. Odmítal jsem, nejvýše jsem se uvoloval, že bych četl vedle českých dějin, pro něž jsem se habilitoval, také kolegia z české historické geografie, nikoli však z obecné, pro kterou nemám dost přípravy. Ale nebylo potom už se mnou jednáno.

Čekal jsem přece dotaz, pomyslím-li na Brno, i byl jsem nemálo překvapen, zvěděv v listopadu 1919, že jest už návrh uchystán a že mne vůbec pomíjí. Vysvětlil mi však na mou otázku pan kolega Krofta, jako zástupce univerzity v ministerstvu, že budu navržen pro Prahu, jako řádný profesor českých dějin se zvláštním zřetelem k československé historické geografii. S čímž jsem byl ovšem spokojen, a tak byl pro Brno navržen pan kolega Rudolf Urbánek, habilitovaný r. 1916.

Nevím, jak se stalo, že se návrh na mé jmenování stal až po třech měsících, až po odjezdu pana vyslance Krofta, a že zněl docela jinak, nežli bylo se mnou smluveno, na historickou geografii; o českých dějinách nebylo tam zmínky. Možnost stolice brněnské byla už ztracena, a nechtěl-li jsem vůbec se vzdáti všeho, nezbylo mi, nežli hledati aspoň kompromis, a tak návrh upraven na českou vlastivědu. Zůstal pak ležeti v ministerské kanceláři skoro celý rok.

Zatím byli jmenováni profesoři do Brna od 1. října, mezi nimi i kolega Urbánek, habilitovaný pro týž obor o 12 let později, co dosud já. –

Neucházel jsem se o novou stolicí, přál jsem si jen toho, co mi tuším příslušelo; nové místo v Praze bylo mi lichotivými slovy nabídnuto přes mé námitky.

Nemohu za to, že se stalo nedorozumění, které mi zabránilo, že jsem se nemohl včas hlásiti o univerzitu brněnskou a pro které mám po 17 letech docentury v 51. roce věku začínati znova v oboru jiném. Přesto ujímám se toho oboru rád.

Nemohu však za to, že byl návrh podán tak pozdě, ježto zatím byli bez překážky povoláni tři noví profesoři historici, kteří mne přirozeně opět posunuli vzad, ani že teprve u mne se vyskytla finanční překážka, pro kterou se musilo čekati celý rok, až bude vyřízen rozpočet.

Nemám práva si stýskati a žalovati, neboť nejsou tu vinny osoby, nýbrž okolnosti. Ale nemohu také necítiti to vše a nezáviděti šťastnějším, kteří mohli o tolik let dřív (třeba mladší) volně vědecky pracovati, kdežto mně bylo nutno ubíratí k tomu noční čas, svému spánku a zdraví, i čas své rodině. Zdá se mi, čím dál tím víc, že, co se mi dává, dává se mi už z pouhé útrpnosti jako poslednímu, na němž nic nezáleží, nikoli po zásluze, i ztrácím tak všecku úctu před sebou samým.

Žádost má, abych byl aspoň na roveň postaven s kolegou téhož oboru, o 12 let za mnou habilitovaným, jemuž tím přece nic neublížím, – a to jen dobou jmenování, všeho ostatního se už zříkám – není prosbou o nezaslouženou, mimořádnou výhodu, nýbrž požadavkem právního citu mého, s nímž se osměluji uchýliti k Vám, pane prezidente.

Není-li možná vyhověti, nezbyvá ovšem, nežli přijmouti, co přijde, třeba s novou rezignací.

V Praze 6. února 1921.

V nejhlubší úctě
Dr. Josef V. Šimák
titulární mimořádný profesor českých dějin
na pražské univerzitě,
profesor na Městské vyšší dívčí škole
Praha II. Tyršova 6.

17. *Odpověď na dotazník v příčině Vlastivědy československého státu, 25. 5. 1925.*⁸

Netajil jsem se hned, když pan kolega Dědina nastiňoval tento program vlastivědy, že pokládám to dílo za příliš ideální, aby v praxi mohlo býti prováděno. Po jedné stránce soutěží více méně s podniky jinými, ještě nehotovými aneb teprv počínajícími – i je otázka, prospěšno-li, aby se současně plýtvalo tolika silami; z jiné stránky nelze pomýšleti na hotové výsledky v době dohledné vůbec.

Není jasno, má-li býti zamýšlené dílo vědecké nebo populární, chce-li býti pouze syntézí nynějších našich vědomostí, nebo teprv dovršiti harmonický obraz jednotlivých oborů novým vlastním badáním; k tomu není s dostatek lidí, odborně připravených.

Naše duchovní práce není bohužel usoustavněna, aby se pracovalo rovnoměrně; v kolika oborech se pracuje zbytečně z kolika stran, spíš z důvodů nakladatelských: tu je hypertrofie; v jiných jsou mezery, ba propasti dosud nevyplněné: dokud nebudou vyplněny, je předčasno se pokoušeti o jakoukoli syntézu, neboť ostane vždy kusá.

Navrhovatel je zeměpisec, i připouštím velmi ochotně, že v jeho oboru, po stránce statické, je tolik studia hotovo, že se může pomýšleti na shrnutí všeho v celkový obraz. Avšak obávám se, že v jiných oborech nejsme ještě tak daleko, a kde běží o vývoj, se pochybnosti jen stupňují.

Ptám se, proč z nástinu úplně vypuštěna vlastivěda historická?

Již odstavec antropologický budí mou skepsi. Demografie dnešního obyvatelstva, má-li býti spolehlivá, ne generalizovaná, žádá velmi podrobného propracování ze všech oblastí naší republiky. K tomu třeba organizované, ochotné práce sta lidí. Mám pak trpké zkušenosti, že se pracovníků nenajde.

Národopis v užším smyslu má ovšem ohromnou látku sebránu, ale ze stadia sběracího jsme dosud nevyšli. Syntéza celku pak předpokládá dřív zpracování monografického a) jednotlivých krajín, b) jednotlivých zjevů. V některých partiích (např. v oikologii, v lidovém stavitelství) se dosud ani nepočalo s vědeckým propracováním. Jak lze pomýšleti na dílo celostátní? A v tom, kde se počalo, koliduje program s podnikem Národopisné společnosti, jež teprve vydala I. díl „Moravské Slovensko.“

Právě tak nelze pomýšleti na celek v otázce nářečí, kde se teprve musí zpracovati Slovensko, Podkarpatská Rus, ale i některé ne právě skrovné končiny české. A tu zas koliduje

⁸ A AV ČR, fond Masarykova akademie práce, k. 245, i. č. 746, Šimákova odpověď na dotazník v příčině Vlastivědy československého státu, rkp., 1 list, 2 s.

program s podnikem České akademie: Encyklopedií slavistickou, rovněž rozpočtenou nejmíň na kolik svazků.

Ve všech pak oborech, kde má býti dolíčen vývoj (historie, umění, kultura) – vyjímaje snad jedinou literaturu, je si třeba uvědomiti, že jest ve všem ohromná propast let 1648 – 1740 (vlastně i dál, skoro až do roku 1848), o nichž víme pramálo anebo nic. Jen my historici, kterým bylo možno tu tam odkryti cípek husté clony, která nám tyto doby kryje, můžeme odhadnouti, jak zvrácené, romantické a anachronistické jsou představy o těchto dobách, a jak nekritické a omylné dedukce, odtud plynoucí např. v otázkách sociálních. To je balvan, který leží v cestě každému pokusu o celkové dílo, a dokud nebude aspoň zčásti odklizen, nelze po mém svědomí pomýšleti s důvěrou na jakoukoli syntézu, nemá-li býti kusá.

Tu by měl býti dříve organizován podnik, jenž by přehlédl a vydal nejdůležitější prameny, jichž spousta leží nedotčena dosud po archivech.

Nehněme se s ničím z místa, dokud se vědecké úkoly budou posuzovati jako luxusní práce, kterou může někdo dělati z ochoty vedle svého zaměstnání např. učitelského. Vlastivědný ústav byl by něco příliš rozsáhlého a širokého, ale dobře se dá zříditi ústav při univerzitní stolici dějin umění, který by s užitkem zaměstnal několik našich absolventů tohoto oboru, aby dokončili „Soupis památek“ v Čechách – na něž dosavadní pracovníci jsouce zahrnuti úkoly jinými – sotva dostačí, a provedli dílo i na Moravě a na Slovensku. – Právě tak je kolik absolventů Vysoké školy archivní, pro něž nemáme odborné existence; ať se zřídí pro ně nová místa při Archivu zemském, a uloží jim za jediný úkol starati se o vydávání pramenů z období 1648 – 1740. Právě tak by se mohl – právě při Akademii práce, sestoupiti sbor mladších sil technických jen k tomuto cíli, aby soustavně kraj po kraji prostudoval lidové stavitelství, ne pouhou fotografií, ale též po stránce technické (půdorysy, konstrukce), statistické a geografické. – Pro demografii nebude asi jináč, nežli zorganizovati podrobnou síť práce pomocí státní. Atd.

Krátce, domnívám se, že celkový podnik vlastivědný z příčin svrchu uvedených není dosud zralý a že bude líp čekati, až jednotlivé oddíly budou propracovány nežli se dávati do díla, předem již odsouzeného k neúplnosti.

V Praze 25./5. 1925.

Prof. dr. J. V. Šimák, Tyršova 6

18. Odpověď na dobré zdání filozofických fakult bratislavské a pražské německé o návrhu, aby historická vlastivěda byla připuštěna za samostatný předmět hlavního rigoróza, 14. 6. 1927.⁹

Různé mínění, jak se dívat na historickou vlastivědu, plyne odtud, že není vlastně přesné definice, co touto disciplínou rozuměti. Odtud vyšlo zdání filozofické fakulty bratislavské (a vlastně již i sám návrh komise pražské), že se historická vlastivěda československá takořka kryje s dějinami československými, a že jest tedy vyloučeno, aby mohla býti s nimi kombinována v rigorózu; německá fakulta pražská připouští tuto kombinaci, ač jen jako výjimku.

Výměr vlastivědy může býti kolikery. Ve smyslu nejširším by byla vlastivěda vlastně souborem nauk o vlasti (ať se „vlastí“ rozumí říše nebo země) a tedy nadřazena i samé historii. Tuto definici v naší otázce arci nutno zamítnouti.

Po mém skromném zdání jest vlastivěda geografii, omezenou na určité politické teritorium, a náleží do odvětví antropogeografie, vyšetřující mesologicky vztah mezi člověkem a půdou; kdežto antropogeografie má svou látkou vztah pasivní na základě fyzikálním (čím půda působí na člověka), vlastivědě přísluší zkoumati vztah aktivní na základě duchovém (jak si člověk své prostředí pro sebe přizpůsobuje). Stojí tudíž nejbliže politické geografii a svůj výzkum projevuje statistikou.

Historickou vlastivědou jest tedy obor určitě vymezený, zpytovati a vykládati, jak se v minulosti vyvíjely a ustálily zjevy, jež pro dobu přítomnou zjišťuje statistika.

Tak jako nelze historickou geografii ztotožňovati s historií, právě tak by mohla historická vlastivěda československého státu obstáti při rigorózu samostatně vedle československých dějin, neboť domnělá kolize vzniká jen tím, že se obsah československé historie vlastně rozšiřuje, neboť historií katexochén se může pokládati vlastně jen politická a celková historie státu neb národa; zaběre-li se do některé mimopolitické neb částečné partie, již může býti v kolizi s disciplínou jinou. Jistě do dějin v širším smyslu náleží doba pravěká, zřízení kancelářské, vývoj zákonů a práva i náboženské zjevy – a přece existuje prehistorická archeologie, pomocné vědy historické, dějiny právní, nehledě ani k dějinám věd a umění i k vývoji hospodářskému, jež se prohlašují za obory samostatné, eventuálně slučitelné s dějinami českými.

⁹ A AV ČR, fond J. V. Šimák II, č. II/95. Rkp., 3 listy.

Že se tedy historická vlastivěda československého státu pokládá za nauku kolidující s československými dějinami, jest po mém soudu nedorozumění, jež by se odstranilo, kdyby tato disciplína byla již po všech stránkách vypracována. Nežli se tak stane, nemám ovšem ničeho proti stanovisku komise a ochotně souhlasím, aby historická vlastivěda nebyla kombinována s československou historií.

Obavy, aby mylným výkladem, jak pojímati historickou vlastivědu, nebyl zúžen její pojem a nebylo ublíženo rigorozitě zkoušek, plynou tuším opět jen z nedorozumění. Dojista historická vlastivěda československého státu se vztahuje k celému státu československému, takže kandidát bude povinen prokázati přípravu v tomto rozsahu celostátním. A jakož ani československé dějiny nejsou jediným předmětem rigoróza, nýbrž připojují se k nim historie všeobecná nebo pomocné vědy historické a naopak, ani historická vlastivěda nežádá si výlučného privilegia, nýbrž jen práva, aby v tomto sdružení také ona nabyla samostatného práva.

Rozumí se však, že kandidát může jako disertaci podati sepsání týkající se jen některého teritoria neb i teritoriálního zjevu, tedy i z historické vlastivědy podkarpatské. Příklady, jež uvádí dobrozdání bratislavské, sem vlastně nenáleží, neboť dějiny Podkarpatské Rusi by příslušely přece dějinám československého státu, dějiny hudby do oboru profesora Zdeňka Nejedlého apod. Jest přirozeno, poněvadž nauky příbuzné mají mnoho společného, že tu onu látku bylo by možná řaditi současně do dvou i tří disciplín – například vývoj hranic některého kraje – nicméně záleží vždycky na účelu vědecké práce, a sotva pak vznikne omyl, které nauce sepsání přičísti.

Proti podnětu pražské německé fakulty, která se dívá na historickou vlastivědu ve smyslu poněkud širším a žádá, aby byli přibírání podle tématu jeden z posuzovatelů z filologů, historiků umění, národopisu apod., nelze ničeho namítati. Jenže, kdyby se objevila práce, podaná jako teritoriální zpracování některého z těchto oborů (např. rozbor pomístních jmen některého kraje, vývoj stovební, lidové slavnosti velikonoční apod.), bylo by nejlépe ji vyloučiti vůbec z vlastivědy a přisouditi ji její disciplíně vlastní. Ani tu nelze rozhodovati a priori, nýbrž až při každém případě podobném zvláště.

V Praze 14. června 1927.

Prof. dr. Jos. V. Šimák